

વિજ્ઞાપના

શ્રીજીનવરેજાય નમ ॥ શ્રીજૈનધર્મી સાધુસાધવી શ્રાવકશ્રાવીકા ચતુર્વિધસંઘને પ્રથમ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર તપ એ ૪ મોક્ષમાર્ગના હેતુ છે તેહમા પણ જ્ઞાન મુખ્ય છે જેહધિ હેય જ્ઞેય ઉપાદેય પદાર્થનુ જાણપણુ થાય તેહધિ પ્રથમ અભ્યાસ જ્ઞાનનો કરવો જેહધિ પરપરાયે મુક્તિના લાખનો હેતુ થાય એહબુ જાણિને મન્ય જીવના ઉપકારનિમિત્તે આ બોલચાલના ચોકમા પંક્તિરાજ પૂજ્ય શ્રીદેવજી સ્વામિના શિષ્ય સર્વગુણાલકૃત મહારાજશ્રી ૭ લાધાજીસ્વામી પાંસે શુદ્ધ કારાવી ઉપાવી પ્રસિદ્ધ કિધાંહે તેહમા સુધારતા કોઈ પણ મૂલ ચૂક રહિ હોય તો પંક્તિજન કૃપા કરી સિદ્ધાંત તથા ગ્રંથ જોઈ સુધારિ લેશો એજ માહરી વિદ્વત્સિ છે જેનમાર્ગમા જ્ઞાનપૂર્વક ક્રિયા સાફલ્ય છે વિજુ આ પુસ્તક ઉઘાંમે મુખે તથા દિવાને અજવાલે વાચબું નહિ ॥

હી મગવાનદાસ કેવલદાસ

॥ श्रीप्रकरणसंग्रहना प्रथमभागनी अनुक्रमनिका ॥

	पत्र	पृष्ठ
१ उकायनाबोल	२	५०
२ नवतत्व	५	५५
३ लघुदंष्ट्रक	५०	५५
४		

॥ ३ ॥ नम ॥ श्रीवीतरागाय नम ॥ श्रीपार्श्वनाथाय नम ॥ श्रीगणधरेभ्यो नम ॥
अथ ठकायना बोल लिख्यते ॥ पहिले बोले ॥ ईदीथावर काय ॥ १ ॥ बीजे बोले ॥
ववी थावरकाय ॥ ३ ॥ सपि थावरकाय ॥ ४ ॥ सुमति थावरकाय ॥ ५ ॥ पयावच
थावरकाय ॥ ६ ॥ जगमकाय ॥ हवे गोत्र कहेहे ॥ एथवी काय ॥ १ ॥ अपकाय ॥ २ ॥
तेउकाय ॥ ३ ॥ वाउकाय ॥ ४ ॥ वनस्पतिकाय ॥ ५ ॥ त्रसकाय ॥ ६ ॥ हवे ए
थ्वीकायना ॥ वे भेद ॥ सुक्ष्म ॥ अने वादर ॥ सुक्ष्मते ॥ आखा लोकमा न
खावे ॥ ते आपणी नजरे नावे ॥ झानी जाणे देखे ॥ हवे वादर पृथ्वीकायना नाम
कहेहे ॥ पहेले बोले ॥ माटीने मीठानी जात ॥ १ ॥ खमी खारानी जात ॥ ३ ॥
कालमिठ ॥ मरमीया पादाणा नेसिझानी जात ॥ ४ ॥ दिंगलो ॥ ह्मतालनी जात
॥ ५ ॥ गेरु ॥ गोपीचदननी जात ॥ ६ ॥ रत्न ॥ परवालानी जात ॥ ७ ॥ सोल
जातना रत्न ॥ आदि लेईने तेतालीस जातनी पृथ्वीकायने ॥ तेना एक कक

॥ श्रीप्रकरणसंग्रहना प्रथमभागनी अनुक्रमनिका ॥

पत्र	पृष्ठ
१ वकायनावोल	५ गुणत्राणा . . . ५०
२ नवतत्व	६ मोक्षोद्योवासत्रियो . . . ५५
३ लघुदंम्क .	७ अत्राणुगोलनो अल्पबहुत्व ५५
४ गतागत .	

वन्नी ॥ काया करेतो ॥ लाख जोजना जबुधिपमा माय नही ॥ तेना कुल
लाख क्रोन्हे ॥ तेनु आउनु जघन्य ॥ अंतर मुहुर्तनु ॥ उत्कृष्ट सात हजार वर्षनु
तेनी दया पालीये तो ॥ अनता मौक्षना सुखपामीये ॥१॥ हवे तेउ काय ते अग्नी
तेना वे भेद । सुक्ष्म ने वादर ॥ सुक्ष्म ते आखा लोकमां नखा हे ॥ ते आपणी
नजरे न आवे ॥ हवे वादर अग्नीना नाम कहेहे ॥ पहिले बोले चूला ने नवीनी
अग्नी ॥१॥ धुमानी तापणीनी अग्नि ॥३॥ चकमक ने वीजलीनी अग्नि ॥४॥ दी
वाने उमामानी अग्नि ॥ ५ ॥ लोढा घगधगता ने अरणीनी अग्नि ॥६॥ ए आ
दिलेइने घणो जातनी अग्नि हे ॥ तेना एकतणखामां ॥ असंख्याता जीव न
गवते कहाहे ॥ तेमाथी एकेको जीव नीकलीने । खसखसना दाणा जेवन्ही ॥
काया करे तो जबुधिपमा नमाय । तेना कुल ॥ त्रण लाख क्रोन्हे ॥ तेनु आ
नु । जघन्य ॥ अंतरमुहुर्तनु ॥ उत्कृष्ट ॥ त्रण अहोरात्रिनु ॥ तेनी दया पाली

प्रमा ॥ असस्याता जीव । श्रीभगवंते कहाते ॥ जुवार ॥ तथा पीलु ॥ जे
दली पृथ्वीकाय लइये ॥ तेमाथी ॥ एकेको जीव निकलीने । पारेवा जेवने काया
करे तो ॥ एक लाख जोजननो जबुधिप ठे ॥ तेमा समाय नही ॥ तेना कुल
बार लाख कोम ॥ तेनु आनुखु ॥ जघन्य ॥ अतर सुहुत्तनु ॥ उन्फुट्टु ७७ ठ
जार वर्षनु ॥ तेनी दया पालीये तो मोक्षना सुख पामीये ॥ १ ॥ दये अपमान
ते पाणी ॥ तेना बे भेद ॥ सुद्ध ॥ अने वादर ॥ सुद्धमते ॥ आखा लोकमा न
खति ॥ ते आपणी नजरे न आवे ॥ वादर पाणीना नाम कहे ते ॥ पद्धिने
बोले ॥ वरसादने कराना पाणी ॥ २ ॥ जाकल ने धुमरना पाणी ॥ ३ ॥ रुया नदी
तलोवना पाणी ॥ ४ ॥ दरियाने । ऊरणना । पाणी ॥ ५ ॥ खारा । खाटा । पाणी ॥ ६ ॥
मीठा मोला पाणी ॥ ७ ॥ ए आदिलेइने घणी जातना पाणी ठे ॥ ते पक

वमी ॥ काया करेतो ॥ लाख जोजना जबुधिपमा माय नही ॥ तेना कुल सा
 लाख क्रोम्ले ॥ तेनुं आउषु जघन्य ॥ अंतर सुहूर्तनुं ॥ उत्कृष्टं सात हजार वर्षनुं
 तेनी दया पालीये तो ॥ अनता मोक्षना सुखपामीये ॥ १॥ हवे तेउ काय ते अग्नी
 तेना वे नेद । सुक्ष्म ने बादर ॥ सुक्ष्म ते आखा लोकमां भर्यां ठे ॥ ते आपणी
 नजरे न आवे ॥ हवे बादर अग्नीना नाम कहेठे ॥ पहिले बोले चूला ने नवीनी
 अग्नी ॥ १॥ धुमानी तापणीनो अग्नि ॥ ३॥ चकमक ने वीजलीनी अग्नि ॥ ४॥ दी
 वाने नुमानानी अग्नि ॥ ५ ॥ लोढा घगघगता ने अरणीनी अग्नि ॥ ६॥ ए आ
 दिलेइने घणी जातनी अग्नि ठे ॥ तेना एकतणखामां ॥ असंख्याता जीव न
 गवते कह्याठे ॥ तेमाथी एकेको जीव नीकलीने । खसखसना दाणा जेवमी ॥
 काया करे तो जबुधिपमा नमाय । तेना कुल ॥ त्रण लाख क्रोम्ले ॥ तेनुं आ
 उषु । जघन्य ॥ अंतरसुहूर्तनुं ॥ उत्कृष्ट ॥ त्रण अदोरात्रिनुं ॥ तेनी दया पाली

नामा ॥ असंख्याता जीव । श्रीभगवते कथ्यन्ते ॥ जुवार ॥ तथा पीलु ॥ जे
 टली पृथ्वीकाय लइये ॥ तेमाथी ॥ एकेको जीव निकलीने । पारेवा जेवमो काया
 करे तो ॥ एक लाख जोजननो जवुधिप ठे ॥ तेमा समाय नहो ॥ तेना कुल
 बार लाख कोम ॥ तेनु आउखु ॥ जघन्य ॥ अतर सुहुत्तनु ॥ उत्तुरुटु ७७ ठ
 जार वर्षनु ॥ तेनी दया पालीये तो मोक्षना सुख पामीये ॥ २ ॥ हवे अपकाम
 ते पाणी ॥ तेना बे भेद ॥ सुदम ॥ अने वादर ॥ सुदमते ॥ आखा लोकमा न
 ख्यन्ते ॥ ते आपणी नजरे न आवे ॥ वादर पाणीना नाम कहे ठे ॥ पच्छिने
 बोले ॥ वरसादने कराना पाणी ॥ १ ॥ जाकल ने धुमरना पाणी ॥ ३ ॥ कुरा नदी
 तलावना पाणी ॥ ४ ॥ दरियाने । जरणना । पाणी ॥ ५ ॥ खारा । खाटा । पाणी ॥ ६ ॥
 मीठा मोला पाणी ॥ ७ ॥ ए आदिलेइने घणी जातना पाणी ठे ॥ तेना एक बिम्बा
 असंख्याता जीव क ठे ॥

नी दया पाळीये तो मोक्षना सुख पामीये ॥ ४ ॥ पांचमे बोले वनस्पतिकाय ॥
तेना वे जेद । सुक्ष्म ॥ अने ॥ बादर सुक्ष्म ते आखा लोकमां नखावे ॥ ते आप
णी नजरे न आवे । बादरवनस्पतिकायना वे जेद ॥ प्रत्येक अने साधारण ॥
प्रत्येक कोने कहीये । सरीरे सरीरे एकेको जीव होय ॥ तेने प्रत्येक कहीये ॥
अने एक सरीरे अनंता जीव होय । तेने साधारण कहीये ॥ हवे प्रत्येकना ना
म कहेवे ॥ पहिले बोले वृक्ष ने वेलानी जात ॥ रिगणी तलसीने गुलमनी जा
त ॥ एरना आकना धतुरानी जात ॥ दाम्भ सेलमी ने केलानी जात ॥ धो के
वमो दाम्भो ने तरणानी जात ॥ फूल कमल ने नागरेवेलनी जात ॥ बोरमी के
रमो ने कसेलानी जात ॥ जुवार बाजरो मठ मकाइनी जात ॥ ताजल जो सूवा
मोघरी वालोरफलीनी जात ॥ ए आदि लेइने घणी जातनो प्रत्येके वनस्पति
वे ॥ तेमा नगवाने त्रण प्रकारना जीव कहावे ॥ संख्याता ॥ असंख्याता ॥ अने

ये तो ॥ अनन्ता मोक्षना सुख पामीये ॥ ३ ॥ हवे वायराना ने नेट । मुझ ने
बादर ॥ सुक्ष्मते आखा लोकमा जखावे । ते आपणी नजरे न आयो ॥ त्रे वाटर
वायराना नाम कहेवे ॥ पहिले बोले उगमणो ने आयमणो वा ॥ ७ ॥ गुन
ने दक्षीण नोवा ॥ ३ ॥ उचो निचो ने त्रिगो वा ॥ ४ ॥ वतोलियो ने मंमलीयो
वा ॥ ५ ॥ गुंजवा ने सुधवा ॥ ६ ॥ एआदिलेइने घणी जातनो वायरो ने ॥
ते सुकर वे करी हणायवे ॥ उघामे मोढे बोल्ये ॥ जापट नाखवे ॥ सुपने सोने ।
जाटकवे ॥ कातवे । विजवे ॥ तालोटा वगाम्वे ॥ विजणे विजवे ॥ हांचोले हा
चकवे ॥ आदिलेइने घणी जातना शस्त्रेकरी हणाय वे ॥ ते एकवार उघामे मो
ढे बोल्ये ॥ असंख्याता जीव हणाय वे ॥ तेमाथी एकेको जीव निकलीने ॥ वन
ना बीज जेवनी काया करेतो ॥ जंबुधिपमा नमाय ॥ तेना कुल सातलाखक्रीन
वे ॥ तेनु आम्हु । जघन्य । अतरमुहूर्तनु ॥ उत्कटुं ॥ त्रणहजार वर्षनु ॥ ते

नी दया पालीये तो मोक्षना सुख यामीये ॥ ४ ॥ पाचमे बोले वनस्पतिकाय ॥
 तेना बे जेद । सुक्ष्म ॥ अने ॥ बादर सुक्ष्म ते आखा लोकमा न्ख्याबे ॥ ते आप
 णी नजरे न आवे । बादरवनस्पतिकायना बे जेद ॥ प्रत्येक अने साधारण ॥
 प्रत्येक कोने कहीये । सरीरे सरीरे एकेको जीव होय ॥ तेने प्रत्येक कहीये ॥
 अने एक सरीरे अनता जीव होय । तेने साधारण कहीये ॥ हवे प्रत्येकना ना
 म कहेबे ॥ पहिले बोले वृक्ष ने वेलानी जात ॥ रिगणी तलसीने गुलमनी जा
 त ॥ एरमा आकना धतुरानी जात ॥ दाभ्रम सेलमो ने केलानी जात ॥ ध्रो के
 वमो दाभ्रमो ने तरणानी जात ॥ फूल कमल ने नागरखेलनी जात ॥ बोरमो के
 रमो ने कसेलानी जात ॥ खुवार बाजरो मठ मकाइनी जात ॥ ताजल जो सूवा
 मोघरी वालोरफलीनी जात ॥ ए आदि लेइने घणी जातनो प्रत्येक वनस्पति
 बे ॥ तेमा भगवाने त्रण प्रकारना जीव कहाबे ॥ संख्याता ॥ असंख्याता ॥ अनं

તા ॥ એ ત્રણ પ્રકારના ॥ તેની દયા પાલીયે તો મોજના સુખ પામીએ ॥ હવે સાગ્રા
રણ વનસ્પતિના નામ કહે છે ॥ પહિલે વોલે લીલફૂલ સેવાલની જાત ॥ ગા
જર મૂલાની જાત ॥ ઢુંગલી લસણની જાત ॥ આહુને ગરમરની જાત ॥ રતા
લુ પિંખાલુની જાત ॥ કંટાલો થોર સ્વરસાળી કુવાર સેલરાની જાત ॥ મોય લુ
ણીની જાત ॥ ઊગતા અકુરા અને કૂણી કાકઝીની જાત ॥ એ કૂણી વનસ્પતિ
આદિ સર્વે જાતની સાધારણ વનસ્પતિ છે ॥ એક કદ મુલના કકઝામાં ॥ અન
તા જીવ છે ॥ તેના કુલ અઠાવીસ લાખક્રોમ છે ॥ તેનું આગુલું ॥ જઘન્ય ॥ અતર
મુહુર્તનું ॥ ઊત્કૃષ્ટું દશહજાર વર્ષનું ॥ તેની દયા પાલીયે તો મોજના સુખ પામી
યે ॥ હવે ત્રસકાયના ચાર ખેદ છે ॥ બે દહી તે દહી ॥ ચૌરહી ॥ પચેંહી ॥ હવે બે
દહીના બે ખેદ ॥ અપ્રજાતા ॥ અને પ્રજાતા ॥ બે દહી તેકોને કહીયે ॥ જેને કા
યા ॥ જીમ્યા ॥ બે દહી ॥ તેને બે દહી ॥ તેના નામ ॥ જલો ॥ કીમ્બ ॥

करमीया ॥ सरमिया । मामणमुना । अलसीया । लट । लाल । संख । ठीप । को
मा ॥ आदि लेइने घणी जातना । बेइजी जीव बे ॥ तेना कुलसातलाखक्रोम्ले ॥
तेनु आउहुं जघन्य ॥ अंतरसुहुर्तनु उत्क्रष्टुं । बारवर्षनुं ॥ तेनी दया पालीये
तो । मोक्षना सुख पामीये ते इंजीना बे भेद । अप्रजाप्ता ॥ अने । प्रजाप्ता ॥
ते इंजी ते कोने कहीये ॥ काया । मूख । ने नासिका होय तेने । ते इंजी कहीये ॥
तेना नाम ॥ जु । लीख । चाचम । मांकम । कीमो । कंधुवा । माटला । धनेमा ।
जुवा । इतमी । रींगोमा ॥ घीमेल । गर्थैया । कानखजुरा ॥ मंकोमा ॥ एआ
दि घणी जातना ॥ ते इंजी जीव बे ॥ तेना कुल ॥ आठलाख क्रोम्ले ॥ तेनु आ
उहु ॥ जघन्य । अंतरसुहुर्तनुं ॥ उत्क्रष्टुं । ओगणपंचासदिवसनुं ॥ तेनी दया
पालीये तो । मोक्षना सुख पामीये ॥ हवे चौरिंजीना बे भेद । ते अप्रजाप्ता । अने
प्रजाप्ता । चौइजी ते कोने कहीये ॥ जेहने काया । मुख । नासिका । अने आंख । होय

तेने चौइजी जीव कहीये । तेना नाम माखी मसला । मास । मठर । भमरा । तीम ।
 पतंग । करोलीया । कसारी । वींठी । खम्भाकमी । वगा । धुनीया । फुदा ॥ एआदि
 घणी जातना ॥ चौइजी जीव बे ॥ तेना कुलानवलाख क्रोढ बे । तेनुं आउखु । जव
 न्य । अतरमुहुर्तनुं ॥ उल्छु ॥ बमासनुं ॥ तेनी दया पालीये तो । मोक्षना सुख
 पामीये ॥ इवे पंचेजी ते कोने कहीये । जेने काया । सुख । नासिका । आख ।
 कान । ए प्रमाणे होय । तेने पंचेजी कहीये ॥ तेना बे भेद ॥ अप्रजाता । अने
 प्रजाता । तेनी ॥ ४४ ॥ जात ॥ नारकी । तिर्यच । मनुष्य । देवता । तेमा ॥ २४ ॥
 भेद । नारकीना ॥ ४५ ॥ भेद । तिर्यचना ॥ ३०३ ॥ भेद मनुष्यना ॥ २९६ ॥ भेद
 देवताना ॥ वली तेमां । चार भेद ॥ भवनपति ॥ वाणव्यतर ॥ जोतपी ॥ वैमानि
 क ॥ मनुष्यना चार भेद ॥ २५ ॥ कर्मभूमीना मनुष्य ॥ ३० ॥ अकर्म भूमीना म
 नुष्य ॥ ५६ ॥ अंतरधिपना मनुष्य ॥ २४ ॥ स्थानकना समृद्धि मनुष्य ॥ ३

नारकीने देवतानी थीती ॥ जघन्य । दशहजार वर्षेनी । उत्कृष्टी । त्रास सा
गरनी ॥ तिर्यंचने मनुष्यनी स्थिती । जघन्य । अतरमुहूर्तेनी । उत्कृष्टी । त्राण
पत्यनी । तेनी दया पालीये तो । मोक्षना सुख पामीये ॥ इतिश्री ठकायना

बोल सम्पूर्ण ॥

श्रीपार्श्वनाथाय नमः ॥ अथ श्रीनवतत्व लिख्यते ॥ हवे विवेकि सम्यक्दृष्टि जी
वने । नवपदार्थ जेह्वा ठे । तेह्वा । तथा रूप बुद्धिप्रमाणे गुरु आस्नायथि धार
वा ॥ ते नवपदार्थना नाम केहेठे ॥ जीवतत्व ॥ १ ॥ अजीवतत्व ॥ २ ॥ पुराय
तत्व ॥ ३ ॥ पापतत्व ॥ ४ ॥ आश्रवतत्व ॥ ५ ॥ सवरतत्व ॥ ६ ॥ निर्जरातत्व
॥ ७ ॥ वधतत्व ॥ ८ ॥ मोक्षतत्व ॥ ९ ॥ हवे जीवतत्व ते केहने कहिये ॥ चैत
न्यलक्षण ॥ सदास उपयोगी ॥ अससख्यात प्रदेशी । सुखड खनो जाण ॥ सु
खड खनो वेदक तेहने जीवतत्व कहिये ॥ १ ॥ अजीवतत्व ते केहने कहिये ॥

जन्मलक्षण ॥ चैतन्यरहित ॥ तेदने अजीवतत्व कहिये ॥ ७ ॥ पुण्यतत्व ते शु-
न्न कर्माणिये करी ॥ शुन्न कर्मने उदये करी ॥ जेदना फल आत्माने भोगवता
मीतालागे तेदने पुण्यतत्व कहिये ॥ ३ ॥ पापतत्व ते अशुन्न कर्माणिये करी ॥
अशुन्न कर्मने उदये करी ॥ जेदना फल आत्माने भोगवता कन्हा लागे । तेद-
ने पापतत्व कहिये ॥ ४ ॥ आश्रवतत्व ते । अव्रतने अपञ्चखणो करी । विषय
कषायने सेवेकरी ॥ आत्मारूपतलावनेविषे ॥ इडियादिक घमनाले विडेकरी ।
कर्म पापरूप जलनो प्रवाह आवे । तेदने आश्रवतत्व कहिये ॥ ५ ॥ सवरतत्व
ते जीवरूप तलावनेविषे ॥ कर्मरूप जल आवता व्रतपञ्चखाणादिक द्वार देवेकरो
रोकीये ॥ तेदने सवरतत्व कहिये ॥ ६ ॥ निर्जरातत्व ते ॥ आत्माना प्रदेशयि-
वार भेदे तपस्यायेकरी देशयकि कर्मनु निर्जरबु जरीने छुर थाबु ॥ तेदने निर्ज-
रातत्व कहिये ॥ ७ ॥ बंधतत्व ते । आत्माना प्रदेशाने कर्मपुञ्जकना वल्ल स्त्रीरनी

रनीपरे ॥ लोहर्षिन् अग्निनी परे । लोलीभूत थइ बंधाय ॥ तेहने बधतत्व कहि
ये ॥ ७ ॥ मोक्षतत्व ते सकल आत्माना प्रदेशथि ॥ सकल कर्मनु छुटवु ॥ सक
ल बधनु मुकाववु ॥ सकल कार्यनि सिद्धि थाय ॥ तेहने मोक्षतत्व कहिये ॥ ए ॥
ए नव पदार्थनु जाणपणुं ॥ तेहने तत्व कहिये ॥ हवे जीवनो एक भेद बे ॥ स
कल जीवोनु चैतन्य लक्षण एक बे ॥ ते माटे संग्रहनये करी । एक भेदे जीव क
हिये ॥ तथा बे प्रकारे पण जीव कहिये ॥ त्रस ॥ १ ॥ थावर ॥ २ तथा ॥ सि
द्ध ॥ १ ॥ ने ससारी ॥ २ ॥ तथा त्रण भेदे जीव ॥ स्त्रीवेद ॥ १ ॥ पुरुषवेद ॥ २
नपुंसकवेद ॥ ३ ॥ तथा । भवसिद्धिया ॥ १ ॥ अभवसिद्धिया ॥ २ ॥ नोभवसिद्धि
य नो अभवसिद्धिया ॥ ३ ॥ तथा च्यार भेदे जीव ॥ नारकी ॥ १ ॥ तिर्यच ॥ २ ॥
मनुष्य ॥ ३ ॥ देवता ॥ ४ तथा ॥ चक्षुदर्शनी ॥ १ ॥ अचक्षुदर्शनी ॥ २ ॥ अ
वधिदर्शनी ॥ ३ केवलदर्शनी ॥ ४ ॥ तथा पांचप्रकारे जीव ॥ एकेडिय ॥ १ ॥ बे

इन्द्रिय ॥१॥ तेन्द्रिय ॥३॥ चञ्चरिन्द्रिय ॥४॥ पञ्चैन्द्रिय ॥५॥ तथा । सजोगी ॥२॥
 मनजोगी ॥ १ ॥ वचनजोगी ॥ ३ ॥ कायजोगी ॥ ४ ॥ अजोगी ॥ ५ ॥ तथा ।
 ठ प्रकारे जीव ॥ पृथ्वीकाय ॥ १ ॥ अपकाय ॥ २ ॥ तेजकाय ॥ ३ ॥ वायुकाय
 ॥ ४ ॥ वनस्पतिकाय ॥ ५ ॥ त्रसकाय ॥ ६ ॥ तथा ॥ सकपायी ॥ १ ॥ कोढ़क
 पायी ॥ २ ॥ मानकपायी ॥ ३ ॥ मायाकपायी ॥ ४ ॥ लोभकपायी ॥ ५ ॥ अ
 कपायी ॥ ६ ॥ तथा सात प्रकारे जीव । नारकी ॥ १ ॥ तिर्यच ॥ २ ॥ तिर्यचणी
 ॥३॥ मनुष्य ॥ ४ ॥ मनुष्यणी ॥ ५ ॥ देवता ॥ ६ ॥ देवी ॥७॥ तथा । आठ प्र
 कारे जीव ॥ सलेशी ॥ १ ॥ कृष्णलेशी ॥ २ ॥ निललेशी ॥ ३ ॥ कापुतलेशी
 ॥ ४ ॥ तेषुलेशी ॥ ५ ॥ पद्मलेशी ॥ ६ ॥ शुक्ललेशी ॥ ७ ॥ अलेशी ॥ ८ ॥
 तथा नव । प्रकारे जीव ॥ पृथ्वी ॥१॥ अप ॥२॥ तेज ॥३॥ वायु ॥४॥ वनस्पति
 ५॥ वेन्द्रिय ॥६॥ तेन्द्रिय ॥७॥ चञ्चरिन्द्रिय ॥८॥ पञ्चैन्द्रिय ॥९॥ तथा दश जेदे जी

ॐ ॥३॥ च
 व ॥ ऐक्य ॥२॥ वेद्वि ॥१॥ त
 ए ५ ना अप्रजाता । ने । प्रजाता । एवं ॥ २० ॥ तथा ॥ इग्यार भेदे जीव ॥
 ऐक्य ॥ २ ॥ वेद्वि ॥१॥ ते इद्वि ॥३॥ चत्तर्वि ॥४॥ नारकी ॥५॥
 ऐक्य ॥ २ ॥ मनुज्य ॥१॥ प्रवन्पति ॥६॥ वाण व्यंतर ॥७॥ तेन ॥३॥ वान
 तिर्यच ॥६॥ मनुज्य ॥१॥ प्रवन्पति ॥६॥ पृथ्वी ॥२॥ अप ॥१॥ एवं ॥२॥
 वैमानिक ॥२॥ तथा ॥२॥ एवना अप्रजाता ने प्रजाता ॥३॥ ते
 ॥४॥ वनस्पति ॥५॥ त्रसकाय ॥६॥ निलेशी ॥१॥ कापुतलेशी ॥ ने ।
 तथा तेर भेदे जीव ॥ कृणलेशी ॥ २ ॥ ए । वना अप्रजाता ॥२॥
 जलेशी ॥४॥ पद्मलेशी ॥५॥ शुक्ललेशी ॥६॥ एवं ॥२॥ हवे जीवना ॥२॥
 प्रजाता ॥ एवं ॥२॥ ने । एक अलेशी ॥२॥ ने प्रजातो ॥ १ ॥ बादर ए
 भेद कहे ॥ सुक्ष्म ऐक्यनो अप्रजातो ॥ ४ ॥ वेद्विनो । अप्रजातो ॥ ५ ॥
 केद्विनो अप्रजातो ॥ ३ ॥ ने प्रजातो ॥ ४ ॥ वेद्विनो ।

ने । प्रजाप्तो ॥ ६ ॥ ते इडियनो । अप्रजाप्तो ॥ ७ ॥ ने । प्रजाप्तो ॥ ८ ॥ चउरि
डियनो अप्रजाप्तो ॥ ९ ॥ ने प्रजाप्तो ॥ १० ॥ असंडी पंचडियनो अप्रजाप्तो
॥ ११ ॥ ने प्रजाप्तो ॥ १२ ॥ संडी पंचडियनो अप्रजाप्तो ॥ १३ ॥ ने प्रजाप्तो
॥ १४ ॥ हवे व्यवहार विस्तार नये करीने पांचसेत्रेसठ भेद जीवना कहे ते ॥
तेहमा त्रणसें ते त्रण भेद मनुष्यना ॥ एकसोअठाणु भेद देवताना ॥ अम
ताजीस भेद तिर्यचना ॥ चउद भेद नारकीना ॥ १५ ॥ ५६३ ॥ भेद जीवना ॥
हवे तेहमा ॥ मनुष्यना ॥ ३०३ ॥ भेद कहेते ॥ ते ॥ १५ ॥ कर्म भूमिना मनु
ष्य ॥ ३० ॥ अकर्मभूमिना मनुष्य ॥ ५६ ॥ अंतर विपना मनुष्य ॥ एव
॥ १०१ ॥ क्षेत्रना गर्भज मनुष्यना ॥ अप्रजाप्ता । ने प्रजाप्ता ॥ एव ॥ २०२ ॥
ने एकसोने एक क्षेत्रना समुर्भिम मनुष्यना । अप्रजाप्ता ॥ एव ॥ ३०३ ॥ भेद
मनुष्यना ॥ हवे कर्मभूमि ते केढने कहेते ॥ असी ॥ २ ॥

मनुष्य कहि
करी जीवे तेहने कर्मभूमिनां ॥ १५ ॥ ते क
प्रकारना व्यापारे ॥ ५ ॥ महाविदेह । एवं ॥ १५ ॥ ते क
॥ ३ ॥ ए ॥ ३ ॥ इरवतने ॥ ५ ॥ महाविदेह ॥ २ ॥ भरत ॥ १॥
ये ॥ ते ॥ ५ ॥ भरत ॥ ५ ॥ जंबुद्विप ते ॥ तेहमां ॥ २ ॥ तेहने
र्मभूमि किहा ते ॥ एकलाख जोजननो जंबुद्विपमां ते ॥ तेहने
॥ २ ॥ महाविदेह । ए ॥ ३ ॥ क्षेत्र कर्मभूमिनां जंबुद्विपमां जोज
इरवत ॥ २ ॥ महाविदेह । ए ॥ ३ ॥ तेहने फरतो च्यारलाख जोज
फरतो ॥ वे लाख जोजननो लवण समुद्र ते ॥ ५ ॥ इरवत ॥ १ ॥ महाविदेह
ननो धातकीखंमद्विप ते ॥ तेहमां ॥ ५ ॥ भरत ॥ ५ ॥ इरवत ॥ १ ॥ महाविदेह
ते ॥ तेहने फरतो ॥ ५ ॥ लाख जोजननो । कालोद्विप समुद्र ते ॥ तेहने फरतो
॥ ५ ॥ लाख जोजननो । अर्धपुष्कर । द्विप ते ॥ तेहमां ॥ ५ ॥ भरत ॥ १ ॥ इ
॥ ५ ॥ लाख जोजननो । एवं । बडु ॥ १५ ॥ ने ॥ ३ ॥ पनर कर्मभूमिना
रवत ॥ ५ ॥ महाविदेह ते ॥ एवं । बडु ॥ १५ ॥ ने ॥ ३ ॥ पनर कर्मभूमि ते के
मनुष्य कहा ॥ हवे ॥ ३० ॥ अकर्मभूमिना मनुष्य कहेते ॥ अकर्मभूमि ते के
हने कहिये ॥ ३ ॥ कर्मरहित । दशप्रकारना कल्पवृक्षकरीने जीवे । तेहने अक

મેમૂમિના મનુષ્ય કહિયે ॥ તે કેટલા છે ॥ ૫ ॥ દેમવય ॥ ૫ ॥ એરણવય ॥ ૫ ॥
 હરિવાસ ॥ ૫ ॥ રમકવાસ ॥ ૫ ॥ દેવકુરુ ॥ ૫ ॥ ઉતરકુરુ ॥ ૫ ॥ ૩૦ ॥ હવે
 જબુધિપમા ॥ ૨ ॥ દેમવય ॥ ૨ ॥ એરણવય ॥ ૨ ॥ હરિવાસ ॥ ૨ ॥ રમકવાસ
 ॥ ૨ ॥ દેવકુરુ ॥ ૨ ॥ ઉતરકુરુ ॥ ૨ ॥ ૬ ॥ દેવજબુધિપમા છે ॥ ધાતકિસ્
 મ્મા ॥ બેવે જાણવા ॥ એવ ॥ ૨૬ ॥ અર્ધપુષ્કર ધિપમા ॥ બેવે ॥ જાણવા ॥ એવ
 ॥ ૩૦ ॥ અકર્મમિનામનુષ્ય કહ્યા ॥ હવે બપન અતરધિપના મનુષ્ય કહેતે ॥
 જબુધિપના ભરતદેવત્રિનિ મર્યાદાનો કરણહાર ॥ હુલ હિમવતનામા પર્વત છે ॥ તે
 પીલાસોનામય છે ॥ તે સો જોજનનો ઝંચો છે ॥ સો ગાઝનો ઝમો છે ॥ એકહ
 જાર નાવન જોજન ને બાર કલાનો પહોલો છે ॥ ચોવિશહજાર નવશેનત્રિશ જો
 જનનો લાવો છે ॥ તેહને પૂર્વપશ્ચિમને છેદને બેવે માઢા નિકલિ છે ॥ એકેકિ ન
 ઢા ચોરાસીશે ચોરાસીશે જોજનની જાઝેરી લાંબિ છે ॥ તે એકેકિ

તસાત અતરધિપા છે ॥ તે અંતરધિપા કિહાં છે ॥ જગતીના કોટથ ॥ ૩૦૦ ॥
જોજન જાડ્યે । તિવારે પહોલો અતરધિપો આવે ॥ તે ॥ ૩૦૦ ॥ જોજનનો લાં
બો ને પહોલો છે ॥ તિહાંથિ ॥ ૪૦૦ ॥ જોજન જાડ્યે । તિવારે બિજો અંતરધિપો
આવે ॥ તે ॥ ૪૦૦ ॥ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે ॥ તિહાંથિ ॥ ૫૦૦ ॥ જોજન
જાડ્યે તિવારે ॥ ત્રિજો અંતરધિપો આવે ॥ તે ॥ ૫૦૦ ॥ જોજનનો લાંબો ને પ
હોલો છે ॥ તિહાંથિ બસે જોજન જાડ્યે તિવારે ॥ ચોથો અંતરધિપો આવે ॥ તે
॥ ૬૦૦ ॥ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે ॥ તિહાંથિ ॥ ૬૦૦ ॥ જોજન જાડ્યે
તિવારે । પાંચમો અંતરધિપો આવે ॥ તે ॥ ૭૦૦ ॥ જોજનનો લાંબો ને પહોલો
છે ॥ તિહાંથિ ॥ ૮૦૦ ॥ જોજન જાડ્યે તિવારે બઝો અંતરધિપો આવે ॥ તે ॥ ૮૦૦ ॥
જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે ॥ તિહાંથિ ॥ ૯૦૦ ॥ જોજન જાડ્યે તિવારે । સા
તમો અંતરધિપો આવે તે ॥ ૯૦૦ ॥ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે ॥ એવં । સાત

મંમૂમિના મનુષ્ય કહિયે ॥ તે કેટલા છે ॥ ૫ ॥ દેમવય ॥ ૫ ॥ દેમવય ॥ ૫ ॥
 હરિવાસ ॥ ૫ ॥ રમકવાસ ॥ ૫ ॥ દેવકુરુ ॥ ૫ ॥ ઉતરકુરુ ॥ ૫ ॥ ૩૦ ॥ હવે
 જંબુધિપમા ॥ ૨ ॥ દેમવય ॥ ૨ ॥ દેમવય ॥ ૨ ॥ હરિવાસ ॥ ૨ ॥ રમકવાસ
 ॥ ૨ ॥ દેવકુરુ ॥ ૨ ॥ ઉતરકુરુ ॥ ૨ ॥ ૬ ॥ દેવજંબુધિપમા છે ॥ ધાતકિસ્વ
 મા ॥ વેવે જાણવા ॥ ૨૬ ॥ અર્ધપુષ્કર ધિપમા ॥ વેવે ॥ જાણવા ॥ ૩૦ ॥
 અકર્મમૂમિનામનુષ્ય કહ્યા ॥ હવે તપન અતરધિપના મનુષ્ય કહેહે ॥
 જંબુધિપના ખરતલેત્રાનિ મર્યાદાનો કરણદાર ॥ ઘુલ હિમવતનામા પર્વત છે ॥ તે
 પીલાસોનામય છે ॥ તે સો જોજનનો ઝંબો છે ॥ સો ગાઝનો ઝંબો છે ॥ એક
 જાર બાવન જોજન ને બાર કલાનો પહોલો છે ॥ ચોવિશહજાર નવશેબત્રિશ જો
 જનનો લાવો છે ॥ તેહને પૂર્વપશ્ચિમને તેહને વેવે માઢા નિકલિ છે ॥ એકેકિ મા
 ઢા ચોરાસીશં ચોરાસીશં જોજનની જાઝેરી લાવિ છે ॥ તે એકેકિ માઢાઝપરે ॥ સા

पजे ॥ २० ॥ विगयजीव कलेवरे सुवाते ॥ मनुष्यना कलेवर उपजे ॥ २१ ॥
 इतिपुरिससजोगेसुवाते स्त्री पुरुषना संजोगमां उपजे ॥ २२ ॥ नगरनिधमणेशु
 वाते नगरनी खालोमा उपजे ॥ २३ ॥ सबेसुचेव असुइठाणेशुवाते सर्व मनुष्य
 संबंधि अशुचिस्थानकोमां उपजे ॥ २४ ॥ एवं ॥ २०२ ॥ क्षेत्रनासमुर्बिम मनु
 ष्य अप्रजाप्ता ॥ एवं । सर्व मिली ॥ ३०३ ॥ नेद मनुष्यना कह्या ॥ हवे देवता
 ना ॥ २०४ ॥ नेद कहे ॥ तेहमां । दश जवनपतिना नाम ॥ असुस्कुमार ॥ २ ॥
 नागकुमार ॥ २ ॥ सुवणकुमार ॥ ३ ॥ विज्जुकुमार ॥ ४ ॥ अग्निकुमार ॥ ५ ॥ इधि
 पकुमार ॥ ६ ॥ उदधिकुमार ॥ ७ ॥ दिशकुमार ॥ ८ ॥ पवनकुमार ॥ ९ ॥ थ
 णितकुमार ॥ १० ॥ हवे ॥ ११ ॥ परमाधामिना नाम कहे ॥ अंब ॥ १ ॥ अंबरिस
 ॥ २ ॥ शाम ॥ ३ ॥ सबल ॥ ४ ॥ रुड ॥ ५ ॥ वैरुड ॥ ६ ॥ काल ॥ ७ ॥ महाकाल ॥ ८ ॥ अ
 क्षिपत्र ॥ ९ ॥ धनुष ॥ १० ॥ कुंज ॥ ११ ॥ बालु ॥ १२ ॥ वेतरणी ॥ १३ ॥ खरस्वर ॥ १४

ચોકુ ॥ ૭૬ ॥ અંતરધિપા જાણવા ॥ એમજ દરવતજ્ઞેત્રાનિ મર્યોદાનો કરણહાર
 શિખરીનામા પર્વત છે ॥ તે ચુલ દ્વિમવંત શરિખો જાણવો ॥ તિહાં પણ ॥ ૭૭ ॥
 અંતરધિપા છે ॥ અઠાવિશ હુ ॥ ૫૬ ॥ અંતરધિપા જાણવા ॥ અંતરધિપા તે કે
 હને કહિયે ॥ હેતે સમુદ્ર છે ॥ અને ઉપર અધર ઢાઢામાં ધિપાના રહેનાર છે ॥
 માટે અંતર ધિપાના મનુષ્ય કહિયે ॥ હવે ॥ ૨૦૨ ॥ જ્ઞેત્રના સમુર્ધિમ મનુષ્ય
 ॥ ૨૪ ॥ સ્થાનકમા ઉપજે છે ॥ તે કહે છે ॥ ઉચ્ચારે સુવાતે ॥ વાનિનિતમા ઉપજે ॥ ૨ ॥
 પાસવણે સુવાતે લઘુનિતમાં ઉપજે ॥ ૭ ॥ ચેલેસુવાતે ॥ વલસ્વામાં ઉપજે
 ॥ ૩ ॥ સંઘાણે સુવાતે લિટમાં ઉપજે ॥ ૪ ॥ વંતે સુવાતે વમનમાં ઉપજે ॥ ૫ ॥
 પીત્તે સુવાતે નિલા પિલા પીતમા ઉપજે ॥ ૬ ॥ પુદ્ગલે સુવાતે ॥ પરુમાં ઉપજે ॥ ૭ ॥
 સોણિયે સુવાતે રુદિરમાં ઉપજે ॥ ૮ ॥ સુકેસુવાતે વિર્યમાં ઉપજે ॥ ૯ ॥ સુકપો
 ગલપરિસાન્નિયેસુવા ॥ વિર્યોદિકના પુન્નજસુકાણાતે ફિરિન્નિચાયા

अ ॥ ३ ॥ वरुण ॥ ४ ॥ गर्दतोया ॥ ५ ॥ तोपिया ॥ ६ ॥ अव्यावाधा ॥ ७ ॥ अ ॥ सनकु
 ॥ ३ ॥ रिता ॥ ४ ॥ बार देवलोकना नाम ॥ सुधर्म ॥ २ ॥ इशान ॥ ३ ॥ स
 ॥ ५ ॥ लंतक ॥ ६ ॥ महाशुक्र ॥ ७ ॥ अ ॥ २ ॥ २ ॥ अ ॥ २ ॥
 मार ॥ ३ ॥ मोहे ॥ ४ ॥ ब्रह्मलोक ॥ ५ ॥ आरण ॥ २ ॥ सुमाणसे ॥ ४ ॥
 हसार ॥ ५ ॥ आणत ॥ ६ ॥ सुजए ॥ ३ ॥ सुपम्बुदे ॥ ५ ॥ जशोधरे
 नव ग्रीविकना नाम ॥ २ ॥ सुजहे ॥ ३ ॥ सुपम्बुदे ॥ ५ ॥ जयंत
 प्रियदर्शणे ॥ ५ ॥ सुदर्शने ॥ ६ ॥ आमोहे ॥ ७ ॥ विजयंत ॥ ३ ॥ जयंत
 ॥ ६ ॥ पाच अनुत्तर विमानना नाम ॥ विजय ॥ २ ॥ जातना देवता अप्र
 ॥ ३ ॥ अपरान्तित ॥ ४ ॥ सर्वार्थसिद्ध ॥ ५ ॥ ए ॥ जातना देवता कहे ति
 जाता ॥ ५ ॥ जातना प्रजाप्ता ॥ ६ ॥ तेज ॥ ३ ॥ वाज ॥ ४ ॥
 र्यचना ॥ ४ ॥ भेद केहे ॥ पृथ्वी ॥ २ ॥ पाणि ॥ ३ ॥ तेज ॥ ३ ॥ वाज ॥ ४ ॥
 ए ॥ ४ ॥ सुक्ष्म ॥ ५ ॥ ना ॥ अप्रजाप्ताने ॥ ५ ॥ प्रजा

महाघोष ॥ २५ ॥ सोल वाणव्यंतरना नाम ॥ पिशाच ॥ १ ॥ भूत ॥ २ ॥ जच्च ॥ ३ ॥ रा
क्षस ॥ ४ ॥ किन्नर ॥ ५ ॥ किंपुरिस ॥ ६ ॥ महोरगा ॥ ७ ॥ गर्धर्व ॥ ८ ॥ आणपत्नी ॥ ९ ॥
पाणपत्नी ॥ १० ॥ इसिवाइ ॥ ११ ॥ भूइवाइ ॥ १२ ॥ कदिय ॥ १३ ॥ महाकंदि
य ॥ १४ ॥ कोइंद ॥ १५ ॥ पर्यंगदेव ॥ १६ ॥ दश जंभकाना नाम ॥ आणजंभ
का ॥ १ ॥ पाणजंभका ॥ २ ॥ लयणजंभका ॥ ३ ॥ शयणजंभका ॥ ४ ॥ वड्डजं
भका ॥ ५ ॥ पुण्णजंभका ॥ ६ ॥ फलजंभका ॥ ७ ॥ पुण्ण फलजंभका ॥ ८ ॥
विण्णुजंभका ॥ ९ ॥ अवियत जंभका ॥ १० ॥ ज्योतिपीना ॥ १० ॥ नाम ॥
चंडमा ॥ १ ॥ सूर्य ॥ २ ॥ ग्रह ॥ ३ ॥ नक्षत्र ॥ ४ ॥ तारा ॥ ५ ॥ ए ॥ ५ ॥ चल
ते अठि धिपमां ठे । ने ॥ ५ ॥ स्थिर ते अठि धिपवाहिर ठे ॥ एवं ॥ १० ॥ हवे
॥ ३ ॥ किल्बिषिना नाम ॥ त्रण पलिया ॥ १ ॥ त्रण सागरिया ॥ २ ॥ तेर सा
गरिया ॥ ३ ॥ नव लोकातिकना नाम ॥ साण्स्वत ॥ १ ॥ आबिल्ल ॥

॥७॥ ना प्रजाप्ता । एवं ॥ २४ ॥

कह्या ॥ एव ।
॥ ५६३ ॥ भेद जीवना जाणवा ॥ इति जीवतत्वं समाप्तं ॥ २ ॥ हवे अजीवना
॥ २४ ॥ भेद कहेले ॥ धर्मास्तिकायनो स्कंध ॥ २ ॥ देश ॥ ५ ॥ प्रदेश ॥ ३ ॥
अधर्मास्तिकायनो ॥ स्कंध ॥ ४ ॥ देश ॥ ५ ॥ प्रदेश ॥ ६ ॥ आकाशास्ति काय
नो स्कंध ॥ ७ ॥ देश ॥ ८ ॥ प्रदेश ॥ ९ ॥ अक्षसमयकाल ॥ २० ॥ ए ॥ २० ॥ भेद
अरुपि अजीवना कह्या ॥ हवे रूपि अजीवना ॥ ४ ॥ भेद कहेले ॥ पुजलास्ति
काय ॥ नो स्कंध ॥ २१ ॥ देश ॥ २२ ॥ प्रदेश ॥ २३ ॥ परमाणुपुजल ॥ २४ ॥ एवं
॥ २४ ॥ हवे व्यवहार विस्तारनयेकरी ॥ ५६० ॥ भेद अजीवतत्त्वना कहेले ॥ तेहमां
॥ ३० ॥ भेद । अरुपि अजीवना कहेले ॥ धर्मास्तिकाय अव्ययकि ॥ २ ॥ क्षेत्रयकि
लोक प्रमाणे ॥ ५ ॥ कालयकि अनादिअनत ॥ ३ ॥ नावयकि । अवर्णे अगंधे ।
अरसे । अफासे । अमूर्ति ॥ ४ ॥ गुणयकि चलणसहाय ॥ ५ ॥ अधर्मास्तिकाय ५

ता ॥ एवं ॥ २६ ॥ वनस्पतिना ॥ ३ ॥ भेद ॥ सुक्ष्म ॥ २ ॥ प्रत्येक ॥ ७ ॥ ने ।
 साधारण ॥ ३ ॥ ए ॥ ३ ॥ ना । अप्रजाप्ता ने ॥ ३ ॥ ना । प्रजाप्ता ॥ एव ॥ ६ ॥
 एव ॥ ७७ ॥ ऐक्येयिना ॥ त्रण विकलेयि ॥ वे इयि ॥ २ ॥ ते इयि ॥ ७ ॥
 चरिंयि ॥ ३ ॥ ए ॥ ३ ॥ ना । अप्रजाप्ता ने ॥ ३ ॥ ना । प्रजाप्ता । ए ॥ ६ ॥ एवं ॥ ७ ॥
 जलचर ॥ २ ॥ थलचर ॥ ७ ॥ नरपर ॥ ३ ॥ नृजपर ॥ ४ ॥ खेचर ॥ ५ ॥ ए ॥ ५ ॥
 समुर्भिम नो ॥ ५ ॥ गर्भज ॥ एवं ॥ २० ॥ ना । अप्रजाप्ता ने ॥ २० ॥ ना । प्र
 जाप्ता ॥ एव ॥ ७० ॥ एव ॥ ४८ ॥ भेद तिर्यचना कदा । द्वे ॥ २४ ॥ भेद ना
 रकिना कहे ॥ सात नरकना नाम ॥ घमा ॥ २ ॥ वंशा ॥ ७ ॥ शिला ॥ ३ ॥
 अजणा ॥ ४ ॥ रिता ॥ ५ ॥ मया ॥ ६ ॥ मायवद् ॥ ७ ॥ द्वे ॥ ७ ॥ ना गोत्र
 रत्नप्रजा ॥ २ ॥ शर्करप्रजा ॥ ७ ॥ बालुप्रजा ॥ ३ ॥ पंकप्रजा ॥ ४ ॥ धुमप्र
 जा ॥ ५ ॥ तमप्रजा ॥ ६ ॥ तमतमाप्रजा ॥

गंध ॥५॥ रस ॥५॥ संगण ॥७॥ स्पर्श ॥५॥ एवं । विश-चा सो ॥ ६ ॥१॥५ ध
 ने । सुरभिगंध ॥ २ ॥ दुर्निगंध ॥ १ ॥ एकेका गंधमाहि त्रैविश त्रैविश भेद
 लाने ॥५॥ वर्ण ॥५॥ रस ॥५॥ संगण ॥७॥ स्पर्श ॥५॥ एवं ॥ १ ॥ कम्बो ॥ १ ॥ कसायलो
 भेद जाणवा ॥ हवे ॥ ५ ॥ रस ते ॥ तिस्रो ॥ २ ॥ कम्बो ॥ १ ॥ वण ॥१॥
 ॥३॥ खाटो ॥४॥ मिठो ॥५॥ एकेका रसमां वीश वीश भेद लाने ॥५॥ संगण ॥ परिमज्ज
 गंध ॥५॥ संगण ॥७॥ स्पर्श ॥५॥ एवं । वीश पंचा सो ॥ हवे ॥५॥ आयतसंगण ॥५॥
 संगण ॥२॥ वटसंगण ॥ १ ॥ त्रंश ॥ ३ ॥ चउरंस ॥ ४ ॥ गंध ॥ ५ ॥ रस ॥७॥
 एकेका संगणमां वीश वीश भेद लाने ॥५॥ वर्ण ॥ १ ॥ सुहालो ॥१॥
 स्पर्श ॥ एवं । वीश पंचा सो ॥ हवे ॥७॥ स्पर्श ॥६॥ चोपम्यो ॥१॥ लुखो ॥७॥ सं
 नारि ॥ ३ ॥ हजवो ॥ ४ ॥ दाढो ॥ ५ ॥ जन्ढो ॥५॥ वर्ण ॥१॥ गंध ॥५॥ रस ॥५॥ सं
 एकेका स्पर्शमा । त्रैविश त्रैविश भेद लाने ॥५॥

व्यथकि एक ॥६॥ क्षेत्रथकि लोकप्रमाणे ॥७॥ कालथकि अनादिअनंत ॥८॥
भावथकि । अवर्णे । अरसे । अफासे । अमुर्ति ॥९॥ गुणथकि स्थिर
भावथकि । अवर्णे । अरसे । अफासे । अमुर्ति ॥१०॥ क्षेत्रथकि लोकालोक
सहाय ॥११॥ आकाशास्तिकाय व्यवथकि एक ॥१२॥ क्षेत्रथकि । अवर्णे । अरसे । अफासे । अमुर्ति ॥१३॥
प्रमाणे ॥१४॥ कालथकि अनादिअनंत ॥१५॥ गुणथकि ॥ अवगाहनादान ॥१६॥
धे । अरसे । अफासे । अमुर्ति ॥१७॥ क्षेत्रथकि । अढिदियप्रमाणे ॥१८॥ का
हवेकाल व्यवथकि अनेक ॥१९॥ क्षेत्रथकि । अवर्णे । अरसे । अफासे ।
लयकि अनादिअनंत ॥२०॥ भावथकि । अवर्णे । अरसे । अफासे । अमुर्ति ॥२१॥
अमुर्ति ॥२२॥ गुणथकि वर्तनालक्षण ॥२३॥ एवं ॥२४॥ ने ॥२५॥ पूर्व
कह्या ते ॥ एवं ॥२६॥ जेदअरूपि अजीवना जाणवा । हवे ॥२७॥ जेद
रूपि अजीवना कहेते तेहमा । वर्णे ॥२८॥ कालो ॥२९॥ निलो ॥३०॥ रातो ॥३१॥
पिलो ॥३२॥ घोळो ॥३३॥ एकेका

अंग वपांग ॥२४॥ आहारकना अंग वपांग ॥२५॥ वैज्ररिषननाराचसधयाण
 ॥२६॥ समचक्रंशसंवाण ॥२७॥ शुभवर्ण ॥२८॥ शुभगंध ॥२९॥ शुभरस ॥३०॥
 शुभरूप ॥३१॥ अगुरुलघुनाम ॥३२॥ पराधातनाम ॥३३॥ उस्वासनाम ॥३४॥
 आतापनाम ॥३५॥ उद्योतनाम ॥३६॥ शुभचालवानि गति ॥३७॥ निर्माणनाम
 ॥३८॥ त्रसनाम ॥३९॥ बादरनाम ॥४०॥ पर्जातनाम ॥४१॥ प्रत्येकनामा ॥४२॥
 स्थिरनाम ॥४३॥ शुभनाम ॥४४॥ सौभाग्यनाम ॥४५॥ सुस्वरनाम
 ॥४६॥ आदेयनाम ॥४७॥ जशोकीर्तिनाम ॥४८॥ देवतानुं आजपू ॥४९॥
 मनुष्यनुं आजपू ॥५०॥ तिर्यचनुं आजपू सुगलवत् ॥५१॥ तिर्थकरनामकर्म
 ॥५२॥ एवं ॥५३॥ भेद पुण्यना जाणवा ॥ इति पुण्यतत्वं समाप्तं ॥५४॥ द्वे
 ॥५५॥ प्रकारे पाप उपराजे ते कहेहे ॥ प्राणतिपात ॥१॥ मृषावाद ॥२॥
 अदत्तादान ॥३॥ मैथुन ॥४॥ परिग्रह ॥५॥ क्रोध ॥६॥ मान ॥७॥ माया

ताण ॥ ६ ॥ स्पर्श ॥ एवं ॥ ७ ॥ भेद लाप्ते । खरखरामाखरखरीने सुंढालो वे व
 र्जवा ॥ एमवेवे स्पर्श वर्जवा ॥ एवं ॥ १३ ॥ अथा ॥ २८४ ॥ एव सर्व मिलि
 ने ॥ ५३० ॥ भेदरूपि अजीवना ॥ एव सर्व मिलिने ॥ ५६० ॥ भेद । अजीवना
 जाणवा ॥ इति अजीवतत्व समाप्त ॥ १ ॥ हवे नव भेदे पुण्यउपराजे ते कहे
 ते ॥ अन्नपुत्रे ॥ ४ ॥ पाणपुत्रे ॥ १ ॥ लयणपुत्रे ॥ ३ ॥ शयणपुत्रे ॥ ४ ॥ व
 त्ते ॥ ५ ॥ मनपुत्रे ॥ ६ ॥ वचनपुत्रे ॥ ७ ॥ कायपुत्रे ॥ ८ ॥ नमस्कार पु
 गवे ॥ ज्ञातावेदनिय ॥ २ ॥ उच गोत्र ॥ १ ॥ मनुष्यगति ॥ ३ ॥ भेदे जो
 पूर्व्वी ॥ ४ ॥ देवतानि गति ॥ ५ ॥ देवानुपूर्व्वी ॥ ६ ॥ पंचेद्रियनि जाति ॥ ७ ॥
 उदारिक शरिर ॥ ८ ॥ वैक्रेय शरिर ॥ ९ ॥ अद्वारक शरिर ॥ १० ॥ तेजस श
 रिर ॥ ११ ॥ कर्मण शरिर ॥ १२ ॥ उदारिकना अंग उपाग ॥ १३ ॥

अस्थैरनाम ॥३७॥ अ३ जनाम ॥३८॥ ६ ग्यनाम ॥३९॥ दुःस्वरनाम ॥३८॥
 अनोदेयनाम ॥३९॥ अजशोकीर्तिनाम ॥३९॥ नरकनिगति ॥३९॥ नरकनुं आनुषं
 ॥ ३४ ॥ नरकानुपूरवी ॥३५॥ अनंतानुबंधि क्रोध ॥ ३६ ॥ अनंतानुबंधि मान
 ॥३७॥ अनंतानुबंधि माया ॥३८॥ अनंतानुबंधि लोभ ॥ ३९ ॥ अप्रत्यास्थानी
 क्रोध ॥ ४० ॥ अप्रत्यास्थानी मान ॥ ४१ ॥ अप्रत्यास्थानी माया ॥ ४२ ॥ पञ्चखाणाव
 अप्रत्यास्थानी लोभ ॥ ४३ ॥ पञ्चखाणावरणिय क्रोध ॥ ४४ ॥ पञ्चखाणावरणिय लोभ
 ॥ ४५ ॥ पञ्चखाणावरणिय माया ॥ ४६ ॥ पञ्चखाणावरणिय माया ॥ ४७ ॥
 ॥ ४८ ॥ सजलनो क्रोध ॥ ४९ ॥ सजलनो मान ॥ ४९ ॥ सजलनी माया ॥ ४९ ॥ न
 सजलनो लोभ ॥ ५० ॥ सजलनी क्रोध ॥ ५१ ॥ सजलनी मान ॥ ५१ ॥ सजलनी माया ॥ ५१ ॥
 ॥ ५२ ॥ शोक ॥ ५३ ॥ दुःख ॥ ५४ ॥ दुःख ॥ ५५ ॥ दुःख ॥ ५६ ॥ दुःख ॥ ५७ ॥
 पुसकवेद ॥ ६० ॥ तिर्यचनि गति ॥ ६१ ॥ तिर्यचनी अनुपूरवी ॥ ६२ ॥ एकं छि

॥ ८ ॥ लोभ ॥ ९ ॥ राग ॥ १० ॥ द्वेष ॥ ११ ॥ कलह ॥ १२ ॥ अभ्यास्यन
॥ १३ ॥ पैशून्य ॥ १४ ॥ परपरिवाद ॥ १५ ॥ रतिअरति ॥ १६ ॥ मायामोक्षो ॥ १७ ॥
मिवादसणसद्ध ॥ १८ ॥ ए ॥ १९ ॥ हवे तेहना अशुभ फल ॥ २० ॥ प्रकारे
भोगवे ते कहेहे ॥ मतिज्ञानावरणिय ॥ १ ॥ श्रुतज्ञानावरणिय ॥ २ ॥ अवधि
ज्ञानावरणिय ॥ ३ ॥ मनपर्जवज्ञानावरणिय ॥ ४ ॥ केवलज्ञानावरणिय ॥ ५ ॥
ज्ञानातराय ॥ ६ ॥ लाभान्तराय ॥ ७ ॥ भोगान्तराय ॥ ८ ॥ उपभोगातराय ॥ ९ ॥
वीर्यांतराय ॥ १० ॥ निष्ठा ॥ ११ ॥ निष्ठानिष्ठा ॥ १२ ॥ प्रचला ॥ १३ ॥ प्रच
लाप्रचला ॥ १४ ॥ धीणद्धिनिष्ठा ॥ १५ ॥ चक्षुदर्शनावरणिय ॥ १६ ॥ अचक्षु
दर्शनावरणिय ॥ १७ ॥ अवधिदर्शनावरणिय ॥ १८ ॥ केवलदर्शनावरणिय
॥ १९ ॥ निम्बगोत्र ॥ २० ॥ अशतावेदनीय ॥ २१ ॥ मिथ्यात्वमोहनिम ॥ २२ ॥ स्था

त आ ॥ २२ ॥ चक्षु ॥ २३ ॥ रसेन्द्रिय ॥ २४ ॥ स्पर्शेन्द्रिय ॥ २५ ॥ मन ॥ २६ ॥ वचन ॥ २७ ॥ काय ॥ २८ ॥ भ्रमण ॥ २९ ॥ हृदयेन्द्रिय ॥ ३० ॥ श्रुति ॥ ३१ ॥ स्पर्श ॥ ३२ ॥ श्रुति ॥ ३३ ॥ श्रुति ॥ ३४ ॥ श्रुति ॥ ३५ ॥ श्रुति ॥ ३६ ॥ श्रुति ॥ ३७ ॥ श्रुति ॥ ३८ ॥ श्रुति ॥ ३९ ॥ श्रुति ॥ ४० ॥ श्रुति ॥ ४१ ॥ श्रुति ॥ ४२ ॥ श्रुति ॥ ४३ ॥ श्रुति ॥ ४४ ॥ श्रुति ॥ ४५ ॥ श्रुति ॥ ४६ ॥ श्रुति ॥ ४७ ॥ श्रुति ॥ ४८ ॥ श्रुति ॥ ४९ ॥ श्रुति ॥ ५० ॥ श्रुति ॥ ५१ ॥ श्रुति ॥ ५२ ॥ श्रुति ॥ ५३ ॥ श्रुति ॥ ५४ ॥ श्रुति ॥ ५५ ॥ श्रुति ॥ ५६ ॥ श्रुति ॥ ५७ ॥ श्रुति ॥ ५८ ॥ श्रुति ॥ ५९ ॥ श्रुति ॥ ६० ॥ श्रुति ॥ ६१ ॥ श्रुति ॥ ६२ ॥ श्रुति ॥ ६३ ॥ श्रुति ॥ ६४ ॥ श्रुति ॥ ६५ ॥ श्रुति ॥ ६६ ॥ श्रुति ॥ ६७ ॥ श्रुति ॥ ६८ ॥ श्रुति ॥ ६९ ॥ श्रुति ॥ ७० ॥ श्रुति ॥ ७१ ॥ श्रुति ॥ ७२ ॥ श्रुति ॥ ७३ ॥ श्रुति ॥ ७४ ॥ श्रुति ॥ ७५ ॥ श्रुति ॥ ७६ ॥ श्रुति ॥ ७७ ॥ श्रुति ॥ ७८ ॥ श्रुति ॥ ७९ ॥ श्रुति ॥ ८० ॥ श्रुति ॥ ८१ ॥ श्रुति ॥ ८२ ॥ श्रुति ॥ ८३ ॥ श्रुति ॥ ८४ ॥ श्रुति ॥ ८५ ॥ श्रुति ॥ ८६ ॥ श्रुति ॥ ८७ ॥ श्रुति ॥ ८८ ॥ श्रुति ॥ ८९ ॥ श्रुति ॥ ९० ॥ श्रुति ॥ ९१ ॥ श्रुति ॥ ९२ ॥ श्रुति ॥ ९३ ॥ श्रुति ॥ ९४ ॥ श्रुति ॥ ९५ ॥ श्रुति ॥ ९६ ॥ श्रुति ॥ ९७ ॥ श्रुति ॥ ९८ ॥ श्रुति ॥ ९९ ॥ श्रुति ॥ १०० ॥ श्रुति ॥

यपणुं ॥ ६३ ॥ वेदद्वियपणु ॥ ६४ ॥ तेद्वियपणु ॥ ६५ ॥ चतुरिद्वियपणुं ॥ ६६ ॥
 अशुभ चालवनि गति ॥ ६७ ॥ उपघातनामकर्म ॥ ६८ ॥ अशुभवर्ण ॥ ६९ ॥
 अशुभगंध ॥ ७० ॥ अशुभरस ॥ ७१ ॥ अशुभस्पर्श ॥ ७२ ॥ अशुभनाराच
 सघयण ॥ ७३ ॥ नाराचसघयण ॥ ७४ ॥ अर्धनाराचसंघयण ॥ ७५ ॥ किलकु
 सघयण ॥ ७६ ॥ भेवदुसंघयण ॥ ७७ ॥ निगोदपरिमंजलसंठाण ॥ ७८ ॥ सादि
 सठाण ॥ ७९ ॥ वामनसंठाण ॥ ८० ॥ कुब्जसंठाण ॥ ८१ ॥ हुंजसंठाण ॥ ८२ ॥
 एवं ॥ ८३ ॥ भेद पापतत्त्वना जाणवा ॥ इति पापतत्त्वं समाप्तं ॥ ८४ ॥ द्वेआश्र
 वना सामान्य प्रकारे ॥ ८५ ॥ भेद कहेले ॥ मिथ्यात्व ते आश्रव ॥ १ ॥ अव्रत
 ते आश्रव ॥ २ ॥ प्रमाद ते आश्रव ॥ ३ ॥ कषाय ते आश्रव ॥ ४ ॥ अशुभजोग
 ते आश्रव ॥ ५ ॥ प्राणतिपात ते आश्रव ॥ ६ ॥ मृषावाद ते आश्रव ॥ ७ ॥

पुण्यस्यैवैषां सुमति ॥ ५० ॥ सुमति न ॥ ३३ ॥ सुमति ॥
 लोसर्वाणि पारिवर्णिया सुमति ॥ ५० ॥ ए ॥ ५० ॥ आदरवाने
 मनयुति ॥ २ ॥ वचनयुति ॥ ५ ॥ काययुति ॥ ३ ॥ ए ॥ ५० ॥ तृषानो परिसह
 ॥ ५५ ॥ परिसहसदेवा ॥ ते कदेवे ॥ क्षुधानो परिसह ॥ २ ॥ तृषानो परिसह
 ॥ ५५ ॥ टाढनो परिसह ॥ ३ ॥ तापनो परिसह ॥ ४ ॥ दंशमंशनो परिसह
 ॥ ५ ॥ अचेलनो परिसह ॥ ६ ॥ अरतिनो परिसह ॥ ७ ॥ स्त्रीनो परिसह
 ॥ ५ ॥ अचेलनो परिसह ॥ ६ ॥ अरतिनो परिसह ॥ ७ ॥ सेजानो परिसह ॥ २२ ॥ आक्रो
 ॥ ५० ॥ चरियानो परिसह ॥ २३ ॥ जाचवानो परिसह ॥ २४ ॥ अलाने
 श वचननो परिसह ॥ २५ ॥ वधनो परिसह ॥ २६ ॥ तृणस्पर्शनो परिसह ॥ २७ ॥ अंश
 नो परिसह ॥ २८ ॥ सत्कार पुरस्कारनो परिसह ॥ २९ ॥ प्रज्ञानो परिसह ॥ ३० ॥ अंश
 नो परिसह ॥ ३१ ॥ दंशण परिसह ॥ ३२ ॥ ए ॥ ५० ॥ ने ॥ ५० ॥ पूर्व कहरा
 ते ॥ एवं ॥ ३० ॥ स्वति ॥ ३१ ॥ सुति ॥ ३२ ॥ अजवे ॥ ३३ ॥ मंदवे ॥ ३४ ॥

केवि पसूहयवाया, कच्छादुग्धेहिं केवि विकराला । केवि विउचिअपासासमन्त्रिया सेवगा तस्स ॥ ११७ ॥

एव सो कुट्टिअपेडएण परिवेढिओ महीवीढे । रायकुलेसु भमतो, पजिअदाण पणिण्हेइ ॥ ११८ ॥

सो एसो आगच्छइ, नरवर ! आढबरेण सजुचो । ता मग्गमिण मुत्तु, गच्छह अन्न दिस तुब्भे ॥ ११९ ॥

तो वलिओ नरनाहो, अन्नाइ दिसाइ जाव ताव पुरो । तो पेडयपि तीए, दिसाइ वलिय तुरिअ तुरित ॥ १२० ॥

राया भणेइ मत्ति, पुरओ गतूणिमे निवारेसु । सुहमग्गियपि दाउ, जेणेसि वसण न सुह ॥ १२१ ॥

तस उम्बरराजस्य केऽपि सेवका प्रयत्तिकवातरोगयुक्ता सन्ति, केऽपि कच्छुदग्धेभिर्विकराला मन्ति, केऽपि विचर्चिकापासासमन्विता सन्ति, विचर्चिकाजातीया या पामा तथा संयुक्ता सन्तीत्यय ॥ ११७ ॥ एवममुना प्रकारेण स उम्बरराज कुष्ठिकानां पेटकेन-समूहेन परिवेष्टित-समन्तात्परिवृतो महीपीठे-पृथ्वीतले भ्रमन् राजकुलपुत्रपाणा गृहेषु 'पञ्जियत्ति' मुखमार्गितं दान प्रगृह्णाति ॥ ११८ ॥ हे नरवर ! हे महाराज ! स एष उम्बररान आढम्बरेण संयुक्त आगच्छति, तत्तस्मादिम मार्गं मुक्त्वा-त्यक्त्वा यूय अन्यां दिशं गच्छत ॥ ११९ ॥ ततो नरनाथो-राजा यावदन्यत्सां दिशि वलितस्तावत्पुरोऽत्र तत कुष्ठिपेटकमपि त्वरित त्वरित तस्यां दिशि धलितम् ॥ १२० ॥ तदा राजा मन्त्रिण प्रति मणति, त्वं पुरतो-अग्रतो गत्वा इमान् निवारयस्व, किं कृत्वा ?-मुखमार्गितमपि दत्त्वा येन कारणेन एषां कुष्ठिनां दर्शनं शुभं नास्ति ॥ १२१ ॥

ज्ञात करेइ मती, गलिअगुलिनामओ॥ दुय ताव । नरवर पुरओ ठाउ, एवुमणिउ समाढचो ॥ १२२ ॥
 सामिअ ! अम्हाण पट्ट, उवरनामेण राणओ एसो । सव्वत्थ वि मन्निज्जइ, गरुएहिं दाणमाणेहिं ॥ १२३ ॥
 तेणऽम्हाण घणकणयचीरपमुहेहिं कीरइ न किपि । एतस्स पसायेण, अम्हे सव्वेवि अइसुहिणो ॥ १२४ ॥
 किंच-एगो नाह ! समत्थि, अम्ह मणचिंतिओ विअप्पुत्ति । जइ लहइ राणओ राणियति ता सुदर होइ ॥ १२५ ॥
 ता नरनाह ! पसाय, काऊण देहि कन्नग एग । अवरेण कणगकप्पडाणेण तुम्ह पज्जत्त ॥ १२६ ॥

भावचन्तुपमणित वचन मन्त्री करोति, तावद्गलिताङ्गुलिनामको मन्त्री द्रुत-शीघ्र नरवरस्य-राज्ञ पुरतोऽग्रत स्थित्वा एव
 मणितु-कथयितु समारब्ध-आरम्भं कृतवान् ॥ १२२ ॥ हे स्वामिन् ! एयोऽस्माकं प्रभु-स्वामी उम्बरनाम्ना राजा सर्वत्रापि
 गुरुकर्महृद्भिर्दानमानैर्मान्यते-नृपादिभिः सत्क्रियते इत्यर्थः ॥ १२३ ॥ तेन कारणेन अस्माभिर्धनकनकचरीरप्रमुखैः
 किमपि न क्रियते, धनस्वर्णवस्त्रादिभिरस्माकं किमपि कार्यं नास्तीत्यर्थः, एतस्य-उम्बरराज्ञ प्रसादेन वयं
 सर्वेऽपि अतिशयेन सुखिनः स्म ॥ १२४ ॥ परं हे नाथ ! एकोऽस्माकं मनश्चिन्तित इत्येवंस्वरूपो विकल्पो-
 विचारोऽस्ति, यदि अस्माकं राजा इत्येवंस्वरूपां स्वोचितामित्यर्थः, राज्ञीं लभते तर्चाहिं सुन्दरं भवति-शोभनं स्यात्
 ॥ १२५ ॥ तत्तस्मात् हे नरनाथ ! हे राजन् ! प्रसादं कृत्वा एकां कन्यकां देहि अपरेण-अन्येन शुष्माकं कनकवस्त्रादिदानेन पर्याप्त-
 सुत अपरेण नास्माकं कार्यमित्यर्थः ॥ १२६ ॥

तो भणइ रायमती, अहो अजुच विमगिअ तुमए । को देइ निय धूय, कुट्टुकिलिङ्गम्म जाणतो ? ॥ १२७ ॥
गलिअगुलिणा मणिय, अम्हेहिं सुया निवस्सिमा किची । ज किर मालवराया, करेइ नो पत्थणाभग ॥ १२८ ॥
तो सा निम्मलकिची, हरिज्जउ अज्ज नरवरिदस्स । अहवा टिज्जउ काविहु, धूया उकुलेवि मभूया ॥ १२९ ॥
पभणेइ नरवरिदो, दाहिस्सइ तुम्ह कच्चगा एगा । को किर हारइ किच्चि, इत्थियमित्तेण रुज्जेण ॥ १३० ॥
चित्तेइ मणे राया, कोवानलजलियनिम्मलविवेगो । नियधूय अरिभूय, त दाहिस्सामि पयम्म ॥ १३१ ॥

ततो राजमन्त्री भणति, अहो ! त्वयाऽयुक्त विमर्गित कुष्ठरोगेण रिलथाय-स्लेगयुक्ताय पुरुषाय नानन्
सत् क पुमान् निर्वा पुत्री ददाति ! अपि तु न कोऽपि ददातीत्यर्थः ॥ १२७ ॥ एतन्पृथमन्निव श्रुत्या गतिताङ्ग-
लिमन्त्रिणा भणितम्-अस्माभिर्नृपस्य इय कीर्ति श्रुताऽभूत् यत् किल मालवदेशस्य राजा प्रार्थनामद् न रुगेति य
कोऽपि यद्वस्तु याचते तस्मै तदादतीत्यर्थः ॥ १२८ ॥ ततस्तस्मात्कारणात् अथ नरवरन्द्रस्य सा निम्मलकीर्तिर्निर्दिश्य-
ताम्, अथवा कापि कुकुलेऽपि सम्भूता-कुत्सितकुलेऽप्युत्पन्ना कन्या दीयताम् ॥ १२९ ॥ तदा नरवरन्द्रो राजा प्रमननि-रूप-
यति स्म पुष्पभ्य एका कन्यकाऽस्माभिर्दास्यते, किल निश्चित एतावन्मात्रेण कार्येण क स्वकीया कीर्तिं हारयति ? ॥ १३० ॥
कोपानलेन-श्लोषादिना ज्वलितो निर्मलो विवेको यस्य स एवविध मन् राजा मनसि चिन्तयति, किमित्याह-अदतां अरिपूता-
कुत्सितानां निजकन्यां एतस्मै कुष्ठिने दास्यामि ॥ १३१ ॥

सहसा वलिऊण तओ, नियआवासमि आगओ राया । बुद्धावइ त मयणासुदेरिनाम निय वूय ॥ १३२ ॥

हु अज्जवि जइ मन्नसि, मज्झ पसायस्स सबव सुक्ख । ता उत्तम वर ते, परिणाविय देमि भूरि घण ॥ १३३ ॥
जइ पुण नियकम्म चिय, मन्नसि ता तुज्झ कम्मणाणीओ । एसो कुट्टिअराणो, होउ वरो किं वियप्पेण ? ॥ १३४ ॥
हसिऊण भणइ बाला, आणीओ मज्झ कम्मणा जो उ । सो चेव मह पमाण, राओ वा रकजाओ वा ॥ १३५ ॥
कोवधेण रन्ना, सो उवराणओ समाहुओ । भणिओ य तुममिमीए, कम्माणीओसि होसु वरो ॥ १३६ ॥

सहसाऊस्मात्तत्तस्मात् स्यानात् वलित्वा राजा निजावासे-स्वमन्दिरे आगतः, आगत्य च ता मदनसुन्दरीनाम्नीं
निजां पुत्रीं आहयति ॥ १३२ ॥ आहूय च किं कथयतीत्याह—हु इत्यनादरे अरे ! त्व अद्यापि यदि मम प्रसादसम्भव
मत्प्रसादोत्पन्न सुख मन्यसे तच्चहि ते-तुभ्य उत्तम-ग्रधान वरं-भर्त्सोरं परिणाय्य भूरि-प्रचुर घन दम्भि (दामि)-प्रयच्छामि
॥ १३३ ॥ यदि पुनर्निजकर्मैव त्व मन्यसे तच्चहि तव कर्मणा आनीत एष कुष्ठिकराजो वरो भवतु, किं विकल्पेन ?
इह विकल्पस्य-विचारस्य किमपि कार्य नास्तीत्यर्थं ॥ १३४ ॥ एतन्नृपवच श्रुत्वा मदनसुन्दरीचाला हसित्वा मणति,
यो मम कर्मणा आनीत स एव वरो मम प्रमाण राजा वा भवतु रङ्गजातो-रङ्गपुत्रो वा भवतु ॥ १३५ ॥ एतत्कन्यावच
श्रुत्वा कोपान्धेन राज्ञा स उम्भरराज समाहूत-स्वसमीपदेशे आकारितो भणितश्च । किं भणित इत्याह-त्वं अस्या कर्मणा
आनीतोऽमि तेन त्व अस्या वरो भव ॥ १३६ ॥

तेषु नो जुच, नरवर ! युत्तुपि तुज्ज इय वयण । को कणथयणमाल, वधइ कागस्स कठमि ? ॥ १३७ ॥
 एगमह पुब्बकय, कम्म मुजेमि एरिसमणज्ज । अवर च कहमिमीए, जम्म बोलेमि जाणतो ? ॥ १३८ ॥
 ता सो नरवर ! जइ देसि कावि ता देसु मज्झ अणुस्सव । दासिविलासिणिधूय, नो वा ते होउ कल्लाण ॥ १३९ ॥
 तो भणइ नरवरिदो, सो मो महनदणी इमा किंपि । नो मज्झकय मन्नइ, नियकम्म चेव मझेइ ॥ १४० ॥
 तेण चिअ कम्मेण, आणीओ तसि चेव जीइ वरो । जइ सा निअकम्मफल, पावइ ता अम्ह को दोत्तो ? ॥ १४१ ॥

एतन्नुपवच श्रुत्वा तेन उम्बरराजेनोक्त हे नरवर ! हे राजन् ! तव इत्येतद्वचन वक्तुमपि न युक्तम् । कथमित्याह--काकम्प-
 निन्द्यपक्षिण कम्पे-गले कनकरत्नमाला-स्वर्णमणिमालां को वध्नाति ? न-कोपीत्यर्थः । एतावताह काकतुल्य इय स्वर्णमालातुल्या अतो
 नेय मद्योग्येतिमाव ॥ १३७ ॥ एकं तु अह ईदृशं अनार्य अशुभं पूर्वकृत कर्म युज्जामि, अपर च अन्यत् पुनर्नानन् मन् अह-
 अस्या उत्तमकल्याणा जन्म कथं ब्रूयामि, ममैवत्कार्यं कर्तुमयुक्तमितिमाव ॥ १३८ ॥ ततस्तस्मात् सो नरवर ! हे राजन् ! यदि
 कामपि कन्यां ददासि तच्छहि-ममाञ्जुरूपा-मम योग्या दास्या विलासिन्या वा पुत्रीं दत्स्व-देहि, वाञ्छवा ईदृशी कापि न भवेत्तर्हि
 ते-तव कल्याणं भवतु मम सृष्टमित्यर्थः ॥ १३९ ॥ ततो नरवरेन्द्रो राजा भणति, सो मो उम्बररान ! इय मम पुत्री मत्कृतं किमपि
 न मन्यते, केवल निजकर्मैव मन्यते, स्वकृतं कर्मैव प्रमाणीकरोतीत्यर्थः ॥ १४० ॥ तेनैव कर्मणा त्वमेव अस्या वरो-ममो
 श्रुनीतोऽसि साम्प्रतमिह प्रापितोऽसि, यदि सा इय मत्पुत्री निजकर्मणा फल प्राप्नोति त्वच्छहि अस्माकं को दोषः ? ॥ १४१ ॥

तस्योऊण बाला, उट्टिच्चा झत्ति उबरस्स कर । गिण्हइ निययकरेण, विवाहमुग्गव साहती ॥ १४२ ॥

सामतमतिअतेउरीउ वारति तहवि सा बाला । सरयससिसरिसवयणा, भणइ सई सुच्चिअपमाण ॥ १४३ ॥

एगत्तो माउलओ, एगत्तो रुप्पसुदरी माया । एगत्तो परिवारो, रुयइ अहो केरिसमजुत्त ? ॥ १४४ ॥

तहवि न नियकोवाओ, वलेइ राया अईव कट्टिणमणो । मयणावि मुणियतत्ता, निअसत्ताओ न पचलेइ ॥ १४५ ॥

तन्नूपवच श्रुत्वा मदनसुन्दरीबाला कन्या तु उत्थाय झटिति-श्रीघ्न निजकरेण-स्वहस्तेन उम्बरराजस्य कर गृह्णाति, किं कुर्वतीव ? विवाहलभं साधयन्तीव ॥ १४२ ॥ सामन्ता -मन्त्रिण. अन्त पुर्योऽन्त'पुरनार्यश्च वारयन्ति, तथापि सा बाला शरच्छशिसदृशवदना-शरश्चन्द्रतुल्यमुखी सती भणति, मम एव वर' प्रमाण नान्येन कार्यमित्यर्थ. ॥ १४३ ॥ तस्मिन्भवसरे एकत.-एकस्यां दिशि मदनसुन्दर्या मातुलो-मातुर्भाता पुण्यपालो रोदिति, एकस्यां दिशि रूप्यसुन्दरीमाता रोदिति, तथा एकत परिवारस्तत्परिकरो रोदिति, अहो ! इदं कीदृशमयुक्तं कार्यं जातमिति चिन्तयन्तस्ते सर्वे रुदन्वीत्यर्थ ॥ १४४ ॥ तथापि राजा निजकोपात्-स्वकृतक्रोधात् प्रवर्तते इत्यर्थ, कीदृशो राजा ? अतीव-अत्यन्त कठिन-कठोरं मनो यस्य स कठिनमना, मदनसुन्दर्यपि च निजसत्त्वात्स्वैर्य्यात् प्रचलति । कीदृशी सा ? मुणित-ज्ञात तत्त्व यया सा मुणिततत्त्वा ॥ १४५ ॥

त वेसरिमारोविअ, जा चलिओ उवरो निअयठाण । ता भणइ नयरलोओ, अहो अजुच अजुत्तति ॥ १४६ ॥
 एगे भणति धिद्धी, रायाण जेणिम कयमजुच । अन्ने भणति धिद्धी, एय अइदुव्विणीयति ॥ १४७ ॥
 केवि निंदति जणणी, तीए निंदति केवि उवझाय । केवि निंदति दिव्व, जिणधम्म केवि निंदति ॥ १४८ ॥
 तहवि हु वियसियवयणा, मयणा तेणुवरेण सह जति । न कुणइ मणे विसाय, सम्म धम्म वियाणती ॥ १४९ ॥
 उवरपरिवारेण, मिलिएण हरिसनिब्भरगेण । निअपहुणो भत्तेण, विवाहकिच्चाइ त्रिहियाइ ॥ १५० ॥

तदनन्तरं स उम्बरो राजा तां कुमारीं वेसरीभयवरीमारोप्य यावन्निजक म्यानं प्रति चलित, तावन् नगरलोके इति
 इत्य भणति, किं इत्याह-अहो अयुक्तं अयुक्तं इदं कार्यमिति शेष ॥ १४६ ॥ तस्मिन्भवसरे एकै केवल्लोका भणन्ति राजान
 धिक् धिक्-धिकांरोज्जु इत्यर्थ । राजा इदं अयुक्तं कार्यं कृतम्, अन्ये पुनर्लोका इति भणन्ति, एतां यत्तिद्विनीतां कन्यां धिरुधिरू
 यया पितुर्वचनं नास्तीकृतमित्यर्थ ॥ १४७ ॥ पुनस्तदा केषु लोकास्तस्या कन्याया जननीं मातरं निन्दन्ति, केषु तस्या
 उपाध्यायं पाठकं निन्दन्ति, केषु दैव माग्यं निन्दन्ति, केषु पुनर्जिनधम्मं निन्दन्ति ॥ १४८ ॥ 'हु' इति निधितं तयापि
 मदनमुन्दरी कन्या विकसितं-विकस्वरं वदनं मुखं यस्या सा एवम्भूता सती तेन उम्बरेण महयान्ती-गच्छन्ती, मनसि विषादन
 करोति, अत्र हेतुगर्भं विज्ञेयमाह-कीदृशी सा ? यत सम्यक् धर्मं विजानन्ती ॥ १४९ ॥ ततो मिलितेन उम्बरपरिवारेण
 विवाहकृत्यानि-विवाहकार्याणि श्रितानि-कृतानि कीदृशेन उम्बरपरिवारेण-हर्षनिर्भराद्भेन हर्षेण निर्भराद्भेन निर्भर-भूत अङ्ग
 स तेन, पुन कीदृशेन ? निजप्रभो-स्वस्वामिनो भक्तेन ॥ १५० ॥

इत्वे-रक्षा सुरसुदरीइ वीवाहणत्यमुज्झाभो । पुट्टो सोहणलगा, सो पमणइ भ्राय ! निसुणेसु ॥ १५१ ॥
 अज्ज चिय दिणसुद्धी, अत्थि पर सोहण गय लग्ग । तइया जइया मयणाइ, तीइ कुट्टिअकरो गहिओ ॥ १५२ ॥
 राया मणेइ हुहु, नाओ लग्गस्स तस्स परमत्थो । अहुणाविहु निअधूय, एय परिणावइस्सामि ॥ १५३ ॥
 रायाएसेण तओ, त्वणमिच्चेणावि विहिअसामग्गि । मतीहि पहिट्ठेहि, विवाहपव्व समाढत्त ॥ १५४ ॥
 त च केरिस— ऊसिअतोरणपयडपडाय, वज्जिरतूरगहीरनिनाय ।

नच्चिरचारविलासिणिघट्ट, जयजयसइकरतसुमट्ट ॥ १५५ ॥

इत. पर राज्ञा सुरसुन्दर्या द्वितीयपुत्र्या विवाहकरणार्थं उपाध्यायोऽध्यापक शुभलभ पृष्टस्तदा स प्रमणति-वदति, हे राजन् त्वं मृणु ॥ १५१ ॥ अथैव दिनशुद्धिरस्ति, इदं सम्पूर्णमपि दिन शुद्धमस्तीत्यर्थं, परं केवलं शोभनं लभ्यते तु तदा गतं यदा तया मदनसुन्दर्या कुष्ठिकस्य उम्बरराजस्य करो गृहीत ॥ १५२ ॥ इह इत्यनादरे । ततो राजाज्जादरेण मणति, ज्ञातस्त्वस्य लग्नस्य परमार्थो यत्तया कुष्ठी परिणीत इति भावः, अधुनापि च-साम्प्रतमपि च एतां निजपुत्रीं परिणाययिष्यामि ॥ १५३ ॥ ततस्त्वदनन्तरं राजादेशेन-नुपास्यया ग्रहैर्हर्षपूरितैर्मन्त्रिभिरमात्यैः विवाहपर्व-विवाहोत्सवं समारम्भ-आरम्भ, कीदृशं विवाहपर्वं ? क्षणमात्रेणापि विहिता-कृता सामग्री यस्य तत् विहितसामग्री ॥ १५४ ॥ तच्च विवाहपर्वं कीदृशं ?-तदाह-उच्छिष्टेषु-ऊर्ध्वीकृतेषु तोरणेषु ग्रहणा पताका-ध्वजा यत्र तत् तथोक्तं, पुनर्वाधमानानि यानि तूरा(र्या)णि-यादिग्राणि तेषां गम्भीरो निनादो-व्वनिर्यत्र

पट्टसुययद्धओलिज्जमाल, कुरकपूरतवोलविसाल ।

धवलदितसुवासिणिवग्ग, बुद्धपुरधिकहिअविहिमग्ग ॥ १५६ ॥

मग्गणजणदिज्जतसुदान, सयणसुवासिणिकयसम्माण ।

मवलवायच्चउप्फल्लोय, जणजणवयमणि जणियपमोय ॥ १५७ ॥

तत्तथोक्तं, तथा नृत्यन्-नृत्य कुर्वन् चारु-भनोद्धा (नाम्) विलासिनीनां-विलासवत्स्नीणां वेश्यादीनां 'घट्टत्ति' ममुदायो यत्र तत्तथोक्तं, पुनर्जयजयशब्द कुर्वन्त् सुष्ठु-शोभना मष्टा-मष्टलोका यत्र तत्तथोक्त ॥ १५५ ॥ तथा-पट्टांशुकविविधवर्णोत्तमवस्त्ररन्वितो मण्डपो यत्र तद् तथा, कुरमक्कादि तस्मैजनोपरि दीयमानानि कर्पूरेण-धनसारेण युक्तानि यानि ताम्बूलानि-नागवह्नीपत्राणि तानि विशालानि-विस्तीर्णानि यत्र तद् तथा, धवलं ददानो-मङ्गलगानं गायन् सुवासिनीनां-चघ्दीनां वर्गं-ममूहो यत्र तत् तथोक्तं, तथा-पूढा-पुरन्द्य पुत्रदुहित्रादिपरिवारयुक्ता साध्य स्त्रियस्तामि' कथितो विधिमार्गो-विवाहविधानमार्गो यत्र तत् तथोक्तम् ॥ १५६ ॥ तथा-मार्मणजनेभ्यो-याचकलोकैभ्यो दीयमान सुष्ठु-शोभन दानं यत्र तद्, पुन स्वजनानां-स्वकीय-सम्बन्धिलोकानां सुवासिनीनां च कृत सन्मानो-बहुमानो यत्र तद् तथा, मार्ललानो-मुदङ्गानां वादो-चादन तेन चतुर्गुणा लोका यत्र तद् तथा, जनानां-पौरलोकानां जनपदानां च देशवासिलोकानां मनसि-चित्ते जनित-उत्पादित प्रमोदो-हर्षो हेतु-तद् तथा ॥ १५७ ॥

कारिअसुरसुदरिसिणगारं, सिंगारिअअरिदमणकुमार ।

हयलेवइ मडलविहिचग, करमोयणकरिदाणसुरग ॥ १५८ ॥

एव विहिअविवाहो, अरिदमणो लद्धहयगयसणाहो । सुरसुदरीसमेओ, जा निगच्छइ, पुरवरीओ ॥ १५९ ॥

ता मणइ सयललोओ, अहोणुरूवो इमाण सजोगो । घन्ना एसा सुरसु-दरी य जीए वरो एसो ॥ १६० ॥

केवि पससति निव, केवि वर केवि सुदरिं कञ्च । केवि तीएँ उज्झाय, केवि पससति सिवधम्म ॥ १६१ ॥

तथा कारित सुरसुन्दर्या कन्यायाः शृङ्गारो यत्र तत् पुनः शृङ्गारितोऽरिदमनकुमारो यत्र तत् पुन पाणिग्रहणसमये ब्राह्म-
णेन क्रियमाणो यो मण्डलविधिलोकाप्रसिद्धत्वेन चङ्ग-रम्य, तथा करमोचने-हस्तमोचनसमये राज्ञा कृत हस्त्यश्वादिदानेन सुरसुन्दर्याम्
॥ १५८ ॥ एवमुक्तप्रकारेण विहित-कृतो विवाहो यस्य स तथा, लब्धा-प्राप्ता ये हया-अश्वा गजाश्च-हस्तिनस्तैः सनाथ-सहित',
पुन सुरसुन्दर्या-निजस्त्रिया समेतो-युक्तोऽरिदमनकुमारो वर्या पुर्या यावदुज्जयिनीतो निर्गच्छति ॥ १५९ ॥ तावत् सकलोऽपि-
नगरलोको मणति, अहो ? इति आश्चर्येज्ययोः-कुमारकन्ययोरनुरूपो-योग्य संयोग-सम्बन्ध. सञ्जात इति शेष', च पुन
एषा सुरसुन्दरीकन्या घन्यास्ति यस्या एषोऽरिदमनकुमारो वरो-मर्चो जात' ॥ १६० ॥ पुन. तदवसरे केऽपि लोका-
राजानं प्रशंसन्ति, केऽपि वरं-कुमारप्रशंसन्ति, केऽपि सुरसुन्दरीं कन्यां प्रशंसन्ति, केऽपि लोकास्तस्याः-कन्याया उपाध्याय-गुरुं
प्रशंसन्ति, केऽपि पुन. शिवधर्मं प्रशंसन्ति ॥ १६१ ॥

अमायस्या-पूर्णिमातिथिषु पर्युपणापर्वणि कल्याणकतिथिषु च सति सामर्थ्यं सत्यवक्राक्षो पौषघ्नं कार्यः शङ्खादिवत्, तदभायेऽपि न कर्त्तव्योऽपि शतवक्रदिवत्, परमेष्ठा अष्टम्यादित्थियः पौषघ्नकर्त्तव्यताया सन्ति, न अन्याः ।

ननु-यदि पर्वदिवसेषु एव पौषघ्नकरणं न अन्येषु, तदा नन्दमणिकारेण श्रीज्ञाताघ्नकथाया, उदायनभूमेन श्रीभगवत्प्रां कथ पर्वान्यदिवसेषु अपि पौषघ्नो व्यधायि ? । तथा च तत्पाठः-(पृष्ठम् १७८)

“तएण नन्दमणिआरसेट्ठी अणया गिह्मकालसमयंसि जेठ्ठामूलमासस्मि अट्टमभत्त परिगिण्हति परिगिण्हत्ता पोसहसालाए जाव विहरति” इति । श्रीज्ञाताघ्नकथाया त्रयोवशाध्ययने । भगवत्यामुदायनपाठो यथा-(पृष्ठम् ६१८)

“तएण से उदायणे राया अणयाकथाइ जेणेव पोसहसाला पोसहिए एगे अभीए पक्खिअ पोसह पडिआगरमाणे विहरति ।” इति ? ।

उच्यते-यद्यपि अत्र उभयत्र आलापकेषु पर्वपद नास्ति, तथापि अशीत्यधिकैकादशशत ११८० प्रमितवर्षे वर्त्तमाने श्रीविजयसिंहाचार्यकृताया श्रीभ्रावकप्रतिक्रमणचूणां नन्दमणिकारस्य अधिकारे पर्वपदप्ररूपितमस्ति । तथाहि-

“पषदिहयस्मि कम्मि, अट्टमभत्त पणिहइ नंदो । पोसहसाल पविसइ, पोसहमादाय वट्ठइ अ ॥” इति ॥ १ ॥

तथा उदायनभूपाधिकारेऽपि श्रीचत्तराध्ययनवृत्तौ (पृष्ठम् ६१८) ‘पक्खिअ पोसह’मिति पाठेन पक्खिअयां पर्वभूतायां पौषघ्नपर्वं सूचितं, तथा च तत्पाठः-

कारे, तथाहि—“ज्ञाय निमम पशुधासइ” इति, नियमश्च जघन्यतो मुहूर्त्तमानः, वत्कृष्टतोऽहोरात्रमानकाल इति, पौषघञ्च शाल्वे त्रिधा व्याख्यातः, तथाहि—‘पडिपुणं पोसहं सम्म अणुपालेमाणे’ति, प्रतिपूणमहोरात्र यावत्तृतीयाङ्गे तृतीयाश्वसाधि-
कारे (पृष्ठम् २३७) अन्यत्रापि ग्रन्थे ‘पडिपुणं’पदव्याख्याने अयमेवार्थो व्याख्यातोऽस्ति, ततोऽयमहोरात्रमान वत्कृष्ट-
पौषघः १, तथा—‘पोसहं दुहको पक्ख एगराय न हायप’ इत्यत्र रात्रिग्रहणं दिवान्याकुलतया कर्तुमशक्नुवन् रात्रावपि पौषघं
कुर्यादिति श्रीचत्तराध्ययनवृत्तौ व्याख्यानात् रात्रिपौषघोऽपि द्वितीयः २, सर्वगच्छीयगीतार्थाचरणया साम्प्रत क्रियमाणो
देवसिकपौषघस्तृतीयः ३, ननु—भवतु नाम सुबाहोरधिकारेऽपि पूर्वान्यदिवसेषु पौषघप्रतिपेघ, पर अभयकुमारेण पर्वदि-
नानि विनापि पौषघत्रय व्याधायि । तत्र का वार्त्ता ? तथा च श्रीज्ञातासूत्रे (३० पत्रे) तत्पाठः—

“अत्थि ण मज्झ सोहम्मकप्पवासी पुव्वसंगतिए देवे सहिहूए जाव महासोक्खे, त सेय खलु मम पोसहसालाए पोसहि
यस्स वमचारिस्स वम्मुक्कमणिसुवन्नस्स ववगथमालावन्नगविलेवणस्स निक्खित्तसत्थमुसलस्स एगस्स अवीयस्स दब्भस-
धारोवगयरस अट्टममत्त परिगिण्हित्ता पुव्वसगतिव देव मणसि करेमाणस्स विहरित्तए, तते ण पुव्वसगतिए देवे मम चुल्ल-
मावयाए धारिणीए देवीए अयमेयाख्वे अकालमेहेसु ढोहल विणेहिहि, एव सपेहेति सपेहिच्चा जेणेव पोसहसाला तेणा-
मेव उवागच्छति उवागच्छित्ता पोसहसाल पमज्जति, पमज्जित्ता उच्चारपासवणभूमिं पडिलेहेइ पडिलेहिच्चा दब्भसंधारग
पडिलेहेइ पडिलेहिच्चा दब्भसंधारगं दुरुहइ दुरुहित्ता अट्टममत्त परिगिण्हइ परिगिण्हित्ता पोसहसालाए पोसहिए वमयारी
जाव पुव्वसंगतिव देव मणसि करेमाणे चिदुइ” इत्यत्र । उच्यते—अत्र ‘अट्टममत्त’इति पाठात् अभयकुमारेणापि,

तस्मात् हेतोः पर्वणि एव तस्य पौषघ्नतस्य निष्ठा अपि परिपूर्णत्वं समभूत्, तथा च नन्दस्य पर्वणि एव पौषघ्नग्रहणनिष्ठे
 समुपदिष्टे । अथवा सन्वेहदोलावलीबृहदुक्तौ तु श्रीजिनपालोपाध्याया ज्येष्ठपूर्णिमायां पौषघ्नतनिष्ठस्य ग्राहः (पत्रं ५८)
 तथाहि—“जेष्ठा=मूर्धसि मासंसी” इति, ज्येष्ठपूर्णिमायां अष्टमे मके तृतीयदिवसे पर्वणि एव त्रिदैवसिके प्रतिमान्तरात्रौ
 कार्योत्सर्गवत् पौषघ्नस्य संभवात्, कथं नन्दमणिकारदृष्टान्तेन पौषघ्नस्य अपर्वानुष्ठानता ? इति, अत्र एकत्रनिष्ठाकालं च-
 तुर्दश्याम् अन्यत्र तु पञ्चदश्यां, ततः कथं न विरोधः ? उच्यते—अवतु नाम चतुर्दशी वा पूर्णिमा वा निष्ठाकाले, पर उभयत्राऽपि
 पर्वदिनत्वं तु वर्तते एव, अस्माकं न अत्र विचारः । ननु विपाकसूत्रे प्रथमाच्ययने (पृष्ठम् ९३) “तदे ण से सुवाहुकुमारो
 अन्नया कयाइ चादइसहुमुदिट्ठुण्णमासिणीसु खेणैव पोसहसाला त्तेणैव उवागच्छति, उवागच्छित्ता पोसहसाल पमज्जति,
 पमज्जित्ता उवागपासवणमूमिं पढिलेहति, पढिलेहित्ता दग्गसंथारगं सथरति, संथरित्ता दग्गसंथार दुरुहइ, दुरुहित्ता अट्ठ-
 ममत्त पणिणहइ, पणिणहित्ता पोसहसालाए पोसहित्ते अट्ठममत्तिए पोसहं पढिजागरमाणे विहरति” इति ॥ सुवाहुकुमारस्य
 अष्टमः प्रतिपादितः तत्र किं समाधानं ? उच्यते—अथवा नन्दमणिकारोदायनवत् सुवाहोरपि अष्टमस्य संभवात् न दोषः,
 सुवाहुः अन्यथा कस्मिंश्चित् काले अष्टमेन उपवासत्रयेण युतः सन् चतुर्दशी—अष्टमी—उद्दिष्टा पौर्णमासी—रूपपर्वदिवसेषु
 पौषघ्नघ्नं अकार्षीत् । पर्वदिनतः प्रागुपवासद्वयं कृतं, चतुर्दश्यादियर्षदिने तु पौषघ्नघ्नं, न तु चतुर्दश्यादियर्षदिन आदित
 कृत्वा एकदिनकृतं पौषघ्नं दिनत्रयोऽपि अनुवर्त्तयति, सर्वगच्छीयगीतार्थानां अनभिमतत्वात्, यतः—पौषघ्नस्तु सामायि-
 काऽवियुतः सामायिककालस्तु उत्कृष्टतोऽपि अष्टमाहरिकः, यदुक्तं—भीष्मीचन्द्रसूरिभिः प्रतिष्कम्पणसूत्रवृत्तौ सामायिकादि-

प्रतिष्ठाभित् तद्धिने तस्याः दिनत्रय अमकार्यत्वात् अष्टमोऽश्रुत् । ३ ननु-भवतु नाम श्रीअभयकुमारस्य सावद्ययोगप्रवृत्तत्वेन अष्टमे पौषघव्रतत्वामात्र , पर श्रीविजयेन राज्ञा सप्तदिवसानि यावत् पौषघः पालितः श्रूयते, तत्र किं कर्तव्यं ? तद्विकारः श्रीवसुदेवद्विष्टौ एकोनविंशतिलग्ने (पत्र ३१६) यथा “चतुरथेण भणिवं-माहणेण आइहो पोयणाहिवस्स अस-णिघाओ, न सिरिविजयस्स रण्णो, त सेय णे सत्तरत्त अण्णं राय ठावेत्त ति, ततो निमिसिणा भणिय, ‘साहु भो महामती ! सि, पय कायव, रण्णो जीवियपरिक्खणनिमित्त अहमवि आगओ, नियमजुत्तो राया नित्यरिहिति ववसग्ग, निमिसिव-यण च परिगहेऊण राया जिणायतणमागतो चत्तरोहो, मतीहि वि से वेसमणपडिमा पगइसमग्गेहिं अहिसित्ता सेविज्जए राजोवयारेण, सिरिविज्यो वि दम्भसयारोवगतो सत्तरत्त परिचत्तारमपरिगहो वसयारी सविग्गो पोसह पालेइ, सत्तमे य दिवसे समततो मेहा पावब्भूया सल्लभारग(रु)या पवणवेगपवित्थरमाणा विज्जुज्जोइयपासा भयजणणनिट्ठुरगज्जियऽसणा, ततो मज्झग्गहकाले महयासहेण पासाद वेसमणपडिम च चुण्णयती इदासणी पडिया, राया अभिनदिओ पगतीहिं ‘नमो अरिहताणं’ ति निग्गतो पोसहसालाओ चि, ‘विट्ठो य तुट्ठेण परियणेण” इति । अत्र उच्यते-श्रीविजयेन सप्ताह पौषघो गृहीत , स च इहलोकार्थं विद्युत्यातलक्षणोपद्रवतालनबुद्ध्या प्रवृत्तत्वात् पर न मोक्षार्थं, तत्राऽपि न स पौषघो व्रतरूप सोच्चारः तस्य, यत्स्नेन मध्याह्ने एव विद्युत्यातानन्तर ‘नमोऽहंबुध्म्य’ इत्युत्त्वा पौषघ पारयित्वा तदैव पौषघागाराभिर्ग-मन व्यधायि, पौषघपारणविधेस्तु भिन्नत्वात्, अहोरात्रावसाने च पौषघपारणसमणयत्वाच्च न व्रतरूप पौषघः, तेन सप्ताह, पौषघविधानेनाऽपि न दूयणावकाशः ॥ ४ ॥

'अष्टमभक्त' अष्टमभक्तश्चन्द्रव्याथ्यम् उपवासत्रयमेव व्यधायि, न पौषघघ्नत्रयम्, कुतः?, पौषघघ्नत्रे तु "तस्मिन्कए पठइ
 पोतय वा वापइ, धम्मज्झाण वा शीआयइ, जहा एए साधुगुणा अह मवमगो न सम्मत्यो धारेण एवमाइ विभासेति ।"
 श्रीआवश्यकचूर्णिपाठात् (पृष्ठम् ३०४) धर्मध्यान ध्यातव्यम् । अनेन तु अकालमेघघृष्ट्याशारूपसावद्यव्यापाराचिंतनेन
 आर्चध्यान ध्यातम् । ततो नेदं प्रतरूपपौषघघ्नं, तदङ्गीकारे तु श्रीज्ञाताया पौषघघ्नयने (पत्र २१४) "तते ण से पव-
 मनाने राया कच्छुलनारयस्स अतिए एयमहु सोच्चा निसम्म दोषईए देवीए ऊवे य मुच्छिणए दोवईए अज्झोवयझे जेणेव
 'पौषहसाला तेणेव सवागच्छई सवागच्छिप्ता पौसहसाल जाव पुवसगइअ देवं" इत्यादिपाठात् पद्मनाभकृतपौषघस्यापि पौषघ
 प्रतत्वापत्तिः, सा च न कस्यापि इष्टा, अिनवर्मवासनाया अपि तस्मिन् अभावात् । एव ठाणावृत्तौ—“समयम्मि तज्जो कण्हो,
 पौसहसालाए अहुम भवं । हरिणेगेमेसिदेवं, मणम्मि कावं पणिण्हेइ ॥ १ ॥ उम्मुक्कमणिसुवण्णो, ववगयमाला विलेवणो
 तत्थ । तणसंथारनिसण्णो, चिह्णइ जा अहुम पुण्ण ॥ २ ॥” इति वाक्यात् श्रीकृष्णस्य पौषघघ्नवाचकत्वमष्टम मात्रैव
 दर्शितम्, अपि वा सो जनानामेव प्रत्याख्यानमन्तरेणाऽपि तृतीयदिने अष्टम स्यादेव, यत्तुक्तं—श्रीहरिमद्रसूरिभिः श्रीआवश्य-
 कचृष्टवृत्तौ (पत्र २२२) ; तथाहि—“तय सामी पौसचहुलपाहिणए इमं एयाणुरव्व अभिगह अभिणिण्णइ चवविह दवओ १
 खिचओ २ कालओ ३ भावओ ४ दवओ कुम्मासे सुप्पकोणेण, खिचओ पण्डुय विक्खमइत्ता, कालओ नियत्तेसु भिक्खा-
 यरेसु, भावओ जहा रायधुया दासत्तण पत्ता, नियहब्बा, मुंढियसिरा, रोयमाणी, अहुमभत्तिया एव कप्पति सेस न
 कप्पति” अत्र चन्दनया न स्वयं अष्टमप्रत्याख्यानं कृतं, १ नाऽपि कस्याऽपि समीपे प्रत्याख्यातं, २ किन्तु यदिने भगवान्

सूत्रकृताङ्गशृङ्गौ 'सविष्टा'श्चाचक्ष्याख्याने कल्याणकदिवसेषु पौषधौ दर्शित ॥ ३ ॥ सर्वगच्छीयगीतार्याचरणया च उप-
धानतपोयहने पौषधग्रहण लिखितम् ॥ ४ ॥ एवमेतैः सूत्रधृत्याद्यक्षरैः इमाभिः पूर्वोक्तयुक्तिभिः अनेन च गुरुसम्प्रदायेन
पौषधग्रहणनिरूपण लिखितम् । पुनर्यज्ञगवकुक्क तत्प्रमाणमिति ॥

॥ इति पूर्वदिने एव पौषधाचरणाधिकारः ॥ २ ॥

ननु-श्रीमहावीरदेवस्य कैश्चित् कल्याणकपञ्चकमेव प्रोच्यते, श्रीखरतरगच्छे तु कल्याणकपट्ट, तत्र किं सिद्धान्तादिसा-
ध्यम् ? इच्यते—सर्वत्र-सूत्र-चूर्णि-धृतिस्त्वरगच्छीयप्रकरणादौ कल्याणकपट्टस्य एव प्ररूपणात् कल्याणकपट्टमेव ।

यदुक्तं-श्रीमाचाराङ्गद्वितीयश्रुतस्कन्धे भावनाऽख्ययने—(पत्र ३८७) तथाहि—

"तेषां कालेषां तेषां समये भगवं महावीरे पञ्चहस्त्युत्तरे यावि होत्या, तजहा-हस्त्युत्तराहिं च्युष्टु चइत्ता गढं वक्तंते
१ हस्त्युत्तराहिं गम्भाओ गढम् साहरिय २ हस्त्युत्तराहिं जाए ३ हस्त्युत्तराहिं मुढे भविच्चा अगाराओ अणगारिय पयइए
४ हस्त्युत्तराहिं कसिणे पडिपुण्णे निवायाए निरावरणे अणते अणुत्तरे केवलवरनाणदसणे समुप्पण्णे ५ साइणा भगव
परिनिबुद्धे ६ ।" इति सूत्रम् । तद्धृत्तिरियम्—'तेषां कालेषां'मित्यादि 'तेन कालेने'ति तु-पमसुपमादिना 'तेन सम-
येन' इति विवक्षितेन विशिष्टेन कालेन सता उत्पत्त्याधिकमभूदिति सम्बन्धः । तत्र "पञ्चहस्त्युत्तरे आडवि होत्या" इत्येवमा-
दिना "आरोगारोग पसूया" इत्येवमन्तेन ग्रन्थेन भगवतो श्रीवर्द्धमानस्वामिनो विमानच्यवन ब्राह्मणीगर्भधानम् १ तत
वाक्रावेशात् त्रिशलागर्भसंहरण २ मुत्पत्ति ३ आभिहिता, 'तस्य पञ्चहस्त्युत्तरे होत्य' इति, हस्त उत्तरो यासामुत्तरफाल्गु-

ननु-यदि पर्वदिवस १ कल्याणक २ पर्युषणापर्व ३ तिथिर्विना पौषघग्रहण निषेधश्चक्रे । तर्हि उपधानतपोयाहनमन्ये
किमिति पौषघग्रहण सदा कार्यते ? उच्यते-तत्र यद्यपि महानिशीयादौ उपधाने सदा पौषघग्रहण नोक्तं, तथापि सर्वगी-
तार्थः सर्वगच्छीयगीतार्थसम्मततया सर्वेष्वपि सुविहितगच्छेषु नियततया स्वस्वोपधानदिनप्रमाणविधितया स्वस्वतपो-
योगविधिप्रकरणेषु निषेधं दृश्यते, तथैव च तत्तच्छीयोपासकैः क्रियते च । तथाहि-श्रावकभ्रातृकाणां तु एकस्मिन्नुप-
धानेऽगतेऽपि गुर्वाज्ञया अनुज्ञानन्दी विधीयमाना दृश्यते, परमेतैरहोरात्रपौषघदिनानि पश्चादपि शीघ्रं सविशेषं पूरणी-
यानि, इति श्रीचन्द्रगच्छीय-श्रीअक्षितसूरयः त्रिसप्तत्यधिकद्वादशशत १२७३ वर्षकृते योगविधिप्रकरणे प्रोक्तुः । १ ।
पुनरपि पौषघग्रहणपुरस्सरं उपधानतपो विधेयमिति उपधानविधिरुच्यते, इति श्रीअमयदेवसूरिशिष्यपरमानन्दसूरिकृत-
सामाचारीग्रन्थे । २ । तथाहि “पौषघक्रिया तु यद्यपि महानिशीये साक्षाभोक्ता तथापि यथा साधोयोगेषु अतिशायि क्रियावत्त्व
सर्वप्रतीतम्; तथा आश्वानामपि उपधानेषु विलोक्यते” इति श्रीतपागच्छीयश्रीरत्नशेखरसूरिकृते श्रीआचारप्रदीपे (पत्रे १९)
। ३ । एव श्रीवृहद्गच्छीयसामाचार्याम् । ४ । श्रीमानदेवसूरिकृते कुलके । ५ । श्रीखरतरगच्छीय-श्रीजिनपतिसूरिकृतद्वाद-
शकुलकवृणौ । ६ । श्रीजिनप्रमसूरिकृतविधिप्रपायाम् । ७ । अन्येष्वपि सामाचारीग्रन्थेषु, आचरणया उपधाने पौषघग्रहण
प्रमाणीकृतमस्ति, अत्राऽयं भावार्थः,-श्रीस्थानाङ्क १ सूत्रकृताङ्क २ श्रीतराध्ययनलघुबृहद्वृत्ति ३ योगशास्त्रवृत्ति ४ श्री
औपपातिकवृत्ति ५ ठाणावृत्ति ६ प्रमुलग्रन्थेषु पर्वदिवसेषु पौषघ प्रतिपादितः ॥ १ ॥ तथा-आवश्यकबृहद्वृत्ति १ भावकम्प-
नसिद्धि २ यक्षाद्यकवृत्तिवृत्ति ३ प्रमुलग्रन्थेषु पर्वान्यदिवसेषु पौषघमिषेधः प्रत्यपादि ॥ २ ॥ तथा श्रीकाञ्चनार्थकृत-

ननु-अत्र पूर्वलिखितालापकेषु क्वापि स्थानषट्मुक्, क्वापि च वस्तु षट्क, पर क्वापि च्यवनगर्भापहारादीना नामग्राह-
कल्याणकशाभिधेयस्य स्पष्टमुष्टिमस्ति १, वच्यते-अनेकशः तत्प्रतिपादनात्, बहुक्त-श्रीचन्द्रकुलाम्बरतरणि-श्रीशी-
तमद्रसूरि-तच्छिष्यशाकम्भरीयनृपप्रतिबोधकश्रीधर्मधोपसूरि-तच्छिष्यः श्रीयशोभद्रसूरि तच्छिष्यः श्रीदेवसेनगणिः
तच्छिष्यः श्रीपृथ्वीचन्द्रसूरि तद्विरचिते श्रीपर्युषणाकस्याच्ययननिरुक्ते श्रीविक्रमात्तत्त्वगुणेन्दुवर्षे १३२५ निर्मिते श्रीविनेयेन्दुद्वयोऽप्य-
कापेश" इति ॥ १ ॥ पुनरपि श्रीपर्युषणाकस्याच्ययननिरुक्ते श्रीविक्रमात्तत्त्वगुणेन्दुवर्षे १३२५ निर्मिते श्रीविनेयेन्दुद्वयोऽप्य-
वोचन् । तथाहि-"तेण कालेण" इति तस्मिन् काले यः पूर्वतीयङ्कुरे श्रीवीरस्य च्यवनाविहेतुर्ज्ञातः कथितश्च, यस्मिन्
समये तीर्पङ्कुरव्यवनं स एव समय वच्यते, समय-कालनिर्धारणार्थं, यतः-कालो वर्णोऽपि, तथा "हस्त चतुरो यासा
ता हस्तोत्तरा चतुराफाल्गुन्यः, बहुवचन बहुकल्याणकापेश, तस्या हि विमोक्ष्यवनम् १, गर्भाक्षर्मसङ्क्रान्ति" २, जन्म
३, व्रत ४, केवल ५, चाऽभवत्, निर्धृतिस्तु स्वातौ ६, ॥ २ ॥ एव श्रीजिनप्रभसूरयोऽपि सन्देहविर्योपध्या कल्याणक-
शब्द प्रोक्तु (पत्र २), तथाहि-

"पञ्चसु स्यवन १ गर्भापहार २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञान ५ कल्याणकेषु हस्तोत्तरा यस्य स तथा, च्यवनादीनि पञ्च उत्तर-
फाल्गुनिषु जातानि, निर्वाणस्य स्वातौ समुत्त्वाधिति भावः" ॥ ३ ॥ एव श्रीसप्तपट्टकवृद्धचौ (पत्र ५९६) चैत्र कृदीयप्र-
शस्तिस्तत्कान्यव्याख्यानावसरे । तथाहि-"कुद्राणा लिङ्गिना आचीर्णीनि सिद्धान्तोक्तमपि श्रीमहावीरस्य षष्ठ गर्भापहारक
स्याणक लज्जनीयत्वात् न कर्तव्यमित्यादिका आचरणा" ॥ ४ ॥ पुनरेतत्सम्मतिप्रतिपादिक गुणचन्द्रकृतमाकृतवीरचरित्रम्

नीनां ता हस्तोत्तराः ताम्र पञ्चसु स्थानेषु गर्भाधान १ सहरण २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञानोत्पत्ति ५ रूपेषु सवृत्ता, अतः पञ्च-
हस्तोत्तरो भगवानभूदिति ॥ १ ॥

पर्व-श्रीस्थानाङ्गसूत्रपृष्ठौ पञ्चमस्थानप्रथमोद्देशकेऽपि (पत्र ३०७), तथाहि-“समणे भगव महावीरे पञ्चहस्तु-
चरे होत्या, त जज्ञा-हस्तुत्तराहिं सुए चइत्ता गन्म वक्कते १ हस्तुत्तराहिं गन्माओ गन्म साहरिए २ हस्तुत्तराहिं जाए ३
हस्तुत्तराहिं मुंढे भविच्चा अगाराओ अणगारिअ पवइए ४ हस्तुत्तराहिं अणते अणुत्तरे जाव केवलवरनाणदसणे समु-
प्पन्ने । ५ । साइणा भगवं परिनिबुद्धे । ६ ।” वृत्तिर्यथा-“समणे”इत्यादि, हस्तोपलक्षिता उत्तरा हस्तोत्तरा, हस्तो वा
उत्तरो यासां ता हस्तोत्तराः-उत्तराफाल्गुन्यः, पञ्चसु व्यवनगर्भापहरणादिषु हस्तोत्तरा यस्य स तथा ‘गर्भात्’, गर्भस्यानात्,
गर्भ’न्ति गर्भे-गर्भस्थानान्तरे, संज्ञो-नीता, निर्वृत्तस्तु स्वातिनक्षत्रे कार्ष्णिक्कामावास्यायामिति ॥ २ ॥

इत्यमेव दशाश्रुतस्कन्धचूर्णावपि अष्टमाध्ययने कल्याणकपट्टमेवामाणि । तथाहि-

“तेण कालेण तेण समएण जो भगवता उभमसामिणा सेसतिथकरोहि य भगवओ वद्धमाणसामिणो वधणादीण छण्ह
वट्ठूण कालो णाओ दिट्ठो वागरिओ अ ।”

“तेण कालेण तेण समएण”ति कालान्तर्गतः समयः, समयादिष्व कालः सामण्यकालओ एस विसेसकालो, समयो
इत्यस्य उत्तराओ जाओ हस्तुत्तराओ गगणं च पटुञ्च हस्तुत्तरो आसिं तासो हस्तुत्तराओ उचरकमुणीओ छ्ठी अहोर-
तस्स रचीए पुअरचावरचसि” ॥ ३ ॥

ननु—अत्र पूर्वाश्लाखतालापकपु का।प स्यान्पट्टमुक्त, का।प च वस्तु पट्ट, ५२ का।प गर्भापहारादीना नामग्राह
कल्याणकशाब्दाभिधेयत्वं स्पष्टमुद्दिष्टमस्ति !, उच्यते—अनेकशः तत्प्रतिपादनात्, यदुक्तं—श्रीचन्द्रकुलाम्बरतरणि—श्रीश्री-
सुमद्रसूरिः तच्छिष्यशाकम्भरीयनृप्रतिबोधकश्रीधर्मघोषसूरिः—तच्छिष्यः श्रीयशोभद्रसूरिः तच्छिष्यः श्रीदेवसेनगणिः
तच्छिष्यः श्रीपृथ्वीचन्द्रसूरिः तद्विरचिते श्रीपुरुपणाकल्पटिप्पनके । तथाहि—“हस्त उत्तरो यासा ताः, बहुवचन बहुकल्याण-
कापेक्ष” इति ॥ १ ॥ पुनरपि श्रीपुरुपणाकल्पाध्ययननिरुक्ते श्रीविक्रमाचतुस्त्वगुणेतुवर्षे १३२५ निर्मिते श्रीविनयेन्दुसूरयोऽप्य-
वोचन् । तथाहि—“तेण कालेण” इति तस्मिन् काले यः पूर्वतीर्थङ्करे श्रीवीरस्य व्ययनादिहेतुज्ञात कथितश्च, यस्मिन्
समये तीर्थङ्करव्ययन च एव समय उच्यते, समय—कालनिर्धारणार्थः, यत—कालो वर्णोऽपि, तथा “हस्त उत्तरो यासा
ता हस्तोत्तरा उत्तराफालुन्यः, बहुवचन बहुकल्याणकापेक्ष, तस्या हि विभोध्यवतम् १, गर्भाङ्गर्मसङ्क्रान्ति २, जन्म
३, व्रत ४, केवल ५, चाऽभवत्, निर्वृतिस्तु स्वाती ६, ॥ २ ॥ एव श्रीविनयप्रसूरयोऽपि सन्देहविपौपथ्या कल्याणक-
शाब्द प्रोक्तुः (पत्र २), तथाहि—

“पञ्चसु व्ययन १ गर्भापहार २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञान ५ कल्याणकेषु हस्तोत्तरा यस्य स तथा, व्ययनादीनि पञ्च उत्तर-
फालुन्येषु जातानि, निर्वाणस्य स्वाती समृतत्वाधिति भावः” ॥ ३ ॥ एव श्रीसहस्रपट्टकबृहद्भूतौ (पत्र ५९६) चैत्र कूटीयप्र-
शस्तिस्तत्काल्यन्यास्यानावसरे । तथाहि—“क्षुद्राणा लिङ्गिना आशीर्णीनि सिद्धान्तोक्तमपि श्रीमहावीरस्य पठ गर्भापहारक
न्याणकं लज्जनीयत्वात् न कर्त्तव्यमित्यादिका आचरणा” ॥ ४ ॥ पुनरेतत्सम्मतिप्रतिपादिकं गुणचन्द्रकृतप्राकृतवीरचरित्रम्

नीना ता हस्तोत्तराः ताश्च पञ्चसु स्थानेषु गर्भाधान १ सहरण २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञानोत्पत्ति ५ रूपेषु सवृत्ता, अतः पञ्च-
हस्तोत्तरो भगवानभूदिति ॥ १ ॥

एवं-श्रीस्थानाङ्गसूत्रायै पञ्चमस्यानप्रथमोद्देशकेऽपि (पत्र ३०७), तथाहि-“समणे भगव महावीरे पञ्चहस्त्यु-
त्तरे होत्या, त ज्ञा-हस्त्युत्तराहिं क्षुप चक्षसा गम्भ वक्तते १ हस्त्युत्तराहिं गम्भाओ गम्भ साहरिए २ हस्त्युत्तराहिं जाए ३
हस्त्युत्तराहिं मुंढे भविता अगाराओ अणगारिअं पवइए ४ हस्त्युत्तराहिं अणंते अणुत्तरे जाव केवलवरनाणदसणे समु-
प्पन्ने । ५ । साइणा भगवं परिनिबुद्धे । ६ ।” वृत्तिर्यथा-“समणे” इत्यादि, हस्तोपलक्षिता उत्तरा हस्तोत्तरा, हस्तो वा
उत्तरो यासा ता हस्तोत्तराः-उत्तराफाल्गुन्या, पञ्चसु व्यवनगर्भोपहरणादिषु हस्तोत्तरा यस्य स तथा ‘गर्भोत्त’, गर्भस्यानात्,
गर्भन्ति गर्भे-गर्भस्यानान्तरे, सङ्गतो-नीतः, निर्वृत्तस्तु स्वातिनक्षत्रे कार्तिकामाघास्यापामिति ॥ २ ॥

इत्यमेव दद्याद्भुतस्कन्धचूर्णावपि अष्टमाध्ययने कल्याणकपट्टमेवामाणि । तथाहि-

“तेणं कालेण तेण समएण ओ भगवता तसमसामिणा सेसतित्यकरेहि य भगवओ वद्धमाणसामिणो वयणादीण छण्हं
वत्थूण कालो णाओ दिट्ठो वागरिओ अ ।”

“तेण कालेण तेण समएण”ति कालान्तर्गत-

इत्यस्य उत्तराओ जाओ हस्त्युत्तराओ गगणं च पटुञ्च हस्त्युत्तरो आसिं ताओ हस्त्युत्तराओ उत्तरफल्गुणीओ छ्ठी अहोर-
सस्स रसीए पुवरत्तावरत्तसि” ॥ ३ ॥

ननु-अत्र पूर्वलिखितालापकेषु क्तापि स्थानेष्वत्र, तत्प्रत्ययान्तकशः अनेकशः उच्यते-अनेकशः ननु-अत्र पूर्वलिखितालापकेषु क्तापि स्थानेष्वत्र, तत्प्रत्ययान्तकशः अनेकशः उच्यते-अनेकशः ननु-अत्र पूर्वलिखितालापकेषु क्तापि स्थानेष्वत्र, तत्प्रत्ययान्तकशः अनेकशः उच्यते-अनेकशः

तस्यान्तर्यामिणोऽपि तद्विषयं विचार्य, तदाह-“तस्मात्तत्त्वगुणेन्दुवर्णं १३२५ निर्मिते श्रीविजयेन्दुसूरयोऽप्य-
लभद्रसूरीः तच्छिवशाकम्भरीयष्टप्रतिबोधकश्रीधर्मघोषसूरीः-तच्छिव्यः श्रीयशोभद्रसूरीः तत्प्रत्ययान्तकशः अनेकशः उच्यते-अनेकशः
तच्छिव्यः श्रीपृथ्वीचन्द्रसूरीः तद्धिरचिते श्रीपर्युष्णाकल्याणनिरुक्ते श्रीविक्रमात्तत्त्वगुणेन्दुवर्णं १३२५ निर्मिते श्रीविजयेन्दुसूरयोऽप्य-
कापेश” इति ॥ १ ॥ पुनरपि श्रीपर्युष्णाकल्याणनिरुक्ते श्रीविक्रमात्तत्त्वगुणेन्दुवर्णं १३२५ निर्मिते श्रीविजयेन्दुसूरयोऽप्य-
वोचन् । तथाहि-“तेण कालेण” इति तस्मिन् काले यः पूर्वतीर्थकरैः श्रीवीरस्य द्यवनादिहेतुज्ञात “हस्त उत्तरो यासा
समये तीर्थङ्करव्यवन स एव समय उच्यते, समयाः-कालनिर्धारणार्थं, यत -कालो वर्णोऽपि, तथा “हस्त उत्तरो यासा
ता हस्तोत्तरा उत्तराफाल्गुन्य, बहुवचन बहुकल्याणकापेश, तस्या हि विमोक्षयवनम् १, गर्भाद्भवसङ्क्रान्ति २, जन्म
३, प्रत ४, केवल ५, चाऽभवत्, निर्धृतिस्तु स्वातौ ६, ७ ॥ ८ ॥ एवं श्रीजिनप्रभसूरयोऽपि सन्वेदविपापस्या कल्याणक-

शब्द प्रोक्तुः (पत्र २), तथाहि-
“पञ्चसु व्यवन १ गर्भापहार २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञान ५ कल्याणकेषु हस्तोत्तरा यस्य स तथा, द्यवनादीनि पञ्च उत्तर-
फाल्गुनिषु जातानि, निर्याणस्य स्वातौ सम्भूतत्वादिति भावः” ॥ ३ ॥ एवं श्रीसङ्ख्यपट्टकचट्टितौ (पत्र ५९६) चैत्र कूटीयप्र-
शस्तिस्तत्कान्यव्याख्यानावसरे । तथाहि-“क्षुद्राणा लिङ्गिना आचीर्णानि सिद्धान्तोक्तमपि श्रीमहावीरस्य पष्ठ गर्भापहारक
ल्याणकं लम्बनीयत्वात् न कर्तव्यमित्याधिका आचरणा” ॥ ४ ॥ पुनरेतत्सम्मतिप्रतिपादिक गुणचन्द्रकृतप्राकृतधीरचरित्रम्

नीना ता हस्त्रोत्तराः ताश्च पञ्चसु स्थानेषु गर्भाधान १ सहरण २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञानोत्पत्ति ५ रूपेषु सवृत्ता , अतः पञ्च-
हस्त्रोत्तरो भगवानभूदिति ॥ १ ॥

एव-श्रीस्थानाङ्गपूत्रवृत्तौ पञ्चमस्यानप्रथमोद्देशकेऽपि (पत्र ३०७), तथाहि-“समणे भगव महावीरे पञ्चहस्त्यु-
त्तरे होत्या, त जहा-हस्त्युत्तराहिं सुप चइत्ता गन्मं वकते १ हस्त्युत्तराहिं गन्माओ गन्म साहरिए २ हस्त्युत्तराहिं जाए ३
हस्त्युत्तराहिं मुढे भविच्चा अगाराओ अणगारिअ पवइए ४ हस्त्युत्तराहिं अणते अणुत्तरे जाव केवलवरनाणदसणे समु-
प्पमे । ५ । साइणा भगवं परिनिबुढे । ६ ।” इतिर्यया-“समणे”इत्यादि, हस्त्रोत्तरा उचरा हस्त्रोत्तरा, हस्त्रो वा
उत्तरो यासा ता हस्त्रोत्तराः-उत्तराफाल्गुन्यः, पञ्चसु व्यवनगर्मापहरणादिषु हस्त्रोत्तरा यस्य स तथा ‘गर्भात्, गर्भस्यानात्,
गर्भन्ति गर्मे-गर्भस्थानान्तरे, चइतो-नीतः, निर्धृचस्तु स्वातिनक्षत्रे कर्त्तिकामावास्यायामिति ॥ २ ॥

इत्यमेव दशाश्रुतस्कन्धपूर्णावपि अष्टमाध्ययने कल्याणकपट्टमेवामाणि । तथाहि-

“तेण कालेण तेण समएण जो भगवता वसमसामिणा सेसतिथ्यकरेहि य भगवओ वज्रमाणसामिणो चवणादीण छण्हं

वरयूण कालो णाओ दिडो वागरिओ अ ।”

“तेण कालेण तेण समएण”ति कालान्तर्गतः समयः, समयादिश्च कालः सामण्यकालओ एव विसेसकालो, समओ

हृत्यस्स उत्तराओ जाओ हस्त्युत्तराओ गरणं च पडुअ हस्त्युत्तरो जासिं तातो हस्त्युत्तराओ वत्तरफगुणीओ छडी अहोर-
रास्स रचीए पुअरचावरत्तसि” ॥ ३ ॥

[illegible]

शब्द प्रोचुः (पत्र २), तथाहि—
 “पञ्चसु व्यवन १ गर्भापहार २ जन्म ३ दीक्षा ४ ज्ञान ५ कल्याणकेषु हस्तोत्तरा यस्य स तथा, व्यवनादीनि पञ्च उत्तर-
 फाल्गुनिषु जातानि, निर्वाणस्य स्वातौ समूतत्वादिति भावः” ॥ ३ ॥ एव श्रीसङ्घपट्टकचृद्दत्तौ (पत्र ५९६) चैत्र कूटीयप्र-
 शस्तिस्त्वं काव्यव्याख्यानावसरे । तथाहि—“क्षुद्राणां लिङ्गिना आचीर्णानि सिद्धान्तोक्तमपि श्रीमहावीरस्य पष्ठ गर्भापहारक
 न्यायक लज्जनीयत्वात् न कर्त्तव्यमित्यादिका आचरणा” ॥ ४ ॥ पुनरेतत्सम्मतिप्रतिपादिक गुणचन्द्रकृतमाकृतवीरचरित्रम्

॥ ५ ॥ प्रवचनसरोव्वार ॥ ६ ॥ श्रीआवश्यकसूत्रवृत्ति ॥ ७ ॥ प्रमुखग्रन्था बह्व्य सन्ति, तदर्थिना ते निजोऽनीया ।
अथ च श्रीपञ्चाशकसूत्रे श्रीहरिमद्रसूरिकृते (पत्र १५८) “इय ते दिणा पसत्या” इत्यादिगाथात्रिके श्रीमहावीरस्य
कल्याणकपञ्चकमेवोक्तम्, श्रीअभयदेवसूरिणाऽपि तत्तथैव व्याख्यातम्, न तु नाऽस्तीति निषेधपरं वचनं, तदनिप्राप्य
तु त एव बहुश्रुता वा ज्ञानन्ति ।

अत्र प्रयादीत् कोऽपि प्रतिवादी-ननु व्यवनादीनां चतुर्णां कल्याणकत्वं भवतु, परं गर्भापहारस्य नेति । मैत्रम्-यतः,
तत्पूर्ववक्ष्यमाणसूत्र-वृत्ति-चूर्णि-प्रकरणादिषु कुत्रापि एव विवेचनं पूर्वसूरिभिः पापमीरुमिनोक्तं, यदुत श्रीमहावीरस्य
व्यवनादीनां कल्याणकत्वं गर्भापहारस्य नेति, तर्हि स्वचित्तविकल्पितफुल्लिकत्वेन केन उत्सूत्रयादिना ? उच्यते-अपि च
तथा च हैमन्यायध्वनम्-‘सन्नियोगशिष्टानामेकापायेऽन्यतरस्यान्यपायः ।’ अतो हेतोः पञ्चहस्तोत्तरो भगवानभूत् इत्यु-
क्त्याच्च (व्यवन) भवनक्रियायाः सर्वत्र समानत्वात् । यदि व्यवनादीनि चत्वारि कल्याणकानि, तर्हि गर्भापहारस्य कल्या-
णकत्वं निराकर्तुं साक्षादिन्द्राणामपि अशक्यं, न च वाच्यं गर्भापहारस्य आश्चर्यभूतत्वाद् अनाराध्यत्वम्, एवं चेत्तर्हि
मल्लिचिनस्यापि स्त्रीत्वे तीर्यङ्करस्य आश्चर्यभूतत्वेन अमान्यत्वं भावि । तथा च सति श्वेताम्बरधर्मेऽपि विगम्बरधर्मत्वा-
भ्युपगमः स्यादिति १ । पुनरपि एकसमये ऋषभाद्यष्टोत्तरशतं सिद्धं, तस्यापि उत्कृष्टावगाहनायां सिद्धत्वेन आश्चर्यभू-
तत्वात् अनाराध्यत्वेन अवन्त्यत्वापत्तिः स्यात् २ तत्तद्व्यवमादिष्वत् गर्भापहारस्यापि कल्याणकत्वं आराध्यत्वं युक्तिमत् ।

सप्तश-
(पत्र ८६) सप्तश-
पद्कल्याणका-

तथैव श्रीआगमिकगच्छीय-श्रीअयतिलकसुरयोऽपि सम्यक्तत्त्वसम्भयनाम्नि महाकान्ये सुलसाचरित्रे (पत्र ८६) सप्तश-
तुष्ट्येकप्रन्याम्ने सम्यक्तत्त्वपरीक्षणनाम्नि पष्ठे सर्गे अम्बहमुनिकृतवर्द्धमानस्वामिपद्कल्याणकस्तवनाधिकारे सुलसाचरित्रे (पत्र ८६) सप्तश-
ना आराध्यत्वेन स्तुतिश्चाकिरे । तथाहि—

“देवानन्दोदरे श्रीमान्, श्वेतपद्मया सदा शुचिः । अवतीर्णोऽसि मासस्याषा ऽऽढस्य शुचिता तत ॥ १ ॥ त्रिशला सर्व-
सिद्धेच्छा, त्रयोदश्यामभूद्यतः । तवावतारस्तेनैषा, सर्वसिद्धा त्रयोदशी ॥ २ ॥ शुक्लत्रयोदश्या यश्चाऽचल मेरु प्रचालयन् ।
सिद्धेच्छा, त्रयोदश्यामभूद्यतः । तवावतारस्तेनैषा, सर्वसिद्धा त्रयोदशी ॥ २ ॥ शुक्लत्रयोदश्या यश्चाऽचल मेरु प्रचालयन् ।
चित्रं कृतवास्तयोगाच्च, चैत्रमासोऽपि कथ्यते ॥ ३ ॥ यस्याष्टदश्या दुर्ग-भोक्षमार्गस्य शीर्षकम् । चारित्रमादृतं युक्ता,
मासोऽस्य मार्गशीर्षता ॥ ४ ॥ दशम्या यस्य शुक्लाया, केवलश्रीरहो त्वया । ह्यादत्ता तेन मासोऽस्य, युक्ता माधवता प्रभो !
॥ ५ ॥ तव निर्वाणकल्याणं, यद्दिन आगमिष्यति । ततो न वेद्मि नाथोऽह, मादृशोऽध्यक्षवेदिन ॥ ६ ॥ सिद्धार्थराजा-
ङ्गजदेवराज !, कल्याणकैः पन्निरिति स्तुतस्त्वम् । तथाविधे ह्यन्तरवैरिपदं, यथा जयाम्बाशु तवप्रसादात् ॥ ७ ॥ इति
स्तुत्वा जिनाधीश, त्रिं प्रणम्याऽम्बहो मुनि । विस्मितास्यः सभासीनोऽश्रौपीच्च धर्मदेशनाम् ॥ ८ ॥” इति ॥ १ ॥

तथा कोटिमितसमवायाङ्गसूत्रे (पत्र १०५) श्रीअमरदेवसूरिकृतवटीकाया च श्रीमहावीरस्य गर्भोपहारस्य पोट्टिलभ-
घात् पञ्चममवत्वेन प्रमाणीकृतत्वात् । तथाहि—“समणे भगव महावीरे तिस्थगरभवगहणाञ्जो छट्टे पोट्टिलभवगहणे एव
घासकोटिं सामण्णपरिवागं पावणिच्चा सहस्सारे कल्पे सबट्टे विमाणे देवत्ताए सबवण्णे ।”
वृत्तिर्यथा—‘समणे’त्यादि, यतो भगवान् पोट्टिलाभिधानो राजपुत्रो वमूव, तत्र च वर्षकोटिं प्रमज्ज्या पालितवान् इत्येको भवः

। १ । सतो देवोऽभूदिति द्वितीय । २ । ततो नन्दनाभिधानो राजसूनुः 'छत्राग्र'नगर्यां जज्ञे इति तृतीय । ३ । तत्र भवे
 धर्पलक्ष सर्वदा मासक्षपणेन तपस्तप्त्वा दशमे देवलोके पुण्योचर प्रवरविजयपुण्डरीकाभिधाने विमाने देवोऽभवदिति चतुर्थ
 । ४ । ततो ब्राह्मणकुण्डग्रामे ऋषभदत्तस्य ब्राह्मणस्य भार्याया देवानन्दाऽभिधानाया कुक्षौ उत्पन्न इति पञ्चम । ५ । तत
 त्र्यशीतितमे दिवसे क्षत्रियकुण्डग्रामे नगरे सिद्धार्थमहाराजस्य त्रिघलाभिधानभार्याया कुक्षौ इन्द्रवचनकारिणा हरिणेगमेनि-
 नान्ना देवेन संवृतः, तीर्थकरतया ज्ञात इति पष्ठः । ६ । उक्तभवग्रहण विना हि नान्यन्नवग्रहण पष्ठ श्रूयते भगवत
 इति, एतदेव पष्ठभवग्रहणतया व्याख्यात, यस्माच्च भवग्रहणादिद पष्ठ तदपि एतस्मात् पष्ठमेव इति सुष्ठु उच्यते, तीर्थकर-
 भवग्रहणात्पठे पोट्टिलभवग्रहणे इति ॥ २ ॥

ननु-तपागच्छीयप्राक्तनसूरिकृतग्रन्थेऽपि क्वापि गर्भापहारस्य कल्याणकृता प्रतिपादिताऽस्ति ? उच्यते—तपागच्छीय-
 श्रीकुलमण्डनसूरिणा कल्पसूत्रावचूरो स्पष्ट तन्मणनात्, तथाहि—“पच हत्युचरे होत्य सति” हस्तातुष्टरस्या दिशि वर्तमानत्वात्
 हस्तोचरा हस्त उचरो यासा ता हस्तोचरा=उचराफालुन्यः, बहुवचन-बहुकल्याणकापेक्ष पञ्चसु ह्यवन १ गर्भापहार २ जन्म ३
 दीक्षा ४ ज्ञान ५ कल्याणकेषु हस्तोचरा यस्य सः, तथा निर्घोणस्य स्वातौ जातत्वादिति ६ ॥ ३ ॥

पुनः श्रीकुलमण्डनसूरिकृतटिप्पनकेऽपि, तथाहि—
 पञ्चहस्तोचर आसीत्, हस्त उचरोऽप्येसरो यासा ता उचराफालुन्यः, बहुवचन=बहुकल्याणकापेक्ष, तस्यां हि विभो
 ह्यवनम् १, गर्भापहर्म्मसङ्क्रान्तिः २ जन्म ३ प्रत ४ केवल ५ चामयत् निर्घोणस्य स्वातौ ६ ॥ ४ ॥

ज्ञानन्ति-तेषामेव

अवधन्ति ? उच्यते-
इति ॥

अष्टधान्यं । इति ॥

ननु-तर्हि कथं तयागच्छीया गुरवो गर्भापहारस्य फल्याणकृतम् ॥
 ननु-तर्हि कथं तयागच्छीया गुरवो गर्भापहारस्य फल्याणकृतम् ॥
 ननु-तर्हि कथं तयागच्छीया गुरवो गर्भापहारस्य फल्याणकृतम् ॥

जिनवचनलोपस्य निजगुणः ॥ इति श्रीमहानन्दः प्रभावः मिलति तयोर्विव
नवाक्षीवृत्तिकारकः एतादृश सम्भत्या सुखपरम्परा निश्चित्यपरम्परा

अदपि परविभ्रसन्तोषिणः प्रलथान् तत्र केपा ग्रन्यागुणचन्द्रगाणि गुणचन्द्रगाणि श्रीवीरचरि-

ननु-यथाः किन्तु न भूवः, निश्चीयते ?; प्रमाणस्य श्रावः
श्रीखरतरगण्डे पर, १२०२५

पञ्चविंशत्याघकद्वा। ५५५८

गच्छे श्रीअमर्यदवसु ११३६
गच्छे श्रीअमर्यदवसु ११३६

एकानिचत्वारिंशत्तमः (३३९ पत्रे) तयाह—
गोयमपदुस्त ३५००, २ ॥ ताम्नि वि । प्रि ।
(३३९ पत्रे) तयाह— गोयमपदुस्त ३५००, २ ॥ ताम्नि वि । प्रि ।
गोयमपदुस्त ३५००, २ ॥ ताम्नि वि । प्रि ।
गोयमपदुस्त ३५००, २ ॥ ताम्नि वि । प्रि ।

इय सुक्कञ्जाणणल नदहुवणत्तं । तवणत्तं । एव विज्जाहरसुत्तं । दुरुच्छारिअवइत्तं ।
सुक्कञ्जाणणल नदहुवणत्तं ॥ ३ ॥ एव विज्जाहरसुत्तं । दुरुच्छारिअवइत्तं ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

सामिणां दास्यते ॥ ४ ॥ जहन्निष्पत्तिमपसमकुलमननं
सेऽमवाइष्टु ॥ ४ ॥ जहन्निष्पत्तिमपसमकुलमननं
महापहृष्टु ॥ ४ ॥ जहन्निष्पत्तिमपसमकुलमननं

॥ ५ ॥ साहाय्य समुपार्जो ॥ ५ ॥

शिव ॥ ६ ॥ बहलकलिकालतमपस-रपूरिआसेसविसमसमभागो । दीवेण व मुणीण, पयासिओ जेण मुत्तिपहो ॥ ७ ॥
 मुणिवइणो तस्स हरि-दहाससिअजसपसाहिआसत्स । आसि कुवे घरसीसा, जयपयडा सूरससिणोव ॥ ८ ॥ भगजलहिवा-
 इसमं-तमविअसताणतारणसमत्यो । बोहित्योव महत्थो, सिरिसूरिजिणेसरो पढमो ॥ ९ ॥ गुरुसाराओ घवलाओ, 'सुविहिआ'
 सूरी । निम्मविअप्परवारण-छदसत्यो पसत्यमई ॥ १० ॥ अण्णो अ पुण्णिमाच-दमुदरो बुद्धिसागरो
 जिणच-दसूरिनामा समुप्पण्णो ॥ ११ ॥ पगतवायविलसिर-परवाइकुरंगभगसीहाण । तेसिं सीसो
 सजमपविचीडवि ॥ १२ ॥ सवेगरगसाला, न केवल कवविरइणा जेण । भयजणविग्गहकरी, विहिया
 ॥ १३ ॥ जेणालकारघरा, सलक्खणा वरपया पसन्ना य । सयलमहिवलयवित्तो अन्नोऽभयदेवसूरिचि
 विणेओ, समत्यसत्यत्यबोहकुसलमई । नवंगवित्तिरयणे-ण भारई कामणिघ कया ॥ १४ ॥ तेसिं अत्थि
 गाणं विणेअलेसेण । गणिणा गुणचवेण, रइअ सिरिबीरचरिअमिम ॥ १५ ॥ अये २३ पथानि सन्ति-नद सिहिरुइ-
 संत्ते, ११३९ वोक्कते विक्कमान कालम्मि । जेठुस्स सुद्धतइआ, तिहिम्मि सोमे समत्तमिमं ॥ १६ ॥—अयेय गुरुशिष्य-
 परम्परा-चान्द्रे कुले श्रीवर्द्धमानसूरिर्बभूव, तस्य शिष्याद्वयम्, प्रथमः श्रीजिनेश्वरसूरिः, द्वितीयो बुद्धिसागरश्च, तयोः

१ देवचन्द्र-काकमाई-जैनसंस्थाद्वारा मुद्रितपुस्तके तु 'बारवसाहुसंतई जावा' इत्यत्र 'सुविहिवा (शिष्यका पु.) काहुसंतई जावा' इति वरिचयित्वाका
 सम्यगे, किं तु स चासमीचीना, तौ चै वीर्यदेव निरोधका ३-५ श्लोकेषु उपरिस्तरितद्वयत्वात् नृप पठितव्यत्वात् ।

शिव्यद्वयं श्रीखिनचन्द्रसूरिः नवाङ्गीवृत्तिकारकः श्रीअभयदेवसूरिश्च, तयोः शिष्यः श्रीप्रसन्नचन्द्राचार्य तद्वचनेन श्रीसु-
मतिषाक्कशिष्येण पं० गुणचन्द्रगणिना इदं श्रीवीरचरित्रं रचितम् इति ॥ १ ॥

पुनरपि श्रीअभयदेवसूरीणामेव शिष्याः वर्द्धमानसूरयः पद्मचिकैकादशशत ११५० धर्पकृतैकादशसहस्र ११०००
प्रमिते श्रीआदिनायचरित्रे प्रकाशौ प्रोचुः, तथाहि—“स्वामदमसंजमगुणरोहणो विजिअबुज्जयाणगो । आसी सिरिवज्जमाणो,
सूरी सद्यथसुपसिद्धो ॥ १ ॥ सूरिजिणोसरसिरिबु जिआगरा सागरोव गभीरा । सुगुरुसुक्कसरित्था, सहोअरा तत्स दो
सीसा ॥ २ ॥ वागरणछदनिधंठु—कधंनासयपमाणसमएसु । अणिवारिअप्पआरा, जाणमईसद्यसत्थेसु ॥ ३ ॥ ताण विणेओ
सिरिअम—यदेवसूरिति नाम विक्खामो । विजयक्खो पच्चक्खो, कयविक्कयसगहो धम्मो ॥ ४ ॥ जिणमयमवणब्भतर-
गूढपयत्थाण पयढणे ज्वत्स । दीवयसिद्धिष विमला, विमुद्धबुद्धी पवित्यरिआ ॥ ५ ॥ ठाणाइनवगाण, पंचासयपमुह-
पगरणाण च । विवरणकरणेण कजो, उवयारो जेण संयत्स ॥ ६ ॥ इक्कोव दोव तिसिअ, कहवि तु लग्गेण जइगुणा
हुति । कळिकाले जंमि पुणो, बुच्छ स सवेहि वि गुणेहि ॥ ७ ॥ सीसेहिं तत्स रइअ, वरिअमिण वच्चमाणसूरीहिं । होच
पढंत सुणता—ण कारण मोक्खसुक्खत्स ॥ ८ ॥ विक्कमनिक्कालाव, सपसु एक्कारेसेसु सट्ठेसु । सिरिजयसिंहनरिदे, रज्ज
परिपालयत्तम्मि ॥ ९ ॥ स्वभाइत्यठिण्हिं, सियपक्खे चित्तविजयदसमीप । पुत्सेणं सुरगुरूणो, समत्थिय चरियमिय ति
॥ १० ॥ लोउत्तमचरियमिण, काळण जमज्जिय सुहं किं पि । उत्तमगुणाणुराओ, भवे भवे तेण मह होज ॥ ११ ॥ पुया-

हिप ॥ ६ ॥ बहलकलिकाखतमपस-रूपरिआसेसधिसमसमागो । दीवेण व मुणीणं, पयासिओ जेण मुत्तिपहो ॥ ७ ॥
 मुणियइणो तस्स हरि-हृदाससिअजसपसाहिआसस्स । आसि दुवे वरसीसा, जयपयढा सूरससिणोब ॥ ८ ॥ भवजलहिवी-
 इसंभं-त्तमधिसंताणतारणसमस्यो । धोदित्योब महस्यो, सिरिसूरिजिणेसरो पढमो ॥ ९ ॥ गुरुसाराओ धवलाओ, 'सुविहिआ'
 खेरयसाहुसतई आया । हिमवताओ गंग-व निगया सयलअणपुज्जा ॥ १० ॥ अण्णो अ पुण्णिमाच-दसुदरो बुद्धिसागरो
 सूरि । निम्भविअपवरवागरण-छंदसस्यो पसत्यमई ॥ ११ ॥ पुरंतवायविलसिर-परवाइकुरंगमगसीहाण । तेसिं सीसो
 जिणच-दसूरिनामा समुप्पण्णो ॥ १२ ॥ संवेगरंगसाला, न केवलं कवविरइणा जेण । भवजणविग्गहकरी, विहिया
 संजमपविचीडवि ॥ १३ ॥ ससमयपरसमयभू, विमुच्चसिद्धंतेवसणाकुसलो । सयलमहिवलयवित्तो अन्नोऽमयदेवसूरिसि
 ॥ १४ ॥ जेणालकारधरा, सलक्खणा वरपया पसआ य । नवगधिसिरियणे-ण भारई कामणिब कया ॥ १५ ॥ तेसिं अत्थि
 धियेओ, समरयसत्यवोहकुसलमई । सूरि पसण्णचंदो, चंदो इव अणमणाणवो ॥ १६ ॥ तवयणेण सिरिसुम-इवाइ-
 गाणं विणेमलेसेण । गणिणा गुणचवेणं, रइअ सिरिवीरचरिअमिमं ॥ १७ ॥ अग्रे २३ पथानि सन्ति-नद सिहिरुद-
 सवे, ११३९ वोकते विक्कमाच कालम्मि । जेठुस्स सुव्रतइआ, तिहिम्मि सोमे समत्तमिम ॥ ५० ॥—अत्रेयं गुरुशिष्य-
 परम्परा-चान्द्रे कुले श्रीवर्द्धमानसूरिर्बभूव, तस्य शिष्यद्वयम्, प्रथमः श्रीजिनेश्वरसूरिः, द्वितीयो बुद्धिसागरश्च, तयोः

१ देवचन्द-काळमाई-वैभवंसत्ताद्वारा मुक्तिपुच्छे तु 'वरवसाहुसंतई आया' इत्यत्र 'सुविहिआ' (शिष्यका उ) साहुसंतई आया' इति वरिवर्तितपाठः
 लगवते, किं तु स वासमीचीना, यो पी पीतसंभू निपेदेन १-५ गृहेऽपि उपरिक्तमुलपाठ एव पठितव्यात् ।

शिव्यद्वय श्रीजितचन्द्रसूरि नथाङ्गीकृतिकारकः श्रीअभयदेवसूरिख्यः तयोः शिष्यः श्रीप्रसन्नचन्द्राचार्य तद्वचनेन श्रीसु-
मतिवाचकशिष्येण ५० गुणचन्द्रगणिना इव श्रीवीरचरित्र रचितम् इति ॥ १ ॥

पुनरपि श्रीअभयदेवसूरीणामेव शिष्याः वर्द्धमानसूरयः पद्याधिकैकादशशत ११६० वर्षकृतैकादशसहस्र ११०००
प्रमिते श्रीआदिनाथचरित्रे प्रशस्तौ प्रोचुः, तथाहि—“समदमसज्जमगुणरोहणो विजितवुज्जयाणगो । आसी तिरिवद्धमाणो,
सूरी तद्यथसुपसिद्धो ॥ १ ॥ सूरिजिणेरसिरिबुद्धिसागरा सागरोच्च गभीरा । सुरगुरुमुक्कसरित्था, सहोचरा तस्स दो
सीसा ॥ २ ॥ वागरणच्छदनिर्घट्टु—कर्धनाढ्यपमाणसमपसु । अणिवारिअप्पआरा, जाणमईसवसत्थेसु ॥ ३ ॥ ताण विणेओ
सिरिअम—यदेवसूरिसि नाम विक्खाओ । विजयक्खो पच्चक्खो, कयविक्रयसगहो धम्मो ॥ ४ ॥ जिणमयभवणब्भतर—
गूढपयत्थाण पयदणे जस्स । दीवयसिद्धिं विमला, यिसुद्धबुद्धी पवित्थरिआ ॥ ५ ॥ ठाणाइनवंगाण, पचासयपमुह-
पगरणाण च । विघरणकरणेण कओ, उवयारो जेण सघस्स ॥ ६ ॥ इक्कोव दोव तिम्रिव, कहवि तु लग्गेण जइगुणा
हुति । कलिकाले जमि पुणो, उच्छ स सव्हेहि वि गुणेहि ॥ ७ ॥ सीसेहि तस्स रइअ, चरिअमिण वद्धमाणसूरीहि । होउ
पढत सुणंता—ण कारण मोक्खसुक्खस्स ॥ ८ ॥ विक्कमनिवकालाउ, सपसु एक्कारसेसु सट्ठेसु । सिरिजयसिंहनरिदे, रज्ज
परियालयतम्मि ॥ ९ ॥ संभाइत्थठियहि, सियपक्खे चित्तविजयदसमीप । पुस्सेण सुरगुरुणो, समत्थियं चरियमिय ति
॥ १० ॥ लोगुत्तमचरियमिण, कात्तण जमजिय सुह किं पि । उत्तमगुणाणुराओ, भवे भवे तेण मह होज्ज ॥ ११ ॥ पुष्पा-

धरेण गणिय-स्स सबसखा इमस्स गंथस्स । एक्कारस व सहस्सा, सलोगसखाइ नायखा ॥ १२ ॥ अत्राऽपि गुरुशिष्य-
पारम्पर्यं इदं-चान्द्रे कुले श्रीवर्धमानसूरिः बभूव, तस्य शिष्यौ श्रीजिनेश्वरसूरि-श्रीबुद्धिसागरी, तयोः विनेयः स्थानाङ्गादि-
नयाक्षीवृत्तिकारकः श्रीअभयदेवसूरिः, तस्य शिष्यै श्रीवर्धमानाचार्यैः इष श्रीआदिनाथचरित्रं रचितमिति ॥ २ ॥

तथा तथैव गुरुशिष्यपारम्पर्यं, श्रीछन्नापल्लीयश्रीविबुधप्रमसूरिशिष्य-श्रीपद्मप्रमसूरिभिरपि चतुर्नवत्यधिकद्वादशशत-
यप १२९४ विनिर्मिते श्रीमुनिसुप्रतस्वामिचरित्रे भवत्रयनिबद्धे पर्वत्रितयप्रमाणे पञ्चदशप्रस्तावे स्पष्टीकृतः तथाहि-“पूर्वं
चान्द्रकुले बभूव विपुले श्रीवर्धमानप्रभुः, सूरिर्मङ्गलभाजन सुमनसां सेव्यः सुवृत्तास्पदम् । शिष्यस्तस्य जिनेश्वर- समञ्जनि
स्याद्वादिनामग्रणीः, बन्धुस्तस्य च बुद्धिसागर इति त्रैवेद्यापारङ्गमः ॥ १ ॥ सूरिः श्रीजिनचन्द्रो-ऽभयदेवगुरुर्नवाङ्गवृत्तिकर
श्रीजिनभद्रमुनीन्द्रो, जिनेश्वरविभोज्यः शिष्याः ॥ २ ॥ चक्रे श्रीजिनचन्द्रसूरिगुरुभिर्धुष्युः प्रसन्नामिध-स्तेन ग्रन्थच-
तुष्टयीस्फुटमतिः श्रीदेवभद्रप्रभुः । देवानन्दमुनीश्वरोऽभयदत्तत्वारिप्रिणा ग्रामणीः, ससाराब्धुविपारगामिजनताकामेषु काम
सत्ता ॥ ३ ॥ यन्मुत्साधासत्ताख्या, व्यवस्यति सरस्वती । गन्तु नाऽन्यत्र स न्यायः, श्रीमान् देवप्रभः प्रभुः ॥ ४ ॥ मुकु-
रतुलामकुरयति, वस्तुप्रतिविम्बविशदमतिवृत्तम् । श्रीविबुधप्रमचिषं, न विषचे वैपरीत्य तु ॥ ५ ॥ तत्पर्यदपद्मभ्रमर-अक्रे
पद्मप्रभश्चरितमेतत् । विक्रमतोऽतिक्रान्ते, वेदप्रहरवि १२९४ मिते समये ॥ ६ ॥ इत्यादि ॥ अत्राऽपि चान्द्रे कुले श्रीव-

धमानसूरिः वभूव, तस्य द्वौ शिष्यौ-श्रीजिनेश्वरसूरिः श्रीबुद्धिसागरश्च, श्रीजिनेश्वरसूरेः प्रयः शिष्याः-श्रीजिनचन्द्रसूरिः,
नयाङ्गवृत्तिकारकः श्रीअभयदेवसूरिः, श्रीजिनमद्रसूरिश्च इत्यादि ॥ ३ ॥

एवमेव गुरुपरम्परायां श्रीरुद्रपल्लीयखरतरश्रीसङ्गतिलकाचार्या अपि सप्तविंशत्यधिकचतुर्दशशत १४२७ वर्षे कृताया
सम्यक्त्वसप्तवृत्तौ (२३७ पत्रे) प्रोचिषासः, तथाहि-

‘श्रीवीरघासनमहोदधितः प्रसूतः, प्रोद्यत्कलाभिरभितः प्रयितः पृथिव्याम् । माघन्महःप्रसरनाशिततामसोऽस्ति, श्री-
चन्द्रगच्छ इति चन्द्र इवाञ्जुतश्रीः ॥ १ ॥ तत्राऽऽसीद्धरणेन्द्रवन्द्यचरणाः श्रीवर्धमानो गुरु-स्तपेटे च जिनेश्वरः सुविहि-
तश्रेणीगिरिशेखरः । तच्छिष्योऽभयदेवसूरिरभवद्रङ्गवाङ्गीमहा-वृत्तिस्तम्भनपार्श्वनायजिनराइमूर्त्तिप्रकाशैककृत् ॥ २ ॥
तत्पट्टपूर्वाचलचूलिकाया, मास्वानिव श्रीजिनवह्मभास्यः । सब्रक्रम्योधनसाधधान-बुद्धिः प्रसिद्धो गुरुमुख्य आसीत्
॥ ३ ॥ तच्छिष्यो जिनशेखरो गणधरो जज्ञेऽतिविज्ञाग्रणीस्तत्पादान्बुजराजहससहस्रः श्रीपद्मचन्द्र प्रभु । तत्पट्टाम्बु-
धिबर्धने कुवलयप्रोद्यत्प्रबोधैकधीः, श्रीमान् श्रीविजयेन्दुरिन्दुवदभूच्छम्भत् कलालङ्कृतः ॥ ४ ॥ पट्टे तदीयेऽभयदेवसूरि-रा-
सीद्वितीयोऽपि गुणाद्वितीय । जातो यतोऽय जयतीह रुद्र-पल्लीयगच्छः सुतरामतुच्छः ॥ ५ ॥ तत्पादाम्भोजमृद्भोऽजनि
जिनसमयाम्भोजपाथोधिजन्मा, सूरिन्द्रो देवभद्रोऽनुपमशरमाराममेयोपमानः । तस्याऽन्तेवासिमुख्यः कुपतमतिम-
श्वण्डमार्तण्डक्कपः, कल्पद्रुः कल्पितार्थप्रवितरणविधौ श्रीप्रभानन्दसूरिः ॥ ६ ॥ ज्योतिस्तोमैरमानै प्रतिहृतजगतीवर्त्ति-
वस्वितेज-स्फूर्त्तीतत्पट्टपूर्वाचलधिमलसन्मौलिमौलीयमानौ । श्रीमान् श्रीचन्द्रसूरिर्विमलशशिगुरुश्चाऽप्रमेयप्रभावौ, जातौ

श्रीराजहस्तायिभ भविष्यजन्म्युहवोधैकदशौ ॥ ७ ॥ आकाशमीरमरीणचारुधिपणान् वावीन्द्रवृन्दारकान्, माद्यद् वादविधौ
 विजित्य जगति प्राप्तप्रतिष्ठापयाः ॥ सूरिन्द्रा गुणशेखराः स्मयहराः शृंगारचन्द्रक्षमाधीशाभ्यर्च्यपदाम्बुजा समभयस्तपट्ट-
 मृगारिणः ॥ ८ ॥ श्रीसंघतिलकाचार्या-स्तपदाम्मोजरेणवः ॥ सम्यक्स्वसप्ततेर्धृतिं, विदधुस्तत्त्वकौमुदीम् ॥ ९ ॥ अस्म-
 ष्ठिष्ठय्यस्य सोमतिलकाचार्यानुजस्याधुना, श्रीदेवेन्द्रमुनीश्वरस्य वचसा सम्यक्त्वसत्सप्तते ॥ श्रीमद्विक्रमवत्सरे द्विनयना-
 म्मोधिष्षपकृत्(१४२२)प्रमे, श्रीसारस्वतपत्तने विरचिता दीपोत्सवे वृत्तिका ॥ १० ॥ सा सोमकलशवाचकचरानुजैरत्र विहित-
 सा-हाय्यै ॥ प्रथमाऽऽदर्शो लिखितो-पाध्यायैः श्रीयशःकलशैः ॥ ११ ॥ मेघामान्यात्ममादाच्च, यदवद्यमिहाजनि ॥ तत्प्रसद्य
 महाविद्याः, शोधयन्तु विद्यारदाः ॥ १२ ॥ द्वादशात्मेव सद्धारैर्द्वादशात्मेव बोधकृत् ॥ इय सम्यक्त्वतत्त्वाना, कौमुदी
 द्योतता भुवि ॥ १३ ॥ इत्यादि ॥ ४ ॥

पुनः श्रीरुद्रपल्लीयस्वरतरकृतप्रबन्धे एषा एव परम्परा । तथाहि-चान्द्रे कुलेऽस्मिन्नमलक्षरित्रैः, प्रमुर्वभूवाऽभयदेव-
 सूरि । नवाङ्गवृत्तिच्छलतो यदीय-मद्यापि जागर्त्ति यशःशरीरम् ॥ १ ॥ तस्मान्मुनीन्नुजिनवल्लभो यस्तथा प्रमामाप
 निजैर्गुणैर्धैः । विपश्चितां संयमिनां च वर्गे क्षुरीणता तस्य यथाऽधुनाऽपि ॥ २ ॥ तेषामन्वयमण्डनं समभवत् सजीवनं
 दुःखमा-मूर्खलस्य (१) मुनिव्रतस्य भवन निःसीमपुण्यश्रियः । श्रीमन्तोऽभयदेवसूरिगुरवस्ते यद्वियुक्तैर्गुणैः, दृष्ट तादृश-भाह-
 शान्तरमहो दिक्चक्रमाक्रम्यते ॥ ३ ॥ यत्पितरिण्य देवभद्रनामा, समजनि तस्य पदावतसर्वेभ्यः । दधुरधरितभाव-
 रोगयोगा-ज्जगति रसायनता यदीययाच ॥ ४ ॥ तदीयपद्धे प्रतिभासमुद्रः, श्रीमान् प्रभानन्वमुनीश्वरोऽभूत् । स बीतराग-

स्तवनेऽस्वमीषु, विनिर्ममे दुर्गपदप्रकाशम् ॥ ५ ॥ 'एव सपादशतयुत-विंशतिशतपरिमितप्रबन्धोऽयम् । लिखितः प्रथमादर्शो,
गणिता हर्षे दुना शमिना' ॥ ६ ॥ अत्राऽपि शिष्यपरम्परा एव-चन्द्रकुले नवाङ्गीवृत्तिकारकाः श्रीअभयदेवसूरयोऽभूवन्,
तेषां शिष्यः श्रीजिनवह्मसूरिः, तदन्वयेऽभयदेवसूरिः, तत्पुत्रे श्रीवेवभद्रसूरिः, इत्यादि इति ॥ ५ ॥

तथा श्रीजिनपतिसूरिनिर्मितपञ्चलिङ्गीविवरणप्रशस्तौ (पत्रे १८६) अपि च इत्यमेव गुरुशिष्यपरम्परा अस्ति, तथा-
हि- 'न रजनिकृतसाफल्य, सदा न नक्षत्रबुधपरिरुहीतम् । अस्ति कुलं चान्द्रमहो, न तमो हत्या येन प्रथितम् ॥ १ ॥ तत्र
न वियति प्रसितो, बुधो नवीनो न ह्यसहचरित । अनिरापतितनय श्री-जिनेश्वर सूरिरजनिष्ट ॥ २ ॥ यस्मिन् गोष्ठ्या
कलयति कला हेळया जल्पकेलौ, कण्डूलानामपि निरवचित्वेदधाराप्रवाहम् । शङ्के सारस्वतरसरय क्षोभतापानुपङ्गा-
दङ्गान्यन्त प्लवनशुभग धादिनामुद्धमन्ति ॥ ३ ॥ सप्राप्तेऽनुविधेयतापदमिति चालुक्यमाणिक्यता, श्रीमदुर्लभराजि जल्प-
कयया वलाद्विकल्पस्पृशा । प्रत्याख्यायत दैवदैवकुलिकान् दर्पाश्रमत्कन्धरान्, सविभ्रप्रतिना विहारपदनी श्रुत्या समा-
धत्त यः ॥ ४ ॥ शिष्यौ बभूवतुमुष्य मनुष्यमौलेर्द्विक्लमुद्धहयशप्रवहप्रबन्धौ । आद्यस्तयो प्रतिकल स्वनिवेशसिद्धौ,
विद्याप्रसादवदनौ जिनचन्द्रसूरि ॥ ५ ॥ नर्तयितु सवेग, पुनर्नृणा लुप्तनृत्यमिव कलिना । सवेगरङ्गशाला, येन विशाला
व्यरचि रुचिरा ॥ ६ ॥ द्वितीयः प्रज्ञातोऽभवदभयदेवो मुनिपति-विधिक्षादेयायास्तारितमपनीयान्तरपटीम् । अकार्षीद् यो
गुह्यस्वरसरससर्वेदनकृते, नवाङ्गास्तन्त्रज्ञानविवरण कामुक इव' ॥ ७ ॥ इत्यादि ॥ ६ ॥

इत्थमेव श्रीरुद्रपक्षीयस्वरतरंगच्छमण्णश्रीतिलकोपाध्यायविरचितगौतमपृच्छाप्रकरणप्रशस्तौ गुरुपरम्परा दर्शिताऽस्ति । तथाहि-‘श्रीवर्धमान इति चन्द्रकुलाम्बरार्क-स्तस्माज्जिनेश्वरमुनीश्वर एव जज्ञे । रङ्गमवाद्भिवृत्तिप्रयनप्रसिद्ध-माहात्म्य-भूरभयदेवगुरुस्ततश्च ॥ १ ॥ सूरिर्धर्मव जिनवल्हमनामधेय-स्तत्पादपद्ममधुकृज्जिनशेखराख्यः । पद्मेन्दुरिन्दुनिभकीर्त्ति-भरो वभूव, सूरिस्तवो यतिपतिर्विजयेन्दुनामा ॥ २ ॥ तस्माद्भूवाऽभयदेवसूरि-र्विष्वस्तविस्तारिकुनादिगर्वः । श्रीदेवम-द्रोऽथ कृतोरुमद्र-स्ततः प्रमानन्दमुनीश्वरश्च ॥ ३ ॥ श्रीचन्द्रसूरिः सुगुरुस्तदीये, पट्टावतसप्रतिमोऽधुनाऽस्ति । अस्य द्वितीयस्तु धियाऽद्वितीयो, जज्ञे मुनीन्द्रो विमलेन्दुनामा ॥ ४ ॥ आचार्यधुर्यत्वमवापिता श्री-श्रीचन्द्रसूरिप्रगैरख्योऽमी । श्रीचारुचन्द्रो जिनमद्रसूरि-र्गुणान्बुधिः श्रीगुणशेखरश्च ॥ ५ ॥ एतैरेव वितीर्णो-पाध्यायपदो मुनीश्वरोत्तमः । श्रीदेव-भद्रयतिपति-शिष्यः श्री श्रीतिलकनामा ॥ ६ ॥ गौतमपृच्छाप्रकरण-विवरणमिदमल्पबुद्धिविभवोऽपि । भव्यजनोपकृति-कृते, कृतवानभ्यर्थितः कृतिमि ॥ ७ ॥ छन्दोलङ्घुतिलक्षण-द्यौर्पैर्गुप्तमस्ति किमपीह । तदखिलमपि मदनुग्रह-बुद्ध्या शौच्यं विमलधीमिः ॥ गगनतले परिखेलति ॥ ९ ॥ कल्याणाचलभूर्विका ॥ १० ॥ इत्यादिद्वादशपद्यानि, अत्राऽपि गुरुपरम्परा इयं-चन्द्रे कुले वर्धमानंसूरिः वभूव, तत्पट्टे श्रीजिनेश्वरसूरिः, तस्य शिष्यो नवाङ्गीबृत्तिकारकः श्रीअभयदेव-सूरिः तत्पट्टे श्रीजिनवल्हमसूरिः इत्यादि ॥ ७ ॥

अपि च रुद्रपक्षीयस्वरतरंगच्छाधिपति-श्रीब्रह्मयदेयसूरयोऽपि अष्टसप्तत्यधिकद्वादशशत १२७८ वर्षकृतद्वाविंशति-
शतसोक्तमानजयन्तयिजयकाव्यप्रशस्तौ (११८ पत्रे) अमुमेव परम्परा कथयामासुः । तथाहि—

“आसीच्चन्द्रकुलाम्बराभ्रमणिः श्रीवर्धमानप्रभोः, पादाम्मोरुहचक्षरीकचरितश्चारित्रिणामप्रणीः । स श्रीसूरिजिनेश्वर-
रस्त्रिपथगापाथःप्रवाहैरिव, स्वेर यस्य यशोभरैस्त्रिजगत पाविष्यमासूत्रितम् ॥ १ ॥ अभवदभयदेव सूरिरस्मात् स
यस्य, प्रमुरमजत तोप स्तम्भने पार्श्वनाथः । प्रकटितविकटार्थो सहस्राद्याज्यवृद्धौ, व्यथित निधिसमाना यश्च वृत्तिं नवा-
ज्ञयाः ॥ २ ॥ तच्छिष्यो जिनवल्लभ प्रमुरमृद्धिभ्रमराममिनी-भास्वभ्रालललामकोमलयश-स्तोम शमाराभभूः । यस्य श्री-
नरवर्ममूपतिशिरःकोटीररसाङ्कुर-ज्योतिर्जालजलैरपुष्यत सदा पादारविन्दद्वयी ॥ ३ ॥ अत्रापि सूरिगुरुपरपरायामेव चन्द्र-
कुले श्रीवर्द्धमानसूरिर्वभूव, तच्छिष्यः श्रीजिनेश्वरसूरिः तस्य शिष्य श्रीस्तम्भनपार्श्वनाथमूर्तिप्रकटको नवागीवृत्तिकारक-
श्रीब्रह्मयदेवसूरिः, ‘तच्छिष्या श्रीजिनर्धल्लमसूरिः’ इत्यादिनवपद्यानि ॥ ८ ॥

पुनः श्रीरुद्रपक्षीयस्वरतरंगच्छाधिपति-श्रीदेवेन्द्रसूरयोऽपि गुरुशिष्यक्रम तथैवाऽऽहुः श्रीप्रश्नोत्तररत्नमालावृत्तौ एको-
नविंशदधिकचतुर्दशशत १४२९ वर्षकृताया (पत्र ५६७); तथाहि—“श्रीवर्धमानजिनशासनमेरुमूपा-भूते सुधर्मगणना-
यकमद्रशाले । श्रीकोटिकाख्यगणकल्पतरौ सुवज्र-शास्त्रेऽत्र गुच्छ इव राजति चन्द्रगच्छः ॥ १ ॥ तस्मिन् महोज्ज्वलफलो-
पमितिं दद्यान्, श्रीवर्धमान इति सूरिवरो वभूव । यस्याऽग्रतः समगुणोद्धरणोरोगेन्द्र, सूरिन्द्रमन्त्रविविधोपनिपत्यका-
रान् ॥ २ ॥ ततोऽस्तदोपो नियतं विचस्वान्, जिनेश्वर सूरिवरः समासीत् । नो चेत्कथं श्रीधनपालचित्ता-न्महातम-

इत्यमेव श्रीरुद्रपङ्क्तियस्वरतगरुद्धमण्डनश्रीतिलकोपाध्यायविरचितगीतमपृच्छाप्रकरणप्रगल्भी गुरुरारन्तरा दग्निनादधि ।
तथाहि-‘श्रीवर्धमान इति चन्द्रकुलाम्बरार्क-स्तस्माज्जिनेश्वरमुनीश्वर एव जज्ञे । रत्नतनाद्विगृतिप्रपाप्रग्लिप्त-गादाहन्य-
भूरभयदेवगुरुस्ततश्च ॥ १ ॥ सूरिवर्धभूव जिनवर्धमानामधेय-स्तत्पादपद्ममधुकुञ्जिनशेखरात्पत्यः । पद्मेन्दुरिन्दुनिमक्षीप्ति-
मरो वभूव, सूरिस्ततो यतिपतिर्विजयेन्दुनामा ॥ २ ॥ तस्माद्भूनाऽभयदेवसूरि-मिग्लस्यिज्ञारिगुगदिगम् । श्रीदेवम-
द्रोऽय कृत्वोरुमद्र-स्ततः प्रमानन्दमुनीश्वरश्च ॥ ३ ॥ श्रीचन्द्रसूरिः सुगुरुस्तदीये, पट्टान्तमप्रतिमोऽपुनाऽस्ति । अस्य
द्वितीयस्तु धियाऽद्वितीयो, जज्ञे मुनीन्द्रो विमलेन्दुनामा ॥ ४ ॥ आचार्यधुर्यत्वमयापिता श्री-श्रीचन्द्रसूरिप्रवरैर्ययोजनी ।
श्रीचारुचन्द्रो जिनमद्रसूरि-गुणाम्बुधिः श्रीगुणशेखरश्च ॥ ५ ॥ एतैरेव वितीर्णो-पाध्यायपदो मुनीश्वरोत्तम । श्रीदेव-
मद्रयतिपति-द्विच्यः श्री-श्रीतिलकनामा ॥ ६ ॥ गौतमपृच्छाप्रकरण-विवरणमिदमल्पबुद्धिमगोऽपि । भव्यजनोपकृति-
हृते, कृतवानभ्यार्यितः कृतिभिः ॥ ७ ॥ छन्दोलङ्घितिलक्षण-दोषैर्गुणमस्ति किमपीह । तदस्ति लमपि मदनुग्रह-बुद्ध्या
शोच्यं विमलधीमिः ॥ गगनतले परिखेळति ॥ ९ ॥ कल्याणाचलमूर्तिका ॥ १० ॥ इत्यादिद्वादशापदानि, अत्राऽपि
गुरुपरम्परा इय-चन्द्रे कुले वर्धमानसूरिः वभूव, तत्पट्टे श्रीजिनेश्वरसूरिः, तस्य शिष्यो नवाङ्गीवृत्तिस्वरकः श्रीवर्धभयदेव-
सूरिः तत्पट्टे श्रीजिनवर्धमसूरिः इत्यादि ॥ ७ ॥

अपि च रुद्रपङ्कतीयस्तरतरगच्छाविपति-श्रीअभयदेवसूरयोऽपि अष्टसप्तत्यधिकद्वादशाशत १२७८ वर्षकृतद्वादविंशति-
शतश्लोकमानजयन्तविजयकाव्यप्रशस्तौ (१३८ पत्रे) अमुमेव परम्परा कथयामासुः । तथाहि—

“आसीच्छन्त्रकुलाम्बराम्बरमणिः श्रीवर्धमानप्रभोः, पादाम्भोरुहचक्षरीकचरितद्यारित्रिणामग्रणी । स श्रीसूरिजिनेश्वर-
रक्षिपयापायाप्रवाहैरिव, स्वैर यस्य यशोभैरखिजगतः पावित्र्यमासूत्रितम् ॥ १ ॥ अभवदमयदेव सूरिरस्मात् स
यस्य, प्रमुरमजत तोप स्तम्भने पार्श्वनाथः । प्रकटितविकटार्थो सहस्राब्बाज्यवृद्धौ, व्यधित निधिसमाना यश्च वृत्तिं नवा-
ङ्गाः ॥ २ ॥ तच्छिष्यो जितवल्लभः प्रमुरमृद्विभ्रम्भरामामिनी-भास्वन्नाललामकोमलयशःस्तोम-शमारामभूः । यस्य श्री-
नरवर्मभूपतिशिखरःकोटीररसाङ्कुर-ज्योतिर्जालजलैरपुण्यत सदा पादारविन्दद्वयी ॥ ३ ॥ अत्रापि सूरिगुरुपरपरायामेव चन्द्र-
कुले श्रीवर्धमानसूरिर्वभूव, तच्छिष्यः श्रीजिनेश्वरसूरिः तस्य शिष्यः श्रीस्तम्भनपार्श्वनाथमूर्तिप्रकटको नवागीवृत्तिकारक
श्रीअभयदेवसूरिः, ‘तच्छिष्या श्रीजिनवल्लभसूरिः’ इत्यादिनवपद्यानि ॥ ८ ॥

पुनः श्रीरुद्रपङ्कतीयस्तरतरगच्छाविपति-श्रीवेवेन्द्रसूरयोऽपि गुरुशिष्यक्रम तथैवाऽऽहुः श्रीप्रश्नोत्तररत्नमालावृत्तौ एको-
नविंशदधिकचतुर्दशाशत १४२९ वर्षकृताया (पत्र ५६७) ; तथाहि—“श्रीवर्धमानजिनशासनमेरुभूषा-भूते सुधर्मगणना-
यक्रमद्रशाले । श्रीकोटिकास्थगणकल्पतरौ सुवभ्र-शाखेऽत्र गुच्छ इव राजति चन्द्रगच्छः ॥ १ ॥ तस्मिन् महोज्ज्वलफलो-
पमितिं दधानः, श्रीवर्धमान इति सूरिवरो वभूव । यस्याऽग्रतः समगुणोद्भरणोरोगेन्द्र, सूरिन्द्रमन्त्रविविधोपनिपत्प्रका-
रान् ॥ २ ॥ ततोऽस्त्रदोषो नियत विधस्वान्, जिनेश्वरः सूरिवरः समासीत् । नो चेत्कथ श्रीधनपालचिन्ता-न्महावतम-

इत्यमेव श्रीरुद्रपङ्क्तियस्तरतरगच्छमण्डनश्रीतिलकोपाध्यायविरचितगौतमपृच्छाप्रकरणप्रशस्ती गुरुपरम्परा दर्शिताऽस्ति ।
 तथाहि—‘श्रीवर्धमान इति चन्द्रकुलाम्बरार्क-स्वस्माब्जिनेश्वरमुनीश्वर एव जज्ञे । रङ्गधवाद्भविवृत्तिप्रयनमसिद्ध-माहात्म्य-
 भूतभयदेवगुरुस्ततश्च ॥ १ ॥ सूरिर्वभूव जिनवह्मनामधेय-स्तत्पादपद्ममधुकुञ्जिनशेखराख्य । पद्मेन्दुरिन्दुनिभकीर्त्ति-
 द्रोऽथ कृतोरुभद्र-स्रतः प्रमानन्दमुनीश्वरश्च ॥ ३ ॥ श्रीचन्द्रसूरिः सुगुरुस्तदीये, पट्टावतसप्रतिमोऽधुनाऽस्ति । अस्व-
 द्वितीयस्तु धियाऽद्वितीयो, जज्ञे मुनीन्द्रो विमलेन्दुनामा ॥ ४ ॥ आचार्यधुर्यत्वमवापिता श्री-श्रीचन्द्रसूरिपरैस्त्वयोऽमी ।
 श्रीचारुचन्द्रो जिनभद्रसूरि-गुणान्बुधिः श्रीगुणशेखरश्च ॥ ५ ॥ एतैरेव वितीर्णो-पाध्यायपदो मुनीश्वरोत्तम । श्रीदेव-
 भद्रयतिपति-शिष्यः श्रीश्रीतिलकनामा ॥ ६ ॥ गौतमपृच्छाप्रकरण-विवरणमिदमल्पबुद्धिबिभवोऽपि । भव्यजनोपकृति-
 कृते, कृतवानम्यर्थितः कृतिभिः ॥ ७ ॥ छन्दोलङ्कृतिलक्षण-दोषैर्बुद्धमस्ति किमपीह । तदस्त्रिलमपि मदनुग्रह-बुद्ध्या
 शोष्यं विमलधीभिः ॥ गगनतले परिखेलति ॥ ९ ॥ कल्याणाबलभूर्विका ॥ १० ॥ इत्यादिद्वादशपद्यानि, अत्राऽपि
 गुरुपरम्परा इयं-चन्द्रे कुले वर्धमानसूरिः बभूव, तस्य हे श्रीजिनेश्वरसूरिः, तस्य शिष्यो नवाङ्गीवृत्तिकारकः श्रीअभयदेव-
 सूरिः तस्य हे श्रीजिनवर्धमसूरिः इत्यादि ॥ ७ ॥

१ संस्कृत धृष्ट माकृत मॅन्सुरिकन्दव इव कावमेरी बौद्ध भि बौद्धे ईव बौद्ध भि रौबक पृतिपाटीक सोसायटी (११०-११ पञ्चमः)

अपि च रुद्रपल्लीयस्वरतरंगच्छाधिपति-श्रीवभयदेवसूरयोऽपि अटसप्तत्यधिकद्वयशत १२७८ वर्षकृतद्वयविंशति-
शतश्लोकमानजयन्तविजयकाव्यप्रशस्तौ (१३८ पत्रे) अमुमेव परम्परा कथयामासुः । तथाहि—

“आसीच्चन्द्रकुलाम्बराम्बरमणिः श्रीवर्धमानप्रभोः, पादाम्भोरुहचञ्चरीकचरितञ्चारित्रिणामप्रणीः । स श्रीसूरिजिनेश्वर-
रखिपथापायःप्रवाहैरिव, स्थैर यस्य यशोभैरखिजगत पावित्र्यमासूत्रितम् ॥ १ ॥ अभवदभयदेव सूरिरस्मात् स
यस्य, प्रमुरमजत तोप स्रम्भने पार्श्वनाथः । प्रकटितविकटार्थां सङ्गसाक्षाज्यवृद्धैः, व्यथित निधिसमाना यश्च वृत्तिं नवा-
ङ्गाः ॥ २ ॥ तच्छिष्यो जिनवल्लभः प्रमुरमृद्धिभ्रमरामामिनी-भास्वद्भाललामकोमलयशःस्तोम शमाराभभू । यस्य श्री-
नरवर्मभूपतिशिरःकोदीररत्नाङ्कुर-ज्योतिर्जालजलैरुपुष्यत सदा पादारविन्दद्वयी ॥ ३ ॥ अत्रापि सूरिगुरुपरपरायामेव चन्द्र-
कुले श्रीवर्द्धमानसूरिर्वभूव, तच्छिष्यः श्रीजिनेश्वरसूरिः तस्य शिष्यः श्रीस्तभनपार्श्वनाथमूर्तिप्रकटको नवागीधृत्तिकारक
श्रीअभयदेवसूरिः, ‘तच्छिष्या श्रीजिनर्धलभसूरि’ इत्यादिनवपद्यानि ॥ ८ ॥

पुनः श्रीरुद्रपल्लीयस्वरतरंगच्छाधिपति-श्रीदेवेन्द्रसूरयोऽपि गुरुशिष्यक्रम तथैवाऽऽहुः श्रीप्रश्नोत्तररत्नमालावृत्तौ एको-
नविंशदधिकचतुर्दशशत १४२९ वर्षकृताया (पत्र ५६७), तथाहि—“श्रीवर्धमानजिनशासनमेरुभूषा-भूते सुधर्मगणा-
यकभद्रशाले । श्रीकोटिकाख्यगणकल्पतरौ सुषम-शाखेऽत्र गुच्छ इव राजति चन्द्रगच्छ ॥ १ ॥ तस्मिन् महोज्ज्वलफलो-
पमितिं दधानः, श्रीवर्धमान इति सूरिवरो वभूव । यस्याऽप्रतः समगृणोद्भरणोरेन्द्र, सूरिन्द्रमन्त्रविविधोपनिपत्प्रका-
रान् ॥ २ ॥ ततोऽस्तदोपो नियत विवस्वान्, जिनेश्वर सूरिवरः समासीत् । नो चेत्कथं श्रीधनपालचित्ता-न्महातम-

स्त्रोममपाकरोद्गाक् ॥ ३ ॥ तस्माद्ब्रूषाऽभयदेवसूरि-र्यः स्तम्भने पार्श्वजिनेन्द्रमूर्तिम् । प्रकाश्य शस्याश्च नानाद्रुत्ती
कृत्वा कृतार्थं स्वजनमुत्तमान ॥ ४ ॥ तदनु जिनवल्लभास्त्र्यः, प्रख्यातः समयकनकपट्टः । यत्प्रतिवोधनपट्टो,--ऽधुनाऽपि
दन्ध्यन्यते जगति" ॥ ५ ॥ इत्यादित्रयस्त्रिंशत्पद्यानि सन्ति ॥ ९ ॥

एष पुनः श्रीदशगणधरसंघन्धगर्भित-श्रीपार्श्वनाथचरित्रे १२१६७ श्लोकमिति वसुरसरुद्र ११६८ यपे श्रीदेवभद्राचार्य
अपि प्रशस्तौ प्रोक्त । तथाहि—

"वित्यमि वहं(त)ते तत्स, भगवज्जो तियसवदणिज्जमि । चंदकुलमि पसिद्धो, विचलाए वइरसाहाए ॥ १ ॥ तिरियद्ध-
माणसूरी-अहेति तवनानावरणरयणनिही । जत्सवि सुमरतो, लोगो रोम च मुषहइ ॥ २ ॥ तत्साऽसि दोन्नि सीसा,
महियलमि सुपसिद्धा । जिणचदसूरिनामो, बीओऽभयदेवसूरिचि ॥ ३ ॥ तेसिं च पुणो जाया, सीसा दो
याण । को ताण गुणलव पि दु, होज्ज समत्थो पवित्थरिच ॥ ४ ॥ सिद्धतविच्चिविरयण पगरणववरियरियभबलो-
पयपवमसेवगेहिं, सुमइत्तवज्जायसिस्सेहिं ॥ ५ ॥ तेसिंविणेअस्स पसन्नचदसूरिस्स सबगुणनिहिणो ।
जेहिं कहारयणकोसो(सा)य ॥ ७ ॥ सोषसिंखियमहिअ-मुणिसुबयवीरमवणरमणीय । भरुअच्छे तेहि ठिप, सुमंदिरे

आमदत्तस्त ॥ ८ ॥ सिरिदेवमहसूरिर्हि, विरञ्चं पासनाहचरिजमिम । लिहिय पढमिहुय पोत्ययमि गणिअमलचंवेणं”
॥ ९ ॥ इत्यादि ॥ १० ॥

एष श्रीअर्जुदाचले श्रीवस्तुपालवसतौ देवकुलिकाप्रशस्तौ अपि लिखितमस्ति ॥

स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसः १२९३ मिति वैशाखशुक्ल १५ दिने शनी, अथेह श्रीअर्जुदाचलमहातीर्थे अणहिलपुरवास्त-
व्याम्राग्वाद्ज्ञतीय-श्रीचन्द्र० इत्यादिवहुनामानि सन्ति, ततः श्रीशान्तिनायविम्ब कारितं, प्रतिष्ठित च नवाङ्गीवृत्तिकारक-
श्रीअमयदेवसूरिसन्तानीयैः श्रीधर्मधोपसूरिभिः इत्यादि । अत्र मधुकरश्रीखरतरगच्छीय-श्रीधर्मधोपसूरयो ज्ञेयाः ॥ ११ ॥
एवमेव श्रीद्वीपासन्न-श्रीरत्नानगरे भूमिगृहान्तर्वर्त्तिप्रतिमाप्रशस्तौ अपि लिखितमस्ति, यथा “नवाङ्गीवृत्तिकारकश्रीअ-
मयदेवसूरिसन्तानीयैः श्रीधर्मधोपसूरिभिः प्रतिष्ठित” ॥ १२ ॥

एष श्रीबीजापुरनगरे खरतरश्रावकहम्मीपुरनरेश्वरमन्त्रिविषयपालपुत्रमन्त्रिदेवाकारितदेवगृहपट्टिकाया बहूनि प्रशस्ति-
काव्यानि लिखितानि सन्ति, तत्र श्रीवर्धमानसूरित आरम्य लघुजिनेश्वरसूरिं यावत् एकैकेन काव्येन श्रीवर्धमानसूरि
१ श्रीबुर्लभराजपर्यत् खरतरविरुवप्रापक-श्रीजिनेश्वरसूरि २ श्रीजिनचन्द्रसूरि ३ नवाङ्गीवृत्तिकारक-श्रीअमयदेवसूरि ४
श्रीजिनबल्लभसूरि ५ श्रीजिनदत्तसूरि ६ प्रमुखा वर्णिताः सन्ति, सा पट्टिका श्यामवर्णा सांप्रत बीजापुरे सयतशालामध्ये
भित्तौ स्थापिताऽस्ति स्वयं मया दृष्टा च, पुनः कौतुकिना तत्र गत्वा द्रष्टव्या ॥ १३ ॥

ननु-श्रीअमयदेवसूरिभिरपि स्वयं कापि ग्रन्थे पूर्वोक्तगुरुशिष्यपरम्परा प्रोक्ताऽस्ति ? उच्यते-बहुशो यतः श्रीस्याना-
रूपवृत्तौ विंशत्यधिकैकादशशतवर्ष ११२० कृतायां द्विशतद्विपञ्चाशदधिकचतुर्दशसहस्र १४२५२ प्रमाणायां प्रान्ते
(पत्र ५२७) उक्तम्, तथाहि-“श्रीस्यानाग्रस्य महानिधानस्य इव सन्मुद्रणमिदं अनुयोगं प्रारभ्यते इति । तच्चन्द्र-
कुलीनप्रवचनप्रणीता प्रतिवद्धविहारहारिचरित्र-श्रीवर्द्धमानमुनीन्द्रपादोपसेविनः प्रमाणादिव्युत्पादनप्रवणप्रकरणप्रबन्ध-
प्रणायिनः प्रबुद्धप्रतिबन्धकप्रवृत्तप्रणीताप्रतिहतप्रवचनार्थप्रधानवाक्प्रसरस्य सुविहितमुनिजनमुख्यस्य श्रीजिनेश्वराचा-
र्यस्य तदनुजस्य च व्याकरणादिशास्त्रकर्तुः श्रीबुद्धिसागराचार्यस्य चरणकमलचञ्चरीकल्पेन श्रीमदभयदेवसूरिनाम्ना
मया महावीरखिनराजसन्तानवर्तिना महाराजवशजन्मनेव सविभ्रमुनिवर्गप्रवरश्रीमदजितसिंहाचार्यन्तेवासि-यशोदेवग-
णिनामयेयसाधोः उत्तरसाधकस्य इव विद्याक्रियाप्रधानस्य साहाय्येन समर्थितम् ॥ १४ ॥ एवमेव श्रीसमवायाङ्गसूत्रवृत्तिप्र-
शस्तौ (१६० पत्रे) अपि पट्टानुक्रमोऽस्ति, तदर्थेना, ते ग्रन्था विलोकनीयाः ॥ १५ ॥ एवमेव श्रीभगवतीवृत्तिप्र-
शस्तौ (९८० पत्रे) अपि ॥ १६ ॥ एवमेव श्रीज्ञाताधर्मकथावृत्तिप्रशस्तौ (२५४ पत्रे) अपि ॥ १७ ॥ एवमेव श्रीअनु-
सरोपपातिरुद्रशिववृत्तिप्रशस्तौ (८ पत्रे) अपि ॥ १८ ॥ एवमेव श्रीप्रश्नव्याकरणवृत्तिप्रशस्तौ (१६५ पत्रे) अपि ॥ १९ ॥
एवमेव श्रीपञ्चाशकवृत्तौ (६०१ पत्रेऽपि) सा एव गुरुपरम्परा, तथाहि-“यस्मिन्नतीते श्रुतसयमश्रिया-वप्राप्तु-
वत्यावपरं तथाविधम् । स्वस्या(स्या) श्रयं स्वसतोऽतिबुःस्थिते, श्रीवर्धमानः स यतीश्वरोऽभवत् ॥ १ ॥ सिम्बोऽभव-
सस्य जिनेश्वराकथः, सूरिः कृतानिन्द्यविशिष्टश्चाख्यः । सदा निरालम्बविहारवती, चन्द्रोपमासम्पदकुलाम्बरज ॥ २ ॥

अन्योऽपि विषो भुवि बुद्धिसागरः पाण्डित्यचारित्रगुणैरनो(नू)पमैः । शब्दाविलम्बप्रतिपादकानघ-ग्रन्थप्रणेता प्रवर-
क्षमावताम् ॥ ३ तयोरिमा शिष्यधरस्य वाक्याद्, वृत्तिं व्यधात् श्रीजिनचन्द्रसूरेः । शिष्यस्तयोरेव विमुग्धबुद्धि-ग्रन्थार्य-
बोधेऽभयदेवसूरिः ॥ ४ ॥ बोधो न शास्त्रार्थगतोऽस्ति तादृशो, न तादृशी वाक्पटुतास्ति मे तथा । न चास्ति टीकेह न
बुद्धनिर्मिता, हेतुः पर मेऽत्र कृतौ विमोर्ध्वचः ॥ ५ ॥ यदिह किमपि हृत्थ बुद्धिमान्धाष्टिरुद्धं, मयि विहितकृपास्तच्छी-
धनाः शोधयन्तु । निपुणमतिमतोऽपि प्रायशः सावृतेः स्यात्, न हि न मतिविमोहः किं पुनर्मादृशस्य ॥ ६ ॥ चतुरधिकवि-
धातियुते, वर्षसहस्रे शते च सिद्धेयम् । धवलङ्कपुरे वसतौ, धनपत्योर्ध्वकुलधविक्रयो ॥ ७ ॥ अणहिलपाटकनगरे, सधरैर्वर्त-
मानबुधमुख्यैः । श्रीद्रोणाचार्यै-र्विद्वद्भिः शोधिता चेति” ॥ ८ ॥ इत्यादि । एव एषा एव गुरुपरम्परा श्रीअभयदेवसूरिभिः
स्वकृतानेकग्रन्थप्रशस्तौ लिखिताऽस्ति, जिज्ञासुभिः ते ग्रन्था विलोकनीयाः ॥ २० ॥

ननु-अन्यगच्छीयसूरिभिः अपि इदमेव गुरुशिष्यपारम्पर्यं श्रीअभयदेवसूरीणां कापि ग्रन्थे लिखितमस्ति ? चञ्चते-
अनेकेषु ग्रन्थेषु अनेकैः लिखितं वरीवर्ति । तथाहि-

“जिणवल्लहगणिलिहिय, सुहुमत्थवियारचवमिण सुयणा । निमुणतु मुणंतु सय, परे वि बोहिंतु सोहिंतु ॥ १५२ ॥”
व्याख्या-‘जिनवल्लहगणि’ति श्रीजिनवल्लभगणिनामकेन मतिमता सकलार्थसद्भाहिस्थानाज्ञाधङ्गोपाङ्गपञ्चाशकादिशास्त्र-
वृत्तिविधानायाप्तावदातकीर्त्ति-सुधाधवलितधरामण्डलानां श्रीअभयदेवसूरीणां शिष्येण लिखितं कर्ममङ्गल्यादिगंभीर-

शास्त्रेभ्यः समुद्भूत इव निनयहमगणिलिखितम् । इति सार्धशतकवृत्त्या (९९ पत्रे) एकसप्तत्यधिकैकादशशतवर्ष ११७१
कृतायां श्रीचित्रावालगण्डीय-श्रीधनेश्वरसूरयः प्राहुः ॥ २१ ॥

ननु-तपागण्डीयसूरिभिः अपि श्रीअभयदेवसूरीणां पूर्वोक्ता गुरुशिष्यपरम्परा कापि प्रोक्ताऽस्ति ? उच्यते-श्रीकल्या-
न्तर्वाच्ये तपागण्डीयश्रीहेमदत्तसूरिभिः भिन्नभिन्नगच्छप्रभावकाधिकारे तथैव प्रतिपादिताऽस्ति, तथाहि—‘श्रीउपकेशवदो-
श्रीरत्नप्रभसूरि हुवा, शिवे कोरटे नगर इ अनइ ओसिंप एकसमै एकलमै प्रतिष्ठा कीधी १ । चित्रावालगण्डीय-
श्रीयाविदेवसूरि हुवा । जीप हेमराज अनातणै, आस्थानि गुणचन्द्र विगम्बर जीती २ । नवाद्गीवृत्तिकारक श्रीअभय-
देवसूरि विणे धंमणै सेठी नवीनै उपकंठि श्रीपार्श्वनायतणी स्तुति करी, धरणेन्द्रसाहाय्ये श्रीपार्श्वविम्बप्रत्यक्ष कीधो,
शरीरतणौ कोढरोग उपसमाब्धौ, तच्छिष्य श्रीजिनवल्लभसूरि हुवा, चारित्रनिर्मल अनेक ग्रन्थ तणौ निर्माण कीधो ।
इणै अनुक्रमइ श्रीस्वरतरपक्षइ सूरिवर अनेक इवा सातिशय’ इत्यादि ॥ २२ ॥

पुनः तपागण्डीय-श्रीसोमसुन्दरशिष्यमहोपाध्याय-श्रीचारित्रगणिविनेय ५० श्रीसोमधर्मगणिविरचिताया (स०
१५०३ वर्षे) श्रीउपदेशसप्तिकाया निष्पन्नाया द्वितीयाधिकारे सप्तमोपदेशे (पत्र ४३), तथाहि—
“जयत्यसौ स्वप्नपार्श्वनाथः, प्रभावपूरैः परितः सनाथः । स्फुटीचकाराभयदेवसूरि-यां भूमिमध्यस्थितमूर्तिमिदम्
॥ १ ॥ पुरा श्रीपत्तने राज्य, कुर्वाणे भीमभूपतौ । अभूवन् भूतले ख्याताः, श्रीजिनेश्वरसूरयः ॥ २ ॥ सुरयोऽभयदेवा-
स्या-सोपा पट्टे दिदीपिरे । येभ्यः प्रतिष्ठामापन्नो, गण्डः स्वरतराभिषः ॥ ३ ॥” इत्यादि ॥ २३ ॥

पुनः त्रयदेशतरङ्गिण्यां श्रीमुनिसुन्दरसूरयोऽपि प्रोचुः । तथाहि--“व्याख्याताभयदेवसूरिरमलप्रज्ञो नवाभ्याः पुनर्भ-
व्याना जिनवत्तसूरिरदवादीक्षा सहस्रस्य तु । गौडः श्रीजिनचल्लभो गुरुरभूत् ज्ञानादिलक्ष्म्या पुनर्भन्यान् श्रीतिलकश्चकार
विविधौष्ठान्द्रप्रमाचार्यवत् ॥ १ ॥” इति ॥ २४ ॥

एव श्रीअणहिल्लपत्तने स० १६१७ मिते युगप्रधानश्रीजिनचन्द्रसूरिभिः सम श्रीअभयदेवसूरिं आश्रित्य तपागच्छी-
यधर्मसागरेण विवादे प्रारब्धेऽनेकग्रन्थदर्शनपूर्वं चतुरशीतिगच्छाचार्यै एकीभूय धर्मपक्षं कक्षीकृत्य--अङ्गीकृत्य च सर्व-
गच्छीयसङ्घसमस्य साध्यं प्रदत्तं स्वहस्ताक्षरैः भवतानि लिखितानि । यदुत श्रीसामनकपार्थनाथसूर्चिप्रकटको नवाङ्गीवृ-
त्तिकारक श्रीअभयदेवसूरिः श्रीखरतरगच्छे एव नाऽन्यत्र गच्छे बभूव इति । इयं वार्त्ता आबालगोपालप्रसिद्धा अस्ति,
पुनस्तदर्थिना इदं मतपत्रं द्रष्टव्यम्--

अत्र मतपत्रमिदम्--

“स० १६१७ मिते कार्तिक सुदि ७ दिने शुक्रवारे श्रीपाटननगरे श्रीखरतरगच्छनायकवादिकन्दकुहालभट्टारक-श्री-
जिनचन्द्रसूरि चौमासी कीर्धी । तिवारइ श्रृपीसती धर्मसागरै कुक्षी चरचा मासी, ज उ अभयदेवसूरि नवाङ्गीवृत्तिकर्ता
श्रीयमणापार्थनाथप्रकटकर्ता, ते खरतरगच्छे न हुआ । पहवी वात साभली तिवारै श्रीजिनचन्द्रसूरि समस्तदर्शन
एकठा कीया, पछै समस्त दर्शन नइ पूछयो, जे श्रीअभयदेवसूरि नवाङ्गीवृत्तिकर्ता थमणपार्थनाथप्रकटकर्ता कितै गच्छइ
हूया ? तिवारै समस्त दर्शन मिली अनै धणा ग्रन्थ जोया । पछै इम कह्यो--जे श्रीअभयदेवसूरि खरतरगच्छे

द्रवा सही, सत्य समस्त दर्शन घणा ग्रथ जोई नइ सही कीधी, सही चार १०८ ॥ अत्र साखिमट्टारकरकमंसुन्दरसूरि-
 मत १, सिद्धान्तीया-धदगच्छा-श्रीपिरचन्द्रसूरिमत् २, जावहीयागच्छे श्रीहपविनयमतम् ३, नीगमीया-तपागच्छे
 श्रीकल्याणरत्नसूरिमत् ४, दृढचपागच्छे श्रीसिद्धसूरिमत् ५, विवदणीक घारे जिया-खदखदता-तपागच्छे श्रीपरमानन्द-
 सूरिमत् ६, सिद्धान्तीया-धदगच्छा-श्रीमहीसागरसूरिमत् ७, काछेला-पुनमीयागच्छे चदयरत्नसूरिमत् ८, पीपलिया-
 गच्छे विसलचन्द्रसूरिमत् ९, ब्रांठाढीया-पूनमिआगच्छे श्रीविद्याप्रभसूरिमत् १०, ढढेरिया-पुनमीयागच्छे श्रीसयम-
 सागरसूरिमत् ११, कुतवपुरा-तपागच्छे श्रीविनयतिलकसूरिमत् १२, बोकडियागच्छे देवानन्दसूरिमत् १३, सिद्धा-
 न्तीयागच्छे पंन्यासप्रभोदहसमतम् १४, पाल्हणपुरागच्छे वादिनयकीर्त्तिमतम् १५, पाल्हणपुरीशालातपागच्छे वा० रग-
 निधानमतं १६, अचलगच्छे ५० भावरत्नमत १७, छापूरियापुनमीयागच्छे ५० चदयरजमत १८, साधुपुनमीयागच्छे
 पं० वा० नगमत १९, मलघारीगच्छे पं० गुणतिलकमत २०, ओसवालगच्छे ५० रत्नहर्ममत २१, घवलपर्वीयाभाष-
 लीयागच्छे पन्यास रगमत २२, चित्रावालगच्छे वा० क्षेममत २३, चिन्तामणीया पाढा वा० गुणमानिकवगणि-
 मत २४, आगमीया उपाध्यायसुमतिशेखरमतम् २५, वेगढाखरतर ५० पद्ममाणिक्यमत २६, दृढतलरतर वा० मुनि-
 रत्नमतम् २७, चित्रावालजोगीवाढई पं० राजामतं २८, कोरपट्यालगच्छे चेला-दासमत २९, विवदणीक-तिराछुआमत
 ३०, आगमीया मोकलमत ३१, खरतर-उपाध्याय श्रीजयलाममत ३२, काचित्कसुदि ७ शुक्रवारे सर्वदर्शनी मिळी, मज-
 लस कीधी, धर्मसागर ऋषिमती तेढाय्यो, पुनि धर्मसागर दर्शनसाहि न आब्यव, चार तीम मजळव करी तेढाय्यो, फौ

छिपी रह्यो, पण न आवे, तिवार काती सुवि १३ दिने सर्वदर्शन मिली घरचाये पोदो जाणीने निहव थाप्यो, विन-
 दर्शन वाहिर कीघो सही । सही १०८ । सर्वदर्शनसम्मत श्रीअमयेवसूरि नवाङ्गीवृत्तिकर्त्ता यमणा पार्श्वनाथ प्रकट-
 कर्त्ता ते खरतर गच्छइ हुआ, पत्तनीयसमस्तदर्शनिभिः विचार्य मत लिखितम् ॥

अथ ग्रन्थसाक्ष्य लिख्यते—श्रीतपागच्छीय—हेमहंससूरिकृतकल्यान्तर्वाच्ये १, भावहृदाकृत—गुरुपर्वप्रभावकग्रन्थे २, तपा-
 लघुसालालघुपद्यावल्या ३, तपाकृते आचारप्रवीपे ४, सन्देहदोलायलीखरतरग्रन्थप्रामाण्यसाधके ५, कुमरगिरिस्थिततपा-
 सामग्रीसाधुपद्यावल्या ६, श्रीजिनव्रह्मसूरिकृत—सार्द्धशतककर्मग्रन्थमध्ये ७, श्रीचित्रावालगच्छीयश्रीधनेश्वरसूरिकृत—वृत्ति-
 परम्परासाधके ८, तपाकल्याणरत्नसूरिचिरन्तनटिप्पनकक्ष्ये ९, छापरीया—पुनमीया—पद्यावल्यां १०, साधुपुनमीयापद्या-
 वल्यां ११, गुर्वावलीग्रन्थे १२, प्रभावकचरित्रे चन्द्रप्रभसूरिप्रणीते १३, सर्गे (१६१ पत्रे) श्रीअमयेवसूरिचरित्रे १३,
 पक्षीवालगच्छीय म० श्रीआमदेवसूरिकृतप्रभावकचरित्रे १४, पीपलीया—उदयरत्नप्रारम्भेण जीवानुशासने १५, तथा
 तथा—श्रीसोमसुन्दरसूरिराज्ये कृतोपदेशसप्ततिग्रन्थे १६, किं बहुना ४१ ग्रन्थमध्ये । हुडी—श्रीअमयेवसूरिः नवाङ्गीवृत्ति-
 कर्त्ता श्रीस्तम्भनकपार्श्वनाथप्रकटकर्त्ता खरतरगच्छे वसूव—सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अणहिल्लपत्तनभाण्डागारे मुक्त अस्ति,
 तद् आलोक्य एतल्लिखित अस्ति, ये च न मन्यन्ते ते निहयाः ।

अथ स्तम्भतीर्थमतानि लिख्यन्ते—स्वस्ति श्रीस्तम्भनाथीयां नत्वा श्रीस्तम्भतीर्थमध्ये समस्तदर्शनिभिर्लिखितम् । श्री-
 अमयेवसूरि श्रीयमणपार्श्वनाथ प्रकटकारक नवाङ्गीवृत्तिकारक खरतरगच्छे हुआ, केइ एक इम नयी सरदहिता, राग-

हवा सही, सत्यं समस्त दर्शन घणा ग्रथ जोई नइ सही कीधी, सही घार १०८ ॥ अत्र साखिभट्टारकमंमुन्दरसूरि-
 मंतं १, सिद्धान्तीया-वदगच्छा-श्रीशिरचन्द्रसूरिमत २, जावडीयागच्छे श्रीहरपंथिनयमतम् ३, नीगमीया-तपागच्छे
 श्रीकल्याणरससूरिमत ४, वृहत्सपागच्छे श्रीसिद्धसूरिमतम् ५, विषदणीक घारे निया-खडखडता-तपागच्छे श्रीपरमानन्द-
 गच्छे विमलचन्द्रसूरिमतम् ६, बांठाडीया-पुनमीयागच्छे उदयरससूरिमतम् ८, पीपलिया-
 सागरसूरिमतम् ११, कुववपुरा-तपागच्छे श्रीविद्याप्रभसूरिमत १०, ठठेरिया-पुनमीयागच्छे श्रीसयम-
 न्तीयागच्छे पंन्यासप्रमोदसमतम् १४, पाल्हणपुरागच्छे वादिनयकीर्त्तिमतम् १५, पाल्हणपुरीशालातपागच्छे वा० रग-
 निधानमतं १६, अचलगच्छे पं० भाकररामत १७, छापूरियापुनमीयागच्छे पं० उदयरामत १८, साधुपुनमीयागच्छे
 पं० वा० नगामत १९, मलघारीगच्छे पं० गुणतिलकमत २०, ओसवालगच्छे पं० रसहर्यमत २१, घवलपर्वीबाबाब-
 लीयागच्छे पंन्यास रगामतं २२, चित्रावालगच्छे वा० क्षेत्रामत २३, चिन्तामणीया पाढा वा० गुणमाणिक्यगणि-
 मत २४, आगमीया तपाव्यायसुमतिशेखरमतम् २५, वेगढाखरतर पं० पद्ममाणिक्यमत २६, वृहत्खरतर वा० मुनि-
 रसमतम् २७, चित्रावालजोगीवाढई पं० राजामतं २८, कोरण्टवालगच्छे चेला-शसामत २९, विवंदणीक-लिराष्ट्रामत
 ३०, आगमीया मोकलमत ३१, खरतर-तपाव्याय श्रीजयलाममत ३२, कासिकसुदि ७ शुक्रवारे सर्वदर्पणी सिद्धी, मज-
 लस कीधी, धर्मसागर अविमती तेढाव्यो, पुणि धर्मसागर दर्शनमांदि न आब्यह, बार तीन मजळक कपी तेढाव्यो, पळे

छिपी रहो, पण न आवे, तिवारै काती सुवि १३ दिने सर्वदर्शन मिली घरचाये पोढो जाणीने निहव धाप्यौ, जिन-
दर्शन बाहिर कीचौ सही । सही १०८ । सर्वदर्शनसम्मत श्रीअमयदेवसूरि नवाङ्गीवृत्तिकर्त्ता धमणा पार्श्वनाथ प्रकट-
कर्त्ता ते खरतर गच्छइ हुआ, पत्तनीयसमस्तदर्शनिभि विचार्य मत लिखितम्” ॥

अथ ग्रन्थसाक्ष्य लिख्यते—श्रीतपागच्छीय—हेमहसूरिकृतकल्पान्तर्वाक्ये १, भावहटाकृत—गुरुपर्वप्रभावकग्रन्थे २, तपा-
लघुशाखालघुपद्यावल्या ३, तपाकृते आचारप्रदीपे ४, सन्वेहदोलावलीखरतरग्रन्थप्रामाण्यसाधके ५, कुमरगिरिस्थिततपा-
सामग्रीसाधुपद्यावल्या ६, श्रीजिनचलभसूरिकृत—साङ्गशतककर्मग्रन्थमन्त्रे ७, श्रीचित्रावालगरुडीयश्रीघनेश्वरसूरिकृत—वृत्ति-
परम्परासाधके ८, तपाकल्याणरसूरिचिरन्तनटिप्पनकद्वये ९, छापरीया—पुनमीया—पद्मावल्या १०, साधुपुनमीयापद्या-
वल्या ११, गुर्वावलीग्रन्थे १२, प्रभावकचरित्रे चन्द्रप्रभसूरिप्रणीते १३, सर्गे (१६१ पत्रे) श्रीअमयदेवसूरिचरित्रे १३, तथा
पक्षीवालगरुच्छीय भ० श्रीआमदेवसूरिकृतप्रभावकचरित्रे १४, पीपलीया—उदयरकरप्रारम्भेण जीवानुशासने १५, तथा
तपा—श्रीसोमसुन्दरसूरिराज्ये कृतोपदेशसप्ततिग्रन्थे १६, किं बहुना ४१ ग्रन्थमध्ये । हुब्बी—श्रीअमयदेवसूरि नवाङ्गीवृत्ति-
कर्त्ता श्रीसोमसुन्दरसूरिप्रकटकर्त्ता खरतरगच्छे वमूव—सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्रं अणहिल्लपत्तनभाण्डागारे मुक्क अस्ति,
तद्द आलोक्य एतल्लिखित अस्ति, ये च न मन्यन्ते ते निह्वाः ।

अथ स्तम्भतीर्थमतानि लिख्यन्ते—स्वस्ति श्रीस्तम्भनाथीश नत्वा श्रीस्तम्भतीर्थमध्ये समस्तदर्शनिभिलिखितम् । श्री-
अमयदेवसूरि श्रीधमणपार्श्वनाथ प्रकटकारक नवाङ्गीवृत्तिकारक खरतरगच्छे हुआ, केइ एक इम नयी सरदहिता, राग-

द्रव्या सही, सत्य समस्त दर्शन घणा अथ जोई नह सही कीधी, सही वार १०८ ॥ अत्र साखिभट्टारकरुमंमुन्दरसूरि-
 मतं १, सिद्धान्तीया-वहगच्छा-श्रीगिरिचन्द्रसूरिमत् २, जावहीयागच्छे श्रीहर्षविनयमतम् ३, नीगमीया-तपागच्छे
 सूरिमत् ४, सिद्धान्तीया-वहगच्छा श्रीसिद्धसूरिमत् ५, विवदणीक वारे जिया-खडखडता-तपागच्छे श्रीपरमानन्द-
 गच्छे विमलचन्द्रसूरिमत् ६, ब्रांठाढीआ-पूनमिआगच्छे श्रीविद्याप्रसूरिमत् ७, उदयरत्नसूरिमत् ८, पीपलिया-
 सागरसूरिमत् ९, कुतवपुरा-तपागच्छे श्रीविनयतिलकसूरिमत् १०, ठढेरिया-पुनमीयागच्छे श्रीसयम-
 न्तीयागच्छे पन्यासप्रमोदहसमतम् ११, पाव्हणपुरागच्छे वादिनयकीर्त्तिसमतम् १२, चोकडियागच्छे देवानन्दसूरिमत् १३, सिद्धा-
 निधानमतं १४, अचलगच्छे ५० भावरत्नमत १५, छापरियापुनमीयागच्छे ५० उदयरजमतं १६, साधुपुनमीयागच्छे
 ५० वा० नगमत १६, मलचारीगच्छे ५० गुणतिलकमत २०, ओसवालगच्छे ५० रत्नहर्षमत २१, घवलपर्वीयाआब-
 लीयागच्छे पन्यास रंगमतं २२, चित्रावालगच्छे वा० क्षेमामत २३, चिन्तामणीया पाढा वा० गुणमाणिक्यगणि-
 मतं २४, आगमीया उपाध्यायसुमतिशेखरमतम् २५, वेगढाखरतर ५० पद्ममाणिक्यमत २६, दुरहत्तरतर वा० सुनि-
 रत्नमतम् २७, चित्रावालजोगीवसई ५० राजामतं २८, कोरण्टवालगच्छे बेला-हासामत २९, विवदणीक-खिरालुआमत
 ३०, आगमीया मोकलमत ३१, खरतर-उपाध्याय श्रीजयलाममतं ३२, कापिकसुदि ७ छक्कारे सर्ववर्धनी मिळी, मज-
 उस कीधी, घर्मसागर अष्टमिती तेडाव्यो, पुनि घर्मसागर दर्शनमाहि न जाव्यर, वार तीन मजळर करी तेडाव्यो, फळे

॥
छिपी रागो, पण न आवे, त्रिवारै काती सुवि ११ विने सर्वदर्शन म्रिडी चरचाये पोढो जाणीते निहव पाप्यो, विन-
दर्शन बाहिर कीचो सही । सही १०८ । सर्वदर्शनसम्मत श्रीअभयदेवसूरि नवाक्षीपृथिकर्ता यमणा पार्श्वनाथ प्रकट-

कर्त्ता ते खरतर गच्छइ हुआ, पत्तनीयसमस्तदर्शनिभिः विचार्य मत लिखितम्” ॥

अथ ग्रन्थसाक्ष्य लिख्यते-श्रीतपागच्छीय-देमहससूरिकृतकल्पान्तर्वाक्ये १, मायहृदाकृत-गुरुपर्वप्रभायकग्रन्थे २, तपा-
सुमुखाखलपुष्टावल्या ३, तपाकृते आचारप्रदीपे ४, सन्देहदोषावलीखरतरग्रन्थप्रामाण्यसाधके ५, कुमारगिरिस्थिततपा-
साम्मीसाधुपुष्टावल्यां ६, श्रीजिनवल्लभसूरिकृत-सार्जशतककर्मग्रन्थमध्ये ७, श्रीचित्रावालगच्छीयश्रीपोथनेचरसूरिकृत-वृत्ति-
परम्परासाधके ८, तपाकल्याणरससूरिचिरन्तर्नटिप्पनकव्ये ९, छापरीया-पुनमीया-पुष्टावल्यां १०, साधुपुनमीयापुष्टा-
वल्या ११, गुर्वावलीग्रन्थे १२, प्रभावकचरित्रे चन्द्रग्रभसूरिमणीते १३, सर्गे (१६१ पत्रे) श्रीअभयदेवसूरिचरित्रे १३, तथा
पक्षीवालगच्छीय म० श्रीआमदेवसूरिकृतमभावकचरित्रे १४, पीपलीया-उदयरत्नप्रारम्भेण जीयानुशासने १५, तथा
तपा-श्रीसोमसुन्दरसूरिराज्ये कृतोपदेशसप्तविग्रन्थे १६, किं बहुना ४१ ग्रन्थमध्ये । एजी-श्रीगभयदेवसूरिः नयाक्षीपृथि-

कर्त्ता श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि,

तपा-श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि, तपा-
कर्त्ता श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि, तपा-
कर्त्ता श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि, तपा-

तपा-श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि, तपा-
कर्त्ता श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि, तपा-
कर्त्ता श्रीसोमसुन्दरसूरिकर्त्ता खरतरगच्छे वभूव-सर्वदर्शनमतोपेत मूलपत्र अण्डिउपसनभाण्डागारे मुळ अग्नि, तपा-

द्रवा सही, सत्य समस्त दर्शन घणा ग्रथ जोई नइ सही कीधी, सही वार १०८ ॥ अत्र साखिभट्टारकमंमुन्दरसूरि-
 मत १, सिद्धान्तीया-धदगच्छा-श्रीथिरचन्द्रसूरिमत् २, जावडीयागच्छे श्रीहर्षविनयमतम् ३, नीगमीया-तपागच्छे
 श्रीकल्याणरत्नसूरिमत् ४, बृहत्तपागच्छे श्रीसिद्धसूरिमत् ५, विवदणीक वारे जिया-खडखडता-तपागच्छे श्रीपरमानन्द-
 सूरिमत् ६, सिद्धान्तीया-यदगच्छा-श्रीमहीसागरसूरिमत् ७, काठेला-पुनमीयागच्छे उदयरत्नसूरिमत् ८, पीपलिया-
 गच्छे विमलचन्द्रसूरिमत् ९, ब्रांठाडीया-पूनमिआगच्छे श्रीविद्याप्रभसूरिमत् १०, ठढेरिया-पुनमीयागच्छे श्रीसयम-
 सागरसूरिमत् ११, कुतवपुरा-तपागच्छे श्रीविनयतिलकसूरिमत् १२, वोकठियागच्छे देवानन्दसूरिमत् १३, सिद्धान्तीयागच्छे
 पंन्यासप्रमोदहसमतम् १४, पाल्हणपुरागच्छे वाविनयकीर्त्तिमतम् १५, पाल्हणपुरीशास्त्रातपागच्छे वा० रग-
 निधानमतं १६, अचलगच्छे पं० भावरत्नमत १७, छापेरियापुनमीयागच्छे पं० उदयराजमत १८, साधुपुनमीयागच्छे
 पं० वा० नगमत १९, मलधारीगच्छे पं० गुणतिलकमत २०, ओसवालगच्छे पं० रत्नहर्षमत २१, धवलपर्वीबाबाब-
 लीयागच्छे पंन्यास रगमतं २२, चित्रावालगच्छे वा० क्षेमामत २३, चिन्तामणीया पाडा वा० गुणभाणिकवगणि-
 मतं २४, आगमीया उपाध्यायसुमतिशेखरमतम् २५, वेगढाखरतर पं० पद्मभाणिकवमत २६, बृहत्खरतर वा० मुनि-
 रत्नमतम् २७, चित्रावालजोगीवाढई पं० राजामत २८, कोरण्टवालगच्छे बेला-हासामत २९, विवदणीक-खिराहुआमत
 ३०, आगमीया मोकलमत ३१, खरतर-उपाध्याय श्रीअपलाममत ३२, कापिस्तुदि ७ शुक्रवारे सर्वदर्शनी मिडी, मज-
 लस कीधी, धर्मसागर ऋषिमती तेराब्बो, पुनि धर्मसागर दर्शनमांदि न बाब्ब, वार तीन मजलस करी बेडाब्बो, फोडे

पट्टे दिदीपिरे । येभ्यः प्रतिष्ठामार्पणो, गण्डः स्वरतराभिधः ॥ ३ ॥ तेषामाचार्यवर्याणां, मान्याना भूमुतामपि । कुपुव्या
 विरपुद्गेहे, प्राच्यकर्माऽनुमाधतः ॥ ४ ॥ तत श्रीगुर्जरत्राया समाणकपुर प्रति । शक्त्यल्पत्वेऽपि ते चक्रुर्विहार मुनिपुङ्ग-
 वा ॥ ५ ॥ रोगग्रस्ततयाऽत्यन्त, सम्भाव्य स्वायुयः क्षयम् । मिथ्यादुष्कृतदानार्थं, सर्वं सङ्गं समाह्वयत् ॥ ६ ॥ तस्यामेव
 निशीथिन्या, स्वप्ने शासनदेवता । प्रभो ! स्वपिपि जागर्षि, किं ? वेत्याह गुरु प्रति ॥ ७ ॥ रोगेण क्वास्ति ? मे निद्रे-त्युक्ते
 देवी गुरु जगौ । उन्मोदयत तर्ह्येता सूत्रस्य नव कुकुदी (कुक्कुटी ?) ॥ ८ ॥ शर्करभावात्किं कुर्ने ? साऽऽह मेव यचो
 वद । त्वमद्यापि नवाश्ला यव-चूत्तिः स्फीता करिष्यति ॥ ९ ॥ श्रीसुधर्मकृतग्रन्थान्, कथमर्थोपयाम्यहम् ? । पद्मो प्रत्येति
 को नाम ? मेर्वारोहणकौशलम् ॥ १० ॥ देव्याह यत्र सन्देहा, स्मर्त्तव्याऽह त्वया तदा । यथा मिनन्नि तान् सर्वान्, पृष्ट्वा
 सीमन्धरं विनम् ॥ ११ ॥ रोगग्रस्तः कथं मातः !, करोमि विद्युतीरहम् ? । माऽवादीस्तत्प्रतीकारे, किन्तूपायमिमं शृणु
 ॥ १२ ॥ अस्ति स्तम्भनकग्रामे, सेढीनाममहानदी । तस्या श्रीपार्श्वनाथस्य, प्रतिमाऽस्त्यतिशायिनी ॥ १३ ॥ यत्र च
 क्षरति क्षीर, प्रत्यहं कपिलेति गौ । तरुणोत्सातभूमौ च, द्रक्ष्यसि प्रतिमामुखम् ॥ १४ ॥ तदेव सप्रभाव तद् विम्ब
 वदस्व भावतः । यया त्वं स्वस्थदेह स्याः, इति प्रोच्य गता सुरी ॥ १५ ॥ प्रातर्जागरितास्तेऽथ, स्वभार्यमवबुध्य च । सम
 समग्रसङ्घेन, चेत्तु स्तम्भनकं प्रति ॥ १६ ॥ तत्र गत्वा यथा स्थाने, प्रेक्ष्य पार्श्वजिनेश्वरम् । उल्लसत्सर्वरोमाद्या, एव ते पुष्टु-
 बुर्मुदा ॥ १७ ॥ “जय तिहुयणमरकण्यरुक्म जय जिणघन्नतरि, जय तिहुयणकछाणकोस दुरिअकरिकेसरि । तिहुयणजणअवि-
 लधियाण मुवणत्तयसामिय, कुणसु सुहाइ जिणेसपास थभणयपुरड्डिय ॥ १ ॥” वृत्ते तु पोढशे साऽर्चा, सर्वाङ्ग प्रकटाऽभ-

द्वेपना घाघ्या कुबुद्धि घाघ्या, ते घापढा तुस्तीदुस्त्ये सही १०८, सिद्धान्तनैमेलि नयागीवृत्तिने वृद्ध सम्प्रदायने मेलि, ते
 न मानइ ते घणा कूढा पढे छे । समस्त दुर्दान वैसी श्रीनवागीप्रशस्ति जोई वृद्धसम्प्रदाय जोईने सही कीधी, जे श्री-
 अभयदेवसूरि खरतरगच्छे हूआ । अत्र सास्त्रि-ओसवालगच्छे ५० सौहामत १ अचलगच्छे ५० लक्ष्मीनिधानमत २ वृद्ध-
 शालीयतपागच्छे श्रीसौभाग्यरत्नसूरिमत ३ चढागच्छे ४० विनयकुशलमत ४ कोरटवालगच्छे ५० पद्मशेखरमत ५ पूर्णिमा-
 गच्छे ५० रत्नधीरमत ६ वढगच्छातपागच्छे ५० रत्नसागरमत ७ मलधारीगच्छे धामामुन्दरमत ८ अचलीयागच्छे पूर्ण-
 चन्द्रमत ९ सावेरा-समयरत्नमत १० आगमीयागच्छे ऋषिराममतम् ११ सुधर्मधोपगच्छे ऋषिरत्नसागरमत १२ कङ्क-
 आमती-पौमसीमत १३ श्रीखरतरगच्छे श्रीअभयदेवसूरि स० ११११ श्रीयमणो पार्श्वनाथ प्रगट कीर्षी, स० ११२० श्रीन-
 वाङ्गीवृत्ति कीधी, स० १२०४ श्रीरुद्रपल्लीगच्छे अभयदेवसूरि वीजा हूआ न माने ते अभागीया, खोंडुं बोलीने चारिन
 गमाढे छे । तथा के इक कदाग्रही इम कहै-जे श्रीअभयदेवसूरि नवाङ्गीवृत्तिकर्त्ता श्रीयमणपार्श्वनाथप्रकटकारक खर-
 तरगच्छे न हूआ, ते महातरसूत्रवादी जाणिवा, जिणे कारणे तपागच्छनायक श्रीसोमसुन्दर सूरिना शिष्यनी कीधी
 उपदेशसत्तरी प्रन्य तेमाहि १२ मइ उपदेश (४३ पत्रे) ते कालना गीतार्थ सवेगी हूआ । तिणे खरतरगच्छे कथा
 छै ते हुबी लिखी जइ छे ॥

जयत्यसौ सम्मनपार्श्वनाथः, प्रभाषपुरैः परितः सनाथः । स्फुटीचकाराभयदेवसूरि-यां भूमिमध्यस्थितमूर्तिभिर्जम् ॥ १॥
 पुरा श्रीपत्तने राज्य, कुर्वाणे मीमभूपतौ । अभूवन् भूतले ख्याताः, श्रीजिनेश्वरसूरयः ॥ २ ॥ सूरयोऽभयदेवाख्या-सोपां

३४ श्रीसर्वदेवसूरि ३५ श्रीअजितदेवसूरि ३६ श्रीविजयसिंहसूरि ३७ श्रीसोमप्रभसूरि ३८ श्रीमुनिचन्द्रसूरि ३९ श्रीअ-
जितसिंहसूरि ४० श्रीविजयसेनसूरि ४१ श्रीमणिरत्नसूरि ४२ श्रीजगन्मन्द्रसूरि ४३ श्रीदेवेन्द्रसूरि ४४ श्रीधर्मघोषसूरि ४५
श्रीसोमप्रभसूरि ४६ श्रीसोमतिलकसूरि ४७ श्रीजयानन्दसूरि ४८ श्रीदेवसुन्दसूरि ४९ श्रीज्ञानसागरसूरि ५० श्रीकुलमण्डन-
सूरि ५१ श्रीसोमसुन्दरसूरि ५२ श्रीजयचन्द्रसूरि ५३ श्रीमुनिसुन्दरसूरि ५४ श्रीरत्नशेखरसूरि ५५ श्रीलक्ष्मीसागरसूरि ५६ श्री-
सुमतिसाधुसूरि ५७ श्रीद्वेमविमलसूरि ५८ श्रीमानन्दविमलसूरि ५९ श्रीविजयदानसूरि ६० श्रीहीरविजयसूरि ६१ श्रीविज-
यसेनसूरि ६२ श्रीविजयदेवसूरिप्रमुखाः ६३ । एवमन्येषु अपि आगमिक १ पूर्णोमापक्षीय २ विधिपक्षीयादि ३ गच्छेषु पट्टा-
धल्या एतादृशप्रभावक-श्रीअभयदेवसूरिनाम न काऽपि लिखितमस्ति, ततो यस्य पितामहगुरुः श्रीवर्द्धमानसूरिः गुरुश्च श्री-
जिनेश्वरसूरिः सतीर्थश्च श्रीजिनचन्द्रसूरिः शिष्यो यस्य श्रीजिनवल्लभसूरिः प्रशिष्यश्च श्रीजिनदत्तसूरिः स्वयं च श्रीस्तम्भ-
नकपार्श्वनाथमूर्तिप्रटको नवाङ्गीवृत्तिसिकारकश्च, एतादृशः प्रभावकः श्रीअभयदेवसूरिः श्रीखरतरगच्छे एव जातः, नाऽन्यत्र ।

॥ इति श्रीअभयदेवसूरैः खरतरगच्छेयत्वाधिकारः ॥ ४ ॥

ननु-आत्मीयगच्छे प्रतिक्रमणान्ता साधव -“आयुरिय त्वज्ज्ञाप”सि, गाथा त्रिक कथं न पठन्ति ? उच्यते-आव-
यकादिषु साधूनां नामग्राह तस्य अनुकत्वात् । ननु-तर्हि श्रावकाः कथं कथयन्ति ? सत्यं, श्रीजिनवल्लभसूरिभिः निज-
सामाचार्यां सक्त्यात्, तथाहि-“दाक्ष्य वदणं तो, पणगाइसु जइसु खामप तिभि । किइकम्म किरिअ ठिओ सहो गाहा
तिग पढई ॥ १६ ॥” अत्र आह परः-ननु-श्रीप्रवचनसारोच्चारबृहद्बुद्धौ रात्रिप्रतिक्रमणाधिकारे (४० पत्रे) “धदणय गा-

यत् । अत एवाऽप्रवृत्ते तैः, पञ्चवक्सेति पदं कृतम् ॥ १८ ॥ “फणिफणफारफुरतरयणकररजियनहयल, फलिणीकदलदल-
 तमालनीछुप्पलसामल । कमठासुरत्तवसगवमाससगअगजिय, जय पञ्चक्खजिणेसपास यमणयपुरद्विय ॥ १८ ॥” एय
 द्वात्रिंशता वृत्तैः, सुष्ठुबुः पार्श्वतीर्थपम् । श्रीसङ्कोऽपि महापूजाद्युत्सवास्तत्र निर्ममे ॥ १९ ॥ अन्त्य वृत्तद्वय तत्र त्यक्त्या देव्युप-
 रोधतः । चक्रिरे त्रिंशता वृत्तैः, स प्रभावं स्वयं हि ते ॥ २० ॥ तत्कालरोगनिर्मुक्ताः, सूरयस्तेऽपि जज्ञिरे । नव्यकारितवैत्ये च,
 प्रतिमा सा निवेशिता ॥ २१ ॥ स्यानाङ्गादिनचाङ्गानां, चक्रुस्ते विवृतीं क्रमात् । देवतावचन न स्यात्, कल्पान्तेऽपि हि
 निष्फलम् ॥ २२ ॥ इत्यादि समस्तवृत्तान्तजाणी करी जे सवेगी गीतार्थं छै ते समस्तसिंघा कहित्ये, उत्सृज्यी बीहता
 धका बीजाई पूर्वाचार्य अनैरे गच्छि हूआ तेहि इम कद्या जे श्रीअभयदेवसूरि नवाङ्गीवृत्तिकर्त्ता थभणापार्श्वनाय
 प्रकटणहार “जयतिहुयण वत्तीसी” कारक श्रीखरतरगच्छि हूआसही सन्वेह नही ॥ न च वाक्य पतादृशः प्रभावक
 श्रीअभयदेवसूरिः तपागच्छे न वमूव, कय तत्पट्टावल्या तप्ताम अभवत् ? । तत्पट्टानुक्रमस्तु अयम्—“श्रीवर्धमान १
 श्रीसुधर्म २ जम्बू ३ प्रभव ४ श्रीसिद्धमय ५ श्रीयशोभद्र ६ श्रीसम्भूतिविजय ७ श्रीस्पूलभद्र ८ श्रीस्वहस्ति ९ श्रीसु-
 स्थित १० श्रीइन्द्रविजय ११ श्रीविजयसूरि १२ श्रीसिद्धगिरि १३ श्रीवज्रस्थामि १४ श्रीवज्रसेन १५ श्रीचन्द्रसूरि १६ श्री-
 सामन्तभद्रसूरि १७ श्रीदेवसूरि १८ श्रीप्रद्योतनसूरि १९ श्रीबाणदेवसूरि २० श्रीमानतुङ्गसूरि २१ श्रीवीरसूरि २२ श्रीज-
 यदेवसूरि २३ श्रीदेवानन्दसूरि २४ श्रीचक्रमसूरि २५ श्रीनरसिंहसूरि २६ श्रीसमुद्रसूरि २७ श्रीमान् देवसूरि २८ श्री-
 विजयप्रभसूरि २९ श्रीजयानन्दसूरि ३० श्रीरविप्रभसूरि ३१ श्रीयशोभद्रसूरि ३२ श्रीविमलचन्द्रसूरि ३३ श्रीगणेशोत्तनसूरि

चित्ता शोकेन १ हृष्टचित्ता हर्षेण २ यक्षादिष्टां=देवताधिष्ठिता ३ सन्मादप्राप्ता ४ उपसर्गप्राप्ता तिर्यङ्मनुज्या-
 दिना नीयमानां ५ साधिकरणां कलहयन्तीं ६, पङ्क्तिः स्थानैः यक्ष्यमाणैः निर्ग्रन्था -साधवो निर्ग्रन्थ्याः च साध्यः तथाविध-
 निर्ग्रन्थ्याभावे मिश्राः सन्तः साधर्मिक=समानधर्मयुक्त साधु इत्यर्थः, 'समायरमाणे'ति समाद्रियमाणाः-साधर्मिकं प्रति
 आदर कुर्वाणाः समाचरन्तो वा उत्पाटनादिव्यवहारविपयीकुर्वन्तो, न अतिक्रामन्ति आज्ञा स्त्रीभिः सह विहार १-स्वा-
 ह्याया २-वस्थानादि न कार्यं इत्यादिरूपा, पुष्टालम्बनत्वात् इति 'अतोर्हितो व'ति गृहादेः मध्याद् वह्निर्नयन्तो वाशब्दा
 विकल्पार्थाः, वाहिर्हितो व'ति गृहादेः वहिस्तात् निर्वाहिः-अत्यन्तबहिः वहिस्ताचरा नयन्तः, 'उपेक्षमाणा' इति उपेक्षा द्विवि-
 धा-व्यापारोपेक्षा अव्यापारोपेक्षा च, तत्र व्यापारोपेक्षया त उपेक्षमाणाः तद्विषयाया छेदनबन्धनादिकाया समयप्रसिद्ध-
 क्रियाया व्याप्रियमाणा इत्यर्थः, अव्यापारोपेक्षया च मृतकस्वजनादिभिः त सत्क्रियमाण उपेक्षमाणाः तत्र उदासीना
 इत्यर्थः, तथा 'उवासमाण'ति पाठान्तरेण 'भयमाण'ति वा रात्रिजागरणात् तदुपासना विवधाना, 'उवसासेमाणा'ति
 पाठान्तरे त क्षुद्रव्यन्तराधिष्ठितं समयप्रसिद्धविधिनोपशमयन्त इति, तथा 'अणुस्रवेमाण'ति तत्स्वजनादीन् तत्परिष्ठा-
 पनाय अनुज्ञापयन्तः, 'तुसिणीप'ति तूष्णीभावेन सप्रव्रजन्त तत्परिष्ठापनार्थं आगमानुज्ञातत्वात् सर्वं इद आज्ञाऽतिक्र-
 माय न भवति इति ।" अत्र स्पष्टमेव साधूना साध्वीभिः सम विहारो न्यपेधि ॥ १ ॥

तथा पुनर्निषेधमाह-"जे मिक्खू आंगंतागारे जाव परिआवहेसु वा एगो एगित्थिप सद्धिं विहार वा करेज्ज सज्झायं
 वा करेज्ज असणं वा पाण वा साइम वा साइम वा आहारेज्ज सच्चारपासवण वा परिट्ठवेइ, अण्णयर वा (अणारिअं) आणा-

चिन्मते न पठति च" इति श्रीभावदेवसूरिकृतयतिविनचर्याया (८३ पत्रे) । अथ पञ्चवस्तुकसूत्रे साधुप्रतिक्रमणाधिकारे (७७ पत्रे) 'आयरिय सवज्जाप' इत्यादि गाथात्रिक भणितमस्ति, तत्रापि तद्गच्छीयसामाचारी एव प्रमाणम् ॥ अथवा 'तस्य पुनः केवलिनो विदन्ति' यथाऽस्ति तथा प्रमाण, नाऽस्माक कोऽपि अभिनिवेशः, असङ्गच्छसामाचारी चेयम्, यत्साधयः, 'आयरिय सवज्जाप'सि गाथात्रिक न पठन्तीति ॥

॥ इति आयरिय सवज्जाप आवकपठनाधिकारः ॥ ५ ॥

ननु-कैषाचिद्गच्छे साम्मत साधूनां साध्वीभिः सम विहारो हृदयते, आत्मगच्छे तु तन्निषेधः, तत् कथम् ? अत्रोच्यते, सूत्रवृत्त्यादौ साधूनां स्त्रीभिः सह विहारः १ स्वाध्यायः २ अवस्थानादे ३ निषेधात्, यदुक्तं स्थानाङ्गसूत्रे पदस्थानके प्रथमोद्देशके (३५२ पत्रे), तथाहि—

"छहिं ठणेहिं निगये निगयीं गिण्हमाणे वा अवलमाणे वा नाइकमति, त जहा-खिचचित्त १ विचचित्त २ जक्खा इह ३ उम्मायपत्तं ४ सवसगपत्त ५ साहिकरणं ६ ॥ छहिं ठणेहिं निगया निगयीओ अ साहम्मिअ कालगय समायर-माणे वा ४ अणुअवेमाणे वा ५ वाहिं णीणेमाणे वा १ वाहिं हिंतो वा निबाहिं णीणेमाणे २ उवेहमाणे वा ३ उवा-मयादया च वर्त्तमानो निर्घन्यो वा ५ तुसिणीते वा सपवयमाणे वा ६ ॥ तट्ठीका-अनन्तर गणघरगुणा वक्का, गणघरकृत-तथापि किंचिदुच्यते गुरुत्वं-मीवादौ अवलम्बयन्, इत्थवक्काज्जलादौ गृहीत्वा न अतिक्रामति आशामिति गम्यते । खिस-

चित्ता शोकेन १ हसचिच्छां हर्षेण २ यक्षाविष्टा=देवताविष्टितां ३ उन्मादप्राप्तां तिर्यङ्मनुष्या-
 विना नीयमाना ५ साधिकरणा कलहयन्तीं ६, पक्लिः स्थानैः यक्ष्यमाणैः निर्ग्रन्थाः-साधवो निर्ग्रन्थ्याः च साख्यः तथाविध-
 निर्ग्रन्थ्याभावे मित्राः सन्त साधर्मिक=समानधर्मयुक्तं साधुं इत्यर्थः, 'समाथरमाणे'सि समाद्रियमाणाः-साधर्मिकं प्रति
 आदरं कुर्वाणाः समाचरन्तो वा सप्तादनाविव्यवहारविषयीकुर्यन्तो, न अतिक्रामन्ति आज्ञां स्त्रीभिः सह विहारं १-स्वा-
 ह्याया २-चस्थानादि न कार्यं इत्यादिकृपा, पुष्टालम्बनत्वात् इति 'अतोहिं तो व'सि गृहावे' मध्यावु वहरिनयन्तो वाशब्दा
 विकल्पार्थाः, बाहिहिं तो व'सि गृहावेः बाहिस्तात् निर्वाहिः-अत्यन्तवहिः बहिस्तात्तरा नयन्तः, 'उपेक्षमाणा' इति उपेक्षा द्विवि-
 द्वा-व्यापारोपेक्षा अव्यापारोपेक्षा च, तत्र व्यापारोपेक्षया त उपेक्षमाणा तद्विषयाया छेदनबन्धनादिकाया समयप्रसिद्ध-
 क्रियाया व्याप्रियमाणा इत्यर्थः, अव्यापारोपेक्षया च मृतकस्त्वजनादिभिः त सक्रियमाण उपेक्षमाणाः तत्र उदासीना
 इत्यर्थः, तथा 'उवासमाण'सि पाठान्तरेण 'भयमाण'सि वा रात्रिजागरणात् तदुपासना विवधानाः, 'तवसामेमाणा'सि
 पाठान्तरे त क्षुद्रव्यन्तराविष्टितं समयप्रसिद्धविचिनोपशमयन्त इति, तथा 'अणुभवेमाण'सि तत्त्वजनादीन् तत्परिष्ठा-
 पनाय अनुज्ञापयन्तः, 'तुसिणीप'सि तूष्णींभावेन समप्रजन्तः तत्परिष्ठापनार्थं आगमानुज्ञातत्वात् सर्वं इदं आज्ञाऽतिक्र-
 माय न भवति इति ।" अत्र स्पष्टमेव साधूनां सान्धीभिः समं विहारो न्ययेधि ॥ १ ॥

तथा पुनर्निषेधमाह-"जे भिक्खू आगंतागारे जाव परिआवहेसु वा एगो एगित्थिप सद्धिं विहार वा करेज सज्झायं
 वा करेज असणं वा पाण वा स्वाइम वा साइम वा आहारेज उच्चारपासवण वा परिडुवेइ, अण्णयर वा (अणारिअं) आणा-

चिन्मते न पठति घ" इति श्रीभाष्येष्वसूरिकृतयतिविनचर्याया (८३ पत्रे) । अथ पञ्चवस्तुकसूत्रे साधुप्रतिक्रमणाधिकारे (७७ पत्रे) 'आयरिय स्वज्झाप' इत्यादि गाथात्रिक भणितमस्ति, तत्रापि तद्वच्छीयसामाचारी एव प्रमाणम् ॥ अथवा 'तत्स्यं पुनः केवलिनो विदन्ति' यथाऽस्ति तथा प्रमाण, नाऽस्माकं कोऽपि अभिनिवेशः, अस्मद्वच्छसामाचारी वेयम्, यत्साधवः, 'आयरिय स्वज्झाप'चि गाथात्रिक न पठन्तीति ॥

॥ इति आयरिय स्वज्झाप आवकपठनाधिकारः ॥ ५ ॥

ननु-केपांश्चिद्वच्छे साम्प्रत साधूनां साध्वीभिः सम विहारो दृश्यते, आत्मगच्छे तु तन्निषेधः, तत् कथम् ? अत्रोच्यते, प्रथमोद्देशके (३५२ पत्रे), तथाहि—

"छहिं ठाणेहिं निगये निगयां गिण्हमाणे वा अवलमाणे वा नाइकमति, त जहा-खिचचित्तं १ विचचित्त २ जक्खा इह ३ उम्मायपच्च ४ स्वसगपत्तं ५ साहिकरणं ६ ॥ छहिं ठाणेहिं निगया निगयीओ अ साहम्मिअ कालगय समायर-माणे वा ४ अणुअवेमाणे वा ५ वाहिं गीणेमाणे वा १ वाहिं हितो वा निवाहिं गीणेमाणे २ उवेहमाणे वा ३ उवा-मयादया च वर्समानो निर्घन्यो न आझां अतिक्रमति इति एतत् सूत्रद्वयेनाऽऽह-तत्र प्रथम पञ्चमस्यानके व्याख्यातमेव, तथापि किञ्चिदुच्यते गृह्यते गृह्यन्=धीवादी अवलम्बयन्, हस्तवाद्यलादौ गृहीत्वा न अतिक्रमति आश्रमिति गम्यते । विस-

चित्तां शोकेन १ दृष्टचित्तां हर्षेण २ यक्षाविष्टां=देवताधिष्ठिता ३ उन्मादप्राप्ता वातादिना ४ उपसर्गप्राप्ता तिर्यङ्मनुष्या-
 विना नीयमाना ५ साधिकरणा कलहयन्ती ६, पङ्क्तिः स्यान् वैश्यमाणैः निर्घ्न्याः-साधवो निर्घ्न्याः च साध्यः तथाविध-
 निर्घ्न्याभावे मित्राः सन्तः साधर्मिक-समानधर्मयुक्त साधु इत्यर्थः, 'समायरमाणे'ति समाद्रियमाणा-साधर्मिकं प्रति
 आदरं कुर्वाणाः समाचरन्तो वा सत्यादनादिव्यवहारविषयीकुर्वन्तो, न अतिक्रामन्ति आज्ञां स्त्रीभिः सह विहारं १-स्वा-
 स्याया २-वस्थानादि न कार्यं इत्यादिरूपा, पुष्टालम्बनत्वात् इति 'अतोर्हितो व'ति गृह्णवे- मध्याद् वह्निर्नयन्तो वाशब्दा
 विकल्पार्थाः, वाहिर्हितो व'ति गृह्णवेः वहिस्तात्तरा नयन्तः, 'उपेक्षमाणा' इति उपेक्षा द्विवि-
 धा-व्यापारोपेक्षा अव्यापारोपेक्षा च, तत्र व्यापारोपेक्षया त उपेक्षमाणाः तद्विषयाया छेदनवन्धनादिकाया समयप्रसिद्ध-
 क्रियाया व्याप्तिर्यमाणा इत्यर्थः, अव्यापारोपेक्षया च मृतकस्त्वजनादिभिः त सत्क्रियमाण उपेक्षमाणाः तत्र उदासीना
 इत्यर्थः, तथा 'उवासमाण'ति पाठान्तरेण 'भयमाण'ति धा रात्रिजागरणात् तदुपासना विदधाना, 'उवसामेमाणा'ति
 पाठान्तरे त क्षुद्रव्यन्तराधिष्ठित समयप्रसिद्धविधिनोपशमयन्त इति, तथा 'अणुस्रवेमाण'ति तत्त्वजनादीन् तत्परिष्ठा-
 पनाय अनुज्ञापयन्तः, 'तुसिणीप'ति तूष्णीमावेन सप्रव्रजन्तः तत्परिष्ठापनार्थं आगमानुज्ञातयात् सर्वं इदं आज्ञाऽतिक्र-
 माय न भवति इति ।" अत्र स्पष्टमेव साधूना साध्वीभिः समं विहारो न्येपेधि ॥ १ ॥

तथा पुनर्निषेधमाह--"जे मिक्खु आगंतागारे जाव परिआवहेसु वा एगो एगित्थिए सद्धिं विहार वा करेज्ज सज्जायं
 धा करेज्ज असणं वा पाण वा खाइम धा साइम धा आहारेज्ज सच्चारपासवण वा परिदुवेइ, अण्णयर धा (अणारिअ) आणा-

रिअ निहुर असमणपात्तणं कह कहइ कहंतं वा साहिज्जति तं सेवमाणे आवज्जइ चाउम्मासिय परिहारट्ठाण अणुग्यादय”
 इत्यादि इति श्रीनिशीयेऽष्टमोद्देशके ॥ चक्रः सप्तमः, इदानीं अष्टमः “तत्स इमो सन्धो कहितो”—
 “कहिया खलु आगारा, ते च कहिं ? कतिविहा ? य विसेया । अगतागारादीसुं, सविगारविहारमादीया ॥ ३ ॥” सत्तममत्त
 अत्तसुत्ते(इ)त्थी पुरिसागारा कहिता, ते कहिं हवेज ? अगतागारादिसु, ते आगतागारादी इह समति कतिविहा गाने
 अगारा निप्पेया ? इह अणुवक्खियाणि—

व्याख्या—एगो साइ एगाए इत्थिआए सद्धिं समाण गामाओ गामतर विहारो अहवा गयागय चक्रमण संग्गाय करेइ,
 असणादिअ वा आहारेति चच्चार पासवण वा परिठवेइ, एगो एगत्थिआए सद्धिं विहारभूमिं गच्छति, अणारिआ कामकहा,
 निरन्तर वा अप्पिय कहं कहति, काम निहुरकहाओ एता चैव असमणपात्तगा, अथवा देसमत्तकहादी जा सजमोवका-
 रिक्का ण भवति, सा सवा असमणपात्तगा ॥

“आगतगारे आरामागारे कुलावसरये । पुरिसित्थिएगडणेने चक्कमयणा, दुयक्खेऽवि ॥२॥” एगो एगत्थिए सद्धिं, एगो
 अणेगित्थीए सद्धिं, अणेगा एगत्थिए सद्धिं, अणेगा अणेगित्थिए सद्धिं, जा कामकहा सा च होइ अणारिया तत्त्व सोइया
 णरवाइणदधिकया लोणुअरिया तरंगवती मलयवती मगधसेणादी, चत्तरिया निहुरभहीकइण भागवयदेसकामणवा ॥ ३ ॥

“अवि मायर पि सद्धिं, कहावि एगाप्पियस्स पडिसिच्चा । किं पुण ? अणारिगादी, तरुजित्थीणं सहगवस्स ॥ ४ ॥”

म्मासे निगमपहे वा, ग्रामनगरादिषु तेषु पूर्वसूत्रोक्तेषु क्षेत्रेषु कुत्र वस्तव्य इति चिन्तायां अनेन सूत्रेण प्रतिपाद्यते, यत्र “अम्यासे” प्रतिश्रयासम्भे “निर्गमपये वा” निर्गमनद्वारे श्रमण्यो न वसति भवन्ति तत्र वस्तव्य इति । + + + “जहा तत्स रायपुत्तस्स वेज्जेहिं अबगा अपत्थिस्सि काच पडिसिद्धा, तदा भगवयाऽपि साहूण अर्धमपडिसेवा इह परत्थ य अपत्थिस्सि काच पडिसिद्धा, तप्परिहरणे वा ओअ इत्थीपसुपंगसंत्ताए वसहीए सजयस्सेत्ते अ ण ठायव ॥” एता- यता साधुभिः साध्वीभिः समं न विहर्त्तव्यम्, यत्र च साधवः साध्वीः प्रतिक्षेत्रान्तरं नयन्ति, तत्राऽपि अमी एव न- यन्ति, नाऽन्ये । यदुक्तं, पञ्चानां=आचार्योपाध्यायप्रवर्त्तकस्य विरगणावच्छेदकानां एकतरः सयती नयति, तावच्च स्त्रीसा- र्थेन सम संविद्येन परिणतवयसा नेतव्या । इति बृहत्कल्पभाष्ये चतुर्थोद्दिशके ॥ ३ ॥

गणघरस्य एव साध्वीना क्षेत्रान्तरनयने अधिकारः, तत्प्रकारश्च निशीथभाष्यचूर्णौ अष्टमोद्देशके जीवकल्पे च प्रोक्तः--“जया स्वेत्ताओ खेत्त संजतीओ सचारिज्जति तदा निम्मए निरावाहे साहू पुरओ ठिआ, ताओ मगओ पडिआ आगच्छति, भयाइ कारणे पुण साधूना पुरओ मगओ संजतीओ सचारिज्जति, तथा निम्मए निरावाहे साहू पुरओ ठिआ ताओ य मगओ पडिआ आगच्छति, भयाइकारणे पुण साधूण पुरओ मगओ पक्खापक्खियं वा समतओ वा ठिआ गच्छति, “णिपच्च गाहा” संजतीण संवधिणो वे संजया वेहिं सहिओ गणघरो अप्पवित्तिओ अप्पवित्तिओ वा निपच्चवाए नेति सपच्चवाए सत्येण समं मेति, जो वा संजओ सहस्सओधाती सत्ये वा कयकरणो तेण सहिओ नेति, “तमयद्वा० गाहा” एगे आयरिआ भणति पुरओ वि ठिआ संयतीओ गच्छति, किं कारणम्? आह, काइअसण्णाणि वेदुसंजयं मा चइणीए छहिति सोववइणिं तम्हा पुरओ गच्छतु स ण

जुञ्जति कम्हा ? तासिं अविणओ भण्णति 'लोगविरुद्धं च' तम्हा उभय अयणाए कारेजा, का जयणा ? जस्य एगो काइ-असण्ण वोसिरति, तस्य संबेपि चिट्ठति, ततो (सजइओ) वि चिट्ठते दट्टु मगतो चेव चिट्ठति, ताओ वि पिठुओ सरी-रचितं करेति एव दोसा न भवंति" इत्यादि ।

साध्वीनां क्षेत्रान्तरनेता गणधरा ईदृग् द्रव्यते—

“पिअघम्मे दट्ठधम्मे, संविगेऽवज्जओअतेजस्सी । सगहुवगह कुसलो, सुत्तथविळ गणाहिवई ॥ १ ॥”

व्याख्या—“पिअघम्मो०” प्रिय इदो धर्मः श्रुतचारित्रक्यो यस्य स प्रियधर्मः, यस्तु तस्मिन् एव धर्मे हढो द्रव्यक्षेत्रा-द्यापदुदयेऽपि निखलः स हढधर्मो राजदन्तादिवत् हढशब्दस्य पूर्वेनिपातः, सविमो द्विधा-द्रव्यतो भावतश्च, तत्र द्रव्यतो मृगः सदैव त्रस्तमानसत्वात्, भावतो यः ससारभयोद्विग्नः पूर्वरात्रापररात्रकाले संप्रेक्षते—‘किं मया कृतं !, किं वा कर्तव्य-क्षेप !, किं वा शक्यमपि तपःकर्मादिकं किं अहं न करोमि ?’ इत्यादि, “वज्जित्ति” अकारप्रभ्रंशपाद् अवघ=पाप, सूचनात् सूत्रं इति कृत्वा तन्नीरुः अवघमीरुः, ओजः तेजश्च उभयमपि वक्ष्यमाणलक्षणं तद् विद्यते यस्य स ओजस्वी तेजस्वी चेति, ‘सग्रहो’ द्रव्यतो वस्त्रादिभिः भावतः सूत्रार्थाम्या, ‘उपग्रहो’ द्रव्यत औपधादिभिः, भावतो ज्ञानादिभिः, एतयोः संयति-विषययोः सग्रहोपग्रहयोः कुशलः, तथा ‘सूत्रार्थविदु’ गीतार्थः, एव एवविधो गणधराधिपतिः आर्यिकाणां गणधरः स्थाप-नीयः । अथ ओजस्वी इति व्याचष्टे—

‘जे भिक्षु सगणद्धिआए परगणद्धियाए निगंयीए सम गामाणुगाम दूइअमाणे पुरओ गच्छमाणे पिडुओ रीअमाणे ओहयमणसकये चिंतासोगसारं सपविट्ठो करयलएहत्थमुदे अट्टअमाणोवगए विहार करेइ जाव करेत्तं वा साइअति जाव त सेवमाणे आअति चाअम्मासिअ परिहारदुण’ अणुगमइय” इति ॥ ४ ॥

अत्रेद तात्पर्यस्-श्रीस्यानाङ्गृत्यभिप्रायेण साधूना स्त्रीभिः समं विहारो निषिद्धः, तथा निशीथभाष्याभिप्रायेण साधूना स्त्रीभिः समं चतुर्मन्त्रादपि विहारो न्ययेचि, करणे तु धहयो दोषा प्रतिपादिताः, ग्लानाविनिमिस्ते तामिः सम विहारविधिः तर्कः, स तु कारणिकः, अपवादपद उत्सर्गपदे स्याप्यमान तु उत्स्राय भवतीति । तथा श्रीबृहत्कल्पभाष्यवचनप्रामाण्यात्तु-श्रीआचार्योपाध्यायप्रवर्चकस्थविरगणावच्छेदकाना षड्भुतानां परिणतधयस्काना संविमाना अन्यतरः कोऽपि स्त्रीसम्बन्धिसार्मयोगेन साध्वीः क्षेत्रान्तरे नयति, तत्राऽपि आचार्यः संवेगी निर्विकारो आत्रादिः सहस्रयोधिश्चक्रकलाकुशलो द्विखिसाबुसमन्वितो विलोक्यते नाऽन्यः, एतादृशः पूर्वोक्तनिशीथभाष्यबृहत्कल्पविधिना साध्वीः क्षेत्रान्तरे प्रापयति न यादः आः तादृशः, अतोऽत्र इदं आकृतम्-सामान्यसाधूनां तु साध्वीनां क्षेत्रान्तरे प्रापण निषिद्ध, आचार्योद्विपस्त्रक प्रापयति तत्र तु कारणं तर्क, तथा पुनः साध्वीभिः सम विहारनिषेधसूत्र तु स्पष्टमेव पूर्वं सपदिष्टमस्ति, तथा लोकधिरुद्धाख्यम्-ताभिः सम विहारः ये केऽपि पश्यन्ति तेऽपि निन्दन्ति-अहो ब्रह्मचर्यधारिणोऽमी योगियोगिनीवत् ये वनिताभिः विरहिता दिनमपि स्यातुं न शक्नुवन्ति । अपरं च तेषामपि मध्ये केचिन्मुक्तभोगाः, केचिदुद्यानः, ततस्तेषां वा इष्टा कथं वेतोवृत्तौ कलाकैलिकेलयो जलधिलजलवेला इव प्रसरन्त्यो वारयन्ते, तदनिवारणेन कदाचित्कथंचित्

शीलव्रतमङ्गे द्वयोरपि बोधिबीजनाशः स्यात् । यदुक्तम्—“वेद्यदघविणासे, १ रिसिघाए पवयणस्स उडुहो । सज्ज च सत्थमगे, मूलगीवोहिलाभस्स ॥ १ ॥” इत्यादि, न च सर्वेऽपि साम्प्रतीकाः साधवः श्रीस्थूलभद्रस्वामिसधर्माणः सन्ति, तत्समयेऽपि तत्समतां न केऽपि सिंहगुहावासितत्सतीर्थसाधुप्रमुखा लेभिरे, ततः सम्प्रति तथाविधाः कथं भवेयुः ? , ततस्मात् सङ्कतिः एव असङ्गता ओतोः इवाऽऽखूनाम् । यदुक्तं श्रीउत्तराध्ययनसूत्रे ३२ अध्यायने (६२५ पत्रे)—

“जहा विरलावसहस्स मूले, न मूसगाणं वसही पसत्या । एमेव इत्थीनिलयस्स मज्झे, न वभयारिस्स खमो निवासो” ॥ १३ ॥ इत्यादि ॥ ७ ॥ तत आधुनिकसाधुभिः साध्वीभिः सम विशेषतो विहारो न कार्य, जिनाज्ञामङ्गात् । तत्प्रसङ्गेन महाननर्थकोटिप्रादुर्भावाच्च ॥

ननु—तपागच्छे साम्प्रत किमिति साध्वीभिः सम साधवो विहार कुर्वन्ति ? उच्यते—सिद्धान्तादिषु निष्कारण प्रकट निषेधे अपि, तपागच्छीयश्रीविजयचन्द्रसूरिणा एकादशतयीनाऽऽचरणासु साध्वीभिः सम साधूना विहारस्य स्थापितत्वात्, यदुक्तं तपागच्छीयग्रन्थे, तथाहि—

“श्रीजगच्चन्द्रसूरिणा बीजापुरे स० १२८५ ‘तपा’ इति नाम लब्धं द्वादशवर्षाचाम्लकरणेन, तच्छिष्यौ श्रीदेवेन्द्रसूरि १ श्रीविजयचन्द्रसूरी २ तत्र प्रथमो देवेन्द्रसूरिः तत्पट्टे स्थापितः, द्वितीयस्तु आचार्यत्वेन गच्छप्रवर्तकः तदनु ॥ श्रीदेवेन्द्रसूरौ मालवक गते, गूर्जरघरिण्या विजयचन्द्रसूरिणा सर्वगच्छावर्जनार्थं निर्विकृतिकप्रत्याख्याने निर्विकृतिकग्रहणम् १, साधुभिः सम साध्वीविहारस्थापन २, तत्कालीनोष्णोदकग्रहणं ३, साधुसाध्वीनां वस्त्रपोष्टिकाप्रदानम् ४, हरितफल-

सद्यश्च द्वितीयव्याख्याने, बहुविधससम्भृतगोधूममण्डकं व्याख्यातं, ततः पर्युपितद्विदलपर्युपितगोधूममण्डकयोः द्वयो-
रपि ग्रहणं स्वय अङ्गीकरणेन भगवता साधूनामपि अनुज्ञातम् । एवमाचाराद्वचूणा अपि, तथाहि—‘सुचिते गाम कुसणिं त
असूचितं भक्त, सीतपिहो-वासी ततकूरो पुराणकुम्भासो वि पल्लुसिअकुम्भासो अतु वक्कस पुलग वा लद्धे पिठे अलद्धए
दधिप, एकत्तो पुराणवण्णवक्कसं पुराणसतुगा च पुराणगोरसो वा पुराणगोधूममण्डको वा, पुलग गाम अवयवो निष्का-
वादि, उद्धेवि पज्जत्ते, दक्खिओ नाम न राग गच्छति” इत्यादि, अत्राऽपि पर्युपितद्विदलगोधूमयोः ग्रहण व्याख्यात ॥ २ ॥
न च वाच्यं, श्रीमहावीरवेवस्य लोकातीतमार्गत्वाद् भवतु नाम पर्युपितद्विदलादिग्रहण, पर विधियादेन साधुमि अपि
कुत्राऽपि तद्वहण व्यधायि ! उच्यते—श्रीवीरपातिक्कप्रयमोपाङ्गे (३९ पत्रे) वाद्यतपोऽधिकारे श्रीमहावीरशिष्यसाधुभिः
तद्वहण कृतं, तथाहि—

‘तेणं कलेण इत्यादि, तावत्, अन्नगिलायए’ ततश्च—“अरसाहारे विरसाहारे अताहारे पताहारे लुहाहारे सेत रस
परिखाए’ इत्यादि ॥”

व्याख्या—‘अन्नगिलाय’सि अन्न-भोजन विना ग्लायति, अन्नग्लायकः, स च अमिग्रहविशेषात् प्रातरेव दोषात् न “अर-
साहारे”सि मुनिति इत्यादि, “अरसो” हिंसाविभिः असंस्कृतः आहारो यस्य स तथा, “विरसाहारे”सि विगतरसः पुरा-
णधाम्यादनादिः “अताहारे”सि, अन्ते भवं अन्त्य=अधम्यचान्यं वल्लादि “पताहारे”सि, प्रकर्षेण अन्त्यं वल्लाद्येव मुक्तावशेष
पर्युपितं वा ‘लुहाहारे’सि क्लृप्त-स्वस्वभाव’, इत्यादि, अत्रापि पताहारव्याख्याने पर्युपितवह्यदिग्रहण साधूनामपि अनुज्ञात-

मेव ॥१॥ एव सूत्रकृताङ्गेऽपि क्रियास्थानकाधिकारे साधुवर्णके (३३३ पत्रे), तथाहि-“अदुत्तर च ण उक्खिस्सप्परागा × अत-
वरगा पतचरगा × × अताहारा पसाहारा अरसाहारा विरसाहारा लूहाहारा तुच्छाहारा अतजीवी पतजीवी” इत्यादि ॥४॥

तथा स्थानाङ्गेऽपि पञ्चमस्थानके प्रथमोद्देशके साधूनां अभिग्रहाधिकारे (२९६ पत्रे), तथाहि-

“पच ठाणाइं समणाण जाव अब्भणुआयाइ भवति, त जहा उक्खिस्सत्तचरते निक्खिस्सत्तचरते अतचरते पतचरते लूहच-
रते” व्याख्या-इतश्च साधुधर्ममेदस्य बाह्यतपोविशेषस्य वृत्तिसंक्षेपाभिधानस्य मेदाः ‘उक्खिस्सत्तचरण’ इत्यादिना अमिधीयन्ते,
तत्र उक्खिस्स स्वप्रयोजनाय पाकभाजनात् उच्यते तदर्थं अभिग्रहविशेषात् चरति-तद्भवेपणाय गच्छति इति उक्खिस्सचरकः
१, एव सर्वत्र, नवर निक्खिस्स=अनुद्धृत २, अन्ते भव आन्त=मुक्तावशेषं वल्लादि ३, प्रकृष्टं आन्त=प्रान्त तदेव पर्युपित ४,
लूह=नि लूह इति ५, इह च भावप्रत्ययग्रधानत्वेन उक्खिस्सचरकत्व इत्यादि द्रष्टव्य, एव उत्तरत्राऽपि भावप्रधानता दृश्या,
इह च आद्यौ भावाभिग्रहौ इदरे द्रव्याभिग्रहाः, अत्राऽपि प्रान्तशब्देन पर्युपितवल्लादि व्याख्यातम् ॥ ५ ॥

पुनरपि श्रीस्थानाङ्गे चतुर्यस्थानके द्वितीयोद्देशके (२१९ पत्रे), तथाहि-

“चत्तविहे आहारो पक्षत्ते तज्जहा-उवक्खस्सरसपप्पे १, उवक्खस्सदसपप्पे २, सभावसपप्पे ३, परिजुत्तियसपप्पे ४” व्याख्या-
उपस्कियते अनेन इति उपस्कारो हिद्वन्वादिः, तेन सपप्पो युक्तः उपस्कारसपप्प तथा उपस्करण उपस्कृत=पाक इत्यर्थः, तेन
सपप्प ओदनमण्डकादि उपस्कृतसपप्पः पाठान्तरेण नो उपस्कारसपप्पो-हिद्वन्वादिभि असस्कृत ओदनादिः, स्वभावेन-
पाक विना सपप्पः-सिद्धो द्राक्षादिः स्वभावसपप्पः, ‘परिजुत्तिय’ति पर्युपित=रात्रिपरिवसन तेन सपप्पः पर्युपितसपप्पः

सद्यच्चद्वितीयव्याख्याने, बहुदिवससम्भृतगोधूममण्डकं व्याख्यातं, ततः पर्युपितद्विदलपर्युपितगोधूममण्डकयोः दूयो-
रपि ग्रहणं स्वयं अङ्गीकरणेन भगवता साधूनामपि अनुज्ञातम् । एवमाचाराद्रचूर्णोऽपि, तथाहि-‘सुचिते’ गाम कुम्भाणे त
दधिप, एकतो पुराणधण्डकस्य पुराणसतुगा च पुराणगोरसो वा पुराणगोधूममण्डको वा, पुलाग गाम अग्रयो निष्का-
वादि, लब्धेवि पञ्चसे, दधिमो नाम न राग गच्छति” इत्यादि, अत्राऽपि पर्युपितद्विदलगोधूमयो ग्रहण व्याख्यात ॥ २॥
कुत्राऽपि तद्वहण व्यधायि ? उच्यते-श्रीमहावीरदेवस्य लोकतीतमार्गत्वात् भवतु नाम पर्युपितद्विदलादिग्रहण, पर विधिनादेन साधुमि अपि
तद्वहण कृतं, तथाहि-

‘तेन कलेण’ इत्यादि, तावत्, अन्नगिलायए’ ततश्च-“अरसाहारे विरसाहारे अताहारे पताहारे लुहाहारे सेत रस
परिखाए’ इत्यादि ॥”

व्याख्या-‘अन्नगिलाय’ इति अन्न-भोजन विना ग्लायति, अन्नग्लायकः, स च अमिग्रहविशेषात् प्रातरेव दोषात् न “अर-
साहारे” इति मुनिगति इत्यादि, “अरसो” हिंवादिभिः असस्कृतः आहारो यस्य स तथा, “विरसाहारे” इति विगतरसः पुरा-
णधान्यौदनादिः “अताहारे” इति, अन्ते भव अन्त्य=अधम्यधाम्यं यहादि “पताहारे” इति, प्रकर्षेण अन्त्यं बलाघेव मुकावशेषं
पर्युपितं वा ‘लुहाहारे’ इति स्व-स्वभावः, इत्यादि, अत्रापि पताहारव्याख्याने पर्युचितवलादिग्रहण साधूनामपि अनुज्ञात-

मेव ॥३॥ एव सूत्रकृताङ्गेऽपि क्रियास्थानकाधिकारे साधुवर्णके (३३३ पत्रे), तथाहि—“अनुत्तर च ण उक्खित्तचरगा x अत-
चरगा पंतचरगा x x अताहारा पताहारा अरसाहारा विसाहारा लुहाहारा तुच्छाहारा अतजीवी पतजीवी” इत्यादि ॥४॥

तथा स्थानाङ्गेऽपि पञ्चमस्थानके प्रथमोद्देशके साधूना अभिग्रहाधिकारे (२९६ पत्रे), तथाहि—

“पच ठणाइं समणाण जाव अन्मणुन्नायाइ भवति, त जहा उक्खित्तचरते निक्खित्तचरते अतचरते पतचरते लुहच-
रते” व्याख्या—इत्थं साधुधर्ममेदस्य बाह्यतपोविशेषस्य वृत्तिसंक्षेपाभिधानस्य मेदाः ‘उक्खित्तचरण’ इत्यादिना अभिधीयन्ते,
तत्र उक्खित्त स्वप्रयोजनाय पाकमाजनात् उद्धृत तदर्थं अभिग्रहविशेषात् चरति—तद्भवेपणाय गच्छति इति उक्खित्तचरक
१, एव सर्वत्र, नवर निक्खित्त=अनुद्धृत २, अन्ते भव आन्त=भुक्तावशेष वलादि ३, प्रकट आन्त=प्रान्त तदेव पर्युपित ४,
रुक्ख=नि ज्ञेह इति ५, इह च भावप्रत्ययप्रधानत्वेन उक्खित्तचरकत्वं इत्यादि द्रष्टव्य, एव उत्तरत्राऽपि भावप्रधानता इदया,
इह च आद्यौ भावाभिग्रहौ इतरे द्रव्याभिग्रहा, अत्राऽपि प्रान्तशब्देन पर्युपितवलादि व्याख्यातम् ॥ ५ ॥
पुनरपि श्रीस्थानाङ्गे चतुर्यस्थानके द्वितीयोद्देशके (२१९ पत्रे), तथाहि—

“चवधिहे आहारे पन्नत्ते तजहा—उवक्खरसपन्ने १, उवक्खल्लसपन्ने २, समावसपन्ने ३, परिजुसियसपन्ने ४” व्याख्या—
उपस्क्रियते अनेन इति उपस्क्रो हिस्त्वादि, तेन सपन्नो युक्तः उपस्करसपन्नः तथा उपस्करण उपस्कृत=पाक इत्यर्थ, तेन
सपन्न ओदनमण्डकादि उपस्कृतसपन्न पाठान्तरेण नो उपस्करसपन्नो—हिस्त्वादिभिः असस्कृत ओदनादि, स्वभावेन—
पाक विना सपन्नः—सिद्धो द्राक्षादिः स्वभावसपन्नः, ‘परिजुसिय’त्ति पर्युपित=रात्रिपरिवसन तेन सपन्न पर्युपितसपन्नः

इतिरुक्तादिः, यतः ताः पर्युपितकल्नीकृताः अम्लरसाः भवन्ति, आरनालस्थिताचफलादि वा इति, अत्राऽपि पर्यु-
पितशब्दस्य तथैव अर्थव्याख्यानात् ॥ ६ ॥ एष ओषनिर्युक्तिसूत्रवृत्त्योः अपि (६७ पत्रे), तथाहि-

“स्त्रिच विद्या करेत्ता, दोसीणे नीणियमि अ वयंति । अन्नो लद्धो घहुओ, योव दे मा य रुसेज्जा ॥ १४५ ॥ अहव ण
दोसीणं चिय, जायामो देहि दधि दयं खीरं । खीरे षयगुहपेज्जा, योव योवं च सयस्य ॥ १४६ ॥” व्याख्या-क्षेत्रं त्रिधा कृत्या
त्रिभिः भोगैः विमल्य एको विभागः प्रत्युपसि एष हिण्छते, अपरो मध्यो हिण्छते, अपरो (अन्त्यो) अपराहे, एत ते
भिन्नां भवन्ति, ‘दोसीणे नीणियमि च वयंति’ ‘दोसीणे’ पर्युपिते आहारे निस्सारिते सति वदन्ति-‘अण्णो लद्धो बहुओ’
अन्य आहारो लब्धः प्रचुरः ततश्च ‘योव दे’ति स्त्रोकं ददस्व-स्वल्प प्रयच्छ, ‘मा य रुसेज्ज’ति मा वा रोप ग्रहीष्यसि
अनादरजनितम्, एतच्चाज्ज्ञौ परीक्षार्थं करोति, किं अयं लोको दानशीलो न वा ? इति, अत्राऽपि ‘दोसीण’पदव्याख्याने पर्यु-
पिताहारग्रहणं अनुमतम् ॥ ७ ॥ पुनरपि ओषनिर्युक्तिं तत्र वृत्तिपाठः पर्युपितद्विवला-ऽऽहारग्रहणसमूचकः (१८७ पत्रे) तथाहि-
“अंतंत्त मोक्खामि-त्ति बेसए मुंजए य तह वेव । एस ससारणिविट्ठो, ससारओ उट्ठिओ साह ॥ ५७१ ॥” व्याख्या-
इदानीं ससारः कदाचिद् भोजनार्थं उपविशन् भवति कदाचिद् उपविष्टः कदाचिद् उत्थितः, एतत् प्रदर्शनाय आह-
‘अंतंत्त’ अन्त्य-प्रत्यवरं यल्लक्षणकादि तदपि अन्त्य पर्युपितं चणकादि अन्त्य अपि अन्त्यं अन्त्यान्त्यं भक्षयिष्यामि इति,
एवविधेन परिणामेन उपविष्टो मण्डन्यां मुक्ते यः सदैव एष साधुः शुभपरिणामत्वात् ससार उपविष्टः ससारश्च उत्थितः
तस्य शुभपरिणामस्य अग्रतिपतितत्वात्, एवमेव भङ्गव्रित्तं योजनीय, तत्र प्रथमो भङ्गः ससारो निक्खिओ ससारो उट्ठिओ १

ससारो निविद्धो असारो वृद्धिओ भगो २ असारो निविद्धो ससारो वृद्धिओ भगो ३ असारो निविद्धो असारो वृद्धिओ भगो ४ सारमाऽत्र शानादिः, आदिग्रहणाद् दर्शनं चारित्र्यं चेति तेन शानादिना सहितो यः साधुः स ससारो भव्यते इत्यादि ॥ ८ ॥

इत्यादि-व्याख्या-अन्तः=ग्रहचणकादि, प्रान्तः-अतःचरणपट्टि” (१०० पत्रे)

एव प्रसव्याकरणे प्रथमसवरद्वारे (१०० पत्रे) अस्ति? उच्यते-अस्तीति, तदेव मुक्तावशेषं पर्युपितं वा ॥ ९ ॥

ननु-यथा विविधावेन पर्युपितद्विदलादिकग्रहणं दृश्यते तथा चरितानुयादेनाऽपि फाडपि अस्ति? उच्यते-अस्तीति, श्रीमद्वर्गसूत्रे नवमशतके त्रयस्त्रिंशत्तमोद्देशके (४८४ पत्रे), तथाहि-जमालिना पर्युपितद्विदलवहचणकादिग्रहणात् तयाहि-“तते नं तस्स जमालिस्स अमगारस्स तेहि अरसेहि” इत्यादि । “अरसेहि अ”ति हिन्दुगादिभिः ग्रहचणकादिभिः तथाहि-“तते नं तस्स जमालिस्स अमगारस्स तेहि अरसेहि” इत्यादि । “अरसेहि अ”ति हिन्दुगादिभिः ग्रहचणकादिभिः अविद्यमानरसैः, विरसेहि य’चि-पुराणत्वात् विगतस्सै, ‘अतेहि य’चि अरसतया सर्वधान्यान्तयान्तिमि ग्रहचणकादिभिः, ‘पतेहिअ’ति तैरेव मुक्तावशेषत्वेन पर्युपितत्वेन वा प्रकरणे अन्तर्वर्तितात् प्रान्ते, ॥ १० ॥ तथैव शाताधर्मकयाया पया-माध्ययने (१११ पत्रे) सेलकाचार्यरपि शैथिल्यावस्थायाः प्रागपि तद्वहणात् तथाहि-“तते नं तस्स सेलगरस्स रायरि-सिस्स तेहि अतेहि य पतेहि य तुच्छेहि य” इत्यादि-व्याख्या-‘अतेहि य’ति इत्यादि अन्तैः=याचणकादिभिः प्रान्ते-तैरेव मुक्तावशेषैः पर्युपितैः वा इत्यादि ॥ ११ ॥

ननु-तपागच्छीया आधुनिकाः पर्युपितवह्मणकपूपिकादीना ग्रहण श्रीआचाराद्ग-सूत्रकृताद्ग-स्यानाद्ग-भगवती-ज्ञा-
ताधर्मकथा-औपपातिक-ओषनिर्गुत्तयादिसूत्रवृत्तिषु साक्षाद्भगवताऽनुज्ञातमपि निषेधयन्तो दृश्यन्ते, पर तद्गच्छीयप्राक्-
नसुरिकृतग्रन्थेऽपि निषेधोऽस्ति न वा ? सध्यते-निषेधो दूरे तिष्ठतु, प्रत्युत तद्ग्रहण अनुज्ञातमस्ति, यदुक्त तपागच्छीयरत्न-
शेखरसूरिभिः पदधिकपञ्चदशशतवर्षे १५०६ कृताया श्रीआञ्जप्रतिक्रमणवृत्तौ विधिकौमुदीनाम्न्या चतुर्मासिकाभिप्रदाधिकारे
आवकानधिकृत्य पर्युपितद्विदलपूपिकापर्यटवटकादि-शुष्कशीततन्तुलीयकादि-यत्रशाकटुप्परकलादिरिकलज्जूरदासात्तण्ड-
शुष्कादीना फुड्डिङ्गुन्वीलिकादिससक्तिसम्भवात् त्यागः, औपधादिविशेषकार्ये तु सम्यक् शोधनादियतनया एव तेषां
ग्रहणमित्यादि, प्रतावता चतुर्मासिके पर्युपितद्विदलादीना निषेध घदता च आचार्येण शीतकालादौ तद् अमतिपेधात्
तद्ग्रहण उक्तमेव । पुनर्विधिकामुद्यामेव तपागच्छनायक-श्रीरक्षशेखरसूरिणा पर्युपितपूपिकानां निषेधो न कृत, किन्तु
पर्युपितद्विदलपूपिकानिषेधः ! काकोक्तिः इव । तथाहि-

पर्युपितद्विदलपूपिकादि १ केवलज्वलराज्जूरकादि २ तथाऽन्यदपि सर्वं कुथितास्त पर्युपितौदनपक्वाश्चादि वा अमह्यत्वेन
धर्जनीयमिति, तन्निषेधश्च अस्माभिरपि सर्वैः क्रियते एव, को नाम कुथितास्तपर्युपितद्विदलपूपिकाः स्वीकरोति ? इति ।
ननु-ये च तपागच्छीयाः पर्युपितवह्मणकमापादिद्विदलानां पर्युपितगोधूममण्डकपूपिकादीना च ग्रहणनिषेध कुर्वन्ति, ते ?
किं सूत्राक्षराणि दर्शयन्ति, किं वा स्वगच्छवृत्तपरम्परा वदन्ति ?, सध्यते-स्वगच्छपरम्परामेव, यदुक्त तपागच्छाचार्य-श्री-
रविप्रसूरिप्रसादीकृतप्रभोत्तरसमुच्चये नवमप्रश्ने (३९ पत्रे), तथाहि-

“औपपातिकसूत्रे साधुयर्णनाधिकारे ‘पताहारे’ इत्यस्य वृत्तौ पर्युपित बह्वचणकादीनि इति व्याख्यातमस्ति, तथा च पर्युपितपूर्विकाभक्षणादराणां साधादीनां तद्विषये दोषोद्धटनं कथं युक्तिमतः? इति प्रश्नः, तत्रोत्तरं तत्र—“निष्पावचणकमाई अतः पतः च होइ वायस” इति बृहत्कल्पभाष्ये जिनकल्पिकाधिकारे, पतद्धृत्तौ च ‘वायस’शब्देन विनष्टमिति व्याख्यातमस्ति, तस्य तु तत्त्वविद्वेद्यम्, आत्मना तु पर्युपिताग्रहणेऽविच्छिन्नबृहत्परम्पराराधनं सप्तकिसम्भावे तद्वोपवर्जनं च गुणाय एव इति बोध्यम् ॥९॥” इत्याद्यक्षरैः श्रीहीरविजयसूरिभिरपि स्वगच्छीयसर्वगीतार्थसम्मततया बृहत्परम्परैव प्रमाणीकृता नाऽन्यत् किमपि, तथा पुनस्तृणागच्छीय—श्रीमुनिमुन्दरसूरिकृतपद्मावदयकचालावबोधेऽपि “मज्जे महम्मि मसम्मि नवणीयम्मि” इत्यादि गायत्र्यां अभक्ष्यव्याख्यानाधिकारे चलितरसशब्देन कुपितास्यमेव व्याख्यात, न पर्युपितान्न । तथा च तत्पठः—

“चलितरस जे कुहिसअन्न १ चचवीस पहररजो ओदनाविक २ सोलपहुर सपकं दही ३” इत्यादि ।

पुनरव्याह कश्चित्—ननु—रात्रिरक्षितं प्रातर्वह्वचणकमापादिद्विदलं गोधूममण्डकं च विनश्यति, ततश्चलितरसत्वेन अभक्ष्य भवेत्, कथंकारं सुविहितसाधुभिः गृह्यते? उच्यते—सत्यं, अत्राऽयं परमार्थः, यदा यच्चलितरसं ज्ञायते तदा तत्र ग्राह्यमेव, तत्राऽपि अयं निश्चयो नाऽस्ति, यत् रात्रिरक्षितं प्रातर्वह्वचणकादि गोधूममण्डकादि विनश्यते एव, तद्विनसत्कं नेति, उभययापि विरोधदर्शनात् कथं कदाचिच्छीतकालादौ रात्रिरक्षितमपि न विनश्यति? कदाचित्तु उष्णकालादौ तद्विनसत्कवशादि गोधूममण्डकादि तत्कालमपि कस्यापि सयोगे विनश्यत् दृश्यते । तत आत्मना गच्छेत् एषा सिद्धान्ताद्यक्ष

ननु-तपागच्छीया आधुनिकाः पर्युपितवह्मचरणकपूपिकादीना ग्रहण श्रीआचाराङ्ग-सूत्रकृताङ्ग-स्थानाङ्ग-भगवती-ज्ञा-
ताधर्मकथा-औपपातिक-ओषनिर्गुत्तयादिसूत्रवृत्तिषु साक्षाद्भगवताऽनुज्ञातमपि निषेधयन्तो हृदयन्ते, पर तद्गच्छीयप्राक्
नसूरिकृतग्रन्थेऽपि निषेधोऽस्ति न वा ? उच्यते-निषेधो दूरे तिष्ठतु, प्रत्युत तद्ग्रहण अनुज्ञातमस्ति, यदुक्त तपागच्छोपरत-
शेखरसूरिभिः पञ्चदशशतवर्षे १५०६ कृताया श्रीआचारप्रतिक्रमणवृत्तौ विधिकौमुदीनाम्न्या चतुर्मासिकाभिप्रहाधिकारे
आयकानधिकृत्य पर्युपितद्विदलपूपिकापर्यटवटकादि-शुष्कशीततन्दुलीयकादि-पञ्चशाकदुप्परकलादिरिकवर्ज्यद्राक्षाखण्ड-
शुण्ठ्यादीना फुल्लिङ्गुन्धीलिकादिसप्तसकिसम्भवात् त्यागः, औपधादिविशेषकार्ये तु सम्यक् शोधनादियतनया एव तेषां
ग्रहणमित्यादि, एतावता चतुर्मासिके पर्युपितद्विदलादीना निषेध वदता च आचार्येण शीतकालादौ तव् अप्रतिपेधात्
तद्ग्रहण उक्तमेव । पुनर्विधिकामुद्यामेव तपागच्छनायक-श्रीरत्नशेखरसूरिणा पर्युपितपूपिकाना निषेधो न कृतः, किन्तु
पर्युपितद्विदलपूपिकानिषेधः ? काकोक्तिः इय । तथाहि-

पर्युपितद्विदलपूपिकादि १ केवलजलरात्रकूरादि २ तथाऽन्यदपि सर्वं कुथितास्य पर्युपितौदनपक्वान्नादि वा अमम्यत्वेन
वर्जनीयमिति, तन्निषेधश्च अस्माभिरपि सर्वैः क्रियते एष, को नाम कुथितास्यपर्युपितद्विदलपूपिकाः स्वीकरोति ? इति ।
ननु-ये च तपागच्छीयाः पर्युपितवह्मचरणकमाषादिविदलानां पर्युपितगोष्ठमण्डकपूपिकादीना च ग्रहणनिषेध कुर्वन्ति, ते ?
किं सूत्रादराणि दर्शयन्ति, किं वा स्वगच्छवृत्तपरम्परा वदन्ति ? उच्यते-स्वगच्छपरम्परामेव, यदुक्त तपागच्छाचार्य-श्री-
रविजयसूरिप्रसादीकृतप्रश्नोत्तरसमुच्चये नवमप्रश्ने (३९ पत्रे), तथाहि-

धेसु पसत्यो जिणमए तहा जोगो । अट्टमी पन्नरसीसुय, निअमेण हविस्स पोसहिओ ॥ १ ॥” पुनः तत्रैव “चत्तइसिअट्टमि-
पुण्णमसिणीसु पडिपुन्न पोसह सम्म अणुपालइ” इति ॥ १५ ॥ कल्पसूत्रे (३५ पत्रे), यथा “नवमल्लई नवलेच्छई कासीको-
सलगा अट्टारस वि गणरायाणो अमावसाए पाराभोय पोसहोववास पट्टविंसु” इति, पुनरपि श्रीगृहसूत्रच्छाधीश्वरश्रीसर्वदेव-
सुरिशिष्यविनयचन्द्रोपाध्यायशिष्यमुनिचन्द्रेण अन्धिमुरुरु ११७४ वर्षे विरचिताया श्रीतपदेशपदवृत्त्या (५३ पत्रे)
कृष्णपक्षो अमावास्यापर्यन्तः शुक्लपक्षश्च पौर्णमासीपर्यन्तः प्रोक्त, तथाहि-

“इह चन्द्रमासस्य द्वौ पक्षौ—तत्र आद्यः कृष्णो द्वितीयश्च शुक्लः, तत्र च कृष्णपक्षो अमावास्यापर्यन्तः शुक्लश्च पौर्णमासी
परिनिष्ठितः । एव च अमावास्या पक्षसंघितया व्यवहियते । पौर्णमासी च माससन्धिगतया, ततो अमावास्या इव संधिः
अमावास्यासन्धिः, अग्नेतनपक्षात्यन्तसंज्ञिघानलक्षणं तस्मिन् सम्राप्त इति योग ॥ १७ ॥ इत्यादिसिद्धान्ताक्षरैः पञ्चदश्या
एव पक्षस्य पूर्तिप्रतिपादनात् पञ्चदश्यां एव पाक्षिकप्रतिक्रमणं युक्तं, प्रयोगश्च पञ्चदश्या एव पाक्षिकप्रतिक्रमणं सम्पूर्णं
पक्षत्वात्, यत्र न सम्पूर्णं पक्षः, तत्र न पाक्षिकप्रतिक्रमणं, यथा द्वादश्या सम्पूर्णपक्षो न भवति, न अयं अनुष्ण तेजोऽव-
यवी इत्यादिवत् प्रत्यक्षविरुद्धः, पञ्चदश्या एव पाक्षिकप्रतिक्रमणस्य आगमे हस्यमानत्वात् नाऽस्ति सर्वज्ञ इत्यादिवत्
पञ्चदश्यां पाक्षिकप्रतिक्रमणं, अयं पक्षः आगमविरुद्धः नाऽस्ति इति उक्ते कोऽपि प्राह—अहो ! आगमविरुद्धोऽयं पक्षः,
यतः—आगमे चतुर्दश्या पाक्षिकशब्दस्य प्ररूपणात्, यतः श्रीव्यवहारवृत्तिकारः श्रीमलयगिरिः—पाक्षिकं कृष्णचतुर्दशीरूप

लप्रमाणः चान्द्रो मास, एकयौर्णमासीपरावर्तनः चान्द्रो मास इति यावत् ॥ १० ॥ अथवा चन्द्रचारनिष्पत्त्याद् उपचारतो मासोऽपि चान्द्रः २, चः समुच्चये, दीर्घत्वं आर्पत्वात्, इत्थमेव श्रीसूर्यप्रज्ञस्या अपि चान्द्रमासप्ररूपणा ॥ ११ ॥ किं च पाश्चि कक्षामणकावसरे त्रिःकृत्वः कल्याणोदन्तप्रश्नेन पाक्षिकप्रतिक्रमण पञ्चदश्या एव सूचित, तदेवाऽऽह—“दिवसो पोसहो पक्वो वइकंठो असो मे ! कक्षाणेन” इति, एतच्चूर्णोः—“पोसहो अट्टमीचतइसीसु उवनासकरण” वृत्तिश्च (यशोदेनकृता- वृ ७३ पत्रे) दिवसो=दिनः, किंविधः ? पौषधः=पर्यंक्यः, तथा पक्षोऽर्धमासरूपो व्यतिक्रान्तोऽतिलङ्घित, अन्यच्च पक्ष इति वर्तते, ‘मे’ भवतां शुभेन=कल्याणेन युक्त इति गम्यते ॥ १२ ॥ अत्राह कोऽपि स्थूलमति । ननु—उपवासादि पाक्षिककृत्य चतुर्दश्यामेव वक्तुं, तद्वलेन च पाक्षिकप्रतिक्रमणमपि चतुर्दश्यामेव युज्यते ? मैवम्, तदभिप्रायापरिज्ञानात्, यतो दशा-श्रुतस्कन्धसूत्रे पञ्चदशायाम्, तच्चूर्णौ च पाक्षिकशब्दस्य चतुर्दशीत पार्यक्येन भगनात्, तथाहि—

‘पक्वित्वअपोसहिपसु समाहि पचाण ति’ सूत्र । चूर्णिर्यथा—“पक्वित्वअ पक्वित्वअमेव पक्वित्व पौसहो पक्वित्वअपोसहो वा चातइसी अट्टमीसु वा समाहिपचाण” । अत्र यदि ‘पक्वित्वअ’शब्देन चतुर्दशी गृहीता अभविष्यत् तदा पार्यक्येन चतु- र्दशीग्रहण नाऽकारिष्यत् व्यर्थत्वात्, तस्मात् ‘पक्वित्वअ’शब्देन पञ्चदश्येव, तत्र पाक्षिके पौषध उपवासश्चतुर्दश्यामष्टम्या वेति ॥ १३ ॥ पुनर्व्यवहारसूत्रदशमोद्देशके, (४३ पत्रे) तथाहि—“पक्वित्वअपोसहिपसु कारयति तव सय, करोति च । भिक्खायारिप तहा निज्जुवति परं सय वा वी ॥ ३०८ ॥ व्याख्या—पाक्षिके अर्धमासपर्वणि पौषधिके च अष्टम्यादिषु पर्वसु परं तपः कारयति स्वयमपि करोति च ॥ १४ ॥ एव आवश्यकच्चूर्णौ अपि, (वस्त० ३०४ पत्रे) तथाहि—“सवेसु कालप-

धेसु पसत्यो जिगमए तहा जोगो । अट्टमी पअरसीसुय, निअमेण हविज पोसहिओ ॥ १ ॥” पुन तत्रैव “चउदसिअट्टमि-
 पुण्णमासिणीसु पडिपुअ पोसह सम्म अणुपालइ” इति ॥ १५ ॥ कन्यसूत्रे (३५ पत्रे), यथा “नयमछई नयलेच्छई कासीको-
 सलगा अट्टारस वि गणरायाणो अमावसाए पाराभोय पोसहोववास पट्टविंसु” इति, पुनरपि श्रीबृहन्नच्छाधीश्वरश्रीसर्वदेव-
 सूरिशिव्यविनयचन्द्रोपाध्यायशिष्यमुनिचन्द्रेण अन्धिमुनिरुद्र ११७४ वर्षे विरचिताया श्रीउपदेशपदवृत्त्या (५३ पत्रे)
 कृष्णपक्षो अमावास्यापर्यन्तः शुक्लपक्षश्च पौर्णमासीपर्यन्त प्रोक्तः, तथाहि-

“इह चन्द्रमासस्य द्वौ पक्षौ—तत्र आद्यः कृष्णो द्वितीयश्च शुक्लः, तत्र च कृष्णपक्षो अमावास्यापर्यन्त शुक्लश्च पौर्णमासी
 परिनिष्ठितः । एव च अमावास्या पक्षसञ्चितया व्ययहियते । पौर्णमासी च माससन्धितया, ततो अमावास्या इव सञ्चि
 अमावास्यासन्धिः, अग्रेतनपक्षात्यन्तसंक्षिपानलक्षणे तस्मिन् सप्ताह इति योग ॥ १७ ॥ इत्यादिसिद्धान्ताक्षरैः पञ्चदश्या
 एव पक्षस्य पूर्तिप्रतिपादनात् पञ्चदश्यां एव पाक्षिकप्रतिक्रमणं युक्तं, प्रयोगश्च पञ्चदश्या एव पाक्षिकप्रतिक्रमण सम्पूर्णं
 पक्षत्वात्, यत्र न सम्पूर्णं पक्षः, तत्र न पाक्षिकप्रतिक्रमणं, यथा द्वादश्या सम्पूर्णपक्षो न भवति, न अय अनुष्ण तेजोऽव-
 यवी इत्यादिवत् प्रत्यक्षविरुद्धः, पञ्चदश्या एव पाक्षिकप्रतिक्रमणस्य आगमे दृश्यमानत्वात् नाऽस्ति सर्वज्ञ इत्यादिवत्
 पञ्चदश्या पाक्षिकप्रतिक्रमणं, अय पक्षः आगमविरुद्धः नाऽस्ति इति सक्ते कोऽपि प्राह—अहो ! आगमविरुद्धोऽय पक्षः,
 यतः—आगमे चतुर्पदया पाक्षिकशब्दस्य प्ररूपणात्, यत श्रीव्यवहारवृत्तिकार श्रीमलयगिरिः—पाक्षिकं कृष्णचतुर्दशीरूप

प्रोक्तवान्, नैव, सम्यग् परिज्ञानमाधात्, तथाहि-न तत्र पाक्षिकप्रतिक्रमणाधिकारं विन्तु विद्यासाधनविचार एव, तथाहि-(पष्ठविमार्गे ४५ पत्रे)

“विज्ञानं परिवासी, पक्षे पक्षे यं दिति (वेति) आयरिया । मासद्वयमासिआण, पयं पुण होइ मज्झ तु ॥२५१॥ पक्वस्स अट्टमी खट्ठ, मासस्स य पक्खिअ मुणेयव्वं । अस्सपि होइ पव्वं, उवराओ चदसूराण ॥२५२॥” व्याख्या-आचार्यो-पर्वणि पर्वणि विद्याना परिपाटीः ददति, विद्याः परावर्तन्ते इति भावः, अथ पर्वं किमुच्यते ? तत् आह-मासाधमासयोः मध्य पुन-पयं भवति, एतदेवाऽऽह-अर्धमासस्य पञ्चालमकस्य मध्य अष्टमी सा खट्ठ पर्वं, मासस्य मध्य पाक्षिक पक्षेण निर्वृत्त ज्ञातव्य, तच्च कृष्णचतुर्दशीरूप अवसातव्यं, तत्र प्रायो विद्यासाधनोपचारमाधात् “बहुलादिका मासा” इति वचनाच्च, न केवल एतदेव पर्वं विन्तु अन्यदपि पर्वं भवति, यत्र उपरागो ग्रहण चन्द्रसूर्ययोः, एतेषु च पर्वसु विद्यासाधनप्रवृत्तेः ॥२५१॥ २५२॥ १८॥ अत्र सूत्र-कारेण चतुर्दश्या नामाऽपि न गृहीत । चूर्णिकारेण-‘कृष्णपक्वस्स चतुर्दशी ए विज्ञासाहणोपयारो ।’ इत्यादिभिः अक्षरैः तच्च ‘कृष्णचतुर्दशीरूपं’ इत्याद्यक्षरैः वृत्तिकारेणाऽपि विद्यासाधन उक्तं, न पाक्षिकप्रतिक्रमण, तच्च पाक्षिक कृष्णचतुर्दशीरूप प्रोक्त मलयगिरिणा तदभिप्रायं न जानीमः, ततः कथं आगमविरोधः ? अथ यदि कृष्णचतुर्दश्या एव पाक्षिक तदा एकस्या चतुर्दश्या पक्षो द्वितीयचतुर्दश्या मासः, एव च कृते मासस्य मध्य पाक्षिक भवति, परन्तु पूर्वोक्तपक्षस्य मध्य अष्टमी न भवति ‘बहुलादिका मासा’ इत्यपि विरुध्येत, किंच विशेषणं व्यवच्छेदक इति कृत्वा तच्च कृष्णचतुर्दशीरूपं, एतद्वच्छेदेन चतुर्दश्या पाक्षिक चूर्णणेन मासे मासे पाक्षिकप्रतिक्रमणं कर्तव्यं भाव्यपक्षरूपस्या एव

घट्, यथा पर्युपणाप्रतिक्रमणस्य सांवत्सरिकं नाम तथा पाक्षिकप्रतिक्रमणस्याऽपि मासिक इति नाम शुक्लं परन्तु तथा न दृश्यते, तेन चतुर्दश्या पाक्षिकप्रतिक्रमण इति वदता स्थाने स्थाने महान् विरोधः, तेन च पञ्चदश्या एव पाक्षिकप्रतिक्रमणं प्रतिपत्तव्यं, येन न सिद्धान्तादिशालैः सम विरोधः, अन्यथा पदे पदे विरोधो भावी, तथा आलोचनाऽपि च पञ्चदश्यां न निषिद्धा, यदुक्तं व्यवहारभाष्ये—(द्वितीयविभागे ४० पत्रे)

“पश्चिकुट्टेलादिवसे, वज्रिज्जा अट्टमिं च नवमिं च । छट्ठिं च चवत्थिं च धारसिं तुण्णपि पक्खाण ॥ भा० १२६ ॥” एतेन ये वदन्ति अमावस्या न आलोचना दीयते तदपस्त, तथा कोऽपि ग्राह—अमावास्या आलोचना निषिद्धा, कथं अगृहीतालोचनानां तत्र पाक्षिकप्रतिक्रमणं घटते ? इति चेत् तर्हि चतुर्दश्या अपि आलोचना निषिद्धा, यदुक्तं श्रीआवश्यके—(४७१ पत्रे) “चावत्थसिं पण्णारसिं च वज्रिज्जा अट्टमिं च नवमिं च । छट्ठिं च चवत्थिं धारसिं च तुण्हपि पक्खाण ॥ १ ॥” पर एतदालोचनान्तरं अपेक्ष्य भविष्यति, यदुक्तं श्रीपर्युपणाकल्पे—‘पक्खि आ आरोवणा’ पक्षे पक्षे आलोचना ग्राह्या, तेन पञ्चदश्यामेव आलोचनां आदाय तत्रैव प्रतिक्रमण विधेय नाऽत्र कोऽपि दोषः, आवश्यकचूर्णौ (११३ पत्रे) तथा “ततो सागरचदो कमलामेला यं समिसगासे घम्म लोक्कण गहिआणुवयाणि सावगाणि सवुत्ताणि, ततो सागरचदो अट्टमीचउदसीसु सुण्णघरे सुसाणेसु वा एगगाइअं पडिमं ठाइ” इत्याद्यनेकालापकैः नानासिद्धान्तोक्तैः अष्टम्या चतुर्दश्या उपवासादि कृत्य उक्तमस्ति, यदि तत्पाक्षिककृत्य इति कृत्वा चतुर्दश्यां पाक्षिकप्रतिक्रमणं स्थाप्यन्ते तथा अष्टम्या अपि पाक्षिकप्रतिक्रमणं कर्तव्यं स्यात्, प्रयोगश्च अष्टम्यादि अपि पाक्षिकप्रतिक्रमणं तत्राऽपि पाक्षिककृत्यस्य क्रियमाणत्वात् यत्र पाक्षिककृत्य क्रियते तत्र तत्र पाक्षिक-

प्रोक्तवान्, नैवं, सम्यग् परिज्ञानाभावात्, तथाहि-न तत्र पाक्षिकप्रतिक्रमणाधिसारं विन्दु विद्यासाधनविचार एव, तथाहि-(पष्ठविमर्गे ४५ पत्रे)

“विज्ञानं परिवादी, पक्षे पक्षे य दिति (वेति) आयरिया । मासद्वमासिआण, पयं पुण होइ मज्झ तु ॥२५१॥ पम्भस्स अट्टमी खल्लु, मासस्स य पक्खिस्स मुणेयवं । अथपि होइ पव, चवराओ चदसूराणं ॥२५२॥” व्याख्या-आचार्योः पयणि पयणि विद्याना परिवादीः ददति, विद्याः परावर्तन्ते इति भावः, अय पर्व किमुच्यते ? तत् आह-मासाधमासयोः मध्य पुन पयं भवति, एतदेवाऽऽह-अर्धमासस्य पञ्चात्मकस्य मध्य अष्टमी सा खल्लु पर्व, मासस्य मध्य पाक्षिक पक्षेण निवृत्त ज्ञातव्य, तच्च कृष्णचतुर्दशीरूप्य अवसातव्यं, तत्र प्रायो विद्यासाधनोपचारभावात् “बहुलादिका मासा” इति वचनाच्च, न केवल एतदेव पवं विन्दु अन्यदपि पवं भवति, यत्र उपरागो ग्रहण चन्द्रसूर्ययो, एतेषु च पर्वसु विद्यासाधनप्रवृत्ते ॥२५१॥ २५२॥ १८॥ अत्र सूत्रकारेण चतुर्दश्या नामाऽपि न गृहीत । चूर्णिकारेण-‘कण्वपक्वस्स चवदसीए विज्ञासाहणोपयारो ।’ इत्यादिभि अवरोः तच्च ‘कृष्णचतुर्दशीरूप’ इत्याद्यधरोः वृत्तिकारेणाऽपि विद्यासाधन उक्तं, न पाक्षिकप्रतिक्रमण, तच्च पाक्षिक कृष्णचतुर्दशीरूपं प्रोक्त मलयगिरिणा तदभिप्राय न जानीमः, तत्र कथ आगमविरोध ? अथ यदि कृष्णचतुर्दश्या एव पाक्षिक तदा एकस्या चतुर्दश्यां पक्षो द्वितीयचतुर्दश्यां मासा, एव च कृते मासस्य मध्य पाक्षिक भवति, परन्तु पूर्वोक्तपक्षस्य मध्य अष्टमी न भवति ‘बहुलादिका मासा’ इत्यपि विरुध्येत, किंच विशेषणं व्यवच्छेदक इति कृत्वा तच्च कृष्णचतुर्दशीरूपं, एतद्वलेन चतुर्दश्या पाक्षिकं चूर्वाणेन मासे मासे पाक्षिकप्रतिक्रमणं कर्तव्यं माद्रूपपशुपञ्चम्या एव पशुपञ्चाप्रतिक्रमण-

पूआ तओ नाम, पयट्ठो तस्य जसवो” ॥ ८३ ॥ इति । पुन -‘नयरम्मि धरावासे’ इत्यादि कालिकाचार्यकथाया पदप-
श्चाद्यत्प्रमाणगाथाया अङ्काष्टयस्य १३८९ चर्ये श्रीधर्मप्रभसूरिकृताया, तथाहि-

“आयेरेणा वि हु पज्जो-सधियव तो निवो भणइ तुट्ठो । भयव ! अणुगाहिउ ह, ज महे अतेउरीण तु ॥ ४२ ॥

“पक्खोववासपारण-दिवसमि भसमेसणासुद्ध । साह्णुत्तरपारण-दिवसमि भविस्सए दहुअ ॥ ४३ ॥” इति ॥

ननु-यदि पञ्चदश्यां पाक्षिकप्रतिक्रमणं आसीत्, तदा कथं साम्प्रतं चतुर्दश्यां विधीयते ? उच्यते-श्रीकालिकाचार्यैः
आचीर्णत्वात्, यदुक्तं ठाणाइत्तौ श्रीहेमाचार्यगुरुश्रीदेवचन्द्रसूरिभिः । तथाहि-

“एव च कारणे ण कालगायरिपहिं चरत्थीए पज्जोसवण पवत्तिअ, समत्थसधेण य अणुमन्निअ, तद्वसेण य पक्खिअइणि
चरइसीए आयरियाणि, अन्नहा आगमुत्ताणि पुण्णिमाए’त्ति ।” एव श्रीकालिकाचार्यकथाया अतिजीर्णया ३६९ श्लोक-
मिताया अपि उक्तं, तथाहि-

“राइणा भणिअ-जइ एव तो चरत्थीए भवतु, सूरिहिं भणिअ-एव होउ नत्थि अणत्थो सो भणिअमागमे “आ-
येरेणा वि पज्जोसविअव”मिति तओ हरिसवसुफुल्लोअणेण जपिअ राइणा भयव ! महापसाओ महतो अम्हाणम-
णुग्गहो जओ मम अतेउरिआण पक्खोववासपारणए साह्ण उत्तरपारणय भविस्सइ, तओ गिहे गतूण समाइट्ठिवाओ
अतेउरिआओ तुम्हाण ममावसाए उववासो होही पारणेअ साह्ण उत्तरपारणय भविस्सइ, ता तस्य अहा पवत्तेहिं
मत्तपाणेहिं साहुणो पढिलामेह, जओ भणिअमागमे-“पहसतगिलाणमि अ, आगमगहणे अ लोअकरणे अ । उत्तर-

प्रतिक्रमण, यथा चतुर्दश्यां तथा यथा अष्टम्या न भवति तथा चतुर्दश्या अपि मा भवतु, किंच चतुर्दश्या पाक्षिकप्रति-
क्रमण अङ्गीकुर्वता सूत्रोक्ता पूर्णिमा विहाय चतुर्मासिक अपि तत्र एव प्रतिक्रमणीय, यतः चतुर्मासिके अष्टौ पक्षा भवन्ति
ते च तन्मते चतुर्दश्यां एव पूर्णतां भगच्छन्, पाक्षिकस्य तत्र एव करणत्वाद्, अथ चतुर्मासिकसवन्धी पक्ष प्रतिपद-
आरभ्यते पाक्षिकसवन्धी तु अन्यत एव इति चेत् तर्हि कोऽय अर्धजरतीन्याय ? तथा च सति महान् सूत्रविरोधः तत्र
इदृग् अर्थस्य अवर्धनात् न युक्त एव, ततश्च कृष्णचतुर्दशीरूप इति चेत् तर्हि सकलमपि पूर्वोक्त दूयणकदम्बक तत्पञ्चा-
ख्यम् अनुधावति, किंच एवं चतुर्दश्या पाक्षिकप्रतिक्रमण कुर्वता पूर्णमास्या चतुर्मासिक आचरता चतुर्मासिकसवन्धि तपो
वाच्यते स्थानाऽनघाते पाक्षिकचतुर्मासिकयोः मध्य दिनाभावात्, ननु किमर्थं तद्दिन ईक्षते ? उच्यते—पाक्षिके चतुर्थस्य
करणात्, चतुर्मासिके पक्षसंभवात् मध्यं दिन अन्तरेण तच्च न घटते, तस्मात् युक्त्याऽपि पाक्षिक पञ्चदश्या एव युज्यते,
पुनरपि प्रयोगो न चतुर्दश्या पाक्षिकप्रतिक्रमण अपूर्णपक्षत्वात्, यत्र यत्र असंपूर्ण पक्षत्वं तत्र तत्र न पाक्षिकप्रतिक्रमण
यथा दशम्या, किंच मीकालिकाचार्यकथायां श्रुतगाथाप्रमाणाया श्रीभावदेवसूरिकृताया पक्षोपवासपारणे साधूना अष्ट-
मोक्षरपारणस्य प्रोक्त्यात् पाक्षिक पर्व पञ्चदश्या एव आगत, तथाहि—

“मम अंतरेरी पक्षोपवासपारणए अमो । साह्रण फासुह भत्त, होरी उत्तरवारणे ॥ ८१ ॥ एव पर्वं चउत्थीए, कय
कालगसुरिणा । एअ पज्जोसधणाकप्प, सबसधेण मच्चिअं ॥ ८२ ॥ साह्र पूजारओ लोओ, जाओ तप्पमिइ तओ । साह्र

सारोद्धारसूत्रवृत्त्योः 'पद्मत्रिंशदुत्तरवाततमहारे (२५५ पत्रे) स्वकायपरकायशब्दोपहत प्रासुक जलं साधूना प्रहणोचितं प्रत्ययादि, तथाहि-

“ससिणोदगं तिवहु-कलिव फासुअजलं च जइ कप्प। नवरि गिलाणाइकए, पहरतिगोवरि वि धरिअयं ॥ ८८१ ॥
जायइ सचिचया से, गिम्हम्मि पहरपचगस्सुवरि ॥ चचपरुवरिं ससिरे, वासासु पुणो तिपहरुवरि ॥ ८८२ ॥

त्रिभिर्दण्डैः-उत्कालैः उत्कलित=आवृत्त यदुष्णोदक, तथा यत् प्रासुक स्वकायपरकायशब्दोपहतत्वेनाऽचिचीभूत जलं तदेव यतीना कल्य-ग्रहीतुं उचित, इह किल प्रथमे दण्डे जायमाने कश्चित् परिणमति कश्चिन्न इति मिश्रः १, द्वितीये प्रभूतः परिणमति स्त्रोकोऽवतिष्ठते २, तृतीये तु सर्वोऽपि अप्कायोऽचिची भवतीति दण्डत्रयग्रहण, इदं च सर्वमपि प्रहरत्रयमध्ये एव उपभोग्य, प्रहरत्रयादूर्ध्वं पुनः कालातिक्रान्तदोषसम्भवेन उपभोगानर्हत्वात् न धारणीय, नवर केवलं ग्लानाविकृते ग्लानवृद्धानां अर्थाय प्रहरत्रिकादपि ऊर्ध्वं धर्त्तव्य, न॥ ८८१ ॥ 'जायइ' इत्यादि गाहा। जायते=भवति सचिचता 'से'ति, तस्य उष्णोदकस्य प्रासुकजलस्य वा ग्लानार्थं घृतस्य 'ग्रीष्मे' उष्णकाले प्रहरपञ्चकस्योपरि-प्रहरपञ्चकादूर्ध्वं कालस्याऽतिरुक्त्वात् चिरेण एव जीवससकिसम्भावात्, तथा शिशिरे=शीतकाले कालस्य स्निग्धत्वात् प्रहरचतुष्टयादूर्ध्वं सचिचता भवति, "वर्पासु" वर्षाकाले पुनः कालस्याऽतिस्निग्धत्वात् प्रासुकीभूतमपि जलं भूय प्रहरत्रयादूर्ध्वं सचिचीभवति, तदूर्ध्वमपि यदि प्रियते तदा क्षारः प्रक्षेपणीयः-सर्जिकादिकं क्षेप्तव्य, येन भूयः सचिच न भवतीति ॥ ८८२ ॥ इति ॥ ४ ॥

पौपय्या (१४४ पत्रे) श्रीजिनप्रमसूरिभिः 'सुद्धविअह'सि, शुद्धविकट सण्णोदक १ वर्णान्तरादिप्राप्त शुद्धजल २ वेति, वर्णान्तरादिप्राप्तजलस्य प्राप्तत्वेन सकत्थात् । न च वाच्यं श्रीजिनप्रमसूरिभिः कस्य ग्रन्थस्य सम्मत्या व्याख्येय व्यधीयति । श्रीकुलमण्डनसूरिकृतायां श्रीकल्पसूत्रावबूणां तथैव व्याख्यानात्, तथाहि—

“धासावास पज्जोसविअस्स अट्ठमपसिअस्स भिक्खुस्स कप्पति तज्जो पाणगाइ पडिगाहिच्चए, त जहा—आयामे वा १ सोधीरे वा २ सुद्धविअहे वा ३ । अत्र 'सुद्धविअह'सि, शुद्धविकट सण्णोदक १ वर्णान्तरादिप्राप्त शुद्धजल २ वेत्यादि ॥ १॥ एवमेव श्रीयतिदिनचर्यासूत्रवृत्त्योरपि (६५ पत्रे) । तथाहि—

“निणिहज्ज आरनाल आविलघोवणतिदढवकल्लिअ । वण्णतराइपत्त, फासुअसल्लिपि तदभावे ॥ १०२ ॥ व्याख्या—पिण्डमहणसमये साधुः आरनाल=अवश्रावण गृहीयात् १ आग्निमल=काञ्चिक २ तन्दुलादिघायनजल ३ त्रिदण्डोत्कलित सण्णोदक ४ वर्णान्तरादिप्राप्त अन्यत् प्राप्तुकञ्चलमपि ५ गृहीयादिति योगः, पर तदभावे—तस्य सण्णोदकस्याऽप्राप्तौ यदाहुः,—“तस्सेइम १ ससेइम २ तंतुल ३ तिल ४ तुस ५ अवोदगा ६ ऽऽयाम ७ । सोधीर ८ सुद्धविअह ९ अवह १० अवाहय ११ कविट्ठ १२ ॥ १ ॥ मानलिंग १३ दक्खा १४ दास्सिम १५ खजूर १६ नालियर १७ कयर १८ वयरफल १९ । आसलय २० विचापाणगाइ २१ पढमगमणिआइ ॥ २ ॥

पुनः श्रीआचाराङ्गवृत्तौ शस्त्रपरिशाऽध्ययने तृतीयोद्देशके (४२ पत्रे), तथाहि—

अतो यद्वाद्यशस्त्रसम्पर्कात् परिणामान्तरपञ्च वर्णादिभिः तत् अविश साधुपरिभोगाय कल्पते इति ॥ ३॥ एवं प्रकल्पन-

पुनरपि सुविहितसाधूनां पानीयत्रिकग्रहणे कषायद्रव्यमिश्रितपानीयस्य ग्रहीतुं कल्पत्वेन उक्तत्वात्, तथाहि—

“अम्रजल १ चण्ड वा २ कषायदोषहिं मीसिअ वावि ३। कप्पइ जईण नडण्ण, सुविहिअ कप्पट्टिआण च ॥ २ ॥” इति ॥ ५ ॥ पुनः वर्णगन्धरसस्पर्शैः परिणत पानीयं प्राप्तुकं सयतो गृहीयाद् इति विधिवादेनाऽपि प्रोक्तत्वात्, तथाहि—

“दण्णरस-गघणं, परिणय फरसेण वा । अजीव फासुअ नच्चा, पडिगाहेअ सजए ॥ १ ॥” इति ॥ ६ ॥

ननु-वर्णान्तरप्राप्तपानीय साधूना योग्यं च सम्मत्या दर्शितं तत्तथैव, परं कैः द्रव्यैः केन च विधिना प्राप्तुकं तत् स्यात्, केतुं च ग्रन्थेषु प्रोक्तम् ? इत्याह—श्रीबृहत्कल्पभाष्ये, तथाहि—

“दण्णरसगघफासा, जह वधे जम्मि उक्कटा हुति । तह तह चिरं न चिहुइ, असुमेसु सुमेसु कालेण ॥ १ ॥” व्याख्या—यस्मिन् द्रव्ये यथा वर्णरसगन्धस्पर्शा उक्तता-उत्कटतरा भवन्ति, तथा तथा तेन तेन द्रव्येण सह मिश्रितं उदकं चिरं न तिष्ठति, किं किमत्र परिणमति, किं अविशोषणं ? न इत्याह—येऽशुभा वर्णादय उक्तता तेषु एव किं परिण-
मति, ये तु शुभा वर्णादयः तेषु उत्कटेषु कालेन परिणमते चिरादित्यर्थं, अत्रैव निर्दर्शनमाह—“जो चदणे कदुरसो, ससट्टज-
णेण दूसणा जाओ । सो खल्लु दगस्स सत्थ, फासो च उवग्गह कुणइ ॥ १ ॥” व्याख्या—इह तन्तुलोदकं चन्दनेन काऽपि
मिश्रितं तत्र चन्दनस्य यः कटुको रसः स तन्तुलोदकस्य शब्द, परं यः स्पर्शः शीतलः स जलस्योपग्रहं करोति इति
कृत्वाऽचिरेण तत्परिणमति, एवमसृष्टजलस्यापि या दूषणा आम्लरसता सा उदकस्य शब्द, स्पर्शस्तु शीतलत्वाद् उपग्र-
हकारी अतः चिरेण परिणमति, इति ॥

श्राद्धाः प्राय उष्णोदकं न पिबन्ति, तत्रापि त्रिदण्डोत्कलितमेव कल्पते, नाऽन्यथा, तादृशं तु प्रायशो दुर्लभं साधूनुद्दिश्य क्रियमाणं तु आधाकर्मदोषमाक् भवति, सति च तस्मिन् द्वयोरपि दातृग्रहीत्रोः अहिताय अल्पायुष्याय च भवति, कसे-
हप्रसासुकनीरं तु आत्मना गच्छे श्राद्धा विशेषतः श्राद्धिकाश्च पिबन्ति, तैस्तु तत् स्वार्थं क्रियमाणमस्ति, तन्मध्ये साधु-
भिरपि यतनया गृह्यमाणं न दोषाय स्यात्, ततः सिद्धान्तमूलत्वेन गच्छपरम्परया च कसेहप्रसासुकपानीयं गृह्यते इति ॥ ९ ॥

॥ इति कसेहकपानीयविचारः (अधिकारः) ॥ ९ ॥

ननु-श्रीखरतरगच्छीयाः श्राद्धा आचाम्ले द्रव्यद्वयं गृह्णन्ति, नाऽधिकं, तत्किम् ? उच्यते-श्रीमज्जिनवल्लभसूरिशिष्य-
श्रीजिनदत्तसूरिभिः सन्वेददोलावलीसूत्रे (११६ पत्रे) द्रव्यद्वयस्य एव प्रतिपादितत्वात्, तथाहि-

“निहिणो इह विहि आय विलस्स कप्पति दुस्सि दप्पाइ । एगं समुच्चिअमल्लं, वीअं पुणं फासुअ नीरं ॥ १०४ ॥” इति ॥
अत्र उचितं अपि नीरमेव, न तु काञ्चिका १ अवलवणं २ तर्के ३ क्षुरसादीनि ४ तेषां हि पानकाहारत्वेऽपि शुद्ध-
हेतुत्वेन आचमनादिकार्यस्य अनर्हत्वात्, अत एव प्रत्याख्यानचूर्णावपि जलमेव उक्तं । तथाहि-

“जावइअं अवजुज्जाइ, तावइअं भायणे गहेरुणं । जलविब्बुहं काठं, सुत्तव पस इत्थं विही ॥ १ ॥

एवं द्रव्यद्वयातिरिक्तद्रव्यनिषेधं श्रीजिनपतिसूरिभिरपि सामाचारीमध्ये २५ लिखितः ॥ १ ॥ तथाहि-

“आयविले पप्पहं १ पुग्घरिआ २ वेढमिआ ३ इइरिआ ४ तक्काइ ५ निसेहो स्ति ॥ २ ॥ पुनं जीर्णपुस्तकेषु अपि आचाम्ल-
प्रत्याख्यानपाठे-“सूरे उग्गप पुरिमह पच्चक्खामि ति विह चवविह पि आहार असण पाणं स्वाइमं साइमं अन्नत्थणाभोगेण

प्राप्तकृत्वेन तपागच्छेद्यहीरविजयसूरि-असादाकृपानना तथाहि-

कपानीय प्राप्नुकृत्येन तृपागच्छेद्यहीरविजयसू (असाया ४३३) प्रोफ, तथाष्टि-
पिच्छोमेष्ट्याग्रथ्रेऽपि (३६ पत्रे)

कपानीय प्रासुक्यः (३६ पत्र) भाष्यः कसेखकीर प्रासुक भवात् ५२ कदा-
 प० जगमालगणिकृतत्रयोदशप्रश्नेऽपि तत्रोत्तर-वर्णान्तरप्राप्त (८४ पत्रे), तथाहि-मत्वान्तरीयस्य कदा-
 न्त्या-

प० जगमालगणकृतत्रयापेक्षया ? तत्राक्षरन्वयणाम्पराज
प० जगमालगणकृतत्रयापेक्षया ? तत्राक्षरन्वयणाम्पराज

वर्णान्तरग्राह कसंक्षब्धकारः नाहं ।
ग्रन्थे द्वीपवन्धरसदृशकृत १५ प्रश्नजन्य ।
वर्णान्तरग्राह कसंक्षब्धकारिणीयपान कथं तत्त्वा
ग्रन्थे द्वीपवन्धरसदृशकृत १५ प्रश्नजन्य ।
वर्णान्तरग्राह कसंक्षब्धकारिणीयपान कथं तत्त्वा
ग्रन्थे द्वीपवन्धरसदृशकृत १५ प्रश्नजन्य ।

अनाचीर्णे इति ज्ञाय, एव दुग्धस्य किं विषयः, तत्र 'पाणस्ते'त्युच्चारणमाश्रित्य किं विषयः, पञ्चात तदा

चिदुपवासादिप्रत्याख्यानं कायप, उ-
प्रत्याख्यानकरणं पाणस्त्र्युधारणं नो गृह्यत
मत्तान्तरीयस्य प्रत्याख्यानकरणं नास्तीति नो
अत्र मत्तान्तरीयस्य परात्मना आचरणा
पर आत्मना प्रवर्तितः पर आत्मना प्रवर्तितः

एतन्मवतीति ! तत्रास्तिरम्भत्र भवति, परं ज्ञानं च कथं न
 एतन्मवतीति ! तत्रास्तिरम्भत्र भवति, परं ज्ञानं च कथं न

प्रत्याख्यानभङ्गो ज्ञातो नाडास्तथा कथं न प्रत्याख्यानमश्लः; न नीरात्पृथग्भवो ज्ञायते

इति । ननु-त्रिविधाहारप्रत्याख्यान कथं भवेत् ? तदा हि तथा नीरेण सम तवात्मना पाण्यात् यथा नृणां यद्यपि हरी

द्रव्यद्वयापत्तिर्भवतु । तस्य तु-कसंज्ञकत्वात् । न च त्रिफलापिनाय पाचनान्नमन्त्रो मन्थते, नापि च द्रव्यद्वयापत्तिः, एव येषा सम्प्रदाये त्रिफलापिनाय पाचनान्नमन्त्रो मन्थते, नापि च द्रव्यद्वयापत्त्याख्यानमन्त्रो

अतो न प्रत्याख्यानमङ्गी न तापि च प्रव्यक्षयान्तरं त्रिविधाहारप्रत्याख्यानमम।

तृतीयमौलिके स्वादिने सामलकाद्य अशनं, एवम् ।
तृतीयमौलिके स्वादिने सामलकाद्य अशनं, एवम् ।

सुपवासप्रत्याख्याने द्रव्यभ्रयगणना, अन्यथा प्राप्तेऽनन्तरमाप्तमेव प्राप्त्यादिषु परासाध्यामि

ननु-पूर्वमुणोदकामावे षणोन्तरप्राप्तपानियग्रहेण स्यादुद, किन्तु
उष्णोदकमपि गृह्यते, परं साम्

मिति ! उच्यते-नाऽस्माभिः पृथान्तेन कस्यैवाप्यसुखपापानामनन्दस्यैव

आज्ञाः प्रायः उष्णोदकं न विचिन्ति, सद्यापि त्रिविधोत्कलितमेव कल्पते, नाऽन्यथा, तादृशं तु प्रायशो पुच्छं साधुनुविश्य
क्रियमाणं तु आधाकर्मदोषमाह भवति, सति च तस्मिन् द्वयोरपि दातृग्राहीयोः अदिताय अत्पायुज्याय न भवति, कले-
लक्षणाद्युक्तनीरं तु आत्मनां गच्छे आद्या विशेषत आद्धिकाश्च पिबन्ति, तैस्तु तत् स्यात् क्रियमाणमस्ति, तन्मध्ये साधु-
भिरपि यतनया गृह्यमाणं न दोषाय स्यात्, ततः सिद्धान्तमूलत्वेन गच्छपरम्परया न कलेत्तकमायुक्त्यानीयं शुण्णते इति ॥ ९ ॥

॥ इति कसेहकपानीयविचारः (अधिकारः) ॥ ९ ॥

ननु-श्रीसरतरगच्छीयाः आद्या आचान्ते द्रव्यद्वयं गृह्णन्ति, नाऽधिकं, तद्विक्रमः ? उच्यते-भीमजिनापतागपुरिविधग-
श्रीजिनदत्तसूरिभिः सन्देहदोलायलीसूत्रे (११६ पत्रे) द्रव्यद्वयस्य एव प्रतिपादितत्वात्, तथाहि-

"निहिणो ब्रह्म विहि आयं विलस्य कल्पति दुष्मि दपाइ । एगं समुच्चिअमलं, पीअं पुणं कायुअं नीरं ॥ १०४ ॥" इति ॥

अत्र उचितं अपि नीरमेव, न तु काञ्चिका १ अवस्रवण २ तमे ३ दुरस्तापीनि ४ रोपां ति पागकाहारलोऽपि प्रज्ज-
हेतुत्वेन आचमनादिकार्यस्य अनर्हत्वात्, अत एव प्रत्याख्यानचूर्णपि जलमेव उच्यते । तथाहि-

"जावइअं ववजुअइ, तावइअं भायणे गहेअणं । जलविन्दुउ काउं, गुस्तां एरा इअं निही ॥ १ ॥

एवं द्रव्यद्वयातिरिक्तद्रव्यनिवेधं श्रीजिनपतिसूरिभिरपि सामाचारीमन्त्रे २५ उदितः ॥ १ ॥ तथाहि-

"आयं विले पप्पह १ दुग्घरिआ २ वेढमिआ ३ इअुरिआ ४ तपाइ ५ निसेपो ति ॥ २॥ पुनः जीर्णपुस्ताहेन ७ ति आचारात्
प्रत्याख्यानपाठे--"सूरे उगगए पुरिमह पयमस्वामि तिपिह चउपिणं पि आणर असणे पाण तादृशं सादरं अरात्तपाणाभोगे

સહસાગરેણ પચ્છન્નકાલેણ વિસામોદ્ધેણ સાહુધયેણ મહત્તરાગરેણ સઘસમાહિવત્તિયાગરેણ આયત્તિલ પચ્ચક્કામિ અન્નત્ય-
 નાભોગેણં સહસાગરેણ લેવાલેવેણ સક્કિસત્તવિવેગેણં પારિદ્વાવણિયાગરેણ મહત્તરાગરેણ સપસમાહિનત્તિયા-
 ગરેણ એકાસણ પચ્ચક્કામિ તિવિહપિ આહાર” इत्यादि, दधविसप सधनिअमा अन्नतयणाभोगेण सहस्रगारेण महत्तरागा-
 रेण सघसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरामि” अय पाठः श्रीचेसलमेरुमाण्डागारे स० १२१५ लिखितपुस्तिकाया अस्ति ॥ ३ ॥
 रेण सघसमाहिवत्तियागारेणं चोसिरामि” अय पाठः श्रीचेसलमेरुमाण्डागारे स० १२१५ लिखितपुस्तिकाया अस्ति ॥ ३ ॥

નનુ-મૂલમ્ન્યે ક્કાડપિ દ્વબ્યદ્વય પ્રતિપાદિત અસ્તિ? રચ્યતે-મહાનિશીયસૂત્રે તચ્છૂર્ણો ચ “દોહિં દયેહિં આયવિલેહિ”
 ॥ ૪ ॥ एवं श्रीआवश्यकवृहद्वसौ, तथाहि—“एव जहसे मज्झिमे उक्कोसेऽवि आयविले दयदुगेण सघय भणिअय” । पुन-

અત્રાડયે સૂક્કમાવિયા શ્રીહરિમવ્રસૂરિકૃતાવશ્યકવૃહદ્વસૌ: વિચારણીયા, તત્પાઠસ્તુ (૮૫૫ પંત્રે) અયમ્-
 “एतथ आयविल च भवति आयविलपावग च, तयोदगे आयविल आयविलपावग च, आयविला सकूरा, ज्ञाणि
 कूरविहाणाणि आयविलपावग, तंतुलकणिआव कुटतो पीठ पिहुगा पिट्टपोवलियाओ रालगा महगादि कुम्मासा पुब
 पाणिण कबुल्लति, पच्छा वसलीए पीसति, ते तिविहा-सण्हा मज्झिमा यूला, एते आयविल आयविलपावगगणि,
 पुण जे तस्स तुसमीसा कणिआव ककडुगा य पवमादि, सन्नुआ जवाण गोधूमाण विहिआण वा, पाउग पुण गोधूम-
 मुज्जिया पिनुगाला य जाव मुंजिआ जे अ जतएण ण तीरति पीसितु, तस्सेव णिदारे कणिक्कादि वा, एयाणि आय-
 विलपावगगणि, त तिविह पि आयविल तिविह उक्कोस १ मज्झिम २ अहण्ण १ ष्व, दधओ कलमसालिकूरो उक्कोस अ
 वा जस्स पत्यं रुच्चइ वा रालगो सामागो वा अहण्णो, सेसा मज्झिमा, जो सो कलमसालिकूरो सो रस पडुच्च तिविचो

उक्कोसं ३ तं चेव तिविधं पि आयविल गिज्जरागुण पङ्ख तिविध उक्कोसो गिज्जरागुणो, मज्झिमो जहण्णोत्ति, कलम-
 सालिकूरो दव्वतो उक्कोस, दधं चत्थरसिण समुदिसति, रसओ वि उक्कोस तस्सच्चण्डवि आयामेण उक्कोस रसओ,
 गुणतो जहण्ण योवा गिज्जरति भणित भवति, सो चेव कलमोदणो जदा अणेहिं आयामेहिं तदा दयतो उक्कोसो,
 रसतो मज्झिमो, गुणतो वि मज्झिमो चेव, सो चेव जदा उण्होदएण तदा दयतो उक्कोस, रसतो जहण्ण, गुणओ
 मज्झिम चेव, जेण दव्वओ उक्कोस न रसओ, इआणि जे मज्झिमा ते चाउलोदणा तेन दयओ मज्झिमा आयविलेण
 रसओ उक्कोसा गुणओ मज्झिमा तहेव च उण्होदएण दव्वओ मज्झ, रसओ जहण्ण, गुणओ मज्झ, मज्झिम दयति
 काऊण, रालगतणकूरा दव्वओ जहण्ण, आयविलेण रसओ उक्कोस, गुणओ मज्झ ते चेव आयामेण दयओ जहण्ण,
 रसओ मज्झ, गुणओ मज्झ, ते चेव उण्होदएण दव्वओ जहण्ण, रसओ उक्कोस गहुणिज्जरत्ति भणित
 होति, अहवा उक्कोसे तिण्णि विमासा-उक्कोसउक्कोस उक्कोसमज्झिम उक्कोसजहण्ण कजियआयामउण्होदएहिं जहण्णा
 मज्झिमा उक्कोसा गिज्जरा, एव तिसु विभासितव ॥ ५ ॥ एव श्रीहरिभद्रसूरिकृतश्रानकधर्मप्रज्ञसिधुत्तौ अपि एतादृश एव
 पाठोऽस्ति ॥ ६ ॥ तथा-द्वार्धिशत्यधिकै-कादशवत्सरशतैस्तु विक्रमतः । अकृतैना नमिसाधु , शिष्य श्रीशालिसूरीणाम् ॥ १॥
 इति प्रशस्तिसम्भावेन ११२२ वर्षे नमिसाधुकृतपद्मावयकधृत्तौ विशेषो यथा विशेषस्तु कलमशालिचतुर्थरसकाद्युत्कृष्ट
 शेषकूरः चतुर्थरसकादिष्व मध्यमः उण्णोदकादिष्व जघन्यो गुणतश्च बह्वी निर्जरा उत्कृष्टे मध्यमा मध्यमेऽल्पा च जघन्ये
 वेति, एव च स्थिते कलमशालिकूर कलमशालिकञ्जिकेन उत्कृष्ट , उत्कृष्टेन यदा भुज्यते तदा जघन्या=निर्जरा अल्पे-

सहस्रगारेण पञ्चश्रकालेण विसामोहेण साधुवयेणेण महत्तरागारेण सद्यसमाहिवत्तियागारेण आयविल पञ्चव्यासि अम्रत्य-
णामोणेण सहस्रगारेण लेवाल्लेवेण सखित्तविवेगेण गिरुत्तसंसट्टेण पारिद्वावणियागारेण महत्तरागारेण सद्यसमाहिवत्तिया-
गारेण एकासण पञ्चव्यासि तिविहपि आहार” इत्यादि, दधविसण सद्यनिअमा अम्रत्यणामोणेण सहस्रगारेण महत्तरागा-
रेण सद्यसमाहिवत्तियागारेणं वोसिरासि” अय पाठः श्रीसेसलमेरुभाण्डागारे स० १२१५ लिखितपुस्तिकाया अस्ति ॥ ३ ॥

ननु-मूलग्रन्थे क्काऽपि द्वय्यद्वय प्रतिपादित अस्ति ? उच्यते-महानिशीयसूत्रे तच्चूर्णो च “दोहिं दधेहिं आयंविलेहिं”
॥ ४ ॥ एव श्रीआवश्यकबृहद्भूसौ, तथाहि—“एष जहमे मज्झिमे उक्कोसेऽवि आयविले दधदुगेण सद्यथ भणिअध” । पुन-
अत्राऽयं सूहस्रमधिया श्रीहरिमवसूरिकृतावश्यकबृहद्भूसि विचारणीया, तरपाठस्तु (८५५ पत्रे) अयम्—

“एतय आयविल च भवति आयविलपात्तग च, तथोदणे आयविल आयविलपात्तग च, आयविला सकूरा, जाणि
कूरविहाणाणि आयविलपात्तग, तंतुलकणिआत्त कुटतो पीट्ट पिट्टुगा पिट्टुपोवलियाओ रालगा भटगादि कुम्मासा पुब
पाणिण्य कट्टिअति, पच्छा तसलीए पीसंति, ते तिविहा-सण्हा मज्झिमा थूला, एते आयविल आयविलपात्तगाणि,
पुण जे तरस तुसमीसा कणिआत्त ककडुगा य पवमादि, सत्तुआ जवाण गोधूमाण विहिआण चा, पात्तग पुण गोपूम
मुज्झिया पित्तुगाला य जाव मुज्झिआ से अ जत्तएण ण तीरंति पीसितु, तस्सेव जिहारे कणिआदि वा, एयाणि आय-
विलपात्तगाणि, त तिविह पि आयविल तिविह उक्कोस १ मज्झिम २ जहण्ण ३ च, दधओ कलमसालिकूरो उक्कोस ज
वा जस्स पत्यं रुच्चइ वा रालगो सामागो वा जहण्णो, सेसा मज्झिमा, ओ सो कलमसालिकूरो सो रस पडुच्च” तिविधो

उक्कोसं ३ त चेव तिविध वि आयविलि गिज्जरागुण पदुच्च तिविध उक्कोसो गिज्जरागुणो, मज्झिमो जहण्णोत्ति, कलम-
 सालिकूरो दयतो उक्कोस, दय चवत्थरसिण्ण समुदिसति, रसओ वि उक्कोस तस्सच्चण्डवि आयामेण उक्कोस रसओ,
 गुणतो जहण्ण योवा गिज्जरति भणित भवति, सो चेव कलमोदणो जदा अषेहिं आयामेहिं तदा दयतो उक्कोसो,
 रसतो मज्झिमो, गुणतो वि मज्झिमो चेव, सो चेव जदा उण्होदण तदा दयतो उक्कोस, रसतो जहण्ण, गुणओ
 मज्झिम चेव, जेण दयओ उक्कोस न रसओ, इआणि जे मज्झिमा ते स्वावलोदणा तेन दयओ मज्झिमा आयविलेण
 रसओ उक्कोसा गुणओ मज्झिमा तहेव च उण्होदण दयओ मज्झ, रसओ जहण्ण, गुणओ मज्झ, मज्झिम दयति
 काळण, रालगतणकूरा दयओ जहण्ण, आयविलेण रसओ उक्कोस, गुणओ मज्झ ते चेव आयामेण दयओ जहण्ण,
 रसओ मज्झ, गुणओ मज्झ, ते चेव उण्होदण दयओ जहण्ण, रसओ जहण्ण, गुणओ उक्कोस बहुणिजरत्ति भणित
 होति, अहवा उक्कोसे तिणिण विभासा-उक्कोसउक्कोस उक्कोसमज्झिम उक्कोसजहण्ण कजियआयामउण्होदपहिं जहण्णा
 मज्झिमा उक्कोसा गिज्जरा, एव तिसु विभासितव ॥ ५ ॥ एव श्रीहरिभद्रसूरिकृतभावकधर्मप्रज्ञप्तिवृत्तौ अपि एतादृश एव
 पाठोऽस्ति ॥६॥ तथा-द्वाविंशत्यभ्यधिकै-कादशवत्सरशतैस्तु विक्रमत । अकृतैना नमिसाधु , शिष्यः श्रीशालिसूरीणाम् ॥१॥
 इति प्रशस्तिसम्भावेन ११२२ वर्षे नमिसाधुकृतपदावश्यकवृत्तौ विशेषो यथा विशेषस्तु कलमशालिचतुर्यरसकाद्युत्कृष्ट
 शेषकूर चतुर्यरसकादिश्च मध्यम उण्होदकाविश्च जघन्यो गुणतश्च वल्ली निर्जरा उत्कृष्टे मध्यमा मध्यमेऽल्पा च जघन्ये
 चेति, एव च स्थिते कलमशालिकूरः कलमशालिकसिकेन उत्कृष्टः, उत्कृष्टेन यदा भुज्यते तदा जघन्या=निर्जरा अल्पे-

त्यर्थः, तथा वस्तुष्ट द्रव्य जवन्यरसेन मुज्यते, तदा मत्स्यसो निर्जरा गुण इत्यादिभङ्गेका द्रष्टव्या इति, अयमर्थो द्रव्य-
रसयोः द्वयोः वस्तुष्टवे जघन्या निर्जरा एकैकोक्तृष्टवे मत्स्यमा द्वयोर्जघन्यत्वे वस्तुष्टा निर्जरा इति, अपि चात्र सर्वेष्वपि
पूर्वोक्तेषु भङ्गेषु जघन्य १ मत्स्यसो २ वस्तुष्टरूपेषु ३ शालिप्रभृतीनां अक्षानां मध्यादेकतरत् अन्न, अयं च काञ्चिकप्र-
भृतीनां नीराणां च मध्यात् एकतरन्नीर आचाम्लमध्ये ग्राह्यत्वेन प्रोक्त, परं न कुत्राऽपि एवरूपो भङ्गको लिखितो,
यद्युत-एकस्मिन् आचाम्ले शालिप्रभृत्यक्षानां मध्यात् अन्नद्वय तद्वय वा अयं च काञ्चिकप्रभृतिनीरमध्यात् नीरद्वय
तद्वय वा ग्राह्यमिति ॥ ७ ॥ ननु द्रव्यद्वयस्य एव ग्रहणे नियमिते कथं वन्तशोधनं विना मुखशुद्धिः ?-तत्राऽर्थे सन्देहदो-
षावली गायत्र्या (११७ पत्रे) यथा-

ओ पुण सिलिआइ विणा, मुहसुद्धिं कारमित्यमसमत्यो । सो कहुअकसायरस, सिलिअ गिण्हइ न से भगो ॥ १०६ ॥
अनाहारत्वात् ॥ ८ ॥ यत्तु-‘निवारणं’ गाहा, अतो बहुनिर्जराहेतुत्वेन वस्तुष्टाऽऽचाम्ले द्रव्यद्वयग्रहणं युक्तं, पुनः अत्रार्थे
वृद्धपरपरागतसामाचार्येव प्रमाणं, किमेतदग्रामाभ्यात् निर्विकृतिकाऽऽचाम्लोपवासादिषु सचिचनियममेव न कुर्वन्ति आद्याः
किञ्च सपवासे एकमेव द्रव्यं न गृह्णन्ति, ततो यथा सूत्राधारावर्धनेऽपि अत्र अवश्यतया सचिचनियमः किमते, एवमधिक-
द्रव्यनियमोऽपि इति सन्देहदोषालिखितसूचिवचनग्रामाभ्यात् वृद्धपरम्परागतसामाचार्यो वस्तुष्टाऽऽचाम्लत्वेन द्रव्यद्वयमेव
आचाम्ले गृह्यते, ततो यद्भगवत्केवलिभाषितं तत्प्रमाणं नाऽत्राऽस्माकं कोऽप्यभिनिवेशः इति ॥

॥ इति आचाम्ले द्रव्यद्वयग्रहणाधिकारः ॥ १० ॥

ननु-केचिद्वदन्ति अपक्वदुग्धेन सम द्विदलमक्षण अमक्ष्यदोषभाक्, तत् किम् ? उच्यते—न चैतत् सङ्गतिमङ्गति,
क्वाऽपि तद्वोपस्याऽनुक्त्याद् इति, आह परः, उच्यते—

ननु-ओ ! “आमगोरससमृक्-द्विदलाविषु जन्तव । दृष्टाः केचलिभिः सूक्ष्मा-स्तस्मात् तानि विवर्जयेत् ॥ ७१ ॥”,
इति श्रीहेमाचार्यकृतश्रीयोगशास्त्र (१७१ पत्रे) ध्वननप्रामाण्याद् आमगोरससमृक्द्विदले सूक्ष्मजन्तूत्पत्तिसम्भावेन तद्व-
र्जनस्य सुतरां प्रोक्तत्वात् तदुष्टता एव समागता । न च वाच्य गोरसशब्देन दधितक्ते । पर दुग्ध न ?, उच्यते—
श्रीहेमाचार्यैः गोरसशब्देनाऽभिधानचिन्तामणौ (१६७ पत्रे) दधि १ दुग्ध २ घोल ३ रूपार्यत्रयस्य प्रोक्तत्वात्,
तथाहि—“दुग्ध तु सोमज, गोरसः क्षीरमूधस्य, स्तन्य पुसवन पय ॥ ६८ ॥ १ तथा (१६८ पत्रे) “क्षीरज=दधि
गोरसश्च २” पुन (१६९ पत्रे) “दण्डाहते कालशेष-घोलारिष्टानि गोरसः रसायन ३” इति । तत आमगोर-
सेन सम द्विदलमक्षणे स्पष्ट अमक्ष्यदोषः ?, सत्य, यद्यपि आमगोरसशब्देन अपक्वदुग्धमपि समायात, पर द्विदलदोषाधि-
कारे आमगोरसशब्दस्य प्रवृत्तिः अनुत्कालितदधितक्रयो एव विषये, तयोः द्वयोः एव ग्रन्थादौ व्याख्यातत्वाद्, यदुक्तं
“श्रीतपागणसरोजरविश्रीदेवसुन्दरगणेन्द्रविनेयः, श्राद्धवर्गविहिताग्रहत श्रीसोमसुन्दरगुरुः कुरुतेऽद् ॥ १ ॥” इति ग्रन्थादौ
सम्भावेन तपागच्छनायकश्रीसोमसुन्दरसूरिभि श्रीयोगशास्त्रवालावबोधे, तथाहि—

“आमगोरससपृक्, द्विदल पुष्पितौदनम् । दध्यहर्द्वितयातीत, कथिताश्च विवर्जयेत्” ॥ ७ ॥

व्याख्या-“आम गोरस-अणकत्वा दूध दही छासि ते माहि मिल्यौ विदल कठवल अने घासीकट्टुल अने आदि शब्द लगे फूल्यो जे रान्ध्यो उदन १ दुंढणादिक २ तथा विविद्धो-सोल पधुर छपहरा दहीमाहि ३ अनइ घासीयकठउलादिक कुहिया अन्न ४ पतला सबि हि माहि दृष्टा केवलशानीयै सूक्ष्मजीव सपजता दीठा, ते भणी ए सगला ही श्रावके वर्जिना इति ।” अत्रार्थे योगशास्त्रावचूर्णैरपि विलोकनीया, “तत्राऽऽमगोरसशब्देन अनुत्कालितदधि-तक्रवस्तुद्वयस्य एव व्याख्या-नात्”, तथा विहाय एक कचिद् गच्छे, अन्येषु गच्छेषु आमदुग्धमध्ये द्विदलग्रहणनिषेधो नास्ति, प्रत्युत प्रवृत्तिं वर्त्तते, अयं क्वाऽपि ग्रन्थेऽप्यक्कदुग्धमध्ये द्विदलनिषेधः प्रोक्तो भवेत्, तदा स ग्रन्थो विचार्येत, परं स ग्रन्थो नास्तीति सम्भाव्यते इति ॥

॥ इति अपक्कदुग्धमध्ये द्विदलग्रहणाधिकारः ॥ ११ ॥

ननु-आत्मनां गच्छे मुद्रादीनामिव सक्करादीनामपि द्विदलस्य गण्यते, केपाचिन्नच्छे तु न इति, तत्र को विचारः? उच्यते, —श्रीखिनदत्तसूरियुगप्रधानैः उत्सूत्रपठोद्धृते सक्करादीनां द्विदलत्वे अमन्यमाने उत्सूत्रस्य प्रकृपितस्य चक्रमस्ति, तथाहि-“कडुअसगरियाओ न हुति विदलति विरुहगाऽणत् इति उत्सूत्र”, ॥ १ ॥ एवमेव श्रीजिनप्रभसूरिभिः विधिप्रपाया सम्यत्तत्त्वारोपणविधौ प्रत्यपादि, तथाहि-

सगरफल्लिआमुगमउठमासमसूरकलायचणयचवलवखकुलथमितिआ, कडुअगोआरमाइ चिदलाइ गोरसेण सह न जिमेअबाइ एणसिं राइचिअ न कायब” इति ॥ २ ॥

इत्थमेव चैत्यवन्दनकुलकेऽपि, (९७ पत्रे) तथा हि-

“संगरफलिमुग्गमुहहमासकूअपमुक्खविदलाइ । सह गोरसेण न भिमेण य रायसिअ न करे ॥ १८ ॥
जम्मि य पीलिज्जते, मणय पि न नेहनिगमो हुज्जा । बुद्धिअदलाइ दीसति मिथिगार्इण जह लोए ॥ १९ ॥” ॥ ३ ॥

एव श्रीअग्निपतिसूरिभिरपि निजसामाचारीग्रन्थे ८ प्रत्यपादि, तथाहि—“संगर कहुअगोयराइ धिदल”इति ३ ।
ननु-पूर्वाचार्यग्रन्थेऽपि काऽपि सङ्गरादीना द्विदलत्वसम्प्रतिः अस्ति ? उच्यते—यद्यपि साम्प्रत प्रवर्त्तमाना श्रीसिद्धसे-
नसूरिकृता श्रीप्रवचनसारोद्धारवृत्तिः तत्र सा नाऽस्ति, पर श्रीआनन्दसूरिभिः श्रीप्रवचनसारोद्धारगाथाद्वितीयाद्धं व्या-
ख्यानयन्निः स्ववृत्तौ तथैवोक्त, तथाहि—

“दहिण विगयगयाइ, धोलवहाँ घोलसिहरिणि करवो । लवणकणदहिअमहिअ सगरगाइम्मि अम्मडिण ॥ १ ॥”
व्याख्या-लवणकणैः क्षीरकलवणलेशैः युक्त दधि हस्तेन मथित वखेण गालित तदपि रात्र्युपित सत् कल्पते, निर्विकृति-
कप्रत्याख्यानवता, काऽपि देशे सङ्गराद्यपि तत्र प्रक्षिप्यते, इत्याशङ्क्याऽऽह, पर सङ्गरादौ अपतिते सति, तत्र तु द्विदलदो-
षसम्भवात् न कल्पते इत्यर्थः ॥ ४ ॥ एवं यतिदिनचर्याया अपि, तथा हि—“फलियावगे तह सगर बह्ना चवला य होला
येति” ॥ ५ ॥ ननु-सङ्गरादीना मुक्तादीनामिव द्विदलत्वसाधक लक्षणमस्ति न वा ? उच्यते—चाढ अस्तीति ब्रूम, तथा हि—
न य सगरवीयाओ तिहुप्पत्तिं कयाइवि सभवइ । दलिण दुप्पि दलाइ मुग्गाईण च दीसति ॥ १ ॥ इत्यादि ॥ ६ ॥

पुनः केवलिना दृष्ट सत्यमिति ॥

॥ इति सङ्गरप्रमुखाणा द्विदलत्वाधिकारः ॥ १२ ॥

ननु-कैपाचित् गच्छे आत्मानपि साधूनिव “पाणस्स लेवादेण वा” इत्यादिपानपढागारा उच्चारयन्ति, आत्मना गच्छे तु न इति, तत्र किं निदानम् ? उच्यते-

शास्त्रे निषिद्धत्वात्, वृद्धाना असमतत्वात्, शुक्तियुक्तत्वाच्च, यतः आत्माना पानकागारपट्टनिषेध श्रीजिनदत्तसूरयः उत्सूत्रपदोद्धट्टने प्रोचिवाचः, तथाहि-

“अजिअजलाहारगिही पाणागारे समुच्चरइ” तदुत्सूत्रमिति ॥ १ ॥ एव श्रीजिनपतिसूरयोऽपि निजसामाचार्यां १२ लिखन्ति स्म; तथाहि-“सावयाण पाणस्स लेवादेण वा इच्चाइ पाणगागार अणुच्चारण” इति ॥ २ ॥ ननु-पूर्वसूरिभिरपि क्वाऽपि ग्रन्थे तन्निषेधो भणितोऽस्ति ? उच्यते-श्रीबृहन्नाम्न्ये; तथा हि-“ए ए छ आगारा साह्ण, न पुण सहाण” इति ॥ ३ ॥ एवं श्रीप्रत्याख्याननाम्न्ये त्र्यशीत्यधिकैकादश ११८३ शतवर्षे निर्मिताया तद्धृत्तौ च, तथा हि-“एते पानकागारा यतीनामेव, न तु आत्माना, न खलु आत्मा सर्वविरतयः इति” ॥ ४ ॥ ननु-वृद्धाना असमतत्वं शुक्तियुक्तत्वं च कम् ? इत्याह-धूयता सावधानीभूय विचार्यता च चक्षुषी निमील्य, अत्र अयं परमार्थः-यतीना एकश-नादिप्रत्याख्यानवतां भिक्षावृत्तिव्येन यथालभ्यसर्वपानकानि गृह्णता पिबता च तदपवादमूलाः, “पाणस्स लेवादेण वा” इत्यादि पढागारा अपि उच्चारयितुं कल्पन्ते एव, परं सच्चित्तपरिहारिणां गृहस्थाना एकाशनादिप्रत्याख्यानवतां आरम-वशित्वेन पानकापवादसेवार्थं पढागारान् उच्चारयितुं न घटाभादीकृते । न च वाच्यं गृहस्थानां अपि भिक्षावृत्तिः अस्तु,

को दोषो गृहस्थाना एकादशप्रतिमाया अर्वाक् भिक्षावृत्ते अष्टकग्रन्थादौ पौरुषप्रीत्वेन निषिद्धत्वात् । अथ यतिन इव
 गृहस्था अपि पानकपट्टागारान् सञ्चरिष्यन्ति, तदा गृहस्था अपि यतिन इव सपवासावित्रिविधाहारप्रत्याख्यानमध्ये सौवीरा-
 वध्रावणादिपानीयानि अपि पास्यन्ति, न च एषा सौवीरादिपानीयपानप्रवृत्तिः, केपाचिदपि गच्छे हृदयते । तदपाने च
 तदपवादागाराणा अपि समुद्धारणे स्पष्टं असगतिरेव, नहि विशेष्याभावे विशेषणसम्भवः, प्रत्युत पानकपट्टागारोच्चारणं
 अन्तरेणाऽपि सर्वगच्छेषु सञ्चितपरिहारिणः श्राद्धाः सन्ध्याया द्विविधवित्रिविधाहारदिवसचरिमप्रत्याख्यानकरणानन्तर
 रात्रौ प्रासुकपानीयं पिबन्तो हृदयन्ते । अपि च यथा दिवसचरिमप्रत्याख्याने अनुच्चारितेषु अपि पानकागारेषु रात्रौ गृहस्थाः
 शुद्धोदकं पिबन्ति, तथा अन्येषु अपि दैवसिक्कप्रत्याख्यानेषु पानकोच्चार विनाऽपि पानीयं पिबन्तु, का विचारणा ? समयत्र
 समानत्वात्, किं च स्वर्जूर-तिल-तन्तुलघायना-स्वश्रावणादीनि पानकानि, यथा रात्रौ गृहिणा अपेयानि तथा दिवा अपि
 अपेयानि एव, तत्पानस्य धर्मे अभिमुखानां अप्रतिपत्तिहेतुत्वेन अप्रतिपक्षधर्माणां, विपरिणामहेतुत्वेन वैधर्मिकाणां,
 जिनधर्मस्य निन्दाकृतौ प्रेरकत्वेन च महादोषत्वात् तेन पानकोच्चारणं अनर्थक एव, आह पर-न तु तद् अनर्थक, यतो
 यद्यपि फोगरङ्ग-दाडिमछह्यादिभि प्रासुकीकृतं जलं त्रिविधाहारेण पातुं कल्पते एव, तथा कपायवृक्षफलछल्लीचूर्णत्वेन
 अनाहारकत्वात्, तथापि विमीतकादिना प्रासुकीकृतं न कल्पते एव, तस्य च स्वादिमाहारत्वादिति । तदर्थं पानकागा-
 रान् सञ्चरन्तु गृहस्थाः इति चेत् ? न, वस्तुगत्या विमीतकार्दे अपि कटुफलत्वेन अनाहारकत्वात्, न च वाच्यं पानमङ्गभिया

तेण । जत्तेण होइअवं, सुहाणुवधप्पशरणेणं ॥ ४ ॥ समवह अकाले वि हु, कुसुम महिलाण तेण देवाण । पूयाए अहि गारो, नमो हओ होइ सुसुत्तो ॥ ५ ॥ लोगुसमदेवाण समुच्चणे समुविओ इह नेओ सुइगुण जिहत्तणओ, लेए लोउत्तरे पुरिसो ॥ ६ ॥ न छिवति जहा देह, ओसरणे भावजिणवरिदाण । तह तप्पहिम पि सय, पूअति न जुवनारीओ ॥ ७ ॥” इत्यादि, अत्र इदं रहस्यम्-श्रीखिनदचसूरिभिः इदं निषिद्धं, यदुत तरुणस्त्री मूलप्रतिमा स्वकरेण चन्दनादिविलेपनेन पूजयेदिति न अन्यत् किमपि । ननु-तर्हि या बाला वृद्धा च सा अन्यगन्धीयबालवृद्धस्त्रीयत् प्रतिमापूजा कुर्वती कथं न हृदयते ? उच्यते-तथाविधाया रुढेः दुर्वर्यत्वात्, कुर्वन्तु ताः, प्रतिमापूजां को नियारकः ? कुर्वन्ति अपि च ताः बाला वृद्धाश्च काश्चन स्त्रियः कुत्रचित् ॥

॥ इति तरुणस्त्रिया, मूलप्रतिमापूजानिषेधाधिकारः ॥ १४ ॥

ननु-आत्मीयो गच्छः सुविहितः तर्हि साम्प्रत आच्चाः “दसण १ वय २ सामाइय ३ पोसह ४ पढिमा य ५ बभ ६ सच्चित्ते ७ । आरम ८ पेस ९ उदिट्ठ १०, वज्जप समणमूए अ ॥ १ ॥” इत्येवरूपा एकादश प्रतिमाः कथं न बहंति ? उच्यते-सम्प्रति काले दुःपमकालानुभावेन सहनन-साहस-बलधैर्याभावात्, निरतिचारसम्यक्त्वादि पालयितुं न शक्यते, पुनः कायोत्सर्गप्रतिमाया पञ्चमासीं यावत् शून्यग्रहे इमंशाने वा चतुरः प्रहरान् कायोत्सर्गं कृत्वा पौषधिर्कीरात्रिः अति-वाहयितुं अशक्या । पुनः मृत-मेतद्व्यन्तराष्ट्रियुष्टानिष्टेवतादिकृतोपसर्गे सति प्रादुर्भूतप्रभूतमीत्या च मनोर्धैर्यं क्षणमपि न तिष्ठति, प्रत्युत अपायापत्तिश्च स्यादिति तद्वहननिषेधो युक्तिमान् । ननु-कैः तद्वहननिषेधोऽकारि ? उच्यते-युगप्रधान-

श्रीजिनदत्तसूरिप्रमुलैः । कथं ? कस्मिन् ग्रन्थे ? इत्याह—“पुरिसिन्धीओ पढिमा, वहति तरथाइमा चउरो ॥ ६ ॥” तदुत्सुत्र इति श्रीजिनदत्तसूरिकृतोत्सुत्रपदोद्धट्टनकुलके पष्ठगाथाया ॥ १ ॥ एव श्रीजिनपतिसूरिभिरपि निजसामाचार्या तन्निपेधो लिलिखे, तथाहि—“सपइ काले सावयपढिमाओ न वहिज्जते ॥ २ ॥” ननु-ततः प्राक्तनग्रन्थेऽपि काऽपि प्रतिमावहननिपेधो हृश्यते ? उच्यते-तीर्थोद्धारप्रकीर्णके तद्व्यवच्छेदस्य प्रतिपादना, तथाहि-

साह्वणजगोयरओ बुच्छिओ दूसमाणुभावाओ । अज्जाण पणवीस सावयधम्मो अ बुच्छिओ ॥ १ ॥ एतद्भाथार्यस्तु अय तथाहि-साधूनां=महात्मनां पूर्वं प्रमादाल्पत्वेन ‘अगोऽयरओ’ सि अत्रवेचारः (अभावतारः) परिधानविशेषः साधुजनप्रतीतः आसीत्, स सप्रति व्युच्छिन्नः, कटिपट्टकस्य अन्यथा करणात् कस्माद् दुःशमानुभावात् ? तथा आर्यि-काणां साध्वीनां पञ्चविंशत्युपकरणानां आसन्, सप्रति तानि अपि व्यवच्छिन्नानि २ तथा श्रावकधर्मः श्रावकैकादशप्रतिमारूपो धर्मोऽपि व्यवच्छिन्नः ३ न च वाच्य श्रावकधर्मशब्देन सम्यक्स्वमूलस्थूलद्वादशप्रतरूपो धर्मो व्यवच्छिन्नः, एतद्वचनस्य द्वाद-शप्रतरूपश्रावकधर्मस्य प्रत्यक्ष क्रियमाणत्वेन अघटमानत्वात्, तद्व्यवच्छेदस्य तु साधुधर्मव्यवच्छेदेन सहभावित्वाच्च, साधु-धर्मस्तु आदुःप्रसहसूरिं स्यास्यति, ततः तत्सहभाषित्वेन श्रावकधर्मोऽपि द्वादशप्रतरूपः तावन्त कालं स्याता । ननु-तीर्थोद्धारप्रकीर्णकगाथातुर्यपदस्य केन अर्थो व्याख्यातः ? यदुत ‘एकादशप्रतिमारूपो धर्मो व्यवच्छिन्नः’ ? उच्यते-तरुणप्रभसूरिणा स्वकृतपहावश्यककालावबोधे इत्यमेव प्रतिपादितत्वात्, तथाहि-

“साह्वणजगोयरओ, बुच्छिओ दूसमाणुभावाओ । अज्जाण पणवीस, सावयधम्मो अ बुच्छिओ ॥ १ ॥” अत्र साधु-

गाहिच्छत् त० तिलोदगं वा तुसोदगं वा अवोदगं वा । वासावासं पञ्चोसविजस्र अष्टमभस्त्रियस्स भिक्खुस्स कप्पति, तजो-
पाणगाइ पहिगाहिच्छत् त० आयामे वा सोवीरे वा सुद्धविजये वा इत्यादि” श्रीदशाश्रुतस्कन्धाष्टमाध्ययनादिषु (कल्प-
सूत्रे सामाचार्या) चतुर्यपष्टाष्टमादिप्रत्याख्यानस्य स्पष्ट नामश्रवणात् । कथङ्कार नो सपलभः ? , सत्य, श्रूयता श्रुती दत्त्वा,
विचार्यता च क्षण बहुषी निमीन्य । अत्र इदं रहस्य—एतानि चतुर्य—पष्टाष्टमादीनि प्रत्याख्यानकारापणक्षणे नामग्राह
न च्चार्यते किन्तु केनाऽपि एकोपवासं कृतः तस्य उपवासस्य चतुर्य इति सज्ञा १, एव उपवासद्वयस्य पष्ठ इति सज्ञा २,
उपवासत्रयस्य अष्टम इति सज्ञा ३, यावत् षोडशोपवासानां चतुर्लिंगचतुर्लिंग इति सज्ञा वर्तते, तथैव श्रीस्थानाङ्गवृत्तौ अपि
तृतीयस्थाने चतुर्यस्य अर्थ एकोपवासः, एव पष्ठस्य अर्थ उपवासद्वय, अष्टमस्य अर्थ उपवासत्रय इत्यादि व्याख्यात-
मस्ति । तथा च तद्वृत्तिपाठः (१४७ पत्रे)—चतुर्येत्यादिसूत्राणि चतुर्दश व्यक्तानि, केवल एक पूर्वदिने, द्वे उपवासदिने,
चतुर्यपारणकदिने मरु=मोजनं परिहरति यत्र तपसि तत् चतुर्यं मरु, तदस्य अस्ति स चतुर्यं भक्तिः तस्य एव अन्य-
त्राऽपि, शब्दव्युत्पत्तिमात्र एतत् प्रवृत्तिस्तु चतुर्यं भक्तिविशब्दानां एकाद्युपवासादिषु इति । अथ च श्रीआवश्यकसूत्रेऽपि
उपवासपाठस्तु अयं (८५३ पत्रे) तथाहि—“सूरे सगगए अब्भसंठुं पच्चक्खाइ” इत्यादि, परं न तु एव यदुत ‘सूरे सगगए
चतुर्थं पच्चक्खाइ’ एव छट्ठमत्त अष्टमत्त यावत् चरतीसमत्त । अयं यदि पुनः प्रथमदिने एव पष्ठविधायिनः पष्ठसज्ञा
स्यात् तदा पष्ठमभक्तिमुनेः प्रथमदिनेऽपि पूर्वोक्तानि तिल-तुष-अवोदकानि द्वितीयदिने कल्पनीयानि उपादेयानि स्युः
पष्ठमभक्तिरूपात्, परं न च चतुर्यप्रायोग्यपानीयानि, न च एव प्रवृत्ति कुत्राऽपि, एव अष्टमभक्तिरूपाऽपि साधोः

प्रथमदिने तृतीयदिनप्रायोग्याणि आयाम-सौवीर-शुद्धविकटानि श्रीणि पानकानि ग्राह्याणि स्युः अष्टमभक्तित्वात्, पर न चतुर्थपष्ठप्रायोग्याणि पानकानि, एव विकृष्टभक्तिकस्याऽपि महाभुनेः प्रथमदिने एव उष्णविकटमेव पानीय उपादेय स्यात् न चत्वेदिमादिक, असगत च एतत्, यत तृतीयदिनात् उपर्येव तच्छरीर देवताधिष्ठित इति, प्रथमद्वितीयतृतीय-दिनेषु विकृष्टभक्तिकस्य शेषपानकानां अस्वीकारे भगवदाज्ञाभङ्गः स्यात्, यतो विकृष्टभक्तिकस्य एक उष्ण विकटमेव पानक अनुज्ञात, यदाह-श्रीमद्रघादुस्वामी श्रीकल्पसूत्रे साधुसामाचार्या, तथाहि-

‘विकटभुञ्जिष्य भिक्षुस्तस्य कथं पाने एते वसिष्ठ विद्ये’ इति, किं च युगपत् अष्टमप्रत्याख्यानं प्रथमदिने चतुर्विधा-हारपरिहारिणः अग्रिमदिनद्वये पानकाहारकर्तुः अष्टमप्रत्याख्यातुः प्राग्दिने कथं प्रत्याख्यानं सगतिं अङ्कति? । तथा अष्टमप्रत्याख्यानकृत्, उपासकाः पाण्मासिकतपश्चिन्तनावसरे आद्यदिने अष्टम कर्तुं शक्नोमि इति उक्तौ सत्या, द्विती-यदिने किं तपः कर्तुं शक्नोमि इति ब्रूयात्? एव तृतीयेऽपि दिने किं ब्रूयात्? न च वाच्य दिनत्रयेऽपि अष्टम कर्तुं शक्नोमि इति वक्तव्य अनवस्थाप्राप्तेः, कथं तृतीयदिनेऽपि? यदि अष्टमप्रत्याख्यान करोति तदा पुन उपवासद्वय अग्रेऽपि कर्तव्य स्यात्, तदकरणे च अष्टमशब्दप्रतिज्ञाभङ्गः स्यात्, तथा अष्टाहिका कर्तुकामस्य श्राद्धादेः प्रथमदिने एव अष्टादशभक्त्युगपत्प्रत्याख्याने एकस्य कस्याऽपि कथञ्चित् उपवासस्य भङ्गे अष्टाहिकाया अपि भङ्गे आपद्येत, पुनरपि केनाऽपि उपवासद्वय कृत आसीत्, पश्चात् अकस्मात् तृतीयोपवासः कृतः तस्य अष्टमं कथ्यते न वा? । अथ यदि पष्ठाष्टमावीनां उच्चाररूपता स्यात्, तदा अभक्तार्थादिवत् तेषामपि आकारयत्वापत्तिः स्यात् न च सा क्वाऽपि दृष्टा

गादिसप्त तं० तिलोदग वा तुसोदग वा ज्वोदगं वा । वासवासं पञ्चोसविअस्स अट्टमभसियस्स भिक्खुस्स कप्पति, तज्जो पाणगाइ पडिगादिसप्त तं० आयामे वा सोवीरे वा सुद्धविअहे वा इत्यादि” श्रीदशाश्रुतस्कन्धाष्टमाध्ययनाविषु (कल्य-
सूत्रे सामाचार्या) चतुर्थपष्ठाष्टमादिप्रत्याख्यानस्य स्पष्ट नामश्रवणात् । कथङ्कार नो उपलभ १, सत्य, श्रूयता श्रुती दत्त्वा,
विधार्यता च क्षण बहुषी निमील्य । अत्र इदं रहस्य—एतानि चतुर्थ—पष्ठाष्टमादीनि प्रत्याख्यानकारापणक्षणे नामग्राह
न वच्चार्यते किन्तु केनाऽपि एकोपवासः कृतः तस्य उपवासस्य चतुर्थ इति सज्ञा १, एव उपवासद्वयस्य पष्ठ इति सज्ञा २,
उपवासत्रयस्य अष्टम इति सज्ञा ३, यावत् गोरुशोपवासानां चतुर्ल्लिशत्तम इति सज्ञा वर्तते, तथैव श्रीस्थानाङ्गवृत्तौ अपि
वृत्तीयस्थाने चतुर्थस्य अर्थ एकोपवास, एव पष्ठस्य अर्थ उपवासद्वय, अष्टमस्य अर्थ उपवासत्रय इत्यादि व्याख्यात-
मस्ति । तथा च तद्वृत्तिपाठः (१४७ पत्रे)—चरत्येत्यादिसूत्राणि चतुर्दश व्यक्तानि, केवल एक पूर्वदिने, द्वे उपवासदिने,
चतुर्थपारणक्रदिने भक्त=भोजन परिहरति यत्र तपसि तत् चतुर्थं भक्त, तदस्य अस्ति स चतुर्थभक्तिक तस्य एवं अन्य-
त्राऽपि, शब्दव्युत्पत्तिमात्र एतत् प्रवृत्तिस्तु चतुर्थभक्तादिशब्दाना एकाद्युपवासादिविषु इति । अथ च श्रीआवश्यकसूत्रेऽपि
उपवासपाठस्तु अर्थं (८५३ पत्रे) तथाहि—“सूरे रगए अट्टमसत्तुं पच्चक्खाइ” इत्यादि, पर न तु एव यदुत ‘सूरे रगए
चरत्य पच्चक्खाइ’ एव छट्ठमत्त अट्टमभत्त यावत् चरतीसमत्त । अथ यदि पुनः प्रथमदिने एव पष्ठविधायिनः पष्ठसज्ञा
स्यात् तदा पष्ठभक्तिकमुनेः प्रथमदिनेऽपि पूर्वोक्तानि तिल-तुप-जयोदकानि द्वितीयदिने कल्पनीयानि उपावेयानि स्युः
पष्ठभक्तिकत्वात्, पर न च चतुर्थप्रायोग्यपानीयानि, न च एवं प्रवृत्ति कुत्राऽपि, एव अष्टमभक्तिकस्याऽपि साधो-
साधो

प्रथमदिने तृतीयदिनप्रायोग्याणि आयाम-सौवीर-शुद्धविकटानि त्रीणि पानकानि ग्राह्याणि स्युः अष्टमभक्तित्वात्, पर न चतुर्थपष्ठप्रायोग्याणि पानकानि, एव विकृष्टभक्तिकस्याऽपि महामुनेः प्रथमदिने एव उष्णविकटमेव पानीयं उपादेय-स्यात् न तस्वेदिमादिक, असंगत च एतत्, यत तृतीयदिनात् उपर्येव तच्छरीर देवताधिष्ठित इति, प्रथमद्वितीयतृतीय-दिनेषु विकृष्टभक्तिकस्य शेषपानकानां अस्वीकारे भगवदाज्ञाभङ्गः स्यात्, यतो विकृष्टभक्तिकस्य एक उष्ण विकटमेव पानक अनुज्ञात, यदाह-श्रीभद्रबाहुस्वामी श्रीकल्पसूत्रे साधुसामाचार्या, तथाहि-

‘विकटमृत्तिजस्स मिक्खुस्स कप्पति एगे उप्पिण वियेहे’ इति, किं च युगपत् अष्टमप्रत्याख्यानं प्रथमदिने चतुर्विधा-हारपरिहारिणः अग्निमदिनद्वये पानकाहारकर्तुः अष्टमप्रत्याख्यातुः प्राग्दिने कथं प्रत्याख्यानं सगतिं अङ्गतिः? । तथा अष्टमप्रत्याख्यानकृत्, उपासकः पाष्मासिकतपश्चिन्तनावसरे आद्यदिने अष्टमं कर्तुं शक्नोमि इति उक्तौ सत्या, द्वितीयदिने किं तपः कर्तुं शक्नोमि इति ब्रूयात्? एव तृतीयेऽपि दिने किं ब्रूयात्? न च वाच्यं दिनत्रयेऽपि अष्टमं कर्तुं शक्नोमि इति वक्तव्यं अनवस्थाप्राप्तेः, कथं तृतीयदिनेऽपि? यदि अष्टमप्रत्याख्यानं करोति तदा पुनः उपवासद्वयं अग्रेऽपि कर्तव्यं स्यात्, तदकरणे च अष्टमशब्दप्रतिज्ञाभङ्गः स्यात्, तथा अष्टाहिका कर्तुकामस्य श्राद्धादेः प्रथमदिने एव अष्टादशभक्त्युगपत्प्रत्याख्याने एकस्य कस्याऽपि कथञ्चित् उपवासस्य भङ्गे अष्टाहिकाया अपि भङ्ग आपद्येत, पुनरपि केनाऽपि उपवासद्वयं कृत आसीत्, पश्चात् अकस्मात् तृतीयोपवासः कृतः तस्य अष्टमं कथ्यते न वा? । अथ यदि पष्ठाष्टमादीनां सच्चारूपता स्यात्, तदा अभक्त्यार्थादिवत् तेषामपि आकारयत्वापत्तिः स्यात् न च सा क्वाऽपि दृष्टा

एकोपनास्य
 प्रत्याख्यान
 अष्टमकर्तुं न
 अष्टमकर्तुं
 इत्याह श्रीम-
 च्युता च, ततः श्रद्धादि चतुर्थ-पद्य-अष्टमे वा यावत् चतुस्त्रिंशत्तमं वा करोतु पर प्रत्यह प्रत्याख्यान एकोपनास्य
 पद्य कार्यते न तु पद्याष्टमादीना तेषां सशमात्रत्वात् । अत्राऽऽह परः—ननु-प्रथमदिने अष्टमकर्तुं अष्टमकर्तुं न
 उच्यते, तदा तृतीयदिने तस्य कुतो अष्टमकर्तुत्वं अन्यागतम् ? उच्यते—आगमादेव, क आगम ? इत्याह श्रीम-
 नवतीसन्ने सप्तमशतके नवमोदेशके (३२० पत्रे), तथाहि—
 'तते नं से वरुणे नागनष्टुप अण्वाया कयाइ रायामिओगेण गणामिओगेण वलामिओगेण रहमुसले सगामे आणत्ते
 समाणे छट्ठमत्तिप अट्ठमत्त अणुवट्ठेति अट्ठमत्त अणुवट्ठा' कोडुविअपुरिसे सहावेइ सहावेइत्ता' इत्यादि । पुन

श्रीपञ्चमाङ्गे एव तृतीयशतके (१७१ पत्रे)
 तथाहि—'ते ण काले ण ते ण समएण अह गोयमा ! छवमत्थकालिआए एक्कारसवासपरिआए छट्ठ छट्ठेण अणिक्खि-
 चेण तवो कम्मेण सज्जेण तवसा अप्पाण भावेमाणे पुष्पाणुपुष्पि चरमाणे गामाणुगाम दूइज्जमाणे जेणेव सुसमारपुरे नगरे,
 जेणेव असोअवणसदे उज्जाणे, जेणेव असोअवरपायवे, जेणेव पुढविसीलावट्ठओ तेणेव उवागच्छामि उवागच्छित्ता असो-
 गयरपायवस्स हेट्ठा पुढविसीलापट्ठयमि अट्ठमत्त परिणिहामि, वेवि पाए साहट्ठ-वग्घारिअपाणी एगपेगलनिविट्ठदिट्ठी
 अणिमिसनयणे ईसिंपम्मारगएण काएण अहापणिदिपहिं गत्तेहिं सविदिपहिं गुत्तेहिं एगराइय महापडिम उवसपज्जित्ताण
 विहरामि" इति, अत्र समयवरुण १ श्रीमहावीरयोद्धितृतीयदिने पष्ठमकिकनामत्वे सति तृतीयदिने अष्टमभक्तित्व जात,
 पर प्रथमद्वितीयदिनयोर्न अभूत् इति, तथा "अण्णे भणंसि एव चित्तेअबं—किं मए पच्चक्खातव ? जइ आवस्सगमादि-

आणं जोगाणं सकेति सधरण कावं तो अन्भत्तट्ठ ववसति, असकेंतो पुरिमहायंघिलेगट्ठाण, असकेंतो निधीयं असकेंतो पोरिसमाइ विभासा, अह वत्तयभसिओ छट्ठ ववसइ छट्ठभसिओ अट्ठभसिओ अट्ठभसिओ यिभासा” इति श्रीआथयकचूर्णी (२६४ पत्रे) अत्राडपि चतुर्थभक्तिको अभूत् प्रथमदिने, अथ च द्वितीयदिने तपश्चिन्तनावसरे पष्ठमनोरयो जात”, ततः पष्ठाः कृतः ततो विचारयन्तु, तस्य पष्ठकर्तुः प्रथमदिवसे चतुर्थभक्तिकत्व कथित, न पष्ठभक्तिकत्व, एव छट्ठभत्तिओ अट्ठम ववसइ, अत्राडपि अष्टमकर्तुरपि द्वितीयदिने पष्ठभक्तिकत्वेन प्रोक्तमिति । इति प्रत्यह प्रत्याख्यान एकोपवासस्य एव कार्यते न पष्ठाष्टमावीना इति ॥ १६ ॥

॥ इति अनेकोपवासप्रत्याख्याननिषेधाधिकारः ॥ १६ ॥

ननु-श्रीस्वरतरगच्छीयाः श्राद्धाः सामायिकदण्डकोच्चार वारत्रय कुर्वन्ति, तत्स्वगच्छपरम्परया किं वा ग्रन्थानुसारेण ? उच्यते-ग्रन्थानुसारेण एव, कथं ? इत्याह-श्रीजिनपतिसूरिभिः स्वकृतसामाचार्यां सामायिकदण्डकोच्चारस्य वारत्रय पठनोपदेशात्, तथाहि-“पढिक्कमणाइसु सामाइदहगो नवकारो अ वारतिग भणिजइ १” एव श्रीजिनप्रभसूरिभिरपि अभणि, तथाहि-“नमुक्कारतिगपुढं करेमि भते ! सामाइय इच्चाइ दहग वोसिरामि पज्जत वारतिग कट्ठिअ खमासमणेण इरिय पढिक्कमिअ” इत्यादि २ इत्यमेव श्रीतरुणप्रभसूरिभिरपि स्वकृतवालावगोषे प्रोचे, तथाहि-“मुहपत्ती पडिलेही एक खमा० सामाइय संविसावेमि, वीय ख० सामाइय ठापमि ती० ख० देइकरी अर्धावनतगात्र हु तउ तिण्ह नमस्कार कही त्रिणि वार करेमि भते० इसरं सामायिक सूत्र त्रिणि वार कहइ” इत्यादि ३ । ननु-काडपि जीर्णग्रन्थेऽपि सामायिकदण्डकोच्चार

पाठो धारत्रयं पठितोऽस्ति ? उच्यते—श्रीव्यवहारभाष्ये चतुर्थोद्देशके यतीना दीक्षाग्रहणे (५८ पत्रे) प्रोक्तत्वात्, तथाहि—
“अण्यो वा विरहस्यो, सामाङ्गतिगुणसङ्गहणं च । तिगुणं पादविष्णुणा, नित्यारग गुरुगुणविवर्द्धी ॥ ३०९ ॥” तट्टीका-
कारैः मलयनिरिभिरपि त्रिकृत्वः सामायिकोच्चारण व्याख्यातमस्ति ४, पुनर्व्यवहारमाप्यटीकायां तत्रैव लिखित
“यतीनां व्रतोच्चारे कार्यमाणे सति एकैकं व्रत गुरुर्यदि धारत्रय नोच्चारयति तदा गुरोश्चतुर्लघुनामप्रायश्चित्तापत्ति
स्यात्”, तथाहि— (५८ पत्रे) “अप्युक्ते अकहिंसे अणहिय अपरिच्छ अइक्कमे पासे । एक्केको चवगुरुगा, चोअग सुस तु
कारणिअं ॥ ३११ ॥” तत्र अतिक्कमे एकैकस्य व्रतस्य धारत्रय अनुच्चारणे एतेषु सर्वेषु प्रत्येक एकैकस्मिन् प्रायश्चित्त चत्वारो
गुरुकाः । ४ । ननु—इदं सामायिकदण्डकोच्चारण धारत्रयं तु यतीनां दीक्षाग्रहणार्थं प्रतिपादितं, न श्रावकाणा नामग्राह !
सत्य, यद्यपि श्रावकाणा नामग्राह न उक्तं, तथापि श्रावकाणामपि सामायिकनवमव्रतोच्चारे कथं धारत्रय न उच्चार्यते ?
व्रतोच्चारविधिः सर्वेषां सर्वत्र समानत्वात् श्रावकाणा सामानुगामिक्रियाकरणत्वोपदेशत्वाच्च । न च वाक्य खरतरगच्छे
एव धारत्रयं दण्डकोच्चारण, अन्येष्वपि बहुषु गच्छेत् सम्यक्त्वव्रतशीलव्रताशुच्चारे धारत्रय तदुच्चारस्य पठ्यमानत्वात् ।
ननु—आवश्यकचूर्णि १ तट्टीका २ पञ्चाशकवृत्ति ३ नवपदप्रकरणविवरण ४ पौषधविधिप्रकरणादिषु ५ कथं सामायिकोच्चा-
रस्य बहुत्व न दर्शितम् ? उच्यते—तत्राऽपि सामान्यतया उक्तौ अपि जालैकत्वमस्मिन् न्यायेन बहुत्वं ज्ञेयं । यतो यथा
ओषधिनिर्युक्तौ “सामाङ्ग उभयकाल पठिलेहा” इति पाठे सामान्यतया सामायिकशब्द उक्तः, तथापि तद्वृत्तिता श्रोत्रो-
णाचार्येण ‘सामाङ्ग ति’ सामायिक धारत्रयमाकृष्य स्वपितीति व्याख्यात । एव उत्तराख्ययनेष्वपि पट्टिशोधयने प्रतिक्रमणा-

स्थयनाधिकारे (५४४ पत्रे) “काउस्सग तओ कुज्जा” अय पाठः सामान्यतः कायोत्सर्गाभिघायी अपि टीकाकृता “कायो-
त्सर्ग-वारिअ १ दर्शन २ श्रुतज्ञान ३ शुद्धिनिमित्तं कायोत्सर्गत्रयलक्षणं जातौ एकवचनं, ततो गुरुवन्दनावु अनन्तरं
कुर्यावु” इति व्याख्यात, एव अत्राऽपि आवश्यकचूर्ण्यविषु सामान्यतः सामायिकाभिधानेऽपि अन्यग्रन्थसम्मत्या सप्रदा-
याच्च तत् प्रय अवसेयम् । ननु-रात्रिपौषधिकाना शयनावसरे सामायिकदण्डकत्रय तु साक्षात् दर्शित=तत्सत्य-पर अन्यत्र
अन्यदा सामायिकग्रहणसमये न तत् त्रित्य दर्शित ? , सत्य, यदि शयनसमयेऽपि तत्रय अभ्यनुज्ञात तदा सामायिकग्रत
उच्चरद्भिः सद्भिः विदोपतः तत् त्रित्व वाच्यम् । तथा निशीयचूर्णौ अपि सामायिकदण्डकत्रयोच्चारण स्पष्ट उद्दिष्ट अस्ति,
तथाहि-“एव जहा जाय दाय धामपासे वि अस्स आयरिओ भणइ इमस्स साहुस्स सामाइअस्स आरुहावण करेमि काउ-
स्सगं, अन्ने भणति उच्चारवण करेमि काउस्सगं”, समयथाऽपि अवरुद्धे “अन्नत्थ ऊससिएण जाव घोसिरामित्ति, लो-
गस्स उज्जोयगरे चित्तेता वा नमो अरिहंताण पढिचा पच्चा पप्पावणजेण सेहो सामाइयं तिक्खुत्तो कहूइ” इत्यादि ॥

ननु-यदि भवतां गच्छे सामायिकग्रहणाधिकारे वारत्रय सामायिकदण्डकोच्चारः, तदा भवत्पूर्वजैः श्रीजिनवल्लभसू-
रिभिः पौषधविधिप्रकरणे । सामायिकोच्चारधिकारे किमिति वारत्रयं सामायिकदण्डकोच्चारो न प्रतिपादितः ? उच्यते-
सत्य, यद्यपि श्रीजिनवल्लभसूरिभिः आवश्यकवृत्तिचूर्ण्यनुसारेण (३२ पत्रे) “पचमगलं कद्धिचा भणइ करेमि भते ? सामा-
इय” इत्यादिपाठः सामान्यतया एव लिखितः, तथापि तेषा अभिप्राय तस्मिन्-प्रशिष्यैः एव ज्ञायते न अपरैः, अत
एव तत्पदपरम्परागतैः श्रीजिनप्रमसूरि १ श्रीजिनपतिसूरि २ श्रीतरुणप्रमसूरिभिः ३ तदभिप्राय जानद्भिः विधिप्रपा १

पाठो धारत्रय पठितोऽस्ति ? उच्यते—श्रीव्यवहारभाष्ये षतुर्थोद्देशके यतीना दीक्षाग्रहणे (५८ पत्रे) प्रोक्तत्वात्, तथाहि—
“अण्णो घा धिरहत्थो, सामाअतिगुणमहुगहणं च । तिगुणं पादक्खिण्ण, नित्थाराग गुरुगुणविधम्मी ॥ ३०९ ॥” तटीका-
कारैः मलयनिरिभिरपि त्रिकृत्वः सामायिकोच्चारणं व्याख्यातमस्ति ४, पुनर्व्यवहारभाष्यटीकाया तत्रैव लिखित
“यतीनां व्रतोच्चारं कार्यमाणे सति एकैकं व्रतं गुरुर्यदि वारत्रयं नोच्चारयति तदा गुरोश्चतुर्धनुनामप्रायश्चित्तापसि-
स्यात्”, तथाहि—(५८ पत्रे) “अप्यत्ते अकहिस्से अणहिगय अपरिच्छ अइक्खमे पासे । एकैको चवगुरुगा, चोअग सुत्त तु
कारणिअं ॥ ३११ ॥” तत्र अतिक्खमे एकैकस्य व्रतस्य वारत्रय अनुच्चारणे एतेषु सर्वेषु प्रत्येक एकैकस्मिन् प्रायश्चित्स चत्वारो
गुरुकाः । ४ । ननु—इदं सामायिकदण्डकोच्चारण वारत्रयं तु यतीना दीक्षाग्रहणार्थं प्रतिपादितं, न आवकाणा नामग्राह !
सत्य, यद्यपि आवकाणा नामग्राह न उक्तं, तथापि आवकाणामपि सामायिकनवमव्रतोच्चारं कथं वारत्रय न उच्चार्यते ?
व्रतोच्चारविधिः सर्वेषां सर्वत्र समानत्वात् आवकाणा साञ्चनुगामिक्रियाकरणत्वोपदेशत्वाच्च । न च वाच्यं स्वरतरंगच्छे-
एव वारत्रय दण्डकोच्चारणं, अन्येष्वपि बहुषु गच्छेत् सम्यक्त्वव्रतशीलव्रताद्युच्चारं वारत्रय तदुच्चारस्य पठ्यमानत्वात् ।
ननु—आवश्यकचूर्णि १ तटीका २ पञ्चाशकवृत्ति ३ नवपदप्रकरणविधरण ४ पीपधविधिप्रकरणद्विपु ५ कथं सामायिकोच्चा-
रस्य बहुत्वं न वक्षितम् ? उच्यते—तत्राऽपि सामान्यतया उक्तौ अपि जालैकवचनमिति न्यायेन बहुत्वं ज्ञेयम् । यतो यथा
ओषधिनिर्युक्तौ “सामाअय उभयक्खल पडिलेहा” इति पाठे सामान्यतया सामायिकशब्द उक्तः, तथापि तद्वृत्तिरुक्ता श्रीद्रो-
णाचार्येण ‘सामाअय ति’ सामायिक वारत्रयमाकृष्य स्वपितीति व्याख्यातं । एव उत्तराध्ययनेष्वपि पट्टिशाध्ययने प्रतिक्रमणा-

बलवत् करी प्रमार्जिधानुज कर्ज करइ, पनि महात्मानी परि मुख आगइ घरइ नही, तिहा आचरणज प्रमाण इत्यादि” एव तपागच्छाधिराजश्रीरत्नशेखरसूरिणाऽपि स्वकृतश्राद्धविधिविनिश्चये लिखितमस्ति, कायोत्सर्गकरणावसरे वन्दनकदानावसरे च “रजोहरण धरणपार्श्वे मोक्तव्यमिति भणितमस्ति” ननु-तपागच्छीयसूरिप्रमुखैः साधुवत् रजोहरणधरण निषिद्ध धर्तते तर्हि कथं तपागच्छीयश्राद्धा क्रिया कुर्वन्तः साधुवत् रजोहरण विधति ? उच्यते-तत्राऽर्थे तद्वत् एव प्रवृत्त्याः, न वयं काश्चन निन्दामः ॥ १८ ॥

॥ इति श्रावकाणा चलवलक नैश्चयिकं न भवतीति विचारः ॥ १८ ॥

ननु-आत्मीयगच्छे पौपचिक्काः सत्यपि सामायिकप्रवृत्ते पुनरपि रात्रिपश्चिमप्रहरे सामायिक नवीनं गृह्णन्ति, तत्कथं ? उच्यते-युक्तियुक्त्वात्, का युक्तिः ? इत्याह-क्षूयता, सामायिकस्य जघन्यो मुहूर्त्तमेक, उत्कृष्टश्च अष्टौ यामाः कालो, ध्यानशतकेऽन्यथायि, ततो गतरात्रे मुहूर्त्तशेषे सामायिकं गृहीत आसीत्, पुनरग्रिमरात्रेरपि मुहूर्त्तं शेषे अष्टौ यामाः संपूर्णा वम्बुः, तत्संपूर्णताभवनेन सामायिककालोऽपि अष्टप्रहररूप उत्कृष्टः संपूर्णोऽजनिष्ट, पौपधश्च सामायिकानुगतोऽतः सामायिक नवीन अवश्य ग्राह्यमेव ॥

ननु-नवीनसामायिकग्रहणे शास्त्राक्षराणि अपि सन्ति ? उच्यते-सन्तीति, कानीत्याह-श्रीजिनवल्लभसूरिभिः पौपध-विधिप्रकरणे (३८ पत्रे) उक्तत्वादिति तथाहि-“तत्रो राईए चरमे जामे चट्टेऊण इरियावहिअ पडिक्कमिअ सक्कयएण

पुनः सद्भाचारवृत्तौ तपागच्छीयश्रीधर्मकीर्त्युपाध्यायेनाऽपि “खेलिणकविद्वंद्वं पुण, अगीयसे हाइयाण समाव । संभवइ गिहत्याण वि, कयाइ एगत्तभावमि ॥ १ ॥” इत्युक्त्वात्, खेलिणकविद्वकायोत्सर्गदूषणद्वय, अगीतार्थशिष्याणां लगत् प्रोक्त, गृहस्थस्य तु एतदूषणद्वयं, कदाचित् एकत्वभाव गतस्य भवतुक्त पर न सर्वदा, एकत्वभावश्च गृहस्थस्य एकादशप्रतिमायामेव न अर्वाक् । अत्र इव रहस्यम्,—कदाचित् यतनानिमित्त आद्धो रजोहरण विमर्तिं तथापि क्रिया कुर्वन् साधुवत् न मुत्ताप्रादौ रक्षति, यतः श्रीअनुयोगद्वारसूत्रदृष्ट्योः (३० पत्रे) अपि रजोहरणादीना ययोचितव्यापारनियोगे अपितत्वेन युक्तत्वमणनात्, तथाहि—

“से किं तं लोगुत्तरिम भावावस्सय अण्णं इमे समणे वा समणी वा सावजो वा साविआ वा तच्चित्ते तम्मणे तहसे तदन्भवसिप तत्तिवग्गवसाणे तदद्दोवत्ते तदप्पिअकरणे तन्भावणाभाविप (एगमणे अविमाणज्जिणवयणघम्मरागर-समणे) अण्णत्थ कत्थइ मण अकरेमाणे समजोकाल आवस्सय करेति । से त लोगुत्तरिम भावावस्सयं”, अत्र “तद-प्पिअकरणे” इति पदस्य वृत्तिर्यथा तदपितकरणः करणानि तत्साधकतमानि, वेह—रजोहरणमुखवस्त्रिकादीनि तस्मिन् आवश्यकं ययोचितव्यापारनियोगेन अपितानि—नियुक्तानि येन स तथा सम्यक् यथास्यानन्यस्तोपकरण इत्यर्थः ।

पुनरपि तपागच्छनायकश्रीसोमसुन्दरसूरि—श्रीजयचन्द्रसूरि—श्रीविद्यालालसूरि—श्रीरत्नशेखरसूरि—श्रीचदयनन्दसूरिपद-कमलसेविना शिष्यहेमहसगणिना आश्रवराभ्यर्पनया कृते श्रीषडावयवकधालावधोधेऽपि लिखितमस्ति यथा—“श्रावको धन्दन ददन् षलवलकेन प्रमार्ज्यनस्य एव कार्यं करोति न तु महात्मवत् मुलाग्रे रक्षति, तथाहि—“वांदणा देतव श्रावक

चलवलङ्ग करी प्रमार्जिवानुज कार्ज करइ, पणि महात्मानी परि मुख आगइ घरइ नही, तिहा आचरणज प्रमाण इत्यादि" एव तपागच्छाधिराजश्रीरत्नशेखरसूरिणाऽपि स्वकृतश्राद्धविधिविनिश्चये लिखितमस्ति, कायोत्सर्गकरणावसरे वन्दनकदानावसरे च "रजोहरण धरणपार्श्वे मोक्तव्यमिति भणितमस्ति" ननु-तपागच्छीयसूरिप्रमुखैः साधुवत् रजोहरणधरण निषिद्ध धर्तते तर्हि कथं तपागच्छीयश्राद्धाः क्रिया कुर्वन्तः साधुवत् रजोहरण विभ्रति ? उच्यते-तत्राऽर्थे तद्वदुव एव प्रष्टव्याः, न वयं काश्चन निन्दासः ॥ १८ ॥

॥ इति श्रावकाणां चलवलङ्ग नैश्चयिक न भवतीति विचारः ॥ १८ ॥

ननु-आत्मीयगच्छे पौषधिका सत्यपि सामायिकमते पुनरपि रात्रिपञ्चिमप्रहरे सामायिक नवीन गृह्णन्ति, तत्कथं ? उच्यते-युक्तियुक्तत्वात्, का युक्तिः ? इत्याह-श्रूयता, सामायिकस्य जयन्यो मुहूर्त्तमेक, उत्कृष्टश्च अष्टौ यामा कालो, ध्यानशतकेऽभ्यधायि, ततो गतरात्रे मुहूर्त्तशेषे सामायिक गृहीत आसीत्, पुनरग्निमरात्रेरपि मुहूर्त्तं शेषे अष्टौ यामाः संपूर्णा बभूवुः, तत्संपूर्णतामवनेन सामायिककालोऽपि अष्टप्रहररूप उत्कृष्टः संपूर्णोऽजनिष्ट, पौषधश्च सामायिकानुगतोऽतः सामायिक नवीन अवश्यं ब्राह्ममेव ॥

ननु-नवीनसामायिकग्रहणे शास्त्राक्षराणि अपि सन्ति ? उच्यते-सन्तीति, कानीत्याह-श्रीजिनवज्रमसूरिभिः पौषध-विधिप्रकरणे (३८ पत्रे) उक्तत्वादिति तथाहि-"ततो राईण धरमे जामे उट्टेण इरियावहिअ पढिकमिअ सक्कथएण

पुनः सद्भाषारधृतौ तपागच्छीयश्रीधर्मकीर्त्युपाध्यायेनाऽपि “खेलिणकविष्ठुं पुण, अगीयसे हाइयाण समाव । सभयइ गिहत्थाण वि, कयाइ एगत्तभावमि ॥ १ ॥” इत्युक्तत्वात्, खेलिणकविष्ठुकायोत्सर्गदूषणद्वय, अगीतार्थशिष्याणां छगत् प्रोक्त, गृहस्थस्य तु एतदूषणद्वयं, कदाचित् एकत्वभाव गतस्य भवदुक्क पर न सर्वदा, एकत्वभावश्च गृहस्थस्य एकादशप्रतिमायामेव न अर्वाक् । अत्र इदं रहस्यम्,—कदाचित् यतनानिमित्तं श्राद्धो रजोहरण विभर्ति तथापि क्रिया कुर्वन् साधुवत् न मुस्लाघादौ रक्षति, यतः श्रीमनुयोगद्वारसूत्रवृत्त्योः (३० पत्रे) अपि रजोहरणादीना यथोचितव्यापारनियोगे अर्पितत्वेन युक्तत्वमणत्वात्, तथाहि—

“से किं तं छोगुच्चरिअं भावावत्सय जण्ण इमे समणे वा समणी वा सायमो वा साविआ वा तच्चिचे तम्मणे तल्लसे तदञ्जवत्तिए तत्तिवज्जवसाणे तदड्डोवचसे तदप्पिअकरणे तम्भावणाभाविए (एगमणे अविमाणजिणवयणघम्मरागर-समणे) जण्णस्य कस्यइ मण अकरेमाणे तममोफाल आवत्सय करेति । से त छोगुच्चरिअ भावावत्सयं”, अत्र “तद-प्पिअकरणे” इति पदस्य वृत्तिर्यथा तदर्पितकरणः करणानि तत्साधकतमानि, देह-रजोहरणमुखवस्त्रिकादीनि तस्मिन् आवश्यके यथोचितव्यापारनियोगेन अर्पितानि—नियुक्तानि येन स तथा सम्यक् यथास्थानन्यस्तोपकरण इत्यर्थः ।

पुनरपि तपागच्छनायकश्रीसोमसुन्दरसूरि-श्रीजयचन्द्रसूरि-श्रीविद्यालराजसूरि-श्रीरत्नशेखरसूरि-श्रीतदयनन्दसूरिपद-कमलसेविना शिष्येहमहसगणिना श्राद्धवराभ्यर्थनया कृते श्रीषट्पादशयकचालावबोधेऽपि लिखितमस्ति यथा—“श्रावको धन्यं ददन् चलवलकेन प्रमार्जितस्य एव कार्यं करोति न तु महात्मवत् मुसाम्ने रक्षति, तथाहि—“वादणा देतव श्रावक

॥ ५०२ ॥ पुनस्तत्रैव अ० ।

मृ० ४ । पुन श्रीहरिभद्रसुरविराज० ।

उग्राढापोरुखी ताव सो पजिमितो, परिचा सिणात् ।

पाषे ठाइदण इति" । ५ । एवमेव श्रीभावस्यकलघुघृत्तावपि तिलकाचाय ॥

मया श्रीशीतलाचार्यसन्धिवन्दनाधिकारे (५१२ पत्रे), तथाहि—“जे तुज्झ भाइणे ।

परिद्धा, तेण कहिज, तुडो, इमेसिं पि रसिं सुहेण अञ्जवसाणेण चउण्हसि केवलणाण समुप्पन्न, पनाः ।
दिज्जण पलोपइ, पचाहे मुहुत्तेण एहिंति, पोरिसिंति सुत्त मण्णे करेति अच्छति, उग्राढाप अत्यपोरिसिति अतिचिरा-
दिरव ते देवकुलिन गया, ते वीअरागाणा न आडयति, दढओऽणेण ठविणो पडिक्कतो, आट्रोडण मणति—कओ
दरासि ! नन्ति—जजो ने पडिहायति सो धितेति—अहो दुट्ठसेहा निछजति" । ७ । इत्यमेव श्रीआमन्यकट्टणीयाय
॥ १६२ ॥ इत्य पोरिसिति, जतिविराविण देवकुलिन गया ते अ वीअरागाणा ठायति, दढओ ठविट्ट पडिक्कतो" इत्या-
हे । ८ । एतच्च पोरिसिंति, जतिविराविण देवकुलिन गया ते अ वीअरागाणा ठायति, दढओ ठविट्ट पडिक्कतो" इत्या-
हे । ९ । एतच्च पोरिसिंति, जतिविराविण देवकुलिन गया ते अ वीअरागाणा ठायति, दढओ ठविट्ट पडिक्कतो" इत्या-

वेइए वदिअ पुष व पुत्ति पेहिअ नमुक्कारपुवं सामाइअसुत्त कहुिअ सदिसाविअ सज्जाय कुणइ जाव पडिक्कमणरेत्ता, तओ पुयविहिणा पडिक्कमिअ पढिलेहणाइअ करेइ” । १ । एव श्रीजिनप्रभसूरिभिरपि विधिप्रपाया अभाणि—

“तओ पच्छिमरयणीए चट्ठिअ इरियावहिअ पडिक्कमिअ कुसुमिणवुस्सुमिणकाउसग सय उत्सास, मेहुणमुमिणे अदुत्तरत्त-यवत्सासं करिअ सक्कथय भणिअ पुवुत्तविहिए सामाइय कावं सज्जायं सदिसाविअ ताव करेइ जाव पडिक्कमणवेत्ता” । २ । एवमेव श्रीवरुणप्रभसूरिकूत्तपद्मावदयकपालावबोवेडपि ज्ञेय ॥ ३ ॥ ननु—जीर्णग्रन्थस्याऽपि एतत्सम्मतिरस्ति ? उच्यते, श्रीपञ्चाशत्तचूर्णौ तथैव प्रोक्त्वात् तथाहि—“तयो राइए वरमजामे चट्ठिऊण इरियावहिअ पडिक्कमिअ पुपि च पोत्ति पेहिअ नमुक्कारपुव सामाइयसुत्तं कहुिअ सदिसाविअ सज्जाय कुणइ” ॥ ४ ॥ इति ॥ १९ ॥

॥ इति पौपधिकानां पश्चिमरात्रौ नवीनसामायिकग्रहणाधिकारः ॥ १९ ॥

ननु—उपागच्छप्रमुखगच्छेषु साधवः पादोनग्रहरे प्रतिलेखनासमये “उग्याढा पोरिसी” इति न भणन्ति किन्तु “बडु-पडिपुत्ता पोरिसी” इति, आत्मनां गच्छे तु “उग्याढा पोरिसी” इति भणन्ति तत्र किं गच्छाचारः प्रमाण ? किं वा शास्त्रोक्ति ! उच्यते—शास्त्रोक्तिरेव, का शास्त्रोक्तिः ? इत्याह—श्रीविधिप्रपाया (१४ यत्रे) श्रीजिनप्रभसूरिभिः तथैव भणनात्, तथाहि—“तस्य देवसिअ पडिक्कम रयणिपढमपहर जाव सुज्जाइ, राइय पुण आयस्सयचुण्णिअभिप्पायेण उग्पाडापोरिमि जाव, ववहाराभिप्पाएण पुण पुरिमहु जाव सुज्जाइ” इत्यादि । १ ।

एवमेव श्रीवरुणप्रभसूरिनिर्मितश्रीपद्मावदयकपालावबोवेडपि । २ । ननु—प्राक्कनपूर्वाचार्यविरचितग्रन्थेष्वपि एत-

त्समस्मिन्निष्ठः ! उच्यते—अस्तीति, कथं ? इत्याह—श्रीप्रवचनसारोद्धारसूत्रे (१६६ पत्रे) ५९२ गाथाशकले तथैव
 उक्त्यात्, तथाहि—“उवगरणचवदसंगं, पडिलेहिजाइ दिणस्स पहरतिगे । उग्घाछपोरिस्सीए उ पत्तनिज्जोगपडिलेहा
 ॥ ५९२ ॥” पुनस्तत्रैव ग्रन्थे (४८ पत्रे) १०६ गाथाव्याख्याने “साधुवचन-उद्घाटा पौरुषी” इत्यादिक विभ्र-
 मकारणम् । ४ । पुनः श्रीहरिभद्रसूरिद्विरचितवचनकवृहद्भूतौ (८५२ पत्रे) प्रत्याख्यानाधिकारेऽपि, तथाहि—“साहुणो
 भणति-उग्घाढापौरुसी ताव सो पक्षिमितो, परिचा मिणति अण्णो वा मिणति, तेण से भुजवत्स कहित ण पूरितति
 भणति-उग्घाढापौरुसी ताव सो पक्षिमितो, परिचा मिणति अण्णो वा मिणति, तेण से भुजवत्स कहित ण पूरितति
 तावे उद्घाढ इति” । ५ । एवमेव श्रीभावश्यकलघुवृत्तावपि तिलकाचार्यकृताया । ६ । पुनः श्रीआनन्दकवृत्तौ हारि-
 मया श्रीशीतलाचार्यसबन्धिवन्दनाधिकारे (५९२ पत्रे), तथाहि—“जे तुज्झ भाइणिजा ते आगया वियालोत्ति न
 पविट्ठा, तेण कहिअ, उडो, इमेहिं पि रत्तिं सुहेण अज्जवसाणेण चउण्हवि केवलणण समुप्पन्न, पभाए आयरिया
 दिसाउ पलोएइ, एसाहे सुहुत्तेण पडिहि, पोरिसिन्ति सुत्त मण्णे करेति अन्छति, उग्घाढाप अरथपोरिसिन्ति अतिचिरा-
 विय ते देवकुलिय गया, ते वीजराणा न आटयति, दडओऽणेण ठविणो पडिफत्तो, आलोइए भणति-ऊओ
 इदमसि ? भणति-अज्जो मे पडिहायति सो धितेति-अहो बुद्धसेहा निहाज्जति” । ७ । इत्यमेव श्रीआनन्दकवृत्तानपि
 “उग्घाढाप जत्थ पोरिसिन्ति, जतिविहाविए देवकुलिय गया ते अ वीजराणा ठायति, दडओ ठविउ पडिफत्तो” इत्या-
 ने । ८ । ननु-उपाच्छीयसूरिकृतेऽपि ग्रन्थे क्वाऽपि उग्घाडा पोरिस्सी भणिताऽस्ति ? उच्यते-अनेकेषु ग्रन्थेषु तथा
 दोहं शेषेण उच्छान्तपक्ष्मीरसोत्तरवृत्तिणा त्वकृतशान्तिसिधिकांमुया (४२० पत्रे), तथाहि—“तच्च प्रतिरूपण पयमेद

देवसिकं रात्रिकं पाक्षिकं चातुर्मासिकं सायत्सौरिकं चेति । एषां कालस्तु उत्सर्गेण एवं उक्तः, “अथ निबुद्धे विवे, सुप्त कश्चिन्ति गीमत्या । इमवयणपमाणेण, देवसि आवस्सप कालो ॥ १ ॥” रात्रिकस्य चैव आवस्सगस्स समए, निहासुए चयंति आयरिआ । तह तं कुणति जह वस-पडिलेक्षणतरं सूरौ ॥ २ ॥” अपवादस्तु दैवसिक दिवसतृतीयप्रहरादवार्क अर्ध-रात्रं यावत् । योगशास्त्रवृत्तौ तु मत्वाहादारम्य अर्धरात्रं यावत् इत्युक्तं, रात्रिक अर्धरात्रादारम्य मध्याह्न यावत् । उक्त च-
 “उग्याहपोरिसिं जा, सह अवस्समस्सचुक्षीए । ववहाराभिप्पाया, भणति पुण जाय पुरिमहुं ॥ २ ॥” पाक्षिक-
 चातुर्मासिकसायत्सरिकाणि तु पक्षाद्यन्तेषु च स्युः । ९ । पुनरपि श्रीवेवेन्द्रसूरिविरचितग्रीष्माद्धदिनकृत्यवृत्तौ अपि
 अमाणि, तथाहि-“साधुवचन उग्याहा पोरिसी इत्थादि विचमकारण । १० ।” पुनरपि श्रीवेवेन्द्रसूरिकृतप्रत्याख्यान-
 भाष्येऽपि तथाहि-“साधुवयण उग्याहा पोरिसी तथुसुच्छया समाहिचि” इत्यादि २५ गाथायाम् । ११ ।

॥ इति उग्याहा पोरिसी भणनाधिकारः ॥ २० ॥

ननु-श्रीखरतरगण्ठे पुत्रादिजन्मनि तन्मरणे च जातमृतकं सूतक गण्यते, तत्राऽपि पुत्रस्य एकादशदिनानि पुत्रयाश्च
 द्वादशदिनानि यावत् तद्वह्रे खरतरसाधवो भिक्षा न गृह्णन्ति, तपागण्ठादिगण्ठेषु तु केयुचित् न सूतकशङ्कायाङ्कः, तत्र
 मूलतः क्काऽपि क्षाले सूतकगृहवर्जनं समुपदिष्ट वर्तते न वा ? उच्यते-श्रीजिनपतिचूरिभिः निजसामाचार्या प्रोक्तत्वात्,
 तथाहि-“सधवइसूरिपयकुलेसु वि दसाह सुजसूअगकुलाण च एगारसाहं पुत्तिआ सूअग धारसाह मयगकुलाण च यज्जण
 ॥ २१ ॥” एव तरुणप्रमसूरिकृतश्रीपढावश्यककालावबोधे २ पुनरन्यग्रन्थीयगाथाबालावबोधेऽपि यथा-

“छक्कायवयायंतो धि, मंगओ पुण्ड मुछाई घोदि । आक्षरे नीसरे, उगछिण पिक्कासणे अ ॥ ३ ॥” इत्यत्र भर्गुछिण
 पिङ्गसणे अ सूतेरु मृतक रजकै घणकर प्रयुक्तिक ते छद् मुगळिता सिद्धि मुक्त फिले सिद्ध भगवन्नाय साक्षिण साक्षिण-
 रूप तण्ड प्रदणि दुनद प्रति संसंध करियत । ३ । तनु-काटि मूळमूत्र साध्य-युग्मि मूत्रयादौ अनि अमगणि मणि २
 उच्यते-सन्तीति, श्रीयुक्कदस्सयुक्कदस्योः (२८० पत्रे), तथैव उच्यमान, तथाहि-“मंगमागि कयकिरिण, मंगमागनमाणि
 अ । मागारिअ च पिट च, न पिटा गरिजानिआ ॥ २३ ॥” व्याख्यातेडा-मागारिका उच्यमाण, मम पिण्ड आमादे, यदि
 वा सागारिकपिण्ड इति मूककट्टपिण्ड उगुळि । यणोपगदपिण्डे वा, मज्झाः समुच्चय । मंगमागं पिण्डान् यणिरिया
 परिज्ञाय प्रत्याख्यातपरिज्ञया च गरिष्वेदिदि” ० अथयने २३ माथायात् ॥ ४ ॥ पुनः श्री-भागादय विधिभयभयकर
 प्रथमाध्ययने चतुर्थदिशकं (३०० पत्रे),

तथा हि-“सिक्क्यागा नामेने क्यगाःपु ममाणा वा यमसाणा वा मातापुणा मूड-पणणे १३॥ मय्यं १३ माते
 सुनिरुद्धाप नो मक्षकम मे हंता यथाप यदिरिगाणि मामाणि विक्क्यायिरिआप मया” इति । मूत्रभयभयं यथा-
 ‘यममाना’ मानयन्त्यविशारिणः ते मय्यंभूताः, प्राचूणेमात् ममायागा प्रमापुपारे मूयमाना १३ पच्छमः ॥ ३३-
 ‘यथा धुइकोट्य प्रामः अत्तगुहभियावा वा, तथा मगिरिक्कः-मूत्रपाणिता, ते मय्यंभू’ इति १३ पत्रे ॥ ३३॥
 नार्थ, अतिशयेन युद्धक इत्यर्थः, ततो ण्ता । इति नामग्रण, मय्यं ययगा मूत्रया भदिप्रोक्तं विआचयोयं मय्यं
 जेव मूपात्” इति । ५ । पुनः श्रानितीश्रमाय-मूणी यथा “ते विममू, मूणी १३ पत्रे मय्यंभूता-ययगा-ययग-

दैर्घसिकं रात्रिकं पौष्पिकं चातुर्मासिकं सांवत्सरिकं चेति । एषां कालस्तु उत्सर्गेण एव वक्तव्यं, “अथ निबुद्धे निवे, सुप्त कश्चिन्ती गीयत्या । इत्यवयवपमाणेन, देवसि आकस्मिक कालो ॥ १ ॥” रात्रिकस्य चैव आवस्सगस्त समए, निदामुष चयति आयरिआ । तह तं कुणति अह घस-पडिलेक्षणत्वं सूरु ॥ २ ॥” अपवायस्तु दैवसिक विचसत्ततीयप्रहरादवर्वाक् अर्ध- रात्रं यावत् । योगशास्त्रदृष्टौ तु मस्याह्नादारभ्य अर्धरात्रं यावत् इत्युक्तं, रात्रिकं अर्धरात्रादारभ्य मध्याह्न यावत् । तत्तु च-

“उग्यादपोरिसिं जा, सइ अवस्सयस्सचुडीए । वयद्वाराभिप्पया, भणति पुण जाव पुरिमहु ॥ २ ॥” पाक्षिक- चातुर्मासिकसावत्सरिकाणि तु पक्षाद्यन्तेषु च स्युः । १ । पुनरपि श्रीवेवेन्द्रसूरिविरचितश्रीब्राह्मविनकृत्यदृष्टौ अपि अभाणि, तथाहि-“साधुवचन उग्यादा पोरिसी इत्यादि विस्मयकारण । १० ।” पुनरपि श्रीवेवेन्द्रसूरिकृतप्रत्याख्यान- भाव्येऽपि तथाहि-“साधुवचन उग्यादा पोरिसी तणुसुच्छया समाहिस्सि” इत्यादि २५ गाथायाम् । ११ ।

॥ इति उग्यादा पोरिसी भणनावधिकारः ॥ २० ॥

ननु-श्रीस्वरतरंगच्छे पुत्रादिजन्मनि तन्मरणे च जातमृतकं सूतक गण्यते, तत्राऽपि पुत्रस्य एकादशदिनानि पुत्र्याश्च द्वादशदिनानि यावत् तद्गृहे स्वरतरंगाध्वो भिक्षां न गृह्णन्ति, तपगच्छादिगच्छेषु तु केयुचित् न सूतकशङ्काशङ्कः, तत्र मूलतः क्काऽपि शास्त्रे सूतकगृहवर्जनं समुपदिष्टं वर्तते न वा ? उच्यते-श्रीजिनपतिसूरिभिः निजसामाचार्यो प्रोक्तत्वात्, तथाहि-“सयवइसूरिपयकुलेसु वि दसाह सुअसूअगकुलाण व एगारसाहं पुत्तिआ सूअग चारसाह मयगकुलाण च दअणं तयाहि-“सयवइसूरिपयकुलेसु वि दसाह सुअसूअगकुलाण व एगारसाहं पुत्तिआ सूअग चारसाह मयगकुलाण च दअणं ॥ २१ ॥” एव तरुणप्रभसूरिकृतश्रीपदावश्यकशालावबोधे २ पुनरन्यग्रन्थीयगाथावालावबोधेऽपि यथा-

“छक्कायदयावंतो वि, सज्जो कुणइ दुल्लह घोहिं । आहारे नीहारे, दुगछिए पिंढगहणे अ ॥ १ ॥” इत्यत्र दुगछिए पिंढगहणे अ सूतक मृतक रजक वणकर प्रभृतिक जे छइ दुगछित निर्दित कुल तिहा पिंढ असन-भान-खादिम-खादिम-रूप तणइ ग्रहणि हुनइ इति संबंध करिवर । १ । ननु-काडणि मूलसूत्र-भाष्य-चूर्णि-चृत्यादौ अपि अक्षराणि सन्ति ? उच्यते-सन्तीति, श्रीसूत्रकृत्वज्ञसूत्रपृष्ठो (१८० पत्रे), तथैव उक्तत्वात्, तथाहि-“सपसारी कयकिरिए, पसिणायतणाणि अ । सागारिअ च पिंढ च, त विज्ज परिजाणिआ ॥ १६ ॥” व्याख्यालेशः-सागारिकः-शय्यातर, तस्य पिंढ-आहार, यदि वा सागारिकपिण्ड इति सूतकगृहपिण्ड जुगुप्सित वर्णापसदपिण्ड वा, वशब्द-समुच्चये । एतत्सर्वं विद्वान्-ज्ञपरिज्ञया परिज्ञाय प्रत्याख्यानपरिज्ञया च परिहरेदिति” ९ अध्ययने १६ गाथायाम् ॥ ४ ॥ पुनः श्रीआचाराङ्गे द्वितीयश्रुतरकन्धे प्रथमाध्ययने चतुर्थोद्देशके (३०५ पत्रे),

तथा हि-“भिक्षुस्वागा नामेगे एवमाहसु समाणा वा वसमाणा वा गमाणुगाम दूइजमाणे खुड्डाए खल्ल अय गामे सनिरुद्धाए नो महालए से हता भयतारो वाहिरगणि गामाणि भिक्षुयारिआए वयह’ इति । धृत्येकदेशो यथा-‘वसमानाः’ मासकल्पविहारिण ते एवभूता, प्राघूर्णकान् समायातान् ग्रामानुग्रामं दूयमानान् गच्छत एव ऊचु-‘यथा खल्लकोडय ग्रामः अल्पगृहभिक्षादो वा, तथा सनिरुद्ध-सूतकादिना, नो महान्’ इति पुनर्वचन आदरल्या-पनार्य, अतिशयेन खल्लक इत्यर्थ, ततो हन्त ! इति आमन्त्रण, यूय भवन्तः-पूज्या वहिर्गामेषु भिक्षाचर्यार्थं व्रजत इत्येव ब्रूयात्” इति । ५ । पुनः श्रीनिशीथभाष्यचूर्णौ यथा “जे भिक्षु दुगछिअकुलेसु असणाइ-वत्याइ-वसहि-

देवसिक्तं रात्रिकं पाक्षिकं चातुर्मासिकं साधत्सैरिक्तं वेति । एषा कालस्तु तत्सर्गेण एव सकः, “अद्भ निबुद्धे धिवे, सुप्त कम्पति गीअरया । इयवयणपमाणेण, देवसि आवस्सप कालो ॥ १ ॥” रात्रिकस्य चैव आवस्सगस्स समए, निहामुह वयति आयरिआ । तह तं कुणति जह वस-पखिलेहणतरं सुरो ॥ २ ॥” अपवावस्तु दैवसिक्तं दिवसतृतीयप्रहरादवोक्तं अर्धरात्रं यावत् । योगशास्त्रवृत्तौ तु मध्याह्नादारभ्य अर्धरात्रं यावत् इत्युक्तं, रात्रिकं अर्धरात्रादारभ्य मध्याह्नं यावत् । सक च-

“उग्याढपोरिप्पिं जा, सइ अवस्सयस्सचुभीए । ववहाराभिप्पाया, भणति पुण जाव पुरिमहु ॥ २ ॥” पाक्षिक-चातुर्मासिकसाधत्सरिकाणि तु पञ्चाशन्तेषु च स्युः । १ । पुनरपि श्रीदेवेन्द्रसूरिविरचितश्रीआद्धदिनकृत्यवृत्तौ अपि अभाणि, तथाहि-“साधुवचनं उग्याढा पोरिसी इत्यादि विचित्रमकारण । १० ।” पुनरपि श्रीदेवेन्द्रसूरिकृतप्रत्याख्यान-भाष्येऽपि तथाहि-“साधुवयण उग्याढा पोरिसी तणुसुच्छया समाहित्ति” इत्यादि २५ गाथायाम् । ११ ।

॥ इति उग्याढा पोरिसी भणनाधिकारः ॥ २० ॥

तनु-श्रीखरतरगच्छे पुत्रादिखन्मनि तन्मरणे च जातमृतकं सूतकं गण्यते, तत्रापि पुत्रस्य एकादशदिनानि पुत्र्याश्च द्वादशदिनानि यावत् तद्द्वे खरतरसाधवो भिक्षां न गृह्णन्ति, तपागच्छादिगच्छेषु तु केषुचित् न सूतकशङ्कावाङ्कः, तत्र मूलतः काऽपि शास्त्रे सूतकगृहवर्जनं समुपविष्टं वर्तते न वा ? उच्यते-श्रीभिनपतिसूरिभिः निजसामाचार्यां प्रोक्तत्वात्, तथाहि-“सधवइसूरिपयकुलेसु वि दसाह सुअसूअगकुलाण च एगारसाह पुत्तिआ सूअग धारसाह मयगकुलाण च चज्जणे ॥ २१ ॥” एव तस्याग्रमसूरिकृतथीपदावश्यकवालावबोधे २ पुनरन्यग्रन्थीयगाथावालावबोधव्याख्यानेऽपि यथा-

“छक्कायदयायतो वि, सजओ कुणइ दुछइ थोहिं । आहारे नीहारे, दुगछिए पिंढगहणे अ ॥ १ ॥” इत्यत्र दुगछिए पिंढगहणे अ सूतक मृतक रजकै षण्णकर प्रभृतिक जे छइ दुगछित निर्दित कुल तिहा पिंढ असन-पान-खादिम-स्वादिम-रूप तणइ प्रह्मणि हुनइ इति संबंध करिवच । ३ । ननु-काऽपि मूलसूत्र भाष्ये-चूर्णि-वृत्त्यादौ अपि अक्षराणि सन्ति ? उच्यते-सन्तीति, श्रीसूत्रकृतद्वन्द्वसूत्रवृत्त्योः (१८० पत्रे), तथैव उक्तत्वात्, तथाहि-“सपसारी कयकिरिए, पसिणायतणाणि अ । सागारिअ च पिंढ च, त विज्ज परिज्जणिआ ॥ १६ ॥” व्याख्यालेख-सागारिका-शय्यातर, तस्य पिंढ-आहार, यदि वा सागारिकपिंढ इति सूतकगृहपिंढ जुगुप्सित षण्णोपसदपिंढं वा, चशब्द समुच्चये । एतत्सर्वं विद्वान्-ज्ञपरिज्ञया परिज्ञाय प्रत्याख्यानपरिज्ञया च परिहरेदिति” ९ अध्यायने १६ गाथायाम् ॥ ४ ॥ पुनः श्रीआचाराङ्गे द्वितीयश्रुतस्कन्धे प्रथमाध्ययने चतुर्थोद्देशके (३०५ पत्रे),

तथा हि-“भिक्षुस्वागा नामगे एवमगहसु समाणा वा वसमाणा वा गामाणुगाम दूइज्जमाणे खुट्ठाए खलु अय गामे सनिरुद्धाप नो महालए से हवा भयतारो वाहिरगाणि गामाणि भिक्षुस्वायरिआए वयह’ इति । वृत्त्येकदेशो यथा-‘वसमानाः’ मासकल्पविहारिण’ ते एवम्भूताः, प्राधूर्णिकान् समायातान् ग्रामानुग्रामं दूयमानान् गच्छत एव कचुः-‘यथा झुल्लकोऽय ग्रामः अल्पगृहभिक्षादौ वा, तथा सनिरुद्धः-सूतकादिना, नो महान्’ इति पुनर्वचन आदरल्या-पनार्थ, अतिशयेन झुल्लक इत्यर्थ, ततो हन्त ! इति आमन्त्रण, यूय भवन्त-पूज्याः वहिर्ग्रामेषु भिक्षाचर्यार्थं व्रजत इत्येव ध्यात् इति । ५ । पुनः श्रीनिशीथभाष्यचूर्णो यथा “जे भिक्षू दुगछिअकुलेसु असणाइ-चत्थाइ-चसहि-

सगुणाय वा करेइ” इत्यादि षटलहुअ तेसिं एसो मे दोसरुव षटविहा गारा इत्तरिअत्ति सूअगगाहा निज्जूटा जे ठप्पा-
कया सिलागा पडिअत्ति, आवकहिआ जे अत्य वीसए आदि जुगिआ जहा दक्खिणापहे लोहगार कलाठा लाइसु,
नढ-यरुहचम्मकारादि एए आवकहिआ ६।” पुन श्रीनिशीयचूर्णो “जे भिक्खु ठवणा कुलाइ” इत्यादि ठवणा
गाहा, समसो संखेये, लोइअ दुविहा इत्तिआ १ आवकहिआ २ इमे इत्तिरिआ सूअगगाहा कालान्हीए जे ठप्पाकया ते
निख्खा जेचि कुला जत्य विसए जुगिआ अमोज्या इत्यर्थः। कम्मेण वा सिप्पेण वा जाइए वा कम्मे एहा वि आसायिका
मोरपोसगा सिप्पेहिहा एहाविआ तेरिमापत्करा निखेवा जातीए पाणा डुवा मोरुत्तिआय, खल्लुदाब्दो अवधारणे, ते
वेय अन्नतय जुगिआ जहा सिंभूर निखेवगा इत्यादि। ७। पुनरेवमेव श्रीनिशीयपोढशोद्देशकभाष्यचूर्णिपु अपि तथाहि-

“दुविहा दुगच्छिआ खल्लु, इत्तरिआ हुंति आवकहिआ य। एएसिं नाणत्त, बुच्छामि आणुपुपीए ॥ १ ॥ सूअगम-
वसही विप्परिणामो तहेव कुच्छिया। तेसिं पि होइ सका, सबे एवारिसा मझे ॥ ३ ॥” इति भाष्यम्। अत्र चूर्णिव्याख्या-
सूअगगाहा कालावहीए जे वप्पाकया ते निज्जूटा, भक्कपानमदण्णादी निपिद्धा १ जे कुला जत्य विसए जुगिआ दुग-
छिआ अमोज्या इत्यर्थः, कम्मेण १ सिप्पेण वा २ जाइए वा ३, कम्मे न्हावियाइणो १ सिप्पे वि ठार न्हावियाइणो २ हि
द्वान्हाविया तेरिमाजाइए पाणाइणो ३, पुनरपि श्रीवशवैकालिकसूत्रे पञ्चमाध्ययने श्रीहरिभद्रसरिकृताया तद्वचो-
(१४६ पन्ने) सूतकादिकुळे प्रवेशस्य वर्जनीयत्वेन उक्तत्वात्, तथाहि-

‘पण्डिकुल न पविसे, मामग परिषज्जए । अविद्यत्तकुल न पविसे, पिअस पविसे कुल ॥ १७ ॥ व्याख्या-प्रतिकुल द्विविधम्-इत्वरं यावत्कथिक च, इत्वर सूतकयुक्तं, यावत्कथिक अभोज्यं, एतस्य प्रविशेत् वासनलघुत्यप्रसंगात् ।

अत्राड्ये प्रशमरतिसूत्रवृत्तौ अपि (४० पत्रे), तथा-

‘लोक सत्त्वाचारः, सर्वेषां ब्रह्मचारिणा यस्मात् । तस्माद्लोकविरुद्ध, धर्मविरुद्ध च सत्याज्यम् ॥ १३१ ॥ व्याख्या-लोको जनपदः, सल्लुशब्दो अवधारणे, लोक एव आधारः सर्वेषां ब्रह्मचारिणा, यस्मात् ब्रह्म-सयम सप्तदशमेव, तद्यो गात् सयमिनः तेषां सर्वेषामिति गच्छवासिना गच्छनिर्गताना च, तस्मात् लोके पण्डिरुद्ध जात-मृतक-सूतक समूह-निराकृताविरुद्धेषु मिश्रादिग्रहणं अभोज्येषु च परिहार्यं, तथा चाऽऽर्ये-

“जे जहि दुगुंछिआ सल्लु, पवाणवसहिभत्तपाणेषु । जिणवयणे पण्डिकुट्टा, वज्जेअया पयत्तेण ॥ १ ॥” यच्च लोके-कदेशे विरुद्ध मद्य-मांस-लशुन-बीजानन्तकायादि धर्मसाधनविरुद्ध अनेकं तदपि परिहार्यमिति ॥ १३१ ॥ इतश्च लोके-कवार्तान्वेषण श्रेयोहेतुः इति दर्शयति । ननु-दशदिनादिमान अपि कुत्राऽपि प्रोक्तमस्ति ?, उच्यते-श्रीव्यवहारभाष्यवृत्तौ श्रीमल्लयगिरिसूरिभिः दशदिनमान उक्तं अस्ति, तथाहि-“जातसूतक नाम जन्मानन्तरं दशाऽहानि यावत्, मृतकसूतक मृतानन्तरं दश दिवसान् यावत् । १ । पुनरपि व्यवहारभाष्यवृत्तौ प्रथमोद्देशके, तथाहि-“लौकिक द्विधा, इत्यत्र यावत्-यिकं च, तत्र इत्वर मृतकसूतकादि, तथाहि-लोकैः सूतकादि दश दिवसान् यावत् वर्ज्यते इति, यावत्कथिक वरुह-छिम्प-क-चर्मकार-कुम्भादि एते हि यावज्जीव शिष्टैः संभोगादिना वर्ज्यन्ते इति । २ । पुनः निशीथचूर्णौ परिहारनिक्षेपाधिकारे

“लोडो डुविहो इत्तरिओ आवकहिओ अ, इत्तरिओ सूयगाविसु दसादिवसपरिवज्जण, आवकहिओ जहा नट्ट-वरुह-छिपग-घम्मर डुवा य, लोवत्तरिओ सेज्जावाण-अभिगमसङ्गादि आवकहिओ रायपिहो इति ३ । पद्यपुराणेऽपि सूक्तम्-“मृते स्वजनमात्रेऽपि, सूतक जायते किल । अस्मगते विवानाथे, भोजनं क्रियते कथम् ? ॥ १ ॥” तथा लौकिकसूत-कमपि एवं, तथाहि-“सूतक दृष्टिहानिम्यां, दिनानि त्रीणि द्वादश । प्रसूतिस्थानमासैक, वासरा पञ्च गोत्रिणाम् ॥ १ ॥ प्रसूतिं च मृते धाले, देशान्तरमृते रणे । सन्ताने मरण चैव, दिनैक सूतक मतम् ॥ २ ॥ यद्दिने सूतके जाते, गते द्वादशके दिने । विनाभिपकपूजायां, पात्रदानेन शुद्ध्यति ॥ ३ ॥ पञ्चहा सूतक क्षेत्रे, शूद्रे पक्षैकसूतकम् । दशहा ब्राह्मणे विद्धि, द्वादशहा वैश्यमाचरेत् ॥ ४ ॥ सतीसूतक इत्या च, पाप पाणमासिक भवेत् । अन्येपामात्महत्याना, यथापाप च कल्पयेत् ॥ ५ ॥ अम्बी-वेटिका-महिषी-गोप्रसूतिर्गृहाङ्गणे । सूतक दिनमेक स्यात्, गृहवाहो न सूतकम् ॥ ६ ॥ दासी दासस्तथा कन्या, जायते वियते यदि । त्रिरात्र सूतक ज्ञेय, गृहमध्येऽतिदूषितम् ॥ ७ ॥ यदि गर्भविपत्तिः स्यात्, श्रवणे याऽपि योपिताम् । यावन्मास स्थितो गर्भ-स्त्रावद्दिनानि सूतकम् ॥ ८ ॥ महिषीपक्षकं क्षीर, गोक्षीर च दिना दश । अष्टक च अजाक्षीर, पञ्चात् क्षीरं प्रवर्त्तकम् ॥ ९ ॥ इत्यादिस्वशासनपरशासनसम्मत्या समर्थितं सूतकवर्जनम् ॥ २१ ॥

॥ इति ज्ञातमृतकसूतकपिण्डनिर्घाधिकारः ॥ २१ ॥

ननु-स्वतरगच्छीयाः श्राद्धाः प्रतिक्रमणसूत्रान्ते वसिष्ठन्त “तस्स धम्मस्स केवल्लिपणचस्से ति” वाक्य न कथयन्ति,

वाचा अनुश्रान्तो मनस्येव तदर्थं ध्यायन्तीति, अत्र काऽपि ग्रन्थसम्मतिरस्ति ? उच्यते—अस्तीति, श्रीजिनपतिसूरिभि

सामाचार्यां स्पष्ट उक्तत्वात् । तथाहि—“साधया पढिक्कमणमुत्तते तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्सेति न भणति”, इति ॥ १ ॥ पुनरपि श्रीतरुणप्रभसूरिकृतपद्मावश्यकवालावबोधेऽपि, तथाहि—“तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स” इत्यत्र पद श्रावक प्रति-
क्रमणमिति आन्नायतणा अभावश्च तत्रो केइएक पढइ नही, केइएक पुणि पढइ, तथापि हि “अन्मुट्ठिओमि आराहणाए विरओमि । वेराहणाए” ए पद जुगलु तिहाजि सबधियु छइ, तिण कारणि सतिघर्तमानु जाणिबु (१५२ पत्रे) ॥ २ ॥ एव
श्रीचन्द्रसूरिकृतप्रतिक्रमणवृत्तौ अपि तथैव उक्तम्, तथाहि—“तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स” इत्यादि द्वादशाक्षरी वाचा
अनुस्मरन् श्राद्ध वचिष्ठतीति ॥ ३ ॥ एव श्रीजिनप्रभसूरिकृतविचित्रपायामपि “तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्सेति” वाक्य
न लिखितमस्ति, तथाहि—तत्पाठः—“तत्रो पुत्तीए कट्ठासण पाच्छण वा पढिलेहिअ, वाम जाणु दिहा दाहिण च उहुं
काच करजुअगहिअपुत्ती सम्म पढिक्कमणमुत्त भणइ, तत्रो दधभावुट्ठिओ अन्मुट्ठिओमि इच्चाइ दग्गं पठिच्चा वदण
दाव”, इत्यादि ॥ ४ ॥ २२ ॥

॥ इति तस्स धम्मस्स केवलपन्नत्तस्स कथननिषेधाधिकार ॥ २२ ॥

ननु—आत्मना गच्छे श्रावणस्य वृद्धौ द्वितीयश्रावणद्वितीयपक्षे, भाद्रपदवृद्धौ प्रथमभाद्रपदद्वितीयपक्षे श्रीपर्युपणा-
पर्वकरणात् आपाढचातुर्मासकात् पञ्चाशता दिनैरेव यत्पर्युपणापर्वं क्रियते, तत्कुत्र तदक्षराणि सन्ति ? उच्यते—श्रीजिन-
पतिसूरिभिः निजसामाचार्या ११ तथैव उक्तत्वात्, तथाहि—“सावणे भद्वए वा अहिगमासे चत्तम्मासाओ पण्णासइमे
दिणे पज्जोसवणा कायद्या न असीइमे” इति ॥ ११ ॥ ननु—यैः आपाढचातुर्मासकात् अशीत्या दिनैः श्रीपर्युपणापर्वं विधी

फारयेदिति । पुनः श्रीपर्युपणाकल्पटिप्पणकेऽपि उक्तं “नो से कप्यह त रयणिं ति” भाद्रपदशुक्लपञ्चमी अतिक्रमिषु
 इत्यादि, एव सर्वत्र पर्युपणाकर्तव्यस्य भाद्रपदशुक्लपञ्चम्यामेव प्रोक्तत्वात्, न काऽपि श्रावणे तत्कर्तव्यता हृदयते इति
 धक्य, कथं ? इत्याह-मूलपक्षे आपादवृद्धौ “नो तं रयणिं उवायणाविसृष्ट ति” सामान्यसूत्रापेक्षया “अभिवह्निभि
 धीसेति” विशेषसूत्रस्य घलीयस्त्वात्, श्रावणेऽपि पर्युपणासत्कसर्वकर्तव्यकरणात्, ततोऽस्माकं लौकिकटिप्पणकानुसारेण
 श्रावणवृद्धौ आपादवृद्धौ इव श्रावणेऽपि पर्युपणापर्यकुर्वता सिद्धान्तपक्षिकरणात् को दोषः ? पुनरपि कार्तिकचातुर्मास-
 काधिकारे तु चन्द्रसवस्तरापेक्षया पर्युपणातो दिनैः सप्तत्या एव तस्य जैनान्नायेन अवर्धितवर्षेऽपि सप्तत्या दिने तस्य
 सम्यः पौषाषाढयो एव वृद्धेः, लौकिकटिप्पणकानुसारेण तु भाद्रपदाश्वयुजवृद्धौ दिनशतसमवः स्यात्, दीपमालिकाऽनन्त-
 रमेव चतुर्मासकसमवात्, शैलकक्षाते कार्तिकपूर्णिमाया चतुर्मासकप्रतिक्रमणस्य उक्तत्वादिति, न च असक्रान्तिमासोऽधि-
 कमासः स्फुटं स्यादिति भास्कराचार्योक्तत्वात्, असक्रान्तिमासे कथं पर्युपणा ? इति वाच्य, तस्मिन् लग्नकार्यस्य एव निषि-
 द्धत्वात्, दीक्षा-स्थापना-प्रतिष्ठावलक्षणं नाऽन्यत् धर्मकर्म, यत् उक्तं नारचन्द्रीयद्वितीयप्रकरणे (१४५ पत्रे), तथाहि-
 “रविक्षेत्रगते जीवे, जीवक्षेत्रगते रवौ । दीक्षामुपस्थापना चाऽपि, प्रतिष्ठा च न कारयेत् ॥ ४५ ॥ चपशुद्धिः-हृरि-
 शयनेऽधिकमासे, गुरुशुक्लासे न लग्नमन्येभ्य, लग्नेशांशाधिपयोर्नीचाऽस्तमने च न शुभ स्यात् ॥ ४६ ॥” ततो असक्रान्ति-
 मासे पर्युपणाकरणप्रतिषेधो न घटते, इत्यलं विस्तरेण ॥ तत इव स्थित श्रावणवृद्धौ द्वितीयश्रावणशुक्लचतुर्थ्यां, भाद्रपद

वृद्धौ प्रथममाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां पर्युपणापर्यं कर्तव्यं न अशीत्या दिनैः, इदं च स्थलं बहुगम्भीरार्थं, मया तु पूर्वगीतार्थप्रतिपादितसिद्धान्ताक्षरयुक्त्यनुसारेण लिखितं अस्ति, न स्वगृहकल्पितं, पुनर्यथाऽस्ति तथा बहुश्रुता विदन्ति ॥ २३ ॥

॥ इति श्रावणमाद्रपदयोः वृद्धौ ५० पञ्चाशद्दिनैः पर्युपणा कार्यो इत्यधिकारः ॥ २३ ॥

ननु-श्रीखरतरंगच्छे कदाचित् कुत्रचित् कल्पसूत्र गीतार्थो नव वाचनानि वाचयन्ति, कदापि क्वाऽपि एकादशवाचनाभिः, कदापि कुत्राऽपि त्रयोदशवाचनाभिः वाचयन्ति, तपागच्छीयादिगीतार्थास्तु नवभिरेव वाचनाभि नाऽधिकन्यूनभिः, तत्र किमपि नियामकं वर्तते न वा? उच्यते-सत्यं, भोः! पूर्वो मूलविधिः कल्पसूत्रश्रवणस्य श्रूयता, तथाहि-“तदा गिहं-त्याणं अन्नतिथिर्भाण गिहृतीयं अन्नतिथीणीण उत्तेणाण संजईण च अगळो पज्जोसवणाकप्पो न कहुअवो, सम्मी-सवाससकाइदोसप्पसगाओ, पज्जोसवणाकप्पो दिवसओ कहुअ न चैव कप्पइ, जत्थं वि खेत्तं पडुअ कहुअइ, जहा दिवस-ओ, आणदपुरे मूलचैइयहरे सवणसमक्ख कहुअइ, तत्थं वि साहू नो कहुइ, पासत्थो कहुइ, तं साहू सुणिज्जा न दोसो, आणदपुरं नाम सपइ वडनगरं महाठाणं भण्णइ, पासत्थाणं कहुगस्स असइ दंढणेण वा अन्नमत्थिओ सहेहिं वा साहू ताहे दिवसओ समाए सय कहुइ, पज्जोसवणाकप्पे यं कहुणे इमां सामायारी । अप्पणो उवस्सए पादोसिए आवस्सए कए कालं धेसु काले सुद्धे वा असुद्धे वा पटुवित्ता कहुअइ एगो कहुइ सेसा उद्धवित्ता सुणति, एव चउसु वि राईसु पज्जोसवणा-राईए पुण कहुए सव्वे (साहवो) साहू कप्पसमप्पावणिअ काउस्सग (करेति) करिंता पज्जोसवणाकप्पस्स समप्पावणिअ करेमि काउस्सग जं खडिअ जं विराहिअ जं न पडिपूरिअ तस्स उत्तरीकरणेण जाव वोसिरामित्तिं सव्वो दंढओ कहुअवो

जाय घोसरामिसि लोगस्स उज्जोअगर चिसिऊण उस्सारिस्सा पुणो लोगस्स उज्जोअगर कहिस्सा सवे साहुणो निमीअति,
 जेण कहिओ सो ताहे कालस्स पडिक्कमइ, तावे वरिसाकाल ठवणा ठविज्जइ, एसो विधि भणियो जइ उ कहिज्जते गिरहया
 अण्णतित्थिआ उसण्णा च आगच्छिज्जा सो वि ण विज्जा इत्यादि” इति श्रीनिशीयचूर्णो दशमोद्देशके, इत्यमेव श्रीदगाश्रुत
 स्कन्धचूर्णो अपि, एवमेव श्रीसन्देशविषयविधौषधिसिद्धान्तेऽपि, एतस्मिन्धानुसारेण पूर्वं पञ्चरात्रं प्रतिक्रमणानन्तरं पालिकसु-
 त्रपाठयत् साधूना कल्पसूत्रश्रवणं उपलभ्यते, परं अयं विधिः व्यवस्थितः । सांप्रतं तु श्रीवीरनिवृत्तेः नवसु वर्षशतेषु अशी-
 त्यपिकेषु गतेषु आनन्दपुरे पुत्रमरणार्चद्वयसेननृपसन्तोषनिमित्तं सभासमक्ष कल्पो वाचयितुं प्रारब्धः, यदुक्तं श्रीकल्प
 सूत्रावधूतैः, तथाहि—केचित्तु इदं आहुः यत् “इत्यत्कालातिक्रमे द्युवसेननृपस्य पुत्रमरणार्त्तस्य समाधये आनन्दपुरे सभायां
 अयं ब्रह्मो वाचयितुं प्रारब्ध इति” अन्यत्र तु सर्वसम्मताधिरन्तनग्रन्थेषु कुत्रापि वाचनानियमो न कृतः, पूर्वसूरिभि-
 र्प्रत्युत निशीयचूर्णो प्रोक्तमस्ति “ये नववाचनाभिः कल्पं वाचयन्ति ते पार्वस्या इति” अत एव ऐदयुगीना—गीतार्या-
 प्रतिगच्छ स्वपरम्परया ययारुचि वाचना विदधानाः सन्ति, न च वाच्यं यय मूलविध्यनुसारेण पञ्च दिनानि कल्प वाच-
 यन्तो नववाचनानियमः कुर्वाणाः स्मः, कथं तद्विधिलेशस्याऽपि अभावात्, कथं तदनुसारिता ? कथं इत्याह—मूलविधौ
 रात्रौ पार्वस्यपार्वश्रवणं, सांप्रतं तु दिवसे, पूर्वं तु गृहस्थादीनां असमक्षं, संप्रति तु तत्समक्षं, पूर्वं तु एकवारं, अधुना तु
 दिवससमक्षेऽपि वारद्वयं वाचनं, अथ ये नववाचनातो अधिकवाचनावाचने जिनाशाखाद्वयं वदन्ति तेषामपि इदं अज्ञा-
 नविजृम्भितं, यतोऽत्र सूत्रोक्तविधिविपरीतत्वेन गीतार्याधरणतो गच्छपरम्परा वर्तते । पुनः श्रीदीरयिजयसूरिप्रसादीकृत-

प्रश्नोत्तरसमुच्चये (१२ पत्रे) तच्छिष्य प० कीर्तिविजयगणिसमुच्चिते ग्रन्थे प० वेङ्कटप्रियगणिकृतप्रश्नाधिकारे प्रथमप्रश्नेऽपि प्रोक्तं, तथाहि—“नवक्षणैः कल्पसूत्रं वाच्यते, कैश्चिदधिकैरपि वाच्यते, तदक्षराणि क्व सन्ति ? इति, तत्रोत्तरम्—कल्पसूत्रं नवक्षणैः वाच्यते परम्परातः १ अन्तर्वाच्यमध्ये नवक्षणविधानाक्षरसम्भावाच्चेति २ अत्राऽपि नववाचनावाचने गच्छ-परम्परा एव, प्रत्युत्तरिता न तदक्षराणि दर्शितानि, अन्तर्वाच्यं तु तत्कृत आधुनिकं च, तत इदं रहस्य आगतम्—भूलपक्षः कोऽपि नाऽस्ति क्वाऽपि, पश्चात् येषां नववाचनानां गच्छपरम्परा ते नववाचनाभिः वाचयन्तु, अथ च येषां गच्छे नवाधिकवाचनानां परम्परा ते तदेकादशक तत्रयोदशक वा कुर्वन्तु, न कस्याऽपि निन्दा कार्या धर्मार्थिभिः गच्छपरम्पराया व्यवस्थायाश्च स्वरुध्यनुयायित्वात् ॥ २४ ॥

॥ इति कल्पसूत्रवाचने नववाचनानियमामावविचारः ॥ २४ ॥

ननु—“क्रेमि भते ! पोसहं आहारपोसह देसओ सवओ च” इत्यादिपाठसम्भावात् पौषघो द्विविधो देशतः सर्वतश्च सर्वत्र प्रतिपादितः, ततो यया देशतः पौषघोच्चारे श्रावका पानीय पिबन्ति तथा एकाशनादिकरणेन भोजनमपि कथं न कुर्वन्तु ? देशत इति पाठस्य अत्राऽपि भङ्गाभावात्, उच्यते—सत्यं, पर उपधानं विना पौषधे त्रिधाहारप्रत्याख्यानस्य चतुर्धाहारप्रत्याख्यानस्य वा उपवासस्य एव घटमानत्वात् पौषघोपवासरुपशब्दव्याख्यानस्याऽपि श्रीतत्त्वार्थभाष्ययुक्तौ

(१२ पत्रे) तथैव उक्तत्वाच्च, तथाहि—

पौषघोपवासो नाम इत्यादिना पौषधस्वरूप निरूपयति, स्वध्या पौषधशब्दः पर्वसु वर्तते, पर्वाणि च अष्टम्यादि-

तिथयः पूरणात् पूर्वं धर्मोपपद्यहेतुत्वात्, तत्र=पौषधे पर्वणि उपवासः पौषधोपवासः त्रिविधस्य चतुर्विधस्य वाऽऽहारस्य छेदः इत्यादि, एवमेव श्रीसमवायाङ्गसूत्रवृत्तौ श्रीअभयवदेवसूरिभिः न्याख्यानात् (१९ पत्रे), तथाहि—“पौषध पर्व-
दिन अष्टम्यादि” तत्रोपवासोऽभक्त्यर्थः पौषधोपवास इति इय व्युत्पत्तिरेव, प्रवृत्तिस्तु अस्य शब्दस्य आहारादरीरसत्का-
रमक्षर्यव्यापारपरिवर्जनेषु इति ध्येयमिति” । ननु-सर्हि श्रीजिनवज्रमसूरिभिः श्रीपौषधविधिप्रकरणे (३५ पत्रे) कथं
पौषधमध्ये भोजन प्रतिपादितम् ? तथाहि—

“जो पुण आहारपोसही देसओ सो पुण्णे यच्चक्खण्णे तीरिए अ खमासमणहुणेण मुहपत्तिं पहिलेहिअ खमासमणेण
यदिअ भणइ-इच्छाकरेण सविसह पारावह पोरिसी पुरिमहु चचविहाहार एणासण निबीय आयविल वा कय, जा का-
यि वेला तीए पारावेमि, तओ सक्कथएण चेइए वंदिय सज्जाय सोलस बीस वा सिलोणे काठ जहासभवममितिहिस्-
विभाग दाउं मुह हत्यपाए पहिलेहिअ नवकारपुषमरचतुडो भुजइ”, इति । अत्रोचर-यद्यपि अत्र पौषधमध्ये भोजन
नक्त, पर एतदुपधान आश्रित्य अभ्यधायि, येषां पुन गच्छे पौषधमध्ये भोजन अनुज्ञात तेषां अपि अपवादत् एव न
वत्सर्गतः । तथा चोक्त तपागच्छीयसोमसुन्दरसूरिशिष्यहेमहसगणिकृतपढावश्यकचालावबोधेऽपि, तथाहि—

“तृतीयशिक्षात्रत पौषधोपवास, स च पर्वतिथिषु अहोरात्र यावत् चतुर्विधाहारपरित्यागेन, तथा न शक्नोति चेत्
तदा त्रिविधाहारपरित्यागेन, एवमपि अशक्तौ अपवादतः आचाम्लादि समुच्चार्य भोजन क्रियते इत्यादि” न च अपाद-
पदं वत्सर्गपदे क्षेत्रव्य, तस्य पद्ममन्त्रा भिन्नत्वेन अभिधानात्, उपधानविधारस्तु अयम्-उपधानानि श्रीमहानिशीधसूत्रे

सामान्यतया प्रोक्तानि, पर यद्यपि तत्र उपधानतपसि पौषघ्नसि समस्तगच्छीयगीतार्थसम्मततया सर्वेषु अपि धर्मगच्छेषु नियत यथा स्वस्वोपधानादिप्रमाणतया तत्र स्वस्वतपोयोगविधिप्रकरणेषु गीतार्थः निबद्ध दृश्यते, तै कार्यमाण च उपासकैः उपलभ्यते । तत्र श्रीअभयदेवसूरिशिष्यपरमानन्दकृतयोगविधिग्रन्थे चतुश्चत्वारिंशदधिकद्वादशशतवर्षे १२४४ लिखिते यथा “पौषघ्नहणपुरस्तर उपधानतपो विधेयमिति अत उपधानविधिः उच्यते इति १” पुनः श्रीचन्द्रगच्छीय-श्रीअजितदेवसूरिकृतयोगविधौ त्रिसप्तत्यधिकद्वादशशतवर्षे १२७३ कृते यथा “श्रावकश्राविकाणा तु एकस्मिन् उपधाने अव्यूढेऽपि गुर्वाज्ञया अनुज्ञानन्दी विधीयमाना दृश्यते, पर एतैः अहोरात्रपौषघ्नदिनानि पञ्चादपि शीघ्र सविशेष पूरणीयानि २” पुनरपि-तपागच्छीय-श्रीरत्नशेखरसूरिकृते श्रीआचारप्रदीपे (१९ पत्रे), यथा-

पौषघ्नहणक्रिया तु यद्यपि श्रीमहानिशीये साक्षात् नोक्ता, तथाऽपि यथा साधो योगेषु अतिशायि क्रियावत्त्व सर्वप्रतीत तथा श्राद्धाना अपि उपधानेषु विलोक्यते ३” पुनरपि श्रीखरतरगच्छाधिपति-श्रीजिनपतिसूरिकृतद्वादशकुलकवृत्ति-वहगच्छीयजीर्णसामेचारी-श्रीजिनप्रभसूरिकृतविधिप्रैषा-श्रीमानदेवसूरिकृतकुलैकप्रमुखग्रन्था विलोकनीयाः ॥

ननु-श्रीविधिप्रपाया “मुहपत्तिं पहिलेहिअ वदिअ भणइ भगवन् ! भातपाणी पारावेह, उवहाणवाही भणइ-नयकार-सहिअ चवविहाहार, इअरो भणइ-पोरिसिं पुरिमहुं वा तिविहाहार चवविहाहार वा पगासण निविइअ आयविल वा जा काइ वेलातीए भत्तपाण पारावेमि ति”, श्रीजिनप्रभसूरिभिः “उवहाणवाही भणइ इअरो भणइ” इति मेदद्वयोक्त्या पौषघ्नमध्ये उपधान विनाऽपि कथं भोजन अनुज्ञातम्? उच्यते-तत्परमार्थ लघुखरतरगच्छीया श्रीजिनप्रभसूरय एव जानन्ति,

सुरे हि श्रीऋषभदेवशिष्यत्व न व्यभिचरति शिंशपत्वे वृक्षत्ववत् । तथा तपागच्छीयग्रन्थेऽपि सुरेप्रतिष्ठा एव स्थाने स्थाने दृश्यते, यदुक्त-तपाश्रीसोमसुन्दरसूरि-तच्छिष्यमहोपाध्याय-श्रीचारित्रगणितद्विनेय-५० सोमधर्मगणिविरचिताया सप्त-देशसप्तिकायां द्वितीयाधिकारे अष्टमोपदेशे (३८ पत्रे), तथाहि-“निर्मापित पासिलसङ्केत, श्रद्धावता श्राद्धवरेण चेत्यम् । आरासणे श्रीगुरुदेवसूरि-प्रतिष्ठितं तीर्थमभूत् क्रमेण ॥ १ ॥” पुनः अत्रैव सम्बन्धप्रान्ते (४० पत्रे)—

“गोगाकस्य सुतेन मन्दिरमिदं श्रीनेमिनाथप्रभो-स्तुङ्गपासिलसञ्ज्ञितेन सुधिष्या श्रद्धावता मञ्जिणा । शिष्यैः श्रीमुनिचन्द्र-सूरिसुरोर्निर्ग्रन्थचूडामणे-र्वादीश्वरैः प्रमुदेवसूरिगुरुभिर्नेमैः प्रतिष्ठा कृता ॥ १ ॥” एतदक्षरानुसारेण सूरि एव प्रतिष्ठाकृत-समाव्यते, पुनः यथार्थता यथार्थवेदिगम्या इति ॥ २६ ॥

॥ इति सुरेः प्रतिष्ठाधिकारः ॥ २६ ॥

ननु-आत्मना गच्छे चतुर्वशीहानौ चतुर्वशीकृत्य पौषधग्रहणपाक्षिकातिचारालोचनादिक पूर्णिमाया क्रियते, अन्यगच्छे तु केषुचित् त्रयोदश्यां विधीयते तत्कथं ? उच्यते-पूर्णमायाः पूर्वतिथित्वेन मूलपक्षे सिद्धान्ते प्रत्याख्यातत्वात् पूर्णिमायां एव तत्सङ्गतिं अङ्गतिः, अपि च पर्वभूतां पूर्णिमा अमावास्या वा विहाय अपर्वभूताया त्रयोदश्या कथं पाक्षिक कृत्य क्रियेत ?, को नाम विज्ञमन्यो निष्कटवर्तिनीबृहत्पवाहा गङ्गा तीर्थभूता विहाय अतीर्यमृते कुपे स्थान समाचरेत् ?, पुनः त्रयोदश्या तिथ्या तत्करणे तु आगमाचरणयोः द्वयोः मन्ये एकस्याऽपि पक्षस्य अनाराधितत्व स्यात् । यदुक्त श्रीजि-नप्रमसूरिभि विधिप्रपाया, तथाहि-

“नवरं चारम्भासि ए तद् धरदसीद्वासे पुणिमा जुज्झ, तेरसीगहणे आगमआयरणाण अन्नतरपि न आराहिअ होजा” इति, ननु-एतदर्थसंवादि का जीर्णग्रन्थे सम्मतिः अपि अस्ति ? उच्यते—अस्त्येव, कथं ? इत्याह—श्रीहरिमद्रसूरिभिः स्वकृतत्त्वविचारसारग्रन्थे तथैव उक्तत्वात्, तथाहि—“भवइ जहिं तिहिह्वाणी, पुढतिही विद्धिआ य सा किरइ । पक्खी न तेरसीए, कुल्ला सा पुणिमासीए ॥ १ ॥ इति”, एवमेव श्रीउमास्वातिवाचका अपि स्वकृताया आचारवल्लभाया प्रोचुः, तथाहि—“तिहिपइणे पुढतिही, कायवा जुत्ताघम्मकज्जेसु । चारदसी विलोवे, पुणिमिअ पक्खिपडिक्कमण ॥ १ ॥” इति, इत्यमेव श्रीज्योतिष्करण्डेऽपि अकथि, तथाहि—“छट्ठिसहिआ न अट्टमि, तेरसिसहित न पक्खिअ होइ । पडिवयसहिअ न कया वि, इअ मणिअ वीअरगेहिं ॥ १ ॥” ? इति, ननु-यथा चतुर्दशीदानौ अग्रिमतिथिपूर्णिमाया अमावास्या वा पाक्षिक कर्तव्यं क्रियते, तथा अष्टमीदानौ नवमीतिथौ अष्टमी कर्तव्यं क्रियता, परं सप्तम्या कथं क्रियते ? उच्यते—सत्यं, नो यौक्तिक ! श्रूयतां, पूर्णिमायास्तु पूर्वतिथित्वेन तत्र पाक्षिककृत्य घटा आदीकृते, परं नवमी तु अपूर्वतिथिः, ततो नवमीतिथेः अपूर्वतिथित्वेन सप्तम्या साम्येऽपि अष्टमीसत्कर्मोपबहुलत्वेन घटं सप्तम्या एव अष्टमीकृत्य, यदुक्तं श्रीजिनप्रभसूरिभिः विधिप्रपाग्रन्थे, तथाहि—

“जया य पक्खिआइपडतिही पढइ तथा पुढतिही चेव तब्भुत्तिवहुला पक्खिआणपूआइसु धिप्पइ, न उत्तरा तब्भो-गागधस्स वि अमावाओ इति”, एतदर्थसंवादि का गाथा अपि च श्रीसूर्यप्रज्ञसौ श्रूयते । तथाहि—“पजुसणे चरमासे, पक्खिअपडडुमीसु कायवा । जाए उदए सूरु, ताओ तिहिओ न अन्नाओ ॥ १ ॥” इति, न च ‘क्षये पूर्वा तिथिः आद्या’ इति

सुरे हि श्रीऋषभदेवशिष्यस्य न व्यभिचरति शिशुपत्वे वृक्षत्ववत् । तथा तपागच्छीयग्रन्थेऽपि सुरेप्रतिष्ठा एव स्याने स्याने दृश्यते, यदुक्त-तपाश्रीसोमसुन्दरसूरि-तच्छिष्यमहोपाध्याय-श्रीचारित्रगणितद्विनेय-५० सोमधर्मगणिविरचिताया उपदेशसप्ततिकायां द्वितीयाधिकारे अष्टमोपदेशे (३८ पत्रे), तथाहि-“निर्मापित पासिलसङ्गकेन, श्रद्धावता श्राद्धवरेण चैत्यम् । आरासणे श्रीगुल्लेवसूरि-प्रतिष्ठितं तीर्यममृत क्रमेण ॥ १ ॥” पुनः अत्रैव सम्बन्धग्रान्ते (४० पत्रे)—

“गोगाकस्य सुतेन मन्दिरमिदं श्रीनेमिनाथप्रभो-सुङ्ग पासिलसङ्गितेन सुधिया श्रद्धावता मन्त्रिणा । शिष्यैः श्रीमुनिचन्द्र-सूरिसुगुरोर्निर्गम्यचूडामणे-र्धादीन्द्रैः प्रमुदेवसूरिगुरुमिर्नेमैः प्रतिष्ठा कृता ॥ १ ॥” एतदक्षरानुसारेण सूरि एव प्रतिष्ठाकृतं सभाव्यते, पुनः यथार्थत्वा यथार्थवेदिगम्या इति ॥ २६ ॥

॥ इति सुरेः प्रतिष्ठाधिकारः ॥ २६ ॥

ननु-आत्मना गच्छे चतुर्दशीदानौ चतुर्दशीकृत्य पौषधग्रहणपाषाणिकातिचारालोचनद्विक पूर्णिमाया क्रियते, अन्यगच्छेऽपि तु केषुचित् त्रयोदश्यां विधीयते तत्कथं ? उच्यते-पूर्णमायाः पूर्वतिथित्वेन मूलपक्षे सिद्धान्ते प्रत्याख्यातत्वात् पूर्णिमाया एव तत्सङ्गति अङ्गति !, अपि च पूर्वमूर्ता पूर्णिमां अमावास्या वा विहाय अपूर्वमूर्ताया त्रयोदश्या कथं पाक्षिक-कृत्य क्रियेत ?, को नाम विज्ञमन्यो निकटवर्तिनीभृदल्पवादा गङ्गा तीर्यमूर्तां विहाय अतीर्यमूर्ते कूपे ज्ञान समाचरेत् ?, पुनः त्रयोदश्यां तिथ्या तत्करणे तु आगमाचरणयोः द्वयोः मध्ये एकस्याऽपि पक्षस्य अनाराधितत्व स्यात् । यदुक्तं श्रीजि-नप्रभसूरिभिः विधिप्रपायां, तथाहि-

पौषं पर्वदिनानुष्ठानं, तच्च द्वेधा-इष्टजनभोजनवानादिरूप, आहारादिपौषधरूप च, तत्र शङ्ख इष्टजनभोजनदानरूप पौषध कर्तुं कामः सन् यदुक्तवान् तद्दर्शयत-इदं उक्त इति, अथ यदि घातकादिश्रावकैः भोजनानन्तरं पौषधो गृहीतो अभविष्यत् तदा तत्र पौषधपारणप्रस्तावोऽपि प्रोक्तो अभविष्यत्, परं न उक्त इति नो गृहीतः, न च उक्तं यथा तथा पौषधकरणं भव्य एव, एव चेत्तर्हि प्रभाते मुक्त्वा पौषधं कर्तव्यः, ततः पुनरपि सन्ध्याया पौषधमध्ये मुक्त्वा पौषधकरणं पौषधस्य आराधनं कर्तव्यं, न च अयं पौषधो लाभाय भवेत्, यदि अतिप्रसङ्गनिवारणार्थं भोजनद्वयी पौषधो गीतार्थं निषिद्धः, तदा अस्माकीनगीतार्थैः अपि अतिप्रसङ्गनिवारणार्थं पौषधमध्ये भोजनं निषिद्धं अस्ति, पुनः सिद्धान्तवचनं प्रमाणं, न अस्माकं कोऽपि पक्षपातः ॥ २९ ॥

॥ इति भोजनानन्तरं पौषधग्रहणनिषेधाधिकारः ॥ २९ ॥

ननु-श्रीखरतरगच्छे यदि चतुष्पर्वी कल्याणकादितिर्थिं च विना पौषधग्रहणं निराकृतं, तर्हि उपधानमध्ये कथं श्राद्धानां सदा पौषधग्रहणं कार्यते ? उच्यते-सत्यं, यद्यपि उपधानाधिकारे श्राद्धानां श्रीमहानिशीथसूत्रे पौषधग्रहणं न अलेखि, तथापि समस्तगच्छीयगीतार्थसम्मततया सर्वेषु अपि धर्मगच्छेषु गीतार्थं स्वस्वोपधानदिनप्रमाणतया तत्र स्वस्वतपोयोग-विधिप्रकरणेषु निषिद्धं, ततो अस्मद्गीतार्थवृद्धेः अपि अन्यगीतार्थसम्मत्या आचरणया उपधानमध्ये पौषधग्रहणं प्रमाणीकृतं, उपधानमध्ये पौषधग्रहणपारणादिसर्वविधिः श्रीखरतरगच्छाधिपतिश्रीजिनवल्लभसूरिभिः श्रीपौषधविधिप्रकरणे प्रोक्तोऽस्ति, तथैव श्रीजिनपतिसूरिभिः द्वादशकुलकवृत्तौ, पुनः श्रीजिनप्रभसूरिभिः विधिप्रपाया, अपि च श्रीअभयदेव-

मेण जुत्ताओ । ता अधरविद्धअवरा, वि इज्ज न इ पुषतविद्धा ॥ ४ ॥” इति, “क्षये पूर्वा तिथिर्माघा, वृद्धौ माघा तथो-
त्तरा” इदमपि वाक्य श्रीरत्नशेखरसूरिणा विधिकौमुदीग्रन्थे समास्थातिवचनपरिषोपतया लिखित अस्ति ॥ २८ ॥

॥ इति तिथिवृद्धौ प्रथमा तिथिः मान्या इत्याचिकारः ॥ २८ ॥

ननु-श्रीलरतरगण्डे श्रावकाः मुक्त्वा पौष च कथं न गृह्णन्ति तपागच्छीयश्चावकवत् ? उच्यते,—मुक्त्वा पौषग्रहण
जीर्णग्रन्थेषु सर्वसम्मतेषु केषुचित् अपि दृष्टं भुतं वा नास्ति, न च श्रीभगवतीसूत्रे द्वादशशतकप्रथमोद्देशके शङ्ख-
श्रावकाधिकारे— (५५२ पत्रे) ॥

“तप णं से सखे समणोवासए ते समणोवासए एव वयासी-तुन्मे ण देवाणुप्पिआ ! विट्ठल असण पाण खाइम साइम
उवक्खढावेह, तप ण अण्हे त विट्ठल असण पाण खाइम साइम आसाएमाणा विसाएमाणा परिभुजेमाणा परिभाएमाणा
पक्खिअ पोसह पडिजागरमाणा विहरिस्सामो” इति अक्षरवर्धनात् प्रकृत्य, अत्र भोजनान्तर पौषग्रहण प्रतिपादित
अस्ति तदभिप्रायापरिज्ञानात्, अतोऽत्र पौषग्रहणेन व्यापारपौषघो व्याख्यातोऽस्ति, न तु आहारपरित्यागरूपः । यदुक्तं
पुतदालापकवृत्तौ (५५५ पत्रे) तथाहि—

“पक्खिअ पोसह पडिजागरमाणा विहरिस्सामो चि” पक्षे=अर्धमासि भव पाक्षिक पौषघ=अव्यापारपौषघ प्रतिजाग्र-
तोऽनुपालयन्तो विहरिप्यामः=स्यामः, यच्च इह अतीतकालीनप्रत्ययान्तत्वेऽपि चार्तमानिकप्रत्ययोपादानं तन्भोजना-
नन्तर एव अक्षेपेण पौषघान्युपगमप्रदर्शनार्थं, एव उत्तरत्राऽपि गमनिका कार्या इत्येके, अन्ये तु व्याचक्षते—इह किल

पौषधं पर्वदिनानुष्ठान, तच्च द्वेधा-इष्टजनभोजनदानादिरूप, आहारादिपौषधरूप च, तत्र शङ्कः इष्टजनभोजनदानरूप पौषध कर्तुंकाम' सन् यदुक्तवान् तदर्थयत्-इदं उक्त इति, अथ यदि शतकादिश्रावकैः भोजनानन्तर पौषधो गृहीतो अभविष्यत् तदा तत्र पौषधपारणप्रस्तावोऽपि प्रोक्तो अभविष्यत्, परं न उक्तः इति नो गृहीतः, न च वक्तव्यं यथा तथा पौषधकरणं भव्य एव, एवं चेत्तर्हि प्रभाते मुक्त्वा पौषधः कर्तव्यः, ततः पुनरपि सन्ध्याया पौषधमध्ये मुक्त्वा पौषधकरणं पौषधस्य आराधनं कर्तव्यं, न च अयं पौषधो लाभाय भवेत्, यदि अतिप्रसङ्गनिवारणार्थं भोजनद्वयी पौषधो गीतार्थे निषिद्धः, तदा अस्माकीनगीतार्थैः अपि अतिप्रसङ्गनिवारणार्थं पौषधमध्ये भोजनं निषिद्धं अस्ति, पुनः सिद्धान्तवचनप्रमाणं, न अस्माकं कोऽपि पक्षपातः ॥ २९ ॥

॥ इति भोजनानन्तर पौषधग्रहणनिषेधाधिकारः ॥ २९ ॥

ननु-श्रीस्मरतरगच्छे यदि चतुर्ष्वर्षी कल्याणकादितिषिं च विना पौषधग्रहणं निराकृतं, तर्हि उपधानमध्ये कथं श्राद्धानां सदा पौषधग्रहणं कार्यते ? उच्यते-सत्यं, यद्यपि उपधानाधिकारे श्राद्धानां श्रीमहानिशीथसूत्रे पौषधग्रहणं न अलेखि, तथापि समस्तगच्छीयगीतार्थसम्मततया सर्वेषु अपि धर्मगच्छेषु गीतार्थे स्वस्वोपधानदिनप्रमाणतया तत्र स्वस्वतपोयोगविधिप्रकरणेषु निबद्धं, ततो अस्मद्गीतार्थवृद्धेः अपि अन्यगीतार्थसम्मतया आचरणया उपधानमध्ये पौषधग्रहणं प्रमाणीकृतं, उपधानमध्ये पौषधग्रहणपारणादिसर्वविधिः श्रीस्मरतरगच्छाधिपतिश्रीजिनवल्लभसूरिभिः श्रीपौषधविधिप्रकरणे प्रोक्तोऽस्ति, तथैव श्रीजिनपतिसूरिभिः द्वादशकुलकवृत्तौ, पुनः श्रीजिनप्रभसूरिभिः विधिप्रपाया, अपि च श्रीअमरदेव-

मेण जुत्ताओ । ता अवसरविद्वद्वरा, वि हुज्ज न हु पुषवविट्ठा ॥ ४ ॥” इति, “क्षये पूर्वा तिथिर्ग्राह्या, घट्टौ ग्राह्या तथो-
त्तरा” इदमपि वाक्य श्रीरत्नशेखरसूरिणा विधिकौमुदीग्रन्थे समास्वातिष्वनपरिषोपतया लिखित अस्ति ॥ २८ ॥

॥ इति तिथिवृद्धौ प्रथमा तिथिः मान्या इत्यधिकारः ॥ २८ ॥

ननु-श्रीखरतरगच्छे आवकाः भुक्त्वा पौषघ कथं न गृह्णन्ति तपागच्छीयथावकवत् ? उच्यते,—भुक्त्वा पौषघग्रहण
जीर्णग्रन्थेषु सर्वसम्मतेषु केचुचित् अपि एष्ट श्रुतं वा नास्ति, न च श्रीभगवतीसूत्रे द्वादशशतकप्रथमोद्देशके शङ्ख-
आवकाधिकारे—(५५२ पत्रे) ॥

“तए नं से सखे समणोवासए ते समणोवासए एव वयासी-तुग्गे ण देषाणुप्पिआ ! विट्ठल असण पाण स्वाइम साइम
चयक्खढावेह, तए ण अम्हे स विट्ठल असण पाण स्वाइम साइम आसाएमाणा विसाएमाणा परिमुजेमाणा परिभाएमाणा
पक्खिअ पोसह पड्डिआगरमाणा विहरिस्सामो” इति अखरदर्शनात् वक्तव्यं, अत्र भोजनानन्तरं पौषघग्रहणं प्रतिपादितं
अस्ति तदभिप्रायापरिज्ञानात्, अतोऽत्र पौषघग्रहणेन व्यापारपौषघो व्याख्यातोऽस्ति, न तु आहारपरित्यागरूपः । यदुक्तं
एतदालापकवृत्तौ (५५५ पत्रे) तथाहि—

“पक्खिअ पोसह पड्डिआगरमाणा विहरिस्सामो सि” पक्षे=अर्धमासि भव पाक्षिक पौषघ=अव्यापारपौषघ प्रतिज्ञाग्र-
तोऽनुपालयन्तो विहरिप्यामः=स्थास्यामः, यच्च इह अतीतकालीनप्रत्ययान्तत्वेऽपि चार्तमानिकप्रत्ययोपादानं तन्मोजना-
नन्तरं एव अक्षेपेण पौषघान्युपगमप्रदर्शनार्थं, एव उत्तरत्राऽपि गमनिका कार्या इत्येके, अन्ये तु व्याचक्षते—इह किल

सत्सर्गतः प्रावरणग्रहण नाऽस्ति, पर अपवादतः श्रीजिनवत्सूरियुगप्रधानैः सन्देहदोलावल्या (६८ पत्रे) काष्ठदाहशीता-
विकारण आश्रित्य प्रावरणत्रय एक अस्ति, तथाहि-

“सुस्सग्नपण सावगस्स परिहाण साहगादवर । कप्पइ पाचरणाइ, न सेसमवायओ तिणिण ॥ ४६ ॥”

ननु-मूलग्रन्थे तु न क्काऽपि श्रावकाणा प्रावरण दृश्यते ? सत्य, पर सामायिकस्यः श्रावको यतितुल्यः सर्वत्र प्रति-
पादितः । यतीना तु शीताद्यपवावे क्लृप्त्यस्य क्रमेण प्रावरणं उक्त, तथाहि ओघनिर्युक्तिभाष्य-“जाहे तह बी न तरे, ताहे
निविट्ठण पावणे सोम । तेण वि असथरतो, दो खोमी पाचणा ताहे ॥ १ ॥ “तहवी असथर तो तइआणं ओणिण पाचणे” इति
ततः “पागुरण सदिसावेमि पागुरणं पडिघापमि” इति क्षमाश्रमणद्वय दत्त्वा, गुरोः पार्श्वे आदेश लात्वा, प्रावरणं गृह्यता
साप्रतीना शक्त्यभावे अपवादपद अङ्गीकुर्वता न दोषभाक्त्वम् । ननु-केपाचित् गच्छे गुरो पार्श्वे “पागुरण सदिसावेमि
पागुरण पडिघापमि” इति क्षमाश्रमणद्वयं अदत्त्वा एव पागुरण गृह्यते तत्कथम् ? उच्यते-दोष एव तेषा समान्यते, तत्राऽर्थे
ते एव प्रष्टव्याः, तत्क्षमाश्रमणद्वय कुत्राऽन्तर्भवतीति च ॥ ३४ ॥

॥ इति सामायिकादौ सत्सर्गतः प्रावरणनिषेधाधिकारः ॥ ३४ ॥

ननु-प्रतिक्रमणस्थापने आत्मना गच्छे क्षमाश्रमणचतुष्क दीयते, तत्कुत्र प्रतिपादित अस्ति ? उच्यते-“यदिदु चेइआइ,
दावं चचराइ खमासमणे । भूनिहिअसिरो सयला-इयारमिच्छुक्कड देई ॥ १ ॥” इति श्रीजिनवल्लभसूरिकृतं प्रति-

ननु-श्रीखरतरगच्छीयाः श्रद्धाः प्राभातिकसामायिकग्रहणे पूर्वं वइसण सदिसापमि वइसण ठापमि, पथात् सज्जाय सदिसापमि सज्जायं करेमि इति वदन्ति, सायन्तनसामायिकग्रहणे तु पूर्वं सज्जाय सदिसात्रेमि सज्जाय करेमि, पथात् वइसण सदिसात्रेमि वइसण ठापमि इति नुवते, तत्र किं व्यत्ययकथने कारणम् ? सामायिकविषे तुल्यत्वात् उभयत्र, उच्यते-सत्य, पर श्रीजिनवल्लभसूरिकृतपौषधविधिप्रकरणे श्रीजिनप्रभसूरिधिरचितश्रीविधिप्रपात्रन्ये श्रीपञ्चाशकचूर्णा च रात्रिपौषधिकग्रावकस्य सामायिकग्रहणावसरे प्रातः वइसणाक्षमाश्रमणद्वयदानात् अनु स्वाध्यायक्षमाश्रमणद्वयदान प्रोक्त, पुनः तत्रैव पञ्चाशकचूर्णार्थादौ पौषधिकस्य साय प्रथम स्वाध्यायक्षमाश्रमणद्वयदान, तदनु वइसणाक्षमाश्रमणद्वयदान उक्त, यथा पौषधे तथा सामायिकेऽपि उभयत्राऽपि क्रियाया तुल्यत्वात्, तथा श्रीआवश्यकचूर्णो प्राभातिकसामायिकग्रहणे “उधविट्ठो पढइ” इत्यादिपाठप्रामाण्यात्, “उधविट्ठु”शब्देन वइसणा क्षमाश्रमणे, “पढइ”शब्देन स्वाध्याय-क्षमाश्रमणे, सायन्तनसामायिकग्रहणे तु सर्वेष्वपि स्वाध्यायक्षमाश्रमणाभ्यां, अनु वइसणाक्षमाश्रमणदान सम्मत एव इति किं विचार्य ? अत्र पौषधविधिप्रकरण-विधिप्रपा-पञ्चाशकचूर्णे-आवश्यकचूर्णे-पाठस्तु तत्तद्व्यविलोकनेन ज्ञातव्य ॥

॥ इति सामायिकग्रहणे प्रभाते पूर्वं वइसणं तत स्वाध्यायम् इति अधिकारः ॥ ३३ ॥

ननु-“पावरण पमुसूणं गिण्हसा मुहपसिअ । वत्यकायविमुद्धीए करेइ पोसहा इअ ॥ १ ॥” इति व्यवहारचूर्णेवचनात्, तथा “सो अ किर सामाइअ करितो मरहं अषणेइ कुहलाणि नाममुइ तथोलपावागमाइ वोसिरइ” इति आवश्यकचूर्णिपाठप्रामाण्याच्च, पावरणनिषेधे सति किमिति सामायिकपौषधादौ श्रावकैः पावरण गृह्यते ? उच्यते-यद्यपि

उत्सर्गतः प्रावरणग्रहण नाडस्ति, पर अपवादतः श्रीजिनवत्तसूरियुगप्रधानैः सन्देहदोषावल्यां (६८ पत्रे) काष्ठदाहशीता-
धिकारणं आश्रित्य प्रावरणत्रय सक्त अस्ति, तथाहि-

“उत्सर्गगणाय सायगस्स परिहाण साहगादवर । कप्पइ पाचरणाइ, न सेसमववायओ तिणि ॥ ४६ ॥”

ननु-मूलग्रन्थे तु न काऽपि श्रावकाणां प्रावरण दृश्यते ? सत्यं, पर सामायिकस्यः श्रावको यतितुल्य सर्वत्र प्रति-
पादितः । यतीनां तु शीताद्यपवादे कल्पत्रयस्य क्रमेण प्रावरण उक्तं, तथाहि ओघनिर्युक्तिभाष्य-“जाहे तह वी न तरे, ताहे
निविट्ठण पाचणे खोम । तेण वि असंयरतो, दो खोमी पावणा ताहे ॥ १ ॥ “तहवी असंयर तो तइआण ओणिण पाचणे” इति
ततः “पांगुरणं सदिसावेमि पांगुरणं पडिघापमि” इति क्षमाश्रमणद्वय दत्त्वा, गुरोः पार्श्वे आदेवा लात्वा, प्रावरण गृह्यता
साप्रतीना शक्त्यभावे अपवादपद अङ्गीकुर्वता न दोषभाक्त्वम् । ननु-केपाचित् गच्छे गुरो पार्श्वे “पांगुरण संदिसावेमि
पांगुरण पडिघापमि” इति क्षमाश्रमणद्वय अदत्त्वा एव पांगुरण गृह्यते तत्कथम् ? उच्यते-दोष एव तेषां समान्यते, तत्राऽर्थे
ते एव प्रष्टव्याः, तत्क्षमाश्रमणद्वय कुत्राऽन्तर्भवतीति वा ॥ ३४ ॥

॥ इति सामायिकादौ उत्सर्गत प्रावरणनिषेधाधिकारः ॥ ३४ ॥

ननु-प्रतिक्रमणस्थापने आत्मना गच्छे क्षमाश्रमणचतुष्क दीयते, तत्कुत्र प्रतिपादित अस्ति ? उच्यते-“वंदिनु चेइआइ,
वाचं चवराइ खमासमणे । भूनिहिअसिरो सयला-इयारमिच्छुक्कइ देई ॥ १ ॥” इति श्रीजिनवल्लभसूरिकृत-प्रति-

क्रमणसामाधारी' पाठसम्भावात् । पुनः "श्रिया कुसुमिणुसगो, सकथय साहुनमण सज्जाय । चतरो वि खमासमणा,
 सपस्स वि दसओ वेव ॥ १० ॥" इत्यादि भावदेवसूरिकृत(८ पत्रे)यतिविनचर्याग्रन्यसम्भत्या च क्षमाश्रमणचतुष्क
 एव सङ्गतिं अङ्गति, एवं तरुणप्रभसूरिकृतवालावबोधे अपि, तथाहि—"देववन्दना अनन्तरं तज्जो पाछइ एक खमासमणि
 आचार्यमित्र वांवीयइ १ बीअ खमासमणि सपाच्यायमिअ वादीयइ २ तज्जो पाछइ एक खमासमणि भगवत्त वर्तमान-
 गुरु थादीयइ ३ चतुरी खमासमणि सर्वसाधु वांवीयइ ४ इसी परे चतरादि खमासमण देइ करी गोडिलिया होइ, मायउ
 मुइ लिंगाढी, मुइपत्ति मुहि दीघा हुंति हाय जोडिय "सबस्स वि देवसिअ" इत्यादि कहीये छेहि, "इच्छाकारेण सदि-
 स्सइ" इत्थं पद न कहियइ, तस्स मिच्छामि वुक्क करी समा थइ करेमि भते ! इत्यादि, एवमेव रात्रिप्रतिक्र-
 मणस्यापनासमयेऽपि क्षमाश्रमणचतुष्कं लिखित अस्ति, एव श्रीजिनप्रभसूरिकृतविधिप्रपाया अपि क्षमाश्रमणचतुष्क
 एव, तथाहि "चेइआइ वंदिस्तु चतराइ खमासमणेहि आयरियाई वदिअ भूनिहिअसिरो "सपस्स वि देवसिअ" इच्चाइ दड-
 नेण सयलाइयारमिच्छामि वुक्कं वाच" इत्यादि । ननु-तपागच्छीयगीतार्थः अपि काऽपि प्रतिक्रमणप्रारम्भे क्षमाश्रमणचतु-
 ष्टय वक्तु अस्ति ! उच्यते—तपागच्छीय-श्रीजयचन्द्रसूरिभि प्रतिक्रमणहेतुगर्मग्रन्थे स्पष्ट तस्य प्रतिपादनात्, तथाहि-
 "चतुरादिक्षमाश्रमणैः श्रीगुरुन् वन्दते" इत्यादि । ननु-तर्हि साम्प्रतीनाः तपागच्छीयाः सात्त्वादय "भगवन् ! देवसिअ
 पढिकमणु ठाव" इत्येवरूप पञ्चम क्षमाश्रमण अनुक्त अपि कथं ददते ? उच्यते—तत्राऽर्थे ते एव प्रष्टव्याः, पुनः तपा-

गच्छीयाः प्रथमक्षमाश्रमणे श्रीभगवन् धातु इति वदन्ति, तत्र भगवच्छब्देन किं देवो वा गुरुः वा ? , न देव , तस्य च देववन्दनाधिकारे पूर्वं वन्दितत्वेन पुनरुक्तदोषसंभवात्, नाऽपि गुरुः, गुरुवन्दने आचार्यवन्दनस्य पृथक्क्षमाश्रमणेन प्रतिपादितत्वात्, नाऽपि आचार्यात् अधिको गुरुः कोऽपि सभाव्यते, अत्र बहु विचार्यमपि तेषाम् ॥ ॥ इति ॥ ३५ ॥

॥ इति प्रतिक्रमणस्यापने क्षमाश्रमणचतुष्क एव न तत्पञ्चकम् ॥ ३५ ॥

ननु-लौकिकटिप्पणकानुसारेण कार्तिकवृद्धौ कस्मिन् कार्तिके चतुर्मासिकप्रतिक्रान्त्यादिकृत्य क्रियमाण अस्ति ? उच्यते- प्रथमकार्तिके एव, यद्युक्त श्रीस्वरतरगच्छीयसामाचारीपत्रे, तथाहि-“कार्ती वधइ तव पहिलीइ कार्ती वरमासउ की-जइ । १ ।” इत्यमेव श्रीजिनपतिसूरिसामाचार्या अपि, तथाहि-“कस्तिमबुहीए पढमकत्तिए चेव चारम्मासिअ पडिकमि-जइ, सेसमासबुहीए पचसु मासेसु वरमास कीरइ” इति १४ सामाचारी । २ । ननु-यथा श्रीस्वरतरगच्छे कार्ति-कवृद्धौ प्रथमकार्तिके एव चतुर्मासिकप्रतिक्रान्त्यादिकृत्य क्रियते, तथा अन्यगच्छेषु अपि क्काऽपि एव वर्तते न वा ? उच्यते-श्रीतपागच्छीयपट्टावल्या अवदातवर्णनाधिकारे, श्रीसोमप्रभसूरयः प्रथमकार्तिके एव प्रतिक्रम्य विहृताः सन्ति, तथाहि तत्पट्टावलीप्रबन्धः-“स० १३१० वर्षे श्रीसोमप्रभसूरिणां जन्म २१ वीक्षा ३२ सूरिपद, श्रीगुरुदत्तमन्त्र-पुस्तिका “चारित्र मे प्रयच्छत मन्त्रपुस्तिकां न” इत्युक्त्वा न गृहीता, अपरयोग्याभावात् गुरुभि जले घोळिता सा, श्रीसोमप्रभसूरिणा एकादशाङ्गानां सूत्रार्थे कण्ठस्थौ, मीमपह्या चतुर्मासी अवस्थिताः, एकादशसु अपरेषु आचा-

क्रमणसामाचारी' पाठसमाधात् । पुनः "शिरिया कुसुमिणुसगो, सकथय साहुनमण सज्जाय । चतरो वि समासमणा,
 सपस्स वि दढब्बो वेव ॥ १० ॥" इत्यादि भावदेवसूरिकृत(८ पत्रे)यतिदिनचर्याग्रन्थसम्मत्या च क्षमाश्रमणचतुष्क
 एव सङ्गतिं अङ्गति, एवं तरुणप्रभसूरिकृतधालावबोधे अपि, तथाहि—"देववन्दना अनन्तरं तजो पाछइ एक समासमणि
 आचार्यमित्र धांदीयइ १ बीअ समासमणि उपाध्यायमित्र धादीयइ २ तजो पाछइ एक समासमणि भगवत वर्तमान-
 गुरु धादीयइ ३ चरयी समासमणि सर्वसाधु धादीयइ ४ इसी परे चररादि समासमण देइ करी गोडिलिया होइ, मायउ
 भुइ लिंगाबी, मुहपसि मुहि दीधा हुति दाय जोडिए "सवस्स वि देवसिअ" इत्यादि कहीये छेहि, "इच्छाकारेण सदि-
 स्सइ" इहुं पद न कहियइ, तस्स मिच्छामि पुक्कड करी उभा थइ करेमि भते ! इत्यादि, एवमेव रात्रिप्रतिक्र-
 मणस्यापनासमयेऽपि क्षमाश्रमणचतुष्कं लिखित अस्ति, एव श्रीजिनप्रभसूरिकृतविधिप्रपाया अपि क्षमाश्रमणचतुष्क
 एव, तथाहि "वेइमाइ धदिछु चरराइ समासमणेहि आयरियाई धदिअ भूनिहियसिरो "सवस्स वि देवसिअ" इच्छाइ दढ-
 द्य च्छ अस्ति ! उच्यते—तपागच्छीय—श्रीअयचन्द्रसूरिभिः प्रतिक्रमणहेतुगर्भग्रन्थे अपि काऽपि प्रतिक्रमणप्रारम्भे क्षमाश्रमणचतु-
 "चतुरादिक्रमाश्रमणैः श्रीगुरुन् वन्दते" इत्यादि । ननु—तर्हि साम्प्रतीनाः तपागच्छीया साध्यादयः "भगवन् ! देवसिअ
 पठिकमणु ठाहं" इत्येवरूप पञ्चम क्षमाश्रमण अनुक्तं अपि कथं वदते ? उच्यते—तत्राऽर्थे ते एव प्रष्टव्याः, पुनः तपा-

सागा, मुग्गगय आमगोरसुम्मीस । संसखए अ इयरा, तहवि हु, नियमा तु दोसायसि ॥ १ ॥” इति आत्मसंयमविराध-
नारूपौ द्वौ दोषौ इत्यर्थः ॥ पुनरपि तथैव श्रीकुमारपालभूपालशुश्रूषितश्रीहेमचन्द्रसूरिभिः अपि उक्तं, तथाहि—

“आमगोरससपृक्क—द्विदलादिपु जन्तवः । दृष्टा केवलिभिः सूक्ष्मा—स्तस्मात् तानि विषर्जयेत् ॥ १ ॥” अत्र इदं रहस्य—अत्र
सर्वत्र एव प्रतिपादित यदुत अनुत्कालितगोरसेन सम मीलिते द्विदलाभे संमूर्च्छस्सूक्ष्मत्रसजीवविराधनादोषो भवति । ननु—मुखे
यदा आमगोरसद्विदलाभयोः सयोगो भवति, तदा सूक्ष्मत्रसजीवा समूर्च्छन्ति इति बहवो लोकाः प्रतिपादयन्ति तत्र किं उत्त-
रम् ? उच्यते—तयोः मुखसयोगे तदुत्पत्त्यक्षराणि न दृष्टानि, प्रत्युत निषेधो दृश्यते । यदुक्तं श्रीजिनमद्रसूरिपट्टालङ्कारश्री-
जिनचन्द्रसूरिविजयराज्ये श्रीमेरुसुन्दरनामोपाध्यायैः स्वकृतसाधिकाशतप्रश्नोत्तरग्रन्थे, तथाहि—“विदल किम जीव उपजइ
तत्रार्ये श्रीवढाकल्पना भाष्यमाहे गाथा कही जइ—“जइ मुग्गमासपमुहं, विदल कच्चमि गोरसे पढइ । ता तसजीवुप्पत्तिं,
भणंति दहिण वि तिदिणुवरि ॥ १ ॥” अत्र काचा गोरसमाहि विदलान्न पढइ तिवारइ त्रसजीव उपजइ, पणि कठतालुया
नइ योगइ नही कब्बा, वलि जिणदिहाढइ विदल जिमइ छइ तिणदिहाढइ गोरस केइ नही जिमता, ते स्यु कारण ?
तत्रार्ये ते वात अयुक्का, जे भणी विदलान्न जेतलइ जिमव तेतलइ चदरासियोगि ते परिपक्क हुयव, ते भणी तिवारइ
तक्कादि लीजइ तच दोप न हुवइ, तेह तक्कादिक चदरासि मुखि पढता सामानि परिपक्क थायइ तेहभणी एह दोप नहीं,
यतो “विदलं कच्चमि गोरसे पढइ” इतिवचनात्, इति ६४ प्रश्ने” ॥ ३७ ॥

॥ इति अनुत्कालितगोरसेन सम मीलिते द्विदलाभे दोषाधिकारः ॥ ३७ ॥

येषु धारयसु अपि कार्तिकद्वये प्रथमे कार्तिके मते, न तु पक्षः, ते आचार्याः चतुर्मासके प्रतिक्रम्य विहृताः” इत्यादि ॥

॥ इति कार्तिकवृद्धौ प्रथमकार्तिके चतुर्मासिकप्रतिक्रमणाधिकारः ॥ ३६ ॥

ननु-आमगोरसेन समं द्विदलाभ मुञ्चानाना दोषः प्रतिपादितः सर्वत्र, तनु सङ्गतिं अङ्गति, पर स दोष किं स्या-
त्यादिभोजनादिमाज्जनस्थितेन आमगोरसेन सम मीलिते द्विदले भवति १ किं वा मुखे प्रक्षिप्ते २ किं वा गिलनान-
न्तर ३ ? उच्यते—आद्ये विकल्पे द्विदलदोषो भवति, पर न मुखे प्रक्षिप्ते, नाऽपि गिलनानन्तर, यतः श्रीसन्देशदोला-
वलीचूत्रवृत्त्योः (९३ पत्रे) आमगोरसमध्ये द्विदले पतिते दोषो भवति, इत्यमेव उक्तत्वात्, तथाहि—

“रक्ताल्लामि तक्के, विदलक्खेवे वि नत्थि तहोसो । अतसगोरसमि य, पडिअ ससप्पए विदल ॥ ६६ ॥”

व्याख्या—‘रक्ताल्लिते’ अग्नितापात् अत्युष्णीमृते, ‘तक्के’ गोरसे तक्क गोरसमेवाना दध्यादीनां उपलक्षण, द्वे दले यस्य
तद्विदल-मुद्गादि, तस्य ‘क्षेपे’ऽपि न्यासेऽपि, किं पुनः द्विदलकवलगिलनानन्तर रक्तकालिततक्काद्यारमकप्रचले अवलेहादि-
पाने, इति अर्थः अर्थः, ‘नाऽल्लि’ न भवति तहोसो=द्विदलदोषो जीवधिराधनालक्षणः । अत्र हेतु आह-यत इति अध्या-
हार्यं, यतः कारणात् ‘अतसगोरसे’ आमगोरसे ‘पतित’ सगतं ‘विदल’ पालक्यालदृशाकमुद्गादि सत्सर्पति=ससज्जति
संमूर्च्छस्सूक्ष्मत्रतजीवयुक्तं भवति इत्यर्थः ॥ इत्यमेव श्रीबुल्लभराजसभालब्धजयवादश्रीजिनेश्वरसूरिभिः अपि उक्तम्, तथा-
हि—“ जइ मुग्गमासपमुहं, विदल आममि गोरसे पढइ । ता तसजीवुप्पसी, भणंति दहिअमि तिदिणुवरि ॥ १ ॥”
ननु—पूर्वाचार्यग्रन्थेषु अपि इत्थं प्रतिपादितं अस्ति न वा ? उच्यते—श्रीकल्पभाष्ये तथैव प्रतिपादना, तथाहि—“पालकलट्ट-

॥ अथ द्वितीयः प्रकाशः ॥

॥ श्रीमत्पार्श्वनाथाय नमः ॥

ननु-श्रीखिनशासने संप्रति कति आगमाः सन्ति ? उच्यते-पञ्चचत्वारिंशत्, यदुक्त-“इकारस अगाइ ११, वारसउव-गाइ २३ दस पङ्गणा ३३ य । छ ष्ठेअ ३९ मूलचरो ४३, नदी ४४ अणुयोगदाराई ४५ ॥ १ ॥” पृथक् पृथक् नामानि अपि इत्य-श्रीआचाराङ्ग १ सूत्रकृताङ्ग २ स्थानाङ्ग ३ समवायाङ्ग ४ भगवती ५ ज्ञाताधर्मकथा ६ उपासकदशाङ्ग ७ अन्तकृदशाङ्ग ८ अनुत्तरोपपातिकवशाङ्ग ९ प्रश्नव्याकरण १० विपाकश्रुत ११ चेति एकादश अङ्गानि । औपपातिक १ राजप्रश्नीय २ जीवाभिगम ३ प्रज्ञापना ४ सूर्यप्रज्ञप्तिः ५ जम्बूद्वीपप्रज्ञप्तिः ६ चन्द्रप्रज्ञप्तिः ७ निरयावली ८ कल्यावत-सिका ९ पुष्पिका १० पुष्पवूलिका ११ वह्निदशोपाङ्ग १२ चेति द्वादश उपाङ्गानि पूर्वमीलने २३ । चतुःशरणप्रकीर्णक १ चन्द्रावेध्यकः २ आतुरप्रत्याख्यान ३ महाप्रत्याख्यान ४ भक्तप्रत्याख्यान ५ तन्दुलवैकालिक ६ गणिविद्या ७ मरणस-माधिः ८ देवेन्द्रस्तवः ९ सत्तारकप्रकीर्णक १० चेति दश प्रकीर्णकानि पूर्वमीलने ३३ । निशीथ १ महानिशीथ २ व्यवहारः ३ बृहत्कल्पः ४ जीतकल्पः ५ दशाश्रुतस्कन्धः ६ चेति पद् छेदग्रन्था पूर्वमीलने ३९ । ओघनिर्युक्ति १ पिण्ड-निर्युक्तिः २ दशवैकालिक ३ उत्तराध्ययन ४ चेति चत्वारि मूलसूत्राणि । काऽपि विचारामृतसमूहादौ ओघनिर्युक्तिस्थाने

स्वरतरंगच्छापीशा, चिन्तनचन्द्रगुगुनगुरुराज्ञा । श्रीपातसाहिमान्या, समभूवन् भूमिविल्याता ॥ १ ॥
 श्रीपूज्यमुख्यशिष्याः, दक्षाः श्रीसकलचन्द्रनामानः । मद्गुरवो गुणगुरव-स्तेषामेव प्रसादो मे ॥ २ ॥
 सप्तत्रिंशन्मितैरेवं, पूर्णं प्रश्नोत्तरेः स्फुटम् । प्रकाश प्रथम चक्रे, गणि समयसुन्दर ॥ ३ ॥
 इति श्रीसामाचारीशतके पञ्चप्रकाशे श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते प्रथमः प्रकाश सम्पूर्ण ॥ १ ॥

इति श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते सामाचारी-

शतके प्रथमः प्रकाशः समाप्तः ॥

महानिशीथ २ दशप्रकीर्णक १२ अनुयोग (द्वाराणि) १३ एते त्रयोदश, तेषां पूर्वाचार्यछस्रस्थप्रणीतत्वात्, मम मनस्तु गणधरदेवभाषित एव प्रीतिं जनयति न अन्यत्, अत्रार्थे रे मनोमतिशिष्य ! शृणु निश्चलमनोदानेन गणधरदेवभाषिता तु द्वादशाक्षी अभूत् मूलतः, तत्राऽपि हृदिवादः सूत्रार्थाम्ना व्यवच्छिन्नः, साप्रत एकादश अङ्गानि गणधरभाषितानि, अन्यागमाः सर्वेऽपि छद्मस्थैः पूर्वाचार्यैः अङ्गैर्म्यः तद्भूताः सन्ति, यथा प्रज्ञापना श्रीश्यामाचार्येण कृता, यदुक्तं प्रज्ञापना प्रथमपादे (५ पत्रे) अन्यकृत गाथाद्वय इदम्, तथाहि—‘वायगवरवसाओ, तेवीसइमेण धीरपुरिसेण । तुद्धरधरेण मुणिणा, पुबसुयसमिद्धुद्धीण ॥ १ ॥ सुयसागरा विणेऊ—ण जेण सुभरणमुत्तम दिस्स । सीसगणस्स भगवओ, तस्स नमो अज्ज-सामस्स ॥ २ ॥ एतद्दीकायां एतद्गाथाद्वयव्याख्यान अपि अस्ति, श्रीअपिमण्डलसूत्रेऽपि १९१ गाथायाम्, यथा—‘निज्जूढा जेण तया, पन्नवणा सबभावपन्नवणा । तेवीसइमो पुरिसो, जाओ सामज्जनामुत्ति ॥ १ ॥ स च श्रीश्यामाचार्यः श्रीमहावीरात् ३३५ वर्षे जातो, यदुक्तं विचारसारे—‘सिरिवीरात्त गण्डुं, पणतीसहिप्पसु तिसयवरिसेसु । पढमो कालिगसूरी, जळो सामज्जनामुत्ति ॥ १ ॥’ ॥ १ ॥ तथा दशाश्रुतस्कन्धस्तु श्रीभद्रबाहुस्यामिना चतुर्दशपूर्वधरेण श्रीमहावीरदेवतः सप्तत्यधिकशत १७० वर्षे जाते तेन विनिर्मितः ॥ २ ॥ श्रीदशवैकालिकसूत्रमपि श्रीसुधर्मस्यामिनः चतुर्यपद्मधरेण श्रीशङ्खभवसूरिणा विहितम् ॥ ३ ॥ श्रीचत्तराध्ययनसूत्रं तु श्रीपाक्षिकवृत्तौ “अपिभाषितानि उत्तराध्ययनानि” इति व्याख्यातत्वात् अपिभाषित ॥ ४ ॥ एवं अन्येऽपि आगमाः छेदग्रन्थादिका अवशिष्टाः सर्वेऽपि पूर्वाचार्यकृता एव सन्ति, ततः त्वं एकादश अङ्गानि एव मन्यस्व न द्वाविंशत् आगमान् । अथ यदि षण्णाङ्गादीन् द्वाविंशद् आगमान् मानयिष्यसि तदा

आवश्यकर्युक्तिः अस्ति पूर्वमीलने ४३ नन्दीसूत्र ४४ अनुयोगद्वार ४५ इति ४५ आगमाः । एतानि एव आगमनामानि श्रीजिनप्रमसूरिभिः अपि स्वकृतसिद्धान्तस्तवे प्रोक्तानि, तथाहि—

“सिरिवीरञ्जिण सुयरय—ण रोदण पणमिऊण । भत्तोए किसेमि तप्पणीअ सिद्धातमह जगप्पईव ॥ १ ॥ पढम आयारग १, सुअगह २ ठाणंग ३ समवाय ४ । भगवइअग ५ नाया—धम्मकहो ६ वासगदसा ७ य ॥ २ ॥ अतग ढदसा ८ जुत्तर—वाइदसा ९ पण्डवागरणनामं १० । सुहदुक्खविवागसुअ ११, दिट्ठीवाय १२ च अगाणि ॥ ३ ॥ तयवाई १ रायपसे—णिअ २ तह जीवाभिगम ३ पन्नवणा ४ । जंप्पन्नत्ती ५ च—द ६ सूरपन्नत्ति ७ नामाजो ॥ ४ ॥ निरयावलिआ ८ कप्पा—वयंस्ति ९ पुप्फिया १० पुप्फचूला य ११ । वहीवसा १२ य एए, वारसुवगाण नामाणि ॥ ५ ॥ चत्तसरण १ चदविज्जग २, आत्तर ३ महपुदपच्चक्खाण ४ च । भत्तपइण्णा ५ तदुल—वेयालीय ६ च—गणिविज्जा ७ ॥ ६ ॥ मरणसमाही ८ देविं—दयओ ९ सयार १० इय दस पइण्णा । वीरयय गच्छाया—रपमुह चउ दससहत्स पुरा ॥ ७ ॥ दसवेआलिअ १ तह ओ—च २ पिंढनिजुत्ति ३ चत्तरज्झयणा ४ । चत्तारि मूलगया, नदी १ अनुयोगदाराइ २ ॥ ८ ॥ निस्सीह १ कप्पववहा—र २ पंचकप्पो ३ दसासुअक्खधो ४ । तह महनिसीह ५ एए, छ—च्छेआ जीअकप्पो ६ अ ॥ ९ ॥ पंचपरमिडुसामा—इयाइ आवरसय च छ—च्छेअ । निजुत्तिजुणिणिवित्ती, विसे—सआवत्सयाइजुअ ॥ १० ॥ इय खिणपहेण गुरुणा, रेइअं सिद्धतनाममेगस । पणयालीसपमाण, निअनिअनामेण नायव ॥ ११ ॥” अत्र आह कोऽपि मनोमतिशिष्याः—ननु—अह द्वात्रिंशत् एव आगमान् मानयिष्यामि, न निशीय १

महानिशीय २ दशमकीर्णक १२ अनुयोग (द्वाराणि) १३ एते त्रयोदश, तेषां पूर्वाचार्यछात्रस्थप्रणीतत्वात्, मम मनस्तु
गणधरदेवभाषित एव प्रीतिं जनयति न अन्यत्, अत्रार्थे रे मनोमतिशिष्य ! शृणु निश्चलमनोदानेन गणधरदेवभाषिता
तु द्वादशाङ्गी अभूत् मूलतः, तत्राऽपि दृष्टिवादः सूत्रार्थाम्नां व्यवच्छिन्नः, साप्रत एकादश अङ्गानि गणधरभाषितानि,
अन्यागमाः सर्वेऽपि छद्मस्थैः पूर्वाचार्यैः अङ्गैर्म्यः सन्ति, यथा प्रज्ञापना श्रीश्यामाचार्येण कृता, यदुक्तं प्रज्ञापना
प्रथमपादे (५ पत्रे) अन्यकृत गायार्थं इदम्, तथाहि—‘वायगवरवसाओ, तेवीसइमेण धीरपुरिसेण । बुद्धरधरेण मुणिणा,
पुषसुयसमिद्धबुद्धीण ॥ १ ॥ सुयसागरा विणेऊ—ण जेण सुअरण्यमुत्तम विन्न । सीसगणस्स भगवओ, तस्स नमो अज्ज-
सामस्स ॥ २ ॥ एतद्दीकाया एतद्गाथाद्वयव्याख्यान अपि अस्ति, श्रीश्रुपिमण्डलसूत्रेऽपि १९१ गाथायान्, यथा—‘निज्जूढा
जेण तथा, पन्नवणा सवभावपन्नवणा । तेवीसइमो पुरिसो, जाओ सामज्जनामुत्ति ॥ १ ॥ स च श्रीश्यामाचार्यः श्रीमहा-
वीरात् ३३५ वर्षे जातो, यदुक्तं विचारसारे—‘सिरिवीरात् गणसुं, पणतीसहिणसु तिसयधरिसेसु । पढमो कालिगसूरी,
जओ सामज्जनामुत्ति ॥ १ ॥’ ॥ १ ॥ तथा दशाश्रुतस्कन्धस्तु श्रीमद्रवाहुस्वामिना चतुर्दशपूर्वधरेण श्रीमहावीरदेवतः
सप्तत्यधिकशत १७० वर्षे जाते तेन विनिर्मितः ॥ २ ॥ श्रीदशवैकालिकसूत्रमपि श्रीसुधर्मस्वामिनः चतुर्यपट्टधरेण श्रीशय्य-
भवसूरिणा विहितम् ॥ ३ ॥ श्रीचत्तराध्ययनसूत्र तु श्रीपाक्षिकवृत्तौ ‘श्रुपिमापितानि चत्तराध्ययनानि’ इति व्याख्यातत्वात्
श्रुपिभाषित ॥ ४ ॥ एव अन्येऽपि आगमाः छेदग्रन्थादिका अवशिष्टाः सर्वेऽपि पूर्वाचार्यकृता एव सन्ति, ततः त्व एका-
दश अङ्गानि एव मन्यस्व न द्वात्रिंशत् आगमान् । अथ यदि षपाङ्गादीन् द्वात्रिंशद् आगमान् मानयिष्यसि तदा

मारित इति कथं न विरोधः ? ॥ १ ॥ अपि च श्रीज्ञाताधर्मकथाया (२०६ पत्रे) “तएवं सा सुमालिआ अज्जा अणो-
 हट्ठिआ अनिवारिआ सच्छदमई अभिक्खण अभिक्खण हत्थे घोवेइ जाव चेएति, तत्थवि अण पासत्था पासत्थविहारी,
 ओसप्पा ओसत्थविहारी कुसीला कुसीलविहारी ससत्ता संसत्तविहारी यद्धणि वासाणि सामणपरिआग पाउणति अद्धमासिआए
 सहेइणाए तस्स ठाणस्स अणालोइअ अपठिकंता कालमासे काल किच्चा ईसाणे कप्पे अणयरसि विमाणसि देवगणि अच्चाए
 उवप्पा, तत्थेगइआण देवीणं नवपलिओवमाइ ठिई पप्पत्ता, तत्थण सुमालिआए देवीए नव पलिउमाइ ठिई पप्पत्ता”
 अपि च श्रीज्ञाताधर्मकथाया विराधितसंयमा सुकुमारिकाऽऽर्या ईशाने कप्पे देवगणिकत्वेन उत्पप्पा इत्यादि प्रोक्त अस्ति,
 एतत् सूत्रविसंवादि च इदं श्रीभगवतीसूत्र (४९ पत्रे), यथा “विराहिअसज्जमाण कहिं उववाओ ? गोयमा ! जहन्नेण
 भवणवासु, उक्कोसेण सोहस्से कप्पे” इति । अत्र इदं रहस्य—ज्ञातायां विराधितसंयमाया अपि सुकुमारिकाया ईशाने देवलोके
 उत्पाद उक्कः, भगवत्या तु उत्कर्षेण अपि विराधितसंयमस्य सौधर्मे एव उत्पादः, तर्हि कथं न विसवादः ? ॥ २ ॥ पुन श्री-
 जीवाम्भिममसूत्रे (३७ पत्रे) “से किं तं थलयरपरिसप्पसमुच्छिमा ? २ दुविहा पप्पत्ता, तं जहा—उरगपरिसप्पसमुच्छिमा,
 मुयगपरिसप्पसमुच्छिमा । से किं तं उरगपरिसप्पसमुच्छिमा ? २ उवविहा पप्पत्ता, तं जहा—अही ? अयगरा २ आसा-
 लिआ ३ महोरणा ४ । से किं तं अही ? अही दुविहा पप्पत्ता, तं जहा—दबीकरा मवल्लिणो अ, से किं तं दबीकरा ? दबी
 करा अणेगविहा पप्पत्ता, तं जहा—आसीविसा जाव से तं दबीकरा । से किं तं मवल्लिणो ? मवल्लिणो अणेगविहा पप्पत्ता,
 तज्जहा—विहा गोणसा जाव से तं मवल्लिणो; से तं अही । से किं तं अयगरा ? अयगरा एगगारा पप्पत्ता, से तं अयगरा ।

से किं त आसालिआ ! १ आसालिआ २ जहा पक्षवणाए । से त आसालिआ । से किं तं महोरगा ! महोरगा जहा पत्रवणाए,
 से तं महोरगा । जे यावणे तहपगारा ते समासओ दुविहा पक्षता, तं जहा-पक्षता य, अपक्षता य त चेव, नवरि सरीरो
 गाहणा जहणेण अगुलस्सऽसंखेज्जभागउक्कोसेणं जोयणपुहुत्त” एतत्सूत्रविरोधि तु इदं श्रीप्रज्ञापनासूत्र (४६ पत्रे), तथाहि-
 कहिणं भते ! आसालिआ संमुच्छति ! गोयमा ! अंतोमणुस्सखिचे अद्वाइजेसु दीवेसु निधायाएण पभरससु कम्म-
 भूमिसु वाधाय पडुब्ब पचसु महाविदेहेसु चक्खवट्ठिखधावारेसु बालदेवखधावारेसु मासुदेवखधावारेसु मडलिअखधावारेसु
 महामंडलिअखधावारेसु गामनिवेसेसु निगमनिवेसेसु खेवनिवेसेसु नगरनिवेसेसु कन्वडनिवेसेसु महबनिवेसेसु दोणमुहनिवेसेसु
 पट्टणनिवेसेसु आगरनिवेसेसु आसमनिवेसेसु सवाहननिवेसेसु रायहाणीनिवेसेसु एएसिण चेव विणासेसु एत्थ ण आसालिआ
 संमुच्छति । जहणेण अगुलस्स असखेज्जभागमिताए ओगाहणाए उक्कोसेणं धारसजोयणाइ तपणुल्लव च णं विकलभ-
 वाहणेण भूमिं दालिआ णं समुहेइ, असली मिच्छदिट्ठी अन्नाणी पचीदी अतोमुहुत्तऽद्वाचया चेव काल करेइ, अत्र अयं
 विरोधः-पुनः जीवाभिगमसूत्रे संमूर्च्छिमोरपरिसर्पमेवेसु आसालिक्सर्पान् आश्रित्य शरीरावगाहना जयन्त्येन अङ्गुठासस्य-
 भागा सत्कृष्टा अवगाहना च योजनपृथक्त्वं इति उक्तं, प्रज्ञापनासूत्रे तु द्वादश योजनानि इति । ३ । अपि च श्रीस्थानाङ्गे
 सूत्रे (३९८ पत्रे) “जबुदीवे दीवे भारहे वासे अतीताए वसप्पिणीए सत्त कुलगरा होत्था, त जहा-मिच्छदामे १ सुदामे अ
 २, सुपासे अ ३ सयपमे ४ । विमलघोसे ५ सुघोसे त ६, महावोसे ७ अ सत्तमे ॥१॥” एतद्विसत्तादि च श्रीस्थानाङ्गस्य एव
 दक्षमं स्थानम् तथाहि-(५१८ पत्रे) जबुदीवे २ दीवे भारहे वासे अतीताए वसप्पिणीए दस कुलगरा होत्था, त जहा-सय-

मारितः इति कथं न विरोधः ? ॥ १ ॥ अपि च श्रीज्ञाताधर्मकथाया (२०६ पत्रे) “तएवं सा सुमालिआ अजा अणो-
 हट्टिआ अनिवारिआ सण्खदमई अभिक्खण अभिक्खण हृतये घोवेइ जाय च्छेयति, तत्थवि अण पासत्था पासत्थविहारी,
 ओसत्ता ओसत्तविहारी कुसीला कुसीला ससत्ता ससत्तविहारी वट्ठणि घासाणि सामणपरिआग पाउणति अद्रमासिआए
 सछेइणाए तस्स ठाणस्स अणालोइअ अपडिक्कता कालमासे काल किच्चा ईसाणे कप्पे अणायरंसि विमाणसि देवगणिअत्ताए
 वयत्ता, तयेगइआण देवीणं नवपल्लिओवमाइं ठिई पत्तत्ता, तत्थण सुमालिआए देवीए नव पल्लिवमाइं ठिई पत्तत्ता”
 अपि च श्रीज्ञाताधर्मकथायां विराधितसंयमा सुकुमारिकाऽऽर्यो ईशाने कल्पे देवगणिकात्वेन उत्पन्ना इत्यादि प्रोक्तं अस्ति,
 एतत् सूत्रविसर्वादि च इव श्रीभगवतीसूत्र (४९ पत्रे), यथा “विराहिअसज्जमाण कहिं उववाओ ? गोयमा ! जहनेण
 भवणवाहु, उक्कोसेणं सोहम्मे कप्पे” इति । अत्र इवं रहस्य—ज्ञातायां विराधितसंयमाया अपि सुकुमारिकाया ईशाने देवलोके
 उत्पादं वक्ता, भगवत्या तु उत्कर्षेण अपि विराधितसंयमस्य सौधर्मे एव उत्पादः, तर्हि कथं न विसर्वादः ? ॥ २ ॥ पुन श्री-
 जीवामिगमसूत्रे (३७ पत्रे) “से किं तं थळयरपरिसप्पसमुच्छिमा ? २ दुविहा पत्तत्ता, तं जहा—उरगपरिसप्पसमुच्छिमा,
 भुयगपरिसप्पसमुच्छिमा । से किं तं उरगपरिसप्पसमुच्छिमा ? २ चरविहा पत्तत्ता, तं जहा—अही १ अयगरा २ आसा-
 लिआ ३ महोरगा ४ । से किं तं अही ? अही दुविहा पत्तत्ता, तं जहा—ववीकरा मवल्लिणो अ, से किं तं ववीकरा ? वनी
 करा अणेगविहा पत्तत्ता, तं जहा—आसीविहा आव से तं ववीकरा । से किं तं मवल्लिणो ? मवल्लिणो अणेगविहा पत्तत्ता,
 तज्जहा—विहा गोणसा जाव से तं मवल्लिणो; से तं अही । से किं तं अयगरा ? अयगरा एगागारा पत्तत्ता, से तं अयगरा ।

दस अङ्गयणा पञ्चत्ता, त जहा-उवमा १ सखा २ इतिभासिआइ ३ आयरिअभासिआइ ४ महाधीरभासिआइ ५ खोमग पसिणाइ ६ कोमलपसिणाइ ७ अद्धा[हा]गपसिणाइ ८ अगुद्वपसिणाइ ९ बाहुपसिणाइ १०” इति अत्र अय विरोधः—अत्र उक्तं ‘एतानि दश अध्ययनानि श्रीप्रश्नव्याकरणे सन्ति,’ तानि कानि ? न एतादृशानि नामानि क्वाऽपि सन्ति, नाऽपि अर्थवक्तव्यता सङ्गतिः, साम्रत तु पञ्च आश्रवद्वाराणि पञ्च सवरद्वाराणि च सन्ति ॥ ७ ॥

एवं श्रीजीवामिगमसूत्रे नारकाणां सहननं न उक्तं, अथ च उत्तराध्ययनसूत्रे एकोनत्रिंशदध्ययने मास नारकाणां उक्तम् ॥ ८ ॥ तथा श्रीआचाराङ्गसूत्र द्वितीयश्रुतस्कन्धे पिण्डैपणाऽध्ययने चतुर्थोद्देशके पद्मसनवविकृतिग्रहण अनगाराणां उक्तं, श्रीस्थानाङ्गे भगवत्यां च मासनिर्देशः प्रत्यपादि, दशवैकालिके मद्यनिर्देशः ॥ ९ ॥ तथा दशवैकालिकादौ उक्तम्—साधय पद्मीवनिकायरक्षकाः सच्चिचतुर्थिव्यष्टेजोवायुवनस्पत्याविसर्गद्वे आहार अपि न गृह्णन्ति । पुन श्रीआचाराङ्गे श्रीकल्पसूत्रे च साधूनां नदीलङ्घन नद्युत्तरण वर्यति अपि मेघे आहारार्थं गमन च समनुज्ञातम् ॥ १० ॥ श्रीभगवत्यादौ श्रावकाणा पञ्च दश कर्मादानानि निवारितानि ॥ उपासकदशासूत्र आनन्दकामदेवादीना पञ्चशतहलग्रहणेऽपि श्रावकत्वं श्लाघितम् ॥ ११ ॥ तथा प्रथमोपाङ्गे तापसानां उत्कृष्टा गतिः ज्योतिष्केषु प्रोक्ता ॥ भगवत्या तु तामलितापस ईशानकल्पे समुत्पन्न ॥ १२ ॥ तथा सूत्रकृताङ्गे साधो स्त्रीसङ्गतौ त्रिविध त्रिविधेन परिहारः प्रत्यपादि । श्रीस्थानाङ्गे तु साधु प्रपतन्ती साध्वी स्वहस्तेन अवलम्बयेत् इति उक्तम् ॥ १३ ॥ ज्ञातायां श्रीकृष्णवासुदेवस्य अन्तःपुर्यो द्वात्रिंशत्सहस्रा लिखिता, अन्तकृते च षोडश-सहस्रा ॥ १४ ॥ तथा अष्टमाङ्गे श्रीकृष्णो द्वादशमो जिनो भावी इति निगदितः, समवायाङ्गे तु त्रयोदशम इति ॥ १५ ॥

अले १ सथाक य २ अणतसेणे अ ३ अमितसेणे अ ४ । तक्सेणे अ ५ भीमसेणे अ ६ महामीमसेणे सत्तमे ७ ॥ ११ ॥ ददरहे ८ दसरहे ९ सयरहे १० ” इयं विघटना यदुत-अतीतोरसर्पिण्या एकस्मिन् एव स्थानाङ्गे सप्तमस्थाने सप्त, दशमस्थाने दश कुलकरा रक्ताः ॥ ४ ॥ तथा पुनः श्रीस्थानाङ्गे (३९८ पत्रे) “जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे आगमिरमाए उमप्पिणीए सप्त कुलकरा भविस्सति, त जहा-मिसवाहणे १ सुभोमे अ २, सुप्पमे अ ३ सयपमे ४ । दत्ते ५ सुहुमे ६ [मुहे सुन्ने य] सुवधू अ ७ आगमेस्सिण होक्खई ॥ १ ॥” एतत्सूत्रसिखादि च दशम स्थान (५१८ पत्रे), तथाहि-जंबुद्वीने २ दीने भारहे वासे आगमिस्साए सप्तपिणीए दस कुलगरा भविस्संति, तं जहा-सीमकरे १ खेमघरे २ सीमकरे ३ खेमघरे ४ यिम लवाहणे ५ समुती ६ पहिसुए ७ ददघणू ८ दसघणू ९ सतघणू १० ” अत्रापि सप्तानां दशभिः सम कुलकरसंख्यया विरोधः ॥ ५ ॥ तथा श्रीस्थानाङ्गसूत्रे (३९८ पत्रे) वर्तमानावसर्पिण्यां सप्त कुलकरा रक्ताः, तथाहि-

जंबुद्वीवे दीवे भारहे वासे इमीसे ओसप्पिणीए सप्त कुलगरा होत्था, तं जहा-“पढमित्थ विमलगाहण १ चक्खुम २ जसम ३ चरत्थमभिचदे ४ । तत्तो य पसेणइ ५ पुण, मरुदेवे चेव ६ नामी य ७ ॥ १ ॥” इति, जम्बूद्वीपप्रज्ञप्त्या (११२ पत्रे) तु पञ्चदश रक्ताः, तथाहि-“तीसेणं समाए पच्छिमे तिभागे पडिओवमट्टभागावसेसे एत्थया इमे पण्णरस कुलगरा समुप्पज्जित्या, त जहा-सुमई १ पडिस्सुई २ सीमकरे ३ सीमघरे ४ सीमकरे ५ खेमघरे ६ यिमलगाहणे ७ चक्खुम ८ जसम ९ अभिचदे १० चदामे ११ पसेणई १२ मरुदेवे १३ नामी १४ उतमे त्ति १५” इति, सप्तकुलकराणां पञ्चदशकुलकरसंख्यया समं विसवादः ६ । तथा श्रीस्थानाङ्गे दशमस्थाने (५०६ पत्रे) एव प्रत्ययादि “पण्हावागरणदसाण

तव्य इति १३ पत्रे । ततः पञ्चचत्वारिंशदपि आगमा एकसमानकर्तृकाः, छत्तस्यैः एकसमानबुद्ध्या माननीयाः, न अत्र शङ्काशङ्कः हृदि रक्षणीयो विचक्षणैः ॥ ३८ ॥

॥ इति ४५ आगमस्यापनाधिकारः ॥ ३८ ॥

ननु-केषु केषु आगमेषु जिनप्रतिमा अस्ति, केन केन च सा पूजिता वन्दिता चाऽस्ति ? तद्दर्शयन्तु, उच्यते—श्रीज्ञा-
ताधर्मक्याया पोद्दशाच्ययने (२१० पत्रे) द्रौपद्या जिनप्रतिमा पूजिताऽस्ति, तथाहि—“तएण सा दोवई रायवरकम्मा
जेणेव मज्जणघरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिच्चा मज्जणघर अणुपविसइ, अणुपविसिच्चा न्हाया कयवलिकम्मा कयकोठ-
अमगलपायच्छिच्चा सुद्धप्पावेसाइ मंगल्लाइ वत्थाइ पवराइ परिहिआ, मज्जणघराओ पढिनिक्खमइ, पढिनिक्खमिच्चा
जेणेव जिनघरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिच्चा जिनघर अणुपविसइ, अणुपविसिच्चा जिनपढिमाण आलोए पणाम
करइ, पणाम करिच्चा लोमहत्थय परामुसइ, एवं जहा सूरिआमो जिनपढिमाओ अच्चेइ, अच्चेइच्चा तद्देव भाणिअव जाव
धूव दइइ धूय दहिच्चा वामं जाणु मचेइ दाहिण जाणु धरणिगलसि निवेसेइ, निवेसिच्चा तिक्खुत्तो मुद्धानं धरणिगलसि
नमेइ, नमेइच्चा ईसिं पङ्खुणमइ करयल जाव कट्ठु एवं वयासी “नमोएणं अरिहताण भगवताण जाव ठाण सपत्ताण”
वदइ नमसइ, नमसिच्चा जिनघराओ पढिनिक्खमइ, पढिनिक्खमिच्चा जेणेव अतेउरे तेणेव उवागच्छइ” इत्यादि, अत्र
इदं रहस्यम्—द्रौपदीश्राविकया प्रतिमा पूजिता, पुनः अत्राऽयं श्रूयतां अत्र “जेणेव जिनघरे तेणेव उवागच्छइ” इति
उक्तं, इदं जिनगृहणं श्लाघ्यत अशाश्वतं वा ? न आद्यपक्षो दक्षः, एतत्स्थाने शाश्वतचैत्यस्य सिद्धान्ते अनभिधानेन

तथा चतुर्दशपूर्विणो जघन्यतोऽपि लान्तके गच्छन्ति, कार्तिकस्तु चतुर्दशपूर्वघरोऽपि सौघर्मे समुत्पन्नः ॥ १६ ॥ एवं
प्रत्यागम शतशो विसंवादाः सन्ति किं क्रियते ! ननु-यदि एक एव श्रीदेवर्द्धिगणिसमाश्रमणः पञ्चचत्वारिंशतोऽपि
आगमाना संकलना कृतवान् तर्हि कथं एतावन्तो विसंवादा लिखिता तेन ! उच्यते-एक तु कारण इदं, यथा यथा
यस्मिन् यस्मिन् आगमे मृतावशिष्टसाधुभिः यद् यद् उक्तं तथा तथा तस्मिन् तस्मिन् आगमे श्रीदेवर्द्धिगणिसमाश्रमणेन
अपि पुस्तकाब्दीकृतं, नहि पापमीरवो महान्त इदं सत्यं, इदं तु असत्यं इति एकान्तेन प्ररूपयन्ति इति, द्वितीयं तु कारणं
इदं, यथा बह्व्या यस्मिन् काले देवर्द्धिगणिसमाश्रमणतो वाचना प्रवृत्ता, तथा तस्मिन् एव काले मयुरानगर्या अपि
स्कन्दिलाचार्यतोऽपि द्वितीया वाचना प्रवृत्ता, तदा तत्कालीनमृतावशिष्टस्य साधुमुखविनिर्गतगमालापकेषु सकल-
नाया विस्मृतत्वादितोऽपि एव वाचनाविसंवादकारको जातः । यदुक्तं श्रीज्योतिष्करण्डकदृष्टां, तथाहि-“इह स्कन्दिलाचा-
र्यप्रवृत्तौ दुःपमानुभावतो दुर्भिक्षप्रवृत्त्या साधूनां पठनगणनादिक सर्वं अपि अनश्यत्, ततो दुर्भिक्षातिक्रमे सुभिक्षप्र-
वृत्तौ द्वयोः सङ्घयो मेलपको अभूत्, तद् यथा, एको बह्व्या, एको मयुराया, तत्र सूत्रसंघट्टने वाचनाभेदो जातः,
विस्मृतयोः हि सूत्रार्थयोः स्मृत्वा स्मृत्या सघट्टने भवति अवश्य वाचनाभेदः, न कदाचिद् अनुपपत्तिः, तत्र अनुयोग-
द्वारादिक इदानीं वर्तमानं मापुरीवाचनानुगतं, ज्योतिष्करण्डकसूत्रकर्ता च आचार्यो बाह्व्यः, तत इदं सस्यास्थानप्र-
तिपादनमाह्व्यवाचनानुगतं, इति न अस्य अनुयोगद्वाराप्रतिपादितैः सस्यास्थानैः सह विसदृशत्वं उपलभ्य निश्चिस्ति-

तव्य इति १३ पत्रे । ततः पञ्चचत्वारिंशदपि आगमाः एकसमानकर्तृकाः, छसस्यैः एकसमानबुद्ध्या माननीयाः, न अत्र शङ्काशङ्कः इति रक्षणीयो विचक्षणैः ॥ ३८ ॥

॥ इति ४५ आगमस्यापनाधिकार ॥ ३८ ॥

ननु-केषु आगमेषु जिनप्रतिमा अस्ति, केन केन च सा पूजिता वन्दिता चाऽस्ति ? तद्दर्शयन्तु, उच्यते—श्रीशार्त्तार्थमकथाया पोद्दशाख्यने (२१० पत्रे) द्रौपद्या जिनप्रतिमा पूजिताऽस्ति, तथाहि—“तएण सा दोवई रायवरकम्मा जेणेव मज्जणघरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता मज्जणघर अणुपविसइ, अणुपविसित्ता न्हाया कयवलिकम्मा कयकोत्त-अमगलपायच्छित्ता सुद्धप्पावेसाइ मगल्लाइ वत्थाइ पवराइ परिहिया, मज्जणघराओ पढिनिक्खमइ, पढिनिक्खमित्ता जेणेव जिणघरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता जिणघर अणुपविसइ, अणुपविसित्ता जिणपडिमाण आलोए पणाम करेइ, पणाम करित्ता लोमइत्थय परामुसइ, एव अहा सूरिआमो जिणपडिमाओ अचेइ, अचेइत्ता तहेव भाणिअव जाव धूवं वइइ भूव इहिसा वामं जाणु अचेइ दाहिण जाणु घरणिगलसि निवेसेइ, निवेसित्ता तिक्खुत्तो मुद्धाण घरणिगलसि नमेइ, नमेइत्ता ईसिं पङ्गुणमइ करयल जाव कटु एव धयासी “नमोएतु णं अरिहताण भगवताण जाव ठाण संपत्ताण” ववइ नमसइ, नमसित्ता जिणघराओ पढिनिक्खमइ, पढिनिक्खमित्ता जेणेव अतेउरे तेणेव उवागच्छइ” इत्यादि, अत्र इदं रहस्यम्—द्रौपदीश्राविकया प्रतिमा पूजिता, पुनः अत्रार्थे श्रूयतां अत्र “जेणेव जिणघरे तेणेव उवागच्छइ” इति उक्तं, इदं जिनगृहणं शाश्वत अथाश्वत वा ? न आद्यपक्षो दक्षः, एतत्स्थाने शाश्वतचैत्यस्य सिद्धान्ते अनभिधानेन

तथा चतुर्दशपूर्विणो अध्वन्यतोऽपि जन्तुके गच्छन्ति, कर्तिकस्तु चतुर्दशपूर्वधरोऽपि सौधर्मे समुत्पन्नः ॥ १६ ॥ एव
प्रत्यागम शतशो विसंवादाः सन्ति किं क्रियते ! ननु—यदि एक एव श्रीदेवद्विगणिक्षमाश्रमणः पञ्चधत्वारिशतोऽपि
आगमाना सकलनां कृतवान् तर्हि कथं एतावन्तो विसंवादा लिखिता तेन ? उच्यते—एक तु कारण इदं, यथा यथा
यस्मिन् यस्मिन् आगमे मृतावशिष्टसाधुभिः यत् यत् उक्तं तथा तथा तस्मिन् तस्मिन् आगमे श्रीदेवद्विगणिक्षमाश्रमणेन
अपि पुस्तकारूढीकृतं, नहि पापमीरवो महान्त इदं सत्यं, इदं तु असत्यं इति एकान्तेन प्ररूपयन्ति इति, द्वितीयं तु कारण
इदं, यथा बह्वन्यां यस्मिन् काले देवद्विगणिक्षमाश्रमणतो वाचना प्रवृत्ता, तथा तस्मिन् एव काले मयुरानगर्या अपि
स्कन्दिखाचार्यतोऽपि द्वितीया वाचना प्रवृत्ता, तदा तत्कालीनमृतावशिष्टस्यसाधुमुखविनिर्गतागमालापकेषु सकल-
नायां विस्मृतत्वादिवेष एव वाचनाविसंवादकारको जातः । यदुक्तं श्रीज्योतिष्करण्डकवृत्तां, तथाहि—“इह स्कन्दिखा-
र्यप्रवृत्तौ दुःपमानुभावतो दुर्भिक्षप्रवृत्त्या साधूनां पठनगणनादिकं सर्वं अपि अनश्यत्, ततो दुर्भिक्षातिक्रमे सुभिक्षप्र-
वृत्तौ द्वयोः सङ्घयोः मेलापको अभूत्, तत् यथा, एको बह्वन्यां, एको मयुराया, तत्र सूत्रसघटने वाचनाभेदो जातः,
विस्मृतयोः हि सूत्रार्थयोः स्मृत्वा स्मृत्वा संघटने भवति अवश्य वाचनाभेदः, न कदाचिद् अनुपपत्तिः, तत्र अनुयोग-
द्वारादिकं इदानीं वर्तमानं मापुरीवाचनानुगतं, न्योतिष्करण्डकसूत्रकर्ता च आचार्यो बाल्हम्यः, तत इदं सख्यास्यानप्र-
तिपादनबाल्हम्यवाचनानुगतं, इति न अस्य अनुयोगद्वाराप्रतिपादितैः सख्यास्थानैः सह विसदृशत्वं उपलभ्य विचिक्छिस्ति-

तव्य इति १३ पत्रे । ततः पञ्चचत्वारिंशदपि आगमाः एकसमानकर्तृकाः, छद्मस्थेः एकसमानबुद्ध्या माननीयाः, न अत्र शङ्काशङ्क इति रक्षणीयो विचक्षणैः ॥ ३८ ॥

॥ इति ४५ आगमस्यापनाधिकार ॥ ३८ ॥

ननु—केषु आगमेषु जिनप्रतिमा अस्ति, केन केन च सा पूजिता वन्दिता चाऽस्ति ? तद्दर्शयन्तु, उच्यते—श्रीज्ञा-
ताधर्मकयाया षोडशाध्ययने (२१० पत्रे) द्रौपद्या जिनप्रतिमा पूजिताऽस्ति, तथाहि—“तएण सा दोषई रायवरकम्मा
जेणेव मज्जणघरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिच्चा मज्जणघर अणुपविसइ, अणुपविसिच्चा न्हाया कयवलिकम्मा कयकोट-
अमगलपायच्छिच्चा सुद्धप्पावेसाइ मगल्लइ यत्थाइ पवराइ परिहिआ, मज्जणघराओ पढिनिक्खमइ, पढिनिक्खमिच्चा
जेणेव जिनघरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिच्चा जिनघर अणुपविसइ, अणुपविसिच्चा जिनपढिमाण आलोए पणाम
करेइ, पणाम करिच्चा लोमहत्थयं परामुसइ, एव ज्झा सूरिआओ जिनपढिमाओ अच्चेइ, अच्चेइत्ता तद्देव भाणिअव जाव
धूव ढइइ धूव ढहिच्चा वाम जाणु अचेइ दाहिण जाणु धरणिणयलसि निवेसेइ, निवेसिच्चा तिक्खुचो मुद्धान धरणिणयलसि
नमेइ, नमेइत्ता ईसिं पङ्खणमइ कयल जाव कट्ठु एव वयासी “नमोत्थु णं अरिहताण भगवताण जाव ठाण सपत्ताण”
वदइ नमसइ, नमसिच्चा जिनघराओ पढिनिक्खमइ, पढिनिक्खमिच्चा जेणेव अतेचरे तेणेव उवागच्छइ” इत्यादि, अत्र
इदं रहस्यम्—द्रौपदीश्राविक्या प्रतिमा पूजिता, पुनः अत्राऽर्थे श्रूयतां अत्र “जेणेव जिनघरे तेणेव उवागच्छइ” इति
उक्तं, इदं जिनगृहणं शाश्वतं अशाश्वतं वा ? न आद्यपक्षो दृष्टः, एतत्स्थाने शाश्वतचैत्यस्य सिद्धान्ते अनभिधानेन

तथा चतुर्दशपूर्विणो अवन्यतोऽपि लान्तके गच्छन्ति, कार्तिकस्तु चतुर्दशपूर्वधरोऽपि सौधर्मे समुत्पन्नः ॥ १६ ॥ एव
प्रत्यागम द्यतयो विसंवादाः सन्ति किं क्रियते ? ननु-यदि एक एव श्रीदेवर्दिगणिसमाश्रमणः पञ्चचत्वारिंशतोऽपि
आगमाना सकलना कृतवान् तर्हि कथं एतावन्तो विसंवादा लिखिता तेन ? सच्यते-एक तु कारण इदं, यथा यथा
यस्मिन् आगमे मृतवशिष्टसाधुभिः यद् यद् सक तथा तथा तस्मिन् तस्मिन् आगमे श्रीदेवर्दिगणिसमाश्रमणेन
अपि पुस्तकाकूटीकृतं, नहि पापमीरवो महान्त इव सत्य, इदं तु असत्य इति एकान्तेन प्ररूपयन्ति इति, द्वितीयं तु कारणं
इदं, यथा बह्व्यां यस्मिन् काले देवर्दिगणिसमाश्रमणतो वाचना प्रवृत्ता, तथा तस्मिन् एव काले मथुरानगर्या अपि
स्कन्दिनाचार्यतोऽपि द्वितीया वाचना प्रवृत्ता, तदा तत्कालीनमृतावशिष्टस्यसाधुमुखविनिर्गतागमालापकेषु सकल-
नायां विस्मृतत्वादिवोप एव वाचनाविसंवादकारको जातः । यदुक्तं श्रीज्योतिष्करण्डकवृत्तां, तथाहि-“इह स्कन्दिनाचा-
र्यप्रवृत्तौ दुःपमानुभावतो दुर्मिषप्रवृत्त्या साधूना पठनगणनाविक सर्वं अपि अनश्यत्, ततो दुर्मिषातिक्रमे सुभिषप्र-
वृत्तौ द्वयोः सङ्घयो मेलापको अभूत्, तद् यथा, एको बह्व्यां, एको मथुरायां, तत्र सूत्रसंघटने वाचनामेदो जातः,
विस्मृतयोः हि सूत्रार्थयोः स्मृत्वा स्मृत्वा संघटने भवति अवश्य वाचनामेदः, न क्वाचिद् अनुपपत्तिः, तत्र अनुयोग-
द्वारादिक इदानीं कर्तमानं मापुरीवाचनानुगतं, ज्योतिष्करण्डकसूत्रकर्ता च आचार्यो बाह्यम्यः, तत इदं सस्यास्थानप्र-
तिपादनबालम्यवाचनानुगतं, इति न अस्य अनुयोगद्वारप्रतिपादितैः सस्यास्थानैः सह विसदृशत्वं उपलभ्य विचिकित्सि-

मान्यत्वेन यौवनादिमयोत्कटतया नारदस्य न उत्थानादि चक्रे इति, यत सूत्रे गणधरदेवोक्तं अनुत्थानादौ असंयतावि-
 रतादिक हेतु मुक्त्वा नवीनस्वगलकल्पितहेतु वदत तव महोत्सवदोषापत्तिः भविष्यति इति, अपि च यदि द्रौपदी आ-
 विका न अभविष्यत् तदा नमोऽयु ण कथं अकथयिष्यत्, नहि श्रावकधर्मं विना कोऽपि नमोऽयु ण पठति जिनप्रतिमां
 कथयति वा । पुन प्राह मनोमतिशिष्याः ननु-द्रौपद्या जिनप्रतिमा पूजिता पर धर्मार्थं न, किन्तु विवाहसमयत्वात् ससा-
 रार्यं, तत्राऽर्थे शृणु रे मूर्ख ! यदि कोऽपि विद्यमान तीर्थङ्कर पूर्वं वन्दयित्वा वा साधु वा पूर्वं प्रतिलाभयित्वा सामा-
 यिक वा पूर्वं लात्वा पश्चात् भोजनं कुरुते, तर्हि किं विद्यमान तीर्थङ्करवन्दनादिपुण्य संसारार्थं किं पतियति ? प्रत्युत
 एवं प्रशसा कर्तव्या तस्याः “अहो ! धन्या एषा द्रौपदी, अहो ! दृढा अस्याः सम्यक्त्व, अहो ! दास्यं अस्याः श्राविकात्व,
 यदुत विवाहादिकर्तव्यव्यग्रतायां अपि जिनप्रतिमा पूजितवती” इति । न च वाच्य अनया तु पूर्वजन्मनि निदानं व्यधायि,
 तेन तस्मिन् सति कथं तस्याः सम्यक्त्ववत्त्व श्राविकात्व चेति ? द्रौपदीकृतनिदानस्य “निव १ घणि २ नारी ३ नर ४ सुर ५
 अप्यप्यविहार ६ आयविमारत्त ७ सहुत्त ८ दरिदत्त ९ चइज्ज नवनिआणाइ ॥ १ ॥” इति निदाननवके न अन्तर्भावात्
 निदानता एव न भवति, यथा कथञ्चित् षत्सुर्निदानमध्ये अन्तर्भावेऽपि अध्यवसायविशेषेण तस्य निदानताया अभावात्
 तस्याः श्राविकात्व न व्याहन्यते, अपि च तादृशनिदानसम्भावे ब्रह्मदत्तचक्रवर्तिवत् न विरतिः उदय एति, द्रौपदी तु प्रव-
 र्त्तिना गच्छे न नष्टाः निर्गन्ता १ तथा श्रीभगवद्गीसूत्रे २० श्रान्तके नवमोद्देशके (७९३ पत्रे), यथा विद्याचारणजह्मचा-

तदुक्तौ स्फुटं सत्सूत्रदोषापत्तेः, अथ यदि अशाश्वतं तर्हि केनचित् कारित एव भविष्यति, न च भिष्यादिना तत् स्मरान्ते अधिकारः, ततः कैश्चित् श्रावकैः एव तत् जिनगृह कारित इति निश्चयः, न च यत्कस्य द्रौपदी तु अत्र श्राविका न उष्टा, तितमे अध्ययने (४९२ पत्रे) राज्ञीमती राजवरकन्या इति सकौ श्राविकात्वं न व्याहन्यते, यथा श्रीउत्तराययने द्वाविंश-

“सोक्तं राजकक्षा, पद्मसा विणस्स च । णीहासा च निराणदा, सोणेण य समुत्तिआ ॥ २८ ॥ राईमई विगितेइ, धिगत्यु [धित्त्यु] मम जीविअ । आइह तेण परिचत्ता, सेअ पवइइ मम ॥ २९ ॥ अह सा भमरसन्निभे, कुयक्कगप्प-
साहिए । सयमेव छुचई केसे, विइमती ववस्सिआ ॥ ३० ॥ वासुदेवो अ ण भणइ, लुत्तकेसिं जिइदिअ । गमारसागर-
धरे ॥ ४० ॥” इति, तथा पुनः श्रीज्ञाताया (१३५ पत्रे) मल्लिकुमारी अपि राजवरकन्या प्रोक्ताऽस्ति, तथाहि-तए ण
कुमप तेसिं संजसगणं जाव पढिच्छइ, पढिच्छिआ मल्लीं विदेहवरायकम्प सहावेइ, सहायिआ त दिअ दुउत्तमुमउं
मल्लीं विदेहवरायकम्पण पण्णद्वसि, पिण्णद्विआ पढिद्विआ सहावेइ, सहायिआ त दिअ दुउत्तमुमउं
विचारय, यतो द्रौपदी श्राविका, तत एव नारदस्य असंयताऽविरताऽप्रतिहतप्रत्यास्यातपायकर्मणो न उरधानादिभक्तिं
कृतवती, तत्प्रागे ज्ञातासक्तौ यथा (२१३ पत्रे) “तते ण सा दोवई कच्छुह्ननारयं अस्संजय अरिय अपडिइयपव-
क्सायपावकम्प तिकइ नो आढाति नो परिआणइ नो अम्मुहेइ नो पजुवासइ” इति, न च वाच्य द्रौपदी पञ्चभर्तु-

आराहणा (सूत्र ६८३), से केणट्टेणं भते ! एव बुद्धइ जघाचारणे गोयमा ! तस्स ण अट्ठमं अट्ठमेणं अणि-
 विस्सेण सवोकस्मेण अप्पार्णं भावेमाणस्स जघाचारणलब्धीनाम लब्धी समुप्पज्झइ, से तेणट्टेण जाव एव बुद्धइ जघाचारणे,
 जघाचारणस्स ण भते ! कह सीहा गति कह सीहे गइविसए पन्नत्ते ? गोयमा ! अयञ्ज जवुहीवे दीवे एव जहेव विजा-
 चारणस्स, णवर तिसत्तक्खुत्तो अणुपरिअट्ठित्ताण हवमागच्छेज्जा, जघाचारणस्स णं गोयमा ! तहा सीहा गई तहा सीहे
 गतिविसए पन्नत्ते सेसं त वेव । जघाचारणस्स णं भते ! तिरिअ केवतिए गइविसए पन्नत्ते ? गोयमा ! से ण इतो
 एगेण सप्पाएण उअगवरे दीवे समोसरण करेइ, करिच्चा तहिं चेइआइ वदति, वदिच्चा ततो पढिनिअत्तमाणे वितिएण
 सप्पाएण नदीसरवरदीवे समोसरण करेइ, करिच्चा तहिं चेइआइ वंदइ वदिच्चा इहमागच्छइ, आगच्छित्ता इह चेइआइ
 वदइ, जघाचारणस्स ण गोयमा ! तिरिअं एवतिए गइविसए पन्नत्ते, । जघाचारणस्स ण भते ! उह्हु केवतिए गइविसए
 पन्नत्ते ? गोयमा ! से ण इतो एगेण सप्पाएणं पढगवणे समोसरण करेइ, करिच्चा तहिं चेइआइ वदइ, वदिच्चा तजो
 पढिनिअत्तमाणे वितिएण सप्पाएण नंदणवणे समोसरण करेइ, करिच्चा तहिं चेइआइ वदइ, वदिच्चा इहमागच्छइ, आग-
 च्छित्ता इह चेइआइ वंदइ, जघाचारणस्स ण गोयमा ! उह्हु एवतिए गइविसए पन्नत्ते, से ण तस्स ठाणस्स अणालोइअ-
 अपढिक्कते कालं करेइ नत्थि तस्स आराहणा, से ण तस्स ठाणस्स आलोइअपढिक्कते काल करेइ अत्थि तस्स आराहणा, सेव
 भते ! सेव भते ! जाव विहरति (सूत्र ६८४) ॥ इति विंशतितमशतके नवमोद्देशकः सम्पूर्णः ॥

इह विषाचारणेन तिर्यग्लोके मानुषोत्तरपर्वते नन्दीश्वरपर्वते च चैल्यानि वन्दितानि, ऊर्ध्वलोके च नन्दनवने पाण्डु-

“कइविहा ण भते ! धारणा पससा ! गोयमा ! धारणा बुधिहा पससा, त जहा-विजाधारणा य जयाधारणा य, से केणहे णं भंते ! एव बुद्धि विजाधारणा ! विजाधारणा गोयमा ! तस्स णं छट्ठंछट्ठण अणिविखसेणं तयोक्कमेण विजाय उत्तरगुणलब्धिं सममाणस्स विजाधारणलब्धीनाम लब्धी समुपपज्जइ, से तेणहेण जाव विजाधारणा, विजाधारणस्स णं भंते ! कइ सीहा गई कइ सीहे गइविसए पससे ! गोयमा ! अयम जवुदीवे दीवे जाग किंचिविसेसा-द्विप परिकस्सेवेणं देवे णं महद्दीय जाव महसक्खे जाव इणाभेवत्तिकहु, केवलकप्प जवुदीय दीवं तिहि अच्चरानिवायहि तिक्कुत्तो अणुपरिअहिता णं इवमागच्छेज्जा, विजाधारणस्स णं गोयमा ! तथा सीहा गई तथा सीहे गइविसए पससे ! विजाधारणस्स ण भते ! तिरिअ केवतिय गतिविसए पससे ! गोयमा ! से ण इओ एगेण उप्पाएण माणुसुत्तरे पणए समोसरणं करेइ, समोसरण करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वंदिआ विविपण नदीसरवरे दीवे समोसरण करेइ, समोसरण करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वंदिआ ततो पढिनियच्चति २ इहमागच्छइ, आगच्छिआ इह चेइआइ वदइ ! विजाधारणस्स ण गोयमा ! तिरिअ एवतिप गतिविसए पससे ! विजाधारणस्स ण भते ! उहु केयतिप गइविसए पससे ! गोयमा ! से ण इओ एगेण उप्पाएण नवणवणे समोसरणं करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदइ यदिआ, विविपण उप्पाएण पंडगवणे समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वंदिआ तओ पढिनियच्चति तओ २ इहमागच्छइ, आगच्छिआ इह चेइआइ वदइ, वंदिआ विजाधारणस्स ण गोयमा ! उहु एवतिप गइविसए पससे ! से ण तस्स ठाणस्स अण्णोइअपडिक्कते कालं करेइ, नत्थि तस्स आराइणा, से णं तस्स ठाणस्स आलोइअपडिक्कते कालं करेइ अत्थि तस्स

गतिविसए पन्नत्ते सेस स चेव । जघाचारणस्स ण भते ! तिरिअं

एणेण उप्पाएण रुअगवरे दीवे समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदति, वदिआ ततो पडिनिअत्तमाणे वितिएण उप्पाएणं नदीसरवरदीवे समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वंदइ वदिआ इहमागच्छइ, आगच्छिआ इह चेइआइ वंदइ, जघाचारणस्स ण गोयमा ! तिरिअ एवतिए गइविसए पन्नत्ते, । जघाचारणस्स ण भते ! उहु केवतिए गइविसए पन्नत्ते ? गोयमा ! से ण इतो एणेण उप्पाएण समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वदिआ ततो पडिनिअत्तमाणे वितिएण उप्पाएण नंदणवणे समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वदिआ ततो पडिनिअत्तमाणे वितिएण उप्पाएण जंघाचारणस्स ण गोयमा ! उहुं एवतिए गइविसए पन्नत्ते, से ण तस्स ठाणस्स अणालोइअ-अपडिक्कते कालं करेइ नत्थि तस्स आराहणा, से ण तस्स ठाणस्स आलोइअपडिक्कते काल करेइ अत्थि तस्स आराहणा, सेव ! सेव भते ! जाव विहरति (सूत्र ६८४) ॥ इति विजित्तमश्रतके नयमोद्देशकः सम्पूर्णः ॥

विद्याचारणेन तिर्यग्लोके मानुषोत्तरपर्वते नन्दीश्वरपर्वते च चैत्यानि वन्दितानि, ऊर्ध्वलोके च नन्दनवने पाण्डु-

तस्स ण अहुमं अहुमेण अणि-
ण जाव एव बुद्धइ जघाचारणे,
जुहुदीवे दीवे एव जहेव विजा-
गोयमा ! तहा सीहा गई तहा सीहे
गइविसए पन्नत्ते ? गोयमा ! से ण इतो

“कइविहा ण भते ! चारणा पसत्ता ! गोयमा ! चारणा दुविहा पसत्ता, त जहा-विज्जाचारणा य जघाचारणा य, से केणदे णं भंते ! एव बुद्धइ विज्जाचारणा ? विज्जाचारणा गोयमा ! तस्स ण छट्ठछट्ठणं अणिविस्सत्तेणं तयोक्कम्मेण विज्जाप उत्तरगुणलब्धिं स्वमाणस्स विज्जाचारणलब्धीनाम लब्धी समुप्यज्जइ, से तेणहेण जाव विज्जाचारणा, विज्जाचारणस्स णं भंते ! कइ सीहा गई कइं सीहे गइविसए पसत्ते ! गोयमा ! अयभं जवुदीवे दीवे जाव किंचिविसेसा-हिए परिवक्खेवेणं देवे णं महदीए जाव भइसक्खे जाय इणामेवसिक्कइ, केवलक्कप जवुदीव दीवं तिहिं अच्चरानिवापहिं तिक्कुत्तो अणुपरिअट्ठिणा ण इवमागच्छेज्जा, विज्जाचारणस्स णं गोयमा ! तहा सीहा गई तहा सीहे गइविसए पसत्ते ! विज्जाचारणस्स णं भते ! तिरिअ केवतिय गतिविसए पसत्ते ! गोयमा ! से ण इओ एणेण उप्पाएण माणुसुत्तरे पबए समोसरणं करेइ, समोसरण करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वदिता वितिएण उप्पाएण नदीसरवरे दीवे समोसरण करेइ, समोसरण करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वदिता ततो पढिनियत्तति २ इहमागच्छइ, आगच्छिआ इह चेइआइ वदइ ! विज्जाचारणस्स ण गोयमा ! तिरिअ एवसिए गतिविसए पसत्ते ! विज्जाचारणस्स ण भते ! उह केवतिए गइविसए पसत्ते ! गोयमा ! से ण इओ एणेण उप्पाएण नदणवणे समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदइ वदिता, वितिएण उप्पाएण पंडगवणे समोसरण करेइ, करिआ तहिं चेइआइ वदइ, वदिता तओ पढिनियत्तति तओ २ इहमागच्छइ, आगच्छिआ इह चेइआइ वदइ, वदिता विज्जाचारणस्स ण गोयमा ! उह एवतिए गइविसए पसत्ते ! से ण तस्स ठाणस्स अणा-लोइअपढिकंते कालं करेइ, नत्थि तस्स आराहणा, से णं तस्स ठाणस्स आलोइअपढिकंते काल करेइ अत्थि तस्स

आराहणा (सूत्र ६८३), से केणट्टेण भंते ! एव बुच्चइ जघाचारणे गोयमा ! तस्स ण अट्ठमं अट्ठमेण अणि-
 विसत्तेणं तयोक्कम्मेण अप्पाणं भावेमाणस्स जघाचारणलक्ष्मीनाम लक्ष्मी समुप्यज्झइ, से तेणट्टेण जाव एवं बुच्चइ जघाचारणे,
 जघाचारणस्स ण भंते ! कह सीद्वा गति कह सीहे गइविसए पन्नत्ते ? गोयमा ! अयन्न अट्ठदीवे दीवे एव जहेय विज्जा-
 चारणस्स, गवर तिसत्तक्खुत्तो अनुपरिअट्ठित्ताण हयमागच्छेज्जा, जघाचारणस्स ण गोयमा ! तद्वा सीद्वा गई तद्वा सीहे
 गइविसए पन्नत्ते सेस त चेव । जघाचारणस्स ण भंते ! तिरिअ केवतिए गइविसए पन्नत्ते ? गोयमा ! से ण इतो
 एगेण उप्पाएणं ठअगवरे दीवे समोसरण करेइ, करित्ता तहिं चेइआइ वदति, वंदित्ता ततो पढिनिअत्तमाणे वितिएण
 उप्पाएण नदीसरवरदीवे समोसरण करेइ, करित्ता तहिं चेइआइ वंदइ यदित्ता इहमागच्छइ, आगच्छित्ता इह चेइआइ
 वदइ, जघाचारणस्स ण गोयमा ! तिरिअ एवतिए गइविसए पन्नत्ते, । जघाचारणस्स ण भंते ! उट्ठ केवतिए गइविसए
 पन्नत्ते ? गोयमा ! से ण इतो एगेण उप्पाएण पढगवणे समोसरण करेइ, करित्ता तहिं चेइआइ वदइ, वदित्ता सजो
 पढिनिअत्तमाणे वितिएण उप्पाएणं नंदगवणे समोसरण करेइ, करित्ता तहिं चेइआइ वंदइ, वदित्ता इहमागच्छइ, आग-
 च्छित्ता इह चेइआइ वंदइ, जघाचारणस्स ण गोयमा ! उट्ठ एवतिए गइविसए पन्नत्ते, से ण तस्स ठाणस्स अणालोइअ-
 अपढिक्कते कालं करेइ नत्थि तस्स आराहणा, से ण तस्स ठाणस्स आलोइअपढिक्कते काल करेइ अत्थि तस्स आराहणा, सेव
 भंते ! सेवं भंते ! जाव विहरति (सूत्र ६८४) ॥ इति विंशतितमशतके नवमोद्देशकः सम्पूर्णः ॥

इह विद्याचारणेन तिर्यग्लोके मानुयोचरपर्वते नन्दीश्वरपर्वते च चैत्यानि वन्दिद्वानि, ऊर्ध्वलोके च नन्दनवने पाण्डु-

कपने च चैत्यानि घन्दितानि, तानि च स्थानकचतुष्केऽपि शाश्वतचैत्यानि वेयानि, गण भागानां च चतुष्केऽपि चैत्यानि घन्दितानि, एवं जङ्घाचारणेन अपि रुक्के नन्दीश्वरे च त्रिपङ्क्तौ पाञ्चदशानां च त्रिपङ्क्तौ च त्रिपङ्क्तौ च स्थानचतुष्के शाश्वतचैत्यवन्दना अकारि, अत्राऽऽगमने चारद्वय च अत्राभ्यामिन्दु आलङ्काराणि च यद्वा निम्बे, अत्राऽऽह मनोमतिशिष्यः ननु-विद्याचारणा जङ्घाचारणाश्च चैत्यवन्दनापङ्क्तानां परं अत्रात्रोपि च विगतपङ्क्त-प्रोक्ता, अरे अत्राऽप्ये गणधरमिप्राय दृष्टु, एभिः लब्धि प्रयुक्ता, तेन लब्धयुवर्षापित्वा प्रमादस्या प्रमादस्या गुल्समीपं आगत्य अवश्य आलोचयितव्य, अन्यथा विरापकृत्य आपद्येत, परं चैत्यवन्दनाया माओप्यो तत्र गमनं एव न घटां आदीक्यते, गमनागमनालोचना तु सद्गतिं अद्वति एव, यदि वृक्षशतादुपरि गगयते तदा अत्रि आगतेन गमनागमन गुरुसमक्ष आलोचयितव्यं एव, किं वास्य नन्दीश्वरद्वीपरुचस्त्रीपगमागमनयोः, यदुष्ट श्रीभाववयकनिर्युक्तौ—

“इत्यसयादागंतुं, गतु च सुहृत्तग जर्हि चिह्ने । एते वा वक्षते, नश्चतरेणे पठिष्यमाण ॥ १ ॥” पुनः श्रीदशार्थ-
कालिकसूत्रे पञ्चमाध्ययनेऽपि (१७८ पत्रे) आलोचनाविधिः, तथाहि—

“विणयणं पविसिच्चा, सगासे गुरुणो मुणी । इरियावदियमायाय, आगओ अ पठिक्कमे ॥ ८८ ॥ आभोइत्ताण नीसेसं,
आईयार च जइक्कमं । गमणागमणे वेव, भसपणे व सजए ॥ ८९ ॥ चण्णुपभो अणुधिगो, अबविल्लसेण चेतसा ।
आलोए गुरुसगासे, ज जहा गदिय भवे ॥ ९० ॥ न सम्ममालोइअं हुज्जा, पुबि पब्बा व अ कड । पुणो पठिक्कमे

तत्स, वोसङ्गो चित्तप इम ॥ ९१ ॥ अहो खिणेहिं असावज्जा, विप्पी साहूण देसिया । मुखलसाहणहेवस्स, साहुदेहस्स धारणा ॥ ९२ ॥ नमुक्कारेण पारित्ता, करित्ता खिणसयव । सज्जाय पट्टविप्पा ण, वीसमेज्ज खण मुणी ॥ ९३ ॥ पुन-
श्रीगौतमस्वामिना श्रीचपासकदशासूत्रे (२१ पत्रे) गमनागमन आलोचित अस्ति, तथाहि-

“तत्ते ण से भयव गोयमे आणंदएण समणोवासएण एवंवुत्ते समाणे, सकिए कखिए वितिगिच्छिए भेदसमा-
वन्ने आणंदस्स समणोवासगस्स अतियाओ पडिनिक्खमइ पडिनिक्खमिच्चा जेणेव दूइपलासे चेइए, जेणेव समणे
भगव महावीरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता समणस्स भगवओ महावीरस्स अदूरसामत्ते गमणागमणे पडिक्क-
मइ, पडिक्कमिच्चा एसणमणेसण आलोएइ, आलोइत्ता भत्तपाण पडिदसेइ, पडिदसित्ता समण भगव महावीर वदइ
नमंसइ” इत्यादि, एवं स्थाने साधुभिः आहाराद्यर्थं गत्वा आगत्य गुरुपात्रं गमनागमन आलोचित अस्ति ।
पुनरपि आह मनोमतिः ननु-यदि विद्याचारणा जङ्घाधारणाश्च अन्तराले कदाचित् कालं कुर्युं तदा कुत्र यान्ति ?
उच्यते—गतिः तेषां सूत्रे न लिखिताऽस्ति पर त्वमपि विद, आहारायं विद्यमानतीर्यङ्गवन्दनार्थं वा गत्वा कदा
चित् साधुः वियते तदा कुत्र गच्छेत् ? अत्र इदं रहस्य जानीहि—अत्र भावस्य एव प्रधानत्वं ज्ञेय, यथा सविग्रही-
तार्थसमीपे साधुः आलोचनाग्रहणार्थं गच्छन् अन्तराले एव कालं कुर्वन् शुद्धभावत्वेन सुगतिमेव गच्छेत् तथा विद्या-
धारणा जङ्घाधारणा अपि सुगतिमाज एव । अपि च मनुष्यक्षेत्राद् वहि न केऽपि धियन्ते मनुष्यक्षेत्रान्तर अपि “दु-
समुदे तिप्पि सेस जळे” इति सक्तत्वात्, लवणसमुद्रादौ सिद्धान्ते उक्ता, अथ च पञ्चचत्वारिंशद्वक्ष्यो जनप्रमिते क्षेत्रे

“यत्र एकः सिद्धः तत्र अनन्ताः सिद्धाः” इत्येवप्रकारेण सर्वमपि सिद्धक्षेत्र सिद्धगीवल्यासं तदा एव जात यदा तदधः पञ्चत्वारिंशद्विंशत्योजनप्रमिते मनुष्यक्षेत्रेऽपि समश्रेण्या सर्वत्र अनन्ताः सिद्धाः, ततो मनुष्यक्षेत्रान्तःसमुद्रेऽपि अनन्ता सिद्धाः सन्ति ते के ! तान् विचारय, विचारय । तथा श्रीमौपपातिकसूत्रे (१७ पत्रे) अम्बहश्रावकाधिकारो यया-

‘अवदस्स ण नो कप्पइ अण्णवत्थिए वा अण्णवत्थियेवययाणि वा अण्णवत्थियपरिगहिआणि वा अरिहतचेइआणि यंदिचए वा नमसिचए वा जाव पज्जुवासिचए वा, नमस्य अरिहते वा अरिहतचेइआणि वा” इत्यादि, अत्र अहं-द्यैत्यादिखिनप्रतिमा इति ॥ १ ॥ एव श्रीतपासकदशासूत्रे (१४ पत्रे) आनन्दश्रावकाधिकारेऽपि, तथाहि-“नो लहु मे मत्ते ! कप्पइ अज्जप्पमिइ अन्नवत्थिए वा अन्नवत्थियभेवययाणि वा अन्नवत्थियअपरिगहिआणि अरिहतचेइआणि वा यंदिचए वा नमसिचए वा” अत्राऽपि चैत्यानि अर्हत्प्रतिमात्त्वानि यथा भौतपरिगृहीतानि वीरभद्र १ महाकाला दीनि ॥ ४ ॥ तथा श्रीप्रज्ञान्याकरणसूत्रे तृतीयसबद्धारे (१२२ पत्रे) चैत्यवैपायूचित्तरणे कर्मनिर्जरा मोक्षा, तथाहि-

“अहं केरिसए पुणाइ आराइए वयमिणं ? जे से लवहि-भत्त-पाण सगहण-दाणकुसले अन्नतवाल-पुन्वल-गि-लाण-पुहुल्लमके पवत्ति-आयरिय-ववज्जाए सेहे साहम्मिए तवस्सीकुल-गण-सप-चेइअहे अ निज्जरद्वी बेयावच्च अणि-स्सिअं दसविह बहुविह करेइ” म्यास्याऽपि यथा (१२६ पत्रे) ‘जे से’ इत्यादि योऽसौ तपथेः भक्षणानाना च दान संग्रहणं च तयोः कुशलो-विचिशो वाः स तथा, बालञ्च दुर्बलञ्च इत्यादि समाहारद्वन्द्वः, ततो अत्यन्त यद्बाल-दुर्बल-

रत्नान-धृष्ट-क्षपक तत् तथा, तत्र विषये वैयाघृत्य करोति इति योगः, तथा प्रवृत्त्याचार्योपाध्याये इह द्वन्द्वैकत्वात् प्रवृत्त्यादियु, तत्र प्रवृत्तिलक्षण इद-

“तद्यसज्जमजोगेष्टु, जो जोगो तत्थ त पवत्तेइ । असहु च निअत्तेइ, गणतत्तिष्ठो पविस्सी च ॥ १ ॥ इतरौ प्रतीतौ तथा ‘सेहे’त्ति शैक्षे-अभिनवप्रव्रजिते साधर्मिके-समानधर्मके लिङ्गप्रयचनाम्या तपस्विनि-चतुर्थभक्तादिकारिणि, तथा कुल-गच्छसमुदायरूप चन्द्रादिक, गणः=कुलसमुदाय कोटिकादिक, सङ्घः=तत्समुदायरूपः, चैत्यानि जिनप्रतिमा, एतासा योऽर्थः-प्रयोजन स तथा, तत्र च निर्जरार्थी-कर्मक्षयकामः वैयाघृत्य-व्याघृतकर्मरूप उपटम्भन इत्यर्थः, अनिश्रित-की-र्त्यादिनिरपेक्षं दशविध-दशप्रकार आह च-

“वेयावच्च वावढ-भावो इह धम्मसाहणनिमित्त । अन्नाइयाण विहिणा, सपायणमेस भावत्यो ॥ १ ॥

आर्यरिय सबज्झाए, येरं तवस्सी गिणैण सेह्माणं । साहम्मिम कुळ गणे स-धं सगय तमिह कायध ॥ २ ॥”

इति, बहुविधं भक्तपानादिदानमेवेन अनेकप्रकार करोति इति ॥ अत्राऽऽह मनोमतिशिष्य ॥

ननु-प्रश्नव्याकरणे आश्रवद्वारे (१२ पत्रे) निगदित अस्ति “ये विहारे-प्रासाद चैत्य-देवकुलोदीना अर्थे पृथिवीजीवान् हिंसन्ति ते मन्दबुद्धिकाः” ततोऽह कथं प्रासाद-चैत्यदेवकुलानि मानयामि ? तत्पाठोऽपि (८ पत्रे) यथा-‘किं ते ? करिसाणपोक्खरणी-वाधि-विप्पिणी-कूघ-सर-तलाग-धिति-वेति-खाति अ-आराम-विहार-थूम-पागार-दार-गोपुर-अट्टालग-चरिआ-सेतु-सकम-यासाय-विकप्प-भवण-घर-सरण-लेण-आवण-चेइअ-देवकुल-चित्तसमा-

पया-आयतण-आवसह-भूमिघर-भंडवण य कए भायण-भंडोवगरणस्स विविहस्स य अट्ठाए पुढयि हिंसति मद-
 बुद्धिया" अत्र सप्यते, रे पूर्वापरविचारक ! अत्र विहारो-धौद्धाद्याश्रयः, प्रासादो-नरेन्द्राश्रयः, जिनप्रासादस्य
 तु प्रायो जिनगृह सिद्धायतनं च इति संज्ञात्वात्, चैत्यानि व्यन्तरादिदेवप्रतिमा, देवकुलानि च सशिखरलौकिकदरि-
 हरादिदेवप्रासादाः, अयं अर्थो ज्ञेयः, अन्यथा "वेइअठ्ठे निज्जरट्ठी" इति सवरद्वारे चैत्यवैयावृत्तिकारको निर्जराभागी
 कय उक्तः !, नहि गणधरदेववचन पूर्वापरविसर्वादि स्यात्, अपि च राजप्रभ्रीयोपाद्गादौ (१७ पत्रे) प्रोक्त- "एय मे
 पेच्चा हिआए सुहाए त्त्माए निस्सेसाए आणुगामियसाए भविस्सत्तिचिकहु एव सपेहेइ" इति, मोक्षपर्यन्त पूजाफल विप-
 देत, न च वाच्य चैत्यशब्दस्य अन्यार्थः कोऽपि भविता (भान्यते) इति, चैत्यशब्दस्य कुत्राऽपि वृक्षाद्यं वाचकत्वेऽपि
 तद्वैयावृत्तिकरणे निर्जराभागीत्वासंभवात् ॥ ४ ॥ एवं श्रीवैष्णवपातिकोपाङ्गे (२ पत्रे) चम्पानगरीवर्णनेऽपि अर्हचैत्यानि
 प्रतिपादितानि सन्ति, पाठान्तरे तथाहि-

"अरिहतचेईअजणवय-विसण्णिविहुबहुलेसि" व्याख्या यथा-अर्हचैत्याना १ जनाना २ त्रतिना च ३ विविधानि
 यानि संनिविष्टानि-पाटकाः तैः बहुलेति विग्रहः ॥ ५ ॥ तथा श्रीभगवत्या चमरेन्द्रेणाऽपि सौधमं गच्छता
 अर्हचैत्यनिश्रा गृहीताऽस्ति, (१७० पत्रे) तथाहि-

"किं निस्साए ण भते ! असुरकुमारा देवा सट्ठ सप्ययति जाव सोहम्मो कप्पो ? गोयमा ! से जहानामए-इह सवरा
 इ वा बम्बरा इ वा टकणा इ वा मुसुया इ वा पत्तहा इ वा पुलया इ वा एग मह गडु वा खडुं वा दुग मा-

दरिं वा विसम वा पवय वा नीसाए सुमहल्लमवि आसवल वा हत्थिवल वा जोहवल वा घणुवल वा आगलेंति एवा-
 मेव असुरकुमारा वि देवा गण्णस्य अरिहते वा अरिहतचेइआणि वा अणगारे वा भाविअप्पणो निस्साए उहुं उप्पयति
 जाव सोहम्मो कप्पो । $x \times x$ (१७५ पत्रे) तते ण तस्स सक्कस्स देयिंदस्स देवरत्तो इमेयारूवे अज्झत्थिए ४ जाय समु-
 प्पत्तिथा-णो खलु पद्द चमरे असुरिंदे असुरराया नो खलु समत्थे चमरे असुरिंदे असुरराया, णो खलु विसए चम-
 रस्स असुरिंदस्स असुररणो अप्पणो निस्साए उहुं उप्पयति जाव सोहम्मो कप्पो, गणत्थ अरिहते वा अरिहतचेइ
 आणि वा अणगारे वा भाविअप्पणो नीसाए उहुं उप्पयति जाव सोहम्मो कप्पो” इत्यादि ॥ ६ ॥ पुन श्रीराजप्रश्नीयो-
 पाङ्गे (१०४ पत्रे) सूर्याभदेवेन यथा अन्नप्रतिमापूजा विस्तरेण विहिताऽस्ति, तथा श्रयता, तथाहि-“तए ण से सूरि-
 यामे देवे पोत्थयरयण गिण्हति, गिण्हिच्चा पोत्थयरयण मुयइ, मुयइच्चा पोत्थयरयण विहाडेइ, विहाडिच्चा पोत्थयरयण वाएइ,
 पोत्थयरयण वाएच्चा धम्मिअ ववसाय गिण्हइ, गिण्हिच्चा पोत्थयरयण पडिनिक्खिवति, पडिनिक्खिविच्चा सीहासणाओ
 अग्गुट्टेइ, अग्गुट्टिच्चा ववसायसमावो पुरच्छिमिहेण दारेण पडिनिक्खमइ, पडिनिक्खमिच्चा जेणेव नदापुक्खरणी तेणेन
 उवागच्छइ, उवागच्छिच्चा णदापुक्खरणिं पुरच्छिमिहेण तोरणेण पुरच्छिमिहेण तिसोवाणपडिरूवएण पच्चोरुइ, पच्चो-
 रुहिच्चा हत्थपाय पक्खालेइ, पक्खालिच्चा आर्यंते चोक्खे परमसुइभूए एग मह सेअ रययामय विमल सलिलपुण मत्त-
 गयमुह्वागितिकुमसमाण भिंमार पगिण्हइ, पगिण्हिच्चा जाइ तत्थ उप्पलाइ जाव सतसहस्सपत्ताइ ताइ गिण्हइ, गिण्हिच्चा
 णदावो पुक्खरणीवो पच्चोरुहति, पच्चोरुहिच्चा जेणेव सिच्चायतणे तेणेव पहारेत्थ गमणाए (सूत्र ४३) (१०५ पत्रे)

तते ण त सुरिआम देव धदेवे आभिओगिया देवाय देवीओ अ अप्पेगइआ कलसहत्थगया जाव अप्पेगइआ धूवकडुच्छुय
हत्थगया हट्टतुह जाव सुरियाम देव पिठुओ पिठुओ समणुगच्छति तए ण से सुरिआमे देवे च्चवहिं सामाणिअसाह-
स्सीहिं जाव अण्णेहिं य वट्ठहिं य सुरियाम जाव देवेहिं य देवीहिं य सद्धिं सपरिवुठे, सवहीए सवधलेहिं जाव णातिरवेण
जेणेय सिद्धायतणे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिआ सिद्धायतण पुरच्छिमिहेण दारेण अणुपयिसइ, अणुपविसिआ जेणेव
देवच्छदए जेणेव जिणपडिमानो तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिआ जिणपडिमाण आलोए जिणपडिमाण पणाम करेइ,
पणाम करिआ लोमहत्थग गिणहइ, गिणिहत्ता जिणपडिमाण लोमहत्थेण पमजइ, पमजिआ जिणपडिमाओ सुरमिणागधो-
दएण ण्हाणेइ, ण्हाणिआ सरसेण गोसीसचदणेण गायइ अणुलिंपइ, अणुलिंपत्ता सुरभिगघकासाइएण गायइ त्थेति-
त्थेहिआ जिणपडिमाण अहयाइ देवदूसज्जलइ नियंसेइ, नियसिआ पुत्तारुहण महारुहण गयारुहण चुण्णारुहण वध्मा,
रुहणं धत्थारुहण आभरप्यारुहणं करेइ, करिआ आसचोसत्तवितलवट्ठवग्घारिअ मल्लदामकलाव करेइ, करिआ कयगहग-
हियकरयलपम्भट्ठविप्पमुक्केण वसन्नवस्सेण कुसुमेण मुक्कपुष्फजुओवयारकलिअ करेइ, करिआ जिणपडिमाण पुरओ अच्चेहिं
सण्णेहिं रययानएहिं अच्छरसातवुलेहिं अट्ठमंगले आलिहइ, त जहा-सोत्थिअ जाव दप्पण, तयाणतर च ण चदप्पभरयण-
चइरवेरुलिअविमलवट्ठ कंचणभणिरयणभत्तिचित्त कालागुरुपवरुदुरुकतुरुकट्ठज्जतमघमघतंगंधुदुआभिराम च गधवाट्ठिं
धुवघाट्ठिं विणिम्मुनत वेरुलिअमय कडुच्छुय पगहिअ पयत्तेणं धूव दाळण जिणवराण अट्ठसयविसुद्धगघ(गन्त्य)जुत्तेहिं
अरयजुत्तेहिं अणुणरुत्तेहिं महावित्तेहिं सधुणइ, संधुणिआ पच्छा सत्तहुपयाइ पच्चोसक्कइ, पच्चोसक्किआ चाम जाणु अवेइ,

अचिन्ता दाहिण जाणु धरणिंतलसि निहट्टु तिक्कुचो मुक्काण धरणिंतलंसि निवाडेइ, निवाडित्ता एगसाडिअ उत्तरासग करेइ, करिन्ता ईसिं पळुणमइ, पळुणमिन्ता करयलपरिगहिअ दसनह सिरसावत्त मत्थए अजळिं कट्टु एव वयासी—“नमुत्थुण अरहत्ताण जाव ठाण सपसाण” इति ॥ अत्राऽऽह मनोमतिशिष्य —

ननु—सूर्याभदेवेन प्रतिमावत् स्तम्भादीनि अपि अनेकवस्तूनि पूजितानि सन्ति, कथं तर्हि सम्यक्त्वधारी ? उच्यते,—अहो ! विमृश स्तम्भादीनि पूजितानि, परं जिनप्रतिमां विना कस्याऽप्ये नमुत्थुण कथित स्यात् ? तदा दर्शय, अथ च स्तम्भादीना पूजा यदि व्यघायि तदा सम्यक्त्वस्य किं ? यदि श्रीआदिनाथपुत्रेण श्रीभरतचक्रवर्तिना चक्रवर्त पूजित, किं तर्हि तस्य सम्यक्त्व गत ? चक्रवर्तपूजाक्षराणि श्रीजम्बूद्वीपप्रज्ञप्त्या (१८४ पत्रे) यथा—

“तदेवं से भरहे राया तस्स आचहधरिअस्स अतिए एयमट्टु सोच्चा निसम्म हट्टु जाव सोमणस्सिए यिकसितवरकमलनयणवयणे पयलिअवरकहगुडिअकेअरमचहकुंडलहारिरायतरइअवच्छे पालवपलवमाणघोलतभूसणधरे ससम्म तुरिअ चवल नरिंदे सीहासणाओ अन्मुट्टेइ, अन्मुट्टिच्चा पायपीढाओ पच्चोरुहइ, पच्चोरुहित्ता पाचयाओ ओमुअति, ओमुइच्चा एगसाडिय उत्तरासंग करेइ, करिच्चा अजलिमचलिअगहत्थे चक्करयणाभिमुहे सत्तट्टुपयाइ अणुगच्छइ, अणुगच्छिच्चा वाम जाणु अघेइ, अचिन्ता दाहिण जाणु धरणिंतलसि निहट्टु करयल जाव अजळिं कट्टु चक्करयणस्स पणाम करेइ” इति, पुन श्रीअभयकुमारेण पूर्वसंगतिक देवं मनसि कृत्वा निजलघुमातृदोहदपूरणनिमित्त अष्टमभक्त अकारि, तर्हि किं सम्यक्त्वधारी न ? तदक्षराणि अपि श्रीज्ञाताधर्मकयासत्कानि (३० पत्रे) “तए ण

तते ण त सूरिआम देव वव्वे आभिओगिआ देवाय देवीओ अ अप्पेगइआ फलसहत्थगया जाव अप्पेगइआ धूवकडुच्छुय
हत्थगया इट्टुट्टु जाव सूरियाम देव पिट्ठओ पिट्ठओ समणुगच्छति तए ण से सूरिआमे देवे चवहिं सामाणिअसाह-
स्सीहिं जाव अण्णेहिं य वइहिं य सूरियाम जाव देवेहिं य देवीहिं य सद्धिं सपरिवुढे, सवहीए सववलेहिं जाव णातियरवेण
जेणेव सिद्धायतणे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिआ सिद्धायतण पुरच्छिमिहेण दारेण अणुपविसइ, अणुपविसिआ जेणेव
देवच्छदए जेणेव जिणपडिमाओ तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिआ जिणपडिमाण आलोए जिणपडिमाण पणाम करेइ,
पणाम करिआ लोमहत्थगं गिणइइ, गिणिहसा जिणपडिमाण लोमहत्थेण पमजइ, पमजिआ जिणपडिमाओ सुरभिणागयो-
दएण प्हाणेइ, प्हाणिआ सरसेण गोसीसचदणेण गायइ अणुलिंपइ, अणुलिंपइआ सुरभिगचकासाइएण गायइ व्हेति-
व्हेहिआ जिणपडिमाण अहयाइ देवदूसज्जुलाइ नियंसेइ, नियसिआ पुत्तारुहण महारुहण चुण्णारुहण वज्जा,
रुहणं वत्थारुहण आभरणारुहण करेइ, करिआ आसत्तोसत्तविचलवद्दवग्यारिअ महदामकलाव करेइ, करिआ कयगहग-
हियकरयलपब्भट्ठविप्पमुक्केणं वत्तच्चवेसेण कुसुमेण मुक्कपुप्फजोवयारकलिअ करेइ, करिआ जिणपडिमाण पुरओ अच्चेहिं
सण्हेहिं रत्नयामपहिं अरुत्तरसातवुलेहिं अट्ठट्ठमगले आलिहइ, त जहा-सोत्थिअ जाव दप्पण, तयाणतर च ण चदप्पभरयण-
वइरवेरुलिअविमलदढ कंचणमणिरयणभसिचिच कालागुरुपवरकुट्टुरुक्कतुरुक्कहज्जतमयमधतगधुद्धुआभिराम च गधवाट्ठि
धुववाट्ठि विणिम्मुअत वेरुलिअमय क्कुच्छुय पग्गहिअ पयसेण धूव दाऊण जिणवराण अट्ठसयविसुद्धगघ(गन्ध)जुत्तेहिं
अत्थजुत्तेहिं अणुणरुचेहिं महाविसेहिं सधुणइ, सधुणिआ पच्छा सत्तट्ठपयाइ पच्चोसकइ, पच्चोसकिआ वाम जाणुं अचेइ,

जहारिह एव धयासी-खिप्पामेव भो देवानुप्पिआ ! सवयरयणामए महइमहालए तओ खेइअयुमे करेह, एग भगवओ
 तित्यगरस्स चिइगाए, एगं गणहरचिइगाए, एग अवसेसाण अणगाराण चिइगाए, तते णं ते बहवे जाअ करिति,
 तते णं ते बहवे भवणवइ जाव वेमाणिआ देवा तित्यगरस्स परिनिघाणमहिम करेइ, करित्ता जेणेव नदीसरयेरे दीवे
 तेणेव उवागच्छंति तते ण से सके देविदे देवराया पुरच्छिमिहं अंजणगपयए अट्ठाहिअ महामहिम करेति, तए ण
 सक्कस्स देविदस्स चत्तारि लोगपाला चवसु दहिमुहगपयसु अट्ठाहिय महामहिम करेति, ईसाणे देवदे देवराया उस्त-
 रिहं अजणगे अट्ठाहिअ, तस्स लोगपाला चवसु दहिमुहपयगेसु अट्ठाहिअ, चमरो अ दाहिणिहं अजणगे तस्स लोग-
 पाला दहिमुहगपयसु, वली पच्चत्थिमिहं अजणगे, तस्स लोगपाला दहिमुहगपयसु, तते ण ते बहवे भवणवइवा-
 णमतर जाव अट्ठाहिआओ महामहिमाओ करेति, करित्ता तेणेव साइ साइ यिमाणाइ जेणेव साइ साइ भवणाइ
 जेणेव साओ साओ समाओ सुहम्माओ, जेणेव सगा सगा माणवगा चेइअखभा तेणेव उवागच्छति, उवागच्छित्ता
 वइरामपसु गोलवइसमुगपसु जिणसक्काओ पक्खिवंति, पक्खिवित्ता अग्गेहिं वरेहिं गंधेहिं अ महेहिं अ अञ्चति,
 अच्चिआ विवलाइ मोगभोगाइ मुज्जमाणा विहरति" इति ॥ ८ ॥ एव जीवाभिगमसूत्रे (२४९ पत्रे) विजयदेवेनाऽपि
 यथा जिनप्रतिमापूजा व्यधायि, तथा श्रूयता—

“तते ण तस्स विजयस्स देवस्स अभियोगिया देवा पोत्थयरयण उवर्णेति, तए ण से विजये देवे पोत्थयरयण
 गिणहइ, निण्हित्ता पोत्थयरयण अके मुजइ पोत्थयरयण मुइत्ता पोत्थयरयण विहादेइ, पोत्थयरयण विहाडेत्ता पुण पोत्थ-

तस्स अमयकुमारस्स अयमेयारुवे अब्भत्थिए जाव समुप्पज्जित्था-नो खलु सका माणुस्सएण उवाएण मम चुद्धमाउ-
याए धारिणीए देवीए अक्खलढोहलमणोरइसंपत्तिं करेत्तए, णणत्थे उवाएण, अत्थि ण मज्झ सोहम्मकप्पयासी
पुण्यसंगतिए देवे महिहिए जाव मदासोक्खे, त सेव खलु मम पोसहसालाए पोसहियस्स वभयारिस्स उम्मुक्कमणिमुवण्णस्स
धवणयमालावधगविलेवणस्स निक्खिस्ससत्थमुसलस्स एगस्स अवीअस्स दब्भसधारोवगयस्स अट्ठमभत्त परिणिहिच्चा
पुण्यसंगतिक देव मणसि करेमाणस्स विहरिस्सए, तते ण पुण्यसंगतिए देवे मम चुद्धमावयाए धारिणीए देवीए अयमेयारुवे
अकालमेहेसु ढोहल विपेहिच्चि, एवं सपेहेइ, सपेहिच्चा जेणैव पोसहसाला तेणामेव उवागच्छति, उवागच्छित्ता पोसहसाल
पमज्जति, पमज्जित्ता उवागपासवणभूमिं पडिलेहेइ, पडिलेहिच्चा दब्भसथाराग पडिलेहेइ, पडिलेहिच्चा दब्भसथाराग दुरुहेइ,
दुरुहिच्चा अट्ठमभत्त परिणिण्हइ, परिणिण्हित्ता पोसहसालाए पोसहिए धमयारी जाव पुण्यसंगतिय देव मणसि करेमाणे
करेमाणे विट्ठति" इत्यादि ॥ ७ ॥ तथा पुनः यदि शक्रादयो देवेन्द्राः जिनदष्टा अपि पूजयन्ति, तदा जिनप्रतिमाया किं
याच्यन् ! तत्राड्ये जम्बूद्वीपप्रज्ञप्त्या (१५८ पत्रे) यदुक्तं तत् श्रोतव्यं, तथाहि-

तते ण से सक्के देविदे देवराया भगवओ तित्थगरस्स सवरिह दाहिण सक्कह गेण्हइ, ईसाणे देविदे देवराया सवरिहं
वाम सक्कह गेण्हइ, धमरे असुरिदे असुरराया हिट्ठिहं दाहिण सक्कह गेण्हइ, धली चइरोअणिदे चइरोअणराया हिट्ठिहं
वाम सक्कह गेण्हइ, अवसेसा भवणवइ जाव वेमाणिया देया जहारिहं अवसेसाइ अगमगाइ, केइ जिणभचीए, केइ
जितमेयतिकइ केइ धम्मोसि कट्टु गेण्हति, तते णं से सक्के देविदे देवराया बहवे भवणवइ जाव वेमाणिए देवे

सुरभिणा गधोदपण ण्हणेइ, ण्हणिच्चा दिवाए सुरभिगधकासाइए गाताइ ल्हवेइ, ल्हविच्चा सरसेण गोसीसचदणेण
गाताणि अणुलिपइ, गाताणि अणुलिपेप्ता जिणपडिमाण अहयाइ सेआइ दिवाइ देवदूसजुअलाइ नियंसेइ, निअसिच्चा
अगेहिं वरेहिं अ गधेहिं अ महेहिं अ अच्चेइ, अच्चिच्चा पुप्फारुहण मझारुहण गधारुहण चुभारुहण आभरणा-
रुहण करेति, करिच्चा आसत्तोसच्चिचलधट्टवगधारिअमल्लदामकलाव करेइ, करिच्चा अच्चेहिं सण्हेहिं [सेएहिं] रययामएहिं
अच्छरसातवुलेहिं जिणपडिमाण पुरओ अट्टुमगलए आलिहति, त जहा-सोत्थिअ सिरिवच्छ जाव दप्पण अट्टुमगलगे
आलिहति, आलिहिच्चा कयगगाहगहिअकरयलपग्गमट्टुविप्पमुक्केण दुसुमेण मुक्कपुप्फजोवयारकलिअ करेइ,
करिच्चा चदप्पमवइरवेरुलिअविमलदढ कचणमणिरयणभत्तिचिच्च कालागुरुपवरकदुरुक्कधूवगघुत्तमाणुविच्च धूमवट्ठी
विणिम्मुअत वेरुल्लिआमय कडुच्छुय पग्गहिज्जु पयत्तेण धूव दाऊण जिणवराण अट्टुसयविसुद्धगत्यजुत्तेहिं महाविच्चेहिं अत्य-
जुत्तेहिं अपुणरुत्तेहिं सयुणइ, सयुणिच्चा सत्तडु पयाइ ओसरइ, ओसरिच्चा वाम जाणु अच्चेइ, अच्चेइच्चा दाहिण जाणु धर-
णितलसि निवाढेइ तिक्खुत्तो मुञ्जाण धरणितलसि नमेइ, नमिच्चा ईसिं पच्चुणमति, पच्चुणमिच्चा क्हगगुह्मिअयभिआओ
मुयाओ पडिसाहरइ, पडिसाहरिच्चा करयलपरिगाहिअ सिरसावत्त मत्तए अजलिं कहु एम [एव] वयासी-नमोत्थुण अरिह-
ताण भगवताण जाव सिद्धिगइनामधेय ठाण सपत्ताण त्तिक्कडु वदइ नमसइ" इत्यादि, पुन अत्रैव अग्रे पत्रान्तरे विजय-
देवेन विनसत्कानि अपि पूजितानि सन्ति, तत्पाठो यथा (२५१ पत्रे) "जेणेव सुहम्मा सभा तेणेव पद्दरेत्थ गमणाए,
तए ण तस्स विजयदेवस्स चत्तारि सामाणिअसाहस्सीओ एअप्पभिइं जाव सविट्ठीए जाव नाइयरवेण जेणेव सुहम्मा सभा

यरण घापइ पोत्ययरयण वायसा घम्मिअ ववसाय पगिण्हइ, घम्मिय ववसायं पगिण्हत्ता पोत्ययरयण पडिनि-
 प्पिस्वइ, पडिनिक्खविच्चा सीद्दासणाओ अम्भुद्वेइ, अम्भुद्धित्ता ववसायसमाओ पुरत्थिमिहेण वारेण पडिनिक्खमइ,
 पडिनिक्खमिच्चा जेणेव नया पुक्खरिणी तेणेव सवागच्छइ, सवागच्छित्ता नदा पुक्खरिणी अणुप्पयाहिणीकरेमाणे
 पुरत्थिमिहेण वारेण अणुप्पविसइ, अणुप्पविसित्ता पुरत्थिमिहेण तिसोपाणपडिक्खगएण पञ्चोरुहइ, पञ्चोरुहित्ता हत्थं
 पाय पक्खालेइ, पक्खालित्ता एगं मह सेअ रयतामय विमलसलिलपुण मसगयमहामुद्दाकितिसमाण भिंगार पगिण्हइ,
 भिंगार पगिण्हत्ता जाइ तथ सप्पलाइ पचमाइ जाव सयसहस्सपत्ताइ ताइ गिण्हइ, गिण्हित्ता नदाओ पुक्खरि-
 णीओ पद्भुत्तेइ, पद्भुत्तरित्ता जेणेव सिद्धायतणे तेणेव पद्दरेत्थ गमणाए ॥ तए ण तस्स विजयस्स देवस्स चत्तारि
 सामाणिअसाहसीओ आव अस्से अ वहवे धाणमतरा देवा य देवीओ अ अप्पेगइआ सप्पलहत्थगया जाव हत्थ-
 गया विजय देवं पिढुओ अणुगच्छति । तए ण तस्स विजयस्स देवस्स वहवे आभिओगिया देवा देवीओ अ
 कलसहत्थगया जाव धूवकडुब्धुयहत्थगया विजय देव पिढुओ अणुगच्छति । तए ण से विजए देवे चवहिं
 सामाणिअसहस्सीहिं जाव अग्नेहिं य वहहिं वाणमतेरहिं देवेहिं य देवीहिं अ सद्धिं सपरिवुढे सच्चिदीए सयजुईए जाय
 निगोसणाइअरवेण जेणेव सिद्धायणे तेणेव सवागच्छइ, सवागच्छित्ता सिद्धायतण अणुप्पयाहिणी करेमाणे पुर-
 त्थिमिहेण वारेण अणुप्पविसइ, अणुप्पविसित्ता जेणेव देवच्छेए तेणेव सवागच्छइ, सवागच्छित्ता आलोए जिणपडिमाण
 पणामं करेइ, पणाम करित्ता लोमहत्थग गिण्हइ, लोमहत्थग गिण्हित्ता जिणपडिमाओ लोमहत्थएण पमज्जइ, पमज्जित्ता

वया पञ्चत्ता, तं जहा-पुरत्थिमिल्ले अंजणगपवप १ दाहिणिल्ले अंजणगपवप २ पच्चत्थिमिल्ले अंजणगपवप ३ उत्तरिल्ले अज-
 णगपवप ४, ते णं अजणगपवया चवरासीति जोयणसहस्साइ उह उच्चत्तेण एग जोयणसहस्सं उवहेण मूले वसजोय-
 णसहस्साइ विक्खमेण, तदणतर च ण सायाए मायाए परिहायेमाणा परिहायेमाणा उवरिमेगं जोयणसहस्स विक्खमेण
 पञ्चत्ता, मूले इक्कीस जोयणसहस्साइ छच्च तेवीसे जोयणसए परिकखेवेण, उवरिं तिल्लि तिप्पि जोयणसहस्साइ एग च छावट्ट
 जोयणसय परिकखेवेणं, मूले वित्थिन्ना (विच्छिन्ना) मज्जे सं खित्ता उप्पितणुआ० गोपुच्छसंठाणसंठिआ सवअजणमया
 अच्छा सण्हा लण्हा बट्ठा मट्ठा नीरया निष्पंका निक्कच्छाया सप्पमा समिरीया सवज्जोया पासाईया दरिसणीया अभिरूया
 पठिक्खा, तेसि ण अजणगपवयाण उवरिं बहुसमरमणिज्जभूमिभागा पञ्चत्ता, तेसि ण बहुसमरमणिज्जभूमिभागा बहु-
 मज्जदेसभागे चत्तारि सिद्धायतणा पञ्चत्ता, ते ण सिद्धाययणा एग जोयणसय आयामेण पञ्चत्ता, पन्नास जोयणाइ
 विक्खमेण, वावत्तारि जोयणाइ उह उच्चत्तेण, तेसिं सिद्धाययणाण चवद्विसिं चत्तारि दारा पञ्चत्ता, त जहा-देवदारे १ असु-
 रदारे २ नागदारे ३ सुवण्णदारे ४, तेसु ण दारेसु चवविहा देवा परिवसंति, त जहा-देवा १ असुरा २ नागा ३ सुवण्णा ४,
 तेसि णं दाराण पुरओ चत्तारि मुहमववा पञ्चत्ता, तेसि ण मुहमववाण पुरओ चत्तारि पेच्छाघरमववा पञ्चत्ता, तेसि ण
 पेच्छाघरमववाण बहुमज्जदेसभागे चत्तारि वइरामया अक्खासगा पञ्चत्ता, तेसि ण वइरामयाण अक्खाडगाण बहुमज्ज-
 देसभागे चत्तारि मणिपीढिआओ पञ्चत्ता, तासाण मणिपीढिआण उवरिं चत्तारि सीहासणा पञ्चत्ता, तेसि ण सीहासणाण
 उवरिं चत्तारि विजयदूसा पञ्चत्ता, तेसि ण विजयदूसगाणं बहुमज्जसभागे चत्तारि वइरामया अकुसा पञ्चत्ता, तेसु ण वइ-

तेणेव सवागच्छति, सवागच्छिता त णं सम सुधम्म अणुप्पयाहिणी करेमाणे करेमाणे पुरत्थिमिहेण अणुपयिन्द्र, अणुपयि-
सित्ता आलोए ष्णिणसकहाणं पणाम करेइ, करिआ जेणेव मणिपेठिआ जेणेव माणवचेइअखमे जेणेव यइरामया गोत्रयट्टन-
मुगका तेणेव सवागच्छइ, सवागच्छिता लोमहत्थयं गिण्हइ, गिण्हित्ता यइरामए गोलयट्टममुगए लोमहत्थएण पमन्नाइ,
पमज्जित्ता यइरामए गोलयट्टसमुगए विहादेइ, विहाडित्ता ष्णिणसकहाओ लोमहत्थएण पमज्जइ, पमज्जित्ता सुरभिणा गयो
दएण विससखुओ ष्णिणसकहाओ पक्खालेइ, पक्खालित्ता सरसेणं गोसीसचदणेण अणुलिपइ, अणुलिपित्ता अगोदि परेदि
गंभेहिं महोहिं अ अच्चिणइ, अच्चिणित्ता धूवं दलयइ, दलित्ता यइरामएसु गोलयट्टसमुगएसु पडिनिक्खियति, पडिनिक्खियित्ता
माणवक चेइयलम लोमहत्थएणं पमज्जइ, पमज्जित्ता विवाए चदगधाराए अणुक्खेइ, अणुक्खेइत्ता सरसेणं गोमीसचदणेण
चअए दलयति, दलित्ता पुप्फारुहणं जाव आससोसत्तं कयगाहं धूवं दलयति, धूवं दलित्ता जेणेव समाए सुवन्माए पट्टु-
मज्जदेवमाए त चेव दारच्चणिआ” इत्यादि ॥ ८ ॥ पुनं श्रीजीवाभिगमे चन्द्रविमाने चन्द्रवक्क्यताया (२८३ पत्रे) तयाहि-

“ बदस्स ण जेतिसिंदस्स जेतिसरणो चववेंदस्सए विमाणे सभाए सुहम्माए माणवगति चेइयलमसि यइरामएसु
गोलयट्टसमुगएसु बहुआओ ष्णिणसकहाओ सन्निवित्ताओ चिठ्ठति, जाओ ण चदस्स जोइसिंदस्स जोइसरणो अभेमिं
बहुण जोइसिआणं देवाण य देवीण य अच्चणिआओ जाव पज्जुवासणिआओ” इत्यादि ॥ ९ ॥ अय श्रीस्थानाद्रसूत्रे बहु-
मस्यानके द्वितीयोद्देशके (२२९ पत्रे) शाश्वतजिनप्रतिमाग्रे अष्टादिकामहोत्सव देवा कुर्वन्ति, तथा निशगता, तयाहि-

“[अय-नन्दीश्वरविचारः] नदीसरवरस्स णं दीवस्स चक्खालविकलंभस्स बहुमज्जदेवसभागे चवविति चत्तारि अंजणगप-

गाण एव आयसगाण थालाण पातीण सुपतिट्ठकाणं मणगुलिआण चातकरगाण चित्ताण रयणकरडगाण” इत्यादि ॥ १० ॥
तथा चमरेन्द्रादयोऽपि ईशानान्ता इन्द्रा निजनिजसौधमोदिसमाया स्थिताः, तत्रवर्तिन्यो जिनदष्टा पूजनीया अर्चनी-
याश्चेति ज्ञात्वा तत्समस्त अप्सरोभिः सम मैथुनमपि न सेवन्ते । यदुक्त श्रीभगवतीसूत्रे दशमशतके पञ्चमोद्देशके
(५०३ पत्रे), तथाहि—

“चमरस्स ण भते ! असुरिंदस्स असुरकुमाररणो कति अगमहिंसीओ पन्नत्ताओ ? अज्जो ! पच्च अगमहिंसीओ
पन्नत्ताओ तज्जहा—जाली १ रायी २ रयणी ३ विष्णु ४ मोहा ५ तत्थ ण एगमेगाए देवीए अट्ठह देवीसहस्सा परिवारो पन्नत्तो,
पन्नू ण भते ! ताओ एगमेगा देवी अण्णाइ अट्ठहदेवी सहस्साइ परिवार विववितए ? एवामेव सपुधावरेण चत्तालीस देवी-
सहस्सा, से त तुब्बिए, पन्नू ण भते ! चमरे असुरिंदे असुरकुमारराया चमरचचाए रायहाणीए सभाए चमरसि सीहासणसि
तुब्बिएणं सच्चिं विद्याइं भोगभोगाइ भुजमाणे विहरित्तए !, णो तिण्हे सम्भे ! एव बुच्चइ ? णो पद्द चमरे
असुरिंदे चमरचचाए रायहाणीए जाव विहरित्तए ? अज्जो चमरस्स ण असुरिंदस्स असुरकुमाररणो चमरचचाए राय-
हाणीए सभाए सुहम्माए माणवए चेश्यस्समे वइरामपसु गोलवट्टसमुगपसु बहूओ जिणसक्काओ सनिक्खित्ताओ चिड्ढति,
जाओ ण चमरस्स असुरिंदस्स असुरकुमाररणो अण्णेसिं च बहूण असुरकुमाराण देवाण य देवीण य अच्चणिज्जाओ घद-
णिज्जाओ नमसणिज्जाओ पूयणिज्जाओ सक्कारणिज्जाओ सम्माणणिज्जाओ कट्ठाण मगल देवय चेश्म पज्जुवासणिज्जाओ भवति
तेसिं पणिहाए नो पन्नू, से तेण्हेण अज्जो ! एव बुच्चति—णो पद्द चमरे असुरिंदे जाव राया चमरचंचाए जाव विहरित्तए

रामणसु अकुसेसु चत्तारि कुम्भिया मुत्तादामा पन्नत्ता, ते ण कुम्भिया मुत्तादामा पत्तेय पत्तेय अन्नंहिं तदद्धवच्चत्तपमाणमि-
 चेहिं चउहिं अब्बकुमिकेहिं मुत्तादामेहिं सद्धाओ समता सपरिक्खत्ता, तेसि ण वेळ्ळाघरमडवाण पुरओ चत्तारि मणिपीडि-
 आओ पन्नत्ताओ, तसि णं मणिपीडिआण सवर्णि चत्तारि चत्तारि पन्नत्ता, तसि ण चेत्तितथूभाण पत्तेय पत्तेय
 चवर्द्धिसि चत्तारि मणिपीडिआओ पन्नत्ता, तसि ण मणिपीडिआण सवर्णि चत्तारि जिणपडिमाओ सवरयणामइओ सपलि-
 अक्क निस्सन्नाओ धूमामिमुहाओ चिहुंति, त जहा-रिसहा १ वद्धमाणा २ चदाणणा ३ धारिसेणा ४” इत्यादि ॥ ९ ॥ पुन-
 श्रीजीवाभिगमसूत्रे (२३३ पत्रे) शान्धतञ्जिनप्रतिमापूजाधिकारः, तथाहि-

“तसि णं जिणपडिमाणं पिड्डो पत्तेय पत्तेय छत्तधारपडिमाओ पन्नत्ताओ, ताओ ण छत्तधारपडिमाओ हिमर-
 ययकुद्धेदुसप्पकासाइं सकोरेटमसद्धामधवळाइ आतपत्ताइ सलील ओहारेमाणीओ चिहुंति । तसि ण जिणपडिमाण
 चमओ पासिं पत्तेय पत्तेय चामरधारपडिमाओ पन्नत्ताओ, ताओ ण चामरधारपडिमाओ चदप्पहवइवेरुलियनाणामणिक्क-
 णगरयणविमलमहरिहत्तवपिज्जुज्जलविचित्तदढाओ चिह्निआओ सखक्कुददगरयमतमयितफेणपुजसण्णिकासाओ सुहु-
 मरमतदीहवालाओ घवलाओ चामराओ सलील ओहारेमाणीओ चिहुंति । तसि ण जिणपडिमाण पुरओ दो दो
 नागपडिमाओ, दो दो अक्खपडिमाओ, दो दो भूतपडिमाओ, दो दो कुहधारपडिमाओ विणओणयाओ पायवडिआओ
 पज्जित्ठढाओ सन्निक्खिआओ चिहुंति, सवरयणामतीओ अच्छाओ सण्हाओ लण्हाओ मट्ठाओ नीरयाओ
 निप्पकाओ जाव पडिक्खाओ । तसि ण खिणपडिमाण पुरओ अट्टसय घटाण अट्टसय च्चदणकलसाण पव अट्टसय भिगार-

गाण एव आयसगाण धालाणं पातीण सुपतिट्ठकाणं मणगुलिआण वातकरगाण चित्ताण रयणकरडगाण” इत्यादि ॥ १० ॥
 तथा चमरेन्द्राद्योऽपि ईशानान्ता इन्द्रा निजनिजसौधमोदिसभायां स्थिताः, तत्रवर्तिन्यो जिनदट्टा पूजनीया अर्चनी-
 याश्चेति ज्ञात्वा तत्समस्त अप्सरोभिः सम मैथुनमपि न सेवन्ते । यदुक्तं श्रीभगवतीसूत्रे दशमशतके पञ्चमोद्देशके
 (५०३ पत्रे), तथाहि—

“चमरस्स ण भत्ते ! असुरिदस्स असुरकुमाररणो कति अगमहिंसीओ पञ्चत्ताओ ! अज्जो ! पच अगमहिंसीओ
 पञ्चत्ताओ तज्जहा-काली १ रायी २ रयणी ३ विस्सु ४ मोहा ५ तत्थ ण एगमेगाए देवीए अट्ठट्ठ देवीसदस्सा परिवारो पन्नत्तो,
 पभू ण भत्ते ! ताओ एगमेगा देवी अण्णाइ अट्ठट्ठदेवी सदस्साइ परिवार विठ्ठितए ? एवामेव सपुच्चावरेण चत्तालीस देवी-
 सदस्सा, से त तुडिए, पभू ण भत्ते ! चमरे असुरिदे असुरकुमाराया चमरचचाए रायहाणीए सभाए चमरसि सीहासणसि
 तुडिएण सच्चिं विद्वाइ भोगमोगाइ मुजमाणे विहरित्तए ?, णो तिण्ठे सम्भे ! एव बुच्चइ ? णो पट्ठ चमरे
 असुरिदे चमरचचाए रायहाणीए जाव विहरित्ताए ? अज्जो चमरस्स ण असुरिदस्स असुरकुमाररणो चमरचचाए राय-
 हाणीए सभाए सुहन्माए भाणवए वेइयस्समे वइरामएसु गोलववुसमुगपसु बहूओ जिणसकहाओ सनिक्खित्ताओ चिट्ठति,
 ज्जाओ ण चमरस्स असुरिदस्स असुरकुमाररणो अण्णेसिं च बहूण असुरकुमाराण देवाण य देवीण य अच्चणिज्जाओ वद-
 णिज्जाओ नमसणिज्जाओ पूयणिज्जाओ सक्कारणिज्जाओ सम्माणणिज्जाओ कल्लाण मगल देवय चेइअ पज्जुवासणिज्जाओ भवति
 तेसिं पणिहाए नो पभू, से तेण्ठेणं अज्जो ! एव बुच्चति-णो पट्ठ चमरे असुरिदे जाव राया चमरचचाए जाव विहरित्तए

पठ्ठ ण अज्जो चमरे असुरिदि असुरकुमाराराया चमरचचाए रायहाणीए सभाए सुद्धभाए चमरसि सीहासणसि चउ-
सट्ठीए सामाणियसाहस्सीहिं तायचीसाए जाव अण्णेहिं य वड्ढहिं असुरकुमारेहिं देवेहिं अ देवीहिं य सद्धिं सपरिखुटे
महयावय जाव मुअमाणे विहरित्ठए०, केवल परियारिद्धीए णो चेव ण मेहुणवत्तिअ (सूत्र ४०५)” इत्यादि, अत्र तेया
देयाना स्त्रीशब्दग्रवणरूपवर्धनप्रमुखद्वार् मोग सक्तः, न मैथुनसेवा, एव तेया लोकपालानामपि आलापका ज्ञेया ॥११॥

पुन मरणसमाधिप्रक्रीर्णकमव्येऽपि (९७ पत्रे) चैत्यमक्ति प्रोक्ताऽस्ति, तथाहि—“अरिहत्तसिद्धचेइअ-गुरुसु अययम्म-
साहुवग्गे अ । आयरिअवज्जाए, पवयणे सबसंघे अ ॥ १९ ॥ एएसु भच्चिजुत्ता, पूअता अहरह अणणमणा । सम्मत्तमणुस-
रिन्ता, परित्तससारिआ हति ॥ २० ॥ सुविद्धिअ ! इम पइष्णा, असद्धतेहिं णेगजीवेहिं । बालमरणणि तीए, मयाइ काळे
अणंताइ ॥ २१ ॥” ॥ १२ ॥ पुनरपि नामस्त्वे “किञ्चिअवविअमहिआ” तत्र कीर्त्तिता नामादिभिः, वन्दिता मनोवाक्कायै,
महिताः पूज्यादिभिः, “सबलोए अरिहत्तचेइआण करेमि कानस्सग वदणवत्तिआए पूअणवत्तिआए” इत्यादि । १३ ।
पुनः “जावति चेइमाइ, उहे अ अहे अ तिरिअ लोए अ । सबाइ ताइ वदे, इह सतो तत्थ सताइ ॥ १ ॥” ॥ १४ ॥
एवं श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ (१६९ पत्रे) अपि श्रीअष्टापदतीर्थे भरतकारितजिनप्रतिमाविवर्णन, तथाहि—

“धूमसय भावगाण, चनवीस चेव जिणहरे कासी । सबजिणाण पठिमा, वणपमाणेहिं निअपहिं ॥ ४५ ॥ (म० भा०)
आयंसयरपवेसो, मरहे पठणं च अगुलीअस्स । सेसाण उग्गुअण, सवेगो नाण दिक्खा अ ॥ ४६ ॥” न च
वाच्यं—आवश्यकनिर्युक्तः पञ्चचत्वारिंशद्भागमेव्योऽतिरिक्त्वेन न तद्वचन प्रमाणमिति—आवश्यकनिर्युक्ते चतुर्दशपूर्वधर-

इव सुतरां मान्यत्वात्, नहि समानैककर्तृकग्रन्थेषु एको मान्योऽन्ये विद्ययरत्तिः ।

श्रीभद्रबाहुस्वामिप्रणीतत्वात् श्रीकल्पसूत्रस्य इव सुतरां मान्यत्वात्, तित्थयरत्ति
तु अमान्या इति ॥ १५ ॥ तथाहि—“तित्थयरगुणा पडिमा-सु नत्थि निस्ससय वियाणतो । तित्थयरत्ति
तथा श्रीजम्बूद्वीपप्रज्ञसौ पुन भणित, तथाहि—“तित्थयरगुणा पडिमा-सु नत्थि निस्ससय वियाणतो यथा-
नमंते, सो पावइ निज्जर विचल ॥ १ ॥” ॥ १६ ॥ पुन श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ (४९३ पत्रे) वदनाध्ययने ॥ ११ ॥ (भा०)
— ॥ १ ॥” ॥ १८ ॥

श्रीभद्रबाहुस्वामिप्रणातत्वाद्
तु जमान्या इति ॥ १५ ॥
तथा श्रीजम्बूद्वीपप्रज्ञसौ पुन भणित,
तथाहि-“तित्थयरगुणा पडिमा-सु नत्थ नस्तत्थ यथा-
श्रीआवश्यकनिर्युक्तो (४९३ पत्रे) वदनाध्ययने यथा-
॥ १६ ॥ पुन श्रीआवश्यकनिर्युक्तो ॥ १ ॥” ॥ १९४ ॥ (भा०)
॥ १ ॥”
तथा श्रीजम्बूद्वीपप्रज्ञसौ पुन भणित,
तथाहि-“तित्थयरगुणा पडिमा-सु नत्थ नस्तत्थ यथा-
श्रीआवश्यकनिर्युक्तो (४९३ पत्रे) वदनाध्ययने यथा-
॥ १६ ॥ पुन श्रीआवश्यकनिर्युक्तो ॥ १ ॥” ॥ १९४ ॥ (भा०)
॥ १ ॥”

नमंतो, सो पावइ निर्झर विरल ॥ १ ॥” ॥१८॥
 “अकसिणपवत्तगाण, विरयाविरयाण एत्त खल्ल जुत्तो । सत्तारपयणुक्क ॥ १ ॥” ॥१८॥
 श्रीमहानिशीयसूत्रेऽपि यथा—
 दाणाश्चतर्केण, सुदु वि गच्छिज्ज अज्जय न पुरओ ॥ १ ॥” ॥१८॥
 एतत्तु गुरुमुत्सूत, चेइआण च
 णणवत्त ।

“क्वाच पि जिणायतनं—ह मांडअ तवगदं सयणा ज उ यथा-
सयभिसा सह, घणिट्ठा यथा—“घणिट्ठा पूजाधिकारो यथा-
गणिदिद्याप्रकीर्णकिंइपि (७३ पन्ने) यथा भवनपत्यधिकारे पूजाधिकारो यथा-
उत्तरे पासे ॥ १ ॥” ॥ २० ॥

एव देवेन्द्रस्त्वेऽपि दाहिणओ, सेसाण उत्तरे पासे ॥ १ ॥” ॥ २० ॥

इति, ॥ १९ ॥ एव देवेन्द्रस्त्वेऽपि दाहिणओ, सेसाण उत्तरे पासे ॥ १ ॥” ॥ २० ॥

इति, ॥ ३८ ॥” इति, ॥ १९ ॥ एव देवेन्द्रस्त्वेऽपि दाहिणओ, सेसाण उत्तरे पासे ॥ १ ॥” ॥ २० ॥

[illegible]

यिना तस्य प्रतिबोधकारणं क्वाऽपि दृष्टं वा, तदक्षराणि तु श्रीद्वितीयाङ्कनिर्युक्तौ (३८६ पत्रे) श्रीमद्रवाहुस्वा-

मिकृताया, तथाहि-

“गाने वसतपुरए, सामइओ घरणिसहिअ [ओ] निक्खतो । भिक्खायरियाविट्ठा, ओहासिअमत्तवेहास ॥ १९१ ॥
 संयेगसमावसो, माई मत्त चइसु दिअलोए । चइरण अइपुरे, अइसुओ अइओ जाओ ॥ १९२ ॥ पीती अ दोण्ह दूओ,
 पुच्छणममयस्स पहुवे सोऽवि । तेणावि सम्मदिट्ठि-त्ति होज्ज पडिमा रहंमि गया ॥ १९३ ॥” इति ॥ २३ ॥ तथा
 श्रीबृहत्कल्पेऽपि दीर्यद्वर १ सासान्यकेवलि २ चतुर्दशपूर्वधर ३ सपूर्णपूर्वधर ४ सविप्रशुद्धचारित्रि ५ असविप्रचा-
 रित्रि ६ साधुसदृशवेपमात्रधारि ७ द्वावशत्रुतधारिश्रावक ८ निष्केवलसम्यक्त्वधारि ९ जिनप्रतिमाना १० दशाना
 दर्शनेन भव्यजीवाना भावग्राममोक्षज्ञानाविलामो जायमानो निगदितोऽस्ति, तथाहि-“तिरथयरा १ जिण २ चवदस ३,
 भिक्षे ४ सविग ५ तह य असविगो ६ । सारुविअ ७ वय ८ दंसण ९-पडिमाओ १० भावगमाओ ॥ १ ॥” इति
 ॥ २४ ॥ पुनः श्रीबृहत्कल्पेऽष्टदशम्ये साधोः प्रायश्चित्ताधिकारे एव प्रोक्त अस्ति, कोऽपि महात्मा क्वाऽपि ग्रामादौ जिन-
 प्रासादं दृष्ट्वा चैतत् नमस्कर्तुं मध्ये गतः, तत्र कथंचिद् असमार्थमाणे चैत्ये भगवत्प्रतिमाया उपरिष्टात् लूताकौलिकजाल-
 कञ्जमरीगृहादिकं दृष्ट्वा च यदि तेषां कुर्यात्, कोऽर्थो यदि स्वयं तत् न दूरीकुर्यात्, तदा गुरुप्रायश्चित्तं प्राप्नोति, तत्क-
 रणे तु लघुप्रायश्चित्तम्, तत्रार्थे तत्रत्या गाथा यथा-

“लूया कोलिगजालिग-कोत्यलहारी अ चवरीगेहे अ । साहसमसाढवे, लहुगा गुरुगा य भत्तीए ॥१॥” इति ॥ २५ ॥

पुनः श्रीतीर्थोद्घातिप्रकीर्णकेऽपि श्रेणिकजीवपद्मनाभतीर्थद्वन्द्वदीक्षाधिकारे जलजस्थलजकुसुमैः भगवत पूजा प्रतिपादिताऽस्ति, तथाहि-“चदप्पहाइ सीआ, अविरहिआजम्मरणमुक्कस्स । आसत्तमल्लदामा, जलयथलयदीवकुसुमेहिं ॥ १ ॥” इति ॥ २६ ॥ इत्थं चैत्यस्तेऽपि पूजा “पूजणवत्तिआए” इति ॥ २७ ॥ श्रीचत्तराध्ययननिर्युक्तौ (३२१ पत्रे) अपि गौतमेन जिनप्रतिमा वन्दिताऽस्ति, तथाहि-

“सोऊण त भगवओ, गच्छइ तहि गोअमो पहिअकित्ती । आरुहइ त नगवर, पढिमाओ वदइ जिणाण ॥ २९१ ॥” पुनः श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ (२१० पत्रे) यथा-

“तत्तो अ पुरिमताले, वग्गुर ईसाण अच्चए पढिमा । मल्लीजिणायण पढिमा, उणाए वंसि बहुगोटी ॥ ४९० ॥” पुनः श्रीआवश्यकचूर्णौ (२९५ पत्रे) तत्सम्बन्धलेखोऽपि यथा-“तेण कालेण तेण समएण ईसाणे देविंदे देवराया जहा अभिसेगे आव जाणमाणेण सबिहीए सामीं तिव्वुत्तो आयाहिण पयाहिण काऊण वदइ नमसइ, वदिच्चा नमसिच्चा, आव पज्जलिकडे भगवओ चरिअ आगायमाणे सामिंमि विन्नविट्ठीए पज्जुवासेमाणे चिट्ठइ, वग्गुरो य सेट्ठी त काल ण्हाओ ओछपढसाढओ सपरिजणो महया इट्ठीए विविहकुसुमहत्यगतो त आयत्तण अच्चओ जाति, त च वितियमाण ईसाणिंदो पासइ, भणति य भो वग्गुरा ! तुन्भ पच्चक्खतित्यगरस्स महिम ण करेसि, तो पढिम अच्चतो जासि, जा एस महइमहावीरवद्भमाणसामी जगनाहेति लोगपूजेति, सो आगवओ मिच्छादुक्कड काच खमेति महिम करेइ” इति ॥ ३० ॥ श्रीसमवायाद्भसूत्रे (६० पत्रे) जलज-१ स्थलज-२ वैक्रिय-३ पुण्यैः उपचारकरण देयाना यथा-“चोत्तीस बुद्धाइसेसा

यिना तस्य प्रतियोधकारण काऽपि दृष्ट श्रुत वा, तदक्षराणि तु श्रीद्वितीयाङ्गनिर्युक्तौ (३८६ पत्रे) श्रीमद्रघवाहुस्वा-
मिकृतायां, तथाहि-

“गाने वसन्तपुरम्, साम्नाओ धरणिस्त्रिभुव [ओ] निवसन्तो । भिक्षुस्त्रिभुव आदिष्टा, ओहासिभक्तवेहास ॥ १९१ ॥
संवेगसमायसो, माई मत्त चङ्गु वियलोप । चङ्गुण अहपुरे, अहसुओ अहओ जाओ ॥ १९२ ॥ पीती अ दोण्ह दूओ,
पुच्छणमययस्स पडुवे सोऽसि । तेणापि सम्महिद्धि-चि होज पडिमा रहंमि गया ॥ १९३ ॥” इति ॥ २३ ॥ तथा
श्रीवृहत्कल्पेऽपि तीर्थङ्कर १ सामान्यकेवलि २ चतुर्दशपूर्वधर ३ सपूर्णपूर्वधर ४ सविम्वशुद्धचारित्रि ५ असविम्वचा-
रित्रि ६ साधुसहशवेपमात्रधारि ७ द्वादशप्रतयारिश्चायक ८ निष्केवलसम्यक्त्वधारि ९ जिनप्रतिमाना १० दशाना-
दर्शनेन मध्यजीवाना भावग्राममोक्षज्ञानादिलामो आयमानो निगदितोऽस्ति, तथाहि-“तिरयरा १ जिण २ चत्तदस ३,
भिन्ने ४ सविगा ५ तह य असविगो ६ । सारुविअ ७ वय ८ दंसण ९-पडिमाओ १० भावगामाओ ॥ १ ॥” इति
॥ २४ ॥ पुनः श्रीवृहत्कल्पच्छेदग्रन्थे साधो प्रायश्चित्ताधिकारे एव प्रोक्त अस्ति, कोऽपि महात्मा काऽपि ग्रामादौ जिन-
मासाद हद्वा चैत्य नमस्कृतुं मध्ये गतः, तत्र कथञ्चिद् असमार्थमाणे चैत्ये भगवत्प्रतिमाया उपरिष्ठात् लुताकौलिकजाल-
कचमरीगृहादिक हद्वा च यदि उपेक्षा कुर्यात्, कोऽर्थो यदि स्वयं तत् न दूरीकुर्यात्, तदा गुरुप्रायश्चित्त प्राप्नोति, तत्क-
रणे तु लघुप्रायश्चित्तम्, तत्राऽर्थे तत्रत्या गाया यथा-
“लूया कोलिगजलिग-कोत्थलहारी अ सवरिगेहे अ । साखतमसाहते, लहुगा गुरुगा य भत्तीए ॥१॥” इति ॥ २५ ॥

उदायनस्य राज्ञः प्रभावत्या देव्याः सत्का देवदत्ताऽभिधाना दासी अभूत्, सा च देयनिर्मिता गोशीर्षचन्दनमयी श्रीमन्महा-
वीरप्रतिमां राजमन्दिरान्तर्धत्तिवैत्यभयनव्यवस्थिता प्रतिचरति स्म, तद्वन्दनार्थं च श्रावकः कोऽपि देशान् संचरन् समायातः,
सत्र च आगतोऽसौ रोगेण अपदुशरीरो जातः, तथा च सम्यक् परिचरित, तुष्टेन च तेन सर्वकामिक आराधितदेवतावितीर्णं
गुटिकाशत अदायि, तथा च “अहं कुन्ना विरूपा सुरूपा मूयास” इति मनसि विभाव्य एका गुटिका भक्षिता, तत्प्रभावात्
सा सुवर्णवर्णा जाता, इति सुवर्णगुटिका इति नाम्ना प्रसिद्धिं उपगता, ततोऽसौ चिन्तितवती—“जाता मे रूपसपदा एतया
च किं भर्तृविहीनया ? तत्र तावत् अयं राजा पितृतुल्यो न कामयितव्यः, शेषास्तु पुरुषमात्रं जतः किं तै ?” ततः
उज्जयिन्याः पतिं चण्डप्रद्योतराजं मनसि आधाय गुटिकां भक्षिता, ततोऽसौ देवतानुभावात् तां विज्ञाय तदानयनाय
हस्तिरत्न आरूढ्य तत्राऽऽयातः, आकारिता च तेन सा, तथा उक्तं आगच्छामि यदि प्रतिमा नयसि, तेन उक्तं—“तर्हि श्र्यो
नेष्यामि ।” ततोऽसौ स्वनगरीं गत्वा तदूपां प्रतिमां कारयित्वा तां आदाय तथैव रात्रौ आयातः, स्वकीयप्रतिमां देवता-
निर्मितप्रतिमास्थाने विमुच्य तां सुवर्णगुटिकां च गृहीत्वा गतः, प्रभाते चण्डप्रद्योतगन्धहस्तिधिमुक्तमूत्रपुरीषगन्धेन विम-
दान् स्वहस्तिनो विज्ञाय ज्ञातचण्डप्रद्योतागमोऽद्यगतप्रतिमासुवर्णगुलिकानयनोऽसौ उदायनराजा परं कोपं उपगतो दशभिः
महाबलैः राजभिः सह उज्जयिनीं प्रति प्रस्थितः, अन्तरा पिपासाधाधितसैन्यं त्रिपुष्करकरेण देवतया निम्तारितसैन्यं
अश्वेपेण उज्जयिन्याः वहिः प्राप्नो रयारूढश्च धनुर्वेदकुशलतया सशस्त्रहस्तिरत्नारूढः चण्डप्रद्योतं प्रजिहीर्षु मण्डल्या

पक्षत्ता त जहा-“अवद्विष्ट” इत्यादि + + + तत्र जलथलयभासुरपभूएण विट्ठाइणा वसद्धवन्नेण कुसुमेण जाणुस्सेहप्पमा-
णमिच्चे पुप्फोवयारे किञ्चइ” इति ॥ ३१ ॥ पुन’ आवस्यकचूर्णिः (२५७ पत्रे) यथा “सघलोए अरिहतचेइआइ वदणगत्ति-
आए” इत्यादि, अस्य व्याख्या-“न केवल चत्तवीसाए (जेवि) जाव सघलोए सिद्धादी अरिहता चेइआणि अ तेमिं चेव
प्रतिकृतिलक्षणानि, ‘चिती संज्ञाने’, संज्ञान उत्पद्यते काष्ठकर्मादिषु प्रतिकृतिं दृष्ट्वा यथा अरिहतपडिमा एसा इति, अण्णे
मणति अरहता-तिथ्यगरा तेसिं चेइआणि अरहंतचेइआणि आर्हत्यतिमा इत्यर्थः, तेसिं यन्दनादिप्रत्यय ‘ठामि
फावस्सगा’ इति योगः, तत्र घण्यत्वात् तेषां घन्दनायं कायोत्सर्गं करोमि” इत्यादि ॥ ३२ ॥ श्रीदशाश्रुतस्कन्धनिर्युक्ता
२४२ पत्रेऽपि यथा-“वोहिण पडिमा सदयण-पसावई सप्पायदेवदत्ते” । मरणुववायतावस-नयण तह मीत्तणा समणी
॥ १ ॥ गघारगिरी-देवय-पडिमा गुलिआगिलाण पडिअरणे । पज्जोअहरणपुक्खर-करण गहणामओ तयणा
॥ २ ॥” इति ॥ ३३ ॥ पुन श्रूयता (श्रीप्रश्नव्याकरणसूत्रे ८५ पत्रे) —

“विपुलमोहाभिभूअसत्ता, मेहुणमूल च सुवए तरय तत्थ वत्तपुवा सगामा जणक्खयकरा सीआए १ दोवईए २ कए
रुप्पिणीए ३ पवमावईए ४ ताराए ५ कचणाए ६ रत्तसुभद्दाए ७ अहिस्सिआए ८ सुयण्णगुलिआए ९ किन्नरीए १० मुरु-
वात्, प्रभावत्ता’ दात्ताः देवदत्ताभिधानाया- सुवर्णगोलका इति नाम जात, तत्र प्रतिमाव्यतिकर एव पूर्वदशाश्रुतस्कन्ध-
निर्युक्किलिखितो हेतुः, नाऽन्यः, तत्सम्बन्धः तद्वृत्तिगतो (८९ पत्रे) विस्तरेण यथा-“सिन्धुसौवीरेषु जनपदेषु विषर्भकनगरे

यथा श्रीरूपदेशमालासूत्रे[प्रकरणे]—“गाहाण सव्वग, पच्चसया चैव चालीसा” इति उक्तं, पर प्रान्त्यगाथा तद्व्यतिरिक्ताऽस्ति एव अत्राऽपि ज्ञेय ॥ ३९ ॥

॥ इति जिनप्रतिमापूजाधिकारः ॥ ३९ ॥

ननु-पूजनीया जगति ज्ञानादयो गुणाः, तथोगात् तद्वानपि विद्यमानतीर्यङ्कुरवत्, पर जिनप्रतिमा तु काष्ठपापाणा-
विमयी अचेतना च, ततो ज्ञानादिगुणराहित्येन कथङ्कार पूजार्हो जिनप्रतिमा काष्ठादिपुत्तलकवत् ? अत्र उच्यते—सत्य,
परं श्रूयता परमार्थः—

“नामजिणा जिणनामा १, ठवणजिणा जिणवरिदपडिमाओ २ । दवजिणा जिणजीवा ३, भावजिणा समवसरणट्ठा[त्या] ४
॥ १ ॥ इति श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ श्रीभद्रबाहुस्वामीवचनात् जिनप्रतिमास्थापनाजिन, तद्दर्शने च सति समवसरणादित्यो
भावजिनः स्मृतिं आयाति, तत्स्मृतौ च तद्गुणचिन्तने चाऽन्तो लाभः सप्रतिपद्यते, सद्यः दुर्गतिनाश सुगतिप्राप्ति-
श्चाऽपि भवेतामिति, अत्राऽर्थे दृष्टान्तो यथा-भगवता उक्त—‘भो साधो ! त्व चित्रलिखितनारी मा द्राक्षीः, तद्दर्शने नारी
स्मृतिं आयास्यति, तत्स्वरूपचिन्तने च दुर्गतौ पात स्यात्, यद्युक्त श्रीदशवैकालिकसूत्रे (२३६ पत्रे)—

“चित्तमिच्छिं न निज्झाप, नारिं वा सुअलकिअ । भक्खर पिय दव्वण, दिट्ठिं पडिस्समाहरे ॥ ५५ ॥” इति ।’ ततो यथा
चित्रनारीदर्शने अशुभपरिणाम प्रादुर्भवति तथा जिनप्रतिमादर्शने शुभपरिणामो जायते समानयुक्तित्वात् सगतिं अङ्गति च
एतत्, पुनरपि श्रूयता उपासकदशादौ (१२ पत्रे), “अम्ववत्थियदेवयाणि वा” इत्यादि उक्तत्वात्, हरिहरप्रमुखमिथ्यात्विवेव-

अमन्त चलनतलशरभ्ययितहस्तिनो भुवि निपातनेन वशीकृतवान्, 'दासीपतिः' इति ललाटपट्टे मयूरपिच्छेन अङ्कितवान् इत्यादि ॥ ३४ ॥ पुनः भक्तप्रतिज्ञाप्रकीर्णके (२१ पत्रे) जिनभवनजिनविम्बप्रतिष्ठा प्रतिपादिताऽस्ति, तथाहि—

“अनियाणोदारमणो, हरिसवसविसहकचुयकरालो । पूणइ गुरु सघ, साहम्मिअमाइ भत्तीए ॥ ३० ॥ निअदधम-
पुवजिणिं—दभवणजिणविंघवरपइहासु । विअरइ पसत्यपोत्यय—सुतिथितिययरपूआसु ॥ ३१ ॥” न च इदं वक्तव्यं अत्र—
अहो ! (३१ पत्रे) “सत्तरिसय जिणाण, व गाहाण समयस्सिचपअत्त । आराहतो विहिणा, सासयसुक्ख लहइ सुक्ख ॥ १ ॥”
इति उक्तत्वेन अत्र प्रकीर्णके सप्ततिगायासख्या उक्ताऽस्ति, अनिआणेत्यादिगाथाद्वये सति द्वासप्ततिगाथा भवन्ति,
तत इदं गाथाद्वय केनाऽपि नव्य कृत्वा मध्ये स्मिन्न अस्तीति न मानयामि इति, युक्तियुक्तत्वात्, कथं इत्याह—अरे ! शृणु,
इदं गाथाद्वय प्रतिमोत्यापकमतप्रादुर्भावात् पूर्वं कृतं पञ्चाद्या ? न तावत्पूर्वं, प्रयोजनमन्तरेण पूर्वं तत्करणस्य असंगतत्वात्
नाऽपि पश्चात्, यतः प्रतिमोत्यापकमत त्रिशदधिकपञ्चदशशत १५३० वर्षे प्रादुर्भूत, तन्मतसंवत्प्राकूलिखितासु भक्त-
प्रतिज्ञाप्रकीर्णकप्रतिषु (२४ पत्रे) सर्वत्र तद्गाथाद्वयस्य दर्शनात्, अपि चाऽस्मिन्नेव भक्तप्रज्ञाप्रकीर्णके—

“अरिहतसिद्धचेइअ—पवयणआयरिअसवसाहसु । [तिष] तित्यकरेसु भच्चिं, तिगरणसुद्धेण भावेण ॥ १ ॥” इति
गाथा वर्तते, तस्याः का वार्ता ? अत्राऽपि चत्यभक्तिः प्रतिपादिताऽस्ति, पुनः सख्यासकलनविचारः श्रूयता—अत्र गाथा-
द्वयवर्धनेऽपि न सख्या विधेय, यतः प्रथमान्त्यगाथयोः तद्विचाराभावात्, तद्विचारप्रतिपादिका गाथा सप्तति एव,

यथा श्रीउपदेशमालासूत्रे[प्रकरणे]—“गाद्याण सवग, पचसया चैव चालीसा” इति उक्तं, पर प्रान्त्यगाथा तद्व्यतिरिक्ताऽस्ति एव अत्राऽपि ज्ञेय ॥ ३९ ॥

॥ इति जिनप्रतिमापूजाधिकारः ॥ ३९ ॥

ननु-पूजनीया जगति ज्ञानादयो गुणाः, तद्योगात् तद्वानपि विद्यमानतीर्थङ्करवत्, पर जिनप्रतिमा तु काष्ठपापाणा-
दिमयी अचेतना च, ततो ज्ञानादिगुणराहित्येन कथङ्कार पूजार्हा जिनप्रतिमा काष्ठादिपुच्छलकवत् ? अत्र उच्यते—सत्य,
पर श्रूयता परमार्थः—

“नामजिणा जिणनामा १, उवणजिणा जिणवरिदपडिमाओ २ । दवजिणा जिणजीवा ३, भावजिणा समवसरणड्ढा[त्या] ४
॥ १ ॥ इति श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ श्रीभद्रबाहुस्वामीवचनात् जिनप्रतिमास्थापनाजिनः, तद्दर्शने च सति समवसरणादिस्थो
भावजिनः स्मृतिं आयाति, तत्स्मृतौ च तद्गुणचिन्तने चाऽनन्तो लाभः सप्रतिपद्यते, सद्यः दुर्गतिनाशं सुगतिप्राप्ति-
श्चाऽपि भवेतामिति, अत्राऽर्थे दृष्टान्तो यथा-भगवता उक्त-‘भो’ साधो ! त्वं चित्रलिखितनारी मां ब्राह्मी, तद्दर्शने नारी
स्मृतिं आयास्यति, तत्स्वरूपचिन्तने च दुर्गतौ पातः स्यात्, यदुक्तं श्रीदशवैकालिकसूत्रे (२३६ पत्रे)—

“चित्तमिति न निज्जाए, नारिं वा सुअलकिअ । भक्खर पिव ददूण, दिट्ठं पडिसमाहरे ॥ ५५ ॥” इति ।’ ततो यथा
चित्रनारीदर्शने अशुभपरिणामं प्रादुर्भवति तथा जिनप्रतिमादर्शने शुभपरिणामो जायते समानयुक्तित्वात् सगतिं अङ्गतिं च
एतत्, पुनरपि श्रूयता उपासकदशादौ (१२ पत्रे), “अभरत्थियदेवयाणि वा” इत्यादि उक्तत्वात्, हरिहरप्रमुखमिथ्यात्वित्येव-

अमन्त चलनतलशरन्ययितहस्तिनो भुवि निपातनेन घशीकृतवान्, 'दासीपतिः' इति ललाटपट्टे मयूरपिच्छेन अङ्कितवान् इत्यादि ॥ ३४ ॥ पुनः भक्तप्रतिज्ञाप्रकीर्णके (२१ पत्रे) जिनभवनजिनविम्बप्रतिष्ठा प्रतिपादिताऽस्ति, तथाहि—

“अनियाणोदारमणो, हरिसवसविसट्ठकचुयकरालो । पूएइ गुरु सव, साहम्मिममाइ भसीए ॥ ३० ॥ निअदवम-
पुयजिणि—दमवणजिणविंववरपइट्ठासु । विअइ पसस्यपोत्थय—सुतित्यतिस्थयरपूआसु ॥ ३१ ॥” न च इदं वक्तव्यं अत्र—
अहो ! (३१ पत्रे) “सुत्तरिसय जिणाण, व गाहाण समयस्वित्तपन्नचं । आराहतो विहिणा, सासयसुक्ख लहइ मुक्ख ॥ १ ॥”
इति वक्तृत्वेन अत्र प्रकीर्णके सप्ततिगायासख्या सफाऽस्ति, अनियाणेत्यादिगायाद्वये सति द्वासप्ततिगाथा भवन्ति,
तत इदं गायाद्वयं केनाऽपि नव्यं कृत्वा मध्ये क्षिप्तं अस्तीति न मानयामि इति, युक्तियुक्तत्वात्, कथं इत्याह—अरे ! शृणु,
इदं गायाद्वयं प्रतिमोत्यापक्रमतप्रावुर्भावात् पूर्वं कृतं पञ्चाङ्गा ? न तावत्पूर्वं, प्रयोजनमन्तरेण पूर्वं तत्करणस्य असंगतत्वात्
नाऽपि पश्चात्, यतः प्रतिमोत्यापक्रमत त्रिंशदधिकपञ्चदशशत १५३० वर्षे प्राबुर्धत, तन्मतसवत्प्राकृतलिखितासु भक्त-
प्रतिज्ञाप्रकीर्णकप्रतिष्ठु (२४ पत्रे) सर्वत्र तद्गायाद्वयस्य दर्शनात्, अपि चाऽस्मिन्नेव भक्तप्रज्ञाप्रकीर्णके—

“अरिहतसिद्धचेइअ—पवयणआयरिअसवसाहसु । [तिष्ठ] तित्यकरेसु भत्तिं, तिगरणसुद्धेण भावेण ॥ १ ॥” इति
गाथा धर्तते, तस्याः का धार्ता ? अत्राऽपि चत्त्यभक्तिः प्रतिपादिताऽस्ति, पुनः सख्यासकलनविचारः श्रूयता—अत्र गाथा-
द्वयवर्धनेऽपि न सख्या विघटेत, यतः प्रथमान्त्यगाथयोः तद्विचारभावात्, तद्विचारप्रतिपादिका गाथा सप्तति एव,

यथा श्रीउपदेशमालासूत्रे[प्रकरणे]—“गाहाण सवग, पचसया चेव चालीसा” इति उक्तं, परं प्रान्त्यगाथा तदुच्यतेरिकाडस्ति
पृष्ठ अत्राडपि ज्ञेय ॥ ३९ ॥

॥ इति जिनप्रतिमापूजाधिकारः ॥ ३९ ॥

ननु-पूजनीया जगति ज्ञानादयो गुणाः, तद्योगात् तद्वानपि विद्यमानतीर्यङ्करवत्, परं जिनप्रतिमा तु काष्ठपापाणा-
दिमयी अचेतना च, ततो ज्ञानादिगुणराहित्येन कथङ्कार पूजार्हं जिनप्रतिमा काष्ठादिपुच्छलकथत् ? अत्र उच्यते—सत्य,
परं श्रूयतां परमार्थः—

“नामजिणा जिणनामा १, ठवणजिणा जिणवरिदपडिमाओ २ । दधजिणा जिणजीवा ३, भावजिणा समवसरणट्ठा[त्था] ४
॥ १ ॥ इति श्रीआवश्यकनिर्युक्तौ श्रीमद्रवाहुस्वामीवचनात् जिनप्रतिमास्यापनाजिन, तद्दर्शने च सति समवसरणादिस्यो
भावजिनः स्मृतिं आयाति, तत्तमृतौ च तद्गुणचिन्तने चाऽनन्तो लाभः संप्रतिपद्यते, सद्य दुर्गतिनाशं सुगतिप्राप्ति-
श्चाऽपि भवेतामिति, अत्राऽर्थे दृष्टान्तो यथा-भगवता उक्त—‘भो साधो ! त्वं चित्रलिखितनारी मां द्राक्षीः, तद्दर्शने नारी
स्मृतिं आयास्यति, तत्स्वरूपचिन्तने च दुर्गतौ पातः स्यात्, यदुक्तं श्रीदशैकालिकसूत्रे (२३६ पत्रे)—

“चित्तमिति न निज्झाप, नारिं वा सुअलकिअ । भवस्सर पिव ददूण, दिट्ठिं पडिसमाहरे ॥ ५५ ॥” इति ।’ ततो यथा
चित्रनारीदर्शने अशुभपरिणामं प्रादुर्भवति तथा जिनप्रतिमादर्शने शुभपरिणामो जायते समानयुक्तित्वात् सगतिं अङ्गतिं च
एतत्, पुनरपि श्रूयता उपासकदशादौ (१२ पत्रे), “अञ्जलित्थियदेवयाणि चा” इत्यादि उक्तत्वात्, हरिहरप्रमुखमिथ्यात्वित्येव—

प्रयच्छन्ति, वृषितस्य पानीय पाययन्ति, न च साधवः, तेषां भगवता निगारितत्वात् । प्रत्यहं द्वे त्रिषु, द्यौर्द्वे चन्द्रेः
वदति “भोः साधो ! यदि त्वं मम रोदिकां (अपूपिकां) ददासि तदाऽहं मत्सञ्जालं मुन्यानि” तथा हि मापुः १ ॥ २ ॥
तन्मोचयेत्, अपि च पुण्यादिभिः साधवः पूजां न कुर्वन्ति, सचित्तस्पर्शने तेषां अनपेक्षारात्, परं मुक्तादिभिः भगवत्पूजने
यत् पुण्यं जायते तद्वृच्छन्ति, यदुक्तं “यं दणवत्तिआए पूअणवत्तिआए सफारयस्तिआए मन्नागत्तिआए” इत्यादि,
तथा पुनः श्रीआचाराङ्गद्वितीयश्रुतस्कन्धे प्राप्ते तृतीयचूलायां (३८५ पत्रे) भगवता महता प्रदत्ता तन्मादिन्या-
मुयोऽपि बन्धत्वेन बद्धाः सन्ति, तथाहि-

“अम्माभिसेअनिक्खम-णं वरणनाणुप्पया य निघाणे । दिअलोअभगणमदर-न्दीमरभोमागरेसु ॥ ३३४ ॥ अद्वा-
ययमुज्जिते, गयगपयए अ वम्मचंके अ । पासरहावत्तनग, चमरुप्पाय च यदामि ॥ ३३५ ॥” व्याख्या-“तीर्थंकृता
जन्मभूमिषु तथा निष्क्रमण-वरण-ज्ञानोत्पत्तिनिर्वाणभूमिषु तथा देवलोकमयनेषु मन्दरेषु तथा तन्दीम्बरदीपादौ
भौमेषु च पातालभवनेषु यानि शाश्वतानि चैत्यानि तानि यन्देशह इति द्वितीयगाथाया अन्ते क्रिया इति, एष अष्टावन्दे
तथा श्रीमदुज्जयन्तगिरौ, गजाम्बदे दशार्णकूटवर्तिनि तथा तक्षशिलायां धर्मचक्रे, तथा अहिच्छत्राया पार्श्वनाथस्य घर
णेन्द्रमहिमास्थाने, एव रथावर्ते पर्वते वैरस्वामिना यत्र पादोपगमनं कृतं, यत्र च श्रीमद्वर्धमान आश्रित्य चमरेन्द्रेण उत्प-
न्नं कृतं, एतेषु स्थानेषु यथासंभव अभिगमनवन्दनपूजनोत्कीर्तनादिकाः क्रियाः कुर्वन्तो दर्शनशुद्धिं भवति इति” ।
यथा भगवतीसूत्रे (३ पत्रे) आदौ एव श्रीसुषर्म्मस्वामिगणधरदेवेन अचेतनाया अपि ब्राह्मीलिपे प्रणामं कृतोऽस्ति,

तथाहि—“नमो अरिहताण नमो सिद्धाण नमो आयरियाणं नमो सवज्झायाण नमो लोए सवसाहूणं (५ पत्रे) णमो वमीए लिधीए” इति, अर्थोऽपि अयं श्रीअभयदेवसूरिकृतवृत्तिगतः—लिपिः पुस्तकादौ अक्षरविन्यासः, सा च अष्टादश-प्रकाराऽपि श्रीसन्नामेयज्जिनेन स्वसुखाया ब्राह्मीनामिकाया दर्शिता, ततो ब्राह्मी इति अभिधीयते, आह च—“लेह लिधी-विहाण, खिणेण वमीइ दाहिण करेण” इति, अतो ‘ब्राह्मी’ इति स्वरूपविशेषण लिपेः इति, तदाऽत्र ब्राह्मीलिपेः यो वेत्ता तस्मै नमस्कारो भविष्यति इति अर्थान्तरं कार्यं, तस्य सर्वथाविरुद्धत्वाद्, कथं ? इत्याह—श्रूयता, नमो ब्राह्मीलिपेः यो वेत्ता तस्मै इति अर्थे क्रियमाणे दूषणत्रयं, कथं ? एकं तु वेत्तीति पदं सूत्रे नाऽस्ति, अर्थकरणे कुतः आनीत ? १, द्वितीयं तु व्याकरणादिषु असंगतिः २, तृतीयं तु तस्याः वेत्ता कः साधुः श्रावको वा ? नाऽऽद्य पक्षः, यतः तस्य अहंदादिपञ्च-कान्यतरत्वेन पूर्वं वक्तृत्वाद् पुनरुक्तदोषोपपत्त्य प्रसंगाद्, नाऽपि श्रावकः, तस्य नमस्कारकरणे सुधर्मस्वामिनोऽनुचि-तत्वेन असंभवाद्, तत उभयथाऽपि विरुद्धत्वाद् इदं नमस्कारकरणं न श्रेयस्करं इति । पुनः ‘नमो वंमीए’ इति वाक्यस्य अर्थे व्यक्तिः, श्रीसमवायाङ्गसूत्रतो ज्ञेया । पुनः श्रीभद्रबाहुस्वामिना दशधा स्थापना श्रीओघनिर्युक्तिसूत्रे (१२८ पत्रे) प्रोक्ताऽस्ति, तत्र गाथा—

‘अक्खे १ वराहए वा २ कट्ठे ३ पोत्थे ४ ष चित्तकम्मे वा ५ । सन्भावमसम्भावा, ठवणापिड विआणाहि ॥ ३३४ ॥ व्याख्या—स्थापना द्विविधा—सम्भावस्थापना असम्भावस्थापना चेति, तत्र अक्षविषया सम्भावस्थापना असम्भावस्थापना च भवति । कथं ? यदा एक एव अक्षः पिण्डकल्पनया बुद्ध्या कल्प्यते तदा असम्भावस्थापना, यत्र पुनः

ते एव अथाः त्रिप्रभृतय एकत्र स्थाप्यन्ते तदा सन्नाथस्थापना, एव वराटकेषु १ कपर्दकेषु २ तथा काष्ठकर्मणि ३ पा इति । यदा एक एव काष्ठं पिण्डः एव इत्येवं कल्प्यते तदा असन्नाथस्थापना, यदा तु एकत्र बहूनि मिलितानि पिण्डत्वेन कल्प्यन्ते तदा सन्नाथस्थापना, एव 'पुस्ते' [धीरुल्लिकादौ] पुत्तलिकादिषु अपि, एव चित्रकर्मणि अपि, यदा एकचित्रकर्मणि पुत्तलपिण्ड इति स्थाप्यते तदा असन्नाथपिण्डस्थापना, यदा त्रिप्रभृतिपिण्डयुद्ध्या कल्प्यते तदा सन्नाथस्थापना, एव सन्नाथपिण्ड असन्नाथपिण्ड च ज्ञानीहि । इत्यादि स्थापनापिण्डाधिकारे । पुनः श्रीअनुयोगद्वारसूत्रे (१२ पत्रे) स्थापनावश्यकं यथा ॥

“से किं सं ठवणावस्सय ! ठवणावस्सय २ जण्ण कट्ठकम्मे वा १ चित्तकम्मे वा २ पोत्थकम्मे वा ३ लेप्पकम्मे वा ४ गंयिमे वा ५ वेड्ढिमे वा ६ पूरिमे वा ७ संघाइमे वा ८ अक्खे मा ९ वराटप वा १० एगो वा अणेगो वा सन्भाव-
ठवणा वा असम्भावठवणा वा आवस्सएत्ति ठवणा ठविक्खइ से त ठवणावस्सय (सूत्र १०)” इति, एतद्व्याख्या-एत-
द्वृत्तितो ज्ञेया, पुनः विचार्यता मनोमते रे ! तव नूतनम् मतं त्रिशदधिकपञ्चदशशतवर्षे १५३० प्रवर्तितं, परं काऽपि
तीर्थं श्रूयते जीवत्स्याभिप्रतिमा, पुनः पद्मानीनामग्रामे सांप्रतमेव भूमिगृहाद् बह्व्यो पुरातन्यो जिनप्रतिमाः प्रकटीयभूदुः
वा अतिपुरातनाः सन्ति, तत्र तत्र लिखितग्रन्थस्तिसंवद् एव प्रतिभूः । पुना रामसेन्यग्रामे अपि अतिजीर्णा श्रीशिवभरेव-
प्रतिमा प्रादुर्भूताऽस्ति, एवं शतशः स्थाने शतशः प्रतिमा इति । पुनः श्रीवशाश्रुतस्कन्धे स्वविरावस्यां श्रीभद्रबाहु-
स्वामिना देवद्विगणिष्वभाममणपर्यन्ता भाविनाः साधवो वस्यिताः सन्ति, यस्मिन् अवसरे वस्यिताः तदवसरे ते स्मरुजीवाः

घतुर्गतिवर्तमानाः । ननु-भावश्रमणाः क्वाऽभूवन् ? ततो भाविजिना अपि द्रव्यजिना इति हेतोः नमस्कारार्हो, तथा स्थापनायाः रूपाईत्वात् भावाईद्वत् खिनप्रतिमाऽपि पूजनीया इति रहस्य, पुनरपि पिण्डनिर्णुको तद्वृत्तौ च (६ पत्रे) पिण्डस्थापनाया एव स्वरूपं, तथाहि-“ठवणापिण्ड अतो योच्छ” तत्समर्थयमानः स एव आह-

“अक्षे १ वराढए या २, कठे ३ पोत्ये ४ व चित्तकम्मे वा ५ । सम्भाव ६ मसम्भाव ७, ठवणापिण्ड विआणाहि ॥ ७ ॥” व्याख्या-सत इव=विद्यमानस्य इव भावः सत्ता=सम्भावः, किं उक्तं भवति ?-स्याप्यमानस्य इन्द्रादेः अनुरूपाद्भो-पाङ्गचिह्नवाहनप्रहरणादिपरिकररूपो य आकारविशेषो यदर्शनात् साक्षाद् विद्यमान इव इन्द्रादिः लक्ष्यते स सम्भावः, तदभावो असम्भावः, तत्र सम्भाव असम्भाव च आश्रित्य अक्षे-चन्दनके वराटके-कपर्दके, वाशब्दोऽङ्गुलीयकादिसमुच्चयार्थः, समयत्राऽपि च जातौ एकवचन, तथा काष्ठे-दारुणि पुस्तै=टिचलिकादौ, वाशब्दो लेख्यपापाणसमुच्चये, चित्रकर्मणि वा या पिण्डस्य स्थापना साऽक्षादिः, काष्ठादिषु आकारविशेषो वा पिण्डत्वेन स्याप्यमानः स्यापनापिण्ड, इय अत्र भावना-यदा काष्ठे लेख्ये सपले चित्रकर्मणि वा प्रभूतद्रव्यसंश्लेषरूपः पिण्डाकारः साक्षाद् विद्यमान इव आलित्यते, यदा अक्षाः कपर्दकाः अङ्गुलीयकादयो वा एकत्र संश्लेष्यपिण्डत्वेन स्याप्यन्ते यदा एव पिण्ड स्यापित इति, तदा तत्र पिण्डाकारस्य उपलभ्यमानत्वात् सम्भावतः पिण्डस्थापना, यदा तु एकस्मिन् अक्षे वराटके अङ्गुलीयके वा पिण्डत्वेन स्थापना एव पिण्डो मया स्यापित इति, तदा तत्र पिण्डाकारस्य अनुपलभ्यमानत्वात्, अक्षादिगतपरमाणुसङ्घातस्य च अविषयणाद् असम्भावतः पिण्डस्थापना, चित्रकर्मणि अपि यदा एकविन्द्वालिखनेन पिण्डस्थापना, यदा एव पिण्ड-

आलिखित इति विवक्षा तदा प्रभूतद्रव्यसंश्लेषाकारादर्शनाद् असम्भावपिण्डस्थापना, यदा पुनः एकविन्द्वालिखनेऽपि
एव मया गुह्यपिण्डः ओदनपिण्डः सङ्गुपिण्डो वा आलिखित इति विवक्षा तदा सम्भावतः पिण्डस्थापना ॥ अमुं एव सम्भा-
वासम्भावस्थापनाविभाग माध्यकृद् उपदर्शयति—

“इको व असम्भावे, तिण्ह व्यणा च होइ सम्भावे । चित्तेसु असम्भावे, दारुमलेप्पोवले सियरो ॥ ७ ॥”

व्याख्या—एकोऽश्चो वराटकोऽगुलीयकादिः वा यदा पिण्डत्वेन स्थाप्यते तदा सा पिण्डस्थापना, ‘असम्भावे’ असम्भाव-
विषया, असम्भाविकी इत्यर्थः ॥

तत्र पिण्डाकृतेः अनुपलभ्यमानत्वात्, अक्षादिगतपरमाणुसङ्घातस्य च अविषक्षणात् । यदा तु त्रयाणा अक्षणा
वराटकानां अङ्गुलीयकादीनां वा परस्परं एकत्र संश्लेषकरणेन पिण्डत्वेन स्थापना तदा सा पिण्डस्थापना, ‘सम्भावे’ सम्भा-
विकी, तत्र पिण्डाकृतेः उपलब्ध्यमानत्वात्, त्रयाणां चेति सपलक्षणं, तेन द्वयोः अपि बहूना च इत्यपि द्रष्टव्य । तथा
‘चित्तेषु’—चित्तकर्मसु यदा एकविन्द्वालिखनेन पिण्डस्थापना तदा साऽपि असम्भावे, यदा तु चित्रकर्मसु अपि अनेकविन्दु-
संश्लेषालिखनेन प्रभूतद्रव्यसङ्घातात्मकपिण्डस्थापना तदा सा सम्भावस्थापना, पिण्डाकृते तत्र दर्शनात् । तथा दारुक-
लेप्योपलेषु पिण्डाकृतिसंपादनेन या पिण्डस्य स्थापना स ‘इतरः’ सम्भावस्थापनापिण्डः, तत्र पिण्डाकारस्य दर्शनात् ॥
तद् एव उक्तः स्थापनापिण्डः इति ॥ ४० ॥

॥ इति विनिप्रतिमास्थापना विनि—इत्यधिकारः ॥ ४० ॥

ननु-जिनप्रतिमापूजायाः फल किं ? का च जिनप्रतिमापूजकस्य गतिः ? तद् आगमाक्षरैः दर्शयतु, उच्यते—यदेव विद्य-
मानतीर्थङ्करस्य वन्दनपूजादिफलं तदेव जिनप्रतिमापूजाया अपि फल सा एव गतिश्चाऽपि, श्रीराजप्रश्रीयोपाङ्गे (१७ पत्रे)
विद्यमानतीर्थङ्करस्य वन्दनादिफलं यथा “त महाफलं खलु देवानुष्पियाण तदारूढाण भरहताणं भगवताणं नामगो-
अस्स वि सुवणयाए ? किमंग ! पुण अभिगमणवंदणनमसणपडिपुच्छणपज्जुवासणयाए ! त सेय खलु एगस्स वि
आयरिअस्स घस्मिअस्स सुवणयणस्स सवणयाए किमंग ! पुण विठलस्स अट्ठस्स गहणयाए ? त गच्छामि [गच्छामो]
ण देवानुष्पिय समण भगवं महावीरं वदामि नमसामि सक्कारेमि सम्माणेमि कळाण मगल चेइयं देवय पज्जुवा-
सामि, एअ मे पिच्चा हिआए सुहाए तमाए निस्सेयसाए आणुगामियत्ताए भविस्सति चिकट्टु एवं सपेहेइ’ इत्यादि
॥ १ ॥ एवमेव श्रीविपाकसूत्रे चम्पानगर्यां श्रीमहावीरसमवसरणे श्रीमहावीरदेवस्य वन्दनादिफलं, तथाहि—“एतेण
पेच्चभवे हिआए सुहाए तमाए निस्सेयसाए आणुगामिअसाए भविस्सति चिकट्टु” इत्यादि ॥ २ ॥ इत्यमेव श्रीभगवती-
सूत्रादौ सर्वत्र ज्ञेय । अथ जिनप्रतिमापूजायाः फलं श्रीराजप्रश्रीयोपाङ्गे (९८ पत्रे) प्रोक्तं तन्निश्चयता, तथाहि—
“एणं तस्स सूरिआमस्स देवस्स पंचविहाए पज्जत्तीए पज्जत्तीभाव गयस्स समाणस्स इमेयारूवे [अज्झत्थिए]
अन्मत्थिए च्छित्तिए पत्थिए मणोगए संकप्पे समुपज्जित्या—किं मे पुर्विं करणिज्ज ? किं मे पच्छा करणिज्ज ? किं
मे पुर्विं सेयं ? किं मे पच्छा सेयं ? किं मे पुर्विं पि पच्छा वि हिआए सुहाए तमाए निस्सेयसाए आणुगामिअसाए भविस्सइ ? तए ण तस्स सूरिआमस्स देवस्स सामाणिअपरितोवणणा देवा सूरिआमस्स

आलिखित इति विवक्षा तदा प्रभृतद्रव्यसंश्लेषाकारादर्शनाद् असम्भावपिण्डस्थापना, यदा पुनः एकविन्द्वालिखनेऽपि एव मया गुह्यपिण्डः ओदनपिण्डः सङ्कुपिण्डो वा आलिखित इति विवक्षा तदा सम्भावतः पिण्डस्थापना ॥ अमुं एव सम्भावसम्भावस्थापनाविभाग भाव्यकृद् उपदर्शयति—

“इको न असम्भावे, तिण्ड स्वणा च होइ सम्भावे । चित्तसु असम्भावे, दारुबलेप्पोवले सियरो ॥ ७ ॥”

न्याल्या-एकोऽसौ घराटकोऽगुलीयकादिः वा यदा पिण्डत्वेन स्थाप्यते तदा सा पिण्डस्थापना, ‘असम्भावे’ असम्भाव-विषया, असम्भाविकी इत्यर्थः ॥

तत्र पिण्डाकृतेः अनुपलब्ध्यमानत्वात्, अस्मादिगतपरमाणुसङ्घातस्य च अविवक्षणात् । यदा तु त्रयाणां अस्माणां घराटकानां अगुलीयकादीनां वा परस्परं एकत्र संश्लेषकरणेन पिण्डत्वेन स्थापना तदा सा पिण्डस्थापना, ‘सम्भावे’ सम्भाव-विकी, तत्र पिण्डाकृतेः उपलब्ध्यमानत्वात्, त्रयाणां चेति उपलक्षण, तेन द्वयोः अपि बहूना च इत्यपि द्रष्टव्य । तथा ‘चित्ते’-चित्त्रकर्मसु यदा एकविन्द्वालिखनेन पिण्डस्थापना तदा साऽपि असम्भावे, यदा तु चित्रकर्मसु अपि अनेकविन्दु-संश्लेषालिखनेन प्रभृतद्रव्यसङ्घातस्मकपिण्डस्थापना तदा सा सम्भावस्थापना, पिण्डाकृतेः तत्र दर्शनात् । तथा दारुक-लेप्योपलेषु पिण्डाकृतिसंपादनेन वा पिण्डस्य स्थापना च ‘इतरः’ सम्भावस्थापनापिण्डः, तत्र पिण्डाकारस्य दर्शनात् ॥ तद् एवं उक्तः स्थापनापिण्डः इति ॥ ४० ॥

॥ इति विनम्रप्रतिमास्थापना-विन-इत्यधिकारः ॥ ४० ॥

ननु-जिनप्रतिमापूजायाः फलं किं? का च जिनप्रतिमापूजकस्य गतिः? तद् आगमाक्षरैः दर्शयतु, उच्यते—यदेव विद्यमानतीर्थङ्करस्य वन्दनपूजादिफलं तदेव जिनप्रतिमापूजाया अपि फलं सा एव गतिश्चाऽपि, श्रीराजप्रश्रीयोपाङ्गे (१७ पत्रे) विद्यमानतीर्थङ्करस्य वन्दनादिफलं यथा “त महाफलं खलु देवाणुप्पियाणं तद्धारुवाणं अरहंताणं भगवंताणं नामगो-अस्स वि सवणयाए? किमंग! पुण अभिगमणवंदणनमसणपडिपुच्छणपज्जुवासणयाए! त सेय खलु एगस्स वि आयरिअस्स धम्मिअस्स सुवयणस्स सवणयाए किमंग! पुण विठलस्स अट्टस्स गहणयाए? त गच्छामि [गच्छामो] णं देवाणुप्पियं समणं भगवं महावीरं वदामि नमसांमि सक्कारेमि सम्माणेमि कल्लाणं भगलं वेइयं देवयं पज्जुया-सामि, एअं मे पिच्चा हिआए सुहाए खमाए निस्सेयसाए आणुगामियचाए भविस्सति चिकट्टु एवं संपेहेइ’ इत्यादि ॥ १ ॥ एवमेव श्रीविपाकसूत्रे चम्पानगर्या श्रीमहावीरसमवसरणे श्रीमहावीरदेवस्य वन्दनादिफलं, तथाहि—“एतेण पेच्चमवे हिआए सुहाए खमाए निस्सेयसाए आणुगामिअचाए भविस्सति चिकट्टु” इत्यादि ॥ २ ॥ इत्थमेव श्रीभगवती-सूत्रादौ सर्वत्र ज्ञेयं । अयं जिनप्रतिमापूजाया फलं श्रीराजप्रश्रीयोपाङ्गे (९८ पत्रे) प्रोक्तं तन्निश्चयता, तथाहि—“तएणं तस्स सूरिआभस्स देवस्स पचविहाए पज्जतीए पज्जतीभाव गयस्स समाणस्स इमेयारुवे [अज्झत्थिए] अम्मत्थिए चित्थिए पत्थिए मणोगए संकप्पे समुपज्जित्था-किं मे पुब्बिं करणिज्ज? किं मे पच्छा करणिज्ज? किं मे पुब्बिं सेयं? किं मे पच्छा सेयं? किं मे पुब्बिं पि पच्छा वि हिआए सुहाए खमाए निस्सेयसाए आणुगामिअचाए भविस्सइ? तए ण तस्स सूरिआभस्स देवस्स सामाणिअपरिसोवणणा देवा सूरिआभस्स

देयस्त इमे आरूढमग्मस्थिभं जाव समुपलं समभिजाणिषा जेणेव सूरिआमे देवे तेणेव उवागच्छति, सूरिआम देव करयलपरिगहिअं सिरसावचं मस्थए अखलिं कहु अपण विजएणं यच्चाविति, वच्चाविप्ता एव वयासी-एव खलु देवाणु-
 प्पिआण सूरिआमे विमाणे सिद्धायतणंसि विणपडिमाण विणुस्सेहपमाणमिप्ताणं अट्टसय सनिखित्त चिद्धति, सभाए ण सुहम्माए माणवए वेइए खंमे यइरामएसु गोळवहसमुगएसु बद्धवो विणसकहाओ सन्निखित्ताओ चिद्धति, ताओ ण देवाणुप्पिआणं अण्णेसिं च द्दण वेमाणियाणं देवाण य देवीण य अच्चाणिज्जाओ जाव पज्जुवासणिजाओ, त एय ण देवाणुप्पिआणं पुर्वि करणिज्ज, त एय णं देवाणुप्पिआण पच्चा करणिज्ज तं एय ण देवाणुप्पियाण पुर्वि सेय, त एय ण देवाणुप्पियाणं पच्चा सेय, त एय ण देवाणुप्पिआण पुर्वि पि पच्चा वि हिआए सुहाए खमाए निस्सेयसाए आणुगामिअ-
 चाए भविस्सति" । पुनः भूयता देवपूजाफलं साधोः पञ्चमहाव्रतपालनस्य श्रीस्थानाङ्गे तृतीयस्थाने चतुर्थेद्विशके (१७६ पत्रे) प्रोक्तं, तदेव फल विनम्रप्रतिमापूजनस्याऽपि प्रोक्तं, तथाहि-

"तत्रो गणा अबवसितस्स अहिताते असुभाते असुभाते अणिस्सेसाते अणाणुगामिअचाते भवति, तं-से णं मुंहे

मविप्ता अगारावो अणगारिअं पवतिते निगये पावयणे संकिते कसिते वितिगिच्छते मेदसमावसे कलुससमावसे निगय पावयण णो सद्वहति णो पसियति णो रोपति, त परिस्सहा अभिजुंजिअ अभिजुंजिअ अभिभवति, नो से परिस्सहे अभिजुंजिअ अभिजुंजिअ अभिमवति" से णं मुंहे मविप्ता अगारावो अणगारितं पवतिते पंचदिं महापदि संकिते जाव कलुससमावसे पचमहवसाहं नो सुवहति जाव णो से परिस्सहे अभिजुंजिअ अभिजुंजिअ अभिमवति ।

से णं मुंढे भयित्ता आगारातो अणगारिअं पवतिते छहिं जीवनिफाण्हिं निस्संक्कप [किते] जाय परिसहे अभिजुज्जिअ अभिजुज्जिअ अभिमवति । णो स परिसहा अभिमवति ३ ॥”

व्याख्याऽपि यथा—अनन्तर मरणमुक्तं, मृतस्य तु जन्मान्तरे यथाविधस्य यद्वस्तु त्रय यस्य संपद्यते तस्य तत्तस्यै दर्शयितुमाह—‘तवो ठाणा इत्यादि’ त्रीणि स्थानानि—प्रवचनमहाप्रतर्जनीनिकायलक्षणानि अव्यवसितस्य—अनिश्चयवतोऽपराक्रमवतो वाऽदृष्टताय अपख्याय—असुखाय—सुखाय अक्षमाय—असंगतत्वाय अनिःश्रेयसाय—अमोक्षाय अननुगामिकत्वाय—अशुभानुवंधाय भवन्ति । ‘से ण’ति यस्य त्रीणि स्थानानि अहितादित्वाय भवन्ति । स शक्तितो—देशतः सर्वतो वा सशयवान्, काक्षितस्त-यैव मवान्तरस्यापि साधुत्वेन मन्ता विचिकित्सितः—फलं प्रति शङ्कोपेतः अत एव मेदसमापन्नो—द्वेधीभावमापन्न एवमिदं न चैवमितिमतिकः, कष्टपसमापन्नो—नैतदेवमिति प्रतिपत्तिकः । ततश्च निर्ग्रन्थानामिदं नैर्ग्रन्थकं, प्रशस्तं प्रगतं प्रथमं वा यच्च-नमिति प्रवचन—आगमो दीर्घत्वं प्राकृतत्वात्, न श्रद्धांते सामान्यतो न प्रत्येति—न प्रतीतिविषयी करोति न रोचयति—न चिकीर्षाविषयी करोति ‘त’मिति य एवंभूतस्त्वं प्रव्रजिताभास परिसङ्गन्ते इति परीपहा—क्षुधादय अभियुज्य अभि-युज्य—सम्बन्धमुपगत्य प्रतिस्पर्धय वा अभिमवन्ति—न्यकुर्वन्ति इति, शेषं सुगमम् । तत्कविपर्ययसूत्रं प्राग्वत्, किन्तु हित-अदोषकरं इह परत्र च आत्मनः परेषां च पथ्यान्नभोजनवत्, सुखं आनन्दः तृप्तस्य शीतलपानमिव, क्षम उचित-तथाविधव्याधिव्याघातकौपघपानमिव, निःश्रेयसं निश्चितं श्रेय—प्रशस्य भावतः पचनमस्कारकरणमिव अनुगामिकं अनु-गमनशीलं भास्वरद्वयजनिच्छायेवेति ॥ ४ ॥

पुनः श्रीपादिकसूत्रेऽपि, तथाहि—“एष खलु पाणाश्वायस्स वेरमणे हिण सुहे खमे निस्सेयसिए आणुगामिए” इत्यत्र इदं रहस्य—पंचमहाव्रतपालनस्य यत् “हिआए सुहाए खमाए निस्सेसिआए आणुगामिआए” इत्यनेन फलमुक्तं तदेव जिन-प्रतिमापूजाया अपि फलमुक्तं, पुनश्चेत्यस्य जिनप्रतिमारूपस्य वैयावृत्तिकरणे कर्म निर्जरारूपं फलं श्रीमश्रव्याकरणे सव-रद्वारे (१२२ पत्रे) प्रोक्तं, तथाहि—

“अद्यंत-चाल-बुबल-गिलाण बुहुखमके पवसि-आयरिअ-सवज्जाए सेहे साहम्मिए तवत्सी कुलगण संघ चेइअट्ठे अ निज्जरट्ठी वेयावच्चं अणिस्सियं दसविह बहुविह करेइ अ” अयं जिनप्रतिमापूजकस्य सूर्याभदेवस्य श्रीराजप्रश्रीयोपाङ्गे (४४ पत्रे) श्रीमहावीरदेवेन या गतिरुक्ता ता श्रूयता, तथाहि—

“तए ण से सूरिआमे देवे समणस्स भगवओ महावीरस्स अतिए धम्मं सोखा निसम्म हट्ठुट्ठ जाव हयहियए चट्ठाए उट्ठति, उट्ठिआ समणं भगवं महावीर वंदइ, नमसइ वंदिआ नमसिआ एव वयासी-अहं भते ! सूरिआमे देवे किं भवसिद्धिए किं अमवसिद्धिए १ सम्मदिट्ठी मिच्छदिट्ठी ! २ परित्तसंसारिए अणंतससारिए ! ३ सुलभबोहिए दुल्ल-भबोहिए ! ४ आराहए विराहए ! ५ चरिमे अचरिमे ! ६ तए णं समणे भगवं महावीरे सूरिआभ देव एव वयासी-सूरिआभा ! तुमं णं भवसिद्धिए नो अमवसिद्धिए १ सम्मदिट्ठी नो मिच्छदिट्ठी २ परित्तससारि नो अणंतससारी ३ सुलभबोही नो दुल्लभबोही ४ आराहए नो विराहए ५ चरिमे नो अचरिमे ६ । तए णं से सूरिआमे देवे समणेणं भगव-

या महावीरेणं एवं बुक्ते समाणे हृदुतुहचिसमाणंदिए परमसोमणस्से” इत्यादि । पुनः श्रीबृहत्कल्पे जिनप्रतिमादर्शनात् ज्ञानदर्शनधारित्रलाभरूपो भावग्रामः कथितोऽस्ति, तथाहि—

“तित्थयरा १ जिन २ चत्तदस ३ भिक्षे ४ सविग्ग ५ तह य असविग्गे ६ सारुविय ७ वय ८ दंसण ९ पट्टिमाओ १० भावगामाओ ११ ॥ ४१ ॥”

॥ इति जिनप्रतिमापूजाफलाधिकारः ॥ ४१ ॥

ननु—प्रतिमायाः पूजने पट्कायवधेन महानारम्भो जायते, कथं ? पूर्वं पापाणादिघटने सचिसपापाणच्छेदादिना पृथ्वीकायवधः १ प्रतिमायाः स्नानकारापणे एकस्मिन् जलविन्दौ केवलिनाऽऽख्याता जीवा हृष्टाः प्रतिपादिताश्चेति हेतोरप्यायवधः २ धूपोत्क्षेपे दीपप्रज्वालने चाऽग्निकायवधः ३ शङ्खादिवाद्यवादने वायुकायवधः ४ कुम्भममालादीना कण्ठादिपरिघापने वनस्पतिकायवधः ५ दीपादौ पतङ्गादिजीवमरणेन त्रसकायवधः ६ इति । अैनधर्मस्तु जीवदयामयः, तत्कथमानयामि जिनप्रतिमापूजाम्, इत्यत्र उच्यते—ननु—जिनधर्मो निःकेवल जीवदयारूपो वाऽऽज्ञासहितदयारूपो वा ? नाऽऽद्यः पञ्च कक्षीकार्यः, भगवदुक्तागमपक्षेण सम प्रत्यक्ष विरोधस्य लक्ष्यमाणत्वात् । कथं यदि श्रीवीतरागदेवेन निःकेवल जीवदयारूपो धर्मः प्ररूपितोऽभविष्यत् तदा साधूना नदीलङ्घनाविकं कर्तव्यं भगवान् नाऽकथयिष्यत्, तत्रापि पृथिव्यादिजीवाना वधस्य प्रत्यक्ष जायमानत्वात् । नदीलङ्घनं च श्रीस्थानाङ्गसूत्रे पञ्चमस्थाने द्वितीयोद्देशके प्रथमालापके (३०८ पत्रे), तथाहि—“नो कप्पइ निग्गथाण वा निग्गधीण वा इमाओ उद्धिद्धाओ गणिआओ वितजिता-

तो पंच महणघातो महानदीओ अंतो मासस्स बुक्खुओ वा तिक्खुओ वा सत्तारिस्सए वा, त जहा-गंगा १
 जउणा २ सरक ३ परावती ४ मही, ५ पंषहि ठाणेहि कप्पति, त जहा-भतसि वा १ तुन्निक्खसि वा २ पवहेज्ज व ण
 कोइ ३ दओयसि वा एज्जमायसि महता वा ४ जणारितेसु य" इत्यादि । पुन" ग्रीआचारान्नसूत्रे द्वितीयश्रुतस्कन्धे
 तृतीयाध्ययने ईर्यायाः प्रथमोद्देशके (३४६ पत्रे) "से भिक्खू वा भिक्खुणी वा पुषामेव तिरिच्छस्सपातिम नाम जाणिज्जा,
 जाणिज्जा से तमायाए एणतमवकमिज्जा २ भदग पढिलेहिज्जा २ एगओ भोगमढग करिज्जा २ ससी-सोयरिज काय
 पाए पमज्जिज्जा २ सागार मच्च पच्चक्खाइज्जा, एगं पाय जले किच्चा एग पाय थले किच्चा ततो सजयामेव नायं दुरुहिज्जा ॥
 (सूत्र ३४१) । से भिक्खू वा भिक्खुणी वा नाव दुरुइमाणे नो नावाओ पुरतो दुरुहिज्जा, नो नावाओ मगओ दुरु-
 हिज्जा, नो नावाओ मज्झओ दुरुहिज्जा, नो बाहाओ पणिग्लिय २ अगुलिआए उदिसिअ २ ओणमिअ २ उन्नमिअ २
 निज्झाइज्जा । से ण परो नावागओ नावागयं वइज्जा-आउसतो ! समणा ! एय ता तुम नाव उक्कसाहिज्जा वा उक्क-
 साहि वा खिवाहि वा रज्जूमाए वा गहाय आकसाहि, नो से त परिअ परिजाणिज्जा, तुसिणीओ उवेहिज्जा । से ण परो
 नावागओ नावागं वइज्जा आउसतो ! समणा ! नो संघाएसि तुमं नावं उक्कसिस्सए वा उक्कसिस्सए वा खिस्सए वा
 रज्जूमाए वा गहाय आकसिस्सए वा, आहर, एवं नावाए रज्जूअ संघं भेव ण ययं नाव उक्कसिस्सामो । वा आव रज्जूए
 वा गहाय आकसिस्सामो, णो से सं प० तुसिणीओ वइज्जा, से ण परो नावागओ नावा गय वइज्जा । आउसंतो !
 समणा ! एवं ता तुमं नाव आलिसेण वा पीडएण वा यंसेण वा बलएण वा अबलएण वा वाहेहि, नो से सं प० तुसि० ।

से नं परो० एय ता तुम नावाए उदय हत्येण वा पाएण वा मत्तेण वा पछिगहेण वा नावातस्सिचणेण वा तस्सिचाहि,
 जो से त । से ण परो आउसतो ! समणा ! एयं तुम नावाए तस्सिग हत्येण वा पाएण वा वाहुणा वा ऊरुण वा उदरेण
 वा सीसेण वा काएण वा तस्सिचणेण वा चेलेण वा मट्ठियाए वा कुसपत्तएण वा कुर्विदएण वा पिहेहि, नो से त । से
 भिक्खू वा भिक्खुणी वा नावाए उच्चिगेण उदय आसवमाण पेहाए उवरुवरिं नाव कज्जवावेमाणिं पेहाए नो पर उवस-
 कमित्तु एव वूया-आउसतो ! गाहावई एय ते नावाए उदय उच्चिगेण आसवइ उवरुवरिं नावा वा कज्जलावेइ, एयप्प-
 गार मण वा वाय वा नो पुरओ कट्ठु विहरिज्जा, अपुत्सुए अवहिहेसे एगतगएण अप्पाण विउसेज्जा समाहीए, तओ०
 सं०, नावासतारिमे य उदए आहारिय रीइज्जा, एय खलु सया जइज्जासित्तिवेमि $x \times x \times$ से ण परो गाया० आउ
 सतो ! समणा ! एय ता तुम छत्तग वा जाव चम्मछेयणग वा गिण्हाहि, एआणि तुम विरुत्तरूवाणि सत्यजायाणि
 धारेहि, एय ता तुम दारग वा दारिग वा पजेहि जो से त $x \times x \times$ से ण परो नावागए नावागय वएज्जा-आउसतो !
 एत ण समणे नावाए भटमारिए भवति, से ण बाहाए गहाय नावाओ उदगसि पक्खिविज्जा, एयप्पगार निग्घोस सुच्चा
 निसम्म से अ चीवरधारी सिया खिप्पामेव चीवराणि उवेढिज्जा वा निवेढिज्जा वा उप्फेस वा करिज्जा, अह पुण एव
 जाणिज्जा अभिक्खत्तकूरकम्मा खलु वाला वाहाहिं गहाय नावाओ उदगसि पक्खिविज्जा से पुधामेव वइज्जा-आउसतो !
 गाहावती मा मेत्तो बाहाए गहाय नावाओ उदगसि पक्खिवह, सय चेव ण अह नावाओ उदगसि ओगाहिस्सामि से
 जेव वयत परो सहसा बलसा वाहाहिं ग० नावाओ उदगसि पक्खिविज्जा, त जो सुमणे सिआ, नो दुम्मणे सिआ, नो

उच्चायय मण नियडिज्जा, णो तेसिं वालाणं घयाए वहाए समुट्ठिज्जा, अप्पुस्सुए जाव समहीए तओ सजयामेव उदगसि
 पविज्जा $\times \times \times$ से भिक्खु वा भिक्खुणी वा उदगसि पवमाणे नो हत्थेण हत्थ पाएण पाय काएण काय आसाइज्जा,
 से अणासायणाए अणासायमाणे तओ संजयामेव उदगसि पविज्जा । से भिक्खु वा भिक्खुणी वा उदगसि पवमाणे नो
 उम्मुगनिमुग्गिअ करिज्जा, मामेय उदगं कप्पेसु वा अच्छीसु वा नक्कसि वा मुहसि वा परिआवज्जिज्जा, तओ, सज-
 यामेय उदगसि पविज्जा । से भिक्खु वा उदगसि पवमाणे तुम्बल्लिअ पाचणिज्जा, खिप्पामेव उवहिं विग्गिचिज्जा वा विसो-
 हिज्जा वा, नो णेव ण साइज्जिज्जा, अह पुण जाणिज्जा पाए सिआ उदगाओ तीर पाचणित्तए, तओ सजयामेव उद-
 रणेण वा ससिणद्धेण वा काएण उदगतीरे चिट्ठिज्जा । से भिक्खु वा भिक्खुणी वा उदवह वा काय वा ससिणद्ध वा
 अय नो आमज्जिज्जा वा, णो पमज्जिज्जा वा संलिहिज्जा वा निळिहिज्जा वा उवलिज्जा वा उवट्ठिज्जा वा आयाविज्जा वा
 पयाविज्जा वा अह पुण एव जाणिज्जा विगओदओ मे काए छिन्नसिणेहे काए तहप्पगार काय आमज्जिज्जा वा पयाविज्जा
 वा, तओ सजयामेव गामाणुगामं दूइज्जमाणे णो परेहि सद्धिं परिजविअ २ गामाणुगामं दूइज्जिज्जा ।” पुनरैव तृती
 याउध्ययनस्य द्वितीयोद्देशके (३४९ पत्रे) एव अद्वाप्रमाणनदीजललङ्घनविधिमाह, तथाहि—“से भिक्खु वा भिक्खुणी
 वा गामाणुगामं दूइज्जमाणे अंतरा से जघासंतारिमे उदग [गे] सिआ, से पुढामेव ससीसोवरिय काय पाए य पमज्जिज्जा २
 एग पाय जले किंवा एग पाय यले किंवा ततो संजयामेव जंघासंतारिमे उदगसि आहारिअ रीएज्जा” इत्यादि ॥
 पुनः श्रीकृष्णसूत्रेऽपि तृतीयसामाचार्या (२५३ पत्रे) नदीलङ्घन उक्त आहारार्थे, तथाहि—“वासावास पज्जोसवियाण

कप्पइ निगथाण वा निगयीण वा सबओ समता सक्कोसं जोयण भिक्खायरिआए गतु, पढिनियत्तए x x x x एरावई कुणालाए जत्थ चक्किआ सिया, एग पाय जले किच्चा, एग पाय थले किच्चा, एव चक्किआ, एव ण कप्पइ सवओ समता सक्कोस जोयण भिक्खायरियाए गतु पढिनियत्तए” इत्यादि । तथा पुनरपि श्रीकल्पे त्रयोदशसामाचार्यां (२६३ पत्रे) अत्यवृष्टौ जायमानायामपि निग्रन्थाना निग्रन्थीना च भक्षपानार्थं गमन अनुज्ञात श्रीमहावीरदेवेन, तथाहि—

“वासावासं पज्जोसविअस्स पढिगहगारिस्स भिक्खुस्स नो कप्पइ वग्घारिअवुट्ठिकायसि गाहावइकुल भत्ताए वा पाणाए वा निक्खमिच्चए वा पविसिच्चए वा । कप्पइ से अप्पवुट्ठिकायसि सतरुत्तरसि गाहावइकुल भत्ताए वा पाणाए वा निक्खमिच्चए वा पविसिच्चए वा” इति वर्यंत्यपि मेघे अनस्तमिते सूर्ये साधो वसतौ आगमने एव आराधकत्व स्तु, तत्र स्थितौ तु विराधकत्व, अत्र आज्ञा एव प्रमाण । निष्केवल जीवदयापक्षे तु अनागमन श्रेयस्कर, आगमनाविना जाताया अक्यायविराधनायाः तत्राऽभावात्, तत्सामाचारीपाठोऽपि तत्रैव यथा—

“वासावास पज्जोसविअस्स निगयस्स निगयीए वा गाहावइकुल पिंढवायपढिआए अणुपविट्ठस्स निगिज्झिय निगिज्झिय बुट्ठिकाए निवइज्जा, कप्पइ से अहे आरामसि वा अहे उवस्सयंसि वा, अहे विअढगिहसि वा अहे रुक्खमूलसि वा उवागच्छिच्चए”, (पुन २६४ पत्रे) “नो से कप्पइ पुव्वगहिएण भत्तपाणेणं वेलं उवायणाविच्चए, कप्पइ से पुव्वामेव विअढग मुच्चा पिच्चा पढिगहग सलिहिअ सलिहिअ सपमज्जिय सपमज्जिय एगायय भट्ठग कट्ठु सावसेसे सूरं जेणेव उवस्सए तेणेव उवागच्छिच्चए, नो से कप्पइ त रयणिं तरेवेव उवायणाविच्चए” इति । पुन श्रूयता—श्रावकाणा साधूना

उचावयं मण नियच्छिज्जा, जो तेसिं घालण घयाए वहाए समुट्ठिज्जा, अप्पुसुए जाव समहीए तओ सजयामेव उदगसि
 पविज्जा $x \times x \times$ से भिक्खु वा भिक्खुणी वा उदगसि पवमाणे नो हत्थेण हत्थ पाएण पाय काएण काय आसाइज्जा,
 से अणासायणाए अणासायमाणे तओ सजयामेव उदगसि पविज्जा । से भिक्खु वा भिक्खुणी वा उदगसि पवमाणे नो
 उम्मुगनिमुग्गिअ करिज्जा, मामेय उदगं कप्पेसु वा अण्ठीसु वा नक्कसि वा मुहसि वा परिआवज्जिज्जा, तओ, सज-
 यामेव उदगसि पविज्जा । से भिक्खु वा उदगसि पवमाणे दुब्बल्लिअ पाउणिज्जा, खिप्पामेव उचहिं विगिच्चिज्जा वा विसो-
 दिज्जा वा, नो नेव ण साइज्जिज्जा, अह पुण जाणिज्जा पाए सिआ उदगाओ तीर पाउणिउए, तओ सजयामेव उद-
 गसि वा ससिणद्धेण वा काएण उदगतीरे चिट्ठिज्जा । से भिक्खु वा भिक्खुणी वा उदवल्ल वा काय वा ससिणद्ध वा
 कायं नो आमज्जिज्जा वा, जो पमज्जिज्जा वा संलिहिज्जा वा निल्लिहिज्जा वा उचट्ठिज्जा वा आयाविज्ज वा
 पयाविज्ज वा अह पुण एव जाणिज्जा विगओदओ मे काए छिन्नसिणेहे काए तहप्पगार काय आमज्जिज्ज वा पयाविज्ज
 वा, तओ संजयामेव गामाणुगम दूइज्जमाणे जो परेहि सद्धिं परिज्जविअ २ गामाणुगम दूइज्जिज्जा ।” पुनरत्रैव वृत्ती
 याउच्ययनस्य द्वितीयोद्देशके (३४९ पत्रे) एव जङ्घाप्रमाणनदीजललङ्घनविधिमाह, तथाहि—“से भिक्खु वा भिक्खुणी
 वा गामाणुगमं दूइज्जमाणे अतरा से जघासंतारिमे उदग [ने] सिआ, से पुबामेव ससीसोवरिय काय पाए य पमज्जिज्जा २
 एणं पाय जले किच्चा एग पाय यले किच्चा तवो संजयामेव जंघासतारिमे उदगसि आहारिअ रीएज्जा” इत्यादि ॥
 पुन श्रीकल्पसूत्रेऽपि वृत्तीयसामाचार्या (२५३ पत्रे) नदीलङ्घन उक्त आहार्ये, तथाहि—“वासावास पज्जोसवियाण

महावीरं वर्धति नमंसीति धंवित्ता नमसित्ता पसिणाइं पुच्छंति पसिणाइं पुच्छित्ता अट्टाईं परिआधिअंति अ० २ उट्टाप
उट्टेति उ० २ समणस्स भ० महा० अंतियाओ कोट्टयाओ चेइयाओ पडिनि० प० २ जेणेव सावथी नगरी तेणेव पहा-
रेत्य गमणाए । तए णं से संखे समणोवासए ते समणोवासए एव वयासी-तुज्जे ण देघाणुप्पिया ! धिउल असण पाण
खाइम साइमं उवक्खवावेह, तए ण अम्हे त विउल असण पाण खाइम साइम आसाएमाणा विसाएमाणा परिभुजेमाणा परि-
भाएमाणा पक्खिय पोसहं पडिजागरमाणा विहरिस्सामो, तए ण ते समणोवासगा संखस्स समणोवासगस्स एअमहुं
विणएण पडिप्पणति, तए ण तस्स सखस्स समणोवासगस्स अयमेयारूवे अन्भर्त्थिए जाव समुप्पजित्था-ओ खलु मे
नेय त विउल असण पाण जाव खाइम आताएमाणस्स जाव ४ पक्खिअ पोसह पडिजागरमाणस्स विहरित्तए, तेअ
खलु मे पोसहत्ताए पोसहिअत्त वमचारिस्स उम्मुक्कमणिसुवन्नस्स ववगयमालावन्नगविलेवणस्स निक्खित्तसत्तयमुसलस्स
रत्त सविइयत्त दन्भसयत्तोरपत्त पक्खिअ पोसह पडिजागरमाणस्स विहरित्तए त्तिक्कु एव सपेहेति २ जेणेव
त्तरपी नारी देनेव तद दिइ देनेव उप्पलासन्नोवासिआ तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता उप्पल ममणोवासियं
उवागच्छइ, उवागच्छित्ता देनेव देनेइत्ता तेनेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता पोसहसाल अणुपविसिइ, अणुपविसित्ता पोसह-
साल पमसइ, ते० २ देव २२ उवागच्छित्ता पडिलेइइ, उ० पडि० २ दन्भसयाराग सथरति, दन्भ० स० २ दन्भसयारागं
उवागच्छइ, दु० २ पोसह-उ० २ देनेव देनेव देनेव पक्खिअ पोसह पडिजागरमाणे विहरइ । तए णं ते समणोवासगा
नेअव सावथी नयरा देनेव देनेव देनेव उवागच्छति, उवागच्छित्ता विउल असण पाण खाइमं सावथी नयरा

च सर्वधर्मकर्तव्यं पृथिव्याधारमर्मपूर्वकमेव दृश्यते, यतो घटं त्वं श्रेणिककोणिकतुक्किकानगरीवास्तव्यश्रानकादीनां भग-
वद्वन्दनार्थं गमनाऽऽगमने पृथिन्यथनस्यतिकुन्युपिपीलिकाविजीयाना उपसर्दन जात न वा ? जातमेव, न च वक्तव्यं
जीवोपमदं तेषां पुण्यमपि जातं न भविष्यतीति । तेषां हि-

“आए सुहाए समाए निस्सेअसाए अणुगामिअत्ताए भविस्सइ” इति फलस्योक्तत्वात् । अपि च पुष्कलिश्रानकेण
पाक्षिकपर्वण्यपि साधर्मिकाणां भोजनाविना साधर्मिकवास्तव्यं चक्रे, तत्र तस्यारम्भो लभो न वा ? न च वाच्यं तस्याऽऽरम्भ
एव लभः, न शुभ फलं भावि इति । यतस्तत्रैव तस्य पुण्यपुटेः फलस्योक्तत्वात् । यदुक्तं श्रीभगवतीसूत्रे द्वादशशतके प्रय-
मोद्देशके (५५२ पत्रे) तथाहि—

“तेण कालेण तेणं समएण सावत्थी नाम नगरी होत्था, वल्लओ कोट्टए चेइए वल्लओ, तथ ण सत्तयीए नगरीए
यहये संत्थग्गामोक्खा समणोवासगां परिवसति, अह्मा जाव अपरिसूया अभिगयजीवाजीवा जाव विहरति, तस्स णं
सत्तस्स समणोवासगस्स उप्पलानामं भारिआ होत्था, सुद्धुमाल जाव सुद्धुवा समणोवासिया अभिगयजीवाजीवा
जाव विहरति । तथ णं सावत्थीए नगरीए पोक्खलीनाम समणोवासए परिवसइ अहे अभिगयजाव विहरइ, तेण
कालेणं तेण समएणं सामी समोसठे परिसा निगया जाव पज्जुवासति, तए ण ते समणोवासगा इमीसे जहा आलभि-
याए जाव पज्जुवासइ, तएण समणे भगव महाधीरे तेसिं समणोवासगण तीसे य महति० धम्मकहा जाव परिसा
पडिगया, तए ण ते समणोवासगां समणस्स भगवओ महाधीरस्स अंतिय धम्म सोळा धम्म निसम्म हइ तुह० समणं भगव

महावीर वंदति नमसंति वदित्ता नमसित्ता पसिणाइं पुच्छति पसिणाइं पुच्छित्ता अट्टाइ परिआविअंति अ० २ उट्टाप
उट्टेति उ० २ समणस्स भ० महा० अतियाओ कोट्टयाओ चेइयाओ पडिनि० प० २ जेणेव सावत्थी नगरी तेणेव पहा-
रेत्य गमणाए । तए णं से सखे समणोवासए ते समणोवासए एव वयासी-तुज्जे णं देधानुप्पिया ! धिउल असण पाण
खाइमं साइम उवक्खहावेह, तए ण अम्हे त विउल असण पाण खाइम साइम आसाएमाणा विसाएमाणा परिभुजेमाणा परि-
भाएमाणा पक्खिय पोसह पडिजागरमाणा विहरिस्सामो, तए ण ते समणोवासगा संखस्स समणोवासगस्स एअमंडु
विणएण पडिमुणति, तए ण तस्स सखस्स समणोवासगस्स अयमेयारुवे अन्मत्थिए जाय समुप्पजित्था-नो खलु मे
सेय त विउल असण पाण जाय साइमं आसाएमाणस्स जाव ४ पक्खअ पोसह पडिजागरमाणस्स विहरित्तेए, सेअ
खलु मे पोसहसालाए पोसहिअस्स वभचारिस्स उम्मुक्कमणिसुवन्नस्स ववगयमालान्नगणिलेणस्स निक्खित्तसत्यमुत्तलस्स
एगस्स अविइयस्स दब्भसथारोवगयस्स पक्खअ पोसहं पडिजागरमाणस्स विहरित्तेए तिकट्टु एव सपेहेति २ जेणेव
सावत्थी नगरी जेणेव सए गिहे जेणेव उप्पलासमणोवासिआ तेणेव उजागच्छइ, उवागच्छित्ता उप्पल समणोवासिय
आपुच्छइ, आपुच्छित्ता जेणेव पोसहसाला तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता पोसहसाल अणुपविसइ, अणुपविसित्ता पोसह-
साल पमज्जइ, पो० प २ उच्चारपासवणभूमीं पडिलेहेइ, उ० पडि० २ दब्भसथारग सधरति, दब्भ० सं० २ दब्भसथारग
वुरूइ, दु० २ पोसहसालाए पोसहिए वभयारी जाव पक्खअ पोसह पडिजागरमाणे विहरइ । तए ण ते समणोवासगा
जेणेव सावत्थी नगरी जेणेव सयाइ गिहाइ तेणेव उवागच्छति, उवागच्छित्ता विउल असण पाण साइमं साइम उज्ज-

स्वावैति च० २ अणमणो सदावैति अ० स० २ एवं वयासी-एवं खलु देवाणुप्पिया ! अग्नेहिं से विरले असणपाणाखा-
 इमसाइमे उवक्खवाधिप, संखे य ण समणोवासए नो इवमागच्छइ, त सेय खलु देवाणुप्पिया ! अग्ने सख समणोवा-
 सग सदावैत्तए । तए ण से पोक्खली समणोवासए ते समणोवासए एव वयासी-अच्छइ ण तुन्ने देवाणुप्पिया ! सुणिपुया
 धीसत्था अइत्थ सख समणोवासग सदावैमिस्सिकहु तेसिं समणोवासगणं अतिआओ पढिनिक्खमइ प० २ सावत्थीए
 नगरीए मग्गमज्जेण जेणेव सखस्स समणोवासगस्स गिहे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता सखस्स समणो वासगस्स गिह
 अनुपयिट्ठे । तए ण सा उप्पला समणोवासिआ पोक्खलिं समणोवासग वदति नमसति, वदित्ता नमसित्ता
 अन्मुट्ठेइ, अन्मुट्ठित्ता सत्तह पयाइ अनुगच्छइ अनुगच्छित्ता पोक्खलिं समणोवासग वदति नमसति, वदित्ता नमसित्ता
 आसणेण उवनिमत्तेइ, आ० २ एव वयासी-संदित्तु ण देवाणुप्पिया ! किमागमणप्पयोअण ? तए णं से पोक्खली
 समणोवासए उप्पल समणोवासियं एव वयासी-इहिअ देवाणुप्पिये ? सखे समणोवासए ! तए ण सा उप्पला समणोवासिआ
 पोक्खल समणोवासग एव वयासी-एव खलु देवाणुप्पिया ! सखे समणोवासए पोसइसाताए पोसहिए वमयारी जाव
 विहरइ । तए ण से पोक्खली समणोवासए जेणेव पोसइसाला जेणेव सखे समणोवासए तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता
 गमणागमणाए पढिक्कमइ, ग० २ संख समणोवासग वदति नमसति, वदित्ता नमसित्ता एव वयासी-एव खलु देवाणुप्पिया !
 अग्नेहिं से विरले असण जाव साइमे उवक्खवाधिप त गच्छामोण देवाणुप्पिया ! त विरल असण जाव साइम आसाप-
 माणा जाव पढिजागरमाणा विहरामो । तए ण से संखे समणोवासए पोक्खलिं समणोवासग एव वयासी-नो खलु कप्पति

देवानुप्यिया ! त विचल असण पाणं खाइमं साइमं आसाएमाणस्स जाव पहिजागरमाणस्स विहरित्तए, कप्पइ मे पोसह-
 सालाप पोसहिअस्स जाव विहरित्तए, त छंवेण देवानुप्यिया ! तुवमे त विचल असण पाण खाइम साइम आसाएमाणा जाव
 विहरइ, तए णं से पोक्खली समणोमासए सखस्स समणोवासगस्स अतियाओ पोसहसालाओ पडिनिक्खमति, पडिनिक्ख-
 मिच्चा । सावत्थि नगरिं मज्झमज्जेण जेणेय ते समणोवासगा तेणेव उवागच्छइ” इत्यादि । अपि च श्राद्धाना साधुवन्दनार्थं
 सामायिकपौषघग्रहणार्थं धर्मशालाया गमनागमने, तथा क्षुधितस्य भोजनप्रदाने, तृपितस्य पानीयपाने आरभो जायते न
 या ! तथा साधवे अन्न [दान] ददता उष्णधान्यस्यान्युद्धाटने उष्णवाप्यादिना वायुकायस्य सर्वत्र अमत्सूक्ष्मत्रसजीवाना च
 धातो भवति न वा ? । तथा कश्चिच्छिक्कासाटने धावरवायुकायादिवधो भवति न वा ? । तथा धान्यादिना सर्पादिजीवमोचने
 आरम्भो जायते न वा ? । सर्वत्र भवत्येव इति रहस्य, तस्य प्रत्यक्षं दृश्यमानत्वेन अपलपितु अशक्यत्वात् । पुनर्वद
 सामायिकपौषधादिकधर्मकर्तव्यकरणार्थं धर्मशाला कार्यते तत्र तु प्रकट पट्टायोगमदो दरीदृश्यते, ततस्तद्धर्मशाला-
 कारापणे पुण्य पाप वा जायते ? । न च पुण्यमिति वक्तव्य, स्वपक्षक्षते । नाऽपि पाप, न च धर्मार्थं पाप कर्तव्यमिति
 भवन्मत, तदा कुत्र यास्यति ? । पुनः पाप चेत्, तदा धर्मशालानामस्थाने पापशालेति कथ्यताम् । तत उभयथाऽपि तव
 सकटे पातो जात इतो व्याघ्र इवस्तटी । एव साधूनामपि गोचरी(र्या)भ्रमणे १ गुरुवन्दनार्थं गमने २ विहारकरणे ३ वस्त्र-
 पात्रादिप्रतिलेखनादिक्रियाकरणे ४ प्रतिक्रमणादौ क्षमाश्रमण दाने ५ च सर्वत्र पदे पदे आरम्भपूर्विकैव धर्मप्रवृत्ति
 दृश्यते । अत्राऽऽह मनोमति क्षिप्य, ननु यदि आरम्भपूर्विका प्रवृत्ति एषा, तर्हि आरम्भस्या प्रवृत्तिरिति चेत्

दावैति ३० २ अण्णमण्णे सदावैति अ० स० २ एव वयासी-एवं खलु देवाणुप्पिया ! अम्हेहिं से विचले असणपाणाखा-
 इमसाइमे उवक्खहाविए, सखे य णं समणोवासए नो हवमागच्छइ, त सेय खलु देवाणुप्पिया ! अम्ह संख समणोवा-
 सग सदावेत्तए । तए ण से पोक्खली समणोवासए ते समणोवासए एव वयासी-अच्छह ण तुज्जे देवाणुप्पिया ! सुणिबुया
 वीसत्या अइल संख समणोवासग सदावेमिच्चिकट्टु तेसिं समणोवासगणं अतिआओ पढिनिक्खमइ ५० २ साचरयीए
 नगरीए मग्गमग्गेण जेणेव सत्तस्स समणोवासगस्स गिहे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिन्ता सत्तस्स समणो वासगस्स गिह
 अणुपविट्ठे । तए ण सा उप्पला समणोवासिआ पोक्खलिं समणोवासग एज्जमाण पासइ पासिन्ता इट्ठुट्ठ० आसणाओ
 अरुमुट्ठइ, अमुट्ठिन्ता सत्तइ पयाइ अणुगच्छइ अणुगच्छिन्ता पोक्खलिं समणोवासग वदति नमसति, वदिन्ता नमसिन्ता
 आसणेण उवनिमतेइ, आ० २ एव वयासी-उविसतु णं देवाणुप्पिया ! किमागमणप्पयोअण ? तए ण से पोक्खली
 समणोवासए उप्पल समणोवासिचं एव वयासी-इहिअ देवाणुप्पिये ? सखे समणोयासए ? तए ण सा उप्पला समणोवासिआ
 पोक्खल समणोवासग एव वयासी-एव खलु देवाणुप्पिया ! सखे समणोवासए पोसइसालाए पोसहिए वभयारी जाव
 विहरइ । तए ण से पोक्खली समणोवासए जेणेव पोसइसाला जेणेव सखे समणोवासए तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिन्ता
 गमणागमणाए पढिक्कमइ, ग० २ संख समणोवासग धवति नमसति, वदिन्ता नमसिन्ता एव वयासी-एव खलु देवाणुप्पिया !
 अम्हेहिं से विचले असण जाव साइमे उवक्खहाविए तं गच्छामोण देवाणुप्पिया ! त विउल असण जाव साइम आसाए-
 माणा जाव पढिआगरभाणा विहराओ । तए ण से सखे समणोवासए पोक्खलिं समणोवासग एव वयासी-नो खलु कप्पति

देवाणुप्पिया ! त विचलं असण पाण खाइमं साइमं आसाएमाणस्स जाव पडिजागरमाणस्स विहरित्तए, कप्पइ मे पोसह-
 सालए पोसहिअस्स जाव विहरित्तए, त छवेण देवाणुप्पिया ! तुढमे त विचलं असण पाणं खाइमं साइमं आसाएमाणा जाव-
 विहरइ, तए णं से पोक्खली समणोमासए सखस्स समणोयासगस्स अतियाओ पोसहसालाओ पडिनिक्खमति, पडिनिक्ख-
 मिच्चा । साधत्थि नगरिं मज्झमज्जेण जेणेव ते समणोवासगा तेणेव उवागच्छइ” इत्यादि । अपि च श्राद्धाना साधुवन्दनार्थं
 सामायिकपौषधग्रहणार्थं धर्मशालाया गमनागमने, तथा क्षुधितस्य भोजनप्रदाने, तृपितस्य पानीयपाने आरम्भो जायते न
 वा ? तथा साधवे अन्न [दान] दत्ता उष्णधान्यस्याल्युद्धाटने उष्णधाप्यादिना वायुकायस्य सर्वत्र भ्रमत्सूक्ष्मत्रसजीवाना च
 घातो भवति न वा ? । तथा कटिच्छिन्नाश्चाटने धावरवायुकायादिवधो भवति न वा ? । तथा धान्यादिना सर्पादिजीवमोचने
 आरम्भो जायते न वा ? । सर्वत्र भवत्येष इति रहस्य, तस्य प्रत्यक्ष दृश्यमानत्वेन अपलपितु अशक्यत्वात् । पुनर्वद
 सामायिकपौषधादिकधर्मकर्तव्यकरणार्थं धर्मशाला कार्यते तत्र तु प्रकट पट्टायोपमदो दरीदृश्यते, ततस्त्वद्धर्मशाला-
 कारापणे पुण्य पाप वा जायते ? । न च पुण्यमिति वक्तव्य, स्वपक्षक्षतेः । नाऽपि पाप, न च धर्मार्थं पाप कर्तव्यमिति
 भवन्मत, तदा कुत्र यास्यति ? । पुनः पाप चेत्, तदा धर्मशालानामस्थाने पापशालेति कथ्यताम् । तत उभयथाऽपि तव
 सकटे पातो जात इतो व्याप्त इतस्तदी । एव साधूनामपि गोचरी(र्या)भ्रमणे १ गुरुवन्दनार्थं गमने २ विहारकरणे ३ वस्त्र-
 पात्रादिप्रतिषेखनादिक्रियाकरणे ४ प्रतिक्रमणादौ क्षमाश्रमण दाने ५ च सर्वत्र पदे पदे आरम्भपूर्विकैव धर्मप्रवृत्ति
 दृश्यते । अत्राऽऽह मनोमतिः शिष्यः, ननु यदि आरम्भपूर्विका प्रवृत्तिः एषा, तर्हि आरम्भस्य अश्रमगतिहेतुत्वेन

किमयं धर्मायिभिः सा क्रियते ! उच्यते—तीर्थद्वन्द्वस्य आश्रयात्, सा च निर्वाणफलेति । ततो निर्वाणसुखफलार्थिभिः अवश्यं कर्तव्या इति । अत्रार्थे श्रीस्थानांगवृत्तिगतं गायार्थं (११० पत्रे) यथा—

“भण्णइ जिणपूआए, कायवहो जइवि होइ व कहिंवि । तइवि तई परिसुद्धा, गिहीण कुंवाहरणजोगा ॥ १ ॥
असदारंभपवत्ता, जं च गिही तेण तेसिं विसेजा । तन्निविसिफलच्चिय, एसा परिभावणीअभिद ॥ २ ॥”

जीयानामुपरि तेषा मारणाध्यवसायो नास्ति, किं तु रक्षणाध्यवसायः । पापं तु दुष्टमनसि आच्यते भवेद्, यदुक्तं श्रीपिण्डनिर्णयौ (१७८ पत्रे)—

“जो जयमाणस्स भवे, विराइणा सुचविहिसमगस्स । सा होइ निअरफला, अज्झत्यविसोहिजुत्तस्स ॥ ६७१ ॥”

पुनरत्रार्थे श्रीमगवतीसूत्र प्रतियुक्तः, तथाहि— (२८८ पत्रे)

“समणोवासगस्स णं भते पुब्बामेव तसपाणसमारंभे पच्चक्खाए भवति पुढविसमारंभे अपच्चक्खाहे भवति से अ पुढविं याए आउट्टति ।” पुनस्तत्रैवोक्तं—

“समणोवासगस्स णं पुब्बामेव वणत्साइसमारंभे पच्चक्खाए से अ पुढविं खणमाणे अण्णयरस्स रुक्खस्स मूलं छिंदेज्जा-से णं भते ! त वयं अतिचरति ! नो तिण्हे समहे णो खलु से तस्स आईवायाए आउट्टति इति ।” एवमेव यद्यपि पुष्पाकरणे

जलाग्निपुष्पादीनां उपमर्दो जायते पर पूजाकर्तुंस्तेषां जलाग्निपुष्पादीनां उपमर्दं मनो नास्ति, प्रत्युत तद्रक्षणं यतनां क्रियमाणा अस्ति, मनस्तु निष्केवलं भगवन्मन्त्रविशिष्टं वर्तते, तदिदं आगतं—सत्यपि आरम्भे यत्तीर्थङ्करदेवेन अनुज्ञातं तत्सत्यमेव । तत्र आज्ञासहितो जीवदयारूपो, न तु निष्केवल जीवदयारूपोऽपि आज्ञारहित इति ॥

॥ इति आज्ञासहितदयाधर्माधिकारः ॥ ४२ ॥

ननु—श्रीभगवतीसूत्रे देवा अधर्मेण उक्तास्तर्हि क्वाऽऽगमे जिनप्रतिमापूजाया फल ? उच्यते—रे मनोमतिन् ! शास्त्रमत्या विचारय, ‘अधर्मिण’ इति कोऽर्थः ? तथाविधया कयाचिद् भवस्थित्या विरतिरूपो धर्मो नास्ति तेषां, पर अन्यो धर्मो विरतिव्यतिरिक्तः सर्वोऽप्यस्ति, तथाहि—सर्वं सूर्याभदेवाधिकारे पश्य विमुक्तं “धम्मिअ ववसायमि गिण्हइ” कोऽर्थं ? सूर्याभदेवेन धर्मं कर्तुं इच्छता पूर्वं जिनप्रतिमापूजा व्यधायि, एव विजयदेवादिभिरपि विदधे, तथा देवाः केऽपि सम्यक्त्वधर्ममपि पालयन्ति तत् सम्यक्त्वं सारमण्ये प्रोक्तं, यदुक्तं श्रीस्थानागे पचमस्थाने द्वितीयोद्देशके सारधि-कारे (३१६ पत्रे), तथाहि—

“पच आसवदारा पन्नत्ता, त जहा—मिच्छत्त अविरती पमादे कसाया जोगा ५ । पच सयरदारा पन्नत्ता, त जहा सम्मत्त विरती अपमादो अकसातिसमजोगिच्च” इत्यत्र । इदं रहस्य—ये देवा सम्यक्त्ववन्तस्ते सवरवन्त उक्ता, तत कथं अधर्मेणः ? १ । पुनः श्रोतव्य—देवाः शाश्वतरत्नादिमयपुस्तकवाचनपूर्वं परस्परं देवगुरुधर्मसम्बन्धिनं विचार कुर्वन्ति स धर्मो न वा ? २ । तथा जिनानां पचकल्याणकेषु मनुष्यक्षेत्रे समागत्य तीर्थङ्कराणां भर्त्तिकं वितन्वते, स धर्मो न वा ? ३ ।

किमर्थं धर्माधिभिः सा क्रियते ? सच्यते—तीर्थङ्करदेवस्य आज्ञात्वात्, सा च निर्वाणफलेति । ततो निर्वाणसुखफलाधिभिः
अयस्य कर्तव्या इति । अत्रार्थे श्रीस्थानाङ्गवृत्तिगत गायार्थं (११० पत्रे) यथा—

असदारंभपवत्ता, जं च गिही तेण सेसिं विसेया । तस्मिन्निचित्फलसिञ्ज, एसा परिभावणीअमिद ॥ १ ॥

ननु—चर्हि सर्वत्र धर्मकर्तव्ये आरम्भकरणे सत्यपि किं पाप न लगति ? सच्यते—सत्य, सत्यारम्भेऽपि पृथिव्यादित्रस-

पदनिर्मुक्तौ (१७८ पत्रे)—

“जा जयमाणस्स भवे, विराहणा सुत्तविहिसमगस्स । सा होइ निज्जरफला, अज्झत्थविसेहिजुत्तस्स ॥ १७९ ॥”

पुनरत्रार्थे श्रीमगवतीसूत्र प्रतिश्रुः, तथाहि— (२८८ पत्रे)

“समणोयासगस्स णं भते पुब्बामेव तसपाणसमारमे पच्चक्खाण भवति पुढविसमारमे अपच्चक्खाहे भवति से अ पुढवि-

पाए आवहति ।” पुनस्तत्रैवोक्तं—

“समणोयासगस्स णं पुब्बामेव वणत्सइसमारमे पच्चक्खाण से अ पुढविं खणमाणे अण्णयरत्तस्स स्वत्तस्स मूलं विदेज्जा-

से णं भते ? त वयं अतिचरति ? नो तिण्हे समहे णो खलु से तस्स अइवापाए आवहति इति ।” एवमेव यद्यपि पुण्यकरणे

ठिते धम्म चेव उवसपज्जित्ताण विहरति, असंयतजाव पावकम्मे ठिए अधम्मा चेव उवसपज्जित्ताण विहरइ, सज्जयांसंजए धम्माधम्मे ठिते ! धम्माधम्म उवसपज्जित्ताण विहरति, से तेणट्ठेण जाव ठिए ॥ जीवा ण भते ! किं धम्मे ठिआ अधम्मे ठिआ धम्माधम्मे ठिआ अधम्मेवि ठिआ धम्माधम्मेवि ठिआ, नेरइयाण पुच्छा ! गोयमा ! नेरइया नो धम्मे ठिआ अधम्मेठिआ नो धम्माधम्मे ठिआ, एव जाव चउरिदियाण, पविंदियतिरिक्खज्जोणियाण पुच्छा, गोयमा ! पविंदियतिरिक्खज्जोणिया नो धम्मे ठिआ अधम्मे ठिआ धम्माधम्मेवि ठिआ, मणुस्सा जहा जीवा, वाणमतरजोइसियवेमाणिया जहा नेरइया $x \times x \times$ अन्नउत्थिया ण भते ! एव आइ-क्खति जाव परूवेति-एव खल्लु समणा पडिआ समणोवासया वालपडिआ जस्स ण एगपाणाएवि दहे अणिक्वित्ते से ण एगतवालेचि वत्तव सिआ, से कहमेय भते ! एव गोयमा ! जण ते अण्णउत्थिया एव आइक्खति जाव वत्तव सिआ, जे ते एवमाहसु मिच्छ ते एवमाहसु, अह पुण गोयमा ! एवमाइक्खामि जाव परूवेमि एव खल्लु समणा पडिआ समणोवासगा वालपडिआ जस्स ण एग पाणाएवि दहे निक्खित्ते से ण नो एगतवालेति वत्तव सिआ ॥ जीवा ण भते ! किं वाला पडिआ वालपडिआ ? गोयमा ? जीवा वालावि पडिआ वि वालपडिआ वि, नेरइयाण पुच्छा, गोयमा ! नेरइया वाला नो पडिआ नो वालपडिआ, एव जाव चउरिदियाण । पविंदिअतिरिक्खज्जोणिया पुच्छा गोयमा ? पविंदियतिरिक्खज्जोणिया वाला नो पडिआ वालपडिआ वि, मणुस्सा जहा जीवा, वाणमतरजोइसियवेमाणिया जहा नेरइया” अत्राडय परमार्थ —देवाना असयतत्व १ अविरतत्व २ अप्रत्याख्यानपापकर्मकत्वं ३ च प्रतिपादित, तेन चारित्रमाश्रित्य

पुनस्तीर्थंक्षुराणां साधूनां च धन्दनां कुर्वन्ति, तवमे व्याख्यानं च शृण्वन्ति, स धर्मो न वा ४ । पुनर्नन्दीश्वरादौ अष्टा-
द्विकामहिमा देयाः कुर्वन्ति स धर्मो न वा ? ५ । अयमेवादर्थः सिद्धान्तालापकैः अग्रे प्रपञ्चयिष्यते । पुनर्देवानां राज-
प्रश्रीयोपाद्वे (२६ पत्रे) धर्मत्व सक्रमस्ति । तथाहि-

“तए न ते सूरिआभविमाणवासिणो बहवे वेसाणिआ देवा देवीओ य पायत्ताणिआहिवइस्स देवस्स अतिए एअमट्ठ
सोआ निसम्म इट्ठुइ आव हियया अप्पेगइआ धवणवत्तिया अप्पेगइया पूयणवत्तियाए अप्पेगइया सक्कारवत्तियाए
एय समाणवत्तियाए अप्पेगइया कोचइलवत्तियाए अप्पेगइया असुआइ सुणिस्सामो, सुआइ अट्ठाइ हेऊइ पत्तिणाइ कार-
णाइ वागरणाइ पुच्छिस्सामो अप्पेगइया सूरियाभस्स देवस्स वण-मणुअत्तमाणा अप्पेगइया अन्नमन्नमणुअत्तमाणा
अप्पेगइया जिणभच्चिरागेण अप्पेगइआ धम्मोच्चि अप्पेगइया जीअमेअत्ति कट्ठ” इत्यादि । अत्रालापके अप्पेगइआ जिण-
भत्तीए अप्पेगइआ धम्मो इति पदद्वयेऽपि प्रोक्त । केचिदेवा धर्मनिमित्त, केचिदेवा जिनभक्तिनिमित्त धीतरागदेवान्
यन्दन्ति, तर्हि कय न धर्मिणः ? । पुन श्रीभगवतीसूत्रे सप्तदशशतके द्वितीयोद्देशके [७२२ पत्रे], तथाहि-

“से णूण भते ! सजयविरयपट्टिहयपच्चक्खायपावकम्मे धम्मे ठिए असजयअविरयअपट्टिहयअपच्चक्खायपावकम्मे
अहम्मे ठिए सजयासंजए धम्माधम्मे ठिते ! इता गोयमा ! सजयविरयजाव धम्माधम्मे ठिए, एतेसि ण भते !
धम्मसि वा अधम्मसि वा धम्माधम्मसि वा चक्किआ केइ आसइत्तए वा जाव तुअट्टिस्सए वा गोयमा ! णो तिण्णे
समहे, से केण लाइ अट्ठेण भते ! एवं बुद्धसि जाव धम्माधम्मे ठिए ? गोयमा ! सजतविरतजाव पावकम्मे धम्मे

ठिते धम्म चेव उवसपज्जिचाण विहरति, असंयतजाव पावकम्मे अधम्मे ठिए अधम्म चेव उवसपज्जिचाण विहरइ, संजयासजए धम्माधम्मे ठिते ! धम्माधम्म उवसपज्जिचाण विहरति, से तेणट्ठेण जाव ठिए ॥ जीवा ण भते ! किं धम्मे ठिआ अधम्मे ठिआ धम्माधम्मे ठिआ अधम्मेवि ठिआ धम्माधम्मेवि ठिआ, नेरइआण पुच्छा ! गोयमा ! नेरइआ नो धम्मे ठिआ अधम्मेठिआ नो धम्माधम्मे ठिआ, एव जाव चत्तरिदियाण, पर्विदियतिरिक्खज्जोणियाण पुच्छा, गोयमा ! पर्विदियतिरिक्खज्जोणिया नो धम्मे ठिआ अधम्मे ठिआ धम्माधम्मेवि ठिआ, मणुस्सा जहा जीवा, चाणमतरजोइसियवेमाणिया जहा नेरइया $\times \times \times$ अन्नउत्थिया ण भते ! एव आइक्खति जाव पुरुवेति—एव खलु समणा पडिआ समणोवासया वालपडिआ जस्स ण एगपाणाएवि दढे अणिक्खित्ते से ण एगंतवालेत्ति वत्तव सिआ, से कहमेय भते ! एव गोयमा ! जण ते अण्णउत्थिया एव आइक्खति जाव वत्तव सिआ, जे ते एवमाहसु मिच्छ ते एवमाहसु, अह पुण गोयमा ! एवमाइक्खामि जाव पुरुवेमि एव खलु समणा पडिआ समणोवासगा वालपडिआ जस्स ण एग पाणाएवि दढे निक्खित्ते से ण नो एगतवालेत्ति वत्तव सिआ ॥ जीवा ण भते ! किं वाला पडिआ बालपडिआ ! गोयमा ! जीवा वालावि पडिआ वि बालपडिआ वि, नेरइयाण पुच्छा, गोयमा ! नेरइया वाला नो पडिआ नो बालपडिआ, एव जाव चत्तरिदियाण । पर्विदिअतिरिक्खज्जोणिया पुच्छा गोयमा ? पर्विदियतिरिक्खज्जोणिया वाला नो पडिआ बालपडिआ वि, मणुस्सा जहा जीवा, चाणमतरजोइसियवेमाणिया जहा नेरइया” अत्राड्य परमार्थ—देवाना असयतत्व १ अविरतत्व २ अग्रत्याख्यानपापकर्मकत्व ३ च प्रतिपादित, तेन चारित्रमाश्रित्य

पुनस्तीर्थक्षराणां साधूनां च वन्दनां कुर्वन्ति, तवमे व्यास्थान च शृण्वन्ति, स धर्मो न वा ४ । पुनर्नन्दीश्वरादौ अष्टा-
हिकामहिमा देवाः कुर्वन्ति स धर्मो न वा ! ५ । अयमेवाऽर्थः सिद्धान्तालापकैः अग्रे प्रपञ्चयिष्यते । पुनर्देवाना राज-
प्रश्रीयोपाङ्गे (२६ पत्रे) धर्मत्व उक्तमस्ति । तथाहि—

“तए ण ते सुरिआभविमाणवासिणो बहवे वेमाणिया देवा देवीवो य पायत्ताणिआहिवइत्स देवत्स अतिए एअमट्ठ
सोखा निसम्म हट्ठतुह जाव हियया अयेगइया वंणवत्तिया अयेगइया पूणवत्तियाए सकारवत्तियाए
एय समाणवत्तियाए अयेगइया कोट्ठहलवत्तियाए अयेगइया असुआइ सुणिस्सामो, सुआइ अट्ठाइ हेऊइ पत्तिणाइ कार-
णाइ यागरणाइ पुच्छिस्सामो अयेगइया सूरियाअत्स देवत्स वयण—मणुअत्तमाणा अयेगइया अक्षमन्नमणुअत्तमाणा
अयेगइया जिणमत्तिराणेण अयेगइया धम्मोस्सि अयेगइया जीअमेअति कट्ठ” इत्यादि । अत्रालापके अयेगइया जिण-
मत्तीए अयेगइया धम्मो इति पदद्वयेऽपि प्रोक्त । केचिदेवा धर्मनिमित्त, केचिदेवा जिनभक्तिनिमित्त चीतरागदेवान्
यन्दन्ति, तर्हि कय न धर्मिणः ? । पुनः श्रीभगवतीसूत्रे सप्तदशशतके द्वितीयोद्देशके [७२२ पत्रे], तथाहि—

“से णूण भते ! सजयविरयपडिहयपच्चक्खायपावकम्मे अहम्मे ठिए असजयअविरयअपडिहयअपच्चक्खायपावकम्मे
अहम्मे ठिए सजयासंजए धम्माधम्मे ठिते ? इता गोयमा ! सजयविरयजाव धम्माधम्मे ठिए, एतेसि ण भते !
पम्मसि वा अधम्मसि वा धम्माधम्मसि वा चक्किआ केइ आसइत्तए वा जाव तुअट्ठितए वा गोयमा ! णो तिणट्ठे
समट्ठे, से केण साइ अट्ठेण भते ? एव बुद्धति जाव धम्माधम्मे ठिए ? गोयमा ! सजतविरतजाव पावकम्मे धम्मे

五

अधर्मस्य समागत, पर "ज्ञानदर्शनचारित्राणि मोक्षमार्गाः" इत्युक्तत्वात्, न तु मोक्षमार्गमाश्रित्य । पुनः श्रीस्थानागे नृनीत्य-
स्थाने चतुर्योदेशके (१५१ पत्रे), तथाहि—

"तिविद्या आराहणा पद्मसा, तं जहा नाणाराहणा दसणाराहणा चरित्ताराहणा" इत्युक्तत्वात् त्रैयं तु ज्ञानारापना
दर्शनारापना २ चेति आराधनाद्वय विद्यते ततः कथमधर्मित्वम् ? १ ॥

पुनः द्रुपता-श्रीस्थानांगतृतीयस्थानके चतुर्योदेशके (१७३ पत्रे), "तिविहे धम्मं भगवया पयस्से, त जहा नुअपि-
विस्रत्ते सुज्झातिने सुतवस्सिते, जया सुअचिञ्चित्तं भवति तदा सुज्झातित्तं भवति, जया सुज्झातिअं भवति तदा सुत-
स्सिअं भवति, से सुअचिञ्चित्तं सुज्झातिने सुतवस्सिए सुतवस्साते ण भगवया धम्मं पयस्से," इत्युक्त्यादेराना गीतराग-
यन्दनाविशुभच्यानवता धर्मित्वमेव । पुनः श्रीजम्बूद्वीपप्रकृत्या (१५८ पत्रे) प्रोक्त, केऽपि देवा जिनमत्तया केऽपि देवा
धर्म इति कृत्वा विनदद्वा गृह्णन्ति, तेषु धर्म एवाऽऽप्ते, तत्पाठो यथा—

"तप णं से सके देविदे देवराया भगवणो तित्तगरस्स सवरीह दाहिणं सकह गेण्हइ, इंसाणे देविदे देवराया

सवरीह वाम सकह गिण्हति, धम्मरे अहुरिदे असुरराया हिङ्गिह दाहिणं सकहं गिण्हति, वली यइरोअणिं देवरो-
अणराया हिङ्गिह वाम सकह गिण्हति, अवसेसा भवणवइ जाव वेमाणिआ देवा जइरिह अयसेसाइ [भगमंगाइ]
अणुवगाइ, केई विणमणीए केई जिवमेअत्तिकहु केई धम्मोअत्ति कहु गिण्हति ।" पुनः श्रीभगवतीसूत्रे दृश्य-
शतके चतुर्योदेशके (५०३ पत्रे), "धम्मरेअरावय ईशानेअन्नास्सा देवा आणवइ देस्यजित्तसमुअप्पकाम्भरवसि विज्जवसेसा-

“पचहिं ठाणेहिं जीवा दुह्मभवोधि-अत्ताए कम्म पकरेति, त जहा-अरहताणं अवण्ण वयमाणे १ अरहतपञ्चत्तस्स धम्मस्स अवण्ण वयमाणे २ आयरिअवज्झायाण अवण्ण वयमाणे ३ चात्तवञ्चस्स सघस्स अवण्णं वयमाणे ४ विधक्कतव वमवेराण देवाण अवण्ण वयमाणे ५” । पुनरपि तादृशाना धर्मवता देवाना श्रद्धा कुर्वन्तस्तु निज बोधिबीज सुलभ कुर्वन्ति यदुक्तं तत्रैव, तथाहि-“पचहिं ठाणेहिं जीवा सुलभवोधिपत्ताए कम्म पकरेति, त जहा-अरिहताणवण्ण वयमाणे १ अरिहतपञ्चत्तस्स धम्मस्स वण्ण वयमाणे २ आयरिअ-उवज्झायाण-वण्ण वयमाणे ३ चात्तवण्णस्स सघस्स वण्ण वयमाणे ४ विक्कतवधमचेराण देवाण वण्ण वयमाणे ५” इति । पुनः श्रीजीवाभिगमसूत्रे नन्दीश्वरद्वीपवक्त्रव्यताया चतुरञ्जनपर्वताधिकारे (३५७ पत्रे) प्रोक्तमस्ति भवनपत्यादयो देवाश्चातुर्मासिकसावत्सरिकदिनेषु अष्टाहिका प्रमुदितमनस्का सन्तोऽष्टौ दिवसान् यावत्कुर्वन्ति, अहो तेषां हृदो धर्मरागो धीतरागोपरि, तस्मात् कथं न ते धर्मवन्तः ? तत्पाठो यथा-

“तत्थ गं बहवे भवणवइवाणमतज्जोइसियवेमाणिया देवा चात्तमासियापडिवएसु सवच्छरिएसु वा अण्णेसु चट्ठसु जिणजम्म[ण]-निक्खमण-नाणुप्पत्ति-परिनिवाणमाइएसु य देवकज्जेसु य देवसमुदएसु य देवसमिइसु य देवसमिइसु य देवपओअणेसु य एगतओ सहिता समुवागता समाणा पमुइअपक्कीलिआ अट्ठाहितारूवाओ महामहिमाओ करेमाणा पालेमाणा सुहंसुहेण विहरति” इत्यादि । अतो विरतिरूपधर्ममन्तरेण सम्यक्त्वधारका देवाः स्वभावतोऽपि धर्मवन्तोऽपि जिनप्रतिमापूजाया विशेषतो धर्ममाजो ज्ञेयाः ॥ ४३ ॥

॥ इति देवाना विरतिधर्मं विना सर्वे धर्माः ॥ ४३ ॥

पस्यसि आयरिअवग्गसापहिं विज्जमाणेहिं कल्लसरीरेण णो वधुए सुए अहीए १, अहो ण मते इहलोकपट्टियद्धेण परलो
 गपरमुहेण विसयतिसिएण णो दीहे सामअपरिआए अणुपालिए २ अहो णं मए इहिरससायगरुण भोगामिसगिद्धेण
 णो विसुद्धे चरित्ते फासिए ३” इति । पुनर्देवानां धर्मित्वप्रतिपादक औपपातिकसूत्रे (४३ पत्रे), तथाहि—

धम्मस्स ण ज्ञाणस्स चत्तारि लक्खणा पन्नत्ता, त जहा आणाविजए १ अघायविजए २ विवागविजए ३ सठाणविजए ४,
 चत्तारि अणुपेहाओ पन्नत्ताओ तज्जहा-अणिच्चाणुपेहा १ पुच्छणा २ परिजट्टणा ३ धम्मकहा ४, धम्मस्स ण ज्ञाणस्स
 जालापकचतुष्टये ये आज्ञारुच्युपदेशरुचिप्रमुखा धर्मव्यानप्रकारा धर्मलक्षणानि धर्मानुपेक्ष्याथेति, तत्सर्वं देवेषु वेविद्यते
 ततो धर्मभाजस्ते इह च आर्तरीद्रे परिहार्यतया साधुविशेषणे धर्मशुक्ले तु आसेव्यतया इति “चरप्पहोयारे”सि चतुर्पु
 मेदलक्षणात्मनानुपेक्षालक्षणेण पदार्थेषु प्रत्यवतारः—समवतारो धर्म्यमाणस्वरूपो यस्य तच्चतुप्रत्यवतारमिति, ‘आणा-
 विजए’सि आज्ञा-जिनप्रवचन तस्या विषयो-निर्णयो यत्र तदाज्ञाविषय, प्राकृतत्वात् आणाविजय आज्ञागुणानुचिन्तन
 इत्यर्थः, एव शेषपदानि अपि, नवरं अपायाः-रागद्वेषादिजन्या अनर्था, विपाकः-कर्मफल, सस्यानानि-लोकद्वीपसमु-
 द्राद्याकृतयः । पुनरेतादृशेषु धर्मेषु देवेषु सत्सु ये देवा अघर्मिण इति पूच्छन्ति ते स्वकीय बोधिबीज दुर्लभ कुर्वन्तीति
 ज्ञेय, यदुक्तं श्रीस्थानाङ्गसूत्रे पञ्चमस्याने द्वितीयोद्देशके (३२१ पत्रे), तथाहि—

“पंचहिं ठाणेहिं जीवा तुल्यमयोधि-अत्ताए कम्म पकरेंति, त जहा-अरुहताणं अवण्ण वयमाणे १ अरुहतपञ्चत्तस्स धम्मस्स अवण्ण वयमाणे २ आयरिअत्तवज्झायाण अवण्ण वयमाणे ३ चात्तवज्झायाण अवण्ण वयमाणे ४ अरिहत्तपञ्चत्तस्स धम्मस्स वयमाणे ५” । पुनरपि तादृशाना धर्मवता देवाना श्लाघा कुर्वन्तस्तु निज बोधिबीज सुलभ कुर्वन्ति यदुक्तं तत्रैव, तथाहि-“पंचहिं ठाणेहिं जीवा सुलभवोधिपत्ताए कम्म पकरेंति, त जहा-अरिहताण वण्ण वयमाणे १ अरिहत्तपञ्चत्तस्स धम्मस्स वण्ण वयमाणे २ आयरिअ-उवज्झायाण-वण्ण वयमाणे ३ चात्तवण्णस्स संघस्स वण्ण वयमाणे ४ विवक्कत्तवभवेराण देवाण वण्ण वयमाणे ५” इति । पुनः श्रीजीवाभिगमसूत्रे नन्दीश्वरद्वीपवक्त्रव्यताया चतुरञ्जनपर्वताधिकारे (३५७ पत्रे) प्रोक्तमस्ति भवनपत्यादयो देवाश्चातुर्मासिकसावत्सरिकदिनेषु अष्टाहिका प्रमुदितमनस्का सन्तोऽष्टौ दिवसान् यावत्कुर्वन्ति, अहो तेषां दृढो धर्मरागो वीतरागोपरि, तस्मात् कथं न ते धर्मवन्तः ? तत्पाठो यथा-

“तत्थ ण बह्वे भवणवइवाणमतरज्जोइसियवेमाणिया देवा चात्तमासियापडिवएसु संवच्छरिएसु वा अण्णेसु बहसु जिणजम्म[ण]-निक्खमण-नाणुप्पत्ति-परिनिवाणमाइएसु य देवकज्जेसु य देवसमुदएसु य देवसमिईसु य देवसमवाएसु य देवपओअणेसु य एगतओ सहिता समुवागता समाणा पमुइअपक्कीलिआ अट्टाहिताक्खाओ महामहिमाओ करेमाणा पालेमाणा सुहसुहेण विहरति” इत्यादि । अतो विरतिरूपधर्ममन्तरेण सम्यक्त्वधारका देवा स्वभावतोऽपि धर्मवन्तोऽपि जिनप्रतिमापूजाया विशेषतो धर्मभाजो ज्ञेयाः ॥ ४३ ॥

॥ इति देवाना विरतिधर्म विना सर्वे धर्मोः ॥ ४३ ॥

पस्यसि आयरिअवज्झाणहिं विज्जमाणेहिं कल्लसरीरेण णो घट्ठए सुए अहीए !, अहो ण मते इहलोकपडिवद्धेण परलो-
गपरमुहेण विसयतिसिण्ण णो दीहे सामन्नपरिआए अणुपालि २ अहो ण मए इद्धिरससायगरुण भोगामिसगिद्धेण
णो धिसुद्धे चरिस्से फासिए ३” इति । पुनर्वेवानां धर्मित्वप्रतिपादक औपपातिकसूत्रे (४३ पत्रे), तथाहि—

“धम्मज्झाणे चत्तविहे चत्तप्पहोवारे पल्लत्ते, तं जहा आणाविजए १ अथायविजए २ विवागविजए ३ सठाणविजए ४,
धम्मस्स ण ज्ञाणस्स चत्तारि लक्खणा पल्लत्ता, तं जहा—आणारुई १ निसगारुई २ उववेसरुई ३ सुत्तरुई ४, धम्मस्स ण
ज्ञाणस्स चत्तारि आलब्धणा पल्लत्ता, तं जहा—चायणा १ पुष्छणा २ परिअट्टणा ३ धम्मकहा ४, धम्मस्स ण ज्ञाणस्स
चत्तारि अणुप्पेहाओ पल्लत्ताओ तज्जहा—अणिच्चाणुप्पेहा १ असरणणुप्पेहा २ एगच्चाणुप्पेहा ३ ससारणुप्पेहा ४”, इत्यत्र
आलापकचतुष्टये ये आज्ञारुच्युपदेशरुचिप्रमुखा धर्मध्यानप्रकारा धर्मलक्षणानि धर्मानुप्रेस्याञ्चेति, तत्त्वं देवेषु वेविद्यते
ततो धर्ममाज्जं इह च आर्तरीत्रे परिहार्यतया साधुविशेषणे धर्मशुक्ले तु आसेन्यतया इति “चत्तप्पहोवारे”ति चतुष्टु
मेदल्लक्षणालम्बनानुप्रेक्षालक्षणेपु पदार्थेषु प्रत्यवतारः—समवतारो वक्ष्यमाणस्वरूपो यस्य तच्चतुष्टयप्रत्यवतारमिति, ‘आणा-
विजए’ति आज्ञा—भिनप्रवचन तस्या विषयो—निर्णयो यत्र तदाज्ञाविषय, प्राकृतत्वात् आणाविजय आज्ञागुणानुचिन्तन
इत्यर्थः, एव शेषपदानि अपि, नवर अपायाः—रागद्वेषाविज्न्या अनर्था, धिपाक्—कर्मफल, सस्यानानि—लोकद्वीपसमु-
द्राद्याकृतयः । पुनरेतादृशेषु धर्मेषु देवेषु सत्सु ये देवा अधर्मेण इति पूर्युर्वन्ति ते स्वकीय बोधिबीज दुर्लभ कुर्वन्तीति
ज्ञेय, यदुक्क श्रीस्थानाङ्गसूत्रे पल्लमस्थाने द्वितीयोपदेशके (३२१ पत्रे), तथाहि—

‘वारस्ते’ति द्वादशवार्पिकस्य तथा कालपर्यायेण अरुणोपपातादीनि पचाध्ययनानि, तद्यथा अरुणोववाप १ चरुणो-
 ववाप २ गरुलोववाप ३ वेलधरोववाप ४ वेसमणोववाप ५, । त्रयोदशवार्पिकस्य तथोत्थानश्रुतादीनि चत्वारि, तद्यथा—
 वट्टाणसुअ १ समुट्टाणसुअ २ देवेदोषववाओ ३ नागपरिआवणिआओ च्ति ४ गाथार्यं ॥ ८५ ॥ ‘चउ’ घतुदशवर्पस्य
 तथा पर्यायेण आशीविपभावनां जिनां भुवते, नारतः, पचदशवर्पस्य तु पर्यायेणैव दृष्टिविपभावना तथैव भुवते इति
 गाथार्यं ॥ ८६ ॥ ‘सोलसेति’ पोढशवर्पाविपु च पर्यायेषु एकोत्तरवर्धितेषु ‘यथासख्य’ ययाक्रम चारणभावना १ महा-
 स्वप्नभावना २ तेजोनिर्गर्ग ३ इत्येतानि त्रीणि भवन्तीति गाथार्यं ॥ ८७ ॥ ‘एगू’ एकोनविंशतिकस्य तु पर्यायेण दृष्टि-
 वादो द्वादशमग, अत एव शेषलामो ज्ञेयः इति, सपूर्णं विंशतिवर्पपर्यायेणाऽनुपातो योग्य सर्वस्य सूत्रस्य विन्दुसा-
 रादेरिति गाथार्यः ॥ ८८ ॥ उवहाणं पुण आय-विहाइ जं जस्स वस्मिअ सुत्ते । त तेणेव सवेअ, इहरा आणाइआ दोसा
 ॥ ५८९ ॥ एवं दशाश्रुतस्कन्धेऽपि, तथाहि—

“तिवासपरिआयस्स निगयस्स कप्पइ आयारकप्प नामज्झयण, चउवासपरिआयस्स कप्पइ सूअगढ नामज्झयण,
 दसकप्पववहारा सवच्छरपणगदिविखअस्से वा कप्पति, ठाणं समवायगे अ अहवासपरिआयस्स, दसवासपरिआयस्स
 विवाहो कप्पइ, एव जाव सपुअवीसवरिसपरिआओ सवसुत्तस्स अणुवाई हवइ” इति । तथा श्रावकाणां तु श्रीसूत्रकृ-
 ताङ्गनवमाध्ययने (१८५ पत्रे) श्रुतज्ञानलाभाभाव प्रोक्तोऽस्ति, तर्हि कुत सिद्धान्तभणनः ? तत् पाठो यथा—

“गिहे दीवमपासता, पुरिसादणिआ नरा । ते वीरा वधणुम्मुक्का, नायकवति जीविअ ॥ ३४ ॥” व्याख्या—‘गृहे’

“कालक्रमेण पत्त, संवन्धरमाइणा च अ जंमि । त तम्मि पेव धीरो, वाण्ण सो अ कालोऽय ॥ ५८१ ॥ तिवारि-
 सपरिआगस्स उ, आथारपकप्पनाममज्झयण । चत्थरिसस्स च सम्म, सूअगढ नाम अगति ॥ ५८२ ॥ अत्राऽऽच्चा-
 रप्ररुत्थो निदीयाभिधानमभ्ययन-“दसकप्पवहारा, सबन्धरपणगदिविस्सअस्सेव ठाणं समवाओत्ति अ अगेए अट्ट-
 पासस्स ॥ ५८३ ॥ दसवासस्स विआहो, एक्कारसवासयस्स य इमे च । खुड्ढिअविमाणमाई, अज्झायणा पच नायघा
 ॥ ५८४ ॥ धारसयासस्स तहा, अरुणुववायाइ पच अज्झयणा । तेरसवासस्स तहा, उट्ठाणसुआइआ चत्तरो ॥ ५८५ ॥
 चोइसयासस्स तहा, आसीविसमावण जिणा विंति । पन्नरसवासगस्स य, दिट्ठीविसमावण तह य ॥ ५८६ ॥ सोल
 सयासाईसु अ, इक्कुचरवट्ठिपसु जहसल । चारणभावाण महसुवि-णमावणा तेअगनिसग्गा ॥ ५८७ ॥ एगूणवीस-
 गस्स च विट्ठीवाओ दुवालसममगं । सणुण्णवीसवरिस्सो, अणुवाई सबसुत्तस्स ॥ ५८८ ॥” पचवस्तुकपट्टौ (९५ पत्रे)
 श्रीहरिभद्रसूरिभिः एता एव गाथा व्याख्याता सन्ति । तथाहि-“ति०” त्रिवर्षपर्यायस्यैव नारतः आचारप्रकल्पनाम निशी-
 थाऽभिधानमभ्ययन वाच्यते इति क्रिया योजनीया, चतुर्वर्षस्य तु सम्यगस्तलितस्य ‘सूत्रकृत’-नामाग द्वितीयमिति
 गाथार्थः ॥ ८२ ॥ ‘दसेति’ दशाश्रुतकल्पव्यवहाराः त्रयोऽपि पचसवत्तरदीक्षितस्यैव, स्थान समवाय इति च अगे एते द्वे
 अपि अष्टवर्षेति गाथार्थः ॥ ८३ ॥ ‘दसो’ दशवर्षस्य व्याख्येति व्याख्या-प्रज्ञप्तिर्भगवती, एकादशवर्षिकस्य वाऽमूनि
 इति इदयस्यो निर्देश, शुद्धिकाविमानादीनि अध्ययनानि कालयोग्यतामगीकृत्य पच ज्ञातव्यानि, तद्यथा खुड्ढिअविमाण
 पविमत्ती १ महस्सिया-विमाणपविमत्ती २ अगचूलिआ ३ वगचूलिआ ४ विवाहचूलिय चि ५ इति गाथार्थ ॥ ८४ ॥

‘धारस्ते’ति द्वादशवार्पिकस्य तथा कालपर्यायेण अरुणोपपातादीनि पचाध्ययनानि, तद्यथा अरुणोववाए १ वरुणो-
 घवाए २ गरुलोववाए ३ घेलधरोववाए ४ वेसमणोववाए ५, । त्रयोदशवार्पिकस्य तथोत्थानश्रुतादीनि चत्वारि, तद्यथा—
 चट्टाणसुअ १ समुट्ठाणसुअ २ देवेंदोववाओ ३ नागपरिआवणिआओ चि ४ गाथार्य ॥ ८५ ॥ ‘चउ’ चतुर्दशवर्षस्य
 तथा पर्यायेण आशीविषभावना जिना ह्रुवते, नारतः, पचदशवर्षस्य तु पर्यायेणैव दृष्टिविषभावना तथैव ह्रुवते इति
 गाथार्यः ॥ ८६ ॥ ‘सोलसेति’ पौखशवर्षादिषु च पर्यायेषु एकोत्तरवर्षितेषु ‘यथासख्य’ यथाक्रम चारणभावना १ महा-
 स्वप्नभावना २ तेजोनिर्गर्ग ३ इत्येतानि त्रीणि भवन्तीति गाथार्यः ॥ ८७ ॥ ‘एगू’ एकोनविंशतिकस्य तु पर्यायेण दृष्टि-
 वादो द्वादशमग, अत एव शेषलाभो ज्ञेय इति, सपूर्णं विंशतिवर्षपर्यायेणाऽनुपातो योग्यः सर्वस्य सूत्रस्य विन्दुसा-
 रादेरिति गाथार्य ॥ ८८ ॥ उवहाण पुण आय-विलाइ जं जस्स वन्निअ सुत्ते । त तेणेव उवेअ, इहरा आणाइआ दोसा
 ॥ ५८९ ॥ एव दशाश्रुतस्कन्धेऽपि, तथाहि—

“तिवासपरिआयस्स निगयस्स कप्पइ आयारकप्प नामज्झयण, चववासपरिआयस्स कप्पइ सूअगढ नामज्झयण,
 दसकप्पववहारा सवच्छरपणगदिविक्खिअस्से वा कप्पति, ठाण समवायगे अ अढवासपरिआयस्स, दसवासपरिआयस्स
 विवाहो कप्पइ, एव जाव सपुल्लवीसवरिसपरिआओ सवसुत्तस्स अणुवाई हवइ” इति । तथा श्रावकाणा तु श्रीसूत्रकृ-
 ताङ्गनवमाध्ययने (१८५ पत्रे) श्रुतज्ञानलामाभाव प्रोक्तोऽस्ति, तर्हि कुतः सिद्धान्तभणन १, तत् पाठो यथा—

“गिहे दीवमपासंता, पुरिसावणिआ नरा । ते वीरा वधणुम्मुक्का, नावकवति जीविअ ॥ ३४ ॥” व्याख्या—‘गृहे’

इच्छाण अत्यिच्छाण घायावेइ तत्तथ्येवेत्ति अप्पाणए वा गच्छे ठितथा गिलाणइ ताण घ गच्छे घायावेइ अह तेसिं आयरि-
याण मोत्तु असो नत्ति वायणसमथो ते अ अघाठजोगवाही ताहे भणइ, फालं सोहेज्जइ अत्तिआणि विवसाणि दिग्गाणि
फालो सोहिओ तत्तिआणि विवसाणि उदेसणकालो एगदिषसेण उद्दिस्सिस्सामो अत्तिआणि विवसाणि पमाओ कालग-
हणे कओ, तत्तिआणि विवसाणि उदेसणकाला नो उद्दिस्सिज्जति, जे पुण अणागाढइ ता तेसिं निक्खिप्पइ” तथा समवा-
याइस्सुत्तेऽपि उपासकदशास्त्रस्वरूपप्रकरणधिकारे साक्षादेव भावकाना उपधानानि उक्तानि, तथाहि—“उपासगाण च
सीलघयेवेरमणपच्चक्खाणपोसहोववासपट्टिवज्जयाओ सुअपरिगहो तवोवहाणाइ पढिमाओ” इति । अत्र वृत्त्येकदेशो
यथा-श्रुतं-परिग्रहः, तप-उपधानानि प्रतीतानि उपलक्षणाव व्यवहारवृत्तौ अपि यथाश्रुतग्रहण उपधान कार्यमिति ॥

॥ इति योगोपधानवहनाधिकारः ॥ ४५ ॥

ननु-दण्डकः कुत्राप्यस्ति ?, किं वा एवमेव गृह्यते ? उच्यते-श्रीप्रश्नव्याकरणसूत्रे (१२२ पत्रे) एतस्य प्रकट प्रतिपा-
दनाद् युक्तमेव साधुना तद् ग्रहण, तथाहि-“न य अविअत्तमत्तपाण अचियत्तपीढफलगसेजासथारगवत्त्यपत्तकवल-
दढगरयहरणनिसेज्जचोलपट्टगमुहपोत्थियपायपुल्लाइ भायणभहोवहिस्सवरणं ॥” व्याख्या- (१२६ पत्रे) ‘न च’ नैव
च ‘अविअत्तस्स’चि अप्रीतिकारिणो गृह प्रविशति, न च-नैव च ‘अचियत्तस्स’चि अप्रीतिकारिण सत्क गृह्णाति भक्क-
पानं, न च ‘अचियत्तस्स’चि अप्रीतिकर्तुः सेवते-भज्यते, पीठफलकशय्यासत्तारकवस्त्रपात्रकम्बलदण्डकरजोहरणनि-
पद्याचोलपट्टकमुखपोतिकापादप्रोच्छन्नादिभाजनभाणहोपभ्युपकरण” इति श्रीप्रश्नव्याकरणे तृतीयसवरद्वारे । पुन

श्रीप्रक्षव्याकरणप्रथमसंस्करणे (१०१ पत्रे) साधो रजोहरणादिवत् दण्डकस्याऽपि सयमोपकर-
 णत्वेन प्रोक्तत्वात्, तथाहि “पंचम आयाणनिष्खेवण समिर्ह, पीढ १ फलग २ सिज्जा ३ संथारग ४ वत्थ ५ पत्त ६
 कवल ७ दहग ८ रथहरण ९ चोलपट्टग १० मुहपोत्तिग ११ पायपुछणादी १२ दुवालसविह एयपि सजमस्त उवयूह-
 णट्टयाए वातातवदसमसगसीअपरिरक्खणट्टाए उवगरण रागदोसरहिअ परिहरितव”, व्याख्या—(११२ पत्रे)—‘पंचम’ति
 पंचम भावनावस्तु आदाननिक्षेपसमितिलक्षण, एतदेवाह—पीठादि द्वादशविध उपकरण प्रसिद्ध, ‘एयपी’ति एतदपि
 अनन्तरोदित उपकरणं, अपिशब्दादन्यदपि सयमस्य उपवृहणार्थतया—सयमपोपणाय तथा वाताऽऽतपदशमशकशीत-
 परिरक्षणार्थतया, उपकरण—उपकारक उपधिं रागद्वेपरहित क्रियाविशेषणमिव ‘परिहरितव’ति परिमोक्तव्य, न विभू-
 पादिनिमित्तमिति भावना । एव श्रीदशवैकालिकसूत्रेऽपि (१५५ पत्रे) “से भिक्खु वा भिक्खुणी वा सजयविरथपडि-
 हयपच्चक्खायपावकम्मे दिआ वा राओ वा एगमो वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा से कीड वा पयग वा
 कुथु वा पिपीलिय वा हत्थसि वा पायसि वा वाहुसि वा ऊरुसि वा उदरसि वा सीससि वा वत्थसि वा पडिगगहसि वा
 कवलसि वा पायपुछणसि वा रथहरणसि वा गोच्छगसि वा उदगसि वा वंढगसि वा पीढगसि वा फलगसि वा सेअसि वा
 संथारगसि वा अन्नयरसि वा तहप्पगारे उवगरणयाए तजो सजयमेव पडिलेहिअ पडिलेहिअ पमज्जिअ पमज्जिअ एगत-
 मवणेज्जा नो ण संघायमावणेज्जा ॥ ७ ॥ एव श्रीभगवतीसूत्रेऽपि दण्डग्रहण साधूनामुपदिष्ट । इत्थमेव श्रीओघ-
 निर्युक्तिसूत्रवृत्तावपि, (८७ पत्रे) “भत्तट्ठिअ आवस्सग, सोहेउ तो अइति अवरणहे । अण्मुट्टाण दडा—इआण गहणेक्क

इत्ताण अत्यिताण धायावेइ तत्तत्थवेसि अप्पाणए वा गच्छे ठितया गिलाणइ ताण व गच्छे धायावेइ अह तेसिं आयरि-
याणं मोत्तु अन्नो नत्थि वायणसमत्थो ते अ अघाढजोगवाही ताहे भणइ, कालं सोहेज्जह अत्तिआणि दिवसाणि दिवसाणि
फालो सोहिओ तत्तिआणि दिवसाणि चडेसणकालो एगदिवसेण वद्विस्सिस्सामो अत्तिआणि दिवसाणि पमाओ कालग-
हणे कओ, तत्तिआणि दिवसाणि चडेसणकाला नो वद्विस्सिज्जति, जे पुण अणागाढइ ता तेसिं निक्खिप्पइ” तथा समवा-
याद्गच्छेइपि स्यात्तदशस्त्वकप्रकरणविहारे साक्षादेव श्रावकाणां उपधानानि उक्तानि, तथाहि-“उवासगाण च
सीलघयवेरमणपच्चक्खाणपोसहोषवासपट्टिवज्जणयाओ सुअपरिगहो तवोवहाणाइ पढिमाओ” इति । अत्र वृत्त्येकदेशो
यया-श्रुत-परिमह, तप-उपधानानि प्रतीतानि उपलक्षणाइ व्यवहारवृत्तौ अपि यथाश्रुतग्रहण उपधान कार्यमिति ॥

॥ इति योगोपधानवहनाधिकारः ॥ ४५ ॥

ननु-दण्डकः कुत्राप्यस्ति ? किं वा एवमेव गृह्यते ? उच्यते-श्रीप्रश्नव्याकरणसूत्रे (१२२ पत्रे) एतस्य प्रकट प्रतिपा-
दनाइ युक्तमेव साधुना तद् ग्रहण, तथाहि-“न य अचिअसमत्तपाण अचियत्तपीठफलगसेज्जासयारगवत्थपत्तकवल-
ददगरयहरणनिसेज्जचोलपट्टगमुहपोत्तियपायपुछणाइ भायणभटोवद्विचधगरण ॥” व्याख्या- (१२६ पत्रे) ‘न च’ नैव
च ‘अचिअसत्स’सि अप्रीतिकारिणो गृह प्रविशति, न च-नैव च ‘अचियत्तस्स’सि अप्रीतिकारिण सत्क गृह्यति भक्क-
पान, न च ‘अचियत्तस्स’सि अप्रीतिकर्तुः सेवते-भजते, पीठफलकशय्यासत्तारकवत्त्रपात्रकम्बलदण्डकरजोहरणनि-
पद्याचोलपट्टकमुलपोतिकापादमोच्छनादिभाजनभाणहोपध्युपकरण” इति श्रीप्रश्नव्याकरणे तृतीयसवरद्वारे । पुनः

श्रीप्रश्रव्याकरणप्रथमसवरद्वारे पञ्चमभावनाद्वारे (१०१ पत्रे) साधो रजोहरणादिवत् दण्डकस्याऽपि सयमोपकर-
 णत्वेन प्रोक्तत्वात्, तथाहि “पचम आयाणनिक्वेवण समिई, पीढ १ फलग २ सिजा ३ संथारग ४ वत्थ ५ पत्त ६
 कनल ७ दहग ८ रयहरण ९ खोलपट्टग १० मुहपोत्तिग ११ पायपुछणादी १२ तुवालसविह एयपि सजमस्स उववूह-
 णट्टयाए वातातवदसमसगसीअपरिरक्खणट्टाए उवगरण रागदोसरहिअ परिहरितव”, न्याख्या—(११२ पत्रे)—“पचम”ति
 पचम भावनावस्तु आदाननिक्षेपसमितिलक्षण, एतदेवाह—पीठादि द्वादशविध उपकरण प्रसिद्ध, ‘एयपी’ति एतदपि
 अनन्तरोदित उपकरण, अपिशब्दादन्यदपि सयमस्य उपवृहणार्थतया—सयमपोपणाय तथा वाताऽतपदशनशकशीत-
 परिरक्षणार्थतया, उपकरण—उपकारक सर्पाद्यं रागद्वेपरहित क्रियाविशेषणमिव ‘परिहरितव’ति परिभोक्तव्य, न विभू-
 पादिनिमित्तमिति भावना । एव श्रीदशवैकालिकसूत्रेऽपि (१५५ पत्रे) “से भिक्खु वा भिक्खुणी वा सजयविरयपडि-
 हयपच्चक्खायपावकम्मे दिआ वा रामो वा एगओ वा परिस्तागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा से कीढ वा पयग वा
 कुपु वा पिपीलिय वा हत्थसि वा वाहुसि वा ऊरुसि वा उदरसि वा सीसंसि वा वत्थसि वा पडिगहसि वा
 कवलसि वा पायपुछणसि वा रयहरणसि वा गोच्छगसि वा उवगसि वा दहगसि वा पीढगसि वा फलगसि वा सेजसि वा
 संथारगसि वा अन्नथरसि वा तहप्पगारे उवगरणयाए तओ सजयामेव पडिलेहिअ पडिलेहिअ पमज्जिअ पमज्जिअ एगत-
 मवणेज्जा नो ण सघायमावजेज्जा ॥ ७ ॥ एव श्रीभगवतीसूत्रेऽपि दण्डग्रहण साधूनामुपदिष्ट । इत्थमेव श्रीओघ-
 निर्युक्तिसूत्रवृत्तावपि, (८७ पत्रे) “भत्तहिअ आवस्सग, सोहेउ तो अइति अवरण्हे । अब्भुट्ठाण दढा—इआण गहणेक

इत्ताण अत्यिताण धायावेइ तत्थत्थवेत्ति अप्पाणए वा गच्छे ठितया गिलाणइ ताण थ गच्छे धायावेइ अह तेसिं आयरि-
याण मोत्तु अन्नो नत्थि धायणसमत्थो ते अ अघाढजोगवाही ताहे भणइ, काल सोहेज्जह जत्थिआणि विवसाणि दिवसाणि
फालो सोहिओ तत्थिआणि दिवसाणि उदेसणकालो एगदिवसेण उदिसिस्सामो जत्थिआणि दिवसाणि पमाओ कालग-
हणे कओ, तत्थिआणि दिवसाणि उदेसणकाला नो उदिसिज्जति, जे पुण अणागाढइ ता तेसिं निक्खिप्पइ” तथा समवा-
याद्गच्छेऽपि त्पासकदशाङ्गस्वरूपप्ररूपणाधिकारे साक्षादेव श्रावकाणा उपधानानि उक्तानि, तथाहि-“उवासगाण च
सीलदयवेरमणपच्चक्खाणपोसदोवचासपडिवज्जणयाओ सुअपरिगहो तवोवहाणाइ पडिमाओ” इति । अत्र वृत्त्येकदेशो
यथा-श्रुतं-परिग्रह’, तप-उपधानानि प्रतीतानि उपलक्षणाद् व्यवहारवृत्तौ अपि यथाश्रुतग्रहण उपधान कार्यमिति ॥

॥ इति योगोपधानवदनाधिकारः ॥ ४५ ॥

ननु-दण्डक’ कुत्राप्यस्ति !, किं वा एवमेव गृह्यते ? उच्यते-श्रीप्रश्नव्याकरणसूत्रे (१२२ पत्रे) एतस्य प्रकट प्रतिपा-
दनाद् युक्तमेव साधुना तद् ग्रहण, तथाहि-“न य अविमत्तमत्तपाण अचियत्तपीढफलगसेजासंथारगवत्थपत्तकवल-
ददगरयहरणनिसेज्जचोलपट्टगमुहपोसियपायपुच्छणाइ भायणभहोवहिचवगरणं ॥” व्याख्या- (१२६ पत्रे) ‘न च’ नैव
च ‘अचिअत्तस्स’सि अप्रीतिकारिणो गृह प्रविशति, न च-नैव च ‘अचियत्तस्स’सि अप्रीतिकारिणः सत्क गृह्यति भक्त-
पान, न च ‘अचियत्तस्स’सि अप्रीतिकर्तुः सेवते-भजते, पीढफलकशब्दाव्यासस्तारकवत्तपात्रकम्बलदण्डकरजोहरणनि-
पद्याचोलपट्टकमुखपोतिकापादमोञ्छनादिभाजनभाणहोपभ्युपकरण” इति श्रीप्रश्नव्याकरणे तृतीयसवरद्वारे । पुन

श्रीप्रश्नव्याकरणप्रथमसंघरद्वारे पञ्चमभावनाद्वारे (१०१ पत्रे) साधो रजोहरणादिवत् दण्डकस्थाऽपि सयमोपकर-
 णत्वेन प्रोक्तत्वात्, तथाहि “पञ्चम आयाणनिष्कलेवण समिर्झ, पीढ १ फलग २ सिज्जा ३ सथाराग ४ वत्य ५ पत्त ६
 कवल ७ दडग ८ रयहरण ९ चोलपट्टग १० मुहपोत्तिग ११ पायपुछणादी १२ दुवालसविह एयपि सज्जमस्स उववूह-
 णट्ठयाए वातातवदसमस्तगसीअपरिरक्खणद्वयाए उवगरण रागदोसरहिअ परिहरितव”, व्याख्या—(११२ पत्रे)—‘पञ्चम’ति
 पञ्चम भावनावस्तु आदाननिक्षेपसमितिलक्षण, एतदेवाह—पीठादि द्वादशविध उपकरण प्रसिद्ध, ‘एयपी’ति एतदपि
 अनन्तरोवित उपकरणं, अपिशब्दादन्यदपि सयमस्य उपबृहणार्थतया—सयमोपणाय तथा वाताऽतपदशमशकशीत-
 परिरक्षणार्थतया, उपकरण—उपकारक उपाधिं रागद्वेपरहित क्रियाविशेषणमिदं ‘परिहरिअव’ति परिमोक्तव्य, न चिम्ह-
 पाविनिमिच्चमिति भावना । एव श्रीदशवैकालिकसूत्रेऽपि (१५५ पत्रे) “से भिक्खु वा भिक्खुणी वा सजयविरयपडि-
 हयपच्चक्खायपावकम्मे दिआ वा रामो वा एगओ वा परिसागओ वा सुत्ते वा जागरमाणे वा से कीड वा पयग वा
 कुयु वा पिपीलिय वा हत्थसि वा पायसि वा बाहुसि वा ऊरुसि वा त्तरसि वा सीससि वा चत्थसि वा पडिग्गहसि वा
 कवलसि वा पायपुछणसि वा रयहरणसि वा गोच्छगसि वा उदगसि वा दडगसि वा पीढगसि वा फलगसि वा सेअसि वा
 संथारगसि वा अन्नयरसि वा तहप्पगारे उवगरणयाए तमो सज्जयामेव पडिलेहिअ पडिलेहिअ पमज्जिअ पमज्जिअ एगत-
 मवणेज्जा नो ण संघायमाधजेज्जा ॥ ७ ॥ एव श्रीभगवतीसूत्रेऽपि दण्डग्रहण साधूनामुपदिष्ट । इत्थमेव श्रीओघ-
 निर्युक्तिसूत्रवृत्तावपि, (८७ पत्रे) “भत्तट्ठिअ आवस्सग, सोहेउ तो अइति अवरण्हे । अन्मुट्ठाण दडा—इआण गहणेक

ययणेण ॥ २११ ॥ व्याख्या-इदानीं ते साधर्मिकसमीपे प्रविशन्तः, 'भक्तुमिह स्ति' भुक्त्वा तथा 'आवस्सग सोहेउ'ति आग्रयक च-आयिकोच्चारदि 'शोधयित्वा' कृत्वेत्यर्थः, अतो अपराहसमये आगच्छन्ति, येन यास्तव्याना भिक्षा-दनायाकुलस्य न भवति, वास्तव्या अपि कुर्वन्ति, किं इत्यत आह 'अमुद्गाण'ति तेषा प्रविशता अभ्युत्थानादि कुर्वन्ति, 'दददित्ताण-गहण'ति कण्डकादीना ग्रहणं कुर्वन्ति, कथं ? 'एगवयेणेण'ति एकेनैव वचनेन उक्ताः सन्तः पात्रकादीन् समर्पयन्ति, वास्तव्येनोक्ते मुखस्येति ततश्च मुञ्चन्ति, अथ न मुञ्चति एकवचनेन ततो न गृह्यन्ते, मा भूत् प्रमादः इति । श्रीआग्रयकबृहद्बुचौ हारिभद्रामयि (५१२ पत्रे) यथा-

"जे तुग्ग भाइणिज्जा ते आगया विआलोचि न पविट्ठा, तेण कहिम तुट्ठो, इमेसिपि रत्तिं सुमेण अज्झवसाणेण चवण्हवि केवलनाण समुप्पन्नं । पभाए आयरिआ विसाव पलोएइ एत्ताहे मुहुत्सेण एहिंति, पोरिसिसुत्त मण्णे करेति अञ्छति, उगघाढाप अत्थपोरिसिस्सि, अतिचिराविते य ते देवकुल्लिम गया, ते वीअराया न आढायति, दढओ अणेण ठविओ पडिक्कतो आलोइए भणति-कओ वदामि ? भणति-जओ मे पडिहायति, सो चित्तेइ-अहो दुट्ठसेहा निहज्जस्सि" इत्यादि । एवं श्रीआग्रयकचूर्णावपि, तथाहि-उगघाढाप अत्थ पोरासिं त अतिचराधि ते देवल्लिम गया ते वीयरगाणा वायति दंढठ ठविओ पडिक्कतो" इत्यादि । एवमेव श्रीवद्याश्रुतस्कन्धचूर्णावपि भिक्षुप्रतिमाउधिकारे, तथाहि-

एगस्स आयरियस्स सयासे एगो सेट्ठिसुओ पवइओ, सेहो पवण्ह सजयसयाण जो जो साह पति तस्स दढग गहाय उवेइ, एवं तस्स उट्ठितिगस्स अञ्छतस्स अओ एति अओ जाति, तहावि सो भयव ! अतुरिअ अचवलं चवरि दिट्ठा य

पमज्जित्ता ठवेइ, एवं बहुपुण वि कालेणं न परितप्पई” इति आदान-निक्षेपणासमितौ दृष्टान्तः। इत्थमेव व्यवहारचूर्णो अष्ट-
 मोदेशकेऽपि यथा-ददगगाहा सुत्तपयाणि गहिआणि येरो नाम जराए जिणो अट्टावणानिमिच्च छण्हा परितायणा पना-
 णार्यं छत्तय गिण्हति ददस्स कारण पुण वत्तति दद्धादीण गहणकारण निसीहे कप्पे अ भणिअ, सो पुणकारण उयगरण
 ठवेइ एसा पुच्छा वच्चते सो दीहो दंढवो धूगेरो अ सो त दुग्गोवग्घाइवारणा निमित्त परिघहति सेसाठ गाहा च कठा”
 इत्यादि। पुनर्विस्तरार्थिना श्रीनिशीथश्रीवनयोगद्वारश्रीप्रवचनसारोच्चारदयो ग्रन्था द्रष्टव्या। ननु साधूना चतुर्द-
 शोपकरणानि प्रतिपादितानि, तन्मध्ये दण्डकस्तु नाऽस्ति किमिति गृह्यते? सत्य, यद्यपि तु उपदिश्वतुर्दशधा एव पर औप-
 ग्रहीकोपधिः बहुधाऽस्ति, तत्र दण्डकस्य प्रतिपादनात्। यदुक्तं श्रीपचवस्तुक्तस्वोपज्ञवृत्तौ (१२८ पत्रे) श्रीहरिभद्रसूरिभिः
 तथाहि-चक्र ओधोपधिः औपग्रहिकमाह-“पीढग निसज्ज ददग, पमज्जणी घट्टए डगलमाई। पिप्पलग सूई नहरणि,
 सोहणगवुग जहण्णो च ॥ ८३४ ॥” व्याख्या-पीठक काष्ठछगणात्मक लोकसिद्धिमान, त्रेहवत्या वसतौ वर्षाकाले वा ध्रियते
 इति औपग्रहिक, संयतीना तु आगताभ्यागतसाधुनिमित्तमिति, निषद्या पादपुञ्जन प्रसिद्धप्रमाण, जिनकल्पिकादीना न
 भवति, निपीदनाभावात्, दण्डकोऽप्येवमेव, नवर निवारणाऽभावात् एषः, प्रमार्जनी वसतेर्दण्डकपुञ्जनाभिधाना एव,
 ‘घट्टक’ पात्रमुखादिकरणाय लोहमयः, ‘सूची’ शीवनविनिमित्त वेण्यादिमया, नखरदनी प्रतीता लोहमय्येव, शोधनकक्षय
 कर्णशोधनकदन्तशोधनकाभिधान लोहमयादि, जघन्यस्तु अय जघन्य औपग्रहिक खलु उपधिरिति गाथार्थ इति वृत्तौ॥

॥ इति साधूना दण्डकग्रहणाधिकारः ॥ ४६ ॥

ययणेण ॥ २११ ॥ व्याख्या-इदानीं ते साधर्मिकसमीपे प्रविशन्तः, 'भत्तद्धिमस्सि' भुक्त्वा तथा 'आवस्सग सोहेउ'ति आयसयक च-कायिकोच्चारदि 'शोषयित्वा' कृत्वेल्यर्थः, अतो अपराहसमये आगच्छन्ति, येन वास्तव्याना भिक्षा-दनायाफुल्लतय न भवति, वास्तव्या अपि कुर्वन्ति, किं इत्यत आह 'अम्भुट्ठाण'ति तेषा प्रविशता अम्भुट्ठानादि कुर्वन्ति, 'दढादिताण-गहण'ति दण्डकादीना ग्रहणं कुर्वन्ति, कथं ? 'एगवयणेण'ति एकैव वचनेन उक्ता सन्तः पात्रकादीन् समर्पयन्ति, वास्तव्येनोक्ते मुञ्चस्वेति ततश्च मुञ्चन्ति, अथ न मुञ्चति एकवचनेन ततो न गृह्यन्ते, मा भूत् प्रमाद इति । श्रीआयसयकबृहद्बुचौ हारिमध्यामपि (५१२ पत्रे) यथा-

"जे तुग्ग भानिज्जा ते आगया विआलोत्ति न पविट्ठा, तेण कहिम तुट्ठो, इमेस्सिपि रत्तिं सुमेण अज्झवसाणेण चवण्हयि केवलनाण समुप्पन्न । पभाए आयरिआ विसाव पलोणइ एसाहे मुहुत्तेणं एहिंति, पोरिसिमुत्त मण्णे करेति अरुत्ति, उग्गघाढाए अत्यपोरिसिच्चि, अतिचिराविते य ते देवकुल्लिम गया, ते वीअराया न आढायति, दढओ अणेण ठविओ पढिक्कतो आलोइए भणति-कवो वदामि ? भणति-अओ मे पढिहायति, सो चित्तेइ-अहो दुट्ठसेहा निहज्जत्ति" इत्यादि । एत्त श्रीभावयकचूर्णावपि, तथाहि-उग्गघाढाए अत्य पोरसिं त अतिचरावि ते देवल्लिम गया ते वीयरगाणा ढायति दढव ठविओ पढिक्कतो" इत्यादि । एवमेव श्रीदशाश्रुतस्कन्धचूर्णावपि भिक्षुप्रतिमाऽधिकारे, तथाहि-

एगस्स आयरियस्स सयासे एगो सेट्ठिसुओ पवइओ, सेहो पचण्ह सजयसयाण जो जो साह एति तस्स दढग गहाय ठवेइ, एवं तस्स उट्ठितिगस्स अच्छतस्स अओ एति अओ जाति, तहावि सो भयव ! अतुरिअ अचवलं चवरिं दिट्ठा य

जिनप्रतिमावन्दनपूजादीना आरवकाणा प्रत्याख्यान कार्यते तत् कस्मिन् ० । २४ । चैत्राश्विनमासयोः अस्वाध्यायो गण्यते
 सूत्रपठनादौ तत् कस्मिन् ० । २५ । निन्द्यनिषिद्धकुले साधुभिः आहारो गृह्यते तत् कस्मिन् ० । २६ । आरवका एकादश-
 प्रतिमा विना भिक्षा याचन्ते तत् कस्मिन् ० । २७ । आरवकाः प्रतिक्रमणादि कुर्वन्तः प्रथममीर्यापथिकीं प्रतिक्रमन्ति तत्
 कस्मिन् ० । २८ । आरवकैः करेमि भन्ते ! इत्यादि दण्डकोच्चारण क्रियते तत् कस्मिन् ० । २९ । ईर्यापथिकी तत्सोत्तरी-
 लोकस्योच्चोत्तरकरवन्दनकप्रभृतीनां पाठः कथ्यते तत् कस्मिन् ० । ३० । प्रत्याख्याने आकाराः कथ्यन्ते तत् कस्मिन् ० ।
 ३१ । आरवकैः यदि तु सूत्र प्रतिक्रमणे कथ्यते तत् कस्मिन् ० । ३२ । प्रतिक्रमणादिक्रिया कुर्वन्निः आरवकैः उपवेशनोत्था-
 नादिकायचेष्टा क्रियते तत् कस्मिन् ० । ३३ । उच्छिष्टाश्च गृह्यते तत् कस्मिन् ० । ३४ । आरवकैश्चोलपट्टको ध्रियते तत्
 कस्मिन् ० । ३५ । शेषकाले पीठफलकपट्टिकाविपरिभोगः क्रियते तत् कस्मिन् ० । ३६ । साधुआद्याना आलोचनादि प्राय-
 श्चित्त च प्रदीयते तत् कस्मिन् ० । ३७ । पौषादिग्रहणपारणविधिः साम्प्रत विधीयते तत् कस्मिन् ० । ३८ । सामायिक-
 दण्डके दुविह विधिहेणमित्येवाऽस्ति सिद्धान्ते, न तु मणेणमित्यादियुक्तिः पर साम्प्रत क्रियते तत् कस्मिन् ० । ३९ । काय-
 मुखवस्त्रिकादीना पचविंशतिः २५ प्रतिलेखनाः क्रियते तत् कस्मिन् ० । ४० । साधर्मिकाणा हस्ते गृहे वा खण्डपुटकाः
 प्रदीयन्ते द्रम्मादीना वा लम्भनिका क्रियते तत् कस्मिन् ० । ४१ । श्रीपर्युपणापर्वणि लोकसमक्ष छेदग्रन्थरूप श्रीकल्प-
 सूत्र वाच्यते तत् कस्मिन् ० । ४२ । लौकिकटिप्पनकोपरि दीक्षादिमुहूर्त गण्यते, द्वादशमासवृद्ध्या पर्युपणापर्व क्रियते तत्
 कस्मिन् ० । ४३ । नव्योपाश्रया कार्यते तत् कस्मिन् ० । ४४ । अन्यगच्छावु सवृत्राह्य यदाऽऽत्मीयः आरवकः क्रियते तदा

ननु-ये एकात्रिंशद् द्वात्रिंशद्वा सिद्धान्तान् मानयन्ति, न यश्चत्वारिंशत् ते स्वमानितसिद्धान्ताऽनुकान्यपि कर्त-
व्यानि कुर्वन्ति न वा ! उच्यते-शतशः कुर्वन्ति, ततस्तेषां प्रत्यक्ष वचनोक्तौ विरोधः, तत्रार्थे ते प्रष्टव्या इत्य-भोः ! श्रावका
नमस्कारान् गुणयन्ति तत् कस्मिन् सिद्धान्ते प्रोक्तमस्ति ? । १ । श्रावकाणां साप्रत क्रियमाणप्रतिक्रमणादिविध्यनुक्रम
क्रियते तत् कस्मिन् ? । २ । श्रावकैर्मुखवस्त्रिका गृह्यते तत् कस्मिन् ? । ३ साधुभिः पुस्तकादीनि रक्ष्यन्ते तत् कस्मिन् ?
। ४ । ओष १ कल्प २ चोलपट्टक ३ मुखवस्त्रिका ४ मान क्रियते तत् कस्मिन् ? । ५ । पात्रकाणां लेपन क्रियते तत्
कस्मिन् ? । ६ । अलसेलरोगानादिकूपिका रक्ष्यते तत् कस्मिन् ? । ७ । त्रिपणे दवरको दीयते तत् कस्मिन् ? । ८ ।
श्लोकायां ग्रन्थिः प्रदीयते तत् कस्मिन् ? । ९ । गोचरीगमने वामबाहौ श्लोका स्याप्यते तत् कस्मिन् ? । १० ।
साध्यादिभिर्मुखवस्त्रिका पादकदवरकान्या कर्णयोर्धार्यते तत् कस्मिन् ? । ११ । श्रावका यदा वन्दन्ते तदा साधु-
भिर्दुष्कारः क्रियते तत् कस्मिन् ? । १२ । पटीप्रावरणे वामस्कन्धे आद्रियते, दक्षिण चद्वादितो रक्ष्यते तत् कस्मिन् ?
। १३ । ओषे कर्णादिदशिका वक्ष्यन्ते तत् कस्मिन् ? । १४ । त्रिपणे कण्ठको वक्ष्यते तत् कस्मिन् ? । १५ । कटौ साधु-
भिर्दयरको वक्ष्यते तत् कस्मिन् ? । १६ । मपीमाजन रक्ष्यते तत् कस्मिन् ? । १७ । गोचरी कुर्वता [पर्यटतां] साधूना
पश्चाद् गृहस्था भ्रमन्ति तत् कस्मिन् ? । १८ । आर्याः साधून् आपृच्छ्य विहरणार्थं यान्ति तत् कस्मिन् ? । १९ ।
आर्याणामुपकरणानि मानोपेतानि क्रियन्ते तत् कस्मिन् ? । २० । पानीय प्रासुक कियत् काल तिष्ठति तत् कस्मिन् ?
। २१ । पकाश कियत्कालमविनष्ट ससिष्ठति तत् कस्मिन् ? । २२ । छिम्पकादिधौतवस्त्रधावन गृह्यते तत् कस्मिन् ? । २३ ।

जिनप्रतिमावन्दनपूजादीनां श्रावकाणां प्रत्याख्यानं कार्यते तत् कस्मिन् ० । २४ । चैत्राश्विनमासयोः अस्वाध्यायो गण्यते
 सूत्रपठनादौ तत् कस्मिन् ० । २५ । निन्द्यनिषिद्धकुले साधुभिः आहारो गृह्यते तत् कस्मिन् ० । २६ । श्रावका एकादश-
 प्रतिमा विना भिक्षा याचन्ते तत् कस्मिन् ० । २७ । श्रावकाः प्रतिक्रमणादि कुर्वन्तः प्रथममीर्यापथिकीं प्रतिक्रमन्ति तत्
 कस्मिन् ० । २८ । श्रावकैः करेमि भन्ते ! इत्यादि दण्डकोच्चारणं क्रियते तत् कस्मिन् ० । २९ । ईर्यापथिकीं तत्सोत्तरी-
 लोकलोक्षोत्तरोत्तरवन्दनप्रभृतीनां पाठः कथ्यते तत् कस्मिन् ० । ३० । प्रत्याख्याने आकाराः कथ्यन्ते तत् कस्मिन् ० ।
 ३१ । श्रावकैः वदितुसूत्रं प्रतिक्रमणे कथ्यते तत् कस्मिन् ० । ३२ । प्रतिक्रमणादिक्रिया कुर्वन्निः श्रावकैः उपवेशनोत्था-
 नादिकायश्चेष्टा क्रियते तत् कस्मिन् ० । ३३ । उच्छिष्टाश्च गृह्यते तत् कस्मिन् ० । ३४ । श्रावकैश्चोलपट्टको ध्रियते तत्
 कस्मिन् ० । ३५ । शेषकाले पीठफलकपट्टिकादिपरिमोगः क्रियते तत् कस्मिन् ० । ३६ । साधुश्राद्धानां आलोचनादि प्राय-
 श्चित्तं च प्रदीयते तत् कस्मिन् ० । ३७ । पौषादिग्रहणपारणविधिः साम्प्रतं विधीयते तत् कस्मिन् ० । ३८ । सामायिक-
 दण्डके बुधिह विधिर्हेममित्येवाऽस्ति सिद्धान्ते, न तु मणेणमित्यादियुक्तिः परं साम्प्रतं क्रियते तत् कस्मिन् ० । ३९ । काय-
 मुखयस्त्रिकादीनां पञ्चविंशतिः २५ प्रतिलेखनाः क्रियते तत् कस्मिन् ० । ४० । साधर्मिकाणां हस्ते गृहे वा खण्डपुटकाः
 प्रदीयन्ते ब्रह्मादीनां वा लम्भनिका क्रियते तत् कस्मिन् ० । ४१ । श्रीपर्युपणापर्वणि लोकसमक्षे छेदग्रन्थरूपं श्रीकल्प-
 सूत्रं वाच्यते तत् कस्मिन् ० । ४२ । लौकिकटिप्पनकोपरि दीक्षादिमुहूर्तं गण्यते, द्वादशमासवृद्ध्या पर्युपणापर्वं क्रियते तत्
 कस्मिन् ० । ४३ । नव्योपाश्रया कार्यते तत् कस्मिन् ० । ४४ । अन्यगच्छावु सवृत्राह्यं यदाऽऽत्मीयः श्रावकः क्रियते तदा

पूर्वं देवपूजाशत्रुजयादियात्राकरणस्य मिथ्यादुष्कृत वाप्यते तत् कस्मिन् ० ? १ ४५ । तैलचूर्णादिमध्ये वखादि मलिनानि क्रियन्ते तत् कस्मिन् ० ? १ ४६ । एवं क्षतशः कर्तव्यानि क्रियमाणानि हृश्यन्ते, अत्रेदं रहस्यम्—येषु आगमेषु एतानि सन्ति ते आगमास्तेर्न मन्यन्ते, मन्यमानागमेषु न सन्ति तानि, ततो यदि एतानि तैः क्रियन्ते, तदा एतत्प्रभिता आगमा अपि माननीयाः, नो चेदेतानि कार्याणि न करणीयानि, तथा यानि दुष्टाचरणानि क्रियन्ते तानि कस्मिन् ग्रन्थे प्रोक्तानि सन्ति ? ॥

॥ इति पञ्चपत्वारिंशदागममाननाधिकारः ॥ ४७ ॥

ननु-चार्तमानिकेषु गच्छेत्तु [अजातेषु] निर्विरोधैः आत्मगवेषकैः पापमीरुभिः पूर्वसूरिभिः प्राक्तनग्रन्थेषु विनप्रतिमा-पूजा तत्फलविक व प्रतिपादितमस्ति ?, उच्यते—क्षतशः स्यानेषु तन्निकपितमस्ति, तत्रार्थे—श्रीमहानिशीयसूत्रे द्रव्यपूना-फल यथा—“काव पि विगायतणेहि मडिअ सबमेइणीपीठ दाणाइ चवकेण सुहु वि गरिछ्छ अयुअ न पुरजो ॥ १ ॥” तथा श्रीपञ्चवैत्ये गायात्रव चैत्यमेदपञ्चकनिकपक यथा—

“भक्ती १ मंगलचेइअ २ निस्सकट ३ अनिस्सचेईए वावि ४ । सासयचेइअ ५ पचम-मुवइट्ट जिणवरिदेहि ॥ १ ॥
गिह जिणपडिमामसी, चेईअ १ उत्तरगघडिअमि । जिणविबे मगलचेईयति २ समयअणो विंति ॥ २ ॥ निस्स-
कटगच्छत्स य निस्सिअ ३ तदिअर अनिस्सकट ४ सिद्धायण च इम ५ चेइअपणग विणिहिट्ट ॥ ३ ॥ इति ।
पुनाः—श्रीनिशीयमध्यखण्डे १५ उद्देशे पूपकुसुमत्रलिपूजा यथा—“तजो विहिणा न्हाओ परमसुरभियपोषियअणउ-

परिहिजो । सुसुगईसु अणुगम्ममाणेसु महयाधूवकुसुमबलिगवोवहारेसु कालागुरुपवरधूयसुस्सरावेअअगीअवाइअरवेणं
अओ खिणाययणं"ति, तथा आयइयकचूर्णों (१९६ पत्रे) श्रीवज्रस्वामिभिरपि दक्षपूर्वधरं स्वय आकाशमुत्पत्य
हुताशनात् पुण्याणि आनीय श्रावकाणां दत्त्वा जिनप्रतिमायाः पूजा पर्युपणापर्वणि कारिता, तथाहि—“एव पञ्चा-
सुप्पइओ भगवं, पत्तो पुरिय नयरिं, तत्थ सुभिवस्सं तत्थ य सावगा बहुगा, एव तत्थ उल्लाहा, तत्थ य राया तच्च-
न्निससहो, तत्थ य अम्हइययाणं सट्ठाण तेसिं च वरुट्ठएण महारुभणाणि वट्ठति, सपत्थ तच्चन्नियसद्धा पराजी-
यती, ताहे तेहि राया पुप्फाणि वाराविओ, पज्जोसवणाए सट्ठा अइण्णा, जतो पज्जोसवणाए पुप्फाणि नत्थित्ति, ताहे
सवाब्बइहा वयरत्तामिं ववट्ठिआ, तुन्मे जाणइ जइ तुन्मेहिं जाणएहिं पवयणं ओहामिज्जइ, एव बहुप्पगार भणिए ताहे
सुप्पइओ माहेसरिं गओ, तत्थ य हुयासणगिह नाम वाणमंतर, तत्थ कुमो पुप्फाण चट्ठइ, तत्थ भगवओ पितुमिच्चो
तच्चित्तु, तत्थ गवो, सो समतो भणइ—किमागमणपयोअण !, भगवता भणित-पुप्फेहिं पयोअण, सो भणइ अणुगहो,
ता तुन्मे गहेइ आव एमि, पञ्छा चुल्लाहिमवते सिरिसगास गओ, सिरीए चेइअअच्चणिया-निमित्त पडम छिण्णग, ताहे
सिरीए वदिच्चा निमतित्तो, तं गहाय अग्गिहर एति, तत्थ कुम पुप्फाण छोट्ठण अण्णाणि तु सारियाणि, एव जभग-
ण्ण[रि]बुढो दिव्वेण गीअगवच्चनिनाएण आगतो आगासेण, तस्स य पठमस्स वेटे चइरसामी, तत्थ तच्चण्णिया भणति-
अम्हं एतं पादिहेर, अग्य गहाय निगया, त विहार बोलेच्चा अरिहत्तयर गया, तत्थ देवेहिं महिमा कया, तत्थ लोगस्स

पूर्वं देयपूजाशत्रुञ्जयादियात्राकरणस्य मिथ्याशुश्रूतं दाप्यते तत् कस्मिन् ० ? १ ४५ । तैलचूर्णादिमध्ये चखादि मलिनानि क्रियन्ते तत् कस्मिन् ० ? १ ४६ । एवं शतशः कर्तव्यानि क्रियमाणानि हृदयन्ते, अत्रेदं रहस्यम्—येषु आगमेषु एतानि सन्ति ते आगमासौर्न मन्यन्ते, मन्यमानागमेषु न सन्ति तानि, ततो यदि एतानि तैः क्रियन्ते, तदा एतद्वर्धिता आगमा अपि माननीयाः, नो चेदेतानि कार्याणि न करणीयानि, तथा यानि बुष्टाचरणानि क्रियन्ते तानि कस्मिन् ग्रन्थे प्रोक्तानि सन्ति ? ॥

॥ इति पञ्चचत्वारिंशदागममाननाधिकारः ॥ ४७ ॥

ननु-वार्तमानिकेषु गच्छेत् [अज्ञातेषु] निर्विरोधैः आत्मगवेषकैः पापभीरुभिः पूर्वसूरिभिः प्राक्तनग्रन्थेषु जिनप्रतिमा-पूजा तत्कलादिकं च प्रतिपादितमस्ति ?, उच्यते—शतशः स्थानेषु तस्मिन्कल्पितमस्ति, तत्रार्थे—श्रीमहानिशीयसूत्रे द्रव्यपूजा-फलं यथा—“कावं पि क्षिणायतणेहि मल्लिख सवमेइणीपीठं दाणाइ चवकेण सुहु वि गरिछज्ज अचुअ न पुरजो ॥ १ ॥” तथा श्रीपद्मचैत्ये गाथात्रय चैत्यमेदपञ्चकनिकरूपकं यथा—

“मत्ती १ मंगलचेइअ २ निस्सकळ ३ अनिस्सचेइए वावि ४ । सासयचेइअ ५ पचम-मुवइहुं जिणवरिदेहि ॥ १ ॥
गिह जिणपढिमामत्ती, चेइअ १ उचरगवडिअमि । जिणविंभे मंगलचेइयति २ समयअणो विंति ॥ २ ॥ निस्स-
कळगच्छस्स च निस्सिअ ३ तविअर अनिस्सकळ ४ सिद्धाययण च इम ५ चेइअपणग विणिहिहु ॥ ३ ॥ इति ।
पुनः—श्रीनिशीयमध्यखण्डे १५ उदेरो धूपकुसुममल्लिपूजा यथा—“तमो विहिणा न्हाओ परमसुरभियपोत्तियअुगल-

“सिञ्जमव गणहरं, जिणपण्डिमादंसणेण पढिबुद्ध । सिरिमणगपिअ दसकालियस्स निज्जहंगं वदे ॥ १ ॥ इति ।” श्रीश्रुषिम-
 ण्डलसूत्रे तथा आवश्यकचूर्णवर्णवपि (२२३ पत्रे) अष्टापदप्रासादाधिकारे यथा “भरहो य तत्थ चेइयवर करेइ वहुइरयणेण
 जोजणायाम तिगावतुस्सेह सीह्निसादि सिद्धायतणपलिभाग अणेगखंभसयसनिविट्ठ । एवं जहा वेयहुसिद्धायतण अंबूदीव-
 पन्नचीए जाव मायाइ” इत्यादि । पुनः श्रीमाचाराङ्गचूदवृत्तौ (८२ पत्रे), तथाहि “अहत्सिद्धचैत्यतपःश्रुतगुरुसाधु-
 सङ्घप्रत्यनीकतया दर्शनमोहनीयं कर्म धम्माति, येन चाज्जो अनन्तससारसमुद्रान्तःपात्या इवाऽवतिष्ठते ।” औपपाति-
 कसूत्रे (२५) उचितप्रदानं यथा “तए ण कोणीए राया तस्स पवचिवाइ[त्त]ोयस्स अट्टत्तरसयसहस्सं पिइदाण दलइ” इति ।
 निरयावलिकाश्रुतस्कन्धे पुष्पिकाया चतुर्थाध्ययने बहुपुत्रिकाऽग्रिममये साधर्मिकमोजनाधिकारो यथा “तए णं रड्ढुकूडे-
 विवळअसण-पाण-स्वाइमसा-इमं उवक्खढावेइ, उवक्खढाविच्चा तहेव जाव पुबमये सुभइा जाव अजा जाया” इति ।
 अत्रेदं रहस्यम्-पूर्वोक्तपूर्वाचार्यैः निजपूर्वप्रतिपादितशास्त्रेषु जिनप्रतिमापूजा-जिनप्रतिमाप्रतिष्ठा-जिनभवनकाराणसप्त-
 दशभेदपूजा-दीपपूजौचित्यदानसाधर्मिकवात्सल्यादयो धर्मोः प्ररूपिताः । पुनः श्रीपादलिप्ताचार्य-श्रीउमास्वातिवाचका-
 दिभिः प्रतिष्ठाकल्पाः कृताः सन्ति, स्वयं तु ते संविग्ना महानुभावाः शुद्धप्ररूपकाश्चासन्, ततस्तेषामपि ग्रन्थसम्मतिः
 मान्याः, कदाग्रह अपास्य धर्मार्थिभिरिति ॥ ४८ ॥

॥ इति जिनप्रतिमापूजाया जिनप्रतिमापूजाफलस्य चाऽधिकारः ॥ ४८ ॥

अतीव बहुमाणो जाओ रायावि आबट्टाविहो समणोवासगो जाओ” इति । श्री आश्वयकवृत्तौ हारिभद्रयां एवमेव
 समन्यो, नन्दीवृत्तौ अपि । इत्यमेव श्रीआश्वयकचूर्णविधि अर्हस्यतिमाधिकारे यथा—“चिती सज्ञाने” सज्ञान उत्पद्यते काष्ठ-
 कर्मोद्विपु प्रकृतिं दृष्ट्वा “अहा अरिहत्तपडिमापसु इति, अरिहता तित्यगरा तेसिं च तेसिं चेइआणि अरिहंत चेइआणि”
 अरिहत्तप्रतिमा इत्यर्थः । तथा क्षेत्रविचारप्रकरणे—साधर्मिकमफ्फि १ जिननिम्बप्रतिष्ठा २ पुस्तकमफ्फि ३ तीर्ययात्रादिक ४
 सर्वं प्रकटतयाऽस्ति, तथाहि “अहं दुज्ज देसधिरओ, सम्मत्तरओ रओ अ जिणवयणे । तस्स वि अनुवयाइ, आरोविज्जति
 सुद्धाइ ॥ २९ ॥ अनिआणोदारमणो, हरिसवसविसटकचुयकरालो । पूणइ गुहं सघ, साहम्मियमाइ भचीए ॥ ३० ॥
 निअदधमपुच्च जिणिंदमवण, जिनविंदवरपइहासु । विअरइ पत्तस्यपोत्थयसुतित्यतित्यपरअत्तासु ॥ ३१ ॥ अरिहत्तसिद्धचेइ-
 अपवयणआयिरिअसवसाइसु । निच्च करेइ भणिं, तिगरणसुद्धेण भावेण ॥ ७० ॥” तथा पुनः श्रीवत्तराण्ययनचूर्णो पुम्पपूजा,
 तथाहि “तित्ययो अरिहतो तस्स बेव भत्ती कायबा, सा च पूआवंदणाईहिं हवइ, पूअ च पुम्फामिसयुइ-पडिवसिमे-
 एण ववविह पि जहासत्तीए कुजा इति, जो सो सोच्चा धम्म पवयति सो आपरिएण भणइ-संविंसह किं मए कायब ?
 आपरिआ तस्स सार नावण मणइ-वेइआणं विठलपूअ करेहि, समणसघस्स य णं घयगुज्जारसिं पूअ करेहि”, इत्यादि ।
 एव कस्सचूर्णो वैत्यपूजासाधर्मिकमफ्फिः प्रतिपादिता, तथाहि “भण्णइ जिणपूआए, कायवहो जइवि होइ च कहिवि ।
 तहवि भत्ती[तइ] परिसुद्धा, निहीण कूवाहरणयोगा ॥ १ ॥ असदारभपविचा ज च निही तेण तेसिं विन्नेया । तन्निविचि
 फलच्चिअ एसा परिभाषणायमिम ॥ २ ॥” इति गाथाद्वय श्रीस्यानाङ्गवृत्तौ (११० पत्रे) श्रीअभयदेवसूरिभिः प्रोचे ।

“से किं त लोगुत्तरिभ भावावस्सयं ? भावावस्सय अण्णं इमे समणे वा समगी वा सावओ वा साविआ वा तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तद्वत्तसिण्णं तत्तिवअवसाणे तदद्दोववत्ते तदध्वियकरणे तब्भवावणाभाविण्णं अन्नत्थ कत्थइ मण अकरेमाणे समओकाल आवस्सय करेति” इत्येतद् वृत्त्येकदेशो यथा ‘तदर्थितकरणः’ करणानि-तत्साधक-तमानि देहरजोहरणमुखवस्त्रिकादीनि, तस्मिन्नावश्यकं यथोचितव्यापारनियोगेन अर्पितानि-नियुक्तानि तानि येन स तथा, सम्यक् यथास्थानन्यस्तोपकरण इत्यर्थः । एकार्थिकानि वा विशेषणानि एतानि प्रस्तुतोपयोगप्रकर्षप्रतिपादन-परानि, अमूनि च लिङ्गविपरिणामतः श्रमणीश्राविकयोरपि योज्यानि, तस्मात् तच्चित्तादिविशेषणविशिष्टाः श्रमणा-दयः ‘समयकाल’ समयसन्ध्य यदावश्यक कुर्वन्ति तल्लोकोत्तरिक, भावमाश्रित्य भावश्चासौ आवश्यकं चेति वा भावावश्यकं, अत्रापि अवश्यककरणादावश्यकत्वं तनुपयोगपरिणामस्य च सम्भावाद् भावत्व मुखवस्त्रिकाप्रत्युपेक्षणर-जोहरणव्यापारादिक्रियालक्षणवैशस्य अनागमत्वात् नोभागमत्वं भावनीयं” इति । पुन श्रीअनुयोगद्वारवृत्तौ श्रीवी-रनिर्वाणात् सहस्रवर्षसमयसंज्ञातै श्रीहरिभद्रसूरिभिः कृतायां २० पत्रे । एव श्रीअनुयोगद्वारचूर्णोपपि (१४ पत्रे) तथाहि “तत्साहणे जाणि सरिररजोहरमुहणंतगादि यानि दवाणि ताणि किरिआकरणसणतो अप्पिआणि” इति, तथैव मल्लधारि-हेमचन्द्रसूरिकृताया अनुयोगद्वारवृत्तावपि (३० पत्रे), तथाहि “तदर्थितकरणः” करणानि-तत्साधकतमानि देहरजोहरणमुखवस्त्रिकादीनि तस्मिन्नावश्यकं यथोचितव्यापारनियोगेन अर्पितानि नियुक्तानि करणानि येन स तथा, अमूनि च तच्चित्तादिविशेषणानि लिङ्गविपरिणामतः श्रमणीआवश्यकयोरपि योज्यानि । अत्र वृत्तिद्वये चूर्णौ च तदर्थितकरण

“यासत्ताणावरिया, निष्कारण ठंठि कज्जि जयणाए । हत्थच्छ[र्य]गुलिसभा, पुत्तावरिया व भासंति ॥ १३३० ॥” इति ।
 वृत्तिर्यथा—निष्कारणे—कारणामावे वर्षात्राण कम्बलमयः कल्पः, तेन सौत्रिककल्पान्तरितेन सर्वात्मना आवृताः तिष्ठन्ति,
 न कामपि लेघतोऽपि चेष्टा कुर्वन्ति, कार्ये तु समापतिते यतनया हस्तसंज्ञया अक्षिसंज्ञया वा व्यवहरन्ति,
 ‘पोत्तावरिया’ वा भापन्ते, ग्लानादिप्रयोजने वर्षाकस्यावृता गच्छन्ति इति ॥ श्रीव्यवहारभाष्यवृत्तौ सप्तमोद्देशे
 (१९० पत्रे) “पुनरिह प्रमार्जनं क्षम्यादेः आसेवनकाले वस्त्रोपान्तादिना आवश्यककृत्तौ अत्र पोतशब्देन मुखवस्त्रिका
 पृथोच्यते नतु वस्त्र । तथैव श्रीहरिमद्रसूरिमिथ्याख्यातत्वात् इति विचारसारग्रन्थे लिखितमस्ति । पुनर्विवाहचूलिकाया
 “दयच्छणे पविर्त्तिं, करेइ जह काठ वत्थतणुसुद्धी । भावच्छर्णंपि कुम्मा, तह इरियाए विमलच्चित्ता ॥ १ ॥ दवडि कुसुम-
 सेहर-मुज्जइ दवादिगारमज्जमि । ठवणायरिय ठवितं, पोसहसालाइ सो सीसो ॥ २ ॥ उम्मुकभूसणो सो, इरिया य पुरस्सर
 व मुहपत्तिं । पढिछेहिज्जण तसो, वचविहं पोसहं कुणइ ॥ ३ ॥ पुनर्व्यवहारचूर्णो यथा [वस्त्रे] “वसुअणुवसुवा वि, पुत्ति
 पेहण पुवय । सामाइअ करेमाणो भणिओ कम्म निज्जरी ॥ १ ॥ पापारम पमुत्तण, वित्तूण मुहणतर । वत्थकायविसुद्धीए,
 सीहो गिणइ पोसह ॥ २ ॥” इत्येवं । वन्दनकमाभ्येऽपि, तथाहि—“धामकरगिहिअ पोसी, पगदेसेण धामकम्माओ । आर-
 भिकण निबालपमज्जिआ दाहिणो कसो ॥ १ ॥ तह विच्छिन्न धामगजाणुं निसिज्जण तत्थ । मुहपत्तिं रयहरणमज्जभागमि
 ठवप पुज्जपायजुगं ॥ २ ॥ एवं सुसावओ वि हुं बुबालसावत्तवंजं दिओ । मुहपत्ति मज्जभागमि ठवप पुज्जपाय-
 जुग ॥ ३ ॥” पुनरत्रार्थे श्रीभनुयोगद्वारसूत्रे (३० पत्रे), तथाहि—

“से किं तं लोगुत्तरिअ भावावस्थस्यं ? भावावस्थस्य जण्ण इमे समणे वा समगी वा सावओ वा साविआ वा तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिवज्झवसाणे तदद्दुवउत्ते तदप्पियकरणे तवभावणाभाविए अन्नत्थ कत्थइ मण अकरेमाणे उमओकाल आयस्सय करेति” इत्येतद् दृश्येकदेशो यथा ‘तदर्पितकरणः’ करणानि-तत्साधक-तमानि देहरजोहरणमुखवस्त्रिकादीनि, तस्मिन्नावश्यकं यथोचितव्यापारनियोगेन अपितानि-नियुक्तानि तानि येन स तथा, सम्यक् यथास्थानन्यस्तोपकरण इत्यर्थः । एकार्थिकानि वा विशेषणानि एतानि प्रस्तुतोपयोगप्रकर्षप्रतिपादन-पराणि, अमूनि च लिङ्गविपरिणामतः श्रमणीश्राविकयोरपि योज्यानि, तस्मात् तच्चित्तादिविशेषणविशिष्टा श्रमणा-दयः ‘उमयकालं’ उमयसन्ध्य यदावश्यकं कुर्वन्ति तल्लोकोत्तरिक, भावमाश्रित्य भावश्चासौ आवश्यकं चेति वा भावावश्यक, अत्रापि अवश्यककरणादावश्यकत्वं तदुपयोगपरिणामस्य च समवायव् भावत्य मुखवस्त्रिकाप्रत्युपेक्षणर-जोहरणव्यापारादिक्रियालक्षणवैशस्य अनागमत्वात् नोभागमत्वं भावनीय” इति । पुन श्रीअनुयोगद्वारवृत्तौ श्रीवी-रनिर्वाणात् सहस्रवर्षसमयसजातैः श्रीहरिभद्रसूरिभिः कृताया २० पत्रे । एव श्रीअनुयोगद्वारचूर्णावपि (१४ पत्रे) तथाहि “तस्साहणे जाणि सरिररजोहरमुहणतगावि यानि दवाणि ताणि किरिआकरणसणतो अप्पिआणि” इति, तथैव मल्लधारि-हेमचन्द्रसूरिकृताया अनुयोगद्वारवृत्तावपि (३० पत्रे), तथाहि “तदर्पितकरण” करणानि-तत्साधकतमानि देहरजोहरणमुखवस्त्रिकादीनि तस्मिन्नावश्यकं यथोचितव्यापारनियोगेन अपितानि नियुक्तानि करणानि येन स तथा, अमूनि च तच्चित्तादिविशेषणानि लिङ्गविपरिणामतः श्रमणीआवकयोरपि योज्यानि । अत्र वृत्तिद्वये चूर्णौ च तदर्पितकरण

इति विशेषणस्य श्रमणश्रावकादिसम्बन्धिनः सहशमेव व्याख्यानं कृतं त्रिमिरपि ग्रन्थकृत्त्रि । सूत्रे च करणशब्दस्य रजोहरणं मुखवस्त्रिकादिरूपं पञ्चाऽर्थः प्रदर्शितः । पुनः श्रीआवश्यकै वन्दननिर्युक्तौ (५४३ पत्रे), तथाहि—

“अवणामा दुग्धश्रायाय, आवसा वारसेव च । सीसा चचारि गुत्तीओ, तिसि दो ज पवेसणा ॥ १२०३ ॥

एग निक्खमणं वेव, पणवीसं विआहिआ । आवस्सगेहिं परिमुद्ध, किइकम्म जेहि कीरइं ॥ १२०४ ॥

किइकम्मपि करितो, न होइ किइकम्मनिष्कारामागी । पणवीसामन्नयर, साह्ठ ठणं विराहितो ॥ १२०५ ॥”

इह आवश्यकचूर्णौ (४२ पत्रे) यथा—“दुओणतं जाए वेलाइ पढम चदइ तहेव निक्केडिऊण पुणो यदइ अदाजाते ज्ञानन्ने ओणिनिक्खमणे अ सामन्ने रयहरणं मुहपोत्थिया चोलपट्टो अ ओणिनिक्खमणे अजलीं सीसे काऊणणीति ।” एव श्रीअनुयो-गद्वारेण इदं विषय आवश्यकक्रिया मुखवस्त्रिका-रजोहरणादिव्यापारपूर्विका प्रोक्ता । वन्दननिर्युक्तौ च इह यथाज्ञातानुरूपं रजोहरणमुखवस्त्रिकाऽविनाभूतं दर्शितं, तथा साधूनां श्रावकाणां च शेषचतुर्विंशत्यावश्यकवत् प्रायः समानमेव युज्यते । आद्यान् एव केवलानामित्य वन्दनकविषेः काऽपि सिद्धान्तेऽनुपलम्भात् । नन्वेव श्रावकाणां चोलपट्टोऽपि प्रसज्यते, इति न वाच्यं, यतो यथाज्ञातावश्यक सामान्येन लक्षणमपि पूर्वाचार्यसम्प्रदायात् किञ्चिद्विशेषणमेव ज्ञेयम् । अन्यथा श्रमण्या अपि मुखवस्त्रिकावत् चोलपट्टः अपि प्रसज्येत । कश्चिदाह श्रावकाणां सर्वानुष्ठानेषु उत्तरासङ्गमुद्रा एव इति, तदप्युक्तं, आगमे सम्प्रदाये च तथाऽनुपलम्भात्, तथाहि—

“‘पुगियाए नवरीए मल्ल मन्नेणं निगच्छति, निगच्छता जेणेव पुण्णवईए चेइए तेजेव उवागच्छति, उवाग-

च्छित्ता येरे भगवते पंचविहेण अभिगमेण अभिगच्छति, त जहा-सच्चिाण द्वाणं विवसरणयाए १ अच्चिाण द्वाणं अविसरणयाए २ एगसाडियणं उत्तरासगकरणेण ३ चक्खुप्फासे अजलिप्पगहेण ४ मणसो एगत्तीकरणेण ५ जेणेव येरा भगवतो तेणेव उवागच्छति, उवागच्छित्ता तिव्वुत्तो आयाहिण पयाहिण करेइ, करित्ता जाव तिविहाए पज्जुवासणाए पज्जुवासति" इति श्रीभगवतीसूत्रे द्वितीयशतके पंचमोर्ध्वश्लोके (१३७ पत्रे)—

अमिसेक्काओ इत्थिरयणाओ पच्चोरुहति, पच्चोरुहित्ता अवहट्ठु पंच रायककुहाइ, त जहा-स्वग १ छत्त २ उप्फेस ३ वाह-णाओ ४ वालवीअणं ५, जेणेव समणे भगव महावीरे तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता समण भगव महावीर पचविहेण अभिगमेण अभिगच्छति, त जहा-सच्चिाण द्वाण विवसरणयाए १ अच्चिाण द्वाण अविसरणयाए २ एगसाडिय उत्तरासगकरणेणं ३ चक्खुप्फासे अजलिप्पगहेण ४ मणसो एगत्तभावकरणेण ५ समण भगव महावीर तिव्वुत्तो आया-हिण पयाहिण करेइ, करित्ता वदति नमसति, वदित्ता नमसित्ता पज्जुवासणाए पज्जुवासति, त जहा-काइआए वाइआए माणसिआए, इति श्रीओपपातिके (१४१ पत्रे), इत्यादि ग्रन्थेषु श्रावकाणा साधुपाश्रयादिप्रवेशे उत्तरासग साधुवृत्तोऽस्ति । ननु नामग्राह प्रवेशानन्तरविधेयकृत्येषु श्राविकाणा तु प्रवेशेऽपि उत्तरासगो नाऽस्ति, यदुक्त श्रीभगव-तीसूत्रे नवमशतके ३३ चर्हेशे (४५७ पत्रे)—

“तए णं सा देवाणदा माहणी धम्मिआओ जाणप्पवराओ पच्चोरुहति २ व्हहिं खुआहिं जाव महत्तरगवदपरि क्खित्ता समणं भगवं महावीर पचविहेण अभिगमेण अभिगच्छति, त जहा-सच्चिाण द्वाण विवसरणयाए, अचि-

त्ताण दघाणं अविमोक्षणयाए विणयोगयाए गायल्लहीए चक्खुफासे अज्जलिपगग्गेणं मणस्स एगत्तीभावकरणेणं जेणेव समण भगव महावीरे तेणेव उवागच्छति, उवागच्छिंता समणं भगव महावीर तिक्खुचो आयाहिण पयाहिण करेइ, करिंता वदति नमसति” इति ॥

पुन - श्रीऔपतिकदूत्रे (१४५ पत्रे) कोणिकमार्याः सुमद्राप्रमुखाः, तथाहि “समण भगव महावीर पचविहेण अभिगमेण अभिगच्छति, त जहा-सच्चिंताण दघाणं विउसरणयाए, अचिंताण दघाण अविउसरणयाए, विणओणताए गायल्लहीए चक्खुफासे अज्जलिपगग्गेण मणसो एगत्तकरणेण समण भगव महावीर तिक्खुचो आयाहिणं पयाहिणं करेति, करिंता वदति नमसति” इत्यादि । अत्रेद रहस्यम्-आवकाणा साधूपाध्यायविप्रवेशे उत्तरासगः प्रतिपादितोऽस्ति, आवि-काणा तु तत्रापि तदभावः, ततः कथं सामायिकादिक्रियायां उत्तरासगः, प्रत्युत सामायिकादौ उत्तरासगोच्चारण सर्वत्र प्रतिपादितमस्ति । यदुक्तं उपासकदश्याया पद्याध्ययने (३७ पत्रे), तथाहि “तए ण से कुइकोलिए समणोगासए अन्नया कयाइ पुढावरण्हकालसमयंसि जेणेव असोगवणिमा जेणेव पुढविसिलापट्टए तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छिंता नाममुद्दग च उत्तरिज्जा च पुढविसिलापट्टए ठवेइ, ठविंता समणस्स भगवओ महावीरस्स अतिय घम्मपन्नचित्तिं उवसपजित्ता ण विहरइ” ‘घम्मपन्नचीति’ श्रुतधर्मप्ररूपणावर्धनगतसिद्धान्त इत्यर्थः, इति श्रीउपासकदूत्रौ पद्याध्ययने । पुनरत्रैवाऽधि-कारे (३७ पत्रे) देवपरीक्षाऽनन्तर “तेण कालेण तेणं समएण सामी समोसदे, तए ण से कुइकोलिए समणो-पासए इमीसे काहाए लब्धे समणे इह जहा/ कामदेवो तथा निगच्छइ जाव पज्जुवासइ” ॥ इति श्रीउपासकदश्याया

पद्याध्ययने । कामदेवश्चाऽत्रैव द्वितीयाध्ययने (२७ पत्रे) एव निर्गतो यथा “तए ण से कामदेवे समणोवासए इमीसे कक्षाए जाव लद्धे समणे एव खलु समणो भगव महावीरे जाव विहरति त सेअ खलु मम समण भगव महावीर वंदित्ता नमसित्ता तओ पढिनियत्तस्स पोसह पारित्तपत्तिकट्टु एव सपेहेइ” इत्यादि । इह कुण्डकोलिकेन तदैव अन्यदा वा प्रतिपन्नपौपवेन परिमुक्तोत्तरीयेण श्रुतधर्मप्ररूपणाल्यानुष्ठानं कृत । तथा—“एव सामाइअ काव पढिक्ततो वदित्ता पुण्छइ, सो अ किर सामाइअ करितो मसह अवणेइ, कुडलाणि नाममुइ पुप्फतवोल पावारणगमादी वोसिरति” इत्या-
वश्यकवृत्तौ पद्याध्ययने (८३२ पत्रे) प्रावारशब्दश्च सलोमपटोत्तरासंगवाचकत्वात् द्व्यर्थः, तथाहि—

“पण्हयि १ कोयव २ पवार ३ नयतए ४ तहय दाहिगाली ५ य । दुण्पडिलेहिअदूसे, एवं वितिअ भवे पणग ॥ १ ॥” इति, निशीथमाभ्ये १२ चंदेशके—

“स्तरहो तह पूरही, सलोमपढओ तहा हवइ जीण । सदस वत्थ पल्हविमार्णमिमे च पजाया ॥ १ ॥” इति प्रव-
चनसारोच्चारे, ‘वैक्क्ष्ये प्रावारोत्तरासंगो बृहतिकाऽपि च’, इति श्रीहेमनाममालाया, एव प्रावारशब्दस्य अर्थद्वये सति य एव वृत्तिगतप्रावरणे मादीयतिपाठानुकूलः, बहुश्रुतैराचीर्णः स एव आचरणीयतया प्रमाणं, आदिशब्दाच्च, सलोम-
पदादीना परिहारो भविष्यति, इत्याद्यनेकेषु स्थानेषु श्रावकाणा मुखवस्त्रिका भणिताऽस्ति, अखलेन वन्दन न काऽपि दृश्यते, यश्च कृष्णवासुदेवदृष्टान्तः कैश्चित्कथ्यते तत्राऽपि यथा मुखवस्त्रिकया वन्दन न भणित, तथा अखलेनाऽपि नोक्त । ‘यन् असह पुत्तस्स अवेणं ति’ आवश्यकचूर्णधराणि दृष्ट्वा पुत्तशब्देन भ्रान्ताः सन्तस्ते अखलेन वन्दनं वन्दन्ति,

त्ताण दयाणं अविमोअणयाए विणयोगयाए गायलहीए चक्खुफासे अजलिपग्गहेणं मणस्स एगत्तीमावकरणेणं जेणेव समण भगव महावीरे तेणेव उवागच्छति, उवागच्छिच्चा समणं भगव महावीरं तिक्खुत्तो आयाहिण पयाहिण करेइ, करिच्चा वदति नमसति" इति ॥

पुनः-श्रीऔपपातिकसूत्रे (१४५ पत्रे) कोणिकमार्याः सुभद्राप्रमुखा , तथाहि "समणं भगव महावीर पचविहेण अभिगमेण अभिगच्छति, त जहा-सच्चिदानं दयाणं विउसरणयाए, अच्चिदानं दयाणं अविउसरणयाए, विणओणताए गायलहीए चक्खुफासे अजलिपग्गहेण मणस्सो एगत्तकरणेण समण भगव महावीर तिक्खुत्तो आयाहिण पयाहिण करेति, करिच्चा वदति नमसति" इत्यादि । अत्रेव रहस्यम्-आवकाणा साधूपाश्रयादिप्रवेशे उत्तरासगः प्रतिपादितोऽस्ति, आवि-काणा तु तत्रापि तदभावः, ततः कथं सामायिकादिक्रियाया उत्तरासगः ?, प्रत्युत सामायिकादौ उत्तरासगोच्चारण सर्वत्र प्रतीपादितमस्ति । यदुक्त उपासकदशाया पद्याध्ययने (३७ पत्रे), तथाहि "तए ण से कुइकोलिए समणोवासाए अन्नया कयाइ पुढावरण्डकालसमयसि जेणेव असोगवणिआ जेणेव पुढविसिलापट्टए तेजेव उवागच्छइ, उवागच्छिच्चा नाममुइग च उत्तरिज्जंग च पुढविसिलापट्टए ठवेइ, ठविसा समणस्स भगवओ महावीरस्स अतिय धम्मपञ्चात्तिं उवसपजित्ता ण विहरइ" 'धम्मपञ्चसीति' श्रुतधर्मप्ररूपणादर्शनगतसिद्धान्त इत्यर्थः, इति श्रीउपासकवृत्तो पद्याध्ययने । पुनरत्रैवाऽपि-कारे (३७ पत्रे) देवपरीक्षाऽनन्तर "तेण कालेण तेण समएण सामी समोसदे, तए णं से कुइकोलिए समणो-वासाए इमीसे काहाए लब्धे समणे इह जहा कामदेवो तथा निगच्छइ जाण पज्जुवासइ" ॥ इति श्रीउपासकदशाया

पद्याध्ययने । कामदेवश्चाऽत्रैव द्वितीयाध्ययने (२७ पत्रे) एव निर्गतो यथा “तए ण से कामदेवे समणोवासए इमीसे कहाए जाव लद्धे समणे एय खलु समणो भगव महावीरे जाव विहरति त सेअ खलु मम समण भगव महावीर वंदित्ता नमसित्ता तओ पडिनियत्तस्स पोसह पारिचएत्तिकट्ट पवं सपेहेइ” इत्यादि । इह कुण्हकालिकेन तदैव अन्यदा वा प्रतिपन्नपौषधेन परिमुक्कोत्तरीयेण श्रुतधर्मप्ररूपणारूपानुष्ठानं कृतं । तथा—“एव सामाइअ काव पडिक्तो वदित्ता पुण्हइ, सो अ किर सामाइअ करितो मत्तह अवणेइ, कुठलाणि नाममुह पुप्फतत्रोल पावारणगमादी वोतिरति” इत्या-
वक्ष्यकवृत्तौ पद्याध्ययने (८३२ पत्रे) प्रावारश्चब्दश्च सलोमपटोत्तरासगवाचकत्वात् ध्वर्यं, तथाहि—

“पण्हवि १ कोयव २ पवार ३ नवतए ४ तहय दाडिगाली ५ य । वुप्पडिलेहिअदूसे, एय वितिअ भवे पणग ॥ १ ॥” इति, निशीथमाण्ये १२ उद्देशके—

“खरहो तह पूरुडी, सलोमपटओ तहा हवइ जीण । सदस वस्य पल्हविमार्द्धणमिमे च पज्जाया ॥ १ ॥” इति प्रव-
चनसारोद्घारे, ‘वैक्लव्ये प्रावारोत्तरासगो दृष्टतिकाऽपि च’, इति श्रीहेमनाममालाया, एव प्राधारशब्दस्य अर्थद्वये सति य एव वृत्तिगतप्रावरणे मादीयतिपाठानुकूलः, बहुश्रुतैराचीर्णः स एव आचरणीयतया प्रमाण, आविशब्दाच्च, सलोम-
पटादीना परिहारो भविष्यति, इत्याद्यनेकेषु स्थानेषु श्रावकाणां मुखवस्त्रिका भणिताऽस्ति, अखलेन वन्दनं न क्वाऽपि हस्यते, यश्च कृष्णधामुदेवदधान्तः कैश्चित्कथ्यते तत्राऽपि यथा मुखवस्त्रिकया वन्दनं न भणितं, तथा अखलेनाऽपि नोक्तं । ‘यत्तु असह पुत्तस्स अतेण ति’ आवश्यकचूर्णधराणि दृष्ट्वा पुत्तशब्देन खान्ता सन्तस्ते अखलेन वन्दनं वन्दन्ति,

त्ताण दद्याण अविमोअणयाए विणयोगयाए गायलहीए चक्खुफासे अज्जलिपगहेण मणस्स एगत्तीभावकरणेणं जेणेव समण भगव महावीरे तेणेव सवागच्छति, सवागच्छिप्ता समण भगव महावीर तिव्खुत्तो आयाहिण पयाहिण करेइ, करित्ता वदति नमसति” इति ॥

पुनः-श्रीऔपपातिकसूत्रे (१४५ पत्रे) कोणिकमार्याः सुभद्राममुखाः, तथाहि “समण भगव महावीर पंचविहेण अभिगमेण अभिगच्छति, त जहा-सच्चित्ताण दद्याण विठसरणयाए, अचित्ताण दद्याणं अविठसरणयाए, विणओणताए गायलहीए चक्खुफासे अज्जलिपगहेण मणसो एगत्तकरणेणं समण भगव महावीर तिव्खुत्तो आयाहिणं पयाहिण करेति, करित्ता वदति नमसति” इत्यादि । अत्रेद रहस्यम्-भावकाणां साधूपाश्रयादिप्रवेशे उत्तरासग प्रतिपादितोऽस्ति, श्राविकाणा तु तत्रापि तदभावः, ततः कथं सामायिकादिक्रियायां उत्तरासग ?, प्रत्युत सामायिकादौ उत्तरासगोच्चारण सर्वत्र प्रतिपादितमस्ति । यदुक्तं उपासकदशाया पद्याभ्ययने (३७ पत्रे), तथाहि “तए ण से कुडकोलिए समणोवातए अन्नया कयाइ पुबावरण्हकालसमयसि जेणेव असोगवणिजा जेणेव पुढमिसिलापट्टए तेणेव सवागच्छइ, सवागच्छित्ता नाममुद्दग च उचरिज्जगं च पुढमिसिलापट्टए ठवेइ, ठवित्ता समणस्स भगवओ महावीरस्स अतिय धम्मपञ्चासिं उवसपजित्ता ण विहरइ” ‘धम्मपञ्चासीति’ श्रुतधर्मप्रकरणार्थनगतसिद्धान्त इत्यर्थ, इति श्रीउपासकसूत्रो पद्याभ्ययने । पुनरत्रैवाऽधि-कारे (३७ पत्रे) देवपरीक्षाऽनन्तर “तेण कालेण तेणं समएण सामी समोसदे, तए ण से कुडकोलिए समणो-वासए इमीसे काहाए लद्धहे समाणे इहु अहा कामदेवो तहा निगगच्छइ जाव पज्जुवासइ” ॥ इति श्रीउपासकदशाया

ननु-केपाचिद् गच्छे “होइ मगलं” इति पठंति, आत्मना गच्छे तु “हवइ मगलं” इति तत्कथम् ? उच्यते—सत्यं, यद्यपि ‘हवइ’ ‘होइ’ इत्येतयो पाठयोः अत्रार्थः प्रति न कश्चिद्विशेषः, होइ मंगलमिति च पाठे प्रत्युत श्लोको नाऽधिकाक्षरो भवति, तथापि हवइ मगलमित्येय पठनीय मन्त्रानिशीयाद्यनेकागमेषु अस्मैव पाठस्य प्रतिपादितत्वात्, नमस्कारपटलन-मस्कारपञ्जिकादिषु ग्रन्थेषु च इत्थमेव श्रेयोहेतुत्वेन समर्थितत्वात्, बहुश्रुतैः आहृतत्वाच्च प्रयोगः । होइ मगलमिति पाठो मिथ्या विसवादवत्त्वाद् यथा शुक्तिकाशकले च रजतज्ञान । ननु—आवश्यके नमस्कारनिर्युक्तौ ‘पढम होइ मगलं’ इति पाठेन संवादसम्भावात्, विसवादवत्त्वादिति असिद्ध, सत्यं, किन्तु अयं नमस्कारनिर्युक्तिपाठो न नमस्कारपाठनियामकोऽव्य-भिचारात्, तथाहि—तत्रैव ‘वीअ हवइ मगलं’ इत्युक्तं । ननु—‘पढम हवइ मगलं’ इति पाठो न उक्तः छन्दोमगहेतुत्वात्, छन्दो ह्यत्र श्लोकः, स चाऽष्टाक्षरप्रमाणपाद एव भवति नाऽन्यथा । अयं च नवाक्षरपाद इति चेत्, सत्यं, किन्तु आर्य-श्लोकेषु बहुशो नवाक्षरस्याऽपि पादस्य दर्शनात्, तथाहि—दशवैकालिके ‘भमरो आवियइ रसं’ १ तथा ‘न य कोइ चव-हम्मइ’ २ ‘छत्तस्स य धारणहाए’ ३ तथा ‘अहं च भोगरायस्स त चसि अधगवण्हणो’ ४ तथैव श्रीवत्तराध्ययने (३४८ पत्रे) एकादशाध्ययनेऽपि, तथाहि—

“जहा से कयोयाण, आइंसे कयए सिया । आसे जवेण पवरे, एव हवइ बहुस्सुए ॥ १६ इत्यादि पूर्वश्रुतधरव-चनानुयायित्वात्, ‘हवइ मगलं’ इति अयमेव पाठः सवामुपादेय इति स्थितम् । एष विचारामृतसमूहेऽपि (७७ पत्रे) हवइ मगलमिति पाठः समर्थितस्तथा च तत्पाठलेशः । अपरं च—आवश्यकादर्शेषु ‘हवइ’ ‘होइ’ इति पाठद्वयमपि दृश्यते,

शकुलाणि वा तत्तियकुलाणि वा इक्ष्वागकुलाणि वा हरिवसकुलाणि वा एसिअकुलाणि वा वेसिअकुलाणि वा गढागकुलाणि
 वा कोट्टागकुलाणि वा गामरक्खकुलाणि वा मुक्कासकुलाणि वा अण्णयेरेसु वा तहप्पगारेसु वा कुलेसु वा अटुगुलिपसु अग-
 हिपसु असणं वा पाण वा स्राइमं वा साइमं वा फासुअ आव पठिगाहिज्जा” । व्याख्या-स भिक्षुभिस्सार्यं प्रवेष्टुकामो यानि
 पुनरेवमृतानि कुलानि जानीयात् तेषु प्रविशेदिति सम्बन्धः, तथा-उग्रा-आरक्षिकाः १ भोगा-राज्ञः पूज्यस्थानीया २
 राजन्याः-सखिस्थानीयाः ३ क्षत्रिया-राष्ट्रकूटादयः ४ इक्ष्वाकवाः-स्रपमस्वामिर्वशिकाः ५ हरिवशा-हरिवशज्जा अरिष्टनेमि-
 यशस्थानीयाः ६ ‘एसिअ’सि गोघ्राः ७ वैश्या-वणिज्जाः ८ गढको-नापितो यो हि ग्रामे उद्धोपयति ९ कोट्टागाः-काष्ठ-
 तक्षका धर्षकिन इत्यर्थः १० धोक्कशालियाः तन्तुवायाः ११ कियन्तो वा वक्ष्यन्ते इत्युपसहरति, अन्यतरेषु वा तथाप्रका-
 रेण अनुगुप्पितेषु कुलेषु नानादेशविनेयसुल्लग्रतिपत्त्यर्थं पर्यायान्तरेण दर्शयति, अगद्धेषु यदि वा जुगुप्पितानि-धर्मका-
 रकुलादीनि गङ्गाणि-वात्यादिकुलानि, एतद्विपर्ययभूतेषु कुलेषु, लभ्यमानमाहारादिकं प्राप्तुकमेपणीयमिति मन्यमानो गृही-
 यादिति ।” पुनर्निशीयभूणो भक्कपानग्रहणादौ एते निषिद्धाः, तथाहि-“कालावहीप से ठप्पा कया ते निज्झुढा” भक्कपान-
 ग्रहणादौ निषिद्धाः, “से कुला जत्थ विसए वि जुगिआ ते दुगछिआ” अभोज्याः इत्यर्थः, कम्मेण १ सिप्पेण वा २ जाइए
 वा ३ कम्मे न्हाविआणो १ सव्ये वि द्वारन्हाविआणो विट्ठान्हाविआ तेरिमाजाइए पाणाइणो ३ । पुनरत्रार्थे जातमृत-
 कसुतकपिण्डनिषेधाऽधिकाररूप एकविंशतितम प्रश्नोत्तर विलोक्यम् ॥ ५१ ॥

॥ इति साधूना भक्कपानग्रहणाय योग्यायोग्याधिकारः ॥ ५१ ॥

मगलमहासुअखधस्स वक्खाण त महया य पवधेण अणतगमपज्जवेहिं सुत्तस्स पिहुब्भूयाहिं निज्जुत्तिभासचूणीहिं
जइव अणतनाणवसणधरेहिं तित्थयेरेहिं वक्खाणिअ तहेय समासओ वक्खाणिज्जत आसि, अहडन्नया कालपरिहाणि
दोसेण तओ निज्जुत्तिभासचूणीओ बुच्छिष्ठाओ, इओ अ वच्चतेण कालेण तेण समएण महद्धीपत्ते पयाणुसारी वइरसामी
नाम [दुवालसग सुअहरे] पुवदसंगसुअहरो समुप्पओ, तेणेसो पचमगलमहासुअखधस्स उद्धारो मूलसुत्तस्स मज्जे
लिहिओ” इति महानिशीये । तथा नमस्कारपंसिका-सिद्धचक्रादौ “पचपयाण पणतीस वण्ण चूलाइ वण्ण तिचीस । एव
इमो समप्पति फुडमक्खरमहुसङ्कीय ॥ १ ॥ तथा अष्टप्रकाश्या आग्नेयादिविदिग्न्यवस्थितेषु दलेषु पादचतुष्क “एसो
पच नमुक्कारो, सवपावप्पणासणो । मगलाण च सर्वेसिं, पढम हवइ मगल” ॥ १ ॥ इति ध्यायेत्, तथा बृहन्नमस्कारफले
“सत्त पण सत्त य, नवक्खर पमाण पयडपचपय । तिचीसक्खरमूल, सुमरह नवकारवरमत ॥ १ ॥” इत्याद्यने-
कानि स्थानानि अष्टपट्टिवर्णात्मकनमस्कारदर्शकानि । इति नमस्कारस्याऽष्टपथ्यक्षरप्रमाणत्व, एव श्रीसधाचारबृहद्वृत्तौ
(२१० पत्रे) श्रीदेवेन्द्रसूरिभिरपि हवइ मगलमेव पाठः समर्थित । तथा च तत्पाठ —सिद्धान्तेऽपि स्फुटाक्षर हवइ
मगलमिति भणित, तथाहि महानिशीयचतुर्थाध्ययनसूत्र—“तदेव तदवत्याणुगमिअ इक्कारसपयपरिच्छिन्न तिआलावग तिची-
सक्खरपरिमाण एसो पचनमुक्कारो, सवपावप्पणासणो । मगलाण च सर्वेसिं, पढम हवइ मगल ॥ १ ॥” इम चूलति अहि-
ज्जतीति प्रकृत । तदैव हवइ मगलमित्यस्य साक्षादागमे भणितत्वात् प्रमुश्रीवज्रस्वामिप्रभृति सुवहुश्रुतसुविहितसविज्ञ-
पूर्वाचार्यसमतत्वाच्च पढम हवइ मगलमिति पाठेन अष्टपथ्यक्षरप्रमाण एव नमस्कार पठनीय । तथा च महानिशीये—

तथा सपागण्डेद-ग्रन्थकर्म-ग्रन्थाद्यनेकागमनानुयोगसूत्रधरैः श्रीमलयगिरिभि आवश्यक विवृणक्ति, “अरिहतनमु-
 कारो” इत्यादिका “एसो पचे”ति पर्यन्ताः पदगाथाः “हवइ मंगल”मिति पाठत एव लिखिता सन्ति, एव प्रवचन-
 सारोच्चारयूक्तौ अपि हवइ मंगलमिति पाठः समर्थितोऽस्ति, तथाहि-यद्यप्यत्र ‘हवइ’ ‘होइ’ इत्यनयो पाठयोरर्थे न
 कश्चिद्विशेषः, तथापि अष्टपद्यक्षरार्थे नवकारे हवइ इति पठितव्य, ततो नमस्कारावलिकादिग्रन्थेषु यन्त्रपद्मे उक्तमस्ति,
 विशेषकार्योत्पत्तौ बूलिकाध्यान यदा क्रियते तदा द्वात्रिंशदलकमले द्वात्रिंशदक्षराणि स्थापयित्वा त्रयस्त्रिंशत्तम
 अक्षर मध्यकर्णिकाया स्थाप्यते, ततो ध्यान क्रियते, ततो ‘होइ’ पाठे द्वात्रिंशच्चिरसरैः द्वात्रिंशत्कमलदलान्येव पूर्यन्ते पर
 मध्यकर्णिका शून्यैव विद्यति, ततो हवइ मंगलमिति पाठो युक्तः, तथा चैतत्सवादि पूर्वाचार्यकृतप्रकरणवचन “अहु-
 तहि अक्षरपरमाणू, क्षिणसासननवकारपहाणू । अतिमचूला तिसि पसिद्धा, सोलसअहुनयकार सिद्ध ॥ १ ॥” न च
 पाच्य नमस्कारसूत्रे नमस्कारस्य सप्तपद्यक्षरवत्त्व प्रोक्तमस्ति, यतः ‘एसो पचनमुकारो’ इत्यादिगाथाऽपि नमस्कारसूत्रसम्ब-
 न्धिनी नाऽस्ति, किं तु निर्युक्तिस्त्वा, ततो “ग्रामो नाऽस्ति, कुतः सीमा ?” इति न्यायात् कथं सप्तपद्यक्षरवत्त्व नमस्का-
 रस्य ! मूलसूत्रनिर्युक्तिमाध्यमचूर्णिवृत्तिरिप्पनकादियु क्ताऽपि निर्दिष्टं न दृश्यते च । अष्टपद्यक्षरप्रमाणत्वं च
 महानिशीधादियु स्पष्टमेव वदितुं, तथाहि—

“तदेव तदवस्थाणुगमिष इकारसपयपरिच्छिन्नं तिआलावग तिचीसक्खरपरिमाण एसो पचनमुकारो, सप्तपावप्य-
 णासणो । मंगलाणं च सवेसिं, पदम हवइ मंगलं इयचूळ ति “अहिज्जति” महानिशीये तथा—‘एअ तु अ पंच-

अर्धितर्चितामणिकप्पभू-अस्स पचमगलमहासुअखधस्स ण सुत्तत्थं पल्लत्त । त जहा-जे ण पचमगलमहासुअखधे से ण सयलागमतरोवची तिलतिह १ कमलमयरंद २ सवलोगपचत्थिकायमिव ३ जहत्थ किरियाणुवायसम्भूय गुणुक्कित्तणे जहि-च्छियफलपसाहणे चेव परमधुइवाए सा य परमधुई केसिं कायका सवजगुत्तमाण सवजगुत्तमे अ जे केइ भूए जे केइ भवति जे केइ भविस्सति, ते सवेवि, अरिहतावजो चेव, नो ण अशेति, ते अ पचहा-अरिहंते १ सिद्धे २ आयरिए ३ सवज्जाए ४ साहुणो अ ५, तत्थ एएसिं चेव गच्छत्स सब्भाओ इमो, त जहा-सनरामरासुरस्स ण सवत्स चेव जगत्स अट्टमहापा-डिहेराइपूआइववलिक्खिय अण्णन्नसरिसमर्चितमय्यमेअ केवलाहिट्ठिअ, पवरुत्तमतत्त अरिहति ति अरहंता अरिहता ११ । एव अतए एएसिं नमुक्कारो 'एसो पचनमुक्कारो' किं करिज्जा ? सर्वं पाव नाणावरणीआइकम्म निस्सेस त पयरिसेण दिस्सो दिस्सिं नासइ 'सवपायप्पणासणो' एस वूलाए पढमो उद्वेसो "एसो पचनमुक्कारो, सवपावप्पणासणो" किंविहो क ? मग्गे निघाणसुइसाहणिकल्लमो सम्मदसणाइआराहजो, अहिंसालक्खणो धम्मो त मे लाइज्जति मगल मम भवाओ ससारओ गमिज्जाओ तारिज्ज वा मंगल २ वद्धपुट्टुनिज्जत्तनिकाइअट्टपयार कम्मरासिं मे गालिज्जा विज्जविज्जत्ति मगल, १ एएसिं सवेसिं अशेसिं च मगलाण किं ! पढम आइए अरिहताईण थुई चेव मगलत्ति समासत्थुत्ति" सघाचारवृत्तौ (२१८ पन्ने) ॥

॥ इति "द्वोऽ मगल" इति पाठनिषेधाधिकारः ॥ ५२ ॥

ननु-अशन-पान-खादिम-स्वादिमाना आक्षराणा विवेचन कथं ज्ञायते ? । उच्यते-आख्यसम्मत्या तदवबोधाय, का शास्त्रसम्मतिः ? , इत्याह-श्रीमत्स्वरतरगञ्जाधिराज-श्रीजिनभद्रसूरिपट्टपूर्वाचलप्रभाकरश्रीजिनचन्द्रसूरिशिष्य-श्रीमेरुसु-

“एअ तु ज पचमगलमहासुअखघत्स वक्खाणं त महया पवधेण अणतगमपज्जेवेहिं सुत्तस्स य पि हु भूआहिं निज्जुत्ति-
 भासचूणीहिं जहेव अणतनाणदसणघरेहिं तिस्थयरेहिं वक्खाणित तहेव समासओ वक्खाणिज्जत आसि, अह अन्नया
 कालपरिहाणिदोसेण ताओ निज्जुत्तिभासचूणीओ बुद्धिआओ, इओ अ वचतेण कालसमएण महहीपत्ते पयाणुसारी
 यइरसामी नाम बुवाउसगमुअहरे समुप्पे, तेणसो पचमगलसुखघत्स उद्धारो मूलसुत्तस्स मज्जे लिहिओ, मूल-
 सुत्त पुण सुत्तए गणहरेहिं अत्थत्ताए अरिहतेहिं भगवतेहिं धम्मतिथ्यरेहिं तिलोयमहिएहिं वीरजिणिदेहिं पन्नवि
 अति २ । एअ बुहसंपयाओ, इत्थ जत्थ पय पएणाशुलग सुत्तालावग न संबज्झइ तत्थ सुअहरेहिं कुलिहिअदोसो
 न दायवो किं तु ओ सो एअस्स अर्चित्थितामणिकप्पभूअस्स महानिसीहसुअखघत्स पुआयरिसो आसि, तहिं वेव
 खढाखढीए उवेहिंआएहिं हेवहिं बहवे पत्तगा परिसाहिआ तहावि अच्चतसुमहत्थाइसय इम महानिसीहसुअखघ कस्सि-
 णपधयणत्स परमसारसूयं, परं तत्त महत्थतिकल्लुण पवयणवच्छत्तणेण तहा भवसत्तोवयारअ च काउ, तहा य
 आयहिहुआए आयरिअहरिमईणं ज तत्थायरिसे दिट्ठ त सब समईए सोहिचण उहिअति, अन्नेहिं पि सिच्चसेणदिवायर-
 बुहवाईजक्खसेणदेवगुत्तजसवद्धणखमासमणसीसरविगुत्तनेमिचवजिणदासगणिखमगससिरिपमुहेहिं जुगप्पहाणसुअहरेहिं
 बहुमप्पिअमण ति” । अत्र सूत्रं व्याख्यायते, अस्य व्याख्यान-यदेव श्रीवज्रस्यामिना छेदग्रन्थमध्ये लिखित तदेव
 भक्तिबहुमानातिश्रयतो विशेषतश्च बहुमव्यसत्त्वोपकारकमिति कृत्वा वक्ष्यते । तथाहि-

“से भयव किमेवस्स अर्चित्थितामणिकप्पभूअस्स पचमगलमहासुअखघत्स सुत्तत्थं पन्नत्थं ? गोयमा ! इय एयस्स

अचिन्तितमणिकप्पभू-अस्स पच्चमगलमहासुअखधस्स णं सुत्तत्थं पन्नत्त । तं जहा-जे ण पच्चमगलमहासुअखधे से ण सयलगमतरोववत्ती तिलतिष्ठ १ कमलमयरद २ सबलोगपचत्थिकायमिध ३ जहत्थ किरियाणुवायसन्भूय गुणुक्कित्तणे जहि-च्छियफलपसाहणे चेव परमयुइवाप सा य परमयुई केसिं कायवा सद्यजगुत्तमाण सद्यजगुत्तमे अजे केइ भूए जे केइ भवति जे केइ भविस्सति, ते सबेवि, अरिहतादओ वेव, नो ण अझेति, ते अ पचहा-अरिहते १ सिद्धे २ आयरिए ३ उवज्जाए ४ साहुणो अ ५, तत्थ एएसिं चेव गच्छस्स सठभाओ इमो, त जहा-सनरामरासुरस्स ण सबस्स चेव जगस्स अट्टमहापा-डिह्वेराइपूआइववलक्खिय अण्णन्नसरिसमच्चित्तमप्पमेअ केवलाहिड्डिअ, पवरुत्तमतत्त अरिहति च्चि अरहंता अरिहता ११ । एव अतए एएसिं नमुक्कारो 'एसो पचनमुक्कारो' किं करिज्जा ? सद्य पाव नाणावरणीआइकम्म निस्सेस त पयरिसेण दिसो दिसिं नासइ 'सद्यपावप्पणासणो' एस वूलाए पढमो सहेसो "एसो पचनमुक्कारो, सद्यपावप्पणासणो" किंविहो ऊ ? मग्गे निघाणसुहसाइणिक्खमो सम्मदसणाइआराहओ, अहिंसालक्खणो धम्मो त मे लाइज्जति मंगल मम भवाओ सत्ताराओ गमिज्जाओ तारिज्ज वा मंगल २ वद्धपुट्टनिज्जत्तनिकाइअट्टपयार कम्मरासिं मे गालिज्जा विज्जविज्जत्ति मंगल, १ एएसिं सबेसिं अझेसिं च मंगलाण किं ! पढम आइए अरिहताईण थुई चेव मंगलंति समासत्थुत्ति" सद्यचारवृत्तौ (२१८ पत्रे) ॥

॥ इति "होइ मंगल" इति पाठनिषेधाधिकारः ॥ ५२ ॥

ननु-अशन-पान-खादिम-स्वादिमाना आहाराणा विवेचन कथं ज्ञायते ? । उच्यते—शास्त्रसम्मत्या तदवबोधाय, का शास्त्रसम्मतिः ? , इत्याह-श्रीमत्स्वरतरगच्छाधिराज-श्रीजिनभद्रसूरिपट्टपूर्वाचलप्रभाकरश्रीजिनचन्द्रसूरिशिष्य-श्रीमेरुसु-

“एव तु ज पञ्चमगलमहासुअलघस्स वक्खणां स महाया पवधेण अणतगमपज्जेवेहिं सुत्तस्स य पि हु भूआहिं निञ्जुत्ति-
भासचूणीहिं जहेव अणतनाणदसणघरेहिं तित्थयेरेहिं वक्खणिता तहेव समासवो वक्खणिज्जत आसि, अह अन्नया
क्काउपरिहाणिदोसेण तावो निञ्जुत्तिभासचूणीओ बुद्धिआवो, इओ अ वच्चतेण कालसमएण महहीपेत्ते पयाणुसारी
घट्टरसामी नाम बुवालसगसुअहरे समुपे, तेणसो पचमंगलसुअलघस्स उच्चारो मूलसुत्तस्स मज्जे लिहिओ, मूल-
सुत्त पुण सुत्तचाए गणहरेहिं अत्थचाए अरिहतेहिं भगवतेहिं घम्मतित्थयेरेहिं तिलोयमहिपहिं वीरजिणिदेहिं पन्नवि
अति २ । एत्त बुहसपयाओ, इत्थ अत्थ जत्थ पय पयणाणुलग सुत्तालावग न सबज्जइ तत्थ तत्थ सुअहरेहिं कुलिहिअदोसो
न दायवो किं तु ओ सो एअस्स अर्धितर्चितामणिक्कप्पभूअस्स महानिसीहसुअलघस्स पुआयरिसो आसि, तहिं चेव
खट्ठावंडीए चदेहिंआपहिं देवहिं बहवे पत्तगा परिसाहिआ तहावि अच्चतसुमहत्थाइसय इम महानिसीहसुअलघ कसि-
णपवयणस्स परमसारभूयं, परं तत्त महत्थतिकलिऊण पवयणवच्छल्लउणेण तहा भवसत्तोवयारअ च काउ, तहा य
आयदिहआए आयरिअहरिमहेणं च तत्थायरिसे दिट्ठ त सब समईए सोहिउण लहिअति, अन्नेहिं पि सिद्धसेणदिवायर-
बुहचारिअक्खसेणदेवगुत्तजसवद्धणत्तमासमणसीसरविगुत्तनेमिचवज्जिणदासगणिखमगसच्चसिरिपमुदेहिं जुगप्पहाणसुअहरेहिं
बहुमत्तिअमण ति” । अत्र सूत्रं व्याख्यायते, अस्य व्याख्यान-यदेव श्रीयञ्जस्वामिना छेदग्रन्थमत्त्वे लिखित तदेव
भक्तिबहुमानातिशयतो विशेषतः बहुभव्यसत्त्वोपकारकमिति कृत्वा वक्ष्यते । तथाहि-

“से भयवं किमेअस्स अर्धितर्चितामणिक्कप्पभूअस्स पचमगलमहासुअलघस्स सुत्तत्वं पञ्चत्वं ? गोयमा ! इय एयस्स

श्रमेद दूध दधि सूरणा मद्यकादिक जाणवो, तथा च भणित-“असण भोगण सत्तूग, मुगाजगराइखज्जग विहीय ।
 खीरणार्ई सूरणार्ई, मद्यग पमिई अ विसेअ ॥ १ ॥” आछण जवोदक तुयोदक तदुलोदक उण्णोदक शुद्धविकट
 अक्काय समग्र पनक जाणवु, तथा-“पाण सोवीरज्वो-दगाइ चित्त सुराइअं चेव । आत्तकाओ सवो, कक्कडगज
 लाइअ च तथा ॥ २ ॥ अत्र खिच सुराइअमिति चित्र नानाप्रकार काष्ठ पिष्टजातिमेदभिन्न सुरामधु आविशब्दवो
 द्राक्षा शर्करा पानकादि अक्काय सगलठ कर्कटी चिर्मटी प्रमुखनो जल तथा कार्लिग जलादिक सगलु जाणवु ॥ २ ॥
 नालिकेर खर्जूर द्राक्षा मृष्टधान्यादिक आचफल रभाफल कर्कटी फणसादिक पलुसुपुणि सगलो खादिम जाणवु, तथा
 च भणित च “भत्तो सदताई, खर्जूर नालिकेरदक्ताई । कक्कडअवगणसाइ, बहुविह खाइम नेय ॥ १ ॥ दत्तवण तंबोल,
 सुठि पिप्पली मिरच हरितकी विमीतकतुलसी प्रमुख स्वादिम जाणवु, तथा च भणित-“दत्तवण तंबोल, चित्त तुलसी
 यहेइमार्ई अ । महु पिप्पली सुगाई, अणेगहा साइम नेय ॥ १ ॥” एव तपागच्छनायकश्रीसोमसुन्दरसूरिपट्टपूर्वाचल-
 भास्करश्रीमुनिसुन्दरसूरिकृतपद्मावयकचालावबोधेऽपि, तथाहि-

चिहु प्रकारे आहारस्य असण वा पाण वा खाइम वा साइम वा अशन कहुता-शालि ज्वारि वरटी प्रमुख
 सर्व ओदन मुद्गादिक सर्व कठलठ सासुयादिक सर्व लोट पेयादिक सर्व तिमज मोदकादिक सर्व पक्वान सूर-
 णादिक सर्वकद मद्यकादिक सर्व केलवी वस्तु ए सर्व अशन कहिउ, वली वेसण विरहाली आमला सेंधव कठिपत्र
 लीचुइ ल्हण हींग ए अशन मांहि आवइ १ । पान कहुता पाणी काजिक जव गोधूम ज्वारि घोखा काकडी आदि-

न्दरोपाध्यायविनिर्मितश्रीपद्याधयकपालावबोधे पञ्चानामपि निर्णयप्रतिपादनात्, तथाहि-असन कहता अन्न-चोखा ज्यारि
 परटी मुग प्रमुख सर्वधान, सात सत्तु गिहु [आवि] ना सर्व लोट सर्वराव सालणा लाडु प्रमुख सर्व प्रकार, सुरणादि
 सर्व कंद दूध दही मंढादिक सर्वकिलवी वस्तु, हींग वेषण विरयाली लूण सेंधवादिक ए सर्व असन माहि जाणिना । १ ।
 हिचे पानक कहतां आछण जवोदक तुषोवक तंदुलोदक चण्योदक कहता वर्णाद्वय प्रमुखसर्वप्रकाय पानक
 जाणिवा, अथवा काढज पिष्टज सुरादि द्राक्षनापाणी साकर आविलपाणी इधुरसादि काकडी चीभटा कालिंगना जल
 इत्यादि सर्व पानक जाणवा । २ । हिचे स्वादिम कहतां सुखडी नालेर खजूर द्राक्ष विदाम सेक्यु धान आया केला काकडी
 अखोट तारेक प्रमुख सर्व मेवो इत्यादिक स्वादिम ॥ ३ ॥ हिचे स्वादिम कहता तगोल सुठ मिरी पिपल हरेटे चंदडा
 तुलसी कसेलो कायो जेठीमघ तमालपत्र एलची लवींग वीबंग काठी अजमो अजमोद कुलिजण बोणीकनोया कद्रो
 कांदातेलीयो मोय हरेटे कुंभठ पान सोपारी पोकरमूल जवासामूल वागची बालवछाली घवछालि खयरसार तेजउछालि
 ए सर्व स्वादिम ॥ ४ ॥ हिचे निंबके-छाल मूलपान सिली गोमूत्र गिलोइ कडूकिरियातव अतिपिप कुडव सूरुडिगाय
 रोहणी पीपलामूल वज्र घमासठ नाहिं रीगणी एलीयो चिणोठी कयर वोरनामूल कथारियव कुयारि इत्यादि अणादार
 ॥ ५ ॥ पिपि ए अणाहार जव इच्छा पाखइ अनिष्ट पणइ लीजे तो, अने जव भावता लीजे तो आहारमाही पडइ इति ।
 श्रीवरुणप्रभसूरिकृतपालावबोधे तु एवं, तथाहि-

चतुर्विध आहार अन्न पान स्वादिम स्वादिम तत्र अशन-ओदन राध्या घोखा सत्तु मुग राव खटलायादि पक्का-

॥

स्रमेद दृग्ध दधि सूरणा मंडकादिक जाणवो, तथा च भणित-“असण भोगण समूग, मुगाजगराइखळाग विहीय ।
 सूरणाई सूरणाई, महग पमिई अ विझेअ ॥ १ ॥” आछण अयोदक तुपोदक तडुलोदक उण्णोदक शुद्धविकट
 अक्काय समग्र पनक जाणवु, तथा-“पाण सोबीरजवो-दगाइ चित्त सुराइअ चेव । आतफाओ सपो, कफडगज
 छाइअ च तथा ॥ २ ॥ अन्न चित्त सुराइअमिति खिन्न नानाप्रकार काष्ठ पिष्टजातिमेदभिन्न सुरामधु आदिशन्दतो
 द्राक्षा शर्करा पानकावि अक्काय सगलउ कर्कटी रभाफल कर्कटी फणसाविक पलुष्ठपुणि सगलो खादिस जाणवु, तथा
 नालिकेर खर्जूर द्राक्षा मृष्टधान्यादिक आखफल रभाफल कर्कटी फणसाविक पलुष्ठपुणि सगलो खाइम नेय ॥ १ ॥ दतयण तयोळ,
 च भणित च “भत्तो सदताई, खर्जूर नालिकेरदक्खाई । कफहअवगणपणसाइ, धहुघिट्ट खाइम नेय ॥ १ ॥ दतयण तयोळ, चित्त तुलसी
 सुठि पिप्पली मिरच हरितकी विमीतकतुलसी प्रमुख स्वादिस जाणवु, तथा च भणित-“दतयण तयोळ, चित्त तुलसी
 धड्डमाई अ । महु पिप्पली सुठाई, अणेगहा साइम नेय ॥ १ ॥” एव तपागच्छनायकश्रीसोमसुन्दरसूरिपदपूर्वाचल-

धड्डमाई अ । महु पिप्पली सुठाई, अणेगहा साइम नेय ॥ १ ॥” एव तपागच्छनायकश्रीसोमसुन्दरसूरिपदपूर्वाचल-

भास्करश्रीमुनिसुन्दरसूरिकृतपढावदयकवागवोघेऽपि, तथाहि-
 चिहु प्रकारे आहारस्तु असण वा पाण वा खाइम वा साइम वा अशन कहता-शालि ज्यारि चरटी प्रमुख
 सर्व ओदन मुद्गादिक सर्व कठउल सातुयादिक सर्व लोट पेयादिक सर्व तिमज मोदकादिक सर्व पक्यान सूर-
 गादिक सर्वकद मंडकादिक सर्व केलवी वस्तु ए सर्व अशन कहिउ, घली वेसण विरहाली जामडा संग कउठिपन
 लीवुइ लूण हींग ए अशन माहि आवइ १ । पान कहता पाणी काजिक जव गोधूम ज्यारि चोगा काफनी आदि-

फनु घोषणा, अनइ सर्व जलाशय तणो अक्काय, ए पान कहिजइ, साकरपाणी द्राखपाणी आवलपाणी इधुर-
 सपाणी प्रमुख सर्व सरस पाणी पान कहतां आवइ, पिणि व्यवहारइ अशन, जिनु खाइम स्वादिम रुहिनइ
 सुलही सेक्यु घान सर्व स्नारिक दोपरा द्राक्षा विदाम अखोह खजूर प्रमुख सर्व मेयो, काकडी आब फलसादिक
 सर्व फल स्वादिम कहिजइ, स्वादिम कहतां झुठि हरदइ पीपरी मिरी अजमठ कायफल कसेठ कायो खयरसार
 जेठीमय वज तमालपत्र एलची लवंग विहग काठी विडलवण अजमोद कुलिचन पीपलीमूल धीणीकचाला कचूर
 मोय कटासेरीयो कपुर सचल हरदा वहेदा आमला कुमठठ पान पुगी हिंगुलाएक हींग त्रेवीसठ पुंकरमूल जगमा-
 मूल घावची वातल छलि खेजठछालि ए स्वादिम कहिजइ, गुडस्वादिम कहिजइ, पिणि न्ययहारइ अशन, जीफु फुनीर
 साकर घासिठ सुठ्ठो पाणी हरदेतो पाणी ए छीजे नीतारनइ गत्यो हुवे तो, न गत्यो इइ तो नहि, विविहार पय-
 क्साणि जे सुसइ इशइ स्वादिमस्त्रि, बीरो प्रवचनसारोच्चारमाहि स्वादिम कथु छइ, अनइ भीकरपयूत्तो रादिम कथु
 छइ, ए घार आहारनो विचार नीवनी छलि मूलाना पाददा सीली गोमूत्र गिलो कडूफिरियातु अतिथिय कडुओ
 सुकडरास इतद्रा रोहणि सप्लोट वज त्रिफला पचमूलनिच घमासठ नाहि आसगधि रीगणी एलीयो गूगल हरदा छालि
 वरणमूल बोरीमूल कंधारीमूल कयरढानुंमूल पुमाठी आठी मजीठ बोल बीयुच कुयारी इत्यादिक बीजुइ जे अनिए पणइ
 इच्छा पालइ ठीजइ ते चिहु आहारमाहि एकइ भागइ नहि, अणाहार जाणयो । विचारग्रये अनाहारगाया यया-
 “अमयक्ख फलमल्लप भूनिवाकडु अगिलोज रखाई । जोगोनिघाइण तयाइ पत्ताणि जणाहारो ॥ २ ॥” इति, भीति-

शेषकल्पचूर्णं पञ्चमोद्देशकेऽपि यथा—“अणाहार गाहीमो” अकाइम छह्ना निर्धारणं मूल पचमूलादिफल अहामलय हरी-
 तगवहेहगादि से सति, अणाहार मुक्त्वा ज अणत आहारमिति । पुनर्मणित-अणाहारो मोअछही मूल च फल च होइ
 अणाहारो पूर्वार्ध, ‘मोक’ कायकी, ‘छही’ निर्धादित्वक् ‘मूल’ च पचमूलादिकं ‘फल’ च आमलकविमीतकादिकं एतत्
 सर्वं अनाहारो भवतीति चूर्णिः । निशीयचूर्णं तु या, निर्वादीना छह्नि-त्वक्, यच्च तेपामेव निर्बोलिकादिफल, यच्च तेपामेव
 मूल एवमादिक सर्वमनाहार इति । अत्र श्रीमेरुसुन्दरोपाध्यायकृत-चालावबोधाय श्रीमुनिमुन्दरसूरिकृतचालावबोधे
 स्वादिममध्ये एतानि नव ९ वस्तूनि अधिकानि सन्ति, तथाहि—“कायफल १ विडलवण २ पीपलीमूल ३ कपूर ४ सचल ५
 बहेडा ६ आमला ७ हिगुलाटक ८ हिगुलीत्रेविसउ ९ । पुनरेतस्माद् एतस्मिन् अनाहारकमध्येऽप्ययं ११ विशेषः
 तथाहि—“हलद १ उपलोट २ त्रिफला ३ आसगव ४ गूगल ५ हरवेछालि ६ वरणिमूलि ७ पुमाड ८ आछीमजीठ ९
 धोल १० वीयन ११ । तथा श्रीमेरुसुन्दरसूरिकृत-चालावबोधे पीपलीमूल अनाहारमध्ये प्रोक्तमस्ति । श्रीमुनिमुन्दरसूरि-
 कृत चालावबोधे पीपलीमूल स्वादिममध्ये प्रोक्तमस्ति । तथा तपागच्छीयरक्षशेखरसूरिणाऽपि श्राद्धविधिकौमुदीग्रन्ये अश-
 नादीनामेव विवेचन लिखितमस्ति, तथाहि—अशनादिविभागश्चेत्—“अन्न-पक्कल-मंडक-सक्तुकादि-सुधोपशमनसमर्थम्
 अशन १ तक्रोदक-मथादि पान २ फलेक्षुपुष्पकसुखभक्षिकादि खाद्य ३ स्वाद्य शुठी-दरितकी-पिप्पली मरिच-जीरक-अज-
 मक जातिफल-जावत्री-कसेलक-कच्छकखदिरवटिका-ज्येष्ठीमधु-तज-तमालपत्र पलची-लवंग-काठी-यिहंग विडलवण-अज्जाक-

अजमोद-कुलिञ्ज पिप्पलीमूल पिणीक-चाला कञ्जूरक-गुस्ता-कंटासेलियो-कर्पूर-सखल हरडा विमीतक-कुंभट-चन्दूरपर-
 स्रदिर-खेजबादिछहीपत्र-पूग-धिगुलाएक-हिगनेवीसो-यवमूल-पुष्करमूल जवासकमूल-चावची-तुलसी-कपूरी-कदारिक नीरक
 स्वभाष्यं ४ । प्रवचनसारोद्धारप्रमाणेन साध्यं, कस्यष्टस्यभिप्रायेण तु स्वाद्य, अजमरुं माद्यमिति, केचित्
 सर्वं स्वाद्य एला-कर्पूरादिजलघट् तत् द्विविधाहारप्रत्याख्यानं कल्पन्ते । वेषण विरयाली सोपा-रुग्ठरुजी-गामलागांटी-
 आंवागोली-कवठीय लीधूई-यत्र-मसुखलाद्यत्वादिना द्विविधाहारे न कल्पते, त्रिविधाहारे तु जलमेव कल्पते, गमादि
 हुफानीर साकरी-कपूर-एला-कञ्जूर-स्रदिरचूर्ण-कसेलक-पाठलादिजल च नीतरितं गालित या नाऽन्यया, गाम्येनु
 मधु-गुडशर्करा-खटाद्यपि साद्यतया, ब्राह्म-शर्करादिजल तकादि च पानकतया उक्त, पर द्विविधाहारादौ न कल्पते ।
 उक्तं च तन्मागपुरीयगच्छप्रत्याख्यानमाद्ये—

“दक्खसापाणाईव, पाण तद साइम गुढाईम । पठिअ सुभमि तद्वपि दु, तिची-ज्जगति नापीरप ॥ १ ॥”
 खिया संभोगे चतुर्विधाहारो न भज्यते, बालादीना ओष्ठादिचुम्बने तु भज्यते । द्विविधाहारे तु तदपि कल्पते,
 प्रत्याख्यानं हि कायलिकाहारविषयमेव, न तु लोमाद्याहारविषयमपि । अन्यथा उपयासाचाम्बोदोऽवपुरम्यङ्ग-गण्डुकरम्ब-
 बन्धनादिनाऽपि भङ्गप्रसङ्गात्, न चैव व्यवहारो लोमाहारस्य निरन्तरं समवेन प्रत्याख्यानभाष्यममेगात् ४ प्रजा-
 हारतया व्यवहियमाणानि यथा-पर्चाग निव १ मूल २ गडूची ३ फट्ट ४ कीरिआतठ ५ अतिविष ६ पुटठ ७

वीष्ट ८ सूक्यी ९ रक्षा १० हरिद्रा ११ रोहिणी १२ सप्लोट १३ घज १४ त्रिफला १५ वातलछ्छी १६ रति,
अन्ये घमासत १७ नाहि १८ आसगंधि १९ रीगणी २० एलियो २१ गुगल २२ बरखाधालि २३ बडणि २४ चवरी २५
कंयेरि २६ करीरंमूल २७ पुमाव २८ वोथरी २९ आळीमजीठ ३० दोल ३१ वीयल ३२ कूंयारी ३३ चित्रक ३४
कतुरु ३५ प्रमृति अनिष्टस्वाद रोगाथापदि चतुर्विधाद्वारेऽप्येतानि कल्पन्ते ॥ ५३ ॥

॥ इति अश्वत्तादिनिर्णयाधिकारः ॥ ५३ ॥

ननु केचित् शृगाटकानां अभक्ष्यत्वं अनन्तकायत्वं च प्रतिपादयन्ति तत्सत्यं असत्यं वा ? उच्यते—ये तेषां अभ-
क्ष्यत्वं अनन्तकायत्वं च प्रतिपादयन्ति ते सर्वे सिद्धान्तानभिज्ञा एव, यत उक्तं श्रीस्वरतरंगच्छाधिराज-श्रीजिनभद्र-
सूरिपट्टालङ्कार-श्रीजिनचन्द्रसूरिविजयराज्ये श्रीमुनिमेरुसुन्दरोपाध्याये सघाम्यर्यनया कृतवार्तिकसार्धशतकप्रश्नोत्तरे
४९ प्रश्ने, तथाहि—

सिंधोद्यादिजीवा वनस्पतिसत्तरीभाहि कक्ष्या छद्मं अने अभक्ष्य अनन्तकाय कहै ते किम ? तत्रार्ये सिंधोडा अभक्ष्य
अनन्तकाय न हुवे, जे अभक्ष्य अनन्तकाय कहै ते सिद्धान्तना जाण नहीं, यत प्रज्ञापनासूत्रे (३४ पत्रे)—

“सिंधाद्वारस गुच्छो, अणेगजीवो च होइ नाययो । पचापचेअजीवा, दुम्रि य जीवा फले भणिआ ॥५१॥” इति कारणि
विधु जीवनो फल साधारण अनन्तकाय न थायइ, जेह भणी प्रज्ञापना वृत्तिमाहि कथ्यो छद्मं, “साधारणस्तु नियमादन-

अजमोद-कुलिञ्जण-पिप्पलीमूल-चिणीक-शाला कषूरक-मुस्ता-कंठासेलियो-कर्पूर-सचल हरदा विमीतक-कुंभटउ-यन्मूलघन-
 सदि-स्वेजडादिछीपन्न-पूग-हिंगुलाष्टक-हिगत्रेयीसो-पचमूल-पुष्करमूल जवासकमूल-चावची-तुलसी-कपूरी-कदादिक नीरक
 स्यमायं ४ । प्रवचनसारोद्धारप्रामेयेण स्वाद्यं, कल्पवृत्त्यभिप्रायेण तु स्वाद्य, अजमकं साद्यमिति, केचित्
 सर्वं स्वाद्य एला-कर्पूरादिजलवत् तत् द्विविधाहारप्रत्याख्यानं कल्पन्ते । वेसण विरयाली सोया-कउठवडी-आमलागाडी-
 आंषागोली-कचनीय लीचूई-पत्र-अमृलसाद्यत्वादिना द्विविधाहारे न कल्पते, त्रिविधाहारे तु जलमेव कल्पते, तत्रापि
 मधु-गुदार्क-साकरी-कपूर-एला-कच्छक-सविरचूर्ण-कसेल्लक-पाडलादिजलं च नीतरितं गालितं वा नाऽन्यया, दाखेपु
 र्कं च तन्नागपुरीयगच्छप्रत्याख्यानमाप्ये—

“दक्षत्वापाणाईम, पाणं तह साइम गुढाईम । पठिम सुअमि तहवि हु, तिचीज्जगति नायरिय ॥ १ ॥”
 स्त्रिया समोगे चतुर्विधाहारो न भज्यते, बालादीना ओष्ठादिचुम्बने तु भज्यते । द्विविधाहारे तु तदपि कल्पते,
 प्रत्याख्यानं हि कषुलिङ्गाहारविषयमेव, न तु लोमाद्याहारविषयमपि । अन्यथा उपयासाचाम्बोदेः वपुरभ्यङ्ग-गडुकुरम्ब-
 बन्धनादिनाऽपि भङ्गप्रसङ्गात्, न चैव व्यवहारो लोमाहारस्य निरन्तरं समवेन प्रत्याख्यानभावप्रसङ्गात् ४ अना-
 हारतया व्यवश्रियमाणानि यथा-पचांग निंब १ मूल २ गडूची ३ कड ४ किरीआत ५ अतिविष ६ कुडव ७

श्रीचन्द्राचार्यैरपि स्वकृतयोगविधौ सम्यक्स्थारोपणानन्तर श्रावकवर्जनीयद्वार्विशत्यभक्ष्यप्रतिपादक गाथाद्वय प्रत्यपादि,
तथाहि “पञ्चवर चवविगर्ह, अनायफल कुसुमहीमविसकरणे । मज्जं राईभोयण, धोलवडा रीगणी चेव ॥ १ ॥ पपो-
दय सघाडय, घायगण काइवणे य तह चेव । घावीस दवाणि, अमक्खणीयानि सट्ठण ॥ २ ॥” एव श्रीजिनपतिसूरि-
शिष्य-श्रीपूर्णमद्रकृते श्रीकृतपुण्यकचरित्रेऽपि शृङ्गाटकानामभक्ष्यत्व, तथाहि—“मद्य १ मास २ नवनीत ३, मधू ४ तुम्बर-
पञ्चकम् ५ । अनन्तकाय १० मज्जात-फलं ११ रात्रौ च भोजनम् १२ ॥ १ ॥ आमगोरससप्तक, छिदल १३ पुष्पितोद-
नम् १४ । दध्यहर्द्वितयातीत १५, सन्धान १६ कुयितासकम् १७ ॥ २ ॥ बहुबीज यच्च फल १८, शृगाटकान् १९ सर्व-
नृसिका २० करकान् २१ । हिम २२ विप २३ घृन्ताकीफल २४, धोलवदान् २५ वर्जयेत् शब्धत् ॥ ३ ॥” अत्राऽय पर-
मार्थः—श्रीप्रवचनसारोद्धारादौ शृङ्गाटकानि द्वार्विशत्यभक्ष्यमध्ये नाऽऽनीतानि, पर श्रीचन्द्रसूरिकृत-योगविधिग्रन्थे,
श्रीपूर्णमद्रकृत-श्रीकृतपुण्यकचरित्रे च प्रोक्तत्वात् १ मोहोदयकारित्वात् २ जीवद्वययुक्तत्वात् ३ विषट्मामनुल्यत्वेन गणि-
तत्वात् ४ घर्मादिना श्राद्धादीना अभक्ष्याणि अग्राह्याणि ज्ञेयानि ॥ ५४ ॥

॥ इति शृङ्गाटकानामभक्ष्यत्वाधिकार ॥ ५४ ॥

ननु-लवण १ हरिताल २ मन शिला ३ पीपली ४ खर्जूर ५ द्राक्षा ६ हरीतकी ७ पत्र ८ पुष्प ९ फल १० प्रभृ-
तीनां प्राप्नुक्त्य भवति न वा ? उच्यते—भवति, कथमित्याह—श्रीगृह्यसूत्रधृत्तिषु योजनश्रावगमनादिकारणं तेषाम-

नन्वेकप्येति, कामदीपकद्रव्य भणी अतः टालइ तो डिम वुध न ह्यै प्रवाहै, तिमतेही न न्यौ पनि अमक्षय अनन्तफाय नशी
प्रति । ननु-चहि तन्नसणे न दोषः ? न एतद्वक्तुं गुरुं, धर्मार्थिनां श्रावकादीनां तेषां अमक्षयत्वेन अग्राह्यत्वेन प्रतिपादनात् ।
“मधू १ ‘मक्खण २’ सबाहग ३
श्रुति । ननु-चहि तन्नसणे न दोषः ? न एतद्वक्तुं गुरुं, धर्मार्थिनां श्रावकाणां अमक्षयनियमाधिकारे, तथाहि “मधू १ ‘मक्खण २’ सबाहग ३
यदुक्त श्रीजिनवज्रमच्चरिभिः श्राद्धकुल्लके श्रावकाणां अमक्षयनियमाधिकारे, तथाहि “मधू १ ‘मक्खण २’ सबाहग ३
गौरसमुअविदल ४ जाणिअमणंत ५ । अणायफलं ६ धयगण ७ पचुवारि ८ मवि न मुंजतिति ॥ १ ॥” तथा “कह नु
कुब्जा सामन्न, जो कामे न निवारय ।” इति पदद्वयस्य व्याख्यां कुर्वद्भिः श्रीहरिभद्रचूरिभिरपि (८५ पत्रे) शुंगाटकानां
द्रव्यकामत्व विकटभांसुन्यत्व च प्रतिपादितमस्ति, तथाहि “शब्दरूपरसगंधस्पर्शाः मोहोदयाभिभूतैः सत्त्वैः काम्यन्त-
इति कामाः, मोहोदयकारिणि च यानि द्रव्याणि शुगाटकविकटमासादीनि तान्यपि मदनकामाख्यभावकामहेतुत्वाद्भव्य-
कामा इति” । एवं श्रीप्रज्ञापनाच्छृत्योरपि प्रथमपदे-तथाहि-शृङ्गाटकफले जीवद्वय प्रत्यर्पादि, तथाहि—
“सिंघाढगस्स गुम्छो, अणेगजीवो च होइ नायबो । पप्ता पचे अखिया, दोम्मि य जीवा फले मणिमा ॥ ५१ ॥”
व्याख्या-“सिंघाढगस्से”त्यादि शृङ्गाटकस्य यो गुम्छः सोऽनेकजीवो भवति ज्ञातव्यः, त्वक्रशाखादीनां अने-
कजीवात्मकत्वात्, केवलं तत्रापि यानि पत्राणि तानि प्रत्येकजीवानि, फले पुनः प्रत्येक एकैकस्मिन् द्वौ द्वौ जीवौ
भणितौ इति । पुनः “दुम्मिअिया सिंघाढग-फलमि जे केइ नालिआ चड्डा ! पुष्पां सखिअजिया, थोहरि-
परंपरणंतसिया ॥ १ ॥” इत्यादि गाथाचतुष्टय दर्शनसप्ततिकायामस्ति । एवमेव चनस्पतिसप्ततिकायामपि । तथैव

निपीदन्ति, तेषां गवादीनां च यः कोऽपि पृष्ठादिगान्त्रोष्मा तेन वा परिणामो भवति, तथा यो यस्य भौमादिकः पृथिव्यादिकः आहारस्त्वव्यवच्छेदे तस्य परिणाम उपक्रमः शस्त्र, “उपक्रम्यते जीवादीना आयूषि अनेन” इति श्रुत्युत्पत्तेः, तच्च शस्त्र त्रेधा, स्वकायशस्त्र परकायशस्त्रं तदुभयशस्त्रं चेति, तत्र स्वकायशस्त्रं यथा-लवणोदक मधुरोदकस्य, कृष्णभौम वा पादुरा भौमस्येति, परकायशस्त्रं यथा-अग्नि उदकस्य, उदकं चाऽग्नेरिति २ तदुभयशस्त्रं यथा-उदकमृत्तिका शुद्धोदकस्येत्यादि । एषमादीनि सचिच्चवस्तुना परिणमनकारणानि मन्तव्यानि, गतं क्षेत्रतो लक्षणम् । अथ कालत आह—

“उत्पलपत्रमाई पुण, उण्हे दिक्काइ जाम न धरती । मुगरगजूहिआमो, उण्हे हूढा चिर हुंति ॥ १ ॥

मगदंतीपुष्पाइ, उदए हूढाइ जाम न धरती । उत्पलपत्रमाइ पुण, उदए हूढा चिर हुति ॥ २ ॥” उत्पलानि पद्मानि च उदकयोनिकत्वात्, उष्णो आतपे दत्तानि याम-प्रहरमात्र काल न प्रियन्ते न अवतिष्ठन्ते, किंतु प्रहरादवर्गमेव अचिचीभवन्ति, मुहुराणि मगदंतिपुष्पाणि-यूथिकापुष्पाणि च उष्णयोनिकत्वात्, उष्णो क्षिप्तानि चिरमपि कालं भवन्ति सचिच्चानि एव तिष्ठन्तीति भावः । मगधन्तिकापुष्पाणि उष्णो [उष्णोदके] क्षिप्तानि याम-प्रहरमात्रमपि न प्रियन्ते, उत्पलपद्मानि पुनः उदके क्षिप्तानि चिरमपि भवन्ति, गत कालतो लक्षणम् ॥

अथ भावत आह,—“पत्ताण पुष्पाण, सरडुफलाण तर्हेव हरिआण । विट्ठमि मिलणंमि, नायध जीवविप्पजड ॥ १ ॥” पत्राणा पुष्पाणा सरडुफलाना अवद्धास्थिकफलाना तथैव हरिताना वा स्थूलादीना सामान्यत तरुणवनस्पतीना वा

चित्तस्य प्रतिपादनात्, तथाहि—अथ क्षेत्रतस्तु आह—“ज्योत्स्नस्य तु गंता अणहारेणं तु भंडसंकती । वायागणिघूमेण य, पिद्मरथ होइ लोणाई ॥ १ ॥” लवणादिक वस्तु स्वस्वस्थानाद् गच्छत् प्रतिदिन बहुबहुतरादिक्रमेण विघ्वस्यमान योजनशतात् परतो गत्वा सर्वयैव विघ्वस्त-अविश भवति । अहो ! शस्त्राभावे योजनशतगमनमात्रेणैव कथं अचिचीभवति ? इत्याह—“अनहारेण” यस्य यदुत्पत्तिदेशादिक साधारणं ततो व्यवच्छिन्न, स्वोपष्टभकाहारविच्छेदात् विघ्वस्यते, तच्च लवणादिक भाण्डसकान्त्या पूर्वस्मात् भाजनाद् अपरभाजनेषु यद्वा पूर्वस्या भण्डशालाया अपरस्यां भण्डशालाया चक्रम्यमाण विघ्वस्यते, तथा चातेन वा अग्निना वा महानसादौ घूमेन वा लवणादिक विघ्वस्त भवति । “लोणाई” इत्यत्र आदिशब्दात् अमी द्रष्टव्या । स्थानाङ्गसूत्रे (५४ पत्रे)—

“हरियाल १ मणोसिल २ पिप्पली य ३ खजूर ४ मुद्गिआ ५ अमया ६ । आङ्गणमणाइप्णा तेऽवि हु एमेव नायया ॥ १ ॥

न्याख्या—हरिताल-मन-शिला-पिप्पली-खर्जूर-एते प्रतीताः, मुद्रिका-द्राक्षा, अमया हरीतकी, एतेऽप्येवमेव लवण-यत् योजनशतगमनादिभिः कारणैः अचिचीभवन्तो द्रष्टव्याः, परं एके अत्र आचीर्णा अपरे अनाचीर्णाः, तत्र सामान्येन परिणमनकारणमाह—

“आरुहणे, ओरुहणे निसिअण गोणाइणं च गातग्हा । भुमाहारच्छेए, चवक्कमेणेव परिणामो ॥ १६ ॥” शकटे गवादिपृष्ठे च लवणादीना यद्भूयोभूय आरोहणमवरोहण च तथा यत्तस्मिन् शकट्यादौ लवणादिभारोपरि मनुष्या

एव श्रीनिशीयचूर्णिपञ्चदशोद्देशकेऽपि, तथाहि—चोन्नग आह इन्धनाभावे कथमचित्त भवति ? आचार्य आह—“अणा-
हरेणति जस्स ज साधारण, त ततो बुच्छिन्न आहारविच्छेदु विध्वस आगच्छति । जहा पुढवी उ बुच्छिन्न लोणाइ
च लोणाइ, जोयणसयमगयपि सठाणे, अन्तरे वा विद्धसइ, जोयणसया उ परेण अचित्त सवहा भवइ, भटसकतीए पुढ-
भायणाओ अन्न पि भायण सकामिज्जइ, भटसालाओ वा अन्न भट सकामइ, घातेण आतवेण भत्तघरे वा अगणिनिरोहेण
धूमेण आइसइआओ, इमा हरिआल गाहा-हरिताल मणोसिला जहा लोण अभयत्ति, हरियडे पिप्पलीमाइणो जोयणस-
तातो आगयादि, जे हरितकीमाइणो आइण्णा ता घेप्पति, खर्जुरादयो अण्णाइणत्ति न घेप्पति, इम सबेसिं सामेण्ण
परिणामकारण । आरुहणे गाहा इति ॥ लवण १ हरिताल २ मन शिला ३ पिप्पली ४ खर्जूर ५ द्राक्षा ६ हरितकी ७
प्रमुखाणा प्रासुकविचार ॥ ५५ ॥

॥ इति लवणादिसप्ताना प्रासुकाधिकारः ॥ ५५ ॥

ननु-चूर्णस्य सचित्तत्वं १ अचित्तत्वं २ ग्राह्यत्वं ३ अग्राह्यत्वं च ४ कथं ज्ञेयम् ? उच्यते—विचारसारग्रन्थोक्तगाथाभिः
स्पष्टं तदवबोधोच्चात्, तथाहि—“पण पणुर माह फण्णुणि, पणुरा चत्तारिचित्त वेसा हे । जिह्वासाढे तिण्णि य तेण पर होइ
सचिच्चो ॥ १ ॥ पणदिणमी सो लुटो, अचालिओ सावणे अ भववण । चत्तदिण आसोए कत्तिय-मिगसर-योसेसु
तिण्णि दिणा ॥ २ ॥”

वृन्ते मूलनाले म्लाने सति ज्ञातव्यं यथा जीवधिप्रमुक्तमेतद् पत्रादिकं, उक्त मावलक्षणम् । तदुक्तौ च समर्थितं चतुर्विधं सचिदाचित्तज्ञानद्वार इति । एवमेव श्रीस्थानार्द्धे द्वितीयस्थानके प्रथमोद्देशके (५३ पत्रे), तथाहि—

“दुविहा पुढविकाइया पन्नत्ता, त जहा सुहुमा चेव वायरा चेव १, एव जाव दुविहा वणस्सइकाइया पन्नत्ता, त जहा सुहुमा चेव वायरा चेव ५ दुविहा पुढविकाइया पन्नत्ता, त जहा पज्जत्तगा चेव अपज्जत्तगा चेव ९ एव जाव वणस्सइकाइया १० दुविहा पुढविकाइया पन्नत्ता, त जहा परिणया चेव अपरिणया चेव ११ ॥ दुविहा पुढवी इत्यादिपइसूत्री-परिणता, स्वकायपरक्कयशब्बादिना परिणामान्तर आपादिता —अचिच्चीमृता —इत्यर्थः । तत्र द्रव्यत क्षेत्रादिना मिश्रेण द्रव्येण, कालतः पीरुव्यादिना [मिश्रेण] कालेन भावतो वर्णगन्धरसस्पर्शान्यथात्वेन परिणता, क्षेत्रतस्तु “जोयणसय तु गत्ता अणहारेण तु महसंकंती । वायागणिपूमेणय, विज्जत्य होइ लोणाइ ॥ १ ॥ हरिआल मणोसिल पिप्पली अ लज्जर मुदिआ अमया । आइधवणाइसा, तेऽपि हु एमेव नायत्ता ॥ २ ॥ आरुवणे ओरुहणे, निसिअण गोणाइण च गातन्हा । मूमाहाररुछेदे, उवक्कमेणेव परिणामो ॥ ३ ॥”

‘अणहारेण’ति स्वदेसजाहाराभावेन इति, ‘महसकंती’ति भाजनाद् भाजनान्तरसक्रान्त्या स्वर्जरादयोऽनाचरिता, अमयादयस्तु आचरिता इति, परिणामान्तरेऽपि पृथिवीकायिका एव ते, केवल अचेतना इति, कथ अन्यथा अचेतन-पृथिवीकायिषष्ठप्रयोजनामिधानमिदं स्यात् ? यथा “घट्टगढगलंगेवो एमावि पयोयण चहुहा” इति ‘एव’ इत्यादि प्राग्वि, तदेव पञ्चैतानि सूत्राणि ॥

श्रीनिमग्रसूरिपट्टालङ्कारश्रीजिनचन्द्रसूरिविजयरालये श्रीमेरुसुन्दरोपाध्यायकृतवार्तिकप्रश्नोत्तरशतके, तथाहि—बडा घासी
अग्राह्य कहइ छइ ते किम ? तत्रार्ये पहिलु कोरा बडा जे घणो राखिजइ तिहा जालापातादिक दोष प्रत्यक्ष दीसे
छे, ते भणी सकाली छाशि—माहि तत्काल जे मुक्या हुवइ बडा ते वासी लेता दोष नहि, ए अक्षर श्रीआचारांगने छेहइ
छे तिहायी जो ज्यो ६२ प्रश्ने इति । दिनद्वयानन्तर अमस्य दधि । तत्रार्ये श्रीहेमचन्द्रसूरयोऽपि स्वोपज्ञयोगशास्त्रबृह-
वृष्टौ (१७१ पत्रे) प्रोचुः, तथाहि—

“आमगोरससप्तक—द्विदलाविषु जन्तवः । दृष्टाः केवलभिः सूक्ष्मा—स्रस्मात् तानि विवर्जयेत् ॥ ७१ ॥” इह हि इय
स्थितिः—केचिन्नावा हेतुगम्याः, केचित्तु आगमगम्याः, तत्र ये यथा हेत्वादिगम्यास्ते तथैव प्रवचनधरे प्रतिपादनीया,
आगमगम्येषु हेतून्, हेतुगम्येषु तु आगममात्र प्रतिपादयन् आज्ञाविराधक स्याद्, यदाह—

“जो हेतवायपक्षमि हेतुओ आगमे अ आगमिओ । सो सप्तमयपक्ष[व]िवाओ, सिद्धातविराहओ अन्नो ॥ १ ॥” इति
आगोरससप्तकद्विदलावौ न हेतुगम्यो जीवसम्भावः, किन्तु आगमगम्य एव, तथाहि—आमगोरससप्तके द्विदले आदि-
शब्दात् पुष्पितौदने, अहर्दितीयातीते दग्नि, कथिताश्चे च, ये जन्तवः ते केवलज्ञानिभिर्दृष्टा इति, जन्तुमिश्र गोरसमिश्र-
द्विदलाविभोजन वर्जयेत्, तन्मोजनान्नि प्राणातिपातलक्षणो दोषः, न च केवलाना निर्दोषत्वेन आप्ताना च तानि वच-
नानि विपरियन्ति, ननु पक्षाक्षस्य ग्राह्यत्वे कियद्विनानि ? इत्याह—

लिफसूत्रे, तथाहि—“घण्णरसगघण्ण, परिणय फरसेण वा । अजीव फासुय नच्चा, पडिगाहेल्ल सजए ॥ १ ॥” इति, पुन-
स्तच्चर्णोपि (२४ पत्रे) तथाहि—“तत्तानिबुद्धभोइ”चि, तत्त पाणीय पुणो सीतलीमूत अनियुतं भण्णइ, त च गिग्गे रत्ति-
पजुवसिय सचिचीभवति, हेमतवासासु पुब्बण्हे कय अवरण्हे सचिचीभवति, एव सचित्त जो मुजइ सो तत्तानियुत-
भोइ भवति, अथवा तत्तमपि जाहे तिस्सिवाराओ तत्त भवति ताहे त अनियुत सचित्त निवुत्त भवति, त जो अपरिणय
मुजइ सो तत्तानिबुद्धभोइचि” इति ॥ ५७ ॥

॥ इति प्रासुक्कमपि पानीय इयता कालेन सचित्त भवतीति विचारः ॥ ५७ ॥

ननु—जर्गरी १ घृष्टि २ तक्र ३ करम्बको ४ दन ५ दधि ६ प्रभृतीना कति प्रहरान् यावद् ग्राह्यत्व ? स्थितप्रहरा-
नन्तर च तेषां अमक्ष्य अग्राह्यत्व च ? उच्यते—जगरेति गायया प्रवर्तमानायां सकाशाद्विज्ञेय, तथाहि—

“जगरा य वार पहरा, वीस चिसित्तक करवको गिण्हइ । पच्छा निगोअजतू, तपजइ सपदेसेसु ॥ १ ॥” इति ओदनस्य
चतुर्विंशतिप्रहरानन्तर अग्राह्यत्व, दमस्तु पोढशप्रहरानन्तर अग्राह्यत्व, दमस्तु पोढशप्रहरानन्तर अग्राह्यत्व यदुक्तं
तत् तपागच्छीय श्रीमुनिसुन्दरसूरिकृत-श्रीपद्मावश्यकशालाधयोधे । श्राद्धप्रतिक्रमणसूत्रे “मज्झि य मसमि य” इत्यादिगाथा-
ध्यास्यानाधिकारे, तथाहि—वलितरस जे कुम्भो अन्न १ चत्तवीस पहर उपरु ओदनादिक २ सोलपहर तपहर दही ३
इत्यादि अमक्ष्य तेहमाहि बीष तपजे ते मणी इति । पर्युपित घोलवहा अभक्ष्यमाहि, यदुक्त—श्रीस्मरतरगच्छीय-

आवश्यकचूर्णिकारोऽप्याह-प्रहरदिवसोऽर्धरात्रप्रहरं यावत् दिवसो वइ०, रात्रिप्रहरार्धदिवसप्रहर यावत् राइ अय०, पादो-
 स्ति ए जाव पोरिसी न सग्घाढेति ताव देवसिअं भण्णइ, पुबण्हे जाव पोरिसी न सग्घाढेइ ताव राइअति।” एवं विचारसार-
 ग्रन्थेऽपि, तथाहि “देवसिअपविक्रमण, सुअइ रयणीइ जाव पढम पहर। राइअमह सग्घाढा-पोरिसिमुत्र जाव पुरिमहु
 ॥ १ ॥” इत्यादि। एवमेव ओषनिर्युक्तिसूत्रवृत्तौ ॥

॥ इति दैवसिकरात्रिकप्रतिक्रमण कियत् काल यावच्छुच्यतीति [अधिकार] विचार ॥ ५९ ॥

ननु-पञ्चम्याः पर्वत्य क प्रोक्तमस्ति ? येन तत्र विशेषतः पुण्यकर्तव्यानि क्रियमाणानि सन्ति, उच्यते-पर्युपणाचूर्णौ
 तस्याः पर्वत्वेनोक्तत्वात्, तथाहि-“इत्थं च पणग पणग, कारणिअ जा सवीसईमासो। सुद्धदसमीठिआण थ आसाढी
 पुण्णिमोसरण ॥ १ ॥ आसाढपुण्णिमाए, ठिआणं जदि ढगलाईणि गहियाणि पज्जोसवणाकप्पो अ कहिओ तो सावणवहुलप
 धमीए पज्जोसवति। असति सिंसे सावणवहुलदसमीए, असति सिंसे सावणवहुलस्य पन्नरसीए। एव पच पच ओसारिं
 तेण जाव असति भइवयसुद्धपचमीए, अओ परेण न वट्टइ। अइक्कमेव आसाढपुण्णिमाओ आढत्त मगताण जाव भइव-
 यजोणहस्स पचमीए। इत्थतरे जइ न लद्ध ताहे जइ रुक्खाहे ठितो तोऽपि पज्जोसवेअथ। एएसु पधेसु जहा लमे पज्जोसवे-
 अथ अप्यवे न वट्टइ, कारणिआ भवत्थीयि अज्जकालमायरिपहिं पयत्तिआ।” इति (३२ पत्रे) एव श्रीनिशीथचूर्णौ
 दशमोद्देशके ३१७ पत्रेऽपि, तथाहि—

“वासासु पनरदिवसं, सिवणहकालेसु मास-धीसविणा । ओगाहिम जहीण, कप्पइ आरन्भ पढमदिण ॥ १ ॥”
 ॥ इति जर्गरी १ धृष्टि २ तत्क ३ करस्वक ४ ओदन ५ दधि ६ पकाश्रममुखाणां आद्याप्राप्त्यविचारा ॥ ५८ ॥
 ननु-दैवसिक रात्रिकं च प्रतिक्रमण केनाऽपि प्रभावेन कार्यव्यग्रत्वादिना कारणेन वा कालवेलायां न चक्रे, तर्हि काल-
 वेलातोऽग्रतः कति प्रहरान् यावत् कृतं शुच्यति १, उच्यते-अपवादतो दैवसिक प्रतिक्रमणं दिवसतृतीयमद्वारादरन्त्य
 अर्धरात्रं यावत्, रात्रिकं प्रतिक्रमणं तु अर्धरात्रादारभ्य मध्याह्न यावत् शुच्यते १ । यदुक्तं तपागच्छीय-ओरलदोत्तरसू-
 क्त-आश्रविणिकमुद्या, तथाहि-“तच्च प्रतिक्रमणं पञ्चमेवं-दैवसिक १ रात्रिक २ पाक्षिक ३ चानुर्मासिक ४ सावत्सरिक ५
 चेति ।” एतेषां कालस्तु उत्तरेण एवमुक्तं, “अश्वनिबुद्धं विवे, सुप्तं कट्टति गीअत्था । इयवयण-पमाणेण, देवसिआयत्सप
 कालो ॥ १ ॥ रात्रिकस्य चैव-आवत्सयस्स समये निदामुइ चयति आयरिया । तह त कुणति जइ दस (दिसि) पण्डेइहा-
 णंतरं स्रो ॥ २ ॥” अपवादतस्तु दैवसिक दिवसतृतीयप्रहरादर्वाक् अर्धरात्र यावत् इति-उक्तं, योगदासबृक्षो तु मायाहा-
 वत्सयस्स बुद्धीए चैव । बवहारामिप्पाया, भणति पुण आय पुरिमहु ॥ १ ॥” पाक्षिकचानुर्मासिकसांयत्सरिकानि तु पक्कायन्तेतु
 च स्युः, एवं श्रीखिनमसूरिकृतविधिप्रपायामपि, तथाहि-“तस्य देवसियपण्डिकमणं रयणीपढमपहरं जाव सुअइ, राइव
 पुण आवत्सयबुद्धिअभिप्पाएणं उग्गाढापोरिसि जाव, बवहाराभिप्पाएण पुण पुरिमहुं जाव सुअइ” इति (५१ पन्ने)

छट्टुमे न करिञ्जा तो पायच्छित्त इति", ननु-एव सति पञ्चमी १ अष्टमी २ पूर्णिमा ३ अमावास्या ४ अन्यतरा चेति गणनाया पञ्चमह्ये त्रिपर्वी स्यात्, चतुःपर्वी-पञ्चपर्व्यावपि च ग्रन्थान्तरे प्रोच्येते, एवमत्र पर्वणामनियतत्वात् त्रिपर्वी १ चतुःपर्वी २ पञ्चपर्वी ३ वाक्यात् तपःशीलादिना आराध्यते ? इति चेदुच्यते-स्वशक्त्यपेक्ष सर्वा द्वे एका वा, तामाराधयता न कश्चिद्दोषः । पुनः पञ्चम्याः पर्वत्वप्रतिपादका एकोनविंशतिपञ्चाशकवृत्त्यादि-अनेकग्रन्था तदर्थिना ते विलोकनीयाः ॥ ६० ॥

॥ इति पञ्चम्याः पर्वत्वम् ॥ ६० ॥

ननु-"सर्वीसप राइमासे वइक्कत्ते पजोसवती"ति श्रीकल्पसूत्रवचनात् "जाव भइवयसुद्धपचमीए अजो परेणं न वट्टइ अइक्कमिच्च आसाढपुत्तिमाओ आढत्त, मगताण जाव भइवयज्जोण्हस्स पचमीए" इति श्रीपर्युपणाचूर्णिवचनाच्च भाद्रपदसुविपञ्चम्यामेव श्रीपर्युपणापर्वकरणमुचितम् । अन्यगच्छेच्चपि केपुचित् साम्प्रत भाद्रपदसुविपञ्चम्यामेव पर्युपणापर्वं क्रियमाण दृश्यते, परम्-आत्मीयगच्छे भाद्रपदसुविचतुर्थ्यां तत् क्रियते तत्कथम् ? इति, उच्यते-सत्य भो शिष्य ! पूर्वमेवं आसीत्, पर श्रीवीरात् त्रिनवत्यधिकेषु नवशतवर्षेषु (९९३) गतेषु सत्सु श्रीशालिवाहनराजाग्रहात् श्रीकालिकाचार्यैः, "अतरावि अ से कप्पइ" इति श्रीकल्पसूत्राक्षरदर्शनबलेन पञ्चमीत चतुर्थ्यां श्रीपर्युपणापर्वं प्रवर्तितं, तद्वशेन च चातुर्मासमपि चतुर्दश्या जात, अन्यथा आगमोक्त पञ्चदश्याभासीत्, तत् इदानींतनसमस्तसंवेनाऽपि प्रमाणीकृत,

“इत्थं च पणग पणग, कारणिअं आ सवीसईमासो । सुद्धदसमीठिआण व आसादी पुण्णिमोसरण ॥ १ ॥ तथाच-
 आसादपुण्णिमाए पविट्ठा वगलाइअं गिण्हति पज्जोसवणकप्प कहिंति, पचरिणा ताहे सावणवहुलपचमीए पज्जोसवंति,
 पुत्तो इत्यादि सवीसइराए मासे पुत्ते अदि वासत्थिच न लब्भइ तो रुक्खहेठेवि पज्जोसविअय । त च पुण्णिमाए पचमीए
 दसमीए, एवमादिएसु पवेसु पज्जोसविअय नो अपवेसु । सीसो पुच्छइ-इआणिं कहिं च चटयीए अपवे पज्जोसविज्जत्ति ।
 आयरिओ भणइ-कारणिआ चटयी अज्जकालगायरिएहिं पवत्तिआ” इति । अत्र पूर्वचूर्णिद्वयेऽपि “एतेसु पवेसु जहा लभ
 पज्जोसवेअव अपवे न वट्ठइ, इत्यनेन पुण्णिमाए १ पचमीए २ दसमीए ३ एवमाइएसु पवेसु पज्जोसवेअय नो अपवेसु ।”
 इत्यनेन पचनेन पूर्णिमावत् पञ्चम्याः पर्वत्वं सिद्धम् । अत्राऽऽह कोऽपि कोपितप्राय-“वर्चाचश्रुर्विपश्चित्-ननु एतैरक्षरैर्द-
 शम्या अपि पर्वत्वं पञ्चमीवन्माननीय स्यात् ? इति चेदुच्यते-सिद्धान्ताक्षरसिद्धेऽर्थे का नाम विचारणा ? । नन्वेव दशम्या
 तयोऽपि विधीयते ? इति चेदुच्यते-पञ्चम्याः पर्वत्वं तावत् सिद्धान्ताक्षरैः सिद्धं, अयं केवलं दशमीतपोविषये विवा-
 दोऽवतिष्ठते, तत्र चेदमुच्यते-दशम्याः पर्वत्वे सत्यपि पूर्वाचार्यपरम्पराया महानिशीथे च दशम्या तपसः करणस्य अद-
 र्शनात् । तत्र तपो न क्रियते इति महानिशीथ-भाष्यपाठो यथा-

“संते बलवीरिअपुरिसायारपरक्खमे अट्ठमि १ चटइसी २ नाणपचमी ३ पज्जोसवणाओ ४ चावम्मासिएसु चटत्य,

चटत्य,

छट्टुष्टमे न करिञ्जा तो पायच्छिञ्च इति”, ननु-एव सति पञ्चमी १ अष्टमी २ पूर्णिमा ३ अमावास्या २ अन्यतरा चेति गणनाया पक्षमध्ये त्रिपर्वी स्यात्, चतुःपर्वी-पञ्चपर्व्यावपि च ग्रन्थान्तरे प्रोच्येते, एवमत्र पर्वणामनियतत्वात् त्रिपर्वी १ चतुःपर्वी २ पञ्चपर्वी ३ वाक्यात् तपःशीलादिना आराध्यते ? इति चेदुच्यते-स्वशक्त्यपेक्ष सर्वा द्वे एका वा, तामाराधयता न कश्चिद्विषयः । पुनः पञ्चम्या पर्वत्वप्रतिपादकाः एकोनविंशतिपञ्चाशद्वृत्त्यादि-अनेकग्रन्थाः सन्तीति तदर्थिना ते विलोकनीयाः ॥ ६० ॥

॥ इति पञ्चम्याः पर्वत्वम् ॥ ६० ॥

ननु-“सवीसए राइमासे वइळ्ते पञ्जोसवती”ति श्रीकल्पसूत्रवचनात् “जाव भइवयसुद्धपचमीए अओ परेण न यहइ अइक्कमिच आसाढपुद्धिमाओ आढत्त, भगताण जाव भइवयजोण्हत्त पचमीए” इति श्रीपर्युपणाचूर्णियचनाच्च भाद्रपदसुविपञ्चम्यामेव श्रीपर्युपणापर्वकरणमुचितम् । अन्यगच्छेष्वपि केपुचित् साम्प्रत भाद्रपदसुविपञ्चम्यामेव पर्युपणापर्वं क्रियमाण इत्यते, परम्-आत्मीयगच्छे भाद्रपदसुविपचतुर्थ्यां तत् क्रियते तत्कथम् ? इति, उच्यते-सत्य भो शिष्य ! पूर्वमेव आसीत्, पर श्रीवीरात् त्रिनवत्यधिकेषु नवशतवर्षेषु (९९३) गतेषु सत्सु श्रीशालिवाहनराजाम्हात् श्रीकालिकाचार्यैः, “अतरावि अ से कप्पइ” इति श्रीकल्पसूत्राक्षरदर्शनवलेन पञ्चमीत चतुर्थ्यां श्रीपर्युपणापर्वं प्रवर्तितं, तद्वशेन च चातुर्मासमपि चतुर्दश्या जात, अन्यथा आगमोक्त पञ्चदश्यामासीत्, तत् इदानीं तनसमस्तसधेनाऽपि प्रमाणीकृतं,

यदुक्तं श्रीतीर्थोद्धारप्रकीर्णके, तथाहि—“तेजस्यनवसपदि (९९३), समद्वक्तेहि वक्ष्यमाणो ! पञ्चोत्तरा चतुर्यी,
 कालगच्छरिहि तो ढविआ ॥ १ ॥ धीसदि विणेहि कण्ठो, १ पचगहाणीय कण्ठवणा य । नवसयतेणवपदि, पुच्छिणा
 सधआणाए ॥ २ ॥ सालाहणेण रआ, संघाएसेण कारिओ भयव ! । पञ्चोत्तराचतुर्यी, चाउम्मासं चउदत्तिए ॥ ३ ॥
 पुनरपि श्रीस्यानाङ्गुत्तरावपि तथैव प्रत्ययादि, तथाहि—“एवं च कारणेण अज्जकालगारिपदि चउदत्तिए पञ्चोत्तरा
 पयत्तिपि सम्मत्तं संघेण य अणुमस्सिक्कं तवसेण य पक्खिस्सआर्णिणि वि चउदत्तिए आयरिआणि, अन्नहा आगमुत्तानि पुच्छिणाए
 चि”, एव पर्युपणावूर्णावपि, तथाहि—“कारिणिआ चउदत्ति वि अज्जकालपदि पवत्तिज” चि । पुनरेयेमेव निशीय एण्णिदामोन्दो-
 केऽपि, तथाहि—“सितो पुच्छइ इयाणि कइ च चउदत्तिए अपणे पञ्चोत्तराविज्ज” चि । पुनरेयेमेव निशीय एण्णिदामोन्दो-
 कालगारिपदि पवत्तिज इति । न च वाच्य तस्मिन्नेव वषे शालिवाहनजीवनायधि या तत्पर्युपणापरं चउदत्तिं कृत, पश्चात्
 पुनरपि पञ्चम्यामेव जातं भविष्यतीति, तदनन्तरमपि चतुर्थ्यामेव क्रियमाणमासीत्, यदुक्तं श्रीनिशीयवर्णा दशमो-
 देशके, तथाहि—“इआणि कइ अपणे चउदत्तिए पञ्चोत्तराविज्ज ?” इति शिष्यपृच्छाया गुरुवचनावसरे—“एव च जुगप्पहा-
 नेहि चउदत्ती कारणे पवत्तिआ, सबेव अणुमया सबसाहूणं” इति । ततः श्रीकालिकाचार्यान्तर पश्चात् क्रियत्वा-
 लमावी निशीयवर्णिकारः—उक्तवचनप्रामाण्यात् शायते श्रीकालिकाचार्यात् पश्चादपि श्रीपर्युपणापरं भावपदचतुर्थ्यामेव

खरतरगच्छाधीशा, जिनचन्द्रयुगप्रधानगुरुत्वाः । श्रीपातियाहिमान्याः, सममूषन् भूमिविख्याताः ॥ १ ॥
 श्रीपूज्यमुख्यशिष्या, दक्षाः श्रीसकलचन्द्रनामान् । महुरवो गुणगुरव-स्तेषामेव प्रसादो मे ॥ २ ॥
 त्रयोदशमित्येव, पूर्णं प्रश्नोत्तरेष्वर्थात् । तृतीयक प्रकाश श्री-समयादिमसुन्दर ॥ ३ ॥
 इति श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते श्रीसामाचारीद्यतके पञ्चमप्रकाशे तृतीयः प्रकाशः सम्पूर्णः ॥ ३ ॥

इति श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते सामाचारीशतके
 पञ्चमप्रकाशे तृतीयः प्रकाशः समाप्तः ॥ ३ ॥

॥ अथ चतुर्थः प्रकाशः ॥

॥ श्रीमत्स्थभणपार्श्वनाथाय नमः ॥

ननु-श्रीजिनवल्लभसूरीणां परमसंविधानां कठोरसंक्रियापात्राणां का सामाचारी प्रवर्तते ? यदुपरि सर्वोऽपि श्रीखरतर-
रगच्छस्यः प्रतिक्रमणादिक्रिया कुर्वाणोऽस्ति ? सध्यते-श्रूयताम्, एषा चत्वारिंशद्वाथारूपा तेषां सामाचारी, तथाहि—

“सम्म नमिच देव, देविदवदिअपय महावीर । पठिक्कमणसमाचारो, भणामि जह सभरामि अह ॥ १ ॥ पचवि-
हायारविसु-द्धिहेचमिह साहू सावगो वाधि । पठिक्कमण सह गुरुणा, गुरुधिरहे कुणइ इक्को वि ॥ २ ॥ वदित्त चेइअइ,
दाव चहराइए खमासमणे । भूनिद्धियसिरो सयला-ऽइमारमिच्छुक्कह देइ ॥ ३ ॥ सामाइअपुधमिच्छा-मि ठाइल काव-
सग्गमिच्चाइ । सुत्त भणिअ पलविअभूयकुप्परधरिअपहिरणओ ॥ ४ ॥ सजइ १ कविट्ठ २ घण ३ लय ४ लवुत्तर ५
खलिण ६ सवरी ७ बहु ८ पेहा ९ । वारुणि १० भमुह ११ गुलि १२ तीस १३ मूअ १४ हय १५ काय १६ निहलु १७
जी १८ ॥ ५ ॥ यमाइ १९ [घोढगमारो] दोसरहिय, तो कुणइ दुद्धिसिओ तणुस्सग्ग । नाभिअहो जाणुद्ध, चतुरगुलठविअ-
कडिपहो ॥ ६ ॥ तत्थ य धरेइ हिअए, जहक्कम दिणकए अईआरे । पारेत्तु नमुकारेण पढइ चववीसथयदह ॥ ७ ॥ सहा-
सगे पमज्जिय, उवविसिय अलगविअयवाहुजुओ । मुहणतग च काय, पेहए पचवीसइहा ॥ ८ ॥ चट्ठियट्ठिओ सविणय,

विहिणा गुरुणो करेइ किइकम्म । वसीसदोसरहिय, पणवीसावस्सगविसुद्ध ॥ ९ ॥ यद्ध १ पविद्ध २ मणादिअ ३ परि-
 पिठिय ४ मकुसं ५ समुवच्च ६ । कच्छयरिगिअ ७ टोलगइ-८ ठहर ९ चेइ-आवद्ध १० ॥ १० ॥ मणदुद्ध ११ रुद्ध १२
 तस्सिय १३ सट्ठ १४ हीलिय १५ तिणिअ १६ भट्ठणीअं च १७ । विट्ठमविट्ठ १८ सर्गं १९ कर २० मोगण २१ मूण २२
 मूर्खं च २३ ॥ ११ ॥ मय २४ मिस्सी २५ गारव २६ कारणेहिं २७ पळिओवि । [चि]अ २८ भयत च २९ । आउत्ति ३०
 मणालिद्ध ३१ धूलिअ ३२ बुद्धलिच्छि वसीसा ॥ १२ ॥ उपवेसमहाजाय, दुहोणय पयडनारसायत्त । एगनिरामणतिगुत्त,
 चवस्तिर न मणंति पणवीसा ॥ १३ ॥ अह सम्ममवणअगो, करजुअविहिघरिअपोत्तरियहरणो । परिचितिय गइगारे,
 अहकम्म गुरुपुरो विअहे ॥ १४ ॥ अह उवविसिन्नु सुत्त, सामाइअमाइअ पवीअ पयओ । अण्मुट्ठियओ स्मि इद्या-इ पट्ठइ
 तुह उट्ठिओ विहिणा ॥ १५ ॥ दाऊण ववण तो, पणगाइसु जइसु त्यामए तिन्नि । किइकम्म फिरियठिओ, नहो गाहा-
 तिगे भणई ॥ १६ ॥ अह [इय] सामाइअवस्सगसुत्तमुच्चरिअ कावसगठिओ । चित्तिउ रज्जोयदुग, चरित्तअइआरसुत्ति-
 कय ॥ १७ ॥ विहिणा पारिअ सम्म-उत्तुद्धिहेठ च पठिअ रज्जोअ । तह सपलोयअरिह-उत्तवेइगारोहणुरसगं ॥ १८ ॥
 काव रज्जोयगरं, चित्तिय पारेइ सुद्धसम्मओ । पुक्खरवरदीवहं, कहुइ सुयसोदणनिमिच्च ॥ १९ ॥ पुण पणवीसोत्सासा
 वस्सगं कुणइ पारए विहिणा । तो सयलकुसलकिरिआ, फलाण सिद्धाण पढइ घय ॥ २० ॥ अह मुअसमिद्धिहेठ, मुअ
 देवीए करेइ वस्सग । चित्तेइ नमुआरं, सुणइ वदेइ व तीइ थुइ ॥ २१ ॥ एव खेत्तसुरीए, उरसग कुणइ मुणइ देइ पुरं ।
 पठिअ च पचमगलं उवविसइ पमज्ज संढासे ॥ २२ ॥ प्रवविद्धिओ २३

सर्द्धि, -ति भणिअ जाणूहिं तो ठाइ ॥ २३ ॥ गुरुपुइगहणे पुइ तिभि, वज्रमाणवखरस्सरो पढइ । सक्कथय थयं पढिअ कुणइ
पच्छित्तवत्सग ॥ २४ ॥ एव ता देवसिअं, राइअमवि एयमेव नवरि तहिं । पढम दाउ मिच्छा-मि दुक्कह पढइ सक्कथय
॥ २५ ॥ वड्डिय करेइ विहिणा, उत्सग विंत्तए अ उज्जोय । वीअ दंसणसुद्धीए विंत्तए तथ इममेव ॥ २६ ॥ तइए
निसाअइयारे, जहक्कम्म चिंतिकण पारेइ । सिद्धत्थय पढिसा, पमज संढासमुवविसइ ॥ २७ ॥ पुढं च पोत्तिपेहण-वदण-
मालोयसुत्तपढण च । वदणस्वामणवदण-गाहातिगपढणमुत्सगो ॥ २८ ॥ तथ वि चिंतए संयम-योगाण न जेण होइ
मे हाणी । त पडिवज्जाभि तव, छम्मासं ता न काउमल ॥ २९ ॥ एगाइगुणतीसूणय अ पि न सहो न पचमासमवि । पय
चव ति बुमासं, न समथो एगमास पि ॥ ३० ॥ जा त पि तेरसूण, चवतीसइमाइअ दुहाणीए । जाव चवत्थ तो आय-
विळाइ जा पोरसि नमो वा ॥ ३१ ॥ जो सक्क त हिअए, धरिचं पारेत्तु पेहए पोत्तिं । दाऊ वदणमसढो, त चिअ
पक्कस्वए विहिणा ॥ ३२ ॥ इच्छामो अणुसर्द्धि, ति भणइ उववसिअ पढइ तिभि । पुई भिचसहेण सक्कथयाइ तो चेइए
वदे ॥ ३३ ॥ अह पक्खिय चवइसि-विणमि पुव व तथ देवसिअ । सुत्त पढिक्कमिच, तो सम्ममिम कम कुणइ
॥ ३४ ॥ मुहपोत्तिय वदणय, सबुद्धास्वामण तहालोए । वदण पत्तेयस्वामणाणि च वदणयमह सुत्त च ॥ ३५ ॥ सुत्त अणु
दुण, उत्सगो पोत्ति वंदण तह य । पज्जतिअस्वामण, तह चवरो योभवदणया ॥ ३६ ॥ पुवविहिणेव सध, देवसिय
वंदणाइ तो कुणइ । सिज्जसुरी उत्सगो, भेओ सत्तिथयपढणे अ ॥ ३७ ॥ एव चि अ चवमासे, वरिसे अ जहक्कम्म
विहि णेयो । पक्खचवमास-वरिसेसु नवरि नाममि नाणत्त ॥ ३८ ॥ तह उत्सगोज्जोया, वारस वीसा सम्म गलिगचत्ता ।

समुद्राध्यामण ति-पण सत्त साहूण जहसंख ॥ ३९ ॥ इय खिणवछहगणिणा, लिहिअ ज सुमरिअं च मइणावि । वस्सु-
समणाइअं, ज मिच्छामि दुक्कहं तस्स ॥ ४० ॥”

॥ इति श्रीखिनवछमसूरिसामाचार्यधिकार ॥ ६२ ॥

ननु-श्रीजिनदत्तसूरीणा युगप्रधानगुरुणामपि अनायतनचैत्य-श्रीकृतमूलप्रतिमापूजा-प्रमुखनिपेक्षकवाक्यानि सामा-
धारीरूपाणि काऽपि सकलितानि सन्ति ? सन्तीति ब्रूम, स्वकृतोत्सृज्यपदोदाटनकुलके तैः सधिस्रर प्ररूपितत्वात्
तथाहि, तत्कुलक—

“लिंणी जत्थ गिहिब देवनिलए निब्व निवासी सय, सुसेज्जायतण न तत्थ व जओ नाणाइपुही भवे । निस्सानिस्स-
जिण्णिदमविरदुग वह्मम हेच सय, सिद्धसमि पसिद्धमेव तहवी खिसति ही वालिसा ॥ १ ॥ चेइअमदेसु जइयेसघारया
निब्वमेव निवसति । तमणाययण जइसावगेहिं खल्ल वसणिज्जति ॥ २ ॥ वस्सुत्तवेसणाकारएहिं केहिं तु वसइयासीहि । पठि-
वोहिअसावयचेइय पुणो होइज्जाययण ॥ ३ ॥ एयमि हुत्सुत्त पुण, जुवइपवेसो निसाइ चेइहरे । रयणीइ जिणपइहा,
न्याण नेवेज्जदाणं व ॥ ४ ॥ पूयइ मूलपडिमपि साविआ चिइनिवसिसम्मत्त । गन्मापहारकछाण पि न हु होइ
वीरत्त ॥ ५ ॥ कीरइ मासविहारोऽहुणाऽवि साद्धहिं नत्थि किर दोसो । पुरिसित्थीओ पढिमा, बहति तत्था-इमा बउरो
॥ ६ ॥ कसुअसगरीआओ, न हुति विदलति विरुइगाऽणत्त । न य सिंचियवेराइ, सच्चिस सिंचयो दक्खा ॥ ७ ॥
इरियावहिय पडिक्कमिअ जो जीणाईण पूअणाइ पुणो । कुज्जा इरिय पडिक्कमिअ कुणइ किइ[य]कम्मदाणाई ॥ ८ ॥ विहि-

चेइअ नाम पि ठु न जुत्तमेअ जमागमेणुत्तं । निस्साकहाइ जिणचेइआइ, लिंगीहि विजुआइ ॥ ९ ॥ तिच्चियमिच्चं कुज्जा,
 अिच्चियमिच्च जलाइ मुज्जिज्जा । अजियजलाहारगिही, पाणागारे समुच्चरइ ॥ १० ॥ उगगय[ए]सूरे सूरुगमे अ भणि-
 अमि नत्थि किर दोसो । एगजुमे जुगपवरा, वस पच ह्वयति न हु पगो ॥ ११ ॥ वत्तीस देविदा, चवसदी नेअ हुति जिण-
 पयडा । पूआ अट्ठविअप्पा, पाससुपासा न नव ति फणा ॥ १२ ॥ खीरघपहिं ण्णाणं, जिणपहिमाण न काव जुत्तमिण ।
 दवत्थओत्ति काव, गिहीणमुचिआ जिणपइडा ॥ १३ ॥ कत्तियडभावासाए, पच्छिमरयणीई वीरपडिमाए । कीरइ न्हाण
 पूआ, वाइअ महनइगीअं च ॥ १४ ॥ लवडारसो वि विज्जइ, विहि-जिणमवणमि सावपहिं पि । सासणसुराणमदो-लण
 च तत्थेव जलकील ॥ १५ ॥ माहे मालारोवण-मिह कीरत च साहए सिद्धिं । मालगहणे न्हाणे, जिणाण रयणीइ [प] को
 दोसो ? ॥ १६ ॥ न्हवणयरसिहावधो, मुदाकलसेसु वासखेवाइ । सरी विणा पइठ, कुणइ अ उत्सुत्तमाईअ ॥ १७ ॥
 गिहिणोअवि दिसावधो, कीरंतो धम्मसाहगो होइ । चेइवसहनिवासीवि साहुवेसद्धिया पुज्जा ॥ १८ ॥ जिणविधमणा-
 ययणं, न होइ निवसंति ते अहिं स मढो । सो सुविहियसाग्रहिं, परिहरिणिज्जो न य निहीहि ॥ १९ ॥ मेरुगिरिनि तिअसा
 हि-वेहिं जिणजम्मन्हाणमवि किरिय । आरत्तिअमुत्तारिय, मगलदीव कय नट्ट ॥ २० ॥ आरत्तिअमेगजिणि-दपडिम-
 पुरओ कय न निम्महं । परिहाविज्जइ जेण, वत्थेण तमवि निम्मह ॥ २१ ॥ आरत्तियमुवारिजलं, भामिअइ तह पयत्तओ
 पूअ । तमि अ जमुत्तरते, तबुवारि कुसुमंजलिक्खेवो ॥ २२ ॥ आरत्तिय धरिज्जइ, जयंतराले वि चत्तरतं तु । कीरइ नट्ट
 गीअ, वाइअमुअगीअ नट्टं च ॥ २३ ॥ जिणपुरओअवि फलक्खय-पमुह अ दोइअ तु पूअडा । तमवि न कप्पइ

पडिक्कमणाइ मोणेण कुणति ॥३०॥ गोयमपडिग्गाह १ मुक्खदंदग २ मत्तसत्तमी माणिकपत्थारिआइ तव अकरण ॥ ३१ ॥
 सपइकाले सावयपडिमाओ न वडिअति ॥३२॥ वेवस्स गाम १ गोचल २ आराम ३ कुवाइ ४ न कीरइ ॥३३॥ चेइअहराइसु
 अदुइचय पडिसेहो ॥३४॥ राईमई विरहगीआई परिहारो ॥३५॥ जहअओ वि पारुत्थय विणा न न्हवण ॥ ३६ ॥ रयणीए
 नदि १ वलि २ पइहा ३ रहजत्ता ४ न्हवणाई ५ समणा १ समणी २ सावय ३ साविआण ४ चेइअ पवेसो न मंगलदीवत्स
 न मामण ॥ ३७ ॥ न य आरसिए विसेस पूआ ॥ ३८ ॥ लवणस्स जलस्स य उचारिअ जलणे खिवण ॥ ३९ ॥ न य थाल
 आरसिआइ ३ खिणस्स संकेण न कय किंतु गीयत्थेहिं आइण्णं सहारेण य सजुत्त ॥ ४० ॥ लोण १ जल २
 भिजवाओ जहा सत्तमी अहुमी नवमीओ अहुहिआ मन्हे इति ॥ ४१ ॥ न य लठढारसदाण ॥ ४२ ॥ अहुहिआओ तहा आर-
 गहिअति लिहिअइ न चण अमेहिं वि आयरिय उवज्झाय वायणायरिएहिं विसे परिगहप्पमाणे स नाम लिहिअय ॥ ४३ ॥
 मूलगुरुपत्त्याण काउ जाव विवित्थिय ठाणं न संपत्तो ताव घोवणीया सबठाणेसु साहहिं न कायवा ॥ ४४ ॥ कंधक-
 वलियाए असमपिआए दढगो न अप्पेयवो आयरियनवज्झायाण गिणहेहिं पढम दढओ घेतवो पड्डा कयकम
 छिआ ॥ ४५ ॥ आयरिय-उवज्झायाणं कधकवली विहारयूमिए वेयावच्चारेण घेतवा न पुण वायणायरिअस्स ॥ ४६ ॥
 वत्तरो तिप्पाओ घेतवा न पुण तिसि ॥ ४७ ॥ अपडिक्कमत वदणदायारो सावया जहा पभाए तहा सप्पाए वि दोहि ॥ ४८ ॥

छदणेहिं कमेण आलोयण खामण पच्चक्खाणं करेति, न पुण सप्पाए पढम छदणतुगेण पच्चक्खाण ततो दो दो छदणेहिं
आलोयण खामणया ॥ ५० ॥ सायय-पडिक्कमणसुत्तते तस्स धम्मस्स केवलपञ्चत्तस्सत्ति न भणंति ॥ ५१ ॥ पडिक्कमेणे
साहूणो सावया य काचस्सग्गे आइआर मुक्कलं चितति न पुण गाहारूव ॥ ५२ ॥ वक्खाणवायणेवि रागझुणी न कायवो
॥ ५३ ॥ सामाइअदहग मुहपोत्तिआ पडिलेहणपुन भणिअ तओ इरिआवहिआ पडिक्कमिज्जइ न पुण इरिअ पडिक्क-
मिच्चा तओ सामाइअगहण ॥ ५४ ॥ पक्खियपडिक्कमणे पुढोक्य आलोयण मुत्तु परोप्पर एगमढलीए न छंदणा
दोसो अओ मुहपोत्ति पडिलेहिज्जइ ॥ ५५ ॥ अट्टमीचचइसीसु सववासकरण सइ सामत्थे वीआपचमीएगारसीसु
निविगयं अन्नया एगमत्तमविज्जण जाय बुद्धिय गिलाणाइ मोत्तु ॥ ५६ ॥ पइदिण सपुण्णखियवंदणा देवालए ॥ ५७ ॥
रत्तिए गुरुणो सोअत्थं दुप्परिआए जलोह्लिय बीवरखडठावण अइसाराइसु ल्हणयाइ धोवण भइए धारेअव ॥ ५८ ॥
चवमासिया धोवणी ॥ ५९ ॥ वासा चवमासए सूरिण कुक्कला निसिज्जा सवज्जायस्स एग कवला वायणायरिअस्स
य ॥ ६० ॥ सेट्ठचवज्जाया मह-चवज्जाया इति भणति न पुण अस्से ॥ ६१ ॥ आयरिय नाम लेहाइसु अमुग आयरिय
इय लिहिअव न पुण सूरिचि ॥ ६२ ॥ सघाअथवाहिरे मए तस्स अतिय वत्थ पत्त पुत्थआइ पढआसण कवलसहिअ
मूलगुरुणो दिज्जइ ॥ ६३ ॥ साइसु कणिट्ठो मोयणमंढलिं समुद्धरइ ॥ ६४ ॥ ओमरायणीआ जलं विहरति सो सा
मत्ताइअ ॥ ६५ ॥ बीसओसिरिमाल-ओसवाल-पोरवाह-कुलसभूओ चेव आयरिओ ठाविज्जइ सवज्जाओवि तहेव न
पुण वसाज्जातिओ महुत्तीयाणो ठाविज्जइ, वायणागुरू जो वा सो वा ठाविज्जइ महत्तरी सिरिमाला चेव ठाविज्जइ ॥ ६६ ॥

पठिक्मणाइ मोणेण कुणति ॥३०॥ गोयमपहिग्गह १ मुक्सवदढ्ग २ मउडसत्तमी माणिक्कपथारिआइ तव अकरण ॥ ३१ ॥
सपइकाले सावयपदिमाओ न धरिअति ॥३२॥ वेयस्स गाम १ गोउल २ आराम ३ कूवाइ ४ न कीरइ ॥३३॥ चेइअहराइसु
अनुद्धचय पडिसेहो ॥३४॥ राईमई विरहणीआई परिहारो ॥३५॥ जइअओ वि पाठत्यय विणा न न्हवण ॥ ३६ ॥ रयणीए
न भामण ॥ ३७ ॥ न य आरत्तिए विसेत्त पूसा ॥ ३८ ॥ लवणस्स जलस्स य उचारिम जलणे खिवण ॥ ३९ ॥ न य थाल
विणा आरत्ति अ मगळदीवा ॥ ४० ॥ न चेईए वेसा नखण ॥ ४१ ॥ न य लउदारसदाण ॥ ४२ ॥ लेण १ जल २
आरत्तिआइ ३ जिणस्स सकेण न कय किंतु गीयत्येहिं आइणं सहारेण य सजुत्त ॥ ४३ ॥ अट्टाहिआओ तथा आर-
भिअबाओ जहा सत्तमी अट्टमी नवमीओ अट्टाहिआ मन्ये इति ॥ ४४ ॥ परिगहप्पमाणटिप्पणए मूलगुरुपाते इम
गदिअति लिहिअइ न उण अत्तेहिं वि आयरिय उवब्भाय घायणायरिएहिं विन्ने परिगहप्पमाणे स नाम लिहिय ॥ ४५ ॥
मूलगुरुपत्याण काव जाव विविक्षिय ठाणं न संपत्तो ताव घोवणीया सबठाणेसु साहुहिं न कायथा ॥ ४६ ॥ कंधक-
लियाए असमपियाए दंडगो न अप्येअवो आयरियउवज्जायाण गिणहेहिं पढम दडओ घेतवो पडा कयकंघ
लिआ ॥ ४७ ॥ आयरिय-उवज्जायाणं कधकबली विहारधूमिए वेयावच्चारेण घेतवा न पुण वायणायरिअस्स ॥ ४८ ॥
वररो तिप्पाओ घेतवा न पुण तिन्नि ॥ ४९ ॥ अपठिक्कम्मत्त वरणदायारो सावथा जहा पभाए तथा सप्पाए वि दोहि

छदणेहिं क्रमेण आलोयण स्वामण पद्मक्खाण करेति, न पुण सङ्गाए पढमं छदणवुणेण पद्मक्खाण ततो दो दो छदणेहिं
आलोयण स्वामणया ॥ ५० ॥ सावय-पढिक्कमणसुसत्ते तस्स धम्मस्स केवलपञ्चत्तस्सत्ति न भणंति ॥ ५१ ॥ पढिक्कमणे
साहूणो सावया य काउस्सग्गे आइयार मुक्कलं धितति न पुण गाहारुवं ॥ ५२ ॥ वक्खाणवायेणेवि रागझुणी न कायवो
॥ ५३ ॥ सामाइअदहग मुहपोत्तिआ पढिलेहणपुन भणिअ तवो इरिआवहिआ पढिक्कमिज्जइ न पुण इरिअ पढिक्क
मिच्चा तवो सामाइअगहण ॥ ५४ ॥ पक्खियपढिक्कमणे पुणेक्य आलोयण मुत्तु परोप्पर एगमढलीए न छदणा
दोसो अओ मुहपोत्ति पढिलेहिज्जइ ॥ ५५ ॥ अट्टमीचरइसीसु सवयासकरण सइ सामत्ये वीआपचमीएगारसीसु
निधियय अन्नया एगभत्तमविज्जण जाय बुद्धिय गिलाणाइ मोत्तु ॥ ५६ ॥ पइदिण सपुण्णचियवदणा देवालय ॥ ५७ ॥
रत्तिए गुरुणो सोअत्यं दुप्परिआए जलोक्खिय चीवरसहठावण अइसाराइसु ल्हणयाइ धोवण भइए धारेअव ॥ ५८ ॥
चरमासिया धोवणी ॥ ५९ ॥ वासा चरमासए सूरिण दुक्कंवाला निसिज्जा सवज्जायस्स एग कवला वायणायरिअस्स
य ॥ ६० ॥ जेठुचवज्जाया मह-सवज्जाया इति भणति न पुण अन्ने ॥ ६१ ॥ आयरिय नाम लेहाइसु अमुग आयरिय
इय लिहिअव न पुण सूरिचि ॥ ६२ ॥ सघाअयवाहिरे मए तस्स अतिय वत्थ पत्त पुत्थआइ पढआसण कवलसहिअ
मूलगुरुणो दिज्जइ ॥ ६३ ॥ साहूसु कणिट्ठो भोयणमहल्लिं समुद्धरइ ॥ ६४ ॥ ओसरायणीआ जल विहरति सो सा
भत्ताइअ ॥ ६५ ॥ वीसओसिरिमाल-ओसवाल-गोरवाह-कुलसभूओ चेव आयरिओ ठाविज्जइ सवज्जाओवि तदेव न
पुण वसाअतिओ महुत्तीयाणो ठाविज्जइ, वायणागुरु जो धा सो वा ठाविज्जइ महत्तरी सिरिमाला चेव ठाविज्जइ ॥ ६६ ॥

पट्टिकमणाइ मोगेण कुणति ॥३०॥ गोयमपट्टिगह १ मुखसदहग २ मउठसत्तमी माणिकपत्थारिआइ तव अकरण ॥ ३१ ॥
 सपइकाले साययपहिमाओ न धहिज्जति ॥३२॥ देवस्स गाम १ गोचल २ आराम ३ कुवाइ ४ न कीरइ ॥३३॥ चेइअहराइसु
 नदि १ बलि २ पइट्ठा ३ रइज्जत्ता ४ न्हवणाई ५ समणा १ समणी २ सायय ३ साविआण ४ चेइअ पवेसो न मगलदीवस्स
 न भामण ॥ ३७ ॥ न य आरसिए विसेस पूजा ॥ ३८ ॥ लवणस्स जलस्स य उत्तारिअ जलणे खिवण ॥ ३९ ॥ न य थाल
 आरसिआइ ३ जिणस्स सकेण न कय किंतु गीयत्थेहिं आइण्णं संहारेण य सजुत्त ॥ ४३ ॥ अट्ठाहिआओ तहा आर-
 भिअआओ जहा सत्तमी अट्ठमी नवमीओ अट्ठाहिआ मन्हे इति ॥ ४४ ॥ परिगहणमाणटिप्पणए मूलगुरुपासे इम
 गविअति लिहिज्जइ न रण असेहिं वि आयरिय उवज्जाय वायणायरिहिं दिस्से परिगहणमाणे स नाम लिहिय ॥ ४५ ॥
 मूलगुरुपत्थाण कउ जाव विविसिय ठाणं न संपत्तो ताव घोषणीया सबठाणेसु साहहिं न कायथा ॥ ४६ ॥ कंयक-
 बडियाए असमप्पिआए दंडगो न अप्पेयवो आयरियतवज्जायाण गिण्हत्तेहिं पढम दढओ घेतवो पच्छा कयकव
 लिआ ॥ ४७ ॥ आयरिय-उवज्जायाणं कयकबली विहारमूमिए वेयायच्चगरेण घेतवा न पुण वायणायरिअस्स ॥ ४८ ॥
 घरो तिप्पाओ घेतवा न पुण तिप्पि ॥ ४९ ॥ अपट्टिकम्मत्त वदणदायारो सावथा जहा पमाए तहा सआए वि दोहि

किमपि न आनाय्य किं तु सघाटक प्रति पृष्ठा । ८ । विंशति वर्षपर्यायं विना योगपट्टादि न ग्राह्य । ९ । साक्षात्पार-
 वर्जने । १० । संस्तारके सामान्यतपोधनस्य कम्बलिका निषिद्धा ग्लानवर्ज । ११ । क्रीतादिना वस्त्रादि अपूर्वं न आनाय्य
 । १२ । सागारिकसमक्षं गाढकलहे आचाम्लं अज्ञाते निर्विकृतिक । १३ । सागारिकेभ्यो याचकेभ्यश्च निजाम्नपानादि
 न देय । १४ । उपाध्यायवाचनाचार्ययो मण्यक्षपूजानिषेधः । १५ । गुरोराज्ञया विहारो गमनागमनादिक । १६ ।
 उपाध्यायवाचनाचार्याणां प्रावृत्तानामेव उपयोगकरण आचार्यवत् । १७ । उपाध्यायवाचनाचार्याणां आरात्रिकावतारणं
 न । १८ । प्रथमदिने आचार्योपाध्यायवाचनाचार्यैः यथाज्येष्ठ रात्रिकं पादशौचं कार्यं । १९ । उपाध्यायवाचनाचार्याणां
 पुष्टपट्टे कम्बल वस्त्रं च नाऽस्ति । २० । भोजनकाले आचार्योपाध्यायाग्रे पट्टक धार्यं, न वाचनाचार्याग्रे । २१ । व्याख्या-
 नारम्भे गच्छाधिपतेः नमस्कारकयन प्रतिक्रमणे तन्नाम कयन च । २२ । दीक्षादान मूलगुरोस्तदाज्ञया आचार्याणां च
 । २३ । सागारिकदृष्टौ उच्छ्रोञ्जनाभ्यगनिषेधोऽन्यत्र हस्तपादमुखशौचात् । २४ । वर्षाचतुर्मास्या एका विकृतिः वीरक-
 त्वाग्निके च बालग्लानवर्ज । २५ । रात्रकाचरनिषेधः । २६ । देवस्य ज्ञानस्य च न क्वाऽपि व्यापार्यं देवकार्यादन्यत्र । २७ ।
 पूर्वैस्तस्मात्वास्यो नन्दीश्वरदेववन्दन । २८ । कार्तिकचातुर्मासिक पारण बह्विधेय यतनया । २९ । गुरुरूपद्रव्यमपि
 देवस्य-ज्ञानस्वरत् । ३० । अकाले संज्ञायां यथा उपवासः प्रवेश्यः । ३१ । अष्टमीचतुर्दश्यो पादशौचयज्ञं उच्छ्रो-
 जनेऽऽकरणे उपवासः । ३२ । तत्तर्गेण तुग्धनिषेध-य-कश्चित् लपयिष्यति तस्याज्ञार्भगः इति ॥ ३३ ॥

॥ इति व्यवस्थापत्राधिकारः ॥ ६५ ॥

पये सङ्गाय दुष्पट्टिषेण गोअरपरिभर्गनेसि अहा-जेहुं साद्वणो विस्सामिअ विस्सामिअ सुह विहारो पुट्ठिअओ ॥ ६७ ॥
साद्वण पढमो-अहाये बुढे उणरअयणाइ ओगा वोढवा ॥ ६८ ॥ वीरस्स छ कहाणा य ॥ ६९ ॥”

॥ इति श्रीधनपतिसूरिसामाचार्यचिकारः ॥ ६४ ॥

ननु-श्रीखरहरगच्छे एतस्सामाचारीवयातिरिक्त व्ययस्यापत्रमपि किमपि वर्तते न वा ? उच्यते-यत्तवे एव साधूनां
सिद्धारूपं, तथाहि—

सर्वं वक्ष्यमाणि विदित्व मूलगुरुभ्यो निवेदनीय । १ । प्रामृतकाविपरिष्ठापने आचार्य, अन्यत्र चातुर्मासिक-सांवत्स-
रिकपारम्भात् । २ । पात्रब्राह्मणे कल्पपरिष्ठापने निर्विकृतिकं । ३ । गुरुणासह सत्कारक-मुखयत्रिकाऽप्यतिष्ठेत्तने निर्विकृ-
तिका मार्गब्रह्मन्वत्त्वादिकारण विना । ४ । गुरोरनापुच्छ्या साधुभ्यो वत्सादिदान न कार्यम् । अन्यत्र पृथक् सम्यक्सात्
। ५ । पात्र त्रैप्यक षट्दर्शने आचार्य । ६ । चेतनी दांकणो प्रमृतिभगे निर्विकृतिकं । ७ । आत्मरुच्या गृहस्थपारम्भोत्

। नक्षत्राः, सप्तर्षी, सावयति । सूरिनाम आचार्यति । प्रत्यहं द्विकणसूरिभ्यः अङ्गं करोति । खरहरादगुरौ वक्ष्यकाऽसहस्रकल्पं [गुणं] आचर-
न्त्या सदा विप्रचरी २००० मुक्तीनां । आचार्यः सगुरौ मासमध्ये आचार्यकृत्यं कार्यं । सति सामर्थ्ये खरहरादुभ्यां पञ्चगानं कार्यं । एते सप्त वरा
श्रीविद्वज्जस्रिणां पत्रं नोभिरिजानर्हिणः । बोधिवीपुषाः तु पुरे । प्रविष्टायां पुरा आचार्यो वीरः । प्रायसः खरहरादौ निर्धनो न । एते सप्त वरा
निवर्ते । साध्वी जीवर्मे न । खरहरादौ साध्विनी न लभ्यते । विनक्षत्रसूरिणां विप्रसुहृदमयं न । खरहरादौ सिन्धुदेसे गत्वा ब्रह्मचर्यं अभिषेचति । इति

विद्वज्जस्रिणां सप्त वरा बोधिवीपुषाः इति जीवर्मे-पत्रे ॥

ननु-आधिका श्रावको वा यदा मुखवस्त्रिकोपरि वन्दनक वदते तदा एकपट्टाया मुखवस्त्रिकाया उपरि तत् दान घटामाटीकते ? किंवा द्विपट्टाया उपरि ? उच्यते—एकपट्टायाः, न द्विपट्टायाः, यतो वन्दनकावसरे पूज्यपादयुगमकल्पना मुखवस्त्रिकाया मध्यभागे कथिताऽस्ति । द्विपट्टायास्तस्या उपरि वन्दनकदाने मुखवस्त्रिकाया मध्यभागे न भवति किन्तु चतुर्थभागः, स तु विरुद्धो ग्रन्थेऽप्रतिपादनात्, तस्या मध्यभागे वन्दनकदान तु श्रीभयदेवसूरिकृतवन्दनकभाष्ये प्रोक्तमस्ति, तथाहि—

“तह वि छिन वामयज्जाणु नमिऊण तत्थ मुहपुत्तिं । रयहरणमज्झभागमि ठावणें पुज्जापायजुग ॥ १ ॥

एव सुसावओ वि णु दुवालसावत्तवंणं दिंसो । मुहपुत्तिमज्झभागमि ठावणें पुज्जापायजुग ॥ २ ॥

॥ इत्येकपट्टमुखवस्त्रिकोपरि वन्दनकदानाधिकारः ॥ ६८ ॥

ननु-श्रीखरतरगण्डे पदस्यानां व्यवस्थाविधिः कोऽपि प्राक्तनोऽस्ति न वा ? उच्यते—अस्तीति । तथाहि-श्रीयुगप्रधानाचार्यस्य गण्डाधिपतेः पाञ्चजन्यशब्दवादनाविना प्रवेशः क्रियते, निश्चयं च क्रियते, मङ्गलकलशः सम्मुखमागच्छति [आनीयते], व्याख्याने कृते सति आधिका गीत गायन्ति, इति संक्षेपेण श्रीयुगप्रधानाचार्यस्य प्रतिपत्तिः ॥ १ ॥

द्वितीयस्थानीय-सामान्याचार्यस्य नगरप्रवेशे चतुर्विधसधः सम्मुख आगच्छति, घट्टो वाद्यते, आधिकाश्च गीत

ननु-देववन्दनाऽनन्तरं श्रीआचार्यमिश्र-इत्यादि क्षमाश्रमणचतुष्टयादारभ्य क्षेत्रदेवतास्तुतिपूर्वकवन्दनद्वयदानेन नमोऽर्पित्वा इत्यादिपर्यन्त आन्तरणीनामकः छन्दनादोषः प्रतिपादितोऽस्ति, अतः पाक्षिकप्रतिक्रमणे क्षामणाकाले परस्परं राणि सन्ति, तथाहि--“पक्वस्वयपदिक्रमणे पुढोकय आलोयणं मोक्षु परोपर एग मढलीए न छदणा दोसो अओ मुह-कय आलोयण मोक्षु नत्थि छदणादोसो अओ चैव अग्ह सामाचारीए मुहपसिआ पत्तेअ खामणानन्तर पढिलेहिज्ज इत्ति २ एवं श्रीजिनप्रमसरिकृतविधिप्रपायामपि, तथाहि--“पक्वस्वयपदिक्रमणे पत्तेअखामणकुणताण पुढो एव तरुणप्रमसरिकृत-भाळवबोचेऽपि ज्ञेयम् ३ ॥

॥ इति पाक्षिकप्रतिक्रमणे क्षामणाया न आन्तरीणानामक छन्दना-दोषाधिकारः ॥ ६६ ॥

रात्रिप्रथमप्रहर यावत् देवसिय कथ्यते, पूर्वाह्णे तु दिवसप्रथमप्रहर यावत् रात्रय कथ्यते, यदुक्तं श्रीआवदयकचूर्णो (५१ पत्रे) द्वतीयाध्ययने, तथाहि--“एव देवसियो घंदणग विद्धानं भणिय । रत्तिमाइसुवि जेसु ठाणेसु दिवसगहण तत्थ राई गादी वि भाणियन्ता । पादोसिए खाव पोरसी न उग्घाडेइ ताव देवसिय भण्णइ, पुण्णहे जाव पोरसी न उग्घाडेइ ताव राइयम्” इत्यादि ॥ ६७ ॥

॥ इति देवसिय रात्रयं पाठकालाधिकारः ॥ ६७ ॥

ननु-श्राविका श्रावको वा यदा मुखवस्त्रिकोपरि वन्दनक ददते तदा एकपट्टाया मुखवस्त्रिकाया उपरि तत् दान घटामादीकते ? , किंवा द्विपट्टाया उपरि ? उच्यते—एकपट्टायाः, न द्विपट्टायाः, यतो वन्दनकावसरे पूज्यपादयुग्मकल्पना मुखवस्त्रिकाया मध्यभागे कथिताऽस्ति । द्विपट्टायास्तस्या उपरि वन्दनकदाने मुखवस्त्रिकाया मध्यभागे न भवति किन्तु चतुर्थभागे, स तु विरुद्धो ग्रन्थेऽप्रतिपादनात्, तस्या मध्यभागे वन्दनकदान तु श्रीअभयदेवसूरिकृतवन्दनकभाष्ये प्रोक्तमस्ति, तथाहि—

“तह वि छिन वामयजाणु नमिऊण तत्थ मुहपुत्तिं । रयहरणमञ्जभागमि ठावणें पुज्जपायजुगं ॥ १ ॥

एव सुसावओ वि हु दुवालसावत्तवण्ण विंचो । मुहपुत्तिमञ्जभागंमि ठावणें पुज्जपायजुग ॥ २ ॥

॥ इत्येकपट्टमुखवस्त्रिकोपरि वन्दनकदानाधिकार ॥ ६८ ॥

ननु-श्रीखरतरगच्छे पदस्याना व्यवस्थाविधिः कोऽपि प्राक्तनोऽस्ति न वा ? उच्यते—अस्तीति । तथाहि-श्रीयुगप्रधानाचार्यस्य गच्छाधिपतेः पाञ्चजन्यशब्दवादनाविना प्रवेश क्रियते, निरुद्धन च क्रियते, मङ्गलकलशः सम्मुखमागच्छति [आनीयते], व्याख्याने कृते सति श्राविका गीत गायन्ति, इति सक्षेपेण श्रीयुगप्रधानाचार्यस्य प्रतिपत्तिः ॥ १ ॥

द्वितीयस्यानीय-सामान्याचार्यस्य नगरप्रवेशे चतुर्विधसधः सम्मुख आगच्छति, शब्दो वाच्यते, श्राविकाश्च गीत

अनुयोगपट्टिगृहणत्वं करेमि कावत्सर्ग” इत्यादि भणित्वा कायोत्सर्गं क्रियते, लोगस्स रज्जोअगरे एको चिन्त्यते पापंते वन्दनकद्वय दीयते, यदा उद्देशका अध्ययनानि च परिपूर्णानि भवन्ति, तदा यन्दनकद्वय दीयते, समाप्ती प्रारम्भे च अनुज्ञा सूत्रार्थयो अन्यप्रदान प्रति अनुमनन इ, मुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य वन्दनकद्वय दीयते, पञ्चात् समाश्रमणदान-पूर्वमनुयोग विससर्जः । अनुयोगविससर्जनार्थं कावत्सर्गं करेह । अनुयोगविसर्जनार्थं करेमि कावत्सर्गमित्यादि भणित्वा कपोत्सर्गे नमस्कार एकश्चिन्त्यते पार्यतेऽपि एकः कथ्यते पञ्चाद् विश्रामण्य कृत्वा मिथ्या दुष्कृत दीयते ॥ ७० ॥

॥ इत्यनुयोगदानविसर्जनविधिरधिकारः ॥ ७० ॥

ननु-पाञ्चिक-चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे यथा भवनदेवतायाः कायोत्सर्गं स्तुतिश्च कथ्यते—तथा सावत्सरिकप्रतिक्रमणेऽपि स्मरितुं वा ? उच्यते पाञ्चिक-चातुर्मासिक-सावत्सरिकप्रतिक्रमणे भवनदेवता शुद्धं अधिक्ती कहिजइ इति श्रीतरुणप्रभ-देवता कावत्सर्गो न कीरइ, न य शुद्धं असंज्ञायकावत्सर्गो वि न कीरइ” इति तत्परमार्थं तु त एव जाणन्ति । ननु श्रीतरुणप्रभसूरिवचनोक्तिसम्प्रतिः कुत्राऽप्यस्ति जीर्णग्रन्थे ? उच्यते—हेतुगर्भे तथैव प्रतिपादनात्, तथाहि—श्रुतदेवतायाः प्रत्यहं स्तुत्या तु आराध्यत्वेन तद्धिने - तत्कायोत्सर्गस्थाने भवनदेवताकायोत्सर्गः, क्षेत्रदेवतायाः प्रत्यहं स्मृतौ भवनस्य

भेदान्तर्गतत्वात् भवनदेव्या अपि स्मृतिः कुतैव, तथापि पर्वादिने तस्या अपि बहुमानार्हत्वात् कायोत्सर्गः साक्षात् क्रियते, स्वस्थाने अशितयान्तिस्त्व पाठ्य । उक्तं च—

“पुष विहिणेव सद्य, देवसिध वदणाहतो कुण्ड । सिञ्जसुरी उस्सगो, मेओ सतिथयपढणे य ॥ १ ॥”

इत्यादि पाक्षिकप्रतिक्रमणविधि । चातुर्मासिक-सावत्सरिकप्रतिक्रमणयोरपि क्रम एव, नवर नान्नि विशेषः, कायोत्सर्गे च चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे चतुर्विंशतिस्रचविंशतिः चिन्तन । सावत्सरिकप्रतिक्रमणे च चत्वारिंशच्चतुर्विंशतिस्त्व, तदन्ते एको नमस्कारश्च चिन्त्यते । क्षामणक च पाक्षिकचातुर्मासिकयोः पञ्चाना, सावत्सरिके च सप्ताना, श्रीगुर्वादीना यदि द्वौ शेषौ तिष्ठतः ॥ उक्तं च—

“एव चिअ चरम्मासे, वरिसे अ ज्हक्कम विही नेओ । पक्खियचचमासवरिसे-सु नवरि नाममि नाणत्त ॥ १ ॥

तह उस्सगो ज्जोया, वारस वीसा सम गलिंगत्ता । संजुल्लसामण ति-पण-सत्त साहूण ज्ह सख ॥ २ ॥”

इत्यमेव श्रीप्रवचनसारोद्धारवृत्तौ, तथाहि—

“पाक्षिकादिषु त्रिषु श्रुतदेवताकायोत्सर्गस्थाने भवनदेवताकायोत्सर्ग क्रियते” इत्यादि । एव श्रीदेवेन्द्रसूरिविरचित पद्मावश्यकवन्दारकवृत्तावपि (८५ पत्रे) पाक्षिक-चातुर्मासिक-सावत्सरिक-प्रतिक्रमणत्रयेऽपि भवनदेवताकायोत्सर्गः प्रतिपादितोऽस्ति, तथाहि—तथा पाक्षिकादीनि—

अनुयोगपटिगहणार्थं करोमि कावत्सर्ग" इत्यादि भणित्वा कायोत्सर्गं क्रियते, ओगस्त उजोभारे एको सिद्धो भवति
 च ओगस्त १ कथ्यते, यदा वदेषाका अव्ययानि च परिपूर्णानि भवन्ति, तदा यन्दनरूप दीप्तो, गतागो भवति
 यन्दनकद्वय दीयते । इत्यनुयोगविधिः, उदेषो वाचनासूत्रप्रदानमित्यप्य १, ममुरेगो व्यापाया सर्वप्रदाने २, ३,
 अनुज्ञा सूत्रार्थयो अन्यप्रदानं प्रति अनुमनन ३, मुखवचिका प्रतिउत्तर्य यन्दनरूप दीयते, यद्वार युनागरान्तरं
 पूर्वमनुयोगं विसर्ज्यः । अनुयोगविसर्जनार्थं कावत्सर्गं करोमि कावत्सर्गगतिपादि भणित्वा
 कायोत्सर्गे नमस्कार एकस्मिन्त्यते पार्यतेऽपि एका कथ्यते यथा चित्रामण्य कृत्वा गिप्या पुञ्ज दीप्तो ॥ ३३ ॥

॥ इत्यनुयोगदानविसर्जनविधिरधिकारः ॥ ३० ॥

ननु-पाक्षिक-चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे यथा भवनदेयताया कायोत्सर्गं स्तुतिश्च कथ्यते-तथा मानगोरस्म्यनेकान्तरं
 कथ्यते न वा ? उच्यते पाक्षिक-चातुर्मासिक-सायत्सरिकप्रतिक्रमणे भवनदेयता युई अपिष्टी कदिदा इति श्रोत्रान्तरं
 स्मृतिवत्वात्तद्विधिवचनप्रामाण्यात् कथ्यते एव, यत्तु श्रीविधिप्रपाया श्रीनिमप्रभपुरिभिः प्रोक्त "गायच्छरिण भवन
 देयता कावत्सर्गो न कीरइ, न य पुई असम्भायकावत्सर्गोपि न कीरइ" इति उत्तरसार्थं तु त एव आपन्नं । ॥
 श्रीवरुणप्रभसूत्रिवचनोक्तिसम्मातिः कुत्राप्यस्ति जीर्णग्रन्थे ? उच्यते-हेतुगर्भे तथैव प्रतिपादनात्, तथाहि-सुतदेयतायाः
 प्रत्यहं स्मृत्या तु आराध्यत्वेन तद्दिने-तत्कायोत्सर्गस्थाने भवनदेयताकायोत्सर्गः, क्षेत्रदेयतायाः प्रत्यहं स्मृतो भवनस्य

ब्रह्मान्तर्गतत्वाद् भवनदेव्या अपि स्मृतिः कृतैव, तथापि पर्वदिने तस्या अपि बहुमानार्हत्वाद् कायोत्सर्गः साक्षात् क्रियते, स्वस्थाने असितशान्तिस्त्व पाठ्य । उक्तं च—

“पुष विहिणेव सव, देवसिभ वदणाइतो कुणइ । सिञ्जसुरी उत्सगो, मेओ सतिथयपढणे य ॥ १ ॥”

इत्यादि पाक्षिकप्रतिक्रमणविधि । चातुर्मासिक-साधत्सरिकप्रतिक्रमणयोरपि क्रम एव, नवर नान्नि विशेषः, कायोत्सर्गे च चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे चतुर्विधतिस्रवविंशतिः चिन्तन । साधत्सरिकप्रतिक्रमणे च चत्वारिंशच्चतुर्विंशतिस्रवः, तदन्ते एको नमस्कारश्च चिन्त्यते । क्षामणकं च पाक्षिकचातुर्मासिकयो पञ्चाना, साधत्सरिके च सप्ताना, श्रीगुर्वादीना यदि द्वौ क्षेपौ तिष्ठतः ॥ उक्तं च—

“एवं चिन्ध चउम्मासे, वरिसे अ जहक्कम विही नेओ । पक्खियचउमासवरिसे-सु नवरि नाममि नाणच ॥ १ ॥
तह उत्सगो ज्योया, चारस वीसा समं गलिंगचचा । संनुअत्तामण ति-पण-सत्त साहूण अह सत्तं ॥ २ ॥”

इत्थमेव श्रीप्रवचनसारोद्धारवृत्तौ, तथाहि—

“पाक्षिकादिषु त्रिषु शुतदेवताकायोत्सर्गस्थाने भवनदेवताकायोत्सर्गः क्रियते” इत्यादि । एव श्रीदेवेन्द्रसूरिविरचित-पद्मावश्यकवन्दारकवृत्तावपि (८५ पत्रे) पाक्षिक-चातुर्मासिक-साधत्सरिक-प्रतिक्रमणत्रयेऽपि भवनदेवताकायोत्सर्गः प्रति-पादितोऽस्ति, तथाहि—तथा पाक्षिकादीनि—

अनुयोगपट्टिगोदणत्थं करेमि कावस्सगं" इत्यादि भणित्वा कायोत्सर्गं क्रियते, लोगस्स उज्जोअगरे एको चिन्त्यते पार्यते च लोगस्स १ कथ्यते, यथा उद्देशका अध्ययनानि च परिपूर्णानि भवन्ति, तदा वन्दनकद्वयं दीयते, समाप्तौ प्रारम्भे च वन्दनकद्वयं दीयते । इत्यनुयोगविधिः, उद्देशो वाचनासूत्रप्रदानमित्यर्थं १, समुद्देशो व्याख्याया अर्थप्रदानमिति २, अनुज्ञा सूत्रार्थयो अन्यप्रदानं प्रति अनुमननं ३, मुखवखिका प्रतिलेख्य वन्दनकद्वयं दीयते, पश्चात् समाश्रमणदान-पूर्वमनुयोगं विसर्जः । अनुयोगविसर्जनार्थं कावस्सगं करेह । अनुयोगविसर्जनार्थं करेमि कावस्सगमित्यादि भणित्वा कयोत्सर्गं नमस्कार एकवित्त्यते पार्ययेऽपि एकः कथ्यते पश्चाद् विश्रामण्य कृत्वा मिथ्या दुष्कृतं दीयते ॥ ७० ॥

॥ इत्यनुयोगदानविसर्जनविधिरधिकारः ॥ ७० ॥

ननु-पाक्षिक-चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे यथा भवनदेवतायाः कायोत्सर्गः स्तुतिश्च कथ्यते—तथा सावत्सरिकप्रतिक्रमणेऽपि कथ्यते न वा ? उच्यते पाक्षिक-चातुर्मासिक-सावत्सरिकप्रतिक्रमणे भवनदेवता शुद्धं अधिकी कहिजइ इति श्रीतरुणाप्रम-देवता कावस्सगो न कीरइ, न य शुद्धं असज्जायकावस्सगोवि न कीरइ" इति तत्परमार्थं तु त एव जाणन्ति । ननु श्रीतरुणप्रमसूरिवचनोक्तिसम्मतिः कुत्राप्यस्ति जीर्णग्रन्थे ? उच्यते—हेतुगर्भे तथैव प्रतिपादनात्, तथाहि—श्रुतदेवतायाः प्रत्यहं स्मृत्या तु आराध्यत्वेन तद्दिने तत्कायोत्सर्गस्थाने भवनदेवताकायोत्सर्गः, क्षेत्रदेवतायाः प्रत्यहं स्मृतौ भवनस्य

शेभ्रान्तर्गतत्वात् भवनदेव्या अपि स्मृतिः कुतैव, तथापि पर्वदिने तस्या अपि बहुमानार्हत्वात् कायोत्सर्गः साक्षात् क्रियते, स्वस्थाने अजितशान्तिस्तव पाठ्य । उक्तं च—

“पुष विहिणेव सधं, देवसिध वदणाइतो कुणइ । सिज्झसुरी उस्सग्गो, मेओ सतिथयपढणे य ॥ १ ॥”

इत्यादि पाक्षिकप्रतिक्रमणविधिः । चातुर्मासिक-सावत्सरिकप्रतिक्रमणयोरपि क्रम एव, नवर नाम्नि विशेषः, कायोत्सर्गे च चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे चतुर्विंशतिसवविंशतिः चिन्तन । सावत्सरिकप्रतिक्रमणे च चत्वारिंशच्चतुर्विंशतिस्तव, तदन्ते एको नमस्कारश्च चिन्त्यते । क्षामणक च पाक्षिकचातुर्मासिकयोः पञ्चाना, सावत्सरिके च सप्ताना, श्रीगुरुवादीना यदि द्वौ शेषौ तिष्ठतः ॥ उक्तं च—

“एव चिय चउम्मासे, वरिसे अ जइक्खम विही नेओ । पक्खियचउमासवरिसे-सु नवरि नाममि नाणत्त ॥ १ ॥

तह उस्सग्गो ज्जोया, वारस वीसा समं गळिगचत्ता । संबुद्धत्तामण ति-पण-सत्त साहूण जइ सत्त ॥ २ ॥”

इत्यमेव श्रीप्रवचनसारोच्चारवृत्तौ, तथाहि—

“पाक्षिकाविपु त्रिपु श्रुतदेवताकायोत्सर्गस्थाने भवनदेवताकायोत्सर्गः क्रियते” इत्यादि । एव श्रीदेवेन्द्रसूरिविरचित-पद्मवक्ष्यकवन्दारकवृत्तावपि (८५ पत्रे) पाक्षिक-चातुर्मासिक-सावत्सरिक-प्रतिक्रमणत्रयेऽपि भवनदेवताकायोत्सर्गः प्रति-पादितोऽस्ति, तथाहि—तथा पाक्षिकादीनि—

अनुयोगपहिगाहणार्थं करेमि कावस्सगं" इत्यादि भणित्वा कायोत्सर्गं क्रियते, लोगस्स उज्जोअगरे एको चिन्त्यते पार्यते च लोगस्स १ कथ्यते, यदा उद्देशका अध्ययनानि च परिपूर्णानि भवन्ति, तदा घन्दनकद्वयं दीयते, समाप्तौ प्रारम्भे च घन्दनकद्वयं दीयते । इत्यनुयोगविधिः, उद्देशो वाचनासूत्रप्रदानमित्यर्थः १, समुद्देशो व्याख्याया अर्थप्रदानमिति २, पूर्वमनुयोग विसर्जः । अनुयोगविसर्जनार्थं कावस्सगं करेह । अनुयोगविसर्जनार्थं करेमि कावस्सगमित्यादि भणित्वा कयोत्सर्गे नमस्कार एकचिन्त्यते पार्यतेऽपि एकः कथ्यते पश्चात् विश्रामण्य कृत्वा मिथ्या दुष्कृतं दीयते ॥ ७० ॥

ननु-पाक्षिक-चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे यथा भवनदेवताया कायोत्सर्गः स्तुतिश्च कथ्यते-तथा सायत्सरिकप्रतिक्रमणेऽपि कथ्यते न वा ? उच्यते पाक्षिक-चातुर्मासिक-सायत्सरिकप्रतिक्रमणे भवनदेवता शुद्धं अधिकी कहिज्जइ इति श्रीतरुणप्रभ-सूरिकृतवालावबोधवचनप्रामाण्यात् कथ्यते एव, यत्तु श्रीविधिप्रपाया श्रीजिनप्रभसूरिभिः प्रोक्तं "सावच्छरिए भवन-देवता कावस्सगो न कीरइ, न य शुद्धं असज्जायकावस्सगोवि न कीरइ" इति तत्परमार्थं तु त एव जाणन्ति । ननु श्रीतरुणप्रभसूरिवचनोक्तिसम्मतिः कुत्राऽप्यस्ति जीर्णग्रन्थे ? उच्यते-हेतुगर्भे तथैव प्रतिपादनात्, तथाहि-श्रुतदेवतायाः प्रत्यहं स्मृत्या तु आराध्यत्वेन तद्दिने-तत्कायोत्सर्गस्थाने भवनदेवताकायोत्सर्गः, क्षेत्रदेवतायाः प्रत्यहं स्मृतौ भवनस्य

पच्छिम छट्ठि षवद्वसि, सत्तमि पट्ठिपुष वायवे कूणे । दसमी विद्वज्जा उत्तर, अट्ठमि अमावसाइ ईसाणे ॥ २ ॥ इइ गाह-
 क्कमेण जोगिणि स घामे पिट्ठि स काच, बुहसोमवारसु चदवलाइ भावे सुक्कगुरुसु वि, पुत्स १ पुण्णवसु २ रेवइ ३ चित्ता ४
 सवण ५ धनिट्ठा ६ मिअसिर ७ अस्सिणि ८ हरयेसु ९ कित्तिआ १ विसाहा २ महा ३ भरणी ४ वज्जेसु । अग्नेसु वा
 रिक्खेसु चववसिअ सम्ममहिआ संतो लोअं कारिअ लोअगारयाहु विस्सामिअ । इरिअ पडिक्कमिअ सक्कथय भणिअ गुरु
 समीवमागत्स खमासमण दुगेण मुहपोत्तिं पडिलेहिअ, दुवालसावत्तवदण दाउ, पढमखमासमणे भणइ इच्छाकारेण सदिसह
 लोअ पवेएमि, गुरु भणइ पवेह, वीए खमासमणे सदिसह किं भणामो, गुरु भणइ वदिता पवेअह, तइएल ० केसा मे
 पज्जुवासिआ तओ दुक्कर कय, अगिणी साहियत्ति गुरुणा बुत्ते, इच्छामो अणुसट्ठुंति भणइ, चतुत्ते तुग्गहाण पवेइअ सदि-
 सह साहूण, पवेएमि पचमे नमुक्कार भणइ, छट्ठे तुग्गहाण पवेइअ साहूण पवेइअ सदिसह कावत्सग करेमि, सत्तमे केत्तेसु
 पज्जुवासिज्जमाणेसु सम्म ज न अहिआसिअ कुइअ कक्कराइअ छीअ जमाइअ तत्स सहडावणिअ करेमि कावत्सग
 अन्नत्थूससिएणभिच्चाइणा, सत्तावीसूत्सास कावत्सग करेइ, चत्तावीसत्थय भणिता जहारायणिय साहू वदइ पाइअ विस्सा-
 मेइ । जो पुण सय चिय लोअ करेइ सो सदिसावण पवेयणाइ न करेइ ॥ ७३ ॥

॥ इति लोचकारापणविधिरधिकारः ॥ ७३ ॥

ननु-श्रावका अतिचारकायोत्सर्गे कय काश्च अतिचारान् आलोचयन्ति ? उच्यते-श्रीतरुणप्रभसूरिकृतपद्मावयकवाला-

आरं कर्मा" इत्यादि कही करी तत्सुखरी कही, शाक्तिसंभवइ सबह कावत्सग कीजइ । एक श्रावक श्रीआचार्यसिअ
आगे आवी एक समासमण देइ करी भणइ, इच्छाकारेण सदिसह भगवन् सुत्त सदिसाहु ? गुरु सदिसावेह इसु भणियइ
हुतइ, नीजुं समासमण देइ करी भगवन् सुत्त कहु ! इसुं भणइ, गुरु भणइ कहु इसु कही, छतइ इच्छ इसु भणी करी
उभयकत-हात जोडिकरि मुहे मुहपत्ती देइ तिण्ह नमुकार कही मधुरस्वर व्यकाशर सावधानचिच सूत्रायं मनचित्त-
प तत हुतव पढिकमणासुत्त गुणइ, बीजा कावत्सगो वर्धमान सावधान यका सामलइ । साधुसरसा पढिकमता हुता
तिण्हसयसाठि पक्खियसूत्र सांभलइ शक्ति अमावे धइठा सांभलइ सूत्र प्रति सवे कावत्सग करेइ सपूर्णसूत्रं भणियइ
नमुकारेण पारिचा तर्मा यका तिण्ह नवकार कही बेसी करी इत्यादि ॥ ७२ ॥

ननु-जोबद्धपणविधिः कस्मिन् ग्रन्थे निवेदितोऽस्ति ? उच्यते-श्रीविधिप्रपाया श्रीजिनप्रभसूरिभिः समीचीनतया
भणितोऽस्ति, तथाहि—

पञ्चईपण लोभो कायबो अबो तविही भण्णइ, गुरुत्तमीवे समासमण मुहपोत्ति पढिलेहिअ, दुवालसावत्तवदण दाव
पढमलमासमणेण इच्छाकारेण सदिसह भगवन् लोअं सदिसावेमि, बीए लोअ करेमि, तईए उच्चासण सदिसावेमि
चवत्थए उच्चासणं ठामि, तज्जो लोअगारं समासमणपुअं भणइ इच्छकार लोअ करेह, मत्थया रक्खधारिणो य इच्छाकार
देइ तज्जो "पुअं पढिवय नवमी, तइआ इच्छारसीइ अगीए । दाहिण पंअमी तेरसि, वारसि चवत्थीए नेरईए ॥ १ ॥

पच्छिम छट्ठि चचइसि, सत्तमि पढिपुष वायवे कूणे । दसमी विइज्जा उत्तर, अट्ठमि अमावसाइ ईसाणे ॥ २ ॥ इइ गाह-
 क्रमेण जोगिणि च वामे पिट्ठिच वा कात्त, बुद्धसोमवारोसु चंदधलाइ भावे सुक्कगुरुसु वि, पुत्त १ पुण्णवसु २ रेवइ ३ चित्ता ४
 सवण ५ धनिट्ठा ६ मिअसिर ७ अस्सिणि ८ हत्थेसु ९ कित्तिवा १ विसाहा २ महा ३ भरणी ४ वज्जेसु । अग्नेसु वा
 रिक्खेसु चववसिअ सम्ममहिआ संतो लोअ कारिअ लोअगारवाहु विस्सामिअ । इरिअ पढिक्कमिअ सक्कथय भणिअ गुरु
 समीचमागत्त खमासमण दुगेण मुहपोत्तिं पढिलेहिअ, तुवालसावत्तर्बदण दाउं, पढमखमासमणे भणइ इच्छाकारेण सविसह
 लोअ पवेएमि, गुरु भणइ पवेह, वीए खमासमणे संदिसह किं भणामो, गुरु भणइ वविच्चा पवेअह, तइएल ० केसा मे
 पज्जुवासिआ तवो तुक्कर कय, अगिणी सादियत्ति गुरुणा बुत्ते, इच्छामो अणुसट्ठंति भणइ, चतुत्थे तुग्हाण पवेइअ सदि-
 सह साहूण, पवेएमि पचमे नमुक्कर भणइ, छट्ठे तुग्हाण पवेइअ साहूण पवेइअ सविसह कात्तस्सग करेमि, सत्तमे केसेसु
 पज्जुवासिज्जमाणेसु सम्म ज न अहियासिअ कुइअ कक्कराइअ छीअ जमाइअ तत्त सहडावणिअ करेमि कात्तस्सग
 अक्षत्थूससिएणमिच्चाइणा, सत्तावीसूत्तास कात्तस्सग करेइ, चत्तवीसत्थय भणिच्चा जहारायणिय साहू वदइ पाइअ विस्सा-
 मेइ । जो पुण सय चिय लोअ करेइ सो सविसावण पवेयणाइ न करेइ ॥ ७इ ॥

॥ इति लोचकारापणविधिरधिकारः ॥ ७इ ॥

ननु-श्रावका अतिचारकायोत्सर्गे कय काश्च अतिचारान् आलोचयन्ति ? तथ्यते-श्रीतरुणप्रभसूरिकृतपद्मावश्यकवाला-

आरो कओ" इत्यादि कही करी तस्सुचरी कही, अकिसंभवइ सबह काचस्सग कीजइ । एक श्रावक श्रीआचार्यनिअ ओगे आची एक समासमण देइ करी मणइ, इच्छाकारेण संविसह भगवन् सुत्त सविसाहु ? गुरु सविसावेह इत्तु भणियइ हुवइ, बीडुं समासमण देई करी भगवन् सुत्त कहु ? इहुं मणइ, गुरु मणइ कढ इत्तु कही, छतइ इच्छ इत्तु भणी करी चभवयक्क-दात जोडिकरि मुहे मुहपची देइ तिणह नमुकार कही मधुरस्वर व्यफाकर सावधानचित्त सूत्रार्थ मनचित्त-य तव हुवत्त पहिकमणासुत्त गुणइ, बीजा काचस्सगे वर्णमान सावधान थका सामलइ । साधुसरसा पहिकमता हुता तिणहसंयसाठि पक्खियसूत्र सांमलइ अक्कि अमावे वइठा सांमलइ सूत्रं प्रति सबे काचस्सग करेइ सपूर्णसूत्र भणियइ नमुकारेण पारित्ता तमां थक्कां तिणह नवकार कही बेसी करी इत्यादि ॥ ७२ ॥

॥ इति पाण्डिकसूत्रमणने श्रुतौ च पूर्वपाठकमाधिकारः ॥ ७२ ॥

ननु-ओषक्करापणविधिः कसिन् ग्रन्थे निवेदितोऽस्ति ? वच्यते-श्रीविधिप्रपाया श्रीखिनप्रमसूरिभिः समीचीनतया भणितोऽस्ति, तथाहि-

पक्कईएण ओओ फायबो अबो तविही भण्णइ, गुरुस्समीवे समासमण मुहपोत्तिं पहिलेहिअ, तुवालसावचंवदण दाव पढमत्तमास्समणेण इच्छाकारेण सविसह भगवन् लोअ सविसावेमि, बीए लोअ करेमि, तईए च्चासण सदिसावेमि चत्तयए च्चासणं ठामि, तओ लोअगारं समासमणपुबं भणइ इच्छकार लोअं करेह, मत्थया रक्खभारिणो य इच्छाकार देइ तओ "पुबं पहिवच नवमी, वइआ इक्करसीइ अगगीए । दाहिण पक्कमी तेरसि, बारसि चत्थीए नेरईए ॥ १ ॥

पच्छिम छट्टि चवदसि, सत्तमि पहिपुष वायवे कूणे । दसमी विश्वा उत्तर, अट्टमि अमावसाइ ईसाणे ॥ २ ॥ इइ गाह-
 क्कमेण जोगिणि च वामे पिट्ठिच वा काच, बुहसोमवारेसु चदधलाइ भावे सुक्कगुरुसु वि, पुत्त १ पुण्णवसु २ रेयइ ३ चित्ता ४
 सवण ५ घनिट्ठा ६ मिअसिर ७ अस्तिणि ८ हत्थेसु ९ कित्तिआ १ विसाहा २ महा ३ भरणी ४ वज्जेसु । अग्नेसु वा
 रिक्खेसु चववसिअ सम्ममहिआ संतो लोअ कारिअ लोअगारवाहु विस्सामिअ । इरिअ पढिक्कमिअ सकयय भणिअ गुरु
 समीवमागत्त खमासमण दुगेण मुहपोत्तिं पविलेहिअ, दुवालसावत्तदण दाउ, पढमखमासमणे भणइ इच्छाकारेण संविसह
 लोअ पवेएमि, गुरु भणइ पवेह, वीए खमासमणे सविसह किं भणामो, गुरु भणइ वविचा पवेअह, तइएख ० केसा मे
 पज्जुवासिआ तओ दुक्कर कय, अगिणी साहियत्ति गुरुणा बुत्ते, इच्छामो अणुसंठुति भणइ, चतुत्थे तुम्हाण पवेइअ सदि-
 सह साहूण, पवेएमि पचमे नमुक्कार भणइ, छट्ठे तुम्हाण पवेइअ साहूण पवेइअ सविसह कावत्तसग करेमि, सत्तमे केसेसु
 पज्जुवासिज्जमाणेसु सम्म ज न अहिजासिअ कुइअ कक्काइअ छीअ जमाइअ तत्त सहदावणिअ करेमि कावत्तसग
 अन्नत्थूससिएणमिच्छाणा, सत्तावीसूत्तासं कावत्तसग करेइ, चत्तावीसत्थय भणिचा जहारायणिय साह वदइ पाइअ विस्सा-
 मेइ । जो पुण सय चिय लोअ करेइ सो संविसाथण पवेयणाइ न करेइ ॥ ७६ ॥

॥ इति लोचकारापणविधिरधिकारः ॥ ७६ ॥

ननु-श्रावका अतिचारकायोत्सर्गे कथं काश्च अतिचारान् आलोचयन्ति ? उच्यते-श्रीतरुणप्रभसूरिकृतपद्मावश्यकधाला-

सोक्तमपि मंडलीं लघते तदा किं तदोपनिवारणकर्तव्यं ? अत्रोच्यते—अत्रार्थे विधिप्रपाया श्रीजिनप्रभसूरिवाक्य प्रमाण, तथाहि तत्पाठः—“अया य मज्जारिआ छिंदइ तया जा-सा कालीकब्बही । अक्खहिककडियारि मळमाहि सचरी हय पडिइय मज्जारिसि ॥ १ ॥ चवत्थपय वारतिग भणिआ खुदोपहववहइयाणत्थ कावस्सगो कायधो, सिरिसतिनाइ नमो-च्चारो घोसेअधो इति प्रतिक्रमणविधिः ।” छुटकपत्रे तु धार्तिकरूपेऽयमनुक्रमः । देवसिकादिप्रतिक्रमणपञ्चकेऽपि यदि मार्जारीमंडलीं सोक्तमपि लघते तदा अपशकुनादि कायोस्सगत्रय पूर्ववत्प्रतिक्रमणकरणानन्तरं क्रियते, ततो “जा सा कालीति” गाथा वारत्रयं पठ्यते, धामपावेन वारत्रयं भूमिराहन्यते च ॥ ७७ ॥

॥ इति मार्जारीमंडलीप्रवेक्षणदोषनिवारणविधिरधिकारः ॥ ७७ ॥

ननु—सामाधिक्रमणक्रियाया आह्वाना कति क्षमश्रमणानि ? उच्यते—तत्रार्थे श्रीविधिप्रपापाठः प्रमाण, तथाहि—अगीकय सामाइएण य तसयसंझ सामाइय गहेअब, तत्स एसो विहि-पोसहसालाप साह समीवे गिहे वा पगदेसे वा, खमास-मणवुगुब सामाइय मुहपोसि पडिठेहिअ २ पढमखमासमणेण सामाइय सविस्सावेमि ३ बीअखमासमणेण सामाइय ठापमिसि ४ भणिऊण पुणो वदिअ ५ अच्चानियगात्र हुतो नमुक्कारतिगपुबं करेमि भते सामाइअ इच्चाइ वढग वोसिरामि पच्चत वारतिग कडिअ, खमासमणेण इरियावहिअं पडिअमिअ ६ खमासमणवुगेण वासासु कट्ठासण चवन्ने पावछण ८, खमासमणवुगेणं सज्जाय च संविस्साविअ सज्जायं करेमि १० पुणो वदिअ नवकारहुगं भणइ ११ तथो सीअकाले पगुरण संदिसावेइ पगुरणं पडिग्गहेमि १२ सज्जायाणत्तर कट्ठासण संदिसावेइ ति । एवं तरुणप्रभसूरिकृतपढावस्यकबालाव

बोधेऽपि, तथाहि-इच्छामीत्यादि भणी एक स्वमासमणु देइ १ सामायिक मुहुपत्तिं पढिलेइमि इसु कही कमा थइ
 इच्छामि स्वमासमणो भणी स्वमासमणु देइ करी २ उतइयको वेदिकामा हि बाहुकरी मुहुपत्ति पढिलेही एकस्वमा
 समणे सामाअय सदिसावेमि ३ इसु भणी बीअस्वमासमणे सामाअअ ठापमि ४ इसो भणी तइअ स्वमासमण देइ करी ५
 अर्यावनतगात्र हुतो तिण्ह नमस्कार कही तिण्हवार करेमि भते इसु सामायिकसूत्र तिअ वार कहइ गुरुवचनतणी अनु-
 भाषणा करतउ हुतो सामाइकारोपण विधि नदी सिद्धान्तमाहे तिण्ह नमस्कारभणनपूर्वक सामायिक दंडकरइइ
 भणनइ तो पाछइ इरियावही पढिक्कमीयइ । आवइयकचूर्णीवृत्तिमांही इम भणियइ छइ यथा-“करेमि भते सामाइअ
 सा० जाव साह पसुवासेमि चि काऊण पच्छा इरियावहिय पढिक्कमइ” तवो पाछइ विस्तरवो द्वादशावर्तवंदनक देइ करी
 प्रत्याख्यान कीजइ, सखेपइ, तवो स्वमासमण वदणापूर्वक प्रत्याख्यान कीजइ तो पाछइ एक स्वमासमण सज्जा० ७
 बीअ स्वमासमण सज्जायकरं कही ८ सज्जाय, तइअ स्वमासमण दानपूर्वक ९ आठ नमस्कार कही पाछइ एक स्वमा-
 समणे कट्टासण सदिसावेमि १० कही बीअ स्वमासमणे कट्टासण पढिगाहेमि कही ११ तइअ स्वमासमणे पांगुरण सदि-
 सावेमि १२ कही, चउत्थ स्वमासमणे पांगुरण पढिगाहेमि १३ कही करी वइसइ, अत्राऽय विशेषः—प्रभाते सामायिक-
 ग्रहणे त्रयोदशक्षमाश्रमणानि, अथ च सायन्तनसामायिकग्रहणे यदि मुखवल्लिका प्रतिलेख्य वन्दनकानि दत्त्वा
 प्रत्याख्यान करोति तदा चतुर्दश, अन्यथा तु त्रयोदशैव ॥ ७८ ॥

॥ इति सामायिकग्रहणे त्रयोदश-क्षमाश्रमणाधिकारः ॥ ७८ ॥

ननु—कदा कियत्काल अस्वाध्यायो भवति ? उच्यते—सूक्ष्म राज आकाशात् यावत्पतति तानद् अस्वाध्यायः । १ ।
तथा घूमरी यावत्काल पतति तावद् अस्वाध्यायः । यस्माद्घूमरीपाते सकलक्षेत्र अष्कायमय स्यात्, तदा साधु कम्बल-
प्रावृतसर्वाङ्गोपाङ्गोऽपवरक्रम्ये स्थितो भवति, मुखमपि नोद्धाटयति, किमप्यङ्गोपाङ्गं न इतस्ततो विक्षिपति, एवं
जीवदयापालनाय घूमर्या निवृत्तायां समस्तक्रिया कार्या । २ । तथा आकाशो गन्धर्वनगर देवताकृत दृश्यते, तथा
चत्कापातो भवति, तथा कणकाः पतन्ति, तत्रोल्कापाते रेखा भवति चक्ष्योतश्च, यत्र च रेखा चक्ष्योतश्च न भवति,
स कणकः । तथा दिग्दाहो दक्षदिक्षा बल्लवलन्त्यो दृश्यते, चतुर्दिशा रक्त्य चक्षुसदृश स्याद्, एतेषु सत्सु विद्युत्पाते
च अस्वाध्यायनिवर्ति तेषु प्रहरमेकमस्वाध्यायः । तत्र वर्षर्तौ सप्त कणकाः, शीतकाले पञ्च ५ उष्णकाले त्रय ३ कणका-
पतति तदाऽस्वाध्यायः प्रहरमेकं यावत्, तदा अस्वाध्यायो निवृत्ते-तेषु प्रहरद्वय यावत् अस्वाध्यायः । ४ । अकाल
गर्जिते प्रहरद्वयं यावदस्वाध्यायः । ५ । अकालविद्युन्द्वात्कारे प्रहरमेक यावदस्वाध्यायः । ६ । आयादकार्तिकचा-
तुर्मासिकप्रतिक्रमणानन्तर अच्ययन प्रतिपदं यावत्, द्वितीयाया शुध्यते, श्रीस्यानाङ्गे षतुर्यस्याने द्वितीयोद्देश-
केऽप्युक्तं (२१३ पत्रे)—“नो कप्यइ निगायाण वा निर्गयीण वा चत्तहिं महापट्टिवपहिं सज्जाय करित्तप त
जहा-आसाढपाट्टिवप १ इवमहापट्टिवप २ कत्तियपाट्टिवप ३ सुगिग्गपाट्टिवप” ४ इति । ६ । आम्बिनशुक्लपञ्चमी-
मध्याह्नादारम्य कार्तिककृष्णप्रतिपदं यावत् अस्वाध्यायकाल उपरि शुध्यते । ७ । चत्रशुक्लपञ्चमीमध्याह्नादारम्य वैशाख-
कृष्णप्रतिपद यावदस्वाध्यायः, परं अत्राऽय विशेषः—चैत्रशुक्लैकादशीत आरम्य मध्ये पूर्णिमाया यद् दिनत्रय ‘अभिषरज

बहुबावणियं करोमि कावस्सग्ग' लोगस्स ४ धित्यते, यदि एकावशीदिने न स्मर्यते तदा द्वावशीत्रयोदशीदिनेषु कायोत्सर्गः
 क्रियते, यदि द्वावशीदिने न स्मर्यते, तदा त्रयोदशी चतुर्दशी पूर्णिमाया यावत् कायोत्सर्गः क्रियते, यदि त्रयोदशीदि-
 नेऽपि नो स्मर्यते, तदाऽऽगामिनं चैत्र यावच्चलिनीर्जयते तावदस्वाध्यायः । अयमर्थश्च एव—शुक्लैकादशीदिनात् “सचि-
 त्तस्य बहुबावणत्थं करोमि कावस्सग्ग” इत्यादिना दिनत्रयं यावत् कायोत्सर्गं क्रियते । विस्मृते तु पूर्णिमा यावदन्यथा
 वर्षमप्यस्वाध्यायः । ८ । द्वयो राशोः कलहे म्लेच्छादिभ्ये स्याश्रयासन्नवासिस्त्रीपुरुषयुद्धे होलक्या भस्मोद्भुयने चैतानि
 यावन्त काल वर्तन्ते तावदस्वाध्याय । ९ । राशौ मृत्युकाले जाते यावत् नवीनो राजा पट्टे नोपविशति तावदस्वाध्याय ,
 स्थापितेऽपि राशि यावदसमञ्जस न निवर्तते तावदस्वाध्याय” । १० । नगरप्रधानपुरुरूपे मृते प्रहराष्टक यावदस्वाध्यायः
 । ११ । स्याश्रयात् सप्तगृहमन्त्रे कोऽपि प्रसिद्धपुरुषो विद्यते तदाऽहोरात्र यावदस्वाध्याय” । १२ । तथाऽनाथसामान्य-
 पुरुषमरणे कलेवरोत्थानानन्तर शुध्यते, एव तिर्यग्मरणेऽपि । १३ । अथाऽऽचार्य १ महर्द्धिक २ कृतानशनमहातपस्वि ३
 बहुस्वजनबल्लभ ४ मरणे दिनत्रयमस्वाध्याय एकदिनमुपवास, अन्येषा मरणे द्वयमपि न । १४ । तिर्यग् रुधिरं पतिते
 अण्डके स्फुटिते, गवि च प्रसूतायां, जरायुपतने शतहस्तमध्ये प्रहरत्रय यावदस्वाध्याय । अण्डके पतिते तिलकाचार्यकृ-
 तावश्यकशृत्तौ अयं विशेष—यस्यतेरन्तर्बहिर्वा अण्डक भिन्नमुज्झित वा यतिकल्योपरि तदा हस्तपटे परतः त्यक्त्वा कल्पं
 शालयन्ति, ततः शुद्ध, भूमौ तु भिक्षेन भूमिं खनन्ति यतस्ता खनित्वाऽपि छर्दितेन शुध्यति, केवल पौरुषीत्रय परिहि-
 यते । १५ । मनुष्यरुधिरं पतिते सङ्गतानन्तरमपि अहोरात्रमस्वाध्यायः, तथा बहुवृष्टिपतनेन भूमिः सिक्ता जायते

तर्हि स्वल्पवेष्टयाऽपि शुष्यति, घटिमात्ररात्रिशेषे मनुष्यसम्बन्धि रुधिर पतितमुद्धृत च ततः सूर्योद्गमे शुद्धिः । १६ ।
तथा मनुष्यास्थि निपतिते द्वादशवर्षाणि अस्वाध्यायः । १७ । तथा दन्तो वा दंष्ट्रा वा पतिता बह्वायासेन विलोकिताऽपि
चेन्न लब्धा, “तदा वत बह्वावर्षाणि करेमि कारस्सग” इत्युक्त्वा कारयोत्सर्गः क्रियते, तत्र नमस्कार एकश्चिन्त्यते पारा-
यित्या कथ्यते च, तदनन्तर अस्वाध्यायो न भवति । १८ । तथा यदि मार्बरी जीवित मूपक गृहीत्वा याति तदा नाऽस्वाध्यायः,
अथ विनाश्य नयति तदाऽहोरात्रमस्वाध्यायः । १९ । तिर्यगवयवाः तद्वधिर च पट्टिहस्तमर्ष्येनाऽस्वाध्याय कुर्वन्ति । २० ।
मनुष्याथवयरुधिरपाते हस्तशतमर्ष्येऽस्वाध्यायो, यद्यन्तरे उभयदिग्गामी शकटस्य मार्गो न भवति । २१ । तथा स्त्रिया
मासि मासि ऋतुधर्मः समायाति, तदनन्तर दिवसत्रयं यावदस्वाध्यायः । तथा कस्याश्चित्प्रदरोगोदयादिवसत्रिकस्योपर्यपि
रुधिरं पतति तदा ‘असंज्ञाय बह्वावर्षिण्य’ कारयोत्सर्गं कृते पश्चात् शुष्यति । २२ । तथा आर्द्रानक्षत्रादारम्य स्वातिनक्ष-
त्रपर्यन्तगर्जित विद्युत्पातश्च न स्वाध्याय उपहन्ति । तारकावर्धनमपि यावत् स्वातिनक्षत्रे आदित्यस्य गमन भवति, शेषकाले
पुनरवश्य तारकाविकवर्धने शुष्यते, अथ केषांचित् साधूनां तथाविधनक्षत्रपरिज्ञान न भवति, तत आषाढचातुर्मासि-
कादारम्य कार्तिकचातुर्मासिकं यावद् विद्युत्प्रजित्वेष्वपि नाऽस्वाध्यायः, चन्का तु सदाऽपि स्वाध्यायमुपहन्ति प्रहर
यावत् । २३ । तथा सप्तम्यो षष्ठहस्तश्चरहितो भूकम्पः तयोर्जातयोः प्रहराष्टकं यावदस्वाध्यायः । २४ । तथा
प्रवीपने लभे यावन्मोपग्रामः तावत्स्वाध्यायः । २५ । तथा वर्षाकाल जुदुवदृष्टिः अहोरात्रोपरि यावद्वर्षति तावदस्वाध्यायः
। २६ । विविधप्रपायां २५ पत्रे एवं पाठः—

“संपयवुष्टी असज्जाओ वारससु वि मासेसु वुब्बुअवरिसे अहोरत्ताओ सहुपि अइ वरिसइ तो असज्जाओ, वुब्बुअ
 वज्जवरिसे दोण्हमहोरत्ताणमुवरि जाव पढइ ताव असज्जाओ”सि दुहुदवर्ज वर्यं वर्यति द्वाभ्यामहोरात्राभ्याम् उपरिष्टाद्
 यावद्वर्यति तावदस्वाध्यायः । २७ । फुसारमानवर्पणे सप्ताहोरात्रोपरि यावद्वर्यति तावदस्वाध्यायः २८ । सूर्येऽनुव्रते,
 मन्वाहे २ सन्ध्यायां ३ अर्धरात्रे च ४ सन्ध्याचतुष्टयेऽप्यस्वाध्यायः । २९ । पुत्रे जाते शतहस्तमध्ये दिनसप्तक यावद-
 स्वाध्यायः, पुत्र्यां जाताया तु दिनाष्टकमस्वाध्यायः, स्त्रियारक्तोत्कटत्वात् । ३० । शुक्लपक्षे प्रतिपदाया द्वितीयाया
 तृतीयाया वा आरभ्य दिनत्रय यावत् यूपकनामाऽस्वाध्यायो भवति, रात्रिप्रथमग्रहरं यावत् तत्र प्रादोपिककालो न
 शुष्यति, एवं पाक्षिकदिनेऽपि, श्रीतिलकाचार्यकृत-आवश्यकष्टौ यूपकनिरूपणमेव, तथाहि-“जुअओ सुक्कदिण तिन्नि”
 सन्ध्याप्रभा चन्द्रप्रभा च युगपद् भवतः स युगपद्भवः, शुक्लपक्षे हि दिनत्रय सन्ध्याप्रभाया चन्द्रप्रभाधृतत्वात् सन्ध्या-
 छेदो न ज्ञायते, तत्र शुक्लप्रतिपदा-द्वितीया-तृतीयासु कालखेदानवबोधात्, प्रादोपिककालाऽग्रहणे सूत्रपौरुषि अकरण, तथा
 “केसिं च होइ मोहाओ जूअओ ताव होइ आइओ । जेसिं तु अणाइमा, तेसिं किर पोरिसी तिन्नि ॥ २ ॥” व्याख्या-
 केपाचिच्चवति अमोहात्-अमूढत्वात् यूपक-चुर्दिन पुण्योपरागमुदये अस्ति एव, आदित्य-आताम्रः कृष्ण इयासः शक-
 दोद्विसस्थितो वा जगतामुत्पातरूपः तावत् तत्र पौरुषी अनध्यायत्वेन आचीर्णं । उत्तरार्धे स्पष्ट नवर “पोरिसि तिन्नि”
 पौरुषीत्रय अनध्यायः । ३१ ।

अथ चन्द्रग्रहणास्वाध्यायो लिख्यते-चन्द्रग्रहणस्योत्कटतो द्वादश ग्रहरान् अस्वाध्यायः, कयमित्याह-कदापि काले सत्या-

तर्हि स्वल्पेभ्योऽपि शुष्यति, घटिमात्ररात्रिशेषे मनुष्यसम्बन्धि रुधिर पतितमुच्यते च ततः सूर्योन्नमे शुद्धिः । १६ ।
 तथा मनुष्यास्य निपतिते द्वादशवर्षाणि अस्वाध्यायः । १७ । तथा दन्तो घा र्षट्ठा घा पतिता वङ्गायासेन विलोकिताऽपि
 चेन्न उन्धा, “तदा दत्तं चण्डावणिजं करेमि कान्तस्सग” इत्युक्त्वा कारोत्सर्गः क्रियते, तत्र नमस्कार एकस्मिन्त्येते पारा-
 यित्वा कथ्यते च, तदनन्तर अस्वाध्यायो न भवति । १८ । तथा यदि मार्जारी जीवितं मूपकगृहीत्वा याति तदा नाऽस्वाध्यायः,
 अथ विनास्य नयति तदाऽहोरात्रमस्वाध्यायः । १९ । तिर्यगवयवाः तद्वधिर च पट्टिहस्तमन्येनाऽस्वाध्याय कुर्वन्ति । २० ।
 मनुष्यावयवरुधिरपाते हस्तक्षतमन्येऽस्वाध्यायो, यद्यन्तरे समयदिग्भाभी शकटस्य मार्गो न भवति । २१ । तथा स्त्रिया
 मासि मासि ऋतुवर्गः समाग्राति, तदनन्तर दिवसत्रय यावदस्वाध्यायः । तथा कस्याश्चित्प्रदररोगोदयादिवसत्रिकत्योपर्यपि
 रुधिरं पतति तदा ‘असञ्ज्ञाय चण्डावणिय’ कारोत्सर्गं कृते पश्चात् शुष्यति । २२ । तथा आर्द्रानक्षत्रादारम्य स्वातिनक्ष-
 त्रपर्यन्तगर्जितं विद्युत्पातश्च न स्वाध्याय उपहन्ति । तारकार्वाणमपि यावत् स्वातिनक्षत्रे आदित्यस्य गमनं भवति, शेषकाले
 पुनरवश्यं तारकादिकदर्शने शुष्यते, अथ केषाञ्चित् साधूनां तथाविधनक्षत्रपरिज्ञानं न भवति, तत आषाढचातुर्मासि-
 कादारम्य कार्तिकचातुर्मासिकं यावद् विद्युन्नर्जितेष्वपि नाऽस्वाध्यायः, चल्का तु सदाऽपि स्वाध्यायमुपहन्ति प्रहर
 यावत् । २३ । तथा सप्तम्यो घट्टहृत्प्रदरहितो भूकम्पः तथोर्जातयो प्रहराटक यावदस्वाध्यायः । २४ । तथा
 प्रदीपने तप्ते यावन्मोपश्रुमः तावदस्वाध्यायः । २५ । तथा वर्षाकालं बुधदृष्टिः अहोरात्रोपरि यावद्वर्यति तावदस्वाध्यायः
 । २६ । विधिप्रपायां २५ पत्रे एव पाठः—

“संपयवुद्धी असज्ज्ञाओ वारससु वि मासेसु बुब्बुअवरिसे अहोरत्ताओ सहपि जइ वरिसइ तो असज्ज्ञाओ, बुब्बुअ
 यज्जवरिसे दोण्हमहोरत्ताणमुवरि जाव पइइ ताव असज्ज्ञाओ”सि बुहुदवर्जं वर्यं वर्पति द्वाभ्यामहोरात्राभ्याम् उपरिष्टाव
 यावद्वर्पति तावदस्वाध्यायः । २७ । फुसारमात्रवर्पणे सप्ताहोरात्रोपरि यावद्वर्पति तावदस्वाध्याय २८ । सूर्येऽनुव्रते,
 मध्याह्ने २ सन्ध्यायां ३ अर्धरात्रे च ४ सन्ध्याचतुष्टयेऽप्यस्वाध्यायः । २९ । पुत्रे जाते शतहस्तमध्ये दिनसप्तक यावद-
 स्वाध्याय , पुत्र्या जाताया तु दिनाष्टकमस्वाध्यायः, स्त्रियारक्तोत्कटत्वात् । ३० । शुक्लपक्षे प्रतिपदाया द्वितीयाया
 तृतीयाया वा आरम्य दिनत्रय यावत् यूपकनामाऽस्वाध्यायो भवति, रात्रिप्रथमप्रहर यावत् तत्र प्रादोपिककालो न
 शुच्यति, एव पाक्षिकदिनेऽपि, श्रीतिलकाचार्यकृत-आवश्यकपृत्तौ यूपकनिरूपणमेव, तथाहि-“जूअओ सुकदिण तिमि”
 सन्ध्याप्रभा च युगपव् भवतः स युगपद्भावा, शुक्लपक्षे हि दिनत्रय सन्ध्याप्रभाया चन्द्रप्रभापृत्तत्वात् सन्ध्या-
 छेदो न ज्ञायते, तत्र शुक्लप्रतिपदा-द्वितीया-तृतीयासु कालवेदानवबोधात्, प्रादोपिककालाऽग्रहणे सूत्रपौरुषि अकरण, तथा
 “केसिं च होइ मोहाओ जूअओ ताव होइ आइओ । जेसिं तु अणाइंजा, तेसिं किर पोरिसी तिमि ॥ २ ॥” व्याख्या-
 केषाचिन्नवति अमोहात्-अमूढत्वात् यूपक-दुर्दिन पुण्योपरागमुदये अस्ति एव, आदित्य-आतात्र कृष्णः श्यामः शक-
 दोद्विसस्थितो वा जगतामुत्पातरूपः तावत् तत्र पौरुषी अनध्यायत्वेन आचीर्णः । सत्तरार्धं स्पष्ट नवर “पोरिसि तिमि”
 पौरुषीत्रय अनध्यायः । ३१ ।

अयं चन्द्रग्रहणास्वाध्यायो लिख्यते-चन्द्रग्रहणस्योत्कृष्टतो द्वादश प्रहरान् अस्वाध्यायः, कथमित्याह-कदापि काले उत्पा-

स्तवभणन, ततो दशनमस्कार—कथनानन्तर श्रीशत्रुञ्जयपुण्डरीकाराधनार्थं “कोमि कावस्तग” मित्यादि विधिपूर्वं कायोत्सर्ग-
 स्तत्र दशलोगस्स चिन्त्यते पारिते लो० १ दशगाथाप्रमाण स्तोत्र च, एवमेका पूजा जाता १ इत्यमेव द्वितीया २ तृती-
 या ३ चतुर्थी ४ पञ्चमी च ५ पूजा कार्य्या, विशेषतस्तु तत्र अयम्—द्वितीया पूजा जाता २ तस्या द्वितीयपूजाया विंशति-
 नमस्कारा विंशतिपुष्पमाला विंशतिघस्तुदौकन च कार्य्य, पूर्वविधिना कायोत्सर्गकरण लोगस्स २० चिन्तन पारिते च एक १
 लोग० विंशति २० गाथास्तोत्र चेति द्वितीया पूजा जाता २। तृतीयपूजाया त्रिंशत् नमस्कारा ३० त्रिंशत् ३० पुष्पाणि ३०
 त्रिंशद्वस्तु दौकन त्रिंशद्वलोगस्स ३० कायोत्सर्गः पूर्ववन्निश्चङ्गायास्तोत्र ३० चेति तृतीयपूजा जाता ३। चतुर्थपूजाया
 चत्वारिंशत् नमस्कारा, चत्वारिंशत् पुष्पाणि, चत्वारिंशत् वस्तुदौकन कायोत्सर्गं चत्वारिंशत् लोगस्स चिन्तन पारिते
 एकलोगस्स चत्वारिंशद्गाथास्तोत्र इति चतुर्थपूजा जाता ४। पञ्चमपूजाया पञ्चाशन्नमस्काराः ५० पञ्चाशत्पुष्पाणि ५०
 पञ्चाशद्वस्तु ५० दौकन पञ्चाशद्वलोगस्स ५० कायोत्सर्गं पारिते एक १ लोगस्स पञ्चाशद्गाथास्तोत्र ५० चेति पञ्चमीपूजा
 जाता ५। पूजायां प्रान्ते काजपि देवैः कैरपि दद्याद्विजृत्तकृतयोऽपि कार्यन्ते तथा पूजा पञ्चकानन्तर एकैकपूजान-
 न्तरं वा यथाशक्ति यथासमं महाध्वजरोपः संधाधिपेन कार्य्यः, तत्राऽऽरात्रिक १ मङ्गलप्रदीप २ गुरुभक्ति ३ संघभक्ति ४
 साधर्मिकवारधन्य ५ संघपतितिलक ६ कर्तव्यानि कार्याणि, प्रान्ते धर्मोपदेशे शत्रुञ्जयमाहात्म्यवर्णनं ॥

॥ इति चैत्रपूर्णिमादेवध्वन्द्वनविधिरधिकारः ॥ ८० ॥

ननु-गुरुणा स्तूपस्य प्रतिमायाश्च प्रतिष्ठा क्रियते, तत्र को विधिः प्रतिपादितोऽस्ति ? उच्यते—अत्र गुरुपरम्परागत-

पत्रलिखितविधि प्रमाण, स चाऽय शुभदिने शुभनक्षत्रे शुभवेलाया च गुरुणा स्तूप-प्रतिमाप्रतिष्ठा क्रियते, तत्र रात्रिजा-
 गरणमहोत्सवपूर्वकं प्रातः संघसमक्ष सपुत्रफलत्रा पवित्रा कृतस्नानाः परिहितघौतवस्त्राः चत्वार श्रावकाः समागच्छन्ति,
 तत्करेणु चतुरङ्गुलाः श्राविकाः सघवाः कङ्कणं वध्नन्ति, तन्माले च कुङ्कुमतिलकं कुर्वन्ति, अथ ते षत्वारीऽपि पुरुषाः
 चतुष्टयोऽष्टोत्तरशततीर्थजलौपधीभृतान् तदभावे एकविंशतितिलकतीर्थजलौपधीभृतान् कलशान् लात्वा ऊर्ध्वोभूय
 तिष्ठन्ति, ततो दशदिक्पालस्थापना क्रियते, सा चैवं कार्या, ओं ह्रीं इन्द्राय सायुधाय सवाहनाय सपरिजनाय अस्मिन्
 ज्जुद्धीपे दक्षिणभरताब्दक्षेत्रे अमुकनगरे, अमुकजिनचैत्ये इह प्रतिष्ठाया आगच्छ आगच्छ बलिं गृहाण बलिं गृहाण ८
 उदय अम्युदय च कुरु कुरु स्वाहा १ एव अग्नये २ यमाय ३ नैऋताय ४ वरुणाय ५ वायवे ६ कुबेराय ७ ईशानाय ८
 ब्रह्मणे ९ नागाय १० इति । एव ९ नव ग्रहस्थापनाऽपि कार्या, सर्वत्रोपरि बलिवाकुललपनश्रीमोचन वासक्षेपश्च कार्याः,
 ततो दशदिक्षु बलिवाकुलोच्छालन कार्यं, ततस्तेषु पुरुषा पादुके पञ्चामृतेन स्त्रपयन्ति, ततः स्तूपपूजा कार्या, ततः
 सघवा स्त्री कुङ्कुमहस्तौ ददाति, ततः कर्पूरकस्तूरीमिश्रितकेसरचन्दनाभ्यां पादुकापूजा कार्या, ततो “वर्धमानविद्यया”
 वासक्षेपः कार्यः, ततस्तदग्रे अक्षतपुञ्जत्रयं कार्यं, तदुपरि पूगीफलत्रय मोच्य, चतुर्दिक्षु नालिकेरचतुष्टय भङ्क्त्वा सर्वेषां
 देव, ततो धूपः कार्यः, तत सघवाः स्त्रियो गायन्ति, वादित्राणि वाद्यन्ते, दानं च दीयते, गुरुभक्तिश्च क्रियते साधर्मि-
 कवात्सल्यं च विस्तरेण कार्यं, ततो गीतगानवाद्यवादनपुरस्तर श्रीसधेन सम धर्मशालाया आगत्य श्रीगुरुपाश्वे प्रति-

स्वभणन, ततो दशनमस्कार—कथनानन्तर श्रीक्षत्रुञ्जयपुण्डरीकाराधनार्थं “करोमि कावत्सर्ग” मित्यादि विधिपूर्वं कायोत्सर्ग-
 स्तत्र दशलोगस्स चिन्त्यते पारिते लो० १ दशगाथाप्रमाण स्तोत्र च, एवमेका पूजा जाता १ इत्यमेव द्वितीया २ तृती-
 या ३ चतुर्थी ४ पञ्चमी च ५ पूजा कार्या, विशेषतस्तु तत्र अयम्—द्वितीया पूजा जाता २ तस्या द्वितीयपूजाया विदति-
 नमस्कारा विदतिपुष्पमाळा विदतिवस्तुढौकन च कार्य, पूर्वविधिना कायोत्सर्गकरण लोगस्स २० चिन्तन पारिते च एक १
 लो० विदति २० गाथास्तोत्र चेति द्वितीया पूजा जाता २। तृतीयपूजाया त्रिंशत् नमस्कारा ३० त्रिंशत् ३० पुष्पाणि ३०
 त्रिंशद्वस्तु ढौकन त्रिंशद्लोगस्स ३० कायोत्सर्गः पूर्ववात्रिंशद्गाथास्तोत्र ३० चेति तृतीयपूजा जाता ३। चतुर्थपूजाया
 चत्वारिंशत् नमस्कारा, चत्वारिंशत् पुष्पाणि, चत्वारिंशद् वस्तुढौकन कायोत्सर्गे चत्वारिंशत् लोगस्स चिन्तन पारिते
 एकलोगस्स चत्वारिंशद्गाथास्तोत्र इति चतुर्थीपूजा जाता ४। पञ्चमपूजाया पञ्चाशन्नमस्काराः ५० पञ्चाशत्पुष्पाणि ५०
 पञ्चाशद्वस्तु ५० ढौकन पञ्चाशद्लोगस्स ५० कायोत्सर्गः पारिते एक १ लोगस्स पञ्चाशद्गाथास्तोत्र ५० चेति पञ्चमीपूजा
 जाता ५। पूजायां पूजाया प्रान्ते काऽपि देशैः कैरपि दशाविजृत्कृतयोऽपि कार्यन्ते तथा पूजा पञ्चकानन्तर एकैकपूजान-
 न्तरं वा यथासक्ति यथासंभव महाध्वजारोपः संघाधिपेन कार्यः, तत्राऽऽरात्रिक १ मङ्गलप्रदीप २ गुरुभक्ति ३ संघभक्ति ४
 साधर्मिकवात्सल्य ५ संघपतितिलक ६ कर्तव्यानि कार्याणि, प्रान्ते घर्मोपवेशे शत्रुञ्जयमाहात्म्यवर्णनं ॥

॥ इति चैत्रपूर्णिमादेवध्वन्दनविधिरधिकारः ॥ ८० ॥

ननु—गुरुणां स्तूपस्य प्रतिभायाञ्च प्रतिष्ठा क्रियते, तत्र को विधिः प्रतिपादितोऽस्ति ? वक्ष्यते—अत्र गुरुपरम्परागत-

कुवसनैर्नमिरधो यन्तुतम् । स्पृष्टं बुष्टजनैर्धनैरमिहत यत् दूषित कीटकै-स्त्याज्य तत् कुसुम दल फलमथो भक्तैर्जिनप्रीतये ॥ १२ ॥ नैक पुष्पं द्विधा कुर्या-न्न छिन्धात् कलिकामपि । चम्पको दलमेवेन, यतिष्ठत्यासम भवेत् ॥ १३ ॥ गन्ध-
 पूपाक्षतैः स्रग्मिः, प्रदीपैर्वलधारिभिः । प्रधानैश्च फलै पूजा, विधेया श्रीजिनेशितुः ॥ १४ ॥ शान्तौ श्वेतं जये श्यामं, भद्रे
 रक्तं मये हरित् । पीत धान्यादिके लामे, पञ्चवर्णं तु सिद्धये ॥ १५ ॥ खण्डिते सन्धिते छिन्ने, रक्ते रौद्रे च याससि ।
 दान पूजा तथा होमः, स्वाभ्यायो निष्फलं भवेत् ॥ १६ ॥ वर्जयेदहृतः पृष्ठ-मग्रतः शिवसूर्ययोः । पार्श्वतो ब्रह्म-
 विष्णोश्च, खण्डी सर्वत्र वर्जयेत् ॥ १७ ॥ गणं नाहीं तथा राशिं तारां राशिं शमेव च । योनिवर्गे रिपुलभ्ये, प्रति-
 माया विलोकयेत् ॥ १८ ॥

॥ इति प्रतिमाधिकारः ॥

अतीताब्दशत यच्च, यच्च स्थापितमुत्तमैः । सर्वव्यगमपि पूज्य स्याद्, विम्ब तन्निष्फल नहि ॥ १ ॥ आरभ्यैकाङ्गुलाव-
 द्वय, यावदेकादशाङ्गुलम् । गृहेषु विम्ब तत्पूज्य, प्रासादाहं तदूर्ध्वकम् ॥ २ ॥ एक गुणे भवेत् श्रेष्ठ, द्व्यङ्गुल धननाश-
 नम् । त्र्यङ्गुलेन भवेत् सिद्धि-वर्जयेच्चतुरङ्गुलम् ॥ ३ ॥ पञ्चाङ्गुल भवेद्विस्त-मुद्वेग तु षडङ्गुलम् । सप्ताङ्गुलेन गोवृद्धि-स्त्य-
 खेदघाङ्गुल सदा ॥ ४ ॥ नवाङ्गुल तु पुत्राय, द्रव्यहानिर्दशाङ्गुलम् । एकादशाङ्गुल विम्ब, सर्वकामार्थसिद्धिदम् ॥ ५ ॥
 ऊर्ध्वहृग् द्रव्यनाशाय, तिर्यग्दृग् भोगदा जये । कुलनाशे त्वधोमुखी ॥ ६ ॥ पद्मासनसमासीनो,
 नासाग्रन्यस्तलोचनः । मौनी वस्त्रावृतास्योऽय, पूजा कुर्याज्जिनेशितु ॥ ७ ॥ ज्ञान १ विलेपन २ विभूषण ३ पुष्प ४

प्राजाभोपदेशं च श्रुत्वा सर्वेऽपि स्वस्थानं ब्रजन्ति, ततो दिनवृषक यावत् स्तूपपूजा कार्या नैवेद्यो मुन्यते, भोगश्चो-
रिष्यते, प्रतिष्ठाकारकश्च दशदिनानि एकाशनं करोति, शीलव्रतं च पालयति ॥ ८१ ॥

॥ इति गुरुस्तूपप्रतिष्ठाविधिरधिकारः ॥ ८१ ॥

ननु-भ्रावकाणां गृहे देवतासरः कुत्र स्याप्यते?, केन विधिना श्रावकाः पूजा कुर्वन्ति? उच्यते-तत्राऽर्थे श्रीउमास्वाति-
याचककृत पूजाप्रकरणमेव प्रमाण, तच्चेदं—“स्नानं पूर्वोन्मुखीभूय, प्रतीच्या दन्तशोधनम् । उदीच्या श्वेतयत्राणि, पूजा
पूर्वोत्तरामुखी ॥ १ ॥ गृहे प्रविशतां वाम-भागे स्वल्पविवर्जिते । देवतावसर कुर्यात्, सार्धहस्तोर्ध्वभूमिके ॥ २ ॥ नीचे-
भूमिस्थितिं कुर्याद्, देवतावसर यदि । नीचेर्नीचैस्ततोऽवदय, सन्तत्याऽपि सम भवेत् ॥ ३ ॥ तयाऽर्चकः स्यात्पूर्वस्था,
उत्तरस्या च संमुखम् । दक्षिणस्या दिशो वर्जी, विदिग्वर्जक एव च ॥ ४ ॥ पश्चिमाभिमुखः कुर्यात्, पूजा च जिनमूर्तये ।
तदा स्यात् सन्ततिच्छेदो, दक्षिणस्यामसन्ततिः ॥ ५ ॥ आग्नेय्या तु यदा पूजा, घनहानिर्दिने दिने । वायव्यां सन्ततिर्नैव
नैर्ऋत्या च कुलभयः ॥ ६ ॥ ऐशान्या संमुखः किंचित्, सन्ततिर्नैव जायते । अङ्गिजानुकरांसेषु, मूर्ध्नि पूजा यथाक्रम-
म् ॥ ७ ॥ भाले कण्ठे इदम्भोजे, सदरे तिलक तथा । [तथा] नवभिस्तिलकैः पूजा, करणीया निरन्तरम् ॥ ८ ॥ श्रीबम्बदन
विना नैव, पूजा कुर्यात् कदाचन । प्रभाते प्रथम वास-पूजा कार्या विषध्वनीः ॥ ९ ॥ मध्याह्ने कुसुमैः पूजा, सन्ध्यायां
दीपपुष्पपुङ्गव । वामार्धे धूपदाहः स्या-दग्रपूजाऽत्र समुखी ॥ १० ॥ अर्हतो दक्षिणे भागे, दीपस्य च निवेदनम् । श्वान
तु दक्षिणे भागे, चैत्यानां बन्दन तथा ॥ ११ ॥ इत्याद्यप्रस्थलितं विस्ती निपतितं छत्र कश्चित् पादयो-र्यग्भूयोर्ध्वगतं भूवं

कुवसनैर्नामैरघो यवृतम् । स्पृष्टं गुष्टज्वनैर्धनैरभिहत यत् दूषित कीटकैः-स्याज्य तत् कुसुम दल फलमयो भक्तैर्जिनप्रीतये ॥ १२ ॥ नैक पुष्प द्विधा कुर्या-श्च छिन्त्यात् कलिकामपि । चम्पको दलमेदेन, यतिहृत्पासम भवेत् ॥ १३ ॥ गन्ध-
 धूपाद्यतैः स्रग्मिः, प्रदीपैर्धलवारिमिः । प्रधानैश्च फलै पूजा, विधेया श्रीजिनेशितुः ॥ १४ ॥ शान्तौ श्वेत जये श्यामं, भद्रे
 रक्त मये हरित् । पीत धान्यादिके लामे, पञ्चवर्णं तु सिद्धये ॥ १५ ॥ खण्डिते सन्धिते छिन्ने, रक्ते रौद्रे च दाससि ।
 दान पूजा तथा होमः, स्वाध्यायो निष्फलं भवेत् ॥ १६ ॥ वर्जयेददहतः पृष्ठ-मग्रतः शिवसूर्ययोः । पार्श्वतो ब्रह्म-
 विष्णोश्च, खण्डी सर्वत्र वर्जयेत् ॥ १७ ॥ गण नाडी तथा राशिं, तारा राशिं शमेव च । योनिवर्गे रिपुलभ्ये, प्रति-
 माया विलोकयेत् ॥ १८ ॥

॥ इति प्रतिमाऽधिकारः ॥

अतीताब्दशत यच्च, यच्च स्यापितमुत्तमैः । सर्वव्यगमपि पूज्य स्याद्, विम्ब तस्मिन्फल नहि ॥ १ ॥ आरभ्यैकाङ्गुलाद्-
 द्वय, यावदेकादशाङ्गुलम् । गृहेषु विम्ब तत्पूज्य, प्रासादाहं तदूर्ध्वकम् ॥ २ ॥ एक गुणे भवेत् श्रेष्ठ, द्व्यङ्गुल घननाश-
 नम् । अङ्गुलेन भवेत् सिद्धि-वर्जयेच्चतुरङ्गुलम् ॥ ३ ॥ पञ्चाङ्गुल भवेद्विच-मुद्देग तु पङ्कजुलम् । सप्ताङ्गुलेन गोवृद्धि-स्त्य-
 जेदष्टाङ्गुल सदा ॥ ४ ॥ नवाङ्गुल तु पुत्राय, द्रव्यहानिर्दशाङ्गुलम् । एकादशाङ्गुल विम्ब, सर्वकामार्थसिद्धिदम् ॥ ५ ॥
 ऊर्ध्वहृत् द्रव्यनाशाय, तिर्यग्दृग् भोगदा जये । श्रेयस्करी समदृष्टिः, कुलनाशे त्वधोमुखी ॥ ६ ॥ पद्मासनसमासीनो,
 नासाग्रन्यस्तलोचनः । मौनी वस्त्रावृतास्योऽय, पूजा कुर्याज्जिनेशितुः ॥ ७ ॥ स्नान १ विलेपन २ विभूषण ३ पुष्प ४

यास ५, धूप ६ प्रदीप ७ फल ८ तन्दुल ९ वस्त्र १० पूतः ११ । नैवेद्य १२ घारि १३ वसनं १४ अमरा १५ तपत्रं, १६ घावित्र १७ गीत १८ नटन १९ स्तुति २० कोषवृद्ध्या २१ ॥ ८ ॥ इत्येकविंशतिविधा जिनराजपूजा, ख्याता सुरासुर-
गणैश्च कृता सदैव । खण्डीकृता कुमतिभिः कलिकालयोगाद्, यद्यत् प्रियं तदिह भाववशेन योज्यम् ॥ ९ ॥”

॥ इति आचक्राणां देवतावसरस्यापनापूजाविधिराधिकारः ॥ ८२ ॥

ननु—कल्पत्रेपोत्तारणं किमर्थं प्रतिपादितमस्ति ? कुत्र च तद्विधिः ? उच्यते—कल्पत्रेपस्य आसेवनाशिखारूपत्वात् उक्तं

तद्विधानं यदुक्तं—

“सा पुण दुविहा सिक्खा, गहणे आसेवणे य नायत्ता । गहणे सुत्ताहिज्जण, आसेवण कप्पतिप्पाइं ॥ १ ॥ इति”
पुनरपि ‘कयकप्पतिप्पकरिय’ति वचनं च ततः सति शास्त्रोक्ते कल्पत्रेपविधौ श्रीजिनप्रभसूरिविनिर्मितविधिप्रपोक्तानु-
क्रमेण कर्तव्यतापाठो लिख्यते, तथाहि—“ओगा य कप्पतिप्प विणा न वदिज्जति, कयकप्पतिप्पकरिय त्ति वयणाओ
अओ संपय कप्पतिप्पविहि मण्णइ, तत्थ—यइसाह—कच्चियबहुलपादिवयाणतर पसत्थविणे चउवाइअरिक्खे गुरुसोमवारं
सुनिमिचोवउत्तेहिं सवसत्थवेदिअगिहत्थभायणेणं कप्पवाणिय माणित्ता जोइणीओ पिट्ठव वामउ वा काउ मुहहत्थपाय
उत्ते काऊण अहारायणियाए छम्मासिअ कप्पो उत्तारिज्जइ, पविस्समाणस्स आसदसिआइय कय आउत्तजलेण पढम चवरो
तिप्पाउ मुहे विप्पति तओ पाएसु इत्थ हत्थ विण्णासो सपदाया नेतवो छम्मासिअकप्पे परदिआउ भ्वेव तिप्पाउ भ्वेप्पति
इयरकप्पे दसिआ पुअ चलकोप्परेहिं परदिआउ वा, तहा छम्मासिअ कप्पुत्तारणे उद्धट्ठिअस्स उद्धट्ठिओ तिप्पाउ दिज्जा,

सर्वविद्वत्स सर्वविद्वो सामश्च कप्ये नत्थि नियमो तत्रो वसहीमधुवगरण च नाणोवगरणवज्ज सर्वपि ते पिज्जइ नवर
मढलिट्ठाना गोमयलेवेकए ति पिज्जइ, कप्यमज्झे वा वरिअ पत्तमढ महण चत्तरणी च्छाइ पमज्जणिआ तलिया लोहरत्याइ
अलेण कप्पिओ तिप्पिज्जइ, एव कप्ये उत्तारिए वसहि सोद्धितु इढकेसाइ परिद्वविअ इरिअ पढिक्कमिय पढम गुरुणा
सज्झाए उक्खिविए मुहपोत्तिं पढिलेहिअ दुवालसावत्तधरण वारं स्वमासमणेण भणति, सज्झाय उक्खिवामो वीअ
स्वमासमणेण सज्झाय उक्खिवणत्थ कावत्सगग करेमि तत्रो अन्नत्थूससीएणमिच्चाइ पढिअ नवकार चत्तवीसत्यय वा
विचिन्तिअ मुहेण त भणिअ कावत्सगगतिग कुणंति, पढम असज्झाइअ अणात्तत्तवहडावणिअ, वीअ खुद्दोवइवत्तवहडा-
वणिअ, तइयं सकाइवेयावच्चगरआराहणत्थ तिसु वि चत्तरुज्जोअ चित्तण वज्जोअ भणण च तत्रो स्वमासमणदुगेण
सज्झाय संदिसावेमि सज्झाय करेमि इति भणिअ जाणुठिण्हि पच्चमगलपुव धम्मो मगलाइअमज्झयणतिअ सज्झाओ कीर-
इत्ति सज्झाय उक्खिवणविही ॥ ८३ ॥

॥ इति कल्पत्रेपोत्तारणविचिरघिकारः ॥ ८३ ॥

ननु-श्रीबृहत्स्वरतरगन्धे कोऽनुक्रमः प्रतिक्रमणविधेः १, कुत्र च सविधिः प्रतिपादितोऽस्ति १ उच्यते-अत्रानुक्रमः कोऽपि
श्रीविधिप्रपा १ श्रीतरुणप्रभसूरिकृत-यशवश्यकपालावबोध २ श्रीजिनवल्लभसूरिकृत-सामाचारी ३ श्रीयोगशास्त्रतृती-
यप्रकाशवृत्ति ४ श्रीप्रतिक्रमणहेतुगर्भ ५ प्रमुखग्रन्थानुसारेणाऽपि च स्वगन्धीयपरम्परातो ज्ञेयः, तत्र प्रथम साधुर्गोचरी
प्रतिक्रम्य श्रावको वा सामायिकं लात्वा, गुर्वीदेशेन 'जयति हुयणनमस्कार' कथयित्वा सर्वे सम "जयमहायसेत्यादि"

वास ५, पूष ६ प्रदीप ७ फल ८ तन्दुल ९ वस्त्र १० पूगैः ११ । नैवेद्य १२ घारि १३ वसनै १४ श्रमरा १५ तपत्र, १६ यावित्र १७ गीत १८ नटन १९ स्तुति २० कोषवृद्ध्या २१ ॥ ८ ॥ इत्येकविंशतिविधा जिनराजपूजा, ख्याता सुरासुर-
गणैश्च कृता सदैव । खण्डीकृता बुभुक्षिताः कलिकालयोगाद्, यद्यत् प्रिय तदिह भाववशेन योज्यम् ॥ ९ ॥”

॥ इति श्रावकाणां देवतावसरस्यापनापूजाविधिरधिकारः ॥ ८२ ॥

ननु-कल्पत्रेपोत्तारण किमर्थं प्रतिपादितमस्ति ? कुत्र च तद्विधिः ? उच्यते-कल्पत्रेपस्य आसेननाशिक्षारूपत्वात् उक्तं

तद्विधानं यदुक्तं—

“सा पुन दुविहा सिक्खा, गहणे आसेवणे य नायवा । गहणे सुत्ताहिज्जण, आसेवण कप्पतिप्पाई ॥ १ ॥ इति”
पुनरपि ‘कयकप्पतिप्पकरिय’ति वचनं च ततः सति शास्त्रोक्ते कल्पत्रेपविधौ श्रीजिनप्रभसूरिविनिर्मितविधिप्रपोक्तानु-
क्रमेण कर्तव्यतापाठो लिख्यते, तथाहि—“जोगा य कप्पतिप्प विणा न वहिज्जति, कयकप्पतिप्पकरिय ति वयणाओ
अओ सपय कप्पतिप्पविहि भण्णइ, तत्थ-वइसाह-कत्तियबहुलपाढिवयाणंतर पसत्थविणे चववाइअरिक्खे गुरुसोमयारे
सुनिमिंसोवत्तेहिं सवसत्थवेदिअगिहत्थभायणेणं कप्पवाणिय माणिस्सा जोइणीओ पिट्ठव वामव वा काउ मुहहत्यपाय
उहे काऊण अहारायणियाप छम्मासिअ कप्पो सत्तारिज्जइ, पविस्समाणस्स आसंदसिआइय कय आवत्तजलेण पढम चवरो
तिप्पाउ मुहे विप्पंति तओ पापसु इत्थ हत्थ विण्णासो सपदाया नेतवो छम्मासिअकप्पे परदिस्साउ च्वेव तिप्पाउ च्वेप्पति
इयरकप्पे वसिया पुत्त च्चलकोप्पेरेहिं परदिस्साउ वा, तहा छम्मासिअ कप्पुत्तारणे च्चद्धिअस्स च्चद्धिओ तिप्पाउ दिज्जा,

भ्रमणेन श्रीआचार्यमिश्र १ द्वि० श्रीरपाध्यायमिश्र २ तृती० भट्टारकवर्तमान अमुकसूरि ३ चतुर्थ० सर्वसाधुवन्दना ४
 पश्चात् भून्यस्तमस्तको मुखवस्त्रिकां मुखे दत्त्वा करद्वयं योजयित्वा “सबस्सवि देवसिज” इत्यादि पठति, परं इच्छाकारेण
 संदिसहेति पदं न पठति, इदं च सकलातिचारबीजकभूत अन्यत्राऽपि च ग्रन्थादौ बीजकस्य दर्शनात् ‘जय जंतु
 कृष्णपायवे’ इत्यादाविव, अत्राऽवसरे श्राद्धस्तु साधुरिव पूर्ववत् क्षमाश्रमणचतुष्टयेन श्रीआचार्यादीन् वन्दित्वा इच्छकारि-
 समस्तश्रावका वांनु इति भणति, श्रीहेतुगर्भे इत्थमेव भणनात् । अत्राऽऽह शिष्य, ननु-प्रतिक्रमणप्रारम्भे प्रथमं कथं
 श्रीआचार्यादि वन्दनं विहितं ? उच्यते-प्रधानादि स्थानीयानां श्रीआचार्यादीनां बहुमानेन स्वसमीहितसिद्धिर्भवतीति
 हेतोः यदुक्तं श्रीहेतुगर्भे लोकेऽपि हि-राज्ञः प्रधानादीनां च बहुमाननादिना स्वसमीहितकार्यसिद्धिर्भवति । अत्र राज-
 स्थानीयः तीर्थङ्कराः प्रधानादिस्थानीयाः श्रीआचार्यादय इति, तत उत्थाय द्रव्यतो वपुषा भावतश्च शुद्धपरिणामेन चारि-
 प्राचारविशुद्ध्यर्थं “करोमि मते सामाह्य” इत्यादि सूत्रं पठित्वा प्रलम्बितभुजं कूर्परधृतनाभ्यधोवर्तिं जानूर्ध्वचतुरङ्गुल-
 स्थापितकटिपट्टः “सजय स्वलिणे य वायस कविद्वेष्ट्यादि” १९ दोषरहितं कायोत्सर्गं कुर्यात् । यदुक्तं हेतुगर्भे—सामाह्य-
 पुष्पमिच्छामि कातस्सगमिच्छा इ सुप्तं भणितं पलविअमुमं कुप्परधरिअं परिहणओ ॥ १ ॥ इत्यस्मिन् कायोत्सर्गे च प्रातस्त-
 प्रतिलेखनायाः प्रभृति दिवसातिचारान् चिन्तयति, मनसा प्रधारेच्च “सयणासण्णपाप्मे” त्यादिगाथा अचिन्तयत । श्राद्धस्तु
 आजुका चतुप्रहरं दिवसमाहि जिके जीव विराध्या हुवइ” इत्यादि अतिचारान् श्रीतरुणप्रभसूरिलिखितान् चिन्तयति ।
 तदनागमने गच्छप्रवृत्त्या अष्टौ नमस्काराश्चिन्तयति, एतदतिचारचिन्तनं मनसा सकथनं च श्रीगुरुसमक्षमालोचनाय

गाथा पठति, ततः शक्रस्त्रव जावति चेद्गाथांति गाथाद्विकवर्जं कथयित्वा देवान् वन्दते, अन्यगच्छे तु जयति हुयणस्याने नमस्कारा एव कथ्यन्ते, श्रीस्वरतरंगच्छे तु नयाङ्गीष्टुचिकारकस्तम्भनकर्पार्थनाथप्रकटक-श्रीअभयदेवसूरिस्त्वगच्छीयतेन तत्कृतैस्तु तेषां सातिशयत्वाच्च सुतरां प्रतिक्रमणप्रारम्भे आदेयता, अत्र च आयशयकप्रारम्भे साधुः श्रावकश्चादौ देव-गुरुवन्दनं विदधे, यतः सर्वमप्यनुष्ठान श्रीवेद्यगुरुवन्दनविनयचतुमानादिभक्तिपूर्वक सफल भवतीत्याह च—

“विणया शीणा विज्ञा, दीति फलं इह परे अ लोगमि । न फलंति विणयशीणा, सस्वाणिच तो अशीणाणि ॥ १ ॥ भर्त्सीइ भिनवराणं, सिज्जति पुबसंघियं कम्मं । आयरिय नमुक्कारेण विज्जमता य सिज्जति ॥ २ ॥” अतः पूर्वं देवगन्दने द्वावधाधिकारा ज्ञेयाः । यदुक्त श्रीचैत्यवन्दनकमान्ये (४ पत्रे)—“पढमहिगारे वदे भावजिणे १ भीअए व दयपिजे २ इगचेइअ ठवणविणे तइय ३ चत्तयमि नामविणे ४ ॥ १ ॥ तिहुअणठवणजिणे पुण, पचमए ५ निहरमाणजिण छंहु ६ सचमए सुअनाणं ७ अहुमए सवसिद्धयुई ८ ॥ २ ॥ त्रित्याहिववीरयुई नवमे ९ दसमेअ वज्जयतयुई १० । अद्दावव पुइ इगदिसि ११, सुविद्धि-सुरसमरणा चरमे ॥ १२ ॥ ३ ॥ अथाऽधिकारप्रथमपदानि द्वादश यथा—

“नमु १ वे अइ २ अरिह ३ लोणे ४ सब ५ पुक्ख ६ तम ७ सिद्ध ८ जो देवा ९ उज्जि १० चप्पा ११ वेआवणग १२ अदिगार पढमपया ॥ १ इति ततो वदितु चेइआह, दाव चतराइए लमासमणो । भूमिहिअसिरो सयळा-इ आरमिण्णुळवं वेइ ॥ १ ॥” इति श्रीअग्निवत्थमसूरिवचनात् चतुरादिष्वमात्रमणैः श्रीगुरु वन्दते, इति हेतुगर्भसम्भत्वा च क्षमाअमणचतु-द्वयेन प्रतिक्रमण स्थापयन्ति, क्षमाअमणचतुष्टयदानानुक्रमश्च श्रीवरुणप्रभसूरिकृतपालावकोशे पाठः कथ्यते

इअ मुहणतंगपडिलेहणाइ कमसो विचिंतिज्जा ॥ २ ॥ हासो १ रई अ २ अरई ३, भय ४ सोग ५ तुगंछाय ६ वज्जिआ । मुअजुअल पेहतो, सीसो सुपसत्थलेसतिग ९ ॥ ३ ॥ गारवतिग च वयणे १२, सरिसल्लतिग १५ कसायचटपिट्ठे (सधे) १९ । पयजुगिछज्जीवह २५, तणुपेक्षाए विजाणमिण ॥ ४ ॥ जइ वि पडिलेहणाए, हेअ जिअक्खण जिणा-
णाय । तहवि इअ मणमच्छदनिज तणत्थ मुणी विंति ॥ ५ ॥” इत्यत्र सामायिके “साविआ पुण पिड्ढि ४ सिर ७
हियय १० वज्ज पनरस कुणइ” इति विधिप्रपाया श्रीजिनप्रभसूरिवचनात् श्राविका देहस्य पञ्चदशैव प्रतिलेखना करोति,
तदनु वन्दनके दद्यात् वन्दनक च द्वात्रिंशदोपरहितं पञ्चविंशत्यावश्यकविशुद्ध च विधेय, एतद् वन्दनक च कायोत्सर्गाति-
चारालोचनार्थं एव विधिना वन्दन प्रदाय, सम्यगवनतान्न पूर्वं कायोत्सर्गे स्वमनोवधारितान् देवसिकातिचारान् इच्छाकारेण
“सदिसह भगवन् देवसिअ आलोएमि” इत्यादि सूत्र चारित्रिविशुद्धिहेतुक उच्चारयन् श्रीगुरुसमक्षमालोचयेत्, आह च—
श्रीजिनवल्लभसूरिभिः तथैव उक्तत्वात् ॥

“अह सम्ममवणयंगो करजुअविहिधरिअपोत्तिरयहरणो । परिचिंतिय अइआरे, अहक्कम गुरुपुरो विअढे ॥ १४ ॥”

ततः तरुणप्रभसूरिवचनात् ‘ठाणेक्कमणे’ त्यादि कथयति साधुः, पौपधमध्ये श्रावकोऽप्येव देवसिकातिचारालोचनानन्तर
मनोवचनकायसकलतिचारसंग्राहक “सधस्सवि देवसिप” त्यादि पठेत् इच्छाकारेण सदिसह इत्यनेन अन्तरालोचिततिचार
प्रायश्चित्तं च मार्गयेत् गुरुवचस्य “पडिक्कमह” इति प्रतिक्रमणरूप प्रायश्चित्तमुपविशन्ति, इदं च—

“आलोयण १ पडिक्कमणे २, मिस ३ विवेगे ४ तथा वि सस्सगे ५ । तव ६ छेम ७ मूळ ८ अणघट्ठाया अ ९ पार

अन्यथा तत् सम्यक् न स्यात्, लोकेऽपि हि राजादीनां किमपि विज्ञाप्य मनसा सप्रधार्यं कागदादौ लिखित्वा विज्ञाप्यते, ततश्च नमस्कारपूर्वं कायोत्सर्गं पारयित्वा चतुर्विंशतिस्तव प्रठेत् आह च—

“कावस्सगमि ठिओ, नीरेयकाओ निरुद्धवयपसरो । जाणइ सुहमेगमणो, [मुणि] पुण देवसिआइ अइयार ॥ १ ॥
 परिजाणिऊण य तओ, सम्म गुरुअणपगासणेण तु । सो होइ अप्पगसो, जम्हा य जिणेहिं सो भणिउ ॥ २ ॥ कावस्सगं
 मुक्खपह देसिअ जाणिऊण तो घीरो । विवसाइआर जाणण, ठाप ठायति उस्सगो ॥ ३ ॥ सयणासणन्नपाणे, चेइअ
 जइस्सज्झकायउच्चारे । समिइ भाषणगुत्ती, वि तहायरणे अ अइयारो ॥ ४ ॥ गोसमुहणतगाई, आलोए देसिएअ अइ-
 यारे । सवे समाणइचाहि अणदोसे ठविज्जाहि ॥ ५ ॥ काउ हि अपदोसे, जहक्कम जानता व पारिति । ताम सुहुमाण
 पाणू, धम्म सुक्क च शाइज्जा ॥ ६ ॥ इति हेतुगर्भे । ननु-ज्ञानादिषु सत्सु प्रथम चारित्राचारकायोत्सर्गं कथं क्रियते ?
 उच्यते-ज्ञानादेष्टारित्रस्य गरिष्ठत्वज्ञापनार्थं आह च—“जम्हा वसणनाणा, सपुत्तफल न दिति पत्तेअ । चारित्तजुआ
 दिति, अविस्सिस्सए तेण चारित्त ॥ १ ॥ इति ततश्च जानुपाध्यात्यभागपिण्डकादि प्रमृज्य उपविश्य च श्रीगुरुणा वन्द-
 नकदनार्थं मुखवस्त्रिकां कथं वा अपि प्रत्येक पञ्चविंशतिधा प्रतिलिखेत् । यदाह—“सहासगे पमज्जिय, उववसिअ
 अलग्गविअवाहु जुओ । मुहणतय च काय, च पेहए पचवीस इह ॥ १ ॥” इति मुखवस्त्रिकाकायप्रतिलेखनाया मनस
 स्थिरीकरणार्थमेव चिन्तयेत्, यदुक्तं हेतुगर्भे—“सुत्तयत्तचदिट्ठी १, वसणमोहतिअग च ४ रागतिग ७ । देवाइ तत्तति
 अगं १०, तथा अवेवाइ तत्ततिग १३ ॥ १ ॥ नाणाइ तिग १६ तह तविराहणा १९ त्रिभिगुत्ति २२ दढतिअ २५ ।

चारविशुद्धिहेतु कायोत्सर्गं च पारयित्वा दर्शनाचारविशुद्ध्यर्थं चतुर्विंशतिस्तव पठेत्, ततः “सधलोप अरिहतचेइआण” इत्यादि सूत्रं च पठित्वा तदर्थमेव कायोत्सर्गमेकचतुर्विंशतिस्तवचिन्तनरूपं कुर्यात्, त च तथैव पारयित्वा श्रुतज्ञानाचारविशुद्ध्यर्थं ‘पुक्खरवरदीवहे’ इत्यादि सूत्रं “सुवस्स भगवओ करेमि काउस्सगं” इत्यादि च पठित्वा एकचतुर्विंशतिस्तवचिन्तनरूपं कायोत्सर्गं कुर्यात्, पारयित्वा च ज्ञान-दर्शन-चारित्र्याचारनिरतिचरणसमाचरणफलभूतानां सिद्धानां, “सिद्धानां बुद्धानां” इति सिद्धस्तव पठति । आह च—

“विहिणा पारिअ सम्मत्तसुद्धिहेतु च पठिअउज्जोअ । तह सवलोअअरिह-उचेइआरोहणुस्सग ॥ १८ ॥ काउउज्जोअगर, चित्तिं पारेइ सुद्धसम्मत्तो । पुक्खरवरदीवह, कहुइ सुयसोहणनिमित्त ॥ १९ ॥ पुण पणवीसोस्सास, उस्सगं कुणइ पारए विहिणा । तो सयलकुसलकिरिआ, फलाणसिद्धान पढइ थय ॥ २० ॥” इह चतुर्विंशतिस्तवद्वयचिन्तनरूपो द्वितीयश्चारित्र्यविशुद्धिहेतुकः कायोत्सर्गं अस्मिन् पूर्वोक्तयुक्त्या चारित्र्याचारस्य ज्ञानाद्याचारैभ्यो वैशिष्ट्यादिना चतुर्विंशतिस्तवद्वयचिन्तन समाव्यते, नाऽमेतनयोः तृतीयो दर्शनाचारविशुद्धिहेतुकः चतुर्थो ज्ञानाचारविशुद्धिहेतुः । आह च—

“नमुक्कार चउवीसग, किइकम्मालोयण पठिक्कमणं । किइकम्मपुरा लोइअ, तुप्पठिक्कते अ उस्सगो ॥ १ ॥ एस चरिउस्सगो, दसणसुद्धीइ तइअओ होई । सुअनाणस्स चउत्थो, सिद्धानाणुई अ किइकम्म ॥ २ ॥” दिवसातिचारचिन्तनार्थः प्रथमश्चारित्र्याचारहेतुः कायोत्सर्गो द्वितीयोऽपि चतुर्विंशतिस्तवद्वयचिन्तनरूपं तद्धेतुरेव कायोत्सर्गः ।

यात् प्रतिक्रमणमनुकुर्वन्निव पञ्चात्यदैः अथग्रहात् वह्निर्निःसृत्य 'आथरिय सवज्जाण' सूत्र पठति, अन्यगच्छेपु केपुचिद् 'आय-
रिय वयम्माप' इत्यादि गाथात्रिक साधवोऽपि पठन्ति, न चैतत् संगतिमङ्गति, श्रीयोगशास्त्रवृत्तौ-हेतुगर्भे-श्रीजिनवल्लभ-
सूरि-श्रीजिनपतिसूरिप्रमुखनिर्मितग्रन्थेषु सर्वत्र 'सङ्गो गाहातिग पढइ' इत्येव नामग्राह श्राद्धस्यैव एतत् पठनमुक्तत्वात्
न साधो, न च वाच्य-श्राद्ध इति कोऽर्थः?, अन्नावानिति व्युत्पत्त्या द्वयोरपि ग्रहण क्वाऽपि ग्रन्थे, अत्राधिकारे एतदर्थ-
करणाऽदर्शनात्, नाऽपि च सर्वोऽपि प्रतिक्रमणसूत्रपाठो द्वयोरपि समान इति । सामायिकसूत्र-प्रतिक्रमणसूत्रादिषु
द्वयोरपि भिन्नभिन्नपाठात् । विसरवार्तायिना अस्मिन्नेव ग्रन्थे पञ्चम प्रश्नोत्तर प्रष्टव्य, कायोत्सर्गे च चारित्राचारविशु-
द्ध्यर्थं चतुर्विंशतिस्त्रय चिन्तयति, आह च—

“इय सामाइयवत्सगस्सुचमुच्चरिअ कावसगठिओ । चितइ चज्जोअवुग, चरिचअइयार शुद्धीए कए ॥ १७ ॥

इह चाऽऽह ननु-करेमि भवे सामाइयमिति सूत्रमादौ प्रतिक्रमणसूत्रकथनक्षणे द्वितीय तृतीय पुनरिह तदुच्चारण
किमर्थं? वच्यते-सर्वमपि धर्मानुष्ठान समतापरिणामे स्थितस्य सफल भवतीति, प्रतिक्रमणस्यादौ मध्येऽवसाने च पुन
पुनस्तस्य स्मृत्यर्थं तदुच्चारण, आह च—

“आइमकावत्सगो, पडिक्कमतो य काव सामाइय । तो किं करेइ बीअ, तइअ च पुणोवि वत्सगो ॥ १ ॥ समभावमि
ठिअप्पा, वत्सगं करिअ तो पडिक्कमाइ । एमेव य समभावो, ठिअस्स तइअ पि वत्सगो ॥ २ ॥ सज्जाय १ ज्ञाण २
तव ३ ओसहेसु ४ ववएस ५ युइपयाणेसु ६ । सतगुणक्किचणेसु ७, न हुति पुणरुचदोसा न ॥ ३ ॥” इति चारित्रा-

ममे दास्यते, इत्यनेन दैवसिक्प्रतिक्रमणं सपूर्णं जातं । अत्र प्रतिक्रमणे 'जयतिहुयण' कथने गच्छाचारेण आन्तरणीदोषो गण्यते, वैवन्दन विना कायोत्सर्गं तद्दोषो न भवति, ततः 'सबस्सवि देवसिअ' कथनादारम्य 'इच्छामो अणुसट्ठि' याव-
दान्तरणीदोषो भवेत् ततः परं न स्यात्, सर्वमपि धर्मानुष्ठानं श्रीदेवगुरुभक्तिवद्गुमाननादिपुरःसरं सफलं भवतीति, प्रति-
क्रमणस्य प्रारम्भे सपूर्णं भवने च श्रीदेवगुरुवन्दन इति । आद्यन्तग्रहणेन मध्यस्याऽपि ग्रहणमिति न्यायेन तद्भक्ति-
सार्धत्रिकी ज्ञेया, यथा शक्रस्तवे नमुत्थुणमित्यादौ, नमो जिणाणमिति अन्ते च नमो इत्यस्य स्थापनेन शक्रस्तवे प्रतिपद-
तत्पाठज्ञापनं, ततः 'कुणइ पच्छिच्चस्सगमिति' श्रीजिनवज्रभसूरिविरचितप्रतिक्रमणसामाचारीवचनप्रामाण्यात् चतुर्थ-
स्वमाश्रमणदानपूर्वं इच्छाकारेण सदिसह भगवन् 'देवसिअपायच्छित्तविसोहणत्थ' करेमि कावस्सगमिति, श्रीतरुणप्रभ-
सूरिवचसा अन्नत्थूसत्सिएणमि त्यादि भणित्वा कायोत्सर्गं कुर्यात्, तन्मध्ये चतुश्चतुर्विंशतिस्त्ववचिन्तनं कुर्यात्, पारिते चैक-
चतुर्विंशतिस्त्वव मङ्गलार्थं पठेत्, हेतुगर्भेऽप्युक्तं, पूर्वं प्रतिक्रमणे चारित्रदर्शनज्ञानाचारशुद्ध्यर्थं कायोत्सर्गेषु कृतेष्वपि
पुनरिह 'द्विर्बद्धं सुबद्धं' भवतीति न्यायेन प्राणातिपातादिविरमणातिचारविशुद्ध्यर्थं चतुश्चतुर्विंशतिस्त्ववचिन्तनरूप-
दैवसिक्प्रपायश्चित्तविशुद्ध्यर्थं कायोत्सर्गं कुरुते, त्वकं च—

“गुरुशुद्धगहणे शुइ तिमि वद्धमाणक्खरस्सरो पढेँ । सक्कत्थय थय पढिअ कुणइ पच्छिच्चउत्सग ॥ २४ ॥

पाणवह मुसावाए, अवत्तमेहणपरिगह नेव । सयमे गंतु अणूण, उत्सासाण हविज्जाहि ॥ २ ॥”

अथ च कायोत्सर्गः कैश्चित् सामाचारीवशेन प्रतिक्रमणस्य अन्ते क्रियते । कैश्चित् आदौ एव क्रियते, श्रीखरतरगच्छी-

“याउखीमन्दमूर्खाणां, नृणां चारित्रकाङ्क्षिणाम् । अनुग्रहार्थं तत्स्वज्ञैः, सिद्धान्तः प्राकृत कृतः ॥ १ ॥”

इत्याद्युक्तिभिः स्त्रीणां संस्कृतेऽनधिकारित्वसूचनात्, नाटकादिष्वपि प्रायः ख्यालापाना प्राकृतादिभाषयैव दर्शनात् साध्यः श्राविकाश्च नमोऽर्हत्सिद्धेत्यादि सूत्रं न पठन्ति, नमोऽस्तु वर्धमानेत्यादिस्थाने ‘ससारदावानले’ त्यादिरूपं स्तुतित्रयं च पठन्ति, यच्च श्रीगुरुकथनावसरे प्रतिस्तुतिप्रान्ते नमो स्वभासमणाणमिति गुरुनमस्कारः साधुसाध्व्यादिभिर्भण्यते । तत् नृपाणां लान्येषु प्रतिघातां प्रान्तं जीवेत्यादि भणनघत् श्रीगुरुवचःप्रतीच्छादिरूपं समाव्यते, इदं नमो स्वभासमणाणमिति पदं विधिप्रपा-तरुणप्रमवालावबोधोदाहरी नास्ति, परं हेतुगर्भेऽस्ति, तथेदं श्रीवर्धमानस्वामिनस्तीर्थं तस्याऽऽज्ञया चेदं प्रतिरू-मणाविकरणं निर्विघ्नं च तत्सपूर्णीभवने हर्षेण मङ्गलार्थं च श्रीवर्धमानस्तुतिपाठोऽयं कृतज्ञाना व्यवहारो यत्स्वसमीहित-शुभकार्यनिर्विघ्नभवने श्रीगुरुदेवबहुमाननाविवर्धमानस्वरेण स्तुतिप्रयपाठश्च हर्षातिरेकादयं च न्यायो लोकेऽपि हृदयते, यथा गङ्गाः शत्रुञ्जयादौ विवाहादौ वा हर्षेण विचित्रवादित्रयादनोच्चैःस्वर्गीतगाननूपपूजनादि, स्तुतित्रयपाठानन्तरं शक्र-स्रवपाठः, ततो गुर्वाज्ञया एकः श्राद्धो यतिर्वा इच्छाकारेण सदिसह भगवन् स्तोत्रमणु ! इति क्षमाश्रमणदानपूर्वकमभु-रस्वरेण सञ्जतगुणगर्भितश्लोकाद्यैकादशकादारम्य अष्टोत्तरशतं यावत् श्रीवीतरागस्य बृहत्स्रवनं पठति, अन्ये तु जानुभ्यां स्थित्वा सावधानमनसः कृताञ्जलिपुटाः शृण्वन्ति । ततः सपूर्णस्तोत्रकथनानन्तरं चतुर्भिः क्षमाश्रमणैः श्रीगुर्वा-दीन् धन्दते इति श्रीहेतुगर्मवचनप्रामाण्यात्, क्षमाश्रमणचतुष्टयं दत्ते श्रीतरुणप्रभसूरिबालावबोधानुक्रमेण स षाडय-प्रथमः श्रुः श्रीआचार्यमिश्रः १ द्वितीयक्षमाश्रमणः २ तृतीयक्षमाश्रमणः ३ सर्वसाधु ३ चतुर्थक्षमाश्रमणः

भवनवशात् देवा न धन्विताः तदाऽपवादमार्गेण बृहत्स्तोत्रकथनसमये स धन्यते इति स्वगच्छप्रवृत्तिर्दृश्यते, परं विचार्यमाणा न तादृक् ।

ननु-प्रतिक्रमण पञ्चविधाचारशुद्धिनिमित्तं क्रियते, यदुक्तं—

“पञ्चविहायारविमुद्धिद्वेदमिह साहु सावगो धा यि । पत्रिकमणं सष्ट गुरुणा, गुरुविरष्टे कुण्ड दृक्कोयि ॥ १ ॥”
तत्र पञ्चविधाचारे कस्याऽऽचारस्य प्रतिक्रमणे केन सूत्रेण शुद्धिः स्यात् ? इति, उच्यते—प्रतिक्रमणशब्द आपन्नयकविशेषो गवाच्यपि अत्र सामान्ये आवश्यकं रूढत्वाद्याऽऽदरयत्वं पशुभ्ययनात्मकं तानि पाऽमूनि “सामोदयं नजवीर्यमज गव्येण ग पञ्चक्रमेण कावत्संगो पञ्चकर्मणांति” एतेषां च पदार्थां अधिभारा अती मयाक्रम—

पञ्चक्रमेण कावत्संगो पञ्चकर्मणांति” एतेषां च पदार्थां अधिभारा अती मयाक्रम—
सावज्जोगविरद, १ वृक्षसिज २ गुणवजो-अपष्टिपति ३ । सतिशस्त निरणा ४ ग निगिस्ता ५ गुणभारणा ६ नेत ॥ १ ॥
तत्र सामाधिकेन चारित्राचारस्य शुद्धिः क्रियते १ पशुविक्षातिहोने र्वर्थाभारस्य २ तन्मतेन ज्ञानाशानारणा ३ प्रतिक्रमणेन तेषामतिचाराऽपनयनरूपा ४ प्रतिक्रमणेनाऽनुमानो तपतिचारणा ५ तत्र आभारस्य प्रत्या-

ख्यनेन ६ वीर्याचारस्य एभिः सर्वरपि । वक्तं च—

“चरित्स विसोदी, कीरद सामादयेण किल इदं यं । साख्यो आरण्येण यज्जणा रोप्यस्तज ॥ १ ॥” मृशानगारानि सोदी, चरवीसाइत्य एण किलइ न । सखुज्यगुणकित्तण, रुणेणं विणयोरदणो ॥ २ ॥ नाणार्पणा ३ गुणा, तारा एता पठिवसिक्करणाओ । वदणएण विहिणा, कीरद सोदी अ तेसिं तु ॥ ३ ॥ सतिशस्त ४ तेसिं गुणो, निविणा ५ निगि

येस्तु प्रतिक्रमणप्रान्ते क्रियते, तथा श्रीजिनवल्लभसूरिणा प्रतिक्रमणसामाचार्या श्रीजिनप्रभसूरिणा च त्रिधिप्रपाचां
 दैवसिक्कप्रतिक्रमणं दैवसिक्कप्रायश्चित्तकायोत्सर्गपर्यन्तमेव लिखितं, तदानीं तत्प्रमाणस्य परं करणात् । अयं श्रीतरुण-
 प्रभसूरिकृतपहावक्ष्यकषालावबोधे प्रान्ततोऽप्रेतनः प्रतिक्रमणानुक्रमेण अनुक्रमो लिख्यते, तथाहि—ततो गीतार्थाऽऽपा-
 रणावधेन “इच्छाकारेण सदिसह भगवन् सुहोवद्वहोदृढावणत्य करोमि कावत्सग अन्नरयूत्तस्सिएण” इत्यादि भणित्वा
 कायोत्सर्गं करोति, तत्र चतुर्विंशतिस्तवचतुष्टयचिन्तनं पारिते चैक चतुर्विंशतिस्तव पठेत्, ततो जानुम्या म्पिरा साधु-
 पौषका आवकथ “सज्जाय संदिस्सावेमि सम्मायं करेमि” इति भणित्वा नमस्काराणां त्रयं पश्यकं वा कथयेत् । ततः
 श्रीपार्श्वनायसंबन्धिं स्तोत्रं कथयेत्, ततः शक्रस्तवः “आवति वेदमाइ” इत्यादि भणित्वा क्षमाश्रमणदानपूर्वं ‘जावत केपि
 सण्ण नमोऽईत् सिद्धे’त्यादिकथनपूर्वकं श्रीपार्श्वनायलघुस्तवनं भणित्वा जयवीरायेति पठति, ततो भूतलन्यस्तमस्तको
 मुखे मुखवल्लिकां दत्त्वा “सिरि-थभणयद्धियपाससामिणो” इत्यादि गाथायुगलं ‘वदणयसिआए’ इत्याद्युक्तिपूर्वं कायोत्सर्गं
 कुर्यात्, तन्मध्ये चतुर्विंशतिस्तवचतुष्टयचिन्तनं पारिते चैकश्चतुर्विंशतिस्तवः । ततः क्षमाश्रमणदानेन “भट्टारकश्रीजिन-
 दत्तसूरि-आराधनानिमित्तं करोमि कावत्समा” इत्याद्युक्तिपूर्वं चतुर्विंशतिस्तवचतुष्टयकायोत्सर्गं करोति, पारिते चैक,
 अस्मिन् दैवसिक्कप्रतिक्रमणं विना पदस्यसाधु सर्वैरेकीभूय प्रतिक्रमणं स्थापनीयं । अथ कदापि कोऽपि आजादि-
 पद्मादापठति, तदा न शुक्लसति तस्य तैः समं प्रतिक्रमणकरणं किंतु स तेभ्यः पृथग् भूत्वा करोति, प्रतिक्रमणं अथ
 मुख्यसाधुर्विदि वाचनाचार्यादिपदस्यो भवति, तदा आप्रतिक्रमणसूत्रं यावत् पश्चादप्यापठति । अथ केनाऽपि उत्तराणां

भवनवशात् देवा न वन्दिताः तदाऽपवाधमार्गेण बृहस्तोत्रकथनसमये स वन्दते इति स्वगच्छप्रवृत्तिर्हृदयते, परं विचार्यमाणा न साहक् ।

ननु-प्रतिक्रमण पञ्चविधाचारशुद्धिनिमित्तं क्रियते, यत्तुक्तं—

“पञ्चविद्याथारविशुद्धिहेतुमिह साहु सावगो वा वि । पठिक्रमणं सह गुरुणा, गुरुविरहे कुण्ड इकोवि ॥ १ ॥”

तत्र पञ्चविधाचारे कस्याऽऽचारस्य प्रतिक्रमणे केन सूत्रेण शुद्धिः स्यात् ? इति, उच्यते-प्रतिक्रमणशब्द आवश्यकविशेषो यवाच्यपि अत्र सामान्ये आवश्यकके रूढत्वाच्चाऽऽवश्यकं पठ्ययनात्मकं तानि चाऽमूनि “सामाह्वय चतुर्वीसंस्थित वदणय पठिक्रमण काचस्सगो पञ्चवर्षाणंति” एतेषां च पठ्यार्था अधिकारा अमी यथाक्रमम्—

सावज्जलोगविरह, १ वक्त्राणि २ गुणवर्गो-अपठिवत्ति ३ । खलिमस्स निर्दणा ४ य विगिच्छा ५ गुणधारणा ६ चैव ॥ १ ॥ तत्र सामाधिकेन चारित्र्याचारस्य शुद्धिः क्रियते १ चतुर्विंशतिस्तुवेन दर्शनाचारस्य २ वन्दनकेन ज्ञानाद्याचाराणां ३ प्रतिक्रमणेन तेषामतिचाराऽपनयनरूपा ४ प्रतिक्रमणेनाऽशुद्धानां तवतिचाराणां कायोत्सर्गेण ५ तप आचारस्य प्रत्याख्यानं ६ वीर्याचारस्य एभिः सर्वैरपि । एक च—

“चरित्तस्स विसोही, कीरइ सामाह्वयेण किल इह य । सावज्जे आरज्जोगाण वज्जणा सेवणत्तणत्त ॥ १ ॥” दसणयारविसोही, चतुर्वीसाह्वय एण किलइ अ । अलुज्जयगुणकित्तण, रुवेणं जिणवरिदाणं ॥ २ ॥ नाणाईआ च गुणा, तस्स प्यञ्ज पठिवत्तिकरणाओ । धदणएण विहिणा, कीरइ सोही अ तेसिं तु ॥ ३ ॥ खलिमस्स य तेसिं पुणो, विहिणा ज्ञ निर्द-

येस्तु प्रतिक्रमणप्रान्ते क्रियते, तथा श्रीजिनवल्लभमसूरिणा प्रतिक्रमणसामाचार्या श्रीजिनप्रभसूरिणा च विधिप्रपाया-
 देवसिक्कप्रतिक्रमणं देवसिक्कप्रायश्चित्तकायोत्सर्गपर्यन्तमेव लिखित, तदानीं तत्प्रमाणस्य एव करणात् । अथ श्रीतरुण-
 प्रभसूरिकृतषट्पावस्यकषाळावबोधे प्रान्ततोऽप्रेतनः प्रतिक्रमणानुक्रमेण अनुक्रमो लिख्यते, तथाहि-ततो गीतार्थाऽऽच्चा-
 रणावशेन "इच्छाक्षरेण सदिसह भगवन् सुदोषद्वयोद्दहायणत्य करेमि कावत्सग अन्नत्थूसस्सिषण" इत्यादि भणित्वा
 कायोत्सर्गं करोति, तत्र चतुर्विंशतिस्तवचतुष्टयचिन्तनं पारिते चैक चतुर्विंशतिस्तव पठेत्, ततो जानुम्या सित्वा साधु
 पौषधकः आवकञ्च "सज्जायं संदिस्सावेमि सज्जाय करेमि" इति भणित्वा नमस्काराणा त्रय पञ्चक वा कथयेत् । ततः
 श्रीपार्वनायसंबन्धि स्रोत्रं कथयेत्, ततः शाकस्तव "जावति चेइआइ" इत्यादि भणित्वा क्षमाश्रमणदानपूर्वं 'जायत केवि
 साइ नमोऽईत् सिद्धे'त्यादिकथनपूर्वक श्रीपार्वनायलघुस्तवन भणित्वा जयवीरायेति पठति, ततो भूतलन्धस्तमस्तको
 मुखे मुक्तवस्त्रिकां दत्त्वा "सिरि-यभणयट्ठियपाससामिणो" इत्यादि गाथायुगल 'वदणयत्तिआए' इत्याद्युक्तिपूर्वं कायोत्सर्गं
 कुर्वात्, तन्मन्त्रे चतुर्विंशतिस्तवचतुष्टयचिन्तन पारिते चैकचतुर्विंशतिस्तवः । ततः क्षमाश्रमणदानेन "भट्टारकश्रीजिन-
 दत्तसूरि-आराधनानिमित्तं करेमि कावत्सग" इत्याद्युक्तिपूर्वं चतुर्विंशतिस्तवचतुष्टयकायोत्सर्गं करोति, पारिते चैक,
 अस्मिन् देवसिक्कप्रतिक्रमणं विना पदस्थसाधु सर्वैरकीभूय प्रतिक्रमणं स्यापनीय । अथ कदापि कोऽपि श्राद्धादिः
 पञ्चादापठति, तदा न शुद्ध्यति तस्य तेऽसम प्रतिक्रमणकरणं किंतु स तेभ्यः पृथग् भूत्वा करोति, प्रतिक्रमण अथ
 मुख्यसाधुर्यदि वाचनाचार्यादिपदस्यो भवति, तदा आप्रतिक्रमणसूत्रं यावत् पञ्चादप्यापठति । अथ केनाऽपि चत्सुरणा

दर्शनज्ञानातिचारविशुद्ध्यर्थं कायोत्सर्गत्रयं करोति, प्रथमकायोत्सर्गे एकं चतुर्विंशतिस्त्वथ चिन्तयति, द्वितीयेऽप्येकं 'साय सयं गोसद्व ति' वचनात् चिन्तयति, 'साये'ति अत्र अनुस्वारलोपः प्राकृतत्वात् कृतः । ततः साय-सन्ध्याया, प्रतिक्रमणे शत पादाना, तत्र श्लोकस्य चतुष्पादरूपत्वात् पञ्चविंशतिश्लोकानां चतुर्भिर्गुणने शत पादाना भवति । 'गोसे' ति प्रामातिकोष्टशतकरद्वये अर्धं शतस्य भवति, पादानां पञ्चाशदित्यर्थः । इति श्रीप्रवचनसारोच्चारे (४३ पत्रे) १८५ गायान्वृत्तौ । तृतीये तु निशातिचारान् चिन्तयति, इष्ट पूर्वोक्तयुक्त्या चारित्रातिचारस्य ज्ञानाद्याचारेभ्यो वैशिष्ट्येऽपि यदेकस्यैव चतुर्विंशतिस्त्वथनचिन्तनं तत्रात्रौ प्रायोऽप्यव्यापारत्वेन चारित्रातिचाराणां स्वस्त्वत्वादिना समान्यते । ततः कायोत्सर्गं पारयित्वा सिद्धस्तवं पठित्वा सदासकम्पमार्जनपूर्वं उपविशति, उक्तं च—

“बुद्धिय केश विहिणा, वत्सगं चित्तं अ वज्जोअ । वीअ वंसणसुद्धीए चित्तं तत्थवि तमेव ॥ २६ ॥

तत्र वि निसाइआरे, जहक्कम चित्तिक्कण पारेइ । सिद्धत्थय पठिआ, पमज्ज संहासमुवविसइ ॥ २७ ॥”

ननु-प्रथमे चारित्राचारविशुद्धिकायोत्सर्गे निशातिचारचिन्तनं कस्मात् क्रियते ? उच्यते—‘निद्वामत्तो न सरइ’ इत्यादि हेतुभिः, उक्तं च—

“एत्थ पढमो चरित्ते, वसणसुद्धीए वीअओ होइ । सुअनाणस्स अ तइओ, नवर चित्ति अ तत्थ इम ॥ १५२६ ॥” तत्र निसाइआर” इत्यादि ततः पूर्वं च मुखवस्त्रिकादिप्रतिलेखनापूर्वं वन्दनकदानादिविधिं विधत्ते तावत् यावत् प्रतिक्रमणसु-
ब्रानन्तरः कायोत्सर्गः । उक्तं च—“पुवं च पोत्तिपेहण, वंदणमालो अ सुत्तपढण च । वदणस्सामणवदण, गाहातिगपढणमु-

पाद पठिकर्मणं । तेन पठिकर्मणेन, तेषां हि कीरई सोही ॥ ४ ॥ चरणाद्वायाण, जइकम चणविगच्छरूवेण । पठि-
कमणा सुद्धाण, सोही तइ कात्तसणेण ॥ ५ ॥ गुणधारणरूवेण, पञ्चक्खणेण तवइआरस्स । विरियायारस्स पुणो,
सवे हि वि कीरए सोही ॥ ६ ॥” इति देवसिक्क प्रतिक्रमण सहेतुक स्वसामाचारीक संपूर्ण ॥ १ ॥

इदानीं रात्रिप्रतिक्रमणानुक्रमः कोऽप्युच्यते, तथाहि-पाश्चात्यनिशायामे निद्रां परित्यज्य ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य क्षमा-
श्रमणदानपूर्वं “कुसुमिण दुसुमिण राइपायच्छिचविसोहणत्थ करेमि कात्तस्सगमि”त्यादि भणित्वा चतुर्विंशतिस्त्व-
चतुष्कचिन्तनरूपं कायोत्सर्गं कुर्यात्, श्रावकस्तु सामायिकोच्चारपूर्वकं कायोत्सर्गं करोति, एष च कायोत्सर्गो देवसिक्कप्र-
यच्छिचविशोधनार्थं च संभाव्यते । इह च सर्वं श्रीदेवगुरुवन्दनपूर्वं सफलमिति चैत्यवन्दनां विधाय स्वाध्यायकायोत्सर्गादि-
धमव्यापारं विधत्ते, यावत्प्रामातृकप्रतिक्रमणवेला, तदनु चतुराविक्षमाश्रमणैः प्रतिक्रमणं स्यापयति, क्षमाश्रमणचतुष्टयं श्रीत-
रुणप्रमसूरिवचनप्रामाण्याद्, एव प्रथमक्षमाश्रमणेन श्रीआचार्यमिश्र १ द्वितीयं क्ष० श्रीचपाध्यायमिश्र २ तृतीयं क्ष० वर्तमा-
नगुरु श्रीअमुकसूरि ३ चतुर्थं क्ष० सर्वसाधु, ततो भूतलन्यस्तमस्तको मुखे मुखवस्त्रिका वत्त्वा ‘सबस्सवि राइये’त्यादिसूत्र-
सकलरात्रिकावाचारीजकमूतं भणति, अत्राऽधिकारे ‘इच्छाकारेण सदिसहे’ति पदं न वाच्यं, ततः शक्रस्तव पठति, उक्तं च-
“एव ता देवसिक्क, राइअमवि एवमेव नवरि तहिं । पढम दाकं मिच्छामि दुक्कह पढइ सकयय ॥ १ ॥”

इह च शक्रस्तवपाठेन सहेपदेववन्दनं पूर्वं कृतवन्दनत्वेऽपि श्रीदेवभक्तिः सर्वत्र कार्या इति स्मरणार्थं इत्यादि कार-
णानि यथाऽवगम स्वयं भाष्यानि, ततो द्रव्यतो भावतश्च उत्थाय ‘करेमि भते सामाइयमि’ त्यादि सूत्रपाठपूर्वं चारित्र-

॥ ४८ ॥ पट्टिकमिषु निस्सहो, वदिच्चाण तओ गुरु । काउस्सग तओ कुज्जा, सबदुक्खविमुक्खणं ॥ ४९ ॥ किं तथ पडिक्खामि ? एव तथ विचिंतए । काउस्सग तु पारिजा, करिज्जा जिणसथव ॥ ५० ॥ पारियकाउस्सगो, वदिच्चाण तओ गुरु । तव सपडिक्खिच्चा, करिज्जा सिच्चाण सथव ॥ ५१ ॥ पारिअकाउस्सगो वदिताण । तओ गुरु सपडिक्खिच्चा करिज्जा सिच्चाण सथव ॥ ५१ ॥” इति ॥

अथ पाक्षिक-चातुर्मासिक-सावत्सरिक-प्रतिक्रमणानुक्रमः कथ्यते, तत्र पाक्षिकप्रतिक्रमणमाचरणा चतुर्दश्या—तत्र साधवः सूक्ष्मबादरातिचारजातस्य विशेषनार्थं सदा विवसनिशावसानेषु प्रतिक्रमण विदधाना अपि पक्षचतुर्माससवरत्नरेषु विशेषेण प्रतिक्रमण कुर्वन्ति, उत्तरकरणविधानार्थं, तथाहि—यथा कश्चित् तैलादिभिः कृतवपु सस्कारोऽपि धूपविलेपनभूषणादिभिः उत्तरकरण विधत्ते, तथा साधवोऽपि शुद्धिविशेषं कुर्वन्तीति । किं वा “जह गेह पइदिवस, पि सोहिओ तह वि पक्खसयीसु । सोहिज्जइ सविसेस, एव इहय पि नायव ॥ १ ॥” तथा नित्यप्रतिक्रमणे कश्चिदतिचारो विस्मृतः स्यात् स्मृतो वा भयादिना गुरुसमक्ष न प्रतिक्रान्त स्यात् परिणाममान्धाद् असम्यक् प्रतिक्रान्तोच्चारणाद् अतः पाक्षिकादिषु त प्रतिक्रामन्ति । तत्र पाक्षिके पूर्ववत् दैवसिक प्रतिक्रमणसूत्रान्त श्रीतरुणप्रभसूरिवचनेन “वदामि जिणे पववीसमि” ति पर्यन्त भणित्वा प्रथमक्षमाश्रमणेन इच्छाकारेण “सदिसह भगवन् पक्खियमुहपत्तिं पडिलेहेमि, चतुर्मासिके चउमासी सु०, सबच्छरिए संवच्छरिय मु०” इत्युक्त्वा द्वितीयक्षमाश्रमण दत्त्वा मुखयस्त्रिका प्रतिलेख्य चन्दनफ दत्ते । अत्रान्तरे धृद्धसाधुः वक्ति—“पुण्यवन्तो देवसिने” स्थानके पाक्षिक-चातुर्मासिक-सांवत्सरिक भणित्वो छीक राखण्यो

तमेऽध्ययने कोऽपि स्वल्पः प्रतिक्रमणानुक्रमः (५४० पत्रे) प्रतिपादितो नाऽन्यत्र कदापि, तत्राऽपि साधुमुद्दिश्य न भ्रातृ । सांप्रत क्रियमाणप्रतिक्रमणानुक्रम इयान् विस्तरः—कोऽपि पूर्वधरादिप्राक्तनसूरिविनिर्मितग्रन्थानुसारी कोऽपि च स्वगच्छप्रदायगम्यः । श्रीवचराध्ययने प्रतिक्रमणानुसारेण क्रम एव, तथाहि—

“पेरिसिए चरम्माने, वदिता ण तओ गुरु । पढिकमिचा कालस्स, सिज तु पढिलेइए ॥ ३७ ॥ पासगणुआरभूनि च, पढिलेहिज्ज जय अई । कवस्सग तओ कुआ, सबदुक्खविमुक्खण ॥ ३८ ॥ देसिय च अईयार, चित्तिज्ज अणुपु-
बसो । नाणमि इसणे वेव, चरित्तमि तहेव य ॥ ३९ ॥ पारियकावस्सगो, वदिता य तओ गुरु । देसिय तु अईयारं, आलोइज्ज अइक्कम ॥ ४० ॥ पढिकमिसाण निस्सहो, वदिताण तओ गुरु । कावस्सग तओ कुआ, उपदु-
क्खविमुक्खण ॥ ४१ ॥ सिद्धाण संयवं किआ, वदिताण तओ गुरु । सुईमगल च काऊण, काल सपडिलेइए ॥ ४२ ॥”

इति दैवसिद्धप्रतिक्रमणानुक्रमः ।

“पढमं पोरिसिं सज्जाय, बीज हाणं झियायई । तईयाए निवमुक्ख तु, चरत्थी मुज्जोवि सज्जाय ॥ ४३ ॥ पेरि-
सीए चरत्थीए, काल तु पढिलेइए । सज्जाय तु तओ कुआ, अवोहतो असज्जए ॥ ४४ ॥ पेरिसीए चरत्थमाए, वदिता
ण तओ गुरु । पढिकमिषु कालस्स, काल तु पढिलेइए ॥ ४५ ॥ आगए कायदुस्सगे, सबदुक्खविमुक्खणे । कव-
स्सग तओ कुआ, सबदुक्खविमुक्खणं ॥ ४६ ॥ राईय च अईयार, चित्तिज्ज अणुपुबसो । नाणमि दसणमि अ,
चरित्तमि तवमि अ ॥ ४७ ॥ पारियकावस्सगो, वदिताण तओ गुरु । राईय तु अईयारं, आलोइज्ज अइक्कम

मणेण अग्गमुट्ठिओमि अकिमतर पक्खिय-चरम्मासिअ-संघच्छरिअं वा खामेमि" इत्यादि, ततो घनपनकद्रय ददाति, ततो
 "देवसिअं आलोइअ पडिअं पक्खिय-चरम्मासिअ-संघच्छरिअं वा पडिअमावेह" गुरुते "सम्म पडिअमाह सि ।" तत
 इच्छमिति भणित्वा यः पाक्षिकसूत्र भणति स सामायिकसूत्र "इच्छामि पडिअमि जो मे पक्खिओ चरम्मासिओ
 संघच्छरिओ अइयारो कओ" इत्यादि सूत्र भणित्वा एकक्षमाश्रमणेन "पक्खियसुत्त संदिसावेमि द्वि० क्षमा० पक्खियसुत्त
 कहेमि सि" भणित्वा नमस्कारत्रय पठित्वा पाक्षिकसूत्र पठति । ये च साधुश्रावका शृण्वन्ति ते तदा किं कुर्नुरित्याह—
 सामायिकसूत्र उत्सर्गसूत्र तस्सुचरीसूत्र च पठित्वा कायोत्सर्गं कुर्वन्ति, कायोत्सर्गकरणशक्त्यभावे उपविष्टा अपि
 शृण्वन्ति, पर प्रान्ते सर्वेऽप्युत्थाय कायोत्सर्गं कुर्वन्ति । यदुक्तं श्रीविधिप्रपाया, तथाहि—“यदण दाऊ भणइ देयसिअ आलो-
 इअ पडिअत्त पक्खिय पडिअमावेह, तओ गुरुणा सम्म पडिअमाहेति भणिय सामाइयसुत्त उत्सर्गसुत्त च भणिय समासम
 णेण पक्खियसुत्त सदिसावेमि पुणो खमासमणेण पक्खियसुत्त कहेमि सि भणित्वा नमुफारतिग कट्ठिय पक्खियसुत्त भणइ
 जे य सुत्त सुणति ते उत्सर्गसुत्ताणतरं तस्सुचरीकरणं ति दढग कट्ठिय काउत्सर्गो ठति" इति । तरुणप्रभसूरिकृत-
 बालावबोधे तु ये कायोत्सर्गं कृत्वा शृण्वन्ति तेषामयमेवाऽनुक्रम प्रोक्तोऽस्ति, अथ च यः सूत्र भणति तस्य कर्तव्य-
 ताऽनुक्रमो न उक्तोऽस्ति । अथ ये श्राद्धाः श्रीगुरु विना प्रतिक्रामन्ति ते तु एव कुर्वन्ति, तथाहि—एकः श्रावकः श्रीस्या-
 पनाचार्याग्रे समागत्य एकक्षमाश्रमणदानेन वक्खि इच्छाकारेण "सदिसह भगवन् सूत्र सदिसाहु" गुरुंकि "सदिसावेह
 पुनादि० घ० भगवन् सूत्रं कटु, गुरुंकि भणहे ति, तत इच्छमिति भणित्वा ऊर्ध्वीभूय हस्तद्वय संयोज्य मुते मुग्यत्रखिका

मधुरस्वरे पठिक्रमज्यो, अन्ये भणन्ति तद्वचि, इदं वार्तिकवाक्य गच्छप्रवृत्त्या कथ्यमानमस्ति, परं त्रिपिप्रपातरुपममशौ-
 चालावबोधायौ लिखितं नास्ति । ततः संबुद्धान् श्रीगुरुवादीन् क्षमयितुं क्षमाप्रधानं च सर्वमनुष्ठानं भक्तमिति ज्ञापयितुं
 “संबुद्धा क्षामणेन अगमुद्विगोहं अभिभूतपरपक्षिण्यं स्वामेमि” चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे “चातुर्मासिअं स्वामेमि” सारत्नरिरु-
 प्रतिक्रमणे “संवच्छरिअं स्वामेमि” इति पाठमूर्ध्वस्थित एव मन्त्रके हस्तद्वयनिवेदायन् कथयित्वा ततो जानुभ्यां स्थित्वा
 भूतलन्यस्तमन्त्रको मुखे मुखधस्त्रिकां दत्त्वा पाक्षिकप्रतिक्रमणे “पद्मरसणह राईण”मित्यादि, चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे “चउण्ह
 मासाण”मित्यादि, सांवत्सरिकप्रतिक्रमणे “बुवालसण्ह मासाण”मित्यादिपाठेन श्रीगुरुवादीन् क्षमयति । तत्र पाक्षिके नीन्,
 चातुर्मासिके पञ्च, सावत्सरिके सप्त क्षामणकानि कार्याणि, परं त्रिषु अपि स्थानेषु साधुद्वयं शेषं रक्षणीयम् । अत्र श्रीगा-
 यत्रयकवृद्धवृत्तिः (७९४ पत्रे)—

“एवं सेसाणविं साठ्ठण क्षामणावंदणं करोति, अहं विआलो वाघाओ वा ताहे सत्तण्ह पचण्ह तिण्ह वा, पच्छा देयसिअं
 पठिक्रमति” इति, ततः तस्याय इच्छाकारेण “संदिसह भगवन् पक्खियं चउम्मासिअं सवच्छरिअं वा आलोपमि इच्छाओ
 एमि ओ मे पक्खिओ ओ मे चउमासिओ वा” इत्यादि सूत्रं भणित्वा सक्केपेण विस्तरेण वा पाक्षिकान्
 चातुर्मासिकान् सांवत्सरिकान् वाडतिचारा नालोचयति “सबस्स वि पक्खियं चउम्मासिअं सवच्छरिअं” इत्यादि भणित्वा
 उपयासादिभ्यः प्रायश्चित्तं प्रतिपद्यते, अत्र गच्छप्रवृत्त्या गुरुर्वचि—“चउरयेण छट्टेणं अट्टमेण वा पठिक्रमह” इति ततो
 वन्दनकदानपूर्वकं प्रत्येकं क्षामणकानि कुरुते, तस्मात्सत्तरुणप्रभचरिणोको यथा—“देयसिअं आलोइअं पठिक्रमं प्रत्येककला-

मणेण अग्मुद्धिओमि अग्निमतर पक्खिय-चरम्मासिअ-संवच्छरिअ वा खामेमि” इत्यादि, ततो वन्दनकद्वय ददाति, ततो
 “देवसिअं आलोइअ पडिक्कत पक्खिय-चावम्मासिअ-सवच्छरिअ वा पडिक्कमावेह” गुरुर्व्रते “सम्म पडिक्कमह सि ।” तत
 इच्छमिति मणित्वा यः पाथिकसूत्र मणति स सामायिकसूत्र “इच्छामि पडिक्कमिअ जो मे पक्खिओ चरम्मासिओ
 संवच्छरिओ अइयारो कओ” इत्यादि सूत्र मणित्वा एकस्माश्रमणेन “पक्खियसुत्त सदिसावेमि द्वि० क्षमा० पक्खियसुत्त
 कहेमि सि” मणित्वा नमस्कारत्रय पठित्वा पाथिकसूत्र पठति । ये च साधुश्रावका शृण्वन्ति ते तदा किं कुर्युरित्याह—
 सामायिकसूत्र तत्सर्गसूत्र तत्सुत्तरीसूत्र च पठित्वा कायोत्सर्गं कुर्वन्ति, कायोत्सर्गकरणशक्त्यभावे उपविष्टा अपि
 शृण्वन्ति, पर प्रान्ते सर्वेऽप्युत्थाय कायोत्सर्गं कुर्वन्ति । यदुक्तं श्रीविधिप्रपाया, तथाहि—“वदण दाऊ भणइ देवसिअ आलो-
 इअ पडिक्कत पक्खिय पडिक्कमावेह, तओ गुरुणा सम्म पडिक्कमहेति मणिय सामाइयसुत्त उरस्सगसुत्त च मणिय खमासम
 णेण पक्खियसुत्त सदिसावेमि पुणो खमासमणेण पक्खियसुत्त कहेमि सि भणित्वा नमुक्कारतिग कद्विय पक्खियसुत्त भणइ
 जे य सुत्त सुणति ते उरस्सगसुत्ताणतरं तत्सुत्तरीकरणेण ति दहग कद्विय कावस्सगो ठति” इति । तरुणप्रभसूरिकृत-
 वालावधोपे तु ये कायोत्सर्गं कृत्वा शृण्वन्ति तेपामयेवाऽनुक्रमः प्रोक्तोऽस्ति, अथ च य’ सूत्र मणति तस्य कर्तव्य-
 ताऽनुक्रमो न उक्तोऽस्ति । अथ ये श्राद्धा श्रीगुरु विना प्रतिक्रामन्ति ते तु एव कुर्वन्ति, तथाहि—एक श्रावकः श्रीस्या-
 पनाचार्यीये समागत्य एकस्माश्रमणदानेन वक्कि इच्छाकारेण “सदिसह भगवन् सूत्र सदिसाहुं” गुरुर्वक्कि “सदिसावेह”
 पुनर्दि० क्ष० भगवन् सूत्रं कहु, गुरुर्वक्कि मणहे ति, तत इच्छमिति मणित्वा ऊर्ध्वीमूय हस्तद्वय संयोज्य मुखे मुखवस्त्रिका

दत्त्वा नमस्कारत्रय कथयित्वा मधुरस्वरेण व्यकाश्वर सावधानचित्तं सूत्रार्थं मनसि चिन्तयन् यदितुसूत्र गुणयति श्रोता-
 रश्च पूर्वोक्तविधिना कायोत्सर्गं कृत्वा शृण्वन्ति । ततः सूत्रसमाप्तौ नमस्कारेण पारयित्वा सर्वेऽप्युच्चं स्थित्वैव नमस्कारत्रय
 पठित्वा उपविश्य नमस्कारत्रय-सामायिकसूत्रत्रयपूर्वं, “इच्छामि पठिकमिव जो मे पक्खिओ अइयारो कओ” इत्यादि-
 दडक पठित्वा, साधुः साधुप्रतिक्रमणसूत्र, आश्वः आश्वप्रतिक्रमणसूत्र भणति । श्रावकस्तु एको गुर्वदिदो न कथयति अन्ये
 शृण्वन्तीति गच्छप्रवृत्तिः, तत उक्त्याय “अग्गुड्ढिओमि आराहणाएस्सि” दडक पठित्वा क्षमाश्रमणदानेन कथयति “इच्छाका-
 रेण संदिसह भगवन् मूलगुण-उत्तरगुणातिचारविशुद्धिनिमित्तं करेमि कावस्सग”, गुरुव्रते “करेह तत इच्छ करेमि मते
 इच्छामि ठमि कावस्समा अमत्तयूसस्सियण”मित्यादि भणित्वा प्रतिक्रमणेन न शुद्धाना अतिचाराणा विशुद्ध्यर्थं द्वादशचतुर्विं-
 शतिसूत्रचिन्तनरूप कायोत्सर्गं कुर्यात् । चातुर्मासिके कायोत्सर्गे विंशतिचतुर्विंशतिसूत्रचिन्तनं कुर्यात्, तथा सायत्सरिके
 कायोत्सर्गे च चत्वारिंशच्चतुर्विंशतिसूत्रान् नमस्कारमेकमधिकं च चिन्तयेत्, तत पारयित्वा चतुर्विंशतिसूत्रमेकं कथयित्वा
 उपविश्य मुखवस्त्रिच्छा प्रतिलेख्य वन्दनकक्ष्यं दत्त्वा, इच्छाकारेण संदिसह भगवन् समत्तस्वामणेणं अग्गुड्ढिओमि अग्नि-
 त्तर पक्खिय चनमासियं संघच्छरिय स्वामेउ इत्यादिना समासक्षामणकं विधत्ते, अत्र गच्छप्रवृत्त्या गुरुर्वक्ति पुण्यवन्त
 त्रीणि त्रीणि नमस्कार कही ब्यार स्वमासमण देइ पक्खिय चनमासियं संघच्छरिय स्वामणा स्वामह, तत साधवः
 क्षामणासूत्रालापकैः चारचतुष्टयं क्षामयन्ति । आश्वस्तु चतुर्भिषछोभयन्दनैः भूतलन्यस्समस्तको चारचतुष्टयं त्रीन् त्रीन्
 नमस्कारान् भणति, उक्तं च हेतुगर्भे—

“सुख अमुद्गाणं, सस्सगो पुत्तिवदण तह य । पज्जते अ खामणय, तह चवरो छोभवदणया ॥ १ ॥”

तदन्ते गुरवो भणन्ति ‘नित्यारगपारागोह’त्ति ततः सर्वे भणन्ति ‘इच्छ इच्छामो अणुसद्धि’ इति हेतुगर्भे । तरुणप्रभ-
सूरिवालावघोचे तु पूर्वं सर्वेऽपि ‘इच्छामो अणुसद्धि’मिति भणन्ति, ततो गुरुर्भूते ‘नित्यारगपारागोह’त्ति । अत्रान्तरे इदं
'पाखीनइ लेखइ' इत्यादिकं वाक्यं श्रीतरुणप्रभसूरिवालावघोषविधिप्रपादौ लिखितं नाऽस्ति, तथापि आचारदिन-
करे लिखितमस्ति, तथाहि—“पाखिनइ एक उपवासु अथवा वी आविल अथवा तिण्ह नीवी ध्यार एकासणां अथवा वीस-
इस्ससज्जाय एतलइ तपस्सर्याणि करी यथा शक्तिं पक्खदियसमाहे प्रवेश करिज्यो, ततो गुरुर्भूते पुण्यवन्तो पाखिने लेखइ
एक उपवास वी—आविल तिण्ह नीवी ध्यार एकासणा अथवा वीसइस्ससज्जाय करी एक उपवासनउ पूरपूरिज्यो,
पाखिनइ धानके देवसिक भणिज्यो, ततः सर्वेऽपि भणन्ति तहत्ति । चातुर्मासिकप्रतिक्रमणे एतत्सर्वं द्विगुणं वाच्यं,
सांवत्सरिकप्रतिक्रमणे त्रिगुणं वाच्यं, परमेतद्द्वार्षिकविधिः तरुणप्रभसूरिकृतवालावघोषादौ लिखितो नाऽस्ति, ततो
वन्दनकं दत्त्वा देवसिकप्रतिक्रमणं पूर्ववत्कार्यं, नवरं भवनदेवतास्तुतिरधिका कथ्यते, तत्र हेतुगर्भे हेतुर्यथा-क्षेत्र-
देवतायाः प्रत्यहं स्मृतौ भवनस्य क्षेत्रान्तरगतत्वेन भवनदेव्या अपि स्मृतिं कृतैव, तथापि पर्वदिने तस्या अपि बहु-
मानार्हत्वात् कायोत्सर्गं साक्षात् क्रियते, पाक्षिकादिपर्वत्रयेऽपि । विधिप्रपाया तु प्रोक्तं “सवच्छरिणं भवणदेवया
कावस्सगो न कीरइ न यं शुई, असज्जाइ कावस्सगो वि न कीरइ” इति । पर्वत्रयेऽपि गुरुणा वर्धमानस्तुतित्रये कथिते
चाऽन्ये वर्धमानस्तुतिं भणन्ति । श्रीस्वरतरगच्छे सति तद्गोत्रीयादिश्रावके जयतिहुयणनमस्कारं बोहित्यरागोत्रीयः

दत्त्वा नमस्कारत्रय कथयित्वा मधुरस्वरेण व्यकाशर सावधानचित्तः सूत्रार्थं मनसि चिन्तयन् धेदिनुसूत्र गुणयति श्रोता-
 रश्च पूर्वोक्तविधिना कायोत्सर्गं कृत्वा शृण्वन्ति । ततः सूत्रसमाधौ नमस्कारेण पारयित्वा सर्वेऽप्यूर्ध्वं स्थित्वैव नमस्कारत्रय
 पठित्वा उपविश्य नमस्कारत्रय-सामायिकसूत्रत्रयपूर्व, “इच्छामि पठिष्यमिह जो मे पक्खिजो अइयारो कओ” इत्यादि-
 षट्क पठित्वा, साधुः साधुप्रतिक्रमणसूत्र, श्राद्धः श्राद्धप्रतिक्रमणसूत्र भणति । श्रावकस्तु एको गुर्वादेशेन कथयति अन्ये
 शृण्वन्तीति गच्छप्रवृत्तिः, तत उत्थाय “अन्मुद्दिओमि आराहणाएत्ति” षट्क पठित्वा क्षमाश्रमणदानेन कथयति “इच्छाका-
 रेण सदिसह भगवन् मूलगुण-उच्चगुणातिचारविशुद्धिनिमित्तं करोमि कावस्सग”, गुरुर्ब्रूते “करेह तत इच्छ करोमि भते
 इच्छामि ठामि कावस्समं अछरयूसस्सिएण”मित्यादि भणित्वा प्रतिक्रमणेन न शुद्धाना अतिचाराणा विशुद्धार्थं द्वादशचतुर्विं-
 शतिस्त्वचिन्तनरूप कायोत्सर्गं कुर्याद् । चतुर्मासिके कायोत्सर्गे विंशतिचतुर्विंशतिस्त्वचिन्तनं कुर्याद्, तथा सायत्सरिके
 कायोत्सर्गे च चत्वारिंशच्चतुर्विंशतिस्त्वान् नमस्कारमेकमधिकं च चिन्तयेत्, ततः पारयित्वा चतुर्विंशतिस्त्वमेकं कथयित्वा
 उपविश्य मूलवस्त्रिकां प्रतिलेख्य वन्दनकद्वयं दत्त्वा, इच्छाकारेण संविसह भगवन् समस्तक्षामणेण अन्मुद्दिओमि अन्मि-
 तर एक्खिस्व चरमासिब संवच्छरिय खामेड इत्यादिना समाप्तक्षामणकं विधत्ते, अत्र गच्छप्रवृत्त्या गुरुर्वेत्ति पुण्यवन्त
 त्रीणि त्रीणि नमस्कारं कही प्यार खामासमण वेइ पक्खिस्व चरमासिय संवच्छरिय खामणा खामह, ततः साधव
 क्षामणासूत्रालापकैः वारचतुष्टयं क्षामयन्ति । श्राद्धस्तु चतुर्भिः श्लोभयन्दनैः मूललन्थस्तमस्तको वारचतुष्टयं त्रीन् त्रीन्
 नमस्कारान् भणति, षट्क च हेतुगर्भे—

दुग्गइ आवस्सिय करिअ साहुव नवतत्तो निज्जीवयहिळे गतुं अणुजाणइ-जस्सावगहोत्ति भणिऊण विसिपवणगामसूरियाए
 समयविहिणा उच्चारपासवणे दोसिरिअ फासुअजलेण आयमिय पोसइसालाए आगतूण निसिहीआइ पुव पविसिअ इरि
 यावहिंयं पडिक्कमिअ खमासमणपुव भणति, इच्छाकारेण सविसइ भगवन् गमणागमण आलोयइ इच्छ आवस्सिअ
 करिअ अवरदक्खिणप्पमुहदिसाए गच्छिअ दिसालोअ करिअ सदासए थडिल च पडिलेहिअ उच्चारपासवण दोसिरिअ
 निसीहिअ करिअ पोसइसाल पविट्ठा आवतजतेहिं ज खडिअ ज विराहिअ तस्स मिच्छामि दुक्कड", तओ सज्जाय ताव
 करेइ जाव पच्छिमपहरो जाए अ, तम्मि खमासमणपुव पडिलेहण करेमि, पुणो पोसइसाल पमज्जेमि चि पुव च अग
 पडिलेहण काऊ पोसइसाल दइपुच्छणेण पमज्जिअ कजेअ उद्धरिअ परिट्ठुविअ इरिय पडिक्कमिअ ठवणायरिअ पडिलेहिअ
 ठवेइ । तओ गुरुत्तमीवे ठवणायरीय समीवे वा खमासमणपुगेण मुहपोत्तिं पडिलेहिअ पढमखमासमणे इच्छाकारेण सवि-
 सह भगवन् सज्जाय संदिसावेमि बीअ, खमासमणे सज्जाय करेमि चि भणिअ सज्जाय वदणय दाऊण गुरुसक्खिय पच्च-
 क्खाइ, तओ खमासमणपुगेण उवहि थडिलपडिलेहण सविसावीय उवहि पडिलेहण करेमि खमासमणपुगेण वइसण सदि-
 सावेमि वइसण ठापमि चि भणिय वत्थकवलाइ पडिलेहेइ । इत्थ जो अमत्तट्ठी स सवोवहि पडिलेहाणतर कडिपट्टय
 पडिलेहेइ, जो पुण भत्तट्ठी सो कडिपट्टय पडिलेहिअ, उवहि पडिलेहि इति विसेसो । तओ सज्जाय ताव करेइ जाव
 कालवेला, जायाए अतीए उच्चारपासवण थडिले चववीस पडिलेहिअ, जइ तम्मि दिणे चवइसीए पक्खियं चात्तम्मांसं

तत्र भवसिन्धुकुलगुरुपादमूले द्वादशावर्तवन्दना विद्या, शक्तिसंभवश्च चचविहार उपवास प्रत्याख्यान करइ, शक्ति अस-
भवश्च सुगुरुपविष्टतिविहारोपवास प्रत्याख्यान करइ, पछै एक खमासमणे इच्छाकारेण सदिसह भगवन् बहुवेळ सदिसा-
वेमि भणी । बीय खमासमणे भगवन् बहुवेळ करेमि पाछइ एक खमासमणे इच्छाकारेण सदिसह भगवन् सज्जाय संदि-
सावेमि ३ चचस्य खमासमणे इच्छाकारेण सदिसह भगवन् सज्जाय करेमि इसु भणि ४ पाचमइ खमासमणे इच्छा० स०
भ० बइसण सदिसावेमि ५ छठइ खमासमणे इच्छा० स०, म० बइसण ठापमि इसु भणइ ६ पछइ उपधान तप तणउ
द्वादशावर्त वादणा वेइ करी मुइपत्ति मुखे वेइ करी मधुरस्वरइ सज्जाय करइ इति । तओ जायाए पऊण पोरिसिप
खमासमणदुगेण पडिलेइण संदिसाविअ मुइपत्ति य पडिलेहिय भोयणपाणभायणाइ पडिलेहइ, तओ पुणो सज्जाय
करेइ जाव काळवेला ताहे आवत्तिसाह पुंनं चेइहरे गतु देवे ववेइ, उवहाणवाही पुण पचहिं सक्कथएहिं देवे ववेइ तओ
अइ पारणाइ तओ पक्कखाणे पुंनं खमासमणदुगपुव मुइपत्ति पडिलेहिअ भणइ भातपाणी पारावेइ उवहाणी नवकार-
सहिओ चवविहारो इयरो भणइ पोरिसो पुरिमहो वा तिविहाहारं चवविहाहार वा एकासण नीवी आबिल वा जाव
काइवेलातीए भत्तपाणं परावेमिप्ति, तओ सक्कथय भणिय खण सज्जाय च काऊ अहा समव अतिहिसविभाग काऊ
मुइ हत्ये पडिलेहिअ नमुकारपुव अरत्त बुडो असुरसुर अचवचव अदुअम विलविअ अपरिसाहिअ जेमेइ, त पुण निअ-
घरे अहाप्पवच फूसुअति पोसइसालाए वा पुवसंदिट्टसयणोवणीयं न य भिक्ख हिंइइ, तओ आसणाओ अचलिओ
वेव दिवसचरिमं पक्कखइ तओ इरियावहिय पडिक्कमिअ सक्कथय भणइ, अइ पुण सरीरर्चिताए अडो तो नियमा

बुगइ आयसिय करिअ साहुब उवचत्तो निजीवथडिले गंतु अणुजाणह-अस्सावगहोत्ति भणिऊण विसिपवणगामसूरियाए
 समयविहिणा उच्चारपासवणे वोसिरिअ फामुअजलेण आयमिय पोसहसालाए आगतूण निसिहीआइ पुब पविसिअ इरि
 यावहिय पढिकमिअ खमासमणपुब भणति, इच्छाकारेण संदिसह भगवन् गमणागमण आलोयह इच्छ आवस्सिअ
 करिअ अवरक्खिणप्पमुहदिसाए गच्छिअ दिसालोअ करिअ सदासए थडिल च पढिलेहिअ उच्चारपासवण वोसिरिअ
 निसीहिअ करिअ पोसहसाल पविट्ठा आवतअंतेहिं ज खडिअ ज विराहिअ तस्स मिच्छामि दुक्कड", तओ सज्जाय ताव
 करेइ जाव पच्छिमपहरो जाए अ, तम्मि खमासमणपुब पढिलेहुण करेमि, पुणो पोसहसाल पमजेमि चि पुब च अग
 पढिलेहुण काऊ पोसहसाल दढपुच्छणेण पमज्जिअ कजेअ उद्धरिअ परिट्ठविअ इरिय पढिकमिअ ठवणायरिअ पढिलेहिअ
 ठवेइ । तओ गुरुसमीवे ठवणायरीय समीवे वा खमासमणदुगेण मुहपोसिं पढिलेहिअ पढमखमासमणे इच्छाकारेण सदि-
 सह भगवन् सज्जाय सदिसावेमि बीअ, खमासमणे सज्जायं करेमि चि भणिअ सज्जाय वदणयं दाऊण गुरुसक्खिय पच्च-
 क्खाइ, तओ खमासमणदुगेण उवहि थडिलपढिलेहुण सदिसावीय उवहि पढिलेहुण करेमि खमासमणदुगेण वइसण सदि-
 सावेमि वइसण ठायमि चि भणिय वत्थकबलाइ पढिलेहेइ । इत्थ जो अभत्तही स सबोवहि पढिलेहाणतर कडिपइय
 पढिलेहेइ, ओ पुण भत्तही सो कडिपइय पढिलेहिअ, उवहिं पढिलेहि इति विसेसो । तओ सज्जाय ताव करेइ जाव
 कालवेला, जायाए अतीए उच्चारपासवण थडिले चववीसं पढिलेहिअ, जइ तम्मि दिणे चवइसीए पक्खियं चाउम्मासं

तत भवसिन्धुकुलगुणपदमूले द्वादश्यावर्तवन्दना वियद्, शक्तिसम्भवद् चतुर्विधार उपवास प्रत्याख्यान करद्, शक्ति असं-
भयद् सुगुरुरपदिष्टतिविहारोपवास प्रत्याख्यान करद्, पछै एक खमासमणे इच्छाकारेण सदिसह भगवन् बहुवेळ सदिसा-
वेमि भणी । वीय खमासमणे भगवन् बहुवेळ करेमि पाछद् एक खमासमणे इच्छाकारेण सदिसह भगवन् सज्जाय संदि-
सावेमि इ चतुर्थ खमासमणे इच्छाकारेण सदिसह भगवन् सज्जाय करेमि इसु भणि ४ पाचमद् खमासमणे इच्छा० स०
भ० बइसण सदिसावेमि ५ छठ्ठद् खमासमणे इच्छा० स०, भ० बइसण ठापमि इसु भणद् ६ पछद् उपधान तप तणउ
द्वादश्यावर्त वावणा देइ करी मुहपत्ति मुखे देइ करी मधुरस्वरद् सज्जाय करद् इति । तजो जायाए पऊण पोरिसिए
खमासमणदुगेण पडिलेहण संविसाविअ मुहपत्ति य पडिलेहिय भोयणपाणभायणाइ पडिलेहइ, तजो पुणो सज्जायं
करेइ जाव कालवेला ताहे आवस्सिआइ पुवं चेइहरे गतु देवे वदेइ, तवहाणवाही पुण पचहिं सकत्यएहिं देवे वदेइ तजो
जइ पारणाइ तजो पक्कखाने पुछे खमासमणदुगपुव मुहपत्ति पडिलेहिअ भणद् भातपाणी पारावेह तवहाणी नवकार-
सहिओ चतुर्विहारो इयरो भणद् पोरिसो पुरिमहो वा तिचिहाहार चतुर्विहाहार वा एकासण नीवी आबिल वा जाव
फाइवेलातीए मत्तपाण परावेमिप्ति, तजो सकत्यय भणिय सण सज्जाय च काऊ जहा समव अतिहिसंविभाग काऊ
मुह हत्ये पडिलेहिअ नमुकारपुव अरत्त दुहो असुरसुर अचवचव अद्दुअम विलविअ अपरिसाडिअ जेमेइ, त पुण निअ-
घरे अहाप्पवत्त फासुअति पोसहसालाए वा पुवसंविट्ठसयणोवणीय न य भिक्ख हिंइइ, तजो आसणाओ अबलिओ
वेव दिवसचरिमं पक्कखइ तजो इरियावहिय पडिक्कमिअ सकत्यय भणद्, जइ पुण सरिरधिंताए अहो तो नियमा

તુગઇ આઘસ્તિય કરિઅ સાહુઘ ત્વનત્તો નિઝીયથહિલે ગંતુ અણુજાણહ-જસ્સાવગહોત્તિ મણિઝળ દિસિપવળગામસૂરિયાપ
 સમયવિશિણા સ્ત્રારપાસવળે વોસિરિઅ ફાસુઅજલેળ આયમિય પોસહસાલાપ આગતૂળ નિસિહીઆઇ પુઘ પવિસિઅ ફરિ
 યાવહિયં પઢિક્કમિઅ સ્માસમળપુઘ મળતિ, ઇચ્છાકારેળ સંદિસહ મળવન્ ગમળાગમળ આલોયહ ઇચ્છ આઘસ્તિઅ
 કરિઅ અવરદક્ષિણપ્પમુહદિસાપ ગચ્છિઅ દિસાલોઅ કરિઅ સંઘાસપ થહિલ ચ પઢિલેહિઅ સ્ત્રારપાસવળ વોસિરિઅ
 નિસીહિઅ કરિઅ પોસહસાલ પવિટ્ટા આવતજતેહિં જ સ્થિઅ જં વિરાહિઅ તસ્સ મિચ્છામિ તુક્કહ", તઓ સજ્ઞાય તાવ
 કરેઇ જાય પચ્છિમપહરો જાય અ, તમ્મિ સ્માસમળપુઘ પઢિલેહળ કરેમિ, પુળો પોસહસાલ પમજોમિ ત્તિ પુઘ ચ અગ
 પઢિલેહળ કાઠ પોસહસાલ દઢપુચ્છળેળ પમજ્ઞિઅ કજ્જેઅ સ્ત્રારિઅ પરિટ્ટવિઅ ફરિય પઢિક્કમિઅ ઠવળાયરિઅ પઢિલેહિઅ
 ઠવેઇ । તઓ ગુરુસમીવે ઠવળાયરીય સમીવે ઘા સ્માસમળપુળેળ મુહપોત્તિં પઢિલેહિઅ પઢમસ્માસમળે ઇચ્છાકારેળ સદિ-
 સહ મળવન્ સજ્ઞાય સવિસાવેમિ બીઅ, સ્માસમળે સજ્ઞાય કરેમિ ત્તિ મણિઅ સજ્ઞાય વડળય દાઠળ ગુરુસક્કિય પચ્છ-
 ક્કલાઇ, તઓ સ્માસમળપુળેળ સ્વહિ થહિલપઢિલેહળ સંદિસાવીય સ્વહિ પઢિલેહળ કરેમિ સ્માસમળપુળેળ વડસળ સદિ-
 સાવેમિ વડસળ ઠાયમિ ત્તિ મણિય થત્થકમ્મલાઇ પઢિલેહેઇ । ઇત્થ જો અમત્તટ્ટી સ સઘોવહિ પઢિલેહળાંતરં કહિપટ્ટય
 પઢિલેહેઇ, જો પુળ મત્તટ્ટી સો કહિપટ્ટય પઢિલેહિઅ, સ્વહિં પઢિલેહિ ઇતિ વિસેસો । તઓ સજ્ઞાયં તાવ કરેઇ જાવ
 કાલેવેલા, જાયાપ અતીપ સ્ત્રારપાસવળ થહિલે સ્વચીસ પઢિલેહિઅ, જઇ તમ્મિ ધિળે સ્વઠહસીપ પક્કિયં વાઠમ્માસં

प्रपचः श्रीखिनवल्लभसूरिविरचितपौषधिविधिप्रकरणादवसेयः । तथा अत्र श्रीतरुणप्रभसूरिवालावबोधे पूर्वं परिधान प्रति-
लेख्यः पश्चात् स्थापनाचार्यं प्रतिलेखयतीत्युक्तं, अत्र च विधिप्रपाया स्थापनाचार्यं प्रतिलेख्य पश्चात् परिधान प्रतिलेख-
यतीत्युक्तं १ तथा 'इयरो भणइ' इत्यत्र उपधानपौषध विना पौषधमण्ये भक्तपानीयपारणविधिरुक्तं २ तथा तृतीय-
प्रहरप्रतिलेखनायां स्थापनाचार्यप्रतिलेखनानन्तरं आवश्यकस्तु साधुषत् स्वाध्यायकरण उपदिष्टं ३ पुनः तत्रैव स्वाध्याया-
नन्तरं प्रत्याख्याननिमित्तं वन्दनकदान पौषधिकृत्य प्रतिपादितं ४ तथा तरुणप्रभसूरिवालावबोधे प्रोक्तमिदं, यदुत श्रायको
गोदोहनवेलायां साधुसमीपे समागत्य १ भगप्रतिलेखना २ वस्त्रप्रतिलेखना ३ उच्चारभूमिप्रतिलेखना ३ च कृत्वा
ईर्यापयिर्कीं प्रतिक्रम्य पश्चात् पौषध करोति इति, तत्र रात्रौ कथं तेषां त्रयाणां प्रतिलेखनां शुद्ध्यति ? तथा प्रगृह्णतिपि
नो हृश्यते ५ तथा सायमप्रतिलेखितोऽप्यकरणैः पाश्चात्यरात्रौ पौषधकरण निगदितम् ६ इति । शब्दपट्टं प्रसिद्धादि-
प्राय हृश्यते, गच्छप्रवृत्त्या सम, पुन तदभिप्राय ग्रन्थकर्तारोऽन्येऽपि च बहुश्रुता विदन्तीति नाऽस्माकमभिनिवेशो,
यथाऽस्ति तथा प्रमाणम् ॥ ८५ ॥

॥ इति पौषधकरणानुक्रममाधिकार ॥ ८५ ॥

ननु-दीक्षा-दानविधिं कुत्र प्रतिपादितोऽस्ति ? उच्यते—श्रीविधिप्रपाया, अत्र शिष्याणां सुखावबोधार्थं स एव पाठः
संस्कृतीकृत्य लिख्यते, आवश्यकः कदाचित् चारित्रमोहनीयकर्मक्षयोपशमेन प्रव्रज्यापरिणामे जाते दीक्षा प्रतिपद्यते, अतः

तस्या विधिर्भण्यते, प्रप्रज्याधिनात् पूर्वदिने सन्ध्यासमये अतप्राहिसत्त्वो यथा विमृत्वा मङ्गलतुर्यसहितो रजोहरणादि-
वेपसगत-च्छन्न्यकेन सधवाशुचिनारीशिरसि न्यस्तेन सम समागत्य गुरुधसत्यां समवसरणादि पूजासत्कारा-क्षतावर्तनालि-
केरसहितो कृत्वा गुरुणा पादौ वन्दते, ततो गुरुर्वासचन्दनाक्षतानभिमन्त्र्य शिष्यशिरसि वासक्षेपं कुर्याद्, वर्धमानयिद्या-
दिभिः । अष्टा [आष्टी] अधिवात्य कुसुम्भरक्तवशिकाया तद्ग्राहयति चन्दनमक्षताश्च शिरसि ददाति, ततो रजोहरणादिवेप-
सधियास्य तस्य मध्ये पूगीफलानि पञ्च सप्त नव पञ्चविंशतिर्वा प्रक्षेपयति, भूतिपोष्टिका च, ततो वेपछन्न्यकेन सधयानारी-
शिरोन्यस्तेन सम समयपार्श्वस्थितयोः हस्तगृहीतनिष्कोशस्त्रयो द्वयोः पुरुषयोः सतोर्गृह गत्वा जिनबिम्बानि पूजयित्वा
तेषां पुरस्तात् शासनदेवताया वा पुरस्तात् छन्नक स्थापयित्वा रात्रिजागरण कुर्वन्ति आधकाः, आधिकाश्च देवगुरुणां
चतुर्विधसधस्य च गीतानि गायन्त्यस्तिष्ठन्ति यावत् प्रमातवेष्टा । तत प्रभाते गुरुणां चतुर्विधसधसहितानां गृहमाग-
तानां पूजा कृत्वा अमारिषोषणपूर्वं दानं ददाति यथोचितं स्वजनादिष्वर्गं सन्मानयति, तत तस्य मातृपितृवन्धुवर्गो गुरुणा
पादौ वन्दयित्वा भणति-“इच्छाकारेण सचिन्त मिषस्य पहिगहेह” गुरुर्भणति-“इच्छामो वदमाजजोगेण” ततो सधसहि-
तेन शानादिषु समारूढो मङ्गलतुर्यरवेण स्वयमेव दानं ददन् जिनभयनं समागच्छति, लग्नादिकारणे पञ्चाद्वलितो जिनानां
पूजां करोति, ततोऽक्षतैर्नालिकेरसहितैः अञ्जलिं भूत्वा नमस्कारपूर्वं प्रदक्षिणात्रयं ददाति, तत पूर्वोक्तविधिना पुष्पाणि
अक्षताश्च क्षिपति दीक्षानिमित्तं, तत पश्चात् ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य क्षमाश्रमणपूर्वं पूर्वप्रतिपन्नसम्यक्त्वादियुगं शिष्यो

प्रपञ्चं श्रीजिनगुह्यमसूरिविरचितपौषधविधिप्रकरणादवसेय । तथा अत्र श्रीतर्हणप्रभसूरिपालागवोधे पूर्वं परिधानं प्रति-
लेख्यः पश्चात् स्थापनाचार्यं प्रतिलेखयतीत्युक्तं, अत्र च विधिप्रपाया स्थापनाचार्यं प्रतिलेख्य पश्चात् परिधान प्रतिज्ञेय-
यतीत्युक्तं १ तथा 'इयरो भणार्' इत्यत्र उपधानपौषध विना पौषधमध्ये भक्तपानीयपारणयिधिरुक्तं २ तथा तृतीय-
प्रहरप्रतिलेखनायां स्थापनाचार्यप्रतिलेखनानन्तर श्रावकैस्तु साधुवत् स्वाध्यायकरण उपदिष्टं ३ पुनः तत्रैव स्वाध्याया-
नन्तर प्रत्याख्याननिमित्तं वन्दनकथनं पौषधिकस्य प्रतिपादितं ४ तथा तर्हणप्रभसूरिपालागवोधे प्रोक्तमिदं, यदुत श्रावको
गोदोहनवेलायां साधुसमीपे समागत्य १ अगमप्रतिलेखना २ वस्त्रप्रतिलेखना ३ उच्चारभूमिप्रतिलेखना ४ च कृत्वा
ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य पश्चात् पौषध करोति इति, तत्र रात्रौ कथं तेषां त्रयाणां प्रतिलेखनां शुद्ध्यति ? तथा प्रवृत्तिरपि
नो दृश्यते ५ तथा सायममप्रतिलेखितोऽप्यकरणैः पाश्चात्परात्रौ पौषधकरणं निगदितम् ६ इति । शब्दगद्ग विमयादि-
प्राय दृश्यते, गच्छप्रवृत्त्या समं, पुनः तदमिप्राय अन्यकर्तारोऽन्येऽपि च षट्श्रुता विदन्तीति नाऽस्माकमभिनिवेशो,
यथाऽस्मि तथा प्रमाणम् ॥ ८५ ॥

॥ इति पौषधकरणानुक्रमाधिकारः ॥ ८५ ॥

ननु-दीक्षा-दानविधिः कुत्र प्रतिपादितोऽस्ति ? सच्यते—श्रीविधिप्रपाया, अत्र शिष्याणां सुखायवोधार्थं स एव पाठ-
संस्कृतीकृत्य लिख्यते, श्रावकः कदाचित् चारित्रमोहनीयकर्मक्षयोपशमेन प्रव्रज्यापरिणामे जाते दीक्षां प्रतिपद्यते, अतः

तस्या विधिर्मण्यते, प्रव्रज्यादिनात् पूर्वदिने सन्ध्यासमये व्रतग्राहिसत्त्वो यथा विभूत्या मङ्गलतुर्यसहितो रजोहरणादि-
येपसंगत-च्छब्दकेन सधवाशुचिनारीशिरसि न्यस्तेन सम समागत्य गुरुवसत्या समवसरणादि पूजासत्कारा-क्षतावर्तनालि-
केरसहितो कृत्या गुरुणा पादौ वन्दते, ततो गुरुर्यासचन्दनाक्षतानभिमन्त्र्य शिष्यशिरसि वासक्षेपं कुर्याद्, वर्धमानविधा-
दिभिः । अष्टा [आष्टी] अधिवास्य कुसुम्भरक्तदशिकाया उग्राहयति चन्दनमक्षताश्च शिरसि ददाति, ततो रजोहरणादिवेप-
मधिवास्य तस्य मन्त्रे पूगीफलानि पञ्च सम नव पञ्चविंशतिर्वा प्रक्षेपयति, भूतिपोष्टिका च, ततो वेपछन्वकेन सधवानारी-
शिरोन्यस्तेन सम उभयपार्श्वस्थितयोः हस्तगृहीतनिष्कोशलङ्गयो द्वयोः पुरुषयो सतोर्गृह गत्या जिनविम्बानि पूजयित्वा
तेषां पुरस्तात् शासनदेवताया वा पुरस्तात् छन्दक स्थापयित्वा रात्रिजागरण कुर्वन्ति श्रावकाः, श्राविकाश्च देवगुरुणां
चतुर्विधसधस्य च गीतानि गायन्त्यस्तिष्ठन्ति यावत् प्रभातवेला । तत प्रभाते गुरुणा चतुर्विधसधसहिताना गृहभाग-
ताना पूजा कृत्वा अमारिघोषणपूर्वं दान ददाति यथोचित स्वजनादिघर्णं सन्मानयति, ततः तस्य मातृपितृवन्धुवर्गो गुरुणा
पादौ वन्दयित्वा भणति-“इच्छाकारेण सचिस्त्र भिक्ष्व पढिगहेह” गुरुर्भणति-“इच्छामो वह्नमाणजोगेण” ततो सधसहि-
तेन यानादिषु समारूढो मङ्गलतुर्यरेवेण स्वयमेव दान ददन् जिनभवन समागच्छति, लम्बादिकारणे पश्चाद्वलितो जिनानां
पूजा करोति, ततोऽक्षतैर्नालिकेरसहितैः अञ्जलिं मृत्या नमस्कारपूर्वं प्रदक्षिणात्रय ददाति, तत पूर्वोक्तविधिना पुष्पाणि
अक्षताश्च क्षिपति दीक्षानिमित्त, तत पश्चात् ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य क्षमाश्रमणपूर्वं पूर्वप्रतिपन्नसम्यक्त्वादिगुण शिष्यो

भणति “इच्छाकारेण तुग्मे अग्ह सबधिरइसामाइय आरोवणत्थं चेइआइ वदावेह”, यं पुन पूर्वाऽप्रतिपन्नसम्यक्त्वादि-
 गुण स “सुममससामाइय १ सुमससामाइय २ सबधिरइसामाइय ३ आरोवणत्थ ति” भणति, गुरुराह “वदावेमो” पुनरपि
 क्षमाश्रमण दत्त्वा गुरुपुरतो आनुम्या तिष्ठति गुरुरपि तस्य शीर्षे वास क्षिपति, ततो गुरुणा सह चैत्यानि वन्दते,
 गुरुरपि स्वयमेव शान्तिनाथ-शान्तिदेवतादिस्तुतीर्षदाति शासनदेवताकायोत्सर्गे उवूद्योतकरचतुष्क चर्देषुनिम्मलयरा पज्जत
 चिन्तयति, गुरुरपि पारयित्वा स्तुतिर्षदाति, शेषाः कायोत्सर्गस्यता शृण्वन्ति, पश्चात् सर्वेऽपि उवूद्योतकर पठन्ति, ततो
 नमस्कारत्रिक कथयन्ति, ततो आनुम्यां स्थित्वा क्षमस्तव पञ्चपरमेष्ठिस्त्वं च भणन्ति, ततो गुरुर्नेप अभिमन्त्रयति पश्चात्
 क्षमाश्रमण दत्त्वा शिष्यो भणति “इच्छाकारेण सदिसह [भगवन्] तुग्मे अग्ह रयहरणाव वेस समप्पेह”, ततो नमस्कारपूर्णं
 सुगृहीत करेहत्ति भणन् शिष्यो दक्षिणबाहुसमुख रजोहरणदत्तिका कुर्वन् पूर्वाभिमुख उत्तराभिमुखो वा वेप समर्पयति,
 पुनः क्षमाश्रमण दत्त्वा रजोहरणादिवेपं गृहीत्वा ईशानदिशि गत्वा आमरणाद्यलङ्कार उन्मुख्यति वेप च परिदधाति,
 प्रदक्षिणावर्तं चतुरङ्गुलोपरि कर्तितक्केवो गुरुपार्श्वभागस्य क्षमाश्रमण दत्त्वा भणति “इच्छाकारेण तुग्हे अग्ह अट्ठ गिण्हह”
 पुनः क्षमाश्रमण दत्त्वा ऊर्ध्वस्थितस्य ईपवू अयनतकायस्य नमस्कारत्रिक उर्ध्वस्थितो गुरुः प्राप्ताया उग्र-
 वेलाया समकालनाडीद्विकप्रवाहवर्जं अम्यन्तरं प्रविश्य भ्वास अस्वलित अट्टात्रिकं गृण्हाति, तत् समीपस्थितसाधुः सवदा-
 वत्थेण अट्टाः प्रतीच्छति, ततः क्षमाश्रमणं दत्त्वा शिष्यो भणति “इच्छाकारेण तुग्मे अग्ह सबधिरइसामाइय आरोवणत्थ

काउत्सग करावेह, स्वमासमणपुव सबविरइसामाइय आरोवणत्थ करेमि काउत्सगं अश्रत्थूसस्सिपण”मित्यादि पठित्वा
 उद्घोतकर सागरवरगमीरा पर्यन्त शिष्यो गुरुश्च द्वावपि चिन्तयत पारयित्वा उद्घोतकर भणतः, तत क्षमाश्रमण दत्त्वा
 शिष्यो भणति, इच्छाकारेण तुन्मे अम्ह सबविरइसामाइयसुत्त उच्चरावेह, गुरुराह, उच्चरावेमो । पुनः क्षमाश्रमण दत्त्वा
 ईपदयनतकायो गुरुवचन अनुवदन् नमस्कारत्रिकपूर्वं सबविरइसामाइयसूत्र वारत्रिक उच्चरति, ततो गुरुर्मन्त्रोच्चारपूर्वं प्रणाम
 कृत्वा लोकोत्तमाना पावेपु दास क्षिपति, अक्षतानमिमइय सघाय ददाति । ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा शिष्यो भणति “सदिसह-
 किं भणामो” गुरुर्मणति “वदिता पवेयह”, पुनः क्षमाश्रमण दत्त्वा भणति “इच्छाकारेण तुम्हे अम्ह सबविरइसामा-
 इअ आरोवेह गुरुर्वासक्षेपपूर्वं भणति” आरोवियं ३ त्वमासमणेण हत्थेणं सुप्पेण तदुमपण सम्म धारणीय चिर पालनीय
 नित्यारगपारगाहोहि, गुरुगुणेहिं बुद्धाहिं, सीसो, इच्छामो अणुसद्धित्ति भणित्वा क्षमाश्रमण दत्त्वा भणति तुम्हाण पवेइय
 सदिसह साहणं पवेप्पमि, ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा नमस्कारमुच्चरन् प्रवक्षिणां ददाति, वारत्रय सघथ तच्छिरसि अक्षत-
 निक्षेप करोति, ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा भणति “तुम्हाण पवेइय साहण पवेइय संदिसह काउत्सग करेमि”, गुरुर्मणति
 करेह । पुन क्षमाश्रमण दत्त्वा “सबविरइ आरोवणत्थ करेमि काउत्सग अश्रत्थूसस्सिपण”मित्यादि पठित्वा सागरवरगमी-
 रा पर्यन्त उद्घोतकर चिन्तयित्वा पारयित्वा उद्घोतकर पठति, ततः क्षमाश्रमणपूर्वं भणति “इच्छाकारेण तुन्मे अम्ह
 सबविरइ सामाइयथिरीकरणकाउत्सग करावेह, सबविरइसामाइयथिरीकरणत्थ करेमि काउत्सग” तत्र सागरवरगमी-

रापर्यन्त उद्घोषकर चिन्तयित्वा पारयित्वा उद्घोषकरं पठति । ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा “इच्छाकारेण तुन्मे अग्ह नाम-
 ठवणं करेह गुरुर्मणति “करेमो ।” ततो वासं क्षिप्यन् रविशशिगुरुसोमगोचरशुद्ध्या यथोचित नाम करोति, तत कृत-
 नामा शिष्यः सर्वसाधून् वन्दते, आर्यिकाः श्रावकाः अपि त वन्दन्ते । ततः क्षमाश्रमणपूर्वं शिष्यो गुरु भणति
 “तुन्मे अग्ह धम्मोवएस देह” “पुनः क्षमाश्रमण दत्त्वा जानुम्या स्थितः शिष्यः शृणोति गुरुर्भणति” “चचारि परमगाणि
 इत्याद्युत्तराभ्ययनाना तृतीयमध्ययनं “पबज्जा विहाण वा जयं चरे जय चिट्ठे” इत्यादि वा सोऽपि च सवेगातिशयतस्तया
 पुणोति यथाऽन्योऽपि कोऽपि पवज्जति, अत्र संग्रहगाथा—

“विइवदणवेसप्पण—समचत्तरगुल्लग अट्ठ[ट्ठो]गहो । सामाइअ तिमकहुण—तिपयाहिण वास वरसग्गो ॥ १ ॥”

॥ इति दीक्षादानविधिरविकारः ॥ ८६ ॥

ननु—सप्तसु उपधानेषु श्राद्धाना कस्मिन् उपधाने कति उपवासाः ? १ कति पौषधा ? २ किं नाम ? ३ क उपधानप्रवेश-
 विधिः ? ४ का प्रभाते क्रिया ? ५ का तृतीयप्रहरे क्रिया ? ६ को वाचनाकरणविधिः ? ७ क उत्क्षेपविधिः ? ८ को निक्षे-
 पविधिः ? ९ का कर्तव्यता नित्य ? १० का च पठिपुष्पाविगहपारणा कर्तव्यता ? ११ ? अत्रोच्यते—एतेषा एकादशप्रश्नाना
 उत्तरस्वरूप किञ्चिद्विधिप्रपा—तरुणप्रमसूरिवालावधोधानुसारेण किञ्चित् संप्रदायानुसारेण, किञ्चिच्च संप्रत श्रावकक्रियमाण-
 क्रियानुसारेण शिष्यसुखावबोधार्थं प्राकृत—संस्कृत—वार्तिकरूपतया लिख्यते । तत्र प्रथम प्रत्युपधान उपवाससख्या १ पौष

धसंख्या २ नामानि ३ चाऽऽह—पञ्चमगलमहासुअखचे पढम तुवालसं तओ पंचण्ह अज्झयणाण नमोअरिहताण इत्यत
 आरम्य नमो लोए सबसाहूण यावत् एगा वायणा दिज्झइ १ । इत्थ पुण अज्झयणा अट्ट तओ आयविल अट्टग अट्टमं च ३
 तओ तिण्हं अज्झयणाण एसो पच नमुक्कारो इत्यत आरम्य हवइ मगल यावत् धीया वायणा दिज्झइ २ अत्रोपवासा
 सार्धद्वादश, पौषधाविंशतिः, विधिना वहनेतु उपवासा द्वादश पौषधाश्च षोडश, इद पञ्चमगलमहासुअखं च नमुक्कारतपः
 विसंवेति नाम इद प्रथमोपधान । १ । इरियावहिआ—सुअखचे वि अट्ट अज्झयणा तिणि चरमाणि चूला भिन्नइ, तत्थ दुवा-
 लसमे तवे पुण्णे “इच्छाकारेण सविसह” इत्यत आरम्य जे मे जीवा विराहिया “यावत्” पढमा वायणा दिज्झइ १ तओ
 आयविल अट्टमे अट्टमे च कए एगिंदिया इत्यत आरम्य ठामि कारस्सग यावत् वीआ वायणा दिज्झइ २ अत्राऽपि उप-
 वासाः सार्धद्वादश पौषधाविंशतिर्विधिना वहने तु उपवासा द्वादश पौषधाः षोडश, इद इरियावहिआतप विसंवेति नाम इद
 द्वितीयमुपधान । २ । “भावारिहतत्थए पढम अट्टम तओ नमुत्थुण” इत्यत आरम्य “गघहत्थीणं” यावत् पढमा वायणा
 दिज्झइ १ “तओ सोलसएहिं अविलेहिं गएहिं लोगुत्तमाण” इत्यत आरम्य धम्मवरचारंतचक्कमट्ठीण यावत् वीया वायणा
 दिज्झइ २ “पुणो तओ सोलसहिं अविलेहिं गएहिं अप्पट्ठियवरनाणदसणघराण इत्यत आरम्य सबे तिविहेण यदामि
 यावत् तइया वायणा दिज्झइ ३ अत्रोपवासा द्वाविंशति पौषधाः पञ्चत्रिंशत्, विधिना वहने तु उपवासा एकोनविंशति
 पौषधाः पञ्चत्रिंशदेव ३५ इद नमुत्थुण तपः पात्रीसंवेति नाम तृतीयमुपधानं । ३ । “उधणारिहतत्थए पुधिं चत्थ तओ

रापर्यन्त उवृद्योतकर चिन्तयित्वा पारयित्वा उवृद्योतकरं पठति । ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा “इच्छाकारेण तुन्मे अग्ह नाम-
 ठयण करेह गुरुर्मणति “करेसो ।” ततो वास क्षिप्यन् रविशशिगुरुसोमगोचरशुद्ध्या यथोचित नाम करोति, ततः कृत-
 नामा शिष्यः सर्वसाधून् वन्दते, आर्यिका आवका आर्यिका अपि त वन्दन्ते । तत क्षमाश्रमणपूर्वं शिष्यो गुरु भणति
 “तुन्मे अग्ह धम्मोवएसं वेह” “पुनः क्षमाश्रमण दत्त्वा जानुभ्यां स्थितः शिष्यः शृणोति गुरुर्मणति” “चत्तारि परमगाणि
 इत्याद्युत्तराध्ययना तृतीयमव्ययन “पवज्जा विहारणं वा जय चरे अय चिट्ठे” इत्यादि वा सोऽपि च सवेगातिशयतस्तथा
 पुणोति यथाऽन्योऽपि कोऽपि पवज्जति, अत्र संग्रहगाथा—

“विश्वदणवेसप्पण-संमचरंगुलगा अट्ठ[ष्टी]गहो । सामाइअ तिककहुण-तिपयाहिण वास उरसगो ॥ १ ॥”

॥ इति दीक्षादानविधिरधिकार ॥ ८६ ॥

ननु-सप्तसु उपधानेषु श्राद्धाना कस्मिन् उपधाने कति उपवासाः?, १ कति पौषधाः?, २ किं नाम?, ३ क उपधानप्रवेश-
 विधिः?, ४ का प्रमाते क्रिया?, ५ का तृतीयप्रहरे क्रिया?, ६ को वाचनाकरणविधिः?, ७ क उत्क्षेपविधिः?, ८ को निक्षे-
 पविधिः?, ९ का कर्तव्यता नित्य? १० का च पठिषुष्ठाविगद्गपारणा कर्तव्यता?, ११? अत्रोच्यते—एतेषा एकादशप्रश्नाना
 उत्तरस्वरूप किञ्चिद्विधिप्रपा-तरुणप्रमसूरिवालावबोधानुसारेण किञ्चित् संप्रदायानुसारेण, किञ्चिच्च साप्रत श्रावकक्रियमाण-
 क्रियानुसारेण शिष्यसुखायबोधार्थं प्राकृत-संस्कृत-वार्तिकरूपतया लिख्यते । तत्र प्रथम प्रत्युपधान उपवाससख्या १ पौष

अमुग स्वहाणतवे पवेसह गुरुर्मणति पवेसेसो नवकारसी करिज्यो, अगपडिलेहण सदितावजो, स्वहाणवाही भणति
 तहसि, तृतीयाद्युपधानप्रवेशे कालवेला पौषग्रहणे तु नवकारसी करिज्यो, अगपडिलेहण संदिसावज्यो उपधानवाही
 भणति तहसि, अत्र क्षमाश्रमणयानानन्तर चतुर्विधाहार करोतु पानीय वा पिबतु भोजन वा करोतु विचारो व्यवस्था
 वा नास्ति, अथ केनाऽपि कारणेन सन्ध्याया क्षमाश्रमण न दत्त, तदा पाश्चात्यरात्रौ अपि प्रतिक्रमणवेलात प्राक् पूर्व-
 रीत्या क्षमाश्रमणदान कार्यं, कालवेलाया प्रतिक्रमण कार्यं नवकारसीप्रत्याख्यान च मालिकपार्श्वे कार्यं । ततो वाच-
 कादिपदस्यसमीपे समागन्तव्य १ तत्र यदि प्रथमोपधानद्वयं भवेत् तदाऽवश्यं नन्दी कर्तव्या, नन्दीमध्ये एव च
 तदुपधानस्य उत्क्षेपो विधेयो अथ यदि शेषोपधानानि तदा नन्दीनियमो नास्ति । ततः प्रातः प्रथमं तदुत्क्षेपः कार्यः, ततः
 पौषसामायिक्योर्ग्रहणं ततो वन्दनकपट्टदानपूर्वं सुखतपोवन्दनक, ततः सुखतपःपृच्छा च इति उपधानप्रवेशनविधिः
 । ४ । अथोपधानवाहिनः प्रामातिक्रियामाह, उपधानवाही प्रातः पदस्यसमीपे समागत्य, गुर्वदिशेन ईर्यापथिकी
 प्रतिक्रम्या आगमनं आलोच्य पौष सामायिक च गृहीत्वा क्षमाश्रमणद्वयदानपूर्वं प्रतिलेखना करोति, ततः क्षमाश्र-
 मणद्वयदानपूर्वं अङ्गप्रतिलेखना करोति, ततो मुखवस्त्रिकां प्रतिलेख्य प्रथमक्षमाश्रमणेन ओहि पडिलेहण संदिसावेमि
 द्वितीयक्षमाश्रमणेन ओहि पडिलेहण करोमि इति भणति, ततो मुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य पदस्यपदे वन्दनपट्टं ददाति,
 ततो गुरुर्वदति “पवेयणं पवेयह” उपधानवाही च क्षमाश्रमणं दत्त्वा अर्धाधिनतकायः शृणोति, गुरुर्मणति ‘अमुगस्वहाण-

तिस्रि अविजाणी तओ तिण्ह अज्झयणाण अरिहत्तवेइयाण” इत्यत आरम्य वोसिरामि यावत् एगा वायणा दिज्झइ १
 अत्रोपवासाः सार्धो द्वौ पौषघः चत्वारः इवं अरिहत्तवेइयाणं तपः चरकहेति नाम चतुर्यमुपधान । ४ । “नामारिहत्त चउ-
 वीसत्थए पढम अट्टम तओ लोगस्स सज्जोअगरे” इत्यत आरम्य चउवीसपि केवली इति यावत् पढमा वायणा दिज्झइ १
 “पुणो वारसहिं आयविलेहिं गयहिं उसममखिअ च वंदे” इत्यत आरम्य वद्धमाण चेति यावत् वीआ वायणा दिज्झइ २
 “पुणो तेरसहिं आयविलेहिं एगहिं “एवं मए” इत्यत आरम्य प्रान्त यावत् तइया वायणा दिज्झइ ३ अत्रोपवासाः सार्ध-
 सप्तदश, पौषघा अष्टाविंशतिः, विधिना वहने तु उपवासाः सार्धपञ्चदश पौषधास्तु अष्टाविंशतिरेव, इदं चउवीसत्थयत्तपः
 अट्टवीसहेति नाम पञ्चममुपधानं । ५ । “इवारिहत्तए पढम चत्थ तओ पच आयविलाणि अते पुक्खरवरदीवहे”
 इत्यत आरम्य सुअस्स भगवओ इति यावत् एगा वायणा दिज्झइ, अत्र उपवासाः सार्धत्रयः पौषघा पद, इदं पुक्खर-
 वरदीवहे तपः छक्केहेति नाम षष्ठं उपधान ॥ ६ ॥ सिद्धत्थय—सुयसंवे “सिद्धाण बुद्धाण” इत्यत आरम्य तारेइ नर वा नारि
 वा इति यावत् एगा वायणा दिज्झइ, अत्र उपवासः एकः स च चतुर्विधाहार एव पौषधोऽपि एक, इदं सिद्धाण बुद्धाण
 तपोमालेति नाम सप्तम उपधान ॥ ७ ॥ ३ अथोपधानप्रवेशनविधिः प्राह—यदि बहवः श्रावकाः श्राविकाश्च उपधाने प्रवि-
 शन्ति तदा संघनाम्ना चन्द्रबलं प्राह्यं, संघस्य कुम्भराशिः ज्ञेयः, तदभावे यो या वा प्रविशति तन्नाम्ना चन्द्रबलं प्राह्य २
 तथा उपधानवाही सग्ग्याया वाचकत्तिपदस्यसमीपे समागत्य ईर्यापथिकीं प्रसिक्कमति, ततः ज्जमाअमनं इत्था अज्जमि

पहिलेहण करेमि २ सज्जाय स० ३ सज्जाय स० ४ वइसण स० ५ वइसण स० ६ पांगुरण स० ७ पांगुरण पहिगहेमि ८ कट्ठासण सदि० ९ कट्ठासण पहिगहेमि १० पुनमुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य वन्दनकद्वय दत्त्वा सुखतपेति पृच्छा, उपधानवाहि भणति तुम्हारइ प्रसादइ । ततः सर्वोपकरणानि प्रतिलिखति मात्रकादिकमपि सर्वं प्रतिलिख्यते । तथा यस्मिन् दिने मुक्त तस्मिन् दिने पणपहरप्रतिलेखनाया स्थालीकञ्चोलादिक सर्वमपि भुज्यमान प्रतिलिखति, उपवासदिने तु न, इति उपधाने तृतीयप्रहरसंबन्धी विधिः । ३ ।

अथ वाचनाविधिलिख्यते—सन्ध्याया प्रथम चतुर्विधाहार कृत्वा ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य वन्दनकद्वय दत्त्वा पहिलइ उपधानि पचमगलमहासुअखधस्स पढमवायणापडिगहणत्थ कावस्सग करावेमो, पहिलइ उपधानि पचमगलमहासुअखधपढमवायणानिमित्त करेमि कावस्सग अस्सत्थू० इत्यादि भणनपूर्वं कायोत्सर्गे सागरवरगमीरा यावत् लोगस्स १ चिन्त्यते, पारिते च सपूर्णं लो० भणित्वा, ततः क्षमाश्रमणपूर्वं इच्छाकारेण पचमंगलमहासुअखधस्स पढमवायणा पहिगहणत्थ चेइआइ वदावेह गुरुर्मणति वदावेमो, वासक्षेप करावेह गुरुर्मणति करावेमो ततो वासक्षेपः कार्य, ततश्चैत्यवन्दनं ततः क्षमाश्रमणपूर्वं इच्छाकारेण सदिसह भगवन् वायण सदिसायेमि वीये खमासमणे वायण पहिगहेमि, ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा उपधानवाहिन करद्वयगृहीतमुखवस्त्रिकाञ्छादितमुखस्य अर्धाचनतगात्रस्य नमस्कारत्रयपूर्वं गुरुर्वारत्रय तत्तत्सूत्रालापकस्य वाचनां ददाति, ततो वायणमाहि मिच्छामि दुक्कडमिति वाक्य प्रान्ते, एव इरियावाहियसुअखधादिनामोद्देशेन सर्वेषा उपधानाना वाचनाविधिः कार्य इति वाचनाविधि । ७ ।

निरुद्धनिमित्तं वा तव करः इत्युक्त्वा उपवासं, आर्यविल, एगासण वा, प्रत्याख्यान कारयति, उपवासे गायत्रिंते निरुद्धं
 वक्तव्यं, एकाग्रने निर्विकृतिके च निमित्तेति वक्तव्यं । ततः प्रथमक्षमाश्रमणेन बहुवेले सदिसायेभि द्वितीयसमाश्रमणेन
 करेभि सप्त० क्ष० ब्रह्मसण सदिसायेभि च० क्ष० ब्रह्मसण णामि प० क्ष० सग्राय सदिसायेभि प० क्ष० सग्राय
 कट्टासण पडिगाहेमि । ततो मुखवस्त्रिकां प्रतिलेख्य बन्दनकद्वय ददाति, गुरुंदति सुखतप उपपानयाही वदति तु दा-
 तइ प्रसादइ इति प्रभातसंबन्धी उपपानविधिः । ५ ।

अय उपघाते तृतीय-प्रहर-संबधिविधिलिख्यते, तथाहि—तृतीयप्रहरस्य प्रतिलेखनायां जाताया स्थापनाये मालि-
 कादेशेन ईर्वापक्षिकां प्रतिक्रम्य प्रथमक्षमाश्रमणेन पडिलेहणं करेमि द्वितीय क्ष० पोसहसाल पमज्जेमि, इत्युक्त्वा मुख-
 वस्त्रिकां प्रतिलिखति, एव क्षमाश्रमणद्वयदानपूर्वं अङ्गप्रतिलेखना मुखवस्त्रिका प्रतिलिखति, ततो वसति प्रमार्जयति
 तत्र यदि तस्मिन् दिने भोजन कृत भवति, तदा पदस्थसमीपे क्रियाकरणादर्वाक् परिपानवेप एक प्रतिलिखति न शेष-
 व्याप्ति, अय यदि तस्मिन् दिने उपवासो भवति, तदैक वेपमपि न प्रतिलिखति, ततः पदस्थसमीपे समागत्य ईर्वापक्षिकां
 प्रतिक्रम्य प्रतिलेखनां अङ्गप्रतिलेखनां पुनर्गुरुसमय करोति, ततो मुखवस्त्रिकां प्रतिलिख्य बन्दनकद्वय ददाति च -
 बहुविधाहार त्रिविधाहारं वा प्रत्याख्यानं कृत्वा, क्षमाश्रमणद्वयकं ददाति तथा—ओहि चन्दिने

पहिलेहण करेमि २ सज्जाय सं० ३ सज्जाय सं० ४ वइसण सं० ५ पांगुरण पहिगहेमि ८ कट्ठासण सदि० ९ कट्ठासण पहिगहेमि १० पुनमुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य वन्दनकद्वय दत्त्वा सुखतपेति पृच्छा, उपधानवाहि भणति तुम्हारइ प्रसादइ । ततः सर्वोपकरणानि प्रतिलिखति मात्रकादिकमपि सर्वं प्रतिलिख्यते । तथा यस्मिन् दिने मुक्त तस्मिन् दिने पवणपहरप्रतिलेखनाया स्थालीकच्छोलादिकं सर्वमपि भुज्यमान प्रतिलिखति, उपवासदिने तु न, इति उपधाने तृतीयग्रहरसंबन्धी विधिः । ६ ।

अथ वाचनाविधिर्लिख्यते—सन्ध्याया प्रथम चतुर्विधाहार कृत्वा ईर्योपथिर्को प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य वन्दनकद्वय दत्त्वा पहिलइ उपधानि पचमगलमहासुयस्वधपढमवायणानिमित्त करेमि कावस्सगं अक्षत्यू० इत्यादि भणनपर्यं कायोत्सर्गे सागरवरगमीरा यावत् लोगस्स १ चिन्त्यते, पारिते च सपूर्णं लो० भणित्वा, ततः क्षमाश्रमणपूर्वं इच्छाकारेण पचमगलमहासुयस्वधस्स पढमवायणा पहिगहणत्थ चेइआइ वदावेह गुरुर्भणति वदावेमो, वासक्षेप करावेह गुरुर्भणति करावेमो ततो वासक्षेपः कार्यः, ततश्चैत्यवन्दनं ततः क्षमाश्रमणपूर्वं इच्छाकारेण सदिसह भगवन् वायण सदिसायेमि वीये स्वमासमणे वायण पहिगहेमि, ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा उपधानवाहिनः करद्वयगृहीतमुखवस्त्रिकाच्छादितमुखस्य अर्धावनतगात्रस्य नमस्कारत्रयपूर्वं गुरुर्वारत्रय तत्तत्सूत्रालापकस्य वाचनां ददाति, ततो वायणामाहि मिच्छामि दुक्कडमिति वाक्य प्रान्ते, एवं इरियावहियसुअस्वधादिनामोद्देशेन सर्वेषा उपधानाना वाचनाविधिः कार्य इति वाचनाविधि । ७ ।

निरुद्धनिमित्तं वा तत्र करः इत्युक्त्वा उपवासं, आयविलं, एगासणं वा, प्रत्याख्यानं कारयति, उपवासे आयं विले निरुद्धं चि-
 यक्य, एकाग्रने निर्विकृतिके च निमित्तेति वक्तव्यं । ततः प्रथमक्षमाश्रमणेन बहुवेला सदिसावेमि द्वितीयक्षमाश्रमणेन
 बहुवेला करोमि तृ० क्ष० चण्डसणं सदिसावेमि च० क्ष० चण्डसणं ठापमि प० क्ष० सण्डाय सदिसावेमि प० क्ष० सण्डाय
 करोमि सप्त० क्ष० पांगुरणं सदिसावेमि अष्टम० क्ष० पांगुरणं पडिगाहेमि नवम० क्ष० कट्टासणं सदिसावेमि दसम० क्ष०
 कट्टासणं पडिगाहेमि । ततो मुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य वन्दनकद्वयं ददाति, गुरुर्वदति सुखतप उपधानवाही वदति तुम्हा-
 रइ प्रसादइ इति प्रभातसंनन्धी उपधानविधिः । ५ ।

अथ उपधाने तृतीय-प्रहर-सवधिविविधिलिख्यते, तथाहि—तृतीयप्रहरस्य प्रतिलेखनाया जाताया स्थापनामे मालि-
 कादेशेन ईर्यापथिकां प्रतिक्रम्य प्रथमक्षमाश्रमणेन पडिलेखनं करोमि द्वितीय क्ष० पोसहसालं पमज्जेमि, इत्युक्त्वा मुख-
 वस्त्रिकां प्रतिलिखति, एव क्षमाश्रमणद्वयदानपूर्वं अङ्गप्रतिलेखना मुखवस्त्रिकां प्रतिलिखति, ततो वसति प्रमार्जयति
 तत्र यदि तस्मिन् दिने भोजनं कृतं भवति, तथा पदस्थसमीपे क्रियाकरणादर्वाक् परिधानवेपं एकं प्रतिलिखति न शेषव
 खाणि, अथ यदि तस्मिन् दिने उपवासो भवति, तदैकं वेपमपि न प्रतिलिखति, ततः पदस्थसमीपे समागत्य ईर्यापथिकां
 प्रतिक्रम्य प्रतिलेखना अङ्गप्रतिलेखना च पुनर्गुरुसमक्षं करोति, ततो मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य वन्दनकषट्कं ददाति तत-
 ः अनुविधाद्वारं त्रिविधाद्वारं वा प्रत्याख्यानं कृत्वा, क्षमाश्रमणद्वयकं ददाति, तथा—ओहि पडिलेख्य सदिसावेमि ? ओहि

पहिलेहण करेमि २ सज्जाय स० ३ सज्जाय स० ४ वइसण स० ५ वइसण स० ६ पागुरण स० ७ पागुरण पहिगहेमि ८ कट्ठासण स० ९ कट्ठासण पहिगहेमि १० पुनमुखवखिका प्रतिलिख्य वन्दनकइय दत्त्वा सुखतपेति पृच्छा, उपधानवाहि भणति तुम्हारइ प्रसादइ । ततः सर्वोपकरणानि प्रतिलिखति मात्रकादिकमपि सर्वं प्रतिलिख्यते । तथा यस्मिन् दिने मुक्तं तस्मिन् दिने पणपहरप्रतिलेखनाया स्थालीकञ्चोलादिक सर्वमपि मुज्यमान प्रतिलिखति, उपयासदिने तु न, इति उपधाने तृतीयप्रहरसंनवी विधिः । ६ ।

अथ वाचनाविधिर्लिख्यते—सन्ध्याया प्रथम चतुर्धियाहार कृत्वा ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य मुखवखिका प्रतिलिख्य वन्दनकइय दत्त्वा पहिलइ उपधानि पचमगलमहासुअखधस्त पढमवायणापडिगहणत्थ कावस्सग करावेमो, पहिलइ उपधानि पचमगलमहासुअखधपढमवायणानिमित्त करेमि कावस्सग अन्नत्थु० इत्यादि भणनपूर्वं कार्योत्सर्गे सागरवगमीरा यावत् लोगस्त १ चिन्त्यते, पारिते च सपूर्णं लो० भणित्वा, ततः क्षमाश्रमणपूर्वं इच्छाकारेण पचमगलमहासुअखधस्त पढमवायणा पडिगहणत्थ चेइआइ वदावेह गुरुर्भणति वदावेमो, वासक्षेप करावेह गुरुर्भणति करावेमो ततो वासक्षेपः कार्यः, ततश्चैत्यवन्दनं तत क्षमाश्रमणपूर्वं इच्छाकारेण सदिसह भगवन् वायण सदिसायेमि वीये खमासमणे वायण पहिगहेमि, ततः क्षमाश्रमण दत्त्वा उपधानवाहिन करइयगृहीतमुखवखिकाच्छादितमुखस्य अर्धावनतगात्रस्य नमस्कारत्रयपूर्वं गुरुर्वारत्रय तत्तत्सूत्रालापकस्य वाचना ददाति, ततो वायणामाहि मिच्छामि दुक्कडमिति वाक्य प्रान्ते, एव इरियावहियसुअखधादिनामोद्देशेन सर्वेषा उपधानाना वाचनाविधिः कार्यं इति वाचनाविधिः । ७ ।

अथ उत्क्षेपविधिमाह—प्रथम ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य घन्दनकद्वय दत्त्वा क्षमाश्रमणपूर्वं उपधान-
घाही भणति—“पहिलइ उपधानि पचमगलमहासुअखंघतव उक्खिवह” गुरुर्भणति—उक्खिवहामो, पहिलइ उपधानि पचमगल
महासुअखंघ उक्खेवाधणि अ नदिपवेसावणीय करेमि काउस्सग अअरयूसस्सिपण”मित्यादि पूर्वं कायोत्सर्गे षडेसु निम्मल-
यरापर्यन्त चतुर्विंशतिस्त्रयमेक चिन्तयित्वा पारिते च सपूर्णं कथयित्वा, क्षमाश्रमणदानपूर्वं भणति, पहिलइ उपधानि पचम-
गलमहासुअखंघ—उक्खिववावणीय वेइआइ वदावेह, गुरुर्भणति वदावेमो वासक्षेप करावेह गुरुर्भणति करावेमो, ततो वास-
क्षेपपूर्णं चैत्यघन्दनं क्रियते । एष सर्वत्रोपधानेषु उत्क्षेपो ज्ञेयो, नवर प्रथमोपधानद्वये नदिमध्ये कार्यते उत्क्षेप ।
नेपोपधानेषु तु न नन्दिमध्ये कार्यते । अथ यद्दिने न नन्दि तदा प्रातः प्रवेशदिने उत्क्षेप कार्यते, पर निजनिजोपधा-
ननामादिभिः आलापेन कार्यः इति उत्क्षेपविधिः । ८ । अथ निक्षेपविधिमाह—

तपोऽयसानदिने सन्ध्याया कृतचतुर्विधाहारः प्रातर्वा ईर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य घन्दनकद्वयं
दत्त्वा उपधानतपोवाही भणति “इच्छाकारेण संदिसह भगवन् अमुगतव निक्खिवेह” गुरुर्भणति “निक्खिवहामो”,
तत इच्छ ति भणित्वा क्षमाश्रमणं दत्त्वा भणति “इच्छाकारेण सदिसह भगवन् अमुगतव निक्खिवणत्थ काउस्सग करा-
वेह” गुरुर्भणति “करावेमो, इच्छामि स्वमासमणो० अमुगतव निक्खिवणत्थं करेमि काउस्सग अअरयू” इत्यादि भणित्वा
कायोत्सर्गे नमस्कारमेक चिन्तयित्वा पारितेऽपि नमस्कारमेक कथयित्वा क्षमाश्रमण दत्त्वा “अमुगतव निक्खिवणत्थ वेइ-
आइ वदावेह” गुरुर्भणति “वदावेमो” ततः संपूर्णा वैश्यघन्दना करोतीति निक्षेपविधिः । ९ ।

अथ नित्यकर्तव्यतामाह-सा नित्यकर्तव्यता काऽपि शाखोक्ता काऽपि साप्रत दृश्यमानपरम्पराम्या, तथाहि-उपधाने
 श्रावकैर्विकृतिमध्ये एक घृतमेव ग्राह्य नाऽन्या काऽपि विकृतिः १ । उपधाने त्रिंशद्विंशतिकाना मध्ये एकमपि निर्वि-
 कृतिक न ग्राह्य, तथाविधकारणे तु सति स्वण्डादिग्रहण यतनया कार्यं २ । उत्कटद्रव्याणि अपि न ग्राह्याणि ३ । आर्द्रहरित-
 शाकोऽपि न ग्राह्यः ४ । घृततैलादि व्याघारितशाकोऽपि न ग्राह्यो, धूमितस्तु ग्राह्य ५ । तलितपर्यटसीरावटिकादिकमपि
 न ग्राह्य ६ । अन्नादिपरिवेषिका खी कृतरात्रिप्रायश्चित्ता शुद्ध्यति नाऽन्यथा ७ । अन्नादिपरिवेषिकाया वस्त्राणि दण्डित-
 स्वण्डितादिकानि न शुद्ध्यन्ति ८ । जेमनादिभूमिस्थानमपि कृतरात्रिप्रायश्चित्तया दण्डितस्वण्डितादिवस्त्ररहितया प्रमा-
 र्जित शुद्ध्यति ९ । यावन्ति च वस्त्राण्युपकरणानि तपःप्रवेशप्रथमदिने गृहीतानि भवन्ति तानि सर्वोप्यपि भोग्याभोग्यानि
 उभयकाल प्रतिलेख्यानि १० । जेमनस्थालीकच्चोलकादीनि तु जेमनदिने पादोनग्रहरप्रतिलेखनासमये प्रतिलेखनीयानि
 नाऽन्यदा भोजनाभावाच्च ११ । कदाचित् हारकुण्डलादिक गृहीत स्वदेहादुच्चार्य स्वगृहादौ मोच्य भवेत् तदा विना
 उपधान यया स्त्रिया अहोरात्रपौषधो गृहीतोऽभवेत् तस्या हस्ते रात्रौ, न तु दिने उपधानवाहिन्या देय, सा च प्रातः
 तदुक्तस्याने मुञ्चति १२ । उपधाने सर्वाणि वस्त्राणि स्वय वा मालिकया वा प्रतिलेखितानि शुद्ध्यन्ति १३ । सर्वं क्रियानु-
 धान आदेशनिर्देशादिक मालिकादेशेन शुद्ध्यति १४ । क्रियानुष्ठानकारिका मालिकाऽप्युभयकाल प्रतिक्रमण करोति, रात्रि-
 प्रायश्चित्त करोति, सप्तवाराश्च देवान् धन्दते तदा शुद्ध्यते नाऽन्यथा १५ । रजस्वला दिनत्रय तपसि न पतति १६ । महाज-

स्वाध्यायसक्त ७।८।९ सप्तम्यादिदिनत्रय तपसि न पतति १७ । प्रतिक्रमणमध्ये प्रभाते नमस्कारप्रत्याख्यानमेव कार्यं, ततो
 गुरुसमीपे क्रियायसरे उपवास आचाम्ल निर्विकृतिकं एकाग्रनं वा कार्यं १८ । प्रत्याख्यानपारणसमये पूर्वं नमस्कार-
 प्रत्याख्यान पारयति, ततः उपवासादिक १९ । प्रथमोपधानद्वयप्रवेशदिने मालादिने च यदि नन्द्याहम्बरेण उत्सृता
 भयति पौषधादि कर्तुं न शक्यते, तदा तृतीयग्रहरप्रतिलेखनानन्तर सर्वोपकरणानि प्रतिलिख्य रात्रिपौषधोऽन्वदय
 प्राद्याः २० । प्रातरुपधानवाही गुरुसमीपे समागत्य ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य पौषध सामायिक च लत्वा प्रतिलेखना
 अद्भुतप्रतिलेखनां च करोति, ततो मुखवस्त्रिकां प्रतिलिख्य उचहि पढिलेहण सदिसावेमि उचहि पढिलेहण करेमीति क्षमाश्र-
 मणद्वय ददाति, ततो वन्दनकपट्टदानानन्तर क्षमाश्रमणदशक ददाति, तत्कमध्याज्यं—चहुवेळ सदि० १ चहुवेळ करेमि० २
 धइसण स० ३ धइसण ठापमि ४ सज्जाय क० ५ पांगुरण सदि० ७ पांगुरण पढिगहेमि ८ कट्टा-
 सण सदि० ९ कट्टासण पढिगहेमि १० । ततो वन्दनकद्वयदानपूर्वं सुखतपःपृच्छा २१ । सन्ध्यायामपि एवमेव क्रिया
 करण, नवर पूर्वं प्रतिलेखना अद्भुतप्रतिलेखना च करोति, न उचहि प्रतिलेखना । ततो गुरोर्वन्दनकपट्टदानानन्तर
 क्षमाश्रमणदशकदानमिदं उचहि पढिलेहण सदि० उचहि पढिलेहण करेमि २ सज्जाय क० ३ सज्जाय क० ४ धइ-
 सणं स० ५ धइसण ठा० ६ शेप पूर्ववत् १० । २२ । पृथक् प्रतिक्रमणसम्माधत पाक्षिकवन्दनकानि सुखतपःपृच्छा-
 पर्यन्तां क्रिया सर्वांमपि कृत्वा देयानि २३ । मालापरिधाने सन्ध्यायां माला अभिमन्त्रयित्वा स्वगृहे रात्रिजागरण कृत्वा

प्रातर्गच्छाधिपतिपार्श्वे माला परिधातव्या, तदनु तत् विनात् दिनदशक दशाहिका कार्यो, तत्र पौषघग्रहणाभावेऽपि त्रिवि-
धाहारमेकाशनं कुर्वन् उपधानवाही च निरारम्भस्तिष्ठति २४ । सर्वाण्यपि उपधानानि उत्कृष्टविधिना वहनीयानि तद-
भावे श्रावकैः एकान्तरोपवासैः, साधुभिस्तु उपवासाचाम्लनिर्विकृतिकैकाशनै कृत्वा तावन्त उपवासाः पूरणीया न
दिनसंख्या नियमोऽस्ति २५ । इति नित्यकर्तव्यता ॥ १० ॥

अथ पद्मिपुत्रा विगइ पारणाविधिमाह—प्रातर्गुरो समीपे समागत्य पृथक् प्रतिक्रमणे कृते च मुखवस्त्रिका प्रति-
ल्लिख्य धन्दनकषट्कं ददाति, गुरुभिः सम प्रतिक्रमणे कृते धन्दनकद्वयमेव ददाति, ततो गुरुर्भणति “पवेयण पवेयह” इति
भणित्वा भणति पद्मिपुत्राविगइपारण करोति, ततो भणति—गुरुसमक्ष समग्र
उपधानमाहं अमक्ति आशातना कीधी हुवे ते मिच्छामि दुक्कह । इति पद्मिपुत्राविगइपारणाविधि । ११ । ॥ ८७ ॥

॥ इति सप्तोपधानक्रिया—विधिरधिकारः ॥ ८७ ॥

ननु श्रावक—श्राविकाणा निर्विकृतिकप्रत्याख्यानेन सत्कटद्रव्याणि यानि त्याज्यानि सन्ति तानि कानि ? उच्यन्ते—

“खीरी खह खज्जूर सकरादकखदाडिमाई य । तिलयट्ठी वहियाइ, करवओ चूरिम च तहा ॥ ९६ ॥

नालिअर मोईअ, मडिअ सतलिय भज्जियाचणए । आसुरिअविलिआ, पणगाइ किछाडियाइ तहा ॥ ९७ ॥

तंदुलकहिअ दुद्ध, धोल एयाइ भूरिमेयाइ । सकोसगदवाइ, वज्जिआ निधिगइअमि ॥ ९८ ॥”

इति श्रीसन्देशद्वेष्टोलावली (पत्रे ११०) सूत्रगाथात्रयधृत्यनुसारेण क्रियते—

तन्नामानि शुणु क्षेत्री १ दुग्धराजसेविका २ खण्डः ३ खञ्जूरः ४ शर्करा ५ द्राक्षा ६ दाढिमकुलिका ७ सहकार ८ राजा-
दन ९ कदलीफल १० नागरङ्गजातिफलानि ११ द्राक्षादीनि नागरङ्गाविफलपर्यन्तानि सञ्चितान्यपि उपायेन प्रासुकीकृ-
तानि अत्र ज्ञेयानि, अन्यथा तन्मन्त्रणासम्बन्धः, गुह्यपरिपटिका १२ गुह्यधाना १३ फर्करीयकः १४ फाणित १५ इक्षुरस १६
कसार १७ वर्षोपलाः १८ शर्करातिलकाखण्डकतलीपर्यायाः १९ अमृतिका २० तिलकुट्टी २१ साऽपि सञ्चिततिलाना
येत्तदा पर्युषिता अग्नितापतया तदा सद्यस्काऽपि अविषाना तदापि सद्यस्काऽपि कल्पते, वटकानि काञ्जिकभिन्नानि
अभिघ्नानां पक्कान्नाविकृतित्वेन घोलभिन्नाना जीवससकमिन्त्वेन निर्विकृतिके अभक्ष्यत्वात् २२ करन्वो-दधिकृतो दुग्धकृतो
वा ज्ञेयः, नतु तत्कृतः तस्य वदरचूर्णधित् नीरसत्वेनाऽनुकृष्टत्वात् २३ चूरिम घृतखण्डादि[गुड]मिश्रित मोदकादिचूर्णं २४
खेहमर्चिः २५ तथाकुण्ड २६ कुस्मरि २७ सिद्धपटिका २८ घृततैलाद्यैकतरस्वधितमण्डका २९ रोष्टिका ३० आस्तानक ३१
आम्बिका ३२ व्याघारिते जुरिका ३३ पूरणधि तेमनानि ३४ व्याघारित राघप्रहेलिका ३५ नालिकेरगरिका ३६
मोदकामण्डितलेहमिश्रिता कणिकाभिषेपभा ३७ अग्नितापगलितपुष्टदधान्यन्त्यस्त्रगुहमिश्रा रोष्टिका घृताद्यतिमृक्षितरोष्टिका
या ३८ भर्जिका वट्युलाविशाकः, सापि सत्कालिते घृते तैले वा पक्का ज्ञेया ३९ अपक्वचणकाः तेऽपि घृते तैले वा पक्का
प्राक्षाः ४० अन्यान्यपि छमकितशालनकानि ४१ आसुरिका-राजिका सस्कृतघोलदध्याद्यन्तर्निषिद्धखण्डीकृतसर्पपशाकादिः
इयं च सिन्धादिदेशे आहुरिति नाम्ना, आलम्बरे आसुरमिति नाम्ना, अन्यत्र राजिका लिङ्गमिति नाम्ना च प्रसिद्धा एषा

च दधिकृता कृता ज्ञेया । यदुक्तं योगविधौ—‘तद्विषयकया दक्षीकया आसुरी न कम्पइ जोगवाहीणमिति’ अतः कास्त्रिकवट-
कपानीयभक्षणेऽपि न दोषः ४२ आम्लिकापानक धिचापानक तदु आर्धिः यस्य तदु तथा, आदिशब्दात् ४३ द्राक्षापा-
नक ४४ नालिकेरपानक ४५ खर्जूरपानक ४६ गुडपानक ४७ किलाटिका फेदहडिनामिका ४८ दुग्धसिद्धद्राक्षा ४९ खुडु-
हुडी ५० खारिक ५१ मख ५२ घटकादिव्यञ्जनानि ५३ तन्दुलकथित दुग्ध पेया इत्यर्थः । अल्पै पष्टिकादितन्दुलैः सम पक्कमि
त्यर्थः । इदं तु तलस्थितसहपक्क तन्दुलादीनामुपरि चत्वारि अङ्गुलानि यावत् घृद्ध ज्ञेय, तदूर्ध्वं वर्धमानं विकृतिरेव, क्षेरेयी तु
सान्द्रा भवतीति न तथा पौनरुक्त्य ५४ हस्तविलोहितो निर्जलो दधिघोल, स तु विकृतिरेव, पर चो हस्तविलोहित सजलो
दधिघोल स उत्कृष्टद्रव्य ५५ गुडमाधुरा ५६ शिखरणी ५७ निर्भञ्जनानि ५८ इत्यादीनि ज्ञेयानि । अत्र पूर्वं नामग्राह अनेकानि
उत्कृष्टद्रव्याणि उक्तानि । अथ एवमेव विकृतिनिष्पन्नाना नानादेशजत्वेन दुर्लक्षाणा सुखावबोधार्थं व्यापकलक्षणमाह—

“विगई दवेण हया, जात उक्कोसिअ भवे दष ।” ‘विकृति’ क्षीरादिका द्रव्येण तन्दुलादिना हता भग्ना, मोरिता निर्वीर्या-
कृतेति यावत्, या काचन पायसादि उत्कर्षित सत्कर्षितसम्भवेत् ॥ ‘द्रव्यम्’ उत्पन्नरसवीर्यविपाकान्तरत्वात् यथा मथित
खण्ढादिरसेन हतं शिखरणी १ घृत कणिकादिना मिश्रित कूळरिः, चूरिम वा २ घटकादि पक्वान्न कास्त्रिकादिनोपहत
कास्त्रिकवटिकादीनि, पर्पटसुकुमारिकादिरसेणोपहत तैल घृत वा निर्भञ्जन ४ शुण्ठीचूर्णरसेन हतो गुडपाको गुडपर्पटिका ५
इत्यर्थः ॥ पुनरुक्तद्रव्यविस्तराधिकारमिच्छता सन्देहदोलावली—सूत्रवृत्तिप्रमुखा ग्रन्था द्रष्टव्या ॥ ८८ ॥

॥ इति उत्कटद्रव्याधिकार ॥ ८८ ॥

खरतरगच्छापीशा, विनचन्द्रयुगप्रधानगुरुराजाः । श्रीपातिसाहिमान्याः, समभूजन् भूमिविख्याता ॥ १ ॥
श्रीपूज्यमुख्यशिष्याः, दक्षाः श्रीसकलचन्द्रनामानः । मद्गुरवो गुणगुरव-स्तेषामेव प्रसादो मे ॥ २ ॥
इत्येव सप्तदशभिस्तुयं प्रभोचरैः स्फुटम् । प्रकाश कृतवान् पूर्णं, गणि समयसुन्दर ॥ ३ ॥

इति श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते सामाचारीशतके

पञ्चमप्रकाशे चतुर्थः प्रकाशः समाप्तः ॥ ४ ॥

॥ अथ पञ्चमः प्रकाशः ॥

॥ श्रीमत्स्यमणपार्श्वनाथाय नमः ॥

ननु-साध्वीभिर्विद्याश्रुतस्कन्धादिच्छेदग्रन्था वाच्यन्ते न वा ? उच्यते-स्वत एव पर न सभावध्वेन, निषिद्धत्वात्, स्वतो वाचनं तु संगतिमङ्गति । यतः तत्तपोवहन तासां निर्दिष्टमस्ति, अन्यथा तत् तपोवहन अपार्यक स्यात् अपि च 'अक्षेप्तिं च पवेयणीअमि ति' ता न भणन्ति, अत एव स्वतो वाच्यते, न वाचना अनुज्ञाता तासाम् ॥ ८९ ॥

॥ इति साध्वीना स्वत कल्पसूत्रादियाचनाधिकारः ॥ ८९ ॥

ननु-प्रतिक्रमणद्वय करणे पढावश्यकाना कुत्र कुत्र आद्यन्तौ व्यवस्थापितौ ? उच्यते-अत्र वृद्धसप्रदाय एव, तत्र सायन्तनप्रतिक्रमणे 'करेमि भते' इत्यत आरभ्य अतिचारकायोत्सर्गपारण यावत् सामायिकावश्यक प्रथम १ । ततश्चतुर्विंशतिस्त्वप्रान्ते चतुर्विंशतिस्त्वव आवश्यकं द्वितीय २ । ततो मुखवस्त्रिकाप्रतिलेखनपूर्वं वन्दनक आदितः कृत्वाऽऽलोचनासूत्रं यावत् तृतीय वन्दनावश्यक ३ । ततः प्रतिक्रमणसूत्रत आरभ्य क्षामणावन्दनपूर्वं आयरियवज्झाए गाथात्रयप्रान्त यावत् चतुर्थं प्रतिक्रमणावश्यक ४ । ततः चारित्रदर्शनज्ञानाना कायोत्सर्गत्रयकरणेन पञ्चम कायोत्सर्गावश्यक ५ । पष्ठ तु प्रत्याख्यानरूप आवश्यक ६ पूर्वं कृतमिति । प्राभातिकप्रतिक्रमणे तु पढावश्यकानि अनुक्रमेण भवन्ति, तथाहि-करेमि भते

इत्यत आरभ्य चारित्रदर्शनज्ञानकायोत्सर्गपर्यन्त प्रथम सामायिक आवश्यक १ । ततो लोकोद्घोतकरसपूर्णभणनल्प
द्वितीय चतुर्विंशतिस्तवावश्यक २ । ततो घन्दनालोचनपर्यन्त तृतीय वन्दनावश्यक ३ । ततः प्रतिक्रमणसूत्रमारभ्य आयरिय
त्रयश्चाप गायत्रयपर्यन्त यावत् चतुर्थ प्रतिक्रमणावश्यक ४ । ततः कायोत्सर्गकरणपूर्वं लोकोद्घोतकरभणनपर्यंत पञ्चम
कायोत्सर्गावश्यक ५ । ततो घन्दनकदानपूर्वं प्रत्याख्यान क्रियते तत् प्रत्याख्यानावश्यक पष्ठ ६ ॥ ९० ॥

॥ इति पद्मावश्यकाना आद्यन्तव्यवस्थाधिकारः ॥ ९० ॥

ननु-विंशतिस्थानकतपसः का गाथा !, तत् तपसि च किं गुणन ? तत्रोच्यते—

“अरिहत-सिद्ध [वेद्य] पवयण-गुरु-येर-बहुत्सुप तवस्तीसु । वच्छहया य तेसिं, अभिक्ख नाणोचओगे य ॥ १ ॥

दसण-विणए आवत्सए अ सीलवए निरइयार । खणलव-तव-च्चिआए, वेयावच्चे समाही अ ॥ २ ॥

अपुपनाणगहणे, सुअमत्ती पवयणे पमावणया । एयाहिं कारणेहिं, तित्ययरत्त लहइ जीवो ॥ ३ ॥”

गुणन इव प्रथमस्थानके तपसि नमो अरिहताण २००० गुणन अर्हता अष्टप्रकारपूजा क्रियते १ । द्वितीयस्थानके
नमो सिद्धानं २००० गुणन पुण्डरीकादिसिद्धभक्तिः क्रियते २ । तृतीये नमो पवयणस्त २००० गुणन सप्तस्त
पुस्तकस्य वा भक्तिः क्रियते ३ । चतुर्थे नमो आयरियाण २००० गुणन वन्दनादिगुरूणा भक्ति क्रियते ४ । पञ्चमे नमो
धेराण २००० गुणन वृद्धस्यविराणां विश्रामणादि भक्तिः क्रियते ५ । षष्ठे नमो वषज्जायाण २००० गुणन बहुभुतानां
भक्तिः क्रियते ६ । सप्तमे नमो लोप सबसाहूण २००० गुणन तपस्विनां भक्तिः क्रियते ७ । अष्टमे नमो नाणस्त २०००

गुणन पूर्वपठितपाठो गुण्यते ८ । नवमे नमो दसणस्स २००० गुणन निरतिचार शुद्धं सम्यक्स्व पाल्यते ९ । दशमे नमो
 विणयसंपन्ना २००० गुणन देवगुरुवृद्धाना विनयभक्ति क्रियते १० । एकादशे नमो चारित्तस २००० गुणन कालवे-
 खाया प्रतिक्रमणाद्वयं क्रियते ११ । द्वादशे नमो वंभवयधारिणं २००० गुणन द्वादशव्रतपालन विशेषतः क्रियते १२ । त्रयो-
 दशे नमो किरिआण २००० गुणन सामायिकादिक्रियाया प्रमादो न क्रियते १३ । चतुर्दशे नमो तवस्सीण २००० गुणन
 विशेषतस्तपः क्रियते १४ । पञ्चदशे नमो गोयमस्स २००० गुणन सुपात्राय दान दीयते १५ । षोडशे नमो जिणाण २०००
 गुणन वेवाना वृद्धाना च वैयावृत्य क्रियते १६ । सप्तदशे नमो चारित्तधारिण २००० गुणन पौपधपूर्वं मन समाधिना स्यात-
 व्य १७ । अष्टादशे नमो नाणस्स २००० गुणन नवीन श्रुताभ्यास क्रियते १८ । एकोनविंशे नमो सुअस्स २००० गुणन
 वेष्टनकदवरक्कादिना पुस्तकपूजा क्रियते १९ विंशे नमो पवयणस्स २००० गुणन जिनशासनोक्कति प्रभावना क्रियते २०
 सर्वत्र स्थानकेषु उत्कृष्टतः त्रिकालदेववन्दन १ भूमिसंस्कारके शयन २ त्रिकाल देवपूजन ३ उभयकाल प्रतिक्रमण
 कर्तव्य ४, एतत्सर्वं सयोगामावेऽपि च पञ्चशक्रस्त्वै देववन्दन कर्तव्यमेव, तप पूतां च विंगतिमोदकादिसर्वपक्कात्रिढोक-
 नपूर्वं देवगृहे स्नात्र विधाय सयमग्निः क्रियते ॥ ९१ ॥

॥ इति विंशतित्यानक्तपोविधिरधिकारः ॥ ९१ ॥

ननु-भोजनानन्तर संवरणे वन्दनकानि दीयन्ते-क्रियते तानि किं मुक्कै अमुक्कैर्वा दीयन्ते? उच्यते-मुक्कैरेव नाऽमुक्कै
 यतो वन्दनकचूर्णौ अमुक्काना नियतानि चतुर्दशवन्दनानि अहोरात्रमध्ये प्रोक्तानि, मुक्काना तु पञ्चदशेति तथा च-

तत्पाठः—एआणि पुषण्हे सत्त एवं अवरण्हे वि सत्त भवन्ति, अणुणा वदणगानि सज्जायवंदणगेसु पविसति चि काऊ सज्जायवंदणगानि तिप्पि पडिक्कमणवदणगानि चत्तारि पसिद्धाणि चेवसि सत्त एव चतइस हवति अम्भचट्ठिअस्स, भत्तट्ठिअस्स पुण पच्चक्खाणवंदणगेण सहिआणि पणरस भवति चि १ एव श्रीप्रवचनसारोद्धारे पच्चसप्ततिद्वारेऽपि (१८४ पन्ने) तथाहि—

“चत्तारि पडिक्कमणे, किइकम्मा तिप्पिण हुंति सज्जाए । पुषण्हे अवरण्हे, किइकम्मा चउदस हवति ॥ ६४८ ॥”

व्याख्या—चत्तारि प्रतिक्रमणे कृतिकर्माणि—वन्दनकानि भवन्ति, तत्र आलोचनवन्दनक प्रथम १ क्षामणकचन्दनक द्वितीय २ आचार्यप्रभृति—सर्वसद्यस्य क्षमणपूर्वमाश्रयणाय वन्दनकं तृतीय ३ प्रत्याख्यानवन्दनक चतुर्थ ४ तथा स्वाध्याये त्रीणि वन्दनकानि, तत्र स्वाध्यायप्रस्थापने एक वन्दनक १ स्वाध्यायप्रवेदने द्वितीय २ स्वाध्यायकरणानन्तर च तृतीय ३ एव पूर्वाह्णे—प्रत्युपसि सप्तवन्दनकानि, अपराह्णे अपि एतानि एव सप्त, कालग्रहणोद्देश १ समुद्देशा २ अनुज्ञादि ३ वन्दनकाना स्वाध्यायवन्दनेषु एव अन्तर्भावात्, तदेव एतानि ध्रुवाणि कृतिकर्माणि प्रतिदिवस चतुर्दश भवन्ति १, अभिकार्यिकस्य । भक्तार्थिकस्य तु अपराह्णे प्रत्यास्थानवन्दनकेनाऽभ्यधिकानि इति पञ्चदश भवन्तीति २ ॥ एय श्रीभावस्यकचूर्णोर्ध्वपि (४० पन्ने)

पमाए पुब संज्ञाप चत्तारि—पडिक्कमणे वदिता अलोपसि एक, विविअ अं अणुस्थितावसाने मज्जे वंदति, मज्ज-वंदणए कति वदितवा १, अहण्णेणं तिप्पिण मज्जिमेण पब वा सत्त वा उक्कोसेणं सबेदि, अदि वाउठा बन्नेबो वा सो

एणेण ऊणगो वोहिं तिहिं जाव तिणिण अथस्स वदितथा, एवं देवसिए वि । पक्खिए पच अवस्स, चातुग्मासिए सवत्सरिए य सत्त अवस्स, ते वदितुण अ आयरिअस्स अल्लिधिज्जति तं ततिअ किइक्कम्म, पच्चक्खाणे चउत्थ किइक्कम्मं । तिणिण सज्झाप-वदित्ता पट्टवेति पढम, पट्टुविते पवेयतस्स वितिय, पच्छा पढति, ततो जाहे चउत्तमागावसेसा, पोरिसी ताहे पावे पडिलेहेहिं, अदि न पढति तो यदति, अह पढति तो अवदित्ता पात पडिलेहेतूण पच्छा पढति, काल-वेलाए वदितु पडिक्कमति, अह उग्घाहकालिअ न पढति ताहे वदितु पादे पडिलेहिं, एत ततिय, एव पुग्घहे सत्त अवरणहे वि एते चेव सत्त, एताणि अग्गच्छिअस्स नियमा, भत्तद्धिअस्स पच्चक्खाणं अग्गमहिअ एताणि अवस्स चोइस, इत्यादि ३ इत्यमेव श्रीबृहत्कल्पमाग्ये तद्धुत्तौ (तृतीये उद्देशे) च तथाहि—

“दुगसत्तगकिइक्कम्मस्स अकरणे होइ मासिय लहुग । आवासगविघरीए, ऊणऽहिए चेव लहुओ व[त्ति] ॥ ४४६९ ॥
 वृत्तिः—‘दुगसत्तग’त्ति द्वे सप्तके चतुर्दश भवन्तीति कृत्वा पूर्वाक्षाऽपराहुर्योः चतुर्दश वन्दनकानि भवन्ति, कथमिति चेदुच्यते—इह रात्रि-प्रतिक्रमणे चत्वारि वन्दनकानि, तत्रैक आलोचनाया १, द्वितीय क्षामणके २, तृतीयं पाणमासिक-तपश्चिन्तनकार्योत्सर्गार्थं ३, चतुर्थं प्रत्याख्यानग्रहणार्थं इति ४ तथा स्वाध्याये त्रीणि वन्दनकानि, तत्र वृद्धसम्प्रदाय, सज्झाप वदिता पट्टवेइ, एव पढम १, पवेयं तस्स वीइयं २, पच्छा उद्धिठ्ठ समुद्धिठ्ठ पढइ, उद्देश-समुद्देश-चदणाण-मिहेव तन्मावो तओ जाहे चउत्तमागावसेसा पोरिसी ताहे पाए पडिलेहेइ जइ न पडितकामो तो यदइ अह पडितकामो ताहे अवदिता पाए पडिलेहेइ, पडिलेहिंता पच्छा पढइ, कालवेलाए वंदित पाए [पडिलेहेण पडिक्कमइ] एवं तइय ३ । एत पूर्वाहि

सप्तवन्दनकानि, अपराहोऽपि एवमेव सप्त भवन्ति । तत्र चत्वारि दैवसिक्प्रतिक्रमणे, त्रीणि स्वाध्याये अनुशावन्दनानां स्वाध्याययन्दनेषु अन्तर्भावादिति सर्वसम्बन्धया चतुर्विंश वन्दनकानि भवन्ति, एतच्चाऽभकार्यिक अङ्गीकृत्योक्तं, यस्तु भकार्यिकस्तस्य भोजनानन्तरमाविप्रत्याख्यानवन्दनकसहितानि पञ्चदश भवन्ति इति, एतेषां मध्यात् एकतरस्याऽपि कृतिकर्मणोऽकरणे मासक लघुक प्रायश्चित्तं भवति ॥ ४४६९ ॥ एवं आचारविनकरेऽपि नवाङ्गीवृत्तिकारक-श्रीअभयदेवसूरिसन्तानीये श्रीरुद्रपङ्कीगच्छीयेः श्रीवर्धमानसूरिभिः प्रोक्तं, तथाहि—तत्र यः किलाऽऽहारग्राही भवति तदा स वन्दनकद्वयं ददाति, यो नाऽऽहारग्राही तस्य नेति, इत्यादिग्रन्थानुसारेणाऽभकार्यिकस्य चतुर्विंश वन्दनकानि भवन्ति, भकार्यिकस्य च पञ्चदश वन्दनकानि ज्ञेयानि, पञ्चात् गच्छरीतिरपि प्रमाणमिति संवरणे मुक्तैरेव वन्दनकानि देयानि नाऽभुक्तैरिति ॥ ९२ ॥

॥ भोजनानन्तर संवरणे वन्दनकानां अधिकारः ॥ ९२ ॥

ननु-धैत्राश्विनमासयोः अस्वाध्यायमेलनऽस्वाध्यायोत्तारणविधिः कः? वक्ष्यते-धैत्राश्विनमासयो द्वितीयपक्षे प्रतिपदि द्वितीयां वा मुख्यविहारिसाधोः वन्द्रादिषष्ठे शुद्धर्षे च शुभे सति कल्पत्रेपमेलनं क्रियते, तत्राऽयं विधिः-स्वाध्यायनाचायोंपि समागत्य ईर्योपयिक्तीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिकां प्रतिलेख्य वन्दनकद्वयं दत्त्वा “इच्छामि धमाश्रमण” इत्यादि धमाश्रमणपूर्व “संज्ञाय निवृत्तिवित्तु” द्वितीयधमाश्रमणेन “संज्ञायनिवृत्तिवित्तु कालस्सग करु”, तृतीयधमाश्रमणेन “संज्ञाय निवृत्तिवित्तु गत्यं करोमि कालस्सग अक्षत्पूस्सस्सिपण”मित्यादिपाठपूर्वं कायोत्सर्गं, तत्र नमस्कारं एकं चिन्तयित्वा पुनर्नमस्कारं एकं कथयित्वा अणुजाणिष्यो इति क्रम्यते । अथोत्तारणविधिः-यथाहि, वैशाख-कार्तिकमासयोः प्रथमपक्षे द्वितीयां वा चत्वारिंशोत्तारणविधिः

वारे बृहस्पतिवारे वा भरण्यादिवर्जिते चतुष्पादके नक्षत्रे मुख्यविहारसाधो चन्द्रादिवले सिद्धियोगे सति कल्पत्रेपोचाराणा-
 नन्तर मध्याह्नाद् परतः सायतनप्रतिक्रमणानन्तर वा ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य वन्दनकक्षय च दस्या-
 प्रथमक्षमाश्रमणेन "सज्ज्ञाय चक्खिषवज्ज" द्वितीयक्षमाश्रमणेन "सज्ज्ञाय चक्खिषणत्थं कावस्सर्गं करु इच्छ सज्ज्ञाय चक्खिषय-
 णत्थं करेमि कावस्सग्ग अस्सत्थ०" इत्यादि कथनपूर्वं कायोत्सर्गं कृत्वा तत्र सागरधरगमीरापर्यन्तं लोकोबुधोत्तकर चिन्त-
 यित्वा पारिते च सपूर्णः कथ्यते १ । पुनः क्षमाश्रमणदानपूर्वं "असज्ज्ञाय-उहडावणत्थ" कायोत्सर्गं कृत्वा लोको-
 बुधोत्तकरचतुष्टय चिन्त्यते, पारिते च सपूर्णः २ । पुनः क्षमाश्रमणपूर्वं "खुहोयहयवहडावणत्थ" कायोत्सर्गं कृत्वा लोको-
 बुधोत्तकरचतुष्टय चिन्तयित्वा पारिते सपूर्णः ३ । पुनः क्षमाश्रमणदानपूर्वं शक्रादिसप्तवेयावच्चगरदेवतानिमित्त कायोत्सर्गः
 क्रियते तत्रापि लोकोबुधोत्तकरचतुष्टय चिन्तयित्वा पारिते सपूर्णमेक कथयित्वा, क्षमाश्रमणदानपूर्वं "सज्ज्ञाय सदिसा-
 धेमि सज्ज्ञायं करेमि निसीहिमाप मत्थण्ण वदामि" इत्युक्ते पूर्वमुपविश्य स्वाध्याय क्रियते, तत्र नमस्कारत्रयपूर्वं "धम्मो-
 मगलमुक्खिहमि"त्यादि पञ्चविनिकायाभ्ययन यावत् मधुरस्वरेण स्वाध्याय कर्तव्य । ततोऽनुज्येषु साधुभिः प्रत्येक वन्दना
 कर्तव्या, मुख्यविहारिणा वाच्य च "सिद्धात भणओ भणावओ तप वहओ वहडावओ" इत्यादि ॥ ९३ ॥

॥ इति अस्वाध्यायमेलनाऽस्वाध्यायोत्तारणविधिरधिकारः ॥ ९३ ॥
 ननु-द्वितीया-पञ्चम्यष्टम्येकादशी-चतुर्दशीरूपाः पञ्चतिथयो या विद्यन्ते तामु धर्माधिर्नो विशेषेणैकादान-विकृतिप्रत्या-

सप्तयन्दनकानि, अपराहेऽपि एवमेव सप्त भवन्ति । तत्र चत्वारि दैवसिक्कप्रतिक्रमणे, त्रीणि स्वाध्याये अनुज्ञावन्दनानां स्वाध्याययन्दनेषु अन्तर्भावादिति सर्वसंख्यया चतुर्दश वन्दनकानि भवन्ति, एतच्चाऽभकार्यिक अङ्गीकृत्योक्तं, यस्तु भकार्यिकस्तस्य भोजनानन्तरमाविप्रत्याख्यानयन्दनकसहितानि पञ्चदश भवन्ति इति, एतेषा मध्यात् एकतरस्याऽपि कृतिकर्मणोऽकरणे मासक लघुक प्रायश्चित्त भवति ॥ ४४६९ ॥ एव आचारविनकरेऽपि नवाङ्गीषुसिकारक-श्रीअभयदेवसुरिसन्तानीये श्रीरुद्रपङ्कीगण्डीये श्रीवर्धमानसुरिसिः प्रोक्तं, तथाहि—तत्र यः किलाऽऽहारग्राही भवति तदा स वन्दनकद्वय ददाति, यो नाऽऽहारग्राही तस्य नेति, इत्यादिग्रन्थानुसारेणाऽभकार्यिकस्य चतुर्दश वन्दनकानि भवन्ति, भकार्यिकस्य च पञ्चदश यन्दनकानि ज्ञेयानि, पश्चाद् गच्छरीतिरपि प्रमाणमिति संवरणे मुकैरेव वन्दनकानि देयानि नाऽमुकैरिति ॥ ९२ ॥

॥ भोजनानन्तर संवरणे वन्दनकानां अधिकारः ॥ ९२ ॥

ननु-वैत्राश्विनमासयोः अस्वाध्यायमेलेनऽस्वाध्यायोच्चारणविधिः कः? उच्यते-वैत्राश्विनमासयो द्वितीयपक्षे प्रतिपदि द्वितीयां वा मुख्यविहारिसाधोः चन्द्रादिवले मुहूर्ते च शुभे सति कल्पत्रेपमेलेन म्रित्यते, तत्राऽय विधिः-स्वापनाचार्योऽग्रे समागत्य ईर्यापबिकीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य वन्दनकद्वय दत्त्वा “इच्छामि क्षमाश्रमण” इत्यादि क्षमाश्रमणपूर्व “सगमाय निस्त्रिविध” द्वितीयक्षमाश्रमणेन “सगमाय निस्त्रिविधवणत्थ काउस्तसग करु”, तृतीयक्षमाश्रमणेन “सगमाय निस्त्रिविधवणत्थं करोमि काउस्तसगं अन्नत्पूसस्सिपण”मित्यादिपाठपूर्वं कायोत्सर्गं, तत्र नमस्कारं एकं चिन्तयित्वा पुनर्नमस्कारं एकं कययित्वा अणुजाणिज्यो इति कयन । अथोच्चारणविधिः-यथाहि, वैशाख-कार्तिकमासयोः प्रथमपक्षे द्वितीयातः पश्चाद् सोम-

धारे बृहस्पतिवारे वा भरणयादिवर्जिते षतुष्पादके नक्षत्रे मुख्यविहारसाधोः चन्द्रादिवले सिद्धियोगे सति कल्पत्रयोपेत्तारणा-
 नन्तर मध्याह्नात् परतः सायतनप्रतिक्रमणानन्तर वा ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य मुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य वन्दनकद्वयं च दत्त्वा
 प्रथमक्षमाश्रमणेन “सज्ज्ञायं उक्लिखज्ज” द्वितीयक्षमाश्रमणेन “सज्ज्ञाय उक्लिखवणत्य कावत्सर्गं करु इच्छ सज्ज्ञाय उक्लिखव-
 णत्यं करेमि कावत्सर्गं अस्मत्थ०” इत्यादि कथनपूर्वं कायोत्सर्गं कृत्वा तत्र सागरधरगभीरापर्यन्तं लोकोद्द्योतकर चिन्त-
 यित्वा पारिते च संपूर्णः कथ्यते १। पुनः क्षमाश्रमणदानपूर्वं “असज्ज्ञाय-उहृढावणत्य” कायोत्सर्गः क्रियते, तत्र लोको-
 द्द्योतकरचतुष्टय चिन्त्यते, पारिते च संपूर्णः २। पुनः क्षमाश्रमणपूर्वं “खुहोवह्वरहृढावणत्य” कायोत्सर्गं कृत्वा लोको-
 द्द्योतकरचतुष्टय चिन्तयित्वा पारिते संपूर्णः ३। पुनः क्षमाश्रमणदानपूर्वं शक्रादिसमस्तवेयावच्चगरदेवतानिमित्तं कायोत्सर्गं
 क्रियते तत्राऽपि लोकोद्द्योतकरचतुष्टय चिन्तयित्वा पारिते संपूर्णमेकं कथयित्वा, क्षमाश्रमणदानपूर्वं “सज्ज्ञाय सदिसा-
 वेमि सज्ज्ञाय करेमि निसीहिमाए मत्थएण वदामि” इत्युक्ते पूर्वमुपविश्य स्वाध्यायः क्रियते, तत्र नमस्कारत्रयपूर्वं “धम्मो-
 मगलमुक्किट्ठमि”त्यादि षड्जीवनिकायाध्ययनं यावत् मधुरस्वरेण स्वाध्यायं कर्तव्यः। ततोऽनुज्येष्ठ साधुभिः प्रत्येकं वन्दना
 कर्तव्या, मुख्यविहारिणा वाच्यं च “सिद्धांतं भणजो भणावजो तपं वहजो वहृढावजो” इत्यादि ॥ ९३ ॥

॥ इति अस्वाध्यायमेलनाऽस्वाध्यायोत्तारणविधिरधिकारः ॥ ९३ ॥

ननु-द्वितीया-पञ्चम्यष्टम्येकादशी-चतुर्दशीरूपाः पञ्चतिथयो या विद्यन्ते तासु धर्मार्थिनो विशेषेणैकाग्रान-विकृतिप्रत्या-

स्थानादिकं प्रत्याख्यानं कुर्वन्तो हृष्यन्ते । तत्राऽऽष्टमी-चतुर्दश्यो तपोनियमः क्रियमाणः सगच्छते, तयो पुण्यति-
थित्वेन लोके प्रसिद्धत्वात्, पर्वत्वेन आगमेषु वक्तृत्वाच्च, पूर्वेणि च तपो बहुगुणमेव भवति, यदुक्तं—

“उत्तरकरणं एगगया य आलोय-चैवर्वदणया । मगलधम्मकहा वि अ, पवेसु तवो गुणा हुति ॥ १ ॥”

न पुनर्द्वितीयादिषु तद्विपरीतत्वाद् अथवा सत्कृत्यत्वाद् असौ अविशेषेण पञ्चदशस्वपि तिथिषु युज्यते, न पुन
प्रतिनियतासु तासां अनागमिकत्वेन सिध्यात्वहेतुत्वात्, इति चेत् सत्य, यद्यपि एताः पुण्यदिनत्वेन लोके न प्रसिद्धा, नाऽपि
पर्वत्वेनाऽऽगमेऽपि वक्ता हृष्यन्ते, तथापि केनाऽपि कारणेन बहुश्रुतैः आहताः, तथाहि-श्रावकविधौ पण्डितराजपर-
मार्हतधनपालेनोक्तम्—

“पञ्चविहविसयसुल, उवमुज्जइ परमिएसु दिवसेसु । तीन्नाभिलासविरम्भो, परिहरम्भो पंचसु तिहिंसु ॥ १ ॥”

इत्येता एव पञ्च त्रिययः पञ्चदशीसहिताः षड् भवन्ति ता अपि श्रुतधरैः आहताः, तथाहि दिनकृत्ये (७ पत्रे)—

“छण्हं तिहीण मज्झंमि का तिही अज्ज वासरे । किं वा कक्षाणग अज्ज-लोगनाहाण [मत्तिय] सति य ॥ २१ ॥” इति ।

ननु-सामान्योक्तौ कथं ज्ञायते तैः एता एव विवक्षिता वाऽन्या १ इति चेत्कुच्यते-वृद्धव्यवहारात् तेषामेव ग्रन्थान्तरे
वक्तृत्वाच्च, तथाहि तन्नन्यः—“सदिट्ठ १ इमि २ षड्दशीसुं ३ ष पुत्तिम ४ बी एगारसि ५ पचमी ६ दोगासणादि
तवं १ इति आगमिकवत्तदुमाननीयाः श्रुतधरवचनस्य प्रायः श्रुतमूलत्वादिति श्रीसन्वेहदोलावलीबृहद्भूतो षडुत्तवारि

शशाया ४४ व्याख्याने । पुनर्महानिशीये सप्तमाध्ययने, “अट्टमी १ चचइसी २ नाणपचमी ३ पज्जोसवण ४ चाउमा-
सिए ५ चउत्थाट्टुमछट्टे न करिज्जा खवण”मिति ॥ ९४ ॥

॥ इति पञ्चतिथीना नामाधिकारः ॥ ९४ ॥

ननु—प्राभातिकं प्रतिक्रमणं कुत्र स्थाने पूर्णाभूत कस्मात् स्थानात् छन्दनादोपो न भवति ? उच्यते—देववन्दनानन्तर
श्रीआचार्यादिचन्दनासमाश्रमणत्रये वृत्ते सति रात्रिकप्रतिक्रमण सपूर्णं, ततः पर आन्तरणीदोपो न भवति, तथैव प्रति-
क्रमण प्रान्तता, श्रीजिनप्रभसूरिभिः श्रीविधिप्रपायां लिखिता, तथाहि—“अरिहतचेइआइ इच्चाइ पडिय शुइचउक्केण
चेइए वंदेइ, जावति चेइआइ इच्चाइ गाहाडुगयुत्त पणिहाणगाहाओ न भणेइ, तओ आयरियाइं वंदेइ तओ वेलाए
पडिलेहणाइ करेइ”ति । एवमेव तरुणप्रभसूरिकृतपखावश्यकवालववोधेऽपि, तथाहि—“एगखमासमणि आचार्यमिश्र
वांदीयइ, वीजै खमासमणि उपाध्यायमिश्र वादीयइ, व्रीजै खमासमणि सर्वसाधु वादीयइ एतलै रात्रिप्रतिक्रमण सपूर्णं
ययु, तउ पछै कम्मभूमि पढमसंघयणि इत्यादि नमस्कार श्रीअपभवर्धमानक इत्यादि स्तवनप्रतिलेखनाकुलकादिक ‘अट्टा-
वयमि उसभो’ इत्यादि प्रभातमागलिक्य भावनाकुलकसंज्ञाय करइ ॥ ९५ ॥

॥ इति प्राभातिकप्रतिक्रमणप्रान्तताधिकारः ॥ ९५ ॥

ननु—सामायिकस्य श्रावक उत्तरीय प्राधरण प्रावृणोति किं वा केवलपरिधानशाटक एव तिष्ठति ? उच्यते—नोत्तरीय-
प्रावरण प्रावृणोति, तस्य सतोऽपि सामायिकग्रहणसमये न्युत्सर्जनत्वोक्तत्वात्, यदुक्त श्रीआवश्यकचूर्णो, तथाहि—“सो भ

किन्तु सामायाश्च करितो मरुहं अपणेइ १ कुंडलाणि २ नाममुह ३ तबोल ४ पाधारगमाइ वोसरइ” इति । तत सामायिकस्य उत्सर्गतः अप्रावरण एव सिद्ध्यति, तदानीं तस्य यतिभूतत्वात्, यद्युक्त ‘हेर्मतेसु अवाचढे ति, समणो इव सावओ हवइ जग्हा’ इति ध्वनाच्च, अपवादतस्तु काष्ठदाहशीतादिकारणमाश्रित्य त्रीणि उत्तरीयाणि प्रावरितु कल्पन्ते नाऽधिकानि, तान्यपि कालप्रतिलेखितानि तस्य यतिवृत्तित्वात् यतीनां च शीताद्यपवादे कल्पत्रयस्य क्रमेण प्रावरणानां ग्रहणमुक्तं, तथैव च ओघनिर्युक्तिमाज्ये भूमितं, तथाहि—“आहे तह वि न तरे ताहे निविट्ठेग पाउणे खोम । तेण वि असंथरतो दो खोमि पाउणे ताहे ॥१॥” तद्वि असंथरतो तर्ज्ज्ज ओर्णिण पाउणे” इत्येवमेव श्रीसन्देशदोलावलीसूत्रे (६८ पत्रे) प्रोक्तं, तथाहि—

“वत्सगनयेणं सावगस्स परिहाण साहगादवर । कप्पइ पाउरणाइ, न सेसमववायओ तिन्नि ॥ ४६ ॥”

यत् एव प्रावरणपरिभोगः अपवादिकोऽस्त एव असौ परिधानाद् अन्यवत् शीतदग्निमशकादिकारणत प्रतिसेवितुकाम एव सामायिकग्रहणक्षणे प्रावरणं संदेशयति नाऽन्यथा यथा वृष्णकालादौ इति भाव । ननु—कृतसामायिकाया आविकाया उत्सर्गतः कति वस्त्राणि प्रतिपादितानि सन्ति ? वक्ष्यते—परिधानशाटिका १ कक्षुक २ उपरितनाशुक चेति ३ वस्त्रत्रय स्वदेहे यथास्थानोपयुक्तं सत् कल्पते । अयमभिप्रायो यद्यपि सामायिकग्रहणवेलायां परिधानादन्यः सर्वोऽपि परिग्रह सावद्यध्यापारहेतुत्वात् व्युत्सृज्यतया वक्तुः, इति अप्रतिलेख्यत्वात् अशुनवत् कञ्जुलिकागुणितशाटिके न सामायिके परिमोक्षं अर्हति, तथाऽपि स्वस्याऽन्येषां च अशुभभावेऽतुः दशनस्तननेत्रजघनाद्यङ्गावयवाष्ठादकृतया बहुगुणा, कञ्जुलिकां शाटिकां प्रच्छदपटा इत्येतान् सामायिकेऽपि न व्युत्सृज्यन्ति, विनवचनबहुमानात् महासत्त्वः आविकाः ततः

कप अन्यदा न्युत्पजन्ति, तथा च या गृहिण्यो नीरोगा अपि सम्यक्त्वप्रतिपत्त्यनन्तर स्वदेशानुरोधाद्वा १ धर्मोदि-
कारणाद्वा २ वस्त्रमालिन्यादि भयाद्वा ३ यूकापातादिशङ्कया वा ४ वैधव्यस्थित्या वा ५ अपरिहितकक्षुका अस्थानविदी-
र्णपरिधाना अस्थगितशिरसः परिधानाऽञ्चलस्थगितशिरसो वा स्त्रीवृन्दमध्येऽपि चिर तिष्ठन्ति । किं पुनः पुरुषा-लोके ता
विराघक्ता एव बोद्धव्याः प्रवचनलाघवे हेतुत्वादिति, एवमेव कृतसामायिकाया श्राविकाया उत्सर्गतो वस्त्रत्रयस्यैव ग्रहण
श्रीसन्देशदोलावलीसूत्रे (६९ पत्रे) युगप्रधानश्रीजिनदत्तसूरिमिलितमस्ति, तथाहि—

“एव कयसामइया, वि साविगा पवमनयमएणेह । कविसाढगकचुयमु-त्तरीज्ज-वत्याणि धारेइ ॥ ४७ ॥” गाथा ।

ननु-कृतसामायिकश्राविकाया यव वस्त्रत्रय उत्सर्गतः प्रतिपादित तत् ज्ञात, पर अपवादतः सा कियन्ति वस्त्राणि
विभृयात् ? इष्यते—शीताधिकारणे सति प्रागुक्तपरिधानशटक-कक्षुकोत्तरीयरूपाणा औत्सर्गिकवस्त्राणामुपरि पुन प्राच-
रणवस्त्रत्रयेण अङ्गानि आच्छादयति, अत एव शरीरलभ्वस्त्रत्रयादधिक एक द्वे वा व्रीणि वा च वस्त्राणि प्राचरीतुका-
माऽपि असौ प्रावरण संदिशति एव प्रावृणोति नाऽन्यथा । प्रतिक्रमणे तु पोढाऽऽवश्यककरणवेलाया पुनस्त्रिपद शीता-
घवाघाद्यपवादपरिगृहीत प्रावरणरूप वस्त्रस्थानत्रय परिहरति, स्वस्थानोपयुक्तैकशाटिकाकक्षुकोत्तरीयेभ्योऽन्यत् प्रतिक्र-
मणकाले श्राविकाया न कल्पते इत्यर्थः । इत्यमेव कृतसामायिकायाः श्राविकायाः अपवादपदेन श्रीजिनदत्तसूरियुगप्रधा-
नैरपि सन्देशदोलावलीसूत्रे (६९ पत्रे) प्रतिपादितमस्ति । तथाहि—

“धीअपपण तिण्णुवरि तिहिं तु वत्थेहिं पासवगी च । सामाइववय पालइ, तिपय परिहरइ पडिक्कमणे ॥ ४८ ॥”
ननु-अपघादे निर्ग्रन्थानां कल्पसप्तकं अनुज्ञातमस्ति, तथाहि कल्पमाष्ये तृतीयोद्देशे—

“अप्पा असथरतो, निवारियो होइ तिही वत्थेहिं । गिण्हति गुरुविदिण्णे, पणासपडिलेहणे सत्त ॥ ३९८५ ॥

तिस्सि कस्सिणे जहसे, एव य पडिपुब्बलाइ गेणेइप्पा । सत्त य पडिजुआइ, एय उक्कोसग गहण ॥ ३९८६ ॥” इति,

‘निवारितो होइ’चि अस्यादित्तिराधनातो निवारितो भवतीत्यर्थः । तत्कथं सामायिकस्यत्वेन निर्ग्रन्थतुल्यस्याऽपि श्राद्धस्य अप्यावतः त्रीणि एव उक्तानि, कथं वा सामायिकस्यत्वेन निर्ग्रन्थीसमानायाः श्राविकाया अपि त्रीण्येव उक्तानि ? इति चेत् उच्यते—यतीनां यावत् जीविकप्रतत्वेन विकृष्टतपःकारितत्वेन शीतलाहारमोजिर्वेन अनभ्यङ्गशरीरत्वेन प्रायो मलिन-जीणवस्त्रत्वेन अनिवातोपाश्रयत्वेन क्लृष्टचित्त्वेन च शीतं प्रचुरं लगति, तेन च सोढेन अल्पसहननत्वेन ते धनं आवा-ह्यन्ते इति तेषां सप्त उपदिष्टानि, आद्यास्तु मुद्गरमात्रपाल्यसामायिकप्रतत्वादिना तद्विपरीता इति तेषां कियतापि शीतेन सोढेनाऽपि न कदाचिद् आवाधा भवतीति त्रीणि एव उक्तानि, एव श्राविकाणामपि भाव्यं, अत्यन्तापवादे तु एव “जहा समारिं बह्णि वि कडाइ पावणइ” इति वचनात् साधूनामिव द्वयानामपि एषा बह्णि अपि प्रावरीतु कल्प्यन्ते । यदि वा विकृष्टतपःप्रतिपत्तिवशात् यदा एष सामायिके विरकाल तिष्ठति, ययोपधानतपोवाही न आक्रम्यते, तदा अस्य गृहस्यस्याऽपि तावन्ति प्राशरणानि कल्पन्ते, यावन्निः प्रावृते शीतधर्मादिना न आक्रम्यते, यद्यपि उपधानतपोवाही पौषधस्य एवोच्यते न सामायिकस्यः, तथापि पौषधे सति अवश्यमेव सामायिकं भवतीति, तदीया एव सर्वाऽपि उपसर्गापवादादित्यवस्था

तत्र भवति, केवल शयासंस्कारकादिविधिः एवाऽप्राऽधिकः । तन्मूलस्य शयनविधेः पौषधे एव उक्तवादिति । 'पुषं जाहे तह धि' इत्याद्योषनिर्गुकिमाष्येण कल्पत्रयस्य प्रावरणमेव अपवादिक साधोः उक्त । ननु ग्रहण, यतः औषिको पकरणान्तर्गतत्वेन उत्सर्गेण साधु कल्पत्रयं गृह्णाति यदुक्त चतुर्दशउपकरणसख्याया, 'तिमेव य पच्छादगा' इति केवलमिदं संघर्षितमेव सत् उत्सर्गेण वामस्कन्धेन वहति शीतवातादिकारणेन पुन प्रावृणोति, अत्र तु 'गिण्हई गुरुव दिन्ने' इत्यादिना कल्पमाष्येण कल्पसप्तकस्य ग्रहणमेव अपवादिकं उक्त, ततो यतिः उत्सर्गेण तिस्रः प्रच्छादकाः सगृह्णाति अपवादस्तु सप्त प्रावृणोति च, तिस्रोऽपि सप्ताऽपि अपवादतः एवेति न पूर्वापरविरोध इत्यर्थः, पुनरत्राऽर्थे विस्तरार्थिना युगप्रधानश्रीजिनदत्तसूरिविरचितं सन्वेददोलावलीसूत्रं तद्वृत्तिश्च द्रष्टव्ये ॥

इति साधूनां उत्सर्गे वज्राणामेकं, अपवादे त्रय, अत्यन्तापवादे सप्तक ।

कृतसामायिकश्राद्धानां उत्सर्गे एक, अपवादे त्रयं, श्राविकाणां उत्सर्गे त्रय अपवादे षट् इत्यधिकारः ॥ ९६ ॥

ननु—“गुरुविरहमि अ ठवणा” इति वचनप्रामाण्यात् काष्ठादिस्थापना स्याप्यते तत् युक्तं, पर सा स्थापना गुरो वा अर्हतो वा यदि गुरोः तदा प्रतिक्रमणादौ क्रियमाणे शक्रस्तवपाठः तवमे न युक्तः, अथ यदि अर्हतः स्थापना तदा 'गुरुविरहमि अ ठवणा' इति वाक्य इति निधाय तत् स्थापन असगत इव स्यात्, ततः किं तत्त्व ? तत्रोच्यते—एका काष्ठादिस्थापना पञ्चानामपि परमेष्ठिना अस्ति, अत्र पञ्चाऽपि परमेष्ठिन स्थापिताः सन्ति । अथ कश्चित् प्रेरयिष्यति श्राविकाभिः गुरुणा संघट्टो रक्षणीयः, तर्हि कथं आर्यिकाः स्थापनाधार्यं स्यापयन्ति ? अथ निजमहत्तरा कल्प्यते इति चेत् तत्र स्थापनाचार्यं

पञ्चपरमेश्विनः स्याप्यन्ते न साधव्यः तथा च स्थापनायां संघट्टो भवतीति अचेतनत्वात् तीर्थंकरस्यापनावत् यया श्रापि-
 काणा तीर्थंकरप्रतिमासंघट्टो न भवति एवं स्थापनाचार्यस्याऽपि । यदुक्त श्रीन्यवहारभाष्ये दशमोद्देशके, तथाहि—
 “दसविधवेयावच्च, इमं समासेण होइ नायवं [विस्मये] । आयरिय-उवज्झाप, येरे अ तवस्सि सेहे य ॥ १२३ ॥
 अंतरतकुलगणे य संवे साहम्मि वेयावसे अ । एणसिं तु दसणह, कायच ठेरसपपहि ॥ १२४ ॥” इति ।
 परः प्राह-नन्वत्र आचार्यस्य वैयावृत्य नृक न तु अर्हतः ? उच्यते-अत्र ‘आयरिये’ ति पदेन तीर्थंकरो व्याख्या-
 तोऽस्ति, यदुक्तम्—

“तित्थयरवेयावच्च न मज्झियमित्तं तु किं न कायवं । किं वा न होइ निज्जर, तहिअ अह चेइआयरिओ ॥ १ ॥
 “आयरियगहणेणं, तित्थगरो तत्थ होइ गहिओ च । किं वा न होआयरिओ, आयर चवदिसते अ ॥ १३२ ॥”

तत एकस्यामेव स्थापनायां आवश्यकदिकरणकाले स्थापनाचार्य इति व्यपदिश्यते, चैत्यवन्दनवेलाया तु स्थापनाऽर्ह-
 तिमिदमर्थः अर्हस्व-गुरुत्वयो एकत्वसद्भाक्त्वा आगमे सस्यापितत्वात्, तच्च प्रागभ्यवहारभाष्यगाथाया आवरियपदेन
 व्यपमपि दर्शित, तीर्थंकरस्य च आचार्यत्वं सर्वत्र सिद्धान्तादिषु प्रतिपादितमस्ति । तत्र श्रीभगवत्पात्रां (११५ पन्ने) श्रीगी-
 तमत्सामिना श्रीमहावीरदेवस्य धर्माचार्यस्य उक्तमस्ति, तथाहि—

समणे भगवं महावीरे उप्पल्लनाणदसणधरे अरहा खिणे केवली तियपप्पल्लमणागयवियाणप्” इत्यादि । पुनः श्रीभगवत्प्रां
 कोणिकसंग्रामे गाढप्रहारजर्जरिताङ्गो नागपौत्रो वरुणनामा पर्यन्ताराधनाऽभिमुख प्राह “नमुत्थुण समणस्स भगवओ महा-
 धीरस्स आइगरस्स जाव संपाविचकामस्स मम धम्मायरियस्स चि”, पुनः श्रीविशेषावश्यकगाथायामपि धर्माचार्यत्वे—
 “ठवणा वि य निअगुरुणो, सुत्ते भते चि जेण गणहारी । आमतइ तित्थयरं, सेसा य अप्पणो य गुरु ॥ १ ॥” इति ।

“ठवणा वि य निअगुरुणो, सुत्ते भते चि जेण गणहारी । आमतइ तित्थयरं, सेसा य अप्पणो य गुरु ॥ १ ॥” इति—
 पुनः श्रीउपदेशमालासूत्रे श्रीधर्मदासगणिनाऽपि प्रोक्त—

“आयरिय[भत्ति]धम्मरागो, कस्स सुनक्खच्चमहरिसीसरिस्सो । अवि जीविअ ववसिअ, न चेव गुरुपरिभवो सहिओ ॥ १०० ॥”
 पुनः श्रीपञ्चमाङ्गे सिंहानगारेण रेवत्यग्रेऽपि श्रीमहावीरदेवस्य अर्हतो धर्माचार्यत्व प्रोक्तमस्ति, एवमनेकेषु स्थानेषु अर्हतो
 धर्माचार्यत्वं निगदितमस्ति, अतो न कश्चिद्विरोधः । ननु-भवतु नाम एकस्यामेव अवस्थाया स्थापनाचार्यो वा स्थापनार्हन्
 वा, परमसौ स्थाप्यप्रमाणमेव कर्तुमुचितो न लघुतरो महत्तरो वा, तावत्प्रमाणे हि तस्मिन् दृष्टे सोऽय इति अध्यवसन्ति
 तन्नकाः, किं नाऽध्यवसितः कृतपुण्यप्रतिनिधिः कृतपुण्य इति तत्पुत्रै इति वाच्य । स्थापनाकल्पस्य आगमे अनियत-

मानस्यैव प्रतिपादितत्वात् तथाहि आवश्यकं—

“अक्खे वराढए वा, कट्ठे पोत्थे य चित्तकम्मे अ । सम्भावमसवभाव, ठवणाकप्प विआणाहि ॥ १ ॥” इति ।
 अयं वराटकाना स्वभावतो एव लघुत्वात् काष्ठाना च यादृच्छिकत्वेन अनियतत्वात्, किं च स्थाप्यप्रमाणा एव स्थापना
 यदि अभविष्यत् तदाऽईदृत्स्थापनाऽपि तादृशेवाऽकारयिष्यत् अर्हश्च उत्कृष्टतः पञ्चशतधनुःप्रमाणं एव, जघन्यतस्तु

सप्त हस्तमान पथ भवति, तथा च सति तन्मानतो लघुतरार्हप्रतिमाः सर्वे अपि अप्रमाणता प्राप्स्यन्ति, साम्प्रत तु अर्हत् प्रतिमाः लघुतराः प्रतिग्रामं प्रतिनगरं प्रतिवेषगृह दृश्यन्ते, ततः तासां समाराधनं अफलमेव स्यात् न च तदफलं भवति संविन्नश्रुतधरैः आहृतत्वात् । तस्मात् यथा स्याप्यमानात लब्धो लघुतरा-लघुतमाऽपि तीर्थकृतप्रतिमा आराध्यन्ते तथा स्थापनाचार्योऽपि, तथा शीतलाचार्येणाऽपि श्रीभाष्यके गुरुस्थापना स्याने दण्डकः स्थापितोऽस्ति । पुनर्निस्तरार्थिना श्रीसन्देशदोलावलीवृद्धसुतिः द्रष्टव्या ॥ ९७ ॥

॥ इति स्थापनाया पञ्चाऽपि परमेष्ठिन इत्यधिकारः ॥ ९७ ॥

ननु-श्रुतदेवतादीनां कायोत्सर्गः प्रतिक्रमणे क्रियते, स सिद्धान्तोत्स्या आचरणया वा क्रियते ? उच्यते-आचरणया, यदुक्तं श्रीहरिमद्रसूरिभिः श्रीपञ्चवस्तुकवृत्तौ (८० पत्रे), तथाहि—

“पद्मद्वन्द्वमेरसारण, विणजो न न फेडिओ हवइ एव । आचरणाय सुयदेवय-मार्हण होइ उस्सगो ॥ ४९१ ॥”

वृत्तिः-आचरणया श्रुतदेवतादीनां भवति कायोत्सर्गः, आदिशब्दात् क्षेत्रमवनदेवतापरिग्रह इति । ननु इयं आचरणया कदा जाता ? उच्यते-पूर्वघरकाले समाप्यते-यतः श्रीवीरनिर्वाणाद्वर्षसहस्रे गते पूर्वश्रुतं व्यष्टिभूतं, अथ च श्रीहरिमद्रसूरिस्तु वीरनिर्वाणात् पञ्चपञ्चाशदधिकवर्षसहस्रे व्यतीते दिव गता, यदुक्तं—“चतसयतिपञ्चवरिसे ४५१, काठ-गगुरुणा सरिस्साई गहिआ । चतसयसत्तरिषरिसे ४७०, वीराजो विष्णमो जाओ ॥ ११ ॥ ततः—“पञ्चसय पजतीप, विष्णमकालाओ भुषि अत्यमिओ । हरिमद्रसूरिखरो, मिणुओ विस्समो खिबसुखं ॥ १०० ॥” इति । श्रीहरिमद्रसूरिखरि

तु पञ्चवस्तुके आचरणया श्रुतदेवतादिकायोत्सर्गकरण लिखित, ततः सा आचरणा श्रीहरिभद्रसूरितः प्राक् पूर्व-
घरकाले एव जातेति ॥

ननु-भवतु नाम श्रुतदेवतादिकायोत्सर्गकरण पूर्वघरकालेऽपि तस्य दृश्यमानत्वात्, पर श्रुतदेवतादिकायोत्सर्गकरण
सम्यग्दृष्ट्वा न युज्यते इति यत् कस्यचिद्वचनं, तद् अयुक्त, आगमे तस्य उपदिष्टत्वात्, तथाहि—(८० पत्रे)
चाचमासिय वरिसे, उस्सगो खिसवेवयाए उ । पक्खिय सिज्जसुराप, करिति चवमासिए वेगे ॥ ४९२ ॥ इति श्रीआ-
वश्यककायोत्सर्गनिर्युक्तौ (पत्रे ७९४) पुन चावमासिय सयच्छरिएसु सवेऽपि मूलचत्तरगुणाणां आलोयण दाऊण पडि-
कमति, खेत्तवेवयाए उस्सग करेति, केई पुण चावमासिगे सिज्जदेवयाएवि काउस्सग करिति, इति श्रीआवश्यकचूतौ ।
पुनरपि चावमासिए एगो ववस्सयवेवयाए काउस्सगो कीरइ, संवच्छरिए खिच्चेवयाएवि कीरइ अन्भहिओ इति श्रीआ-
वश्यकचूतौ । तथा श्रुतदेवतायाश्च आगमे महती प्रतिष्ठा दृश्यते, तथाहि—

सुयवेवयाए असायणाए सुतवेवता जाए सुयमहिष्ठिअ तीए आसायणा, नत्थि सा, अक्किचित्करी वा एवमादि श्रीआवश्यकचूतौ—
“जो दिट्ठिवाणमिच्चेण देइ पणयाण नरसुरसमिच्चिं । सिवपुररज्ज आणारयणा देवीइ तीइ नमो ॥ १ ॥”

श्रीआराधनापताकायाम्—
“यत्प्रभावादवाप्यन्ते, पदार्थाः कल्पना विना । सा देवी सवेदे नस्तावत्तफल्पलतोपमा ॥ ३ ॥”

इति । श्रीचत्तराध्ययनधुहृत्तौ—

सप्त हस्तमान एव भवति, तथा च सति तन्मानतो लघुतरार्हस्यतिमाः सर्वा अपि अप्रमाणता प्राप्स्यन्ति, साप्रत तु अर्हत् प्रतिमाः लघुतराः प्रतिग्राम प्रतिनगरं प्रतिदेवगृह दृश्यन्ते, ततः तासां समाराधन अफलमेव स्यात् न च तदफल भवति सविमिश्रुतधरैः आहतत्वात् । तस्मात् यथा स्थाप्यमानात लब्ध्वो लघुतरा-लघुतमाऽपि तीर्थकृतप्रतिमा आराध्यन्ते तथा स्थापनाचार्योऽपि, तथा शीतलाचार्येणाऽपि श्रीमाधव्यके गुरुस्थापना स्थाने दण्डक स्थापितोऽस्ति । पुनर्विस्तरार्थिना श्रीसन्देशदोलावलीबृहद्वृत्तिः द्रष्टव्या ॥ ९७ ॥

॥ इति स्थापनाया पञ्चाऽपि परमेष्ठिन इत्यधिकारः ॥ ९७ ॥

ननु-श्रुतदेवतादीना कायोत्सर्गः प्रतिक्रमणे क्रियते, स सिद्धान्तोक्त्या आचरणया वा क्रियते ? उच्यते-आचरणया, यदुक्त श्रीहरिमद्रसूरिभिः श्रीपञ्चवस्तुकवृत्तौ (८० पत्रे), तथाहि—

“पम्हडुमेरसारण, विणओ उ ण फेडिओ हवण एव । आयरणा सुयदेवय-माईणं होइ उस्सगो ॥ ४९१ ॥”

वृत्तिः-आचरणया श्रुतदेवतादीनां भवति कायोत्सर्गः, आदिशब्दात् क्षेत्रभवनदेवतापरिग्रह इति । ननु इय आचरणा क्वा जाता ? उच्यते-पूर्वघरकाले समाव्यते—यतः श्रीवीरनिर्वाणाद्वर्यसहस्रे गते पूर्वश्रुतं व्यच्छिन्न, अथ च श्रीहरिमद्रसूरिस्तु वीरनिर्वाणात् पञ्चपञ्चाशदधिकवर्षसहस्रे व्यतीते विव गतः, यदुक्तं—“चतसयतिपञ्चवरिसे ४५३, काल-गगुरुणा सरिस्साई गदिआ । चतसयसत्तरिवरिसे ४७०, वीराओ विक्कमो जाओ ॥ ३१ ॥ तट्टः—“पञ्चसय पणतीप, विक्कमकालाओ झप्पि अत्यमिओ । हरिमद्रसूरिसूरो, भिणुओ विसओ सिवसुण ॥ २०० ॥” इति । श्रीहरिमद्रसूरिणा

तु पञ्चवस्तुके आचरणया श्रुतदेवतादिकायोत्सर्गकरण लिखित, ततः सा आचरणा श्रीहरिभद्रसूरित प्राक् पूर्वं-
धरकाले एव जातेति ॥

ननु-भवतु नाम श्रुतदेवतादिकायोत्सर्गकरण पूर्वधरकालेऽपि तस्य दृश्यमानत्वात्, पर श्रुतदेवतादिकायोत्सर्गकरण
सम्यग्दृष्ट्या न युज्यते इति यत् कस्याचिद्वचन, तच्च अयुक्त, आगमे तस्य उपदिष्टत्वात्, तथाहि—(८० पत्रे)
चाचमासिय वरिसे, वस्सगो खित्तेवयाए च । पक्खिय सिज्जसुराप, करिति च्चतमासिए वेगे ॥ ४९२ ॥ इति श्रीआ-
वश्यककायोत्सर्गनिर्युक्तौ (पत्रे ७९४) पुनः चाचम्मासिअ सवच्छरियसु सवेऽवि मूलवत्तरगुणाणा आलोयणं दाळण पडि-
क्कमति, खेत्तेवयाए वस्सग करेति, केई पुण चाचम्मासिगे सिज्जेदेवयाएवि कावस्सग करिति, इति श्रीआवश्यकवृत्तौ ।
पुनरपि चाचम्मासिए एगो ववस्सयदेवयाए कावस्सगो कीरइ, संवच्छरिए खित्तेवयाएवि कीरइ अन्महिओ इति श्रीआ-
वश्यकचूर्णौ । तथा श्रुतदेवतायाश्च आगमे महती प्रतिष्ठा दृश्यते, तथाहि—

सुयदेवयाए असायणाए सुतदेवता जाए सुयमहिद्धिअ तीए आसायणा, नत्थि सा, अकिंचित्करी वा एवमादि श्रीआवश्यकचूर्णौ—
“आं विद्धिदाणमित्तेण देइ पणयाण नरसुरसमिद्धिं । सिधपुरज्ज आणारयणा देवीइ तीइ नमो ॥ १ ॥”

श्रीआराधनापताकायाम्—

“यत्प्रभावादवाप्यन्ते, पदार्थाः कल्याता विना । सा देवी सवेदे नस्तावत्तकल्पलतोपमा ॥ ३ ॥”

इति । श्रीचत्तराध्ययनबृहद्भुत्तौ—

सप्त हस्तमान एव भवति, तथा च सति तन्मानतो लघुतरार्हत्यतिमाः सर्वा अपि अप्रमाणता प्राप्स्यन्ति, साप्रत तु अर्हत्य प्रतिमाः लघुतराः प्रतिग्राम प्रतिनगरं प्रतिदेवगृह इत्यन्ते, ततः तासां समाराधन अफलमेव स्यात् न च तदफलं भवति सविम्विश्रुतधरैः आहतत्वात् । तस्मात् यथा स्याप्यमानात् लघ्व्यो लघुतरा-लघुतमाऽपि तीर्यकृत्वमतिमा आराध्यन्ते तथा स्यापनाचार्योऽपि, तथा शीतलाचार्येणाऽपि श्रीआवश्यकं गुरुस्यापना स्याने दण्डकः स्यापितोऽस्ति । पुनर्विस्तरार्थिना श्रीसन्देहदोलावलीसुबहुष्टिः द्रष्टव्या ॥ ९७ ॥

॥ इति स्यापनाया पञ्चाऽपि परमेष्ठिन इत्यधिकारः ॥ ९७ ॥

ननु-श्रुतदेवतादीना कारयोत्सर्गः प्रतिक्रमणे क्रियते, स सिद्धान्तोक्त्या आचरणया वा क्रियते ? उच्यते-आचरणया, यद्युक्त श्रीहरिभद्रसूरिभिः श्रीपञ्चवस्तुकवृत्तौ (८० पत्रे), तथाहि—

“पम्बहुमेरसारण, विणजो च ण फेष्ठिओ हवइ एवं । आयरणा सुबदेवय-मार्ईण होइ उस्सगो ॥ ४९१ ॥”

वृत्ति-आचरणया श्रुतदेवतादीना भवति कारयोत्सर्गः, आदिशब्दात् क्षेत्रभवनदेवतापरिग्रह इति । ननु इय आचरणा कदा जाता ? उच्यते-पूर्वचरकाले संभाव्यते—यतः श्रीवीरनिर्वाणाद्वर्षसहस्रे गते पूर्वश्रुत स्यच्छिष्ठम, अथ च श्रीहरिभद्रसूरिस्तु वीरनिर्वाणात् पञ्चपञ्चाशदधिकवर्षसहस्रे व्यतीते दिव गतः, यद्युक्त—“चतसयतिपञ्चवरिसे ४५३, काळ-गगुठणा सरिस्सई गहिआ । चतसयसत्तरिषरिसे ४७०, वीराजो विणजो जाओ ॥ ११ ॥” इति । “पञ्चसय पणतीप, विणमकालाओ ण्णि अत्थमिजो । हरिभद्रसूरिसुरो, जिणुजो विसजो सिबसुल ॥ २०० ॥” इति । श्रीहरिभद्रसूरिणा

सिद्धासुरी वस्सगो, नेओ संतिथयस्स पढणे य ॥ ३१ ॥ एव चिअ चउम्मासे, वरिसे अ जहक्कमं विही णेओ । पक्खिय-
 चउमासवरिसेसु, नवरि नामस्स नाणत्त ॥ ३२ ॥ इति योगशास्त्रतृतीयप्रकाशवृत्तौ (२४८ पत्रे), एवं पाक्षिकदृत्तावपि
 श्रुतदेवतास्तुतिः, तथाहि—“सुअदेवया-भगवई०” श्रुताधिष्ठात्री देवता भवति च श्रुताधिष्ठात्री देवता, यदुक् कल्पभाष्ये—
 “सह च लक्ष्मणोर्वेय, समाहिं दिति देवया । सुत्त व लक्ष्मणोर्वेय, जिणसबभुभासिय ॥ १ ॥” भगवतीपूजा ज्ञानाव०
 इत्यादि, ननु—कथं श्रुताधिष्ठातृदेव्या व्यन्तरादिप्रकारायाः कर्मक्षपणे सामर्थ्यं ? उच्यते—उन्नेचरशुभध्यानस्याऽपि
 स्मर्तुः कर्मक्षयहेतुत्वेन अभिहितत्वादिति । एवं निशीथमाव्यचूर्णो पोडशोद्देशकेऽपि [भव] वनदेवतादीनां कायोत्सर्गकरण
 लिखितमस्ति, तथाहि—

“ताहे विसाभाग अमुणता सवालबुहुगच्छस्स रक्खणहुवा वणदेवयाए उस्सगा करिति सा आकपिआ दिसभाग पथ
 वा कहेज्ज, सम्महिद्धिदेवया अणववएसओ वइ आपतावि सवति ते साधू तं, वइय पासिआ आसासिया ते साह ता ते
 देवयाए गोचलपरपरण ता वाणीया जाव जणवद पत्ता ताहे सा देवता अतिमवइयाए उवगरणं विटिय विस्सरावेइ,
 तीए अहुवा साहुणो निरत्ता गोचल न पेच्छति, वेटिय धेत्तु पडिगया गुरुणो कहति नत्थि सा वइयत्ति, नाय जहा
 देवयाए कयमिति । एत्थ सुद्धोस्सेव नत्थि पच्छित्त” इत्यादि । एवमेव श्रीदेवेन्द्रसूरिभिरपि श्रीसधाचारबृहद्भूतौ
 (३७० पत्रे) सम्यग्दृष्टिदेवदेवीनां स्मरणीयत्वादिना व्यवस्थापनं व्यधायि, तथाहि—“इह सुरा य सरणिज्जति” इहशब्द
 पूर्वद्वारे संयोजितोऽपि ढमरुक्कमणिन्यायेन अत्राऽपि संवध्यते । ततश्च इहेति सपूर्णचैत्यवन्दनाया क्रियमाणाया सुराश्च

“यस्याः प्रसादमतुलं, संप्राप्य भवन्ति मन्व्यजननिषदाः । अनुयोगवेदिनस्ता, प्रयतः श्रुतदेवता वन्दे ॥ १ ॥” इति ।

श्रीअनुयोगद्वारवृत्तौ तथा—

“पञ्चविद्यायारविमुद्भिहेनमिह साहु सावगो वाधि । पढिकमणं सह गुरुणा, गुरुविरहे कुणइ इकोऽवि ॥ १ ॥ वदिनु
वेइयाइ, दावं चठरादिप खामसमणे । मूनिहियसिरो सयलाइयारभिन्धुकुड देइ ॥ २ ॥ सामाइअपुधमिन्धामि ठाइउ
काउत्सगमिद्याइ इत्यादि १३ पुण पणवीसुत्साचं, चस्सगं कुणइ पारप विहिणा । तो सयलकुसलकिरिआ-फलाण
सिद्धाण पढइ ययं ॥ १४ ॥ अह सुअसमिद्धिहेउ, सुअवेवीए करेइ चस्सग । चितेइ नमुकार, सुणइ य देइ य तीइ शुइ
॥ १५ ॥ एव खिचसुरीए, चस्सगं कुणइ सुणइ वेह शुइ । पढिऊण पचमगल-मुवविसइ पमज सडासे ॥ १६ ॥ पुब-
विहिणेय पेइअ, पुसिं दाऊणवदण गुरुणो । इच्छामो अणुसट्ठि, ति भणिय जाणूहिं तो ठाइ ॥ १७ ॥ गुरुशुइगहणे
शुइ तिसि वदमाणक्खरस्सरो पढइ । सक्खय यव पढिय कुणइ पच्छिउचस्सग ॥ १८ ॥ एव ता देवसिअ, राइअमवि
एवमेव नवरि तहिं । पढम दाउ सिच्छामि दुक्कं पढइ सक्खय ॥ १९ ॥ उट्ठिय करेइ विहिणा, चस्सग इत्यादि
गाया ॥ २० ॥ इच्छामो अणुसट्ठि, ति भणिय उवविसिअ पढइ तिणिण शुइ । मिरसदेण सक्क-स्ययाइ तो वेइए वदे
॥ २१ ॥ अह पक्खियं चउइसि-विणमि पुबं च तस्य देवसिअ । सुत्तत पढिकमिउ, तो सम्ममिम कम कुणइ ॥ २२ ॥ मुइ-
पोत्ती वंदणय, सबुद्धाखामण तहाऽऽलोए । वंदण पत्तेअं खामण च वंदणयमइ सुत्त ॥ २३ ॥ सुत्तं अग्गमुद्दणं, चस्सगो
पुसि वदणय तइय । पज्जतियखामणय, तह चउरो कोमवंदणया ॥ २४ ॥ पुबविहिणेव सबं, देवसिअ वंदणाइ तो कुणइ ।

कायोत्सर्गादिकं पारयिष्यामि इत्यादिना सुदर्शनप्रियामनोरमाया इव तत्र तत्र सघकृत्ये प्रवर्तयितव्याः । अत्र चायं निशीथ-
 चूर्ण्युक्तो विधिः “पुवं अणुसिद्धी किञ्च ३ शुद्धिं भणिय होइ, अणुसिद्धी शुद्धिं एगट्ठेत्ति” भाष्यवचनात् “साहु कय ते एव,
 बुच्चइ, जहा चपाए सुमहा । नागरज्जेण अणुसिद्धा घम्मा सपुष्पा सत्ति ॥ १ ॥ तेओ उवालभो, विज्जाइ साणुण । ओव
 एसपयाणा, कीरइ त्ति बुत्त भवति ॥ २ ॥ पण्णा सो उवगगहो किञ्च ३ भणिय च-दाणे दवावणे करणे अ, करणे य कयम-
 गुण्णाए । उवहिअमणुवहिअ वा, आणहि उवगह एअ ॥ ३ ॥ एवमेव तत्रैव ग्रन्थे (३९४) पत्रेऽपि तथा च तत्पाठः—चतु-
 र्थी स्तुतिः पुनर्वैयावृत्यकराणां—यक्षाम्बाप्रभृतीनां सम्यग्दृष्टिदेवतानां, किमर्थमित्याह—उपयोगार्थं स्वकृत्येषु तेषां सावधानता-
 निमित्तं भवति च गुणोपबृंहणतः तत्तन्नावबृद्धिः । ततश्च स्वकार्यकारित्वोपयुक्तत्वाज्जगत् प्रसिद्ध एतद् यत्प्रशसातः
 सोत्साह सर्वकार्यकरणादर इति । ‘तु’ शब्दो विशेषक तेन याः श्रुताङ्गीशासनदेवतादिविषया स्तुतयः ताः सर्वा अपि चतु-
 र्यस्तुतौ निपतन्ति, गुणोपबृंहणद्वारेण तासामपि उपयुक्तताविफलत्वाविति । स्तुतिर्युगलेषु युगन्तेषु तथा निबन्धनात्,
 गुणोत्कीर्तनस्य द्वितीयस्तुतिरूपत्वात्, तथाहि—जिनज्ञानस्तुतिर्विन्दनाथात्मकत्वाद् एका गण्यते, वैयावृत्यकरादिस्तुतयस्तु
 द्वितीया गुणोत्कीर्तनादिरूपत्वात्, एवमेव युगलत्वसिद्धेः, भावित चैतत् पचमे वन्दनाद्वारे अत एव क्वचिद्युगले चतुर्था-
 स्तुतिः सर्वे यक्षाम्बिकेत्यादि वैयावृत्यकराणां, क्वाऽपि च भूयास्तु । सर्वदा देवा देवीभिरित्यादि सामान्यत सर्वदेवतानां
 कुत्राऽपि “गौरी सैरिमेति” विद्यादेवतानां अन्यत्र “निष्पङ्कन्योमनीले” ति देवविशेषविषया एकत्र विकटदर्शने ति देव्या एव,
 कुत्रचिद् च “आमूलालोलघूली”त्यादि श्रुतदेवतायाः इत्यादि परिभाषनीय । इदं सूक्ष्मधिया कुप्रहादिपरिहारेण । कायोत्सर्ग-

सूर्यश्चेति 'पुरुषस्त्रियोऽपि एकशेषे सुराः ते चात्र यक्षाम्बाप्रमृतयः सम्यग्दृष्टिदेयता ज्ञातव्या, न तु अर्हन्त, तेषां प्राग्
चन्दनीयत्वेन अभिहितत्वात् अनुशासकत्वात् स्मारकत्वाच्च, पते च किं इत्याह—'सरणिज्जति' स्मरणीयास्तु तद्गुणानुचिन्त
नोत्कीर्तनाविनोपबृहणीयाः, स्रवणीया इत्यर्थः । श्लाघ्यश्च जिनप्रवचनस्थः स्वल्पगुणोऽपि, सम्यग्दृष्टिप्रशसायाः कर्मक्षय-
कारणत्वात् । उक्तं च—'गुणपगरिसबहुमाणो, कम्मक्खयकारण जेण चि' । नैव चेत्तदा उत्तरोत्तरसयमस्थानवर्तिभि-
साधुभिः जघन्यजघन्यतरादिसंयमस्थानवर्तिनः साधवोऽप्यनुपबृहणीयाः स्युः, तैश्च नियमादिसु दृढाः श्रानका । न च
एतदागमे दृष्ट इष्ट वा, यत् गुणिना गुणा न प्रशस्याः, दर्शनमालिन्याद्यवाप्तेः । आह च "नो खलु अम्परिगडिप निन्द
यओऽमइलिप व सम्मणे । होइ तवो परिणामो जत्तो अणुवबूहणाईय चि" ॥ १ ॥ देशविरताना वा अविरताना
वाऽविरतसम्यग्दृष्टयः श्रान्नाः सत्काराद्यर्हा न स्युः, तथा च सति—

तन्हा सबपयेत्तेण, जो नमुक्कारधारवो । सावओ सोऽवि दिट्ठवो, जहा परमबंपवो ॥ १ ॥

इत्यादि अपार्यक स्याद् एव च सकलागमव्यवहारलोपात् विमर्शनीय इव सूक्ष्मधिया इति । यद्वा स्मरणीया—स्मारणादिषु
प्रेरणाऽर्हा, तत्र "पमुट्ठे गाहा" अयमर्थः—वैयावृत्यादिकारका गीयन्ते, तत्र चाऽनादरवता भवतां सत् किं स्वकृत्वमपि बिस्मृ-
तं ? न युक्तमत्र प्रमादयितु, दुर्लभा हि पुनरिय सामग्री २, दुःखदः प्रमादारीः ३ दुरितो भवोदधिविनिपातः ४ स्वनामैव सत्या-
पयति इत्यादि व्यवहारायार्थमितविशेषणद्वारेण स्मारणादि क्रियते, अथवा स्मरणीयाः संचादिकृत्ये धेयावृत्यप्रभावनारौ उभय-
लोकसुखावहे प्रेरणार्हाः तत्तत्स्वरूपमधिक्युक्तत्वाच्चेत्या । इव उक्तं भवति—यद्वाऽमुकसंज्ञे प्रभावनादि करिष्यथ तद्वाऽहं अमुकं

शुभदिने शुभवेलायां शुभमुहूर्ते सधस्य कारकस्य वा चन्द्रबले सति गुरुपदेशेन सधस्य समुदाय सर्वं मेलयित्वा देवगृहे समेत्य स्नात्रकरणानन्तरं देवाग्रत घौत पवित्र निश्चलं पट्टक स्थापयित्वा तदुपरि केशरादितिलकपूर्वं ज्ञान-दर्शन-चारित्राणा अनुक्रमेण तन्दुलपुष्पिकाकारुपा स्थापना क्रियते, ततो मूलनायकस्य दक्षिणाङ्गे इन्द्र १ अग्नि २ यम ३ नैऋत ४ वरुण ५ वायु ६ कुबेर ७ ईशान ८ ब्रह्मा ९ नागाना १० दशदिक्पालाना पूर्ववत् स्थापना क्रियते, ततो मूलनायकवामाङ्गे आदित्य १ सोम २ मंगल ३ बुध ४ बृहस्पति ५ शुक्र ६ शनैश्चर ७ राहु ८ केतु ९ नवग्रहस्थापना क्रियते, ततः तद्विषयेव चैत्यदेवता १ क्षेत्रदेवता २ देशदेवता ३ स्थापनात्रय क्रियते, एव २५ पुष्पिकाना स्थापना कार्या । तदनु सर्वासा पुष्पिकानामुपरि बलिपुष्पधूपनैवेद्यवासादिप्रक्षेपः कार्यः । ततः —

पुष्पिकास्तु च ये देवा, देव्योऽपि गुरुणोदिताः । बलिपूजां प्रतीच्छन्तु, सन्तु सधस्य शान्तये ॥ १ ॥

अनेन श्लोकेन सर्वासामुपरि अखण्डजलधारादान कार्यं, तत सर्वं गृहागते पर्पटादिमिश्रभाजन बृहत्तर भूत्वा एकस्य हस्ते दत्त्वा पूर्वदिक्संमुख भूत्वा जलधारादानपूर्वं पूर्वविशि बलिः प्रक्षिप्यते, तत्र-श्लोकश्चाऽयम्—

पेरावतसमारुढः, शक्रः पूर्वविशि स्थितः । सधस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ १ ॥

एवमाग्नेय्या दिशि-आग्नेय्याविदिश स्वामी, श्रीधक्षिभ्रष्टागवाहन । सधस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ २ ॥

एव दक्षिणस्या दिशि-दक्षिणस्या दिश स्वामी, यमो महिषवाहन । सधस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ३ ॥

एव नैऋतदिशि-याम्यऽपातरालेऽसौ, नैऋतिः शबवाहन । सधस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजां प्रतीच्छतु ॥ ४ ॥

विपयेऽपि बहु विमर्शनीय, यतो दैवसिकावश्यकमप्ये सामान्यतो वैयावृत्यकरणविमुच्य केवलश्रुतदेवतादेः कायोत्सर्गकरण, पाक्षिकादौ तु भवनवेद्याः, दीक्षादौ तु घासनवेद्यादीनामपि, अल प्रसंगेन, तत्त्व तु परमपंयो विदन्ति ॥ ९८ ॥

॥ इति श्रुतवेवतादिकायोत्सर्गस्थापनाधिकारः ॥ ९८ ॥

ननु-श्रीस्वरतरंगच्छीयसाधुसाध्यः सुविहितनामविस्त्राणा अपि मृत्तिकाघटकेन पानीय विहरन्ति तत्र रक्षन्ति तत् किं तत्र जीवसंसर्गसम्भावात् ? उच्यते, श्रीस्थानाङ्गे (१३८ पत्रे) तृतीयस्थाने तृतीयोद्देशके पानीयघटस्य साधुसाध्यानां उक्तत्वात् तथाहि-“कप्यद् निगद्याण वा निगयीण वा तयो पायाद् धारिचते वा परिहरिचते वा त० लाडयपादे वा दारु पादे वा महियापादे वा” (सूत्रं १७०) व्याख्या-अलावुपात्रक-तुम्बक दारुपात्र-काष्ठमय मृत्तिकापात्र-मृण्मय शराववाय-टिकादि, शेषं सुगम, अत्र वार्षटिकाद्याभ्येन पानीयलघुघटिका प्रोक्ताः । जीवोत्पत्तिपर्यन्तं तु यतनावन्त साधनो रक्षन्त्येव न कथंचित् रक्षणे तु तत्रोत्पन्नपूतरक्षणीवपानीय ग्रन्थोक्तविधिना गृहस्थादिभ्यः प्रयच्छन्ति, प्रत्युत काष्ठलोष्टिकादिधारणे तु कीतदोषस्य साक्षात् दृश्यमानत्वात् बहुमूलत्वाच्च । न तद्धारणनियमो विचार्यमाण सयमसुखावहो मृत्तिकापानीयलघुघटिकाः तु अन्यमूल्यत्वात् सुखेन शुद्धत्वेन मिलनत्वात् संयमोपपष्टभकारिणो भवतीति युक्तमेव तद्धारणम् ॥ ९९ ॥

॥ इति मृत्तिकापानीयघटिकारक्षणधिकारः ॥ ९९ ॥

ननु-संधादीना विमोपप्रवशात् घान्तिविधिः क्रियते स घान्तिविधिः कः ? कुत्र प्रसिपादितः ? उच्यते-स विधिः कोऽपि प्राक्तनलिखितानुसारेण, कोऽपि न महेषादौ [उत्सवे] विधिश्चावश्यकक्रियमाणानुक्रमस्य स्वय दर्शनेन न लिख्यते, तथाहि-

शुभदिने शुभवेलाया शुभमुहूर्ते सघस्य कारकस्य वा चन्द्रबले सति गुरुपदेशेन सघस्य समुदाय सर्वं मेलयित्वा देवगृहे समेत्य स्नात्रकरणानन्तर देवाग्रतः धौत पवित्र निश्चलं पट्टक स्थापयित्वा तदुपरि केशरादितिलकपूर्वं ज्ञान-दर्शन-धारित्राणा अनुक्रमेण तन्दुलपुष्पिकारूपा स्थापना क्रियते, ततो मूलनायकस्य दक्षिणाङ्गे इन्द्र १ अग्नि २ यम ३ नैऋत ४ वरुण ५ वायु ६ कुबेर ७ ईशान ८ ब्रह्म ९ नागाना १० दशदिक्पालानां पूर्ववत् स्थापना क्रियते, ततो मूलनायकवामाङ्गे आदित्य १ सोम २ मंगल ३ बुध ४ बृहस्पति ५ शुक्र ६ शनैश्चर ७ राहु ८ केतु ९ नवग्रहस्थापना क्रियते, ततः तदिश्येष चैत्यदेवता १ क्षेत्रदेवता २ देशदेवता ३ स्थापनात्रय क्रियते, एव २५ पुष्पिकाना स्थापना कार्यो । तदनु सर्वासा पुष्पिकानामुपरि बलिपुष्पधूपनैवेद्यवासादिप्रक्षेपः कार्यः । तत —

पुष्पिकास्तु च ये देवा, देव्योऽपि गुरुणोदिता । बलिपूजां प्रतीच्छन्तु, सन्तु सघस्य शान्तये ॥ १ ॥

अनेन श्लोकेन सर्वासामुपरि अलण्डजलधारादान कार्यं, तत सर्वं गृहागते पर्पटादिमिश्रभाजन बृहत्तर भृत्वा एकस्य हस्ते दत्त्वा पूर्वविक्रसमुत्स मूत्वा जलधारादानपूर्वं पूर्वदिशि बलि प्रक्षिप्यते, तत्र-श्लोकश्चाऽयम्—

पेरावतसमारुढः, शक्रः पूर्वदिशि स्थितः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ १ ॥

एवमाग्नेय्यां दिशि-आग्नेय्यविदिशः स्वामी, श्रीवह्निश्छागवाहन । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ २ ॥

एव दक्षिणस्या दिशि-दक्षिणस्या दिशः स्वामी, यमो महिषवाहन । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ३ ॥

एवं नैऋतदिशि-याम्यऽपातरालेऽसौ, नैऋति शववाहन । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, बलिपूजां प्रतीच्छतु ॥ ४ ॥

धिपयेऽपि बहु विमर्शनीयं, यतो वैवसिकावश्यकमभ्ये सामान्यतो वैवावृत्यकरान् विमुच्य केवलश्रुतदेवतादे कायोत्सर्गकरण, पाक्षिकादौ तु भवनवेष्ट्याः, दीक्षादौ तु आसनवेष्ट्यादीनामपि, अल प्रसंगेन, तत्त्व तु परमर्पयो विदन्ति ॥ ९८ ॥

॥ इति श्रुतवेष्टाविकायोत्सर्गस्थापनाधिकारः ॥ ९८ ॥

ननु-श्रीखरतरगन्धीयसाधुसाध्यः सुविहितनामविज्ञाणा अपि मृत्तिकाघटकेन पानीय विहरन्ति तत्र रक्षन्ति तत् किं तत्र जीवसंस्क्रियमावात् ? उच्यते, श्रीस्थानाङ्गे (१३८ पत्रे) तृतीयस्थाने तृतीयोद्देशके पानीयघटस्य साधुसाध्वीना उक्तत्वात् तथाहि-"कम्प्य निगथाण वा निगयीण वा तयो पायाइ धारिचते वा परिहरिचते वा त० लावयपादे वा दारु-पादे वा मट्टियापादे वा" (सूत्र १७०) व्याख्या-अलाबुपात्रक-तुम्बक दारुपात्र-काष्ठमय मृत्तिकापात्र-मृण्मय शराववार्य-टिकादि, शेष सुगम, अत्र वार्षटिकाशब्देन पानीयलघुघटिका प्रोक्ताः । जीवोत्पत्तिर्पर्यन्त तु यतनावन्त साधवो रक्षन्त्येव न कर्तव्यत् रक्षणे तु तत्रोत्पन्नपूतरकजीवपानीयं ग्रन्थोक्तविधिना गृहस्थादिभ्यः प्रयच्छन्ति, प्रत्युत काष्ठलोष्टिकादिधारणे तु क्रीतदोषस्य साक्षात् दृश्यमानत्वात् बहुमूलत्वाच्च । न तद्वारणनियमो विचार्यमाणः सयमसुखावहो मृत्तिकापानीयलघु-घटिका तु अल्पमूल्यत्वात् सुखेन शुद्धत्वेन मिलनत्वात् संयमोपपष्टम्भकारिणो भवतीति युक्तमेव तद्वारणम् ॥ ९९ ॥

॥ इति मृत्तिकापानीयघटिकारक्षणाधिकारः ॥ ९९ ॥

ननु-सघादीनां विमोपद्रवश्चात्यै क्षान्तिविधिः क्रियते स क्षान्तिविधिः कः ? कुत्र प्रतिपादितश्च ? उच्यते-स विधिः कोऽपि प्राक्तनलिखितानुसारेण, कोऽपि न महेश्वरी [वत्सवे] विधिश्चावकक्रियमाणानुक्रमस्य स्वयं दर्शनेन च लिख्यते, तथाहि-

क्रियन्ते, मङ्गलप्रदीपश्च घृतमयः कसुम्भलवृत्तिकश्च तादृग्विधेयो यथा एकयैव वृत्त्या प्रज्वलन् सपूर्णशान्तिघोषणाविकृत्य
 यावत् न विष्याति [संपूर्ण] । पश्चात् षतुर्विधसंघसहितो गुरुः ईर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य शक्रस्तव आदितः कृत्वा अष्टादशभिः
 स्तुतिभिर्देवादीन् वन्दते, आन्तरणीदोषो न कर्तुं देयः, देवतायाश्च स्तुतय इमाः—यदग्निमनादेव, देहिनः सन्ति सुस्थिता ।
 तस्मै नमोऽस्तु वीराय, सर्वविघ्नविघातिने ॥ १ ॥ सुरपतिनतचरणयुगा—ज्ञामेयजिनादिजिनपतीन् नमि । यद्वचनपालन-
 परा, जलाञ्जलिं ददतु दुःखेभ्यः ॥ २ ॥ वन्दन्ति वन्दारुगणाग्रतो जिनाः, सदर्थतो यद्रचयन्ति सूत्रतः । गणाधिपास्त्रीर्य-
 समर्थनक्षणे, तदङ्गनामऽस्तु मत नु मुक्तये ॥ ३ ॥ शक्रं सुरासुरवरैः सहदेवताभिः, सर्वज्ञशासनसुखाय समुद्यताभिः ।
 श्रीवर्धमानजिनदत्तमतप्रवृत्तान्, भव्यान् जनानवतु नित्यममङ्गलेभ्यः ॥ ४ ॥ ततः श्रीशान्तिनाथदेवाधिदेवाराधनार्थं
 करेमि कावत्सगग अन्नत्थू इत्यादि । रोगशोकादिभिर्दोषै—रजिताय जितारये । नमः श्रीशान्तये तस्मै, विहितानत-
 शान्तये ॥ ५ ॥ ततः श्रीशान्तिदेवतानिमित्त करेमि कावत्सगग अन्नत्थू इत्यादि । श्रीशान्तिजिनभक्ताय, भव्याय सुख-
 सम्पदम् । श्रीशान्तिदेवता देया—वशान्तिमपनीय [ते] मे ॥ ६ ॥ ततः । श्रीश्रुतदेवतानिमित्त करेमि कावत्सगग अन्नत्थू
 इत्यादि । सुवर्णशालिनी देयावु, द्वादशाङ्गी जिनोन्नवा । श्रुतदेवी सदा मद्वा—मशेषश्रुतसम्पदम् ॥ ७ ॥ ततः श्रीभवन-
 देवतानिमित्त करेमि कावत्सगग अन्नत्थू इत्यादि । चतुर्वर्णाय सधाय, देवीभवनवासिनी । निहृत्य दुरितान्येषा,
 करोतु सुखमश्नतम् ॥ ८ ॥ ततः क्षेत्रदेवतानिमित्त करेमि कावत्सगग अन्नत्थू इत्यादि । यासा क्षेत्रगता सन्ति, साधवः
 भ्रावकादयः । जिनाज्ञां साधयन्तस्मा, रक्षन्तु क्षेत्रदेवताः ॥ ९ ॥ ततः श्रीभक्तिदेवतानिमित्त करेमि कावत्सगग अन्नत्थू

एवं पश्चिमदिशि-यः प्रतीच्या दिक्षो नाथो, वरुणो मकरस्थितः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, वलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ५ ॥
 एवं वायव्यदिशि-हरिणो घाहन यस्य, वायव्याधिपतिः स्मरः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, वलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ६ ॥
 एवं पूर्वमुत्तरदिशि-निघाननवक्राब्ध, उत्तरस्या दिशः प्रभुः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, वलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ७ ॥ एव-
 मीशानदिशि-सिते वृषेऽधिष्ठः स-श्रीशानो विदितः प्रभुः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, वलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ८ ॥
 एवं मघोदिशि-पातालाधिपतिर्योऽस्ति, सर्वदा पद्मवाहनः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, वलिपूजा प्रतीच्छतु ॥ ९ ॥ एवमू-
 र्वदिशि-ब्रह्मलोकविभुर्योऽस्तु, रावहंससमाधितः । सघस्य शान्तये सोऽस्तु, वलिपूजां प्रतीच्छतु ॥ १० ॥ एवं
 दशस्यपि विष्णु जलधारादत्तेन स्वस्वविक्रस्वामि श्लोकप्रतिपादेन च बलिः प्रक्षिप्यते, प्रथम प्रान्ते च श्लोकादौ नमोऽर्हत्
 सिद्धेति कथ्यते । एतस्मिन् विधौ कृतेऽत्र प्रज्ञावे यदि सघसमुदायिकः शान्तिः तदा देवगृहसत्कः कलशो गृह्यते, यदि
 एकः कोऽपि कारयति तदा शान्तिकारकगृहात् चतुरश्रलसचवसुन्दरीधिरसि आरोप्य बहुगीतगानतानमानदानपात्र-
 अन्यशब्दादिवादित्रे वाद्यमाने अन्तर्धवलितः पद्मरत्नोपेतः मुखवेष्टितमुहुरीसूत्र उपरि समाच्छादितकसुम्भलवज्रः कलशः
 समानीय पूर्वकृतस्वस्तिकोपरि स्थाप्यते कलशमध्ये श्रीशान्तिनाथप्रतिमा निखला सुसज्जिता कृत्वा मोक्ष्या, कलशोपरि-
 हात् ऊर्ध्वं तणीचतुष्कमध्ये उपर्युपरि प्रोतलाजिलीपक्काम बध्यते, तणीमध्यतो महुरीदवरको लम्बमानस्तथा बध्यते
 यथा कलशोपरि मुलमध्यभागे तिष्ठति, तत्र च सघसमुदायको महुरीकन्दुको बध्यते, कलशस्य पुष्पचन्दनपूजा कर्मा ।
 गुरुरपि वासंक्षेप करोति । ततः कलशमग्रे कुसुमाञ्जलि १ लब्धपानीय २ परिचापनिका ३ आराधिका ४ मङ्गलप्रवीणा ५

अस्मिन् कायोत्सर्गे लोगस्स ४ पारिते लोगस्स १ तत उपविष्य नमस्कारशकृत्तयादिकथनपूर्वं जयवीरारायपर्यन्त
वाच्य । ततः सपूर्णाङ्गोपाङ्गाः समार्याः सुशीला सपुत्रा समृद्धा बद्धहस्तमहुलीदवरका गुणनभणनविचक्षणा अष्टौ इन्द्र-
स्थानीयाः परिहितघौतिका आकार्यन्ते, तत्र द्वौ हस्तयोः कलशं गृहीत्वा तिष्ठत, एको घृण ददाति, एकः कुसुमचन्दन-
वासश्चेप करोति, अन्ये चत्वारो मधुरस्वरेण शान्तिपूर्वक सप्तस्मरणादि गुणयन्ति । तथा द्वौ कलशधारकौ कुण्डिकात
कलशान् मृत्वा सप्तनमस्कारपूर्वं सप्तजलधारा दत्तः पश्चात् नमोऽर्हस्तिस्त्राचार्योपाच्यायेति पूर्वं अजितशान्तिस्तवः पठ्यते,
पदे पदे जलधारादानं एवमभेतनस्मरणे अपि, भक्तभरशान्तिद्वयादीन्यपि । एवमन्योऽपि सर्वसंघ सप्तस्मरणादि गुण-
यति पश्चाद् मृते मूलकलशे पूर्वं रक्षित श्रीपार्श्वनाथप्रक्षालनपानीयमपि कलशमभ्ये क्षिप्यते, ततो मङ्गलप्रदीप आभयित्वा-

चेलोत्खेपैः पुष्पघृणादिदानैः, सम्मान्यश्रीदिक्पतीना विसर्गम् ।

कृत्वा शेषान् शेषदिव्यावतारान्, प्राष्ठानारात् प्रेषयेत् स्वाधिवासान् ॥ १ ॥

अर्हदभियेकदर्शित-सामिष्यनिरस्तकल्मषोद्घायाः । गच्छन्ति ययास्थाने, ये केचिदुपागता देवाः ॥ २ ॥

शक्राद्या लोकपाला दिशि विदिशि गताः शुद्धसद्भर्मसक्ता, आयाताः स्नात्रकाले कलशहृतिकृते तीर्थनाथस्य भक्त्या ।

न्यस्ता शेषाऽऽपवाद्या विहितशिवसुखाः स्वास्पद साग्रत ते, स्नात्रे पूजामवाप्य स्वमपि कृतमुदो यान्तु कल्याणभाज ॥ ३ ॥

अनेन पद्यत्रयेण दिक्पालविसर्जनं क्रियते, पश्चात् सर्वोऽपि सधो देवगृहे निकरादानपूर्वं शान्तिजल केन्दुकसत्क-
महुलीसूत्रं च लटि, महुलीसूत्रं हस्तादौ बध्यते, कलशमध्याच्छान्तिजलं गृहीत्वा सर्वत्र गृहादौ प्रक्षिप्यते, तत सध-

इत्यादि । अम्वा निहितस्मिन्ना मे, सिद्धयुद्धश्रुतान्विता । सिते सिंहे स्थिता गौरी, वितनोतु समीहितम् ॥ १० ॥ ततः
 श्रीपद्मावतीदेवतानिमित्तं करेमि कञ्चस्सगं अमृत्यु इत्यादि । घराधिपतिपत्नीया, देवी पद्मावती सदा । शुद्रोपद्रवत सा
 मां, पातु कुल्लफणावलीः ॥ ११ ॥ ततः श्रीचक्रेश्वरीदेवतानिमित्तं करेमि काउस्सग अमृत्यु इत्यादि । चञ्चच्चक्ररा
 चारु-प्रवालदलसन्निभा । चिरं चक्रेश्वरी देवी, नन्दतावताञ्च माम् ॥ १२ ॥ ततः श्रीअच्छुसादेवतानिमित्तं करेमि
 काउस्सगं अमृत्यु इत्यादि । लङ्गस्रोटककोदण्ड-चाणपाणितट्टिव्युति । तुरङ्गमनाऽच्छुसा, कल्याणानि करोतु मे
 ॥ १३ ॥ ततः श्रीकुबेरादेवतानिमित्तं करेमि काउस्सग अमृत्यु इत्यादि । मयुरापुरि सुपार्श्व-श्रीपार्श्वस्तूपरक्षिका ।
 श्रीकुबेरा नराकटा, सुताङ्गाञ्जतु वो मयात् ॥ १४ ॥ ततः श्रीब्रह्मशान्तिदेवतानिमित्तं करेमि काउस्सग अमृत्यु
 इत्यादि । ब्रह्मशान्तिः स मां पाया-दपायाद्वीरसेवकः । श्रीमत्सत्यपुरे सत्या, येन कीर्ति कृता निजा ॥ १५ ॥ ततः
 श्रीगोब्रदेवतानिमित्तं करेमि काउस्सग अमृत्यु इत्यादि । या गोत्र पालयत्येव, सकलाऽपायत सदा । श्रीगोब्रदेवता रक्षा,
 सा करोतु नराऽङ्गिनाम् ॥ १६ ॥ ततः श्रीशक्रादिसमस्तदेवतानिमित्तं करेमि काउस्सग अमृत्यु इत्यादि । श्रीशक्र-
 प्रमुला यथा, विनशासनसंस्थिताः । देवदेव्यसादन्येऽपि, सद्य रक्षत्यपायतः ॥ १७ ॥ ततः सिद्धायिका-श्रीसासनदेव-
 तानिमित्तं करेमि काउस्सग अमृत्यु इत्यादि । श्रीमद्भिमानमाकटा, यथमावज्जसेविता । सा मां सिद्धायिका पातु, यज्ज-
 बापेण चारिषी ॥ १८ ॥

अस्मिन् कायोत्सर्गे लोगत्स ४ पारिते लोगत्स १ तत उपविश्य नमस्कारशक्रस्तवादि कथनपूर्वं जयवीरारायपर्यन्तं वाच्यं । ततः सपूर्णोपाङ्गाः समार्याः सुदीलाः सपुत्रा समृद्धा बद्धस्तमहुलीदवरका गुणनभणनविषक्षणा अष्टौ शृन्त्र-स्थानीयाः परिहितघौतिका आकार्यन्ते, तत्र द्वौ हस्तयो- कलश गृहीत्वा तिष्ठत, एको घृष ददाति, एकः कुसुमध्वन्द्वन-वासक्षेप करोति, अन्ये चत्वारो मधुरस्वरेण शान्तिपूर्वक सप्तसरणादि गुणयन्ति । तथा द्वौ कलशधारकौ कुण्डिकातः कलशान् भृत्वा सप्तनमस्कारपूर्वं सप्तजलधारा वृत्तः पश्चात् नमोऽर्हत्सिद्धाचार्योपाध्यायेति पूर्वं अजितशान्तिस्तवः पठ्यते, पदे पदे जलधारादानं एवमभेतनस्मरणे अपि, भक्तभरशान्तिद्वयादीन्यपि । एवमन्योऽपि सर्वसघः सप्तसरणादि गुण-यति पश्चाद् मृते मूलकलशे पूर्वं रक्षित श्रीपार्श्वनाथप्रक्षालनपानीयमपि कलशमभ्ये क्षिप्यते, ततो मङ्गलप्रदीप आमयित्वा-

चेलोत्क्षेपैः पुष्पघृषपादिदानैः, सम्मान्यश्रीदिक्षुपतीना विसर्गम् ।

कृत्वा शेषान् शेषविध्यावतारान्, प्राप्तानरात् प्रेषयेत् स्वाधिवासान् ॥ १ ॥

अर्हदभिषेकदर्शित-साक्षिध्वनिरस्तकल्मषोपहायाः । गच्छन्ति यथास्थाने, ये केचिदुपागता देवा ॥ २ ॥

अक्षथा लोकपाला दिशि विदिशि गताः शुद्धसद्भर्मसक्ताः, आयाताः स्नात्रकाले कलशहृतिकृते तीर्थनाथस्य भक्त्या ।

न्यस्ता शेषाऽऽपवाद्या विहितशिवमुखाः स्वास्पद साग्रतं ते, स्नात्रे पूजामवाप्य स्वमपि कृतमुदो यान्तु कल्याणभाज ॥ ३ ॥

अनेन पञ्चत्रयेण दिक्पालविसर्जनं क्रियते, पश्चात् सर्वोऽपि संघो देवगृहे निकरादानपूर्वं शान्तिजल केन्दुकसत्क-महुलीसूत्रं च लीति, महुलीसूत्रं हस्तादौ वक्ष्यते, कलशमध्याच्छान्तिजलं गृहीत्वा सर्वत्र गृहादौ प्रक्षिप्यते, ततः संघ-

मध्ये नगरमध्ये संघं ध्यान्तिर्मघति, ऋद्धिसमृद्धिवृद्धिसिद्धिसपदो भवन्ति, आधिव्याधिरोगघोऋद्धिदो-
पद्रवाश्च द्रुतं द्रुततो यान्ति ॥ १०० ॥

॥ इति श्रीध्यान्तिकविदिरविकारः संपूर्णः ॥ १०० ॥

सरतरगच्छाधीशा, त्रिनन्द्रयुगप्रधानगुह्यत्वाः । श्रीपातिसाहिमान्या, सममूवन् भूमिविल्याताः ॥ १ ॥
श्रीपूज्यमुस्वशिष्याः, वक्षाः श्रीसकलचन्द्रनामानः । महुरवो गुणगुरव-स्तेषामेव प्रसादो मे ॥ २ ॥
एव द्वादशभिः सम्यक्-पूर्णं प्रसोत्तरेः सुदृढम् । प्रकाश पञ्चम चर्के, गणिः समयसुन्दरः ॥ ३ ॥

॥ इति श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते पञ्चप्रकाशे श्रीसामा-
न्तरीशतके पञ्चमः प्रकाशः संपूर्णः ॥ ५ ॥

ॐ ॥ ग्रन्थकृतप्रशस्तिः ॥ ॐ

सामाचारीशतकमिदमासूत्रित सूत्रगत्या, किंचित् वृत्तिप्रकरणवशात् सप्रदायाच्च किंचित् ।
 चेद्व ग्रन्थेऽस्मिन् भवति किमपि श्रीजिनाज्ञाविरुद्ध, सघाध्यक्ष मम जडधियो दुष्कृत स्याच्च [तस्य] मिथ्या ॥ १ ॥
 जैना गच्छा जगति बहवो भिन्नभिन्नाभिधाना, भिन्नाचारा निजनिजमत स्थापयन्ति प्रमाणम् ।
 गच्छाधीशाः श्रुतनिगदिता संसर्ति वर्धयन्ति, [तद्व्यामोहो] तस्या मोहो न भवति कथं यजिनाज्ञैव सत्या ॥ २ ॥
 प्रारब्ध किञ्च सिन्धुदेशविषये श्रीसिद्धपुर्यामिद, मूलत्राणपुरे कियद्विरचित वर्षत्रयात् प्राग्भूया ।
 सपूर्णं विदधे पुरे सुखकरे श्रीमेहतानामर्के, श्रीमद्विक्कमसवति द्वि-मुनि-यद्-प्रालेयरोचिर्मिते १६७२ ॥ ३ ॥
 प्रवर्तमाने जिनवीरशासने, परम्पराया गणभृतसुधर्मणः । श्रीवज्रशाखा सुकुले च चान्द्रे, गणे स्फुटे कौटिकनामधेये ४
 श्रीपातिसाहिमान्ये, युगप्रधाने प्रधानसौभाग्ये । खरतरगच्छाधीशे, विजयि जिनसिंहसूरिगुरौ ॥ ५ ॥
 अकञ्चरसाहिस्तुमान्य, श्रीमजिनचन्द्रसूरिगुरुराजा । जाता युगप्रधाना-स्तच्छिष्य सकलचन्द्रगणि ॥ ६ ॥
 तच्छिष्यसमयसुन्दर-सदुपाध्याया अकार्पुतिदमेवम् । सामाचारीशतक, सतत स्वपरोपकाराय ॥ ७ ॥
 मुशिष्यो वाचनाचार्य, स्तर्कव्याकरणादिवित् । हर्षनन्दनवादीन्द्रो, मम साहाय्यदायकः ॥ ८ ॥
 इति श्रीसमयसुन्दरोपाध्यायविरचिते पञ्चमप्रकाशे श्रीसामाचारीशतक सपूर्णम् ॥

॥ लेखक-प्रशस्तिः ॥

श्रीमद्विक्रमतो घराङ्गनागनप्रालेयरोचिमिते, वयं लोद्वपुरे वरे यदुकुले भादीसुगोत्रेऽभवत् ।
 राजा श्रीसगरः प्रजासुखकरस्सुन्दरी श्रीमती, सौख्य मुक्त्वतोस्तयो समभवन्नेकादेशोहाऽऽत्मजा ॥ १ ॥
 अष्टौ तेषु मृताश्च मारिषशतो दुर्दैवतोऽनुक्रमे, दुःखाच्चौ पितरौ वियोगविधुरौ जातौ च तस्मिन् क्षणे ।
 कुर्वाणा विहसिक्रमात् क्षितितले श्रीवर्धमानप्रभोः, श्रिया सूरिजिनेश्वराः खरतरा श्रीलोद्वपुर्यां गता ॥ २ ॥
 राजाद्याः सपरिग्रहाः प्रमुविता नन्तु गताः सहस्रं, श्रुत्वा श्रीजिनधर्ममर्मं सकल सन्तोषमापुस्तारम् ।
 विज्ञप्तिं विदधे नृपाः करयुग सयोज्य राज्ञाऽन्वितः, स्वामिस्रष्ट ममाऽङ्गजा मृतिमगुर्जीवत्ययो ते त्रय ॥ ३ ॥
 तत्कार्यं च यथा परोपकृतिभिर्जीवेत् सुताना त्रयं, लाभो वो भविता स कौ नृपतिना प्रोक्त तदा मत्पदे ।
 राजाऽय भविता सुतः कुलधरः श्रीजिनधर्मी पुनः, पुत्रौ श्रीधरनामराजधरकौ शुद्धास्तिकौ भाविनौ ॥ ४ ॥
 श्रुत्वा लाभमसु तथैव गुरुमी रक्षाकृताभ्यायतो, वासधेयवेशेन तौ नृपसुतौ आद्यौ कृतौ खातरो ।
 ताभ्यां लोद्वपुरे विनेन्द्रभवन प्रोचैस्तरं कारित, तत्रोत्र भणशालिनाम समभूद्गणद्विद्यालावसात् ॥ ५ ॥
 श्रीधरश्रावकस्याऽऽसन्, पञ्च पुत्रा अनुक्रमात् । श्रीमसी १ श्रीमसीनामा २, जगसी १ रूपसी ४ तथा ।
 देखसी ५ यथा ख्याताः, पाण्डवाः पण्डुधूपतेः ॥ ६ ॥

स्त्रीमतीश्रावकस्याऽऽसीत्, कुलचन्द्रस्तनूरुहः तत्पुत्रो रामदेनामा, धनपालस्तदङ्गजः ॥ ७ ॥
 साधारणास्यस्तत्पुत्रः पुण्यपालस्तदङ्गजः । तत्सूः सञ्जुस्तोदेदू-स्तत्पुत्रस्तस्य गङ्गकः ॥ ८ ॥
 ज्येतास्यो नन्दनस्तस्य, खेतानामा तदङ्गभूः । आसकर्णख तत्पुत्र-स्तत्पुत्रो घस्तुपालकः ॥ ९ ॥
 पुञ्जानामा च तत्पुत्रः, श्रीयशोधवलस्ततः । तत्पुत्रः पुञ्जसीनामा, श्रीमहस्तस्य नन्दनः ॥ १० ॥
 श्रीमह्माङ्गजयाहकः सुरतरुर्दानप्रदानेऽधिको, यो भाण्ढारमवीभरक्षयनवै शास्त्रे स्वय लिखितैः ।
 अर्हच्छासनमेकविंशतिसहस्राणीह वर्तिष्यते, तत्पुत्रो ज्वलपुस्तकेष्वधिगत बुद्ध्या विचार्येति च ॥ ११ ॥
 आपाढाश्विनचैत्रमाद्रपदमासाष्टाहिकापर्वणि, श्रीमहसलमेरुगुर्नगरे चैत्येषु सप्तस्वपि ।
 कास्मीराभिषेकेशरेण भगवद्विम्बानि यः पूजयेत्, सन्नक्त्या शतश सृजन् स्वपरयो सम्यक्त्वमत्युज्ज्वलम् ॥ १२ ॥
 गुप्त दानमपि प्रयच्छति मुदा सद्बर्हिणा सीदता, दीनाना च ददाति सुन्दरतरा सो बर्हका नामत ।
 चातुर्मासिकपाक्षिकाब्दिकमहाष्टम्यादिके पर्वणि, प्रातः पारणक ददाति सतत य पौषधाख्य कृताम् ॥ १३ ॥
 यः श्रीलोद्रपुरे पुराणनगरे भूयिष्ठद्रव्यव्यात्, चैत्योच्चारमुदारचित्तपरिणामोऽकारयत् सादरम् ।
 श्रीचिन्तामणिपार्श्वमूर्तियुगल तत्रैव चाऽस्थापयत्, सोऽष्टास जिनराजसूरिगुरुभिर्हस्तप्रतिष्ठापितम् ॥ १४ ॥
 यः कुण्डलाकृतिभृतां जयलब्धिकाना, कृत्वा च पुञ्जमतुल मनुजावपुषि ।

॥ लेखक-प्रशस्तिः ॥ ॐ ॥

श्रीमद्विक्रमतो धराङ्कगगनप्रालेयरोचिमिते, वयं लोद्वपुरे वरे यदुकुले भात्रीसुगोत्रेऽभवत् ।
 राजा श्रीसगर प्रजासुखकरस्तत्सुन्दरी श्रीमती, सौख्य मुकुचतोस्तयो समभवन्नेकादशेऽहोऽऽत्मजाः ॥ १ ॥
 अष्टौ तेषु मृताश्च मारिवशतो दुर्दैवतोऽनुक्रमे, दुःखाच्चौ पितरौ वियोगयिधुरौ जातौ च तस्मिन् क्षणे ।
 कुर्वाणा विद्वत्क्रमात् क्षितितले श्रीवर्धमानप्रभोः, श्रिया सूरिजिनेश्वरा खरतरा श्रीलोद्वपुर्यां गता ॥ २ ॥
 राजाद्याः सपरिग्रहाः प्रमुषिता नन्तु गताः सद्गुरुन्, शुत्वा श्रीजिनधर्ममर्म सकल सन्तोषमापुस्तराम् ।
 विशिष्टिं विदधे नृपः करयुग संयोज्य राज्ञाऽन्यित, स्वामिश्रष्ट ममाऽङ्गजा मृतिमगुर्जीवत्ययो ते त्रयः ॥ ३ ॥
 तत्कार्यं च यया परोपकृतिभिर्जीवेत् सुताना त्रयं, लामो वो भविता स की नृपतिना प्रोक्त तदा मत्पदे ।
 राजाऽयं भविता सुतः कुलधरः श्रीजैनधर्मी पुनः, पुत्रौ श्रीधरनामराजधरकौ शुद्धास्तिकौ भवितौ ॥ ४ ॥
 ज्ञात्वा लामममु तथैव गुरुमी रक्षाकृतास्नायतो, वासश्चेपवशेन तौ नृपसुतौ आद्यौ कृतौ खातरौ ।
 ताम्या लोद्वपुरे क्षिणेन्द्रभवन प्रोचैस्सर कारित, तद्गोत्र मणशालिनाम समभूद्गण्डविद्यालवशात् ॥ ५ ॥
 श्रीधरआधकस्याऽऽसन्, पञ्च पुत्रा अनुक्रमात् । त्रीमसी १ मीमसीनामा २, जगसी ३ क्यसी ४ तथा ।
 देवसी ५ च यया क्पाताः, पाण्डवाः पण्डुधूपतेः ॥ ६ ॥

श्रीमसीभावकस्याऽऽसीत्, कुलचन्द्रस्तनूरुहः तत्पुत्रो रामदेनामा, धनपालस्तदङ्गजः ॥ ७ ॥
 साधारणाल्यस्तपुत्रः पुण्यपालस्तदङ्गजः । तत्सू सञ्जस्ततोदेदू-स्तपुत्रस्तस्य गजकः ॥ ८ ॥
 ज्येताख्यो नन्दनस्तस्य, सेतानामा तदङ्गभू । आसकर्णश्च तत्पुत्र-स्तपुत्रो यस्तुपालकः ॥ ९ ॥
 पुञ्जानामा च तत्पुत्र, श्रीयशोधवलस्ततः । तत्पुत्रः पुञ्जसीनामा, श्रीमल्लस्तस्य नन्दनः ॥ १० ॥
 श्रीमल्लान्नजथाहू-सुरतरुर्दानप्रदानेऽधिको, यो माण्डारमवीभरञ्जवनवै शास्त्रैः स्वय लिखितै ।
 अर्हच्छासनमेकविंशतिसहस्राणीह वर्तिष्यते, तप्तु प्रोज्ज्वलपुस्तकेष्वधिगत बुद्ध्या विचार्येति च ॥ ११ ॥
 आपाढाश्विनचैत्रभाद्रपदमासाष्टाह्विनापर्वणि, श्रीमल्लेसलमेरुदुर्गनगरे चैत्येषु सप्तस्वपि ।
 काशमीराभिधकेक्षरेण भगवद्विन्वानि य पूजयेत्, सन्नक्त्या शतशः सृजन् स्वपरयोः सम्यक्त्वमस्तुज्ज्वलम् ॥ १२ ॥
 गुप्त दानमपि प्रयच्छति मुदा सद्गर्भिणा सीदता, दीनानां च ददाति सुन्दरतरा सो वर्डका नामत ।
 चातुर्मासिकपाक्षिकान्द्विक्कमहाष्टम्यादिके पर्वणि, प्रातः पारणक ददाति सतत यः पौषधार्य कृताम् ॥ १३ ॥
 यः श्रीलोब्रपुरे पुराणनगरे भूयिष्ठद्रव्यभ्ययात्, चैत्योच्चारमुदारचित्तपरिणामोऽकारयत् सादरम् ।
 श्रीचिन्तामणिपार्श्वमूर्तियुगल तत्रैव चाऽस्थापयत्, सोऽष्टास जिनराजसूरिगुरुभिर्हस्तप्रतिष्ठापितम् ॥ १४ ॥
 यः कुण्डलाकृतिमृतां जयलङ्घिकानां, कृत्वा च पुञ्जमतुल मनुजावपुषि ।

॥ लेखक-प्रशस्तिः ॥ ७१-

श्रीमद्विक्रमतो धराङ्कगगनप्रालेयरोचिमिते, वषे लोद्वपुरे वरे यदुकुले भाटीसुगोत्रेऽभजत् ।
 राजा श्रीसगरः प्रजामुखकरस्तसुन्दरी श्रीमती, सौख्य मुक्तवतोस्तयो समभयन्नेकादशोहाऽऽमजा ॥ १ ॥
 जष्टौ तेषु मृताश्च मारिषशतो दुर्देवतोऽनुक्रमे, दुःस्वाप्तौ पितरौ वियोगयिधुरौ जातौ च तस्मिन् क्षणे ।
 कुर्वाणा विह्वितक्रमात् क्षितितले श्रीवर्धमानप्रभोः, शिष्या सूरिजिनेश्वरा स्वरतरा श्रीलोद्वपुर्यां गता ॥ २ ॥
 राजाद्याः स्परिग्रहाः प्रमुषिता नन्तु गताः सद्गुरुन्, श्रुत्वा श्रीजिनधर्ममर्म सकल सन्तोषमापुन्तराम् ।
 विज्ञप्तिं विदधे नृपः करयुग संयोज्य राजाऽन्वितः, स्वामिश्रष्ट ममाऽद्रजा मृतिमगुर्जवत्ययो ते त्रय ॥ ३ ॥
 तत्कार्यं च यया परोपकृतिभिर्जीवेत् सुताना त्रय, लाभो वो भविता स कौ नृपतिना प्रोक्त तदा मत्पदे ।
 राजाऽय भविता सुतः कुलधरः श्रीजिनधर्मी पुनः, पुत्रौ श्रीधरनामराजशरकौ शुद्धास्तिकौ भाविनौ ॥ ४ ॥
 ज्ञात्वा लाभमसु तथैव गुरुमी रक्षाकृताभायतो, वासश्चेपवशेन तौ नृपसुतौ आदौ कृतौ स्वातरी ।
 ताम्भ्या लोद्वपुरे धिनेन्द्रभवन प्रोक्षेस्तर कारित, तद्भोत्र भणशालिनाम समभूषाण्डादिष्वालावशात् ॥ ५ ॥
 श्रीधरश्रावकत्वाऽऽसन्, पञ्च पुत्रा अनुक्रमात् । स्त्रीमसी १ मीमसीनामा २, जगत्सी ३ रूपसी ४ तथा ।
 देवसी ५ च यया स्यातां, पाण्डवाः पण्डुभूपतेः ॥ ६ ॥

पुण्यकर्तव्यता काऽपि, प्रत्यक्षं दृष्टो मया । काऽपि श्रुता सतां वक्रात्, प्रशस्तिर्लिखिताऽस्ति तत् ॥ २३ ॥
सामाचारीशतकममुना थाहरूशाहनाम्ना, पञ्चादशोऽब्जमलमतिना लेखित पूर्वमेव ।
यावच्छ्रीमत्स्वरतरंगणप्रोक्तसन्नाम तावन्, नन्दत्वेतच्चिरमनुपम सर्वकल्याणकारि ॥ २४ ॥

॥ इति श्रीसामाचारीशतकं संपूर्णं ॥

सूरीन्धरो विजयते सुकृपाविचन्द्रः, शिष्योऽस्मि वस्य सुखसागरपाठकसु ।
वत्साऽऽज्ञया लिखितवान् पुरि मोहमय्या, सुभावको विजयचन्द्र इमा प्रति तु ॥ १ ॥

Printed by Ramohandra Yeshu Shedge, at the Nirnaya Sagar Press,
26-28, Kolbhat Street, Bombay

Published by Jawari Mulchand Hirachand Bhagat, Jinadattasuri Jain
Bhandar, Mahavir Swami's Temple, Pydhuni, Bombay

ताभिर्मृश प्रथमकिभृतस्तथा यत्, सा विस्मरिष्यति कदापि न किंवदन्ती ॥ १५ ॥

प्रासादेषु त्रिभुवनगुरोरष्टसंख्येषु सम्यक्, दादास्तूपे मुखमलकथीपादिचय्यताकाः ।

कीर्त्युल्लासादिशि दिशि समारोपयामास भक्त्या, यः श्रीदेवावसरजयिन दामव पूजयित्वा ॥ १६ ॥

यः सौवर्णं वरमश्नरफीनाणक भक्तितोऽदात्, पूर्वं केनाऽपि न वितरित सर्वसाधर्मिकाणाम् ।

नित्य दत्ते सकलयतिनां वस्त्रपात्राश्चपान, कुर्वन् सामायिकजिनयच श्रुत्यभावदयकादीन् ॥ १७ ॥

श्रीमाले तिलक पुनः श्रवणयोः सौवर्णसत्कुण्डले, ग्रीवाया मणिमौक्तिकादिजटित प्रवेयक मूषणम् ।

हस्ते श्रीफलमद्भुत शिववधूविधेः शिवाह्नैभिस्तिक, मन्ये सर्वमिदं चकार सुकृती श्रीपार्श्वनाथस्य यः ॥ १८ ॥

तद्भार्या निजभर्तृभक्तिकरणे दक्षा सुपञ्चद्वया, शुद्धाचारवती सती गुणवती युक्ता विवेकश्रिया ।

वाद्याभ्यन्तरमूषणाऽस्ति कनकादेवी प्रसिद्धाऽभिधा, यत्पुत्रौ हरिराज उत्तमगुण श्रीमेषराजस्तथा ॥ १९ ॥

यः पूर्वं मरतादिवच्च तिलक कपरापयित्वा गृहे, भूत्वा संघपतिर्धर्मव पुरतः कृत्वा रथ सत्वरम् ।

यत्सधे जिनराजसूरिगुरवो गच्छाधिराजेश्वरा, आचार्या जिनसागरा मुनिवरज्जातेन संघोभिता ॥ २० ॥

मुख्यः संघपतिः शिवाख्य इतरे आच्चाः पुनर्गोचराः, अन्येऽपि व्यवहारिणो मरुचराः सत्कां सुयात्रां व्यपुः ॥ २१ ॥

विपुं-वर्ष-रस-शंखि-वर्षे १६८१, रातलकस्याणदासनूपरान्ते । श्रीशत्रुञ्जयसंघो, विभिर्ममे पादकलेन ॥ २२ ॥

पुण्यकर्तव्यता काऽपि, प्रत्यक्ष दृष्टो मया । काऽपि श्रुता सता वक्रात्, प्रशस्तिर्लिखिताऽस्ति तत् ॥ २३ ॥

सामाचारीशतकममुना यादुरुद्याहनाम्ना, पञ्चाधर्षोऽब्जमलमतिना लेखित पूर्वमेव ।

यावच्छ्रीमत्स्वरतरंगणप्रोहसश्राम तावन्, नन्दत्वेतच्चिरमनुपम सर्वकल्याणकारि ॥ २४ ॥

॥ इति श्रीसामाचारीशतकं संपूर्णं ॥

सूरीधरो विजयते मुकुटादिचन्द्रः, सिष्योऽस्ति तस्य सुखसागरपाठस्तु ।

तस्माऽऽज्ञया लिखितवान् पुरि मोहमय्या, सुभाषको विजयचन्द्र इमा प्रति तु ॥ १ ॥

Printed by Ramobandra Yeshu Shedge, at the Nirnaya Sagar Press,
26-28, Kolbhat Street, Bombay

Published by Jawari Mulchand Hirachand Bhagat, Jinadattasuri Jain
Bhandar, Mahavir Swami's Temple, Pydhuni, Bombay

तामिर्मृश प्रघरभकिमृतस्तथा यत्, सा विस्मरिष्यति कदापि न किंवदन्ती ॥ १५ ॥

प्रासादेषु त्रिभुवनगुरोरष्टसख्येषु सम्यक्, दावास्तूपे मुखमलकयीपादिचग्रत्पताकाः ।

क्षीत्युल्लासादिदि दिशि समारोपयामास भक्त्या, यः श्रीदेवायसरजयिन शभव पूजयित्वा ॥ १६ ॥

यः सौवर्णं वरमक्षरफीनाणक भक्तितोऽयात्, पूर्वं केनाऽपि न वितरित सर्वसाधर्मिकाणाम् ।

नित्य दत्ते सकलयतिना वस्त्रपात्राभ्रपान, कुर्वन् सामायिकजिनवच श्रुत्यमायदयकादीन् ॥ १७ ॥

श्रीभाले तिलक पुनः श्रवणयोः सौवर्णसत्कुण्डले, प्रीवाया मणिमौक्तिकादिजटित ग्रैवेयक भूषणम् ।

हस्ते श्रीफलमद्भुत शिषवधूवि[वै]वाहनेमिसिक, मन्ये सर्वमिव चकार सुकृती श्रीपार्श्वनाथस्य यः ॥ १८ ॥

तन्नार्या निजभर्तृभक्तिकरणे दक्षा सुपक्षद्वया, शुद्धाचारवती सती गुणवती युक्ता विवेकश्रिया ।

वाद्याभ्यन्तरभूषणाऽस्ति कनकादेवी प्रसिद्धाऽभिधा, यत्पुत्रौ हरिराज चक्षमगुण श्रीमेघराजस्तथा ॥ १९ ॥

यः पूर्वं भरतादिवच्च तिलक क्करापयित्वा गुह्ये, भूत्वा संधर्पतिर्धमूव पुरतः कृत्वा रथ सत्वरम् ।

रुक्माणा निरु वर प्रतिपुर धपन् यशोऽप्यर्जयन्, श्रीशत्रुञ्जयतीर्थराजविलसद्यात्रा पवित्रा व्यधात् ॥ २० ॥

यत्सर्वे जिनराजसूरिगुरवो गच्छाधिराजेभ्यः, आचार्या जिनसागरा मुनिघरातेन संक्षोभिताः ।

मुख्यः सधपति शिवाख्य इतरे आम्नाः पुनर्गोचराः, अन्येऽपि व्यवहारिणो मरुधराः सत्कां सुयात्रां व्यधु ॥ २१ ॥

विधुं-वर्धुं-रसं-शशि-वर्धे १६८१, रावलकल्याणदासनृपराज्ये । श्रीशत्रुञ्जयसंघो, विभिर्ममे व्याहककेन ॥ २२ ॥

पुण्यकर्तव्यता काऽपि, प्रत्यक्ष दृष्टेश्च मया । काऽपि श्रुता सता वक्रात्, प्रशस्तिर्लिखिताऽस्ति तत् ॥ २३ ॥
सामाचारीशतकममुना याहस्याहनाम्ना, पञ्चादशैष्वमलमतिना लेखित पूर्वमेव ।
यावन्धूमीमत्स्वरतरंगणप्रोद्धसश्राम तावत्, नन्दत्येतच्चिरमनुपम सर्वकल्याणकारि ॥ २४ ॥

॥ इति श्रीसामाचारीशतकं संपूर्णं ॥

सुरीश्वरो विजयते सुकृपाविचन्द्रः, सिष्योऽस्ति तस्य सुखसागरपाठकसु ।
तस्याऽऽज्ञया लिखितवान् पुरि मोहमय्यां, सुभाषको विजयचन्द्र इमा प्रति तु ॥ १ ॥

Printed by Ramohandra Yeshu Shedgo, at the Nirnaya Sagar Press,
26-28, Kolbhat Street, Bombay

Published by Jawari Mulchand Hirnchand Bhagat, Jinadattasuri Jain
Bhandar, Mahavir Swami's Temple, Pydhuni, Bombay

श्री केसरीमलजी घीसीलासजी कोठारी,
की तरफ से सादर भेंट-

प्राचार्य श्री विनयकमल ज्ञान यन्त्रार, बनारस

॥ समाप्तमिदं सामांचारीशतकम् ॥

प्राचार्य श्री विनयकमल ज्ञान यन्त्रार, बनारस

तथा पालतया मूढत्वेन शिशुत्वेन वा मोहतया मिथ्यात्वादिमोहेन भण्डतया रागपरादिपारवश्येन स्फिड-
तया स्फेडाकर्मत्वेन शिगीरघशुक्तया ऋदिरससातगीरव्येण एतैः प्रकारैः अस्य धर्मस्य अतीकारैरिति योजना ।
कथमृतेन मयेत्याह—चतुःकषायोपगतेन पञ्चेन्द्रियवशात्तेन परिपूर्णतया सातासौख्यमनुपालयता तथा मया
अस्य धर्मस्य अज्ञानतया अस्मिन्वा भवे वर्तमानजन्मनि अन्येषु वा भवग्रहणेषु अतीतानागतेषु प्राणाति-
पातः कृतो वा कारितो वा क्रियमाणो वा परैः समनुज्ञातः स निन्दामि गार्हे त्रिविध त्रिविधेन मनसा वाचा
कायेन अतीत निन्दामि प्रत्युत्पन्न वर्तमान सहृणोभिः अनागत प्रत्याख्यामि सर्व प्राणातिपात यावज्जीवम-
निश्चितोऽहं निश्चारहितो विप्रमुक्त इत्यर्थः । नैव स्वय प्राणान् अतिपातयेत् नैव अन्यैः प्राणान् अतिपात-
येत् प्राणानतिपातयतोऽन्यास समनुजानीयात् । तद्यथा । अहंत्साक्षिक सिद्धसाक्षिक साधुसाक्षिक देवसा-
क्षिक गुरुसाक्षिक । केषिदाहुः आत्मसाक्षिक । अत्र अहंत्सिद्धसाधुदेवतमसाक्षत्वे यन्निषिद्ध तदकरणीय-
मर्थेत्यर्थः । केवलावधिज्ञानेन्द्रियादीनां सर्वप्रत्यक्षत्वात् एव भवति । अहंभित्तिकथने कः पालक इत्याह । मि-
श्रुर्वा मिश्रुकी वा साधुर्वा साध्वी वा सयत्नविरतप्रतिहतप्रत्याख्यातपापकर्मसयत्न नियमित विरत निवृत्त
प्रतिहत शुभकर्मभिर्घातित प्रत्याख्यात निराकृत । कदा कर्मत्याह । दिवा वा रात्रौ वा । कीदृशो मिश्रुर्भि-
क्षुकी च । एकको वा पर्वदि गतो वा स्वप्नो वा जाग्रदा एतत्सर्वं प्राणातिपातस्य विरमण हित श्रुत क्षम
तारणसमर्थ निःशेषितं सपूर्णं पालित आत्मानुगाभि आत्मसर्वनीय परानुगाभि परप्रतिपादनीय । पुनः क-

धंभूतम् । एताभिर्भुक्तिभिर्महार्थम् । काभिरिच्छाह । सर्वेषां प्राणानां सर्वेषां भूतानां पूर्वोक्तानां सर्वेषां
 जीवानां पूर्वोक्तानां सर्वेषां सत्त्वानां पूर्वोक्तानां भद्रुःस्वकरणतया अश्रापनया अजीर्णनया अस्वपृच्छनेन असी-
 द्नतया सतोपकरणेन अपीद्वनया अपरितापनया अनुपद्रवनया महार्थं महानुभाव महानुपुङ्गवानुचीर्ण
 परमर्षिर्देशित प्रशस्तं तत्प्राणातिपातात् विरमण । दुःखक्षयाय कर्मक्षयाय बोधिलाभाय ससारोत्तारणाय
 त्रिःकृत्वा त्रिःकरणशुद्ध्या त्रिवेद वा उपसयुज्य उपसपथ वा व्रतेन सयदित्वा । णं इति वाक्यालकारे ।
 विचरामि तिष्ठामि प्रथमे भवन्त महामते उपस्थितोस्मि सर्वस्मात्प्राणातिपाताद्विरमण ॥ १ ॥ अहावरे दुधे
 भते महद्वप मुसावायाओ वेरमण सब भते मुसावाय पथक्खामि । से कोहा वा लोहा वा भया वा हासा
 वा नेव सय मुस बहज्जा । नेवक्षेहिं मुस वयाविज्जा मुसवयतेवि अक्षे न समणुज्जाणामि जाव० दोष पूर्ववत् ।
 से मुसावाए चउविहे पवन्ते । त जहा । दवओ खित्तओ कालओ भावओ दवओण मुसावाए सबदव्वेसु
 खित्तओण मुसावाए लोए वा अलोए वा कालओण मुसावाए दिया वा राओ वा भावओण मुसा-
 वाए राणेण वा दोसेण वा ज पि० दोष० मुसावाओ भासिओ वा भासाविओ वा भासिज्जतो वा परेहिं
 समणुज्जाओ त नि० गरिहामि दोष पूर्ववत् । सब मुसावाय जाव० दोष० । नेव सय मुस वाहज्जा नेवक्षेहिं
 मुस वायाविज्जा मुस वयतेवि अक्षे न समणुज्जाणिज्जा । तजहा । दोष० । एस खलु मुसावायरस वेरमणे
 दोष० । दुधे भते महद्वप उवट्ठिओमि सवाओ मुसावायाओ वेरमण ॥ २ ॥ अप अपरस्मिन् द्वितीये भवन्त मह-

तथा घालतया मूढत्वेन शिशुत्वेन वा मोहतया मिथ्यात्वादिमोहेन भण्डतया रागपरादिपारवश्येन स्फिष्ट-
तया स्फेदाकर्मत्वेन अगौरयशुरतया ऋद्धिरससातगौरवेषेण एतैः प्रकारैः अस्य धर्मस्य अतीचारैरिति योजना ।
कथमूर्तेन मयेत्याह—यसु कथायोपगतेन पञ्चेन्द्रियवधात्तेन परिपूर्णतया सातासौक्यमनुपालयता तथा मया
अस्य धर्मस्य अज्ञानतया अस्मिन्वा भवे वर्तमानजन्मनि अन्येषु वा भवग्रहेषु अतीतानागतेषु प्राणाति-
पातं कृतो वा कारितो वा क्रियमाणो वा परैः समनुज्ञातः त निन्दामि गर्हे अधिविधेन मनसा वाचा
क्रायेन अतीत निन्दामि प्रत्युत्पन्न वर्तमान सहृणोमि अनागत प्रत्यास्यामि सर्वे प्राणातिपात यावज्जीवम-
निश्चितोऽह निभारहितो विप्रमुक्त इत्यर्थः । नैव स्वय प्राणान् अतिपातयेत् नैव अन्ये प्राणान् अतिपात-
येत् प्राणानतिपातयतोऽन्यान् समनुजानीयात् । तद्यथा । अहंत्साक्षिक सिद्धसाक्षिक साधुसाक्षिकं देवसा-
क्षिक गुरुसाक्षिक । केचिदाहुः आत्मसाक्षिक । अत्र अहंत्सिद्धसाधुदेवात्मसाक्ष्यत्वे यद्विधिवत् तदकरणीय-
मेवेत्यर्थः । केवलवचिज्ञानेन्द्रियादीनां सर्वप्रत्यक्षत्वात् एव भवति । अहमिति कथने कः पालक इत्याह । मि-
धुर्वा मिधुकी वा साधुर्वा साध्वी वा संयतधिरतपतिहृतप्रत्याख्यातपापकर्मासयत नियमित धिरत निवृत्त
प्रतिहत शुभकर्मभिर्घातित प्रत्याख्यात निराकृत । कदा कर्मस्याह । दिवा वा रात्रौ वा । कीदृशो मिधुर्भि-
क्षुकी च । एकको वा पर्वदि गतो वा स्वप्नो वा आपद्वा एतत्सखलु प्राणातिपातस्य धिरमण हित श्रुत क्षम
तारणसमर्थ निःशेषितं सपूर्णं पालित आत्मानुगाभि आत्मसर्वेवनीय परानुगाभि परप्रतिपादनीयं । पुनः क-

धनूतम् । एताभिर्भुक्तिभिर्महार्थम् । कामिरिच्छाह । सर्वेषां प्राणानां सर्वेषां भूतानां पूर्वोक्तानां सर्वेषां
 जीवानां पूर्वोक्तानां सर्वेषां सत्त्वानां पूर्वोक्तानां अतुल्यकरणतया अक्षयपनया अजीर्णनया अस्वप्नहनेन अती-
 व्रतया सतोपकरणेन अपीह्ननया अपरितापनया अनुपद्रवधनया महार्थं महागुण महाबुद्धिभाव महापुरुषानुशीर्षं
 परमर्षिदेशित प्रशस्तं तत्प्राणान्तिपातात् धिरमण । दुःखक्षयाय कर्मक्षयाय बोधिलाभाय ससारोत्तारणाय
 त्रिःकुत्वा त्रिःकरणशुद्ध्या त्रिवेल वा उपसयुज्य उपसपथ वा व्रतेन सघटित्वा । ण इति वाक्यालकारे ।
 विचरामि तिष्ठामि प्रथमे भवन्त महाव्रते उपस्थितोसि सर्वस्मात्प्राणान्तिपाताद्विरमण ॥ १ ॥ अष्टावरे दुष्पे
 भते महद्वप मुसावायाओ वेरमण सव भते मुसावाय पथक्स्वामि । से कोदा वा लोहा वा भया वा हासा
 वा नेव सय मुस वहज्जा । नेवभेहिं मुस वयाविज्जा मुसवयतेवि अथे न समणुज्जाणामि जाव० दोष पूर्ववत् ।
 से मुसावाए चउविहे पवन्ते । त जहा । दवओ खितओ कालओ भावओ दवओण मुसावाए सवदवेसु
 खितओण मुसावाए लोए वा अलोए वा कालओण मुसावाए विया वा राओ वा भावओण मुसा-
 वाए राणेण वा दोसेण वा ज पि० दोष० मुसावाओ भासिओ वा भासाविओ वा भासिज्जतो वा परेहिं
 समणुज्जाओ त नि० गरिहामि दोष पूर्ववत् । सव मुसावाय जाव० दोष० । नेव सय मुस वाइज्जा नेवभेहिं
 मुस वायाविज्जा मुस वयतेवि अथे न समणुज्जाणिज्जा । तजहा । दोष० । एस खलु मुसावायस्स वेरमणे
 दोष० । दुष्पे भते महद्वप उवट्ठिओमि सवाओ मुसावायाओ वेरमण ॥ २ ॥ अथ अपरस्मिन् द्वितीये भवन्त महा-

दोष० । तन्मैयुन षतुर्विधं प्रपञ्च दोष० । द्रव्यतो रूपेषु वा आकृतिसमेषु रूपसुभगेषु वा रूपलावण्यावित्यु-
 क्तेषु क्षेत्रतः ऊर्ध्वलोके वा अधोलोके वा तिर्यग्लोके वा दोष० । मैयुन सेवित वा सेवयित वा सेव्यमान वा
 परैः न समनुजानीयात् दोष० । एतत् खलु मैयुनस्य विरमण दोष० षतुर्ये दोष० । मैयुनाद्विरमण ॥ ४ ॥
 अष्टावरे पचमे भते महद्वय परिगहाओ वेरमण सव भते परिग्रह पञ्चकत्तामि से अप्य वा षड् वा अणु
 वा धूल वा चित्तमत वा अचित्तमत वा णेय सय परिग्रह परिगिह्वेजा नेवणेहि परिगह परिगिह्वविजा
 परिगह परिगिह्वेतिवि अन्ने न समनुजाणामि० दोष० । से परिगहे च० दोष० । द्रव्यओण परिग्रहे सचित्ता-
 चित्तमिस्सेसु द्रव्येसु चित्तओण परिगहे नामे वा नपरे वा अरण्ये वा० दोष० । परिगहो गहिओ वा गाहा-
 विओ वा चिप्यतो वा परेहि समणुजाओ० दोष० । सव परिगह दोष० । नेव सय परिगह परिगिह्विजा
 नेवणेहि परिगह परिगिह्वविजा परिगह परिगिह्वेतिवि अन्ने न समणुजाणिजा० दोष० । एस खलु परि-
 गहस्य विरमण दोष० पचमे भते० दोष० परिगहाओ वेरमण ॥ ५ ॥ अथापरे पचमे भदन्त महाव्रते प्रय-
 मान्तपवानि वा । परिग्रहाद्विरमण सर्व भदन्त परिग्रह प्रत्याख्यामि तत् अल्प वा षड् वा अणु वा रघुलं
 वा चित्तमद्वा अचित्तमद्वा नेव सय परिग्रह परिग्रहियत् नेवान्यैः परिग्रह परिग्रहयेत् परिग्रह परिग्र-
 हन्तमन्य न समनुजानामि दोष० स परिग्रहः दोष० । द्रव्यतः सचित्ताचित्तमिअतेषु द्रव्येषु क्षेत्रतो ग्रामे
 वा नगरे वा अरण्ये वा दोष० परिग्रहो ग्रहीतो वा प्राहितो वा ग्रहमाणो वा परैः समनुज्ञातः दोष० सर्व

परिमह दोष० । नैव स्वय परिग्रह परिग्रहीयात् नैवान्यैः परिग्रह परिग्राहयेत् परिग्रह परिग्रहृतमन्य न सम-
नुजानीयात् दोष० एतत् स्वस्तु परिग्रहाद्विरमण दोष० पञ्चमे भवन्तः० दोष० परिग्रहाद्विरमण ॥ ५ ॥ अहा-
यरे छट्टे भते यए राहभोयणाओ वेरमण सव भते राहभोयण पवक्खामि से असण वा पाण वा स्वाहम
वा साहम वा पोष सय राह मुजिज्जा णेवणोहिं राह मुजाहज्जा राह य मुजनेवि अक्षे न समणुजाणामि
दोष० । से राहभोयणे वजहिं दोष० दवओण राहभोयणे असणे वा पाणे वा स्वाहमे वा साहमे वा खित्त-
ओण राहभोयणे समेयखित्तसु कालओण विवा वा राहभोयणे रत्तिं । मावओण राहभोयणे तिस्से वा क-
हुए वा कसाहले वा अयिले वा महुरे वा लवणे वा जपिं दोष० । राहभोयण मुजिय वा मुजाविय वा
मुजिज्जत वा परेहिं समणुजाय दोष० सव राहभोयण० दोष० । नैव स्वय राहयं मुजिज्जा नैवक्षेहिं राह मुजा-
विज्जा । राह मुजनेवि अक्षे न समणुजाणिज्जा० दोष० । एस स्वस्तु राहभोयणस्स वेरमणे दोष० छट्टे भते०
दोष० राहभोयणाओ वेरमण ॥ ६ ॥ अयापरे षट्ठे भवन्तः द्वते प्रथमान्तपदानि वा । रात्रिभोजनाद्विरमणं सर्व
भवन्त रात्रिभोजन प्रत्याख्यामि तत् अशान वा पानं वा स्वादिम वा खादिम वा नैव स्वय रात्रौ मुञ्जीत
नैवान्ये रात्रौ भोजयेत् रात्रौ मुञ्जानमन्यं न समनुजानामि दोष० । तद्वात्रिभोजनं वतुर्विध प्रज्ञप्तं दोष० ।
द्रव्यतः अशान वा पान वा स्वादिम वा खादिम वा क्षेप्रतः समयक्षेत्रेषु कालोचितभूमिषु कालतः रात्रौ मा-
वतः तिक्त वा कट्ट वा कषाय वा अम्ल वा लवण वा मधुर वा० दोष पू० । रात्रिभोजन मुक्त वा भोजित वा

दोष० । तन्मैयुन चतुर्विध प्रकृत्य दोष० । द्रव्यतो रूपेषु वा आकृतिमयेषु रूपसु भगेषु वा रूपलावणपादित्यु-
 क्तेषु क्षेत्रत ऊर्ध्वलोके वा अधोलोके वा तिर्यग्लोके वा दोष० । मैयुन सेधित वा सेवयित वा सेव्यमान वा
 परै न समनुजानीयात् दोष० । एतत् खलु मैयुनस्य विरमणं दोष० चतुर्थे दोष० । मैयुनाद्विरमण ॥ ४ ॥
 अथावरे पक्षमे भते महदप परिगहाओ वेरमण सव भते परिग्रह पक्षस्वामि से अप्य वा षड् वा अणु
 वा धूल वा चित्तमत वा अधित्तमत वा णेव सय परिग्रह परिगिह्विजा णेवणेहि परिगह परिगिह्विजा
 परिगह परिगिह्वितेवि अक्षे न समनुजानामि० दोष० । से परिगहे च० दोष० । द्रव्यओण परिग्रहे सच्चित्ता-
 चित्तमित्तसेसु द्रव्येषु चित्तओण परिगहे नामे वा नपरे वा अरण्ये वा० दोष० । परिगहो गहिओ वा गाहा-
 विओ वा चिप्पतो वा परेहि समणुजाओ० दोष० । सव परिगह दोष० । नेव सय परिगह परिगिह्विजा
 नेवणणेहि परिगह परिगिह्विजा परिगह परिगिह्वितेवि अक्षे न समणुजानिजा० दोष० । एस खलु परि-
 गहास्स विरमण दोष० पक्षमे भते० दोष० परिगहाओ वेरमण ॥ ५ ॥ अथापरे पक्षमे भदन्त महावते प्रय-
 भान्तपदानि वा । परिग्रहाद्विरमण सर्व भदन्त परिग्रह प्रत्यारूपामि तत् अल्प वा बहु वा अणु वा स्थूल
 वा चित्तमद्वा अधित्तमद्वा नेव खय परिग्रह परिग्रहीयात् नेवान्येः परिग्रह परिग्राहयेत् परिग्रह परिग-
 हन्तमन्य न समनुजानामि दोष० स परिग्रहः दोष० । द्रव्यतः सच्चित्ताचित्तमित्तमित्तेषु द्रव्येषु क्षेत्रतो नामे
 वा नगरे वा अरण्ये वा दोष० परिग्रहो गृहीतो वा ग्राहीतो वा गृह्यमाणो वा परैः समनुज्ञातः दोष० सर्व

रसगन्धरुपर्णानां मधिवारणं शुभाशुभाविचिन्तनं मीयुनस्य वि० ॥ ४ ॥ इच्छा वर्णनं मूर्छा निवृत्तिं लोभः
 प्राहिता सर्वसम्पदबुद्धिं काङ्क्षा परचनमदृष्टबुद्धिं प्रदोषमदृष्टाकणं इव प्रदीप्यामीति दृष्टं परिग्रहस्य वि०
 ॥ ५ ॥ अतिमात्र आहारं निषिद्धिं क्षुद्रयेन विधीयते पुरुषोऽनन्तर्यस्त्वस्मिन् काङ्क्षितं दृष्टमस्ति नयन्ति चिन्ता
 नाविभोजनस्य वि० ॥ ६ ॥ अथाष्टापदादृष्टाकेन मष्टाप्रलोपारण विराट्—'दंसजानाणादिसिं' ॥ ७ ॥ मीरं
 विना विभो मसणायम्मे । पदम वयमपुरयस्वे चिरियासो पाणादृष्टायाजो ॥ ८ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ९ ॥
 वयमपुरयस्वे चिरियासो सुसायायाजो ॥ १० ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ११ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ १२ ॥
 जल्पं वयमपुरयस्वे चिरियासो मेष्टायाजो ॥ १३ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ १४ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ १५ ॥
 नृणां पट्टं राक्षसोयणाजो ॥ १६ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ १७ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ १८ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ १९ ॥
 ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 मं द्वितीयं ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 पोषं ॥ २० ॥ चतुर्थममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 तत् पोषं ॥ २१ ॥ पञ्चममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 तन्मिमांसायाजो चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 ५० शुभावाभाजो ॥ २२ ॥ अथाष्टापदादृष्टाकेन मष्टाप्रलोपारण विराट्—'दंसजानाणादिसिं' ॥ २३ ॥ मीरं

॥ २४ ॥ अथाष्टापदादृष्टाकेन मष्टाप्रलोपारण विराट्—'दंसजानाणादिसिं' ॥ २५ ॥ मीरं
 विना विभो मसणायम्मे । पदम वयमपुरयस्वे चिरियासो पाणादृष्टायाजो ॥ २६ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ २७ ॥
 वयमपुरयस्वे चिरियासो सुसायायाजो ॥ २८ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ २९ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ३० ॥
 जल्पं वयमपुरयस्वे चिरियासो मेष्टायाजो ॥ ३१ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ३२ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ३३ ॥
 नृणां पट्टं राक्षसोयणाजो ॥ ३४ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ३५ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ३६ ॥ दंसजानाणादिसिं ॥ ३७ ॥
 ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 मं द्वितीयं ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 पोषं ॥ ३८ ॥ चतुर्थममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 तत् पोषं ॥ ३९ ॥ पञ्चममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 तन्मिमांसायाजो चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो ममपुरयस्वे चिरियासो
 ५० शुभावाभाजो ॥ ४० ॥ अथाष्टापदादृष्टाकेन मष्टाप्रलोपारण विराट्—'दंसजानाणादिसिं' ॥ ४१ ॥ मीरं

सुखमानं वा परैः समनुज्ञात शेषं सर्वं रात्रिभोजन शेषं नैव स्वप्न रात्रौ सुजीत नैवान्ये रात्रौ भोजनं
 रात्रौ सुजानान्प्राप्त समनुजानीयात् शेषं नतस्त्वलु रात्रिभोजनाद्विरमण शेषं पटं भद्रन् प्रभं उपरि
 तोभि शेषं रात्रिभोजनाद्विरमण ॥ ६ ॥ अथ सर्वेषां भक्षानां समकालोत्थारमाह । इषेत्प्राह पञ्चमद्वयप्राह
 रात्रिभोजनविरमणमाह आदिभ्याम् उवसंपञ्चिज्ञाण विहरामि । इत्येतां नि पद्य मद्राप्रतां नि रात्रिभोजन-
 विरमणव्यवधानि आत्महितार्थं स्वप्नस्य सम्यक् प्रतिपद्य विहरामि ॥

अथ प्रकारान्तरेण महाव्रतव्युत्पत्तिमाह—'अप्यसत्या य जे जोगा परिणामा य दारुणा । प्राणायापत्स
 वैरमणे एव हुत्ते अहक्मे ॥ १ ॥ तिथिरागा य जा आसा तिथिदोसा तर्ह्ये य । सुमायापरम वैरमणं पन्न पुनं
 अहक्मे ॥ २ ॥ व्रताहं च अजाहसा अवदिले य व्रताहं । अदिष्णादाणस्स ये ॥ ३ ॥ सदा नृपा रक्षा माया
 कासाया वविधारणे । मेष्टुणस्स ॥ ४ ॥ इच्छा मुच्छा य गेहं य करपयोप दारुणे । परिणादस्स ये ॥ ५ ॥
 अहमिस्ते अ आहारे हरे स्विस्ते य सक्रिय । रात्रिभोजनस्स ये ॥ ६ ॥' अथदास्ता द्रोहपैशुन्यादिकरा परिणा-
 यति क्रमोऽतिचार चक्र ॥ १ ॥ तीव्ररागाय प्रभुरानुरागजन्यना या आया तर्ह्ये च नीमद्वया या आया सुखा-
 वाप्तस्य विरमणे एवोऽति क्रमोऽतिचार चक्र ॥ २ ॥ अथप्राहं गुर्वाणाकाविशेषे वस्तेषु पूर्व भक्तयोर्जन यद्वि-
 गोपि कार्यकाले तस्य शुरोरधमह अप्याचिन्ता कार्यकरजमिति शेष । अथदास्तादात्म्य वि० ॥ ३ ॥ यावत्कर-

रय पञ्चमपि य छविह तवोक्तम् उव० १३ ॥ ६ ॥ सत्तं मयट्टाणाह सत्तविह वेव नाणविन्मग । परि० १४ ॥
 विण्डेसण पाणेसण जगहसत्तक्किपा महम्मयणा । उव० १५ ॥ ७ ॥ अट्ट मयट्टाणाह अट्टय कम्ममाह तेस्सि यय
 च । परि० १६ । अट्टय पवणमाया विट्ठा अट्टविहणिट्ठिअट्टेहिं । उव० १७ ॥ ८ ॥ नवविहद्वसणवरण नवह
 निपाणाह अप्पसत्थाह । परि० १८ । नवपमचेरगुत्तो हुनवविह वमचेरपरिसुद्ध । उव० १९ ॥ ९ ॥ उवयाय
 व द्सविह असंवर तहय सक्किलेस च । परि० २० ॥ द्स चित्तसमाहिठणा द्स चैव दसाउ समणवन्नमं
 च । उव० २१ ॥ १० ॥ आसायण च सब सिगुणपगारसविह विवज्जतो । परि० २२ । एव त्तिद्वविचरओ
 तिगुत्तिगुत्तो तिसल्लनिसल्लो । तिचिहेण पट्टिक्कतो रक्खासि० २३ ॥ ११ ॥' ज्पास्या—विचिधेन मनोवाक्का-
 ययोगेन अममत्त, प्रमादरहितः पञ्चमहाव्रतानि रक्षामि परिपालयामि । एक सावययोग एक मिथ्यात्व एक
 अज्ञान परिवर्जयन् गुप्तः त्रिगुत्तिगुप्तः पञ्चमहाव्रतानि रक्षामि । एक अनवययोग एक सम्यक्त्व एक ज्ञान
 उपसपत्तः समासः युक्तः समययोगयुक्तः पञ्चमहाव्रतानि रक्षामि १ । द्वौ चैव रागद्वयो द्वे ज्ञाने आर्तरीद्रे च
 परिवर्जयन् दोष० । द्विविध चारित्र्यवर्मे यत्तिवगार्हस्पत्यरूप द्वे वर्मदुक्के ज्ञाने उपसपत्तः० दोष० २ । कृष्णा
 नीला कापोता तिस्रो लेहया अपशस्ताः परि० दोष० । तेजःपद्मदुष्कास्तिस्त्रो लेहयाः सुप्रशस्ताः उप० दोष० ३ ।
 मनसा मनःसत्त्वेन सत्यापितः वाचा वचःसत्त्वेन कायेन करणसत्त्वेन धिचिधेनापि सत्यापितः पंचमहाव्रतानि र-
 क्षामि ३ । चतस्रो दुःखशरणाः चतुरः कषायान् श्रोत्रमानमायालोमरूपान् चतस्रः सक्का आहारमयमैथुनपरिम ह-

णाओ ॥ ४ ॥ आल० पचम वय० परिगहाओ ॥ ५ ॥ आल० छट वयमनुरक्खे विरमामो राइमोयणाओ
 ॥ ६ ॥ प्रथम व्रतमनुरक्षामि विरमामि प्राणातिपातात् आलयविहारसमितः आलयः स्थितिं विहारो नमन
 तद्य समितः पञ्चसमितियुक्तः युक्तः सयमयोगभूत् गुप्तस्त्रिगुप्तिगुप्तं वपस्थितः अमणवर्मे ॥ १ ॥ द्वितीय व्र-
 तम० सुषावादात् दोष० ॥ २ ॥ तृतीय व्रतम० अदत्तादानात् दोष० ॥ ३ ॥ चतुर्थे व्रतम० मैयुनात् दोष०
 ॥ ४ ॥ पचम व्रतम० परिग्रहात् दोष० ॥ ५ ॥ षट् व्रतमनुरक्षामि विरमामि रात्रिमोजनात् दोष० ॥ ६ ॥
 अथैकाग्र्येकाग्रान्तर्द्वयोपादेयत्यागमद्वारेण पौनःपुन्येन महाव्रतरक्षणमाह—तिविहेण अपमस्सो रक्खामि
 महवप पच । सायज्जजोगमेग मित्थत्त एगमेव अज्जाण । परिवज्जतो गुत्तो रक्खामि महवप पच ॥ १ ॥ अ-
 णवज्जजोगमेगं समत्तं एगमेव नाणओ । उवसपओ जुत्तो रक्खामि महवप पच ॥ २ ॥ दो व्वेव रागदोसे
 दोणियय ज्ञाणाह अट्ठकाह । परि० ॥ ३ ॥ दुविह वरित्तवम्म दोणियय ज्ञाणाह वम्महुक्काह । उव० ॥ ४ ॥
 किक्का नीला काक तिणियलेसाव अप्पसत्थाओ । परि० ५ ॥ तेओ पक्कासुक्का तिणियय लेसाव सुप्पस-
 त्थाओ । उव० ६ ॥ ६ ॥ मणसा मणसवविओ वायासव्वेण करणसव्वेण । तिविहेणधि सबविर । उव० ७ ॥ ३॥
 वत्तारि य दुहसिज्जा चउरो सभा तहा कसायाव । परि० ८ । वत्तारि य सुहसिज्जा चउविह सवर समाहि
 व । उव० ९ ॥ ४ ॥ पंवेव य कामगुणे पवेव य निहवे महादोसे १० । पयिदिय सवरण ततो पयविहमेव
 सज्झाय । उव० ११ ॥ ५ ॥ छज्जीवनिक्कायविह छविहमासाव अप्पसत्थाओ । परि० १२ । छविह मज्झित-

रवर्धमानस्यामिने नमोस्तु तुभ्यमर्हते । नमोस्तु तुभ्य भगवते । एव भगवन्त नमस्कृत्य तदग्रत एव कथितव-
 क्ष्यमाणस्यापनमाह । त्रिभुत्वत्रिवेले ललु महाव्रतोधारणा कृता । महद्यलधारणा पञ्चविहा पञ्चत्ता इत्या-
 रभ्य इषेइयाहं पञ्चमहद्वयाह इतिपर्यन्त एकवेले अप्यसत्पाय जे जोगा इत्यारभ्य आलयविहारसमिओ
 जुस्तो शुत्तो डवट्टिओ समणधम्मो इतिपर्यन्त द्विवेले । तिविहेण अप्यमत्तो इत्यारभ्य एव तिवट्ठविहारओ
 इतिपर्यन्त त्रिवेले ॥ अथ इच्छामः सूत्रकीर्तन कर्तुं श्रुताधारणां सुनीना नमस्कारद्वारेण श्रुतनामकीर्तनमाह ॥
 नमो तेसिं लमासमणाण जेहिं हम वाइय छविहमावस्सय भगवन्त । तज्झा । सामाहय चडवीसच्छओ
 षट्ठण पट्टिकमण काउसगो पञ्चक्खाण सवेसिं पि एवमि । छविहे आवस्सए भगवते समुत्ते सअत्थे सगगये
 सणिज्जुत्तिए ससगाहणिए जे शुणा वा भावा वा अरहतेहिं भगवतेहिं पञ्चत्ता वा परुविया वा ते भावे सह-
 हामो पत्तियामो रोएमो फासेमो पालेमो ते भावे सहहतेणं पत्तियतेण रोयतेण फासिं ० तेण पा-
 लितेण अणुपालितेण अतोपक्खस्स ज वाइय पट्टिय पट्टिय पुच्छिय अणुपेहिय अणुपालिय न हुक्खक्ख
 याए कम्मक्खयाए बोहिलाभाए ससारसारणाए तिकहु डवसपजित्ताण विहरामि अतोपक्खस्स ज न वा-
 इय न पट्टिय न पुच्छिय न परियट्टिय नाणुपालिय नाणुपेहिय सते बले सते वीरिए सते पुरिसकारपट्टिकमे ।
 तस्स आलोएमो पट्टिकमामो निदामो गरिहामो विजट्ठेमो विसोहेमो अकरणयाए अन्मुट्ठेमो । अहारिह
 तवोकम्म पापच्छित्त पट्टिवज्जामो तस्स मिच्छामि हुक्कहं ॥ नमो तेसिं लमासमणाण जिहिं हम वायाहं (वा-

महधयवचारणा कथा । कायधिरस सङ्गुद्धरणं विद्वयलं ववसोओ । पद्मगाहरण णिज्जुहणाराहणा गुणाण सुव-
रजोणो पसत्पज्झाणोवगतता जुसतावक्षाणे परमद्वे उत्तमद्वे अ । एस खलु तित्थंकरेहिं रयरानवसमहणेहिं
वेसिओ पवणस्स सारो छब्बीधनिकापसजमो उववसिओ तिङ्गुक्कस्स कय ठाण । अञ्जुवगया नमुत्थु ते
सिद्धबुद्धमुत्तनीरयनिस्सगनिस्सल्लभाणमूरण गुणरयणसायरमण तमहप्पमेय नमुत्थु ते समणस्स भगवओ
महइ महावीरवद्धमाणसामिस्स नमुत्थु ते अरहओ नमुत्थु ते भगवओ शिकङ्कु एसा खलु महधयवचारणा
कथा इच्छामो सुतकित्तण काउ ॥ व्याख्या—इत्येषा खलु महावतोच्चारणा कृता क प्रभावो महावताना-
मित्याह । कायस्थिरत्वं धर्मशरीरस्य स्थैर्यं, शाल्योद्धरण मायामिथ्यात्वनिदानशाल्यापगमः, द्युतिवत्तं वीयत्तं
वा, व्यवसायो विगताविषादान्तःसयमोपक्रमो वा, पताकाहरणं सयमपयशासोक्तद्रावनास्थापनाराधनागुणानां
सुखरयोगः प्रसिद्धः प्रज्ञास्वयानोपगतताद्युभयानस्थितिरूपसपब प्रसिद्धा, युक्तावज्ञाने परमार्थ उत्तमा-
र्थश्च प्रसिद्धपर्यायाः । एतत् खलु तीर्थकरैः रजोरगतद्वेषमयनैः वेदिशत प्रवचनस्य सारं षड्जीवनिकायसयम
उपदिष्टः । पञ्चमहाप्रतपालनेपि परमार्थतः षड्जीवनिकायसर्वेष्वेत्यर्थः । द्वैलोक्यस्य कृतं स्थानं सुखं स्थिति-
हितहेतुत्वात् । अतएव तान् जिज्ञानं नमस्करोति । तत्रापि वर्तमानतीर्थत्वात् भगवत श्रीवर्धमानस्वामि-
नमस्करोति । यथा नमोस्तु तुभ्य अरहन्त भगवन्त ससारतीर्णे सिद्धबुद्धमुक्तनीरजोनिस्सङ्गिनिःशाल्यमानह-
रण गुणरत्नसागर अनन्ताप्रमेय । एतेषां पर्यायाः प्रसिद्धाः । नमोस्तु तुभ्य भ्रमणाय भगवते महते महावी-

रवर्धमानस्याग्निने नमोस्तु तुभ्यमर्हते । नमोस्तु तुभ्य भगवते । एव भगवन्त नमस्तुभ्य तद्व्रत एव काथतव-
 क्ष्यमाणस्यापनमाह । त्रिःकृत्वन्निवेल खलु महद्भयउच्चारणा कृता । महद्भयउच्चारणा पञ्चविहा पञ्चत्ता इत्या-
 रभ्य इत्येहयाह पञ्चमद्वयमाह इतिपर्यन्त एकवेलं अप्यसत्याय जे जोगा इत्यारभ्य आलयविहारसन्निधौ
 जुत्तो शुद्धो ज्वद्विधौ समणधम्म इतिपर्यन्त द्विवेल । त्रिविहेण अप्यमत्तो इत्यारभ्य एव त्रिवृण्वविरधौ
 इतिपर्यन्त त्रिवेल ॥ अथ इच्छामः सूत्रकीर्तन कर्तुं श्रुताधारणा सुनीना नमस्कारद्वारेण श्रुतनामकीर्तनमाह ॥
 नमो तेसिं खमासमणाण जेहिं हम बाहय छविहमावस्सय भगवन्त । तज्जहा । सामाहय चउवीसच्छओ
 धवण पहिक्कमण काउसग्गो पव्वक्खाण सवोसिं पि एवमि । छविहे आवस्सए भगवते समुत्ते सअत्थे सग्गये
 सणिज्जुत्तिए ससगाहणिए जे शुणा वा भावा वा अरहतेहिं भगवतेहिं पन्नत्ता वा पख्विया वा ते भावे सद्-
 हामो पत्तियामो रोएमो फासेमो पालेमो अनुपालेमो ते भावे सद्दहतेणं पत्तियतेण रोयतेण फासि० तेण पा-
 लितेण अनुपालितेण अतोपक्खस्स ज बाहय पहिय परिपट्ठिय पुच्छिय अनुपालिय त इक्खक्ख-
 याए कम्मक्खयाए बोदिलामाए ससारुत्तारणाए तिकट्ठ उवसपजित्ताण विहरामि अतोपक्खस्स ज न वा-
 हय न पहिय न पुच्छिय न परिपट्ठिय नाणुपालिय नाणुपेहिय सत्ते षले संते वीरिय सत्ते पुरिसक्कारपडिक्कमे ।
 तस्स आलोएमो पहिक्कमामो निवामो गरिहामो विउट्टेमो विसोहेमो अकरणयाए अन्नुट्टेमो । अहारिह
 तयोक्कम्म पायच्छित्त पहिवज्जामो तस्स भिच्छामि इक्कह ॥ नमो तेसिं खमासमणाण जिहिं हम वायाह (वा-

अनुपेक्षित उत्कानुकट्टकचिन्तनैः प्रोक्षित उत्कसिद्धान्तमध्यादित्यर्थः । तत्तु बुद्धक्षयाय कर्मक्षयाय योधि-
 लाभाय ससारोत्ताराणाय धिक्कृत्यः उपसयुज्य सचार्यं उपसपद्य वा । ण इति वाक्यालकारे । विषरामि-
 अतपक्षस्य चातुर्भासिकस्य सावत्सरिकस्य यत्र वाचित न पठित न परिनिष्ठित न पृष्ट न प्रेक्षित नानुपा-
 लित नानुपेक्षित सति बले सति वीर्ये सति पुरुषाकारपराक्रमे बल देहसमव वीर्यमुत्साहसमव पुरुषाका-
 रपराक्रमो वैद्यगान्मीर्यरूपः तस्य अथाचनादिरूपस्य पापस्य आलोचयामः प्रतिक्रमामः आलोचनाप्रतिक्र-
 माहंप्रापयधिसात् निन्दामो गर्हमहे पूर्ववत् वर्तयामः पुण्येन पाप इन्म विप्रोषयाम तच्छुद्धिं कुर्मः अक-
 रणतया अकारित्वेन अन्युत्तिष्ठामः तदुपक्रमं कुर्मः यथाहंसपःकर्मप्रापयधिस तद्योग्यनपोष्टिसिधोषनाहं प्राप-
 यित्स प्रतिपद्यामहे । तस्य मिथ्या मे दुरुक्त पूर्ववत् । पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणोभ्यो धैरिद वाञ्छित अह-
 दाद्य । उत्कालिक भगवता अहंवाक्यं द्वादशाक्ष्या अनिरिक्त उत्कालिक योगेषु कालप्रहणसघटादिवर्जित
 भगवत इति पूर्ववत् । तद्यथा । दशार्धकालिक १ कल्पकालिक २ क्षुल्लककल्पश्रुत ३ महाकल्पश्रुत ४ उपपा-
 लिक ५ राजप्रधेणिक ६ जीवाभिगमः ७ प्रज्ञापना ८ महाप्रज्ञापना ९ नन्दी १० अनुयोगद्वाराणि ११ देवे-
 न्द्रस्तवः १२ तन्बुलवैकल्पिक १३ चन्द्रविष्वजः १४ प्रमादप्रमायः १५ पौरुषीमण्डलं १६ मण्डलीप्रवेष्टाः १७
 गणिधिया १८ विषयावरणविनिम्नयः १९ आत्मविद्युद्धिः २० मरणविद्युद्धिः २१ मरणविद्युद्धिः
 २२ सलेखनाश्रुत २३ धीतरागश्रुत २४ विहारकल्पः २५ चरणविधिः २६ आतुरप्रत्याख्यात २७ महाप्रत्या-

स्थान २८ सर्वस्मिन् अङ्गप्राप्ते उत्कालिके शेषे ॥ पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो यैरिदं वाचितं अङ्गप्राप्ते
 कालिक कालप्रवृणसंघट्टयोगसहितं भगवन् ज्ञानमाहात्म्यमय । तद्यथा । उत्तराध्ययनानि वृक्षाः कल्पः
 व्यवहारः ऋषिभाषितानि निशीथो महानिशीथः जम्बूद्वीपप्रज्ञप्तिः चन्द्रप्रज्ञप्तिः सूर्यप्रज्ञप्तिः द्वीपसागरप्रज्ञप्तिः
 क्षुल्लकीविमानप्रज्ञप्तिः महतीविमानप्रज्ञप्तिः अङ्गचूलिकाः द्यवङ्गचूलिकाः व्यवहारचूलिकाः अरुणोपपातः गरु-
 ढोपपातः वरुणोपपातः धरुणोपपातः वेल्बरोपपातः देवेन्द्रोपपातः वैश्रमणोपपातः उत्पानश्रुतं समुत्पानश्रुतं
 नागपर्यायलिकाः निरयावलिकाः काल्पिकाः कल्पावतसिकाः पुरिषिकाः पुरुषचूलिकाः वह्निदृशाः आशीविष-
 भावनाः दृष्टिविषभावनाः चारुणभावनाः महाश्रमणभावनाः तेजोभिषिसर्गाः सर्वस्मिन्नप्येतस्मिन्नङ्गप्राप्ते
 कालिके भगवति । शेषे ॥ पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो यैरिदं वाचितं । कालिकमित्यनुवर्तते । द्वादशाङ्ग-
 गणिपिटकं भगवन् । तद्यथा । आचारः सूत्रकृतं स्थानं समवायः विवाहप्रज्ञप्तिः ज्ञाताधर्मकथाः उपासक-
 वृक्षाः अन्तर्दृष्टाः अनुत्तरोपपातिकदृष्टाः प्रभञ्ज्याकरणं विपाकश्रुतं दृष्टिवादः सर्वस्मिन्नप्येतस्मिन्द्वादशाङ्गे
 गणिपिटके भगवति । शेषे ॥ एतेषां सर्वेषां सिद्धान्तानां अन्तः कथितं नामप्रवृणमेव कथितं । एतेषां भेदाः
 द्वादशाध्ययनोद्देशप्रमाणानि अन्यविस्तरभयाद्योदितानि महाप्राप्तेभ्योऽवसेयानि ॥ पुनरपि सिद्धान्तप्रधान-
 स्वात् प्रान्ते द्वादशाङ्गीनमस्कारमाह । नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो यैरिदं वाचितं द्वादशाङ्गं गणिपिटकं भगवन् ।

अनुप्रेक्षित उत्कानुकदुरुक्तचिन्तनैः प्रोक्षित उत्कसिद्धान्तमध्यादित्यर्थः । तत् दुःखक्षयाय कर्मक्षयाय योधि-
 लाभाय ससारोत्तारणाय अिष्टुःखः उपसयुज्य सवार्थं उपसपद्य वा । ण इति वाक्यालकारे । विचरामि
 अतपक्षस्य चातुर्मासिकस्य सांवत्सरिकस्य यत्र वाचित न पठित न परिनिष्ठित न दृष्ट न प्रेक्षित नानुपा-
 लित नानुप्रेक्षित सति षले सति वीर्ये सति पुरुषाकारपराक्रमे षल देहसमव वीर्यमुत्साहसमव पुरुषाका-
 रपराक्रमो वैर्यगान्मीर्यरूपः तस्य अवाधनादिरूपस्य पापस्य आलोचयामः प्रतिक्रमामः आलोचनाप्रतिक्र-
 मार्हमायश्चित्तात् निन्वामो गर्हामहे पूर्ववत् वर्तयामः पुण्येन पाप हन्म विप्रोषयामः तच्छुद्धिं कुर्मः अक-
 रणतया अकारित्वेन अन्युत्तिष्ठामः तदुपक्रमं कुर्मः ययार्हस्यः कर्मप्रायश्चित्त तद्योग्यनपोष्टितिशोषनाहं प्राय-
 चित्त प्रतिपद्यामहे । तस्य मिथ्या मे दुष्कृत पूर्ववत् । पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणोभ्यो यैरिव वाचित अङ्ग-
 बाध । उत्कालिक भगवता अङ्गबाधं द्वादशाङ्ग्या अतिरिक्तं उत्कालिक योगेषु कालग्रहणसंघट्टादिवर्जित
 भगवत इति पूर्ववत् । तद्यथा । दशवैकालिक १ कल्पपाकल्पिक २ क्षुल्लककल्पश्रुत ३ महाकल्पश्रुत ४ उपपा-
 तिक ५ राजप्रभेणिकं ६ जीवाभिगमः ७ प्रज्ञापना ८ महाप्रज्ञापना ९ नन्दी १० अनुयोगद्वाराणि ११ देवे-
 न्द्रस्तवः १२ तन्मुलवैकल्पिक १३ चन्द्रविध्वजः १४ प्रमादप्रमायः १५ पौरुषीमण्डल १६ मण्डलीप्रवेद्याः १७
 गणिषिष्या १८ विषयावरणविनिम्बयः १९ आत्मविद्युद्धिः २० मरणविद्युद्धिः उपानविद्युद्धिः २१ मरणविद्युद्धिः
 २२ सलेखनाश्रुत २३ वीतरागश्रुत २४ विहारकल्पः २५ वरणविधिः २६ आतुरप्रत्याख्यान २७ महाप्रत्या-

स्वाम् २८ सर्वस्मिन् अङ्गमाद्ये चत्कालिके शेषः ॥ पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणोभ्यो यैरिदं वाचितं अङ्गमाद्य
 कालिक कालग्रहणसयद्योगसहितं भगवन् ज्ञानमाहात्म्यमय । तद्यथा । उत्तराध्ययनानि दशाः कल्पः
 व्यवहारः ऋषिभाषितानि निशीथो महानिशीथः जम्बूद्वीपप्रज्ञसिः चन्द्रप्रज्ञसिः सूर्यप्रज्ञसिः द्वीपसागरप्रज्ञसिः
 झुल्लकीषिमानप्रज्ञसिः महतीषिमानप्रज्ञसिः अङ्गचूलिकाः ज्यङ्गचूलिकाः ज्यवहारचूलिकाः अरुणोपपातः गरु-
 दोपपातः वरुणोपपातः वरुणोपपातः वैश्रमणोपपातः उत्थानश्रुतः समुत्थानश्रुतः
 नागपर्यायलिकाः निरयावलिकाः काल्लिकाः कल्पावतसिकाः पुष्पिकाः पुष्पचूलिकाः वह्निदशाः आशीविष-
 भावनाः दृष्टिविषभावनाः चारुणभावनाः महाश्रमणभावनाः तेजोभिषिसर्गाः सर्वस्मिन्नप्येतस्मिन्नङ्गमाद्ये
 कालिके भगवति । शेषः ॥ पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणोभ्यो यैरिदं वाचितं । कालिकमित्यनुवर्तते । द्वादशाङ्ग
 गणिपिटकं भगवन् । तद्यथा । आचारः सूत्रकृतः स्थानः समवायः विवाहप्रज्ञसिः ज्ञाताधर्मकथाः उपासक-
 दशाः अन्तर्द्वेषाः अनुत्तरोपपातसिद्धशाः प्रश्नव्याकरणं विपाकश्रुतं दृष्टिवादः सर्वस्मिन्नप्येतस्मिन्द्वादशाङ्गे
 गणिपिटके भगवति । शेषः । एतेषां सर्वेषां सिद्धान्तानां अन्तः कथितं नामग्रहणमेव कथितं । एतेषां भेदाः
 द्वादशाध्ययनोद्देशप्रमाणानि ग्रन्थविस्तरमयाद्योदितानि महाशास्त्रेभ्योऽवसेयानि ॥ पुनरपि सिद्धान्तप्रधान-
 त्वात् प्रान्ते द्वादशाङ्गीनमस्कारमाह । नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणोभ्यो यैरिदं वाचितं द्वादशाङ्गं गणिपिटकं भगवन् ।

अनुप्रेक्षित उक्तानुक्तपुरुक्तचिन्तनैः शोधित उक्तसिद्धान्तमध्यादित्यर्थः । तत्तु स्वक्षयाय कर्मक्षयाय शोधि-
 लाभाय ससारोत्सारणाय श्रिङ्खल उपसयुज्य सवार्थ उपसपथ वा । ण इति वाक्यालकारे । विचरामि
 अतपक्षस्य चातुर्मासिकस्य सांवत्सरिकस्य यत्र बाधित न पठित न परिनिष्ठित न पृष्ट न प्रेक्षित नानुपा-
 स्थित नानुप्रेक्षित सति बले सति वीर्ये सति पुरुषाकारपराक्रमे बल देहसम्भव वीर्यमुत्साहसम्भव पुरुषाका-
 रपराक्रमो धैर्यगान्धर्मोरूपः तस्य अबाधनादिरूपस्य पापस्य आलोचयामः प्रतिक्रमामः आलोचनाप्रतिक्र-
 मार्विप्रायश्चित्सात् निन्दामो गर्हामहे पूर्ववत् वर्तयामः पुन्येन पाप हन्तः विप्रोषयामः तच्छुद्धिं कुर्मः अक-
 रणतया अकारित्वेन अन्त्युत्तिष्ठामः तदुपक्रमं कुर्मः यथार्हत्वात्कर्मप्रायश्चित्त तद्योग्यनपोहृत्सिधोषनार्हं प्राय-
 चित्तं प्रतिपद्यामहे । तस्य मित्या मे वृष्णत पूर्ववत् । पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो धैरिद वाचित अङ्ग-
 बाध । उत्कालिक भगवता अङ्गबाध द्वादशाङ्ग्या अतिरिक्तं उत्कालिक योगेषु कालप्रहणसयद्वादिवर्जित
 भगवत इति पूर्ववत् । तद्यथा । दशवैकालिक १ कल्पाकल्पिक २ क्षुल्लककल्पश्रुत ३ महाकल्पश्रुत ४ उपपा-
 तिक ५ राजप्रभेणिक ६ जीवामिगमः ७ प्रज्ञापना ८ महाप्रज्ञापना ९ नन्दी १० अनुयोगद्वाराणि ११ देवे-
 न्द्रस्तवः १२ तन्तुलवैकल्पिक १३ चन्द्रविध्वजः १४ प्रमादप्रमायः १५ पौरुषीमण्डल १६ मण्डलीप्रवेशः १७
 गणविषया १८ विषयावरणविनिम्बयः १९ आत्मविद्युद्धिः २० मरणविद्युद्धिः २१ मरणविद्युद्धिः
 २२ सलेखनाश्रुत २३ धीतरागश्रुत २४ विहारकल्पः २५ वरणविधिः २६ आतुरप्रत्याकृपान २७ महाप्रत्या-

स्वाम २८ सर्वस्मिन् अङ्गमाद्ये उत्कालिके शेषे ॥ पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो यैरिदं वाञ्छितं अङ्गमाद्ये
 कालिक कालप्रहणसद्यद्योगसहितं भगवन् ज्ञानमाहारम्यमय । तद्यथा । उत्तराध्ययनानि दशाः कल्पः
 व्यवहारः ऋषिमाधितानि निशीथो महानिशीथः जम्बूद्वीपप्रज्ञसिः चन्द्रप्रज्ञसिः सूर्यप्रज्ञसिः द्वीपसागरप्रज्ञसिः
 क्षुल्लक्रीविमानप्रज्ञसिः महतीविमानप्रज्ञसिः अङ्गचूलिकाः व्यवहारचूलिकाः अरुणोपपातः गरु-
 द्रोपपातः वरुणोपपातः वरुणोपपातः देवेन्द्रोपपातः वैश्रमणोपपातः उत्थानश्रुतं समुत्थानश्रुतं
 नागपर्यावलिकाः निरयावलिकाः काल्पिकाः कल्पावतसिकाः पुष्टिकाः पुष्पचूलिकाः वह्निदशाः आशीविष-
 भावनाः दृष्टिविषभावनाः चारुणभावनाः मह्यश्रमणभावनाः तेजोभिषिसर्गाः सर्वस्मिन्नप्येतस्मिन्नङ्गमाद्ये
 कालिके भगवति । शेषे ॥ पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो यैरिदं वाञ्छितं । कालिकमित्यनुवर्तते । द्वादशाङ्ग
 गणिपिटकं भगवन् । तद्यथा । आचारः सूत्रकृतं स्थानं समवायः विवाहप्रज्ञसिः ज्ञाताधर्मकथाः उपवासक-
 दशाः अन्तकृद्दशाः अनुस्तरोपपातिकदशाः प्रभव्याकरणं विपाकश्रुतं दृष्टिवादः सर्वस्मिन्नप्येतस्मिन्द्वादशाङ्गे
 गणिपिटके भगवति । शेषे ॥ एतेषां सर्वेषां सिद्धान्तानां अन्तः कथितं नामप्रहणमेव कथितं । एतेषां भेदाः
 द्वादशाध्ययनोद्देशप्रमाणानि अन्यविस्तरमयाद्योदितानि महाराज्येभ्योऽवसेयानि ॥ पुनरपि सिद्धान्तप्रधान-
 त्वात् प्रान्ते द्वादशाङ्गनिमस्कारमाह । नमस्तेभ्यः क्षमाश्रमणेभ्यो यैरिदं वाञ्छितं द्वादशाङ्गं गणिपिटकं भगवन् ।

अनुप्रेक्षित उत्क्रान्तकद्रुक्कविन्मनैः शोधित उत्क्रसिद्धान्तमध्यावित्यर्थः । तत्तु 'स्वक्षयाय कर्मक्षयाय योधि-
 लाभाय ससारोत्ताराणाय चि'द्वत् । उपसयुज्य सधार्थं उपसपद्य वा । ण इति धाक्यालकारे । विचरामि
 अतपक्षस्य चातुर्मासिकस्य सावत्सरिकस्य यन्न वाचित न पठित न परिनिष्ठितं न दृष्ट न प्रेक्षित नानुपा-
 खित नानुप्रेक्षित सति बले सति वीर्यं सति पुरुषाकारपराक्रमे बल देहसम्भव वीर्यमुत्साहसम्भव पुरुषाका-
 रपराक्रमो वैर्यगान्भीर्यरूपः तस्य अवाचनाद्विरूपस्य पापस्य आलोचयामः प्रतिक्रमामः आलोचनाप्रतिक्र-
 माहंप्रायश्चित्ताद् निन्दामो गर्हामहे पूर्ववत् वर्तयामः पुण्येन पापं हन्मः विधोषयामः तच्छुद्धिं कुर्मः अक-
 रणतया अकारित्वेन अन्त्युत्तिष्ठामः तदुपक्रमं कुर्मः यथार्हसपः कर्मप्रायश्चित्तं तद्योग्यनपोषुस्त्रिदोषनाहं प्राय-
 श्चित्तं प्रतिपद्यामहे । तस्य मिथ्या मे द्रुक्कृत पूर्ववत् । पुनर्नमस्तेभ्यः क्षमाभ्रमणेभ्यो धैरिद् वाचित अङ्ग-
 बाधः । उत्कालिक भगवता अङ्गबाधे द्वादशाङ्ग्या अभिरिक्त उत्कालिक योगेषु कालभ्रष्टणसंघट्टादिवर्जित
 भगवत इति पूर्ववत् । तद्यथा । दशवैकालिक १ कल्पकाल्पिक २ झुल्लककल्पश्रुत ३ महाकल्पश्रुत ४ उपपा-
 तिक ५ राजप्रभेणिक ६ जीवाभिगमः ७ प्रज्ञापना ८ महाप्रज्ञापना ९ नन्दी १० अनुयोगद्वाराणि ११ देवे-
 न्द्रस्त्वयः १२ तन्तुलवैकल्पिक १३ चन्द्रविध्वजः १४ प्रसादप्रसाधः १५ पौकथीमण्डल १६ मण्डलीप्रवेद्याः १७
 गणविध्या १८ विद्याचरणविनिश्चयः १९ आत्मविदुद्धिः २० मरणविदुद्धिः ध्यानविदुद्धिः २१ मरणविदुद्धिः
 २२ सलेखनाश्रुत २३ भीतरागश्रुत २४ विहारकल्पः २५ चरणविधिः २६ आतुरप्रत्याक्यान् २७ महाप्रत्या-

लीकवचनविरतेः कन्यागोभूम्यलीकन्यासापहारकूटसाक्ष्यविरतिरूपायाः अतिचरित शेषः । सहसाभ्या-
 ख्यान अश्रुतादृष्टपरविरूपकथन । रहस्स इति परगुह्यमाषण । दारेति परस्य विश्वासेन निवेदितस्य प्रका-
 शन । सृपोपदेशः ज्ञात्वाऽज्ञात्वा वा भेषजमन्त्रादीनां कूटकथन । कूटलेखोऽसत्यघातोलिखन द्वितीयव्रतस्या-
 तिचारं शेषः ॥ १२ ॥ 'तद्वय अणुवयमी यूलगपरद्वधहरणविरहो' । आयरियमप्यसत्ये इत्यपमायप्यसंगेण
 ॥ १३ ॥ तेनाहद्वययोगे तत्पद्विस्त्वे य विरुद्धगमणे य । कूटतुलकूटमाणे पठि० ॥ १४ ॥ 'तृतीये अणुवते
 स्तूलपरद्रव्यहरणविरतेः राजनिग्रहकरचौरनामकरादसादानवर्जनात् अतिचरित शेषः । तेनाह्वतघस्तुग्रहण
 सूर्येनापि । प्रयोगः चौर्यार्थं परमेरेण तत्प्रतिरूप वस्तुसदृशघस्तुमीलन विरुद्धगमन दृपतिनिषिद्धद्वाराग-
 मन । कूटतुलकूटमान प्रसिद्ध प्रतिक्रमामि शेषः ॥ १४ ॥ 'चउत्पे अणुवयमी णिच्च परदारगमणविरहो' ।
 आयरियमप्य० ॥ १५ ॥ अपरिगगहिया इत्तर अणगवीचाह तिष्ठअणुरागे । चउत्पययस्स अइयारे पठि०
 ॥ १६ ॥ 'गाथाद्वयेन सवनयः । चतुर्थे अणुवते नित्य परदारगमनविरतेः अतिचरित शेष पू० । अत्र परदारग-
 मनविरतौ वेदयाविषयोपेक्षितागमने निर्दोषता तथाप्यतिचारमाह । अपरिगृहीतागमन वेदयाविषयादेर-
 स्वीकृताया अभिगमः । इत्तरा केनापि या स्तोक्काल द्रव्यादिना वेदयाविषया स्वीकृता तस्याभिगमः । अ-
 नङ्गक्रीडा पुरुषस्य पुरुषाविसर्गो हस्तकर्मादि वा । विवाहोऽन्यकन्यापुत्राविवाहकारिता । तीव्रानुरागः काम-
 क्रीडादिकामप्राप्त्रोचित कर्म चतुर्थस्य व्रतस्यातिचारान् शेषः ॥ १६ ॥ 'इत्तो अणुवये पंचममि आयरिय-

कायस्समारम्भे पट्टविषयजीवनिकायगतित्थारम्भे तेषां षट्कायानां पचने पाचने वा पतने पातने वा आत्मार्थ
 वा उभयार्थं वा ये दोषाः ताद्धिन्दासि ॥ ७ ॥ 'पञ्चदशअणुवययाणं गुणवययाणं च तिष्ठ महयारे । सिक्खणाणं च
 षड्दणु पट्टिक्कमे देवसियं सव्व ॥ ८ ॥' पञ्चानां अणुवययानां त्रयाणां गुणवययानां चतुर्णां शिक्षावययानां च अति-
 चारान्प्रतिक्रमासि ॥ ८ ॥ तानेवाह । 'पट्टमे अणुवययमीं मूलगणयाहवायविरहो । आयरिउमप्पसत्थे इत्थं
 पमायप्पसत्थेण ॥ ९ ॥' षड्वयवयवच्छेदं अइयारे भस्सपाणमुच्छेदं । पट्टमवयसस्स अइयारे पट्टिक्कमे देवसियं
 सव्व ॥ १० ॥' गायान्द्वयेन सव्वन्धः । प्रथमे अणुवयये स्यूलमाणातिपातविरत्तो आचीर्णे अप्रयास्ते । अत्र प्रमा-
 दप्रसंगेन अणुवयवमिति यत्पुञ्चितमद्वावतापेक्षया स्यूलमाणातिपातविरतिरिति । स्यूलमाणाणां द्वीन्द्रिया-
 दीनां हिंसननिवृत्तिः । अथवा वयवन्धवच्छेदादिरूपाणां स्यूलमाणातिपातानां विरतिः अतिचरितमिति
 अतिचारो नियमातिक्रमकृतः । अप्रयास्ते कोषादिकथायवैषम्ये पञ्चेन्द्रियातीं वा । अत्र वयये प्रमादप्रसङ्गेन
 मयादिप्रमादोपनयेन अतिचारानाह । वयो द्विपदवयवतुःपदादीनां निर्दयतावन, वन्धो द्विपदादीनां रज्जवा-
 दिभिः, छविच्छेदं वर्मनाशादि कर्णादिकर्तनं, अतिभारः प्राणिनां शास्त्रनयेक्षया बहुभारदानं भक्षयानव्य-
 वच्छेदः प्राणिनामाहारजलादिनिषेधः । प्रथमवयवस्यातिचारे प्रतिक्रमासि दोषः ॥ १० ॥ 'वीए अणुवययमी
 परिपूलगाअलिपवययाविरहो । आयरियमप्पसत्थे इत्थं पमायप्पसत्थेण ॥ ११ ॥ सव्वसा रव्वस्स वारे मोसु-
 वपसे अ इटलेहे अ । वीयवयसस्स इयारे पट्टि ॥ १२ ॥' गायान्द्वयेन सव्वन्धः । द्वितीये अणुवयये परिपूला-

लीकवचनविरतेः कन्यागोमूढ्यलीकन्यासापहारकूटसाक्ष्यविरतिरूपायाः अतिचरित शेषः । सहसाम्या-
 स्थान अश्रुतादृष्टपरविरूपकथन । रहस्स इति परगुणमाषण । वरेति परस्य विश्वासेन निवेदितस्य प्रका-
 शान । मृपोपदेशः ज्ञात्वाऽज्ञात्वा वा भेषजमन्नादीना कूटकथन । कूटलेखोऽसत्यवार्तालिखन द्वितीयव्रतस्या-
 तिचारे शेषः ॥ १२ ॥ 'तद्वै अणुषयमी पूलगपरध्वधरणविरहो' । आयरियमप्यसत्ये इत्यपमायप्यसर्गेण
 ॥ १३ ॥ तेनाह्वयप्ययोगे तप्यदिरुधे य विरुद्धगमणे य । कूटतुलकूटमाणे पठि० ॥ १४ ॥ 'तृतीये अणुव्रते
 स्थूलपरद्रव्यहरणविरतेः राजनिग्रहकरचौरनामकरावृत्तादानवर्जनात् अतिचरित शेषः । तेनाह्वतवस्तुग्रहण
 मूल्येनापि । प्रयोग, चौर्यार्थे परमेरण तत्प्रतिरूप वस्तुसदृशवस्तुमीलन विरुद्धगमन नृपतिनिषिद्धदेशग
 मन । कूटतुलकूटमान प्रसिद्ध प्रतिक्रमामि शेषः ॥ १४ ॥ 'अत्रत्ये अणुषयमी णिष्व परदारगमणविरहो' ।
 आयरियमप्य० ॥ १५ ॥ अपरिगगहिया इत्तर अणगवीधाह तिष्वअणुरागे । चउत्पवयस अइयारे पठि०
 ॥ १६ ॥ 'गाथाद्वयेन सत्यः । चतुर्थे अणुव्रते नित्य परदारगमनविरतेः अतिचरित शेष पू० । अत्र परदारग-
 मनविरतौ वेद्याविषयोपेक्षितागमने निर्दोषता तथाप्यतिचारमाह । अपरिगृहीतागमन वेद्याविषयादेर-
 स्वीकृताया अभिगमः । इत्तर केनापि या स्तोत्रकाल द्रव्यादिना वेद्याविषया स्वीकृता तस्याभिगमः । अ-
 नङ्गश्रीदा पुरुषस्य पुरुषाविसर्गो हस्तकर्मादि वा । विवाहोऽन्यकन्यापुत्रविवाहकारिता । तीव्रानुरागः काम-
 श्रीदादिकामप्राप्नोचित कर्म चतुर्थस्य व्रतस्यातिचारान् शेषः ॥ १६ ॥ 'इत्तो अणुषये पचममि आयरिय-

शकदारद्रहादिशोषण १४, अस्तीपोषः चित्तानिमित्तं दास्यादिपोषण सारिकाशुकमार्जारकुक्कुटमयूरभवान-
 पालनरूपं १५, एतत्कर्मादानपञ्चदशक द्वितीयान्त कृत्वा वर्जयेदिति शेषः ॥ २३ ॥ ॥ अधानर्थदण्ड नाथा-
 न्रयेणाह । “सत्पतिग सुसल जतग तणकटे मतमूलभेसज्जे । विधे दवाविये चा पडिक्कमे देवसिय सव ॥ २४ ॥
 नहाणुवट्ठण वल्लग विलेवणे सहस्वरसगन्धे । बत्थासण आभरणे पडि० ॥ २५ ॥ कदप्ये कुक्कुहए मोहरिअ-
 हिरिणभोग अहरिसे । दहमि अणट्ठाए तइयमि गुणए निर्दे ॥ २६ ॥” दास्ये अग्नौ सुसले यस्मै दृणे काष्ठं
 मन्त्रे मूले मेवजे दत्ते दापिते वा प्रतिक्रमामि शेष० । इति हिंसोपकारिदानहिंसोपदेशदानविरमणनान-
 र्थदण्डविरमणमुक्त्वा प्रमादविरमणेन तद्विरमणमाह । लानोव्वर्तनवर्णकविलेपनादौ अतिमात्रे कृते अन्य-
 सात्कमरिते वा अनर्थदण्डः । दान्दे रूपे रसे गन्धे अतिमात्रे अविधिकृते व्यसनरूपे वस्त्रे आसने आभरणे
 अतिमात्रे प्रतिक्रमामि शेष० ॥ अतिचारानाह । कदर्थः परोपहासः, कौत्सुच्य कुटिलालापसव्याहृतार्थव-
 चन, मौख्यमतिवाचवृत्ततया परस्तुतिनिन्दे, अधिकरणातिरेकः उल्लसलसुसलादिपापोपकरणविषय सयु-
 कता वा, भोगातिरेकः कामशास्त्रभ्रवणदोलान्दोलनमहामेधुनरूपः, अनर्थदण्डे दृतीयगुणव्रते अतिचारानि-
 न्दामि ॥ २६ ॥ ॥ अथ सामायिकातिचारानाह । ‘तिविहे इण्णणिहाणे अणवट्ठणे तहासयविहीणे । सा-
 माए पितहक्के पइमे सिक्खावए निन्दे ॥ २७ ॥’ अविधे दुःप्रणिधाने मनोवाक्कायानां बुद्धस्थितिरूपे अन-
 वस्थाने स्मृतिभ्रशे तथा आशयविहीने अनादरकृते सामायिके चित्तयकृते सातिचारनिमित्तौ प्रथमशिष्या-

धत्ते अतिचाराक्षिन्वामि ॥ २७ ॥ 'आणवणे पेसवणे सर्वे रुचे य पुनगलक्खवे । देसावगासियन्मी धीए सि-
 क्खावए निर्दे ॥ २८ ॥' देशावकाधिकनियमे दृहीते अधग्रहचहिर्मार्गात् वस्तुनो जीवादर्था आनयन प्रेषण
 तत्रैव मनुष्यादे' प्रेषण शब्दस्तद्वहिर्गतस्याकारणस्य तद्वहिर्गतस्य स्वरूप दर्शयित्वा संज्ञादिकरण पुद्गल-
 क्षेपः तद्वहिर्युत्प्लवङ्गादिक्षेप' देशावकाधिके नियमे द्वितीये शिष्याध्वते अतिचाराक्षिन्वामि ॥ २८ ॥ ॥ पौ-
 पवातिचारमाह 'सथाक्खारविही पमाय तह वेव भोयणाभोए । पोसहविहिधिवरीए तहए सिक्खावए निर्दे
 ॥ २९ ॥' सत्सारकविधिः उचारविधिव्रये अप्यविधिना कृते प्रमादः प्रसिद्धः । तथा चैव भवत्यनाभोगो वि-
 स्मरण पौपवविधिविपरीतानपौषधभङ्गकारिणः तृतीये शिक्षाध्वते अतिचाराक्षिन्वामि ॥ २९ ॥ ॥ अतिथि-
 सविभागध्वतातिचारानाह । 'सचित्ते निक्खिन्नवणे पिइणे ववएस मच्छरे वेव । कालाहक्कमदाने चउत्थे सि-
 क्खावए निर्दे ॥ ३० ॥' सचित्ते निक्षेपः सचित्तेन पिधान व्यपदेशोऽपरकीयवस्तुस्थापनं । मत्सरोऽन्यदाना-
 द्दययादान कालातिक्रमदान चतुर्थशिष्याध्वते अतिचाराक्षिन्वामि ॥ ३० ॥ ॥ अथ मिथ्यात्वप्रतिक्रमण
 प्रकारान्तरेणाह । 'सुहिएसु य हुहिएसु य जा मे असजएसु अनुकपा । रागेण व दोसेण व त निर्दे त च
 गरिहामि ॥ ३१ ॥' सुखितेषु वा दुःखितेषु वा गृहित्विद्वि-द्रव्यलिङ्गितु रागेण वा दोषेण वा या मे
 अनुकम्पा ता च निन्वामि ता च गर्हे ॥ ३१ ॥ ॥ सम्यक्त्वभङ्गप्रतिक्रमण प्रकारान्तरेणाह । 'साहसु सवि-
 भागो न कओ तवचरणकरणजुसेसु । सते फासुयदाने त निर्दे त च गरिहामि ॥ ३२ ॥' यन्मया सत्यपि

गोकदारद्रहादिशोषण १४, असतीयोष' विसानिमित्त दास्यादिशोषण सारिकाहुकमार्जारकुङ्कुटमयूरश्वान-
 पालनरूप १५, एतत्कर्मादानपञ्चदशक द्वितीयान्त कृत्वा वर्जयेदिति शेषः ॥ २३ ॥ ॥ अधानयदण्ड गाथा-
 न्योणाह । 'सत्यनिग मुसल जतग तणकठे भतमूलभेसज्जे । विधे दवाधिये वा पच्छिक्कमे देवसिय सव ॥ २४ ॥
 न्हाणुषट्ठण वक्कग विलेवणे सरूरवरसगन्धे । वत्थासण आभरणे पच्छिं ॥ २५ ॥ कदप्पे कुङ्कुहए मोहरिअ-
 ह्मिगरिणभोग अहरिसे । दहमि अणट्ठाए तहयमि गुणवए निंदे ॥ २६ ॥' दाक्षे अमौ मुसले यद्धे तृणे काष्ठे
 मद्धे मूले भेवजे दत्ते दापिते वा प्रतिक्रमामि शेषः । इति हिंसोपकारिदानहिंसोपदेशदानविरमणेनान-
 यदप्यधिरमणमुक्त्वा प्रमादविरमणेन तद्विरमणमाह । स्नानोद्धर्तनवर्णकविलेपनादौ अतिमात्रे कृते अन्य-
 स्नात्कपरिते वा अनर्थदण्डः । शब्दे रूपे रसे गन्धे अतिमात्रे अधिविकृते व्यसनरूपे घस्त्रे आसने आभरणे
 अतिमात्रे प्रतिक्रमामि शेषः ॥ अतिचारानाह । कदर्थः परोपदासः, कोत्कुच्य कुटिलालापसव्याहृतार्थव-
 चन, मौख्यमतिवाचदूकतया परस्तुतिनिन्दे, अधिकरणातिरेकः उल्लखलमुसलादिपापोपकरणाधिक्य सयु-
 कता वा, भोगातिरेकः कामशास्त्रभ्रमणवोलान्दोलनमहामैथुनरूपः, अनर्थदण्डे तृतीयगुणव्रते अतिचाराधि-
 न्यामि ॥ २६ ॥ ॥ अथ सामायिकातिचारानाह । 'तिथिहे इत्थणिदाणे अणवट्ठणे तहासपविहीणे । सा-
 माए वितहक्के पढमे सिक्खावए निन्दे ॥ २७ ॥' अधिधे दुःप्रणिधाने मनोवाक्कायानां दुष्टस्थितिरूपे अन-
 वस्थाने स्तुतिभ्रमो तथा आशयविहीने अनावरकृते सामायिक वितथकृते सातिचारनिमित्तौ प्रथमद्विप्या-

व्रते अतिचाराधिन्दासि ॥ २७ ॥ 'आणवणे पेसवणे सुहे रूवे य पुगलक्खेवे । देसावगासियन्मी पीए सि-
 क्खावए निंदे ॥ २८ ॥' देसावकाशिकनियमे गृहीते अथमहयहिर्भागात् वस्तुनो जीवादेर्वा आनयन प्रेषण
 तत्रैव मनुष्यादेः प्रेषण शान्दस्तद्वहिर्गतस्याकारणरूप तद्वहिर्गतस्य स्वरूप दर्शयित्वा संज्ञादिकरण पुद्गल-
 क्षेपः तद्वहिर्मुत्स्रणञ्चादिक्षेपः देसावकाशिके नियमे द्वितीये शिष्याव्रते अतिचाराधिन्दासि ॥ २८ ॥ ॥ पौ-
 पयातिचारमाह 'संयारुधारविही पमाय तह खेव ओयणाभोए । पोसहविहिविचरीए तहए सिक्खावए निंदे
 ॥ २९ ॥' सस्वारकविधिः उच्चारविधिद्वये अन्यविधिना कृते प्रमादः प्रसिद्धः । तथा चैव भवत्यनाभोगो वि-
 स्मरण पौपवविधिविपरीतान्यौषधमङ्गकारिणः तृतीये शिक्षाव्रते अतिचाराधिन्दासि ॥ २९ ॥ ॥ अतिथि-
 सविभागव्रतातिचारानाह । 'सच्चित्ते निक्खिजवणे पिहणे वचएस मच्चरे खेव । कालाहकमदाणे चउत्थे सि-
 प्पळावए निंदे ॥ ३० ॥' सच्चित्ते निक्षेपः सच्चित्तेन पिधान व्यपदेशोऽपरकीयवस्तुस्थापन । मत्सरोऽन्यदाना-
 स्त्रययादान कालातिक्रमदान चतुर्थशिष्याव्रते अतिचाराधिन्दासि ॥ ३० ॥ ॥ अथ मिथ्यात्वप्रतिक्रमण
 प्रकारान्तरेणाह । 'सुहिएसु य हुहिएसु य जा मे असजएसु अणुक्कंया । रागेण व दोसेण व त निंदे त च
 गरिहामि ॥ ३१ ॥' सुखितेषु वा दुःखितेषु वा गुदिलिद्धि-कुल्लिद्धि-प्रव्यलिद्धिषु रागेण वा दोषेण वा या मे
 अनुकम्पा ता च निन्दामि ता च गर्हे ॥ ३१ ॥ ॥ सम्यक्त्वमङ्गप्रतिक्रमण प्रकारान्तरेणाह । 'साहुसु सचि-
 भागो न कओ तवचरणकरणजुत्तेसु । सते फासुपदाणे त निंदे त च गरिहामि ॥ ३२ ॥' यन्मया सत्यपि

यथा भारवाहः अपहृतभरं सन् अतिरेकलघुर्मयति इति शेषः ॥ ४० ॥ ॥ अथावदयकफलमाह । 'आय-
 स्सपुण पुपुण सावधो जइवि बहुरओ होइ । हुक्खाणमत्तकिरिय काही अचिरेण कालेण ॥ ४१ ॥' आयफो
 यथापि बहुरजा बहुपापमलो भवति तथापि एतेनावश्यकेन पद्धिनेन अचिरेण कालेन दुःखानामन्तक्रिया
 कर्ता ॥ ४१ ॥ ॥ विस्तृतातिचारप्रतिक्रमणमाह । 'आलोयणा पट्टविद्या नय सम्भरिया पट्टिक्रमणकाले ।
 मूलशुणत्तरशुणे त निदे त च गरिहामि ॥ ४२ ॥' मूलशुणे पञ्चाशुवत्तरूपे उत्तरशुणे शुणमत्तविद्यावत्तरूपे
 पट्टविद्या आलोचना प्रतिक्रमणकाले न सस्तृता ता निन्दामि ता च गहं ॥ ४२ ॥ ॥ अयोधर्मभूय धर्मनि-
 मयकपन ॥ 'तस्स धम्मस्स केवलियवत्तस्स अन्सुद्धिओमि आराहणाए विरजोमि विराहणाए य । तिबि-
 हेण पट्टिक्रमो वदामि जिणे षडवीस ॥ ४३ ॥' तस्य धर्मस्य केवलियवत्तस्य अन्सुयतोस्मि आराधनायां विर-
 तोस्मि विराधनायां त्रिविधेन प्रतिक्रान्तमनुविद्यतिजिनाब्धन्दे ॥ ४३ ॥ ॥ अथ चेत्यवन्दन साधुवन्दन ।
 'जावति वेइआइं जावति के०' इति गाथाप्रथमपाठान् पूर्ववत् ॥ ४४ ॥ ॥ अथ धर्मवन्दन साधुवन्दन ।
 'विरसधियपावपणासणीए भवसपसइस्समइणीए । षडवीसजिणवणिगणय कइए बोछु मे विद्यइ ॥ ४५ ॥'
 विरसधितपापप्रणाशिन्या भवयातसइस्समाधिन्या ससारत्तारिण्येत्तर्यः । चतुर्विंशतिजिनविनिर्गतकवया
 मम विदसा व्यपलीयन्तां अतिक्रमन्तु ॥ ४६ ॥ ॥ अथ प्रतिक्रमणावन्तरं स्वलोकांशुष च मङ्गलपावनमाह ।
 'मम मगाअमरिइता सिद्धा साइ सुय च वरमो य । सन्महिदी देवा विंशु सम्भाई च बोहि च ॥ ४७ ॥' अ-

रिदन्तः सिद्धाः साधवः श्रुत च धर्मश्च सम्पन्नदृष्टयो देवाः मम मङ्गल समाधिं वोर्धि च वदतु ॥ ४७ ॥
 प्रतिक्रमणकारणमाह । 'पद्धिसिद्धाण कारणे किंचाण अकरणे पद्धिक्रमण । अस्सहृष्टो य तद्वा विवरीयस्स-
 वणाए य ॥ ४८ ॥ प्रतिपिद्धाना हिंसादीना कारणे क्लृप्ताना यतनावश्यकाना अकरणे प्रतिक्रमण । अत्र
 किल प्रापञ्चितविधौ यत्प्रतिक्रमणशोधनीय पापं तत्र प्रतिक्रमणमित्यर्थः ॥ ४८ ॥ अथ क्षामणमाह ।
 'स्वामेमि सव्वं एवमहमालो' इत्यादिगाथाद्वय यत्तिप्रतिक्रमणसूत्रषड्वाह्येयम् ॥ इति आह्वप्रतिक्रमणसूत्र-
 णार्थः ॥ अत्र सर्वत्र यत्तिआह्वप्रतिक्रमणलार्थ उक्तः । बालनादिव्याख्या न कृता अन्यविस्तरभयात् ।
 इत्यावश्यकं प्रतिक्रमणम् ॥

अथ कायोत्सर्गः । कायस्य निष्पेष्टत्वादिना उत्सर्जनं कायोत्सर्गः । तस्येव व्याख्या । तत्र पूर्वं पापकर्म-
 निर्यातनार्थं पापविबुद्ध्यर्थं वा विप्रोपशमार्थं वा कस्यचिदपि देवादेराराधनार्थं वा कायोत्सर्गकरण । तत्र
 करोमि काउत्सग्ग अथवा ठामि काउत्सग्ग अन्तर्ग उत्तसिएण नीससिएण स्वासिएणं छीएण जमाइएण
 उड्डुएण धायनिसग्गेण भमलिए पित्तमुच्छाए सुद्धमेहिं अगसंघालेहिं सुद्धमेहिं स्वेत्तसचालेहिं सुद्धमेहिं दि-
 द्दिसचालेहिं एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गे अधिराहिओ क्लृज्ज मे काउत्सग्गे जाव अरिदत्ताण भग्गवत्ताणं
 नमुक्कारेण न पारेमि तावकाय ठाणेण मोणेण द्वाणेण अय्याण वोसिरामि । व्याख्या । करोमि कायोत्सर्ग-
 तिष्ठामि वा अन्यत्र अनन्तरोक्तचेष्टासमागमे अभगवत्वे सतीत्यर्थः । अन्यत्रशब्दः सर्वत्र योज्यः । उच्छ्वसि-

यथा भारवाहः अपहृतभरः सन् अतिरेकलघुर्भवति इति शेषः ॥ ४० ॥ ॥ अथावदयकफलमाह । 'आव-
 स्सएण एएण सावओ जइवि बहुरओ होह । हुक्खाणमतकिरिय काही अचिरेण कालेण ॥ ४१ ॥' आवको
 यद्यपि बहुरजा बहुपापमलो भवति तथापि एतेनावश्यमेकं धर्मेन अचिरेण कालेन दुःखानामन्तक्रिया
 कर्ता ॥ ४१ ॥ ॥ विस्तृतातिथारप्रतिक्रमणमाह । 'आलोयणा धुविइहा नय सभरिया पडिक्कमणकाले ।
 मूलगुणवत्तरगुणे त निर्दे त च गरिइमि ॥ ४२ ॥' मूलगुणे पञ्चाणुवत्तरूपे उत्तरगुणे गुणवत्तद्विज्ञावत्तरूपे
 धुविधा आलोचना प्रतिक्रमणकाले न सस्तृता ता नित्यामि ता च गर्हे ॥ ४२ ॥ ॥ अयोध्वीमूय धर्मनि-
 श्चयकथन ॥ 'तस्स धम्मस्स केवल्लिपप्पसस्स अन्मुट्ठिओमि आराइणाए विरओमि विराइणाए य । तिवि-
 हेण पडिक्कतो वदामि जिणे चउवीस ॥ ४३ ॥' तस्य धर्मस्य केवल्लिपप्पसस्य अन्मुद्यतोस्मि आराधनायां विर-
 तोस्मि विराधनायां त्रिविधेन प्रतिक्रान्तज्जुर्विद्यातिजिनान्वन्दे ॥ ४३ ॥ ॥ अय धैत्यवन्दन साधुवन्दन ।
 जावति वेइआइं जावति के० इति गाथाप्रयज्याब्जान पूर्ववत् ॥ ४४ ॥ ॥ अय कर्मक्षयहेतु मनोरथमाह ।
 'चिरसधियपावपणास्सणीए अवसयसइस्समइणीए । चउवीसजिणधणिगय कइए वोळहु मे वियइहा ॥ ४५ ॥'
 चिरसधितपापप्रणाशिन्या भवयातसइक्षमाधिन्या संसारतारिण्येत्थर्थः । ज्जुर्विद्यातिजिनविनिर्गतकथया
 मम विवसा ज्यपलीयन्तां अतिक्रमन्तु ॥ ४६ ॥ ॥ अय प्रतिक्रमणानन्तरं स्वस्योद्दामुद्र च मङ्गलयाचनमाह ।
 'मम मण्डमरिइता सिद्धा साह सुय च धम्मो य । सन्महिद्दी देवा विंहु सभाहि च वोहि च ॥ ४७ ॥' अ-

रिदन्तः सिद्धाः साधवः श्रुत च धर्मज्ञ सम्यग्दृष्टयो देवाः मम मङ्गल समाधिं धीरिं च ददतु ॥ ४७ ॥ ॥
 प्रतिक्रमणकारणमाह । 'पृथ्विसिद्धाण कारणे किंवाण अकरणे पटिक्कमण । अस्सद्वरणे य सद्धा विवरीयपरु-
 वणाए य ॥ ४८ ॥ प्रतिविद्धाना हिंसादीना कारणे कुलाना यतनावश्यकाना अकरणे प्रतिक्रमणं । अथ
 किल प्रायश्चित्तविधौ यत्प्रतिक्रमणशोभनीय पाप तत्र प्रतिक्रमणमित्यर्थः ॥ ४८ ॥ ॥ अथ क्षामणमाह ।
 'स्वामेमि सव्वं एवमहमालो' इत्यादिगाथाद्वय प्रतिप्रतिक्रमणसूत्रस्येयम् ॥ इति आह्वप्रतिक्रमणसूत्र-
 णार्यः ॥ अत्र सर्वत्र यतिआह्वप्रतिक्रमणलायार्य उक्तः । चालनाविव्याख्या न कृता ग्रन्थविस्तरमयाद् ।
 इत्याचक्षके प्रतिक्रमणम् ॥

अथ कायोत्सर्गः । कायस्य निष्पेष्टत्वादिना उत्सर्जनं कायोत्सर्गः । तस्येय व्याख्या । तत्र पूर्वं पापकर्म-
 निर्यातनार्थं पापविशुद्ध्यर्थं वा विमोक्षणमार्थं वा कस्यचिदपि देवादेरावधानार्थं वा कायोत्सर्गकरण । तत्र
 करोमि काउत्सग्ग अयवा ठामि काउत्सग्ग अन्नत्थ उत्तसिएण नीससिएण स्वासिएण छीएण जन्माइएण
 उहुएण वायनिसग्गेण भमलिए पित्तमुच्छाप सुद्धमेहिं अगसचाखेहिं सुद्धमेहिं खेळसचालेहिं सुद्धमेहिं दि-
 ट्ठिसचालेहिं एवमाइएहिं आगारेहिं अभग्गे अधिराहिंथो ह्रज्ज मे काउत्सग्गे जाव अरिहताण भगवंताणं
 नमुक्कारेण न पारेमि तावकाय ठाणेण मोणेण ज्ञाणेण अण्णाण वोसिरामि । व्याख्या । करोमि कायोत्सर्गो
 तिष्ठामि वा अन्यत्र अनन्तरोक्तचेष्टासमागमे अभगवे सतीत्यर्थः । अन्यत्रशब्दः सर्वत्र योज्यः । उच्छ्वसि-

यथा भारवाहः अपहतभरः सन् अतिरेकलघुर्मवति इति शेषः ॥ ४० ॥ ॥ अथावदपकफलमाह । 'आव-
 स्सपण पपण सावओ जइवि षडुरओ होइ । हुक्खाणमत्तकिरिय काही अचिरेण कालेण ॥ ४१ ॥' आचको
 यथापि षडुरजा षडुपापमलो भवति तथापि एतेनावधयेन पक्षिणेन अचिरेण कालेन हुक्खानामन्तक्रिया
 कर्ता ॥ ४१ ॥ ॥ विस्सुतातिचारमतिक्रमणमाह । 'आलोयणा षडुविद्या नय सम्भरिया पट्टिकमणकाले ।
 मूलगुणत्तरगुणे स निवे स व गरिहामि ॥ ४२ ॥' मूलगुणे पञ्चागुणत्तरूपे उत्तरगुणे गुणवत्तशिक्षावत्तरूपे
 षडुविद्या आलोचना प्रतिक्रमणकाले न सस्सुता ता नित्वामि ता व गहें ॥ ४२ ॥ ॥ अयोद्धीमूय धर्मनि-
 म्यकथन ॥ 'तस्स वम्मस्स केवल्लिपपत्तस्स अन्नुट्ठिओमि आराहणाए विरओमि विराहणाए य । तिवि-
 देण पडिक्कतो वदामि जिणे चउवीस ॥ ४३ ॥' तस्य धर्मस्य केवल्लिपपत्तस्य अन्युपगतोस्मि आराधनाया विर-
 तोस्मि विराधनायां त्रिविधेन प्रतिक्रान्तमनुविद्यातिजिनान्वन्दे ॥ ४३ ॥ ॥ अथ चैत्यचन्दन साधुचन्दन ।
 'आवति वेइआइं जावति के' इति भाषाद्वयन्यास्यान पूर्ववत् ॥ ४४ ॥ ॥ अथ कर्मक्षयहेतु मनोरथमाह ।
 'विरसच्चिपपावपणासणीए भवसयसइस्समहणीए । चउवीसजिणवणिगणय कइए वोखतु मे विपइ ॥ ४५ ॥'
 विरसच्चितपापप्रणाशिन्या भवशान्तसहजमाधिन्या ससारतारिण्येत्थर्थः । अनुविद्यातिजिनविनिर्गतकथया
 मम दिवसा न्यपलीयन्तां अतिक्रमन्तु ॥ ४५ ॥ ॥ अथ प्रतिक्रमणानन्तरं स्वस्थेहानुम्र च मङ्गलपावनमाह ।
 'मम मगलमरिहता सिद्धा साह सुय च परमो य । सम्मदिही देवा विंतु समारि च बोहि च ॥ ४७ ॥' अ-

अतिक्रान्ते पर्वणि यद्दालोचनादितपः क्रियते तदतिक्रान्त २, एकस्य तपसः समाप्तौ द्वितीयतपस आरम्भे
 तद्धिन एष प्रत्याख्याननेन कोटिद्वयमीलन कोटिसहित ३, मासे मासे इयन्ति दिनानि अष्टमादिविधेयमेव
 गलानत्वेपि सति तद्विधयश्चित ४, एतच्च प्रथमसंयननेन सह व्यथच्छिन्न सहसाकारैर्महत्तरादेवंचस इति सा-
 कार ५, आकारैर्वर्जितमनाकार ६, यत्र दक्षिणफलसख्यादि तत्परिमाणकृत ७, सर्ववतुर्विधाहारकृतपरित्या-
 गाधिरवशेष ८, अद्भुतमुष्टिमन्यादिविचित्रोपलक्षित सकेतन ९, अद्धा कालस्तदुपलक्षितं अद्धाप्रत्याख्यान १०, ॥
 एतद्वशाथा यथा । 'नवकार १ पोरिसीए २ पुरिमदि ३ इकासणे ४ गट्टाणेअ ५ । आयपिल ६ अमत्तट्टे ७
 चरमेय ८ अभिगगहे ९ विगह १० ॥ १ ॥ नमस्कारसहित विनोदये घटीद्वयपर्यन्त १, यौकषी पुरुषप्रमाण-
 ल्हायया प्रहरमात्रादिनोदये २, पूर्वार्धमन्याह्वपर्यन्त ३ एकासन एकेनासनेन एकवेलं भोजन ४, एकस्थानं
 आकुञ्चितप्रसारितादिवर्जितमेकासन ५, आचामल एकवेलमेकाशजकभोजन ६, अमत्तकार्य उपवासः त्रिवि-
 द्याहारहितो वा ७, चरम दिवसचरम भवचरमपर्यन्त प्रत्याख्यान ८, अभिगगहो मन्त्रियमुष्टिपर्यन्त प्रत्या-
 ख्यान ९, विकृतिः विकृतीनां सर्वथा त्यागः सख्या वा १० ॥ अप्रैषामागारसंख्या । 'दो चैव नमुक्कारे आ-
 गारा छव पोरसीए छ । सत्तेव य पुरिमहे एगासणम्मि अट्टेव ॥ १ ॥ सत्तेगट्टाणस्स छ अट्टेव य अविलम्भि
 आगारा । पचेव य अमत्तट्टे छप्पाणे चरमचत्सारि ॥ २ ॥ एष चउरो अभिगगहो निधीए अट्टनवय आगारा ।
 अप्पावरणे पचउ हवति सेसेसु चत्सारि ॥ ३ ॥' नमस्कारसहिते द्वावेवाकारौ यथा । 'उगगए सूरे नवकार-

करयच्छति दक्षिणोत्तरपाणिभ्या मुखवक्षिकारजोहरणं । कुल्परक्षि कूर्परभ्या चोलपट्टञ्च चारणीयः । उत्साराय पारियमि शुद्धिं सत्सारिते हरिते कायोत्सर्गे नमस्कारेण पारिते जिनरमुत्तिर्मणनीया पाठान्तर च । गायोत्तरार्धे पृथुणबीसदोसा कावत्ससर्गे विषद्विज्जा सर्वत्र कायोत्सर्गे चतुर्विधातिस्त्रयचिन्तने चन्दे सुनिम्नलयरार्यन्ते चिन्तन । नमस्कारचिन्तने नवपदपरिपूर्णाचिन्तन सर्वत्र कायोत्सर्गपारणे नमो अरिहताण इति पद ततः स्तुतिपाठादि यथायोग्य । इत्यावश्यके कायोत्सर्गः ॥

अथ प्रत्याख्यानम् ॥ तत्र द्विधा । मूलगुणप्रत्याख्यानं उत्तरगुणप्रत्याख्यानं च ॥ मूलगुणप्रत्याख्यानं द्विधा । देशसर्वमेवात्सर्वमूलगुणप्रत्याख्यानं साधूना पञ्चमहाव्रतानि देशान्मूलगुणप्रत्याख्यानं आद्याना पञ्चाशुब्र-
ह्मनि । उत्तरगुणप्रत्याख्यानमपि द्विधा । देशसर्वमेवात् । साधूनां सर्वोत्तरगुणप्रत्याख्यानमनेकधा । यथा ।
‘मिदं स्म ज्ञा विसोदी समिर्दं भो मावणा तत्रो दुविहा । पवित्रा अभिनगाहावि च उत्तरगुणमो विद्याणाहि
॥ १ ॥’ आद्याना देशोत्तरगुणप्रत्याख्यानं त्रीणि गुणव्रतानि चत्वारि विद्याव्रतानि । उत्तरगुणप्रत्याख्यानमननगतानि त्रैवेद्यादिषु । यथा । ‘अणानय १ मरुत्तं २ कोदीसद्विष ३ नियद्विष चोद ४ ।
सागार ५ अणानार ६ परिमाणक ७ निरवसेस ८ ॥ १ ॥ सकिय ९ मविअट्टाप १० पञ्चकलाण तु वसविष
दोह । समयमेव अणुपाळणीयं दाणुपरसे अइसमाही ॥ २ ॥’ व्याख्या । तत्र पर्युषणादौ प्लानसवैयादुरप्यक-
रणप्यप्रत्वेन पूर्वमपि यद्व्यवसायोच्यते तदनागतं १, पर्युषणचतुर्मासकादिषु अष्टाकी वैयादुरप्ये

अतिक्रान्ते पर्वणि यदालोचनादितपः क्रियते तदतिक्रान्त २, एकस्य तपसः समाप्तौ द्वितीयतपस आरम्भे
 तद्दिन एष प्रत्याख्याननेन कोटिद्वयमीजन कोटिसहित ३, मासे मासे इयन्ति दिनानि अष्टमादिविवेचयेव
 गलानसेपि सति तद्विधश्चित ४, एतच्च प्रथमसवननेन सह व्यविच्छिन्न सहसाकारैर्महत्तरादेवचस इति सा-
 कार ५, आकारैर्धर्जितमनाकार ६, यत्र वसिष्कवलसंख्यादि सत्परिमाणकृत ७, सर्ववर्तुर्विधाहारकृतपरित्या-
 गाक्षिरवशेष ८, अष्टुष्टुष्टिप्रन्यादिविधोपलक्षित सकेतन ९, अद्धा कालस्तदुपलक्षित अद्धाप्रत्याख्यान १०, ॥
 एतद्वशाथा यथा । नवकार १ पोरिसीए २ पुरिमहि ३ इक्कासणे ४ गट्टाणेअ ५ । आयधिल ६ अमत्तट्टे ७
 चरमेय ८ अभिजगहे ९ विगह १० ॥ १ ॥ नमस्कारसहित विनोदये घटीद्वयपर्यन्त १, यौरवी पुरुषप्रमाण-
 ल्हायया प्रहरमात्रादिनोदये २, पूर्वार्धमहयाह्वपर्यन्त ३ एकासन एकेनासनेन एकवेल भोजन ४, एकस्थानं
 आकुञ्चितप्रसारिताविर्वाजितमेकासन ५, आचानल एकवेलमेकावजभोजन ६, अमत्कार्य उपवासः द्विवि-
 द्वाहाररहितो वा ७, चरम विषसचरम भवचरमपर्यन्त प्रत्याख्यान ८, अभिजगहो ग्रन्थिमुष्टिपर्यन्त प्रत्या-
 ख्यान ९, विकृतिः विकृतीना सर्वथा त्यागः सक्या वा १० ॥ अथेषामागारसंख्या । दो चेष नमुकारे आ-
 गारा छव पोरसीए ८ । सस्वेष य पुरिमहे एगासणम्मि अट्टेव ॥ १ ॥ सस्वेगट्टाणस्स ८ अट्टेव य अधिलम्मि
 आगारा । पवेव य अमत्तट्टे छप्पाणे चरमचत्तारि ॥ २ ॥ पव चउरो अभिजगहो निधीए अट्टनवय आगारा ।
 अप्पावरणे पवउ इवति-सेसेसु चत्तारि ॥ ३ ॥ नमस्कारसहिते द्वावेवाकारौ यथा । उज्जाए खरे नवकार-

करयलक्षि दक्षिणोत्तरपाणिभ्यां मुखधक्त्रिकारजोहरणं । कुन्परसि कूर्परभ्यां चोलपट्टम् धारणीयः । उत्साराय पारियमि शुद्धसि वत्सारिते परिते कायोत्सर्गे नमस्कारेण पारिते जिनरतुतिर्भगनीया पाठान्तरं च । गायोत्तरार्धे पृथ्वावीसदोसा कावत्ससर्गे धिषध्विज्जा सर्वत्र कार्योत्सर्गे चतुर्विंशतिसत्तर्चचिन्तने चन्द्रे सुनिम्नलयरपर्यन्तं चिन्तन । नमस्कारचिन्तने नमपदपरिपूर्णचिन्तन सर्वत्र कार्योत्सर्गपारणे नमो अरिहताण इति पदं ततः स्तुतिपाठादि यथायोग्य । इत्याषट्पदके कायोत्सर्गः ॥

अथ प्रत्याख्यानम् ५ तत्र द्विधा । मूलगुणप्रत्याख्यानं उत्तरगुणप्रत्याख्यानं च १ मूलगुणप्रत्याख्यानं द्विधा । देशासर्वमेवात्सर्वमूलगुणप्रत्याख्यानं साधूनां पञ्चमहाव्रतानि देशमूलगुणप्रत्याख्यानं आद्यानां पञ्चाणुव्रतानि । उत्तरगुणप्रत्याख्यानमपि द्विधा । देशासर्वमेवात् । साधूनां सर्वोत्तरगुणप्रत्याख्यानमनेकधा । यथा । पितृस्स जा विसोदी समिर्हो भावणा तथो बुद्धिहा । पदिमा अभिगहावि य उत्तरगुणमो विपाणाहि ॥ १ ॥ आद्यानां देशोत्तरगुणप्रत्याख्यानं श्रीणि गुणव्रतानि चत्वारि धिषध्वानि । उभयोरपि सर्वोत्तरगुणप्रत्याख्यानमनागतादिमेवाश्चक्षिष १ यथा । 'अणानय १ मरुत २ कोटीसद्विष ३ नियट्टिष चैव ४ । सागार ५ अणगारं ६ परिमाणकट ७ निरवसेस ८ ॥ १ ॥ सक्रिय ९ अविअट्टाय १० पञ्चवस्त्राण तु दसविष दोह । सयमेव अणुपालणीय दाणुषएसे अहसमाही ॥ २ ॥' व्याख्या । तत्र पुरुषणादौ ज्ञानतत्त्ववेदाहृत्यकरणव्यप्रत्वेन पूर्वमपि पदद्वयमाध्याख्यानतमः क्रियते तदनागतं १, पुरुषणचतुर्मासकादिषु अष्टाक्षौ वेदाहृत्ये

अतिक्रान्ते पर्वणि यद्वालोचनादितपः क्रियते तद्वतिक्रान्त २, एकस्य तपसः समासौ द्वितीयतपस आरम्भे
 तद्धिन एष प्रत्याख्याननेन कोटिद्वयमीजन कोटिसहित ३, मासे मासे इयन्ति दिनानि अष्टमादिविवेयमेव
 भजानत्सेषि सति तन्निधयधितं ४, एतच्च प्रथमसयननेन सह व्यधिच्छिन्न सहसाकारैर्महत्सराद्वैषस इति सा-
 कार ५, आकारैर्वर्जितमनाकार ६, यत्र वृत्तिकवलसंख्यावि तत्परिमाणकृतं ७, सर्वेष्वनुर्विधाहारकृतपरित्या-
 गाक्षिरवशेष ८, अद्भुतमुष्टिप्रन्यादिचिद्बोपलक्षित संकेतन ९, अद्वा कालस्तदुपलक्षितं अद्वाप्रत्याख्यान १०, ॥
 एतद्वशावा यथा । नवकार १ पोरिसीप २ पुरिमहि ३ इक्कासणे ४ गट्टाणेअ ५ । आयपिल ६ अमन्तडे ७
 धरमेय ८ अभिगगहे ९ विगह १० ॥ १ ॥ नमस्कारसहित विनोदये घटीद्वयपर्यन्त १, यौकषी पुरुषप्रमाण-
 च्छायया प्रहरमात्राविनोदये २, पूर्वार्धमह्याह्वपर्यन्तं ३ एकासनं एकेनासनेन एकवेल भोजन ४, एकस्थानं
 आकुञ्चितप्रसारितादिवर्जितमेकासन ५, आचारल एकवेलमेकाक्षजलभोजन ६, अभक्तार्थ उपवासः त्रिवि-
 द्वाहाररहितो वा ७, चरम दिवसचरम भवचरमपर्यन्त प्रत्याख्यान ८, अभिग्रहो ग्रन्थिमुष्टिपर्यन्त प्रत्या-
 ख्यान ९, विकृतिः विकृतीनां सर्वथा त्यागः सख्या वा १० ॥ अप्रैषामागारसंख्या । 'दो चैव नमुकारे आ-
 गारा छव पोरसीप ७ । सस्तेव य पुरिमहे एगासणम्मि अट्टेव ॥ १ ॥ सस्तेगट्टाणस्स ७ अट्टेव य अविलम्मि
 अगारा । पचेव य अमस्सट्टे छप्पाणे चरमचत्तारि ॥ २ ॥ पष च्छरो अभिगगहो निधीप अट्टनवय आगारा ।
 अप्पावरणे पषड हवति सेसेसु चत्तारि ॥ ३ ॥' नमस्कारसहिते द्वावेवाकारौ यथा । 'उगणए सरे नवकार-

करपलसि दक्षिणोत्तरपाणिभ्यां सुस्रवस्त्रिकारजोहरण । कुन्परसि कूर्परभ्यां चोलपट्टम धारणीयः । उत्सा-
 रिष्य पारिषमि शुद्धसि वत्सारिते प्ररिते कायोत्सर्गे नमस्कारेण पारिते जिनरतुतिर्मणनीया पाठान्तर च ।
 गाथोत्तरार्धे पृष्णवीसदोसा कावत्सर्गो विषलिङ्गा सर्वत्र कार्योत्सर्गे षट्पृषशतिस्तत्राचिन्तने चन्द्रे सुनि-
 म्नलयरापयन्त चिन्तन । नमस्कारचिन्तने नमपदपरिपूर्णचिन्तन सर्वत्र कायोत्सर्गपारणे नमो अरिहताण
 इति पद ततः स्तुतिपाठादि यथायोग्य । इत्याद्यदयके कायोत्सर्गः ॥

अथ प्रत्याख्यानम् ॥ तत्र द्विधा । मूलगुणप्रत्याख्यान उत्तरगुणप्रत्याख्यान च । मूलगुणप्रत्याख्यान द्विधा ।
 देशसर्वभेदात्सर्वमूलगुणप्रत्याख्यान साधूना पञ्चमहाव्रतानि देशमूलगुणप्रत्याख्यान आद्याना पञ्चाणुव्र-
 तानि । उत्तरगुणप्रत्याख्यानमपि द्विधा । देशसर्वभेदात् । साधूना सर्वोत्तरगुणप्रत्याख्यानमनेकधा । यथा ।
 'पुंढस्स आ भिसोही समिर्भो भावणा तथो बुद्धिहा । पढिमा अभिगगहावि य उत्तरगुणमो विद्याणाहि
 ॥ १ ॥' आद्याना देशोत्तरगुणप्रत्याख्याव श्रीणि गुणव्रतानि चत्वारि शिष्याव्रतानि । व्रतयोरपि सर्वोत्तर-
 गुणप्रत्याख्यानमनागतादिभेदादष्टाविधं । यथा । 'अणागय १ मङ्कत २ कोटीसद्विय ३ नियट्टिय चेष ४ ।
 सागार ५ ज्जणानारं ६ परिभाणक ७ निरवसेस ८ ॥ १ ॥ सकिय ९ मयिअट्टाप १० पञ्चवत्साण तु दसविध
 होइ । सयमेव अणुपाळणीय दाणुवपसे अइसमाही ॥ २ ॥' कथाकथा । तत्र पर्युषणादौ ज्ञानत्ववैपादुर्यक-
 रणव्यप्रत्येन पूर्वमपि यद्व्यमाद्यालोचनतयः क्रियते तदनागतं १, पर्युषणचतुर्मासकादिषु अष्टाक्षौ वैपादुर्ये

कुहेदगार्हयं । महुत्तपिप्पलि सुठार्हं अणेगहा साहम होर्ह ॥ १ ॥ वन्तवणं वन्तवावन प्रसिद्ध । तथोल ता-
न्वूल पञ्चसौगनियक । चित्त चित्र नानाप्रकार । तुलसीकुहेदकादि तुलसीग्रहणेन सर्वोपयपि सुरभिकपाय-
दुमपञ्जाणि । कुहेदकग्रहणे मर्मर्यार्यकादि । मधु मधुपट्टी । पिप्पली पिप्पली । सुठार्हं शुण्ड्यादि प्रसिद्ध । अणे-
आदिशब्दात् त्रिफलात्रिकटुपृगलवङ्गैलाजातीफलप्रभृति सर्वमपि अगुष्टिकर शुष्क पुरुषपञ्चफलादि । अणे-
गहा साहम होर्ह अनेकधा स्वादिम भवति स्वाद्यते चक्रसौरमप्रमोदार्थिभिरिति स्वादिम । अन्नतयणामोगेण
सहसागारेण । अन्न आकारग्रहण नियममङ्गेषि अवोषार्थ । अनामोगात् अन्यन्न सहसाकारात् अन्यन्न प्र-
त्याख्यामीति शेषः । आमोगः स्वचिस्तावधानेन कर्तव्यकरण । अनामोगो वैपरीत्येन चित्सृष्ट्यान्त्यकार्यव्याक्षे-
पेण कार्यकरण तस्मात् । सहसाकार इति सहसोत्सुक्येन कार्यकरण, अथवा स्वयमेव कार्योत्पत्तिः यथा
पवनाद्याहत किञ्चिन्मुखे निपतति इति सहकारस्तस्मात् । पोरसिय पञ्चवत्त्राहि पौरुषी यावत्प्रत्याख्याहि
प्रहर यावदित्यर्थः । प्रत्याख्यामि उद्गतेस्वर्ये स्वर्योदयाद्वारभ्येत्यर्थः । चतुर्विधमप्याहार अद्यान ४ पूर्ववत् अन्नं
सहं पूर्ववत् । प्रच्छन्नकालेण प्रच्छन्नकालात् अन्नरज्ज्वल्लक्ष्मर्यस्योणे प्रच्छन्नकालः तन्न दिनप्रमाण न ज्ञायते
तस्मात् । विसामोहेण विश्वोहात् पूर्ववक्षिणपश्चिमादिविश्रामज्ञाने रविस्थितावज्ञाताया न कालपरिमाण
ज्ञान । साधुवपणेणं साधुवचनात् यथा साधवः पावनेनेपि प्रहरे अतिक्रान्ते 'मयव बहुपष्ठिपुष्टा पोरिसी सा-
दयो उवत्ता होर्ह' इति वचनात् । सवसमादिवचिस्थिगारेणं सर्वसमाधिवर्तिताकारेण सर्वेषां साधुसाध्वीआ-

स्थापयन् विविधनिर्नायकाधानि । स्त्रीराह क्षीरादि क्षीरवधितकपृतादि । स्त्रणाह स्त्रणादिसर्वाप्याद्री कन्द-
 ज्ञातिः । मन्त्रगपथिर्हृद-मण्डकप्रभृतिग्रहणात् पूरपोलिकाकृसरप्रभृति विधेय विज्ञेय । 'पाण यथा । 'पाण
 सोधीर जयोदगाह-धिसं सुराहय चेव । आचक्राओ सधो कक्कडिगजलाहय च तहा ॥ १ ॥' पीयते दृष्टान्त-
 दर्शातेर्वा इति पान । तत्किमित्याह । सोधीर सोधीरं काञ्चिकं ध्रुवोदगाह यवोदकादि यवोदकतिलोदकदु-
 धोदकप्रभृति । धिसं धिसं नानाप्रकार । सुराहय धेव सुरादिक धेव । सुराग्रहणेन काष्ठपिष्टपुष्पफलरसक्षौ-
 द्रनिरुपह्नमय यवपुष्टिकरमदुसिकर । ततः सर्वपान-आचक्राओ सधो । सर्वोप्यप्यायः हिमकरकहृदोदकप्र-
 भृतिः कक्कडिगजलाहय च तहा कर्कटिकाजलादिक मया । कर्कटिकाजलग्रहणेन हस्तुरसवर्जितः पुष्टिकरणर-
 हितः सर्वोपि पुष्पफलरसः । स्नाहम स्नादिम यथा । 'मत्तोस दतार्हं स्नाहूर नालिकेर दकस्नाहं । कक्कडिअ-
 न्नाकणसाह बहुविह स्नाहम होह ॥ १ ॥' भक्तोस भक्तोष येन सुक्तेन भक्तभोजनवत् दृष्टिर्भवति तद्भक्तोष
 शुद्धसौद्रधिकारादि । दतार्हं दन्त्यादि दन्तसरिप्रभृतिपुष्पनिर्घासाः सर्वोपि आराद्धाः शाकाश्च । स्नाहूर नालि-
 केरदकस्नाह स्नाहूरनारिकेलद्राक्षाः प्रसिद्धाः आदिषान्धात् वाताग्रप्रभृतयः । कक्कडिअं वफणसाह कर्कट्यादि
 कर्कटीग्रहणेन विन्धीफलविसुखादमबलकरं फल । आमग्रहणेन नारिकेलजम्बीरबीजपूरादिवदसफल । पन-
 समग्रहणेन कदलीफलवोदिकादिप्रभृति ग्रहण 'मधुररसफलं । बहुविह स्नाहम होह इत्यादि । बहुविध स्नादिम
 भवति स्नायते शुद्धिसुखादार्थिभिरिति स्नादिमं । 'स्नाहमं स्नादिम यथा । 'दतवण तपोल धिसं तुलसी

कुहेङ्गार्हय । मधुत्तपिप्पलि सुठार्ह अणेगहा साहम शोर्ह ॥ १ ॥ दन्तवणं दन्तधावन प्रासिद्ध । तथा लता-
 मूल पञ्चसौगन्धिक । चित्त चित्र नानाप्रकार । तुलसीकुहेङ्गकादि तुलसीग्रहणेन सर्वाण्यपि सुरभिकपाय-
 द्रुमपत्राणि । कुहेङ्गकग्रहणे भर्मर्यार्थकादि । मधु मधुयटी । पिप्पली पिपली । सुठार्ह ह्युष्यादि प्रसिद्ध । अणे-
 आविष्टाद्वात् त्रिकलात्रिकदृग्गलवद्भेलाजातीफलप्रभृति सर्वमपि अणुष्टिकर शुष्क पुष्पपत्रफलादि । अणे-
 गहा साहम शोर्ह अनेकधा स्वादिम भवति स्वायते वक्रसौरभप्रभोवार्थिभिरिति स्वादिम । अन्नप्रभोगात् अन्यत्र सहसाकारात् अन्यत्र प्र-
 सहसागारेण । अन्न आकारग्रहण नियममन्नेपि अदोषार्थं । अन्नाभोगात् अन्यत्र सहसाकारात् अन्यत्र प्र-
 त्याख्यामीति शेषः । आभोगः स्वचित्साधधानेन कर्तव्यकरण । अन्नाभोगो वैपरीत्येन विरुद्व्यान्यकार्यव्याक्षे-
 पेण कार्यकरण तस्मात् । सहसाकार इति सहस्रीत्सुक्येन कार्यकरण, अथवा स्वयमेव कार्योत्पत्तिः यथा
 पचनायाहत किञ्चिन्मुखे निपतति इति सहकारस्तस्मात् । पोरसिय पञ्चक्लाहि पौर्ण्य यावत्प्रत्याख्याहि
 प्रहर यावदित्यर्थः । प्रत्याख्यामि वृद्धतेत्यर्थे सूर्योदयादारभ्येत्यर्थः । चतुर्विधमप्याहारं अन्नान ४ पूर्ववत् अन्नं
 सह० पूर्ववत् । प्रच्छन्नकालेण प्रच्छन्नकालात् अन्नरजश्छन्नसूर्यसयोगे प्रच्छन्नकालः तन्न दिनप्रमाण न ज्ञायते
 तस्मात् । विसामोहेण विश्वोहात् पूर्ववदक्षिणपश्चिमादिविशामज्ञाने रविस्थितावज्ञातायां न कालपरिमाण
 ज्ञान । साधुवपणेण साधुवचनात् यथा साधवः पादोनेपि प्रहरे अतिक्रान्ते 'भयव बहुपद्विपुक्षा पोरिसी सा-
 दयो उवत्सा शोर्ह' इति वचनात् । सवसमाहि वसियागारेण सर्वसमाधिवर्तिताकारेण सर्वेषा साधुसाध्वीश्रा-

दयान्तमिच्छति । भवधारिम धातुपूर्णात्तापर्यन्त प्रत्याख्याहि । त्रिविध चतुर्विध वा आहार अशनं स्वादिम
 स्वादिम ३ अशन ४ अन्नं सह० सह० पूर्ववत् । गठिसहित मुष्टिसहित अङ्गुष्ठसहित इत्यादि प्रत्या-
 ख्याहि चतुर्वि० अशन पान ४ अन्नं सह० पारि० सह० सह० पूर्ववत् ॥ निविगहय विगर्हयो सेसिआओ
 वा पच० निर्विकृतिक गृहीतशेषा वा विकृतीः प्रत्याख्याहि अन्नं सह० लेवा० निह० उक्त्व० पूर्ववत् ।
 पङ्कथमक्सिपण प्रत्युत्तुरस्कारेण अक्षितात् घृततैलादिनाभ्यक्तात् परि० सह० सह० पूर्ववत् । यन्नोक्त अट
 नव च आकारा अन्न च नवणीओगाहिमय इति वचनात् अद्रवविकृतिरप्यर्थात् उक्त्वन्नविवेगेण कथन
 द्रवविकृतिरप्यर्थात् न इत्यष्ट नव चाकाराः । अन्न विकृतय इति मनोषाक्कायानां कामायाभ्युपकारकत्वात्
 विकारिसन्नावात् विकृतय उच्यन्ते । तास्य सन्नोष्कास्य दद्याथा । यथा । 'दुद्ध १ दहि २ घय ३ तिल ४ शुद्ध
 ५ तहोणाहिम ६ छ भक्स्वाओ । मधु ७ मज्जा ८ मस ९ मक्खण १० चसारि अभक्खविगर्हओ ॥ १ ॥'
 दुग्ध गोमहिषीणगीमेव्युष्टिकाभय दधि नवनीत घृत तासामेव । उट्टीणा दद्याथाभावात् । तैल तिलात्
 सीलदासर्पपेद्रव चतुर्धा । शुद्धः पिण्डद्रवमेवो द्विधा । उत्कथित अवगाहित वा घृततैलाभ्या केवलभ्या
 पक् । पक्कास दद्र भक्ष्या विकृतयः । चतस्रोऽभक्ष्याः मधुमद्यमासनवनीतरूपाः । अथ कटाहिकाया घृततै-
 लादिपूर्णाया खलाखल स्वायकादि पच्यते तेनैव स्नेहेन द्वितीय तृतीय च तद्विकृतिः । ततः पर पक् योगवा-
 दिना निर्विकृतिकप्रत्याख्यानेपि आगाहकारणे कल्पते । एव शेषाण्यपि विकृतिगतानि निर्विकृतिकप्रत्या-

रूपाने कल्पन्ते । तानि कथ्यन्ते यथा । 'अह पेआ १ बुद्धदी २ बुद्धबलेही य ३ बुद्धसाही य ४ । पच य
 विगयगयाह बुद्धम्मि य खोरिसहियाह ५ ॥ १ ॥' क्षीरेयीपेये प्रसिद्धे । अथ च व्याख्यायते । 'अधिललेयम्मि
 दुद्धे बुद्धदी दक्खमीसदुद्धमि । पइसाही तह तहुल जुअय सिद्धम्मि अवलेही ॥ १ ॥ इति दुग्धविकृतिग-
 तानि ॥ अथ दधिविकृतिगतानि यथा । 'दहिए विगयगयाह दोलवढा १ दोल २ सिहरिणि ३ करवो ४ ।
 लवणकणदहियमहिय ५ सगरिगायम्मि अप्पहिए ॥ १ ॥' दूतविकृतिगतानि यथा । 'पक्कधिय १ ययकिदी
 २ पक्कोसहिउवरितारियसरिये च ३ । निज्झज्जा ४ बीसवण ५ गार्हधिय विगह विगहगया ॥ १ ॥' तैलवि-
 कृतिगतानि यथा । 'तिल्लमली १ तिलकुदी २ ददतिल्ल ३ तहो सहुवरिय ४ । लक्खाहदवपक्क तिल्लतिह्लम्मि
 पंचेव ॥ १ ॥ शुद्धविकृतिगतानि यथा । अद्धक्कहिइक्खुरसो १ गुलवाणीय व २ सक्करा ३ खडं ४ । पायगुल
 ५ गुलविगर्ह ६ विगयगया हुंति पंचेव ॥ १ ॥' अथ अवगाहितविकृतिगतानि यथा । 'एग एग सुवारि १
 तिह्वेरि बीयग च ज पक्क । तुप्पेण तेण भिय २ तहय गुलहाणिआ परिमई ३ ॥ १ ॥ अउत्थ जलेण सिद्धा
 लप्पसिआ ४ पंचम तु पूयलिया । जुपदियताधियाए परिपका ५ तीसमिलिएसु ॥ २ ॥' एव षट्सु भक्ष्य-
 विकृतिषु भिन्नात् विकृतिगतानि निर्धेकृतिकेषु भक्ष्याणि । अमक्ष्यविकृतयस्तु मधु पौतिकमाक्षिकभ्रामरमे-
 दाभिधिव । मधु काष्ठपिष्टमेदात् द्विधा । मांस जलधरस्थलधरलधरमेदाभिधा । नवनीत चतुर्धा पूर्वमे-

दधान्तमित्यर्थः । मन्वचरिम आयु'पूर्णात्तापर्यन्त प्रत्याख्याहि । अत्रिष चतुर्विध वा आहार अद्यान स्वादिमं
 स्वादिम ३ अद्यान ४ अन्नं सह० सह० सह० पूर्ववत् । गठिसहित मुष्टिसहित अङ्गुष्ठसहित इत्यादि प्रत्या-
 ख्याहि चतुर्वि० अद्यान पान ४ अन्नं सह० पारि० सह० सह० पूर्ववत् ॥ निधिगहय धिगर्हयो सेसिआओ
 वा पच० निर्विकृतिकं गृहीतशेषा वा विकृतीः प्रत्याख्याहि अन्नं सह० लेषा० गिह० उक्त्वि० पूर्ववत् ।
 पङ्कचमक्त्विपण प्रत्युतपुरस्कारेण अक्षितात् घृततैलादिनाम्यक्तात् परि० सह० सह० पूर्ववत् । यन्नोक्त अष्ट
 नव च आकारा अन्न च नवणीओगाहिमय इति वचनात् अन्नवविकृतिरपरात् उक्त्विस्त्वविवेगेण कथन
 व्रवविकृतिरपरात् न इत्यह नव चाकारा । अन्न विकृतय इति मनोधाक्कायाना कामाद्याभ्येपकारकत्वात्
 विकारिरसद्वावात् विकृतय उच्यन्ते । ताम्र सूयोक्ताम दशाधा । यथा । 'कुट्ट १ दहि २ घय ३ तिल ४ शुद्ध
 ५ सहोणाहिम ६ उ मक्त्वाओ । महु ७ मज्ज ८ मस ९ मक्त्वाण १० चत्तारि अमक्त्वाधिगर्हयो ॥ १ ॥'
 दुग्ध गोमहिषीजगीमेव्युष्टिकामय दधि नवनीत घृत तासामेव । उट्टीणा दद्याथाभावात् । तैल तिलात-
 सीलदासर्पोन्नव चतुर्धा । शुद्धः पिण्डद्रवमेवो द्विषा । उत्कथित अवगाहित वा घृततैलाभ्या केवलान्या
 पक् । पक्ताव द्द मस्या विकृतयः । वतलोऽमस्याः मधुमयमासनवनीतरूपाः । अथ कटाहिकाया घृततै-
 लादिपूर्णया चलाचल स्वाधकादि पच्यते तेनैव स्नेहेन द्वितीय तृतीय च तद्विकृतिः । ततः पर पक् योगवा-
 हिना निर्विकृतिकप्रत्याख्यानेपि आगाहकारणे कल्पते । एव शेषाण्यपि विकृतिगतानि निर्विकृतिकप्रत्या-

स्थाने कल्पन्ते । तानि कथ्यन्ते यथा । 'अहं पेधा १ हुद्धंटी २ हुद्धवलेही य ३ हुद्धसाही य ४ । पच य
 विगयगयाहं हुद्धम्मि य खोरिसहियाह ५ ॥ १ ॥' क्षीरेयीपेये प्रसिद्धे । अथ च व्याख्यायते । 'अंघिललेयम्मि
 हुद्धे हुद्धटी वक्खमीसहुद्धम्मि । पइसाही तह तहुल शुभय सिद्धम्मि अवलेही ॥ १ ॥ इति कुण्ठविकृतिग-
 तानि ॥ अथ वधिविकृतिगतानि यथा । 'वहिए विगयगयाहं घोळवद्धा १ घोळ २ सिहिरिणि ३ करवो ४ ।
 लवणकणवहियमहिय ५ सगरिगायम्मि अप्पहिए ॥ १ ॥' घृतविकृतिगतानि यथा । 'पकधिय १ ययकिटी
 २ पकोसहिउवरितरियसरिण च ३ । निज्जजण ४ वीसदण ५ गार्हधिय अ विगह विगहगया ॥ १ ॥' तैलवि-
 कृतिगतानि यथा । 'तिल्लमली १ तिलकुटी २ वद्धतिल्ल ३ तहो सहुववरिय ४ । लक्खाहदवपक तिल्लतिल्लम्मि
 पचेव ॥ १ ॥ शुद्धविकृतिगतानि यथा । अद्धक्खहिकवुरसो १ शुलवाणिय च २ सक्करा ३ स्वहं ४ । पायशुलं
 ५ शुलविगहं ६ विगयगया ह्रुति पचेव ॥ १ ॥' अथ अवगाहितविकृतिगतानि यथा । 'एग एग सुवरिं १
 तिह्वेरि पीयग च ज पकं । तुप्पेण सेण चिय २ तहय शुलहाणिआ पमिहं ३ ॥ १ ॥ चउत्थ जलेण सिद्धा
 लप्पसिआ ४ पच्चम तु पूयलिया । शुपडियताधियाए परिपका ५ तीसमिलिएसु ॥ २ ॥' एव वदसु 'मध्य-
 विकृतिषु त्रिंशत् विकृतिगताभि निर्धक्कितिकेषु मध्याणि । अमध्यविकृतयस्तु मधु पौतिकमाक्षिकजामरमे
 वाम्निधिय । मध काष्ठपिष्टमेवात् द्विधा । मास जलचरस्थलधरस्वचरमेवाग्निधा । नवनीत चतुर्धा पूर्वमे-

दया तमिदमर्थः । भवच्चरितम् अद्युत्पूर्णात्पार्यन्तम् प्रत्याख्याहि । त्रिषिष चतुर्विष वा आहार अशनं खादिम
 स्वादिम इ अशन ४ अन्न० सह० सह० पूर्ववत् । गदिसहित मुष्टिसहित अहुष्ठसहित इत्यादि प्रत्या-
 ख्याहि चतुर्वि० अशन पान ४ अन्न० सह० पारि० सह० सह० पूर्ववत् ॥ निषिगहय विगर्हयो सेसिआओ
 वा पक्ष० निर्विकृतिक दूरीतश्रेया वा विकृती प्रत्याख्याहि अन्न० सह० लेवा० निह० वक्खि० पूर्ववत् ।
 पदुषमक्खिएणं प्रत्युत्तपुरस्कारेण अक्षितात् दृततैलादिनाभ्यक्तात् परि० सह० सह० पूर्ववत् । यन्नोक्त अष्ट
 नव च आकारा अन्न च नवणीओगाहिमए इति वचनात् अन्नवविकृतिरपर्थात् वक्खित्तविवेगेण कथन
 इवविकृतिरपर्थात् न इत्यष्ट नव चाकाराः । अन्न विकृतय इति मनोषाक्कायाना कामायाश्लेषकारकत्वात्
 विकारिसन्नावात् विकृतय उच्यन्ते । तास्य सूत्रोक्तास्य दशाधा । यथा । 'बुद्ध १ दहि २ घय ३ तिल्ल ४ शुद्ध
 ५ तद्दोणाहिम ६ छ मक्खलाओ । महु ७ मक्ख ८ मस ९ मक्खण १० चत्तारि अन्नक्खविगर्हओ ॥ १ ॥'
 इत्यय गोमहिषीछानीसेषुष्टिकाभव दधि नवनीत दृत तासामेव । उट्टीणा दद्यायभावात् । तैल तिलान-
 सीलदासर्वपोद्भव चतुर्धा । शुद्धः पिण्डद्रवभेदो द्विधा । उत्कथित अवगाहित वा दृततैलाभ्या केवलान्भ्या
 पक् । पक्काव वद् भक्ष्या विकृतयः । चातस्रोऽभक्ष्याः मधुमध्मासासनवनीतरूपाः । अथ कटादिकाया दृततै-
 लादिपूर्णाया बलाबल स्थायकादि पच्यते तेनैव स्नेहेन द्वितीय तृतीय च तद्विकृतिः । ततः पर पक् योगवा-
 दिना निर्विकृतिकप्रत्याख्यानेपि आगाढकारणे कल्पते । एव श्रेयाण्यपि विकृतिगतानि निर्विकृतिकप्रत्या-

ख्याने कल्पन्ते । तानि कथ्यन्ते यथा । 'अह पेआ १ बुद्धदी २ बुद्धबलेही य ३ बुद्धसाही य ४ । पच य
 विगयगयाह बुद्धम्मि य खोरिसहियाह ५ ॥ १ ॥' क्षीरेयीपेये प्रसिद्धे । अय च क्पाख्यायते । 'अधिललेयम्मि
 बुद्धे बुद्धदी व्कलमीसबुद्धमि । पइसाही तह तहुल चुअय सिद्धम्मि अवलेही ॥ १ ॥ इति गुणधक्कतिग-
 तानि ॥ अथ दधिधक्कतिगतानि यथा । 'दहिए विगयगयाह धोलवखा १ धोल २ सिहरिणि ३ करयो ४ ।
 खवणकणदहियमहिय ५ सगरिगायम्मि अप्पहिए ॥ १ ॥' घृतधक्कतिगतानि यथा । 'पकधिय १ ययधिकदी
 २ पकोसहिबवरितरियसर्पि च ३ । निज्जजण ४ वीसदण ५ गार्हियअ विगह विगइगया ॥ १ ॥' नैलवि-
 कृतिगतानि यथा । 'तिह्लमली १ तिलकुदी २ ददतिल्ल ३ तहो सहुवरिय ४ । लक्खाहदवपक तिह्लतिह्लमि
 पंचेव ॥ १ ॥ शुद्धविकृतिगतानि यथा । अद्धक्कहिरक्खुरसो १ गुलवाणीय व २ सकरा ३ खख ४ । पायगुल
 ५ गुलविगई ६ विगयगया डुंति पचेव ॥ १ ॥' अप अचगाहितधक्कतिगतानि यथा । 'एग एग सुवरि १
 तिह्वेरि पीयग च ज पक । तुप्पेण तेण चिय २ तइय गुलहाणिआ पमिई ३ ॥ १ ॥ चउत्थ जलेण सिद्धा
 लप्पसिआ ४ पंचम तु पूयलिआ । चुपद्धियताधियाए परिपका ५ तीसमिलिएसु ॥ २ ॥' एव पदसु मध्य-
 विकृतिपु धियात् विकृतिगतानि निर्विकृतिकेषु मक्ष्याणि । अमध्यविकृतयस्तु मधु पौतिकमाक्षिकभ्रामरमे-
 दाभिधिय । मय काष्ठपिष्टभेदात् द्विधा । मांस जलचरस्थलचरस्रचरभेदाभिधा । नवनीत चतुर्धा पूर्वमे-

दयान्तमित्यर्थः । अथचरिम आधु पूर्णतापर्यन्त प्रत्याख्याहि । त्रिविध चतुर्विध वा आहार अग्रानं स्वादिम
 स्वादिम ३ अग्रान ४ अन्नं सह० सह० पूर्ववत् । गठिसहित मुष्टिसहित अष्टुष्टसहित इत्यादि प्रत्या-
 ख्याहि चतुर्वि० अग्रान पान ४ अन्नं सह० पारि० सह० सह० पूर्ववत् ॥ निविगहय विगर्हयो सेसिआओ
 वा पख० निर्विकृतिक गृहीतशेषा वा विकृतीः प्रत्याख्याहि अन्न० सह० लेवा० गिह० उक्त्विन्न० पूर्ववत् ।
 पञ्चमविक्षेपण प्रत्युतपुरस्कारेण अक्षितात् दृततैलादिनाम्यकात् परि० सह० सह० पूर्ववत् । यथोक्त अष्ट
 नव च आकारा अन्न च नवणीधोगादिमए इति वचनात् अद्रवविकृतिरपरात् उक्त्विन्नविवेगेण कथन
 द्रवविकृतिरपरात् न इत्यष्ट नव चाकाराः । अन्न विकृतय इति मनोवाक्यायाना कामायाः रूपकारकत्वात्
 विकारिसन्नावात् विकृतय उच्यन्ते । तास्य सप्तोक्तास्य दशावा । यथा । 'बुद्ध १ दहि २ दय ३ तिल ४ शुद्ध
 ५ तद्गोणादिम ६ छ भक्त्वाओ । महु ७ मज्झ ८ मंस ९ मक्खण १० चत्तारि अमक्खविगर्हो ॥ १ ॥'
 इत्य गोमहिषीजानीनेऽयुष्टिकाभय दधि नवनीत दृत तासामेव । उट्टीणा दद्याप्यभावात् । तैल तिलात-
 सीलदासर्वपेद्रव चतुर्वा । शुद्धः पिण्डद्रवमेवो द्विधा । उत्कथित अक्काहित वा दृततैलान्या केवलान्या
 एक । पक्काष द्र मक्ष्मा विकृतयः । पानओऽमक्ष्माः मधुमयमांसनवनीतरूपाः । अथ कटाहिकायां दृततै-
 लाविपूर्णाया चलाचल साधकादि पच्यते तेनैव स्नेहेन द्वितीय तृतीय च तद्विकृतिः । ततः पर पक्क योगवा-
 दिनां निर्विकृतिकप्रत्याख्यानेपि आगाहकारणे कल्पते । एव शेषाप्यपि विकृतिगत्वानि निर्विकृतिकप्रत्या-

का० कार० अनु० ९ एवं ४० ॥ नवमकोटकप्रयस्य भङ्गा नव यथा । म० क० १ । म० कार० २ । म० अनु० ३ । ष० करो० ४ । ष० कार० ५ । ष० अनु० ६ । का० करो० ७ । का० कार० ८ । क० अनु० ९ एव सर्वमीलने भङ्गका० ४९ । एव सर्वमीलने एकत्रिभिन्नवचनवचनभङ्गोत्पादने एकोनपञ्चाशद्भङ्गाः । एते च नाकार्यं न करोमि न कारयिष्यामीति कालत्रयमाने त्रिगुणीकृते सप्तसप्तारिंशदधिकं ज्ञात भङ्गानां भवति । इत्यावश्यकं प्रत्याख्यानं संपूर्णं ॥ इत्युक्तं षड्विंशमावश्यकं क्रमेण सामायिक १ चतुर्विंशतिस्तत्र २ वन्दन ३ प्रतिक्रमण ४ कायोत्सर्ग ५ प्रत्याख्यान ६ रूप संक्षेपतः । अवश्यं क्रियते इत्यावश्यकं । तद्विषयमेव करणीय साधूनां आवकाणां च । तत्र न योजना विना करणीयानुष्ठानमुपयाति तदर्थं योजना कथ्यते । प्रथम सामायिकस्य योजना यथा । सर्वविरतिसामायिक प्रवज्याग्रहणविधेरवसित । श्रुतसम्पत्त्वदेशविरतिसामायिकानि आद्धव्रताधिरोगाधिकारावधिसितानि ॥

१	१	२	२	२	१	१	१
१	२	१	१	१	२	१	१
१	१	१	१	२	१	२	२

अधुना च आवश्यकसामायिक यदवश्य आद्धैरनुष्ठीयते । सर्वकर्मोत्सर्गं पूर्वं परमेष्ठिमस्त्रपाठः किं पुनरावश्यकं । अतः पूर्वं नमस्कार पठेत् । 'सुहृदन्ति नमुष्कार दंष्ट्राग मिरियासणस पडिलेहा । सज्जायपव्वक्खाणे शुद्धुणिसद्दाहय पणामो ॥ १ ॥' पूर्वं आद्धः पुरोधतासनो शुभं नत्वा हच्छाकारेण सदिसह भगवन् सामाहयसुहृदसि पडिलेहेमि इत्युक्तोपविश्य सुसवस्त्रिका प्रतिलेखयति । तत ऊर्ध्वीन्द्रय नमस्कार धिरेकेवल

सलसि ॥ ३ ॥ प्रथमकोटकप्रये मनसा वचसा कायेन न करोमि न कारयामि ननु जानामि १ इति एको
 भक्तः । द्वितीयकोटकप्रये भङ्गप्रय यथा । मनसा वचसा कायेन न करोमि न कारयामि १, मनसा वचसा
 कायेन न करोमि नानुजानामि २, मनसा वचसा कायेन न कारयामि नानुजानामि ३, एव ४ ॥ अथ
 तृतीयकोटके भङ्गप्रय मनसा वचसा कायेन न करोमि १, मनसा वचसा कायेन न कारयामि २, मनसा
 वचसा कायेन नानुजानामि ३, एव ७ ॥ अथ चतुर्थकोटकप्रये भङ्गप्रय यथा । म० व० नक० नका० नानु०
 १, मन० व० का० नक० नानु० २, व० का० नक० नका० नानु० ३ एव १० । अथ पञ्चमकोटकप्रये भङ्गप्रय
 यथा । म० व० करोमि कारयामि १ । म० व० करोमि अनुजानामि २ । म० व० कारयामि अनु० ३ । म०
 काये० करो० कार० ४ म० का० करो० अनु० ५ । म० का० कार० अनु० ६ । व० का० करो० कार० ७ ।
 व० का० करो० अनु० ८ । व० का० कार० अनु० ९ एव १९ ॥ अथ षष्ठकोटकप्रयस्य भङ्गा यथा । म०
 नक० १ । म० का० नक० २ । व० का० नक० ३ । म० व० नका ४ । म० का० नका० ५ । व० का० नका०
 ६ । म० व० नानु० ७ । म० का० नानु० ८ व० का० नानु० ९ एव २८ ॥ अथ सप्तमकोटकप्रयस्य भङ्गप्रय
 यथा । म० नक० नका० नानु० १ । व० नक० नका० नानु० २ । का० नक० नका० नअ० ३ एव ॥ ३१ ॥
 अष्टमकोटकप्रयस्य भङ्गप्रय यथा । म० करो० कार० १ । म० करो० अनु० २ । म० कार० अनु० ३ । वच०
 करो० कार० ४ । व० करो० अनु० ५ । व० कार० अनु० ६ । का० करो० कार० ७ । का० करो० अनु० ८ ।

का० कार० अनु० ९ एव ४० ॥ नवमकोटकत्रयस्य भङ्गा नव यथा । म० क० १ । म० कार० २ । म० अनु० ३ । व० करो० ४ । व० कार० ५ । व० अनु० ६ । का० करो० ७ । का० कार० ८ । क० अनु० ९ एव सर्वमीलने भङ्गका० ४९ । एव सर्वमीलने एकत्रिभिन्नवधनिवधनवधमङ्गोत्पादने एकोनपञ्चाशद्भङ्गाः । एते च नाकार्यं न करोमि न कारयिष्यामीति कालत्रयमाने त्रिगुणिकृते सप्तचत्वारिंशदधिक द्वात भङ्गाना भवति । इत्यावश्यकं प्रत्याख्यानं संपूर्णं ॥ इत्युक्त षड्विधभावश्यक क्रमेण सामायिक १ चतुर्विंशतिस्त्व २ वन्दन ३ प्रतिक्रमण ४ कापोत्सर्ग ५ प्रत्याख्यान ६ रूप संक्षेपतः । अवश्य क्रियते इत्यावश्यकं । तन्निमित्तमेव करणीय साधूनां आवकाणा च । तच्च न योजना विना करणीयानुष्ठानमुपयाति तदर्थं योजना कथ्यते । प्रथम सामायिकस्य योजना यथा । सर्वविरतिसामायिकं प्रव्रज्याग्रहणविधेरवसित । श्रुतसन्धकत्वं देशविरतिसामायिकानि आद्धव्रताधिरोगाधिकारादवसितानि ॥

अधुना च आवश्यकसामायिक यदवश्य आद्वैरनुष्ठीयते । सर्वकर्मारम्भे पूर्वं परमेष्ठिमन्त्रपाठः किं पुनरावश्यकं । अतः पूर्वं नमस्कार पठेत् । सुदृष्टि नमुष्कार दंडग मिरियासणरस पढिलेहा । सज्जमायपष्वक्त्वाणे शुभमुणिसङ्गादय पणामो ॥ १ ॥ पूर्वं आद्धः पुरोधतासनो शुभं नत्वा हज्जाकारेण सदिसह भगवन् सामाहयमुद्वृत्तिय पढिलेहेमि इत्युक्त्वोपविश्य मुखवक्त्रिकां प्रतिलेखयति । तत ऊर्ध्वीभूय नमस्कार द्विरेकवेत्त

सखसि ॥ ३ ॥ प्रथमकोष्टकत्रये मनसा वचसा कायेन न करोमि न कारयामि नहु जानामि १ इति एको
 भङ्गः । द्वितीयकोष्टकत्रये भङ्गत्रयं यथा । मनसा वचसा कायेन न करोमि न कारयामि १, मनसा वचसा
 कायेन न करोमि नानुजानामि २, मनसा वचसा कायेन न कारयामि नानुजानामि ३, एव ४ ॥ अथ
 तृतीयकोष्टके भङ्गत्रय मनसा वचसा कायेन न करोमि १, मनसा वचसा कायेन न कारयामि २, मनसा
 वचसा कायेन नानुजानामि ३, एव ७ ॥ अथ चतुर्थकोष्टकत्रये भङ्गत्रयं यथा । म० व० नक० नका० नानु०
 १, मन० व० का० नक० नानु० २, व० का० नक० नका० नानु० ३ एवं १० । अथ पञ्चमकोष्टकत्रये भङ्गत्रयक
 यथा । म० व० करोमि कारयामि १ । म० व० करोमि अनुजानामि २ । म० व० कारयामि अनु० ३ । म०
 काये० करो० कार० ४ म० का० करो० अनु० ५ । म० का० कार० अनु० ६ । व० का० करो० कार० ७ ।
 व० का० करो० अनु० ८ । व० का० कार० अनु० ९ एव ११ ॥ अथ षष्ठकोष्टकत्रयस्य भङ्गा यथा । म०
 नक० १ । म० का० नक० २ । व० का० नक० ३ । म० व० नका० ४ । म० का० नका० ५ । व० का० नका०
 ६ । म० व० नानु० ७ । म० का० नानु० ८ व० का० नानु० ९ एव १८ ॥ अथ सप्तमकोष्टकत्रयस्य भङ्गत्रय
 यथा । म० नक० नका० नानु० १ । व० नक० नका० नानु० २ । का० नक० नका० नअ० ३ एव ॥ ३१ ॥
 अष्टमकोष्टकत्रयस्य भङ्गत्रयकं यथा । म० करो० कार० १ । म० करो० अनु० २ । म० कार० अनु० ३ । वच०
 करो० कार० ४ । व० करो० अनु० ५ । व० कार० अनु० ६ । का० करो० कार० ७ । का० करो० अनु० ८ ।

भगवन्, उपधिसदिसावड चपधिपडिलेहव इत्युक्त्वा यदि पूर्वं प्रतिलेखनाकाले वक्ष्यौषधागाराद्यप्रतिले-
 खित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । यद्वि प्रतिलेखित स्यात् तदा क्षमाश्रमणनेव पूरयेत् । ततः क्षमाश्रमणद्वय-
 पूर्वं भणति भगवन्, वसतिसदिसावडं वसतिपडिलेहव इत्युक्त्वा यदि वसतिमाश्रकादि पूर्वं प्रतिलेखना-
 काले अप्रतिलेखित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । प्रतिलेखितेषु क्षमाश्रमणनेव पूरयेत् । वसतिप्रमार्जनं दण्डमो-
 छनेन । ततः पुनः शुरुसमीपमागत्य क्षमाश्रमणपूर्वमिति ववेत् भगवन्, पसाडकरी पञ्चवस्त्राण करायड ।
 ततो शुरुयद्वि आह्व आहारार्थं भवति तदा दिवसपौषवे प्रातर्गृहीते नमस्कारसहित प्रत्यास्थानमुच्चारयेत्
 यथा । हनगए सूरें नवकारसहिय पञ्च० चड० ४ अक्ष० सह० वोसिरह । स्वाध्यायकाले पुनराचान्त्रैकमक्त-
 निर्विकृतिकादिभिधिविधाहार उपवास वा दद्यात् । साध्याहुते रात्रिपौषवे तु दिवसचरिम पञ्च० चड० ४ अक्ष०
 सह० सह० सह० वोसिरह । तत्र यः किल आहारमाही भवति तदा स वन्दनकद्वय ददाति । यो न आहा-
 रमाही तस्य न आचार्योपाध्यायशुरुसाधुवन्दन । अथ च सामान्यपौषवग्रहणविधिः । यत्किल अहोरात्रिक
 पौषव गृह्णाति तस्येय चर्या । द्वाभ्यो मुहूर्ते पूर्वोक्तविधिना पौषव गृह्णाति । अतीतसस्याप्रतिलेखितोपधिव-
 सति । ततो जाताया प्रतिश्रमणवेलाया प्राभातिकप्रतिश्रमण करोति । तदन्ते क्षमा० द्वयपूर्वं बहुवेलं सदि-
 सावेमि बहुवेलं करोमि इत्युक्त्वा आचार्योपाध्यायसर्वसाधून् वन्दते । ततो जाते प्रतिलेखनाकाले क्षमा०
 द्वयेन भणति भग० पडिलेहणं सदिसावेमि पडिलेहणं करोमि इत्युक्त्वा सुखवस्त्रिकां प्रतिलेखयति । ततः

ततः आह ऊर्ध्वमूय नमस्कार द्विकेवलं वा पठति । ततो शुर्ध्वे कथयति । भगवन्, पोसहद्वक उचरा-
वत् । ततो शुक्लिकेकवेलं वा पौषवदण्डक वदति आहोपि तमनु वदति । दण्डको यथा । 'करेमि भंते पो-
सह आहारपोसह सवओ सरीरसकारपोसह सवओ अवाधारपोसह सवओ वंमचोरपोसह सवओ चउधिवे
पोसहे ठामि जाव दिवस वा रस्ति वा अहोरत्त वा पञ्चधासामि इधिव तिथिहेण मणेण वायाए काएण न
करेमि न कारवेमि तत्स भंते पडिक्कमामि निंदांमि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ? अन्न च यः किल दिव-
सपौषवे अहोरान्ध्रपौषवे वा आहारार्पी तस्य आहारपोसह देसओ इत्युच्चारः दोष तथैव । तत उपविश्य
इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, सामाहकमुहपस्ति पडिलेहेमि इत्युक्त्वा मुलवस्त्रिका प्रतिलेखयति । ततः
आह ऊर्ध्वमूय परमेष्ठिमन्न द्विकेवलं वा पठित्वा पुनः कथयति भगवन्, सामाहकद्वक उचरावत् । ततो
शुक्लिकेकवेलं वा सामायिकद्वकमुच्चारयति यथा करेमि भंते सामाहय सावज्ज जोग पच्चक्खामि जाव पो-
सह पञ्चधासामि इधिव तिथिहेण मणेण वायाए काएण न करेमि न कारवेमि तत्सभ ॥ १ ॥ १ । ततः
क्षमाश्रमण वत्सा भणति । वर्षाकाले भगवन्, कट्ठासण सविसावामि । कट्ठासण पडिलेहेमि । दोषाट्ठमा-
सेयु पाउण्ड सविसावेमि । पाउण्ड पडिलेहेमि । इत्युक्त्वा पट्टक पादप्रोष्ठन वा प्रतिलेखयेत् । ततः
क्षमाश्रमण वत्सा भणति भगवन्, सज्झायं सविसावेमि सज्झायं करेमि । तत ऊर्ध्वमूय नमस्कारअप
पठित्वा । जयइ जगतीधजोणी इत्यादिगाथापञ्चक पञ्चविंशतिं वा पठेत् । ततः पुनः क्षमाश्रमणापूर्वं भणति

भगवन्, उपधिसविसावडं उपधिपढिलेह्व हत्युक्त्वा यदि पूर्वं प्रतिलेखनाकाले वस्त्र पौषधागाराद्यप्रतिले-
 खित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । यदि प्रतिलेखित स्यात् तदा क्षमाश्रमणनैव पूरयेत् । ततः क्षमाश्रमणद्वय-
 पूर्व भणति भगवन्, वसतिसविसावडं वसतिपढिलेह्व हत्युक्त्वा यदि वसतिमात्रकादि पूर्व प्रतिलेखना-
 काले अप्रतिलेखित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । प्रतिलेखितेपि क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । वसतिप्रमार्जनं दण्डमो-
 छनेन । ततः पुनः शुरुसमीपमागद्य क्षमाश्रमणपूर्वमिति वदेत् भगवन्, पसाडकरी पञ्चक्त्वाण करावड ।
 ततो शुरुयेवि आह्व आहारार्थी भवति तदा विवसपौषधे प्रातर्गृहीते नमस्कारसहित प्रत्यास्थानमुच्चारयेत्
 यथा । वगण् सूरं नवकारसहिय पञ्च० चड० ४ अन्न० सह० वोसिरह । स्वाध्यायकाले पुनराचान्तैकमस्त-
 निर्विकृतिकादित्रिविधाहार उपवास वा दद्यात् । सव्याकृते रात्रिपौषधे तु विवसचरिम पञ्च० चड० ४ अन्न०
 सह० सह० सव० वोसिरह । तत्र यः किल आहारमाही भवति तदा स वन्दनकद्वय दद्याति । यो न आहा-
 रमाही तस्य न आचार्योपाध्यायशुरुसाधुवन्दन । अथ च सामान्यपौषधग्रहणविधिः । यत्किल अक्षोरान्त्रिक
 पौषध गृह्णाति तस्येय चर्या । द्राक्षो मुद्गर्तं पूर्वोक्तविधिना पौषध गृह्णाति । अतीतसस्याप्रतिलेखितोपधिव-
 सतिः । ततो ज्ञातायां प्रतिक्रमणवेलायां प्राभातिकप्रतिक्रमण करोति । तदन्ते क्षमा० द्वयपूर्वं बहुवेल सवि-
 सावेमि बहुवेल करोमि हत्युक्त्वा आचार्योपाध्यायसर्वसाधून् वन्दते । ततो ज्ञाते प्रतिलेखनाकाले क्षमा०
 द्वयेन भणति भग० पढिलेह्वण सविसावेमि पढिलेह्वण करोमि हत्युक्त्वा मुखवस्त्रिका प्रतिलेखयति । ततः

ततः आद ऊर्ध्वमूय नमस्कार त्रिकेकेल वा पठति । ततो शुर्ध्वे कथयति । भगवन्, पोसहद्वक उधरा-
वद । ततो शुकिरेकेल वा पोषवद्वक पठति आद्योपि तमनु वदति । दण्डको यथा । 'करेमि भते पो-
सह आहारपोसह सवओ सरीरसकारपोसह सवओ अधाधारपोसह सवओ बमचरपोसह सवओ चउधिर-
पोसह ठामि जाव दिवस वा रसि वा अहोरत्त वा पञ्चवासांमि इविह तिविहेण मणेण वायाए काएण न
करेमि न कारवेमि तस्स भते पच्छिक्कमांमि निवामि गरिहांमि अप्पाण वोसिरांमि १ अन्न च यः किल दिव-
सपोषये अहोरात्र्यौषधे वा आहारार्थी तस्य आहारपोसह देसओ इत्युधारः शेष तथैव । तत उपविश्य
इच्छाकारेण सविसह भगवन्, सामाहकमुहपत्तिं पठिलेहेमि इत्युक्त्वा सुखवत्त्रिका प्रतिलेखयति । ततः
आद ऊर्ध्वमूय परमेष्ठिमञ्च त्रिकेकेल वा पठित्वा पुनः कथयति भगवन्, सामाहकद्वक उचरावद । ततो
शुकिरेकेल वा सामायिकद्वकमुधारयति यथा करेमि भते सामाहय सावज्ज जोग पच्चक्खांमि जाव पो-
सह पञ्चवासांमि इविह तिविहेण मणेण वायाए काएण न करेमि न कारवेमि तरसन्न ॥ १ ॥ १ । ततः
क्षमाभमण दत्ता भणति । वर्षाकाले भगवन्, कट्टासणं सविसावांमि । कट्टासण पठिलेहेमि । शेषाट्ठमा-
सेयु पाउण्णड सविसावेमि । पाउण्णड पठिलेहेमि । इत्युक्त्वा पट्टक पादमोचन वा प्रतिलेखयेत् । ततः
क्षमाभमण दत्ता भणति भगवन्, सज्झायं सविसावेमि सज्झाय करेमि । तत ऊर्ध्वमूय नमस्कारत्रय
पठित्वा । उपर जगजीवज्जोणी इत्यादिगाथापञ्चक पञ्चविंशतिं वा पठेत् । ततः पुनः क्षमाभमणपूर्वं भणति

भगवन्, उपधिसविसाधव उपधिपढिलेहव इत्युक्त्वा यदि पूर्वं प्रतिलेखनाकाले वक्ष्य पौषवागाराधप्रतिले-
 खित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । यदि प्रतिलेखित स्यात् तदा क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । ततः क्षमाश्रमणद्वय-
 पूर्वं भणति भगवन्, वसतिसविसाधव वसतिपढिलेहव इत्युक्त्वा यदि वसतिमात्रकादि पूर्वं प्रतिलेखना-
 काले अप्रतिलेखित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । प्रतिलेखितेपि क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । वसतिप्रमार्जनं द्रष्टव्यं-
 छनेन । ततः पुनः शुरुसमीपमागत्य क्षमाश्रमणपूर्वमिति वदेत् भगवन्, पसाडकरी पञ्चकक्षाणं करावड ।
 ततो शुरुयैवि आह्व आह्वारार्थं भवति तदा दिवसपौषधे प्राप्त्युद्दीप्ते नमस्कारसहित प्रत्यास्थानमुच्चारयेत्
 यथा । वज्राणं सूरे नवकारसहित पञ्च० चउ० ४ अन्न० सह० वोसिरइ । स्वाध्यायकाले पुनराधानलैकमक्त-
 निर्विकृतिकादिभिविधाद्वार उपवास वा दद्यात् । सध्याकृते रात्रिपौषधे तु दिवसचारिम पञ्च० चउ० ४ अन्न०
 सह० सह० सह० वोसिरइ । तत्र यः किल आहारमाही भवति तदा स वन्दनकद्वयं ददाति । यो न आहा-
 रमाही तस्य न आचार्योपाध्यायशुरुसाधुवन्दन । अयं च सामान्यपौषधप्रवणविधिः । यत्किंल अक्षोरान्त्रिकं
 पौषधं गृह्णाति तस्येय चर्या । द्राघे सुद्वर्ते पूर्वोक्तविधिना पौषधं गृह्णाति । अतीतसस्याप्रतिलेखितोपधिव-
 सति । ततो जाताया प्रतिश्रमणवेलायां प्राभातिकप्रतिक्रमणं करोति । तदन्ते क्षमा० द्वयपूर्वं यष्टुवेलं सवि-
 सावेमि यष्टुवेलं करोमि इत्युक्त्वा आचार्योपाध्यायसर्वसाधुनं वन्दते । ततो जाते प्रतिलेखनाकाले क्षमा०
 द्वयेन भणति भग० पढिलेखणं सविसावेमि पढिलेखणं करोमि इत्युक्त्वा मुखवस्त्रिका प्रतिलेखयति । ततः

ततः आह ऊर्ध्वान्मूय नमस्कार धिरेकबेलं वा पठति । ततो गुर्वधे कथयति । भगवन्, पोसहदढक छवरा-
 वड । ततो गुरुक्षिरेकबेल वा पौषवदण्डक वदति आहोपि तमनु वदति । दण्डको यथा । 'करोमि भते पो-
 सह आहारपोसह सवओ सरीरसकारपोसह सवओ अवाधारपोसह सवओ बंभचोरपोसह सवओ वडविहे
 पोसहे ठामि जाव दिवस वा रसिं वा अहोरत्त वा पञ्चवासासामि हुविह तिविहेण मणेण वायाए काएण न
 करोमि न कारवेमि तस्स भते पढिक्कमामि निवामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि १ अन्न च यः किल दिव-
 सपौषधे अहोरात्र्यौषधे वा आहारार्थं तस्य आहारपोसह देसओ इत्युच्चारः शेष तथैव । तत उपविश्य
 इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, सामाहकमुहपणिं पढिलेहेमि इत्युक्त्वा सुखवक्त्रिका प्रतिलेखयति । तत-
 आह ऊर्ध्वान्मूय परमेष्ठिमन्त्र धिरेकबेल वा पठित्वा पुनः कथयति भगवन्, सामाहकदढक उचरावड । ततो
 गुरुक्षिरेकबेल वा सामायिकदढकमुच्चारयति यथा करोमि भते सामाहय सावज्ज जोग पवक्खामि जाव पो-
 सह पञ्चवासासामि हुविह तिविहेण मणेण वायाए काएण न करोमि न कारवेमि तस्स भ ॥ १ ॥ १ । ततः
 क्षमाअमण दत्ता भणति भगवन्, कट्टासणं सविसावामि । कट्टासण पढिलेहेमि । दोपाट्ठमा-
 सेषु पाउण्डण्ड सविसावेमि । पाउण्डण्ड पढिलेहेमि । इत्युक्त्वा पट्टक पादपोछन वा प्रतिलेखयेत् । ततः
 क्षमाअमण दत्ता भणति भगवन्, सज्जायं सविसावेमि सज्जाय करोमि । तत ऊर्ध्वान्मूय नमस्कारअप्य
 पठित्वा । जयइ जगजीवजोणी इत्यादिगाथापञ्चक पञ्चविंशतिं वा पठेत् । ततः पुनः क्षमाअमणपूर्वं भणति

भगवन्, उपधिसविसावह उपधिपहिलेह्व इत्युक्त्वा यदि पूर्वं प्रतिलेखनाकाले वक्ष्य पोषयागाराथप्रतिले-
 खित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । यदि प्रतिलेखित स्यात् तदा क्षमाश्रमणनैव पूरयेत् । ततः क्षमाश्रमणद्वय-
 पूर्व भणति भगवन्, वसतिसविसावहं वसतिपहिलेह्वं इत्युक्त्वा यदि वसतिमात्रकावि पूर्व प्रतिलेखना-
 काले अप्रतिलेखित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । प्रतिलेखितेपि क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । वसतिप्रमार्जनं दण्डमो-
 छनेन । ततः पुनः शुरुसमीपमागच्छ क्षमाश्रमणपूर्वमिति वदेत् भगवन्, पसाडकरी पञ्चक्लाण करावड ।
 ततो शुरुयैवि आह्व आहारार्थी भवति तदा विषसपौषधे प्रातर्गृहीते नमस्कारसहित प्रत्यास्थानमुच्चारयेत्
 यथा । हनगए सूरै नवकारसहिय पञ्च० षड० ४ अक्ष० सह० चोसिरह । स्वाध्यायकाले पुनराचानलैकमक-
 निर्विकृतिकावित्रिधिबाहार उपवास वा दद्यात् । सव्याकृते रात्रिपौषधे तु विषसचरिम पञ्च० षड० ४ अक्ष०
 सह० सह० सह० चोसिरह । तत्र यः किल आहारमाही भवति तदा स वन्दनकक्षय ददाति । यो न आहा-
 रमाही तस्य न आचार्योपाध्यायशुरुसाधुबन्धन । अथ च सामान्यपौषधग्रहणविधिः । यत्किल अक्षेरान्त्रिकं
 पौषध गृह्णाति तस्येय चर्या । द्वाघो मुहूर्ते पूर्वोक्तविधिना पौषध गृह्णाति । अतीतसस्याप्रतिलेखितोपधिव-
 सतिः । ततो जातायां प्रतिक्रमणधेलाया प्रामातिकप्रतिक्रमण करोति । तदन्ते क्षमा० द्वयपूर्वं षड्वेले सवि-
 सार्वमि षड्वेले करोमि इत्युक्त्वा आचार्योपाध्यायसर्वसाधून् वन्दते । ततो जाते प्रतिलेखनाकाले क्षमा०
 द्वयेन भणति भग० पहिलेह्वण सविसार्वमि पहिलेह्वण करोमि इत्युक्त्वा मुल्लवक्षिका प्रतिलेखयति । ततः

ततः आद्य ऊर्ध्वान्मूय नमस्कार शिरेकवेल वा पठति । ततो शुर्वधे कथयति । भगवन्, पोसहद्वक उचरा-
वड । ततो गुरुकिरेकवेल वा पौषवदण्डक वदति आद्योपि तमनु वदति । दण्डको यथा । 'करोमि भते पो-
सह आहारपोसह सबओ सरीरसकारपोसह सबओ अवाधारपोसह सबओ बंमथेरपोसह सबओ चडधिरे
पोसहे ठामि जाव दिवस वा रसि वा अहोरत्त वा पञ्चवासाभि शुधिह तिधिहेण मणेण वायाए काएण न
करोमि न कारवेमि तत्स भते पठिक्कमामि निवामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि ? अन्न च यः किल दिव-
सपीपधे अहोराध्यौषधे वा आहारार्थी तस्य आहारपोसह देसओ इत्युधारः दोष तथैव । तत उपविश्य
इच्छाकारेण सदिसह भगवन्, सामाहकजुहपसि पढिलेहेमि इत्युक्त्वा मुखवकिक्का प्रतिलेखयति । ततः
आद्य ऊर्ध्वान्मूय परमेष्ठिमन्न शिरेकवेल वा पठित्वा पुनः कथयति भगवन्, सामाहकद्वक उचरावड । ततो
गुरुकिरेकवेल वा सामायिकद्वकजुधारयति यथा करोमि भते सामाहय सावज्ज जोग पवक्खामि जाव पो-
सह पञ्चवासाभि शुधिह तिधिहेण मणेण वायाए काएण न करोमि न कारवेमि तरसम्म ॥ १ ॥ १ । ततः
क्षमाभमण दत्ता भणति । वर्षाकाले भगवन्, कट्टासण सदिसावामि । कट्टासण पढिलेहेमि । दोपाट्टमा-
सेणु पाउण्ड सदिसावेमि । पाउण्ड पढिलेहेमि । इत्युक्त्वा पट्टक पादमोडन वा प्रतिलेखयेत् । ततः
क्षमाभमण दत्ता भणति भगवन्, सज्झायं सदिसावेमि सज्झाय करोमि । तत ऊर्ध्वान्मूय नमस्कारत्रय
पठित्वा । ज्यइ जगजीवजोणी इत्यादिगाथापञ्चक पञ्चविंशतिं वा पठेत् । ततः पुनः क्षमाभमणपूर्वे भणति

भगवन्, उपधिसविसाधवं उपधियपहिलेहउ इत्युक्त्वा यदि पूर्वं प्रतिलेखनाकाले वस्त्र पीषघागाराद्यप्रतिले-
 खित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । यदि प्रतिलेखित स्यात् तदा क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । ततः क्षमाश्रमणद्वय-
 पूर्वं भणति भगवन्, वसतिसविसाधवं वसतिपहिलेहउ इत्युक्त्वा यदि वसतिमात्रकादि पूर्वं प्रतिलेखना-
 काले अप्रतिलेखित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । प्रतिलेखितेपि क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । वसतिप्रमार्जनं दण्डप्रो-
 छनेन । ततः पुनः शुरुसमीपमागत्य क्षमाश्रमणपूर्वमिति वदेत् भगवन्, पसाउकरी पञ्चक्खाण करावउ ।
 ततो शुरुयदि आह्व आहारार्थो भवति तदा विवसपीषधे प्रातर्गृहीते नमस्कारसहित प्रत्यास्थानमुच्चारयेत्
 यथा । जगण्ण सरे नवकारसहिय पच्च० चउ० ४ अन्न० सह० वोसिरइ । स्थाव्यायकाले पुनराचान्तैकमक्त-
 निर्विकृतिकादित्रिविधाहार उपवास वा दद्यात् । सध्याकृते रात्रिपीषधे तु विवसचरिम पच्च० चउ० ४ अन्न०
 सह० सह० सह० वोसिरइ । तत्र यः किल आहारग्राही भवति तदा स चन्दनकद्रव्यं ददाति । यो न आहा-
 रग्राही तस्य न आचार्योपाध्यायशुरुसाधुवन्दन । अथ च सामान्यपीषधग्रहणविधिः । यत्किल अहोरात्रिकं
 पीषधं गृह्णाति तस्येयं चर्या । ब्राह्मे सुदुर्ते पूर्वोक्तविधिना पीषधं गृह्णाति । अतीतसस्याप्रतिलेखितोपधिष-
 सति । ततो जाताया प्रतिश्रमणवेलायां प्राभातिकप्रतिक्रमणं करोति । तदन्ते क्षमा० द्वयपूर्वं यद्गुवेलं सवि-
 साधेभिः यद्गुवेलं करोमि इत्युक्त्वा आचार्योपाध्यायपसर्वसाधून् वन्दते । ततो जाते प्रतिलेखनाकाले क्षमा०
 द्वयेन भणति भग० पहिलेहणं सविसाधेभिः पहिलेहणं करोमि इत्युक्त्वा मुखचञ्चिका प्रतिलेखयति । ततः

ततः आद्य ऊर्ध्वामूय नमस्कार धिरेकवेल वा पठति । ततो शुर्वमे कथयति । भगवन्, पोसहद्वक वधरा-
वद । ततो शुकिरेकवेल वा पोषवद्वक वदति आद्योपि तमनु वदति । वण्डको यथा । 'करोमि भते पो-
सह आहारपोसह सबओ सरीरसकारपोसह सबओ अवाधारपोसह सबओ वमथेरपोसह सबओ चउधिर-
पोसह ठामि जाव दिवस वा रसिं वा अहोरस वा पञ्चवासासामि दुधिर तिविहेण मणेण वायाए काएण न
करोमि न कारवेमि तस्स भंते पडिक्कमामि निवामि गरिहामि अच्चाण घोसिरामि १ अन्न च यः किल दिव-
सपौषधे अहोरात्र्यौषधे वा आहारार्थं तस्य आहारपोसह देसओ हत्युच्चारः दोष तथैव । तत उपविश्य
इच्छाकारेण संविसह भगवन्, सामाहकमुहपरिं पडिलेहेमि हत्युक्त्वा सुखवज्जिकां प्रतिलेखयति । ततः
आद्य ऊर्ध्वामूय परमेष्ठिमय धिरेकवेल वा पठित्वा पुनः कथयति भगवन्, सामाहकद्वक वचरावद । ततो
शुकिरेकवेल वा सामायिकद्वकमुच्चारयति यथा करोमि भंते सामाहय सावज्ज जोग पच्चक्खामि जाव पो-
सह पञ्चवासासामि दुधिर तिविहेण मणेण वायाए काएण न करोमि न कारवेमि तस्स भ ॥ १ ॥ १ । ततः
क्षमाभमण वत्ता भणति । धर्वाकाले भगवन्, कट्टासण सविसावामि । कट्टासण पडिलेहेमि । दोषाट्ठमा-
सेणु पाउण्डणव सविसावेमि । पाउण्डणवं पडिलेहेमि । हत्युक्त्वा पट्ठक पादमोहन्नं वा प्रतिलेखयेत् । ततः
क्षमाभमण वत्ता भणति भगवन्, सज्झायं सविसावेमि सज्झाय करोमि । तत ऊर्ध्वामूय नमस्कारअप
पठित्वा । अपइ जगजीवज्जोणी इत्यादिगाथापञ्चक पञ्चविंशतिं वा पठेत् । ततः पुनः क्षमाभमणपूर्वं भणति

भगवन्, उपधिसदिसाधव उपधिपढिलेहउ हत्युक्त्वा यदि पूर्वं प्रतिलेखनाकाले चक्ष पौषवागाराधप्रतिले-
 खित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । यदि प्रतिलेखित स्यात् तदा क्षमाश्रमणनेव पूरयेत् । ततः क्षमाश्रमणद्वय-
 पूर्वं भणति भगवन्, वसतिसदिसाधव वसतिपढिलेहउ हत्युक्त्वा यदि वसतिमाश्रकादि पूर्वं प्रतिलेखना-
 काले अप्रतिलेखित स्यात् तदा प्रतिलेखयेत् । प्रतिलेखितेपि क्षमाश्रमणेनैव पूरयेत् । वसतिप्रमार्जनं वृण्वर्षो-
 छनेन । ततः पुनः शुरुसमीपमागत्य क्षमाश्रमणपूर्वमिति वदेत् भगवन्, पसाउकरी पञ्चवस्त्राण करावड ।
 ततो शुरुयदि आह्व आद्वारायी भवति तदा दिवसपौषवे प्रातर्गृहीते नमस्कारसहित प्रत्यास्थानमुच्चारयेत्
 यथा । लगण्प सूरे नवकारसहिय पञ्च० चड० ४ अक्ष० सह० वोसिरइ । स्वाध्यायकाले पुनराचानलैकभक्त-
 निर्विकृतिकादित्रिविधाहार उपवास वा दद्यात् । संन्याकृते रात्रिपौषवे तु दिवसधरिम पञ्च० चड० ४ अक्ष०
 सह० सह० सह० वोसिरइ । तत्र यः किल आहारग्राही भवति तदा स वन्दनकद्वय दद्याति । यो न आहा-
 रग्राही तस्य न आचार्योपाध्यायशुरुसाधुवन्दन । अथ च सामान्यपौषवग्रहणविधिः । यत्किल अक्षोरान्त्रिक
 पौषव शुद्धाति तस्येय चर्या । द्वात्रिंशुद्धर्ते पूर्वोक्तविधिना पौषव शुद्धाति । अतीतसख्याप्रतिलेखितोपधिव-
 सतिः । ततो जातायां प्रतिक्रमणवेलायां प्राभातिकप्रतिक्रमण करोति । तदन्ते क्षमा० द्वयपूर्वं चट्टुधेल सदि-
 सार्चमि चट्टुधेल करोमि हत्युक्त्वा आचार्योपाध्यायसर्वसाधून् वन्दते । ततो जाते प्रतिलेखनाकाले क्षमा०
 द्वयेन भणति भग० पढिलेहणं सदिसाधेमि पढिलेहण करोमि हत्युक्त्वा मुखचक्रिका प्रतिलेखयति । ततः

ततः भ्रातृ ऊर्ध्वान्मूय नमस्कार त्रिकेकेल वा पठति । ततो गुरुमे कथयति । भगवन्, पोसहद्वक सवरा-
वद । ततो गुरुत्रिकेकेल वा पोषवद्वक वदति आदोपि तन्तु वदति । दण्डको यथा । 'करोमि भते पो-
सह आहारपोसह सबओ सरीरसकारपोसह सबओ अवाधारपोसह सबओ वमचेरपोसह सबओ चजविहे
पोसहे ठामि जाव दिवस वा ररिं वा अहोरस वा पञ्चवासासामि दुविह तिथिहेण मणेण वायाए काएण न
करोमि न कारवेमि तस्स भते पडिक्कमामि निदामि गरिहामि अण्णण वोसिरामि १ अन्न च यः किल दिव-
सपोषवे अहोरात्र्योषवे वा आहारार्थं तस्य आहारपोसह देसओ इत्युच्चारः दोष तथैव । तत उपविश्य
इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, सामाहकमुहपासं पडिलेहेमि इत्युक्त्वा सुखवस्त्रिका प्रतिलेखयति । ततः
भ्रातृ ऊर्ध्वान्मूय परमेष्ठिमन्त्र त्रिकेकेल वा पठित्वा पुनः कथयति भगवन्, सामाहकद्वक उचरावद । ततो
गुरुत्रिकेकेल वा सामायिकद्वकमुच्चारयति यथा करोमि भते सामाहय सावज्ज जोग पच्चक्खामि जाव पो-
सह पञ्चवासासामि दुविह तिथिहेण मणेण वायाए काएण न करोमि न कारवेमि तस्स भ ॥ १ ॥ १ । ततः
क्षमाभ्रमण दत्ता भणति । वर्षाकाले भगवन्, कट्टासणं सदिसावामि । कट्टासण पडिलेहेमि । दोषाट्ठमा-
सेषु पाळणव सदिसावेमि । पाळणव पडिलेहेमि । इत्युक्त्वा पट्टक पादप्रोष्ठनं वा प्रतिलेखयेत् । ततः
क्षमाभ्रमण दत्ता भणति भगवन्, सज्झायं सदिसावेमि सज्झाय करोमि । तत ऊर्ध्वान्मूय नमस्कारप्रय
पठित्वा । उपर जगजीवजोणी इत्यादिगाथापञ्चक पञ्चविंशतिं वा पठेत् । ततः पुनः क्षमाभ्रमणपूर्वं भणति

णदुस्सुमिणरार्हपापच्छित्तचित्तविशोधनार्थं कायोत्सर्गं करोति षष्ठकस्त्वच च पठति । ततो मुखवस्त्रिका
 प्रतिलिख्य सामायिकदण्डकमुच्चार्य स्वाध्यायपर्यन्तं करोति । पुनः शुभमध्यानेन राज्ञिशेषमतिवाहयति । ततः
 प्रतिक्रमणवेलाया प्रामातिक प्रतिक्रमण करोति । ततः पूर्ववत्सर्वं प्रामातिक कर्म विदध्यात् । जाते पौषध-
 पारणावसरे इच्छा० भगवन् पोसहपारणमुहपटिं पढिलेहेमि । मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य क्षमा० इयपूर्वक
 भणति भगवन् पोसह पारव भग० पोसह पारियव । मुखवस्त्रिकापिहितवदनो मून्यस्ताशीर्षः पौषधपारण-
 गाथाः पठति यथा—सागरचवो कामो चववर्हिसो सुदंसणो वधो । जेहिं पोसहपढिमा न खंढिया जीवि-
 यतेवि ॥ १ ॥ जो गन्मचासमीओ ताहुल्ललिओ महामुणी अमओ । उन्मुक्कमणिसुवधो पढिपुव पोसह
 कुणइ ॥ २ ॥ पोसहसुहे भावे असुहाइ खवेइ नटिय सदेहो । ठिदइ नरनिरियगहं इह भणिय पोसह कुणइ
 ॥ ३ ॥ पोसहसामाहयसठियस्स जीवस्स जाइ जो कालो । सो सफलो बोधधो सेसो ससारफलहेइ ॥ ४ ॥
 चक्कवट्ठित्तिमिदत्त मुक्खो कालओ विकिस्सओ । इव्वेअ पोसहस्सेव फल यिति महेसिणो ॥ ५ ॥ ततो नम-
 स्कार भणित्वा सामायिकपारणमुसवस्त्रिका प्रतिलिख्य पूर्ववत्सामायिक पारयति । ततः पौषधपारणके
 साधुषु सत्सु नियतमतिथिसविभागो विधेय एव । इत्याहोरात्रिकपौषधविधिः ॥ सामायिक च द्विषड्यन्त
 नमस्कारजापप्रतिक्रमणादिभिः पूरयेत् । केचित्स्यूलमतयः परमेष्ठिमन्त्रपञ्चशतीजपान्तं ब्रुवते । तदनन्तर
 तत्पारयित्वा पुनः सामायिक शृङ्गीयादिति रुदिः । इत्यावश्यकं सामायिकयोजना संपूर्णा ॥

ओशीपश्चिह्ने पश्चिह्नेभिः । ततो वक्रकन्धलादि प्रतिलिख्य पुनः शुभध्यानेन सिद्धति । सप्तासायां कालवे-
 लाया चतुर्विंशतिस्यष्टिखानि प्रतिलेखयति उच्चारप्रसवणार्थं । ततस्त्रिषसांनुसारेण सांवत्सरिक चातुर्मा-
 सिक पाक्षिक वा वैष्वसिक वा प्रतिक्रमण करोति । तदनन्तर साधुविश्रामणां करोति । ततः स्वाध्यायेन
 निष्प्रापयमप्रहरमतिवाहयति । ततः शरीरचिन्तां कृत्वा ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य सुखवक्षिका प्रतिलिख्य क्ष-
 मा० द्वयपूर्वं भणति भग० राईसथारय सविस्वाधेभि राईसथारय ठापमि इत्युक्त्वा शक्रस्तव पठति । ततः
 सस्सारक शरीर च प्रबुध्य जाबूपरि सस्सारकोत्तरपटं मीलियत्वा भूमौ सस्थाप्य । अणुजाणह निस्सीही
 नमो क्षमासमणाय इत्युक्त्वा सस्सारकोपरि उपविशति । तत्र नमस्कारत्रय मणित्वा त्रिवेल चतुःशरण च
 पठित्वा गाथात्रय त्रिः पठति यथा । 'अणुजाणह परमगुरु गुरुगुणरयणेहि भूस्त्रियशरीरा । बहुपश्चिदुक्ता पो-
 रसि राईसथारय ठापमि ॥ १ ॥ अणुजाणह सथार बाहुवहाणेण वामपासेण । कुक्कुडपापपसारण अंतरतु
 पमज्जए भूमि ॥ २ ॥ सकोदियसबासा उचटते य कायपश्चिहेहा । द्वाहाइअणुओग जसासनिक्कमणा लोए
 ॥ ३ ॥' इति त्रि पठित्वा सकोचितपाणिर्वामपाद्वृणयानो वामपार्श्वेन शेते । यशुद्वर्तना करोति तदा सस्सा-
 रक शरीर च प्रतिलेखयेत् ॥ अथ शरीरचिन्तार्थमुत्तिष्ठति तदा शरीरचिन्ता कृत्वा ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य
 एकवेल अणुजाणह प० इत्यादिगाथात्रय पठति । पुनः शेते । सुप्तस्य चोक्षिद्रा नायाति तदा शुभध्यानेन
 धर्मजागर्यां करोति । ततो रजन्याः पश्चिमप्रहरे उत्थाप देहचिन्तादिविषयाय ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य कुसुमि-

णइत्तुमिणरार्हपायच्छित्तं चित्ताविद्योवनार्थं कायोत्सर्गं करोति श्वाकस्त्व च पठति । ततो मुखवस्त्रिका
 प्रतिलिख्य सामायिकदण्डकमुच्चार्य स्वाध्यायपर्यन्तं करोति । पुनः शुभमध्यानेन रात्रिशेषमतिवाहयति । ततः
 प्रतिक्रमणवेलायां प्राभातिकं प्रतिक्रमणं करोति । ततः पूर्ववत्सर्वं प्राभातिकं कर्म विदध्यात् । जाते पौषध-
 पारणावसरे शृङ्खला० भगवन् पोसहपारणमुहपत्तिं पश्चिच्छेदमि । मुखवस्त्रिकां प्रतिलिख्य क्षमा० इयपूर्वक
 भणति भगवन् पोसह पारह भग० पोसह पारियह । मुखवस्त्रिकापिहितवदनो मून्यस्तशीर्षः पौषधपारण-
 नायां पठति यथा—सागरचवदो कामो चवचर्हिंसो सुवसणो वधो । जेहिं पोसहपढिमा न खंढिया जीवि-
 यतेवि ॥ १ ॥ जो गन्मवासमीओ ताहुल्लिओ महासुणी अमओ । उम्मुक्कमणिमुवओ पढिपुअ पोसह
 कुणह ॥ २ ॥ पोसहसुहे भावे असुहाह खवेह नत्थि सवेहो । छिदह नरनिरियगइं इह भणिय पोसह कुणह
 ॥ ३ ॥ पोसहसामाहयसठियस्स जीवस्स जाइ जो कालो । सो सफलो बोधवो सेसो ससारफलहोइ ॥ ४ ॥
 चक्कवट्ठित्तामिदत्तं मुचओ कालओ विक्खिओ । इव्वेअ पोसहस्सेव फलं धेतिं महेस्सिणो ॥ ५ ॥ ततो नम-
 स्कारं भणित्वा सामायिकपारणमुखवस्त्रिकां प्रतिलिख्य पूर्ववत्सामायिकं पारयति । ततः पौषधपारणके
 साधुषु सत्तु नियतमतिथिसविभागो विधेय एव । इत्याहोरात्रिकपौषधविधिः ॥ सामायिकं च द्विघट्यान्त
 नमस्कारजापप्रतिक्रमणादिभिः पूरयेत् । केचित्स्यूलमतयः परमेष्ठिमन्त्रपञ्चशतीजपान्तं श्रुवते । तदनन्तर
 तत्पारयित्वा पुनः सामायिकं शृङ्गीयादिति स्तुतिः । इत्यावश्यके सामायिकयोजना संपूर्णा ॥

ओशीपदिह्ये पठिलेहेमि । ततो वक्रकम्पलावि प्रतिलिख्य पुनः शुभच्यानेन तिष्ठति । समासार्थां कालधे-
 लाया चतुर्विंशतिस्यपिदलानि प्रतिलेखयति उच्चारप्रत्ययणार्थं । ततस्तद्विषसानुसारेण साधत्सरिक चातुर्मा-
 सिक पाक्षिक वा वैवसिक वा प्रतिक्रमण करोति । तदनन्तर साधुविश्रामणां करोति । ततः स्वाध्यायेन
 निशाप्रथममहरमतिवाहयति । ततः शरीरचिन्तां कृत्वा ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य सुखवञ्चिका प्रतिलिख्य क्ष-
 मा० द्वयपूर्वं भणति भग० राईसथारए सविसाधेमि राईसथारए टापमि इत्युक्त्वा शाकस्त्व पठति । तत-
 सस्त्वारक शरीर च प्रकृज्य जानूपरि सस्त्वारकोत्तरपटं मीलियत्वा नमो सस्याप्य । अणुजाणह निस्सीदी
 नमो स्वमासमणाण इत्युत्वा सस्त्वारकोपरि उपविशति । तत्र नमस्कारत्रय भणित्वा त्रिवेल चतुःशरण च
 पठित्वा गाथात्रय त्रिः पठति यथा । 'अणुजाणह परमशुरु शुरुणरयणेहि नृसियशरीरा । बहुपदिपुत्वा पो-
 रसि राईसथारए टापमि ॥ १ ॥ अणुजाणह सथारं बाहुवहाणेण वामपासेण । कुकुडपायपसारण अतरतु
 पमजए नूमि ॥ २ ॥ सकोदियसडासा उवहते य कायपडिलेहा । द्वाहाईअणुओण जस्तासिनिरमणा लोए
 ॥ ३ ॥ इति त्रिः पठित्वा सकोचितपाणिर्वामपाद्वपवानो वामपार्थ्वेन शोते । यशुद्वर्तना करोति तदा सस्ता-
 रक शरीर च प्रतिलेखयेत् ॥ अथ शरीरचिन्तार्थमुत्तिष्ठति तदा शरीरचिन्ता कृत्वा ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य
 एकवेल अणुजाणह प० इत्यादिगाथात्रय पठति । पुनः शोते । सुसस्य वञ्चिद्रा नायाति तदा शुभच्यानेन
 धर्मजागर्षी करोति । ततो रज्ज्याः पञ्चिममहरे उत्थाय देहचिन्ताविधिषाय ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य कुसुमि-

सतः प्रतिक्रमणमव्ये यथायुक्त्या वन्दनकानि । स्वाध्यायकरणेपि वन्दनक कायोत्सर्गो च क्षामणे आलोचने
शुरुपासनाया सर्वेवपि उत्तमार्थेषु वन्दनकदान । एकमुखवक्त्रिकाप्रतिलेखनेन त्रिर्द्वादशावर्तवन्दनक भ-
वति । एकवेल द्वादशावर्तवन्दनकदाने आलोचन क्षामण प्रत्यास्थान क्रमेण विदध्यात् । वन्दनकादौ सर्वत्र
पर्यापथिकी प्रतिक्रमेत् । इत्यावश्यके वन्दनकयोजना संपूर्णा ॥

अथ प्रतिक्रमणम् ॥ यथा । शूर्वमे स्थापनाचार्याग्ने वा क्षमाश्रमणपूर्व कथयति हन्ता० भग० हरियावहिय
पट्टिक्कमामि यावद् अन्धाण वोसिरामि । चतुर्विंशतिस्तवधिन्तन पारयित्वा मुखेन चतुर्विंशतिस्तवन । 'चि-
हवदणमि तद् वदणमि पट्टिक्कमणयमि सज्जाए । पट्टिलेहणाह आहारसगहे तहय आलोए ॥ १ ॥ आगम-
पदणारमे खोए मलमुत्तमाह उत्सग्गे । गमणागमणे भिक्खवारियाह आलोअणाकाले ॥ २ ॥ वसहे उवहि-
ज्जाणे आरमे लेवमाहए विहिए । कालगहणे सज्जायमाहपट्टाणकालेय ॥ ३ ॥ अप्पट्टिलेहिइयमग्ग निसि-
सचरणे य वीसथणुगमणे । हरियावहिया साद्धहिं फासियवेवमाहेहि ॥ ४ ॥ इति पर्यापथिकी ॥ अथ
वैलवन्दनवन्दनक्षामण आलोचनकायोत्सर्गप्रत्यास्थानाविभिर्भिलितैः प्रतिक्रमणयुक्तिर्मणयते । यथा । पूर्व
प्राभातिकप्रतिक्रमण यथा । 'हरियावहिया कुसमिण काउत्सग्गे शुरुणनमण च । पट्टिक्कमणगयण चिय
सक्कच्छय कहण मह उवहिं ॥ १ ॥ सामाहयवद्वयकाउत्सग्गा चउवीसथयमि उत्सग्गे । सुयययउत्सग्गे
विय सिद्धत्थय कहण मुहपत्ती ॥ २ ॥ वदणय आलोयण सथाक्खरण सुत्तकहणाह । वदणय स्वामण चिय

प्रत्वा धरकनकआर्यो पठेत् । ततः शक्रस्तव पठित्वा । अरहत वेद्याण करेमि काउस्सग अन्नत्थं यावत्
 अप्पाण वोसिरामि । ततो नमस्कार विधिन्य नमो अरिहताण इति पारयित्वा नमोर्हत्सिद्धां इति कथयित्वा
 प्रस्तुतजिनस्तुतिमेका पठेत् । पुनश्चतुर्विंशति भणित्वा सवलोए अरहतं वदणवत्तिपाए जाव अप्पाणं
 पूर्ववत् । नमस्कार विधिन्य नमस्कारेण पारयित्वा सर्वजिनस्तुतिभणन । ततः श्रुतस्तव पठित्वा सुअस्स
 भगवओ करेमि काउं वदणव० जाव अप्पाण वो० पूर्ववच्चिन्तन श्रुतस्तुतिभणन । ततः सिद्धस्तवपठन ततो
 वेयावच्चगराण सतिगराण समविट्ठिसमाहिगराण करेमि काउस्सग अन्नत्थं ऊ० यावदप्पाण वो० पूर्ववच्चि-
 न्तन नमस्कारेण पारयित्वा नमोर्हत्सिद्धं पूर्वक वेयावत्तकरस्तुतिपाठः । पुनरपविदय शक्रस्तवपाठः । तत-
 श्वेत्यगाथासाधुगाथापाठः ततो नमोर्हत्सिद्धां कथनपूर्वं प्रस्तुतजिनस्तोत्रपाठः ततः जयवीयरायगाथापाठन
 तत आचार्योपाध्यायगुरुसाधुबन्धन । इत्युत्कृष्टवैल्यबन्धना । इत्यावश्यके शक्रस्तवचतुर्विंशतिलेखवयोजना ॥

अथ बन्धनकयोजना ॥ यथा । तत्र बन्धनक द्वादशावर्त । तदुक्त पूर्वं । 'पट्टिकमणे सज्जमाए काउस्सगा
 वराहपाहुणए । आलोअणपट्टिसुणणे उत्तम अट्टेय वदणय ॥ १ ॥' तत्र सामान्यबन्धनकं उत्कृष्टवैल्यव-
 न्धना विधाय सुल्लवक्किकां प्रतिलिख्य द्वादशावर्तवदन द्यात् । ततः इच्छां भगव० देवसिय आलोएमिं
 पुनः द्वादशावर्तबन्धनक दत्त्वा इच्छां भग० देवसिय सामेमिं इति क्षामणं पुनः द्वादशावर्तबन्धन दत्त्वा
 प्रत्यास्थानोचार कुर्यात् । तत आचार्योपाध्यायगुरुसाधुबन्धन वैल्यबन्धनाभावेपि गुरुभक्त्यर्थं बन्धनक दत्त्वा ।

ततः प्रतिक्रमणमध्ये यथायुक्त्या वन्दनकानि । स्थाव्यायकरणेपि वन्दनक कायोत्सर्गे च क्षामणे आलोचने
 गुरुपासनाया सर्वेष्वपि उत्तमार्थेषु वन्दनकदान । एकमुखवक्त्रिकाप्रतिलेखनेन त्रिद्विदशावर्तवन्दनक भ-
 वति । एकवेले द्वादशावर्तवन्दनकदाने आलोचन क्षामण प्रत्यास्थान क्रमेण विदध्यात् । वन्दनकादौ सर्वत्र
 र्पर्यापयिकीं प्रतिक्रमेत् । इत्याषट्यके वन्दनकयोजना संपूर्णा ॥

अथ प्रतिक्रमणम् ॥ यथा । शुर्वध्रे स्थापनाचार्याग्ने वा क्षमाश्रमणपूर्वं कथयति इच्छा० भग० हरियावहिष्य
 पडिक्रमामि यावत् अन्त्या धोसिरामि । चतुर्विंशतिसवचिन्तन पारयित्वा सुखेन षतुर्विंशतिसवचन । 'चि-
 इवदणमि तद् वदणमि पडिक्रमणयमि सज्जमाए । पडिलेहणाह आहारसगर्हे तद्वय आलोए ॥ १ ॥ आगम-
 पदणारमे लोए मलमुत्तमाह उत्सर्गो । गमणागमणे भिक्खारियाह आलोअणाकाले ॥ २ ॥ वसर्हे उवहि-
 ज्ञाणे आरमे लेवमाहए विहिए । कालगदणे सज्जमायमाहपट्टाणकालेय ॥ ३ ॥ अप्पडिलेहिहियमग्ग निसि-
 सचरणे य वीसवणुगमणे । हरियावहिष्या साहर्हि फासियवेवमार्हर्हि ॥ ४ ॥ इति हर्यापयिकी ॥ अथ
 भेलवन्दनवन्दनक्षामण आलोचनकायोत्सर्गप्रत्यास्थानादिभिर्मिलितैः प्रतिक्रमणयुक्तिर्मण्यते । यथा । पूर्व
 प्राभातिकप्रतिक्रमण यथा । 'हरियावहिष्या कुसमिण काउत्सर्गो गुरुणनमण च । पडिक्रमणगयण चिय
 सक्कच्चय कट्ठण मह उवर्हि ॥ १ ॥ सामाहयवद्वयकाउत्सर्गा चउवीसययमि उत्सर्गो । सुयययउत्सर्गो
 विष सिद्धत्थय कट्ठण सुहपत्ती ॥ २ ॥ वदणय आलोयण सथाक्खरण सुत्ताकट्ठणाह । वदणय स्वामण चिय

कृत्वा वरकनकधार्यं पठेत् । ततः शाक्रस्तव पठित्वा । अरहत वेष्टयाण करेमि काउस्सगं अन्नत्थं यावत्
 अप्पाण वोसिरामि । ततो नमस्कार विचिन्त्य नमो अरिहताण इति पारयित्वा नमोर्हत्सिद्धा० इति कथयित्वा
 प्रस्तुतजिनस्तुतिमेकां पठेत् । पुनश्चतुर्विंशति मणित्वा सधलोए अरहत० वदणवत्तिपाए जाव अप्पाण०
 पूर्ववत् । नमस्कार विचिन्त्य नमस्कारेण पारयित्वा सर्वजिनस्तुतिमणन । ततः श्रुतस्तव पठित्वा सुअस्स
 भगवओ करेमि काउ० वदणव० जाव अप्पाण वो० पूर्ववच्चिन्तन श्रुतस्तुतिमणन । तत सिद्धस्तवपठन ततो
 वेयाववगाराण सतिगाराण समविट्ठित्तमाहिगाराण करेमि काउस्सगं अन्नत्थं ऊ० यावदप्पाण वो० पूर्ववच्चि-
 न्तन नमस्कारेण पारयित्वा नमोर्हत्सिद्ध० पूर्वक वेयावत्तकरस्तुतिपाठः । पुनरुपविश्य शाक्रस्तवपाठः । तत-
 श्वेत्यगाथासाधुगाथापाठः ततो नमोर्हत्सिद्धा० कथनपूर्वं प्रस्तुतजिनस्तोत्रपाठः ततः जयवीयरायगाथापठन
 तत आचार्योपाध्यायगुरुसाधुवन्दन । इत्युत्कृष्टवैलवन्दना । इत्यावश्यके शाक्रस्तवचतुर्विंशतिस्तवयोजना ॥
 अथ वन्दनक्रयोजना ॥ यथा । तत्र वन्दनक द्वादशावर्ते । तदुक्त पूर्वं । 'पट्टिकमणे सज्जाए काउस्सगगा
 वराहपाणुणए । आलोअणपडिसुणणे उत्तम अट्टेय वदणय ॥ १ ॥' तत्र सामान्यवन्दनक उत्कृष्टवैलव-
 न्दनां विधाय मूलवक्त्रिका प्रतिलिख्य द्वादशावर्तवन्दनं दद्यात् । ततः इच्छा० भगव० देवसिय आलोएमि०
 पुन' द्वादशावर्तवन्दनक दत्त्वा इच्छा० भग० देवसिय स्वामेमि० इति क्षामण पुनः द्वादशावर्तवन्दनं दत्त्वा
 प्रत्यास्थानोवार कुर्यात् । तत आचार्योपाध्यायगुरुसाधुवन्दन वैलवन्दनाभावेपि गुरुमत्तपर्यं वन्दनकं दत्त्वा ।

तत, प्रतिक्रमणमध्ये यथायुक्त्या वन्दनकानि । स्वाध्यायकरणेपि वन्दनक कायोत्सर्गं च क्षामणे आलोचने
 गुरुपासनाया सर्वदयपि उत्तमार्थेषु वन्दनकदान । एकमुखवस्त्रिकाप्रतिलेखनेन शिर्द्वादशावर्तवन्दनक भ-
 यति । एकवेले द्वादशावर्तवन्दनकदाने आलोचन क्षामण प्रत्याख्यान क्रमेण विदध्यात् । वन्दनकादौ सर्वत्र
 र्पर्यापधिकीं प्रतिक्रमेत् । इत्यावश्यके वन्दनकयोजना संपूर्णा ॥

अथ प्रतिक्रमणम् ॥ यथा । शुर्वमे स्थापनाचार्याग्ने वा क्षमाश्रमणपूर्वं कथयति इच्छा० भग० हरियावहिय
 पद्धिप्रामासि यावत् अत्पाण वोसिरामि । चतुर्विंशतिस्तवचिन्तन पारयित्वा मुखेन चतुर्विंशतिस्तवन । 'चि-
 द्यदणमि तद् वदणमि पद्धिप्रमणयमि सज्ज्ञाप । पद्धिलेदणार्हं आहारसगहे तद्वय आलोए ॥ १ ॥ आगम-
 पदणारमे लोए मलमुत्तमाह उत्सर्गो । गमणागमणे भिक्खवारियाह आलोअणाकाले ॥ २ ॥ वसई उवहि-
 ज्जाणे आरमे लेधमाहए विहिए । फालगहणे सज्ज्ञायमाहपट्टाणकालेय ॥ ३ ॥ अप्पद्धिलेहियमग्ग निसि-
 सचरणे य वीसयणुगमणे । हरियावहिया साद्वहिं फासियवेधमाहई ॥ ४ ॥ इति र्पर्यापधिकी ॥ अथ
 धैर्यवन्दनवन्दनक्षामण आलोचनकायोत्सर्गप्रत्याख्यानदिभिर्मिलितैः प्रतिक्रमणयुक्तिर्मण्यते । यथा । पूर्व
 प्राभातिकप्रतिक्रमणं यथा । 'हरियावहिया कुसमिण काउत्सर्गो गुरुणानमण च । पद्धिप्रमणयण चिय
 सप्पञ्चय फट्ठण मह उवर्हि ॥ १ ॥ सामाहयद्वयकाउत्सर्गा चउवीसययमि उत्सर्गो । सुयययउत्सर्गो
 धिय सिद्धत्थय फट्ठण सुहपत्ती ॥ २ ॥ वदणय आलोचण सथाक्खरण सुत्तकहणाह । वंदणय खामण चिय

पङ्क्तिहेण सविस्वावेमि पङ्क्तिं करोमि इत्युक्त्वा मुखवक्त्रिकां प्रतिलेखयेत् । अत्र—‘मुखपासं बालपट्टा कन्या
 तिग तद्वय वेव रयहरण । सयारुत्तरपट्टो वसपोहा उगगए सरे ॥ १ ॥ बहुवेल पङ्क्तिहेण अंगोवहिषसहि
 हरियसज्जाय । उपशोगकावसगगो मुनिगुरुवयणं च गुरुनमण ॥ २ ॥’ ततो मुखवक्त्रिकाप्रतिलेखनानन्तर
 क्षमां द्वयपूर्वक वदेत् भग० अगपङ्क्तिहेण सदि० अगण० करोमि । ततः स्थापनाचार्यं चोलपट्ट कल्पप्रय
 रजोहरण प्रतिलेखयेत् । एतेषां प्रतिलेखन साधुप्रतिलेखनायेष्टितादवसेय । ततः क्षमाभ्रमण वत्त्वा इच्छा०
 भगव० उपधिसुहृपत्तिं पङ्क्तिहेमि । ततः क्षमां द्वयपूर्वक कथयेत् इच्छा० भग० उपधि सदिस्वावड उपधि
 पङ्क्तिहेड इत्युक्त्वा सस्मारकोत्तरच्छदादिप्रतिलेखयेत् । क्षमां द्वयपूर्व भणति भग० वसति सदिस्वावड
 वसति पङ्क्तिहेड इत्युक्त्वा वसतिमाधकप्रयुति द्दप्रोच्छनेन मार्जयेत् । तत ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य शुर्वमे
 क्षमां द्वयपूर्व वदेत् इच्छा० भग० सज्जाय सदिस्वावेमि । नमस्कार पठित्वा दशवैकालिकादिमाधयनद्वय
 एकमध्ययनं वा । अपवा जयइ जगजी० गाथापञ्चकं वा उपविष्ट पठेत् । ततः क्षमां द्व
 भणति भग० उपयोग करेमि उपयोगस्तस करावणत्य करोमि काउस्तसग० अस्तत्य० यावत् अप्पाण वोसि०
 कापोत्सर्गः नमस्कारचिन्तनं पारयित्वा नमस्कारमणन ततः इच्छाकोरेण सदिस्व साधुभिरित्युक्ते गुरुः
 कथयति लासु । पुनः साधवः कथयन्ति भग० कहलेसइ गुरु० जइ गहिप पुवसाइहि । पुनः साधु कथयति
 इच्छ आवसिसयाए जस्त विजुगसि । ततः क्रमेण साधुवन्दन ततो धर्मव्याख्यान पठनपाठनक्रम साधवः

कुर्वन्ति । सप्तासे पादोनप्रहरे पुनः प्रतिलेखना तस्याः कालसूचन यथा सर्वत्र प्राग्वत् विशेषस्तूच्यते । पु-
 र्य, प्रमाणमस्याः सा पौरुषी छाया । कथं कर्कसक्रान्तेः पूर्वार्हे अपराहे वा यदा शरीरप्रमाणा छाया भवति
 तदा सर्वविनेषु पौरुषी यथा । पुरुषस्योर्ध्वस्य दक्षिणकर्णनिवेशितार्कधिम्वस्य दक्षिणायनाद्यदिने । यदा तु
 छाया द्विपदी भवति तदा पौरुषी यथा । 'आसादे मासे हुपया पोसे मासे षडप्यया चित्ता । सोऽप्यसु मा-
 सेसु त्रिपया हवह पोरसी ॥ १ ॥' इति दृष्टित्वे एव । अंगुल सप्तरत्नेण पक्वत्वेण तु दूरगुल । बह्वह द्वावह
 षावि मासेण चतुरगुलं ॥ २ ॥ साह्रवयणेणमित्यत्र पादोनप्रहरेणाप्यधिकारोऽसस्तत्र पौरुषी छायापरि प्रत्येय ।
 'जिह्वामूले आसादसावर्णे छर्हि अगुलेर्हि पखिलेहा । अट्टाहि वीयसयमी तइए दस अट्टाहि चउत्थे ॥ १ ॥'
 सार्धपौरुषत्वे एव । 'पोसे तगुछायाए नवर्हि एएर्हि तु पोरसी सहा । ताचिकिक्काहाणी जावा सादे पया
 तिच्चि ॥ १ ॥' पूर्वार्धे अग्रे चक्ष्यमाणोपि प्रमाणविशेषप्रस्तावादेव धिज्ञेय । 'पोसेवि हृत्यछाया बारस अगु-
 लप्रमाण पुरिमहे । मासि दुअगुलदहाणी आसादे निट्टिआ सवा ॥ १ ॥' सुखावबोधार्थं स्थापना चैषा । द्वाद-
 शार्यश्चकन्यासः ॥ तदनन्तर क्षमा० पूर्वं साधवः कथयन्ति । नयव दह्वपहिपुछापोरसी साहवो उय जहा
 होह । हत्पुक्त्वा सुखवस्त्रिका प्रतिलेख्य सर्वे सुधारिकेलकाछालावुमय पात्रनिचय प्रतिलेखयेत् । ततश्चैत्य
 परिपाटीप्रभृतिकर्म विधाय ऐर्यापरिष्कीं प्रतिकन्य पारणा सुखवस्त्रिका प्रतिलेखयेत् । तत इति कथयेत् ।

पङ्क्तिहेरण सद्विस्वावेमि पङ्क्ति० करेमि इत्युक्त्वा मुखवक्त्रिकां प्रतिलेखयेत् । अथ—'सुहृपसि चोलपट्टो कथ-
 तिग तद्वय चेष रयहरण । सयास्तरपट्टो वसपोहा उगगए सरे ॥ १ ॥ बहुबेल पङ्क्तिहेरण अंगोवहिबसहि
 हरियसज्झाय । उपयोगकावसगो सुनिगुरुवयण च शुक्लमण ॥ २ ॥' ततो मुखवक्त्रिकाप्रतिलेखनानन्तर
 क्षमा० द्वयपूर्वक वदेत् भग० अगपङ्क्तिहेरण सवि० अंगप० करेमि । ततः स्थापनाचार्यं चोलपट्टं कल्पप्रय
 रजोहरण प्रतिलेखयेत् । एतेषां प्रतिलेखन साधुप्रतिलेखनाच्चेष्टिताववसेय । ततः क्षमाश्रमण वत्त्वा इच्छा०
 भगव० उपविशुहृपसि पङ्क्तिहेमि । ततः क्षमा० द्वयपूर्वक कथयेत् इच्छा० भग० उपवि सद्विस्वावड उपवि
 पङ्क्तिहेड इत्युक्त्वा सस्तरकोत्तरच्छादविप्रतिलेखयेत् । क्षमा० द्वयपूर्व भणति भग० वसति सद्विस्वावड
 वसति पङ्क्तिहेड इत्युक्त्वा वसतिमाश्रकमसृति दृढप्रोच्छनेन मार्जयेत् । तत ऐर्यापथिकीं प्रतिक्रम्य शुर्वमे
 क्षमा० द्वयपूर्व वदेत् इच्छा० भग० सज्झाय सद्विस्वावेमि । नमस्कार पङ्क्तिवा दशवैकालिकादिमाध्यपनद्वय
 एकमध्यपनं वा । अथवा जयइ जगजी० गाथापञ्चक वा उपविष्टः पठेत् । तत, क्षमा० पूर्व
 भणति भग० उपयोग करेमि उपयोगस्त करवावणत्थ करेमि काडस्तगग० अतत्थ० यावत् अप्पाण बोसि०
 कायोत्सर्गः नमस्कारचिन्तन पारयित्वा नमस्कारमणन ततः इच्छाकारेण सद्विस्व साधुभिरित्युक्ते शुर
 कथयति लासु । पुनः साधवः कथयन्ति भग० कहलेसद शुर० जइ गहिप पुवसाद्धिं । पुन साधु कथयति
 इच्छ आधस्सियाए जस्स विजुगगसि । ततः क्रमेण साधुवन्दन ततो धर्मव्याख्यानं पठनपाठनकम साधवः

कुर्वन्ति । सप्तासे पादोनप्रहरे पुनः प्रतिलेखना तस्याः कालसूचन यथा सर्वत्र प्राग्वत् विशेषस्तूच्यते । पु-
 रुष प्रमाणमस्याः सा पौरुषी छाया । कथं कर्कसक्रान्तेः पूर्वार्हे अपराह्णे वा यदा शरीरप्रमाणा छाया भवति
 तदा सर्वदिनेषु पौरुषी यथा । पुरुषस्योर्ध्वस्य दक्षिणकर्णनिवेशितार्कधिम्यस्य दक्षिणायनाद्यदिने । यदा तु
 छाया द्विपदी भवति तदा पौरुषी यथा । 'आसाहे मासे हुपया पोसे मासे चउपया चिसा । सोएसु मा-
 सेसु तियया हवह पोरसी ॥ १ ॥' इति श्रुतिरस्ति एव । अगुल सत्तरसेण पक्खेण तु हुरगुल । वहुए हावए
 वावि मासेण चतुरगुल ॥ २ ॥ साहुवयणेणमित्थं पादोनप्रहरेणाप्यधिकारोऽतस्तत्र पौरुषीछायोपरि प्रस्येय ।
 'जिह्वामूले आसादसावणे छहि अगुलेहि पविलेहा । अट्ठाहि वीयतयमी सहए दस अट्ठाहि चउत्थे ॥ १ ॥'
 सार्धपौरुषत्वे एव । 'पोसे तणुछायाए नवहि एएहि तु पोरसी सह्वा । ताधिकिकाहाणी जावा साहे पया
 तिहि ॥ १ ॥' पूर्वार्धे अग्ने वक्ष्यमाणोपि प्रमाणविशेषप्रस्तावादेव विज्ञेय । 'पोसेवि हृत्यछाया वारस अगु-
 लप्रमाण पुरिमहे । मासि हुअगुलहाणी आसाहे निडिआ सवा ॥ १ ॥' सुखावबोवार्यं स्थापना चैषा । द्वाद-
 शारयं ह्यकन्यासः ॥ तदनन्तर क्षमा० पूर्व साधवः कथयन्ति । भयव बहुपव्विपुआपोरसी साहवो डय जहा
 होह । इत्युक्त्वा सुखचक्रिका प्रतिलेख्य सर्वे सृष्टारिकेलकाष्टालाद्युभय पात्रनिचय प्रतिलेखयेत् । ततश्चैत्य
 परिपाटीप्रभृतिकर्मे विधाय ऐर्यापरिचर्यां प्रतिकन्य पारणा सुखचक्रिका प्रतिलेखयेत् । तत इति कथयेत् ।

यता धैरोऽध्याप्रभृतीनां कापोऽस्मर्गस्तुतयः । ततो नमस्कारपूर्वं मुखवक्त्रिकाप्रतिलेखनं वदन्क । तत इच्छामो-
 गुसट्टियं नमोर्हस्तिदा० पूर्वकं । 'नमोस्तु वर्षमानाय स्पर्धमानाय कर्मणा । तज्जयावाप्तमोक्षाय परोक्षाय कुती-
 र्थिना ॥ १ ॥ येषां विकथारविन्दराज्याज्याय' क्रमकमलावलिं दधत्वा । सद्व्यौरिति सगतं प्रशस्य कथितं सन्तु-
 शिवाय ते जिनेन्द्राः ॥ २ ॥ कथायतापार्जितजन्तुनिर्धृतिं करोतु यो जैनमुखान्बुद्धोद्गतः । स शुक्रमार्सो-
 द्रवष्टिसनिमो वधातुं शुटिं मयि चित्तरो गिरां ॥ ३ ॥ इति स्तुतित्रयपाठः । द्वाकस्तवपाठः । स्तोत्रकथन-
 आचार्योपाध्यायगुरुसाधुनमनं दैवसिक्कमायधित्तविशोबनाकायोऽस्मर्गः चतु० चतुष्टयचिन्तनं चतु० भणनं
 क्षमा० द्वयपूर्वं भणति भग० सज्ज्वाय सविसावेमि सज्ज्वायं करोमि इत्युक्त्वा नमस्कारत्रयपाठः । ततः
 ह्युद्रोपद्रवोपशमनार्थं कापोऽस्मर्गः चतुष्टयचिन्तनं मुखेन चतु० भणनं । ततः प्रवज्याविधानपाठः । इति
 दैवसिक्कप्रतिक्रमणविधिः ॥

अथ पाक्षिके तु । 'सुहृत्पत्नी वदणाय समुद्रास्त्रामण तद्वा लोप । वदणपत्तेय स्त्रामणाणि वदणाय सुसं च
 ॥ १ ॥ सुसं छन्दमष्टाणं वत्सजगो पुत्तिवदण तद्वय । पञ्चतिय स्त्रामणाय तद् चजरो त्थोभवदणाय ॥ २ ॥ प्रति-
 क्रमणसूत्रकथनं यावत् दैवसिक्कप्रतिक्रमणवत् । ततः क्षमा० पूर्वकं इति वदेत् भग० पक्विलयसुहृत्पत्तियं प
 विलेहेमि इत्युक्त्वा मुखवक्त्रिका प्रतिलेखयेत् । ततो वदन्क । ततः इच्छा० भग० समुद्रास्त्रामणेण अन्धुट्टि-
 ओमि अग्निमत्तरपक्विलय स्त्रामेमि । इत्य स्त्रामेमि पक्विलयं ज । किञ्चि अपत्तियं परं इत्यादि यावत् तत्सं

भिच्छामि हुक्कं । तत ऊर्ध्वमूय भग० पक्खिअ आलोएमि इत्थं आलोएमि पक्खियं ज्ञो मे० इत्यादि ।
 तदनन्तरं गुरुः कथयति चउत्थेण पढिक्कमह इच्छाकारि जीणिआलोयउ तेहरिहि एकउपवास लेखइ तपअरणु
 एकु उपवासु । अथवा विआधिल अथवा ३ निवी अथवा ४ एकासणा अथवा ५ सदस सज्जायए तलइ
 तपअरणि करी । यथाशक्ति पक्षदिवसमाहिं प्रवेश करिज्जउ । पुनर्वन्दनक । तत ऊर्ध्वमूय इति वदेत् देव-
 सिंघ आलोइय वइक्कत प्रत्येकस्वामणेणं अन्मुट्ठिओमि अर्भितरपक्खिय स्वामेमि इत्युक्त्वा पूर्वं गुरुं स्वा-
 पनाचार्यं क्षामयति इच्छा० भग० पक्खिय स्वामेमि इत्य स्वामेमि पक्खिय ज किंचि इति वण्डकमुक्त्वा
 पुनः क्षमा० पूर्वं भग० सुखतपु । पुनः क्षमाअमणेन भग० सुखपाक्षिक्कु । पुनः क्षमाअमणेन भग० पक्षदि-
 वसमाहि अमकिआसातना मनवचनकायलण्डनाधिराधना कीवी हुइए तस्स० । ततः शिष्याः गुरुं ज्ये-
 ष्ठादिअनुक्रमेण क्षमयन्ति । शिष्यो यदा भणति भग० पक्खिय स्वामेमि तदा गुरुः क० अहमधि स्वामेमि
 तुभे० । शिष्यः क्षामणदण्डक कथयति तदा गुरुः क० ज किंचि अणस्सिय परपस्सिय अविणया सारिया चारिया
 चोइया पढिचोइया तस्स० । यदा शिष्यः क्षमा० पूर्वं सुखत० पाक्षिकहतिक० तदा गुरुः क० देवगुरुप्रसादेन ।
 यदा शिष्यः क्षमाअमणेन भग० पक्षदिवसमाहिं अमकिआसातना इत्यादिक० तदा गुरुः क० पक्षदिव-
 समाहिं अमलउअ समाधान उपजावउ तस्स० । एव ज्येष्ठकनिष्ठानुक्रमेण यतिश्राद्धाना क्षमितिक्षामणा ।
 ततो गुरुः कथयति इच्छाकारेण चउरासीलकस्वजीधयोनिमद्ये पृथ्वीकायअष्कायतेजस्कायवायुकायवनस्प-

वता वैरोद्याप्रभृतीनां कापोरसर्गस्तुतयः । ततो नमस्कारपूर्वं मुखवक्रिकाप्रतिलेखनं वदन्क । तत इच्छामो-
 णुसट्टिय नमोर्हत्सिद्धा० पूर्वकं । 'नमोस्तु' धर्ममानाय स्वर्धमानाय कर्मणा । तज्जयावासमोक्षाय परोक्षाय कुती-
 र्थिनां ॥ १ ॥ येषां विकचारविन्वराज्याज्याय 'क्रमकमलावलिं दधत्वा । सदशैरिति सगतं प्रशस्य कथितं सन्तु-
 शिवाय ते जिनेन्द्राः ॥ २ ॥ कथायत्नापार्जितजन्तुनिर्द्दतिं करोतु यो जैनमुखान्बुद्धोद्भूतः । स शुक्रममासो-
 ऽववृष्टिसनिभो दधातुं बुद्धिं मयि विस्तरो गिरां ॥ ३ ॥' इति स्तुतित्रयपाठः । शाकस्त्ववपाठः । स्तोत्रकथन
 आचार्योपाध्यायगुरुस्ताधुनमन वैषसिकप्रायश्चित्तविधौषनाकापोत्सर्गः चतु० चतुष्टयचिन्तनं चतु० भणनं
 क्षमा० द्रव्यपूर्वं भणति भग० सज्ज्वाय सविसावेमि सज्ज्वायं करोमि इत्युक्त्वा नमस्कारत्रयपाठः । ततः
 क्षुद्रोपद्रवोपशमनार्थं कापोत्सर्गः चतुष्टयचिन्तनं मुखेन चतु० भणन० । ततः प्रज्जज्याविधानपाठः । इति
 वैषसिकप्रतिक्रमणविधिः ॥

अथ पाक्षिके तु । 'सुहृपत्सी वदणाय सवुद्धास्त्रामणं तद्वा लोप । वदणपत्तेय स्त्रामणाणि वदणाय सुस्तं च
 ॥ १ ॥ सुस्तं उन्मट्टाण उस्तगो गुरुसिधवदणं तद्वय । पज्जतिय स्त्रामणाय तद् चजरो त्थोभवदणाय ॥ २ ॥' प्रति-
 क्रमणसूत्रकथनं यावत् वैषसिकप्रतिक्रमणवत् । ततः क्षमा० पूर्वकं इति वदेत् भग० पक्षिलयसुहृपत्तिय प
 षिलेहेमि इत्युक्त्वा मुखवक्रिकां प्रतिलेखयेत् । ततो वदन्क । ततः इच्छा० भग० सवुद्धास्त्रामणेण अन्सुट्टि-
 ओमि अर्धिततरपक्षिखयं स्त्रामेमि । इत्थं स्त्रामेमि पक्षिखयं ज्ञा किंचि अपत्तिय परं इत्यादि यावत् तस्स

मिच्छामि दुक्कह । तत ऊर्ध्वमूय भग० पक्खिअ आलोएमि इत्थ आलोएमि पक्खियं जो मे० इत्यादि ।
 तदन्तरं गुरुं कथयति चउत्थेण पट्टिकमह इच्छाकारि जीणिआलोएउ तेहरिहि एकवपचास लेखइ तपस्सरणु
 एकु वपचासु । अथवा पिआधिल अपचा ३ निवी अथवा ४ एकासणा अथवा २ सहस्र सजझायए तलइ
 तपस्सरणि करी । यथाष्टाकि पक्षदिवसमाहि प्रवेश करिज्जइ । पुनर्वन्दनक । तत ऊर्ध्वमूय इति घटेत् देव-
 सिय आलोइय वहकत प्रत्येकस्वामणेण अणुसुद्धिओमि अर्चिमतरेपक्खिय स्वामेमि इत्युपत्वा पूर्वं गुरुः स्वा-
 पनाचार्यं क्षामयति इच्छा० भग० पक्खिय स्वामेमि इत्थ स्वामेमि पक्खिय ज किंचि इति दण्डकमुत्त्वा
 पुनः क्षमा० पूर्वं भग० सुखतपु । पुनः क्षमाश्रमणेन भग० सुखपाक्षिक्कु । पुनः क्षमाश्रमणेन भग० पक्षदि-
 वसमाहि अमकिआसातना मतवचनकायलण्हनाविरायना कीधी हुइए तस्स० । ततः शिष्याः गुरुं ज्ये-
 ष्ठादिअनुक्रमेण क्षमयन्ति । शिष्यो यदा भणति भग० पक्खिय स्वामेमि तदा गुरुः क० अहमवि स्वामेमि
 हुन्ने । शिष्यः क्षामणदण्डक कथयति तदा गुरुः क० ज किंचि अपत्तिय परपत्तिय अविणया सारिया वारिया
 बोइया पट्टिबोइया तस्स० । यदा शिष्यः क्षमा० पूर्वं सुखत० पाक्षिकइतिक० तदा गुरुः क० देवगुरुमसादेन ।
 वा शिष्यः क्षमाश्रमणेन भग० पक्षदिवसमाहि अमकिआसातना इत्यादिक० तदा गुरुः क० पक्षदिव-
 सादि अग्रत्यजसमाधान उपजाण्ड तस्स० । एव ज्येष्ठकनिष्ठानुक्रमेण यतिआदाना क्षमितिक्षामणा ।
 ते गुरुं कथयति इच्छाकारेण चउरासीलक्खजीवयोनिमये पुण्डीकापअक्कायतेजस्कापचायुक्कापघनरप-

प्रथमे यामे साधु कथयति भग० षष्ठ्यष्टिगुणा पोरसी राहस्यारण्य ठामि । सुखवस्त्रिकां प्रतिलिख्य शक्रस्त्व
 पठेत् । मन्थरीत्या बेलवन्दनक ॥ ॥ आद्यानां न्यग्रसे कदाचिन्न प्रतिक्रमणसामग्री भवति तदा प्रभातस-
 ह्ययोः आद्या पर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य उत्कृष्टवैश्ववन्दनेन देववन्दन विधाय गुरोरग्रे सुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य
 वन्दनमालोचनं प्रत्यास्थान कुर्वन्ति ज्ञानपूजारात्रिकमङ्गलप्रदीपान्ते श्रुतकायोत्सर्गं यथा । तमतिभिरपढल-
 विद्वसणस्त्व इत्यादिश्रुतस्त्व पठित्वा पूर्ववत् श्रुतकायोत्सर्गं नमस्कार स्मृत्वा पारयित्वा श्रुतस्तुतिकथन ।
 ततः निवृद्धपसासणयं जयह सया स्वभावदेसणय । कुसमयमयनासणय जिणद्वरवीरसासणय ॥ १ ॥
 इत्यावश्यकोक्तप्रतिक्रमणयोजना ॥ ॥ अथ कायोत्सर्गयोजना । तत्र कायोत्सर्गं जिनवैद्यश्रुततीर्थज्ञान-
 दर्शनचारिभ्रसमस्तपूजाराधनार्थं क्रियमाणः कायोत्सर्गः वदणवस्त्रिया इत्यादिपूर्वक करणीयः । प्रायश्चित्तवि-
 शोषनार्थं षण्म्रवनिवारणार्थं श्रुतदेवताराधनार्थं समस्तचतुर्णिकायदेवताराधनार्थं वदणवस्त्रिया इत्यादि न
 करणीय किंतु अन्नान्य० इत्याद्येष धान्य । तथाच पर्यापयिकी कायोत्सर्गः सर्वत्रापि एकचतुर्विंशतिस्त्वमय-
 प्रायश्चित्तविशोषनार्थं क्षुद्रोषधयोपशमनार्थं चतुर्णिकायदेवताराधनार्थं इष्टार्द्रमणमनार्थं कायोत्सर्गास्ते चतु-
 श्रतु० मयाः कायोत्सर्गो चतु० चिन्तन । वन्दे सुनिम्नलयरा इतिपर्यन्त ये च उत्कृष्टदेववन्दने श्रुतदेवता-
 याराधने सत्युत्तराः कायोत्सर्गाः ये च स्वाध्यायोपगतास्ते सर्वे एकनमस्कारचिन्तनरूपाः प्रतिक्रमणमध्य-
 गताः कायोत्सर्गास्त्वेष निवेदिताः । अन्ये च ये अभिप्रद्वैः साधुभिः कायोत्सर्गाः क्रियन्ते स्वमनीषितचतु०

नमस्काराभिप्रक्ष्यचिन्तनरूपाः । तथा सम्यक्स्वारेपणनन्दीयोगोद्बन्धनोद्बन्धाविष्टु मे कापोरत्सर्गास्ति एकचतु-
 चिन्तनरूपाः । इत्याचक्ष्यके कापोत्सर्गयोजना ॥ ॥ अथ प्रत्याख्यान । तत्र दृष्टाविधप्रत्याख्यानानि । उगण-
 सूरे नवकारसद्विय पञ्चकलाहि चञ्चिद्विहि आहार अस्य पाण स्वादम सादम अन्नतयणाभोगेण सदसागा-
 रेण विगहसंसिआओ पञ्चकलाहि अन्नं सहं लेवालेवेण गिरहत्यससट्टेण उक्खित्तविवेगेण पट्टच्चमकत्वेण
 पारिट्ठावणिपगारेण मद्दत्तरागारेण सधसमाहिविस्मिपगारेण विआसण पञ्चकलां दुविद्वहि आहार अस्य
 स्वादम अन्नतयं सहं सागारियगारेण आउटणपसारणेण शुक्कअन्मुट्टाणेण पारिं मद्दं सधं द्रव्यसच्चि-
 त्तदेसावगासिय भोग परिभोग पच्चं अन्नं सहं मद्दं सधं वोसिरद्दं २ पोरसिय पच्चं उगणए सूरे चउ-
 अं पां खां सां अन्नं सहं पच्चमकालेण विसामोहेण साहुक्कयणेण सधं विगहसंसियाउ पच्चं अ-
 न्नं सहं लेवां गिरहत्यं उक्खित्तं पट्टच्चमक्खिण पारिं मद्दं सधसमां एकासण पच्चं त्रिविद्वहि आ-
 हार अस्य स्वादम सादम अन्नतयं सहं सागां आउं शुक्कं पारिं मद्दं सधं द्रव्यसच्चित्तदेसावगा-
 सिय भोगपरिभोग पच्चकलाहि अन्नं सहं मद्दं सधं वोसिरामि ४ साहपोरसद्विय पच्चं उगणए सूरे
 चउं अस्य ४ अन्नतयं सहं पच्चं दिसां साहुं सधं निविगदय पच्चं अं सहसां लेवां गिरहत्यं
 उक्खित्तं पट्टं पारिं मद्दं सधं एकासण पच्चं त्रिविद्वं अं खां सां अन्नं सहं सागां आउं
 शुक्कं पारिं मद्दं सधं द्रव्यसच्चित्तनियमुं देसां भोगं अन्नं सहं मद्दं सधं वोसिरद्दं ६ सूरेउगणं

प्रथमे यामे साधुः कथयति भग० षडुपदिषुषा पोरसी राहस्यारए ठामि । मुखवक्षिका प्रतिलिख्य द्वाकस्तव
 पठेत् । मध्यरीत्वा वैलवन्दनक ॥ ॥ आद्याना ऋग्नस्वे कदाचिन्न प्रतिक्रमणसामग्री भवन्ति तदा प्रभातस-
 हययोः आद्याः ऐर्यापयिकीं प्रतिक्रम्य उत्कृष्टवैलवन्दनेन देववन्दन विधाप्य शुरोरभे मुखवक्षिकां प्रतिलिख्य
 वन्दनमालोचने प्रत्यास्थान कुर्वन्ति ज्ञानपूजारात्रिकमङ्गलप्रदीपान्ते शुक्तकायोत्सर्गं यथा । तमतिमिरपढल-
 विद्वत्सणस्त इत्यादिशुतस्तव पठित्वा पूर्ववत् शुक्तकायोत्सर्गं, नमस्कार स्मृत्वा पारयित्वा शुतस्तुतिकथन ।
 ततः 'निवृत्तपसासणय जयइ सया सबभावदेसणय । कुसमयमयनासणय जिणदवरवीरसासणय ॥ १ ॥'
 इत्यावदयकोक्तप्रतिक्रमणयोजना ॥ ॥ अथ कायोत्सर्गयोजना । तत्र कायोत्सर्गं जिनवैलवन्दनशुततीर्थज्ञान-
 दर्शनचारित्र्यसमस्तपूजाराधनार्थं क्रियमाणः कायोत्सर्गं षट्पणवत्तिया इत्यादिपूर्वक करणीयः । प्रायश्चित्तवि-
 शोधनार्थं षट्पणवन्निवारणार्थं शुतदेवताराधनार्थं समस्तचतुर्णिकापदेवताराधनार्थं षट्पणवत्तियाए इत्यादि न
 करणीय किंतु अष्टम्य० इत्याद्येव वाच्य । तथाच ऐर्यापयिकी कायोत्सर्गं सर्वत्रापि एकचतुर्विंशतिस्त्वमयः
 प्रायश्चित्तविशोधनार्थं शुद्रोपद्रवोपशमनार्थं चतुर्णिकापदेवताराधनार्थं इष्टार्हद्रणमनार्थं कायोत्सर्गास्ते चतु-
 र्भवन्तु० मयाः कायोत्सर्गं चतु० चिन्तन । वन्दे सुनिम्मलपरा इतिपर्यन्त ये च उत्कृष्टदेववन्दने शुतदेवता-
 धाराधने सत्युत्तराः कायोत्सर्गा ये च स्वाध्यायोपगतास्ते सर्वे एकनमस्कारचिन्तनरूपाः प्रतिक्रमणमध्य
 गताः कायोत्सर्गास्तत्रैव निवेदिताः । अन्ये च ये अभिप्रद्वैः साधुभिः कायोत्सर्गाः क्रियन्ते स्वमनीषितचतु०

नमस्काराभिप्रहृचिन्तनरूपाः । तथा सम्यक्त्वारोपणनन्दीयोगोद्बह्नोद्देशाविधु ये कायोत्सर्गस्ते एकचतु-
चिन्तनरूपाः । इत्यावदयके कायोत्सर्गोोजना ॥ ॥ अथ प्रत्यास्थान । तत्र दृशविषयप्रत्यास्थानानि । उगण-
सूरे नवकारसहिय पक्कक्लाहि चउविहपि आहार असण पाण स्वाहम साहम अन्नत्पणाभोगेण सहसागा-
रेण विगहसेसिआओ पक्कक्लाहि अन्नं सहं लेवाल्लेवेण निहत्थससट्टेण उक्किजत्तविवेगेण पडुव्वमक्खेण
पारिट्ठावणियागारेण महत्तरागारेण सबसमाहिवसियागारेण विआसण पक्कक्खां दुविहपि आहार असण
स्वाहम अन्नत्थं सहं सागारियागारेण आउटणपसारणेण गुरुअन्मुट्टाणेण पारिं महं सव्वं द्रव्यसच्चि-
त्तदेसावगासिय भोग परिभोग पक्कं अन्नं सहं सहं सव्वं वोसिरइ २ पोरसिय पक्कं उगणए सूरे चउ-
अं पां खां सां अन्नं सहं सहं पक्कन्नकालेण विसामोहेण साहुवयणेण सव्वं विगहसेसियाउ पक्कं अ-
न्नं सहं लेवां निहत्थं उक्किअं पडुव्वमक्खिएण पारिं महं सव्वसमां एकासण पक्कं त्रिविहपि आ-
हार असण स्वाहम साहम अन्नत्थं सहं सागां आउं गुरुं पारिं महं सव्वं द्रव्यसच्चित्तदेसावगा-
सिय भोगपरिभोग पक्कक्लाहि अन्नं सहं सहं सव्वं वोसिरामि ४ साट्ठपोरसहिय पक्कं उगणए सूरे
चउं असण ४ अन्नत्थं सहं पक्कं विसां साहुं सव्वं निविगहय पक्कं अं सहसां लेवां निहत्थं
उक्किअत्तं पडुं पारिं महं सव्वं एकासण पक्कं त्रिविहं अं खां सां अन्नं सहं सागां आउं
गुरुं पारिं महं सव्वं द्रव्यसच्चित्तनियसुं देसां भोगं अन्नं सहं सहं सव्वं वोसिरइ ६ सूरेउगणे

प्रथमे यामे साधुः कथयति यथा० बहुपट्टिपुष्पा पोरसी राहस्यारण्य ठामि । मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य शाकस्तव
 पठेत् । मध्यरीत्या वैद्यवन्दनक ॥ ॥ आद्याना व्यग्रत्वे कदाचिन्न प्रतिक्रमणसामग्री भवति तदा प्रभातस-
 हययोः आद्या ऐर्यापिधीं प्रतिक्रम्य उत्कृष्टवैद्यवन्दनेन देववन्दन विधाय शुरोरभे मुखवस्त्रिका प्रतिलिख्य
 वन्दनमाखोषनं प्रत्यास्यान कुर्वन्ति ज्ञानपूजाराधिकमङ्गलप्रदीपान्ते श्रुतकायोत्सर्गं यथा । समतिमिरपङ्कल-
 विद्वसणस्तस्यादिश्रुतस्तव पठित्वा पूर्ववत् श्रुतकायोत्सर्गं नमस्कार स्मृत्वा पारयित्वा श्रुतस्तुतिकथन ।
 ततः निष्कुरुपसासण्य जयइ सया सधभावदेसण्य । कुसमयमयनासण्य जिणद्वरवीरसासण्य ॥ १ ॥
 इत्यावश्यकोक्तप्रतिक्रमणयोजना ॥ ॥ अथ कायोत्सर्गयोजना । तत्र कायोत्सर्गः जिनचैत्यश्रुततीर्थज्ञान-
 दर्शनचारित्र्यसमस्तपूजाराधनार्थं क्रियमाणः कायोत्सर्गः वदणवस्त्रिया इत्यादिपूर्वक करणीयः । प्रायश्चित्तवि-
 शोधनार्थं उपद्रवनिवारणार्थं श्रुतदेवताराधनार्थं समस्तचतुर्णिकायदेवताराधनार्थं वदणवस्त्रियाय इत्यादि न
 करणीय किंतु अक्षत्य० इत्याद्येव वाच्य । तथाच ऐर्यापिधी कायोत्सर्गं सर्वत्रापि एकचतुर्विंशतिलिख्य
 प्रायश्चित्तविशोधनार्थं क्षुद्रोपद्रवोपशमनार्थं चतुर्णिकायदेवताराधनार्थं इष्टार्हत्प्रणमनार्थं कायोत्सर्गास्ते चतु-
 श्रु० मयाः कायोत्सर्गो चतु० चिन्तन । वन्दे सुनिम्नलयरा इतिपर्यन्तं ये च उत्कृष्टदेववन्दने श्रुतदेवता-
 याराधने सत्पुत्तराः कायोत्सर्गा ये च स्वाध्यायोपगतास्ते सर्वे एकनमस्कारविचिन्तनरूपाः प्रतिक्रमणमध्य-
 गताः कायोत्सर्गास्त्वैव निवेदिताः । अन्ये च ये अभिप्रद्वैः साधुभिः कायोत्सर्गाः क्रियन्ते स्वमनीषितचतु०

यथा । 'सधित १ दध २ विगर्ह ३ बाहण ४ तथोल ५ वत्थ ६ कुसमेसु ७ । आसण ८ सयण ९ विलेवण १०
 यम ११ विसि १२ न्हाण १३ भस्सेसु १४ ॥ १ ॥ सधिसानि अपासुकमक्षयाणि १ द्रव्याणि प्रासुकमक्षयाणि २
 २ विकृतयः पूर्वोक्ता दशा ३ बाह्वनानि अन्धादीनि ४ ताम्बूलं क्रमुकपत्रादि ५ वक्त्राणि आच्छादनानि ६
 कुसुमानि मात्स्यानि ७ आसनानि धेन्नासनपट्टप्रभृतीनि ८ शयनानि खदातूलिकादीनि ९ विलेपनानि चान्द-
 नकस्तूरिकादीनि १० ब्रह्मवत् ११ विष्णु देवाधकासिक १२ स्नान स्नेहोद्वर्तनजलमय १३ भक्त अन्न १४
 एतेषा गृहिणो यथाशास्त्रि प्रतिदिन सख्या कुर्वन्ति । वोसिरामि वोसिरह व्युत्सुजामि व्युत्सुज इति परि-
 त्यागवाचक पद । इत्यावश्यकं प्रत्याख्यानयोजना ॥

दूपादीनां नियोगिना परसेवकानां बहुव्यवसायानां च कृते आवश्यकविधिर्यथा । सर्ववक्त्रालकारसहि-
 तोपि शुचिर्भूत्वा देवाग्रे शुचिस्थाने वा पूर्वोद्भुजः कृतोत्तरासङ्गः उपविष्टः सन् पूर्वं परमेष्ठिमन्नं पठेत् ।
 ततः । 'पंचमहधयजुस्तो पञ्चविह्वारपालणसमन्थो । पञ्चसमिधो त्रिजुक्तो छत्तीसगुणो गुरु मज्झा' ॥१॥ ततः
 इच्छाका० भग० हरियावहिय इत्यारभ्य यावत्तस्मिन् भिच्छामि बुक्कह इतिपर्यन्तं ऐर्यापथिकीं पठेत् । ततः
 करोमि भर्ते सामाहय सावज्ज जोग पञ्चक्खामि जाव आवस्सय पज्जवासांमि बुविह० शोथो दण्डकः पूर्ववत् ।
 तदनन्तरं शाकस्तव सर्वोसिं तेसिं गुणो तिविहेण सिद्धवीरियाण इतिपर्यन्तं पठेत् । चतुर्थेष्टातिस्त्वव सिद्धा
 सिद्धिं मम विसन्तु इतिपर्यन्तं, श्रुतस्त्वव धम्मसुत्तरं वदव इतिपर्यन्तं, सिद्धस्त्वव सिद्धा सिद्धिं मम विसन्तु

वकिस्वसं पदुं पारिं मद्दं सधं एकासणं एकलट्टाण पद्यं त्रिपिं ३ अ० प्या० सा० अल्लं सद्दं
 गारिं गुरुं पारिं मद्दं सधं द्र० स० नि० देसा० भोगं अल्लं सद्दं मद्दं सधं वोसिरद्दं । पद्दलट्टा-
 णापद्यक्खणाण । गट्ठिं चट्ठं असण ४ अल्लं सद्दं मद्दं सधं पिगदसिंसिं अल्लं सद्दं दंया० निद्दं
 वकिस्व० पदुं पारिं मद्दं सधं एकासण अट्ठकवल पद्यं त्रिपिं ३ अ० प्या० सा० अल्लं सद्दं सागा०
 अल्लं गुरुं पारिं मद्दं सधं द्र० स० नि० देसावगासिय भोगपरिभोग पद्यकस्यदि । अल्लं सद्दं मद्दं
 सधं वोसिरद्दं अट्ठकवल ॥ इति पिण्डितपद्यक्खणाणानि ॥ ॥ 'पद्यकस्यदि परस्यंति पद्यकस्यमि नथात्मन ।
 पाणस्सेति य साधूनां द्रव्यादि गृहिणा पुनः ॥ १ ॥' यथा साधूना पाणस्स लेपात्तेपेण वा अट्ठपात्तेपेण पा
 अत्येण वा बहुलेण वा ससित्थेण वा असित्थेण वा वोसिरद्दं । इति साधूना पापय यथ-
 नीय ॥ ॥ गृहिणा यथा । द्रव्यसच्चित्तनिपमेति । 'नवकारपोरसीए पुरिमहेक्कासणं अभसद्दं । उज्ज्या० सा०
 सू० सू० नेपा पद्दमक्खरा कमसो ॥ १ ॥' सार्धपौरुषी अपार्धपौरुषी पूर्वार्धपोरत्तवर्धपेतं नयोराकारादि
 सद्दत् ॥ ॥ अभिमप्रधास्तु मनःकल्पिताः यथा । 'अहुट्टमुट्ठिगटी घरसे वससास पिमुगजोदक्खे । अनिय
 सक्रियमेय धीरेहिं अणतनाणीहिं ॥ १ ॥' तथाच मुनयः प्रख्यावयानान्ते पाणस्स लेपात्तेपेण वा इत्यादि प्र-
 ख्यावपाति । आद्यास्तु द्रव्यसच्चित्तदेसावगासिय इति । तत्रागारचतुष्क पूर्वमेवोक्तं यथा । इदमिति सेसेषु
 चत्तारि इति वचनात् । तथाच आद्याः प्राप्तातिरूपतिरूपमणमण्ये प्रख्यावयानादी सच्चित्तादिसक्यां कुर्वन्ति

यथा । 'सञ्चित १ दृढ २ विगर्ह ३ बाहण ४ तर्बोल ५ वरप ६ कुसमेसु ७ । आसण ८ सयण ९ धिलेषण १०
 पम ११ विसि १२ न्हाण १३ मत्तेसु १४ ॥ १ ॥ सञ्चितानि अपासुकमक्षयाणि १ द्रव्याणि प्रासुकमक्षयाणि
 २ विकृतयः पूर्वोक्ता दशा ३ बाहणानि अन्धादीनि ४ ताम्बूलं क्रमुकपद्मादि ५ वस्त्राणि आच्छादनानि ६
 कुसुमानि माल्यानि ७ आसनानि वेष्टासनपट्टप्रभृतीनि ८ दायनानि खट्वातूलिकादीनि ९ धिलेपनानि चन्द्र-
 नकस्तूरिकादीनि १० ब्रह्मघ्न ११ विष्णु देशावकासिक १२ स्नान कोशोद्वर्तनजलमय १३ भक्त अन्नं १४
 एतेषां शृङ्गो यथाशक्ति प्रतिदिनं सस्या कुर्वन्ति । वोसिरामि वोसिरह व्युत्सजामि व्युत्सज इति परि-
 स्थागवाचक पदं । इत्यावश्यकं प्रत्याख्यानयोजना ॥

द्वायादीनां नियोगिना परसेवकानां बहुव्ययसाधानां च कृते आवश्यकविधिर्यथा । सर्ववज्रालकारसहि-
 तोपि शुद्धिर्भूत्वा देवामे शुचिस्थाने वा पूर्वोदञ्चुखः कृतोत्तरासक्तः उपधिष्टः सन् पूर्वं परमेष्ठिमन्त्रं पठेत् ।
 ततः । 'पञ्चमहवयजुस्तो पञ्चविद्यापारपालणसमर्थो । पञ्चसमिधो तिगुत्तो छत्तीसगुणो गुरु मज्झा' ॥१॥ ततः
 इच्छाकां भग० हरियावहिय इत्यारभ्य यावत्तत्स मिच्छामि बुद्ध इतिपर्यन्तं ऐर्यापथिकीं पठेत् । ततः
 करेभिर्भूते सामाहय सावज्ज जोग पञ्चमस्वामि जाव आवस्सय पञ्चवासासामि बुद्धि० दोषो दण्डकां पूर्ववत् ।
 मदनन्तरं प्राकस्तव सर्वेसिं तेसिं पुणो तिचिहेण तिद्वषीरियाण इतिपर्यन्तं पठेत् । चतुर्थशान्तिस्तव सिद्धा
 सिद्धिं मम विसन्तु इतिपर्यन्तं, श्रुतस्तव धम्मन्तरं वढ्ढ इतिपर्यन्तं, सिद्धस्तव सिद्धा सिद्धिं मम विसन्तु

इतिपर्यन्त । ततः । 'अज्ञानतिमिरान्धाना ज्ञानाञ्जनशालाकपा । नेत्रमुन्मीलित येन तस्मै शीघुरये नम ॥१॥'
 इति पठित्वा आयरित्वा चञ्चलाप इति गायत्र्या पठेत् । ततो ये मया श्रोतमानमायातोभा वपाया दान्द्र-
 रूपरसगन्धस्पर्शालसतया कृता तेपा मिथ्या मे द्रुक्कृत । यदेवस्य प्रतिमादि द्रुत्स्यापनतच्छासनलघुनिनि-
 न्दनोपहासादि कृत तद्भगवन्तोऽर्हन्तः क्षम्यन्ता । यद्य गुरुणा प्रपद्यिष्यादाद्यातनारूप जयिनय दृम तदुरय
 क्षम्यन्ता । यद्य मिथ्यास्वहिंसाचतस्त्रयमेधुनपरिभ्रष्टारोद्रे घमलद्वन कृत तद्भगवान् घमः क्षम्यता । परतु-
 स्तकादिदुःस्वापनेन अवेशकालादिपाठेन ज्ञानाद्यातन कृत तद्भगवानागम क्षम्यता । यद्य दान्द्रादिभिः मि-
 थ्यास्वपोषणेन दर्शनलङ्घन कृत तद्भगवद्दर्शन क्षम्यता । यावदन्यच्छिच्छेदाप्यतिनारादाराक्षयानरोधे
 प्राणानिपाताणुव्रतलङ्घन तस्य मिथ्या मे द्रुक्कृत १ मिथ्योपदेशाभ्याख्यानपूतलक्षोत्थोक्तिमन्त्रनेद्रे श्रुत्याया-
 दाणुव्रतलङ्घन कृत तस्य मिथ्या मे द्रुक्कृत २ स्तेयानुजातस्तदादानराज्यलङ्घनप्रतिरूपकरणकृतमानादिभिः
 यददत्तादानाणुव्रत ३ इत्यरानात्सागमपरविवाहनातिरागानङ्गक्रीडाभिः यन्मैधुनाणुव्रत ४ धनधान्यरूप-
 कृष्यक्षेत्रवास्तुद्विपद्वयुपदसंख्यालङ्घनेन यत्परिग्रहाणुव्रत ५ ऊर्वाषस्तिर्पण्यति क्रमस्तृप्त्यभाषक्षेत्राव-
 दिभिर्पदिनिवरतिशुणव्रत ६ सच्चित्तत्त्वसम्यक्तत्त्वसमिश्रसंयानुपकाहारै अङ्गारवनशाकटमाटकरफोटिजी-
 विकामिः दन्तलाक्षारसकेषाविषवाणिज्यैर्यज्जपीडाभिर्लाल्पनासतीपोषणवद्वदानमसरः शोभैः स्वरकर्मभिर्यज्जो-
 गोपभोगमानशुणव्रत ७ सयुक्ताधिकरणोपभोगातिरेकमौल्यर्थकन्दर्पकोटिच्यैर्यद्वन्द्वद्वन्द्वद्विरतिशुणव्रत ८

मनोवाक्यायदुःप्रणिधानानादरस्मृत्यनुपस्थानैः सामायिकशिष्याव्रत० ९ प्रयोगानयनपुद्गलक्षेपशान्दरूपानुपा-
 तैर्यद्देशावकाशिकाशिक्षाव्रत० १० अनावरस्मृत्यनुपस्थापनअदृष्टाप्रमार्जितोत्सर्गादानसस्तरणैर्यत्पौषधगुण-
 व्रत० ११ सच्चित्तक्षेपविधानकालातिक्रममत्सरान्यापदेषौर्यवृत्तिपिसिधिश्रमागशुणव्रतलङ्घनं कृत तस्य मिथ्या
 मे द्रुष्टुत १२ । सर्वमपि दिवारात्रौ यदुभ्वरित (दुश्चिन्तित) दुर्माषित द्रुष्टेष्टित तस्य मिथ्या मे द्रुष्टुत
 इति पठित्वा । ततः चत्वारिमङ्गल अरिहन्तामङ्गल सिद्धामङ्गल साह्यमङ्गलं केवलपद्मत्तो धम्मो मङ्गल १
 चत्तारिलोगुत्तमा अरिहन्तालोगुत्तमा सिद्धालोगुत्तमा साह्यलोगुत्तमा केवलपद्मत्तो धम्मो लोगुत्तमो २
 चत्तारिसरण पद्मजामि अरिहते सरण पद्मजामि ३ इति पठेत् । तदनन्तर जिनस्त्रोत्रपाठः । ततः । शिव-
 मस्तु सर्वजगतः परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः । दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्वत्र सुखी भवतु लोकः ॥ १ ॥
 इति कथन । ततः परमेष्ठिमञ्च पठित्वा । मनोवाक्याययोगानां शुभसस्थापनान्मया । शुभाचर्यककार्येण पूर्णं
 सामायिक कृत ॥ १ ॥ अतीचारैरभग्न मे सामायिकमनुत्तर । अर्हद्भूषसावेन पुनरस्तु क्षणे क्षणे ॥ २ ॥ पुनः
 पुनरस्तु सामायिक इति सामायिकपारणश्लोकः । ततः प्रत्यक्षतया वा मनसा वा शुकवन्दन । इति नृपति-
 योगिकार्यव्याक्षिप्तानां गृहिणा सक्षेपतः प्रतिक्रमणविधिः सपूर्णः ॥ ॥ कदाचित्कस्यचित्प्रज्ञामान्द्येन सा-
 मायिकप्रत्याख्यानदण्डक मुखपाठेन नायाति तेन चित्ताभिग्रहेणैव सामायिकप्रत्याख्याने करणीये पर चाय
 विशेषः दण्डकोधारणेनाहत सामायिक प्रत्याख्यान च । अतीचारगमनैरभग्न भवति तन्मध्याकारोच्चारणव-

शास्त्रं मनस्यादत्ते तु दण्डकोषारवर्जिते सामापिके प्रत्याख्यानं भग्नं भवत्, तद्गद्गे प्रायश्चित्तविधिप्रक्रमोक्त-
 प्रायश्चित्तमाशरणीय । तथा च । 'जिनार्धनगुरोः पूजा सिद्धान्तपठनं तथा । वैपावृत्य सुनीना च विम्वपुस्त-
 क्रयोरपि ॥ १ ॥ बर्मोपदेशश्रवणं व्याख्यानं धर्मशास्त्रक । प्रमार्जनादि वा कार्यं प्रतिपत्तिगुरोरपि ॥ २ ॥
 परमेष्ठिमन्त्रजापः स्तोत्रपाठोर्हतामपि । इत्यादिधर्मवैयम्यं सर्वमावश्यकं विदुः ॥ ३ ॥ मन्त्राह्वान्मन्त्रपराश्र-
 यावदेवसिक्कं विदुः । मन्त्ररात्राश्च मन्त्राह्वं यावत्कर्म च रात्रिक ॥ ४ ॥' इत्याचार्यश्रीवर्धमानस्वरिकृते आ-
 चारदिनकरे धर्मयधर्मस्तन्मे षड्विधावश्यककीर्तनो नामाष्टत्रिंशत्तमः सद्यः ॥ ५८ ॥ ग्रन्थाम् २५०० ॥

एकोनत्रिंशत्तम उदयः ।

अथ तपोविधिरुच्यते ॥ सन्ध्याय । यद्दूरं यद्गुराराधय यच्च दूरे ऽप्यवस्थितम् । तत्सर्वं तपसा साध्यं तपो हि
 दुरतिक्रमम् ॥ १ ॥ ततः शिवकुमारवध्वरति मन्दिरस्थोपि यः स देवपरिपद्यपि शुक्तिमहत्त्वधिररुक्तिश्चरत् ।
 कृशास्त्रकृशातापनोष्ठसितकर्णकं काञ्चन सुधातुप्तुं विशिष्टतां नृपतिर्मौलितामेति च ॥ २ ॥ ततः सकलकर्म-
 भिरिद्विविधलब्धिकृद्भिश्चितं नृदे गुरि च कुर्मरोप्यद्दृष्टं विद्वेषणो द्विजः । ब्रते क्षामतपःपरः सुरनरैकवन्धो भवे-
 द्रविज्वलनतापितः भवति वीसिमाधो ब्रतः ॥ ३ ॥ यस्तपोविधिराज्ञातो जिनैर्गीतार्थसाधुभिः । तं तथा
 कुर्वता सन्तु मनोवाक्प्रवृत्तसिद्धयः ॥ ४ ॥ असत्या दानशक्तौ च देहशक्तिसमवेक्ष्य च । अनुष्ठेयं पुण्यवन्निस्त-

पाःकर्म सुदुष्कर ॥ ५ ॥ तद्धि द्वावशरूप स्याद्वाद्याभ्यन्तरमेवतः । सपोज्य षड्विध पाषाणुपवासादिकर्मभिः ।
 ॥ ६ ॥ तपोविधिः श्रेणियुक्त्या प्रोक्तोऽर्थेऽभिश्च साधुभिः । कश्चित्केवलसिद्धिदः कश्चिद्दीनार्थभाषितः ॥ ७ ॥
 कश्चित्फलादिभिर्भागीकृतिविधः स तपोविधिः । योगोपधानमुख्यो यः स विधिः केवलीरितः ॥ ८ ॥ कल्याणा-
 दिगुणदरीकतपोमुख्यो मुनीरितः । रोहिणीकल्पपृथ्वादिविधिः फलतपोमयः ॥ ९ ॥ एव समीत्य विद्वद्भिस्तपः-
 श्रेणि, प्रवर्दिता । कार्यं न साधुसाध्वीभिः प्रतिमावाद्युपासकैः ॥ १० ॥ कृतोपधानैः सन्यक्त्वयारिभिः फलदं
 तपः । नोष्ठा योगा गृहस्थैश्च शेष सर्वं तपोपि हि ॥ ११ ॥ विधेय श्रावकैः शान्तैः श्राविकाभिरुपवासविधेः । शा-
 न्तोऽल्पनिद्रोऽल्पाहारो निष्कामो निःकषायकः ॥ १२ ॥ धीरोऽन्यनिन्दारहितो शुच्युद्धृषणो रतः । कर्मक्ष-
 यार्थं प्रायेण रागद्वेषविवर्जितः ॥ १३ ॥ व्यालुर्विनयापेक्षी प्रेत्येह फलनिःस्पृहः । क्षमी नीरुह निवृत्तसेको जी-
 वस्तपसि योज्यते ॥ १४ ॥ बाणमासिके चार्थिके च नासोऽर्धं तपसि स्फुटे । त्यक्त प्रतिष्ठादीक्षासु काल तस्मि-
 क्षापि त्यजेत् ॥ १५ ॥ शुभे सुहृते प्रारब्धे काण्डान्यायान्तु यान्तु वा । पक्षमासदिनाब्दानि न पदयेत्तत्र दूषण
 ॥ १६ ॥ मृदुगुणचरद्विभेदवैभवं धिना । आद्यादनतपोनन्यालोचनादिषु भ शुभ ॥ १७ ॥ क्रियमाणो
 तपस्यन्तस्तपः पुण्यतिथौ यदि । आयाति नियमात्कार्यं दुर्लभ्यो नियमः सता ॥ १८ ॥ प्रवर्धमानः सस्याप्य
 पश्चात्तिक्रयतां तपः । तपोमध्ये तपः कार्यं गरिष्ठं तप आचरेत् ॥ १९ ॥ अवशेषं लघु तपः कार्यं पश्चात्त-
 तोपि हि । अनाभोगादिभिर्मन्त्रे तपःकर्मणि मध्यतः ॥ २० ॥ आलोचनीय तत्तत्र कार्यं पश्चात्तपोऽप्यवा ।

शात् मनस्यादते तु वृण्वकोचारवर्धिते सामापिके प्रत्याख्यानं भमे भवतः तन्नरे प्रायश्चित्तविधिप्रक्रमोक्त
 प्रायश्चित्तमाचरणीय । तथा च । 'जिनार्चनशुरोः पूजा सिद्धान्तपठन तथा । वैषाहृत्य मुनीना च विन्ययुस्त्व-
 कयोरपि ॥ १ ॥ बर्मापदेशाश्रयण व्याख्यानं धर्मशास्त्रक । प्रमार्जनादि वा कार्ये प्रतिपत्तिगुरोरपि ॥ २ ॥
 परमेश्विमन्त्रजापः स्तोत्रपाठोर्हतामपि । इत्यादिधर्मवैयर्थ्य सर्वमावश्यक विदुः ॥ ३ ॥ मन्त्राह्वानमन्त्ररात्र च
 यावदेवसिक विदुः । मन्त्ररात्राश्च मन्त्राह्वा यावत्कर्म च रात्रिक ॥ ४ ॥ इत्याचार्यश्रीवर्धमानसूरिकृते आ-
 चारदिनको व्रतमयमस्तनमे षड्विधावश्यककीर्तनो नामाष्टत्रिंशत्तम उदयः ॥ ३८ ॥ मन्त्राप्र २६०० ॥

एकोनत्रिंशत्तम उदयः ।

अथ तपोविधिरुच्यते ॥ सत्पाप । यदूर यदुराराध्य यच्च दूरे व्यवस्थितम् । तत्सर्वं तपसा साध्य तपो हि
 इरतिश्रमम् ॥ १ ॥ ततः शिवकुमारवचरति मन्दिरस्थोपि यः स देवपरिषयपि द्युतिमहत्त्वविरहूर्तिभूय ।
 कृशास्त्रकुशातापनोद्धतितर्कणक काञ्चन सुधातुषु विषाष्टना द्युपतिमैलितामेति च ॥ २ ॥ ततः सकलकर्म-
 निर्विधिषडन्विकुक्षिभित्त गृहे गुरि च दुर्भरोत्पद्द वन्दित्वेणो द्विजः । व्रते प्राप्ततपः परः सुरनरैकवन्धो भवे-
 द्रविज्वलनतापितः भयति दीप्तिमाधो व्रतः ॥ ३ ॥ यस्तपोविधिराज्ञातो जिनेर्गीतार्थसाधुभिः । त तथा
 कुर्यात् सन्तु मनोवाञ्छितसिद्धयः ॥ ४ ॥ असत्या दानशक्तौ च देहशक्तिमवेक्ष्य च । अनुष्ठेय पुण्यवन्निस्व-

पःकर्म सुदुष्कर ॥ ५ ॥ तद्वि द्वावधारूप स्याद्वाङ्मान्यन्तरभेदतः । सयोग्य षड्विध बाह्यमुपवासादिकर्मभिः ।
 ॥ ६ ॥ तपोविधिः श्रेणियुत्तया प्रोक्तोऽर्हन्निश्च साधुभिः । कश्चित्केवलिसंविष्टः कश्चिद्गीतार्थमाश्रितः ॥ ७ ॥
 कश्चित्फलादिभिर्धार्मिकविधः स तपोविधिः । योगोपधानमुद्भूतो यः स विधिः केवलीरितः ॥ ८ ॥ कल्याणा-
 दिपुण्डरीकतपोमुख्यो मुनीरितः । रोहिणीकल्पशुद्धाविधिभिः फलतपोमयः ॥ ९ ॥ एव समीत्य विद्वद्भिस्तपः-
 श्रेणिः प्रवर्तिता । कार्यं न साधुसाध्वीभिः प्रतिमावायुपासकैः ॥ १० ॥ कृतोपधानैः सम्यक्त्वधारिभिः फलद-
 तपः । नोष्ठा योगा गृहस्थैश्च दोष सर्वे तपोपि हि ॥ ११ ॥ विधेय आदर्शैः शान्तैः आधिकानिस्तथाविध । शा-
 न्तोऽल्पनिद्रोऽल्पाहारो निष्कामो निष्कषायकः ॥ १२ ॥ वीरोऽन्यनिन्दारहितो शुक्लशूषणो रतः । कर्मक्ष-
 यार्थं प्रायेण रागद्वेषविवर्जितः ॥ १३ ॥ दयालुर्विनयापेक्षी प्रेत्येहफलनिःस्पृहः । क्षमी नीरहः निरसको जी-
 वस्तपसि योज्यते ॥ १४ ॥ बाणमासिके वार्षिके च मासोर्ध्वं तपसि स्फुटे । त्वत्क प्रतिष्ठादीक्षास्तु काल तस्मि-
 क्षापि त्यजेत् ॥ १५ ॥ शुभे सुदुर्ते प्रारब्धे काण्डान्यायान्तु यान्तु वा । पक्षमासदिनाव्दानि न पश्येत्तत्र दूषण-
 ॥ १६ ॥ सुदुष्टवचरक्षिप्रैर्वार्षभानि विना । आयातनतपोनन्यालोचनादिषु न शुभ ॥ १७ ॥ क्रियमाणो
 तपस्यन्तस्तपः पुण्यतिथौ यदि । आयाति नियमात्कार्यं दुर्लभ्यो नियमः सता ॥ १८ ॥ प्रवर्धमानः सस्याप्य-
 पश्चात्तत्क्रियता तपः । तपोमध्ये तपः कार्ये गरिष्ठ तप आचरेत् ॥ १९ ॥ अवशेष लघु तपः कार्यं पश्चात्त-
 तपोपि हि । अनामयोगादिभिर्भोगैः तपःकर्मणि मध्यतः ॥ २० ॥ आलोचनीय तत्तत्र कार्यं पश्चात्तपोऽप्यथा ।

क्रमजे तपसि प्रायो न गणयस्तिथिक्रमः ॥ २१ ॥ तिथिर्जे तपसि श्रेष्ठा सूर्यादयगता तिथिः । तिथेः पाते च
 पूर्वस्मिन्वाहि दृष्टौ परत्र वा ॥ २२ ॥ कार्ये तिथितपःकर्म प्राहेति भगवान् जिनः । फालगुन्देरासत्यागादृत्तिस-
 क्षेपतस्तथा ॥ २३ ॥ कर्नोदर्यमनधान कायश्लेष्टान्तरेषु च । अधिक यत्तपस्तपु ज्ञेय दृष्टोत्तरोत्तर ॥ २४ ॥
 मोद्वर्तिक प्राहरिक सार्धप्राहरिक तथा । मध्याह्नमापराह्ण च तपः कालोत्तरोत्तर ॥ २५ ॥ सक्रमाधिगृह्णतिवः क्षेप
 तथा नैर्विकृत पुनः । आषाढश्लोकसिक्थ च रसत्यागोत्तरोत्तर ॥ २६ ॥ द्विभक्तमेकभक्त च सज्जपायपत्न-
 त्तिक । वपवासमनीर च श्रुतिसंक्षेपणोत्तर ॥ २७ ॥ तपःप्रारम्भणे कार्यमष्टया जिनपूजन । तपोनिर्वाहसि
 क्ष्यर्थे पौष्टिक विधिसंयुत ॥ २८ ॥ ग्रहविकपालयक्षाणा मुद्रानैवेद्यसत्फलैः । पदार्पणं गुरुं श्रुयात्तत्पौष्टिक-
 मुदाहृत ॥ २९ ॥ पुस्तकान्धरपात्राभाधान शुद्धगुरुत्वपि । सघार्धन क्षेपदेवीपुरदैवतपूजन ॥ ३० ॥ योगोप-
 धानप्रतिमासु नन्दयः कार्या मुनीन्द्रैर्विधिसन्निवेदिताः । शेषे तपःकर्मणि शान्तस्तवैरावदयकादिद्वैतपाथना
 विधिः ॥ ३१ ॥ शुद्ध तपः केवलमप्युदार सोपापनस्यास्य पुनस्तुमः किं । इय पयो पेनुगुणेन तपु द्राक्षासि-
 ताक्षोद्युत सुवैव ॥ ३२ ॥ दृक्षो यथा दोहदपूरणेन कापो यथा सद्रसभोजनेन । विद्योपशोभा लभ्यते पयो-
 केनोपापनेनैव तथा तपोपि ॥ ३३ ॥ उपधानानि सर्वाणि द्वादशप्रतिमा यते । पक्षादथा गृहस्थस्य योगा-
 सैद्धान्तिका क्रमात् ॥ ३४ ॥ इन्द्रियाणा जपश्चैव कथायजय एव च । योगशुद्धिर्धर्मवक्त्र तदेवाद्यादिकाद्रय
 ॥ ३५ ॥ कर्मसूदनमन्त्रानि जिनोक्तानि तर्पासि वै । विद्योगानि गृहस्थस्य सर्वाण्यपह्निणि वै यते ॥ ३६ ॥

उपधानतपः १ आह्वप्रतिमातपः २ यतिप्रतिमातपः ३ योगतपः ४ इन्द्रियजयतपः ५ कषायजयतपः ६ योगशु-
द्धितप ७ धर्मचक्रतपः ८ अष्टाहिकातपोद्वय १।१० कर्मसूदनतपः ११ इति जिनोक्तानि तपासि ॥

कल्याणकानि ज्ञान च दर्शन चरण तथा । चान्द्रायण वर्धमान ततः परमभूषण ॥ १ ॥ दीक्षा च ज्ञाननिर्वाणे
तथोनोदरिकातपः । सलेखना सर्वधीर तथा च कनकावली ॥ २ ॥ मुक्तावली रत्नमाला सिंहनिःक्रीडितद्वय ।
भद्र चैव महाभद्र ततो भद्रोत्तर पुनः ॥ ३ ॥ ततश्च सर्वतोभद्र गुणरत्नमयाङ्गक । सावत्सर नन्दिसरः पुण्ड-
रीक तथैव च ॥ ४ ॥ माणिक्यप्रस्तारी पद्मोत्तरसमवसरणयुगलानि । गणधरमशोकवृक्ष ससतिशतक नम-
स्कार ॥ ५ ॥ पूर्वचतुर्दशकमयो एकावलिका च दशाविधो धर्मः । पञ्चपरमोष्ठिसज्ञा पञ्चन्याद्वितयमथ सधः
॥ ६ ॥ आधीयते च मनुजैः सर्गादिकलार्थिभिर्विमलहृत्तैः । तस्माद्धन महायनमथ वर्गश्रेणिमेकतपः ॥ ७ ॥
द्वात्रिंशत्कल्याणकमयव्यवनजन्मलोकनालीनि । कल्याणाष्टादिकमथ सूर्यायनमन्तरा वज्र ॥ ८ ॥ आचाम्ल
वर्धमान ततस्तपः स्यान्महाधीर । माघश्रेणिर्लक्षप्रतिपद्गीतार्थकथिततपः ॥ ९ ॥ सायुसाध्वीश्चावकाणा आ-
विकाणा महात्मना । तपास्याचरणीयानि गीतार्थकथितानि वै ॥ १० ॥ कल्याणकतपः १ ज्ञानतपः २ दर्श-
नतपः ३ चारिद्रतपः ४ चान्द्रायणतपः ५ वर्धमानतपः ६ परमभूषणतपः ७ दीक्षातपः ८ ज्ञानतपः ९ निर्वा-
णतपः १० जनोदरीतपः ११ सलेखनातपः १२ सर्वसख्याश्रीमहाधीरतपः १३ कनकावलीतपः १४ मुक्तावली-
तपः १५ रत्नावलीतपः १६ लघुसिंहनिःक्रीडिततपः १७ बृहत्सिंहनिःक्रीडिततपः १८ भद्रतपः १९ महाभद्र-

तपः २० भद्रोत्तरतपः २१ सर्वतोभद्रतपः २२ गुणरत्नसत्वरतपः २३ अह्नतपः २४ सवत्सरतपः २५ नन्दी-
 श्वरतपः २६ पुण्डरीकतपः २७ ॥ माणिक्यप्रस्सारिकातपः २८ पद्मोत्तरतपः २९ समवसरणतपः ३० द्वितीय-
 समवसरणतपः ३१ गणवरतपः ३२ अशोकवृक्षतपः ३३ ससतिशततपः ३४ नमस्कारतपः ३५ चतुर्दशपूर्व-
 तपः ३६ एकावलीतपः ३७ दशविषयतिथिर्मतपः ३८ पञ्चपरमेश्वरतपः ३९ लघुपञ्चमीतपः ४० हृत्पञ्चमीतपः
 ४१ चतुर्विषयतपः ४२ धनतपः ४३ महाधनतपः ४४ वर्गतपः ४५ श्रेणितपः ४६ मेरुतपः ४७ द्वात्रिंशत्क-
 ल्याणकतपः ४८ ज्यवनतपः ४९ जन्मतपः ५० लोकनालितपः ५१ कल्याणकाष्टाह्निकातपः ५२ सूर्यायनतपः
 ५३ आचान्द्रवर्षमानतपः ५४ महावीरतपः ५५ माघमालातपः ५६ लक्षप्रतिपत्तपः ५७ इति गीतार्थाचीर्णानि
 समासि ॥ ॥ 'सर्वभद्रसुन्दरतपो १ निकजशिक्ष २ सुभगता शिदशशिक्ष ३ । दमयन्त्या ४ यतिजनक ५ सा-
 क्षयनिधि ६ मुकुटसप्तमी ७ च तपः ॥ १ ॥ अथा ८ श्रुतदेवी ९ रोहिणी १० च माडरितपश्च ११ सुखसंपद
 १२ । अष्टापदसोपान १३ निर्दुतिदण्ड १४ त्वदुःखदर्शिपुगा १५ ॥ २ ॥ गौतमपात्र १६ निर्वाण १७ दीपक
 १८ तदनु चासुताष्टमिका १९ । तस्मादखण्डदशमी २० परमपालिभ्य २१ सोपान २२ ॥ ३ ॥ कर्मचतुर्थे २३
 परमेश्वरफल २४ मधेयव्यवशामिका २५ वेव । नन्यावर्तपुग २६ २७ पुनरेतत्फलतप इति रूपात ॥ ४ ॥ दम-
 यन्त्यादर्दधानतदर्शनाद्रोहिणीपुणश्रवणात् । कार्ये फलार्थिभिरिदं गृहिभिः फलतप इति रूपात ॥ ५ ॥ सर्व-
 भद्रसुन्दरतपः १ निरञ्जशिक्षतपः २ सौभाग्यकल्पवृक्षतपः ३ दमयन्तीतपः ४ आयतिजनकतपः ५ अक्षयनि-

धितपः ६ मुकुटसप्तमीतपः ७ अम्पातपः ८ श्रुतदेवीतपः ९ रोहिणीतपः १० माजोर^१तपः ११ सर्वसुखसप्तमिस्तपः १२ अष्टापदपावहीतपः १३ मोक्षदण्डतपः १४ अङ्गुःखदर्शितपोद्वय १५ गीतमपङ्क्तिगहातपः १७ निर्वाणदीप-
तपः १८ अस्तुताष्टमीतपः १९ अखण्डदशमीतपः २० परतपालितपः २१ पावहीतपः २२ कर्मचतुर्थतपः २३
नवकारफलतपः २४ अविषवादशमीतपः २५ बृहन्न्याधर्ततपः २६ लघुनन्याधर्ततपः २७ इति सप्तविंशति-
फलतपांसि ॥ तत्र उपधानतपो व्रतारोपाधिकारादवसेय १ गृहस्थस्यैकादशप्रतिमाव्रतारोपसरकारादवसेयाः
२ यत्तद्वाद्दशप्रतिमातपो यतिवर्मात्तरायणात्यतिमाधिकारादवसेय ३ सैद्धान्तिकायोगायोगोद्ब्रह्नाधिकाराद-
वसेयाः ४ ॥ अथावशेषा व्याख्यायन्ते चत्वारि व्याख्यातानि । तेषु पूर्वं जिनोक्ताना कथन । पञ्चममिन्द्रिय-
जयतपः । 'पूर्वार्धमेकमक्त च विरसान्ते उपोषित । प्रत्येकमिन्द्रियजयः पञ्चविंशतिवासरैः ॥ १ ॥' इन्द्रियाणा

५ इन्द्रियजयवप आगाढदित २५				
स्वर्ग	पु १	पु १	सि १	मा १ उप १
रव	पु १	पु १	सि १	मा १ उप १
प्राण	पु १	पु १	सि १	मा १ उप १
अणु	पु १	पु १	सि १	मा १ उप १
अपेय	पु १	पु १	सि १	मा १ उप १

स्पर्शनरसनघ्राणचक्षुःश्रोत्ररूपाणा जयार्थं तप इन्द्रियजयतपः । तत्र एकमे-
कमिन्द्रिय प्रति क्रमेण पूर्वार्ध १ एकमक्त २ निर्विकृतिक ३ आचान्त ४ उ-
पवास ५ रूपाणि । एव पञ्चपञ्च प्रत्यास्थानानि पञ्चविंशत्या दिनैः पर्यन्ते ता-
वद्भूमिप्रायन ब्रह्मचर्यं यत्नकन्यासः । उद्यापने जिनाप्रतः सर्वपकाद्यमध्यफ-
लप्रकारान्तराणा पञ्चविंशतिसंख्याया द्यौकन । एतत्संख्यया साधुन्योपि
दान । एतत्करणे सर्वेन्द्रियाणा दुःप्रवृत्तिनिषेधः फलं । इति यतिश्राद्धकर-

तपः २० भद्रोत्तरतपः २१ सर्वतोभद्रतपः २२ गुणरत्नसम्पत्सरतपः २३ अङ्गतपः २४ स्वप्त्सरतपः २५ नन्दी-
 भ्वरतपः २६ पुण्डरीकतपः २७ ॥ माणिक्यप्रसारिकातपः २८ पद्मोत्तरतपः २९ समवसरणतपः ३० द्वितीय-
 समवसरणतपः ३१ गणधरतपः ३२ अष्टोक्तदृक्षतपः ३३ सप्ततिघाततपः ३४ नमस्कारतपः ३५ चतुर्वेदापूर्व
 तपः ३६ एकावलीतपः ३७ दशविषयतिवर्धनतपः ३८ पञ्चपरमोष्ठितपः ३९ लघुपञ्चमीतपः ४० बृहत्पञ्चमीतपः
 ४१ चतुर्विधसयतपः ४२ घनतपः ४३ महाघनतपः ४४ वर्गतपः ४५ श्रेणितपः ४६ मेकतपः ४७ द्वात्रिंशत्क-
 ल्पाणकतपः ४८ ज्यवनतपः ४९ जन्मतपः ५० लोकनालितपः ५१ कल्पाणकाष्टाहिकातपः ५२ सूर्यायनतपः
 ५३ आचान्दवर्धमानतपः ५४ महावीरतपः ५५ माघमालातपः ५६ लक्ष्मप्रतिपत्तपः ५७ इति गीतार्थाचीर्णानि
 तपासि ॥ ॥ 'सर्वज्ञसुन्दरतपो १ निकजशिक्ष २ सुभगता त्रिवेदादृक्ष ३ । द्रमपन्था ४ यतिजनक ५ सा-
 क्षयनिधि ६ मुकुटसप्तमी ७ च तपः ॥ १ ॥ अथा ८ श्रुतवेदी ९ रोहिणी १० च माडरितपञ्च ११ सुखसप्त
 १२ । अष्टापदसोपान १३ निर्धुतिदण्ड १४ खट्वद्विधियुग १५ ॥ २ ॥ गौतमपात्र १६ निर्वाण १७ दीपक
 १८ तद्वत् चासुताष्टमिका १९ । तस्मादखण्डदशमी २० परधयालिङ्ग २१ सोपान २२ ॥ ३ ॥ कर्मचतुर्थे २३
 परमेष्ठिकल २४ मवैष्यदशमिका २५ चैव । नन्यावर्तयुग २६ । २७ पुनरेतत्फलतप इति कृपात ॥ ४ ॥ द्रम-
 पन्थादर्हधान्तदर्शनाद्रोहिणीगुणध्वजपाद । कार्ये फलार्थमिदं गृहिभिः फलतप इति ख्यात ॥ ५ ॥ सर्वा-
 ङ्गसुन्दरतपः १ निबन्धशिक्षतपः २ सौभाग्यकल्पवृक्षतपः ३ द्रमपन्तीतपः ४ आयतिजनकतपः ५ अक्षयनि-

धितपः ६ सुकुटससमीतपः ७ अन्धातपः ८ श्रुतवेचीतपः ९ रोहिणीतपः १० मार्गारतपः ११ सर्वसुखसपस्मितपः
 १२ अष्टापदपावहीतपः १३ मोक्षवणहतपः १४ अद्भुतवर्धितपोद्वय १५ गौतमपद्मिगहातपः १७ निर्वाणदीप-
 तपः १८ अमृताष्टमीतपः १९ अजणवदशमीतपः २० परतपालितपः २१ पावहीतपः २२ कर्मचतुर्थतपः २३
 नवकारफलतपः २४ अधिवचादशमीतपः २५ बृहन्न्यावर्ततपः २६ लघुनन्यावर्ततपः २७ इति सप्तविंशति-
 फलतपासि ॥ तत्र उपधानतपो व्रतारोपाधिकारादवसेय १ गृहस्थस्यैकादशप्रतिमाव्रतारोपसस्कारादवसेयाः
 २ यत्तेर्द्धादशप्रतिमातपो यतिधर्मोत्तरायणात्मप्रतिमाधिकारादवसेय ३ सैद्धान्तिकापयोगायोगोद्वहनाधिकाराद-
 वसेयाः ४ ॥ अथावशेषा व्याख्यायन्ते चत्वारि व्याख्यातानि । तेषु पूर्वं जिनोक्ताना कथन । पञ्चममिन्द्रिय-
 जयतपः । 'पूर्वार्धमेकमक्त च धिरसान्धे उपोषित । प्रत्येकमिन्द्रियजयः पञ्चविंशतिचासरैः ॥ १ ॥' इन्द्रियाणां

५ इन्द्रियजयतप आगाढद्वित २५					
सर्ग	पु १	प १	सि १	भा १	उप १
रस	पु १	प १	सि १	भा १	उप १
प्राण	पु १	प १	सि १	भा १	उप १
पुष्ट	पु १	प १	सि १	भा १	उप १
भोग	पु १	प १	सि १	भा १	उप १

स्पर्शनरसनघ्राणचक्षुःश्रोत्ररूपाणां जयार्थं तप इन्द्रियजयतपः । तत्र एकमे-
 कमिन्द्रियं प्रति क्रमेण पूर्वार्धे १ एकमक्त २ निर्धकृतिक ३ आचान्द ४ उ-
 पवास ५ रूपाणि । एव पञ्चपञ्च प्रत्याख्यानानि पञ्चविंशत्या दिनैः पर्यन्ते ता-
 वद्भूमिप्रायन ब्रह्मचर्यं यत्नकन्यासः । उद्यापने जिनामृतः सर्वपक्षाधमक्षयफ-
 लप्रकारान्तराणां पञ्चविंशतिसकृपया द्वौकन । एतत्सकृपया साधुभ्योपि
 दान । एतत्करणे सर्वेन्द्रियाणां दुःप्रवृत्तिनिषेधः फल । इति यतिश्राद्धकर-

पीयमागाहमिन्द्रियजपतप' ॥६॥ ॥ अथ कषायजतपः । 'एकभक्त निर्धिक्षति सजलानदाने तथा । कषाय-

३ कषायजपतपभागार्हं १६			
श्लेष	पृ १	क्षि १	अं १ तप १
मास	पृ १	क्षि १	अं १ तप १
माषा	पृ १	क्षि १	अं १ तप १
क्षेम	पृ १	क्षि १	अं १ तप १

जप एकस्मिन्कषायेऽन्येष्वपीदृश ॥ १ ॥' कषायाणा क्रोधमानमायातोन्नाना जयार्थं तपः कषायजपतपः । तथैकमेक कषाप प्रति एकभक्त १ निर्धिक्षतिभक्तः २ आचारस्थो ३ पचासौ ४ रूप प्रत्याख्यानचतुष्क दिनचतुष्टय । द्वाप्यष्टय षोड-
शभिर्दिनैः पूर्यते । यस्मैकन्यासः । उद्यापने षोडशसहस्रसर्वफलजातिपकात्मक-
विकृतिद्वौकन देवाग्रे । यतिभ्योऽन्येतद्वस्तुदान । ततस्फलं सर्वरूपाययिनाया ।

इति यतिश्राद्धकरणीयमागाह कषापजतपः ॥ ६ ॥ ॥ अथ योगशुद्धितपः । 'योगे प्रत्येकमरसमाधानं पाप्मु-

७ योगशुद्धतपभागार्हं ९			
मन	क्षि १	अं १	त १
वच	क्षि १	अं १	त १
कषा	क्षि १	अं १	त १

पोषित । एव नवदिनैर्योगशुद्धिः संपूर्यते ततः ॥ १ ॥' योगाना मनोयात्रायाणां शुद्धि-
कारित्वायोगशुद्धिः । तत्र मनःप्रति प्रथमेहि निर्धिक्षति १ । द्वितीये आचान्त २ तृ-
तीये जपवासः ३ एव वचःकायो प्रत्यपि । एव नवभिर्दिनैः पूर्यते । यस्मैन्यासः । उद्यापने
जिनाग्रे षड्विकृतिद्वौकन । साधुभ्यस्तदान । एतस्फलं मनोयात्रायाणां शुद्धता भवति ।

इति यतिश्राद्धकरणीयमागाह योगशुद्धितपः ॥ ७ ॥ ॥ अथ धर्मभक्ततपः । 'विषाय प्रथमं षष्ठं षष्ठिमेकान्तर
तथा । उपवास धर्मभक्ते कुर्याद्वह्मण्यर्कवासरे' ॥ १ ॥' धर्मस्य भक्त सन्तुष्ट । अथवा भगवतोऽर्होऽतिशयस्य
धर्मभक्त तस्यासिद्धेर्बुद्धादधर्मभक्त । तत्र पूर्वं षष्ठतपः ततोऽनन्तर षष्ठिरुपवासा एकान्तरिता । एव निर्धिक्षति-

८ धर्मचक्रतप आषाढदिन १२३ पर्यन्ते

व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा
व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा	व	पा

त्तरशतदिनैः पूर्यन्ते । यस्मिन्क-
न्यासः । उद्यापने स्वर्णमय
रूप्यमय वा रत्नजडित धर्म-
चक्र निर्माय महापूजापूर्वक
जिनाग्ने दौकयेत् । तदनन्तर
यथाशक्ति सधपूजा । एत-
त्फल निरतिचारयोधिमासिः ।

इति यतिआद्यकरणीयमागाह धर्मचक्रतप ॥ ८ ॥ ॥ अथ लघुअष्टाहिकातप । 'अष्टमीन्या समाख्यं दुष्को-
न्धयुजवैजयो' । राका यावत्सप्तवर्षं स्वशाक्तयाष्टाहिकातपः ॥ १ ॥ 'सदैव गुणयानां अष्टानामह्ना समाहारो-

२१० वैष्णुस्नाह्यादि दिन ८१७ आसोऽष्टुस्नाह्यादि ८

सं	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	सि	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
सि	पु	सि	भा	व	पु	सि	भा	व	सि	पु	सि	भा	व	पु	सि	भा	व

ष्टाहिका । आन्धयुजदुष्कचैत्रदुष्का-
ष्टमीमारभ्य पूर्णिमा यावदष्टदिनानि
स्वशाक्त्या एकमन्त्रनिर्वृतिफिकाचा-

न्योपवासैः प्रत्याख्यानानि विधेयानि । तत्र दृष्टत्वाश्रयविधिना जिनस्नात्र यावत्सेषु दिनेषु सप्तवर्षं विद-
ध्यात् । यस्मिन्कन्यासः । उद्यापने षट्पञ्चाशत्सकयया गुरुफलनैवेद्यपकाक्षैर्जिनपूजा साधुभ्यस्तद्दानं च । यथा-

णीयमागाहमिन्द्रियजयतपः ॥ ५ ॥ ॥ अथ कथायजतपः । 'एकभक्त निर्विकृति सज्जलनदाने तथा । सपाप-

३ कथायजयतपमागाहं १६	
कोष	पृ १ श्रि १ को १ त्रय १
मास	पृ १ श्रि १ को १ त्रय १
मासा	पृ १ श्रि १ को १ त्रय १
कोस	पृ १ श्रि १ को १ त्रय १

जय एकस्मिन्कपायेऽन्येऽवपीडया ॥ १ ॥' कथायाणा क्रोधमानमापातोमाना जयार्थे तपः कथायजयतपः । तथैकमेक कपाय प्रति एकभक्त १ निर्विकृतिर २ आचाम्जो ३ पथासौ ४ रूप प्रत्याख्यानचतुष्क दिनचतुष्टय । द्रोपद्यप्यप्य पोट-
शानिर्विनेः पूर्णते । यत्नकन्यासः । उद्यापन पोटशसख्यसर्पफलजातिप्रकालपद-
विकृतिद्यौकन देवाग्ने । यतिभ्योऽप्येतद्वस्तुदान । एतत्फल सर्वकपायधिनाश ।

इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाह कथायजतपः ॥ ६ ॥ ॥ अथ योगशुद्धितपः । 'योगे प्रत्येकमरसमाचाम्ल वाप्सु-

७ योगशुद्धवपमागाह ९	
मल	श्रि १ को १ त्र १
वच	श्रि १ को १ त्र १
कावा	श्रि १ को १ त्र १

पोषित । एव नवदिनैर्योगशुद्धिं संपूर्यते ततः ॥ १ ॥' योगाना मनोवाक्कायानां शुद्धि-
कारिस्वाद्योगशुद्धिः । तत्र मनःप्रति प्रथमेहि निर्विकृतिर १ । द्वितीये आचाम्ल २ तृ-
तीये उपवासः ३ एव वचःकायो प्रत्यपि । एव नवभिर्दिने पूर्णते । यत्नन्यासः । उद्यापन
जिनाग्ने चर्चविकृतिद्यौकन । साधुभ्यस्तदान । एतत्फल मनोवाक्कायानां शुद्धता भवति ।

इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाह योगशुद्धितपः ॥ ७ ॥ ॥ अथ धर्मचक्रतपः । 'विषाद्य प्रथम षष्ठ षष्टिमेकान्तर
तथा । उपवास धर्मचक्रे कुर्याद्ब्रह्मर्कवासरे ॥ १ ॥' धर्मस्य चक्र समूह । अथवा भगवतोऽर्द्धमोऽतिशायकं
धर्मचक्र तत्प्राप्तिहेतुस्वाद्धर्मचक्र । तत्र पूर्वे षष्ठतपः ततोऽनन्तर षष्टिरुपवासा एकान्तरिता । एव विंशत्यु-

धेय यत्तद्वागाह जगौ जिनः ॥ २ ॥ इति जिनोक्तानि तपासि ॥ अथ गीतार्थाधीर्णानि तपास्यभिधी-
 यन्ते । यथा । तत्र प्रथम कल्याणकतपः । उपजातिः—यस्मिन्दिने तीर्थकरस्य गर्भोवतारजन्मव्रतकेवलानि ।
 मोक्षो यमृवाद्य दिने तपो यत्कल्याणक तत्समुदाहरन्ति ॥ १ ॥ कल्याणक एकस्मिन्नेकाशानभेतयोर्द्वये धि-
 रस । आचाम्ल अितयेपि हि षडुष्टयेष्वनघान प्राहुः ॥ २ ॥ एष कृत्वा प्रतिवर्षं पूर्यते वर्षसप्तकात् । कल्या-
 णतप एतद्धि तद्दिनान्यगमाद्देव ॥ ३ ॥—सम्म नमिज्जण जिणे चडवीस तेसि चेष पत्तेय । बुच्छं बुहजम्म-
 णदिकखानाणनिवाणकल्लाणे ॥ १ ॥ कस्सियषडुल्ले पचमि सभवनाण हुवालसीएऊ । नेमि च्हुह पडमजम्मो
 तेरसि पडमपपहे दिक्खा ॥ २ ॥ पनरसि मुक्खो वीरे सिअथारसि तइअ अरमुविहिनाण । मग्गसिरक-
 सिणपचमि जम्मो सुविहिस्स षड्वय ॥ ३ ॥ वसमीह वीरदिक्खा इकारसि पडमनाहनिवाणो । सिअव-
 समि जम्म मुक्खो अरस्स इकारसीह पुणो ॥ ४ ॥ अरदिक्खा नमिनाण महिजिणे जम्मदिक्खनाणाह ।
 चडवसि जम्मो पुत्थिम निक्खमणं समवजिणस्स ॥ ५ ॥ पोसाहवसमिगारसि पासे थारसीतेरसीससिणो ।
 जहसंख जम्मवया सीयलनाण चडवसीए ॥ ६ ॥ सुदेलट्टी धिमले नवमी संतिस्सि कारसी अजिए । अमि
 नन्दणे चडवसि पुत्थिमवम्म अ नाणाहं ॥ ७ ॥ माहाहण्डि पडमचुह थारसी सीअलस्स जम्मवया । तेरसि
 मुक्खाजसभे सिअसेऽभावसा नाण ॥ ८ ॥ सिथयीयनाणजम्मा वसुपुअभिनवणाण अह जम्मो । तइआह
 विमलधम्माण चवत्थि दिक्खाह विमलस्स ॥ ९ ॥ अट्टमि जम्मो अजिए नवमीथारसीतेरसीसु वय । अजि-

शक्तिसंघपूजा । एतत्फलं दुर्गतेरभावः । इति यतिश्चाद्विधेय आगाढं लघुअष्टाह्निकातपोद्वय ॥ १० ॥ ॥
अथ कर्मसूदनतपः । प्रत्याख्यानान्यष्टौ प्रत्येक कर्मणां धियाताय । इति कर्मसूदनतपः पूर्णं स्याद्युगारस ६४

११ कर्मसूदनतपः आगाढं विन ३४

प्राना	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
वर्धना	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
वेद	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
मोह	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
व्याधु	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
मान	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
मोह	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा
मय	उ	पु	सी	मय	पुव	सि	भा	भा	भा

मिताहोभिः ॥ १ ॥ उपवास १ मेकमस्त २ तथैकसिक्कये ३ कस-
स्थिती ४ दर्शि ५ । निर्विकृतिक ६ माचाम्ल ७ चाष्टमास ८ क्रमा-
रक्षणीय ॥ २ ॥ कर्माणि ज्ञानावरण १ दर्शनावरण २ वेदनीय ३
मोहनीय ४ आधु ५ नाम ६ गोत्र ७ अन्तराय ८ रूपाणि सूदयति
सर्वथा छिनसीति कर्मसूदन । तत्रैक कर्म १ प्रति उपवास २ एकसिक्क
३ एकस्थान ४ एकवृत्ति ५ निर्विकृतिक ६ आचाम्ल ७ अष्टकवल ८
रूप । विनाष्टके प्रत्याख्यानानाष्टक कुर्यात् । एव कर्माष्टकेपि । एव च-
तुःषष्ट्या विनैः पूर्यन्ते । यन्नकन्यासः । उद्यापने रूपमय दृक्ष स्वर्ण-
मय कुठार मोक्षकषतुःषष्टिं पुस्तकाग्रे दौकयेत् । दृष्टत्स्नात्रविधिना
जिनस्वाध सधपूजा च । एतत्फलं कर्मक्षयः । इति यतिश्चाद्विधेयमागाढं कर्मसूदनतपः ॥ ११ ॥ इत्येव यति-
श्चाद्वकणीयानि जिनोक्तान्येकादशातपासि सपूर्णानि ॥ ॥ उद्यापने च गृहिभिः कार्यं कर्म यथोदित ।
काराप्यं यतिभिः श्रद्धात्तदभावे च मानसः ॥ १ ॥ यद्विनान्तरित कार्यं तदनागादमुच्यते । एकश्रेण्या वि-

धेय यत्तद्गगाह जगौ जिनः ॥ २ ॥' इति जिनोक्तानि तपासि ॥ अथ गीतार्थाचीर्णानि तपास्यभिधी-
 यन्ते । यथा । तत्र प्रथम कल्याणकतपः । उपजातिः—'यस्मिन्दिने तीर्थकरस्य गर्भोवतारजन्मव्रतकेवलानि ।
 मोक्षो यन्मूवाय दिने तपो यत्कल्याणक तत्समुदाहरन्ति ॥ १ ॥ कल्याणक एकस्मिन्नेकाशानमेतयोर्द्वये धि-
 रस । आचाम्ल धितयेपि हि षटुष्टयेऽप्यनशन प्राहुः ॥ २ ॥ एवं कृत्वा प्रतिवर्षं पूर्यते वर्षसप्तकात् । कल्या-
 णतप एतद्धि तद्दिनान्यागमाद्वेत् ॥ ३ ॥—सम्म नमिज्ज जिणे चउवीस तेसि वेव पत्तेय । दुच्छु दुहजम्मो
 णादिकखानाणनिधाणकस्सणो ॥ १ ॥ कस्मियधहुले पचमि समवनाण हुवालसीएऊ । नेमि दुह पडमजम्मो
 तेरसि पडमपहे दिक्खा ॥ २ ॥ पनरसि सुक्खो वीरे सिअचारसि तहअ अरसुविहिनाण । मग्गसिरक-
 सिणपचमि जम्मो सुविहिस्स छट्ठय ॥ ३ ॥ वसमीह वीरदिक्खा हकारसि पडमनाहनिधाणो । सिअद-
 सानि जम्म सुक्खो अरस्स हकारसीह पुणो ॥ ४ ॥ अरदिक्खा नमिनाण मज्झिजिणे जम्मदिक्खनाणाह ।
 चउवसि जम्मो पुत्थिम निकलमण समवजिणस्स ॥ ५ ॥ पोसाहदसमिगारसि पासे चारसीतेरसीससिणो ।
 जहसख जम्मवया सीयलनाण चउवसीए ॥ ६ ॥ सुद्धेलट्ठी विमले नवमी संतिसि कारसी अजिए । अमि-
 नन्दणे चउवसि पुत्थिमधम्मो अ नाणाह ॥ ७ ॥ माहाहउट्ठि पडमचुह चारसी सीअलस्स जम्मवया । तेरसि
 सुक्खाउसभे सिअसेउमावसा नाण ॥ ८ ॥ सिययीपनाणजम्मा वसुपुत्थमिनदणाण अह जम्मो । तहआह
 विमलयम्माण चउत्थि दिक्खाह विमलस्स ॥ ९ ॥ अट्ठमि जम्मो अजिए नवमीचारसीतेरसीसु वय । अजि-

शाक्तिसप्तपञ्चा । एतत्फल इत्यन्तरभाव । इति यातश्चाद्धावप्य आगाढ उक्तमस्मात् । अथ कर्मसूदनतप । प्रत्याख्यानान्यष्टौ प्रत्येक कर्मणा विधाताय । इति कर्मसूदनतप पूर्णं स्याद्युगारस ६४

११ कर्मसूदनतपः आगाढ विन ३४

क्रमा	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भट
वर्तना	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०
वेव	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०
मोव	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०
भापु	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०
मात	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०
गोव	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०
कव	व	प	सी	पुग	पुव	मि	भा	भ०

जिनस्त्राष्ट सप्तपञ्चा च । एतत्फल कर्मक्षयः । इति यतिश्चाद्धविधेयमागाढं कर्मसूदनतपः ॥११॥ इत्येव यति-
श्चाद्धकरणीयानि जिनोक्तान्येकादशतपासि सप्तर्णानि ॥ 'उद्यापने च गृहिभिः कार्यं कर्म यथोदित ।
काराप्यं यतिभिः आद्यात्तदभावे च मानस ॥१॥ यद्विनान्तरितं कार्यं तदनागादमुच्यते । एकत्रेण्या वि-

मिताहोभिः ॥ १ ॥ उपवास १ मेकमफ २ तथैकसिक्पे ३ कस-
स्थिती ४ वृत्ति ५ । निर्विकृतिक ६ माचाम्ल ७ चाटप्रास ८ क्रमा-
स्तुर्यात् ॥ २ ॥ 'कर्माणि ज्ञानावरण १ दर्शनावरण २ वेदनीय ३
मोहनीय ४ आयु ५ नाम ६ गोत्र ७ अन्तराय ८ रूपाणि सूदयति
सर्वथा छिनत्सीति कर्मसूदन । तत्रैकं कर्म १ प्रति उपवास २ एकसिक्प
३ एकस्थान ४ एकवृत्ति ५ निर्विकृतिक ६ आचाम्ल ७ अष्टकवल ८
रूप । विनाष्टके प्रत्याख्यानाष्टक कुर्यात् । एव कर्माष्टकेपि । एव च-
तुःषष्ट्या विनैः पूर्यन्ते । यज्ञकन्यासः । उद्यापने रूपमय वृक्ष स्वर्ण-
मय कुठार मोदकषतुःषष्टि पुस्तकामे दीकयेत् । इदंस्त्राष्टविधिना

डेय यस्तदागाढ जगौ जिनिः ॥ २ ॥' इति जिनोक्तानि तपासि ॥ अथ गीतार्थाधीर्णानि तपास्यभिधी-
 यन्ते । यथा । तत्र प्रथम कल्याणकतपः । उपजातिः—'यस्मिन्दिने तीर्थकरस्य गर्भावतारजन्मव्रतकेवलानि ।
 मोक्षो बभूवात्र दिने तपो यत्कल्याणक तत्समुदाहरन्ति ॥ १ ॥ कल्याणक एकस्मिन्नेकाशानमेतयोर्द्वये वि-
 रस । आचाम्ल अितयेपि हि चतुष्टयेष्वनष्टान प्राप्नुः ॥ २ ॥ एव कृत्वा प्रतिवर्षं पूर्यते वर्षसप्तकात् । कल्या-
 णतप एतद्धि तद्दिनान्यागमाद्वदेत् ॥ ३ ॥'—सम्म नमिऊण जिणे चउधीस तेसि चेव पत्तेय । बुच्छ चुइजन्म-
 णविक्षानाणनिषाणकल्लोणे ॥ १ ॥ कसियवहुले पचमि सम्भवणाण हुवालसीएऊ । नेमि चुइ पडमजन्मो
 तेरसि पडमप्पहे विक्खा ॥ २ ॥ पनरसि सुक्खो वीरे सिअधारसि तइअ अरसुविहिनाणं । मग्गसिरक-
 सिणपचमि जन्मो सुविहिस्स डडवय ॥ ३ ॥ दसमीइ वीरविक्षा इकारसि पडमनाइनिषाणो । सिअद-
 समि जन्म सुक्खो अरस्स इकारसीइ पुणो ॥ ४ ॥ अरविक्षा नमिनाण मल्लिजिणे जन्मविक्षन्नाणाइ ।
 चउधसि जन्मो पुष्पिम निक्खमण सम्भविजणस्स ॥ ५ ॥ पोसाइदसमिगारसि पासे धारसीतेरसीससिणो ।
 जइसंख जन्मवया सीयलनाण चउइसीए ॥ ६ ॥ सुदेलडी विमले नवमी संतिसिस्स कारसी अजिए । अमि-
 नन्दणे चउइसि पुष्पिमयम्मे अ नाणाइं ॥ ७ ॥ माहाइडडि पडमचुइ धारसी सीअलस्स जन्मवया । तेरसि
 सुक्खाउसमे सिअसेउभावसा नाण ॥ ८ ॥ सियधीयनाणजन्मा वसुपुज्जभिनवणाण अइ जन्मो । तइआइ
 विमलधम्माण चउत्थि विक्खाइ विमलस्स ॥ ९ ॥ अट्टमि जन्मो अजिए नवमीधारसीतेरसीसु वय । अजि

शक्तिसधपूजा । एतत्फल दुर्गतिरभाव । इति यतिश्चाद्धविधेय आगाढ लघुअष्टाहिकात्मपोद्भव ॥ १० ॥
अथ कर्मसूदनतपः । प्रत्याक्ष्यानान्यष्टौ प्रत्येक कर्मणां विधाताय । इति कर्मसूदनतपः पूर्णं स्याद्युगरस ६४

११ कर्मसूदनतपः आगाढं दिन ३४

ज्ञाना	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
वर्धना	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
वेद	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
मोह	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
धनु	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
काम	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
गोत्र	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०
मंद	उ	पु	सी	पुग	पुव	सि	आ	अ०

जिनस्त्राप्र सधपूजा च । एतत्फल कर्मक्षयः । इति यतिश्चाद्धविधेयमागाढं कर्मसूदनतपः ॥ ११ ॥ इत्येव यति-
श्चाद्धकरणीयानि जिन्नोक्तान्येकादशतपांसि सपूर्णानि ॥ 'उद्यापने च यद्विभिः कार्ये कर्म ययोदित ।
काराप्यं यतिभिः आदात्तदभावे च मानसः ॥ १२ ॥ यद्विनान्तरितं कार्यं तदनागादमुच्यते । एकश्रेण्या वि-

अट्टमि नमिजन्मु नवमि कुशुचुर्ह । सिसयीअ बुधो सुमर्ह पचमि छट्टि नेमिजन्मवया ॥ २४ ॥ पासस्सट्टमि
 मुक्खो सुषयचुह पुत्तिमाह भववप । संतिससि चवणमुक्खो ससमि अट्टमि सुपासचुर्ह ॥ २५ ॥ सियनवमि
 सुविहिसुक्खो नेमिस्सा सोअवमावसानाण । पुत्तिम चुनअनमिजिनवह्मह पयवेसु पणयाण ॥ २६ ॥ नार-
 काणामपि सुद्धर्तप्रमोदकारिस्वाद्विभवयस्य कल्याणकराणीति कल्याणकानि । तानिच शुभदिने कल्याणकदिने
 प्रारभ्यन्ते । यस्या यस्यां तिथौ आगमवचनेन जिनाना कल्याणकमायाति तच्च ज्यवनजन्मदीक्षाज्ञाननि-
 र्वाणक्षणे । तदिने एकस्मिन्कल्याणके एकभक्क द्वयोर्निर्हुत्तिक त्रिवचाचाम्ल चतुर्पुपवासः । पञ्चकल्याणक-
 सगमे प्रथमदिने उपवासो द्वितीयदिने एकभक्क ॥ एग उपवासो दो अधिलाह निविआह तेरस हवति ।
 एगासणाह बुलसी कल्लणतपस्स परिमाण ॥ १ ॥ एष वर्षं सपूर्य वर्षससकमेवमेव कुर्यात् । तदन्ते उद्यापने
 जिनाप्रतब्धतुर्विंशतिसस्यया स्नानपट्टलाप्रकलदावन्दनपात्रधूपदहनपात्रपरिधापनिकानेवेधपात्रकुन्निपकामभु-
 तिपूजोपकरणाना बृहत्त्वाप्रविधिना जिनलाभ चतुर्विंशतिसस्यया सर्वपकाशजातिफलजातिदौकनं चतुर्विंश-
 तिस्रर्णमपरव्वजटितिलकदान साधुभ्यो वस्त्राद्यपात्रदान सधवात्सत्य सधपूजा च । अथवा जिनाना ज्यवन-
 जन्मदिनेषु प्रत्येकमेकैकोपवासः । दीक्षाज्ञाननिर्वाणेषु येन तीर्थकरेण यादक् सपो रचित तादृगेवैकान्तरोपवा-
 सरीत्या विधीयते । इय द्वितीया कल्याणकतपोरीतिः ॥ यश्चकन्यासः । उद्यापन पूर्ववत् । एतत्फल तीर्थकर-

अभिनवदणधम्माण फग्गुणे कस्सिणद्धीए ॥ १० ॥ नाणसुपासे सत्तामि सुपासमुक्खो सस्सिस्स नाण च ।
 सुधिहिज्जुर्नवमीए इक्कारसि नाणसुसभस्स ॥ ११ ॥ सिज्जसजम्मसुधय नाण पारसदिदियवसेअसे । नेरसि
 चउदसि जम्मो पनरसि विक्खाइ वसुपुज्जे ॥ १२ ॥ सिययीय चउत्थिअट्ठमि चवण अरमहिस्सभयजिणाण ।
 पारसि मुक्खो मस्सिस्स जयइ मुणिसुधयवय च ॥ १३ ॥ चित्ताइचउत्थि पासं चयण नाण च पचमी चयण ।
 ससिणो वसभं अट्ठमि जन्मवया सुद्धतइयाए ॥ १४ ॥ कुधूनाण पचमि निद्वीसभय अणत्तज्जिपाण ।
 नवमिहिं मुक्खो सुधिइस्स नाण भिक्कारसीए च ॥ १५ ॥ नेरसिजम्मो वीरे पुत्थिमपउमस्स नाणमइ पट्टंते ।
 वइसाइयहिक्कीआ कुयु तइ सीअले मुक्खो ॥ १६ ॥ पचमीहिं कुयुदिव्खा सीअलज्जुइ छट्ठि दसमि नमि-
 मुक्खो । नेरसि जम्मो चउदसि विक्खा नाण अणत्तस्स ॥ १७ ॥ चउदसि जाओ कुयु सिअचउत्थियुओमि-
 नदणो जयइ । सत्तामि धम्मोवि बुओ अट्ठमि अभिनवदणो सिदो ॥ १८ ॥ जम्मट्ठमि नवमियय सुमइ जिणे
 दसमि केवल वीरे । पारसि नेरसि बुअ धिमल अजिय अइ जिट्ठवहुलमि ॥ १९ ॥ छट्ठि जुइ सेअसे सुधय-
 जम्मट्ठमी नवमिमुक्खो । नेरसि जम्म मुक्खो चउदसि विक्खा य सत्तिस्स ॥ २० ॥ सिअपचमी य मुक्खो धम्मं
 नवमीइ वासपुज्जजुइ । पारसि सुपासजम्मो नेरसि विक्खा सुपासस्स ॥ २१ ॥ आवावाइ चउत्थी वसभजुइ
 सत्तामी धिमलमुक्खो । नमिदिव्खा नवमीए सिअछट्ठिहिं वीरजिणववण ॥ २२ ॥ अट्ठमि सिदो नेमी
 वसुपुज्जो निब्बुओ चउदसीए । सावणवहुले तइआ सिदिगओ जयइ सेअसो ॥ २३ ॥ सत्तामि चवणमणत्ते

अट्टमि नमिजन्मु नवमि कुशुचुर्ह । सितभीषा शुओ सुमर्ह पचमि छट्टि नेमिजन्मवया ॥ २४ ॥ पासस्सट्टमि
 सुक्खो सुषयचुह पुत्तिमाह भवधए । सतिससि चवणमुक्खो ससमि अट्टमि सुपासचुर्ह ॥ २५ ॥ सियनवमि
 सुधिहिसुक्खो नेमिस्सा सोअवमावसानाण । पुत्तिम शुनअनमिजिनवल्लह पयदेसु पणयाण ॥ २६ ॥ नार-
 काणामपि सुद्धर्तप्रमोदकारित्वादिभ्वन्नयस्य कल्याणकराणीति कल्याणकानि । तानिच शुभदिने कल्याणकदिने
 प्रारभ्यन्ते । यस्यां यस्यां तिथौ आगमवचनेन जिनानां कल्याणकमायाति तच्च न्यवनजन्मदीक्षाज्ञानानि-
 र्वाणलक्षण । तद्दिने एकस्मिन्कल्प्याणके एकमस्त द्वयोर्निर्द्युस्मिन् त्रिष्वप्याम्ल चतुर्पुष्पासः । पञ्चकल्याणक-
 सगमे प्रथमदिने उपवासो द्वितीयदिने एकमस्त ॥ एव उपवासो दो अधिलाह निविआह तेरस हवति ।
 एगासणाहं डुलसी कल्लणतपस्स परिमाण ॥ १ ॥ एव वर्षे सपूर्ये वर्षेससकमेवमेव कुर्यात् । तदन्ते उयापने
 जिनाप्रतञ्जतुर्विंशतिसस्यया स्नानपट्टलाप्रकलशवन्दनपात्रधूपदहनपात्रपरिधापनिकानैवेद्यपात्रकुम्भिकामभु-
 तिपूजोपकरणानां बृहत्स्नात्रविधिना जिनस्नात्र चतुर्विंशतिसस्यया सर्वपक्षाप्रजातिफलजातिदौकनं चतुर्विंश-
 तिसर्पमयरक्षजटितिलकदान सायुभ्यो वस्त्राधपात्रदान सयवात्सल्य सयपूजा च । अधवा जिनानां न्यवन-
 जन्मदिनेषु प्रत्येकमेकैकोपवासः । दीक्षाज्ञाननिर्वाणेषु येन सीर्यकरेण यादक तपो रचित तादृगोवैकान्तरोपवा-
 सरीत्या विधीयते । इय द्वितीया कल्याणकतपोरीतिः ॥ यष्टकन्यासः । उयापन पूर्ववत् । एतत्फल तीर्थकर-

नामकर्मयन्त्र' । इति यतिश्चादधिधेयमागाढ कल्याणकल्प' ॥ १ ॥ ॥ अथ ज्ञानतप' । एकान्तरपचासञ्च

४ ज्ञानाधिष्णि तृपासि आगाढानि ३

आम	उ	उ	अथ	उ	पा	उ	पा	उ	पा
दो	उ	उ	अथ	उ	पा	उ	पा	उ	पा
बारी	उ	उ	अथ	उ	पा	उ	पा	उ	पा

त्रिभिर्वापि निरन्तरै' । कार्ये ज्ञानतपश्चोद्यापने ज्ञानस्य पूजन ॥ १ ॥ ज्ञानाराधनार्थं तपः ज्ञानतपः । तत्रोपचासञ्चय एकान्तर निरन्तर वा यथाशक्ति विधीयते । उद्यापने सा-
धुभ्यः वस्त्राद्यपात्रदान । इति आद्वकरणीयमागाढ ज्ञान-

तप ॥ २ ॥ ॥ दर्शनतपोपि ज्ञानवत् । नवर उद्यापने बृहत्लाभविधिना लाभ जिनप्रतिभाये पङ्क्तिरुतिदौकन साधुभ्यो वस्त्राद्यपात्रदान सम्यक्सोद्गायनाश्रयण । एतत्फलं विमलयोधिप्राप्तिः । इति यतिश्चाद्वकरणीय-
मागाढ दर्शनतप' ॥ ३ ॥ ॥ चारिभ्रतपोपि ज्ञानवत् ॥ यश्चकन्यासः । नवर उद्यापने यतिभ्यः पङ्क्तिरुतिव-
स्त्राद्यपात्रदान । एतत्फलं विमलयोधिप्राप्तिः । इति यतिश्चाद्वकरणीयमागाढ चारिभ्रतपः ॥ ४ ॥ ॥ अथ
चान्द्रायणतपः ॥ चान्द्रायण च द्विविध प्रथम यवमध्यम । द्वितीय वज्रमध्य तु तयोश्चर्या विधीयते ॥ १ ॥ यव-
मध्ये प्रतिपद् शुक्लमारभ्य वृद्धितः । एकैकयोर्मासदत्तयो राका यावत्समानयेत् ॥ २ ॥ ततः कृष्णप्रतिपद्-
मारभ्यैकैकानितः । अमावास्या तदेकस्य यवमध्य च पूर्यते ॥ ३ ॥ वज्रमध्ये कृष्णपक्षमारभ्य प्रतिपत्तिधिः ।
कार्या पञ्चदशमासदत्तिसिन्ध्यां हानिरेकतः ॥ ४ ॥ अमावास्याभ्य परतो भासदत्तसी विचर्ययेत् । यावत्पञ्चदशौष-
सुः पूर्णमासां च मासतः ॥ ५ ॥ एव मासद्वयेन स्यात्पूर्णं च यववज्रकं । चान्द्रायण यत्तर्दत्तेः सस्या भासस्य

तिष्ठद्वा आद्यलोः पूर्णिमां यावत्पञ्चदशमासवत्सी भवतः । एव वज्रमव्यचान्द्रायणमपि मासेन पूर्यते । यद्वन्यासः । एव मासद्वय पूरयित्वा उद्यापने दृढत्वाश्रयविधिना स्वाश्रय विधाय षड्विधुतिनैवेद्यसहितं रूप्यमय चन्द्र सुवर्णमय वज्र सुवर्णमयाश्च षष्टिकावत्कवलसंख्याया मोदकाश्चादीत्यधिकचतुःशतसंख्यानि ४८० जिनप्रतिमाग्रे दौकयेत् । साधुरभ्यो वस्त्रावपात्रदान सवपूजा च । एतत्फल सर्वपापापगमः पुण्यबुद्धिश्च । इति यतिआद्यकरणीयमागादं द्विविध चान्द्रायणतपः ॥ ५ ॥ ॥ अथ वर्षमानतपः । ऋषभादेर्जिनसख्याष्टद्वि

[illegible]

स्तिष्ठद्वा आद्यत्यो. पूर्णिमां यावत्पञ्चदशमासदसी भवतः । एव वज्रमव्यधान्द्रायणमपि मासेन पूर्यते ।
यद्यन्यासः । एव मासद्वय पूरयित्वा उद्यापने बृहत्स्नात्रविधिना स्नात्र विधाय पङ्क्तिनिवेद्यसहित रूप्य-
मय चन्द्र सुवर्णमय वज्र सुवर्णमयाश्च षष्टिकावत्कवलसंख्याया मोदकाश्चाशीत्यधिकचतुःशतसंख्यानि ४८०
जिनप्रतिमाग्रे दौकयेत् । साधुभ्यो वस्त्राभयात्रदानं सधपूजा च । एतत्फलं सर्वपापापमः पुण्यबुद्धिश्च । इति
यतिआद्यकरणीयमागादं द्विविध चान्द्रायणतपः ॥ ५ ॥ ॥ अथ चर्चमानतपः । ऋषभार्देर्जिनसंख्याबृहद्वा

६ वर्षमानवपदिन ६२५													अथैक जिनप्रति सख्यादि ६२५ आगादंदिन २५												
स्यम	अ	त	भ	सु	प	सु	व	सु	गी	अ	वा	वि	अ	व	ली	क	अ	म	सु	म	अ	ने	पा	पर्य	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४		
२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८		
४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२		
७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४	९५	९६		
९७	९८	९९	१००	१०१	१०२	१०३	१०४	१०५	१०६	१०७	१०८	१०९	११०	१११	११२	११३	११४	११५	११६	११७	११८	११९	१२०		
१२१	१२२	१२३	१२४	१२५	१२६	१२७	१२८	१२९	१३०	१३१	१३२	१३३	१३४	१३५	१३६	१३७	१३८	१३९	१४०	१४१	१४२	१४३	१४४		
१४५	१४६	१४७	१४८	१४९	१५०	१५१	१५२	१५३	१५४	१५५	१५६	१५७	१५८	१५९	१६०	१६१	१६२	१६३	१६४	१६५	१६६	१६७	१६८		
१६९	१७०	१७१	१७२	१७३	१७४	१७५	१७६	१७७	१७८	१७९	१८०	१८१	१८२	१८३	१८४	१८५	१८६	१८७	१८८	१८९	१९०	१९१	१९२		
१९३	१९४	१९५	१९६	१९७	१९८	१९९	२००	२०१	२०२	२०३	२०४	२०५	२०६	२०७	२०८	२०९	२१०	२११	२१२	२१३	२१४	२१५	२१६		
२१७	२१८	२१९	२२०	२२१	२२२	२२३	२२४	२२५	२२६	२२७	२२८	२२९	२३०	२३१	२३२	२३३	२३४	२३५	२३६	२३७	२३८	२३९	२४०		
२४१	२४२	२४३	२४४	२४५	२४६	२४७	२४८	२४९	२५०	२५१	२५२	२५३	२५४	२५५	२५६	२५७	२५८	२५९	२६०	२६१	२६२	२६३	२६४		
२६५	२६६	२६७	२६८	२६९	२७०	२७१	२७२	२७३	२७४	२७५	२७६	२७७	२७८	२७९	२८०	२८१	२८२	२८३	२८४	२८५	२८६	२८७	२८८		
२८९	२९०	२९१	२९२	२९३	२९४	२९५	२९६	२९७	२९८	२९९	३००	३०१	३०२	३०३	३०४	३०५	३०६	३०७	३०८	३०९	३१०	३११	३१२		
३१३	३१४	३१५	३१६	३१७	३१८	३१९	३२०	३२१	३२२	३२३	३२४	३२५	३२६	३२७	३२८	३२९	३३०	३३१	३३२	३३३	३३४	३३५	३३६		
३३७	३३८	३३९	३४०	३४१	३४२	३४३	३४४	३४५	३४६	३४७	३४८	३४९	३५०	३५१	३५२	३५३	३५४	३५५	३५६	३५७	३५८	३५९	३६०		

सावन्ति वैकर्मकानि । धीरादेरप्येव फलमान वर्धमानतप ॥ १ ॥ अथवैकर्महेतु प्रत्येकाशान्तानि च । पञ्च
विंशतिसक्यानि षट्शताहेन पूर्यते ॥ २ ॥ वर्धते सद्बर्धमान । तत्र क्षप्यमानापस्यैकर्मकभक्तः अजिनस्य द्वे पृथ
क्रमेण पाषष्ठीवर्धमानस्य चतुर्विंशतिः पुनर्बलमानरीत्या श्रीवर्धमानस्यैकर्मकभक्तः पाश्यापस्य द्वे पृथ
मस्य पञ्चानुपूर्व्या पञ्चविंशतिः इतिपरिवर्तनद्वापनैका रीतिः । अथवैकर्म जिनमति पञ्चविंशतिसक्यान्मू
लकानि विधेयानि । इय द्वितीया रीतिः । रीतिद्वयमपि षट्शताहृतपञ्चविंशतपुत्तरात् ६६६ समाप्पनं ।
तपःकाङ्क्षिणा द्वयोर्मध्यवेका रीतिः षट्शताहेन पञ्चविंशतपुत्तरण समाप्ता । पञ्चकन्यास । उद्यापनं चतु
र्विंशतिलिङ्गानां दृष्टत्वाश्रयविधिना क्षात्र चतुर्विंशतिसक्यपुत्पफलपक्षाश्रयानिदीकन । सयथात्सत्य सप
रजा च । एतत्फल तीर्थकरनामकर्मपन्थः । इति श्राद्धकरणीयमागाद वर्धमानतप ॥ ३ ॥ अथ परमभूषण-
तपः । शुद्धैर्द्रादिशदाध्वान्तैरेकमकैस्त्वन्तरे । वासराणा चतुष्पद्या तप, परमभूषण ॥ १ ॥ परमाणि भूषणानि

७ परमभूषणाय आणाद दिनकराय नमः

परमाणि भूषणानि

९. ईश्वरसामानतया अनागाह दिन ७५५९

[illegible]

स्यादेकान्तरितवृत्तिः ॥ १ ॥' यथा । अद्वयमस्तवसणे पासो सद महिरिद्विनेमीण । वासुपुत्रचतयेण छट्ट-
भत्तेण सेसाण ॥ १ ॥ ज्ञानेनोपलक्षित तपो ज्ञानतपः तत्र श्रीऋषममहिनोमिपाभ्वानामष्टमेन वासुपुत्र्यस्य
षतुर्थेन शेषाणां षष्ठेन एव मनुष्येणाप्येकान्तरितोपवासैकमर्कैः कार्ये । यत्रकन्यासः । उद्यापन दीक्षावत् ।
एतत्फल विदुश्चिज्ञानावाप्तिः । इति यतिआह्वकरणियमनागाढ केवलज्ञानतपः ॥ ९ ॥ ॥ अथ निर्वाणतपः ।

१० निर्वाणतपः अनानाद विम ३९५२

अ	ब	क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द	ध	न	प	फ	भ	म
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६

येन तीर्थकृता येन तपसा मुक्तिराप्यते । तत्तत्तथा विधेय स्यादेकान्तरितवृत्तितः ॥ १ ॥ यथा—निर्वाणमंत-
 क्रिया सा चञ्चदसमेण पदमनाहसस । सेसाण मासिपण वीरजिणंदसस छट्टेण ॥ १ ॥ निर्वाणेनोपलक्षित
 तप प्रथमजिनेन्द्रस्य चतुर्दशमभक्तेन शेषाणा मासोपवासेन वीरस्य पट्टेन एवमेकान्तरिकैकभक्तैर्विधेयानि ।
 यच्चकन्यासः । उद्यापने बृहत्स्वाध्यायं चतुर्विंशतिसंख्याया सर्वं फलनेष्वपकाजदीकन साध्वर्चन सप्तपूजा
 च । एतत्फल भवाष्टकान्तमोक्षमाप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाह निर्वाणतपः ॥ अत्र दीक्षाज्ञाननिर्वा-
 णतपसा कल्याणकतपस्यन्यन्तर्भावोस्ति । परत्वेव विधेयः कल्याणकतपसा आगाहतया कल्याणकदिनाना
 मत्याख्यानरक्षणं सपद्यते । एतानि यथायोगमनागाहतया तत्कुततपःसक्यया यथायोगेन सपद्यन्ते । एकस्मि-
 न्दिने व्यवहनादिकल्याणकद्वये एकैकस्य जिनस्य वा दिनद्वयस्य वा आराधनं कृत्वा भोक्तव्यं पारणकं कर्त-
 व्यमित्यर्थं नियमो नास्ति । पर दीक्षाज्ञाननिर्वाणकल्याणकत्रयेपि दिनत्रयस्य आराधनं कृत्वा ततः पारण विधेय ।
 एकस्वाराधनं कृत्वा न करणीय । एतानि तपास्येकान्तरोपवासैः कर्तव्यानि ॥ १० ॥ अथ जनोद्वर्ततपः ।
 तच्च पञ्चविधमागमे । यथा । अप्पाहार १ अवह्ता २ दुभाग ३ पत्ता ४ तर्हेव देस्सणा ५ । अट्ट ८ दुवात्तस १२
 सोलस १६ चञ्चवीस २४ तहिकतीसाय ३१ ॥ १ ॥ जनोद्वरस्य भाव जनोद्वर्ष १ । अथ यथासक्यसम्बन्धः ।
 स यथा । एकादिभिरष्टान्तैः कवलैरल्पाक्षरा १ नवादिभिर्द्वादशान्तैः कवलैरपार्था २ त्रयोदशादिभिः षोड-
 शान्तैर्द्विमागा ३ सप्तदशादिभिश्चतुर्विंशत्यन्तैः प्रासा ४ पञ्चविंशत्यादिभिरैकत्रिंशदन्तैः किंचिदूना ५ । इय

१. केवलमानवपु अनागाढं दिन ७५१९.

[illegible]

स्यादेकान्तरितवृत्तिः ॥ १ ॥' यथा । अद्वयमस्तवसर्गे पासो सह महिरिदमेमीण । वासुपुत्रचउत्पेण छट्ट-
भस्तेण सेसाण ॥ १ ॥ ज्ञानेनोपलक्षित तपो ज्ञानतपः तत्र श्रीश्रृणुभमह्निनेमिपार्श्वानामष्टमेन वासुपूज्यस्य
वतुर्पेन दोषाणां पठेन एव मनुष्येणाप्येकान्तरितोपवासैकभक्तैः कार्यं । यश्चकन्यासः । उद्यापन दीक्षावत् ।
एतत्कल विद्युच्चिह्नानावाहिः । इति यतिश्राद्धकरणीयमनागाद केवलज्ञानतपः ॥ ९ ॥ ॥ अथ निर्वाणतपः ।

१० निर्वाणतपः। अनागाढं विस् ६१२

[illegible]

यानिमासा उत्कृष्टा ५ । पञ्चदशमिदिनेः पूर्वाते । यस्माकन्यासः । एषा द्रव्योनोदरिका ॥ ॥ भाषोनोदरिका

[illegible]

च पञ्चविधाप्युनोदरिका प्रत्येकं त्रिभेदा भावनीया । सा यथा । एकादिभिः कवलैर्जघन्या ह्यादिभिर्मध्यमा
 अष्टादिभिरकृष्टा । एव पञ्चविधापि तत्तन्नागकवलैस्त्रिविधा ज्ञेया । तन्नाल्पाद्वारा एकभासेन जघन्या द्वि-
 त्रिचतुःपञ्चभासेर्मध्यमा षट्ससाष्टभासेरकृष्टा १ । उपार्धा नवभासेर्जघन्या दशैकादशभासेर्मध्यमा द्वादश-
 त्रिरकृष्टा २ । द्विभागा त्रयोदशभिर्भासेर्जघन्या चतुर्दशपञ्चदशभिर्मध्यमा षोडशभिरेकृष्टा ३ । प्रासा सप्तद-
 शाष्टादशभिर्भासेर्जघन्या एकोनविंशतिविंशत्येकविंशतिद्वाविंशतिभिर्मध्यमा त्रयोविंशतिचतुर्विंशतिभिर-
 कृष्टा ४ । किञ्चिदूना पञ्चविंशतिषड्विंशतित्रिभासेर्जघन्या । सप्तविंशत्यष्टाविंशत्येकोनविंशतित्रिभिरकृष्टा । त्रिषादे-
 कविंशतिभिरकृष्टा ५ । एव द्वाविंशत्कवलसक्यया पुरुषस्यैवभूनोदरिका पञ्चदशादिनैः पूर्यते । क्षिपास्तु सप्तविं-
 शतिकवलाजुसारेण तत्तन्नागैः पञ्चविधाप्युनोदरिका । सा यथा । एकादिसप्तसान्तेरल्पाद्वारा १ । अष्टाष्टका-
 दशान्तेरुपार्धा २ । द्वादशादिचतुर्दशान्तेर्द्विभागा ३ । पञ्चदशाष्टैकविंशत्यन्तैः प्रासा ४ । द्वाविंशत्यादिसप्त-
 विंशत्यन्तैः किञ्चिदूना ५ । एभिरेषि जघन्यमध्यमोत्तमभागेऽप्रत्येकं त्रिधा । यथा । अल्पाद्वारा एकद्विप्रासा
 जघन्या त्रिचतुःपञ्चप्रासा मध्यमा षट्सप्तप्रासा उत्कृष्टा १ । उपार्धा अष्टप्रासा जघन्या नवप्रासा मध्यमा
 दशैकादशप्रासा उत्कृष्टा २ । द्विभागा द्वादशप्रासेर्जघन्या त्रयोदशभिर्मध्यमा चतुर्दशभिरेकृष्टा ३ । प्रासा
 पञ्चदशाष्टैकविंशतिभिरासेर्जघन्या सप्तदशाष्टादशैकोनविंशतित्रिभासेर्मध्यमा विंशतिपृकविंशतिप्रासा उत्कृष्टा
 ४ । किञ्चिदूना द्वाविंशतित्रयोविंशतिप्रासा जघन्या चतुर्विंशतिपञ्चविंशतिप्रासा मध्यमा षड्विंशतिसप्तविं-

प्रतिभासा षट्कुट्टा ५ । पञ्चदशभिर्विनेः पूर्वते । पञ्चकन्पासः । एषा द्रव्योन्नोदरिका ॥ ॥ भार्वान्नोदरिका

११ पुष्पकोशपरिका पत्र आगाह मा०	अमन्ममममो रुपे	कोकमवाहोव रीतपः	क्षिप्रप्रत्युत्तोर्यवः	आगाह		व म व मासः	क्षिप्रां	कोकमवा होमोवरी
अस्या हारा	११२११० ५११०१०	म ११ म २११०१० व ११०१०	प्रथमक्षिने	कवक ८	११२११०५११०	अस्या म ११२१ म २११०	प्रथम क्षिने	कवक ८
तया मां	१११०११ १२	म ११ म १०१११ व १२	द्वितीयक्षिने	कव क १२	११११०१११	तया म ८ म ९ व १०१११	द्वितीय क्षिने	कव क ११
क्षिप्ता गा	११११११ ११	म ११ म ११११ व ११	तृतीयक्षिने	कव क ११	११११११११	क्षिप्ता म १२ म ११ व १०१११	तृतीय क्षिने	कव क ११
मासा	१०११०११ २०१२११२२ २११२२	म १०११ म १११२० व २११२२ व २११२२	चतुर्थक्षिने	कव क २२	१०१११०११११ २०१२१	मासा म १०११ म व २०१२१	चतुर्थ क्षिने	कव क २२
क्षिप्ति- युगा	१०१११२० २०१२११२० २१	म १०१२ म १२०१ व २०१२२ व २०१२१	पञ्चमक्षिने	कव क २२	१०१२१११२०११ २०१२०	क्षिप्ति म १०१२ म व २०१२०	पञ्चम क्षिने	कव क २२

पुनरागमे यथा । कोटार्धेण निरोद्धो षाओ जिणवयणभाषणाओ अ । भावेनोणेदरिआ पक्षसा वीयरएहि
॥ १ ॥ लोकवाहो नोदरी पुनः प्रथमदिने प्रासानामष्टक ८ द्वितीये दिने द्वादशक १२ तृतीये पोढशक १६
चतुर्थे चतुर्विंशतिक २४ पञ्चमे एकविंशतिक २१ क्षिया पुनः प्रथमदिने प्रासाना सप्तक ७ द्वितीये एकाद-
शक ११ तृतीये चतुर्दशक १४ चतुर्थे एकविंशतिक २१ पञ्चमे सप्तविंशतिक २७ पञ्चभिर्दिने पूर्यते ॥ ज्ञाना-
द्विजिकस्थोनोदरिकाममाणमागमोक्क यथा । नवचउसट्टीपणवीससोलनवउसपसट्टि तद् सोल । चउसट्टी-
१२ संखेखनावप आणाढं पठाति तथासि यपोकेकान्तरिजानि धर्य १२ चउसट्टी तीसा चउसयअसीअदिआ

[illegible]

पुनरागमे यथा । कोटार्धेण निरोद्धो षाब्धौ क्षिणवयणभाषणाश्चो अ । भावेनोपोदरिआ पक्षस्ता वीयरएहि
॥ १ ॥ लोकवाहोनोदरी पुन' प्रथमदिने प्रासानामष्टक ८ द्वितीये दिने द्वादशक १२ तृतीये पोढशक १६
चतुर्थे चतुर्विंशतिक २४ पञ्चमे एकत्रिंशतिक ३१ क्षिया पुनः प्रथमदिने प्रासाना सप्तक ७ द्वितीये एकाद-
शक ११ तृतीये चतुर्दशक १४ चतुर्थे एकविंशतिक २१ पञ्चमे सप्तविंशतिक २७ पञ्चभिर्दिने पूर्यते ॥ ज्ञाना-
विक्रमस्थानोदरिकप्रमाणमागमोक्त यथा । नवचउसट्टीपणवीससोलनबछसपसट्टि तद् सोल । चउसट्टी-
१२ संलेखनात्प आगाढं एतांसि ययोक्तेकान्वरितानि धर्म १२

नवं ४ वावद ठ १। पृ । क १। पृ । उ ५। पृ । उ १। पृ । उ १५। एठ ३०। पूरणीया
नवं ४ वावद थ २ सि । उ १ सि । उ ४ सि । उ ५ सि । उ १। सि । उ १५ सि । उ १० सि
नवं ९ वावद उ २ सि । भा । सि । इलाप्तिपूरणीया
सास १। वावद उ १ भा । उ १। भा । उ १। भा । पूरणीया
सास १ वावद उ ४ भा । उ ४। भा । पूरणीया
नवं १ वावद । भावाभ्यानि कर्तव्यानि

कारि विधिस्ताइ विगइनिजुरिहाइ चत्तारि । सबच्छराइ बुझि उ एगतारिय च आपाम ॥ १ ॥ नाइविगिहो-

ततो अ सधओ भइ । दोषत्तारिदसेव य विवसे ठासी अ अणुपद ॥ ३ ॥ गोअरमभिग्गहजुअ स्वमणं
 छम्मासिय च कासी य । पचविवसेहिं ऊण अधहिओ वच्छनयरीए ॥ ४ ॥ दसदोअकिरमदप्पा छाइमुणी-
 एगराहअ पढिमा । अट्टमभत्तेण जई इक्कि चरमरयणीय ॥ ५ ॥ दो वेव य छट्सए अजणातीसें जयासिओ
 भयवं । कायाह निबभत्त वडत्थमत्तं च से आसि ॥ ६ ॥ तिणिसए दिवसाण अजणापण्णे उ पारणा-
 कालो । उक्कुअरिसिन्माण पि अ पढिमाण त्तरु वहुए ॥ ७ ॥ सवपि नवोक्कम्म अप्पाणय आसि वीरना-
 हत्त । पवज्जाए दिवसे पढनें खित्तसि सधमिण ॥ ८ ॥ बारस वेव य वासा मासा छवेव अद्धमासो अ ।
 वीरवरत्त भगवओ एसो उज्जमत्तुपरियाओ ॥ ९ ॥ बावत्तारिअद्धमासा बारमासिअ दुविवट्टय दोअट्टाह य
 छट्ठिमासा हुति, नववज्जमासि अ, दो छम्मासा पचदिनऊण छठदोस पणुणतीस य बारठम पारणाय तिसय
 पणुणपचास य इह खिवत्तु सोल पढिमा दिवस वयविवसेण सिउ मेळविओ पक्खहिअसट्टबारस वरिस
 अति वीरकेवलिलहिओ ॥ १ ॥ भगवान् श्रीमहावीरो द्वासप्ततिपक्खपण्णानि द्वादशमाससप्तपण्णानि द्वे सार्ध-
 माससप्तणे द्वे सार्धद्विमाससप्तणे षट् द्विमाससप्तपण्णानि द्वे त्रिमाससप्तपणे नव वटुर्माससप्तपण्णानि एक पक्का-
 सप्तपण द्वितीय च वण्णमाससप्तपण पञ्चविवसेनं कौशाम्भ्या एकोनर्धिश्रावधिक चट्थानद्वय द्वादशाहज्जावि
 एकोनपञ्चाशदधिक पारणादिनयातत्रय बोद्धया प्रतिमाविज्जादि द्वाप्तपण दिवस च अक्काधीत् । एवं द्वाप्प-
 श्रावणीणि अथोदशाप्पका श्रीमहावीरस्य उग्रस्वस्त्रे तथोक्तिः । एतादि वयासस्मिन् यत्कालमवितोत्तम्यके

ततो अ सवधो मह । दौघस्यारिवसेव य दिवसे दासी अ अणुषट् ॥ ३ ॥ गोअरमभिगाहजुअ स्वमणं
 छम्मासिय च कासी य । पवदिवसेहिं ऊण अवाहिओ वच्चनयरीए ॥ ४ ॥ वसदोअकिरमएपा छाइमुणी-
 पगाराहअं पडिमा । अट्ठममरणेण जहं इच्छिक्क चरमरपणीय ॥ ५ ॥ दो वेव य छट्सए अउणानीसं उवासिअओ
 भयवं । कायाइ निवमस वउत्थमसं च से आसि ॥ ६ ॥ तिणिसए दिवसाण अउणापणं उ पारणा-
 कालो । उज्जुअरिसिउमाण पि अ पडिमाण सए यदुए ॥ ७ ॥ सवधि मवोक्कम्म अप्पाणय आसि वीरना-
 हस्स । पवज्जाए दिवसे पढमे खित्तमि सवमिण ॥ ८ ॥ बारस वेव य वासा मासा उधेव अट्ठमासो अ ।
 वीरवरस्स नगावओ एसो उज्जमत्थपरिपाओ ॥ ९ ॥ वावसरिअट्ठमासा पारमासिअ इदिवट्ठए दोअहुर य
 उट्ठिमासा इति नववज्जमासि अ, दो छम्मासा पवदिनऊण उठदोस यणुणतीस य बारठम पारणाय तिसय
 यणुणपवास य इह खिवसु सोल पडिमा दिवस वयदिवसेण सिउ मेलविअो पक्खहिअसट्ठबारस वरिस-
 अति वीरकेवलिलहिओ ॥ १० ॥ भगवान् श्रीमहावीरो दाससत्तिपक्खपणानि दावदामासस्सपणानि हे सार्व-
 मासक्षपणे हे-सार्वदिमासक्षपणे वट्ठ दिमासक्षपणानि हे त्रिमासक्षपणे नव वतुर्मासक्षपणानि एक वप्पमा-
 सक्षपण द्वितीय च वप्पमासक्षपण पञ्चदिवसेन कोषाम्भ्या एकोनत्रिंशदधिक वट्ठयातइय दावदामासक्षपणानि
 एकोनपञ्चाशदधिक पारणादिनयातअप वोडया प्रतिमादिनादि इतथएण दिवस च अकार्णीत् । एवं दाव-
 दावर्णीणि अपोवदायका श्रीमहावीरस्य उल्लसत्त्वे तथासि । एतादि यथास्तिक यत्कामरितोपपत्तौः कल्प-

॥ २ ॥ तपस्विना इदमभूषणकारित्वात्कनकावली । तस्या प्रथम चतुर्थं कृत्वा पारण ततः पष्ठ कृत्वा पारण ततः अष्टम कृत्वा पारण इत्येका काहलिका पूर्यते । ततोष्टौ षष्ठानि कुर्यात् । इत्येक द्वाह्निक पूर्यते । तत एकमुपवास कृत्वा पारयेत् । ततो द्वाधुपवासो कृत्वा पारयेत् ततस्त्रीन् ततश्चतुरः पञ्च पद सप्त अष्टौ नव दश एकादश द्वादश त्रयोदश चतुर्दश पञ्चदश षोडशोपवासान् क्रमेण कृत्वा पारयेत् । इत्येका लता पूर्यते । ततश्चतुर्किंशस्यष्टानि विदध्यात् । एतावता पदक पूर्यते । ततः षोडशोपवासान्कृत्वा पारयेत् । ततः पञ्चदशचतुर्दशत्रयोदशद्वादशएकादशदशानवअष्टसप्तपदपञ्चचतुरस्त्रीन्द्रौ एक उपवासान्कृत्वा पारयेत् इत्येव द्वितीया लता पूर्यते । ततोष्टौ षष्ठानि विदध्यात् । इति द्वितीय द्वाह्निक पूर्यते । ततोऽष्टम ततः पष्ठ ततश्चतुर्थं कुर्यात् । इति द्वितीया काहलिका पूर्यते ॥ एककाहलिकाद्वाह्निकलतासमासौ पदक कृत्वा ततः प्रति लोमगत्या लताद्वाह्निककाहला विधीयन्ते । एते वोपवासाः चतुर्थाष्टमषष्ठाष्टाअपि वस्त्रमासपारणकाः निरन्तरा एव विधेयाः । एतन्मध्ये पारणका अष्टाशीतिः उपवासाश्चतुरशीत्युत्तराणि त्रीणि शतानि सर्वाभ्येण एकोनवर्षेण भिभिर्मर्त्सैः द्वाविंशत्यादिनैः पूर्यते । एतन्मध्ये पारणक चतुर्धा सर्वकामिताहरैर्वा निर्बिकृति-केन वा अलेपद्रव्येण वा आघाम्लेन वा । यज्ञकन्यासः । उद्यापने उपवाससकपया सुवर्णदकाबलिमालया इहत्स्नाशविधिं विधाय प्रतिमाकण्ठ भूषयेत् । षड्विकृतिद्वीकन यतिन्यो वस्त्राभयाभदान संयचारसत्प सप्त-पूजा च । एतत्कल स्वर्गमोगमोक्षप्राप्तिः । इति भाद्रकरणीयमागाह कनकावलीतपः ॥ १४ ॥ ॥ अथ मुक्ता-

गुणमयानामावली रक्षावली । तत्र प्रथमकाहलिकायां एक उपवासः ततः पारणक द्वौ उपवासौ पारणक त्रय
 उपवासाः पारणक । ततो षाड्भिके अष्टाष्टमानि कुर्यात् । ततो लतार्या एक उपवासः पारणक द्वौ उपवासौ
 पारणक एव क्रमेण पारणकान्तरिताः षोडशापर्यन्ता निरन्तरा उपवासाः । ततः पदके चतुर्विंशदष्टमानि
 सप्तौ विलोमतया षोडशाथेकान्त उपवासाः पारणान्तरिता निरन्तराः इति द्वितीया लता पूर्यते । पारणक
 दिनानि अष्टाशीतिः ८८ । यष्टकन्यासः । उद्यापने बृहत्स्नात्रविधिपूर्वक षष्ठमूल्यनिकासनिर्मलनानाप्रकार-
 रत्नजातिमयी रत्नमाला जिनप्रतिमाकण्ठे समारोप्या सयवात्सल्य सयपूजा च । एतत्फल विविधसतानल-
 क्ष्मीमाप्ति । इति यतिश्चाद्वकरणियमागाह रक्षावलीतपः ॥ १६ ॥ ॥ अथ लघुसिंहनिःक्रीडिततपः । गच्छन्सिंहो
 यथा नित्य पञ्चान्नागं विलोकयेत् । सिंहनिःक्रीडितास्य च तथा तप उदाहृत ॥ १ ॥ एकद्वेकत्रिपुनर्मेरुगु-
 णविशिखैर्वेदषट्पञ्चसाहस्रैः षट्कुन्मन्त्रैर्निधानाष्टनिधिब्रह्मर्षीः षट्द्वयैः पञ्चषड्भिः । वेदैर्याणैर्युगाद्वित्रिदा-
 शिसृजकुम्भिश्चोपवासेभ्य मध्ये कुर्वाणानां समन्ताद्दानमिति तपः सिंहनिःक्रीडित स्यात् ॥ २ ॥ सिंहवधिः-
 क्रीडित पञ्चादवलोकन तथैव तपसा परिहृतोपवासकरण सिंहनिःक्रीडित । तत्र प्रथममेकोपवासः पुनः
 पारणक द्वौ उपवासौ पारणक पुनरेकोपवासः पारणक त्रय उपवासाः पारणक द्वौ उपवासौ पारणक चत्वार

लजातिनैवेद्यदौकन सद्यवात्सल्य सद्यपूजा च । एतन्फल कर्मक्षयावाप्तिः । इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाढ
लज्जुसिंहनिःक्रीडित तपः ॥ १७ ॥ अथ बृहत्सिंहनिःक्रीडित तपः । एकद्व्येकह्रुपीटयोनिपमलैर्षेद्विष्वी-
णान्विषमि' षट्पञ्चाक्ष रसाष्टससनवभिर्नार्गोक्ष विभन्दकैः । रुद्राधारविक्रद्विविध्वविबुधैर्मार्तण्डमन्वन्वितैर्विध्वे-

१	पा
२	पा
१	पा
३	पा
२	पा
४	पा
३	पा
५	पा
४	पा
६	पा
५	पा
७	पा
६	पा
८	पा
७	पा
९	पा
८	पा
१०	पा
९	पा
११	पा
१०	पा
१२	पा
११	पा
१३	पा
१२	पा
१४	पा
१३	पा
१५	पा
१४	पा
१६	पा

१८ बुद्धचिन्तन क्रीडितव्योदिन ४९७ पाटण्णकदिन ६१ सर्वविदिन ८८७ आगाढ

ੜ	੧
ੜ	੨
ੜ	੩
ੜ	੪
ੜ	੫
ੜ	੬
ੜ	੭
ੜ	੮
ੜ	੯
ੜ	੧੦
ੜ	੧੧
ੜ	੧੨
ੜ	੧੩
ੜ	੧੪
ੜ	੧੫
ੜ	੧੬
ੜ	੧੭
ੜ	੧੮
ੜ	੧੯
ੜ	੨੦
ੜ	੨੧
ੜ	੨੨
ੜ	੨੩
ੜ	੨੪
ੜ	੨੫
ੜ	੨੬
ੜ	੨੭
ੜ	੨੮
ੜ	੨੯
ੜ	੩੦
ੜ	੩੧
ੜ	੩੨
ੜ	੩੩
ੜ	੩੪
ੜ	੩੫
ੜ	੩੬
ੜ	੩੭
ੜ	੩੮
ੜ	੩੯
ੜ	੪੦
ੜ	੪੧
ੜ	੪੨
ੜ	੪੩
ੜ	੪੪
ੜ	੪੫
ੜ	੪੬
ੜ	੪੭
ੜ	੪੮
ੜ	੪੯
ੜ	੫੦
ੜ	੫੧
ੜ	੫੨
ੜ	੫੩
ੜ	੫੪
ੜ	੫੫
ੜ	੫੬
ੜ	੫੭
ੜ	੫੮
ੜ	੫੯
ੜ	੬੦
ੜ	੬੧
ੜ	੬੨
ੜ	੬੩
ੜ	੬੪
ੜ	੬੫
ੜ	੬੬
ੜ	੬੭
ੜ	੬੮
ੜ	੬੯
ੜ	੭੦
ੜ	੭੧
ੜ	੭੨
ੜ	੭੩
ੜ	੭੪
ੜ	੭੫
ੜ	੭੬
ੜ	੭੭
ੜ	੭੮
ੜ	੭੯
ੜ	੮੦
ੜ	੮੧
ੜ	੮੨
ੜ	੮੩
ੜ	੮੪
ੜ	੮੫
ੜ	੮੬
ੜ	੮੭
ੜ	੮੮
ੜ	੮੯
ੜ	੯੦
ੜ	੯੧
ੜ	੯੨
ੜ	੯੩
ੜ	੯੪
ੜ	੯੫
ੜ	੯੬
ੜ	੯੭
ੜ	੯੮
ੜ	੯੯
ੜ	੧੦੦

देवनिधिप्रमाणमनुमिध्याष्टिप्रतिध्यानितै ॥ १ ॥ कलामनुनिधिप्रयोदशचतुर्दशाकान्वितैस्त्रयोदशशिवाहु-
भिर्दशगिरीशानन्दैरपि । दशाष्टनवससमिर्गजरसाब्ज बाणै रसैश्चतुर्विधैस्त्रयस्त्रिभिर्गुणभुजान्निर्भूतैः ॥ २ ॥
उपवासैः क्रमात्कार्याः पारणा अन्तरान्तराः । सिद्धिनि क्रीडित नाम बृहत्सजायते तपः ॥ ३ ॥ अत्र दृष्टिस्-
सिद्धिनि क्रीडिते एकोपवासः पारणक द्वौ उपवासौ पारणक एकोपवासः पारणक त्रय उपवासाः पारणक द्वौ
उपवासौ पारणक चत्वार उपवासाः पारणक त्रय उपवासाः पारणक पञ्चोपवासाः पारणक चत्वार उपवासाः

[illegible]

वातसत्य सधपूजा च । एतत्फल उपशमश्रेणिप्राप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढ वृद्धत्सहनिःक्रीडित
तपः ॥ १८ ॥ ॥ अथ भद्रतपः । एकद्वित्रिचतुःपञ्चभिचवतुःपञ्चमूढ्यैः । पञ्चैकद्वित्रिवेदैश्च द्वित्रिवेदेषु भूमिभिः

१९ भद्रतप आगाढ दिन १००

व १	पा	व २	पा	व ३	पा	व ४	पा	व ५	पा
व १	पा	व ४	पा	व ५	पा	व १	पा	व २	पा
व ५	पा	व १	पा	व २	पा	व ४	पा	व ५	पा
व २	पा	व ५	पा	व १	पा	व २	पा	व ४	पा
व ४	पा	व २	पा	व ५	पा	व १	पा	व २	पा

॥ १ ॥ पञ्चैकद्वित्रिभिर्मध्योपवासकैः श्रेणिपञ्चक । भद्रे
तपसि मध्यस्थपारणाश्रेणिसयुत ॥ २ ॥ भद्रकारित्वा-
द्भद्र । तत्र प्रथमश्रेणौ क्रमात् एकद्वित्रिचतुःपञ्चोपवा-
सैर्निरन्तरैः पारणकानि द्वितीयश्रेणौ त्रिचतुःपञ्चैकव-
पवासैर्निरन्तरैः पारणकानि । तृतीयश्रेणौ पञ्चैकद्वित्रि-
चतुरुपवासैर्निरन्तरैः पारणकानि चतुर्थश्रेणौ द्वित्रिच-

तुःपञ्चैकोपवासैर्निरन्तरैः पारणकानि पञ्चमश्रेणौ चतुःपञ्चैकद्वित्रिचरुपवासैर्निरन्तरैः पारणकानि एव उप-
वासः पञ्चससति ७५ पारणकदिनानि पञ्चविंशतिः २५ सर्वसंख्या ज्ञात । यथान्यासः । उद्यापने जिनस्त्रात्र
सधवातसत्य सधपूजा च । एतत्फल कल्याण । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढ भद्रतपः ॥ १९ ॥ ॥ अथ
महामद्रतपः । एकद्वित्रिचतुःपञ्चषट्ससनिरुपोपणैः । निरन्तरैः पारणकमाद्यश्रेणौ प्रजायते ॥ १ ॥ द्वितीय-
पाल्या वेदेषुषट्ससैकद्वित्रिभिः । तृतीयपाल्या ससैकद्वित्रिवेदधारै रसैः ॥ २ ॥ चतुर्थपाल्या त्रिचतुःपञ्चप-
ट्ससमूहजैः । पञ्चम्या रसससैकद्वित्रिवेदधोलीमुखैः ॥ ३ ॥ पष्ठ्या द्वित्रिचतुःपञ्चषट्ससैकरुपोपणैः । सप्तम्या

पारणक पञ्चपवासाः पारणक पञ्चोपवासाः पारणक सप्तोपवासाः पारणक पञ्चपवासाः पारणक अष्टोपवासाः
 पारणक सप्तोपवासाः पारणक नवोपवासाः पारणक अष्टोपवासाः पारणक दशोपवासाः पारणक नवोप
 वासाः पारणक एकादशोपवासाः पारणक दशोपवासाः पारणक द्वादशोपवासाः पारणक एकादशोपवासाः
 पारणक त्रयोदशोपवासाः पारणक द्वादशोपवासाः पारणक चतुर्दशोपवासाः पारणक त्रयोदशोपवासाः
 पारणक पञ्चदशोपवासाः पारणक चतुर्दशोपवासाः पारणक षोडशोपवासाः पारणक पञ्चदशोपवासाः पार-
 णक एतावता मध्ये पुनर्दितीया गतिर्विलोभतया षोडशोपवासाः पारणक चतुर्दशोपवासाः पारणक पञ्चद-
 शोपवासाः पारणक त्रयोदशोपवासाः पारणक चतुर्दशोपवासाः पारणक द्वादशोपवासाः पारणक त्रयोद-
 शोपवासाः पारणक एकादशोपवासाः पारणक द्वादशोपवासाः पारणक दशोपवासाः पारणक दशोपवासाः
 पारणक एकादशोपवासाः पारणक नवोपवासाः पारणक दशोपवासाः पारणक अष्टोपवासाः पारणक नवो-
 पवासाः पारणक सप्तोपवासाः पारणक अष्टोपवासाः पारणक पञ्चपवासाः पारणक सप्तोपवासाः पारणक
 पञ्चोपवासाः पारणक चतुपवासाः पारणक त्रवार उपवासाः पारणक पञ्चोपवासाः पारणक त्रय उपवासाः
 पारणक त्रवार उपवासाः पारणक द्वौ उपवासाः पारणक त्रय उपवासाः पारणक एक उपवासाः पारणक द्वौ
 उपवासाः पारणक एक उपवासः पारणक । एवमुपवासानां सप्तनवत्युत्तरा चतुःशती ४९७ पारणादिभ्यो
 कषष्टि ६१ । यस्मिन्पासः । उद्यापने दृष्टस्माद्विधिपूर्वक उपवाससम्बन्धया पुण्यफलभेदेऽप्युद्गादीकनं संब-

तपो भवेत् ॥ ३ ॥ अथ उपवासः पञ्चसप्तपुत्तरं शत १७५ पारणकदिनानि पञ्चविंशतिः २५ । यश्च कन्यासः ।
 उवापन भद्रवत् । यत्तफल वाञ्छितप्राप्ति । इति यतिश्राद्धकरणीयमागद भद्रोत्तरतपः ॥ २१ ॥ ॥ अथ
 सर्वतोभद्रतपः । आद्याः पञ्चषट्श्रवणागनवमिर्दिशसुभिः श्रेणि का नागैर्नन्दककुपशिवशरसरसैरभ्यर्च्यैर्विनीया

२२ सर्वतोभद्रतप आगद त० ३९२ पा० ४९ सर्व० ४४१

त ५	पा	त ६	पा	त ७	पा	त ८	पा	त ९	पा	त १०	पा	त ११	पा
त ८	पा	त ९	पा	त १०	पा	त ११	पा	त १२	पा	त १३	पा	त १४	पा
त ११	पा	त १२	पा	त १३	पा	त १४	पा	त १५	पा	त १६	पा	त १७	पा
त १४	पा	त १५	पा	त १६	पा	त १७	पा	त १८	पा	त १९	पा	त २०	पा
त १७	पा	त १८	पा	त १९	पा	त २०	पा	त २१	पा	त २२	पा	त २३	पा
त २०	पा	त २१	पा	त २२	पा	त २३	पा	त २४	पा	त २५	पा	त २६	पा
त २३	पा	त २४	पा	त २५	पा	त २६	पा	त २७	पा	त २८	पा	त २९	पा
त २६	पा	त २७	पा	त २८	पा	त २९	पा	त ३०	पा	त ३१	पा	त ३२	पा
त २९	पा	त ३०	पा	त ३१	पा	त ३२	पा	त ३३	पा	त ३४	पा	त ३५	पा

गजैः पूर्णबलिः सप्तमी ते वै पारणकान्तरा निगदिना नित्योपवासा बुधैः ॥ २ ॥ सर्वतो भद्रकारित्वात्सर्व-
 तोभद्र । एव सर्वतोभद्रतपसि उपवासाना द्विनवपुत्तरा शिशानी ३९२ पारणकदिनान्येकोनपञ्चाशत् ४९ ।

व सा । रुद्रैर्याणरसाश्वना-
 गनवभिर्दिशि भस्तृतीया भ-
 वेष्टुया सप्तगजैश्च नन्दद-
 शभिः श्रीकण्ठपाणै रसैः
 ॥ १ ॥ काष्ठा रुद्रशरै रसैर्ह-
 यगजैर्नन्दानिवतैः पञ्चमी
 षष्ठी पट्टुरगेभनन्दद-
 शभिः श्रीकण्ठपाणैः पर ।
 नन्दाशाशिवपाणपट्टप-

२० मद्रोस्रतप आगाढ उपवासाः १९६ पारणानि ४९ सर्व २४५									
४१	पा	उ२	पा	उ३	पा	उ४	पा	उ५	पा
उ४	पा	उ५	पा	उ६	पा	उ७	पा	उ८	पा
उ९	पा	उ१०	पा	उ११	पा	उ१२	पा	उ१३	पा
उ१४	पा	उ१५	पा	उ१६	पा	उ१७	पा	उ१८	पा
उ१९	पा	उ२०	पा	उ२१	पा	उ२२	पा	उ२३	पा
उ२४	पा	उ२५	पा	उ२६	पा	उ२७	पा	उ२८	पा
उ२९	पा	उ३०	पा	उ३१	पा	उ३२	पा	उ३३	पा
उ३४	पा	उ३५	पा	उ३६	पा	उ३७	पा	उ३८	पा
उ३९	पा	उ४०	पा	उ४१	पा	उ४२	पा	उ४३	पा
उ४४	पा	उ४५	पा	उ४६	पा	उ४७	पा	उ४८	पा
उ४९	पा	उ५०	पा	उ५१	पा	उ५२	पा	उ५३	पा

२१ मद्रोस्रतप आगाढ दिन २००

४५	पा	उ१	पा	उ२	पा	उ३	पा	उ४	पा
उ५	पा	उ६	पा	उ७	पा	उ८	पा	उ९	पा
उ१०	पा	उ११	पा	उ१२	पा	उ१३	पा	उ१४	पा
उ१५	पा	उ१६	पा	उ१७	पा	उ१८	पा	उ१९	पा
उ२०	पा	उ२१	पा	उ२२	पा	उ२३	पा	उ२४	पा
उ२५	पा	उ२६	पा	उ२७	पा	उ२८	पा	उ२९	पा
उ३०	पा	उ३१	पा	उ३२	पा	उ३३	पा	उ३४	पा
उ३५	पा	उ३६	पा	उ३७	पा	उ३८	पा	उ३९	पा
उ४०	पा	उ४१	पा	उ४२	पा	उ४३	पा	उ४४	पा
उ४५	पा	उ४६	पा	उ४७	पा	उ४८	पा	उ४९	पा
उ५०	पा	उ५१	पा	उ५२	पा	उ५३	पा	उ५४	पा

पञ्चपदमसमृद्युगमन्निवृत्तयोः ॥ ४ ॥ एव
संपूर्णं सप्तश्रृणिभिर्मध्यपारणैः । मद्रोस्रद-
नपः सप्तमस्तारपरिवारित ॥ ५ ॥ मद्रोस्रद-
कारित्वान्मद्रोस्रद । यच्चकन्यासः । अन्योप-
वासाः पणवत्पुत्तर शत १९६ पारणक-
दिनान्येकोनपञ्चाशत् ४१ । उद्यापने दृढ-
त्वाच्चविधिना जिनपूजा सप्तवात्सल्य स-
वपूजा च । एतत्फल सर्वविघ्नविनाश पु-
न्यप्राप्तिः । इति यतिआद्वकरणीयमागाढ मद्रोस्रतप ॥ २० ॥
॥ अथ मद्रोस्रतप । मद्रोस्रतप कल्याणेन उत्तर मद्रोस्रत । आ-
द्यश्रेणो पञ्चषड्भिः सप्ताष्टनवभिस्तथा । द्वितीयाद्या च सप्ता-
ष्टनवषण्णरसैरपि ॥ १ ॥ तृतीयाद्या नन्दषण्णवत्सप्ताष्टभिस्त-
त्तमे । षष्ठ्युपरि रससप्ताष्टनवषण्णभिस्तैः क्रमात् ॥ २ ॥ षड-
स्यामष्टनन्देषुषट्सप्तभिस्तैः । त्रिरन्तर पारणानिर्मद्रोस्रत-

२३ गुणरत्नसंघस्यरतप मास १६ आगाढ

[illegible]

पञ्चकन्यासः । उष्णपत्र भद्रकम् । कश्चिदेतेषां षतुर्णामप्युष्णपत्रे उपवाससद्व्ययाः पुष्टपत्रपक्षाद्यादिद्वौकन
 जिनाग्रे वर्दीर्यते । एतत्फलं सर्वेषान्ति कर्मक्षयान्मोक्षावाप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढं सर्वतोभद्र-
 तपः ॥ २२ ॥ ॥ अथ शुणरक्षसवत्सरतपः । शुणरक्ष षोडशाभिर्मासैस्संपूर्यते पुनस्तत्र । मासे मासे वैकादि-
 पोदशान्तां स्युपवासाः ॥ १ ॥ शुणरक्षानां प्राप्तिहेतुत्वाद्दुणरक्ष तच्च पोदशमासेः पूर्यते । तत्र प्रथममासे
 एकैकेनोपवासेन पारणकानि तन्त्रोपवासाः पञ्चदश पारणकानि पञ्चदश सर्वदिनानि त्रिंशत् । द्वितीयमासे
 उपवासद्वयान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासा विंशतिः पारणकानि दश सर्वदिनानि त्रिंशत् । तृती
 यमासे उपवासत्रयान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः पारणकानि द्वाविंशत् ।
 चतुर्थमासे षतुरुपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः पारणकानि पद सर्वदिनानि त्रिं-
 शत् । पञ्चममासे षोडशोपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासाः पञ्चविंशतिः पारणकानि पञ्च सर्वदिनानि
 त्रिंशत् । षष्ठमासे षडुपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः पारणकानि चत्वारि सर्वदि-
 नान्यष्टाविंशतिः । सप्तममासे सप्तोपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासा एकविंशतिः पारणकानि
 त्रीणि सर्वदिनानि चतुर्विंशतिः । अष्टममासे अष्टोपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः
 पारणकानि त्रीणि सर्वदिनानि सप्तविंशतिः । नवमे मासे नवोपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रोपवासाः
 सप्तविंशतिः पारणकानि त्रीणि सर्वदिनानि त्रिंशत् । दशममासे दशोपवासान्तरितानि पारणकानि तन्त्रो-

पञ्चकन्यासः । उद्यापन भद्रवत् । कश्चिदेतेषां चतुर्णामप्युद्यापने उपवाससद्व्यप्या पुटपफलपफावादिद्वौकन
 जिनामे वदीर्यते । एतत्फल सर्वशान्ति कर्मक्षयान्मोक्षावाप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणियमागाढ सर्वतोभद्र-
 तप ॥ २२ ॥ ॥ अथ गुणरत्नसप्तसूतपः । गुणरत्न बोधशक्तिर्मार्गसैस्संपूर्यते पुनस्तत्र । मासे मासे वैकादि-
 पोद्धान्ताः स्युरपवासाः ॥ १ ॥ गुणरत्नाना मासिहेतुत्वाद्गुणरत्न तच्च पोद्धान्तासैः पूर्यते । तत्र प्रथममासे
 एकैकोपवासेन पारणकानि तत्रोपवासाः पञ्चदश पारणकानि पञ्चदश सर्वदिनानि त्रिंशत् । द्वितीयमासे
 उपवासद्वयान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासा विंशतिः पारणकानि दश सर्वदिनानि त्रिंशत् । तृती-
 यमासे उपवासत्रयान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः पारणकानि द्वाविंशत् ।
 चतुर्थमासे षडुपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः पारणकानि षट् सर्वदिनानि त्रिं-
 शत् । पञ्चममासे पञ्चोपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासाः पञ्चविंशतिः पारणकानि पञ्च सर्वदिनानि
 त्रिंशत् । षष्ठमासे षडुपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः पारणकानि चत्वारि सर्वदि-
 नान्यष्टाविंशतिः । सप्तममासे सप्तोपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासा एकविंशतिः पारणकानि
 श्रीणि सर्वदिनानि चतुर्विंशतिः । अष्टममासे अष्टोपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासाश्चतुर्विंशतिः
 पारणकानि श्रीणि सर्वदिनानि सप्तविंशतिः । नवमे मासे नवोपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रोपवासाः
 सप्तविंशतिः पारणकानि श्रीणि सर्वदिनानि विंशत् । दशममासे दशोपवासान्तरितानि पारणकानि तत्रो-

यथाशक्ति पूर्वमेऽङ्गतपः स्फुटं ॥ १ ॥ अङ्गानां आधारादीनामेकादशानां तपः अङ्गतपः । तत्र शुभे मासे चन्द्र-
 पले शुक्लेकादश्या यथाशक्ति एकाशाननिर्विकृतिकाध्याम्लोपचासैस्तत्र आरमेन । पक्षे पक्षे एकादश्या तत्रैव
 तपः कुर्यात् यावदेकादशमासे पूर्वमे । उद्यापनं ज्ञानपञ्चमीवत् । यष्टकन्यासः । एतत्फलं आगमाध्यासि ।
 इति यतिश्राद्धकरणीयमागादमङ्गतपः ॥ २४ ॥ ॥ अथ सवत्सरतपः । सावत्सरतपः सावत्सरिके पाक्षि-

२५ सवत्सरतपः अमागाह	
पक्ष २४ षयमप्ये	व २४
कार्तिकशुभांसे	व २
पुष्यशुभांसे	व २
आषाढशुभांसे	व २
पर्यपञ्चमसि	व १

केपि च । चातुर्मासे कृतलोचं क्रियते तदु-
 दीर्यते ॥ १ ॥ सवत्सरे निश्चयेन कृते
 सावत्सर तत्र पाक्षिकालोचन । प्रत्येकमे-
 कैकोपवासकरणे उपवासाश्चातुर्विंशतिः ।
 चातुर्मासिकालोचने प्रत्येक द्वयोपवास-
 करणे उपवासाः षट् सवत्सरालोचने उ-
 पवासत्रय एव वत्सरे उपवासास्त्रयस्त्रि-
 दश । यष्टकन्यासः । उद्यापनं पूर्ववत् ।
 एतत्फलं सवत्सरकृतपापक्षयः । इति य-

२६ न शिश्वर तप अगाह वर्ष ७												
१ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७ वर्षे	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
१२	व	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

तिश्राद्धकरणीयमनागाह सावत्सरतपः ॥ २५ ॥ ॥ अथ नन्दीश्वरतपो दीपोत्सवदर्शादुदी

नान्तदुभ्यां पुरुषः पुत्र्या अगणितमण्डकैर्मोजन दद्यात् । पञ्चासस्या हरिद्वाराग कौस्तुभमवस्त्रयुगल ताम्बूल
कङ्कणनूपुरादि दद्यात् । साधुसाध्वीना रजोहरणमुखवस्त्रिकावस्त्रपात्राद्यगणितमण्डकदान सप्तसु श्राद्धग्रहेषु
अगणितमण्डकैर्लोभन । एतत्फल सिद्धिप्राप्तिः । इति श्राद्धकरणियमागाह पुण्डरीकतपः ॥ २७ ॥ ॥ अथ
माणिक्यप्रस्तरिकातप । माणिक्यप्रस्तारी षाश्विनशुक्लस्य पक्षसंयोगे । आरभ्यैकादशिका राका यावद्विद-
द्याद्य ॥ १ ॥ माणिक्यवस्त्रपसः प्रस्तारो यस्या सा माणिक्यप्रस्तारी । तत्र आश्विनशुक्लैकादश्यामुपचासः
द्वादश्यामेकमक्त त्रयोदश्या निर्विकृतिक चतुर्दश्यामाचाम्ल

२८ माणिक्यप्रस्तरिकातप आगाह

१	वर्षे	११८	१२५	१३३	१४०	१४८	१५६	१६४	१७२
२	वर्षे	११८	१२५	१३३	१४०	१४८	१५६	१६४	१७२
३	वर्षे	११८	१२५	१३३	१४०	१४८	१५६	१६४	१७२
४	वर्षे	११८	१२५	१३३	१४०	१४८	१५६	१६४	१७२

द्वादश्यामेकमक्त त्रयोदश्या निर्विकृतिक चतुर्दश्यामाचाम्ल
पूर्णिमास्यां द्विमुक्त । अथवा एकादश्यामुपचासः द्वादश्यामा-
चाम्ल त्रयोदश्या निर्विकृतिक चतुर्दश्यामेकमक्त पूर्णिमाया
द्विमक्त । पर प्रभाते सूर्ये अनुदिते पञ्चस्यपि दिनेषु स्नानपू-
र्वक अधिवचायाः सुभगाया मुखमण्डन उद्धर्तन च कुर्यात् ।

ततः स्वयमपि ह्युचिभन्वयवस्त्राणि कौस्तुभमवस्त्रयुगल वा परिधाय यथासपत्ति भूषणानि च धृत्वा अस्त्रण्डा-
क्षताञ्जलिं भृत्वा उपरि जातीफलमेक न्यस्य मङ्गलाचारपूर्वक चैत्यस्य प्रदक्षिणा दत्त्वा जिनाग्ने न्यसेत् । द्वि-
तीयप्रदक्षिणाया नालिकेर तृतीयप्रदक्षिणाया सपन्न सधुन्त धीजपूर अक्षताञ्जलिमुपरिकरण पूर्णीफल देवाग्ने
स्थापयेत् । चतुर्थप्रदक्षिणाया अक्षताञ्जलिमुपरि न्यस्य स्थालं देवाग्ने स्थापयेत् । चतुर्थप्रदक्षिणा दत्त्वा ततः

विदध्यात् । षोडशादिनानि निरुध समवसरणपूजा । एव वर्षचतुष्टय संपूर्य उद्यापने समवसरणस्य दृष्टत्वा-
 प्राविधिपूर्वकं स्याच्छचतुष्टये षड्विधित्वोक्तं सधवात्सत्य सधपूजा च । यश्चकन्यासः । एतत्फलं साक्षादह-
 र्दानं । इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाढ समवसरणतपः ॥ ३० ॥ ॥ अथ द्वितीय समवसरणतपः । भाद्रपद-
 कृष्णचतुर्थीमारम्य शुक्लचतुर्थी यावत् यथाशक्ति तपो विधीयते । दोष पूर्ववत् ॥ इति समवसरणतपोद्वय
 ॥ ३१ ॥ ॥ अथ एकादशागणधरतपः । चरमजिनस्यैकादशा शिष्या गणधारिणस्तदर्थं च । प्रत्येकमनशनान्यथा

३२ एकादशागणधरतपः आगाढ उ० ११ पा० ११

इन्द्रभूति	उ १	पा	अग्निभूति	उ १	पा	वायुभूति	उ १	पा	भीष्मक	उ १	पा
भकपित	उ १	पा	अश्वकभूति	उ १	पा	भैरव	उ १	पा	प्रमास	उ १	पा
सुवर्ना	उ १	पा	महिक	उ १	पा	मीर्युध	उ १	पा			

चाभ्लान्यथा विदध्याच्च ॥ १ ॥ गणधराराध-
 नार्थं तपो गणधरतपः । आराधनार्थं प्रत्येक-
 मेकादशोपवासानेकान्तरान् आचाभ्लानि
 वा विदधीत । यश्चकन्यासः । उद्यापने

गणधरभूर्तिपूजन सधवात्सत्य संधपूजा च । एतत्फलं केवलवाप्तिः । इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाढ गणधर-
 तपः ॥ ३२ ॥ ॥ अथ अशोकहृक्षतपः । आश्विनशुक्लमतिपदभारम्य तिथिश्च पञ्चजिनशक्त्या । कुर्यात्तपसा
 सहिताः पञ्चसमा इदमशोकतपः ॥ १ ॥ अशोकहृक्षचन्मङ्गलरूपमशोकहृक्षतपः । तत्र आश्विनशुक्लमतिपदमा-
 रम्य पञ्चमी यावत् पञ्च दिनानि अशोकदुमसहितजिनपूजापूर्वकं यथाशक्ति तपो विदधीत यावत्पञ्च वर्षाणि ।

सप्तधान्यानि लवण च । अष्टोत्तरशतहस्तप्रमाण वज्र रक्तगुञ्जा अष्टोत्तरशत कौस्तुभमवस्त्र देवाग्ने ढौकयेत् ।
 एष धर्मचतुष्टय कुर्यात् । उद्यापने अष्टोत्तरशतप्रमाण स्रक्कुमारिका पूर्णकुम्भप्रदीपादेया एक रूप्यमय दीप
 स्वर्णवर्तिसहित च दद्यात् । सप्तवारसत्प सप्तपूजा च । एतत्फल विमलगुणावाप्ति । इति यतिश्चाद्वकरणी-
 यमागाढ माणिक्यप्रस्तारिकातपः ॥ २८ ॥ अथ पद्मोत्तरतप । प्रत्येक नवपद्मोत्तरतपः । प्रत्येक नवपद्मोत्तरतपः । उप-
 वासा मीलिताः स्युर्द्वाससतिरनुत्तराः ॥ १ ॥ पद्मवत् श्रिया उत्तर वत्कृष्ट पद्मोत्तर । तत्र नव पद्मानि तेषु
 प्रत्येकमष्टावष्टौ दलानि तत्संख्याया द्वासस्युपवासा एकान्तरा विधीयन्ते ॥ पद्मकन्यास । उद्यापने बृहत्स्ना-
 न्नाविधिपूर्वक अष्टदलस्वर्णमयकमलनवक ढौकनीय सप्तधात्सत्प सप्तपूजा च । एतत्फल महालक्ष्मीप्राप्तिः ।
 इति यतिश्चाद्वकरणीयमागाढ पद्मोत्तरतपः ॥ २९ ॥ अथ समवसरणतपः । आचणमथ भाद्रपद कृष्णप्र-

३० समवसरणतप आगाढं भाद्रपदैकार्यधाषण

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१
२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	२
३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	३
४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	४
५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	५
६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	६
७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	७
८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	८
९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	९
१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	१०
११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	११
१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	१२
१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	१३
१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	१४
१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	१५
१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	१६
१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	१७

तिपदमिश्रदिता नीत्वा । पौर्णमासीद्विनानि
 कार्ये वर्षचतुष्क स्वशक्तितपः ॥ १ ॥ समव-
 सरणस्य आराधनार्थं तप, समवसरणतप ।
 तत्र आचणकृष्णप्रतिपद भाद्रपदकृष्णप्रति-
 पद वा प्रारभ्य स्वदातया द्वि-मर्कैकमकलादि-

लिखित्वा ज्ञानपूजा सर्वदुःख-
 न्यष्टयति । पञ्चकन्यास । उद्यापने स्वयमप्यष्टिकाया सुवर्णलेखिन्या पञ्चपरमेष्ठिमन्त्र एतत्फल
 विदध्यात् । अष्टयष्टिसंख्या फलपुष्पमुद्रापकाश्रयोक्तं सप्तघातसस्य सप्तपूजा च । एतत्फल सर्वदुःख-
 प्राप्तिः । इति घनिष्ठाक्षकरणीयमागाढ नमस्कारतपः ॥ ३५ ॥ ॥ अप्य चतुर्दशपूर्वतपः । शुक्लपक्षे तपः कार्ये

३५ नमस्कारतपः आगाढ तपोदिन ६८

१ पर्येऽक्षर	२ पर्येऽक्षर	३ पर्येऽक्षर	४ पर्येऽक्षर	५ पर्येऽक्षर	६ पर्येऽक्षर	७ पर्येऽक्षर	८ पर्येऽक्षर	९ पर्येऽक्षर
० न	१ न	२ न	३ न	४ न	५ न	६ न	७ न	८ न
मो	न	नो	नो	नो	नो	नो	नो	नो
रि	रि	रि	रि	रि	रि	रि	रि	रि
ह	ह	ह	ह	ह	ह	ह	ह	ह
ता	ता	ता	ता	ता	ता	ता	ता	ता
व	व	व	व	व	व	व	व	व
म	म	म	म	म	म	म	म	म
५	५	५	५	५	५	५	५	५
=	=	=	=	=	=	=	=	=

३६ चतुर्दशपूर्वतप आगाढ ।

शुक्ल	चतुर्दशी	१४	२ अमावस्येय	१४
पु	अमावस्येय १	१४	अमावस्येय २	पु
पु	वीर्यमवाव १	१४	सत्यमवाव १	पु
पु	वीर्यमवाव २	१४	कर्ममवाव २	पु
पु	कान्तमवाव ३	१४	विद्यामवाव ३	पु
पु	आत्ममवाव ४	१४	प्राणमवाव ४	पु
पु	प्राणमवाव ५	१४	होकार्दुसार	पु
पु	कल्याणनाम ११	१४	पु	पु
पु	क्रियाविद्या १२	१४		

न्यष्टषष्टि । पञ्चकन्यासः । वृषापने स्रव्यमयपट्टिकायां सुवर्णलिखित्या पञ्चपरमेष्ठिमक्ष लिखित्वा ज्ञानपूजां
विदध्यात् । षष्टषष्टिसंख्या फलपुष्पमुद्रापकाशदीकनं सद्यवात्सल्य सद्यपूजा च । एतत्फलं सर्वसुख-
प्राप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणियमागाह नमस्कारतपः ॥ ३५ ॥ ॥ अथ चतुर्दशपूर्वतपः । दृक्पक्षे तपः कार्यं

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०	५१	५२	५३	५४	५५	५६	५७	५८	५९	६०	६१	६२	६३	६४	६५	६६	६७	६८	६९	७०	७१	७२	७३	७४	७५	७६	७७	७८	७९	८०	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८	८९	९०	९१	९२	९३	९४	९५	९६	९७	९८	९९	१००

३३ स्वतुर्द्वयपूर्वतप आगाद ।				
सुख	आनुर्द्वयी	१४	२ आनापपीय	१४
पु	अनापपू १	१४	अविप्रपाद ४	पु
पु	पीर्यमपाद १	१४	सत्यप्रपाद ६	पु
पु	आनापपाद ५	१४	कर्मप्रपाद ८	पु
पु	आनाप्रपाद ०	१४	विद्याप्रपाद १०	पु
पु	प्रत्यापपाद ९	१४	प्राणापाद १२	पु
पु	कन्यापनामा ११	१४	लोकोर्विषुसाद	पु
पु	विद्याविद्या १३	१४	पु	पु

दाद्विमकस्याष्टमधनुर्धानि पारणान्तरितानि । तत एकद्विध्याविभिः षोडशान्तैः पारणकान्तैरनिरन्तरैरुप-
वासैरेका आवलिका पूर्यते । ततः पदकस्य चतुर्ध्रिषाधनुर्धानि पारणान्तरितानि । ततो विलोमक्रमेण षोड-
शादिभिरेकान्तैः पारणान्तरितैर्निरन्तरोपवासैर्द्वितीयावलिका पूर्यते । पुनरष्टचतुर्थैः पारणान्तैर्द्वितीयदा-
द्विमक पूर्यते । ततस्त्रिद्व्यकोपवासैर्द्वितीया कावलिकां पूरयेत् । अत्रोपवासानां त्रिदशानि चतुर्ध्रिषादुत्तरा इ३४
पारणकद्विनान्यष्टाशीतिः ८८ । यद्वकन्यासः । उद्यापने बृहत्स्नात्रविधिना पूजा विधाय प्रतिमायां बृहन्मुका-
वल्पेकावलीहार समारोपयेत् सधवात्सल्य संयपूजा च । एतत्फल विमलगुणावासिः । इति यतिआद्धकर-
णीयमागादमेकावलीतपः ॥ ३७ ॥ ॥ अथ दशविधयतिधर्मतपः । सयमादौ दशविधे धर्म एकान्तरा अपि ।

३८ यतिधर्मतपः आगाद

संयम	द १	पा	सूयत	द १	पा	दीप	द १	पा	मन्त्र	द १	पा
शान्ति	द १	पा	सर्व	द १	पा	मन्त्र	द १	पा	शुक्ति	द १	पा
						मन्त्र	द १	पा			

यपूजा च । एतत्फल विदुष्टधर्मप्राप्तिः । इति यतिआद्धकरणीयमागाद यतिधर्मतपः ॥ ३८ ॥ ॥ अथ पञ्चपर-
मेष्ठितपः । उपवासैकस्थाने आचान्त्रैकाशाने च निर्विधुतिः । प्रतिपरमेष्ठि च पद्व प्रत्याख्यानस्य भवतीति ॥ ३९ ॥

कुसुमाविष्वक्ः शुभतन्तुलैः पूरिततद्व्रजः चारुस्तिक्ष्णपरिपूर्यप्रदीपितपञ्चवर्तिप्रदीपः फलाविबलिधि-
 धानपूर्व शिरःप्रक्षिपितगन्धाक्षतचन्दनः गुरुसमीपे शुक्लपञ्चमीं प्रारभ्य तथा पञ्चमासीं शुक्लपञ्चमीषु द्वि-
 त्तानि पञ्चमासीं एकमक्षानि पञ्चमासीं निर्विकृतिकानि पञ्चमासीमाचान्तानि पञ्चमासीमुपवासाः एव मा-
 सपञ्चविंशत्या पूर्यते । केचपि गच्छान्तरेषु मासपञ्चविंशत्यामपि एकमेव यथारब्ध द्विभक्तमेकभक्त वा नि-
 र्विकृतिक वा आचान्त वा उपवासो वा विधीयते । यक्षकन्यासः । उद्यापने क्षिनस्य बृहत्क्षान्नविधिः पञ्च-
 सख्यया विविधपक्षाफलमुद्रादौकन पुस्तकाम्ने पुस्तकस्य च वर्तिकादोरक उत्तरीयक वेष्टनक पिंडिका नि-
 क्षेपण जपमाला वासकूपक लेखिनी मयीभाजन मुखवस्त्रिका हुरी कर्तरी नखदक्षी दण्डमोहनक कमली ठव-
 णीदेरी पाडुला दावडी दीयी क्षगद्वहणाथीखण्डीचासपुडी धीजणीप्रभृति ज्ञानोपकरण । अष्टप्रकारपूजापू-
 र्वक पञ्चपञ्चसख्यदौकनीय । सववात्सत्यं सयपूजा च । एतत्फल ज्ञानलाभः । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढं
 लघुपञ्चमीतपः ॥ ४० ॥ ॥ अथ बृहत्पञ्चमीतपः । एवमेव तपो वर्षपञ्चक कुर्वता दृणां । बृहत्पञ्चमिकायास्तु
 तपः सपूर्यतेऽखिल ॥ १ ॥ समाप्त्यारम्भौ लघुपञ्चमीवत् शुक्ल २ पञ्चमीषु वर्षमेक द्वादशानि वर्षमेकमेकभ-
 क्तानि वर्षमेकं निर्विकृतिकानि वर्षमेकमाचान्तानि वर्षमेकमुपवासाः शुक्लपञ्चमीषु एव पञ्चसवत्सराः
 पूर्यन्ते । यक्षकन्यासः । उद्यापने लघुपञ्चमीवत् पर वस्तुसख्या पञ्चविंशतिपञ्चविंशतिरूपा । एतत्फलं मष्टा-
 ज्ञानावाप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढं बृहज्ज्ञानपञ्चमीतपः ॥ ४१ ॥ ॥ अथ चतुर्विधसवतपः । उपवा-

पञ्चानां परमेष्ठिनामाराधनार्थं तपः परमेष्ठितपः । तत्र प्रथमपरमेष्ठिनं प्रति प्रथममुपवासात् । तत एकाधानं तत आचान्त्य तत एकाधानं ततो निर्विकृतिक ततोपि पूर्वार्धे अष्टमास । एव परेषा षट्पूर्णांमपि परमेष्ठिना इति पञ्चविंशतिनैः पूर्यते । पञ्चकन्यासः । उद्यापने ज्ञानपञ्चमीवत् पञ्चभिः पञ्चभिः पुस्तकादिभिर्विधिविधेयः । सुधवात्सल्यं सधपूजा च । एतत्फलं सर्वविशेषप्रदम् । इति यतिश्राव्यकरणीयमागाद पञ्चपरमेष्ठितपः ॥ ३९ ॥ ॥ अथ लघुपञ्चमीतपः । लघुपञ्चम्या द्वाधानादिपञ्चमासोत्तरं तपः कृत्वा । तत्पञ्चविधसमाप्तौ स-

३०। ३९। पञ्चपरमेष्ठितपः आगाद					
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
वसोवसि०	रु	पु	व्या	पु	नि
व					

४० लघुपञ्चमीतप आगा० । ४१ वृद्धपञ्चमीतपमा०				
मास ५	दिनांक	वर्ग	दि	पुण्य ५
मास ५	एकमास	वर्ग	८	पुण्य ५
मास ५	द्विमास	वर्ग	१६	पुण्य ५
मास ५	त्रिमास	वर्ग	२४	पुण्य ५
मास ५	चत्वारिमास	वर्ग	३२	पुण्य ५
मास ५	पञ्चमास	वर्ग	४०	पुण्य ५

माप्यते मासपञ्चविंशत्या ॥ १ ॥ पञ्चम्यां तपः तत्र षट्पूर्णांमपि आचान्त्या द्वाधानादिपञ्चमासोत्तरं तपः कृत्वा । तत्पञ्चविधसमाप्तौ स-
पिच्छा पुष्पो मदिजा वा जिनमन्त्रे जात्यादिपुष्पैर्विरचितजिह्वपूज्यां तद्वत् विविधेदप्य पुष्पाद लब्ध विहित-

कुसुमाविचर्यः शुभतनुलैः पूरिततदग्रः चारुस्त्रिकोपरिद्वृतपरिपूर्णप्रदीपितपद्मवर्तिप्रदीपः फलादिबलिभि-
 वानपूर्वे शिरःप्रक्षिपितगन्धाक्षतचन्दनः गुरुसमीपे शुक्लपद्ममीं प्रारभ्य तथा पद्ममासीं शुक्लपद्ममीषु द्विभ-
 कानि पद्ममासीं एकभक्तानि पद्ममासीं निर्विकृतिकानि पद्ममासीमाभ्याम्लानि पद्ममासीमुपपाराः एव मा-
 सपचर्षिदशत्या पूर्यते । केव्यपि गच्छान्तरेषु मासपद्मर्षिदश्यामपि एकमेव पथारब्धं द्विभक्तभोगरागः वा नि-
 र्विकृतिक वा आचान्त वा उपवासो वा विधीयते । पद्मकन्यासः । उद्यापने विभक्त्यै सुदृश्यादिभिभिः पद्म-
 सव्यया विविधपफालफलमुद्रादीकन पुस्तकाद्ये पुस्तकस्य च पतिग्राह्योरक उत्तरीयक मेधामक विधिना वि-
 क्षपण उपमाला पासकुपक लेखिनी मयीभाजन मुलवलिवा हुरी कर्तरी पणएषो दण्डभोग्यभक्त भगवती भक्त-
 योद्वेरी पाजुला दादवी दीदी व्यंगद्वेषाभीलपदीवासुदी वीजणीमयति प्रागोपकरण । दाम्प्याकरप्रजापु-
 र्वकं पद्मपद्मसंख्यदीकनीयं । सभवागसभ्यं सभप्रजा च । एतत्पत्तं द्वावत्तासः । इति भक्तिशाल्पकारणीगणनाप-
 द्मपद्मसंख्यः ॥ ३० ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३१ ॥ सभारभाभी लघुपद्मभीतयः । इति पद्मपद्मसंख्यः । इति पद्मपद्मसंख्यः । इति पद्मपद्मसंख्यः ।
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३२ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३३ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३४ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३५ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३६ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३७ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३८ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ३९ ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्
 पद्मपद्मसंख्यः ॥ ४० ॥ ॥ अथ सुदृश्याभीतयः । एवमेव तयो भवेयदार्क्यं पुर्वतं क्षणा । सुदृश्याभीतयानात्

४२ चतुर्विंशत्संघातपद्मगाथा विन १२२

[illegible]

सद्वय कृत्वा ततो वत्सर ६० सक्रयया । एकान्तरोपवासैश्च पूर्णं
सयतपो भवेत् ॥ १ ॥ चतुर्विधस्य सयस्याराधनार्थं तपश्चतु-
र्विधसयतपः । तत्र उपवासद्वय निरन्तर विधाय पारण कृत्वा
षष्टिरुपवासा एकान्तरा विधेया । यज्ञकन्यासः । उद्यापने
सयवात्सल्य सयपूजा च । एतत्फलं तीर्थैकरनामकर्म । इति
यतिश्राद्धकरणीयमागाढ चतुर्विधसयतपः ॥ ४२ ॥ अथ
घनतपः । एकश्लोकश्लोकयुग्मशालिसकृपपोषवासैश्च । पारणका-
न्तरितैरपि निरन्तरैः पूर्वतश्च घन ॥ १ ॥ अङ्गानां घनयुक्त्या
तपो घनतपः । तत्र एकोपवासः पारणक
द्वौ उपवासौ पारणक एकोपवासः पार-
णक द्वौ उपवासौ पारणक पुनः द्वौ उप-
वासौ पारणक एकोपवासः पारणक द्वौ
उपवासौ पारणक एकोपवासः पारणक
एव उपवासः द्वादश पारणकान्पथौ ।

४३ घनतप आगाढ			
४१	पा	४२	पा
४१	पा	४२	पा
४२	पा	४१	पा
४२	पा	४१	पा

५३. घनरूप आगाह			
न १	पा	न २	पा
न १	पा	न २	पा
न २	पा	न १	पा
न २	पा	न १	पा

यश्चकन्यासः । उवापने बृहत्स्नात्रविधिपूर्वक उपवाससस्यया फलपुष्पफात्रजातिद्वौकन संघवात्सल्य सघ-
पूजा च । एतत्फल महालक्ष्मीः । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढ घनतपः ॥ ४६ ॥ ॥ अथ महाघनतपः ।

४६ महाघनतप आगाढ

द १	पा	द	२	पा	द १	पा
द २	पा	द	१	पा	द १	पा
द १	पा	द	१	पा	द २	पा
द २	पा	द	१	पा	द १	पा
द १	पा	द	१	पा	द २	पा
द २	पा	द	१	पा	द १	पा
द १	पा	द	१	पा	द २	पा
द २	पा	द	१	पा	द १	पा
द १	पा	द	१	पा	द २	पा
द २	पा	द	१	पा	द १	पा
द १	पा	द	१	पा	द २	पा
द २	पा	द	१	पा	द १	पा

महाघनतपः श्रेष्ठमेकद्वित्रिभिरेव हि । उपवासैर्नवकृत्वः पृथक्श्रेणिमु-
पागतैः ॥ १ ॥ घनाङ्गुषाङ्गुल्यान्महाघन । तत्र प्रथमश्रेणौ एकद्वित्रि-
उपवासा निरन्तराः पारणान्तरिताः द्वितीयश्रेणौ द्वित्र्येकोपवासाः ।
तृतीयाया त्र्येकद्वयोपवासाः चतुर्थ्या द्वित्र्येकोपवासाः पञ्चम्या त्र्येकद्व-
योपवासाः षष्ठ्यामेकद्वित्रिजुपवासाः सप्तम्या द्वित्र्येकोपवासाः अष्टम्या
एकद्वयोपवासाः नवम्या द्वित्र्येकोपवासाः एव उपवासाश्चतुःपञ्चाशत्
पारणकानि सप्तविंशतिः सर्वदिनान्येकाशीतिः । यश्चकन्यासः । उवा-
पने बृहत्स्नात्रविधिपूर्वकमेकाशीतिसक्यया पक्षादफलजातिद्वौकन सघ-
वात्सल्य सघपूजा च । एतत्फल सार्वभूमिर्दिशसिः । इति यतिश्राद्धक-
रणीयमागाढ महाघनतपः ॥ ४४ ॥ ॥ अथ वर्णतपः । एकद्वेककपुग्म-

भूमियमलैरेकाद्विभूमिद्विकैर्द्वेकद्विन्दुयुगेकपुग्मघरणीयुग्मेन्दुयुग्मेकैः । एकद्वेकसुजद्विचन्द्रघरणीयुग्मेकपुग्मे-

न्यासः । इति यतिश्चास्करणीयमागाढ वर्णितपः ॥ ४५ ॥

४६ क्षेपितप आगाढं उ०८३ पा० २७ विम ११०

		१०		४१		४२		४३	
पा १	पा २	पा	४२	पा	४२	पा	४३	पा	४३
		पा	४२	पा	४३	पा	४३	पा	४३
पा १	पा २	पा	४२	पा	४३	पा	४३	पा	४३
पा २	पा ३	पा	४३	पा	४३	पा	४३	पा	४३

४७ पञ्चमेख्य आगाढ			
प्रथममेख्यः	४	५	पा ५
द्वितीयमेख्यः	४	५	पा ५
तृतीयमेख्यः	४	५	पा ५
चतुर्थमेख्यः	४	५	पा ५
पञ्चममेख्यः	४	५	पा ५

॥ अथ श्रेणितपः । श्रेणौ षट् श्रेणयः प्रोक्ता एको
द्वौ प्रथमे क्षणे । द्वितीयादिषु चैकाङ्ककमहृक्षा-
मिजायते ॥ १ ॥ श्रेण्यङ्केस्तपः श्रेणितपः । तत्र
प्रथमश्रेणौ एकद्विजपवासा निरन्तराः पारणान्त-
रिताः । द्वितीयायां एकद्विजिजपवासाः तृतीयाया
एकद्विजिचतुरपवासाः चतुर्थ्यां एकद्विजिचतुः-
पञ्चोपवासाः । पञ्चम्या एकद्विजिचतुःपञ्चपदुप-
वासाः एव षडुपवासाः षष्ठ्या एकद्विजिचतुःपञ्चपदुसप्तोपवासाः एव न्यशी-
त्युपवासैः सप्तर्षिश्चातिपारणैर्दशोत्तरश्चातविनैः षड्भिः श्रेणिभिः पुर्यते ।
यश्चकन्यासः । उद्यापने दशोत्तरश्चातसक्यया पक्षाक्षफलजातिदीकन हृदस्त्रात्र-
विधिः । सधवात्सस्तप सधपूजा च । एतत्फलं क्षपणकश्रेणिः । इति यतिश्चाद्-
करणीयमागाढ श्रेणितपः ॥ ४६ ॥ ॥ अथ मेरुतपः । प्रत्येकं पञ्चमेख्यमासुपो-
षणकपञ्चक । एकान्तर मेरुतपस्तेन सजायते शुभ ॥ १ ॥ मेरुसक्यया तपः

नृमिहोक्तोऽयुगैर्युगेन नृधरणीयुगैकयुगमेन नृभिः ॥ १ ॥ द्विहोक्तद्विमहोद्विभूमियुगलत्पात्पाद्विभूमिद्वयैहं-

४५ पूर्ववत्पुः आगाह विगतसंख्या १५०

[illegible]

निः । एकद्विएकद्विद्विएकएकद्विउपवासैः पञ्चमी श्रेणिः । एकद्विएकद्विद्विएकद्विएकउपवासै षष्ठी श्रेणिः । द्विएकद्विएकएकद्विद्विएकउपवासैः सप्तमीश्रेणिः । द्विएकद्विएकद्विएकद्विएकउपवासैरष्टमी श्रेणिः । एवं श्रेण्यष्टकेन षण्णवतिउपवासैः पूर्यते । पारणकानि चतुःषष्टिः । सर्वदिनानि चतुस्तर शतं । अथापने दृष्टव्याजदि-
विपूर्वक चतुस्तरशतसंकल्पया एकाग्रफलादिदीकर्म संवधारस्वरूपं संवयुजा च । एतत्फलं सर्वदेव । यजक-

५० व्यवनजन्मतपोद्वय अनानाढ पर्यैवाकृतिः

उ १ म	पा	उ १ म	पा	उ १ से	पा	उ १ म	पा	उ १ सु	पा	उ १ प	पा
उ १ सु	पा	उ १ ध	पा	उ १ सु	पा	उ १ धी	पा	उ १ म	पा	उ १ पा	पा
उ १ धि	पा	उ १ म	पा	उ १ ध	पा	उ १ धी	पा	उ १ कु	पा	उ १ म	पा
उ १ म	पा	उ १ सु	पा	उ १ म	पा	उ १ म	पा	उ १ पा	पा	उ १ ध	पा

तितीर्थैकरानुद्धिद्वय तद्धिनानि-
विनापि यथाशक्ति एकान्तरा-
ध्वतुर्विशत्पुपवासा विधीयन्ते ।
उद्यापने दृढत्वाच्चविधिपूर्वक
जिनाभे चतुर्विंशतिसहस्रया पु-

काक्षफलजातिर्दीकन सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्फल सङ्गतिः । जन्मतपोप्येवमेव । यश्चकन्यासः । इति
यतिश्चाद्धकरणीयमनानाढ व्यवनजन्मतपोद्वय ॥ ५० ॥ ॥ अथ सूरायणतपः । सूरावदयनं हानिबुद्ध्या यस्य

५१ यथमभ्ये सूरायणतपः कृष्णपक्षे हानिः २

यथमभ्ये सूरायणतपः शुक्लपक्षे बुद्धिः

कृष्ण	१५	१४	१३	१२	११	१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१	शुक्ल	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
तिथि	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	तिथि	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	

५२ यथमभ्ये सूरायणतपः कृष्णपक्षे हानिः

यथमभ्ये सूरायणतपः शुक्लपक्षे बुद्धिः २

कृष्ण	१५	१४	१३	१२	११	१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१	शुक्ल	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
तिथि	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	तिथि	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	आ	

तत्सूरायण । तत्र सूरायणतपो यज्जमभ्ययवमन्यचाद्रायणवत् । नवरं कृष्णप्रतिपदि प्रारम्भः । यश्चकन्यासः ।

मेकराः । तत्र पञ्चमेरुद्विष्टय पञ्चविंशत्युपवासा एकान्तरा विधीयन्ते । पञ्चकन्यासः । उद्यापने दृढत्वाद्-
विधिपूर्वक स्पर्शस्यपञ्चमेरुद्वौकन सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्कल उत्तमप्राप्तिः । इति यतिभ्यादकरणी-
यमनागाह पञ्चमेकराः ॥ ४७ ॥ ॥ अथ द्वाविंशत्कल्प्याणकतपः । उपवासत्रय कृत्वा द्वाविंशदुपवासका ।

४८ द्वाविंशत्कल्प्याणकतप आगाह					
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा
द १	पा	द १	पा	द १	पा

एकमकान्तरास्वसादुपवासत्रय वर्देत् ॥ १ ॥ द्वाविंशदुपवासेरुप-
लक्षितानि कल्प्याणकानि द्वाविंशत्कल्प्याणकानि । तत्र प्रथम नि-
रन्तर उपवासत्रय तत एकाशन ततो द्वाविंशदुपवासा एकाशनान-
न्तरिताः ततो निरन्तर उपवासत्रय ततः पारणक पञ्चमुपवासा
अष्टविंशत् पारणकानि ऋग्विंशत् सर्वदिनानि द्वाससति । पञ्च-
कन्यासः । उद्यापने दृढत्वाद्द्विविधिपूर्वक द्वाविंशत्संक्षयपा पञ्च-
फलजातिद्वौकन सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्कल तीर्थकरना-
मकर्म । इति यतिभ्यादकरणीयमनागाह द्वाविंशत्कल्प्याणकतपः
॥ ४८ ॥

॥ अथ उपवासतपः । ऋग्विंशत्तितीर्थसाधुद्विष्टय
कप्यवनात्मक । विना कल्प्याणकविने कार्यानिष्ठानपद्वति ॥ १ ॥ उपवासार्थे तपश्चयवतपः । तत्र ऋग्विंशत्-

देवामे पुरुषप्रमाणतण्डुलपुञ्जोपरि दौकनीयः नानाविधपक्षाश्च संघवात्सल्य सधपूजा च । एतत्फल परम-
ज्ञान । इति यतिआद्धकरणीयमागाढं लोकनालितप ॥ ५२ ॥ ॥ अथ कल्याणकाष्टाहिकातपः । नवभक्ता-

५३ अष्टाहिकातप अनानाढ एकस्य जिनस्य

अभ्यन्तिनामसि पूर्य शुक्तिः कल्या

अथमस्य	चद०	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १
अथमस्य	च०	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १
अथमस्य	च०	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १
अथमस्य	का०	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १
अथमस्य	सि०	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १	पु १

उद्यापने जिनामे धिंशतुस्तरशतसहस्रया सर्वफलजातिस्वर्पकाशजातिदौकनं बृहत्स्त्रात्रविधिपूर्वक यतिभ्यो
वज्राधपाशपानदान सधधात्सल्य सधपूजा च । एतत्फल तीर्थकरनामकर्मवन्द्यः । यन्नकन्यासः । इति यति-
आद्धकरणीयमनागाढ कल्याणकाष्टाहिकातपः ॥ ५३ ॥ ॥ अथ आचास्यवर्धमानतपः । उपवासान्तरितानि

उवाचने चन्द्रस्थाने सूर्यः । शेषं तथैव । एतत्फलं महाराज्यमाप्तिः । इति यतिश्चाद्वकणीयमागाद त्वरायण-
तपः ॥ ५१ ॥ ॥ अथ लोकनालितपः ॥ सप्त पृथ्वी मध्यलोक कल्पा प्रैवेपका अपि । अनुत्तरा मोक्षद्विता

५२ लोकनालितपः		५२
१	मुक्तिदिन	१
२	सर्वावसिद्धि	२
३	नपरायित	३
४	नयत	४
५	नयत	५
६	नियम	६
७	पञ्चानुत्तर	७
८	सुरहीन	८
९	सुप्रतिपन्न	९
१०	मनोरम	१०
११	सर्वतोभद्र	११
१२	सुविद्या	१२
१३	सौम्यमै	१३
१४	सुमनस	१४
१५	मीतिकर	१५
१६	नारित	१६
१७	दीर्घक	१७
१८	बादशब्दा	१८
१९	नखुत	१९
२०	नारण	२०
२१	मायत	२१
२२	भाषण	२२
२३	नदयार	२३
२४	शुक	२४
२५	लोकक	२५
२६	नक्ष	२६
२७	मादन्त	२७
२८	गनापमार	२८
२९	इगान	२९
३०	भीषणी	३०
३१	मध्यमाद	३१
३२	मरानम	३२
३३	तम'प्रमा	३३
३४	भूमयथा	३४
३५	पेक्षयथा	३५
३६	कानयथा	३६
३७	सुखेन	३७
३८	नक्षयथा	३८
३९	गम	३९
४०	पुनरी	४०

लोकनालितरीत्यते ॥ १ ॥ एकमकान्युपवास एकमकानि नीरसा । आबानलान्युपवासाश्च क्रमानेभु तप-
स्तप ॥ २ ॥ लोकनालिक्रमेण तप लोकनालितपः । तत्र रत्नप्रभादिसप्तपृथ्वीरुदिरुदय निरन्तराणि सप्तैकम-
कानि ततो मध्यलोकमुदिरुदय उवाचासः । ततो द्वादशकल्पानुदिरुदय द्वादशैकमकानि । ततो नवप्रैवेपका-
नुत्तरानुदिरुदय नव निर्विकृतिकानि । पञ्चानुत्तरानुदिरुदय पञ्चानुत्तरानि । ततो मुक्तिद्विजासुदिरुदय एकोपवासा-
एव पञ्चविंशतितिनैः पूर्यते । पञ्चकन्यास । उवाचने इहस्तकाप्रविधिपूर्वक रूपमपसप्तपृथिव्यः सुवर्चमयो
मध्यलोकः नानावणिमया कल्पप्रैवेपकानुत्तराः स्फटिकमयी मुक्तिद्विजा तनुपरि काञ्चनरत्नन्यासः । स च

५४ आचाग्लवर्धमानसपः आगाह षण् १४ मास ३ दिन २० पूर्णते

[illegible][illegible]

५५ माघमालातप आगाढ प्रथम धर्मे पौषपक्षिदशमी १०											माघसुखि पदिका		१	पु	२	पु	३	पु	०
४	५	६	०	८	९	१०	पु	का	११	पु	१२	पु	१३	पु	१४	पु	१५	पु	
											एष द्वितीयधर्मे सुतीयचतुर्थेपि एयमेव तिथयः								

पूर्णाया । स्वात्वार्यन्त सपूज्य वैकर्मक विदध्याथ ॥ १ ॥ माघमासे मालारूप करणीय माघमाला । तत्र पौषकृष्णदशमीमारभ्य माघपूर्णिमापर्यन्तं लाखा जिनार्चन एकमस्त च कुर्यात् । एष वर्षचतुष्टय कृत्वा उद्यापने बृहत्लाभविधिपूर्वक जिनाम्ने घृतमय मेरु सुवर्णमणिगर्भित दौकयेत् । सघवात्सत्य सघपूजा च । एतत्फल परमसुखप्राप्तिः । यश्चकन्यासः । इति आढ्यकरणीयमागाढ माघमालातपः ॥ ५५ ॥ अथ महावीर-

५६ महावीरतप आगाढ प्रथमधर्म										४ १०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा
६ १०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा
१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा
१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा
१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा
१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा	१०	पा

तपः । महावीरतपो ज्ञेय वर्षाणि द्वादशैव च । त्रयोदशैव पक्षाश्च पञ्चकल्याणपारणे ॥ १ ॥ महावीरस्य छद्मस्थकालतपः महावीरतपः । तत्र द्वादशवर्षत्रयोदशपक्षपर्यन्त निरन्तर दशोपवासान्तरितानि पारणकानि । यश्चकन्यासः । उद्यापने बृहत्लाभविधिपूर्वक श्रीमहावीरप्रतिमां स्पर्शमाय न्यग्रोधतरे दौकयेत् । सघवात्सत्य सघपूजा च । एतत्फल कर्मक्षयः । इति यतिआढ्यकरणीयमागाढ

महावीरतपः ॥ ५६ ॥ ॥ अप लक्षप्रतिपत्तपः । शुक्लप्रतिपदः सूर्यसख्या एकाशानादिभिः । समर्धनीयास्त-
पसि लक्षप्रतिपदात्मके ॥ १ ॥ शुक्लप्रतिपदमारभ्य प्रतिपत् १२ वर्षमेक यावद्यथाशक्त्येकाशानादितपः तद्व-
प्रतिपच्छ्रावकभाविकाभिः कार्यः । जघापने पूजापूर्वं लक्षधान्य दौकनीय । लक्षसख्याधान्याना निमन्यो
यथा । बोधामाणा ५ पाइली १ मुगसेइ १ पाइली २ मोठसेइ १ पाइली २ जवसेइ २ तिलपाइ ७ गोधूमसेइ
८ चवलासेइ ३ चणासेइ १ कागुमाणा ३ कोद्रवमाणा ३ खडवमाणा ५ तूवरसेइ ४ जुवारिमाणा ५ । पृत-
त्फल अगण्यलक्ष्मीप्राप्तिः । इति श्राद्धकरणीयमागाद लक्षप्रतिपत्तपः ॥ ५७ ॥ इति तयोधिकारे गीतार्थो-
क्तानि तपसि सपूर्णानि ॥

अथ फलतपसि । यथा । तत्र प्रथम सर्वाहसुन्दरतपः । शुक्लपक्षेष्टोपवासा आचान्तान्तरिताः क्रमात् ।

१ सर्वतसुन्दरतपः आगाद दिन १५ पारणक प्रतिपद्यायां

सु	१ प्र	२ द्वि	३ तृ	४ च	५ प	६ ष	७ स	८ अ	९ श	१० द्व	११ तृ	१२ च	१३ ष	१४ प
ति	व	श्री	व	श्री	व	श्री	व	श्री	व	श्री	व	श्री	व	श्री

सुन्दर । तत्र शुक्लपक्षे प्रतिपद्युपवास विधाय अष्टोपवासा. सप्ताभ्यान्तान्तरिता विधेया यथाशक्ति सप्तमा-
विदशविधवर्मापालनं कथापपरिहारोपि पूर्णिमायां जघापयेत् । यज्ञकन्यासः । जघापयेत् पुनस्तथाजघादिभिः वि-

विधीयन्ते तेन तपो अ-
वैरसर्वाहसुन्दर ॥ १ ॥

सर्वाह्राणि सुन्दराधि

जायन्ते यस्मात्तत्सर्वाह्र-

धाय जिनामे स्पर्णमयपुरुष रक्षजदित दौकेयेत् । सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्फल सर्वाङ्गसुन्दरता । इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाढ सर्वाङ्गसुन्दरतपः ॥ १ ॥ ॥ अथ निरुजशिखतपः । तपो निरुजशिखास्य विधेय

२ निरुजशिखातप आगाढ विन १५ कृष्णपक्षप्रतिपदात्

कृष्ण	१ प्र	२ द्वि	३ तृ	४ च	५ पं	६ ष	७ स	८ श	९ न	१० द	११ पु	१२ द्वा	१३ त्र	१४ च	१५ प
तिथि	उ १	आ	उ	आ	उ	आ	उ	आ	उ	आ	उ	आ	उ	आ	उ

यस्य तत्रिरुजशिख । तत्र कृष्णपक्षे सर्वाङ्गसुन्दरवद्विधिः । यज्ञकन्यासः । एतत्फल आरोग्य । इति यतिश्चाद्धकरणीयमागाढ निरुजशिखतपः ॥ २ ॥ ॥ अथ सौभाग्यकल्पपट्टक्षतपः । सौभाग्यकल्पपट्टक्षस्तु चैत्रेऽ-

३ सौभाग्यकल्पपट्टक्षतप आगाढ चैत्रशुक्लप्रतिपदात्

च शु	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा
क्षे क	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा	उ	पा

इव सौभाग्यकल्पपट्टक्षः । तत्र चैत्रमासे सर्वस्मिन् एकान्तरोपवासा विधेयाः । यज्ञकन्यास्तः । उद्यापने बृह- त्त्वात्रविधिपूर्वक सुवर्णरूप्यमयसाक्षोपाङ्गकल्पपट्टक्षदौकन सधवात्सत्यं सधपूजा च । एतत्फल सौभाग्य-

नशानसवयैः । एकान्तरैः पर कार्यास्तिथौ चन्द्रा- दिक्के द्युमे ॥ १ ॥ सौ- भाग्यस्य दाने कल्पपट्टक्ष

महावीरतपः ॥ ५६ ॥ ॥ अथ लक्षप्रतिपत्तपः । शुक्लप्रतिपदः सूर्यसत्या एकाशनादिभिः । समर्थनीयास्त-
पसि लक्षप्रतिपदास्तके ॥ १ ॥ शुक्लप्रतिपदमारभ्य प्रतिपत् १२ वर्षमेक यावद्यथाशक्त्येकाशनादितपः लक्ष-
प्रतिपच्छ्रावकभाधिकामिः कार्य । उद्यापने पूजापूर्वं लक्षधान्य दौकनीय । लक्षसत्याधान्याना निबन्धो
यथा । बोधामाणा ५ पाइली १ सुगसेह १ पाइली २ मोठसेह १ पाइली २ जवसेह २ तिलपाह ७ गोधूमसेह
८ चवळासेह ३ वणासेह १ कांशुमाणा ३ कोद्रवमाणा ३ उडवमाणा ५ तूवरसेह ४ जुवारिमाणा ५ । पूत-
त्फल अगण्यलक्ष्मीप्राप्ति । इति श्राद्धकरणीयमागाह लक्षप्रतिपत्तपः ॥ ५७ ॥ इति तपोधिकारे गीतार्थो-
क्तानि तर्पांसि सपूर्णानि ॥

अथ फलतर्पांसि । यथा । तत्र प्रथम सर्वाङ्गसुन्दरतपः । शुक्लपक्षेष्टोपवासा आचान्तान्तरिताः क्रमात् ।

१ सर्वाङ्गसुन्दरतपः आगाह दिन १५ पारणक प्रतिपदायां

सुख	१ म	२ द्वि	३ तृ	४ च	५ प	६ प	७ स	८ श	९ श	१० द्व	११ तृ	१२ श्रा	१३ च	१४ च	१५ तृ
विधि	व १	भा	व	भा	व	भा	व	भा	व	भा	व	भा	व	भा	व

सुन्दर । तत्र शुक्लपक्षे प्रतिपद्युपवास विधाय अष्टोपवासाः समाप्तान्तान्तरिता विधेया यथाशक्ति संपन्ना-
दिदशाधिपथमपाहनं कथायपरिहारेषि पूर्णिमायां उद्यापयेत् । यज्ञकन्यासः । उद्यापने पुरस्ज्जाजविधिं वि-

विधीयन्ते तेन तपो भ-
वरसर्वाङ्गसुन्दर ॥ १ ॥
सर्वाङ्गाणि सुन्दराणि
द्यायन्ते यस्मात्तत्सर्वाङ्ग-

वाय जिनामे स्वर्णमयपुरुष रत्नजटित दीकयेत् । सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्फल सर्वाहसुन्दरता । इति यतिआह्वकरणीयमागाह सर्वाहसुन्दरतपः ॥ १ ॥ ॥ अथ निरुजशिखतपः । तपो निरुजशिख्यास्य विधेय तद्वदेव हि । नवर कृष्ण पक्षे तु करण तस्य श- स्यते ॥ १ ॥ निरुजा रो- नरहिता शिखा चूला

२ निरुजशिखातप आगाह विन १५ कृष्णपक्षमतिपयात्

कृष्ण	१ म	२ द्वि	३ तृ	४ च	५ प	६ प	७ स	८ श	९ न	१० ष	११ पु	१२ द्वा	१३ य	१४ च	१५ पु
तिथि	३१	श्रां	३	श्रां	३	श्रां	३	श्रां	३	श्रां	३	श्रां	३	श्रां	३

यस्य निरुजशिख । तत्र कृष्णपक्षे सर्वाहसुन्दरयद्विधिः । यक्षकन्यासः । एतत्फल आरोग्य । इति यति- आह्वकरणीयमागाह निरुजशिखतपः ॥ २ ॥ ॥ अथ सौभाग्यकल्पवृक्षतपः । सौभाग्यकल्पवृक्षस्तु वैश्वेद-

३ सौभाग्यकल्पवृक्षतप आगाह वैश्वशुक्रमतिपयात्

वैश्व	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३
वैश्व	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३	पा	३

इव सौभाग्यकल्पवृक्ष । तत्र वैश्वमासे सर्वसिन् एकान्तरोपवासा विधेयाः । यक्षकन्यासः । उद्यापने बृह- त्नामविधिपूर्वक सुवर्णरूप्यमयसाक्षोपाह्वकल्पवृक्षदीकन सधवात्सत्यं सधपूजा च । एतत्फल सौभाग्य-

नशानसचयैः । एकान्तरो- पर कार्यास्तियौ चन्द्रा- दिक्के शुभे ॥ १ ॥ सौ- भाग्यस्य दाने कल्पवृक्ष

प्राप्तिः । इति यतिश्राद्धकरणियमागाध सौभाग्यकल्पवृक्षतपः ॥ ३ ॥ ॥ अथ दमयन्तीतपः । दमयन्त्या प्रति-

४ दमयन्तीव आगाढं अन्येषामपि जिज्ञानामेव विधिः आ २१ पा त पा

[illegible]

जिनमाथान्धान्येकविंशतिः । कृतानि सन्ततान्येव दमयन्तीतपो हि तत् ॥ १ ॥ दमयन्त्या नलविद्युक्तया
कृत तपः दमयन्तीतपः । तत्र जिनजिनप्रति विंशतिर्विंशतिराथान्धानि एकैक शान्तदेवतायाः एव निर-
न्तरतया विधीयन्ते । शक्त्यनुसारेण एकैकजिनस्याथान्धूपरणे पारणकान्यपि भवन्ति सामयिककालापे-
क्षया । यन्नकन्यासः । उपायने सर्वसस्यया चतुरसरा पञ्चशती फलपक्षाक्षजातिमुद्रादीकन बृहत्स्नात्रवि-
धिपूर्वक आथान्धाना सर्वसस्यया चतुरसरा पञ्चशती । सयवात्सत्य सयपूजा च । एतत्फल आपदिगमः ।
इति श्राद्धकरणीयमनागार्ह दमयन्तीतपः ॥ ४ ॥ ॥ अथायतिजनकतपः । कार्ये द्वात्रिंशदाथान्धैः स्वसस्त्रेन

५. आयविवेजनकतप आगाढ । तत्र दार्ढ्ययावत्त्वान्शानि निरन्तराणि एकश्रेण्या कर्णीयानि

[illegible]

निरन्तरैः । एवं स्यादायतिशुभं तप उद्यापनान्वित ॥ १ ॥ आयतिं उत्तरकालं शुभं जनयति आयतिजनक ।
यश्चकन्यासः । उद्यापने दृष्टत्वाश्रयिधिपूर्वकं षतुर्धिशतिसंख्यया पुष्पफलपक्षाक्षरौकनं सधवात्सल्यं सध-
पूजा च । एतत्फल उत्तरकाले शुभं । इति आह्मकरणीयमागाह आयतिजनकतपः ॥ ५ ॥ ॥ अथाक्षयनि-

६ अक्षयनिधितप आगाहं माद्रधाधधि										आ	प	प	प	प	स	प	०
अ	प	न	प	द	प	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अ	प	न	प	द	प	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अ	प	न	प	द	प	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

धितप । यद सस्थाप्य
देवाग्ने गन्धपुष्पादिपू-
जितं । तपो विधीयते

पक्षं तदक्षयनिधिं स्फुट ॥ १ ॥ अक्षयनिधिवदक्षयनिधि । तत्र माद्रपद्रकृष्णचतुर्थ्यौ जिनविभ्याग्ने गोमय-
लेपनं विधाय स्थापनकोपरि चिञ्चितं गन्धपुष्पयुजितं स्वर्णमणिसुव्राफलश्रमुकादिगर्भितं यद स्थापयेत् । पक्ष-
यावत्सत्यं नित्यपूजनं जिनस्य प्रवक्षिणाश्रयपूर्वकं अक्षताञ्जलिक्षेपः नैवेद्यदौकनं यथाशक्ति द्विमर्त्तकभक्त्या-
दिप्रत्याख्यानं वृत्तगीतोत्सवादि । एव पर्युषणापर्यन्तं वर्षचतुष्टयं विधेयं । यश्चकन्यासः । उद्यापने दृष्टद्वि-
धिपूर्वकं नानापक्षाक्षयलिहौकनं सधवात्सल्यं सधपूजा च । एतत्फलं सर्वसपत् । अथवा अक्षतमुष्टिं प्रति-
दिनं घटे निक्षिपेत् यावत्स घटः पूर्यते तावद्विनानि प्रतिदिनमेकाशनानि चिद्वध्यात् । इति आह्मकरणीय-
मागाह अक्षयनिधितपः ॥ ६ ॥ ॥ अथ स्फुटसप्तमीतपः । आधादादि च पौषान्तं सप्तमासान् शितिचवपि ।
सप्तमीपूषवासाश्च विधेयाः सप्त निञ्चित ॥ १ ॥ स्फुटोद्यापनेन उपलक्षिता सप्तमी स्फुटसप्तमी । तत्र आ-

७ मुकुटसप्तमीतप आगाढ

आपवर्षि	दिनकनाथ	०	४
आवषषदि	मनमनाथ	०	४
भाद्रपदषदि	अन्नप्रमसासि	०	४
आश्विनषदि	नेमिनाथ	०	४
कार्तिकषदि	आदिनाथ	०	४
मार्गशिरषदि	महावीर	०	४
पौषषदि	पार्शनाथ	०	४

षाडशवणमाद्रपदआभिवनकार्तिकमार्गशीर्षीर्षीपक्षुष्णसप्तमीपूषवासा' । तासु क्रमेण विमलनाथ १ अनन्तनाथ २ चन्द्रममशान्ति ३ नेमि ४ क्षपण ५ महावीर ६ पार्श्वनाथ ७ तीर्थकुता दृष्टत्त्रात्रविधिना पूजा । यक्षकन्यास' । उद्यापने दृष्टत्त्रात्रविधिपूर्वक रूच्यमयलोकनालरुपरि सस्थित सुवर्णमय रत्नजडित मुकुट दौकयेत् । सप्तसकपया एकाक्षफलजार्ति च सद्यवात्सल्य सयपूजा च । एतत्फल धाठिष्ठतमासिः । इति श्राद्धकरणीयमागाढ मुकुट-सप्तमीतपः ॥ ७ ॥ ॥ अथ अम्यातप' । दुष्कादिपञ्चमीत्वेव पञ्चमासेषु वै तपः । एकमस्कादि वै कार्यमम्यापूजनपूर्वक ॥ १ ॥

८ अबातप आगाढ मास ५

अम्याराधनार्थं तपः अम्यातपः । तत्र पञ्चसु दुष्कपञ्चमीषु नेमिजिनाम्यापूजनपूर्वक यथाशक्ति तपो विधेयं । यक्षकन्यासः । उद्यापने विमलधातुभिर्घोषा अम्यामूर्ति-विधापन तत्प्रतिष्ठापन कल्पोक्तविधिना नित्य तत्पूजन सद्यवात्सल्य सयपूजा च । तत्फल अम्यावरमासिः । इति श्राद्धकरणीयमागाढ अम्यातपः ॥ ८ ॥ ॥ अथ श्रुत-देवतातपः । एकादशेषु दुष्टेषु पक्षेष्वेकादशेषु च । यथाशक्ति तपः कार्यं वागदेव्यर्ष-

दुष्क	प	४
दुष्क	प	४
दुष्क	प	४
दुष्क	प	४

१. श्रुतदेवीतप आगाढं

श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप
श्रुतदेवता	शुद्धपूजाद	तप

नपूर्वक ॥ १ ॥ श्रुतदेव्याराधनार्थं तपः श्रुतदेवीतपः । तत्र एकादशीषु शुक्लैका-
दशीषु श्रुतदेवीपूजापूर्वकं यथाशक्ति तपो विधेय । यश्चकन्यासः । उद्यापने शु-
तदेवीमूर्तिनिर्माणेण तत्प्रतिष्ठापन विधिना पूजा सधवातसत्य सधपूजा च ।
एतत्फल श्रुतप्राप्तिः । इति श्राद्धकरणीयमागाढ श्रुतदेवीतपः ॥ १ ॥ अथ
रोहिणीतपः । रोहिण्या च तपः कार्यं चासुपूज्यार्चनायुत । सप्तवर्षं सप्तमासीसु
पवासादिभिः पर ॥ १ ॥ रोहिणीनक्षत्रे तपः रोहिणीतपः । तन्नाक्ष(य)ततृती-
यासप्तरोहिण्यां चासुपूज्यजिनपूजापूर्वकं तत्प्रारम्भः ।
ततो रोहिणीनक्षत्रे समागते सप्तवर्षाणि सप्तमासानि
यावदुपवासाथान्त्वानि निर्विकृतिकादि यथारब्ध तपो

१० रोहिणीतप आगाढ	ते	वर्ष ०	मास ०	उपवा
------------------	----	--------	-------	------

विधेय । यथेकापि रोहिणी विसरति तदा तपसः पुनः प्रारम्भः । यश्चकन्यासः । उद्यापने श्रीचासुपूज्यप्र-
तिमाघे बृहत्स्नात्रविधिपूर्वकं स्वर्णमयमशोकवृक्ष द्यौक्येत् सधवातसत्य सधपूजा च । एतत्फल अर्धवन्द्य-
सौभाग्यसुखप्राप्तिः । इति श्राद्धकरणीयमागाढ रोहिणीतपः ॥ १० ॥ अथ मातरतपः । माद्रस्य शुक्ल-
पक्षे तु प्रारभ्य सप्तमी तिथि । अयोदश्यन्तमावेय तपो मातरिसहक ॥ १ ॥ मात्राराधनार्थं तपः मातरतपः ।

७ मुकुटसप्तमीतप आगाढ			
आपद्बन्धि	विमलनाथ	७	४
आमन्त्रबन्धि	अनन्तनाथ	७	४
माद्रपदबन्धि	चन्द्रप्रभमाधि	७	४
आभिन्नबन्धि	नेमिनाथ	७	४
कार्तिकबन्धि	आग्निनाथ	७	४
नार्गिरबन्धि	महावीर	७	४
पौषबन्धि	पार्श्वनाथ	७	४

षाढआवणमाद्रपदआभिन्नकार्तिकमार्गशीर्षपौषकुणसप्तमीपूषवासाः । तास्तु क्रमेण विमलनाथ १ अनन्तनाथ २ चन्द्रप्रभशान्ति ३ नेमि ४ ऋषभ ५ महावीर ६ पार्श्वनाथ ७ तीर्थकुता दृढस्त्रात्रविधिना पूजा । यक्षकन्यासः । उद्यापने दृढस्त्रात्रविधिपूर्वकं रूप्यमयलोकनालेरुपरि सस्थित सुवर्णमय रत्नजडित मुकुट दौकयेत् । सप्तसरूपया पकाक्षफलजातिं च सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्फलं धाञ्जितमाप्तिः । इति श्राद्धकरणीयमागाढ मुकुट-सप्तमीतपः ॥ ७ ॥ ॥ अथ अम्भातप । दृष्ट्वादिपञ्चमीध्वेव पञ्चमासेषु वै तपः । एकमक्तादि वै कार्यमम्भापूजनपूर्वकं ॥ १ ॥

अम्भाराधनार्थं तप' अम्भातप' । तत्र पञ्चसु दृष्टपञ्चमीषु नेमिजिनाम्भापूजनपूर्वकं यथाशक्ति तपो विधेय । यक्षकन्यासः । उद्यापने विमलधातुभिर्घोषक अम्भामूर्ति-विद्यापन तत्प्रतिष्ठापन कल्पोक्तविधिना नित्य तत्पूजन सधवात्सत्य सधपूजा च । तत्फलं अम्भावरमाप्तिः । इति श्राद्धकरणीयमागाढ अम्भातपः ॥ ८ ॥ ॥ अथ शुत-देवतातपः । एकादशेषु दृष्टेषु पक्षेध्वेकादशेषु च । यथाशक्ति तप' कार्ये जागरेद्वर्ष-

८ अवातप आगाढ मास ७			
शुक्ल	प		४
शुक्ल	प		४
शुक्ल	प		४
शुक्ल	प		४
शुक्ल	प		४

निधिषु तप एकाशनादिक । विधेय सर्वसपत्ति सुखे तपसि निश्चितं ॥ १ ॥ सर्वसुखसंपत्तिहेतुत्वात्सर्वसु-
खसपत्ति । तत्र प्रतिपत्सक्तमेकमक्त द्वितीयाया हे एव बुद्ध्या यावत्पूर्णिमायाः पञ्चदश । पर यदि कापि
निधिर्विस्मरति तदा सा पुनरादिनो विधेया । एवं विंशत्युत्तरशतदिनैः पूर्णते । यष्टकन्यासः । उद्यापने
बृहत्लाघविधिपूर्वकं विंशत्युत्तरशतसंख्या फलपकाव्रजानिर्दोकेन सघवात्सल्य सघपूजा च । एतत्फलं
सुखप्राप्तिः । इति आद्वकरणीयमागाह सर्वसुखसपत्तितपः ॥ १२ ॥ अथाष्टापदपावहीतपः । आश्विना-

१३ अष्टापदपावहीतप आगाह

स १	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स २	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स ३	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स ४	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स ५	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स ६	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स ७	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प
स ८	अश्वि	८	१	१०	११	१२	१३	१४	१५	प

आश्विनास्वेव यथाशक्तितपःक्रमैः । विधेयमष्टवर्षाणि तप अष्टापदः
पर ॥ १ ॥ अष्टापदरोदार्पे तपः अष्टापदपावहीतपः । तत्र आश्वि-
नाष्टाहिकास्तु यथाशक्ति तपो विधेय । देवाग्ने स्वर्णमय सोपान स-
स्याप्य अष्टप्रकारपूजाभिः पूजयेत् । एव अष्टवर्षाप्यष्टसोपानानि
विदध्यात् । यष्टकन्यासः । उद्यापने चतुर्विंशतिसंख्यया पकाशफ-
लजातीना बृहत्काशविधिपूर्वकं द्वौकनं । सघवात्सल्य सघपूजा च ।
एतत्फलं दुर्लभप्राप्तिः ॥ इति आद्वकरणीयमागाह अष्टापदपावही-
तपः ॥ १३ ॥ अथ मोक्षदण्डतपः । यावन्मुष्टिप्रमाण स्यादुक्तद-
ण्डस्य तावतः । विदधीतेकान्तराश्वोपवासान्मुसमाहितः ॥ १ ॥ मोक्ष-

११ भातरतप आगाह

१ व	भाद्रपद	स० आगत०	प० पू० द्वा० म०	प
२ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
३ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
४ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
५ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
६ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
७ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प

दोकिन अष्टम्या द्वातदोकिन नवम्या पकासदोकिन दशम्या गोमुग्ध दोकिन एकादश्या दधिदोकिन द्वादश्या

तत्र भाद्रपदशुक्लसप्तमीमारभ्य त्रयोदशीपर्यन्तं दुग्धदधिघृतक-
रम्यपायसलपनश्रीघृतपूरैर्जिनमातृका पूजयित्वा यथाशक्ति ष-
कमकावित्तपो विधेय । तच्च सप्तवर्षपर्यन्त । पर वर्षद्वये वर्षद्वये
उद्यापन अनया रीत्या विधेय । भाद्रपदशुक्लचतुर्दश्या चतुर्विं-
शतिसंख्ययापूषकादादिमादिफलजानि क्षिप्रचढीपात्राणि जिन-
मावृणाममे दोकेयेत् । सपुत्रश्राविकायाश्च वस्त्राद्भ्रातृगन्तान्बु-
लादि देय । सप्तमवर्षोद्यापने च जिनमावृणाममे सप्तम्या तैल-

१२ सर्वसुखसंपत्ति सप आगाह

१ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
२ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
३ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
४ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
५ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
६ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प
७ व	भाद्रपद	७८११०१११२११३		प

शुद्धदोकिन त्रयोदश्या क्षिप्रचढी कणिकाहरीतकी
धान्याका मेधी शुद्ध अजन शालाका सप्तसंख्यगतप-
त्रकमुकदोकिन सपुत्रश्राविकाया नालिकेरदान सप्त-
धातुसत्प सप्तपूजा च । एतत्फल पुत्रप्राप्तिः । यच्च-
कन्यासः । इति भाद्रकरणीयमागाह भातरतप
॥ ११ ॥ ॥ अप सर्वसुखसंपत्तिस्तपः । एकादिद्वयमा

तिथिषु तप एकाशनादिक । विधेय सर्वसपत्ति सुखे तपसि निश्चितं ॥ १ ॥ सर्वसुखसंपत्तिहेतुत्वात्सर्वसु-
खसपत्ति । तत्र प्रतिपत्सक्तमेकमक्त द्वितीयाया द्वे एव बृहद्वा यावत्पूर्णिमायाः पञ्चदश । पर यदि कापि
तिथिर्विसरति तदा सा पुनरादितो विधेया । एवं विशात्युत्तराशतद्विनैः पूर्यते । यश्चकन्यासः । उद्यापने
बृहत्लाघ्रविधिपूर्वक विशात्युत्तराशतसखया फलपक्वाज्जातिदोकेन सघवात्सल्य सघपूजा च । एतत्फलं
सुखप्राप्तिः । इति आह्वकरणीयमागाढ सर्वसुखसपत्तितपः ॥ १२ ॥ ॥ अथाष्टापदपावहीतपः । आश्विना-

१३ अष्टापदपावहीतप आगाढ

ष १	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष २	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष ३	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष ४	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष ५	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष ६	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष ७	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
ष ८	अमृत	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६

ष्टाहिकाखेव यथाशक्तितपःक्रमैः । विधेयमष्टवर्षाणि तप अष्टापद-
पर ॥ १ ॥ अष्टापदरोहार्थं तपः अष्टापदपावहीतपः । तत्र आश्वि-
नाष्टाहिकासु यथाशक्ति तपो विधेय । देवाग्ने स्वर्णमय सोपान स-
स्याप्य अष्टप्रकारपूजाभिः पूजयेत् । एव अष्टवर्षाण्यष्टसोपानानि
विदध्यात् । यश्चकन्यासः । उद्यापने चतुर्विंशतिसखया पक्वाश्चक-
लजानीनां बृहत्लाघ्रविधिपूर्वक द्वौकेन । सघवात्सल्य सघपूजा च ।
एतत्फलं दुर्लभप्राप्तिः ॥ इति आह्वकरणीयमागाढ अष्टापदपावही-
तपः ॥ १३ ॥ ॥ अथ मोक्षदण्डतपः । यावन्मुष्टिप्रमाण स्यादुच्छ-
ण्डस्य तावत्तः । विदधीतेकान्तराध्वोपवासान्मुसमाहितः ॥ १ ॥ मोक्ष-

११ भास्वरतप आगाव			
१ व	भाद्रपुष्ट	स आग० व० पू० शा० ब०	पू
२ व	भाद्रपुष्ट	०।०।१०।१।१२।१३	पू
३ व	भाद्रपुष्ट	०।०।१।०।१।१२।१३	पू
४ व	भाद्रपुष्ट	०।०।१।०।१।१२।१३	पू
५ व	भाद्रपुष्ट	०।०।१।०।१।१२।१३	पू
६ व	भाद्रपुष्ट	०।०।१।०।१।१२।१३	पू
७ व	भाद्रपुष्ट	०।०।१।०।१।१२।१३	पू

दोक्कन अष्टम्यां द्युतदोक्कन नवम्या पक्काभदोक्कन दशम्या गोत्रुमय दोक्कन एकादश्या दधिदोक्कन द्वादश्या

१२ सर्वसुखसंपत्ति तप आगार्ड			
ति	५	५	१
ति	१		
ति	२	५	२
ति	३	५	३
ति	४	५	४
ति	५	५	५
ति	६	५	६
ति	७	५	७
ति	८	५	८
ति	९	५	९
ति	१०	५	१०
ति	११	५	११
ति	१२	५	१२
ति	१३	५	१३
ति	१४	५	१४
ति	१५	५	१५

2

निधिषु तप एकाग्रानादिक । विधेय सर्वसपत्ति सुखे तपसि निश्चितं ॥ १ ॥ सर्वसुखसंपत्तिहेतुत्वात्सर्वसु-
 खसपत्ति । तत्र प्रतिपत्सकमेकमक द्वितीयाया हे एष दृष्ट्या यावत्पूर्णिमायाः पञ्चदश । पर यदि कापि
 तिथिर्विष्करति तदा सा पुनरावितो विधेया । एवं विंशत्युत्तरशतविनैः पर्यन्ते । यश्चकन्यासः । उद्यापने
 बृहत्तानात्रविधिपूर्वकं विंशत्युत्तरशतसंख्या फलपकान्नजातिद्वौकनं सद्यवात्सल्य सद्यपूजा च । एतत्फलं
 सुखप्राप्तिः । इति आह्मकरणीयमागाद सर्वसुखसपत्तिमपः ॥ १२ ॥ ॥ अथाष्टापदपावहीतपः । आश्विना-
 द्वाहिकाखेव यथाशक्तिमपःक्रमैः । विधेयमष्टवर्षाणि तप अष्टापदः
 पर ॥ १ ॥ अष्टापदरोहार्थं तपः अष्टापदपावहीतपः । तत्र आश्वि-
 नादद्वाहिकासु यथाशक्ति तपो विधेय । देवाग्ने स्वर्गमय सोपान स-
 स्थाप्य अष्टप्रकारपूजाभिः पूजयेत् । एव अष्टवर्षाण्यष्टसोपानानि
 विदध्यात् । यश्चकन्यासः । उद्यापने चतुर्विंशतिसंख्याया पकान्नफ-
 लजातीना बृहत्तानात्रविधिपूर्वकं द्वौकनं । सद्यवात्सल्य संघपूजा च ।
 एतत्फलं दुर्लभप्राप्तिः ॥ इति आह्मकरणीयमागादं अष्टापदपावही-
 तपः ॥ १३ ॥ ॥ अथ मोक्षदण्डतपः । यावन्मुष्टिप्रमाण स्यादुद-
 ण्डस्य तावतः । विदधीतैकान्तराश्वोपवासानसुसमाहितः ॥ १ ॥ मोक्ष-

१३ अष्टापदपावहीतप आगाद

प १	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प २	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प ३	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प ४	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प ५	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प ६	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प ७	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
प ८	५५	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६

१७ गौतमपट्टिगाथातपः

शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१
शुक्ल	५	४	१

षष्ठनकक्षोलिकासहिते

स्वर्धि । तत्र एकस्या शुक्लप्रतिपद्युपवासः । द्वितीयमासे शुक्लद्वितीयायामुपवासः ।
एव पञ्चदशसु मासेषु शुक्लपक्षेषु यावत्पूर्णिमाया उपवासः पञ्चदश संख्यया भवन्ति ।
यथोकापि तिथिर्विस्तरति तदा पुनरपि तिथिरारभ्यते । यश्चकन्यासः । उद्यापने
श्रीश्वरमर्चयस्य पूजन सख्यमयपुष्टः तच्छाखाया सुवर्णमयपालनक पटसूत्रमन्यित
पटसूत्रमयतुलिका तदुपरि सुवर्णमयगुत्तलिका पञ्चदशसंख्यया पक्षाक्षफलजाति-
हौकनं । पर तियो तियो नव नव नैवेद्य फल च हौकनीय संघवात्सल्य सद्यपूजा च ।
एतत्फल सर्वदुःखप्रणाशः । इति आह्वकरणीयमागाह अदुःखदर्शितपः ॥ १६ ॥
द्वितीयाहुः स्वर्धितपसि पञ्चदशोपवासा एकान्तरिताः तिथिविनापि विधेयाः शेष
तथैव । इति द्वितीय अदुःखदर्शितप आगाह ॥ १६ ॥ अथ गौतमपट्टिगाथातपः ।
एकासु पञ्चदशसु स्वशास्तेरनुसारतः । तपः कार्ये गौतमस्य पूजाकरणपूर्वक ॥ १ ॥
गौतमपात्रोपलक्षित तपः गौतमपात्रतपः । तत्र पञ्चदशपूर्णिमा यावत् श्रीगौतम-
मूर्तिपूर्वक यथाशक्ति प्रत्याख्यान विधेय । उद्यापने श्रीगौतमस्य श्रीमहावीरस्य च
बृहत्स्नात्रविधिपूजा । रुच्यमयपात्र काष्ठमय च द्वे पायसपूरिते शुरवे दद्यात्
। सघवात्सल्य सद्यपूजा च । एतत्फल विविधलब्धयः । यश्चकन्यासः इति

आद्धकरणीयमागाह गौतमपट्टिगह्रातपः ॥ १७ ॥ ॥ अथ निर्वाणदीपतपः । वर्षत्रय दीपमाला पूर्वे सुत्ये

१८ निर्वाणदीपतप आगाह

१ वर्षे	कार्तिकवर्षे	१४०	४	४
२ वर्षे	कार्तिकवर्षे	१४	४	४
३ वर्षे	कार्तिकवर्षे	१४०	४	४

विनद्धये । उपवासद्वय कार्ये दीपप्रस्तारपूर्वक ॥ १ ॥ निर्वाणमार्गे दीप इव निर्वाणदीपः । तत्र दीपमालिकायाश्चतुर्दशमावास्थ्यो उपवासद्वय धि-
क्षेय । तत्र हि राज्ञद्वयेपि श्रीमक्षवीराद्ये अखण्डाक्षतदीपदान । यश्चक-
न्यासः । उद्यापने वर्षत्रयान्ते दृढत्लात्रविधिपूर्वक महावीरपूजा दीपस-
हस्रदान सयवात्सत्य सधपूजा च । एतत्फल मोक्षमार्गमासि । इति आद्धकरणीयमागाह निर्वाणदीपतप
॥ १८ ॥ ॥ अथाष्टनाष्टदीपतपः । शुक्लाष्टमीषु षाष्टासु आचाम्नादितपासि च । विदधीत स्वशाक्तया च

१९ अष्टनाष्टमीतप आगाह

८	४	८	४	८	४
८	४	८	४	८	४
८	४	८	४	८	४
८	४	८	४	८	४

ततस्तत्पूरण भवेत् ॥ १ ॥ अष्टनाभिमेकेणोपलक्षिता अष्टमी अ-
ष्टनाष्टमी । तत्र अष्टसु शुक्लाष्टमीषु आचाम्नान्येव विधेयानि ।
यश्चकन्यास । उद्यापने दृढत्लात्रविधिपूर्वक दृढदुग्धभृत कलश
माणकमात्रमोदकसहितं ढोकयेत् । सयवात्सत्य सधपूजा च ।
एतत्फल आरोग्यं । इति आद्धकरणीयमागाह अष्टनाष्टमीतपः ॥ १९ ॥ ॥ अथ खण्डदशमीतपः । शुक्लासु
दशसकृपासु निजघाक्त्या तपोविधिं । विदधीत ततः पूर्तिस्तस्य संपद्यते क्रमात् ॥ १ ॥ अखण्डापां दशान्यां

२० अक्षण्वदशमीतप आगाढ					
पुष्क	१०	४	१	पुष्क	१०
पुष्क	१०	४	१	पुष्क	१०
पुष्क	१०	४	१	पुष्क	१०
पुष्क	१०	४	१	पुष्क	१०
पुष्क	१०	४	१	पुष्क	१०
पुष्क	१०	४	१	पुष्क	१०

तपः अक्षण्वदशमीतपः । तत्र दशाष्ट दशमीतपः यथाशास्त्रात् तयो विधेय । यश्चकन्यासः । उद्यापने दशसख्यया अक्षपकालफलजातिद्वौकन अखयिहताक्ष-
नैर्नैवेद्य अखण्वदशमेन परिधापनिका अखण्वदशमवारत्रयदान चैत्यपरिधौ । सद्य-
चात्सरस्य सद्यपूजा च । एतत्फल अखण्वदशसुख । इति आह्वकरणीयमागाढ अख-
ण्वदशमीतपः ॥ २० ॥ ॥ अथ परब्रपालितपः । पञ्चवर्षाणि वीरस्य कल्याणि-
कसमासितः । उपवासत्रय कृत्वा द्वात्रिंशद्वरसंश्चरेत् ॥ १ ॥ परलोके पालिरिव

२१ परब्रपालितप आगाढ दिन ३५					
४१	सि १	सि १	सि १	सि १	सि १
सि १	सि १	सि १	सि १	सि १	सि १
सि १	सि १	सि १	सि १	सि १	सि १
सि १	सि १	सि १	सि १	सि १	सि १
सि १	सि १	सि १	सि १	सि १	सि १
सि १	सि १	सि १	सि १	सि १	सि १

परब्रपालिः । तत्र दीपोत्सवादारभ्य निरन्तर तप उपवासत्रय कृत्वा
निरन्तराणि द्वात्रिंशद्विधिकृतिकानि विदध्यात् । एव पञ्चवर्षाणि । के-
चिद्विधोपवासान्येकान्तराण्यारुः । यश्चकन्यासः । उद्यापने प्रतिवर्ष
सेर्हसत्कालपनशीपालिं स्याले विधाय सुरमिधुतेनाप्रयेत् । चरमोद्या-
पने दृष्टत्वात्रविधिः सद्यचात्सरस्य संवपूजा च । एतत्फल परब्र स-
इतिः । इति आह्वकरणीयमागाढ परब्रपालितपः ॥ २१ ॥ ॥ अथ
सोपान(पावडी)तपः । सप्ताष्टनवदशमिस्त्वष्टुणैस्त्रिधिसक्रमैः । दक्षिभिः पूर्वमेव सोपानतप उत्तम ॥ १ ॥

आद्धकरणीयमागाह गौतमपट्टिगाहान्तपः ॥ १७ ॥ ॥ अथ निर्वाणदीपतपः । वर्षत्रय दीपमाला पूर्वे सुन्दरे

१८ निषाण्दीपतप आगाह

१ वर्षे	कार्तिकवर्षे	१४०	४	४
२ वर्षे	कार्तिकवर्षे	१४	४	४
३ वर्षे	कार्तिकवर्षे	१४०	४	४

विनद्वये । उपवासद्वय कार्ये दीपप्रस्तरपूर्वक ॥ १ ॥ निर्वाणमार्गे दीप इव निर्वाणदीपः । तत्र दीपमालिकायाश्चतुर्दशमावास्यायोः उपवासद्वय विधेय । तत्र हि राजद्वयेषि श्रीमहावीराग्र्ये अखण्डाक्षतदीपदान । यश्चकन्यासः । उद्यापने वर्षत्रयान्ते दृढत्जान्नविधिपूर्वक मदावीरपूजा दीपसहस्रदान सयधात्सल्य सयपूजा च । एतत्फल मोक्षमार्गपाप्मि । इति आद्धकरणीयमागाह निर्वाणदीपतपः ॥ १८ ॥ ॥ अथासुताष्टदीपतपः । शुक्लाष्टमीषु चाष्टासु आचाम्लान्नविधिपाप्मि च । विदधीत स्वज्ञानपा च ततस्तरपूरण भवेत् ॥ १ ॥ असुताभिषेकेणोपलक्षिता अष्टमी असुताष्टमी । तत्र अष्टसु शुक्लाष्टमीषु आचाम्लान्नमेव विधेयानि । यश्चकन्यासः । उद्यापने दृढत्जान्नविधिपूर्वक दूतदुग्धभृत कलशा

१९ असुताष्टमीतप आगाह

४४	८	४	४	४	४
४४	८	४	४	४	४
४४	८	४	४	४	४
४४	८	४	४	४	४

माणकमाश्रमोदकसहितं दौकयेत् । सयधात्सल्य सयपूजा च । एतत्फल आरोग्यं । इति आद्धकरणीयमागाह असुताष्टमीतपः ॥ १९ ॥ ॥ अथ खण्डदशमीतपः । शुक्लासुदशसक्यासु निजशक्त्या तपोविधिः । विदधीत ततः पूर्तिस्त्रय संपद्यते क्रमात् ॥ १ ॥ अखण्डायां दशान्यां

नमस्कारफलतपः । कृत्वा नवकर्मक्षानि तदुद्यापनमेव च । शक्तिदीर्घविधेयं च पूर्ववत्समापनं ॥ १ ॥
नमस्कारफलदायितपः । तत्र अष्टषष्ठ्येकाशनेष्वसमर्थः पदसह्यया नवैकाशनानि चिद-

२४ नवकारफलतपः		
वसोवर्षे इति १	पृ	१
नमोसिद्धाय २		
नमोभावरियाय ३		
वसोवर्षे इति ४		
वसोवर्षे इति ५		
पुसोपवनमुक्तो ६		
सव्यपातप्यभासो ७		
मगधपरासव्योसि		
पदमहवसमाग ८		

द्यात् । यष्टकन्यासः । उद्यापनं च पूर्ववत् ।
एतत्फलं पूर्ववत् । इति श्राद्धकरणीयमागाहं न-
मस्कारफलतपः ॥ २४ ॥ ॥ अथ अधिवधाव-
शमीतपः । माद्रपददुक्कदशमी दिन एकाशन-
मयो निशायां च । अन्त्यापूजनजागरणकर्मणी
सुविधिना कुर्यात् ॥ १ ॥ अधिवध्याये दशमी
अधिवधावशमी । तत्र माद्रपददुक्कदशान्यासे-
कर्मकं चिद्व्यात् निशि जागरणं अन्त्यापूजनं
नालिकेरादि फलधानी १० पक्षावधानी १० द्वौ-
कन एव सावत्कर्तव्यं यावद्दशवर्षाणि । उद्या-
पने इन्द्राणीपूजा सधवात्सत्यं सधपूजा च ।

२५ अधिवधावशमी तप आगाह			
१ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
२ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
३ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
४ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
५ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
६ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
७ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
८ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
९ वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त
१० वर्षे	माद्रपदसुदि	१०	त

एतत्फलं अधिवध्यायं । यष्टकन्यासः । इति श्राद्धकरणीयमागाहं अधिवधावशमीतपः ॥ २५ ॥ ॥ अथ द्वादश-

अत्रापि प्रथमदशके प्रतिदिनमेका वृत्तिः । ततश्चैकवृत्तिबुद्ध्या दशमदशके प्रतिदिन दशदत्तपः । यश्च-
काणि यथा । एष नवभिर्मासेष्वनुविद्यासादिनैश्चतस्रोपि प्रतिभाः समर्थयन्ते । उद्यापने बृहत्तन्त्रविधिपूर्वक-
नानापकाक्षफलहीकनं सधवात्सत्य सधपूजा च । एतत्फल मोक्षमार्गः । इति भाद्रकरणीयमागाद सोपान-

२३ कर्मवर्तुषंरुप आगाह

[illegible]

दशमदशके प्रतिदिन दशदत्तपः । यक्ष-
समर्थ्यन्ते । उद्यापने दृष्टत्वात्रविधिपूर्वक
मार्गः । इति आद्वकरणियमागाद सोपान-
तपः ॥ २२ ॥ ॥ अथ कर्मचतुर्थे तपः । उप-
वासत्रय कुर्यादादावन्ते निरन्तर । मध्ये
पटिमितान्कुर्यादुपवासाच्च सान्तरान् ॥ १॥
कर्मणा चतुर्थे स्वप्नरूप कर्मचतुर्थे । तत्र
पूर्वे निरन्तरमुपवासासत्रय ततः पटिरुपवासा
एकाशानान्तरिताः पुनरुपवासासत्रय निर-
न्तर । उद्यापने दृष्टत्वात्रविधिपूर्वक रूप्य-
सप दृक्ष स्पर्शकुठार च दीकयेत् । यज्ञक-
न्यासः । उद्यापने सधवात्सस्य सधपूजा
च । एतत्फल कर्मच्छेदः । इति आद्वकरणी-
यमागाद कर्मचतुर्थतपः ॥ २३ ॥ ॥ अथ

वत् ॥ १ ॥ तत्र प्रथम नन्यावर्तारं धनार्थमुपवासः । ततो वरणेन्द्राभिका श्रुतदेवीश्रीगौतमाराधनार्थं आचान-
म्लचतुष्टय । ततः परमेष्ठिरक्षत्रपाराधनार्थं आचान्म्लाष्टक । ततः षोडशविधादेव्याराधनार्थं षोडशैकम-
कानि । ततश्चतुर्विंशतिशासनयक्षिण्याराधनार्थं षतुर्विंशत्येकमकानि । ततो दशद्विकपालाराधनार्थं दशै-
कमकानि । ततो ग्रहक्षेत्रपालाराधनार्थं दशैकमकानि । ततश्चतुर्णिकायदेवताराधनार्थं चत्वार्येकमकानि-
ततः सार्धाराधनार्थमुपवासः पञ्चमुपवासद्वय द्वादशाचान्म्लानि षतुःषष्ट्येकमकानि सर्वदिनान्यष्टाविंशतिः ।
ह्यापने चैत्रे बृहत्काञ्चविधिः । धर्मगारे लघुनन्यावर्तपूजन पूर्ववत् । सद्यवात्सल्य संघपूजा च । एतत्फल-
परञ्च तीर्थकरनामगोत्र इह च सर्वदेवसाक्षिष्य । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाह लघुनन्यावर्ततपः ॥ २७ ॥
इति फलतपांसि सप्तविंशतिः । इति त्रिविधान्यपि तपांसि सपूर्णानि ॥

अथ विंशतिस्थानकानि । अर्हत्पूजा १ सिद्धपूजा २ प्रवचनपूजा ३ गुरुपूजा ४ स्थविरपूजा ५ बहुश्रुत-
पूजा ६ तपस्विपूजा ७ ज्ञानोपयोग ८ सन्धकत्वपालन ९ विनयकरणं १० आचद्वयककरण ११ ब्रह्मचर्य १२
धर्मव्यान १३ यथाशक्तितपः १४ वैपाद्व्य १५ समाधिः १६ अर्प्यज्ञानपाठः १७ श्रुतभक्तिः १८ ज्ञानपूजा
१९ सद्यपूजादिकरण २० इति विंशतिस्थानकाराधन ॥ एतेषु तपःकरणस्य न निश्चयः किंवेवा मुक्ताना आ-
राधनमेव करणीय ॥ अरहत् १ सिद्ध २ पश्यण ३ गुरु ४ शेर ५ षड्विंशत् प ६ तत्सली ७ य । वत्सलया य
एसि अमिक्खनाणोवज्जो ८ प ॥ १ ॥ वत्सण ९ विणप १० आधस्सप ११ य सील षप १२ निरइयारो ।

न्यावर्ततपः । इह नन्यावर्तविधिसंख्येकाशनाविभिः । पूरणीय तपश्चोप्यापने तत्पूजन मष्टत् ॥ १ ॥ नन्या-
 वर्ताराधनार्थं तपः नन्यावर्ततपः । तत्र प्रथममुपवासी नन्यावर्ताराधनाय । ततः सौधमैन्द्रहशानेन्द्रश्रुतदे-
 वतानामाधान्मध्य । ततोऽहंदादि अष्टकाना आराधनार्थं अष्टाचान्त्वानि । ततश्चतुर्विंशतिलिजिनमाधाराध-
 नार्थं चतुर्विंशतिरेकमक्तानि । ततः षोडशविधादेव्याराधनार्थं षोडशैकमक्तानि । ततश्चतुर्विंशतिलोका-
 न्तिकाराधनार्थं चतुर्विंशतिरेकमक्तानि । ततश्चतुःपटीन्द्राराधनार्थं चतुःपट्टिरेकमक्तानि । ततश्चतुःपटीन्द्र-
 देव्याराधनार्थं चतुष्षष्टिरेकमक्तानि । ततश्चतुर्विंशतिशासनपक्षाराधनार्थं चतुर्विंशतिरेकमक्तानि । ततश्च-
 तुर्विंशतिशासनयक्षिण्याराधनार्थं चतुर्विंशतिरेकमक्तानि । ततो दशद्विक्पालाराधनार्थं दशैकमक्तानि ।
 ततो ब्रह्मेश्वरपालाराधनार्थं दशैकमक्तानि । ततश्चतुर्णिकायदेवताराधनार्थं चत्वार्यैकमक्तानि । ततः सर्वा-
 राधनार्थमुपवासः । अत्रोपवासद्वय एकादशाधान्त्वानि द्विशती चतुःपक्षुसरा एकमक्ताना । एव सप्तसप्त-
 त्तयैकेन दिनशतद्वयेन पूर्यते । पञ्चकन्यासः । उप्यापने चैस्त्रे इहत्स्नाप्रविधिः वर्माणारे नन्यावर्तपूजा प्रति-
 ष्ठाविधिवत् । सप्तपूजा संघघातसत्त्व । एतत्फल परलोके तीर्थंकरनामकर्म इहलोके सर्वदेव सर्वदेवतासा-
 क्षिष्य । इति यतिभाद्रकरणीयमगाह इह नन्यावर्ततपः ॥ २६ ॥ ॥ अथ लघुनन्यावर्ततपः । नन्यावर्तारा-
 धनार्थं तपः नन्यावर्ततपः । लघोश्च नन्यावर्तस्य तपः कार्यं विशेषतः । तद्वाराधनसत्त्व्यामिरुपापवनिहृदि-

धत् ॥ १ ॥ तत्र प्रथम नन्याधर्ताराधनार्थमुपवासः । ततो धरणेन्द्राभिका श्रुतदेवीश्रीगीतमाराधनार्थं आचान्
 न्नचतुष्टय । ततः परमेष्ठिरक्षत्रपाराधनार्थं आचान्छाष्टक । ततः षोडशविधादेव्याराधनार्थं षोडशैकभ-
 क्तानि । ततश्चतुर्विंशतिशासनयक्षिण्याराधनार्थं चतुर्विंशत्येकभक्तानि । ततो दशद्विक्पालाराधनार्थं दशै-
 कभक्तानि । ततो ब्रह्मक्षेत्रपालाराधनार्थं दशैकभक्तानि । ततश्चतुर्णिकायदेवताराधनार्थं चत्वार्येकभक्तानि-
 ततः सर्वाराधनार्थमुपवासः एवमुपवासद्वय द्वादशाचान्छानि चतुःषष्ट्येकभक्तानि सर्वेदेवानान्यष्टाविंशतिः ।
 उद्यापने वैश्वे बृहत्क्षेत्राधिविधिः । धर्मागारे लघुनन्यावर्तपूजन पूर्ववत् । सद्यवात्सल्य सद्यपूजा च । एतत्फल
 परत्र तीर्थकरनामगोत्र इह च सर्वदेवसाक्षिष्य । इति यतिश्राद्धकरणीयमागाढ लघुनन्यावर्ततपः ॥ २७ ॥
 इति फलतपासि सप्तविंशतिः । इति त्रिविधान्यपि तपासि सपूर्णानि ॥

अथ विंशतिस्थानकानि । अर्हतपूजा १ सिद्धपूजा २ प्रवचनपूजा ३ गुरुपूजा ४ स्थविरपूजा ५ बहुश्रुत-
 पूजा ६ तपस्विपूजा ७ ज्ञानोपयोग ८ सम्यक्त्वपालन ९ विनयकरणं १० आवदयककरण ११ ब्रह्मचर्यं १२
 धर्मध्यान १३ यथाशक्तितपः १४ वैपायस्य १५ समाधिः १६ अपूर्वज्ञानपाठः १७ श्रुतभक्तिः १८ ज्ञानपूजा
 १९ सद्यपूजादिकरण २० इति विंशतिस्थानकाराधन ॥ एतेषु तपःकरणस्य न निश्चयः किंत्वेवा मुक्ताना आ-
 राधनमेव करणीय ॥ अरक्षत १ सिद्ध २ पवपण ३ गुरु ४ धेर ५ बहुस्तुष्ट ६ तवस्सी ७ य । वत्सलया य
 एसिं अभिक्खनाणोवज्जो ८ य ॥ १ ॥ वंसण ९ विणए १० आवस्सए ११ य सील वए १२ निरइयारो ।

न्यावर्ततपः । दृष्टान्यावर्तविधिसंख्यैकाशनाविधिः । पूरणीय तपश्चोद्यापने तत्पूजन मद्रत् ॥ १ ॥ नन्या-
 वर्ताराधनार्थं तपः नन्यावर्ततपः । तत्र प्रथममुपवासो नन्यावर्ताराधनाय । ततः सौधर्मेन्द्रशानेन्द्रश्रुतदे-
 वतानामाद्याभ्युपवासः । ततोऽर्हदादि षष्टकानां आराधनार्थं अष्टाद्याभ्युपवासः । ततश्चतुर्विंशतिजिनमाधाराय-
 नार्थं चतुर्विंशतिरेकभक्तानि । ततः षोडशविध्यार्धेव्याराधनार्थं षोडशैकभक्तानि । ततश्चतुर्विंशतिलोका-
 न्तिकाराधनार्थं चतुर्विंशतिरेकभक्तानि । ततश्चतुःपटीन्धाराधनार्थं चतुःपट्टिरेकभक्तानि । ततश्चतुःपटीन्द्र-
 देव्याराधनार्थं चतुःषष्टिरेकभक्तानि । ततश्चतुर्विंशतिशासनयक्षाराधनार्थं चतुर्विंशतिरेकभक्तानि । ततश्च-
 तुर्विंशतिशासनयक्षिण्याराधनार्थं चतुर्विंशतिरेकभक्तानि । ततो द्वादशदिक्पालाराधनार्थं द्वादशैकभक्तानि ।
 ततो प्रहस्तेत्रपालाराधनार्थं द्वादशैकभक्तानि । ततश्चतुर्णिकायदेवताराधनार्थं चत्वार्यैकभक्तानि । ततः सर्वा-
 राधनार्थमुपवासः । अत्रोपवासद्वय एकादशाद्याभ्युपवासः । ततः सर्वा-
 र्थधिकेन दिनशतद्वयेन पूर्यते । यक्षकन्यासः । उद्यापने चैत्ये दृष्टस्तत्राविधिः घर्मागारे नन्यावर्तपूजा प्रति-
 ष्ठाविधिश्च । संघपूजा सघवात्सल्य । एतत्फल परलोके तीर्थकरनामकर्म दृष्टलोके सर्वदेव सर्वदेवतसा-
 क्षिष्य । इति यतिश्राद्धकरणियमागाह दृष्टान्यावर्ततपः ॥ २६ ॥ ॥ अथ लघुनन्यावर्ततपः । नन्यावर्तार-
 धनार्थं तपः नन्यावर्ततपः । लघोश्च नन्यावर्तस्य तपः कार्यं विदोषतः । तद्वाराधनसंख्याभिश्चोद्यापनभिश्चादि-

आचार्यपदोचितलभे स्वगुरुन्यो वा कश्चिद्वयोद्वयो ज्ञानद्वयो गीतार्थाचार्यः पूर्ववद्भासाभिमतक्षण विधाय
 वासक्षेप कृत्वा गणवरविधया तिलक करोति तद्वन्वये आचार्योपाध्यायसाधुसाध्वीश्रावकश्राविका अपि
 परमेष्ठिमक्षपादपूर्वं तथैव श्रीलण्डेन तिलक कुर्वन्ति । ततो बृद्धगुरुः पूर्ववदभिमतश्चितवासाक्षतदान साधु-
 श्राद्धेभ्यः करोति । ततो बृद्धाचार्य-क्षमासमणाण सुत्सेण अत्थेण तदुभयेण गुरुगुणोहि बुद्धाहि नित्यारग-
 पारगो होहि इत्युक्ते सर्वेपि वासाक्षतक्षेप कुर्वन्ति । ततो धन्दनकविधिः पूर्ववत् । अन्येषामुपाध्यायसाध्वा-
 दीना गणानुज्ञा गणमुख्यत्वकथन वाचनानुज्ञाधिकारादवसेय । इति पदारोपाधिकारे यतिपदारोपविधिः ॥
 ॥ अथ विप्रानां । तेषां च आचार्योपाध्यायस्थानपतिकर्माधिकारिमेवावतुर्था पदक्रमः । तत्राचार्याः बुद्धस-
 न्यग्रहद्वयो द्वादशव्रतधरा अन्यदैवतलिङ्गिप्रणामसमापणसस्तवविचर्जितास्त्यक्तसाध्याः दुष्प्रतिग्रहरहिता
 नित्य कृतप्रत्याख्यान भवन्ति । तद्यथा—स्वभावादल्पसतुष्टा अल्पभाषणतत्पराः । जिनागमात्पर नैव प-
 ठन्ति श्रुतमादरात् ॥ १ ॥ नित्य धौतवस्त्रभाजो द्वादशव्रतधारिणः । सन्यगभ्यस्ततत्त्वार्थाः प्रमाणप्रन्यवेदिनः
 ॥ २ ॥ प्रायः सावधिविरता मिथ्यादृक्सङ्गवर्जिताः । धीराः शान्ता गुणोपेताः सर्वशास्त्रविदस्तथा ॥ ३ ॥
 प्रतिष्ठादिसर्वकर्मकरणाभ्यासशालिनः । प्रत्याख्यानरताः प्रायः प्रायः प्राशुकमोजिनः ॥ ४ ॥ नित्यस्नानरता दान्ता
 धानिमनो मन्त्रवेदिनः । षट्कर्मसाधनाव्यग्रहव्यास्ते द्विवैद्य हि ॥ ५ ॥ साधूणास्तिपरा नित्य शुद्धवशासमु-
 ज्ञवाः । प्रायः कनकहस्ताश्च दुष्प्रतिग्रहवर्जिताः ॥ ६ ॥ प्राणालयेपि द्वाप्राशमोजनेऽतिपराशुजाः । वार्ताकम्ब-

मूलपट्टाभिसेओ कओ तहिं मयणसुवरोएवि । सेसाण अट्टणह कओ अ लहुपट्टअभिसेओ॥१०६५॥
 मदसायरो अ इको सिधेव य धवकासिट्ठिणो भित्ता । एए चउरोऽवि तथा रत्ता निअमतिणो ठविआ॥
 कोसवीनयरीओ अणाविओ धवजनदणो विमलो । सो कणयपट्टपुव्व सिट्ठी सठाविओ रत्ता॥१०६७॥
 अट्टाहियाड चेर्हरेसु कारावित्ता विहिपुव्व । सिरिसिद्धचक्रपूअ च कारए परमभत्तीए॥१०६८॥
 ठाणे ठाणे चेर्हहराह कारेइ जुगसिहराह । घोसावेइ अमारिं दाण दीणाण दावेइ॥१०६९॥

तत्र मदनसुन्दर्या अपि मूलपट्टाभिषेकः, सा मूलपट्टराष्ट्रीपदे स्थापितेत्यर्थः, य पुनः शेषाणां अष्टानां राष्ट्रीनां
 स्रष्टुपट्टाभिषेकः कृतः ॥ १०६५ ॥ तथा एकम भवित्तागर श्रीएवेव च धवलभेष्टिनो भित्तायि एते चत्वारोऽपि राज्ञा भी-
 पात्तेन निव्रमन्निवः स्थापिताः ॥ १०६६ ॥ तथा कोशाम्बीनगरीतो विमलो नाम धवलनन्दनो-धवलभेष्टिपुत्र आनापितः,
 स धिमलो राज्ञा भीपात्तेन कनकपट्टपूर्व-सौमर्यपट्टवन्धकपूर्वकं भेष्टी सं-सम्यक् प्रकारेण स्थापितः ॥ १०६७ ॥ तथा भीपा
 समेत्यश्वरेषु-स्त्रिनमन्दिरेषु अष्टादिकामहोत्सवान् कारयित्वा विधिपूर्व परममन्त्रा भीषिद्धचक्रपूर्वा य कारयति ॥ १०६८ ॥
 स्थाने स्थाने तुक्तानि-उत्थानि शिखराधि येषां तानि तुक्ताशिखराधि चैत्यगृहाणि कारयति, तथाऽमारि-सर्वजन्तुभ्योऽमव-
 दानं घोषयति, पुनः दीनेभ्यो दानं दापयति, इत्थं गुणयुक्त्यानि करोतीत्यर्थः ॥ १०६९ ॥

नादमग्नेण रज्ज पाकतो पिथअमाहिं सजुत्तो । सिरिसिरिपालनरिवो द्दुव्व करेइ लीलाओ ॥
 अह कजिअसेणनामा रायरिसी सो विमुद्धचारित्तो । उप्पप्पावहिनाणो समागओ तरथ नयरीप् ॥
 तरसागमण सोऊण नरवरो पुल्लदओ पमोएण । माद्धियाहिं समेओ सपत्तो वंदणनिमित्त ॥
 णिपयाहिणित्तु समं त मुयिनाह नमित्तु नरनाहो । पुरओ अ संनिविट्ठो सपरिवारो अ विणयपरो ॥
 सोऽपि सिरिअजिअसेणो मुणिराओ रायरोसपरिमुक्को । करुणिकपरो परम धम्मसरुव कहइ एवं ।

न्यायमार्गेषु राज्यं पालयन् प्रियव्रतमाभिः—वह्ममाभिः समुपवतः—सहितं श्रीभीषणजनैरेन्द्र इन्द्र इव लीलाः—क्रीडाः
 करोति ॥ १०७० ॥ अथ स श्रीअजितसेननामा राजर्षिरतत्र नगर्या—चम्पार्या समागतः, कीदृशः सः १—विमुद्ध—निर्मल
 चारित्र्य यस्य स तथाऽत एव उत्पन्नः कवधिव्रतान यस्य स तथाभूतः ॥ १०७१ ॥ तस्य—राज्येरागमनं भुत्वा नरवरो—राजा
 श्रीपालः प्रमोदेन—इषेण पुलकितः—रुक्खातरोमोदितः सत् माया जनन्या प्रियाभिध—वह्ममाभिः समेतः—सहितो वन्दननि-
 मित्तं—सुने वन्दनार्थं सम्प्राप्तः ॥ १०७२ ॥ नरनाथो—राजा भीषणस्त—शुनिनाथ द्विः प्रदक्षिणीकृत्य पुनः सम्यग् नत्वा—
 प्रणम्य पुरतः—अग्रवक्षः सन्निविष्टः, कीदृशो नरनाथः १—सपरिवारः—परिवारसहितश्च पुनर्विनयपरः ॥ १०७३ ॥ सः श्रीअजित
 सेनोऽपि मुनिराजो रागरोपपरिमुक्तो रागद्वेषाभ्यां समन्ताद्रहितः, पुनः करुणा परा—प्रकटा यस्य स तथाभूतः सन् एव-
 वस्वमायप्रकरेण परम—प्रधान धर्मस्य स्वरूपं कथयति ॥ १०७४ ॥

मूलपट्टाभिसेओ कओ तहि मयणसुवरीएवि । सेसाण अट्टाह कओ अ लहुपट्टाभिसेओ ॥ १०६५ ॥
 मइसायरो अ इको तिझेव य धवकासिट्टिणो मिता । एए चउरोऽवि तया रत्ता निअमतिणो ठविआ ॥
 कोसवीनयरीओ अणाविओ धवलनदणो विमलो । सो कणयपट्टुव सिट्ठी सठाविओ रत्ता ॥ १०६७ ॥
 अट्टाहियाड चेईहरेसु काराविक्या विहिपुव्व । सिरिसिद्धचक्रपूअ च कारए परमभर्त्ताए ॥ १०६८ ॥
 ठाखे ठाणे चेईहराइ कोरेइ तुगसिहराइ । घोसावेइ अमरि दाण दीणाण दावेइ ॥ १०६९ ॥

तत्र मदनसुन्दर्या अपि मूलपट्टाभिषेकः, सा मूलपट्टराक्षीपदे स्थापितेत्यर्थः, च पुनः दोषाणां अष्टानां राक्षीनां
 लहुपट्टाभिषेकः कृतः ॥ १०६५ ॥ तथा एकस्य मणिसागर ग्रीयेष्व च धवलभेष्टिनो मित्राणि एते चत्वारोऽपि राज्ञा भी-
 पात्तेन निवमन्निव्यः स्थापिताः ॥ १०६६ ॥ तथा कोशाम्बीनगरीयो विमलो नाम धवलनन्दनो-धवलभेष्टिपुत्र आनादित ,
 स विमलो राज्ञा भीपात्तेन कनकपट्टपूर्व-सौवर्णपट्टवन्धकपूर्वकं भेष्टी सं-सम्पत् प्रकारेण स्थापित ॥ १०६७ ॥ तथा भीपा
 लधर्मपट्टेण-विनयन्दरेण अष्टादिकामहोत्सवान् कारयित्वा विविपूर्व परमभक्त्या भीषिद्धचक्रपूजां च कारयति ॥ १०६८ ॥
 स्वाने स्वाने वृक्षानि-उद्यानि शिखराणि चैषां तानि तुङ्गशिखराणि चैत्यगुहाणि कारयति, तथाऽमरि-सर्ववन्तुभ्योऽमम-
 दानं घोषयति, पुनः दीनेभ्यो दानं दापयति, इत्थं पुण्यकृत्यानि करोतीत्यर्थः ॥ १०६९ ॥

महंतेण च पुष्पेण, जाएवि गुरुसगमे । आकरसार्द्धिं रत्नाणं, दुस्रहं गुरुसंगं ॥ १०८० ॥
 कहं कहंपि जीवाण, जाएऽवि गुरुसणे । पुग्गाहियाण धुत्तेहिं, डस्रहं पज्जुगामणं ॥ १०८१ ॥
 गुरपासेऽवि पत्ताण, दुस्रहा आगमरसुर्ह । जं निवा विगहाओ अ, दुज्जभाओ सयाइवि ॥ १०८२ ॥
 सपत्ताए सुर्दएवि, तत्तबुद्धी सुदुस्रहा । ज सिंगारकहारसु, सावहाणमणो जणो ॥ १०८३ ॥
 उवइहेऽवि तत्तामि, सद्धा अक्खंतदुस्रहा । ज तत्तरुणो जीवा, दीसति विरला जए ॥ १०८४ ॥

कदाचिद् महा पुण्येन च गुरुसङ्गमे जातेऽपि बालस्यादिभिः त्रयोदशवस्त्रै रत्नानां प्राणिनां गुरुर्धनं दुर्लभं, ते चामी “ बालस्समोहवक्का यंमा कोहा पमाय किवणचा । भयसोणा अक्खाया, वक्खेव कुञ्जला रमया ॥ १॥ ” इति ॥ १०८० ॥
 जीवानां कथकयमपि—केन केनापि प्रकारेण गुरुर्धने जातेऽपि धूर्तैर्व्युद्गाहितानां—भान्ताचिचीकृतानां पर्युपासन—गुरुसेवनं दुर्लभम् ॥ १०८१ ॥ गुरुराद्यैः प्राप्तानामपि आगमस्य—सिद्धान्तस्य श्रुतिः—अथवा दुर्लभा, यद्—यस्मात्कारणात् निद्रा विक-
 याद्य सदापि दुर्लभाः सन्ति, तत्प्रमदगात् अथवा दुर्लभमपीत्यर्थः ॥ १०८२ ॥ श्रुतौ—आगमप्रवचने सम्प्रसादात्मनि तत्त्व-
 शुद्धिः सुदुर्लभा, यद्—यस्मात्कारणात् जनो—लोकः शृङ्गारकयादियु—शृङ्गारहास्यादिकयास्तु सावधान—ऐकाग्र्ययुक्त-
 मनो यस्य स तथा धर्तुर्दुश्पन्ते इति शेषः ॥ गुरुमिस्तत्त्वे उपदिष्टेऽपि भङ्गा—आस्तिक्यं अत्यन्तदुर्लभा, यद्—यस्मात् कारणा-
 चत्वेपु—जिनोपपदाद्येषु रचिर्येषां ते तत्ररुचयो जीवा जगति—लोके विरला दृश्यन्ते ॥ १०८४ ॥

भो भो भव्वा ! भवोहमे, दुःसहो माणुसो भगो । चुक्कगार्द्धिहिं नाएहिं, आगमनि विअहिअो ॥ १०७५ ॥
लद्धंमि माणुसे जन्मे, दुःसहं खित्तमारिअ । ज दीसति दहाणेगे, मिच्छा भिक्षा पुल्लिदया ॥ १०७६ ॥
आरिएसु अ खित्तेसु, दुःसहं कुलमुत्तम । जं चाहसुणिपार्द्धेण, कुले जायाण को गुणो ? ॥ १०७७ ॥
कुले लद्धेऽपि दुःसंभ, रुचमालगमउअ । विगळा वाहिआऽकालमया दीसति ज जणा ॥ १०७८ ॥
तेसु सव्वेसु लद्धेसु, दुःसहो गुरुसंगमो । ज सया सव्वखित्तेसु, पाविज्जनि न साहुणो ॥ १०७९ ॥

भो ! भो ! मन्था मवौधे-मवसपूर्व मातुषो-मनुष्यसम्बन्धी भगो-वन्म आगमे-सिद्धान्ते चुक्ककादिभि-चुक्कगयासग-
वधे इत्यादिभिर्वातैः-दृष्टान्तैः दुर्लभो-दुष्पापो व्याख्यात-उक्तः ॥ १०७५ ॥ कदाचित् मातुषे जन्मनि लभ्ये सति अपि
सर्वं दुर्लभ यद्-यस्मात्कारणात् इह मरते अनार्यधर्मेषु अनेके-बहवो न्येच्छा भिक्षा पुल्लि-दाय न्येच्छमेद । एव दूरयन्ते-
विलोभयन्ते ॥ १०७६ ॥ आर्येषु च धर्मेषु उत्तमं कुल दुर्लभं यद्-यस्मात्कारणात् व्याधयोऽनिकादीनां-सुखकष्टादिकादीनां
कुलेषु यातानां-उत्पन्नानां को गुणः ? , न कोऽपीत्यर्थः ॥ १०७७ ॥ कुले लभ्येऽपि रूपं-परिपूर्वेन्द्रियपञ्चक तथा आरोग्य
नीरोगता तथा आयुःक-महायुः एतन्म दुर्लभम्, यद्-यस्मात्कारणात् जना-उत्तमकुलोद्भवा अपि बहवो लोका विकला-द्वि-
वेन्द्रियास्तथा व्याधिता-रोगिणस्तथा-ऽकाले मृता दूरयन्ते ॥ १०७८ ॥ तेसु रूपादिषु सर्वेषु सव्वेऽपि गुरुमद्गमः-सदु-
रो सम्भगो दुर्लभः, यद्-यस्मात्कारणात् सर्वधर्मेषु सदा साधयो न प्राप्यन्ते ॥ १०७९ ॥

महतेण च पुत्रेण, जाएवि गुरुसगमे । आसस्सार्द्धिं रुक्खाणं, दुक्खहं गुरुदंसग ॥ १०८० ॥
 कहं कइपि जीवाण, जाएऽवि गुरुदंसणे । बुग्गाहियाण भुत्तेहिं, दुक्खहं पज्जुवासण ॥ १०८१ ॥
 गुरुपासेऽवि पत्ताण, दुक्खहा आगमस्सुई । ज निष्ठा विगहाओ अ, दुब्बआओ सयाइवि ॥ १०८२ ॥
 सपत्ताए सुईएवि, तत्तबुद्धी सुदुक्खहा । ज सिंगारकहार्हसु, सावहाणमणे जणो ॥ १०८३ ॥
 उवइद्वेऽनि तत्तामि, सद्धा अच्चतदुक्खहा । ज तत्तरहणो जोधा, दीसति विरला जए ॥ १०८४ ॥

कदाचिद् महा पुण्येन च गुरुसङ्गमे जातेऽपि आलस्यादिभि प्रयोदयावस्करै रुक्मानां प्राणिनां गुरुदर्शनं दुर्लभं, ते
 चामी " आलस्समोहवका यमा कोहा यमाय किम्वत्ता । भयसोगा अखाणा, वक्खेव कुल्लहा रमया ॥ १॥ " इति ॥ १०८० ॥
 जीवानां कथकयमपि—केन केनापि प्रकारेण गुरुदर्शने जातेऽपि पूर्वैर्गुग्गाहिवानां—आन्तचिचीकृतानां पर्युपासन—गुरुसेवन
 दुर्लभम् ॥ १०८१ ॥ गुरुपार्श्वे प्राप्तानामपि आगमस्य—सिद्धान्तस्य श्रुति—अथवा दुर्लभा, यद्—यस्मात्कारणात् निद्रा विक
 षाध सदापि दुर्बला सन्ति, तत्पमर्गात् अथवा दुर्लभमपीत्यर्थः ॥ १०८२ ॥ श्रुतौ—आगममन्त्रवये सम्प्राप्तायामपि तत्त्व-
 शुद्धिः सुदुर्लभा, यद्—यस्मात्कारणात् जनो—लोकः शृङ्गारकयादिषु—शृङ्गारहास्यादिकयास्तु साधवान—ऐकाग्र्ययुक्तं
 मनो यस्य स तथा यदुर्दयन्तं इति शेषः ॥ गुरुभिस्तत्त्वे उपदिष्टेऽपि शब्दा—आस्तिक्य अत्यन्तदुर्लभा, यद्—यस्मात् कारणा-
 त्त्वेषु—जिनोपवपदार्थेषु कचिर्येषां ते तत्तरकचयो जीवा वगति—लोके विरला दृश्यन्ते ॥ १०८४ ॥

ज्ञायात् तत्तत्तद्वाप, तत्तत्तोहो सुदुःखहो । ज आसन्नसिवा केर्क, तत्त जुञ्जति जतुणो ॥ १०८५ ॥
 तच्च दसविहो धम्मो, खंती मइव अज्जव । मुत्ती तवो दया सच्च, सोय धम्मकिंचणं ॥ १०८६ ॥
 खंतीनाममकोहत्त, मइव माणवज्जण । अज्जव सरलो भावो, मुत्ती निगयया दुहा ॥ १०८७ ॥
 तवो इच्छानिरोहो अ, दया जीवाण पाटणं । सच्च वक्कमसावज्ज, सोय निम्मलचित्तया ॥ १०८८ ॥
 धम्ममट्टारमेअस्स, मेहुणस्स विवज्जण । अकिंचण न मे कज्ज, केणाविधिप्पिडणीहया ॥ १०८९ ॥

तत्त्वभेदायां-तत्त्वप्रतीतिं ज्ञातायामपि तत्त्वबोधः-तत्त्वज्ञानं सुदुर्लभः, यद्-यस्मात्कारणात्कोचिद् आसन्न-निकटं शिव-
 भूषितवेषां तं आसन्नशिव एव ज्ञातव्यो-जीवाः तत्त्वं बुध्यन्ते, न सर्वेऽपीत्यर्थः ॥ १०८५ ॥ तत्त्वं किमित्याह-तत्त्व दश
 विधो धर्मस्त्वयाहि-वाचिः १ मार्दव २ आर्जवं ३ सुक्तिः ४ तपः ५ दया ६ सत्य ७ शान्तं ८ मम ९ आकिञ्चन्य १० ॥ १०८६ ॥
 अथ धम्मार्थानाह-वाचिर्नाम अक्रोधरथ-क्रोधमात्र १ मार्दवं-मानवर्जनम् २ आर्जवम् सरलो भाव-अभिप्राय ३ सुविचित्रिया
 निर्द्वेषता-निर्लोभता, द्रव्यतो मावसन्न परिग्रहरहितत्वमित्यर्थः ४ ॥ १०८७ ॥ इच्छाया निरोधस्य तप उच्यते ५ जीवानां
 पालन-रक्षणं दया उच्यते ६ असावज्ज-निर्दोषं धाम्न्य सत्यमुच्यते ७ निर्मलचित्तता शौचमुच्यते ८ ॥ १०८८ ॥ अष्टादशमे-
 दस्य मेधुनस्य विधर्वेन मम उच्यते, तत्र औदारिकवैक्रियभेदाद् द्विविधं मेधुनं, तदेवं क्रमपि मनोवाक्यं करणकारणानुमति-
 भेदाद्विधिविध, इत्योभिलेने अष्टादशविधमिति, केनापि वस्तुना मम कार्यं न-नास्ति इत्येव याज्नीहता-निःस्पृहता तत् आकि
 च्छत्यमुच्यते १० ॥ १०८९ ॥

एतो दसविहोइतो, धम्मो कप्पदुमोवमो । जीवाण पुण्णपुण्णाय, सव्वसुक्खाय दायगो ॥ १०९० ॥
 धम्मो चित्तामणी रम्मो, चित्तिअत्थाण दायगो । निम्मलो केवललोअलच्छिच्छिच्छिकारओ ॥
 वल्लिण्णकमओ विचरुवो मेरुवमो इमो । सुमण्णं मणोतुट्ठिं देह धम्मो महोदओ ॥ १०९१ ॥

दशविधा-दशप्रकारा तदेया-अवयवा नामोधारणानि वा यस्य स तथाभूत एव धर्म्मः कल्पद्रुमोपमः-कल्पद्रुमसदृशः
 पूर्वपुण्येभ्यो जीवेभ्यः सर्वसौख्यानां दायकोऽस्ति, पूर्वं पुण्य येषां ते पूर्वपुण्यास्तेभ्यः, कल्पवृक्षाणामपि दशविधत्वाच्च-
 दुपमा धर्म उक्त ॥ १०९० ॥ धर्म्मधित्तमशिरिव रम्पो-मनोवृधित्तिवायोनां-वाच्छिवायानां दायको दाताऽस्ति,
 कीदृशो धर्म्मो?-निर्मलो-निर्दोषो अत एव केवलालोकः केवलज्ञानरूपप्रकाशः सा एव लक्ष्मी-सम्पद तस्या विच्छिद्धिचि-
 विस्तारस्त्कारकः ॥ १०९१ ॥ कल्याण-मङ्गल मेरुपदे कल्याणम्-सुवर्णं तदेव एकं स्वरूपमस्येति कल्याणैकमयः पुन-
 र्विच प्रसिद्ध रूप-स्वरूप यस्य स तथा द्रयोस्तुन्य विशेषव्यभिक्त, यद्वा मेरुपदे द्रव-वर्धुलं रूपम् आकृतिर्यस्य स तथा, पुनर्म-
 हान् उदयो यस्मात् स महोदय, मेरुपदे महानुदय-उन्नत्य यस्य स तथाऽत एव मेरुणा गिरिराजेन उपमा यस्य स मेरु-
 पमोऽय धर्म्म, सुमनसां-शोभनमनोवृद्धानां जनानां मेरुपदे देवानां मनसि तुष्टि-तोष ददाति ॥ १०९२ ॥

जायाप तत्तसद्धाप, तत्तवोहो सुदुष्प्रहो । ज आसन्नसिधो केर्क, तत्त जुज्जति जतुणो ॥ १०८५ ॥
 तस दसविहो धम्मो, खती मइव अज्जव । मुची तवो दया सच्च, सोय धम्मकिंचणं ॥ १०८६ ॥
 खंतिनाममकोइत्त, मइवं माणवज्जण । अज्जवं सरलो भावो, मुची निगयया दुहा ॥ १०८७ ॥
 तवो इच्छानिरोहो अ, दया ज्ञायाण पालण । सच्च वक्कमसावज्ज, सोयं निम्नलच्चित्तया ॥ १०८८ ॥
 वंममट्टारभेअस्स, मेहुणस्स विषज्जण । अकिंचण न मे कज्ज, केणाविदिपात्तिउण्हिया ॥ १०८९ ॥

तस्य भद्रायां—तत्त्वमतीतो आवाशमपि वत्त्वयोषः—तत्त्वज्ञानं सुदुर्लभं, यद्—यस्मात्कारणात्कोचिद् आसन्न—निकटं शिव-
 भुवि तयोषां ते आसन्नोऽपि वा एव जन्तवो—जीवाः तत्त्वं बुध्यन्ते, न सर्वेऽपीत्यर्थः ॥ १०८५ ॥ तस्य किमित्याह—तत्त्वं दया
 विषयो धर्म इत्येतादृशान्तिः १ मार्दव २ आर्जवं ३ सुक्तिः ४ तपः ५ दया ६ सत्य ७ शौचं ८ भस्त्र ९ आदिश्रवण १० ॥ १०८६ ॥
 अर्पणमार्थनाह—आतिर्नाम अक्रोधत्व—क्रोधाभावात् १ मार्दव—मानवर्जनम् २ आर्जवम्—सरलो भाव—अभिप्राय ३ सुचित्वादिधा
 निर्धेयता—निर्लोभता, इत्यर्थो भावतश्च परिग्रहरहितत्वमित्यर्थः ४ ॥ १०८७ ॥ इच्छाया निरोधश्च तप उच्यते ५ ज्ञानानां
 पालन—रक्षणं दया उच्यते ६ असाध्या—निर्दोषं वाक्यं सत्यमुच्यते ७ निर्मलचित्तता शौचमुच्यते ८ ॥ १०८८ ॥ अष्टादशमे-
 दस्य मधुनस्य विधर्वनेन भक्ष उच्यते, तत्र औदारिक्ये क्रियमेवाह द्विविधं मधुन, सदेकमपि मनोवाद्याय करणकारणानुमति-
 मदाकथयिष्ये, द्वयोर्मिलने अष्टादशविधमिति ६, केनापि वस्तुना मम कार्यं न—नास्ति इत्येव याज्नीहता—निःस्पृहता तद् आकि-
 ञ्चन्यमुच्यते १० ॥ १०८९ ॥

५-पञ्चस्तेवावधोद्देशं, तच्च नापि निवृत्त्य । पञ्चसाराहणारूवं, तच्च चारित्तमेव य ॥ १०९७ ॥
 इतो जा निज्जरा तीए, ख्व तच्च तवोऽपि अ । पूर्वमेआइं सव्वाइ, पयाइं तत्तमुत्तमं ॥ १०९८ ॥
 तत्तो नवपइ एसा, तत्तभूआ वित्तेसओ । सव्वेहिं भव्वसत्तेहिं, नेआ झेआ य निव्वसो ॥ १०९९ ॥
 एय नवपय भव्वा !, झायता सुद्धमाणासा । अप्पणो च्वेव अप्पमि, सख्व पिक्खति अप्पय ॥ ११०० ॥
 अप्पमि पिक्खिए ज च, खणे खिज्जइ कम्मय । न त तवेए तिव्वेए, जम्मकोहीहिं खिज्जए ॥ ११०१ ॥

एतस्य धर्मस्यैव अवबोधेन-सम्प्राप्त्यानेन निश्चय-निश्चयात्मकं वस्तुनिर्णयजनकं ज्ञानमपि तत्त्व, च पुनरेतस्य धर्मस्य
 आराधनात्प चारित्र्यमपि तत्त्व, एवमर्थोऽप्यर्थे ॥ १०९७ ॥ इत-अस्माचारिणां वा कर्मण्यां निर्जरा तस्या रूपं-स्वरूप
 तपोऽपि च तत्त्वमस्ति एवम्-अमुना प्रकरेण एतानि सर्वाणि पदानि उत्तमं-सर्वोत्कृष्टं तत्त्वमस्ति, अत्र जातवैकवचनम्
 ॥ १०९८ ॥ तव-तस्मात्कारणात् एषा-अनन्तरोक्ता नवानां पदानां समाहारो नवपदी सर्वैर्भव्यप्रसवे-भव्यप्राणिभिर्विद्योप-
 स्तत्त्वपूर्वा झेपा नित्यशो ध्येया-ध्यातव्या च ॥ १०९९ ॥ एतां नवपदां ज्ञात्वा शुद्धं मानस-मनो येषां ते शुद्धमानसाः
 सन्तो ध्यायन्तो नरा आत्मना-स्वयमेव आत्मानि-स्वस्मिन् साक्षात्-प्रत्यक्ष आत्मान प्रवेक्षन्ते-पश्यन्ति ॥ ११०० ॥ आत्मानि
 प्रवेक्षे-दृष्टे सति क्षणे-क्षणमात्रे यद्य कर्म क्षीयते तत्कर्म वीक्ष्य तपसा जनमकोटिभिरपि न क्षीयते ॥ ११०१ ॥

सुशुचसचस्त्रिचीप, सञ्जस्सव य सोहिओ । धम्मो जयइ संघिचो, जव्वदीवोवमो इमो ॥ १०९३ ॥
 एसो अ जेहि पन्नचो, तेऽपि तच्च जिणुत्तमा । एअस्स फलजुआ य, सिद्धा तच्च न सत्तओ ॥ १०९४ ॥
 दसत्ता एयमायार, तत्तमायरिआवि हु । सिक्खयत्ता इम सत्ति, तच्चमुज्झावपाधि अ ॥ १०९५ ॥
 साहयत्ता इम सस्म, तत्तक्का सुत्ताहुणो । एअस्स सइहाणेषु, सुतच्च दसणापि हु ॥ १०९६ ॥

सर्वस्ववत्-सर्वगुहसारवत् सुगुप्ता-मुष्णु रचिता या सप्तवेणी 'त्रिणमवणमिभ्य पुल्लये'त्यादिका जम्बूद्वीपपक्षे भरतारारव
 विदेहईमववरेरयपत्रहरिर्वरम्भकारुषा तथा शोमिती-धितानिव', पुनः स-सम्पत् पृथग्-भाचारो यत्र स जम्बूद्वीपपक्षे
 संवत्सः-सम्पत् वर्षुलोऽत्र एव जम्बूद्वीपेन उयमा यस्य स तथाभूतोऽयं धम्मो जयति, सर्वैर्लोकेषु वर्धते इत्यर्थः ॥ १०८३ ॥
 एष धर्मो यैः प्रपन्नः-प्रदर्शितस्ते जितोत्तमा-जिनेन्द्रा अपि सत्त्व, एतस्य धर्मस्य फलभूताः सिद्धाश्च सन् न स्याप, अत्र
 सन्दहो नास्तीत्यर्थः ॥ १०८४ ॥ एवं धर्मरूपमाचारं दर्शयन्त्र आचार्या अपि तत्त्व, तथा शि-यान् इमं धर्मं शिष्यपन्तोऽ-
 प्यापका-उपाध्याया अपि च सत्त्वम् ॥ १०९५ ॥ इमं धर्मं सम्पत् साधयन्तः सुभाषवस्तरारुगा सन्ति, एतस्य धर्मस्य
 भद्रानेन दर्पेन-सम्पत्त्वमपि सुष्णु-शोभन सत्त्वम् ॥ १०८६ ॥

पुं प्रभस्तेवावधोद्रेण, तत्तं नाणंषि निच्छयं । एअस्साराहणारूवं, तत्तं चारित्तमेव य ॥ १०९७ ॥
 दत्तो जा निज्जरा तीए, रूव तत्त तवोऽवि अ । एवमेअहं सव्वाहं, पयाहं तच्चमुत्तमं ॥ १०९८ ॥
 तत्तो नवपइ एसा, तत्तभूआ विसेसओ । सव्वेहिं भव्वसत्तेहिं, नेआ ह्येआ य निच्चसो ॥ १०९९ ॥
 एय नवपय भव्वा, झायता सुद्धमाणसा । अप्पणो चेव अप्पमि, सक्ख पिक्खत्ति अप्पय ॥ ११०० ॥
 अप्पमि पिकिखए ज च, खणे खिज्जइ कम्मय । न त तवेण तिब्बेण, जम्मकोहीहिं खिज्जए ॥ ११०१ ॥

एतस्य धर्मस्यैव अवधोधेन—सम्यग्ज्ञानेन निषयं—निषयात्मक वस्तुनिर्णयजनकं ज्ञानमपि तत्त्व, च पुनरेतस्य धर्मस्य
 आराधनारूप चारित्र्यमपि तत्त्व, एवमर्थोऽप्यर्थे ॥ १०९७ ॥ इत—अस्माच्चारित्र्याद् या कर्मण्यां निर्जरा तस्या रूप—स्वरूपं
 तयोऽपि च तत्त्वमस्ति एवम्—अमुना प्रकारेण एवानि सर्वाणि पदानि उत्तमं—सर्वोत्कृष्टं तत्त्वमस्ति, अत्र जातावेकवचनम्
 ॥ १०९८ ॥ तव—तस्मात्कारणाद् एषा—अनन्तरोक्ता नवानां पदानां समाहारो नवपदी सर्वैर्मध्यमस्वै—मध्यमप्राणिभिर्विद्येय-
 स्तत्त्वभूता ह्येषा नित्यशो ध्येया—ध्यातव्या च ॥ १०९९ ॥ एतां नवपदीं ज्ञात्वा शुद्धं मानस—मनो येषां ते शुद्धमानसाः
 सन्तो ध्यायन्तो नरा आत्मना—स्वयमेव आत्मनि—स्वस्मिन् साक्षाद्—प्रत्यक्ष आत्मान प्रेषन्ते—प्रयच्छन्ति ॥ ११०० ॥ आत्मनि
 प्रेषिते—दृष्टे सति क्षये—क्षयमात्रे यद्य कर्म क्षीयते तत्कर्म तीव्रेण तपसा जनमकोटिभिरपि न क्षीयते ॥ ११०१ ॥

ता तुङ्घे भो महाभागा !, नाऊण तत्तमुत्तम । सम्म क्षापह ज सिग्घ, पावेहाणुदत्तपप ॥ ११०२ ॥
 एव सो मुणिराओ काऊण देसण ठिओ जाव । ताव सिरिपालराया विणयपरो जपए एव ॥ ११०३ ॥
 नाणमहेयाहि ! भयव केण कुकम्मेण तारिसो रोगो । चालत्ते मह जाओ ? केण सुकम्मेण समिओ अ ? ॥
 केण च कम्मणाऽह ठाणे ठाणे अ परिसिं रिद्धि । सपत्तो ? तह केण कुकम्मणा सायरे पडिओ ? ॥
 तह केण नीअकम्मेण चेव हुंघत्तण महाघोर । पत्तोऽह ? त सत्त्व कहेह काऊण सुपसाय ॥ ११०६ ॥

तवः-तस्मात्कारणात् भो ! महाभागा-अहो ! महाभावावन्तो यूपमिद उत्तम तत्तं श्रुत्वा सम्यग् यथा स्याद्यथा
 न्यायत, यत्-यतः शीघ्र ज्ञानन्दसम्पद-परमाश्वादरूपसम्पत्तिं प्राप्नुव ॥ ११०२ ॥ सोऽजितसेनो मुनिरात्र एवम्-उत्तमद्वन्द्वोरप्य
 देशानां कृत्वा यावत् स्थितत्वावत् श्रीपालो रात्रा विनयपरः सन् एव-वक्ष्यमाणप्रकारेण जन्मयितुं-यदति ॥ ११०३ ॥ हे
 ज्ञानमहोदधे-हे ज्ञानसमृद्ध ! हे भगवन् ! केन कुकर्मणा मम बालत्वे वापृश्यो रोगो जात-उत्पन्न ? च पुन केन सुक
 र्मेणा शान्तो-नाशभासः ? ॥ ११०४ ॥ च पुनः केन कर्मणाऽहं स्थाने स्थाने ईदृशीं प्लव्धिं सम्प्राप्त ? तथा केन-कर्मणाऽह
 सानरे-समृद्धे पतित ? ॥ ११०५ ॥ तथा केन नीचकर्मणा एवाह महाघोरं-महादारुणं दुःस्वल्पं प्राप्त ? तत्तत्त्वं सुतरामतिशयेन
 प्रसारं कृत्वा कथय ॥ ११०६ ॥

तो भण्ण मुणिवरिदो नरवर ! जीवाण इत्थ संसारे । पुब्बवयकम्मवसओ हवति सुक्खादुक्खाह ॥
 द्रथेव भरह्वासे हिरसउरनामयमि वरनयरे । सिरिकतो नाम निवो पावहुपसत्तओ अत्थि ॥
 तरसउत्थि सिरिसमाणा सरीरसोहह सिरिमर्द देवी । जिणधम्मनिउणबुद्धी विसुद्धसमत्तसीलजुआ ॥
 तीए अ नरवरिदो भण्णओ तुह नाह ! जुज्जह न एअं । पावहुमहावसण निबंघण नरयदुक्खाणा ॥
 भीरुणसरथकरोहिं तुहयारुद्धेहिं ज हणिज्जति । नासतापि हु ससया सो किर को स्वत्तिआयारो ? ॥

वतः-वदनन्तरं मुनिवरेन्द्रो भणति हे नरवर-हे राजन् ! भव-अस्मिन् ससारे जीवानां पूर्वकृतकर्मणां वशात् सुखानि
 दुःखानि च भवन्ति ॥ ११०७ ॥ अत्रैव भरतक्षेत्रे हिरण्यपुरनामके प्रधाननगरे पापद्वौ-आखेटके प्रसक्त-आसक्तः श्रीका-
 न्तो नाम नृपो-राजाऽस्ति-आसीदित्यर्थः ॥ ११०८ ॥ तस्य राज्ञः शरीरयोमया भीसमाना-खट्वीसुभया भीमवीनाम देवी-
 पदराक्षी अस्ति, कीदृशी ?-विनयमे निपुणा-दवा बुद्धिर्दयस्याः सा तथा, पुनर्विदुद्धे-निर्मले ये सम्यक्त्वशीले-सम्यग्दर्शन
 ब्रह्मचर्ये दाभ्यां भुवा-साहिवा ॥ ११०९ ॥ तथा च भीमरथा नरवरेन्द्रो मणित , कथमित्याह-हे नाथ-हे स्वामिन् ! एतद्-
 पापदिमहाभ्यसन वच न मुज्यते, कीदृशमेतद् ?-नरकदुःखानां निवन्धनं-कारणम् ॥ १११० ॥ भीषणानि-मयङ्कराणि
 शस्त्राणि कोपु-हस्तेषु येषां ते भीषक्षशस्त्रकारास्तैरुत्तरगारुडैः-आभारुद्धैर्नरैर्यथयन्तोऽपि शयका-चन्तुविशेषा इत्यन्ते-मा
 र्यन्ते स किल कः क्षत्रियाणां आचारः ? , न कोऽपीत्यर्थः ॥ ११११ ॥

ता तुङ्घे भो महाभागा !, नाऊण तच्चमुत्तम । सन्नं क्षापह ज सिग्घ, पावेहाणदसपय ॥ ११०२ ॥
 एव सो मुणिराओ काऊण देसण ठिओ जाव । ताव सिरिपालराया विणयपरो जपए एव ॥ ११०३ ॥
 नाणमहेयाहि ! भयव केण कुकम्मेण तारिसो रोगो । बालत्ते मह जाओ ? केण सुकम्मेण समिओ अ ? ॥
 केण च कम्मणाड्ह ठाणे ठाणे अ एसिंसे रिद्धि । सपत्तो ? तह केण कुकम्मणा सायरे पडिओ ? ॥
 तह केण नीअकम्मेण चैव ह्वत्तण महाघोर । पत्तोड्ह ? त सन्व कहेह काऊण सुपसाय ॥ ११०६ ॥

तवः—तस्मात्कारणात् सो ! महाभागा—अहो ! महाभाग्यवन्तो यूयमिदं उत्तमं सत्त्वं ज्ञात्वा सम्यग् यथा स्याद्यथा
 ब्राम्हण, भव—तवः शीघ्रं ज्ञानन्दसम्पद—परमाह्लादरूपसम्पत्तिं प्राप्नुवत ॥ ११०२ ॥ सोऽजितसेनो मुनिरात्र एवम्—उत्तमप्रकारेण
 देशनां कृत्वा यावत् स्थितस्त्वावत् भीषाखो राजा विनयपराः सन् एव—वक्ष्यमाणप्रकारेण जल्पति—वदति ॥ ११०३ ॥ हे
 ज्ञानमहोदय—हे ज्ञानसमुद्र ! हे भगवन् ! केन कुकर्मणा मम बालत्वे तावृथो रोगो जात—उत्पन्न ? च पुनः केन सुक
 र्मणा शान्तो—नाशम्यासः ? ॥ ११०४ ॥ च पुनः केन कर्मणाऽहं स्थाने स्थाने रूढयि ? अर्द्धिं सम्प्राप्त ? तथा केन—कर्मणाऽहं
 सागरे—समुद्रे पतित ? ॥ ११०५ ॥ तथा केन नीचकर्मणा एवाहं महाघोर—महादायकं दुःखत्वं प्राप्त ? तत्सर्वं सुतरामविययेन
 प्रसादं कृत्वा कथय ॥ ११०६ ॥

त चेव भणतेहि तोहि वंठेहि ह्रुटुचिचेहि । उवसमिगओ सुणियो स्वमापरो किहुलट्टीहि ॥ १११७ ॥
जह जह ताढति सुण्यो ते दुट्टा तह तहा समुल्लसह । हासरसो नरनाहे सुणिनाहे उवसमरसो भ ॥
ते कयमुण्डवसगा निवसगा हणिमभूरिमयवगा । नरवहपुट्टिविलगा पत्ता निअयांसि नयरंसि ॥
अन्नदिणे सो पुणरवि राया मियागओ निअसिन्न । सुत्तुण हरिणपुट्टीह धाविओ इकगो चेव ॥
नहतहवयो निळुको सो हरिणो नरवरो तओ चुको । जा पिच्छह ता पासह नरउवकटे ठिअंसाहुं ॥
वदेव-नुपेकतमेव वचन मणसिः-अन्यस्मिन्नेदृष्टविधेः बन्धैः(एतैः)पुनीन्द्रो सेट्टुभिः-लोप्यैरिष्टभिः-सकटैः उपस-
निगत-उपकुतः, कीदृशो मुनीन्द्रः ?-वमापरः-वमाप्रधानः ॥ १११७ ॥ तं दुष्टा वण्ठा यथा यथा मुनिं तादृयन्ति तथा
तथा नरनाथे-नुपे हासरसः समुल्लसति, मुनिनाथे-मुनीधरे च उपशमरसः-शान्तरसः समुल्लसति ॥ ११११८ ॥ कृतो मुने-
रुपसर्गो यैस्ते तथाऽथ एव निर्माण-मान्यहीनाः पुनर्हता भूरयो-बहवो मृगवर्गा-मृगसमूहा यैस्ते तथा, ते वण्ठा नरपतं-
राक्षः पृष्ठौ विलमाः सन्त्यो निजके-स्वफीये नगरे प्राप्ताः ॥ १११८ ॥ अन्यस्मिन्दिने स-राजा पुनरपि मृगयायां गतो निमं
सैन्यं मुक्त्वा-त्यक्त्वा एककः-एकाकी एव हरिणस्य पृष्ठौ धावितः ॥ ११२० ॥ स हरियो नद्यास्तटे यद्वनं तत्र 'निळुको'-
चि धनवृक्षाद्याच्छादितत्वाद्दुरपतां गतस्त्वा नरवरो-राजा ततो मृगाश्च्युतः सन् यावत्सेवते-विलोकयति तावत्तथा उप-
कपटे-समीपे स्थित साधु पश्यति ॥ ११२१ ॥

जस्य अकथ्यवराहा मया वराहादृणोऽपि निन्नाहा । मारिज्जति वराया सा । सामिम्र ! केरिती नीर्दं ॥
 इतुष परप्पाण अप्पाण जे कुणति सप्पाण । अप्पाण दिवसाण कप्प म्प नासति अप्पाण ॥१११३॥
 इव्वाहजिणिदागमउवप्पससप्पहिं बोहयंतप्पि । तीप्प न सक्किओ सो निचारिड पववसणम्मो ॥
 अन्नदिणे सो सत्तहिं सप्पहिं उच्चठदुट्ठवंठेहिं । मइआसत्तो पत्तो कत्तपवि एणांमि वणगहणे ॥१११५॥
 वइण्ण तत्तप्प एग धम्मज्झयसत्तुम्म मुणिवरिंद । राया मणेइ एसो चमरकरो कुट्टिओ कोऽपि ॥१११६॥

यत्र नीतिमार्गे न कुतोऽप्यराधो वैस्तेऽकृणपरधा मृगा-हरिणा वराहादयः-शूक्रादयोऽपि निर्नाया-मनाया वराहा-
 दुर्बला जीवा सार्वन्ते सा स्वाभिन् । कीदृशी नीतिः । ॥१११२॥ परात्मान-परजीवं हत्वा ये जीवास्त्वन्मात्रमवसेन आत्मान
 सप्रार्थ-सबलं कुर्वन्ति ते दुष्टा मन्थानां-स्वोक्तानां दिवसानां कृते च-निमित्तं आत्मान नाशयन्ति ॥ १११३ ॥ इत्यादि-
 सिद्धिनेन्द्रागमसम्बन्धिभिरुपदेशानां शरीरबोधयन्त्या तया राश्या स राजा पापव्यसनाभिवारयितु न शक्नोऽप्युत् ॥१११४॥
 मन्थसात्तिने स भीकान्तो राजा सप्तमि शरीरे उच्चपठदुष्टपठैः शूलैः सह मृगधारा-पापदो आसन्न सन् कुत्राप्येकस्मिन्
 वनगहने-शूरशगाहवने प्राप्त ॥ १११५ ॥ तत्र वने एकं वर्षमवसेन-स्वोदरवनेन सयुतं-सहितं मुनिवरेन्द्रं दृष्ट्वा राजा मच्चति,
 मयि कथमननार्थं चाभरं क्ते यस्य स चाभ्रकल एव कोऽपि हृष्टिहोऽस्मि ॥ १११६ ॥

त चैव भणतेहिं तोहिं वठेहिं इट्टुविचेहिं । उवसमिओ सुणिंदो खमापरो लिट्टुलट्टुहिं ॥ १११७ ॥
जह जह ताढाते सुण्णिं ते दुट्टा तह तहा समुल्लसह । हासरसो नरनाहे सुणिनाहे उवसमरसो अ ॥
ते कयमुण्डिवसग्गा निवमग्गा हणिअभूरिमयवग्गा । नरवहपुट्टिविलग्गा पत्ता निअयंमि नयरमि ॥
अल्लदिये सो पुणरवि राया मियग्गाओ निअसिअ । मुत्तूण हरिणपुट्टीह धाविओ इक्कागे चेंव ॥
नहत्तहवणे निळुक्को सो हरिणो नरवरो तओ चुक्को । जा पिच्छह ता पासह नहत्तवकठे ठिअं साहुं ॥
तदेव-तुपोक्कमेव पचन मयअः-अन्यअस्तेरुणचिचैः वण्णैः(एठैः)पुनीन्द्रो वेण्डुमिः-कोट्टैर्यण्डिमिः-जइट्टैः उपस-
मिणव-उपहुवः, कीदृशो मुनीन्द्रः १-अमापरः-अमाप्रधानः ॥ १११७ ॥ तं दृष्टा वयंता यथा यथा मुनिं तादृयन्ति तथा
तथा नरनाथे-तुपे हासरस समुल्लसति, मुनिनाथे-मुनीश्वरे च उपयमरसः-आन्तरसः समुल्लसति ॥ ११११८ ॥ कुवो मुने
रुपसगो वैस्ते तथाअ एव निर्माण-माण्यहीनाः पुनर्हता भूरयो-बहवो मृगवर्गा-मृगसमूहा वैस्ते तथा, ते वयंता नरपत-
राश्च । पुण्यो विल्ला सन्तो निअके-स्वकीये नगरे आत्ताः ॥ १११९ ॥ अन्यअस्मिन्ने स-राजा पुनरपि मृगयायां गतो निअं
सैन्यं मृगत्वा-त्यक्त्वा एककः-एककी एव हरिणस्य पुण्यो धावितः ॥ ११२० ॥ स हरिणो नद्यास्तटे यद्वन तत्र 'निळुक्को'-
चि धनवृक्षाद्याच्छादितत्वाददृश्यतां गतस्त्वदा नरवरो-राजा ततो मृगाच्युतः सन् यावत्प्रेषते-विलोकयति तावज्जया उप-
कण्ठे-सर्मापे स्थितं साधुं परयति ॥ ११२१ ॥

त ददृण पावेण तेस्य तद्व पिबिष्यो मुणिवरिदो । सहसाचि जहा पटिओ नर्हेजखे तो पुणो तेण ॥
सज्जायर्कपिकरुणाभावेणं कडिऊण सो मुको । को जाणइ जीवाण भावपरावत्तमइविस्म १ ॥
गिहमागएण तेण निष्कावयाओ निवेदओ सहसा । सिरिमइवेवोपुरओ तोए अ निवो दम भएिओ ॥
अखेसिपि जीआण पीडाकरण हवेइ कहुअफक । ज पुण मुणिजणपीडाकरण त दारुणविवाग ॥

त साहुं दृष्ट्वा तेन पापेन झरेस रागा तथा-तेन प्रकरेण कराभ्यां प्रेरितो यथा मुनिचरेन्द्रः सहस्रैवि-भक्तस्माद् नदीं
बले पतितः तदनन्तरम् ॥ ११२२ ॥ पुनस्तेन रागा सञ्जात-समुत्पन्न किमपि करुणामात्रो-दयापरिणामो यस्य स तेन
तथापूर्वेन सदा स मुनीन्द्रः 'कडिऊख' 'चि बलमध्याभिष्कास्य नदीतटे मुक्त्वः, कथमेतज्जातमित्याह-जीवानां अतिवि-
षमं मावपराधर्ष(न)-परिष्णामविपर्ययं को जानाति ? अतिपुणितज्ज्ञानिन विना ?, न कोऽपीत्यर्थः, मुगममेव ॥ ११२३ ॥
शुद्धमागवेन तेन ॥ अहा सहसा-सदा भीमत्या-देव्याः शूरा-अत्रतो निजवदातः-स्वकीयनिर्मलभावो निवेदितो-श्लाघितः,
तदा तथा नृप इर्द-धर्यमात्रं मखितः, दयावेदहृत्त्वमित्यर्थः ॥ ११२४ ॥ अत्येवामपि जीवानां पीडाकरण कटुक फल
यस्य तद् कटुकफल भवति, वत्पुनर्मुनिजनस्य पीडाकरणं तदाख्यो विपाको यस्य तदाख्यविपाकः, अतिभयदूरकलत्रम्
मित्यर्थः ॥ ११२४ ॥

जओ-साहूण होखाए हाणी हासेण रोयण होइ । निदाइ वहो वधो ताढणया वाहिमरणाई ॥११२६॥
मुणिमारणेण जीवाणुणतससारिआण बोहीवि । दुबहा चिअ होइ धुव भणिअमिण आगमेजि जओ ॥
चेइअइव्वविणासे इसिथाए पवयणस्स उज्जाहे । सजइ चउत्ताभंगे मूलगी बोदि छाभस्स ॥११२८॥
त सोऊण नरिंदो किंवि समुछसिअधम्मपरिणामो । पभणेइ अह पुणरवे न करिस्स एरिसमकज्जा ॥

यत् उक्तं शास्त्रे, साधूनां दीक्षया हास्येन-हसनेन रोदनं भवति, साधूनां निन्दया बन्धो बधश्च भवति, साधूनां ताडनया व्याधिमरणादिः-रोगप्राणवियोगादिर्भवति ॥ ११२६ ॥ मुनिमारणेण अनन्त संसारोऽस्त्येया मित्यनन्तसंसारिकास्तेषां बन्धानां बोधि-जिनधर्मप्राप्तिरपि ध्रुव-निश्चितं दुर्लभैव भवति, यत् आगमे-सिद्धान्तेऽपि इदं भाषितं-उक्तमस्ति ॥ ११२७ ॥ किमित्याह-चैत्यद्रव्य-जिनगृहसम्बन्धि द्रव्यं तस्मिन् विनाशे-भक्षणेपेक्षणादिना मूलतो ह्यसे तथा ध्मपिपाते-साधुमारणे तथा प्रवचनस्य-चतुर्विधसङ्घस्य उज्जाहे-कलङ्कदानादिनाऽपवादकरणे तथा सयत्थाः-साह्व्याभ्युदयेऽत्रतस्य-भक्षचर्यस्य भङ्गे बोधिलामस्य-अर्हदमार्गाप्तमूलैऽजिनदर्शनात्, एतावता एतत्कर्तुं पुनः सद्वर्तमानो दुर्लभ एवेति [आवश्यकनिर्मुक्तौ] ॥११२८॥ तत् राक्षीवधनं भुत्वा नरेन्द्रो-राजा प्रमणति, कर्तव्यं नरेन्द्र ?-किमपि समुह्यसितो धर्मपरिणामो यस्य स तथा, किं कथयतीत्याह-अहं पुनरपि ईदृशं अकार्यं-अकृत्यं न कारिष्यामि ॥ ११२९ ॥

त दृष्ट्वा पावेण तेख सह पिबिभ्यो मुणिवरिदो । सहसन्ति जहा पठिओ नर्झखे तो पुणो तेण ॥
 सजायाकिपिकरुणाभावेणं कहुिऊण सो मुक्को । को जाणइ जीवाण भावपरावत्तमइविसम ? ॥
 गिहमागएण तेण निष्ठावयाओ निवेदओ सहसा । सिरिमइदेवीपुरओ तीए अ निवो इम भणिओ ॥
 अज्जेसिपि जीआण पीढाकरण हवेइ कहुअफल । ज पुण मुणिजणपीढाकरण त दारुणविवाग ॥

ॐ साधु दृष्ट्वा तेन पापेन झूरेख राहा तथा-तेन प्रकारेण कराभ्यां प्रेरितो यथा मुनिवरेन्द्र सहसति-प्रकस्मात् नदी-
 वत्से पठितः तदनन्तरम् ॥ ११२२ ॥ पुनस्तेन राहा सञ्जात-समुत्पन्न किमपि करुणाभावो-दयापरिणामो यस्य स तेन
 तथापूर्वेन सता स मुनीन्द्र ' कहुिऊण ' चि वलमभ्याभिष्कास्य नदीवटे मुक्ता, कथमेवञ्जातमित्याह-जीवानां अतिरि-
 ष्वमं भावपरावर्ध(नं)-परिस्थामविपर्ययं को जानाति ? अतिशयिवद्वान्तिन विना ? न कोऽपीत्यर्थः, मुगमेवत् ॥ ११२३ ॥
 शृहमागतेन तेन ॥ आ सहसा-सद्यः भीमत्वा-देव्याः पुरात-अग्रतो निजावदातः-स्वकीयनिर्भलभावो निवेदिता-ज्ञापित,
 तदा तथा नृप इदं-वत्त्वमाख्यं मखितः, नृपायेदहन्तमित्यर्थः ॥ ११२४ ॥ अन्येषामपि जीवानां पीढाकरण कटुक फल
 यस्य तत् कटुकफल मवाति, यत्पुनर्मुनिवन्तस्य पीढाकरणं तदाख्यो विपाको यस्य तदाख्यविपाक, अतिभयङ्करकलमद
 मित्यर्थः ॥ ११२५ ॥

सो मुणिनाहो रक्षा तत्तो अण्णाविओ निआवास । नमिओ अ प्हओ^१ खा^२मिओ अ त निअयमवराह ॥
 पुहो अ िरिमर्दए भवव । अक्काणभावओ रक्षा । साहूण उवसग्ग काऊण कय महापावं ॥११३६॥
 तत्पावदायणत्थ किंपि उवाप कहेह पसिऊण । जेण वप्पण एसो पावाओ छुट्ठह नरेसो ॥११३७॥
 तो भण्ह मुणिवरिंदो भहे । पाव कय अणेण घण । ज गुणिणो उअपाए सववगुण्णपि उववाओ ॥
 तद्वि कयहुक्कयाणवि जियाण जह होइ भावउल्लासो । ता होइ हुक्कयाण नासो सववाणवि खणेण ॥

वतः-तदनन्तर राज्ञा समुनिनाथो निबं-स्वकीय आवास गृह आनायितव्य पुनर्नवो-नमस्कृतः पूजितो वस्त्रादिना च पुनस्तत्र
 निवक्रमयराध चासित' ॥ ११३५ ॥ श्रीमत्या पृष्ठम-हे भगवन् ! राज्ञा ज्ञानभावत साधूनां उपसर्गं कृत्वा महापाप कृतं-
 उपाजित ॥ ११३६ ॥ तस्य पापस्य घातनार्थं विनाशार्थं प्रसभ-प्रसभीभूय कमपि उपाय कथय, येन उपायेन कृतेन एव
 नरेयो-राजा पापाद् छुटति ॥ ११३७ ॥ ततो मुनिवरेन्द्रो मथति-हे मदे ! अनेन-राज्ञा घनं-सान्द्रं पापं कृतम्, कथ-
 मित्याह-यद्-यस्मात्कारणाद् गुणिनो-गुणवत पुरुषस्य उपधाते-विनाशो नृते मति सर्वेषामपि गुणानां उपधातो भवति
 ॥ ११३८ ॥ तथापि क्व दृक्कृत-पाप वैस्ते क्वदृक्कृतास्तेषामपि जीवानां यदि भावोद्भास-श्रमपरिणामविद्भिर्मवति
 तद्-तर्हि सर्वेषामपि दृक्कृतानां क्षयेन नाशो भवति ॥ ११३९ ॥

कदम्बयदिगेमु पुणरवि तेण गवक् वट्टिएण कोविमुणी । दिट्ठो मल्लमलिणतण्ण गोअरच्चरिअ परिअमत्तो ।
 तत्तो सहसा वीसारिज्जण त सिरिमईर सिमल्लपि । सो राया दृढमणो निअवठे पत्रमाइसइ ॥
 रे रे एअ हुव नयर विट्ठाअयतमन्हाण । कठे धित्तूण दुअ निस्सारह नयरमज्झाओ ॥ ११३२ ॥
 तेहि नरेहि तहस्सिअ कीडुल्लतो पुराउ सो साहू । निअयगवक्कलटिआए दिट्ठो तीए सिरिमईए ॥
 तो कुविआए तीए राया निव्वमिच्छिओ कहुगिराए । तो सोऽवि लल्लिअओ भणइ देवि मे खमसु अवरहा ॥
 कविपयदिनेपु-किण्हिवसेपु गेवेषु पुनरपि गवावस्थितेन तेन राज्ञा कोऽपि मुनिर्दृष्ट, कीरयो १-मत्तेन-रत्न प्ररं-
 समुद्रवेन मलिना वतुः-आपो यस्य स तथा, पुनः कीदृशः १-गोचरचयां परिप्रमत् ॥ ११३० ॥ सर्वे मुनिर्दृशानानन्तरं स राज्ञा
 पुष्टं मनो यन्म स दृष्टमनः सन् सहसा-सद्यः भीमत्याः शिषो विस्मये निअयएठान् एवं-वच्चयमाणप्रकारेण आदिश्याते-
 आम्हां ददाति ॥ ११३१ ॥ रे रे सेवकाः । विट्ठालयन्तं न्ति अशुद्धं पुर्वं तु एव द्रुमं वयं पृथक्त्वा हुव-शोष
 तगरमथापि निस्सारय-निकासय ॥ ११३२ ॥ एव राज्ञा उक्ते सति तैर्वयं नरस्त्वयं पुराभिक्कलस्यमान स सायु
 निजगवावस्थितया-स्वगवावस्थया तथा भीमत्या देव्या दृष्टः ॥ ११३३ ॥ ततः कुपितया-मुद्रया तथा रादया कटुगिरा-कटु-
 वायया राज्ञा निर्मर्षितः, ततः स राज्ञापि लज्जितः सन् मया वि-दे देवि ! ममापराध क्षमस्व, पुनर्नैव करिष्या-
 मीतिमावः ॥ ११३४ ॥

सो मुणिनाहो रक्षा तच्चो आणुविओ निआवासं । नमिओ अ पुइओ^१ खामिओ अ त निअयमवराहं ॥
 पुहो अ तिरिमर्दण भयव । अक्षाणभावओ रक्षा । सादृण उवसग काऊण कय महापाव ॥११३६॥
 तत्पावदायणरथ किंपि उवाय कहेइ पसिऊण । जेण कएण एसो पावाओ हुइइ नरेसो ॥११३७॥
 तो भणइ मुणिवरिदो भेइ । पाव कय अणेण घण । ज गुणिणो उअपाए सव्वगुणाणपि उवधाओ ॥
 तद्वि कयदुक्कयाणवि जियाण जइ होइ भावउछासो । ता होइ दुक्कयाण नासो सव्वगणावि स्वयेण ॥

तव - तदनन्तर राक्षा स मुनिनायो निबं-स्वकीय आवास गृह आनायिषथ दुर्नर्तवो-नमस्कृतं पूजितो वस्त्रादिना च पुनस्व
 निब्रक्रमपराध क्षामित ॥ ११३५ ॥ श्रीमत्या पृष्ठश्च-हे भगवन् ! राक्षाञ्छानभावत साधूनां उपसर्गं कृत्वा महापाप कृत-
 उपाजितं ॥ ११३६ ॥ तस्य पापस्य घातनार्थं विनाशार्थं प्रसद्य-प्रसन्नोऽयं कमपि उपायं कथय, येन उपायेन कृतेन एव
 नरेणो-राजा पापात् छुटति ॥ ११३७ ॥ ततो मुनिवरेन्द्रो भणति-हे मर्द्रे ! अनेन-राक्षा घन-सान्द्रं पाप कृतम्, कथ-
 मित्याह-यद्-यस्मात्कारणात् गुणिनो-गुणवत् पुरुषस्य उपपाते-विनाशो कृते मति सर्वेषामपि गुणानां उपघातो भवति
 ॥ ११३८ ॥ तथापि क्व द्रुक्कृतं-पापं येस्ते क्वद्रुक्कृतास्तेषामपि जीवानां यदि भावोक्षास-श्रुमपरिणामविद्वादिर्मवासे
 तव-सहि सर्वेषामपि द्रुक्कृतानां चक्षेन नाशो भवति ॥ ११३९ ॥

कद्वयदिगेसु पुजारवितेण गवकचट्टिएण कोधिमुणी । दिट्ठो मल्लमलिणतण्ण गोअरचरिम परिभमतो ॥
 ततो सहसा वीसारिज्ज त सिरिमर्दं सिल्लविये । सो राया दृढमणो निअवटे एवमाइत्तइ ॥
 रे रे एअ ह्रुव नयर विट्ठालयतमन्हाण । कठे वित्तूण दुअ निस्सारह नयरमज्झाओ ॥ ११३२ ॥
 तेहि नरोहि तहच्चिअ कीडुज्जतो पुराउ सो साहू । निअयगवकवाटिआए दिट्ठो तीए सिरिमर्दं ॥
 तो कुविआए तीए राया निठमच्छिओ कहुगिराए । तो सोऽपि लज्जियो भणइ देवि । मे रत्तमसु अवराह ॥

कविपयदिनेषु—कियदिवसेषु गर्वेषु पुनरपि गवाचस्थितेन तेन राज्ञा कोऽपि मुनिर्दृष्टः, कीदृशो ?—मत्तेन—स्व-
 समुज्ज्वलेन मलिता तनुः—इषो यस्य स तथा, पुनः कीदृशः ?—गोचरचयां परिभ्रमन् ॥ ११३० ॥ सर्वो मुनिदृश्यो नानन्तरं स राज्ञा
 द्रुष्टं मनो यस्य स द्रुष्टमनः । सन् सहसा—सद्यः भीमत्याः शिवां विसार्य निजवपठान् एवं—चक्ष्मणाय प्ररारोष्य आदिशो वि-
 आम्नां ददाति ॥ ११३१ ॥ रे रे सेवका ! अस्माकं नगरं 'विट्ठालयन्त' इति अशुद्धं कुर्वन् एव द्रुम्य भएठं गृहीत्वा ह्रुव-योषं
 नगरमध्यात् निस्सारयत—निष्कासयत ॥ ११३२ ॥ एवं राक्षा उक्ते सति सर्वे एतन्नेरसत्पथं पुराभिन्नास्वपानं स साधु
 निजगवाचस्थितया—स्वगवाचस्थया तथा भीमत्यां देव्या द्रुष्टः ॥ ११३३ ॥ सर्वः कुपितया—कुदया तथा सारया कहुगिरा—कन्दुक-
 वाण्या राज्ञा निर्मासितः, सर्वः स राज्ञापि लजितः सन् भवति—रे देवि ! ममापराधं क्षमस्व, पुनर्नैव करोम्या
 मीतिमावः ॥ ११३४ ॥

ते अन्नदिणे रायाएसेण सीहनामनरवइणो । हणिऊण गामभिक जा वलिआ गोधण गहिउ ॥
ता पुट्टि पत्तो सीहो वहुवलकसिओ पयदहुअदडो । तेण कुविण सत्त्वे धादयपुरिसा हया तरथ ॥
तेऽपि मरिऊण स्वत्तिअपुत्ता होऊण तरणभावेऽपि । साहूवसगपावप्पसपअओ कुट्टिणो जाया ॥
जो सिरिकंतो राया पुत्तपभावेण सो तुम जाओ । सिरिमइजीवो मयणासुदरि एसा मुणिआतत्ता ॥
ज पुत्तपि हु धम्मज्जमपरा तुहहिहकत्तच्छिआ । आसि इमा त जाया एसा तुह मूलपट्टमि ॥

अन्यस्मिन्दिने ते सप्तशतपुरा राक्ष आदेशेन-आद्यया सिंहनान्नो नरपत-नृपस्य एकग्रामं हत्वा गोधनगृहीत्वा याव-
त्सबाद्वलिता ॥ ११४५ ॥ ताम्रद्रुमलकलितो-बहुसैन्ययुक्तः पुनः प्रचण्वी संजदएही यस्य स तथाभूतः सिंहो राज्ञा तेषां
पुष्टे प्राप्तः, तेन सिंहेन कुपितेन सभा तत्र प्रदेये सर्वे घाटकपुरा हता-मारिता इत्यर्थः ॥ ११४६ ॥ तेऽपि सप्तशतनृपसेवका
मृत्वा क्षत्रियाणां पुत्रा भूत्वा तत्समाधेऽपि-यौवनेऽपि साधूपसर्गपापप्रसादात् कुष्ठिनो जाताः, साधूनामुपसर्गा-
स्ते एव पापहेतुत्वात्पापं तस्य प्रसादात् कुष्ठोत्पत्तिरभूदित्यर्थः ॥ ११४७ ॥ यः श्रीकान्तो राज्ञा स पुण्यप्रभावेण त्व जातः,
भीमत्या जीव एषा भदनसुदरी जाता, कीदृशी एषा?-मुणित-स्त्रास तत्त्व यथा सा तथा ॥ ११४८ ॥ इ इति निश्चित इय
यद्-यस्मात् कारणात् पूर्वमपि धर्मो य उद्यमाः स एव परः-प्रधानः यस्याः सा धर्मोद्यमपरा, पुनस्तत्र यत् हितं तत्र एका सा एव
लिया यस्याः सा एवभूता आसीत् तत्-तस्मात्कारणात् एषा तत्र मूलपट्टे जाता, मूलपट्टराक्षी अभूदित्यर्थः ॥ ११४९ ॥

भावस्तुक्तासकप अरिहादपसिद्धसिद्धचक्रस्त । आराहण मुर्णोहि उचइदुं भट्चजीषाण ॥ ११४० ॥
ता अद करेइ सम्मं पयस्ताराहण नरवरोऽवि । तो जुट्टइ सयलाण पावाण नरिथ सदेहो ॥ ११४१ ॥
तो सिक्खिउत्तण पूआतवोविहाणइअ विहिं राया । भत्तीइ सिद्धचक्र आराहइ तिरमइसमेओ ॥
पुत्ते अ तवोकम्मे रत्ता मढाविण्ण अ उज्जमणे । सिरिमइसहीहि अट्टुहि विहिअ अपुमोअणा तस्त ॥
सत्तहिं सयहिं तेहिं सेवयपुरिसोहिं तस्त नरवइणो । दइण धम्मवरण पसासिअ विं पि सणनिच ॥

भाषस्य उद्भासकते-विबुद्धिनिमित्तं अर्हदादिभिः परैः प्रसिद्धसिद्धचक्रस्य आराधनं भक्त्यजीवेभ्यो मुनिभिः उपदिष्टम् ॥ ११४० ॥
तद्-वत्समात्कारत्वात् नरवरोऽपि-राजापि यदि सम्पद एतस्य-भीषिद्धचक्रस्य आराधनं करोति तद्-वदिं सकलैभ्य-सर्वेभ्य
पार्थेभ्यश्छुट्टादि, अत्र सन्देहो नास्ति ॥ ११४१ ॥ ततो राजा पूजायास्तपसश्च यदिधान-वरण वदादिकं विधिं शिष्यापित्वा
भीमत्वा राश्या समेत-सहिता भक्त्या सिद्धचक्रं आराधयति ॥ ११४२ ॥ च पुनस्तप कर्मणि-समाक्रियार्थां पूर्वै सति रात्र
उद्यापने च मर्यद्वते सति अष्टमि भीमत्वा सखीभिस्तस्य-उद्यापनयुक्तवपसोऽनुमोदना-प्रशसा विदिता-कृता ॥ ११४३ ॥
तै सप्ताभिः शृतैः सेवकपुरुषैः सस्य नरपतेः-राज्ञो धर्मकरस्य-प्राणुकर्तव्या धर्मकार्यकरण दृष्टा चणमात्र किमपि प्रशसितम्-
अस्माकं स्वामी सम्पन्नाप कुरुते इत्यादिका प्रशसा कृतेत्यर्थः ॥ ११४४ ॥

ते अन्नदिष्टे रायाएतेषु सीहनामनरवद्गणो । हणिऊण गाममिक्क जा वलिष्सा गोधण गहिउ ॥
 ता पुट्ठि पत्तो सीहो धहुवलकल्लिओ पयंदयुअदहो । तेण कुविएण सव्वे धाहयपुरिसा हया तरथ ॥
 तेऽपि मरिऊण स्वचिअपुत्ता होऊण तरुणभावेऽपि । साहूवसग्गपावप्पत्तायओ कुट्ठिणो जाया ॥
 जो सिरिकंतो राया पुक्कपभावेण सो तुम जाओ । सिरिमहजीधो मयणासुदरे एसा मुणिस्सत्ता ॥
 ज पुन्नापि हु धम्मुज्जमपरा तुहहिइक्कत्तल्लिच्चा । आसि इमा त जाया एसा तुह मूलपट्ठंसि ॥
 अन्यस्मिन्दिते ते सप्तशतपुराण राग आदेशेन-आश्रया सिंहनाम्नो नरपते-नृपस्य एक प्रास हत्वा गोधनं गृहीत्वा याव-
 त्पश्चाद्वलिता ॥ ११४५ ॥ तावद्बहुवलकल्लिओ-महुसैन्यशुभ्रः पुनः प्रचण्ढो मज्जदण्ढो यस्य स तथाभूतः सिंहो राज्ञा तेषां
 पृष्ठे प्रासः, तेन सिंहेन कुर्यादेन सता तत्र प्रदेशे सर्वे घाटकपुराण इवाः-मारिता इत्यर्थः ॥ ११४६ ॥ तेऽपि सप्तशतनृपसेवका
 सृत्वा क्षत्रियाणां पुत्रा भूत्वा तरुणभावेऽपि-यौवनेऽपि साधूपसर्गपापप्रसादात् कुठ्ठिनो जाताः, साधूनामुपसर्गाः साधूपसर्गा
 स्ते एव पापहेतुत्वात्पार्पं तस्य प्रसादात् कुठ्ठोत्पाधिरभूदित्यर्थः ॥ ११४७ ॥ यः धीकान्तो राज्ञा स पुण्यप्रभावेण त्व जातः,
 भीमत्वा जीव एषा भवनसुदरी जाता, कीदृशी एषा?—मुणित-स्मार्तं सत्त्व यया सा तथा ॥ ११४८ ॥ इ इति निश्चित इय
 यद्-यस्माद् कारणाद् पूर्वमपि धर्मो य उच्यते स एव परः-प्रधानः यस्या सा धर्मोद्यमपरा, पुनस्तत्र यत् हितं तत्र एका सा एव
 लिप्सा यस्याः सा एवम्भूता आसीत् तत्-वस्मात्कारणात् एषा तत्र मूलपट्टे जाता, मूलपट्टरक्षी चमूदित्यर्थः ॥ ११४९ ॥

भावस्तुष्ठासकप् अरिहादपसिद्धसिद्धचक्रस्त । आराहण मुर्णोहि उचहट्ट भत्तजोषाण ॥ ११४० ॥
ता जह करेह सम्मं एयस्साराहण नरवरोऽवि । तो छुट्टह सयलाण पावाण नरिथ सदेहो ॥ ११४१ ॥
तो सिक्खिज्जण पूज्जातवोविहाणइअ विहिं राया । भत्तीह सिद्धचक्र आराहइ सिरिमहसमेओ ॥
पुत्ते अ तवोकम्मे रत्ता मढाविप् अ उज्जमणे । सिरिमहसहीहि अट्टुहि विहिआ अणुमोअणा तस्स ॥
सत्तहिं सप्पहिं तेहिं सेवयपुरिसोहिं तस्स नरवहणो । ददण धम्मवरण पसासिअ विं पि सणमिच्च ॥

भावस्य उद्भासकत्वं विबुद्धिर्नामैव अर्हदादिभिः परं प्रसिद्धसिद्धचक्रस्य आराधनं भव्यजीवेभ्यो मुनिभिः उपदिष्टम् ॥ ११४० ॥
तद्वत्स्मात्कारणात् नरवरोऽपि-राजापि यदि सम्पक् एतस्य-भीसिद्धचक्रस्य आराधनं करोति तद्वत्-तर्हि सक्त्वेभ्य-सर्वेभ्य
पापेभ्यश्छुट्यते, अत्र सन्देहो नास्ति ॥ ११४१ ॥ ततो राजा पूजायास्तपसश्च यदिधान-वरण वदादिकं विधिं शिष्यपित्वा
श्रीमत्पा राश्या समेत-सर्वितो भक्त्या सिद्धचक्रं आराधयति ॥ ११४२ ॥ च पुनस्तप-कर्मणि-तप क्रियायां पूर्वे सति राश्व
उपापने च मर्यदेवं सति अष्टमि श्रीमत्पा सखीभिस्तस्य-उपापनपुक्तवपसोऽनुमोदना-प्रशसा विहिता-कृता ॥ ११४३ ॥
तं सप्ताभिः शृतं सेवकपुरुषैः सस्य नरपतेः-राश्वो धर्मकरण-प्राणुक्तनोत्पा धर्मकार्यकरण दृष्ट्वा चयमात्र किमपि प्रशसितम्
अस्माकं स्वामी सम्पन्नाय कुरुते इत्यादिका प्रशसा कृतेत्यर्थः ॥ ११४४ ॥

ते अश्वविणो राधाएसेण सिंहनामनरवहणो । क्षणिकण गामभिक जा वलिआ गोधण गहिउ ॥
ता पुट्टि पत्तो सीहो बहुबलकलिओ पयइनुअदडो । तेण कुविण सव्वे धाडयपुरिसा हया तरथ ॥
तेऽपि सरिऊण स्खतिअपुत्ता होऊण तरुणभावेऽपि । साहुवसग्गपावप्पत्तयओ कुट्टिणो जाया ॥
जो सिरिकंतो राया पुत्तपभावेण सो तुम जाओ । सिरिमहजीवो मयणासुदरि एसा मुणिसत्ता ॥
ज पुत्तपि हु धन्मुज्जमपरा तुहहिहक्कत्तिक्खिआ । आसि इमा त जाया एसा तुह मूलपट्टंसि ॥

अन्मस्मिन्दिने ते सप्तशतपुरुषा राक्ष आदेशेन-आक्षया सिंहनान्तो नरपतः-नृपस्य एक ग्राम इत्था गोधन गृहीत्वा याव-
त्पश्चाद्वसिताः ॥ ११४५ ॥ तावद्रुक्कलकलितो-महुत्तैन्ययुग्मः पुनः प्रचण्ढौ भुज्जदण्ढौ यस्य स तथाभूतः सिंहो राज्ञा तेषां
पुष्टे प्राप्तः, तेन सिंहेन कृपितेन सता तत्र प्रदेष्टुं सर्वे घाटकपुरुषा हताः-मारिता इत्यर्थः ॥ ११४६ ॥ तेऽपि सप्तशतनृपसेवका
मृत्ता क्षत्रियाणां पुत्रा मृत्ता वक्कलभावेऽपि-भौवनेऽपि साधूपसर्गपापप्रसादात् कुण्ठितो जाताः, साधूनामुपसर्गा साधूपसर्गा
स्ते एव पापहेतुत्वात्पापं तस्य प्रसादात् कुण्ठोत्पासिरभूदित्यर्थः ॥ ११४७ ॥ यः श्रीकान्तो राज्ञा स पुण्यप्रभावेण त्वं जातः,
भीमत्वा जीव एषा मदनसुदरी जाता, कीदृशी एषा?-मुण्डित-क्षातं तत्त्वं यथा सा तथा ॥ ११४८ ॥ इति इति निश्चित इयं
यद्-यस्मात् कारणात् पूर्वमपि घर्मे य उद्यमः स एव परः-प्रधानः यस्या सा घर्मोद्यमपरा, पुनस्तत्र यत् हितं तत्र एका सा एव
लिसा यस्या सा एवभूता आसीत् तत्-तस्मात्कारणात् एषा तत्र मूलपट्टे जाता, मूलपट्टराक्षी अभूदित्यर्थः ॥ ११४९ ॥

भावस्तुक्तासकप अरिहादपसिद्धसिद्धचक्रस्त । आराहण मुर्णाहि उचददुं भट्टजोवाए ॥ ११४० ॥
ता जद कोइ सम्म एयस्साराहणं नरवरोडवि । तो लुट्टह सयलाण पावाए नरिय सदेहो ॥ ११४१ ॥
तो सिक्खिज्जण पूआतवोविहायाइअ विहिं राया । भत्तीइ सिक्खचक आराहइ सिरिमदसनेओ ॥
पुत्ते अ तवोकम्मो रत्ता मढाविए अ उज्जमणे । सिरिमदसहीहि अट्टहि विहिआ अणुमोअणा तस्स ॥
सच्चहिं सयहिं तेहिं सेवयपुरिसोहिं तस्स नरवदणो । दइए धम्मवरण पसासिअ विं पि खणानिच ॥

भाषस्य उद्भासकते-विष्वदिनामिषं अर्हदादिभि पदैः प्रसिद्धसिद्धचक्रस्य आराधनं भव्यजीवेभ्यो मुनिभिः उपदिष्टम् ॥ ११४० ॥
तद्-वस्मात्कारणत्वं नरवरोडपि-राजापि यदि सम्पद एतस्य-श्रीसिद्धचक्रस्य आराधन करोति तद्-वर्हि सकलैभ्य -सर्वेभ्य
पापेभ्यश्छुट्यति, अत्र सन्देहो नास्ति ॥ ११४१ ॥ ततो राजा पूजायास्तपसश्च यदिधान-करण वदादिक विधिं शिष्याभित्या
भीमत्या राश्या समेत-सहिता भगवत्या सिद्धचक्रं आराधयति ॥ ११४२ ॥ च पुनस्तप-कर्मणि-तप क्रियायां पूर्व सति राज्ञ
उपापने च मदिद्वे सति अष्टभिः भीमत्या सखीभिस्तस्य-उपापनमुक्तवपसोऽनुमोदना-प्रशसा विहिता-कृता ॥ ११४३ ॥
तैः सप्ताभिः शृतैः सेवकपुरुषैः तस्य नरपतेः-राज्ञो धर्मकरसं-प्राणुकर्नात्त्या धर्मकार्यकरण दद्या चयमाय विमपि प्रशसितम्-
अस्माक स्वामी सम्पन्नाय कुरुते इत्यादिका प्रशसा कृतेत्यर्थः ॥ ११४४ ॥

सीधो य धायविदुरो पाटित्ता मासमणसणं दिक्ख । जाओऽहमजिअसेणो बालसं तुज्झ रज्जहरो ॥
 तेष चिअ वेरेण वद्धोऽह राणपहिं एएहिं । पुव्वकयब्भासेण जाओ मे चरणपरिणामो ॥ ११५७ ॥
 सुहपरिणामेण मए जाइ सरिज्जा सज्जमो गहिओ । सोऽह उप्पज्जावहिनाणो नरनाह । इह पत्तो ॥
 एव ज जेण जहा जारिस कम्म कय सुह असुह । त तस्स तहा तारिसमुवट्ठिअं मुणसु दत्थ भवे ॥
 त सोऽण सिरिपालनरवरो चित्तए साच्चिमि । अहह अहो केरिसय एअ भवनादयस्सकवं ? ॥

सिद्धस नृपो वारं-प्रहारविधुरः-पीडितः सन् एकं मासं यावत् अनशना-अनशनशुक्तां दीक्षां पातित्वाऽह आजित-
 सेनो जातोऽरिम, कीदृशोऽह ?-बालत्वे तव राज्यहर ॥ ११५६ ॥ तेनैव वेरेण एते राणास्त्यैः अहं वद्धो-निगाहितः, पूर्व
 कृतो योऽभ्यासो-दीक्षाभ्यासस्तेन मे-मम चरणपरिणाम-चारित्र्यपरिणामो जात ॥ ११५७ ॥ मया शुभपरिणामेन जाति-
 पूर्ववन्तस्मृत्वा समयो गृहीतः, हे नरनाथ !-हे राजन् ! उत्पन्नमवधिधान यस्य स तथाभूत् सोऽहं हह प्राप्त ॥ ११५८ ॥
 एवं-अशुना प्रकरेण येन प्राणिना यत् शुभं अशुभं यादृशं कर्म यथा कुत तस्य प्राणिनस्त्वादृशं कर्म अन्न-अस्मिन् भवे तथा-
 तेन प्रकारेण उपरिधत्-समीपस्य मुण-जानीहि ॥ ११५९ ॥ श्रीपालो नाम नरवरो-राजा तन्मुनिवचन श्रुत्वा स्वचित्ते
 चिन्तयति-अहहतिखेदे अहो इत्याक्षर्य एतद्वचनाटकस्य स्वरूप कीदृशं धर्तते ?, आतिविषममितिमाव ॥ ११६० ॥

तुमए जहा मुणीण विहिआ आसायणा तहा चेव । कुट्टित जलमज्जणमवि डुवत्त च सपत्त ॥
ज च तए तीए तिरिमईद वयण्ण सिद्धचक्रस्स । आराहणा कया त मयणावयण सुह पत्तो ॥
जो पत्तो विरथारो सिद्धिविसेसस्स तुज्झ सजाओ । सो सयलोडवि पत्ताओ नायट्ठो सिद्धचक्रस्स ॥
तिरिमइसहीहि जा हि विहिआ अणुमोअणा तथा तुन्ह । ताओ इमाओ जायाओ तुज्झ लहुपट्ठेवीओ ॥
एआसु अट्टमीए ससवत्तीसमुह कहियमासी । खज्जसु सप्येण तुमति तेण व म्मेण सा इट्ठा ।
धम्मपससाकरणेण तत्थ सत्ताहि सयहि तुहकम्म । ज विहिअ तेण इमे गयरोगा राणया जाया ॥

तथा यथा—येन प्रकारेण सुनीनां आशावना—विराधना विहिता—कृता तथैव—तर्नेव प्रकारेण स्वया इदमेव कुट्टित्य तर्वा
बलमजन—समुद्रवत्ते पवन च पुन इन्मत्त्वमपि सम्प्राप्तम् ॥११५०॥ च पुनर्यध्वया तस्या भीमत्या यचनेन सिद्धचक्रस्या-
राधना कृता तन्मदनमुन्दरीषचनात् इह सुख प्राप्त ॥११५१॥ य एष तव अद्विधियेषस्य विस्वार सञ्जातः स सक्रतोऽपि-
समस्तोऽपि सिद्धचक्रस्य प्रसादः—अनुग्रहो ज्ञातव्य ॥११५२॥ आग्नि भीमत्याः सखीभिस्तदा युधयोरनुमोदना विहिता—कृता
ता इमास्त्वव लघुपट्ठेव्यो जाता ॥ ११५३ ॥ एतासु अष्टसु मध्ये अष्टम्या राक्षसा प्रागमेव स्वमपत्त्या सम्मुखं सर्वेष्व त्व
खाद्यस्मेति कथितमासीत् तेन कर्मणा इह सा सर्वेष्व दृष्टा ॥ ११५४ ॥ धर्मस्य प्रशसाकारणेन तत्र—प्रागमेव सप्तभि द्यौर्
सर्वैर्देवैश् शुभकर्म विहित तेन शुभकर्मणा गतो रोगो येषां ते गतरोगा इमे राक्षसा जाता ॥ ११५५ ॥

सिरिपालोऽपि हु राया भर्त्ताप िअयमाहिं सजुत्तो । पुवुत्तविहाणेण आराहद सिद्धवरचक्र ॥११६६॥
 अह मयणसुवरी भणद नाह । जइआ तए कया पुर्वि । सिरिसिद्धचक्रपूआ तदभा नो आसि नूरि धणा ॥
 इण्हि च तुम्ह एसा रज्जसिरो अरिप विरयरसमेआ । ता कुणह विरयरेण नवपयपूअ जहिच्छाप ॥
 त सोऊण अइगरअभत्तिसर्त्तोहिं सजुओ राया । अरिहंताक्षयाण कोह आराहण एव ॥ ११६९ ॥
 नव चेईहरपडिमा जिन्नुद्धाराह विहिविहाणेण । नाणाविहपूआहिं अरिहंताराहण कुणई ॥११७०॥

भीषाखोऽपि राजा प्रियवर्तमानि —नवरक्षीभिः सजुस्तः—साहितो भक्त्या पूर्वोक्तविधानेन—पूर्वमणितविधिना सिद्धवर-
 चक्र आराधयति ॥ ११६६ ॥ अथ मदनसुन्दरी नृप भणति—हे नाथ ! यदा त्वया पूर्व भीसिद्धचक्रस्य पूजा कृता तदा
 भूरि-नचुर धनं नो आसीत् ॥ ११६७ ॥ इदानीं च—साम्प्रत पुनर्युष्माक एषा राज्यश्रीः—राज्यलक्ष्मीर्विस्तारेण समेता-
 युक्ता अस्ति, तत्—तस्मात् क्षमयात् मयेच्छया विस्तारेण नवपदपूजां कुरुत ॥ ११६८ ॥ तद्राक्षीधचन भुत्वाऽपिगुरुके-
 अतिमहत्सो मे भक्तितथा कित् (कवी) ताभ्यां सयुत—साहितो राजा एवं—वच्यमाणप्रकारेण अर्हदादिपदाना आराधनां
 करोति ॥ ११६९ ॥ तथाहि—नव चैत्यगृहाणि—नवसङ्ख्यानि जिनगृहाणि नव प्रतिमाः नव जीर्णोद्गरा इत्यादिना
 विधिना विधानं—निर्माणेन, तथा नानाविधा—अनेकप्रकारा याः पूजास्तानिभरहंत —अर्हत्पदस्याराधनां करोति ॥ ११७० ॥

परमशेह अ मे भयव । सपह चरणस्त नरिषि सामरथ । तो काज्जण पसयं मह उचिअं दिसह करणिज्ज ।
तो भणह मुणिवरिंदो नरवर । जाणेसु निच्छयं एय । भोगफलकम्मवसओ इरथ भवे नरिषि तुह चरण ॥
किंतु तुम एआह अरिहताई नवावि सुपयाह । आराहतो सम्म नवम सगापि पाविहिसि ॥११६३॥
ततोवि उत्तररत्नसुरसुखाह अणुहवंतो अ । नवमे भवमि मुनख सासयसुनख भुव लहासि ॥
त सोऊण राया साणदो निअगिहमि सपत्तो । मुणिनाहोओवि अ ततो पत्तो अन्नरथ विहरतो ॥

च पुनः तृणः प्रमस्यति-कषयति, हे-मगवन् । सम्यति-अधुना मे-मम चरणस्य-चारित्र्यस्य सामर्थ्यं नास्ति, तद्-तस्मा-
त्कारणात् प्रसादं कृत्वा ममोषितं-मम योग्यं करणीयं-कर्तव्यं दिशु-कषय ॥ ११६१ ॥ ततो मुनिर्वरेन्द्रो भणति-हे नरवर ! एवं
निश्चयं ज्ञानीष्व भोगः फल-येषां तानि भोगफलानि यानि कर्माणि तेषां वयतोऽय-आरिमन् भवे तव चरण-चारित्र्य नास्ति
॥ ११६२ । किंतु त्वं एतानि अर्हदादीनि नवापि सुदु शोभनानि पदानि सम्यक् आराधयन् नवम स्तंभं-आनताल्पमपि
प्राप्स्यसि ॥ ११६३ ॥ च पुन तवः-तस्मादपि देवलोकाद् उत्तरोचरास्त्रि-अधिकाधिकाणि नरसुसुखानि अनुभवन्-अज्ञानस्त्व
नवमे भवे ध्रुवं-निश्चित मोक्षं क्षमसे-प्राप्स्यसीत्यर्थः, कीदृशं मोक्षं ?-शाश्वत-नित्य साध्य यत्र स तथा च ॥ ११६४ ॥
तन्मुनिवचनं श्रुत्वा राजा भीषालः सानन्दः-आनन्दसहितः सन् निजगृहे सम्प्राप्तः, ततः-तदनन्तरं मुनिनाथो-मुनिन्द्रोऽपि
विवरन् अन्त्य-अन्त्यस्मिन्नगरादौ प्राप्तः ॥ ११६५ ॥

सिरिपालोऽपि हु राया भर्त्ताप िअयमाहिं सजुत्तो । पुवुत्तविहाण्येण आराहद सिद्धवरचक्र ॥११६६॥
 अह मयणसुदरी भणद नाह । जइआ तए कया पुठिंघ । सिरिसिद्धचक्रपूआ तइआ नो आसि नूरि धणा ॥
 इण्हिं च तुम्ह एसा रज्जसिरो अरिय विरयरसमेआ । ता कुणह विरयरण नवपयपूअ जहिच्छाप ॥
 त सोऊण अइगरअभत्तिसर्त्तोहिं सजुओ राया । अरिहंताइपयाण कोइ आराहण एव ॥ ११६९ ॥
 नव चेईहरपडिमा जिन्नुद्धाराह विहिविहाण्येण । नाणाविहपूआहिं अरिहंताराहण कुणई ॥११७०॥

भीपालोऽपि राजा प्रियवभाभि —नवरक्षीभि सजुक्त्तः—साहितो भक्त्या पूर्वोक्तविधानेन—पूर्वमखितविधिना सिद्धवर-
 चक्र आराधयति ॥ १२६६ ॥ अथ मदनसुन्दरी नृप भणति—हे नाथ ! यदा त्वया पूर्वं भीसिद्धचक्रस्य पूजा कृता तदा
 भूरि—मञ्जुर धनं नो आसीत् ॥ ११६७ ॥ इदानीं च—साभ्यव शुनर्युष्माक एषा राज्यश्री—राज्यलक्ष्मीर्विस्तारेष समेता—
 शुका अस्ति, तत्—तस्मात् कारणात् यथेच्छया विस्तारेण नवपदपूजां कुरुत ॥ ११६८ ॥ तद्राक्षीषचन श्रुत्वाऽपिगुरुके-
 अतिमहत्तो ये भक्तिप्रशक्ति (कृती) ताभ्यां सयुत—सहितो राजा एवं—वत्त्यमाश्रमकारेण अर्हदादिपदाना आराधनां
 करोति ॥ ११६९ ॥ तथाहि—नव चैत्यगृहाणि—नवसंस्कृत्यानि जिनगृहाणि नव प्रतिमाः नव जीर्णोद्गरा इत्यादिना
 विधिना विधानं—निर्माणेन, तथा नानाविधा—अनेकप्रकारा याः पूजास्त्याभिरर्हत्—अर्हत्पदस्याराधनां करोति ॥ ११७० ॥

परमेश्वर अ मे भयव ! सपद् चरणस्त नरिष सामर्थ्य । तो काज्जण पसायं मह उचिअं दिसह करणिज्ज ॥
 तो भणइ मुणिवरिंदो नरवर ! जाणेसु निच्छय पय । भोगफलकम्मवसओ इत्थ भवे नरिष तुह चरण ॥
 किंतु तुम एआइ अरिहताई नवावि सुपयाइ । आराहतो सम्म नवम सग्गपि पाविहिंसि ॥११६३॥
 ततोपि उत्तरचरनारसुरसुखाइ अणुह्वंतो अ । नवमे भवमि मुखं सासयसुख धुव लहसि ॥
 त सोज्जण राय ! साणदो निअगिहमि सपत्तो । मुणिनाहोअपि अ ततो पत्तो अन्नत्थ विहरतो ॥

व पुन नृप प्रमथति-कथयति, हे-मगवन् ! सम्पति-अधुना मे-मम चरणरूप-चारित्र्य सामर्थ्यं नास्ति, तद्-वत्समा-
 त्कारखाद् प्रसाद कृत्वा भगवच्चित्तं-मम योग्यं करणीय-कर्तव्यं दिश-कथय ॥ ११६१ ॥ ततो मुनिवरेन्द्रो भणति-हे नरवर ! एव
 निषयं जगतीष्व भोगः फलं-येषां तानि भोगफलानि यानि कर्माणि तेषां धरातोऽप्य-अस्मिन् भवे तव चरण-चारित्र्य नास्ति
 ॥ ११६२ ॥ किन्तु त्वं एतानि अर्हदादीनि नवापि सुष्ठु शोभनानि पदानि सम्पद् आराधयन् नवम स्वर्गं-आनताल्पमपि
 प्राप्स्यसि ॥ ११६३ ॥ व पुनः तव -वत्समादपि देवल्लोकाद् उत्तरोत्तराणि-अधिकश्रमिकाणि नरसुखानि अनुभवन्-अज्ञानस्त्वं
 नवमे भवे ध्रुवं-निश्चितं मोक्षं स्वमते-प्राप्स्यसीत्यर्थः, कीदृशं मोक्ष ?-शाश्वत-नित्यं सारूप्य यत्र स तथा त ॥ ११६४ ॥
 तन्मुनिवचनं श्रुत्वा राजा भीषालः सानन्दः-आनन्दसहितः सन् निजगृहे सम्प्राप्तः, ततः-तदनन्तरं मुनिनाथो-मुनीन्द्रोऽपि
 विचारन् अन्यद्-अन्यस्मिन्नगाराद्वा प्राप्तुः ॥ ११६५ ॥

सिरिपालोऽपि हु राया भर्त्ताप धिअयमाहिं सजुत्तो । पुजुत्तविहाण्येण आराहद सिद्धवरचक्र ॥११६६॥
अह मयणसुवरी मणद नाह । जइआ तए कया पुठिं । सिरिसिद्धचक्रपूआ तदअ । नो आसि नूरि धणं ॥
इण्हि च तुम्ह एसा रज्जसिरो अरिय विरयरसमेआ । ता कुणह विरयेण नवपयपूअ जहिच्छाप ॥
त सोऊण अहगरअभत्तिसर्त्तोहिं सजुओ राया । अरिहंतादपयाण केइ आराहण एव ॥ ११६९ ॥
नव चेइहरपडिमा जिन्नुद्धाराइ विहिविहाण्येण । नाणाविहपूआहिं अरिहंताराहण कुणई ॥११७०॥

भीपालोऽपि राजा प्रियतमामि —नगराक्षीमि सयुक्ताः—सहिो मक्त्या पूर्वोक्तविधानेन—पूर्वभाषितविधिना सिद्धवर-
चक्र आराधयति ॥ १२६६ ॥ अथ मदनुसुन्दरी नृप भवति—हे नाथ ! यदा त्वया पूर्वं भीसिद्धचक्रस्य पूजा कृता तदा
भूरि—मञ्जुर धनं नो आसीत् ॥ ११६७ ॥ इदानीं च—साम्भवत पुनर्युष्माक एषा राज्यभीः—राज्यलक्ष्मीर्विस्तारेण समेता—
शुक्ता अस्ति, सर्व—तस्मात् कारणात् यथेच्छया विस्तारेण नवपदपूर्वा कुरुत ॥ ११६८ ॥ सद्राक्षीवचन श्रुत्वाऽविशुरके-
भतिमहत्सो ये भक्तिशान्ति (कृती) ताभ्यां सयुतः—सहिो राजा पूर्व—वक्ष्यमाश्रमकारेण अर्हदादिपदाना आराधनां
करोति ॥ ११६९ ॥ तथाहि—नव चैत्यगृहाणि—नवसङ्ख्यानि त्रिनगृहाणि नव प्रतिमा नव जीर्णोद्धार इत्यादिना
विधिना विधानं—निर्माणेन, तथा नानाधिवा—अनेकप्रकारा याः पूजास्माभिरर्हत — अर्हत्पदस्याराधनां करोति ॥ ११७० ॥

प०. षोड अ मे भयव । सपद् चरणस्त नरिथ सामरथ । तो काऊण पसाय मह उचिअ दिसह करणिज्ज ।
 तो भणइ सुणिमरिंदो नरवर । जाणेसु निच्छय पय । भोगफलकम्मवसओ इत्थ भवे नरिथ तुह चरण ।
 किंतु तुम एआह अरिहताह नवावि सुपयाह । आराहतो सत्तम नवम सग्गपि पाविहिसि ॥ ११६३ ॥
 ततोपि उत्तरचरनारसुरसुक्खाह अणुह्वंतो अ । नवमे भवमि मुत्तल सात्तयसुत्तल धुव लहसि ॥
 त सोऊण राया साणदो निअगिहमि संपत्तो । मुणिनाहोअपि अ तत्तो पत्तो अन्नरय विहरतो ॥

व पुन नृप' प्रमसति-कपयति, हे-मगवन् । सम्पति-अधुना मे-मम चरणरय-चारित्रस सामर्थ्यं नासि, तद्-तस्मा-
 त्कारणाद् प्रसादं कृत्वा ममोचितं-मम योग्यं करणीय-कर्तव्यं दिश-कपय ॥ ११६१ ॥ ततो मुनिपरेन्द्रो भवति-हे नरवर ! एव
 निश्चयं जानीष्व भोगः फलं येषां तानि भोगफलानि यानि कर्माणि तेषां वयतोऽय-अस्मिन् भवे तव चरण-चारित्र नास्ति
 ॥ ११६२ ॥ किंतु त्वं एतानि अर्हदादीनि नवापि स्रष्टु शोभनानि पदानि सम्पद् आराधयन् नवम स्वर्गं-आनवात्प्यमपि
 प्राप्स्यसि ॥ ११६३ ॥ व पुनः ततः-तस्मादपि देवलोकाद् उत्तरोचराणि-अधिकाधिकानि नरमुमुक्षानि अनुभवन्-अज्ञानस्त्वं
 नवमे भवे ध्रुव-निश्चित मोक्षं स्वमते-प्राप्स्यसीत्यर्थः, कीदृशं मोक्ष ?-शाश्वत-नित्य सौख्य यत्र स तथा च ॥ ११६४ ॥
 तन्मुनिवचनं श्रुत्वा राजा भीषालु सानन्दः-आनन्दसहितं सन् निजगृहे सम्प्राप्तः, ततः-तदनन्तरं मुनिनाथो-मुनिन्द्रोऽपि
 विचारन् अन्वद-अन्यस्मिन्नगारादौ प्राप्ताः ॥ ११६५ ॥

सिद्धतत्परपुत्थयकारावणरक्त्वणच्वणाद्दिह । सज्ज्ञायभावण.इहि नाणपयाराहण कुणइ ॥ ११७६ ॥
 वयनिअमपालणेण विरइकपराण भत्तिकरणेण । जइधम्मपुराणेण चारिताराहण कुणइ ॥ ११७७ ॥
 आसत्तादविरहिअ बाहिरविभतर तथोकम्म । जहसत्तीइ कुणतो सुळतवाराहण कुणइ ॥ ११७८ ॥
 एमेयाइ उत्तमपयाइ सो दव्वभावमत्तीए । आराहतो सिरिसिद्धचक्रमच्चेइ निच्चापि ॥ ११७९ ॥

सिद्धान्तशास्त्राणां ये पुस्तकास्तेषां कारण-निर्माणं पुनर्यन्तरो रक्ष्य तथाऽर्चन-धूपचन्दनवस्त्रादिभिः पूजन इत्यादि-
 स्तथा स्वाध्यायेन-वाचनादिपञ्चप्रकारेण तथा भावनाभिर्मानस्वरूपचिन्तनरूपभिर्मानपदस्याराधनां करोति ॥ ११७६ ॥
 व्रतानां-अष्टव्रतानां नियमानां-अभिघ्नहादीनां पालनेन तथा विरति-सावयव्यापारनिवृत्तिः सा एव एका परा-प्रकृष्टा येषां ते
 तेषां धित्येकपराणां साध्यादीनां भक्तिप्रकरणेन तथा यतिधर्मे-दशविधसाधुधर्मेऽनुरागेण चारित्र्यपदस्याराधनां करोति
 ॥ ११७७ ॥ आशसा-इहपरमवसुखादिवाञ्छा तथा विशेषेण रहित वास उपवासादि आभ्यन्तरं च प्रायश्चित्तादि तप'कर्म
 यथाशक्ति-स्वयश्कृत्यनुसारेण शुर्वन् शुद्धतपसो-निर्भूततपस आराधनां करोति ॥ ११७८ ॥ एव-अमुना प्रकारेण स श्रीपाल
 एतानि उत्तमपदानि द्रव्यभावभवत्या आराधयन् नित्य-निरन्तरमपि श्रीसिद्धचक्रमर्चयति-पूजयति ॥ ११७९ ॥

सिद्धाणुवि परिमाण कारावणपूअणापणामेहिं । तन्मयमणझाणेण सिद्धपयाराहण कुणइ ॥११७१॥
 भविबहुमाणवदणवेआवच्चाइकज्जमुज्जुत्तो । सुस्सुसणधिहिनिउणो आयरिआराहण कुणइ ॥ ११७२ ॥
 ठाणासणवसणार्ह पढतपाढंतयाण पूरतो । दुविहभत्ति कुणतो उवझायाराहण कुणइ ॥ ११७३ ॥
 अमिगमणवदणनमंसणोहिं अस्सणाहवसाहिवाणोहिं । वेअावच्चाइहिं अ साहुपयाराहण कुणइ ॥
 रद्वज्जायरणेण सुत्तियज्जाहिं सवपूआहिं । सासणपभावणाहिं सुदसणाराहण कुणइ ॥११७५॥

सिद्धानामपि या प्रतिभा तासां कारण-निर्माण पूजना-अर्चना प्रणामो-न्मस्कारस्त्वस्त्वय । तद्वर्तेन-वेवु
 सिद्धेयु प्राप्तेन मनसा यत् ध्यान तेन सिद्धपदस्मारावना करोति ॥११७१॥ भवित-मनासि निर्मरा प्रीतिर्वैभुमानो-बाह्यमाति
 पचिर्वन्दनवैयावृत्ये प्रसिद्धे इत्यादिकार्येषु शुक्ल-उग्रवस्त्रया शुश्रूषणस्य-सेवनस्य यो विधिक्षत्र निपुणो-दस एवभूत सन्
 आचार्यपदारावनां करोति ॥११७२॥ पठतां पाठयतां च साध्यादीनां स्थानाशनवसनादि-विनासस्थानभोजनपक्षादि पूरयन्
 ब्रह्मभावमेदो द्विविधा भक्ति कुर्वन् उपाध्यायपदारावनां करोति ॥११७३॥ अभिगमर्त-सम्पूजनमनं वन्दन-स्तुति नमस्वन-
 नमस्कारकराद्यै तैस्त्वया अशनादीनां वसतेषु दर्शनेषु पुनर्वैयावृत्यादिभि साधुपदारावनां करोति ॥११७४॥ रथयात्राकरखेन
 सुतीर्थयात्रादिभि पुनः सङ्गपूजामिस्त्वया शासनस्य प्रभावनाभि सुदर्शन-सम्पददर्शन तस्यारावनां करोति ॥ ११७५ ॥

सिद्धतत्त्वपुरुषयकारावणरक्खणञ्चणार्द्धि । सज्झायभावण.इहिं नाणपयाराहण कुणइ ॥ ११७६ ॥
 वयनिअमपालणेण विरइकपराण भचिकरणेण । जइधम्मपुराणेण चारिताराहण कुणइ ॥ ११७७ ॥
 भाससाधविरहिअ वाहिरिभतर तवोकम्म । जइसत्तीइ कुणतो सुळतवाराहण कुणइ ॥ ११७८ ॥
 एमेयाइ उत्तमपयाइ सो इव्वभावभत्तोए । आराहतो सिरिसिद्धचक्रमच्चैइ निच्चपि ॥ ११७९ ॥

सिद्धान्तशास्त्राणां ये पुस्तकास्तेषां कारण-निर्माणस्य पुनर्वन्ततो रक्ष्य तथाऽर्धन-धूपचन्दनवस्त्रादिभिः पूजनं इत्यादि-
 कृत्वा स्वाध्यायेन-वाचनादिपञ्चप्रकारेण तथा भाषनाभिर्ध्यानस्वरूपचिन्तनरूपाभिर्ध्यानपदस्याराधनां करोति ॥ ११७६ ॥
 ब्रह्मनां-अष्टुब्रह्मनां निषमनां-अभिप्रहदादीनां पालनेन तथा विरति-सावधव्यापारनिवृत्तिः सा एव एका परा-प्रकृष्टा येषां ते
 तेषां विरत्येकपराणां साध्यादीनां भक्तिकरणेन तथा यतिधर्मो-दयाविषसाधुधर्मोऽनुरागेण चारित्र्यपदस्याराधनां करोति
 ॥ ११७७ ॥ आशसा-इहपरभवसुखादिषाञ्छा तथा विशेषेण रहितं धाम उपवासादि आभ्यन्तरं च प्रायश्चित्तादि तप'कर्म
 यथाशक्ति-स्वशक्त्यनुसारेण कुर्वन् शुद्धतपसो-निर्मलतपस आराधनां करोति ॥ ११७८ ॥ एव-अमुना प्रकारेण स श्रीपाल
 एषानि उत्तमपदानि द्रव्यभावभक्त्या आराधयन् नित्य-निरन्तरमपि श्रीसिद्धचक्रमर्चयति-पूजयति ॥ ११७९ ॥

एव सिरिपाखनिवसत सिद्धचक्रवर्ण कुणतस्त । अभयचमवारितोहि जा पुत्र त तवोक्तम् ॥ ११८० ॥
ततो रक्षा निभरज्जलिच्छ्वित्थारगरासर्वाण । गुरुमर्त्तुण कारिडमारुह तस्म उज्जमण ॥ ११८१ ॥
कस्यवि विदिच्छ्वे जिणहृदमि काउ तिवेदम पीठं । विच्छिण्ण वरकुटिमथवलं नवरग-

कथञ्चित ॥ ११८२ ॥

सालिपमुहोहि धनोहि पञ्चवक्त्रोहि मतपूयहि । रङ्गजग सिद्धचक्र सपुत्रं चित्तचुञ्जकर ॥ ११८३ ॥

एवं-अमुना प्रकारेण सिद्धचक्रस्य अर्चन-पूजन कुर्यात् भीपालनृपस्य अर्द्धपञ्चमवर्ष-सार्द्धं भर्तुभिः सप्तत्सरैर्यावच्छप-
कर्म पूर्य-पूर्णाभूत्, अर्द्धं पञ्चमं येषु तानि अर्द्धपञ्चमानि २ यानि वर्षाणि तैरिति विग्रहः ॥ ११८० ॥ ततः-तदनन्तरं राज्ञा-
श्रीपाद्येन निवराज्यत्वात्म्या यो विस्तारस्तेन वा गुरुका-महती शक्तिवस्तथा पुनर्गुर्ध्या-महत्त्वा भवत्वा तस्य तपस उपापनं
कारयितुमारब्धम् ॥ ११८१ ॥ कुत्रापि विस्तीर्यं जिवगृहे तिस्रो वेदिका यत्र तन्निवेदिक विस्तीर्यं वरकुट्टिमेत-प्रधानवद्-
सूत्र्या वयस्-उक्तवत् पुनर्नवर्ष-नवीनरङ्गकद्रव्ये कृतानि चित्राणि-आलेख्यानि यत्र तद्यथाभूत् पीठं कृत्वा ॥ ११८२ ॥
मन्त्रैः श्रुतानि-पवित्राणि मन्त्रपूजानि तैः पञ्चवर्षैः शालिप्रमुखैर्वान्यं चित्तचक्रं सप्तपूजं सिद्धचक्रं रक्षयित्वाति सन्मन्त्र,
परवर्गा जनानां पितृ भोज-आभयं करोतीति विग्रहः ॥ ११८३ ॥

तस्य य अरिहतादसु नवसु पयसु सप्तपिखटाह । नालियरगोत्रयाह सामन्नेण ठविज्जंति ॥११८४॥
तेण पुणो नरवइणा मयणासहिण्ण वरविवेयण । ताइपि गोत्रयाह विसेससहियाह ठवियाह ॥
जहा-अरिहतपप्प धवले चंदणकप्पूरलेवसिअवस । अढककेअणचउतीसहीरय गोत्रय ठविअ ॥
सिद्धपप्प पुण रत्ते इगतीसपवासमहुमाणिक । नवरगघुसिणाविहिअप्लेवगुरुगोत्रय ठविअ ॥

द्व-विद्वक्त्रेर्द्धदादिषु नवसु पदेषु सामान्येन सर्पिः-पुत्रं खण्डव-मधुधूलिरताभ्यां सहितानि भूतानि सप्तर्षि-खण्डानि
नारिकेलफलानि स्थाप्यन्ते ॥११८४॥ तेन पुनर्नरपतिना-राज्ञा श्रीपालेन मदत्तमुन्दरीसहितेन तान्यपि गोत्रकानि विशेष-
वरगुणवानि स्थापितानि, कीदृशेन सेन १-वर-प्रशस्तो विवेको यस्य स तेन ॥ ११८५ ॥ कथमित्याह-यथा धवले-धवल-
वर्षातया व्यस्थापितेर्द्धतपदे चन्दनकर्पूरयोर्लेपनेन सितः-श्वेतो वर्णो यस्य तस्या पुनरष्टौ कर्केतवानि-श्वेतरत्नविशेषाश्चतुस्त्रिंशच्च
हीरका यस्मिंस्तत्तयाभूतं गोत्रकं स्थापितं, अत्रायं भाषः-अष्टप्रासिद्धार्योऽप्येवयाऽष्टौ कर्केतवानि चतुस्त्रिंशदतिशयापेक्षया
तावन्तो हीरका इति ॥ ११८६ ॥ रक्ते-रक्तवर्षातया व्यवस्थापिते सिद्धपदे, पुनः एकस्त्रिंशत् प्रवाला-विहुमा यत्र तत्तया
पुनरष्टौ माशिवयानि यत्र तत्तया, पुनर्नवरत्न-नवीनरत्नत्वशुक्लं यद्-ध्रुव-कुम्भ तेन विहितः प्रलेपः-प्रकटलेपो यस्य तत्
तथाभूतं शुक्र-महदं गोत्रकं स्थापितं, अष्टकर्कषयोत्पन्नाष्टगुणापेक्षयाऽष्टौ माशिवयानि एकस्त्रिंशद्गुणापेक्षया तावन्तः प्रवाला
इति ॥ ११८७ ॥

एव सिरिपाखनिवरस सिद्धचक्रवर्ण कुणतस्त । अथपचमवारिसेहि जा पुत्र त तवोकम्म ॥ ११८० ॥
तथो रक्षा निअज्जलीच्छ्विदित्थारगरअसर्वाए । शुरुभर्त्ताए कारिउमारद्ध तस्स उज्जमण ॥ ११८१ ॥
कस्सपि विच्छिन्ने जिण्हारमि काउ तिवेइअ पीढं । विच्छिण्ण वरकुट्टिमथवलं नवरग-

कयचित्त ॥ ११८२ ॥

सालिपमुहेहि धम्मेहि पचवक्खेहि मत्तपूएहि । रइज्जण सिद्धचक्र सपुत्रं चित्तजुज्जकर ॥ ११८३ ॥

एवं-अमुना मकरेण सिद्धचक्रस्य धर्मनं-पूजनं कुर्वत भीपालनृपस्य अर्द्धपञ्चमवर्षं-सार्द्धंभर्तुभिः सवत्सरैर्यावत्तप-
कर्म दत्तं-पूर्णापूर्तं, अर्द्धं पञ्चमं येन तानि अर्द्धपञ्चमानि २ यानि वर्षाणि तैरिति विग्रह ॥ ११८० ॥ तत-तदनन्तर राज्ञा-
भीपालेन निजराज्यसम्पत्त्या यो विस्तरस्तेन वा गुरुता-महती शक्तिवस्तया पुनर्गुर्ण्य-महत्या भवत्या तस्य तपस उद्यापन
कारिषुमारब्धम् ॥ ११८१ ॥ कुत्रापि विस्तीर्णं विनश्यदे तिस्रो वेदिका यत्र तन्निवेदिक धिस्तीर्णं वरकुट्टिमेन-प्रधानवद्-
द्वयम् । यवत्-सकयस पुनर्नवरद्वय-नवीनरत्नकद्रव्यं कृतानि चित्राणि-आलोचयानि यत्र तद्व्याभूतं पीठं कृत्वा ॥ ११८२ ॥
मन्त्रैः शृणानि-पवित्राणि मन्त्रपूतानि तैः पञ्चवर्षैः शालिग्रहमुखैर्वर्ण्यं चित्तचोक्तकर सम्पूर्णं सिद्धचक्र रचयित्वेति सम्बन्ध,
परमठां जनानां चित्ते चोक्तं-आश्रयं करोतीति विग्रहः ॥ ११८३

सेनेषु सिअपपसु चदणसिअगोलेए ठवइ राया । सगसट्टिगवससपरिपसमुत्ताहवसमेए ॥११९१॥
 अन्न च नवयण उव्वेसेण नरेसरो तरथ । तत्तव्वमहाइ सुमेरुमाळाचीराइ मडेइ ॥ ११९२ ॥
 सोलस अणाइएसु अ गढआइ सकराइ िगाइं । मडवेइ नरिंदो नाणामणिरयण
 चित्ताइ ॥ ११९३ ॥

येषु दर्शनादिषु चतुर्षु सिवपदेषु-भेदतया व्यवस्थापितेषु पदेषु राज्ञा भीषालः चन्दनेन सिवगानि-ववजानि गोल-
 कानि स्थापयति, कीदृशानि गोलकानि ?-सप्तपञ्चा ६७ एकपञ्चाशत्वा ५१ सप्तत्या ७० पञ्चाशत्वा ५० च मुक्ताफलैः समे-
 तानि-भूतानि, अयं भावः-दर्शनादिपदेषु भेदापेक्षया क्रमेणैवावन्ति सुक्ताफलाणि गोलकेषु-भूतानि, यतः सम्पदार्थेनस्म
 चउत्सदृश्यं तिलिङ्गमित्यादिकाः सप्तपट्टिर्मेदाः, स्नानस्य स्नानेनोन्निवृत्त्यञ्जनावग्रहमविज्ञानमित्यादिका ५१ भेदाः, चारित्र्यस्य
 यपसमण्यधम्मसञ्जमेत्यादिकाः सप्तविर्मेदाः ७० तपस इत्वरानयनतप इत्यादिकाः ५० भेदाः ॥ ११८१ ॥ अन्यथा
 नरेभ्यो-राजा भीषालो नवपदानां उव्वेसेन-नवपदानि उदिरय-आभित्येत्पर्यः, सप्त-सस्मिन्पीठे तच्चद्वर्षानि सुमेरुमाळा-
 वीराधि मएठयति ॥ ११८२ ॥ च पुनः पोढयसु अनादरेषु पेट्टयेव मुक्ताणि-महान्ति यर्करायाः-सितोपलाया लिङ्गानि
 नाना-मण्डपभरंभिरत्नैर्विभज्यते-विचित्राणि नरेन्द्रो-राज्ञा भीषालो मएठयति ॥ ११८३ ॥

कणायामे स्मरिष्य गोल गोमेअपचरणजुअ । छत्तीसकणयकुसुम चदणघुतिणकिय ठविअ ॥
उज्झायपय नीले अहिलयदलनीलगोलय ठविअ । चउरिंदनीलकलिअ मरगयपणवीसपयगजुप ॥
साहुपय पुण सामे समयमयं पचरायपट्टंक । सगवीसहरिट्टुमाणि भर्त्ताए गोलय ठविअ ॥११९०॥

कनकं-सुवर्णं तद्वत् आमा-प्रमा यस्य तद् कनकामं, वस्मिन् स्मरिष्ये-आचार्यं यदे गोमेदाख्यानि यानि पञ्च रत्नानि तेषु न
पदभिर्वात्कनककुसुमानि-स्वर्णपुष्पाणि यस्मिंस्तथा, पुनश्चन्दनपुष्पाभ्यां अद्वित-ल्लिप्तं ईदृशं गोलकं स्वपिठं, शानादि-
पञ्चाचारपुत्रत्वाद् पञ्च गोमेदरत्नानि पदभिर्गृह्योपेतत्वाथावन्ति स्वर्णपुष्पाणीति ॥ ११८८ ॥ नीलं-नीलवस्त्रवत् यत्न-
स्यापिठे तथाप्यापयदेज्जिहवा-जागवन्ती तस्मा दलैः-पत्रैर्नील-नीलवर्णं गोलकं स्वपिठम्, कीदृशं गोलकम् ?-यदुन्मिरि-
नीलैः-नीलमस्त्रिभिः कलितं-सुवर्णं, पुनः मरकतानां-हरिमणीनां पञ्चविधतिरेव मन्मथवैषदकं तेन युतं-सुवर्णं, द्रव्यान्तु योगादि-
ष्वतुल्ययोगपुत्रत्वाच्चत्वार इन्द्रनीलाः पञ्चविधविगुणपुत्रवत्त्वाच्चान्तो मरकजमलय इति ॥ ११८९ ॥ रमाय-स्वयामवर्ण-
तया कपवस्यापिठे साधुपदे पुनः सह मृगमदेनेति समुगमदं-कल्पा विज्ञासित्यर्थः, पुनः पञ्चभिः राजपट्टैः-वैराटरनेरद्वौ-भूरा
यस्य तवया, यद्वा पञ्च राजपट्टा अद्वै-तस्य द्वे अर्धनिम्नपदे यस्य तवया, पुनः सप्तविधातिः रिष्टमजयः-स्वयामरतविरयोरा। वरिष्ठस्व-
वयापूर्वं योक्त्वमनस्या स्यापिठम्, पञ्चमदाप्रवाज्येवया पञ्च राजपट्टाः सप्तविधविगुणवाज्येवया चावन्तो रिष्टमजय इति
॥ ११९० ॥

सेनेषु सिअपपसु चदणसिअगोल्लए ठवइ राया । सगसट्टिगवन्नसपरिएन्नमुत्ताहल्लसनेए ॥११९१॥
 अन्न च नवययाण उइसेण नरेसरो तत्थ । तत्तज्जवाइ सुभेकमाळाचीराइं महेइ ॥ ११९२ ॥
 सोलस अणाइएसु अ गहआइ सकराइ ँिगाइं । महावेइ नरिंदो नाणामणिरयण
 चित्ताइं ॥ ११९३ ॥

येपेयु दर्शनादिपु चतुर्थे सिवपदेयु-मेवतया व्यवस्थापितेषु पदेयु राजा भीपालः धन्वनेन सिवगानि-वज्रछानि गोल-
 कानि स्थापयति, वीटशानि गोलकानि ?-सप्तपथा ६७ एकपञ्चाशत्ता ५१ सप्तस्था ७० पञ्चाशत्ता ५० च मुक्ताफलैः समे-
 तानि-भूतानि, अथ भाव-दर्शनादिपदेयु मेदापेक्षया क्रमेणैवावन्ति सुवताफलानि गोलकेषु-भूतानि, यतः सम्प्रदर्शनस्य
 पञ्चसदृशं विलिङ्गमित्यादिकाः सप्तपट्टिमैदाः, ज्ञानस्य सार्थान्द्रियव्यञ्जनाद्यप्रवर्तमानमित्यादिका ५१ मेदाः, चारित्रस्य
 पथसमण्यधम्मसङ्गमैत्यादिकाः सप्तविमैदाः ७० तपस इत्तरानयनतप इत्यादिका ५० मेदाः ॥ ११९१ ॥ अन्यथा
 नरेभरो-राजा भीपालो नवपदानां उद्देशेन-नवपदानि उभिरय-आभित्येत्यर्थः, तत्र-तस्मिन्पीठे तच्चद्रर्शानि सुभेकमाळा-
 चीराणि मण्डयति ॥ ११९२ ॥ च पुनः पोटयासु अनाहतेषु पोटयैव मुक्ताणि-महान्ति यर्करायाः-सितोपजाया लिङ्गानि
 नाना-मण्डपकार्मणिशरत्तन्धित्राणि-विधित्राणि नरेन्द्रो-राजा भीपालो मण्डयति ॥ ११९३ ॥

कणायामे सूरिपप् गोख गोमेअपचरणजुअ । छत्तीसकणपकुसुम चदणपुसिणकिप्प टिअ ॥
उज्झायपप् नीखे अहिलयदलनीखगोखय टविअ । चउरिंदनीखकलिअ मरणपपणवीसयपगजुप्प ॥
साहुपप् पुण सामे समयमयं पचरायपट्टक । सगवीसहरिट्टमाणं भत्तीप् गोखय टविअ ॥११९०॥

कनक—सुवर्षं वदत् आमा—ग्रामा यस्य एवं कनकाम्, तस्मिन् सरिपदे—आचार्यं दे गोमेन्द्रात्तानि यानि पञ्च रत्नानि तैर्मुन-
पदत्रियत्कनककुसुमानि—स्वर्षपुष्पाणि यस्मिन्स्वचया, पुनश्चन्तुसुखाभ्यां आकृत्व—लिखं ईदय गोखक रथाभिर, आनादि-
पञ्चाचारयुक्तत्वात् पञ्च गोमेन्द्रत्नानि पदत्रियदृष्टोपेतत्वाचावन्ति स्वर्षपुष्पाणीति ॥ ११८८ ॥ नीतिं—नीतिरस्यवया न्यद-
स्यापि वे तथाभ्यापपदेअहिलता—नागवल्ली तस्या दूर्वाः—पत्रेनीलं—नीलवर्णं गोखक रथापिम्, कीदय गोखकम्—यजुर्निरिन्द्र-
नीतिः—नीलमखिभिः कलितं—युक्तं, पुनः मरकतानां—हरिमणीनां पञ्चविधतिरेव मण्यरविपदकं तेन युनं—युग्म, द्रुमं तानु सोपादि-
चतुर्द्रुमगणुस्त्वत्तावत्वार इन्द्रनीलाः पञ्चविधतिगुणयुक्तत्वाचावन्तो मरकजमलय इति ॥ ११८९ ॥ रथाभे—रथामवर्ष-
वया वषट्स्यापि वे साधुपदे पुनः सह सृगमदेनेति समुगमद—कस्तूर्यां लिप्तामित्यर्थः, पुनः पञ्चभिः रात्रपट्टैः—रैराट्टरैरैरद्वैतैः—भू-
यस्स वचया, यद्वा पञ्च रात्रपट्टा आहु-उत्सङ्गे अर्थान्मन्त्रे यस्य वचया, पुनः सप्तविधति रिष्ठमणयः—रत्नामरत्नविशेषा । यद्विषय-
वयामूर्त्तं गोखकं भक्त्या स्थापितम्, पञ्चमहाप्रताड्येषया पञ्च रात्रपट्टाः सप्तविधतिगुणाज्येषया चावन्तो रिष्ठमणय इति
॥ ११९० ॥

सेनेसु सिअपपसु चदणसिअगोळए ठवइ राया । सगसट्टिगवदसपरिपन्नमुत्ताहकसमेए ॥११९१॥
 अन्न च नवरायाण उद्देसेण नरेसरो तत्थ । तत्तव्वन्नाइ सुमेरुमाळाचीराहं मडेइ ॥ ११९२ ॥
 सोलस अणाहपसु अ गहआइ सकराइ िगाहं । मढावेइ नरिंदो नाणामणिरयण
 चिच्चाहं ॥ ११९३ ॥

येपेपु दर्शनादिपु चतुर्थे सिवपदेपु-मेवतया ध्यवस्वापितेपु पदेपु राजा भीपालः चन्दनेन सिवानि-धवलानि गोल-
 कानि स्थापयति, कीदृशानि गोलकानि ?-सप्तपद्मा ६७ एकपद्मायाता ५१ सप्तत्या ७० पद्मायाता ५० च मुक्ताफलैः समे-
 तानि-भूतानि, अयं भावः-दर्शनादिपदेपु भेदापेक्षया क्रमेणैवावन्ति सुवताकज्ञानि गोलकेपु-भूतानि, यतः सन्मदर्शनस्य
 पठसहस्र विस्त्रिभित्यादिकाः सप्तपट्टिर्मेदाः, ज्ञानस्य स्वार्थोन्निद्रियव्यञ्जनावग्रहभाविज्ञानमित्यादिक ५१ भेदाः, चारित्र्यस्य
 वपसमणधम्मसञ्जमेत्थादिकाः सप्तविर्मेदाः ७० तपस इत्तरानयनतप इत्यादिकाः ५० भेदाः ॥ ११९१ ॥ अन्यच्च
 नरेश्वरो-राजा भीपालो नवपदानां उद्देशेन-नवपदानि उद्दिश्य-आभित्येत्यर्थे, सप्त-तास्मिन्पीठे सवद्वर्त्तानि सुमेरुमाळा-
 चीराणि मण्डयति ॥ ११९२ ॥ च पुनः पोटयसु अनाहपेपु पोटयौव मुलकाणि-महान्ति शर्करायाः-सितोपलाया लिङ्गानि
 नाना-मण्डुअकर्म्मरंभिसिरत्तौधियाणि-विचित्राणि नरेन्द्रो-राजा भीपालो मण्डयति ॥ ११९३ ॥

कणायामे सूरिपद् गोल गोमेअपचरणजुअ । वृत्तसकणयकुसुम चदणधुसिणकिय टिअ ॥
उज्झायपद् नीले अहिलयवलनीखगोखय ठविअ । चउरिंदनीलकलिअ मरणयपणवीसयपणजुअ ॥
साहुपद् पुण सामे समयमय पचरायपट्टक । सगवीसहरिट्टमाणि भर्त्ताए गोलय टविअ ॥११९८॥

कनक-सुवर्ष वड्व आम-ममा यस्य तद् कनकाभ, तस्मिन् धरिपदे-आचार्यरंद गोमंदारगानि यानि पञ्च रत्नानि तेषु न
पदत्रियत्कनककुसुमानि-स्वर्षपुण्याणि यस्मिंस्तथा, पुनश्चन्दनमुष्टणाभा अद्विव-लिप्तं हरय गोलक रवतिन, शान्तादे-
पञ्चाचार्युक्तत्वाद् पञ्च गोमेदरत्नानि पदत्रियदुष्टोपेवत्त्वाचावन्ति स्वर्षपुण्याणीति ॥ ११८८ ॥ नीले-नीलरसवया दम्भ-
स्मापिरे तथाभाषपदेअहिलता-नागवल्ली तस्या दर्शः-पद्मेनीलं-नीलवर्ष गोलकं रवपिम्, कीदृश गोहकम्-य-पुनिरिन्द-
नीले-नीलमक्षिभिः कलितं-युक्त, पुनःभरकवाना-हरिमखीनांपञ्चविधतिरेव मन्थवर्षिपदकं वेतपुत्रं-युस्रं, द्रुमयानु रोपादि-
बहुदुभोगुक्तत्वाच्चत्वार इन्दनीलाः पञ्चविधतिगुणयुक्तत्वाचावन्तो भरकउमणप इति ॥ ११८८ ॥ रवामे-स्यामरस-
तथा कपवस्मापिरे साधुपदे पुनःसह मृगमदेनेति समृगमद-कस्त्वर्षो विहासित्यर्थः, पुनःपञ्चभि रात्रयर्षः-रंटाटरनेरद्वो-भूय।
यस्य तवथा, यद्वा पञ्च रात्रयर्षा अद्वे-उत्सर्गे अर्वात्मन्ये यस्य तवथा, पुनःसप्तविधति रिष्टमन्थः-रंतामरतनविशेष। चरिन्स-
वथापूर्वं गोलकमन्थ्या स्यापिपद्, पञ्चमहाप्रताड्येवया पञ्च रात्रयर्षाः सप्तविधतिगुणाड्येवया सावन्तो रिष्टमन्थ इति
॥ ११८८ ॥

सेनेषु सिअपपसु चदणसिअगोलेप ठवइ राया । सगसट्टिगवससयरेपअमुत्ताहक्कसमेप ॥ ११९१ ॥
 अन्न च नवरयाण उवेसेणं नरेसरो तरथ । सत्तज्जआइ सुमेकमाळावीराहं मंडेइ ॥ ११९२ ॥
 सोलस अणाहपसु अ नदआइ सकराइ िगाहं । मड्ढावेइ नरिंदो नाणासणिरयण
 चित्ताहं ॥ ११९३ ॥

ग्रंथेषु दर्शनादिषु चतुर्षु सितपदेषु-मेतत्तथा व्यवस्थापितेषु पदेषु राज्ञा श्रीपालः चत्वेनेन सिवगानि-धवत्तानि गोल-
 कानि स्थापयति, कीदृशानि गोलकानि ?-सप्तपञ्च । ६० एकपञ्चाशत्ता ५१ सप्तत्वा ७० पञ्चाशत्ता ५० च मुक्ताफलैः समे-
 तानि-भूतानि, अयं भावः-दर्शनादिपदेषु भेदापेक्षया क्रमेवैवावन्ति मुक्ताफलजानि गोलकेषु-भूतानि, यतः सम्प्रदर्शनस्य
 चउत्तरहृत्थ विलिङ्गमित्यादिकाः सप्तविंशदाः ७० तपस इत्यरानशनतप इत्यादिकाः ५० भेदाः ॥ ११६१ ॥ अन्यच्च
 ययसमणधम्मसञ्जमेत्यादिकाः सप्तविंशदाः ७० तपस इत्यरानशनतप इत्यादिकाः ५० भेदाः ॥ ११६१ ॥ अन्यच्च
 नरेसरो-राजा श्रीपालो नवपदानां उद्देशेन-नवपदानि उद्दिश्य-आभेत्येत्यर्थः, यत्र-सस्मिन्भीटे तच्चद्वर्णानि सुमेकमाळा-
 चीराणि भण्डयति ॥ ११६२ ॥ च पुनः कीदृशसु अनाहवेषु पदेष्वेव गुरुकाणि-महान्ति यर्कराणाः-सितोपलाया विङ्गानि
 नाना-मनुष्यकारैर्मणिरत्नैर्विभ्रानि-विचित्राणि नोन्त्रो-राजा श्रीपालो मण्डयति ॥ ११६३ ॥

द्वासोलसपचसु सीद दोसु षडसट्टि सरसदक्खाओ । कणयकच्चोविआइ मडावद

अट्टवग्गेसु ॥ ११६४ ॥

मणिकणगानिस्मिआइ नरनाहो अट्ट वीअपूराई । वगंतर गयपढने परमिहिपयमि ठावेइ ॥
स्वारिकपुजयाइ ठावद अट्टयालखिठिठाणेसु । शुरुपाडआसु अट्टसु नाणाविहदाडिमफळाणि ॥
नारिगाइफलाइ जयाइठाणेसु अट्टसु ठवेइ । चत्थारि उ कोहसए चक्काहिट्टापगपएसु ॥ ११६५ ॥

अट्टसु वर्येपू एकास्मिन्मयमे वगे अवर्यास्से पोहय सरसद्राचाः ततः पञ्चसु वर्गेषु प्रत्येक पोहय पोहय विन्यासादर्याति-
द्रोषाः सर्वोर्ध्वोर्ध्वयोः—मवर्गशवर्गयोः प्रत्येकं द्वाविंशद्वाविंशदिन्यासात् चतुष्पाटि सरसद्रवा कलकचालिकाभिर्मण्डपति
॥ ११६४ ॥ नरनाथो—राजा भीपालो भविकलकान्धां निर्मितानि—रचितानि अष्टौ वीजपूरकलानि वगर्गाणां अन्तरेषु—मध्येषु
गते—प्राप्ते प्रथमे—प्राप्ते परमेषुपदे 'नमो अरिहताय' मित्याकारके स्थापयति ॥ ११६४ ॥ अष्टचत्वारिंशद्वलानिषस्वानेषु
खारिकलपुञ्जानि स्थापयति, तथा अट्टसु शुरुपाडकासु नानाविधानि—मनुष्यकाराणि दाहिमफळानि स्थापयति ॥ ११६६ ॥
तथाष्टसु मयादिस्वानेषु नारङ्गादिकञ्जानि स्थापयति, य पुनः चक्रस्य—सिद्धचक्रस्य आधिष्ठाय रूपदेसु विमलस्वामिचक्रेश्वरी
सुवपमलादिषु चत्वारि कृष्णाष्टकफळानि स्थापयति ॥ ११६७ ॥

आसन्नसेवयाण देवीण भारस भू वयगाह । विज्जसुरिजक्खजक्खिणं चउसट्ठिपप्पसु पूगाह ॥११९८॥
 पीअवलीकूढाह चत्तारि हुवारपालगपप्पसु । कसिणवलीकूढां चउर्वारपप्पसु ठविआह ॥ ११९९ ॥
 नवनिहिपप्पसु कचणकलसाह विचिचरणपुद्गाह । गहदिसिवाळपप्पसु अ कलफुल्लहं
 सवन्नाह ॥ १२०० ॥

इच्चाइगुरुअविरयरसहिअ मढाविऊणमुज्जमणं । णहवणूसव नरिंदो कारावह विरयरविहीए ॥१२०१॥

तथा-भासभसेवकानां-निकटसेवाकारिकायां द्वादश च वयङ्गानि-फलविशेषान् स्थापयति, चतुर्थाधिश्राय-
 कस्य द्वादशदेवीनां च नामानि न ज्ञायन्ते, तथाधिवसभद्रायाभावात्, तथा 'विज्जसुरि' वि विद्यादेव्यः पोढश यच्चा-
 भतुर्विशतिः शासनसुराः यधिययभतुर्विशतिरेव शासनदेव्यः एवमेतेषु चतुष्पट्टिपदेषु पूगानि-क्रमकफलानि स्थापयति
 ॥ ११९८ ॥ चतुर्षु द्वापालकपदेषु कुमुदादिषु चत्तारि पीठस्य-पीठवर्षस्य बले-एकाभादेः कूटानि स्थापितानि,
 तथा चतुर्षु धीरपदेषु-भाणिभद्रादिषु कच्छवर्णस्य बले-एकाभादेः कूटानि स्थापितानि ॥ ११९९ ॥ नवनिधिपदेषु विचित्रै
 रत्नैः पूर्णानि-भूतानि क्खन्नस-सुवर्णस्य कलशानि स्थापितानि, तथा ग्रहपदेषु दिक्पालपदेषु च स्वस्ववर्णानि फलपुष्पादि
 स्थापितानि ॥ १२०० ॥ इत्यादिना गुरुर्यस्य-महता विस्तारेण सहितं उद्यापनं मण्डयित्वा नरेन्द्रो-राजा श्रीप्राज्ञो विस्तार-
 विधिना स्वपनोत्सवं-स्नाभमहोत्सवं कारयति ॥ १२०१ ॥

दशसोलसपत्रसु सीद वोसु चउसदि सरसदक्खाओ । कणयकखोखिआइ मडावद

अट्टवग्गेसु ॥ ११६४ ॥

मणिकणगनिम्मिआइ नरनाहो अट्ट वीअपूराइ । वगतर गयपदमे परमिहिपयमि ठावेइ ॥
स्वारिकपुजयाइ ठावद अट्टयालक्खिकिठाणेसु । शुरुपाउआसु अट्टसु नाणाविहदाडिमफळाणि ॥
नारिगाइफलाइं जयाइठाणेसु अट्टसु ठवेइ । चत्तारि उ कोहलए चक्काहिट्टायगपएसु ॥ ११६५ ॥

अट्टसु वग्गेसु एकस्सिन्धमे वग्गे अक्खारस्से वोदय सरसद्राधाः ततः पञ्चसु पग्गेसु प्रत्येक वोदय वोदय विनयासादर्याति-
द्रोषाः तयोर्धोवग्गेसो-अक्खारयवग्गेसो प्रत्येक द्वात्रिंशद्वात्रिंशद्विन्यासात् चतुष्पदि सरसद्रवा फलकफळाणिभिमंएदयति
॥ ११६४ ॥ नरनाओ-राजा श्रीपालो मक्खिकलकाप्पां निर्मिणानि-रचितानि अष्टौ वीजपूरकफळानि वग्गाणि अन्तरेषु मध्येषु
गते-प्राप्ते प्रथमे-प्राप्ते परमेषुपिदे 'नमो अरिहताय' भित्त्वाकारके स्थापयति ॥ ११६५ ॥ अट्टचत्तारिंशद्वलन्धस्सानेषु
स्वारिकफळपुञ्जानि स्थापयति, तथा अट्टसु शुरुपादुकसु नानाविधानि-बहुप्रकाराणि दाडिमफळानि स्थापयति ॥ ११६६ ॥
तथाऽट्टसु जयादिरत्नानेषु नारङ्गादिकजानि स्थापयति, च पुनः चक्रस्य-षिदचक्रस्य आघेषुपायनपदेषु विमलस्वामिचक्रेश्वरी-
चक्रपालादिषु चत्तारि कम्पासदकफळानि स्थापयति ॥ ११६७ ॥

उत्पन्नसत्ताणमहोभयाण, सप्तविहारेणसणसठिआण । सत्तेसणाणविद्यसत्तज्जणाणं, नमो नमो

होउ सया जिणाण ॥ १२०५ ॥

सिद्धाणमाणदरमालयाण, नमो नमोऽणतच्चउकयाणं । सूरीण दूरीकयकुग्गहाण, नमो नमो

सूरसमप्यमाण ॥ १२०६ ॥

अथाहि-उत्पन्नं यत्सज्ज्ञान-केवलज्ञानं तदेव महः-तेजस्तत्स्वरूपमेवामिति उत्पन्नसज्ज्ञानमहोभयास्तेभ्यः, पुनः प्राति-
हार्यं-स्त्रचामरादिभिः सह वर्चते यत्सत्प्रतिहार्यं ईदृशं यत् आसनं-सिंहासनं तत्र तं-सम्यक् प्रकारेण स्थितेभ्यः, पुनः
सदृशतया-सर्वमोपदेशेन आनदिताः सज्जनाः-सत्पुरुषा येस्ते तथा तेभ्यः, ईदृशेभ्यो जिनेभ्य-अर्हद्भ्यः सदा नमो नमो भवद्भ्यः
नित्यं पुनः पुनर्नमस्कारोऽस्तु इत्यर्थः ॥ १२०५ ॥ आनन्दरमा-परमानन्दलक्ष्मीस्त्वया आलया-निवासास्तेभ्यः पुनरनन्त चतुष्कं
ज्ञानदर्शनसम्यक्त्वाकरषवीर्यचतुष्टय येषां ते तथा तेभ्यः सिद्धेभ्यो नमो नमोऽस्तु, तथा दूरीकवः कुग्रहः-कुत्सिताभिनिवेशी
येस्ते दूरीकवकुग्रहास्तेभ्यः पुनः ह्यः-सर्वस्तेन समानुभया प्रभा-ज्योतिर्वेषां ते तथा तेभ्यः हरिभ्यः-आचार्येभ्यो नमो
नमोऽस्तु ॥ १२०६ ॥

विहिम्नाय पूआय अट्टपयाराह मंगलावसरे । सर्वेण तिलयमासा मंगलकण कय रक्षो ॥ १२०२ ॥
 तओ-जो धुरि सिरि अरिहतमूखदढपीढपद्धिओ । सिद्धसुरिउज्जय साहु चउसाहगदिट्टिओ ॥
 दंसणनाणचरिसतवहिं पडिसाहहिं सुवर । तच्चम्वरसरवगगलद्धि, गुरुयदलढवर ॥ दिनेमालजवन्न-

जकिखणि-पमुहसुरकुमुमेहिं अलंकिओ । स सिद्धचकगुरुकप्पतरअन्हह मणवद्धिअ दिअओ ॥ १२०३ ॥
 इच्चाइ नमुकारे भणिऊण नरेसरो गहिरसर । सकल्पय भणिचा नवपययवण कुगइ एव ॥ १२०४ ॥

अष्टप्रकारायां पूजायां विहितायां-कृतायां सत्यां मङ्गलस्य अवसरे सर्वेण राक्षः-भीषाणस्य विलकमात्रयोः मङ्गलकृतं
 कृतम् ॥ १२०२ ॥ तत्तमस्यमन्दनं करोति, तत्रादौ नमस्कारमाह-यः भीसिद्धचकरूपे गुरु-भद्रान् कन्दतर-कृत्यपुत्रा
 धुरि-भद्रौ अर्हभेय वन्मूलदृढपीढं (तत्र) प्रविष्टि, कीदृशो? -यः सिद्धसुर्यपाश्यापसाधव एव चतस्रः शालारज्याभिर्गोहि-
 म्पाठमहात्, पुनर्दर्शनमानचारित्र्यपोरुपाभिः प्रविश्यास्याभिः सुन्दरः, पुनः तन्माधराणि ओङ्कारादीनि स्वरा अत्रार्थादयः सर्गा-
 अयर्थकप्रयोगादयः सन्निवृत्तानि अष्टचत्वारिंशद् गुरुपदानि-अर्हत्याहुकादीनि तान्येव दत्तानां-यत्रार्था आदन्वरो यस्व स तथा
 पुनः दिक्पालपञ्चवर्षीप्रभृष्टैः सुरकुमुभैः अलङ्कृतः-योगितः स सिद्धचकगुरुकल्पतरु आत्मन्य मनोशान्तिद्वयं कृतं दत्तात्
 ॥ १२०३ ॥ इत्यादि नमस्कारान् मञ्जित्वा नरेभ्यो-राजा भीषासो गम्भीरः । स्वरो यत्र कर्मभिश्च तपसा स्वात् तपसा शक्रस्वयं
 मञ्जित्वा एवं-पञ्चमाङ्गप्रकारेण नवपयानां भस्मजनं ज्योतिः ॥ १२०४ ॥

इअ नवपयसिद्ध कादिदिजासमिद्ध, पयडिअसरवणं ह्रीतिरेहासमग्ग । दिसिवहसुरसार

स्त्रोणिपीठावयारं, तिजयविजयचक्र सिद्धचक्र नमामि ॥ १२१० ॥

वज्रतर्पहि मगजतुरेहि सारुण पभावतो । साहसिमअवच्छन्न करेह वरसयपूअ च ॥ १२११ ॥

एव सो नरनाहो सहिओ ताहि च पट्टदेवीहि । अन्नोहिवि बट्टएहि आराहहं सिद्धवरचक्र ॥ १२१२ ॥

अह तरस मयणसुवरिपसुहाहि राणियाहि सजाया । नव निकममगुणजुत्ता तिट्ठअणपालाहणो पुत्ता ॥

इति-अमुना प्रकारेण नवपदैः सिद्धं निष्पन्नं पुनर्लोचिभिः-स्त्रिभिर्पदैः विद्याभिः-विद्यादेवीभिश्च समुद्धं-समुद्धिमुक्त्वा,

पुनं प्रकाटिता-प्रकटीकृता रवरा धर्माश्च यस्मिन्सप्तधा, पुनः श्रीइत्यक्षरस्य समन्ताद् यास्तिष्ठो रेखास्त्राभिः, समग्रं-सम्पूर्णं,
पुन दिव्यपातिभिः-दिक्रपालैः सुरैश्च-शेषसुरैः सार-प्रधान, पुनः क्षोणिपीठे-पृथ्वीपीठे अवतार-अवतरणस्य यस्य तत्तथा,
पुनस्त्रिजगत्-त्रिभुवनस्य विषये-विजयार्थं चक्रमिव त्रिजगद्विषयचक्रं, ईश्वर्यं सिद्धचक्र अहं नमामि ॥ १२१० ॥ इति श्रीसिद्ध
चक्रस्तव । मङ्गलतुरैः मङ्गलवाद्यैर्वायमानैः शासनं क्षिप्रमहं प्रभावयन्-उदीपयन् राजा श्रीपालः साधर्मिकवात्सल्यं च पुनर्वरा-
प्रधानां सकृदूर्जां करोति ॥ १२११ ॥ एवं-अमुना प्रकारेण स नरनाथो-राजा श्रीपालस्त्राभिश्च पट्टदेवीभिः सहितो अन्यैरपि
मङ्गुभिलोकैः सहितः सिद्धवरचक्रं आराधयति ॥ १२१२ ॥ अथ-अनन्तरं तस्य रामो मदनुसुन्दरीप्रमुखानभिः राक्षीभिर्निरूपयन्तु-
युक्तास्त्रिभुवनपालादयो नव पुत्राः सञ्जाताः ॥ १२१३ ॥

सुखरपीधरधारणतप्पराण, नमो नमो वायगकुजराण । साहूण ससाहअसजभाण, नमो

नमो सुद्धवयादमाण ॥ १२०७ ॥

जिणुत्तरत्ते रुद्धवस्खणस्स, नमो नमो निम्मलवत्तणस्स । अक्खाणसम्मोहतमोहरस्स, नमो

नमो नाणदिवायरस्स ॥ १२०८ ॥

आराहिआऽख्खिअसक्खिस्स, नमो नमो सज्जमवीरियस्स । कम्मदुमुम्मूलणकुजरस्स,

नमो नमो तिव्वतवोभरस्स ॥ १२०९ ॥

द्वार्धयोर्विस्तारये तत्परेभ्यः वाचका-उपाध्यायाः कुञ्जरास्ते-हस्तिन इव गणयोभाकारित्वाद् समर्पत्वाच्च वाचककुञ्ज
रास्तेभ्यो नमो नमोऽस्तु, तथा स-सम्यक्प्रकारेण साधितः संयमो येस्ते तथा वेभ्यः, पुन दया च दमश्च दयादर्शो दुर्यो
दवादर्शो येषां ते तथा वेभ्यः साधुभ्यो नमो नमोऽस्तु ॥ १२०७ ॥ विनोक्तवत्त्वे या रुचिः सा लक्ष्य यस्य स तथा तस्मै
निर्मलदर्शनाय-उज्ज्वलसम्पगदर्शनाय नमो नमोऽस्तु, तथाऽज्ञानेन याः सम्मोहो-मतिभ्रम स एव तमः-अन्वकार तद् हरतीति
अज्ञानसंमोहतमोहरस्समै ज्ञानदिवाकराय-ज्ञानवर्धाय नमो नमोऽस्तु ॥ १२०८ ॥ तथा समये-सयमविवर्धये यदीयं-पराक्रम-
स्वस्मै नमो नमोऽस्तु, कीदृशाय संयमवर्धयिषी-आराधिगोऽख्खिअहत्ता सत्किन्ना-साध्वाचाररूपा यस्माच्चद् तथा तस्मै, तथा कर्मा
एवम् दुष्मा-दुष्कारोर्वा बहुन्मुखनं-उत्तुन्ननं तत्र कुञ्जरो हस्ती इव कम्मदुमोन्मूलनकुञ्जरस्स कीदृशवयोभराय नमो नमोऽस्तु ॥ १२०९ ॥

इअ नवपयसिद्ध सदिदिज्जासकिंहु, पयडिअसरवण कीतिरेहासमग्ग । दिसिवइसुरसार

स्वोणिपीढावयारं, तिजयविजयचक सिद्धचक नमामि ॥ १२१० ॥

वज्जतएहि मगलतुरेहि सारुण पभावतो । साहन्मिअवच्छन्न कोइ वरसयपूअ च ॥ १२११ ॥

एव सो नरनाहो सहिओ ताहि च पट्टदेवीहि । अशेहि वि बहूएहि आराहइ सिद्धवरचक ॥ १२१२ ॥

अह तरस मयणसुदरिपमुहाहि राणियाहि सजाया । नव निरुवमगुणजुता तिहुअणपालाइणो पुत्ता ॥

इति-अमुना प्रकारेण नवपदे सिद्धं निष्पन्न पुनर्लोचिभिः-लघिपदै विद्याभिः-विद्यादेवीभिश्च समुद्ध-समुद्धियुक्त,

पुनः प्रकाटिता-प्रकटीकृता रवरा धर्माश्च यस्मिंस्तथा, पुनः प्रीत्यवरस्य समन्ताद् यास्वित्तो रेखास्ताभिः, समग्र-सम्पूर्ण,

पुनः दिक्पतिभिः-दिक्पालैः सुरैश्च-योगसुरैः सारं-प्रधान, पुनः बोधिपीठे-पृथ्वीपीठे अवतारः-अवतरणं यस्य तथा,

पुनस्त्रिजगताः-त्रिभुवनस्य विजये-विजयार्थं धम्ममिष त्रिजगद्विजयचक्रं, ईष्यं सिद्धचक्रम् अहं नमामि ॥ १२१० ॥ इति श्रीसिद्ध

चक्रस्तवः । मङ्गलतुरैः मङ्गलवाद्यैर्वाद्यमानैः शासनं जिनमतं प्रभाषयन्-उदीपयन् राजा श्रीपालः साधर्मिकवात्सल्यं च पुनर्वरा-

प्रधानां सङ्ग्रहं करोति ॥ १२११ ॥ एवं-अमुना प्रकारेण स नरनाथो-राजा श्रीपालस्त्वामिष पट्टदेवीभिः सहितो अन्यैरपि

धर्म्मभक्तैः सहित सिद्धवरचक्रं आराधयति ॥ १२१२ ॥ अय-अनन्तर तस्य राज्ञो भदनसुन्दरीप्रमुख्याभिः राज्ञीभिर्निरुपमशुभै-

शुक्तास्त्रिभुवनपालादयो नव पुत्राः सञ्जाताः ॥ १२१३ ॥

गयरहसहस्सनवग नव लक्ष्माह च जम्बतुरयाण । पत्नीण नवकोटी तरुम नरिंदरुस रज्जमि ॥ १२१ ॥
एष नवनवलीलाहिं चेष सुक्खाणि अणुहवतो सो । धम्मनिर्देह पालइ रज्ज निक्कटय निच्च ॥
रज्ज च तस्स पालतयस्स सिरिपालनरवरिंदरुस । जायाइ जाव सभम नव वासतयाइ पुत्ताइ ॥
ताव निवो त तिहुअणपाल रज्जमि ठावइत्ताण । सिरिसिद्धचकनवपयलीणमणो सयुणइ एव ॥
सेसतिभवोहिं मणुपुहिं जेहिं विहियारिहाइठाणेहिं । अज्जिजइ त्रिणुत्त ते अरिहते पणिउयामि ॥
तस्स भीपालस्स नरेइस्स-राज्ञो गजानां-इस्तिनां रयानां च प्रत्येकं सहस्रनवकमासीत्, नव सहस्राणि गवा नव सहस्रा
एवैव रथास्त्रासहित्यर्थः, च पुनः वात्यतुरगाणां-सुलक्षणाभ्यानां नव लक्षाणि आसन्, पत्नीनां-पदातीनां नवकोटय आसन्
॥ १२१ ॥ एवम्-अनुता प्रकारेण नवनवलीलाभिः-नवनवक्रीडाभिरेव सुखानि अनुभवन् स भीपालो धर्मनीत्या-धर्मन्यायेन
नित्यं निष्कण्टक राज्यं पालयति ॥ १२१ ॥ राज्यं पालयतस्सस्य च भीपालनरवरिंदरुस्य यावन्नववर्षाण्यनि सम्पन्नं पूज्यनि
जाताति ॥ १२१ ॥ तावन्त्युयः भीपालस्स पूर्वोक्तं त्रिभुवनपाल-स्वज्येष्ठपुत्र राज्ये स्थापयित्वा भीसिद्धचक्रे यानि नवपदानि
तेषु कीर्तनं-लभ्य मनो यस्य स सिद्धचकनवपदलीनमनाः सन् एवं-वत्तमाद्यप्रकारेण सस्योति ॥ १२१ ॥ येषां-अवसि-
ष्टास्त्रयो मया येषां ते पुनर्निहितानि-कृतानि सेविषयानीति यावत् अर्हदादिस्थानानि-विषयवित्तान्कानि यस्से तया ते, एवमेवै-
र्धर्मिनोर्धर्म-विनयनामकम् अवर्धते-उपावर्धते तान् अर्हतोऽहं प्रक्षिपयामि-नयस्सुर्वे ॥ १२१ ॥

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

जे एगभवतरिया रायकुले उचमे अवपरति । महसुमिणसूअणुणा ते अरिहते पणिअयामि ॥
जेसिं जम्मामे महिम दिसाकुमरीओ सुवरिदा य । कुञ्जति पहिट्टमणा ते अरिहते पणिअयामि ॥
आजन्मपिहु जेसिं देहे चत्तारि अइसया हुति । खोगच्छेयमूया ते अरिहते पणिअयामि ॥१२२१॥
जे तिहुनाणसमगा खीण नाऊण भोगफक्कम्म । पडिवज्जति चरित ते अरिहते पणिअयामि ॥
उवउत्ता अपमत्ता । सिअझाणा खवगासेण्हियमोहा । पावति केवल जे ते अरिहते पणिअयामि ॥
ये एकमवान्तरिता उचमे राजकुले अवतरन्ति, कीदृशा ये ?-महास्वर्नेमवुर्दयमिः खविना-झापिना गुणा येषां ते तथा
तानर्हव' प्राणिपतामि-प्रथमाभि ॥ १२१६ ॥ येषां जन्मनि महिमां महिमानं वा दिक्कुमार्य. पट्प्रझायद् सुरवरेन्द्राश्च
चतुष्पादिः प्रहृष्ट-प्रकर्षेण हर्षितं मनो येषां ते प्रहृष्टमनसः सन्तः कुर्वन्ति, तानर्हवः प्राणिपतामीति पूर्वम् ॥ १२२० ॥
हु इति निमित्त, येषां देहे-शरीरे आञ्जन्मापि-जन्मत आरम्भापि लोके आश्वर्षयुगमाप्तत्तारोडति यथा मनसि, 'तेषां च
देहेऽहुतरूपगन्ध' इत्यादयस्तानर्हवः प्राणिपतामि ॥ १२२१ ॥ ये विभिन्नानिः-मतिभुतावाविभिः समप्राः-सम्पूर्णाः सन्तो
भोगः फलं यस्य सम्भोगफलं कर्म धीयः क्षात्वा चारित्र्यं प्राणिपयन्ते-अप्रीकुर्वन्ति तानर्हवः प्राणिपतामि ॥ १२२२ ॥ ये उप-
युनता-उपयोगयुताः पुनरप्रमथाः-प्रमादरहिताः पुनः सिर्व-शुक्लं न्यानं येषां ते सिर्वचाना अत्र एव चपकश्चेष्टया हतो मोहो यैस्ते
तथा, ईदृशाः सन्तः केवलज्ञानं प्राप्नुवन्ति, तानर्हवः प्राणिपतामि ॥ १२२३ ॥

गयरहसहस्रसनवग नव क्षत्रसाह च जञ्चतुरयाण । पचीण नवकोडी तरुम नरिंदरुस रज्जभि ॥१२१४॥
 एव नवनवलीलाहिं चेष सुमखाणि अणुहवतो सो । धम्मनिर्देह पालइ रज्ज निम्रटय निच ॥
 रज्ज च तस्स पावतयस्स सिरिपालनवरिंदरुस । जायाइ जाव सभम नव वाससयाइ पुत्ताइ ॥
 ताव निवे । त तिहुअणपाल रज्जभि ठावदचाण । सिरिसिद्धक्कनवपयलीणमणो सयुणइ एव ॥
 सेसतिभवेहिं मणुएहिं जोहिं विहियारिहाइठाणेहिं । अज्जिज्जह जिणुच ते अरिहते पणिअयानि ॥

तस्म श्रीपालस्म नरेन्द्रस्म-राष्ट्रो गजानां-हस्तिनां रथानां च प्रत्येक सहस्रनवकमासीत्, नव सदस्ताणि गजानां नव सदस्ता-
 एवैव रथानामासन्नित्यर्थः, च पुनः चात्पतुरगाणां-सुलक्षणाभ्यानां नव लक्षणि आसन्, पचीनां-पदार्थानां नवकोटय आसन्
 ॥ १२१४॥ एवम्-अनुना प्रकरेण नवनवलीलाभिः-नवनवक्रीडाभिरेव सुखानि अनुभवन् स श्रीपालो धर्मनीत्या-धर्मन्यायेन
 नित्यं निष्कस्यटकं राज्यं पालयति ॥१२१५॥ राज्यं पालयतस्तरुस च श्रीपालनरपरेन्द्रस्य यावन्नववर्षावानि सम्पन् पुत्रानि
 ज्ञाणानि ॥ १२१६ ॥ तावन्नुप, श्रीपालस्त पूर्वोक्त शिशुवनपाल-स्वयेष्टपुत्र राज्ये स्थापयित्वा भीसिञ्चक्के यानि नवपदानि
 तेषु वीर्य-सुगम मनो यस्य स सिद्धवक्त्रनवपदवीनमनाः सन् एवं-वक्ष्यमाणप्रकरेण सत्वाति ॥ १२१७ ॥ येषां-अवशि-
 ष्टाक्षयो भवा येषां ते पुनर्विहिवानि-कृतानि शेषितानि विधापत् अर्द्धादिस्थानानि-विधायित्स्थानकानि यस्ते तथा तैः, एवमुक्तै-
 र्धर्मन्याये-विननामक्रमं अवर्षत-उपाधये तान् अर्द्धोऽर्द्धं प्रक्षिपयामि-नमस्तुते ॥ १२१८ ॥

जे एगभवतरिया रायकुके उत्तमे अवयरसि । महसुमिणसूअगुणा ते अरिहते पणिअयामि ॥
 जेसि जम्मामि महिम दिसाकुमारीओ सुररिदा य । कुअति पहिटुमणा ते अरिहते पणिअयामि ॥
 आजन्मपिहु जेसि देहे चत्तारि अइसया हुति । खोगच्छेरयभूया ते अरिहते पणिअयामि ॥१२२१॥
 जे तिहुनाणसमगा खीण नाऊण भोगफलकम्म । पडिवज्जति चरित ते अरिहते पणिअयामि ॥
 उवउत्ता अपमत्ता सिअझाणा खवगसेण्हियमोहा । पावति केवल जे ते अरिहते पणिअयामि ॥

ये एकमवान्तरिवा उत्तमे रात्रकुले अवतरन्ति, कीदृशा ये ?-महारस्यैवतुर्दशभिः संधिना-श्रापिना गुण्या येषां ते तथा
 तानर्हतः प्राक्षिपतामि-प्रणमामि ॥ १२१६ ॥ येषां जन्मानि महिमां महिमानं वा विष्णुमार्गः पदत्रयाश्रयं सुरवेन्द्राभ
 चतुष्पादिः प्रहृष्ट-प्रकर्षेण हरितं मनो येषां ते प्रहृष्टमनसः सन्तः कुर्वन्ति, तानर्हतः प्राक्षिपतामीति पूर्वम् ॥ १२२० ॥
 इ इति निमित्तं, येषां देहे-शरीरे आजन्मपि-जन्मत आरभ्यापि लोके आश्रयपूर्णावत्तारोऽतिशया मनोऽह, 'तेषां च
 देहोऽद्भुतरूपगन्ध' इत्यादयस्तानर्हतः प्राक्षिपतामि ॥ १२२१ ॥ ये प्रियिष्ठानिः-मतिभुतावाधिमिः समग्राः-सम्पूर्णाः सन्त्यो
 भोगः फलं यस्य तन्मोगफलं कर्म बीजं क्षात्वा चारित्रं प्रतिपद्यन्ते-अग्नीकुर्वन्ति तानर्हतः प्राक्षिपतामि ॥ १२२२ ॥ ये उप-
 युक्ता-उपयोगयुताः पुनरप्रमत्ताः-प्रमादरहिताः पुनः सितं-शुक्लं ध्यानं येषां ते सितध्याना आश्रयं अथ कथं एषा हतो मोहो यैस्ते
 तथा, ईदृशाः सन्तः केवलज्ञानं प्राप्नुवन्ति, तानर्हतः प्राक्षिपतामि ॥ १२२३ ॥

कम्मफलइया तह सुरकया प-जास व अइसया हुत । पूगारससुल्लवास त अरहत पाएवया । म ॥
 जे अट्टपाठिहारंहिं सोहिआ संधिया सु-रंदि । विहरति सया बाल ते अरिहते पणिवयासि ॥
 पणत्तिसट्टणगराए जे अ विवोह पुणत्ति भटवाण । रुहिर्पाठे विहरता ते अरिहते पणिवयासि ॥
 अरहता वा सामन्नेकेवल अकयकयसमुभयाया । सेवेसीकरणेण होऊणमयोगिकवलिणो ॥ १२२७ ॥
 जे दुष्परिमि समप दुसयरिपयदीओ तेरस अ चरमे । खविऊण सिव पत्ता ते सिद्धा दिंतु मे सिद्धि ॥
 वः पुनः वेपां कर्मवपवाः--कर्मवपत्तया एकादय अतियया भवन्ति, तथा सुरः--द्वै. कवाध एकेनधियाविरियया
 भवन्ति, तानर्हतः शीघ्रपतामि ॥ १२२४ ॥ ये 'अष्टप्राधिर्यः' अयोकववादिभिः योभिता. पुनः सुरेन्द्र सोविता. सदाकाल
 विचरन्ति, तानर्हतः प्रशिपतामि ॥ १२२५ ॥ पञ्चत्रियदुष्टाः यस्यां सा पञ्चत्रियदुष्टा या गी--वाणी तथा ये च भव्यानां
 धियोर्ध-विशिष्टज्ञानं दुर्धन्ति, कीदृशाः सन्तः १--मर्हर्पाट-पृथ्वीपीठे विचरन्तस्त्वानर्हत प्राक्षिपतामि । १२२६ ॥ अर्हन्त-
 र्थिर्हृता वा अथवा सामान्यकेशिन अकृत कथो मा समुद्रपातः--केवलिसमुद्रपातो यैरते तथा एवम्भूता ये योगीन्द्राः यैस्तेर्यो-
 कस्तेन-आत्यप्रदेशरिचरकरूपेण अयोभिरुचलितो भूत्वा ॥ १२२७ ॥ द्विचरमे-आयु वयसमपात् प्राप्त्तने समये
 प्रासप्तति ७२ प्रकृतीर्नामाप्रवातिकर्मोचरप्रकृतीः कपचित्ता वः पुनश्चरमे समये त्रयोदश प्रकृतीः अपचित्ता शिव-मोष
 प्राप्ताः, ते सिद्धा न-मर्षं दुर्कि ददत ॥ १२२८ ॥

चरमगतिभागोष्णावगाहणा जे अ पूगसमयमि । सपत्ता लोगण ते सिद्धा दिंतु मे सिद्धि ॥१२२९॥
 पुढवपद्मोग असणा वधणछेया सहावतो वाधि । जेसि उड्डा हु गर्ह ते सिद्धा दिंतु मे सिद्धि ॥
 ईसीपढभाराप उवरिं खलु जोयणमि लोगते । जेसि ठिईपसिद्धा ते सिद्धा दिंतु मे सिद्धि ॥१२३१॥
 जे अ अणता अपुण्ढमवा य असरीरया अणावाहा । दंसणानाणुवउत्ता ते सिद्धा दिंतु मे सिद्धि ॥

चरमा-आचिमा अङ्गस्य-शरीरस्य त्रिभागेन ऊनावगाहना-देहमानं येषां ते तथा, ये च ईदृशाः सन्तः एकस्मिन्समये
 लोकाप्र सम्प्राप्तास्ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२२६ ॥ पूर्वप्रयोगतो धनुर्मुक्तावायवत्, तथाऽसक्ता-निःसक्ताया कर्ममला-
 पनामेन अलाभुद्रव्यवत्, तथा वन्धनच्छेदात्-कर्मवन्धनच्छेदनेन परण्डफलवत्, तथा स्वभावतो वापि घूमवत्, येषां ऊर्ध्वा
 गतिः प्रवर्तते ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३० ॥ ईषत्प्राग्भारायाः-सिद्धिशिलाया उपरि खलु-निधयेन एकस्मिन् योजने
 खोकान्वोऽस्ति, तत्र येषां स्थितिः-अवस्थानं प्रसिद्धमस्ति ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३१ ॥ चः पुनः येऽन्ताः,
 पुनरपुनर्भवाः-न विद्यते पुनर्भवो येषां ते तथा, पुनरशरीरकान्त विद्यते शरीरं येषां ते, तथा पुनरनावाधा-न्त विद्यते
 आवाधा-पीडा येषां ते तथा, पुनर्दर्शनं च ज्ञानं च दर्शनज्ञाने तयोरुपयुक्ता दर्शनज्ञानोपयुक्ताः, येषां प्रथमसमये ज्ञानो
 पयोगो द्वितीयसमये दर्शनोपयोगोऽस्ति, ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३२ ॥

जेष्ठातृगुणा विगुणा इगतीसगुणा अ अहव अट्टगुणा । सिद्धाणंतचउक्का ते सिद्धा दिवु मे सिद्धि॥
 जह नगरगुणे मिच्छो जाणतोऽपि हु कहेउमसमर्थो । तह जेसि गुणे नाणी ते सिद्धा दिवु मे सिद्धि॥
 जे अ अणतमणुत्तरमणोवमं सासय सयाणद । सिद्धिसुह सपत्ता ते सिद्धा दिवु मे सिद्धि ॥
 जे पंचविहायार आयरसाणा सया पयासति । ज्ञेयाणगुणगहर्थ ते आयरिए नमसामि ॥१२३६॥

ये सिद्धा अनन्तगुणा-अनन्ता ज्ञानादयो येषु ते तथा, पुनर्विगुणा-विगता वर्णादयो गुणा येभ्यस्ते तथा, च पुनरेर्वाधि-
 शार्द सस्यानवर्णादिप्रतिषेधत्वा एव गुणा येषु ते तथा, अथवाऽष्टगुणा-अष्टकर्मचयसमुद्भवा अष्टा गुणा येषु ते तथा, पुन
 सिद्ध-निष्पन्नम् अनन्तचतुष्कं प्रागुक्तवचनं येषां ते तथा, ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३३ ॥ यथा-न्येच्छां नगर
 गुणान्-प्रासादनिवासमधुरसमोन्ननादीन् आनयपि अन्येषां न्येच्छानां पुरस्तात् कथयितुं असमर्थे-समर्थो न भवति, तथा-
 तेन प्रकारेण येषां सिद्धानां गुणान् आनयपि ज्ञानी कथयितुं न समर्थो भवति, ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३४ ॥
 ये च सिद्धिसुखं-मुक्तिमुखं सम्प्राप्तास्ते सिद्धा मे-मार्गं सिद्धिं ददतु, कीदृश सिद्धिसुखम् १-‘अनन्त’ न विद्यते अन्तो-नायो
 यस्य तवथा, पुनः ‘अनुत्तरं’ न विद्यते उत्तरम्-उत्कट यस्माद्यवथा, पुनः अनुपम-न विद्यते उपमा यस्य तवथा, पुनः
 ‘सदानन्द’ सदा-सर्वशान्काले आनन्दो यत्र तवथा ॥ १२३५ ॥ ये ज्ञानादिपञ्चविधाचारम् आचरन्तो लोकानामनुग्रहार्थं
 सदा प्रकाशयन्ति-प्रकटीकृत्यन्ति तान् आचार्यान् अहं नमस्यामि-नमस्कृतोमि ॥ १२३६ ॥

देसकुलजादरूबादपहिं बहुगुणगणोहिं सज्जुत्ता । जे हुति जुगे पवरा ते आयरिए नमंसासि ॥
 जे निखमप्यमत्ता विगहविरत्ता कसायपरिचत्ता । धम्मोवपससत्ता ते आयरिए नमसासि ॥ १२३८ ॥
 जे सारणवारणचोयणाहिं पडिचायणाहिं निखपि । सारंति निय गच्छं ते आयरिए नमसासि ॥
 जे सुणियसुत्तसारा परोवयारिकित्तप्परा दिंति । तत्तोवपसदाण ते आयरिए नमसासि ॥ १२४० ॥

ये देशकुलजातिरूपादिकैर्बहुभिर्गुणानां गणैः—समूहैः समुक्ताः—सहिताः सन्तः युगे प्रवरा—मुख्या भवन्ति, तानाचार्यान्
 अहं नमस्यामि ॥ १२३७ ॥ ये नित्यम् अप्रमत्ताः—प्रमादरहिताः, पुनः विकथा—राजकथादिकास्ताभ्यो विरक्ता, पुन
 परित्यक्ता कथायाः—क्रोधादयो वैस्ते तथा, पुनर्धर्मोपदेशे सक्ता—लग्नाः यद्वा शक्ताः—समर्थास्तानाचार्यान्ममस्यामि
 ॥ १२३८ ॥ ये आचार्याः स्मारणवारणाचोदनादिभिः पुनः प्रतिचोदनादिभिर्नित्यमपि निजं गच्छं सारयन्ति, तत्र
 विस्तृतस्य स्मारण स्मारणा अशुद्ध पठतो धारणं वारणा, अभ्ययनाधार्यं प्रेरणं चोदना, कठोरवचनैः प्रेरणं प्रतिचोदना,
 इत्य स्मारणादिभिरेव स्वगच्छस्य रचयणं कुर्वन्ति तानाचार्यान्ममस्यामि ॥ १२३९ ॥ सुखितो—ज्ञातः द्वाभ्यां सारो वैस्ते
 तथा, अत एव परोपकारे एवैकस्मिन् तत्पराः सन्तो ये तत्त्वोपदेशदानं ददति, तानाचार्यान्ममस्यामि ॥ १२४० ॥

जेऽणतगुणा विगुणा इगतीसगुणा अ अहव अट्टगुणा । सिद्धाणतचउक्का ते सिद्धा दिवु मे सिद्धिं ॥
 जह नगरगुणे सिक्खो जाणतोऽपि हु कहेउमसमत्थो । तह जेसि गुणे नाणी ते सिद्धा दिवु मे सिद्धिं ॥
 जे अ अणतमणुत्तरमणोवमं सासय सयाणद । सिद्धिसुह सपत्ता ते सिद्धा दिवु मे सिद्धिं ॥
 जे पच्चविहायार आयरमाणा सया पयासति । कोयाणणुगहत्थं ते आयरिए नमसाभि ॥१२३६॥

ये सिद्धा अनन्तगुणा-अनन्ता ज्ञानाद्यो येषु ते तथा, पुनर्विगुणा-विगता यथादयो गुणा येभ्यस्ते तथा, ए पुनरेकाद-
 शव् संस्थानवर्णादिप्रतिषेधरूपा एव गुणा येषु ते तथा, अथवाऽऽष्टगुणा-अष्टकर्मषपसमुद्भवा अष्टौ गुणा येषु ते तथा, पुन
 सिद्ध-निष्पन्नम् अनन्तचतुष्कं प्रागुक्तवचनं येषां ते तथा, ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३३ ॥ यथा-भूत-च्यो नगर
 गुणात्-प्रासादनिवासमधुररसमोवनादीन् ज्ञानवर्षि अन्येषां भ्येच्छानां पुरस्ताद् कथयितुं असमर्थ-समर्थो न भवति, तथा-
 तेन प्रकारेण येषां सिद्धानां गुणान् ज्ञानवर्षि ज्ञानी कथयितुं न समर्थो भवति, ते सिद्धा मे सिद्धिं ददतु ॥ १२३४ ॥
 ये च सिद्धिसुखं-शुकिमुखं सम्प्राप्तास्ते सिद्धा मे-ममं सिद्धिं ददतु, कीदृश सिद्धिसुखम् ?-‘अनन्त’ न विद्यते अन्तो-नाशो
 यस्य तवथा, पुनः ‘अनुत्तर’ न विद्यते उत्तरम्-उत्कट यस्मात्तवथा, पुनः अनुपम-न विद्यते उपमा यस्य तवथा, पुनः
 ‘सदानन्द’ सदा-सर्वस्मिन्काले आनन्दो यत्र तवथा ॥ १२३५ ॥ ये ज्ञानादिपञ्चविधाधारम् आधारन्तो लोकानामनुप्राप्तार्थं
 सदा प्रकाशयन्ति-प्रकटीकृत्यन्ति तान् आचार्यान् ज्ञार् नमस्त्यामि-नमस्कृत्योमि ॥ १२३६ ॥

देसकुलजादृक्वाद्दर्पिर्द्दुगुणगणोर्हि सञ्जुत्ता । जे हुति जुगे पवरा ते आयरिए नमंसामि ॥
 जे निच्चमप्पमत्ता विगहविरत्ता कसायपरिचत्ता । धम्मोवप्पसत्ता ते आयरिए नमसामि ॥ १२३८ ॥
 जे सारथवारणचोयणाहिं पढिचायणाहिं निच्चपि । सारीति नियं गच्छ ते आयरिए नमसामि ॥
 जे सुणियसुत्तसारा परोवयारिकितप्परा दिंति । ततोवप्पसदाण ते आयरिए नमसामि ॥ १२४० ॥

ये देयकलत्रातिरूपादिर्कैर्बहुभिर्गुणानां गणैः—समूहै संयुक्ताः—साहिताः सन्तः युगे प्रवरा—मुख्या भवन्ति, तानाचार्यान्
 ब्रह्म नमस्यामि ॥ १२३७ ॥ ये नित्यम् अप्रमत्ताः—प्रमादरहिताः, पुनः विकथा—रात्रकथादिकास्ताभ्यो विरक्ता, पुन
 परित्यक्ता कथायां—क्रोधादयो वैस्ते तथा, पुनर्धर्मोपदेशे सक्ता—लज्जनाः यद्वा शक्ताः—समर्थास्तानाचार्यान्ममस्यामि
 ॥ १२३८ ॥ ये आचार्याः स्मारकाधारणाचोदनादिभिः पुनः प्रतिचोदनादिभिर्नित्यमपि निज गच्छ सारयन्ति, तत्र
 विस्तृतस्य स्मारका स्मारका ब्रह्मद पठतो धारणा धारणा, अभ्ययनापार्यं प्रेरणं चोदना, कठोरवचनैः प्रेरणं प्रतिचोदना,
 इत्य स्मारकादिभिर्मे स्वगच्छस्य रचय कुर्वन्ति तानाचार्यान्ममस्यामि ॥ १२३९ ॥ सुणितो—ज्ञातः द्वाभ्यां सारो वैस्ते
 तथा, अत एव परोपकारे एवैकस्मिन् तत्पराः सन्तो ये तस्मैपदेशदानं ददति, तानाचार्यान्ममस्यामि ॥ १२४० ॥

अथमिह जिणसूरे केवलचन्द्रेऽपि जे पहुँचुन्व । पयढंति इह पयत्थे ते आयरिए नमस्तामि ॥ १२४१ ॥
जे पावभरकरो निवढते भवमहधकुवमि । निरथारयति जीए ते आयरिए नमस्तामि ॥ १२४२ ॥
जे मायतायवांधवपमुद्देहितोऽपि इत्थ जीवाण । साहति हिअ कज ते आयरिए नमस्तामि ॥
जे बहुकच्चित्तमिद्धा साहसया सासण पमावति । रायसमा निच्चिता ते आयरिए नमस्तामि ॥

चिन-अर्हणेव सरः-सूर्यलक्षिन् ' अस्तमिते ' अस्त गते सति पुन केवली-सामान्यकेवली स एव
चन्द्रस्तस्मिन्नापि अस्तमिते सति प्रदीप इव ये इह-लोके पदार्थान् प्रकटयन्ति-प्रकटीकुर्वन्ति, तानाचार्याश्रमस्थामि
॥ १२४१ ॥ पापस्य यो भरः-अतिशयस्तेन आक्रान्तात् अत एव भवः-ससार एव यो महानन्यरूपस्त्वस्मिन् निप-
ततो बीबात् ये निस्तारयन्ति तानाचार्याश्रमस्थामि ॥ १२४२ ॥ अत्र-अस्मिन्संसारे ये आचार्या जीवानां मातृवातवान्धवप्र-
मुखेभ्यो-जननीजनकमात्रादिभ्योऽपि अधिकं कार्यं साधयन्ति, तानाचार्याश्रमस्थामि ॥ १२४३ ॥ बहुमिर्त्तनियमि-
समुद्भाः-समुद्दिमन्तः, अत एव सह अतिशयैर्वर्धन्ते इति सातिशयाः सन्तो ये शासन-चिनमर्तं प्रभावयन्ति-दीपयन्ति,
कीदृशा १-ये रावसमा-मुपजुन्वाः, अत एव निर्वा चित्ता येभ्योले निषिन्तास्तानाचार्याश्रमस्थामि ॥ १२४४ ॥

जे वारसगसज्झायपारगा धारणा तयरथाण । तदुभयवित्थारया तेऽहं क्षापमि उज्झाप ॥ १२४५ ॥
 पाहाणसमायेऽवि हु कुणति जे सुचधारया सीसे । सयखजणपूयणिल्ले तेऽहं क्षापमि उज्झाप ॥
 मोहाहिदहुनदुप्यनाणजीवाण चेयण विति । जे केऽवि नरिदा हव तेऽहं क्षापमि उज्झाप ॥
 अक्खाणवाहिविहुराण पाणिण सुअरसायण सार । जे विति महविज्जा तेऽहं क्षापमि उज्झाप ॥
 गुणवणभजणमणगयदमशंकुससतिसनाणवण जे । दिति सया भवियाण तेऽहं क्षापमि उज्झाप ॥
 ये दादयाक्खवाध्यायस पारगा - पारगाभिनः पुनः तदर्पानां - दादयाक्खया अर्पानां धारकाः, पुनः तदुभयस्य - द्वाद्वय-
 रूपस्य विस्तारे रता - रक्तास्तानुपाध्यायानहं व्यापामि ॥ १२४५ ॥ ये गुरवो हु - इति निश्चित पापाद्यसमानान् - मस्तर
 तुल्यानापि शिष्यान् सूत्रधारया - सूत्ररूपवीच्याशस्त्रधारया सकलजनानां - सर्वलोकानां पूजनीयान् कुर्वन्ति, तानुपाध्यायान्
 अहं व्यापामि ॥ १२४६ ॥ मोह एव अहिः - सर्पस्तेन दष्टा, अत एव नष्टमात्मक्षान् येषां ते नष्टात्मक्षानां, एवन्मुदा ये
 जीवारवेभ्यो ये केऽपि गुरव चेतना - चैतन्य ददति, के हव ? - नेरेन्द्रा हव - विषयेया हव, तानुपाध्यायानहं व्यापामि
 ॥ १२४७ ॥ अज्ञानमेव व्याधिः - रोगस्तेन विवुराः - पीडितास्तेभ्यः प्राणिभ्यः सार - प्रधान भुतमेव रसायन - महारोगेनाश-
 कीपघ ये महावैषा हव गुरवो ददति तानुपाध्यायानहं व्यापामि ॥ १२४८ ॥ गुणा एव वनानि सानि भक्षन्तीति गुणवन
 भक्षना ये मया - जातिमदादयोऽप्ये ते एव गजा - इस्तिनस्तेषां दमने - वशीकरणे अङ्गुशसदृश यद् ज्ञान तस्य दानं ये
 गुरवो भवेभ्यः सदा ददति तानुपाध्यायान् अहं व्यापामि ॥ १२४९ ॥

अत्थमिष्ट जिणसूरे केवलचिदेऽपि जे पर्हुवुव्व । पयदंति इह पयत्थे ते आयरिण् नमस्तामि ॥ १२४१ ॥
 जे पावसरक्कते निवदंते भवमहवक्कामि । नित्यारयति जीप ते आयरिण् नमस्तामि ॥ १२४२ ॥
 जे मायतायणां वपमुहेहिं तोऽपि इत्थ जीवाणं । साहति हिअ कज्ज ते आयरिण् नमस्तामि ॥
 जे षडुल्लिखितमिच्छा साइसया सासणं पभावति । रायसमा निर्विता ते आयरिण् नमस्तामि ॥

चिन-अईमेव वर-सूर्यस्तस्मिन् ' अस्तमिते ' अस्त गते सति पुन केवली-सामान्यकेवली स एव
 चन्द्रस्तस्मिन् अपि अस्तमिते सति प्रदीप इव ये इह-लोके पदार्थान् प्रकटयन्ति-प्रकटीकुरुन्ति, तानाचार्याभिमस्यामि
 ॥ १२४१ ॥ पापस्य यो भर-अतिशयस्त्वेन आक्रान्तान् अत एव भवः-ससार एव यो महान यक्षुषस्त्वस्मिन् निप-
 तवो वीवान् ये निस्तारयन्ति तानाचार्याभिमस्यामि ॥ १२४२ ॥ अन्न-अस्मिन्ससारे ये आचार्या जीवानां मातृतावन्यवप्र-
 मुखेभ्यो-जननीजनकभागादिभ्योऽपि अधिक कार्यं साधयन्ति, तानाचार्याभिमस्यामि ॥ १२४३ ॥ षडुभिर्लुण्ठियामि
 सप्तधाः-सप्तदिनन्तः, अत एव सह अतिशयैर्वर्धन्ते इति साविशया सन्तो ये शासनं-चिनमव प्रभावयन्ति-दीपयन्ति,
 क्षीयन्ताः-ये राजसमा-नृपगुण्याः, अत एव निर्गता चिन्ता येभ्यो निषिन्तास्तानाचार्याभिमस्यामि ॥ १२४४ ॥

जे दसणनाणचरित्तरुवरणत्तएण दक्केण । साहंति मुक्खमग्ग ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५४ ॥
 गयटुविहटुट्टक्षाणा जे क्षादअयम्मसुक्कक्षाणा य । सिक्खति दुविह सिक्ख ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 गुत्तित्त्तएण गुत्ता तिसस्सरहिया तिगारवविमुक्का । जे पालयति तिपद ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 चउविहविगहविरत्ता जे चउविहचउकसायपरिचत्ता । चउहा विसंति धम्मं ते सव्वे साहुणो वदे ॥

ये दर्शनज्ञानचारित्ररूपरत्नत्रयेष्व मोक्षमार्गं साधयन्ति, कीदृशेन दर्शनं । त्रयेषां १- 'एकेन' एकीभावं गतेन-समि-
 लितेनेत्यर्थः, प्रयाणामेकत्वं विना मोक्षमार्गं न सिद्ध्यतीतिभावः, सान् सर्वान् साधून् ब्रह्म वन्दे ॥ १२५४ ॥ गते द्विविधे-
 द्विप्रकारे दृष्टव्याने-आर्चरैर्द्राव्ये येभ्यस्ते गतद्विविधदृष्टव्यानाः, च पुनः द्याते बन्महेन्द्रव्याने येस्ते तथाभूता सन्ता ये
 द्विविधाशिवा-ग्रहयासेवनारूपां शिष्यन्ते, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५५ ॥ गुप्तित्रयेषां-मनोवाकायगुप्तिलक्षणेन गुप्ता
 गुप्तिमन्ताः पुनस्त्रिभिः शून्यैः-आयाशान्पादिभिः रहिता-वर्जितास्तथा त्रिभिर्गौरवैः-श्लाघिगौरवादिभिर्विमुक्ताः सन्तो ये
 त्रिपदो-क्षानदर्शनचारित्ररूपां पाष्यन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५६ ॥ चतुर्विधाभ्य-चतुष्प्रकाराभ्यः विक-
 द्याभ्यो-राज्यक्रयादिभ्यो विरक्ताः, पुनः चतुर्विधा-अनन्ताद्युपन्यादिभेदाच्चतुष्प्रकारा ये चत्वारः क्रयाया-क्रोधादयस्ते
 परित्यक्ता येस्ते तथा, ईदृशाः सन्तो ये दानादिभेदाच्चतुर्गो-चतुर्भिः प्रकारैर्यमं दियन्ति-प्ररूपयन्ति, तान् सर्वान् साधू-
 न् वन्दे ॥ १२५७ ॥

दिक्षुमासजीवियताहं सेसदायाह मुण्डिउ जे नाया । मुर्चित दिति सया तेऽह झाएमि उज्झाए ॥
 अक्षाणंधे होयाया लोयणे जे पसत्थसत्थमुहा । उगवाहयति समम तेऽह झाएमि उज्झाए ॥१२५१॥
 वावन्नवयचवणारसेण जे छोपपात्रतावाह । उवसामयति सहसा तेऽह झाएमि उज्झाए ॥१२५२॥
 जे रायकुमरतुझा गणनत्तिपरा अ सुरिपयजुगगा । वायति सीसत्रग तेऽह झाएमि उज्झाए ॥१२५३॥

शेषदानानि दिनमासजीवितानि ' मुश्चित्वा ' स्नात्वा ये गुरव सदा मुक्त्पन्त स्नान ददति, तान् तथाप्या-
 यानह व्यापामि, दिन च मासच जीवित च-दिनमासजीवितानि तेषु भन्तो येषां तानि शेषदानानि सन्ति इति स्नात्वा
 मुक्तौ भन्तो वत्स तत् मुक्त्पन्तं स्नाने-श्रुतस्नानदान ये ददति तानह व्यापामीतिभावः ॥ १२५० ॥ ये गुरवोऽस्नानेन च
 न्वानि(नां) लोकानां लोकानि-नेत्राणि प्रशस्तशशसमुखात् लोकनपचे प्रशस्तशशसमुखात् सम्यक् उदूषाटयन्ति, तानुपा-
 व्यापान् अह व्यापामि ॥ १२५१ ॥ द्रापञ्चाशद्वर्षा एव चन्दनरत्न तेन ये गुरवः सहसा-अक्रमात् लोकानां पापता-
 पान् उपशमयन्ति, तानुपाव्यापानह व्यापामि ॥ १२५२ ॥ ये राजकुमारतुल्यः, च पुन गच्छतिपरा-गच्छसमाधान-
 करकतत्पराः तथा हरिपदस्य-आचार्यपदस्य योगवाः शिष्यवर्गं वाचयन्ति-शिष्यवर्गीय वाचनो ददति, तानुपाव्यापानह
 व्यापामि ॥ १२५३ ॥

जे दसगनाणवरित्तरवरयणत्तपण दक्केण । साहंति मुक्खमग्ग ते सर्वे साहुणो वंदे ॥ १२५४ ॥
 गयदुविहदुद्दुझाणा जे झाइअधम्मसुक्कझाणा य । सिक्खवति दुब्बिह सिक्ख ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 गुत्तित्तपण गुत्ता तिसक्खरहिया तिगारवविमुक्का । जे पालयति तिपद ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 चउविहविगहविरत्ता जे चउविहचउकसायपरिचत्ता । चउहा दिसंति धम्मं ते सव्वे साहुणो वदे ॥

ये दर्शनज्ञानचारित्ररूपरत्नत्रयेण मोक्षमार्गं साधयन्ति, कीदृशेन दर्शनं त्रयेण ?—'एकेन' एकीभावं गतेन—सम्मि-
 लितेनेत्यर्थः, त्रयाणामेकत्वं विना मोक्षमार्गं न सिद्ध्यतीति भावः, तान् सर्वान् साधून् अह वन्दे ॥ १२५४ ॥ गते द्विविधे-
 द्विप्रकारे द्रष्टव्याने—आर्चरौद्राख्ये येभ्यस्ते गतद्विविधद्रष्टव्यानां, च पुनः व्याते धर्म्मद्रष्टव्याने भैस्ते तथाभूता सन्त्या ये
 द्विविधशिष्याः—अहसासेवनारूपां शिष्यन्ते, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५५ ॥ गुप्तित्रयेण—सन्तोषाकायगुप्तिवच्येन गुप्ता
 गुप्तिमन्तः पुनस्त्रिभिः शून्यैः—मायाशून्यादिभि राहेता—वर्जितास्तथा अभिमर्गैरवैः—अद्विगौरवादिभिर्विमुक्ताः सन्तो ये
 शिष्या—ज्ञानदर्शनचारित्ररूपां पालयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५६ ॥ चतुर्विधाम्य—चतुष्प्रकाराम्यः विक-
 दाम्यो—राक्षकयादिभ्यो शिरवताः, पुनः चतुर्विधा—अनन्तानुबन्ध्यादिभेदाश्चतुष्प्रकारा ये चत्वारः कयाया—क्रोधादयस्ते
 परित्यक्ता भैस्ते तथा, ईदृशा सन्तो ये दानादिभेदाश्चतुर्दी—चतुर्भिः प्रकारैर्धर्मं दिशन्ति—मरूपयन्ति, तान् सर्वान् साधू-
 नह वन्दे ॥ १२५७ ॥

दिशमासजीवियताद् सेसदायाद् मुष्टिउ जे नाए । मुर्चित दिति सया तेऽह क्षापमि उञ्क्षाप ॥
 अक्षायुं धे लोयाए लोयणे जे पसत्यसत्प्रमुह । उग्रादयति सन्म तेऽह क्षापमि उञ्क्षाप ॥१२५१॥
 वावद्वयणचदणरसेण जे लोयपात्रतावाह । उवसामयति सहसा तेऽह क्षापमि उञ्क्षाप ॥१२५२॥
 जे रायकुमरतुष्ठा गणतचिपरा अ सूरिपयजुग्गा । चापति सीसत्रगा तेऽह क्षापमि उञ्क्षाप ॥१२५३॥

शेषदानानि दिनमासजीवितानि ' मुष्टित्वा ' श्रुत्वा ये गुरवः सदा मुपपन्त ज्ञान ददाति, तान् उच्यन्ते
 यानि व्यापामि, दिनं च मासश्च बीषित च-दिनमासजीवितानि तेषु अन्तर्गतेषु तानि दैवदानानि सन्ति इति श्रुत्वा
 मुक्तौ भक्तो यस्य तद् मुपपन्त ज्ञान-श्रुतज्ञानदान ये ददाति तानि व्यापामीति भावः ॥ १२५४ ॥ ये गुरवोऽन्तर्गतं
 न्वानि(तां) लोकानां लोचनानि-नेत्राणि प्रयस्त्वयास्त्रमुखाद् लोचनपदे प्रयस्त्वयास्त्रमुखाद् सन्धर् उद्घाटयन्ति, तानुपा
 व्यापान् अह व्यापामि ॥ १२५५ ॥ द्वापञ्चाष्टादश एव चन्दनरत्न तेन ये गुरवः सहसा-अकस्मात् लोकानां पापता
 पान् उपशामयन्ति, तानुपाव्यापानि व्यापामि ॥ १२५६ ॥ ये राजकुमारानुन्याः, यः पुनः गच्छति चिपरा-गच्छसमाधान
 करवत्तराः तथा सूरिपदस्य-भाषापेपदस्य योग्याः शिष्यवर्गं चावयन्ति-शिष्यवर्गाय वाचनं ददाति, तानुपाव्यापानि
 व्यापामि ॥ १२५७ ॥

जे दसणनाणवरितरुवरयणत्तपणं दक्केण । साहंति मुखस्समग्ग ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५४ ॥
 गयदुविहदुट्टक्षाणा जे झाइअयम्मसुक्कक्षाणा य । सिक्खति दुविह सिक्ख ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 गुत्तित्थण गुत्ता तिसक्करहिया तिगारवविमुक्का । जे पालयति तिपद ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 चउविहविगहविरत्ता जे चउविहचउकसायपरिचत्ता । चउहा विसंति धम्मं ते सव्वे साहुणो वदे ॥

ये दर्शनेज्ञानचारित्ररूपरत्नत्रयेष मोक्षमार्गं साधयन्ति, कीदृशेन दर्शनं । अथेष्ट १-‘ एकेन ’ एकीमात्र गतेन-सम्मि-
 लितेनेत्यर्थः, त्रयाभ्यामेकत्वं विना मोक्षमार्गं न सिद्ध्यतीतिभावः, तान् सर्वान् साधून् अहं वन्दे ॥ १२५४ ॥ गते द्विविधे-
 द्विप्रकारे द्रष्टव्याने-स्मार्त्तरौद्राख्ये येभ्यस्ते गतेद्विविधद्रष्टव्यानाः, च पुनः ध्यातं धर्म्मसमुद्भवाने यैस्ते तथाभूता सन्ता ये
 द्विविधशिक्षा-ग्रहणासेवनारूपां शिष्यन्ते, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५५ ॥ गुप्तित्रयेष्ट-मनोवाक्कायगुप्तिष्वप्येन गुप्ता-
 गुप्तिमन्तः पुनस्त्रिभिः शून्यैः मायाशून्यादिभिः रहिता-शब्देनास्तथा श्रिभिर्गौरवैः-अद्भिर्गौरवादिभिर्विधुक्ताः सन्तो ये
 त्रिपदी-ज्ञानदर्शनचारित्ररूपां पालयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५६ ॥ चतुर्विधाभ्य-चतुष्प्रकाराभ्य, विक-
 धाभ्यो-राजकयादिभ्यो विरक्ताः, पुनः चतुर्विधा-अनन्तातुल्यध्यादिभेदाष्टतुष्प्रकारा ये चत्वारः कपायाः-क्रोधादयस्ते
 परित्यक्त्वा यैस्ते तथा, ईदृशाः सन्तो ये दानादिभेदाष्टतुर्द्धा-चतुर्भिः प्रकारैर्यमं दिशन्ति-प्ररूपयन्ति, तान् सर्वान् साधू-
 नहं वन्दे ॥ १२५७ ॥

दिशमासजीवियताह सेसद्याणाह मुण्डिउ जे नाण । मुर्तित दिति सया नेऽह झापमि उऽझाप ॥
 अक्षाणं धे लोयाण लोयणे जे पसत्यसत्थमुह । उवाहयति सन्म तेऽह झापमि उऽझाप ॥ १२५ ॥
 वावन्नवणचदणरसेण जे लोयपात्रतावाह । उवसामयति सहसा नेऽह झापमि उऽझाप ॥ १२५ ॥
 जे रायकुमरतुष्ठा गणतचिपरा अ सूरिपयज्जगा । वायति सीसत्रग तेऽह झापमि उऽझाप ॥ १२५ ॥

शेषदानानि दिनमासजीवितानानि ' मुणित्वा ' भ्राता ये गुरव सदा मुषस्यन्त भान ददति, तान् दयाप्या-
 यानह व्यापामि, दिन च मासश्च जीवित च-दिनमासजीवितानि तेषु भन्तो येषां तानि दयादानानि सन्ति इति श्रुत्यः ।
 मुक्तौ भन्तो मत्स्य त्वं मुक्तवन्तं भान-भुवश्चानदान ये ददति तानह व्यापामीति भाष । ॥ १२५ ॥ ये गुरवो-भानेन भ-
 न्त्वानि(नां) लोकानां लोचनानि-नेत्राणि प्रशस्त्वामासुपुष्पात् लोचनपद्मे प्रशस्त्वामासुपुष्पात् सन्त्यह उदयादयन्ति, तानुपा-
 व्यापान् अह व्यापामि ॥ १२५ ॥ द्रापञ्चाष्टदश्या एव चन्दनरत्न तेन ये गुरवः सहसा-भक्त्यात् लोकानां पापता-
 पान् उपशामयन्ति, तानुपाप्यापानह व्यापामि ॥ १२५ ॥ ये रात्रकुमारतुन्याः, च पुनः गच्छन्तिपरा-गच्छसमाधान-
 करतवत्पराः तथा सूरिपदस्य-श्याधार्पणदस्य योग्याः शिष्यवर्गं वाचयन्ति-शिष्यवर्गाय वाचनं ददति, तानुपाप्यापानह
 व्यापामि ॥ १२५ ॥

जे दसपानाणुचरित्रकरयणत्तएण दक्केण । साहंति मुक्खमग्ग ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५४ ॥
 गयदुविहदुट्टुक्षाणा जे क्षादअधम्मसुक्खाणा य । सिक्खति दुविह सिक्ख ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 गुत्तिच्चएण गुत्ता तिसक्खरहिया तिगारवविमुक्का । जे पालयति तिपद ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 चउविहविगहविरत्ता जे चउविहचउकसायपरिचत्ता । चउहा दिसंति धम्मं ते सव्वे साहुणो वदे ॥

ये दर्शनज्ञानचारित्ररूपरत्नत्रयेष्व मोक्षमार्गं साधयन्ति, कीदृशेन दर्शनं प्रयेण १- 'एकेन' एकीभावा भवेन-सन्नि-
 लितेनेत्यर्थः, यथाशामेकत्वं विना मोक्षमार्गो न सिद्ध्यतीतिभावः, तान् सर्वान् साधून् अह वन्दे ॥ १२५४ ॥ गते द्विविधे-
 द्विप्रकारे द्रष्टव्याने-स्वार्चरौद्राख्ये येभ्यस्ते गतद्विविधद्रष्टव्यानाः, च पुनः ध्याते धर्म्मसङ्क्रब्धाने येस्ते तथाभूता सन्ता ये
 द्विविधशिष्याः-ग्रहणासेवनारूपां शिष्यन्ते, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५५ ॥ गुप्तित्रयेष्व-मनोवाकायगुप्तिष्वप्येन गुप्ता-
 गुप्तिभन्तः पुनस्त्रिभिः शब्दैः-मायाशब्दादिभि रार्हता-वर्जितास्वया अभिर्गौरवैः-श्रुद्दिर्गौरवादिभिर्विभूक्ताः सन्तो ये
 त्रिपर्दा-ज्ञानदर्शनचारित्ररूपां पालयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५६ ॥ चतुर्विधाभ्य-चतुःप्रकाराभ्यः विक-
 द्धाभ्यो-राजकयादिभ्यो विरक्ताः, पुनः चतुर्विधा-अनन्तानुबन्ध्यादिभेदाच्चतुःप्रकारा ये चत्वारः कपायाः-क्रोधादयस्ते
 परित्यक्ता येस्ते तथा, ईदृशाः सन्तो ये दानादिभेदाच्चतुर्धा-चतुर्भिः प्रकारैर्धर्मं दिशन्ति-प्रत्ययन्ति, तान् सर्वान् साधू-
 नह वन्दे ॥ १२५७ ॥

विद्यमासजीवियनाह सेसवाणाह मुण्डिउ जे नाए । मुर्चित दिति सया तेऽह झाएमि उज्झाप ॥
 अक्काएथे लोयाए लोयणे जे पसत्पसत्पमुहा । उवाहयति सन्म तेऽह झाएमि उज्झाप ॥१२५॥
 वावन्नयएचदणरसेण जे लोपपात्रतावाह । उवसामयति सहसा तेऽह झाएमि उज्झाप ॥१२६॥
 जे रायकुमरतुझा गणनत्तिपरा अ सूरिपयजुभा । चापति सीसवग तेऽह झाएमि उज्झाप ॥१२७॥

येपदानानि दिनमासबीविवान्तानि ' मुणित्वा ' छात्वा ये गुरवः सदा मुखमन्त्रं स्नानं ददति, वात् तदाभ्या-
 यात् व्यायामि, दिनं च मासश्च कीर्तिषु च-दिनमासजीवितानि तेषु अन्ये येषां तानि येपदानानि सन्ति इति ज्ञान्या-
 मुको अन्यो यस्य तत् भुक्तमन्त्रं स्नान-भुक्तस्नानदानं ये ददति तानि व्यायामीतिमाय ॥ १२४० ॥ ये गुरवोऽन्तर्नेन अ-
 न्यानि(र्नां) लोकानां लोचनानि-नेत्राणि प्रशस्त्वशास्त्रमुखात् लोचनपथे प्रशस्त्वशास्त्रमुखात् सन्मह उवाहयन्ति, तानुवा-
 व्यायान् अहं व्यायामि ॥ १२४१ ॥ द्वापञ्चाष्टादश्यां एव चन्दनरत्नं तेन ये गुरवः सदसा-अकस्मात् लोकानां पापता-
 पात् उपशामयन्ति, तानुवाभ्यायान् व्यायामि ॥ १२४२ ॥ ये राजकुमारगुण्यः, च पुनः गणतत्परा-गणसमाधान-
 करवत्सराः तदा सूरिपदस्य-आचार्यपदस्य योग्याः शिष्यवर्गं वाचयन्ति-शिष्यवर्गाय वाचनं ददति, तानुवाभ्यायान् व्या-
 यामि ॥ १२४३ ॥

जे दसपनाण चरित्करयणत्तएण दक्केण । साहंति मुखसमग ते सव्वे साहुणो वंदे ॥ १२५४ ॥
 गयदुविहदुदुक्षाणा जे झाइअथम्मसुकक्षाणा य । सिक्खति दुविह सिक्ख ते सव्वे साहुणो वंदे ॥
 शुच्चित्तएण गुत्ता तिमस्सरहिया तिगारवविमुक्का । जे पालयति तिपद ते सव्वे साहुणो वंदे ॥
 चउविहविगाहविरत्ता जे चउविहचउकसायपरिचत्ता । चउह । दिसति भम्मं ते सव्वे साहुणो वंदे ॥

ये दर्शनज्ञानचारित्ररूपरत्नत्रयेण मोक्षमार्गं साधयन्ति, कीदृशेन दर्शनं त्रयेण ?—‘एकेन’ एकीमात्र भवेन—सम्प्लित्वेनेत्यर्थः, त्रयाणामेकत्वं विना मोक्षमार्गं न सिद्ध्यतीति भावः, तान् सर्वान् साधून् ब्रूह वन्दे ॥ १२५४ ॥ गते द्विविधे-
 द्विप्रकारे द्रष्टव्याने—स्मार्चरौद्राख्ये येभ्यस्ते गतद्विविधद्रष्टव्यानां, च पुनः व्याते धर्मसंयुक्तव्याने येस्ते तथाभूता सन्ता ये
 द्विविधशिवाः—ग्रहणासेवनारूपा शिष्यन्ते, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५५ ॥ गुप्तित्रयेण—मनोवाकायगुप्तित्रयणेन गुप्ता-
 गुप्तिमन्त्रः पुनस्त्रिभिः शब्दैः—मायाशब्दादिभि राहेता—वर्जितास्तथा त्रिभिर्गौरवैः—द्व्यदिगौरवादिभिर्विद्वत्ताः सन्त्यो ये
 त्रिपर्दी—ज्ञानदर्शनचारित्ररूपां पालयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५६ ॥ चतुर्विधाभ्य—चतुष्प्रकाराभ्य. धिक
 धाभ्यो—राक्षकाणादिभ्यो विरक्ताः, पुनः चतुर्विधा—अनन्तानुबन्ध्यादिभेदाच्चतुष्प्रकारा ये चत्वारः कयायाः—क्रोधादयस्ते
 परित्यक्ता येस्ते तथा, ईदृशाः सन्त्यो ये दानादिभेदाच्चतुर्द्वौ—चतुर्भिः प्रकारैर्धर्मं दिशन्ति—प्ररूपयन्ति, तान् सर्वान् साधू-
 न् वन्दे ॥ १२५७ ॥

दिष्टमासजीवियताह सेसदायाह मुष्टिउ जे नाण । मुर्चित द्विति सया तेऽह क्षापमि उज्झाप ॥
 अनायुधे तोयाण लोपणे जे पसत्यसत्यमुहा । उयादयति सन्म तेऽह क्षापमि उज्झाप ॥१२५१॥
 वावक्षवयणचदणरसेण जे कोपयावतावाह । उवसामयति सहसा तेऽह क्षापमि उज्झाप ॥१२५२॥
 जे रायकुमरतुष्ठा गणतत्तिपरा अ सूरिपयज्जगा । वायति सीसवग तेऽह क्षापमि उज्झाप ॥१२५३॥

शेषदानानि दिनमासजीवितानि ' मुष्टित्वा ' भ्रात्वा ये गुरव सदा मुष्यन्त क्षान ददति, तान् उवाच्य
 यानह व्यापामि, दिनं च मासश्च कीवित च-दिनमासजीवितानि तेषु भन्तो येषां तानि शेषदानानि सन्ति इति क्षा-
 मुक्तौ भन्तो यस्य तत् मुष्यन्त क्षान-शुचिज्ञानदान ये ददति तानह व्यापामीतिभाव ॥ १२५० ॥ ये गुरवोऽन्यन्न भ-
 न्वानि(नां) लोकानां लोकानानि-नेत्राणि प्रशस्तयास्यमुखात् लोकनपथे प्रशस्तयास्यमुखात् सन्मह उवाच-
 व्यापान् अह व्यापामि ॥ १२५१ ॥ द्वापञ्चाष्टदण्य एव चन्दनरस सेन ये गुरव सहसा-भक्त्यात् लोकानां पावता-
 पान् उपशामयन्ति, तानुवाच्ययानह व्यापामि ॥ १२५२ ॥ ये रात्रिकुमारतुल्या, च पुन गच्छन्तिपरा-गच्छसमापान-
 करवत्पराः तथा स्त्रियदस्य-आचार्येपदस्य योग्याः शिष्यवर्गं वाचयन्ति-शिष्यवर्गाय वाचनां ददति, तानुवाच्ययानह
 व्यापामि ॥ १२५३ ॥

जे दसणनाणचरितरुवरयणत्तएण दक्केण । साहंति मुखमग्ग ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५४ ॥
 गयदुविहदुट्ठसाणा जे झाइअथम्मसुक्कसाणा य । सिक्खति तुविह सिक्ख ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 शुत्तितएण शुत्ता तिसक्खरहिंया तिगारवविमुक्का । जे पालयति तिपद ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 चउविहविगहविरत्ता जे चउविहचउकसायपरिचत्ता । चउहा दिसति धम्मं ते सव्वे साहुणो वदे ॥

ये दर्शनज्ञानचारित्ररूपरत्नत्रयेण भोसमार्गं साधयन्ति, कीदृशेन दर्शनं प्रयेय १- 'एकेन' एकीभावे गतेन-सम्मि-
 लितेनेत्यर्थः, प्रयाणामेकत्वं विना भोचमार्गो न सिद्ध्यतीतिभावः, तान् सर्वान् साधून् ब्रह्म वन्दे ॥ १२५४ ॥ गतं द्विविधे-
 द्विप्रकारे द्रष्टव्याने-भार्वरौद्राख्ये येभ्यस्ते गतद्विविधद्रष्टव्यानाः, च पुनः ध्यातं धर्म्मबहुक्रयाने यैस्ते तथाभूता सन्ता ये
 द्विविधाशेषाः-ग्रहणासेवनारूपां शिचन्ते, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२५५ ॥ गुप्तित्रयेण-मनोवाक्कायगुप्तित्रयेण गुप्ता-
 गुप्तिमन्तः पुनस्त्रिभिः शब्दैर्-मायाशून्यादिभिः रहिता-चर्त्तितस्तथा श्रिमिर्गौरवैः-ऋद्धिगौरवादिभिर्विमुक्ताः सन्तो ये
 विपदा-ज्ञानदर्शनचारित्ररूपा पालयन्ति, तान् सर्वान् साधून् ब्रह्म वन्दे ॥ १२५६ ॥ चतुर्विधाभ्य-चतुष्प्रकाराभ्यः विक-
 धाभ्यो-राजकयादिभ्यो निरक्ताः, पुनः चतुर्विधा-अनन्तानुपनन्त्यादिभेदाच्चतुष्प्रकारा ये चत्वारः कपायाः-क्रोधादयस्ते
 परित्यक्त्वा यैस्ते तथा, ईदृशाः सन्तो ये दानादिभेदाच्चतुर्द्धा-चतुर्भिः प्रकारैर्धर्मं दिशन्ति-प्ररूपयन्ति, तान् सर्वान् साधू-
 न् ब्रह्म वन्दे ॥ १२५७ ॥

उद्भिन्नपचपमाया निज्जिअपर्चिदिया य पालेति । पच्चेव समिद्धो ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५८ ॥
 छज्जीवकायरक्खणिउण। हासाइछक्खमुक्का जे । धारति अ वयछक्क ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५९ ॥
 जे जियसत्तभया गयअट्टमया नवावि वमयुत्तीओ । पालति अप्पमत्ता ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 दसविहधम्म तह वारस्सेव पडिमाओ जे अ कुब्बति । वारसविह तवोवि अ ते सव्वे साहुणो वदे ॥

उक्खिमा लक्काः पञ्च प्रमादा-मद्यादयो येस्ते तथा, च पुनः निर्जितानि पञ्चेन्द्रियाणि येस्ते निर्वृतपञ्चेन्द्रिया-
 सन्त् पञ्चैव समितीः पाक्षयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे, च पादपूरणे ॥ १२५८ ॥ पञ्चजीवकायानां-पृथिव्यादीनां
 रक्षणे निपुण्या-वद्वाः, च पुन हास्यादिपदकात् मुक्ता-रहिताः सन्तो ये प्रतपद्क-प्राणातिपातपरमणादिरात्रिभोजन-
 पर्यन्तं वारयन्ति, सानित्यादि प्राभवत् ॥ १२५९ ॥ जितानि इदलोकमयादीनि सप्त भयानि येस्ते तथा, गता अर्था मदा-
 ज्ञातिमदभयो येभ्यस्ते गताष्टमदाः, पुन अप्रमत्ताः-प्रमादरहिताः सन्तो ये नवापि प्रकशुप्तीः पाक्षयन्ति, तान् सर्वान्
 साधून् वन्दे ॥ १२६० ॥ च पुनः ये दयाविधं-दशप्रकार धर्म-ज्ञानत्यादिक, तथा द्वादशैव प्रतिमाः-साधुसम्बन्धिनी
 दुर्धन्ति-प्रत्ययन्ति, च पुनः द्वादशविधं तपोऽपि-अनयनादिक कुर्वन्ति, सान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२६१ ॥

जे सतरसजमगा । उटवूढाडारसहससीलगा । विहरति कम्मभूमिसु ते सव्वे साहुणो वदे ॥१२६३॥
ज सुद्धेवगुरुधम्मतत्तसपात्तिसद्वहणरुव । वणिणज्जद सम्मत्त त सम्मदसण नमिमो ॥ १२६३ ॥
जावेगकोटाकोदीसागरसेसा न होइ कम्मठिई । ताव न ज पाविज्जद त सम्मदसण नमिमो ॥
भट्वाणमद्धुभगलपरियद्ववसेसभवनिवासाण । जं होइ गठिमेए त सम्मदसण नमिमो ॥१२६४॥
ज च तिहा उवसमिअ खओवसमिय च खाइय चेव । भणिय जिणिदत्तमए त सम्मदसण नमिमो ॥

सप्तदशभेदः सयमः अग्ने-शरीरे येषां ते तथा, पुनरुद्धानि-उत्कर्षेण भूतानि अष्टादशसहस्रशीलाङ्गानि दैस्ते तथा,
एवम्भूतास्सन्तो ये कर्मभूमिसु पञ्चदशसु विहरन्ति-विचरन्ति, तान् साधून् अह वन्दे ॥ १२६२ ॥ शुब्बा-निर्दोषाः, द्वे-
गुरुधर्मा एववत्त्वसपात्तिः-तत्त्वसम्पदं तस्याः भञ्जानं रूपं-स्वरूप यस्य तच्चयापूर्व यत् सम्पक्त्वं द्वये धर्यते तत्सम्पदार्थनं
गुणं धय नमामः ॥ १२६३ ॥ याधत् एककोटाकोटिसागरोपमासि शेषाणि यस्यां सा तथाभूता कर्मस्थितिर्न भवति तावत्
यत्तं याभ्यते तत्सम्पदार्थनं नमाम ॥ १२६४ ॥ अर्धपुद्गलपरावर्त्तप्रमाणोऽवशेषो भवनिवासः-ससारवासो येषां ते तथा,
तेषां भव्यानां ग्रन्थेः-धनरागद्वेषपरिणामरूपस्य भेदे सति यत्सम्पक्त्वं भवति, तत्सम्पदार्थनं नमामः ॥ १२६५ ॥ च पुनः
यत्सम्पक्त्वं क्षिनेन्द्राणाम्-अर्हतां समये-सिद्धान्ते त्रिधा-त्रिमिः प्रकारैर्भूयते-कथितं, तथाहि-औपशमिकम् अन्तर्मुहूर्त्त-
स्थितिकः, चापोपशमिकं पट्यटिसागरोपमास्थितिकं, च पुनः चारिकं त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमास्थितिकं, तत्र मध्यमं पौद्ग-
लिकं अन्यद्वयमपौद्गलिकं, तत्सम्पदार्थनं नमामः ॥ १२६६ ॥

उद्दिष्टापचपमाया निज्जिअपचिदिया य पालेति । पचेव समिद्धो ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५८ ॥
 छज्जीवकायरक्खणनिउणा हासाइछक्खुक्का जे । धारति अ वयछक्क ते सव्वे साहुणो वदे ॥ १२५९ ॥
 जे जियसत्तभया गयअट्टमया नवाधि वमगुत्तीओ । पालति अप्पमत्ता ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 दसविह्वम्म तह बारसेन पढिमाओ जे अ छुवति । बारसविह तवोवि अ ते सव्वे साहुणो वदे ॥

उज्जिमत्ता त्यक्ताः पञ्च प्रमादा-मद्यादयो यैस्ते तथा, च पुनः निज्जितानि पञ्चेन्द्रियाणि यैस्ते निज्जितपञ्चेन्द्रिया
 सन्त पञ्चैव समिद्धीः पात्रयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे, च पादपूरणे ॥ १२५८ ॥ पद्मजीवकायानां-पृथिव्यादीनां
 रक्षणे निगुणा-दद्याः, च पुनः हासादिषट्कात् मुक्ता-रहिताः सन्तो ये प्रवषट्क-प्राणाविपातधिरमणादिरात्रिमोक्षन-
 पर्यन्तं धारयन्ति, तानित्यादि भान्त्वत् ॥ १२५९ ॥ विद्यानि इहलोकभयादीनि सप्त भयानि यैस्ते तथा, गता अप्ये मदा-
 ज्ञातिमदाद्यो वेम्वस्ते गताष्टमदाः, पुनः अप्रमत्ताः-प्रमादरहिताः सन्तो ये नयापि अक्षगुप्ती पात्रयन्ति, तान् सर्वान्
 साधून् वन्दे ॥ १२६० ॥ च पुनः ये दशविध-दशप्रकार धर्म-दान्त्यादिक, तथा द्वादशैव प्रतिमाः-साधुसम्बन्धिनी
 बुवन्ति-धारयन्ति, च पुनः द्वादशविधं तपोऽपि-अनयनादिक कुर्यान्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे ॥ १२६१ ॥

जे सतरसजमगा । उचूढाद्वारसहससीलगा । विहरंति कम्मभूमिमु ते सन्वे साहुणो वदे ॥१२६३॥
 ज सुद्धदेवशुद्धम्मतत्तसपत्तिसहस्रणरुव । वणिणज्जद सम्मत्त त सम्महसण नमिमो ॥ १२६३ ॥
 जावेगकोढाकोहीसागरसेसा न होइ कम्मठिर्द । ताव न ज पाविज्जद त सम्महसणं नमिमो ॥
 भट्वाणमद्धुगलपरियहससेसभवनिवासाण । ज होइ गठिभेए त सम्महसण नमिमो ॥१२६४॥
 ज च तिहा उवसमिअ स्वओवसमिय च स्वाहय चेव । भणिय जिणिंदसमए त सम्महसण नमिमो ॥
 सप्तदशभेदः सयमः अग्ने-शरीरे येषां ते तथा, पुनरुद्धानि-उत्कर्षेण धृत्वानि अष्टादशसहस्रशीलाङ्गानि यैस्ते तथा,
 एवन्मूलास्त तौ ये कर्मभूमिषु पञ्चदशसु विहरन्ति-विचरन्ति, तान् साधून् अह धन्दे ॥ १२६२ ॥ शुद्धा-निर्दोषाः, देव-
 शुद्धवर्मा एतद्वत्त्वसपत्तिः-तत्त्वसम्पत् सत्याः भञ्जानं रूप-स्वरूप यस्य तथाभाभूत यत् सम्पत्त्वं वद्रे वयर्थे तत्सम्पददर्शनं
 गुणं धय नमामः ॥ १२६३ ॥ यावत् एककोटाकोटिसागरोपमादि शेषाणि यस्यां सा तथाभूता कर्मस्थितिर्न भवति तावत्
 यत्तु प्राप्यते तत्सम्पददर्शनं नमाम ॥ १२६४ ॥ अर्द्धपुद्गलपराधर्चप्रमाणोऽवशेषो भवनिवासाः-ससारवातो येषां ते तथा,
 तेषां मध्यानां ग्रन्थेः-धनरागद्वेषपरिणामरूपस्य भेदे सति यत्सम्पत्त्वं भवति, तत्सम्पददर्शनं नमामः ॥ १२६५ ॥ च पुनः
 यत्सम्पत्त्वं जिनेन्द्राणाम्-अर्हतां समये-सिद्धान्ते श्रिषा-श्रिभिः प्रकीर्तयितं-कथितं, तथाहि-श्रीपशुभिकम् अन्तर्मुहूर्त-
 स्थितिकः, चायोपशुभिक पदपट्टिसागरोपमास्थितिकः, च पुनः चाधिकं अयस्त्रिंशत्सागरोपमास्थितिकः, तत्र मध्यम पाद्म-
 लिङ्कं अन्यद्वयमर्पद्रलिङ्कं, तत्सम्पददर्शनं नमामः ॥ १२६६ ॥

उज्झिअपचपमाया निज्झिअपचिंदिया य पालेति । पचेव समिद्धो ते सव्वे साहुणो वदे ॥१२५८॥
 छज्जीवकायरक्खणिउण। द्वासाइछकमुक्का जे । धारति अ वयछक ते सव्वे साहुणो वदे ॥१२५९॥
 जे जियसत्तभया गयअट्टमया नवावि वभयुत्तीओ । पालति अप्पमत्ता ते सव्वे साहुणो वदे ॥
 दसविहवन्नम तह बारसेव पहिसाओ जे अ कुव्वति । बारसविह तवोवि अ ते सव्वे साहुणो वदे ॥

उज्झिअ लक्खाः पञ्च प्रमादा-मपादयो येस्वे तथा, च पुनः निर्विगतानि पञ्चेन्द्रियाणि येस्वे निर्विगपञ्चेन्द्रिया
 न्मिनीः पालयन्ति, तान् सर्वान् साधून् वन्दे, च यादृशये ॥ १२५८ ॥ पञ्चजीवकायानां-पृथिव्यादीनां
 नानिपदकात् पुष्पा-रहिताः सन्तो ये प्रवपदक-प्राण्यादिपावयिरमणादिराप्रिभोजन
 न्नलोकमयादीनि सप्त भयानि येस्वे तथा, गता अप्या मदा-
 पालयन्ति, तान् सर्वान्

सत्त्वन्नुपणियागमभणियाण जह्मट्टियाण तत्ताण । जो सुद्धो अवबोहो त सत्ताण मह पमाण ॥
 जेण भक्त्वाभमस्व पिज्जापिज्ज अगम्ममवि गम्म । विच्चाकिच्च नज्झं त सत्ताण मह पमाण ॥१२७३॥
 सपलकिरिआण मूल सद्धा लोअं णि तीह सद्धाप । ज किर हवेइ मूल त सत्ताण मह पमाण ॥
 ज मद्दुअ भाहिमय मणपज्जवक्कवेवलमय च । पचविहं सुपांसिद्ध त सत्ताण मह पमाण ॥
 सर्वधैः-अर्हच्चिः प्रणीता-असमा ये आगमा-सिद्धान्वास्तेषु मणितानां प्रोवतानां ययास्थितानां-सम्मतानां तत्त्वा

नाम्-जीवादिपदार्थानां यः शुद्धोऽवबोहो-ज्ञान तत् सत्त्वानं मम प्रमाणमस्तीति शेष ॥ १२७२ ॥ येन ज्ञानेन मच्च्य च
 अमच्च्य च ज्ञायते, तथा पेय च अपेयं च ज्ञायते, अगम्यं गम्यमपि च वस्तु ज्ञायते, कृत्यं च अकृत्यं च ज्ञायते, तत् सत्त्वान
 मम प्रमाणम्, अत्राय भावः-मच्च्य-असादि, अमच्च्य-मांसादि, पेय-वस्त्रपूतजलादि, अपेय-सुरादि, गम्यं-स्वप्नयादि,
 अगम्यं-परस्त्रीमगत्यादि, कृत्य-अर्हिसादि, अकृत्य-हिंसादीति, ज्ञानं विना एतद्विवेको न भवतीत्यर्थः
 ॥ १२७३ ॥ लोके सकलक्रियाणां-सर्वशुभानुष्ठानानां मूल भद्राऽस्ति, तस्या भद्राया मूल किलेति-निश्चयेन
 यद् ज्ञान भवति, तत् सत्त्वान मम प्रमाणम् ॥ १२७४ ॥ यद् ज्ञान पञ्चविध-पञ्चप्रकार सुप्रसिद्ध, तदेव पञ्चविधत्वं विशे-
 षणद्वारेणाह-कीदृशम् ?-मतिः ? श्रुताऽऽवयवः ? स्वरूपमस्येति-मतिश्रुतावधिमयं, च पुनः मनःपर्यव ४ केवलं स्वस्वरूपम-
 स्येति मनःपर्यवकेवलमयं तत्सत्त्वान मम प्रमाणम् ॥ १२७५ ॥

पण वारा उवसमिअ खओवसमिअ असखसो होइ । ज खाइअ च इकसि त सन्मदसण नमिमो ॥ १२६८ ॥
 ज धम्मसुममूल भाविअइ धम्मपुरापवेस च । धम्मभवणपीठ वा त सन्मदसण नमिमो ॥ १२६९ ॥
 ज धम्मजयाहार उवसमरसभायण च ज विंति । सुणिणो गुणरपणनिहिं त सन्मदसण नमिमो ।
 जेण विणा नायपिहु अपमाण निष्फल च चारिच । सुखोऽपि नेव ललभइ त सन्मदसण नमिमो ॥
 ज सहहाणकक्खणमूसणपमुहेहिं बहुअभेएहिं । वणिणअइ समयमी त सन्मदसण नमिमो ॥

यद् औपशमिकम् आसंसारं पञ्च वारान् भवति, तथा चाप्यौपशमिकम् असह्यवगारान् भवति, य पुन सांप्रतम्
 एकश-एकवारं भवति, तदधम्मदर्शनं नमामः ॥ १२६७ ॥ यत् सम्पत्त्व धर्महुमस-धर्मरूपद्वयस्य मूल-मूलमिदं भू-
 म्यते, य पुनः धर्मरूपपुरस्य प्रवेश-प्रवेशद्वारमिव भाव्यते, तथा धर्मरूपं यत्नवन-मन्दिरं तस्य पीठं वा-ध्यातुमिदं भाव्यते,
 तत्सम्पत्त्वदर्शनं नमामः ॥ १२६८ ॥ तथा-यत्सम्पत्त्वं धर्मरूपस्य जगत् आधाराभिवाधार्त् पुनयो भुवन्ति-कथयन्ति, य
 पुनः यत्सम्पत्त्वपुण्यमरूपरसस्य भावनम्-धात्रमिव भाजनं भुवन्ति, तथा-गुहा एव रत्नानि तेषां निधिरिव निधिरस्य
 यत्सम्पत्त्व भुवन्ति, तत् सम्पत्त्वदर्शनं नमामः ॥ १२६९ ॥ येन सम्पत्त्वेन विना ज्ञानमपि अप्रमाद्य, य पुनभारिदं निष्कल,
 तथा मोक्षोऽपि नैव सम्पत्ते, तत् सम्पत्त्वदर्शनं नमामः ॥ १२७० ॥ बहवो भेदा येषां ते तथा ते, अद्यापि सबद्धं भूषणं-
 प्रमुखैरसम्पत्त्व समये-सिद्धान्ते वर्ण्यते, तत्सम्पत्त्वदर्शनं यत् नमामः । परमार्थसत्त्ववादीनि चरयारि भद्धानानि, यामसवेणा
 दीनि पञ्च लवणानि, विनयासने कोषाद्यभित्तिदीनि पञ्च सूक्ष्मानि ॥ १२७१ ॥

ज देसाविरइरुच सत्वविरइरुचयं च अणुकमसो । ह्येइ निहीण जईण तं चारित्त जए जयइ ॥
 नाणपि वसणां पि अ सपुण्णफल फलति जीवाणं । जेण चिअ परिअरिया त चारित्त जए जयइ ॥
 ज च जईण जहुचरफल सुतामाइयाइ पचविइ । सुपसिद्ध जिणसमए त चारित्त जए जयइ ॥
 ज पढिवन्न परिपालिय च सम्म पक्खीय दिन्न । अन्नोसि च जिणोहि वि त चारित्त जए जयइ ॥
 उन्नलदाणमल्लह रज्जसिरे चइअ चक्कवहीहि । ज सम्म पढिवन्न त चारित्त जए जयइ ॥१२८५॥

यथारिश्च देशविरतिरूपं च पुनः सर्वविरतिरूपक अतुक्कमेण 'गृहिणां' 'गृहस्थानां' 'घटीनां' 'साधूनां' भवति, गृहिणां
 देशविरतिरूपं घटीनां सर्वविरतिरूपमित्यर्थः, तथारिश्च जगति जयति, सर्वोत्कर्षेण वर्चते इत्यर्थः ॥१२८६॥ ज्ञानमपि दर्श-
 नमपि च तमे व्यपि येन चारित्र्येण 'परिकरिते' 'परिवृते एव जीवानां सम्पूर्णफलं यथा स्यात्तथा 'फलतः' 'फलं दत्तः',
 सम्पूर्णां निकलानि यत्र कर्मणि तत्तथेति क्रियाविशेषणं, तथारिश्च जगति जयति ॥ १२८७ ॥ च पुनर्यथारिश्च 'विनसमये'
 विनसिद्धान्ते 'घटीनां साधूनां सुष्ठु-शोभनं सामाधिक्यदि' 'पंचविधं' पचप्रकारं सुतराम्-अतिशयेन प्रसिद्धं वर्चते
 'यथोचर' उचरोचराधिक फल यस्य तत्तथा, तथारिश्च जगति जयति ॥ १२८६ ॥ विनैरपि यथारिश्च 'प्रतिपक्ष' अङ्गी-
 कृतं पुनः परिपालितं पुनः सम्पक्कं प्ररूपित-उपदिष्टं अन्येभ्यो दत्तं च तथारिश्च जगति जयति ॥ १२८७ ॥ चक्कवर्चिभिः अखण्डा-
 पण्णां खण्डानां राज्यप्रिय-राज्यलक्ष्मीं त्यक्तत्वा यथारिश्च सम्पक्कं प्रतिपक्ष-अङ्गीकृतं, तथारिश्च जगति जयति ॥१२८८॥

केवलमणोहिणीं हि हु वयस्य लोयाण कुम्हार उवयार । ज सुयमइरुवेण त सन्नाण मह पमाण ॥
 सुयनाण चेव दुवालसगरुव परुविअ जरय । लोयाणुवयारकर त सन्नाण मह पमाण ॥ १२७७ ॥
 तत्तुच्चिय ज भव्वा पढति पाढंति विंति निमुणति । पूयति लिह्वावति अ त सन्नाण मह पमाण ॥
 जरस बलेण अज्जवि नज्जइ तियकोयगोपरविचारो । करगहियामलयोपव त सन्नाण मह पमाण ॥
 अस्स पसायण जणा हवंति लोयमि पुच्छणिज्जा य । पूज्जा य वयणणिज्जा त सन्नाण मह पमाण ॥

केवलमनःपर्यायावधीनामर्पात् केवलादिज्ञानत्रयचारिणामपि, वचनं यद् श्रुतमविज्ञानरूपेण लोकानां-मव्यञ्जन्तूनां
 उपकारं करोति तद्-तस्मात्कारणात् सत् ज्ञानम्-मतिश्रुतरूपं मम प्रमाणम् ॥ १२७६ ॥ लोकानामुपकारकम् आचारादिद्वन्द्व-
 शास्त्ररूपं श्रुतज्ञानमेव यत्र प्ररूपितं तद् सत्ज्ञानं मम प्रमाणम् ॥ १२७७ ॥ तव-तस्मात्कारणादेव मय्या यद् श्रुतज्ञानं
 पठन्ति पाठयन्ति ददति निशृण्वन्ति-आकर्षयन्ति पूजयन्ति लेखयन्ति च तद् सत्ज्ञानं मम प्रमाणम् ॥ १२७८ ॥ यत्स्य
 श्रुतज्ञानस्य बलेन अद्यापि वैलोफ्यगोचरः-त्रिभुवनविषयो विचारः, को-हस्तवले गृहीतम्, आभलक-आर्द्राभलककल-
 मिव क्षावते तद् सत्ज्ञानं मम प्रमाणम् ॥ १२७९ ॥ यस्य-श्रुतज्ञानस्य प्रसादेन जना-लोका लोके-लोकमध्ये प्रच्छ-
 नीनाः-मर्द्धं योभ्याः च पुनः पूज्या-पूजनीयाः च पुनः वर्धनीया-वर्धयितुं योग्या भवन्ति, तत्सत्ज्ञानं मम
 प्रमाणम् ॥ १२८० ॥

माया य मयणसुदीरिपमुहाओ राशियाओ समयमि । सुहस्राणा मरिऊण तथेव य सुरवरा जाया ॥
तत्तो चविऊण ह्मे मणुअभव पाविऊण कयधम्मा । होहिंति पुणो देवा एव चत्तारि वाराओ ॥
सिरिपालभवाड नवमे भवमि संपाविऊण मणुयत्त । स्वविऊण कम्मरासिं सपाविस्सति परमपयं ॥
एव भो मगहेसर ! कीद्विय सिरिपालनरवरचरित्ति । सिरिसिद्धचक्रमाहुरपसजुअ चित्तचुल्लकर ॥

माता-कमलप्रभा च पुन भदनसुन्दरीप्रमुखा राश्य' स्वाधुणोऽवसानसमये ह्युमध्यानान्मुत्वा तत्रैव च-तवमे देव-
लोकं सुरवरा जाताः ॥ १३०० ॥ ततः-तस्मादेवलोकान्मुत्वा ह्मे-सर्वेऽपि श्रीपालादिजीवा मनुजमव प्राप्य कृतो वर्मो
यस्ते कृतवर्मासः सन्तः पुनः देवा भविष्यन्ति, एव धतुरो वारान् मनुष्या देवाश्च भविष्यन्ति ॥ १३०१ ॥ श्रीगीत-
द्वयमे भवे मनुजत्व-मनुष्यत्व सम्प्राप्य कर्मणां राशिं-समूहं क्षययित्वा परमपद-मोक्षं सम्प्राप्स्यन्ति ॥ १३०२ ॥ श्रीगीत-
मत्त्वामी श्रेणिकनृपं वक्ति ' मो मगधेश्वर ' मगधाभिषदेयस्त्वामिन् ! एवम्-अमुना प्रकारेण श्रीपालानाम्नो नरवरस्य-
राक्षः चरित्र कथितं, कीदृशं ?-श्रीसिद्धचक्रस्य यन्माहात्म्यं तेन सयुतं-युक्तं, पुनः लोकानां चित्तेषु चोद्यम्-आश्चर्य करो
तीति चित्तचोद्यकरम् ॥ १३०३ ॥

कप्यतरस्त व जस्सेरिसाड सुरनरवराण रिळीओ । कुसुमाई फल च सिव त तवपयमेत वदामि ॥
 अक्षरमसज्झाह कीळाहवि सवथलोयकज्झाह । सिज्झति क्षति जेण त तवपयमेत वदामि ॥
 बहिदुविवाइमगाकपयसरथामि मंगल पढम । जं वज्झिज्झइ कोप त तवपयमेत वदामि ॥
 एव च संयुणतो सो जाओ नवपयसु कीणमणो । तह कहवि जहा पिकसइ अप्पाणं तमय चेव ॥
 एयमि समयकाले सहसा पुएण च आउयं तस्स । मरिऊण सिरिपालो नवमे कप्यमि सपत्तो ॥
 कप्यवरोः-कल्पवृक्षस्य इव यस्य तपस ईर्ष्या. सुरवराणां नरवराणां च श्रुदयः-सम्पद इमुमानि-पुष्पाणि
 सन्ति, च पुनः शिव-सोऽथ फलं वर्यते, तद्यथापदमेवोद्धं वन्दे ॥ १२६५ ॥ अत्यन्तं ब्रह्माप्स्यानि-साधयितुमशक्यमानि
 सर्वाणि लोकानां कार्याणि येन तपसा कीलयाऽपि-हेलया एव ह्यति-शीघ्रं सिध्यन्ति तद्यथापदमेवोद्धं वन्दे ॥ १२६६ ॥ सांख्य-
 दशबुधिकादिभक्त्यपदार्थानां सार्धे-समूहे यद्यथा प्रथमं भक्त्यै वर्यते, तस्य भावभक्त्यैरुत्पत्त्याद्, तद्यथा पदमेवोद्धं वन्दे-
 स्तवीमि ॥ १२६७ ॥ एवं-अधुना प्रकारेण च संस्तुयन्-सम्पत् स्तुतिं कुर्वन् स भीपालः तथा कथमपि नवपदेन त्तिन-
 सुन्नं मनो यस्य स त्तिनमना जातः, तथा आत्मानं [तन्मानं] तन्मयं-नवपदमयमेव प्रवर्ते-परयति ॥ १२६८ ॥ एत-
 स्मिन् समनस्ये कावे सहसा-भक्त्याद् तस्य-भीपालस्य आशुभ पूर्व, तदा भीपालो मृता नवमे कल्पे-आनन्ददेवसाक-
 समन्ता ॥ १२६९ ॥

साधुपयविराहणया आराहणया ये दुःखमुक्त्वाहं । कथयिरोहिणीजीवेहि किं नहु

पत्ताइ गुरुयाहं ॥ १३०९ ॥

दसशयय विमुक्त परिपालतीद निखलमयाप । नारीदिवि सुलसाप जिणराओ कुण्ड सुपससं ॥
नाणपयस्स विराहणफलमि नाओ हवेह मास्तुसो । आराहणाफलमी आहरण होइ सीखमर्द ॥
घारित्तपय तह भावओवि आराहिय सियभवमि । जेणं जंडुकुमारो जाओ कयजणचमुकारो ॥
वीरमर्दए तह कहवि तत्रपयमाराहिय सुरतकव । जह दमयतीह भवे फलिदं तं तारिस्सफलेहि ॥

साधुपदस्स विरावनया आरावनया च कमेण कविमणीरोहिणीजीवाभ्यां गुरुकाणि-महान्ति दुःखानि सुखानि च किं न हि
प्राप्तानि ? , प्राप्तान्येवेत्यर्थः ॥ १३०६ ॥ विष्टुदं-निर्मलं सम्पददर्शनपद परि-सामस्त्येन पात्रपत्न्या', पुनः निश्चल मनो
यस्या सा तथा तस्या नार्था अपि सुलसाया-नागपत्न्या जिनराजो-वर्धमानः सुरतां प्रशस्तं करोति ॥ १३१० । ज्ञानपद-
स्य विराधनाफले मापतुषः साधुर्होषो-दृष्टान्तो भवति, विधवे आराधनाफले शीलवतीनाम सती आहरण-दृष्टान्तो भवति
॥ १३११ ॥ शिवकुमारमवे भावसोऽपि चारित्र्यपद तथा-त्वेन प्रकारेण आराधित येन जम्बुकुमारो जातः, कीदृश, १-कुतो
जनानां-लोकानां चमत्कारो येन स तथा ॥ १३१२ ॥ वीरमत्या-नृपराश्या तथा-त्वेन प्रकारेण कथमपि तपःपदमाराधित,
यथा दमयन्त्या-नलनेन्द्रपहराश्या मवे तद्यथा सुरतकरिव-कम्पयन् इव तादृशीः फलैः फलितम् ॥ १३१३ ॥

तं सोऽकृण सेषियराओ नवपयसमुद्भसित्यभावो । पमणेइ अहह केरिसमेयाण पयाण माहए १ ॥
तो मणइ गयी नरवर । पत्त अरिहतवयपसाएण । देवपालेण रत्न सकत्त कसिपएणाधि ॥ १३०५ ॥
सिद्धपयं द्वायता के के सितवसपय न सपत्ता । सिरिपुडरीयपढवपउमसुणिदाइणो लोए ॥ १३०६ ॥
नाहियवायसमब्बिअपावभरोऽवि हु पएसिनरनाहो । ज पावइ सुररिद्धि आयारियपयपसओ सो ॥
लहुयपि गुरुवद्धु आराहतेहि वयरमज्झाय । पत्तो सुसाहुवाओ सीसेहि सीहगिरिगुरुणो ॥ १३०८ ॥

तद् भीषाजचारित्रं धृत्वा भेषिकराजो नवपदेषु समुद्रासितो भागो यस्य स तथाभूतः सन् परैरेव भवति—कथयति,
‘महरे’ वि भावये । एतेषां पदानां कीदृशं माहात्म्यं वर्त्तते ? अचिन्त्यमित्यर्थः ॥ १३०४ ॥ ततः—तदनन्तरं गद्योऽ-
स्यास्तीति गयी—गणसुग्रीवसो मयाति, हे नरवर—हे राजन् । अर्हत्पदस्य प्रसादेन देवपात्नेन—भेषिकेवर्त्तनं रागव प्राप्तः कः ।
सिकेन भेषिनापि शक्यत्वम्—इन्द्रत्वं प्राप्तम् ॥ १३०५ ॥ सिद्धपदं व्यापन्तो लोकं भीषणदरीकृपाएवपद्मवृन्तीन्द्राद-
के के शिषसम्पद—मुक्तिसमुद्भवे न सम्प्राप्ताः ? महवः सम्प्राप्ता इत्यर्थः, पद्मो—रामचन्द्र ॥ १३०६ ॥ नास्ति कचार्देन सम-
न्वितः—सन्वितः पापोत्कर्षो येन स तथाभूतोऽपि प्रवेशिनरनाथः—प्रवेशिनामा नृपो यत् सुराध्यादे—देवादि प्राप्योति, स
भाचार्यपदस्य प्रसादः ॥ १३०७ ॥ गुरुणा—सिंहगिरिणा उपदिष्ट—निर्देशितं सपुत्रपसमपि बह्व(शं)—बह(न्)नामकं उपा-
ध्याय—वाचनाचार्य आराधयन्नि सुसाधुगुरुः सम्पन्निवनीताः शिष्या इत्येवमर्थः प्राप्तः ॥ १३०८ ॥

त, सोऽङ्ग सेणिकनरनाहो पमुईओ सच्चिमि । रोमचकवच्चिअत्तार्ह वद्धावणिय च से देई ॥
 इत्थतरमि तिहुयणभाणू सिरिवद्धमाणाजिणनाहो । अइत्थसिसरीसणाहो समागओ तरथ उज्जाणे ॥
 देवेहिं समवसरण रहय अच्चतसुदर सार । सिरिवद्धमाणासामी उवविट्ठो तत्थ तिजयपहू ॥१३२१॥
 गोयमपमुहेसु गणीसरेसु सकाइयसु वेवेसु । सेणिअपमुह निवेसु अ तहिं निविट्ठेसु सन्वेसु ॥
 सेणिअमुहिस्स पट्ट पभयइ नरनाह ! तुक्क चच्चिमि । नवपयमाहप्यमिया अइगुरुयं कुणइ अच्छरिय ॥
 तद्वचन भुत्वा श्रेणिकनरनायः स्वचित्रे प्रमुदितो-दृष्टिः, पुनः रोमाद्धैः-रोमोद्गमैः कवाचिवा-कवचमुक्त्वा तनुः-
 शरीर यस्य स तथाभूतः सत् ' से ' चि तस्य-तस्मै इत्यर्थः, यद्वापनिकां ददाति-यथोचितं द्रव्यं ददातीत्यर्थः ॥ १३१६ ॥
 अत्रान्तरे-आस्मिन्नवसरे त्रिमुवनमाहुः-त्रैलोक्यवर्षः श्रीवर्द्धमानविननायः अतिशयप्रिया-प्राणीहार्थाद्यतिशयवत्त्वया सना-
 यः-सहितस्त्वप्रोधाने समागतः ॥ १३०२ ॥ देवैः अत्यन्तमुन्दर सारं-प्रधानं समवसरणं रचित, तत्र-तस्मिन् समवसरणे
 त्रिजगत्प्रभुः श्रीवर्द्धमानस्वामी उपविष्टः ॥ १३२१ ॥ गौतमप्रमुखेषु गणीश्वरेषु-गणशृङ्गरेषु शक्रादिकेषु-सौधर्मेत्रादिषु
 देवेषु चः पुनः श्रेणिकप्रमुखेषु नृपेषु-राजसु सर्वेषु तत्र समवसरणे निविष्टेषु-उपविष्टेषु सन्तु ॥ १३२२ ॥ श्रेणिकमुद्गिरय-
 श्रेणिकनृपस्य नामोधारं कृत्वा प्रभुः-श्रीवर्द्धमानस्वामी प्रमणति-प्रकर्षेण कथयति, हे नरनाथ-हे राजन् ! इदं नवपदमा-
 हात्म्यं तव चित्रे अतिगुरुक-महत्तरं आश्चर्यं करोति ॥ १३२३ ॥

किं बहुणा मगद्देशर ! एयाण पयाण भत्तिभावेण । त आगमेसि होहिंसि तिरथयो नरिथ सदेहो ॥
तम्हा एयाइ पयाइ चेष जिणसासणस्स सव्वरस । नाऊण भो भविथा ! आराहह सुद्धभावेण ॥
एयाइ च पयाइ आराहताण भव्वसत्ताण । हुतु सयावि हु मगलकळाणसमिद्धिविद्धीओ ॥
एव त्तिकाखगोअरणाणे सिरिगोयममि गणनाहे । कहिऊण ठिए सेणियराओ जा नमवि मुणिनाह ॥
उहेइ तओ हरिसियचित्तो ता तरथ कोवि नरनाह । विहवइ देव ! वद्धाविज्जसि वीरागमेण तुम ॥

हे मगधेश्वर ! किं बहुना कथनेन ?, एतेषां पदानां भक्तिभावेन-भक्तिपरिणामेन त्व आगमिष्यद्भवे तीर्थद्वारो भवि-
ष्यसि, अन्तर्गते नास्ति सन्देहः ॥ १३१४ ॥ तस्मात् एतानि पदान्येव जिनयासनस्य सर्वस्य ज्ञात्वा भो भविक्ता ! भो
मन्था वा ह्युद्धभावेन पूर्वं आराधयत ॥ १३१५ ॥ एतानि च पदानि आराधयतां मध्यसत्त्वानां-मन्यज्जीवानां सदापि
हु इति निमित्तं मन्त्रकल्याणसमुद्दिष्टद्वयो भवन्तु, मन्त्रा-विषदुषयामरूप, कल्याण-सम्पदुत्कर्षरूप, समुद्दिष्टद्वयः-
परिवारादिद्विरूपा भवन्तु इत्यर्थः ॥ १३१६ ॥ एवं-अमुना प्रकारेण त्रिकालगोचर-त्रिकालविषयं ज्ञानं यस्य स तथा,
तस्मिन् गौतमे गन्धर्वाथे-गन्धर्वे कथयित्वा स्थिते सति श्रेयिकराजो मुनिनाथं नत्वा यावत् ॥ १३१७ ॥ सतः स्थानात्
उपध्वति, तावत् इति चिन्तयन् यस्य स तथाभूतः कोऽपि पुरुषः सत्र प्रदेशे नरनाथं-राजानं विनमयति, 'हे देव' हे-
महाराज ! वीरस्य प्रसोरागमेन-अन्तर्गतमेन त्वं चर्क्षिष्यसे ॥ १३१८ ॥

कृत्वा ईश्वरसहायो केवलसन्नायुदसेणाशंको । जो चेव य परमप्या सो सिद्धप्या न सवेहो ॥ १३२८ ॥
 पचत्पण्याणमयायरियमहामतझाणकीलमणो । पचविहायारमओ आयच्चिअ होइ आयरिओ ॥
 सहपाणज्झायदुवाकसगसुत्तत्थतटुभयरहस्सो । सज्झायतप्परप्या एसप्या चेव उवज्झाओ ॥ १३२९ ॥

रूप पौद्गलिकं, रूपं अतीतः अतिक्रान्तः स्वभावो यस्य स तथा, अत एव केवलाः-परिपूर्णाः सज्ज्ञानदर्शनानन्द-
 यस्य स तथाभूतो य एव परात्मा स सिद्धात्मा उच्यते, नात्र सन्देहः ॥ १३२८ ॥ पञ्चप्रस्थानमयो यः आचार्यसम्बन्धी-
 महामन्त्रः-प्रधानमन्त्रस्य ध्याने लीनं मनो यस्य स तथा, पुनः पञ्चविधो यः आचारः स प्रधान यस्य सः तथाभूतः
 आत्मा एव आचार्यो भवति, पञ्च प्रस्थानानि च विद्यापीठः सौभाग्यपीठः लक्ष्मीपीठः मन्त्रयोगराजपीठः सुमेरुपीठः-
 नामानि, एषामर्घ्यस्तु स्त्रिमन्त्रकल्पवृक्षेयः, भावध्यानमालाप्रकरणे तु अन्यया पञ्च प्रस्थानान्युक्तानि, तथाहि-अमयप्रस्था-
 नं १ अकरस्थप्रस्थानं २ अहमिन्द्रप्रस्थानं ३ तुल्यप्रस्थानं ४ कल्पप्रस्थानं ५ चेति, एषां पञ्चानां स्वामिनः पञ्चपरमोष्ठिनः इत्यादि-
 ॥ १३२९ ॥ महाप्राज्ञेन-ध्यानविशेषेण ध्यात-चिन्तितं ब्रह्मज्ञानं क्षत्रस्य अर्घ्यस्य तदुभयस्य च रहस्य येन स तथा
 पुनः स्वाध्याये-वाचनादिपञ्चप्रकारे तत्पर आत्मा यस्य स तथाभूत एव आत्मा एव उपाध्यायः ॥ १३३० ॥

अथ श्री महोदो बासवियो छि
रुयते जीव १ गद १ इच्छिय ३ का
ए ४ जोग ५ वेष्ट ६ कसाय ७ छे
स्सा ८ सम्मत ९ नाण १० दंसण
११ सजय १२ ज्वज्ज १३ आदा
रे १४ १ नासग १५ परित १६
पकृत १७ सुहुम १८ सन्नि १९ न
वहि २० चरिमेय २१ जीवियखेत
वधे पुगल ए महादप्रष्टेव २२ ए
२ गाथानो विस्तार कहेहे

समुच्चय जीवमा जीवना नेद १४

गुणवाणा १४ जोग १५ उपयोग
१६ देशा ६ इति १ द्वार

१ नरक गतिमा जीवना नेद ३ स
इतीनो अप्रप १ ने प्रजासो २ अ
सहीनो अप्रप ३ गुण ४ प्रथम
जोग ११ ४ मनना ४ वचनना
१ वैक्रेय १ वैक्रेयनो मिश्र १ का
र्मणकायजोग एवं ११ उपयोग ९
३ ज्ञान ३ अज्ञान ३ दर्शन छे
शा ३ प्रथम

२ तिर्थचनि गतिमा जीवना नेद १४

५ प्रथम जोग १३ आह
 मुण ५ प्रथम जोग १३ आह
 रकना ५ वर्जिने उप ९॥ ३ ज्ञान
 ३ अज्ञान ३ दर्शन देशा ६
 तिर्थवणीमा जीवना नेद ५ संज्ञी
 नो अप्र १ ने प्रजासो ५ मुण
 ५ प्रथम जोग १३ उप ९ ज्ञान
 ३ अज्ञान ३ दर्शन ३ देशा ६
 मनुष्यनि गतिमा जीवना नेद ३
 संज्ञीनो अप्र १ प्रजासो ५ अ
 संज्ञीनो अप्र ५ मुण १४ जोग
 १५ उप १५ देशा ६

५ मनुष्यणीमां जीवना नेद ५ संज्ञी
 ना मुण १४ जोग १३ आहार
 कना ५ वर्जिने उप १५ देशा ६
 देवतानि गतिमा जीवना नेद ३
 संज्ञीनो अप्र १ ने प्रजासो ५
 असंज्ञीनो अप्र ३ मुण ४ प
 हिजा जोग ११ । ४ मनना ४ व
 चनना ५ वैक्रेयना १ कार्मणो
 एवं ११ उप ९ देशा ६
 देवागनामा जीवना नेद ५ संज्ञी
 नो अप्रजासो १ ने प्रजासो ५

गुण ४ प्रथम जोग ११ । ४ मनना
 ४ वचनना ९ वैक्रेयना ने १ का
 मेणनो एव ११ उपयोग ९ ऐशा ४
 सिद्धगतिमा जीवना नेद नथि गु
 णवाणा नथि जोग नथि उपयो ९
 केवलज्ञान १ केवलदर्शन ९ ऐ
 शा नथि एहनो अल्पबहुत्व सर्व
 थि थोमि मनुष्यणी १ तेदथि मनु
 ष्य समुर्द्धम नेजता असस्वेक्यु
 णा ९ तेदथि नारकि असस्वेक्यु
 णा ३ तेदथि तिर्यचणी असस्वेक

गुणि ४ तेदथि देवता असस्वेक
 गुणा ९ तेदथि देवी सस्वेकगुणि ६
 तेदथि सिद्धभगवत अनतगुणा ९
 तेदथि तिर्यच अनतगुणा ९ इति
 विजो दार

१ सद्दिद्यामा जीवना नेद १४ गुण
 १९ प्रथम जोग १९ उपयोग १०
 केवलज्ञान १ केवलदर्शन ९ ए
 ९ वर्जिने ऐशा ६

९ एकेक्षिपमा जीवना नेद ४ सुद्ध
 एकेक्षिपनो अप्रजासो ने १ प्रजा

तो १ वादर एकेद्वियनो अप्रजासो
३ ने प्रजासो ४ गुण १ प्रथम
जोग ५ उद्गारिक १ उद्गारिकनो
मिश्र १ वैक्रेय ३ वैक्रेयनो मिश्र
४ कार्मणकायजोग ५ उपयोग ३
वे अज्ञान ने १ अचक्षुदर्शन
लेखा ४

५ वेदद्विय १ तेद्विय १ चजरिद्विय
ए ३ मा जीवना नेद १ पोतपो
ताना अप्रजासो १ ने प्रजासो १
गुण १ पहिला जोग ४ १९ उद्गा

रिकना १ कार्मणनो ने १ व्यवहा
रवचननो एव ४ उपयोग वेदद्विय
तेद्वियमां ५ । १ ज्ञान १ अज्ञा
न ने १ अचक्षुदर्शन एवं ५ अने
चजरिद्वियमा ६ ते १ चक्षुदर्शन
कथुं एव ६ लेखा ३

६ पंचेद्वियमां जीवना नेद ४ संज्ञि
नो अप्रजासो १ ने प्रजासो १
असंज्ञिनो अप्रजासो ३ ने प्रजा
सो ४ एवं ४ गुण ११ प्रथम जो
ग १५ उपयोग १० केवलज्ञान १

गुण ४ प्रथम जोग ११ । ४ मनना
 ४ वचनना २ वैक्रेयना ने १ का
 मणनो एवं ११ उपयोग एतेशा ४
 सिद्धगतिमा जीवना नेद नथि गु
 णवाणा नथि जोग नथि उपयो २
 केवलज्ञान १ केवलदर्शन २ ए
 शा नथि एहनो अल्पबहुत्व सर्व
 थि थोनि मनुष्याणी १ तेदथि मनु
 प्य समुल्लेभ नेजता असंखेक्यु
 णा २ तेदथि नारकि असखेक्यु
 णा ३ तेदथि तिर्यचणी असखेक

गुणि ४ तेदथि देवता असखेक
 गुणा ५ तेदथि देवी सखेकगुणि ६
 तेदथि सिद्धगवत अनतगुणा ७
 तेदथि तिर्यच अनतगुणा ८ इति
 बिजो द्वार

१ सद्विद्यामा जीवना नेद १४ गुण
 १२ प्रथम जोग १५ उपयोग १०
 केवलज्ञान १ केवलदर्शन २ ए
 २ वर्जोने ऐशा ६

२ एकेवियमा जीवना नेद ४ सुक्ष्म
 एकेवियनो अप्रजासो ने १ प्रजा

४ गुण १ जोग ३ उप ३ देशा ४
तेजकाय १ वाजकाय २ ए २ मां
जीवना नेद ४ गुण १ जोग तेजमा
३ ने वाजमा ५ ते २ वैक्रेयना वध्या
उप ३ देशा ३

७ त्रशकायमा जीवना नेद १० ते ४
एकेद्वियना वर्ज्या गुण १४ जोग
१५ उपयोग १२ देशा ६

८ अकायामा जीवना नेद नथि गुण ०
नथि जोग नथि उप २ देशा नथि
एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा त्र

सकाय १ तेदथि तेजकाया असुरवे
ऊ गुण २ तेदथि पृथ्वीकाया वि
शेषाद्विया ३ तेदथि अपकाया वि
शेषाद्विया ४ तेदथि वाजकाया वि
शेषाद्विया ५ तेदथि अकाया अ
नंतगुणा ६ तेदथि वनस्पतिकाया
अनंतगुणा ७ तेदथि सकाया वि
शेषाद्विया इति चउथो दार

१ सजोगीमा जीवना नेद १४ गुण
१३ जोग १५ उप १२ देशा ६
७ मनजोगीमा जीवना नेद १ सं

केवलदर्शन २ ए २ वर्ज्या देशा ह
 उ अणिदिद्यामा जीवनोन्नेद १ साङ्गि
 नो प्रजासो गुणवाणा २ तेरमुं ने
 चउदमु जोग ७ । २ मनना ते सत्य
 मन १ व्यवहारमन २ वे वचनना
 ते सत्यवचन १ व्यवहारवचन २
 एव ४ अने उदारिकनो ५ उदारि
 कनो मिश्र ह कार्मणकायजोग ७
 उपयोग २ केवलज्ञान १ केवल
 दर्शन २ देशा १ शुकल एहनो
 अल्पबहुत्व सर्वथि थोना पचेच्चिय

१ तेद्वथि चजरिच्चिय विशेषाहिया
 २ तेद्वथि तेद्विच्या विशेषाहिया ३
 तेद्वथि वे द्विच्या विशेषाहिया ४
 तेद्वथि अणिदिद्या अन्नतगुणा ५
 तेद्वथि एकेच्चिया अन्नतगुणा ह ते
 द्वथि सद्विच्या विशेषाहिया ७ इति
 त्रिजो दार समाप्त

१ सकायामा जीवनान्नेद १ ४ गुण
 १ ४ जोग १ ५ उप १ २ देशा ह
 ४ एथवीकाय १ अपकाय २ वनस्प
 तिकाय ३ ए ३ मा जीवना न्नेद

प्रथम जो १५ उप १० केवलज्ञा
न १ केवलदर्शन वर्जिते देशा ६
स्त्रीवेद १ पुरुषवेद २ ए २ मा जी
वना जेद २ संज्ञीना गुण ए जोग
१५ पुरुषवेदमा अने स्त्रीवेदमा
१३ ते २ आहारकना वर्जिते उप
१० देशा ६

४ नपुंसकवेदमा जीवना जेद १४ गु
ण ए जोग १५ उपयोग १० केवल
ज्ञान १ केवलदर्शन वर्जिते देशा ६
५ अवेदीमा जीवितो जेद १ संज्ञीनो

प्रजाप्तो गुण ६ नवमांथि ते १४
मांसुधियोग ११। ४ मनना ४ व
चनना ने २ उदारिकना १ काम
एतो एवं ११ उपयोग १५। ३ अ
ज्ञान वर्जिते देशा १ शुक्ल ए
हनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा पु
रुषवेदी १ तेहथि स्त्रीवेदी संवेक
मुणा २ तेहथि अवेदी अनंतमुणा
३ तेहथि नपुंसकवेदी अनंतगुणा
४ तेहथि सवेदी विशेषाहिया ५
इति षोडश

ज्ञानो प्रजासो मुण १३ जोग १४
एक कर्मणो वर्जिने उपयोग
१७ ऐशा ह

३ वचनजोगीमा जीवना नेद ५ वे
द्विय १ तेद्विय २ उच्चरिद्विय ३
असद्गीपर्वद्विय ४ संद्गीपर्वद्विय
५ ए ५ ना प्रजासा मुण १३ जोग
१४ कर्मण वर्जिने उप १७
ऐशा ह

४ कायजोगीमा जीवना नेद १४ मु
ण १३ जोग १५ उप १७ ऐशा ह

५ अजोगीमां जीवनो नेद १ सद्गी

नो प्रजासो मुणवाणु १ चउदमु
जोग नहि उपयोग २ केवल ज्ञान
ने केवल दर्शन ऐशा नथि एहनो
अल्पबहुल्व सर्वाधि थोना मनजो
गी १ तेद्वि वचनजोगी असंखे
ऊमुणा २ तेद्वि अजोगी अनंत
मुणा ३ तेद्वि कायजोगी अनंत
मुणा ४ तेद्वि सजोगी विशेषाहि
या ५ इति पाचमो द्वार

१ सवेदीमा जीवना नेद १४ मुण ८

प्रथम ज्ञो १५ उप १० केवलज्ञा
 न १ केवलदर्शन वर्जिते देशा ६
 स्त्रीवेद १ पुरुषवेद २ ए २ मा जी
 वना जेद २ सद्गीता गुण ए जोग
 १५ पुरुषवेदमां अने स्त्रीवेदमां
 १३ ते २ आहारकना वर्जिते उप
 १० देशा ६
 ४ नपुसकवेदमा जीवना जेद १४ सु
 ए ए जोग १५ उपयोग १० केवल
 ज्ञान १ केवलदर्शन वर्जिते देशा ६
 ५ अवेदीमा जीवनो जेद १ सद्गीतानो

प्रजासो गुण ६ नवमाथि ते १४
 मासुधियोग ११ ४ मनजा ४ व
 चनना ने २ उदारिकना १ काम
 एनो एव ११ उपयोग ए १३ अ
 ज्ञान वर्जिते देशा १ शुकदा ए
 हनो अल्पबहुत्व सर्वथि योना पु
 रुषवेदी १ तेहथि स्त्रीवेदी संवेक
 गुणा २ तेहथि अवेदी अनंतगुणा
 ३ तेहथि नपुंसकवेदी अनंतगुणा
 ४ तेहथि सवेदी विशेषादिया ५
 इति बबोघार

ज्ञानो प्रजासो गुण १३ जोग १४
एक कर्मणो वर्जिने उपयोग
१७ देशा ह

३ वचनजोगीमा जीवना नेद ५ वे
द्विय १ तेद्विय ७ उच्चरिद्विय ३
असज्ञीपवेद्विय ४ संज्ञीपवेद्विय
५ ए ५ ना प्रजासा गुण १३ जोग
१४ कर्मण वर्जिने उप १७
देशा ह

४ कायजोगीमा जीवना नेद १४ गु
ण १३ जोग १५ उप १७ देशा ह

५ अजोगीमा जीवना नेद १ संज्ञी
नो प्रजासो गुणवाणुं १ चउदमु
जोग नहि उपयोग ७ केवल ज्ञान
ने केवल दर्शन देशा नथि एहनो
अल्पबहुत्व सर्वाथि थोना मनजो
गी १ तेद्विथि वचनजोगी असंखे
कमुण ७ तेद्विथि अजोगी अनंत
गुणा ३ तेद्विथि कायजोगी अनंत
गुणा ४ तेद्विथि सजोगी विशेषाहि
या ५ इति पाचमो द्वार
१ सवेदीमां जीवना नेद १४ गुण ८

૧ સલેશીમા જીવના નેદ ૧૪ ગુણ
 ૧૩ જોગ ૧૫ ત્રય ૧૬ લેશા ૬
 ૪ કૃષ્ણ ૧ નિલ ૨ કાષ્ઠ ૩ ૯ ૩
 લેશીમે જીવના નેદ ૧૪ યુગાણા
 ૬ પ્રથમ જોગ ૧૫ ત્રયોગ ૧૦ વે
 કેવલના વર્ચ્ચા લેશા પોત પોતાનિ
 ૫ તેહલેશીમે જીવના નેદ ૩ સદ્ધિ
 નો અપ્રજાસો ૧ પ્રજાસો ૨ વા
 દર એકલિયનો અપ્રજાસો ૩ યુગ
 ૭ પ્રથમ જોગ ૧૫ ત્રયોગ ૧૦
 લેશા ૧ તેહ

૬ પદ્મલેશીમા જીવના નેદ ૨ સંદ્ધિ
 ના ગુણ ૭ પ્રથમ જોગ ૧૫ ત્રય
 યોગ ૧૦ લેશા ૧ પદમ
 ૭ શુકલલેશીમા જીવના નેદ ૨ સં
 દ્ધિના ગુણ ૧૩ પ્રથમ જોગ ૧૩
 ત્રયોગ ૧૬ લેશા ૧ શુકલ
 ૮ અલેશીમા જીવનો નેદ ૧ સદ્ધિનો
 પ્રજાસો ગુણ ૧ ચતુર્દશું જોગ
 નથિ ત્રયોગ ૨ કેવલ જ્ઞાન ૧ ને
 કેવલદર્શન ૨ લેશા નથિ
 ૯ દ્વનો અલપવહુલ્વ સર્વથિ ધોના

१ सकपायीमा जीवना नेद १४ सुण
१० प्रथम जोग १५ उपयोग १०
केवलज्ञान १ केवलदर्शन १ व
र्जिते देशा ६

४ क्रोध १ मान १ माया ३ ए ३ मा
जीवना नेद १४ सुण ९ जोग १५
उपयोग १० देशा ६

५ लोभकपायीमा जीवना नेद १४
सुणवाणा १० पहिला जोग १५
उपयोग १० देशा ६

६ अकपायीमा जीवनो नेद १ सिद्धि

नो प्रजासो गुण ४ उपरत्ना जोग
११।४ मनना ४ वचनना १ उद्गारि
कना १ कार्मणनो एव ११ उपयोग
५ ज्ञान ४ दर्शन एव ९ देशा ६ ए
हनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोला अ
कपायी १ तेदथि मानकमायी अन
तगुणा १ तेदथि कोह कपायी विदो
पाहिया ३ तेदथि मायाकपायी वि
दोपाहिया ४ तेदथि लोभकपायी
विदोपाहिया ५ तेदथि सकपायी
विदोपाहिया ६ इति सातमो वार

१ सदेक्षीमा जीवना नेद १४ गुण

१३ जोग १५ उप १९ देशा ६

४ कृष्ण १ निल ९ काष्ठ ३ ए ३

देक्षीमे जीवना नेद १४ गुणगणा

६ प्रथम जोग १५ उपयोग १० वे

केवलना वर्ज्या देशा पोत पोतानि

५ तेष्ठुदेक्षीमे जीवना नेद ३ सङ्गि

नो अप्रजासो १ प्रजासो ९ बा

दर एकेद्वियनो अप्रजासो ३ गुण

७ प्रथम जोग १५ उपयोग १०

देशा १ तेष्ठु

६ पद्मदेक्षीमा जीवना नेद ९ साङ्गि

ना गुण ७ प्रथम जोग १५ उप

योग १० देशा १ पद्म

७ शुक्लदेक्षीमा जीवना नेद ९ सं

ङ्गिना गुण १३ प्रथम जोग १३

उपयोग १९ देशा १ शुक्ल

८ अदेक्षीमा जीवनो नेद १ साङ्गिनो

प्रजासो गुण १ चउदसु जोग

नथि उपयोग ९ केवल ज्ञान १ ने

केवलदर्शन ९ देशा नथि

एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोना

१ सकपायीमां जीवना नेद १४ गुण
१० प्रथम जोग १५ उपयोग १०
केवलज्ञान १ केवलदर्शन २ व
र्जिते देशा ६

४ क्रोध १ मान २ माया ३ ए ३ मा
जीवना नेद १४ गुण ९ जोग १५
उपयोग १० देशा ६

५ लोभकपायीमा जीवना नेद १४
गुणवाणा १० पहिजा जोग १५
उपयोग १० देशा ६

६ अकपायीमा जीवनो नेद १ सङ्गि

नो प्रजासो गुण ४ उपरदा जोग
११४ मनना ४ वचनना २ उद्गारि
कना १ कर्मणनो एव ११ उपयोग
५ ज्ञान ४ दर्शन एव ९ देशा ६ ए
हनो अल्पबहुत्व सर्वधि धोभा अ
कपायी १ तेदधि मानकमायी अनं
तगुणा २ तेदधि कोह कपायी विदो
पाहिया ३ तेदधि मायाकपायी वि
दोपाहिया ४ तेदधि लोभकपायी
विदोपाहिया ५ तेदधि सकपायी
विदोपाहिया ६ इति सातमो दार

૧ સત્તેશીમા જીવના નેદ ૧૪ ગુણ
 ૧૩ જોગ ૧૫ ત્રય ૧૬ દેશા ૬
 ૪ કૃષ્ણ ૧ નિલ ૨ કાષ્ઠ ૩ ૯ ૩
 દેશીમે જીવના નેદ ૧૪ ગુણગણા
 ૬ પ્રથમ જોગ ૧૫ ત્રયયોગ ૧૦ વે
 કેવલના વર્જ્યા દેશા પોત પોતાનિ
 ૫ તેજુદેશીમે જીવના નેદ ૩ સદ્ધિ
 નો અપ્રજાસો ૧ પ્રજાસો ૨ વા
 દર એકેદિયનો અપ્રજાસો ૩ ગુણ
 ૭ પ્રથમ જોગ ૧૫ ત્રયયોગ ૧૦
 દેશા ૧ તેજુ

૬ પદ્મદેશીમા જીવના નેદ ૨ સંદ્ધિ
 ના ગુણ ૭ પ્રથમ જોગ ૧૫ ત્રય
 યોગ ૧૦ દેશા ૧ પદ્મ
 ૭ શુકલદેશીમા જીવના નેદ ૨ સ
 દ્ધિના ગુણ ૧૩ પ્રથમ જોગ ૧૩
 ત્રયયોગ ૧૨ દેશા ૧ શુકલ
 ૮ અતેશીમા જીવનો નેદ ૧ સદ્ધિનો
 પ્રજાસો ગુણ ૧ ચતુર્દશ જોગ
 નથિ ત્રયયોગ ૨ કેવલ જ્ઞાન ૧ ને
 કેવલદર્શન ૨ દેશા નથિ
 ૯ દ્વિતી અલ્પવહુલ્વ સર્વથિ થોખા

१ सकपायीमा जीवना नेद १४ गुण
१० प्रथम जोग १५ उपयोग १०
केवलज्ञान १ केवलदर्शन १ व
र्जिते देशा द

४ क्रोध १ मान १ माया ३ ए ३ मां
जीवना नेद १४ गुण ए जोग १५
उपयोग १० देशा द

५ लोभकपायीमा जीवना नेद १४
गुणाणा १० पहिला जोग १५
उपयोग १० देशा द

६ अकपायीमा जीवनो नेद १ सङ्गि

नो प्रजासो गुण ४ उपरला जोग
११।४ मनना ४ वचनना १ उद्गारि
कना १ कर्मणुनो एवं ११ उपयोग
५ ज्ञान ४ दर्शन एव ए देशा द ए
हनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा अ
कपायी १ तेदथि मानकसायी अनं
तगुणा १ तेदथि कोह कपायी विदो
पाहिया ३ तेदथि मायाकपायी वि
दोपाहिया ४ तेदथि लोभकपायी
विदोपाहिया ५ तेदथि सकपायी
विदोपाहिया ६ इति सातमो द्वार

११ मा सुधि जोग १५ उपयोग ७
४ ज्ञान ३ दर्शन देशा ६

५ क्षयोपशमने वेदकसम्यक्कदष्टिमां
जीवना नेद ९ सद्गोना गुण च
योपशम सम्यकदष्टिमा ४ थि न
वमासुधि अने वेदकमा ४ थि सा
तमासुधि जोग १५ उप देशा ६
६ लायक सम्य० जीवना नेद ९ सं
ज्ञोना गुण ११ चोथाथि ते १४
मासुधि जोग १५ उपयोग १॥ ३
अज्ञान वर्जिने देशा ६

७ मिथ्यात्व दष्टिमां जीवना नेद १४
गुण १ प्रथमजोग १३ आहारक
ना ९ वर्जिने उपयोग ६। ३ अज्ञा
नदर्श देशा ६

८ समाभिध्यात्व दष्टिमां जीवनी ने
द १ सद्गिनो प्रजाप्तो गुण १ त्रि
छुं जोग १०। ४ मनना ४ वचनना
१ उद्धारिकनो १ कार्मणनो एव
१० उप ६ देशा ६
एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा
सास्वादान समकिति १ तेदथि

शुक्ल देशी १ तेदथि पदमदेशी
सरवेक्युणा २ तेदथि तेष्टुदेशी
सरवेक्युणा ३ तेदथि अदेशी अ
नंतगुणा ४ तेदथि कापुतदेशी अ
नतगुणा ५ तेदथि निजदेशी वि
शेषाहिया ६ तेदथि कृष्णदेशी वि
शेषाहिया ७ तेदथि सदेशी विशेष
पाहिया ८ इति ८ मो द्वार

१ समुचय सम्यक्कट्टिमा जीवना
नेद ६ वे ईजिय १ तेईजिय २ च
उरिजिय ३ असहीपंचेजिय ४ ए

४ ना अप्रजासा अने सहीपंचेजि
यनो अप्रजासो ने प्रजासो एवं
६ गुण १२ पहिदु त्रिष्टु वरजीने
जोग १५ उपयोग ९ ॥ ३ अज्ञान
वर्जिने देशा ६

२ सास्वादान सम्यक्कट्टिमा जीव
ना नेद ६ गुण बिजु जोग १३ आ
हारकना २ वर्जिने उपयोग ६ ॥ ३
ज्ञान ३ दर्शन देशा ६
३ उपशम सम्यक्कट्टिमा जीवना
नेद २ सहीना गुण ८ चोयाथि

११ मा सुधि जोग १५ उपयोग ७
४ ज्ञान ३ दर्शन देशा ६

५ त्रयोपशम ने वेदकसम्यक्कदृष्टिमां

जीवना नेद ७ सद्गीना गुण त्र
योपशम सम्यकदृष्टिमां ४ थि न
वमांसुधि अने वेदकमां ४ थि सा
तमांसुधि जोग १५ उप ७ देशा ६
लायक सम्यग् जीवना नेद ७ स
द्गीना गुण ११ चोथाथि ते १४
मांसुधि जोग १५ उपयोग ९ ॥ ३
अज्ञान वर्जिने देशा ६

७ मिथ्यात्व दृष्टिमां जीवना नेद १४
गुण १ प्रथमजोग १३ आहारक
ना ७ वर्जिने उपयोग ६ ॥ ३ अज्ञा
नदर्श देशा ६

८ समा मिथ्यात्व दृष्टिमा जीवनी ने
द १ सद्गिनो प्रजासो गुण १ त्रि
हुं जोग १० ४ मनना ४ वचनना
१ उदारिकनो १ कर्मणनो एवं
१० उप ६ देशा ६
एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोना
सारवादान समकिति १ तेदथि

शुकल ऐश्री १ तेदथि पदमऐश्री
सरवेकगुणा २ तेदथि तेछुऐश्री
सरवेकगुणा ३ तेदथि अऐश्री अ
नतगुणा ४ तेदथि काधुतऐश्री अ
नतगुणा ५ तेदथि निजऐश्री वि
शेपाहिया ६ तेदथि कणऐश्री वि
शेपाहिया ७ तेदथि सऐश्री विशे
पाहिया ८ इति ८ मो द्वार

१ समुचय सम्यक्कट्टिमा जीवना
नेद ६ वे इजिय १ तेइजिय २ च
उरिजिय ३ असइीपचेजिय ४ ए

४ ना अप्रजासा अने सइीपचेइ
यनो अप्रजासो ने प्रजासो एव
६ गुण १२ पहिछु बिछु वरजीने
जोग १५ उपयोग १॥ ३ अज्ञान
वर्जिने ऐशा ६

२ सास्वादान सम्यक्कट्टिमा जीव
ना नेद ६ गुण बिजुं जोग १३ आ
हारकना २ वर्जिने उपयोग ६॥ ३
ज्ञान ३ दर्शन ऐशा ६

३ उपशम सम्यक्कट्टिमा जीवना
नेद २ सइीना गुण ८ चोथाथि

११ मा सुधि जोग १५ उपयोग ७
४ ज्ञान ३ दर्शन लेशा ६

५ लयोपशम ने वेदकसम्यक्कदष्टिमा
जीवना नेद ९ सङ्गिना गुण च
योपशम सम्यकदष्टिमा ४ थि न
वमासुधि अने वेदकमा ४ थि सा
तमासुधि जोग १५ उप ७ लेशा ६
६ लायक सम्य ० जीवना नेद ९ सं
ङ्गिना गुण ११ चोथाथि ते १४
मासुधि जोग १५ उपयोग ९ ॥ ३
अज्ञान वर्जिने लेशा ६

७ मिथ्यात्व दष्टिमा जीवना नेद १४
गुण १ प्रथमजोग १३ आहारक
ना ९ वर्जिने उपयोग ६ । ३ अज्ञा
नदर्श लेशा ६

८ समा मिथ्यात्व दष्टिमा जीवनी ने
द १ सङ्गिनो प्रजाप्तो गुण १ त्रि
हुं जोग १० । ४ मनना ४ वचनना
१ उद्गारिकनो १ कार्मणनो एवं
१० उप ६ लेशा ६
एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोना
सारस्वादान समकिति १ तेदथि

शुकल ऐश्री १ तेदथि पदमऐश्री
 सखेक्युणा २ तेदथि तेहुऐश्री
 सखेक्युणा ३ तेदथि अऐश्री अ
 नतगुणा ४ तेदथि कापुतऐश्री अ
 नतगुणा ५ तेदथि निअऐश्री वि
 शेपाहिया ६ तेदथि कृणुऐश्री वि
 शेपाहिया ७ तेदथि सऐश्री विशे
 पाहिया ८ इति ८ मो द्वार

१ समुचय सम्यक्कट्टिमा जीवना
 नेद ६ वे इडिय १ तेइडिय २ च
 उरिडिय ३ असहीपचेडिय ४ ए

४ ना अप्रजासा अने सहीपचेडि
 यनो अप्रजासो ने प्रजासो एव
 ६ गुण १२ पहिडु त्रिहुं वरजीने
 जोग १५ उपयोग ९॥ ३ अज्ञान
 वर्जिने ऐशा ६

२ सास्वादान सम्यक्कट्टिमा जीव
 ना नेद ६ गुण विजु जोग १३ आ
 द्वारकना २ वर्जिने उपयोग ६॥ ३
 ज्ञान ३ दर्शने ऐशा ६

३ उपशम सम्यक्कट्टिमा जीवना
 नेद २ संझीना गुण ८ चोयाथि

સડીના યુણ ૧૦ જોગ ૧૫ ગપ
યોગ ૭ દેશા ૬

૫ મનપર્યવજ્ઞાનીમા જીવનો નેદ ૧
સડીનો પ્રજાસો યુણ ૭ ગઢાથિ
વારમાસુધિ જોગ ૧૪ કાર્મણનો
વર્જિને ગપ ૭ દેશા ૬

૬ કેઠ્ઠજ્ઞાનીમા જીવનો નેદ ૧ સ
જિનો પ્રજાસો યુણ ૫ તેરસું ને
૧૪ સુ જોગ ૭ ગપયોગ ૫ દેશા
૧ પરમશુકલ

૭ અજ્ઞાનીમા જીવના નેદ ૧૪ યુણ ૫

પહિહુ ને ત્રિહુ જોગ ૧૩ આ
હારકના ૫ વર્જિને ગપ ૬।૩ અ
જ્ઞાન ૩ દર્શન દેશા ૬

૯ મતિશ્રુત અજ્ઞાનીમા જીવના નેદ
૧૪ યુણ ૫ પહિહુ ને ત્રિહું જોગ
૧૩ ગપયોગ ૬ દેશા ૬

૧૦ વિનંગ જ્ઞાનીમા જીવના નેદ
૫ સડીના યુણ ૫ પહિહું ને ત્રિહું
જોગ ૧૩ ગપ ૬ દેશા ૬
પહનો અરુપ બહુલ્વ સર્વથિ થોળા
મનપર્યવજ્ઞાની ૧ તેરથિ અવધિ

उपसम समकिति सखेजगुणा २
तेदथि मिश्रदृष्टि सखेज्जगुणा ३
तेदथि ज्ञयोपशम समकिति अ
सखेज्जगुणा ४ तेदथि वेदक सम
किति सखेज्जगुणा ५ तेदथि ज्ञाय
कसमकिति अनतगुणा ६ तेदथि
समुचय समकिति विशेषादिया ७
तेदथि मिथ्यात्व दृष्टि अनतगुणा
इति ए सो द्वार

१ समुचयज्ञानिमा जीवना नेद ६
वेदजिय १ तेदजिय २ चजरिजिय

३ असंज्ञीपर्वजिय ४ ए ४ नाअ
प्रजाता ने सज्ञीनो अप्रजातो ने
प्रजातो एव ६ गुण १७ परिहृनु
त्रिहृं वर्जिने जोग १५ उपयोग ए
५ ज्ञान ने ४ दर्शन देशा ६

३ मतिज्ञानी १ श्रुतज्ञानीमां २ जी
वना नेद ६ गुण १७ परिहृनुं त्रि
हृ तेरमु चउदमुं वर्जिने जोग १५
उप ७ देशा ६

४ अवधिज्ञानीमा जीवना नेद २

सङ्गीना गुण १० जोग १५ उप
योग ७ देशा ६

५ मनपर्यवङ्गीनीमा जीवन्तो नेद १
सङ्गीनो प्रजासो गुण ७ ब्रह्मधि
वारमासुधि जोग १४ कार्मेणनो
वर्जिने उप ७ देशा ६

६ केकवङ्गीनीमा जीवन्तो नेद १ स
ङ्गीनो प्रजासो गुण ९ तेरमुं ने
१४ सु जोग ७ उपयोग ९ देशा
१ परमशुक्ल

७ अङ्गीनीमा जीवन्ता नेद १४ गुण ९

पहिडुं ने त्रिजु जोग १३ आ
हारकना ९ वर्जिने उप ६।३ अ
ङ्गीन ३ दर्शन देशा ६

८ मतिश्रुत अङ्गीनीमा जीवन्ता नेद
१४ गुण ९ पहिडुं ने त्रिजुं जोग
१३ उपयोग ६ देशा ६

१० विचंग ज्ञानीमा जीवन्ता नेद
९ सङ्गीना गुण ९ पहिडुं ने त्रिजुं
जोग १३ उप ६ देशा ६
एहनो अल्प बहुत्व सर्वधि थोमा
मनपर्यवङ्गीनी १ तेदधि अवधि

उपसम समकिति सखेजगुणा २
तेदथि मिश्रदृष्टि सखेकगुणा ३
तेदथि जयोपशम समकिति अ
सखेकगुणा ४ तेदथि वेदक सम
किति सखेकगुणा ५ तेदथि जाय
कसमकिति अनतगुणा ६ तेदथि
समुचय समकिति विशेषाद्विया ७
तेदथि मिथ्यात्व दृष्टि अनतगुणा
इति ए मो द्वार

१ समुचयज्ञानिमा जीवना नेद ६
वेदजिय १ तेदजिय २ चजरिजिय

३ असंज्ञीपर्वजिय ४ ए ४ नाअ
प्रजासा ने सज्ञीनो अप्रजासो ने
प्रजासो एव ६ गुण १७ पहिहु
त्रिहु वर्जिने जोग १५ उपयोगि ए
५ ज्ञान ने ४ दर्शन लेशा ६

३ मतिज्ञानी १ श्रुतज्ञानीमां २ जी
वना नेद ६ गुण १७ पहिहुं त्रि
हुं तेरमुं चउदमु वर्जिने जोग १५
उप ७ लेशा ६

४ अवधिज्ञानीमा जीवना नेद २

सङ्गीना गुण १० जोग १५ उप
योग ७ लेशा ६

५ मनपर्यवङ्गानीमा जीवनी नेद १
सङ्गीनो प्रजासो गुण ७ ब्रह्मधि
वारमासुधि जोग १४ कर्मणनो
वर्जिने उप ७ लेशा ६

६ केकलङ्गानीमा जीवनी नेद १ सं
ङ्गिनो प्रजासो गुण ९ तेरमुं ने
१४ सु जोग ७ उपयोग ९ लेशा
१ परमशुकल

७ अङ्गानीमा जीवना नेद १४ गुण ९

पहिनु ने त्रिखु जोग १३ आ
हारकना ९ वर्जिने उप ६।३ अ
ज्ञान ३ दर्शन लेशा ६

८ मतिश्रुत अङ्गानीमा जीवना नेद
१४ गुण ९ पहिनु ने त्रिखुं जोग
१३ उपयोग ६ लेशा ६

१० विनंग ज्ञानीमा जीवना नेद
९ सङ्गीना गुण ९ पहिनु ने त्रिखुं
जोग १३ उप ६ लेशा ६
एहनो अल्प बहुत्व सर्वधि थोभा
मनपर्यवङ्गानी १ तेदधि अवधि

१ ज्ञानी असख्यात गुण २ तेद्विधि
 मतिज्ञानी ने श्रुतज्ञानी माहोमा
 हि तुल्यने विशेषाहिया ४ तेद्विधि
 विभग ज्ञानी असख्यात गुण
 ५ तेद्विधि केवढज्ञानी अनतगुण
 ६ तेद्विधि ज्ञानीविशेषाहिया ७
 तेद्विधि मतिश्रुत अज्ञानी माहोमा
 हि तुल्य ने अनतगुण ८ तेद्विधि
 अज्ञानी विशेषाहि या १० इति
 १० मो दार
 १ चक्षुदर्शनीमा जीवना नेद ६ चउ

रिजिय १ असहि पचेजिय २ स
 हीपचेजिय ३ ए ३ ना अप्रजासा
 ने प्रजासा गुण १२ प्रथम जोग
 १ ४ कर्मणनो वर्जिने उप १० के
 वडना २ वर्ज्या देखा ६
 २ अवक्षुदर्शनीमा जीवना नेद १ ४
 गुण १२ जोग १ ५ उप १० देखा ६
 ३ अवक्षिदर्शनीमा जीवना नेद २
 गुण १२ जोग १ ५ उप १० देखा ६
 ४ केवढदर्शनीमा जीवनो नेद १ गुण
 २ तेरमुंचउद्गमुंचजोग ७ उप २ देखा १

एहनो अरूपबहुत्व सर्वथि योना
अवधिदर्शनी १ तेदथि चक्षुदर्श
नी अस्सस्पातयुणा २ तेदथि केव
ज्जदर्शनी अनतयुणा ३ तेदथि अ
चक्षुदर्शनीय अनतयुणा ४ इति
११ मो दार

२ सजतिमा जीवनो नेद १ संझीनो
प्रजासो गुण ए बह्वाथि ते १४ मा
सुधि जोग १५ उप ए । ३ अझा
नवर्जिने जेशा ६

३ सामायक १ बेदोपरुथापनीय २ ए

२ चारित्रिमा जीवनो नेद १ सझि
नो प्रजासो गुण ४ बह्वाथि ए मा
सुधि जोग १४ कर्मणो वर्जिने
उपयो ३ । ४ ज्ञानने ३ दर्शने एव
उ जेशा ६

४ परिहारविशुद्धचारित्रिमां जीवनो
नेद १ गुण २ बहु ने सातसुं
जोग ए । ४ मनना ४ वचनना ने
१ उदारिकनो एवं ए उप ७ जेशा
३ उपजि

५ सुद्धमसंपरायचारित्रिमा जीवनो

ज्ञानी असख्यात गुणा १ तेद्विधि
 मतिज्ञानी ने श्रुतज्ञानी माहोमां
 हि तुल्यने विशेषादिया ४ तेद्विधि
 विभग ज्ञानी असख्यात गुणा
 ५ तेद्विधि केवढाज्ञानी अनतगुणा
 ६ तेद्विधि ज्ञानीविशेषादिया ७
 तेद्विधि मतिश्रुत अज्ञानी माहोमा
 हि तुल्य ने अनतगुणा ८ तेद्विधि
 अज्ञानी विशेषादि या १० इति
 १० मो द्वार

१ चक्षुदर्शनीमा जीवना नेद ६ चउ

रिंक्षिय १ असदि पंचेक्षिय १ स
 इीपचेक्षिय ३ ए ३ ना अप्रजासा
 ने प्रजासा गुण ११ प्रथम जोग
 १४ कर्मणनो वर्जिने उप १० के
 वजना १ वर्ज्या देशा ६

१ अवक्षुदर्शनीमा जीवना नेद १४
 गुण ११ जोग १५ उप १० देशा ६
 ३ अवधिदर्शनीमा जीवना नेद १
 गुण ११ जोग १५ उप १० देशा ६
 ४ केवढादर्शनीमा जीवनो नेद १ गुण
 ११ उतेरमुचउद्दमुंजोग ७ उप ११ देशा १

त्रिधा सरवेक्ष्युणा ३ तेदृधि वेदी
 पुरुषापनीयचारित्रिधा सरवेक्ष्यु
 णा ४ तेदृधि सामायकचारित्रिधा
 सरवेक्ष्युणा ५ तेदृधि संजति वि
 शेषाद्विधा ६ तेदृधि सजतासंजति
 असंख्यातयुणा ७ तेदृधि ॥ नो स
 जति ॥ नो असजति ॥ नो संजतासं
 जति अनतयुणा ८ तेदृधि असंज
 ति अनतयुणा ९ इति १७ मो दार
 १ सागारोवजतामा जीवना भेद १४
 युण १४ जोग १५ उप १७ देशा ६

२ अणगारोवजतामा जीवना भेद
 १४ युण १३ दशसुं वर्जिने जोग
 १५ उप १७ देशा ६
 एहनो अल्पबहुत्व सर्वधि योना
 अणगारोवजता १ तेदृधि सागारो
 वजता सरवेक्ष्युणा ७ इति १३ मो
 दार
 १ आहारकमां जीवना भेद १४
 युण १३ पहिजाजोग १४ काम
 णनो वर्जिने उप १७ देशा ६
 २ अणहारकमा जीवना भेद ८

नेद १ गुण १ दशसु जोग ए उप
योग उ देशा १ शुकल

६ यथाख्यातचारित्रमा जीवनी नेद
१ गुण ४ उपल्ला जोग ११ । ४ मन
ना ४ वचनना ९ उदारिकना ने
१ कर्मणनो उप ए । ३ अज्ञान व
र्जिते देशा १

७ सजतासजतिमा जीवनी नेद १

गुण । १ पाचसु जोग १९ आहार
कना ९ ने १ कर्मणनो वर्जिते उप
योग ६ । ३ ज्ञान ने ३ दर्शन देशा ६

८ असंजतिमाजीवना नेद १ ४ गुण ।

४ प्रथमजोग १३ आहारकना ९
वर्जिते उप ए । ३ ज्ञान ३ अज्ञान
३ दर्शन देशा ६

ए नो सजति॥ नो असजति॥ नो सज

ता सजतिमां जीवनी नेद ७ गुण ७
जोग ७ नथि ने उप ७ उ देशा नथि
एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा
सुक्ष्मसुपरायचारित्रिया १ तेहथि
परिहारविशुद्धचारित्रिया संवेक
गुणा ९ तेहथि यथाख्यातचारि

११ ते मनपर्यवज्ञान नहि

देशा ६

एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा
नासगा १ तेद्वथि अनासगा अ
नतगुणा ७ इति १५ मोघार

१ परीतससारिमा जीवना नेद १४

गुण १४ जोग १५ उप १७ देशा ६

७ अपरीतससारीमा जीवना नेद

१४ गुण १ पहिदु जोग १३ आ

हारकना ७ वर्जिने उप ६ अज्ञा

न ३ दर्शन ३ देशा ६

३ नोपरीतनो अपरीतमा जीवना

नेद ७ गुण ७ जोग ७ नथि उप ७

देशा नथि एहनो अल्पबहुत्व सर्व

थि थोभा परीत १ तेद्वथि नो परीत

नो अपरीत अनंतगुणा ७ तेद्वथि

अपरीत अनंतगुणा ३ इति

१६ मो घार

१ प्रजासामा जीवना नेद ७ गुण

१४ जोग १५ उप १७ देशा ६

७ अप्रजासामा जीवना नेद ७ गुण

३ ते पहिदुं बिछुं ने चउथुं जोग

सात अप्रजासा ने १ संज्ञिनो
प्रजासो एव ८ गुण ५ पहिलु
बिछु चोथु तेरमुं ने चउदमुं ए ५
जोग १ कार्मणनो उपयोग १० म
नपर्यवज्ञान १ ने चचुदर्शन १ ए
१ वर्जिने देशा ६

एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोभा
अणादारक १ तेदथि आदारक
असखेक्युणा १ इति १४ मो वार
१ नासगामा जीवना न्नेद ५ बेइडि
य १ तेइडिय १ चजरिडिय ३ अ

संज्ञीपचेडिय ४ सज्ञीपचेडिय ५
ए ५ ना प्रजासा गुण १३ प्रथम
जोग १४ कार्मणनो वर्जिने उपयो
ग ११ देशा ६

१ अनासगामा जीवना न्नेद १० ते
१४ मांथि बेइडिय १ तेइडिय १
चजरिडिय ३ असंज्ञीपचेडिय ४
ए ४ वर्ज्या गुण ५ ते पहिलु १
बिछु १ चोथु ३ तेरमुं ४ चउदमु
५ ए ५ जोग ५ ते १ उदारिकना
१ वैक्रेयना ने १ कार्मणनो उप

११ ते मनपर्यवद्भान नहि

लेखा ६

एहनो अल्पबहुत्व सर्वाधि थोना
जासगा १ तेदधि अजासगा अ
नंतगुणा २ इति १५ मोदार

१ परीतससारिमां जीवना नेद १४

गुण १४ जोग १५ उप १२ लेखा ६

२ अपरीतससारीमा जीवना नेद

१४ गुण १ पहिलुं जोग १३ आ

हारकना २ वर्जिने उप ६ अद्गा

न ३ दर्शन ३ लेखा ६

३ नोपरीतनो अपरीतमां जीवना

नेद ७ गुण ७ जोग ७ नधि उप २

लेखा नधि एहनो अल्पबहुत्व सर्व

धि थोना परीत १ तेदधि नो परीत

नो अपरीत अनंतगुणा २ तेदधि

अपरीत अनंतगुणा ३ इति

१६ मो दार

१ प्रजासामां जीवना नेद ७ गुण

१४ जोग १५ उप १२ लेखा ६

२ अप्रजासामा जीवना नेद ७ गुण

३ ते पहिलुं विजुं ने चउधुं जोग

५ ते १ उदारिकना १ वैक्रेयना ने
१ कर्मणनो उप ए । ३ ज्ञान ३
अज्ञान ३ दर्शन एव ए देशा ह
नो प्रजासा ॥ नो अप्रजासामा जी
ना नेद ० युण ० जोग ० नहि उप ०
१ देशा नथि

एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोप
नो प्रजासा ॥ नो अप्रजासा १ तेह
थि अप्रजासा अनतयुणा १ तेह
थि प्रजासा सर्वेक्युणा ३ इति
१७ मो वार

१ सुक्ष्ममा जीवना नेद १ सुक्ष्म
एकेद्वियनो अप्रजासो १ ने प्रजा
सो १ युण १ प्रथम जोग ३ वे उ
दारिकना ने १ कर्मणनो उप ३
वे अज्ञान १ अवबुददर्शन ए ३
देशा ३

१ बादरमा जीवना नेद ११ ते १ सु
क्ष्मना वर्ज्या युण १४ जोग १५ उ
पयोग ११ देशा ह
३ नोसुक्ष्मनो बादरमा जीवना नेद ०
युण ० जोग ० नथि उप ० १ देशा

नथि एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि
थोभानो सुक्ष्मनो बादर १ तेदथि
वादर अनतगुणा २ तेदथि सुक्ष्म
असखेकगुणा ३ इति १७ मो दार
१ सङ्गीमा जीवना चेद २ गुण १२
पहिटा जोग १५ उप १० केव
लना २ वर्ज्या देशा ६
असङ्गीमां जीवना चेद १२ ते २
सङ्गीना वर्ज्या गुण २ प्रथम
जोग ६। २ उदारिकना २ वैक्रेय
ना १ कार्मणनो १ व्यवहार वच

ननो एव ६ उप ६। २ ज्ञान २
अज्ञान २ दर्शन एव ६ देशा

४ प्रथम

३ नो सङ्गी ॥ नो असंङ्गीमां जीवनो
चेद १ सङ्गीनो प्रजासो गुण २
तेरमु चउदसुं जोग ७ उपयोग २
देशा १ परम शुक्ल एहनो अ
ल्पबहुत्व सर्वथि थोभा संङ्गी १ ते
दथि नो संङ्गीनो ॥ असंङ्गी अनंत
गुणा २ तेदथि असंङ्गी अनंत
गुणा ३ इति १८ मो दार

१ नव्यमाहि जीवना नेद १४ गुण
 १४ जोग १५ उप १९ देशा ह
 २ अन्नव्यमा जीवना नेद १४ गुण
 १ प्रथम जोग १३ आहारकना
 २ वर्जिने उप ह देशा ह
 ३ नो नव्य ॥ नो अन्नव्यमा जीवना
 नेद ० गुण ० जोग ० नथि उपयोग
 २ देशा नथि
 एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोमा
 अन्नव्य १ तेदथि नो नव्यनो अ
 नव्य अन्नतगुणा २ तेदथि नव्य

अन्नतगुणा ३ दति २० मो दार
 १ चरममा जीवना नेद १४ गुण
 १४ जोग १५ उप १९ देशा ह
 २ अचरममां जीवना नेद १४ गुण
 १ प्रथमजोग १३ आहारकना २
 वर्जिने उप ८ देशा ह
 एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोमा
 अचरम १ तेदथि चरम अन्नतगु
 णा २ दति २१ मो दार
 १ समुच्चयकेवलीमा जीवना नेद २
 संझीना गुण ११ उपला जोग

१५ उप ए । ३ अज्ञान वर्जिने
लेशा ६

२ वीतरागिमा जीवनो नेद १ गुण
४ जोग ११ उप० ए लेशा १

३ जुगलियामा जीवना नेद २ सं
झीना गुण२ पहिनुं ने चउधुं जोग
११ ते ४ मनना ४ वचनना २ उ
दारिकना ने १ कार्मणनो एव ११
उप ६ वे ज्ञान वे अज्ञान वे दर्श
न एव ६ लेशा ४ प्रथम

४ असझीतिर्यचमा जीवना नेद २

गुण २ प्रथम जोग ४ ते २ उदा
रिकना १ कार्मणनो ने १ व्यव
हार वचननो एव ४ उपयोग ६ ते
२ ज्ञान २ अज्ञान २ दर्शन एव
६ लेशा ३ प्रथम समुर्धिम मनु
ष्यमा जीवनो नेद १ गुण १ पहि
नु जोग ३ ते २ उदारिकना ने १
कार्मणनो एव ३ उपयोग ३ ते वे
अज्ञान ने १ अचनुदर्शन एव ३
लेशा ३

एहनो अल्पबहुत्व सर्वोधि थोभा

वीतरागी १ तेद्विधि लुगलीया स
 खेळ्मणुणा २ तेद्विधि समुर्धिम मनु
 द्य असखेळ्मणुणा ३ तेद्विधि अस
 झी तिर्थेच असंखेळ्मणुणा ४ तेद्वि
 धि समुचय केवली अनतगुणा ५
 १ उदारिक शरिरमा जीवना जेद
 २ ४ गुण २ ४ जोग २ ५ उप २ ५
 देशा ६
 २ वैक्रेयशरिरमा जीवना जेद ४ ते
 २ सझीना ने १ असझीतिर्थेचनो
 अप्रजासो अने १ बादर वाउकाय

नो प्रजासो अने एवं ४ गुण ७
 प्रथमजोग २ ५ ते २ आहारकना
 ने १ कर्मणनो ए ३ वर्ज्या उप ७
 २ ० ते २ केवलीना वर्ज्या देशा ६
 ३ आहारकशरिरमा जीवनो जेद १
 सझीनो प्रजासो गुण २ बहुने सा
 तसुं जोग २ ५ ते २ वैक्रेयना ने १
 कर्मणनो ए ३ वर्ज्या उप ७ उ ते
 ४ ज्ञानने ३ दर्शन देशा ६
 ५ तेजस कर्मणशरिरमा जीवना जेद

१४ गुण १४ जोग १५ उपयोग
१७ देशा ६
एहनो अल्पबहुत्व सर्वथि थोप्रा
आहारक शरिरी १ तेदथि वैक्रेय

शरिरी असख्यातगुणा २ तेदथि
उदारिक शरिरी असख्यातगुणा
३ तेदथि तेजस कर्मण शरिरी
मांहीमाहि तुल्य ने अनतगुणा ५

इति महोदो वासविथो समाप्त

वीतरागी १ तेद्विधि लुगळीया स
 खेळ्मणुण २ तेद्विधि समुर्विम मनु
 प्य असखेळ्मणुण ३ तेद्विधि अस
 झी तिर्थेच असंखेळ्मणुण ४ तेद्वि
 धि समुचय केवळी अनतणुण ५
 १ उदारिक शरिरमा जीवना नेद
 १४ गुण १४ जोग १५ उप १२
 उेशा ६
 २ वैक्रेयशरिरमा जीवना नेद ४ ते
 २ संझीना ने १ असझीतिर्थेचनो
 अप्रजासो अने १ बादर वाउक्राय

नो प्रजासो अने एव ४ गुण ७
 प्रथमजोग १२ ते २ आहारकना
 ने १ कर्मणनो ए ३ वर्ज्या उप ७
 १० ते २ केवळना वर्ज्या उेशा ६
 ३ आहारकशरिरमा जीवना नेद १
 सझीनो प्रजासो गुण २ बहुने सा
 तसुं जोग १२ ते २ वैक्रेयना ने १
 कर्मणनो ए ३ वर्ज्या उप ७ ते
 ४ ज्ञानने ३ दर्शन उेशा ६
 ५ तेजस कर्मणशरिरमा जीवना नेद

२१ चोथा देवलोकना देवता अस०
 २२ त्रिजा देवलोकना देवता अस०
 २३ विजी नरकना नारकी असखे०
 २४ समुर्विम मनुष्य असखेजगुणा
 २५ बीजा देवलोकना देवता अस०
 २६ बीजा देवलोकनी देवी संखेज०
 २७ पेला देवलोकना देवता संखेज०
 २८ पेला देवलोकनी देवी सखेज०
 २९ जवनपति देवता असखेजगुणा
 ३० जवनपतिनी देवी सखेजगुणी
 ३१ पेजी नरकना नारकी असखे०

३२ खेचर पुरुष असंखेजगुणा
 ३३ खेचरनीस्त्रि संखेजगुणी
 ३४ थलचर पुरुष सखेजगुणा
 ३५ थलचरनी स्त्रि सखेजगुणी
 ३६ जलचर पुरुष सखेजगुणा
 ३७ जलचरनी स्त्रि सखेजगुणी
 ३८ व्यतर देवता संखेजगुणा
 ३९ व्यतरनी देवी संखेजगुणी
 ४० जोतिषी देवता सखेजगुणा
 ४१ जोतिषीनी देवी सखेजगुणी
 ४२ खेचर नपुसक सखेजगुणा

अथ श्रीप्रतापु बोलनो अल्पबहु
त्वदारतिस्थते

१ सर्वधी धोम गार्जज मनुष्य

२ मनुष्यणी संखेजगुणी

३ वादर तेजकाया प्रजासा अस०

४ अनुतर विमानना देवता असं०

५ उपली त्रिकना देवता संखेजगुणा

६ मजमत्रिकना देवता संखेजगुणा

७ हेवली त्रिकना देवता संखेजगुणा

८ वारमा देवलोकना देवता संखे०

९ इयारमा देवलोकना देवता सं०

१० दसमा देवलोकना देवता संखे०

११ नवमा देवलोकना देवता संखे०

१२ सातमी नरकना नारकी असं०

१३ बठी नरकना नारकी असंखेज०

१४ आवमा देवलोकना देवता अ०

१५ सातमा देवलोकना देवता अ०

१६ पाचमी नरकना नारकी अस०

१७ बठा देवलोकना देवता असंखे०

१८ चौथी नरकना नारकी असंखे०

१९ पाचमा देवलोकना देवता अस०

२० त्रिजी नरकना नारकी असंखे०

६२ वादर अपकाया अप्रजाता अप०
६३ वादर वाज अप्रजाता असंवे०
६४ सुक्ष्म तेज अप्रजाता असंवेज०
६५ सुक्ष्म पुढवी अप्रजाता विसे०
६६ सुक्ष्म अप अप्रजाता विसेसा०
६७ सुक्ष्म वाज अप्रजाता विसेसा०
६८ सुक्ष्म तेज प्रजाता संवेजयुणा
६९ सुक्ष्म पुढवी प्रजाता विसेसादी०
७० सुक्ष्म अप पर्यासा विसेसादीया
७१ सुक्ष्म वाज पर्यासा विसेसादीया
७२ सुक्ष्म निगोदीया अपर्यासा अप०

७३ सुक्ष्म निगोदीया प्रजाता संवे०
७४ अनव्य अनतयुणा
७५ पन्निवाद समदिवी अनंतयुणा
७६ सिद्धन्नागतजी अनतयुणा
७७ वादर वणसई प्रजाता अनत०
७८ वादर प्रजाता विसेसादीया
७९ वादर वणसई अपर्यासा असं०
८० वादर अप्रजाता विसेसादीया
८१ समुचे वादर विसेसादीया
८२ सुक्ष्म वणसई अपर्यासा असं०
८३ सुक्ष्म अपर्यासा विसेसादीया

४३ थलचर नपुंसक सखेजगुणा
 ४४ जलचर नपुंसक सखेजगुणा
 ४५ चरिन्द्रिय प्रजाता सखेजगुणा
 ४६ पंचेन्द्रिय प्रजाता विसेसादीया
 ४७ वेन्द्रिय प्रजाता विसेसादीया
 ४८ तैन्द्रिय प्रजाता विसेसादीया
 ४९ पंचेन्द्रिय अप्रजाता असखेजगु
 ५० चरिन्द्रिय अप्रजाता विसेसादी
 ५१ तैन्द्रिय अप्रजाता विसेसादीया
 ५२ वैन्द्रिय अप्रजाता विसेसादीया

५३ प्रत्येक सरिरी बादर वनस्पति
 प्रजाता असखेजगुणा
 ५४ बादर निर्गोदीया प्रजाता अस
 ५५ बादर पुढवीकाया प्रजाता अ
 ५६ बादर अप्रकाया प्रजाता अस
 ५७ बादर वाजकाया प्रजाता अस
 ५८ बादर तेजकाकाया अप्रजाता अ
 ५९ बादर प्रत्येक सरिरी वणस्प
 अप्रजाता असखेजगुणा
 ६० बादर निर्गोदीया अप्रजाता अ
 ६१ बादर पुढवी अप्रजाता अस

आ पुस्तक पतितराज पूज्यश्रीऽ देवजीस्वामीनां शिष्य लाधाजीस्वामि पासे
शुद्ध करावो

भावक जगवानदास केवलदासे

मुवईमां निर्णयसागर लापखानामां जपावो प्रसिद्ध कर्तुं

संवत् १९४२

किंमत ८ आना

आ पुस्तकनो सर्व प्रकारे सरकारना धारा प्रमाणे हस्त माखेके स्वाधीन राख्योते

८४ सुक्ष्म वणसई पर्यासा सखेज०
 ८५ सुक्ष्म पर्यासा विसेसाहीया
 ८६ सुक्ष्म समुचे विसेसाहीया
 ८७ नव्य सिधीया विसेसाहीया
 ८८ निगोदिया जीव विसेसाहीया
 ८९ वणसई जीव विसेसाहीया
 ९० एकेजीया जीव विसेसाहीया
 ९१ तिर्यंच जीव विसेसाहीया
 ९२ मिथ्यादृष्टी जीव विसेसाहीया

९३ अविरति जीव विसेसाहीया
 ९४ सकासाया जीव विसेसाहीया
 ९५ बज्जमत्ता जीव विसेसाहीया
 ९६ सजोगी जीव विसेसाहीया
 ९७ संसारत्ता जीव विसेसाहीया
 ९८ सव्वजीवा विसेसाहीया

॥ इतिश्री अत्राणु बोलनो अल्प
 बहुल्व सपूर्ण ॥

॥ इतिश्री प्रकरणसम्यहनो प्रथम नाग सपूर्ण ॥

१७३

भाषार्थ भा निन्दवन्त आन मा १८, अथपुर

श्रीप्रकरणसमूह प्रथमभाग समाप्त

